CONGEMINATA VOX TVRTVRIS

Florentiſſimum

SACRORVM ORDINVM STATVM,

Diſrupta Cauea Anonymi, iteratò occinentis.

OPVS

E Manuſcriptis Tractatibus GRAVINIANIS:

ET PER ADM. R. P. FR. THOMAM DE SARRIA ORDINIS Prædicatorum SS. Theolog. Doctorem in Vniuerſitate Colonienſi, Profeſſorem Ordinarium, nec non in Studio Generali ſuæ Religionis ibidem Regentem, nunc primo in Germania reuiſum & illuſtratum, & copioſiſſimis Indicibus abſolutum.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

COLONIÆ AGRIPPINÆ,

Imprimebat HENRICVS KRAFT.

M. DC. XXXVIII.

Digitized by Google

Digitized by Google

ARGVMENTVM
CONTENTVM IN EPISTOLA Grauiniana, ſuo Opuſculo M.S. præfixa, à Collectore in hoc opere collocatum.

ANONYMO DE BRITANNORVM vicinia, nouo Luciano, ſtructori Caueæ malè feriato, falsò Vindici veritatis aſſerto.

FRATER DOMINICVS GRAVINA S. T. M. ORDINIS S. Dominici, fidem in corde, & oſtium circumſtantiæ labiis deprecatur.

SIGNVM maioris gloriæ eſt (vt docebat Hieronym. epiſt. 25. ad Auguſtin.) cum hæretici Catholicos deteſtantur (præcipuè Deo dicatas perſonas) parique odio perſequuntur; vt quos gladijs nequeunt, voto interficiant. Elaboraueram ad obturanda hæreticorum ora anno 1625. tractatum, cui titulus: Vox Turturis, ad oſtendendum etiamnum florentiſſimum ſacrarum Religionum omnium ſtatum, piam mentem Eminentiſſimi Cardinalis Bellarmini exponendo, teporem negligentium Cœnobitarum ſub typo Columbæ deplorantis; cum poſt annos ſex ab eius obitu, neſcio quis nouus Lucianus, occultato nomine (fortè de caſtris hæreticorum prodiens) librum hoc titulo vndequaque ementito euulgauit [Cauea Turturi malè contra gementem Eminentiſſimi Roberti Cardinalis Bellarmini Columbam exultanti, à Theologo veritatis vindice ſtructa, & à Georgio Riedelio. S.T.D. Ducalis Collegij Eccleſ. apud Landishuranos Decano, & Sereniſſimi Electoris Bauariæ Conſiliari publicata. Monachij apud Nicolaum Henricum 1631.] illum ſcopum ſibi præfigens; ſi Catholicum eſſe ſe ſimulans, quaſi Societas Ieſu à Turture offenſa eſſet, pro illa partes agere videretur tanquam defenſor, ſub defenſione tamen inimicus; Cadmæos dentes ſerens vt armatæ acies prodirent; & ex incauta laudatione Societatis ſupra veteres, odij ſeminaria ſtrueret, & ex aliarum depreſſione fomenta ſimultatum miniſtraret; vt ſoluto inter cæteros religioſos, & Ieſuitas charitatis, & vnitatis, quo ſunt colligati, vinculo

Digitized by Google

culo,hoc quoq; eſſet,cum alijs obiectis criminibus,funeſtæ in Religioſos tragœdiæ argumentum. Olim vt Philoſophos, & cum Philoſophis Philoſophiam ablegare ab orbe,vt è cœlo ſuos Deos,eliminare ſtuduit,Lucianus ille Atheus Apologiam ſcripſit attitulatam,Reuiuiſcentes,vt cauſam redderet, cur toties in Philoſophos inueheretur; communi enim nomine,vetuſtiorum præcipuè Philoſophorum incuſabatur,quod contumelioſiſſimè omnes Philoſophiæ cultores, viros de tota virtute,& rebus mortalium optimè meritos proſcidiſſet; ita ſeſe defendit; vt diceret: ſe minimè negare obiecta,ſed conſilio, & ratione adductum, hæc,& plura obiceciſſe, & obiecturum, non quidem in veros Philoſophos,ſed in eos, qui nomine illo tantum ſe iactarent,cum interim nō modo Philoſophiam veram ignorarent, ſed planè diuerſa etiam à præceptis, & regulis illius factitarent. Proinde ſe non modo non ſupplicio dignum eſſe, ſed contra etiam præmijs tanquam verè Philoſophiæ amatorem, & aſſertorem donari debere. Itaq; veritatis,honeſtatis,& ſynceritatis amatorem ſe fingens,Philoſophiæ domum adijt,diſerta oratione eius laudes recenſet,ſolos illos Philoſophos, tāquam & Deorum inimicos pronunciandos,nullis vel paucis coronis,multis tamen cauterijs exuſtulandos. Hæc vetuſti Luciani vafricies,vt Philoſophis deriſis Philoſophiam quoque irridendam oſtentaret. Non diſſimiliter nouus Parrhaſiades in religioſorum traductione proceſſit. Vt enim cœleſtem illam Cœnobitarum tantopere à Sanctis commendatam Philoſophiam, eò acrius quò ſub pallio zeli permotus, impeteret, deprehenſus non ſemel cum ſuis Symmiſtis Centuriatoribus ſtatum religioſorum,eiuſdemque Profeſſores tanquam hominum monſtra proſcidiſſe,eam excuſationis cautelam meditatus eſt: vt probroſos diceret ſe veluti impoſtores,& deceptores inſectari,& tanquam nullius momenti ſint deridendi,& contemnendi; cæterum probos plauſu excipere, & venerari,& vt admirandi, & colendi haberentur; verborum apparatu rem agere conatur, quo antiquus ille Lucianus aduerſus Philoſophos, imò & ipſam Philoſophiam apud eoſdem Philoſophos perorabat. [Videbam, ait,multos non Philoſophiæ,ſed gloriæ tantum,quæ ex ea capitur ſtudio teneri, & in his,quæ ſunt in promptu, & vulgaria quæque cuiuis imitari ſit facilè,viris bonis valdè ſimiles eſſe, Barba dico,greſſu,veſtitu,vita,authoritate, & factis ſpeciei contradicere, & ſtudia veſtris contraria amplecti; ac perfectionis dignitatē corrumpere indignabar. Eaque res mihi videbatur ſimilis eſſe Tragico hiſtrioni molli, & effœminato, qui Achillem, aut Theſæum, aut Herculem ipſum ageret, cum tamen neque incederet,neque loqueretur heroicè,ſed ſub larua eiuſmodi laſciuiret,vt nec Helena, nec Polixena, cum id earum modeſtiæ minus conueniret,tolerare poſſent. Nec ſe cōtinuiſſet Hercules Callinicus,quin ocyſſimè talem claua percuſſum cōtriuiſſet,ipſum inquam,& perſonam illam,quæ tam effœminatè eum repræſentando contaminaſſet, & cum ipſe talia vos ab illis perpeti viderem, non tuli hypocriſeos impudentiam,quod cum ſimiæ eſſent,perſonas Heroum aſſumere, vel Cumanum illum Aſinum imitari auderent, qui leonina pelle indutus Leo quoque ipſe videri volebat, cum aduerſus Cumæos ignaros valdè aſperum,horrendumque rugitum ederet, donec quidam hoſpes ſe leonē,& aſinū videre ſæpè arguit,& fuſte cædens inſecutus eſt. Sed quàm mihi videbatur maximè indignum hoc erat,quod nemo non eorum, qui ex ijs quempiam viderent flagitioſum quid, aut turpe,aut impudicum committentem, Philoſophiam ipſam accuſabat; illicò etiam Chryſippum, aut Platonem, aut Pythagoram, vel cuiuſcumque

cogno-

Digitized by Google

cognomen, vel cuiuſcumque doctrinam delinquens ille aſſumebat, & ex eo quod male viueret, aliquis de multo ante defunctis male ſentiebat. Equidem ego cum hæc viderem non tuli, verum eos redarguebam & à vobis ſecernebam.] An non ſimilia nouus Lucianus orbi inſtillat, vt religioſas perſonas, cum eorum ſtatu peſſundet? V. g. non eſſe cum habitu & barba religioſorum mores conformes, vitam ſpeciei perfectionis cõtraire, tragicorum hiſtrionum genus ſub larua religionis perſonatum Heroum antiquorũ aſſumere, hypocriſeos impudentiam affectare, vt non homines, ſed ſimiæ & aſini Cumani eſſe videantur; vt propterea ex eorum malis moribus religionis ſtatus è ſuo gradu deijciatur, quę huiuſmodi in ſinu ſuo alat profeſſores: maleq; audiant ipſi quoq; talium Ordinum Principes, & inſtitutores; quos & ſi cum ipſo religionis ſtatu à prauis profeſſoribus ſe ſeiuegere fingat, eo magis inuoluit, quo vulgo & in publicum myſteria non pandenda euulgat, vt ex perſonis traductis, ipſa quoque cęleſtis Philoſopia regularium infametur.

Sed qua experientia eos Philoſophos Lucianus vetus putauit conuincere, nullo modo ſapiẽtiæ cœleſtis amatores, ſed potius præſtigiatores & ſimplicium deceptores: ſi ad arcem Philoſophiæ, vbi veracitas, ſynceritas, & aliæ virtutes eamdẽ aſſociabantur, euocarentur, vt duæ minæ ſingulis darentur & ſeſamina placenta. Quare repleta arce cum clangore confidentium, vbi ad donorum diſtributionem ventum eſt, nec vnus plus alio acciperet, tanta contentio orta eſt, carica & auro ineſcati, vt pauci oleagina, multi ſtigmate notari digni deprehenſi ſint, & in riſum etiã cum Philoſophiæ ignominia theatrũ ſolueretur. Simile præceſſit (ex eodem Luciano) in quodã Rege Ægyptio, qui fertur Simias tripudiare docuiſſe, eaque animalia (nam ad imitandũ humanas actiones maxime ſunt apta) celerrimè didiciſſe, vt purpureis veſtibus induta, & perſonis circundata ſaltarent, idque ſpectaculum multo tempore claruiſſe, donec ſpectator quidã Vrbanus, quas nuces in manu habebat in medium proiecit, quibus conſpectis ſimiæ ſaltationis oblitæ id quod erant ſimiæ, pro ſaltatoribus fuerunt, & perſonas conterebant & veſtes diſcerpebant, & pro fructu inter ſe pugnabant, ita vt Pyriches ordo ſolueretur & à theatro irrideretur. Sic deriſit Lucianus ille pugnantes Philoſophos cum ſcenica turba dicẽs; [Ita Philoſophi viuunt ac ſi dogmata tantũ legerint ac meditati ſint, vt contraria exerceant, etenim quæcumq; dicunt, vt contemnendas eſſe pecunias & gloriã, ſolumque honeſtũ bonum putandum, ita vocandum, & res haſce ſplendidas eſſe deſpiciendas, & cum ipſis æqualiter conuerſandũ. Eximia ſunt ô dij & ſcita, vt ſummopere miranda profecto. Verum hi hæc ipſa mercede docent, & diuites admirantur & pecunijs inhiant, cuniculis iracundiores, leporibus timidiores, ſimijs blandiores, aſinis petulantiores, felibus rapaciores, gallis contentioſiores, itaque riſum mouent quum de his rixantur, & circum ianuas diuitum ſe inuicem pulſant, & in conuiuijs frequentibus epulantur, in eiſque tædium laudando pariunt, ac præter decorem ſeſe ingurgitant & queruli apparent, & inter calices iniucunda & abſona philoſophantur, ac merum, non ferunt] & mox [Illud vero omnium eſt turpiſſimum, quod cum vnuſquiſque eorum nullius ſe rei indigum profiteatur, ſed ſolum diuitem eſſe ſapientem vociferetur, paulò poſt tamen poſcit, & ni accipiat ſtomachatur. Ex his autẽ defectibus illud malũ naſci pronunciat, quod idiotæ quotquot cõpotant (& his ſimilia cernunt) rident ſcilicet, ac Philoſophiã conſpuũt, quoniam eiuſmodi educat piacula] & hic Lucianicæ fraudis ſcopus, vt ex defectibus

Philoſophorum ex contentione & æmulatione exortis, ipſum Philoſophicum inſtitutum ad ipſum nudum nomen contrahatur.

Eadem veſtigia nouus Lucianus inſectatus eſt, verbis fingens Philoſophiam Monaſticam revereri, factis autem, in eamdem arietando, deſtruere ſatagens, fingens ſe coram eadem in propria Sede, & arce conſiſtentē veritate & ſynceritate aſſociatam, tanquam veritatis vindicem in præconia Philoſophiæ prorūpere, impetere vero homines eamdem profitentes, ab illius tamen inſtitutis degenerantes, vtpotè ambitionis inanis faſtum, auri & rerum temporalium cupidiſſimos, de principatus gloriola contendentes, atque pugnantes, laruatas ſimias ad capiendas nuces, & illos memoratos Philoſophos palliatos, barbatos, pro auro, caricis, principatu ſapientiæ, ad necem vſque pugnantes, per omnia imitantes; & ſimul & ſemel ne dum bonos admixtos malis, & puriorem portionem, vt fingit ab impuriori parte diſcretam eluderet, ſed ipſi quoque cœleſti Philoſophiæ illuderet, quaſi iſta piacula, & immites feras alat in caſtris Dei omnipotentis; eamque irriſam & dehoneſtatam, & re, & titulo ſapientiæ & religionis ſpoliaret. Hic aſtus Lucianicus in caueæ ſcriptione. At tecum alloquar & cordi tuo dilectionis potius, quam odij imprimam vulnera.

Parcere maieſtati relig. debueras, & multitudini innocentium, nec in materiam deriſionis proijcere ſaliuas decurrentes in barbam Dauid. Quod ſi aliqui præoccupati religioſi erant in aliquo delicto, non à te, ſed ab ijs qui ſpirituales erant, inſtrui debebant in ſpiritu lenitatis. [Corripiet me iuſtus in miſericordia, & increpabit me (dicebat ille) oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.] Quomodo poterat in te eſſe miſericordiæ & charitatis ſpiritus, qui à Dominico grege aberrans (vt ſapientum eſt exiſtimatio) non habes ſpiritum vnitatis, non ex eo proceſſit correctio, ſed ex abundantia cordis, & adipe iniquitatis detractio emanauit, ideò lingua lædens proximos, imò & Chriſtos Domini vulnerans, calamum quaſſatum contriuiſti, linum fumigans extinxiſti, & in ſpiritu vehementi cupis conterere naues Tharſis. Doloſè ſuper cæteros nobiliſſimam portionem gregis Chriſti extuliſti religioſos, vt ſi ſuam iuſtitiam qualem depingis aſſererent, conuertens te ad verba malitiæ & hos quoque indicares, vt & cæteros diffamaſti. Oblatrantem te, & adulantem velut inimicum inſpicio & vltorem, alias (vt legit Auguſtinus) defenſorem. Cum tuus iſte Libellus prodijt, ore ſacrilego & verbis impijs, obſtrepentem aduerſus religioſos Religionem & Deum, contempſeram, tutum arbitrans cum homine atheo & cerebroſo contentioſum funem non ducere, rectè iudicans errantis imperitiam ſilentio ſpernere; quam loquendo dementis inſaniam prouocare. Legebam: Ne reſpondeas ſtulto, & ne ſibi ſapiens eſſe videatur. At quia ſtudio magis contradicendi, quam voto diſcendi ſcribunt peruicaces, & malunt ſua imprudenter ingerere, quam ſapientum dogmata audire, rationabiliter exiſtimabam non congredi tecum, quandò facilius eſſet & leuius, turbulenti maris concitos fluctus retundere, quam tuam rabiem fuſioribus donorum, & chariſmatum cœleſtium tractatibus coercere. Si ſolum in me eſſes debacchatus, meas iniurias diſſimulaſſem; nunc verò quia polymitam veſtem Chriſti proſcindis, quam in veſtitu deaurato circumamictam diuerſorum Ordinum varietatibus ſponſa induit & quod peius eſt, Infulis, Purpuris, Thiaris inſultas, execrabilis præſumptionis temeritas, & effrænis impunitas arguenda. Illos ex profeſſo laceſſiſti Luciane, qui eo differentius virtutum titulos referunt, quò & pref-

preſſioribus veſtigijs Apoſtolorum inſtitutis adhæſerunt. Tales ſunt religioſi qui (vt ait Petrus Bleſenſis in inuectiua deprau.ſuorum operum) in humilitate, hoſpitalitate, obedientia, charitate, & cæteris quibus regnum Dei rapitur & poſſidetur, indefeſſa ſolicitudine ſe exercent. [Hi carnem deprimunt, ſpiritum erigunt, vitam in terra ducentes Angelicam, Chriſto militant in tenuitate ciborum, in aſperitate veſtium, in vigiliarum excubijs, in pſalmis & hymnis, & canticis ſpiritualibus, in confeſſionibus, in diſciplinis & lachrymis, in cæleſtium ſuſpirijs, in ignitis compunctionibus, in iubilationibus, arcanis, in exceſſibus mentis, dulcibuſque ſuſurrijs, in quibuſdam cęleſtis gloriæ experientijs, in amplexibus ſponſi.] Quomodo diſſimulare poteram, quod cum per Vniuerſum balſamum glorioſæ opinionis in odorem effundūtur, vt ſint bonus odor Chriſti in omni loco & odor vitæ in vitam; tu effeciſti vt eſſent odor mortis in mortē? ſedens dolosè, detractionem faciendo, aduerſus fratres & filios dilectos Eccleſiæ locutus es, ex praua detractione, & mellita laudatione ſcandala ſeminando, aſſumente omnia verba præcipitationis lingua doloſa, ſicut nouacula acuta dolos faciente, radendo & palpando, vt totam faciem Religioſorum dehoneſtares. Palpas dum vni parti fauere te ſimulas, radis & decaluas dum aliorum Ordinum famam velut capillos amputas. Tota die (dicebat Dauid) exprobrabant mihi inimici mei; & qui laudabant me aduerſum me iurabant. Vtrumque nociuum & acerba detractio, & adulans laudatio. hęc apertè proſternit, illa inſidias ſtruit, vt deijciat & ſi extrinſecus blandiatur, interius ſæuit. Hic hæreticorum character (ait Gregor. exponens hunc locum) in cauſa enim Dei ſubdole & fallaciter intendendo, & eſſe ſeſe in corpore Chriſti ſimulant (& eſſe bonorum religioſorum defenſores) & pacem Eccleſiæ, & religioſorum occulta (vt facit Lucianus) machinatione perturbant. Acuat nouus Doegh nouaculam ſuam quantum poteſt, ſimulet zelum verſipellis, detecta iam eſt fraus, ſcimus quod ſcriptum eſt. Qui dimittit aquam caput eſt iurgiorum. Dimiſiſti detractionis & partialis laudationis fluenta, vt detractione & adulatione ſcopum tuæ ſcriptionis obtineres, ſed arguam te, & ſtatuam contra te faciem tuam, vt tua malitia conuincatur. Vtinam tacuiſſes, vt prudentior appareres. At vnde me noſti quem in indiuidualibus conditionibus expreſſiſti & momordiſti? Non expectabo vulnus, ab hoſte tuli. Licet autem faciem tuam non viderim, ex tuo ſtylo noſci potes intus & in cute. Nō difficile fuit tibi impugnare abſentem, at (ex Hieronymo) delicata doctrina *eſt pugnam dictare* de muro: nec difficile reſpondere, cum facile deprehēdatur, quod ego in opere meo ſimpliciter ambulaui, tu dolosè egiſti cum lingua tua; bonum triticum ſeminaui, tu inimicus homo ſuperſeminaſti zizania, quæ ne bonum doctrinæ ſemen ſuffocent, reſecanda. Epiſtolam breuem tantum hanc ſcribere decreueram, ſed exuberans materia tuæ opellæ, non paſſa eſt epiſtolare compendium, propterea ſingulis tuis paradoxis quibus Religioſis, Prælatis, velut nouus Goliath inſultas, integro tractatu occurrere decreui, & cum alijs meis tractatibus in lucem ſimul, ſuo tempore edendis, attexere; ijſdem propugnaculis, quibus S. Thomas Aquinas de impugnantibus religioſos triumphum reportauit, ſacras religiones tuendo. Spiritus æternæ veritatis det tibi diuidere lucem à tenebris, reprobare malum & eligere bonum, vt cum illuxerit menti tuæ, quod verum eſt, exuffles quod ex falſo eſt. De publicatore autem operis Reidelio, confićto conſiliario, bene tamen male conſulto, qui nec Turturis opus legit, & Hyperaſpiſtem Vindiciani ſe prodidit, illud accipiat: Non eſſe hunc

Digitized by Google

hunc nouum procedendi modum ad publicandas Philippicas, Anonymos auctores fingere, cum fictis euulgatoribus. Præſtitum id contra P. M. Abraham Bzou. annal. conditorem, euulgata illa Satyra ſub nomine Cancellarij Heronarthi Boijcij, quam iſte Dominus, vt ſuppoſititiam eſt execratus. Sub Theologi cuiuſdam nomine prodijt conſultatio illa ad equitem Polonum: cui religioni, ſua, & nepotem addicere debuiſſet: quę religioſorum quoque ſtatum proſcindit. Biga aliorum duorum Theologorum de tráſferendis Cœnobijs recuperatis ab Acatholicis, ad Scholas & Parochias, vbi pariter Religiones traducuntur, & eorumdem defenſor ſub nomine P. Pauli Layman (quem authorem, non credo) nouiſſime euulgata, vbi quæ in Vindicianico opere tranſcripta ſunt, aſſeruntur. Omnis ergo iſta fictorum Anonymorum, vel defenſorum turba imaginaria ad Cygnos in ſolitudine morantes, & ſibi ſolis canentes, Deo ſeruientes, in pſalmis, hymnis, exſibilat, qui etiam ad mundana commercia inuitati, velut ab Hirundinibus illis (quod perbelle S. Greg. Nazianzenus deſcripſit ad Celeuſium) aptè illud Pindari vſurpant [tunc cantaturos Cygnos cum graculi tacuerint.]

INDEX CAPITVM CONTENTORVM IN CAVEA TVRturi ſtructa ab Anonymo, impreſſa Monachij 1631.

I. *Cap. Quæ fuerit Turturis excitandæ occaſio.*

II. *cap. Turturis ipſius vox, habitus & natale ſolum.*

III. *cap. Qua mente Illuſt. Bellarm. Columbæ gemitus induxerit.*

IV. *cap. Specialia deplorantium & plorandorum oppoſitiones.*

V. *cap. An Grauina Cardinalem legitimè excuſet.*

VI. *cap. Multitudo an paucitas laxorum religioſorum aſſerenda ſit.*

VII. *cap. Regularium ſcandala expenduntur.*

VIII. *cap. An aliqua neceſſitas regulares ad diſciplinæ remiſſionem adigat.*

IX. *cap. Grauinæ demonſtrationes, quod regularium Ordines hodie in vniuerſum flæreant examinantur.*

X. *cap. An Cardin. Regularium defectus plangendo aliquos vitiorum næuos contraxerit.*

XI. *cap. An eiuſdem gemitus cuiquam nocuerint.*

XII. *cap. Parerga de ſecularium in Ordines admiſſione.*

XIII. *cap. Vtrum Societas Ieſu ſe alijs Ordinibus præponat.*

XIV. *cap. Cur Grauina eidem in in poſteriora ſecula malè ominetur.*

XV. *cap. De more dimittendi ab Ordine Grauinæ minus probato.*

XVI. *cap. An & quantum Societas Ieſu aliorum regularium ſpolijs fuerit locupletata.*

XVII. *cap. Num Grauina finem ſuo Turturi propoſitum aſſecutus ſit.*

Operis concluſio.

Digitized by Google

INDEX ALTER PARADOXORVM ANONYMI,

Quæ in dicta Cauea continentur, & in hoc opere confutantur.

PRaclarè S.Optatus Mileuitanus Donatiſtas Monachorum, & religioſorum præcipuos & iuratos hoſtes, eo etiam titulo perſtrinxit, quod ne dum eorum ſtatum proſcinderent, ſed & perſonas quoque maledictis, ſcommatibus, falſis criminationibus onerarent. Linguas veſtras, *dicebat*, acuiſtis in gladios quos mouiſtis in mortem non corporum, ſed dolorum. Iugulaſtis non membra ſed nomina. Quid prodeſt, quia viuunt homines & occiſi ſunt honores à vobis? valent quidem membra, ſed erepta portant funera dignitatis. *Per eaſdem ſemitas inceſſit nuperus quidam Anonymus aduerſus ſacrorum omnium Ordinum florentem ſtatum; & in Deo dicatas perſonas, in Cœnobijs ſanctiſſimam vitam tranſigentes, multa ne dum paradoxa, ſed & paradoxetera pronunciauit, in ſua cauea Monachi edita anno 1631. apud Nicolaum Henricum, quæ ſolidè, iterata Turturis voce, confutantur in hoc opere (ad ſequentia capita reſtricta) cui, ad itelligentiam mentis oppugnantis & reſpondentis, initio hic indiculus præpoſitus correſpondens pagellis ſui libri impreſſionis Monochiæ, & in margine eorumdem capitum ſunt numeri filiorum huius operis, vbi Anonymi paradoxa confutata lector reperiet.* Li. 2. cont. Parmen. non procul à fin.

§.

PRIMVM CAPVT *Paradoxorum, continet diffamationem religioſorum per aſſertionem ſcandalorum.* Confut. hac capita in hoc opere pag. 29. 45. 66. & ſeq. 74. 80. & ſeq. 101.

I. *In religionibus grauia, multiplicia, orbi nota ſcandala reperiuntur: habetur in dicto lib. p.* 8. 28. 51. 61. 65.

II. Proinde publicanda, quando de illis eſt fama publica, *& regulares lapſi de illis non ſatisfacerent. pag.* 16.

III. *Iuſtiſſime infamia denotari poſſunt religioſi, quando ipſi propriam famam prodigunt* 126. *nam & iuſtiſſime peccator hac quoque pœna mulctatur, vt qui beſtijs aſſimilatur, fama etiam dignitate priuetur:* 125. P. 32. 33. P. 150.

IV. *Ex ſtudio emendationis & ſpiritualis profectus gratia, res licita eſt ex Doctorum ſententia aliorum defectus recenſeri.* 253. *ſubinde etiam rectè pronunciari poſſe paucos ex regularibus laxis ſalutem adepturos eſſe eo quod rarò ſolidè reſipiſcant, ibidem.* P. 151. P. 371. 372.

V. *Quando ſtylum acuimus contra hæreticos, tunc defectus* Religioſorum *exemplare non poſſumus, poſſumus vero cum parænecticè loquimur, pag.* 34. P. 49. 53.

VI. *Quare tunc defendendæ ſunt religiones, cum aliquis profectus, vel emendtaio inſpicitur, p.* 141. P. 168. 169.

§.

SECVNDVM CAPVT *deflorationem & relaxationem religionum confingit.*

I. *In religionibus, non Centuriæ, ſed nec Decades perfectorum poſſunt numerari, p.* 111. *proinde nonniſi,* P. 139. P. 116. 117.

Digitized by Google

nunniſi, cum ætatis noſtræ dedecore antiquiorum agmina recenſentur ob mores illis antiquis beatis abſimiles, 97. 99.

P. 60. 61. 62. II. Minime floridus eſt religioſorum præſens ſtatus, 39. 47. 88. 89.

P. 105. III. Pauci in eo mundo crucifixi, 93.

P. 61. 62. IV. Adeo infœcunda vinea religioſorum, vt vix racemi colligi poſſint, 47. 241.

354. 355. V. Religiones ante, & poſt Concilium Tridentinum deformatæ, 41. 49.

P. 53. 55. VI. Ardere flammis antiquam portionem domus Chriſti, veterum ſcilicet religionum, 81.

P. 134. VII. Vix ſeni aut deni produci poſſunt ex vniuerſis Regularium Chronicis, qui in Theutonia Imperio doctrina, vel ſanctitate floruerint, 235.

P. 94. 95. fol. 346. 347. VIII. Hæretici in opinione confirmantur, quod intra ſuos fines, in dictis religionibus, nil generoſum & excellens, ſed meri pepones, allia & naſturtia naſcantur, ibid.

P. 344. 346.

§.

TERTIVM CAPVT ineptitudinem religioſorum eorumdem pronunciat, in prædicatione Euangelica & Sacramentorum adminiſtratione.

P. 119 & ſeq. vſque 118. I. Pauci reperiuntur in religionibus Mendicantibus apti ad miſſiones, & conuerſionem infidelium pag. 98.

II. Aliorum religioſorum multitudo alierſum velificat, ibidem.

P. 129. III. Ad perfectionem non properant, qui pauculis ſecularibus conuertendis inſiſtunt.

123. 124. IV. Vbi non eſt Ordo Ieſuitarum, non apparet genuina ſacramentorum frequentia, rudium Catechiſmi, nec ab alijs hæc & alia exercitia ſupplentur, vbi illa deſiſit, 219.

P. 319. 320.

§.

QVARTVM CAPVT religioſos ſugillat, de virtutum carentia & deformatione, & damnandorum numero.

P. 57. 58. I. In magna hominum multitudine, mortificationem, humilitatem, pacem & concordiam animorum diu conſeruari non poſſe, quod neque in hanc vſque diem factum eſt, neque fiet, 45.

Fol. 56. 57. II. Semel collapſam religionem, numquam, aut vix reformari poſſe, & reformationes non ob leues, vel paucorum defectus introductas, 38. 49.

P. 218. III. Olim potuerunt ſic ordines effloruiſſe, vt toti eſſent abſque macula & ruga, & toti ex viuis membris conſtarent, 183. imo in omnium initijs totus ordo immunis à culpis, quia nullibi bona arbor malos fructus producit, 182.

P. 54. 62. 63.

IV. Pauciſſimos piè victuros & ſaluandos regulares, plurimos ſalutem perdituros, 8.

P. 26. 22. 23. 158.

§.

QVINTVM CAPVT ordines deijcit & ſplendorem obfuſcat, impetendo martyria, miracula, viſiones & reuelationes, Doctores, Inquiſitores, Epiſcopos, S. Rom. Eccleſ. Cardinales ab Ordinibus ſacris aſſumptos.

P. 108. 109. 110. 111. 112. I. Non habetur florentiſſimus ſtatus religionum ex palmis eorum, qui pro Domino obierunt, & in Chronicis Ordinum leguntur, nam ex morte illata à Barbaris, vel hæreticis & ex ipſo martyrio præcedentis ſanctitatis teſtimonium non colligitur: cum alio fine, quam Chriſti cauſa occumbere potuerint, nempe ex occidentium auaritia, timore politicæ euerſionis, ipſorum occiſorum temeraria prouocatione, ſpontanea oblatione, 94.

P. 341. 342. II. Inaniter recenſentur, ad confuſionem hæreticorum miracula, martyria, rigor vitæ, vel pœnitentia in Chronicis regularium deſcripta, cum hæc illi vt ſuperſtitiones, & ſomnia habeant 233. 234.

P. 117. 118. 119. III. Hodie viſionum, vt diuinationum inſolita apud regulares audacia emerſit, prout quiſque magis

ſe à

Digitized by Google

ſt à publico contrahit, & orationi intentus eſt. 96. 97.

IV. Ad fiſtum, & ſp imas huius ſeculi pertinent tituli Doctorum & Inquiſitorum, pag. 178. *proinde nec commendandæ exemptiones prærogatiuæ priuilegia eorumdem; ibidem.* P. 216. 217. 219.

V. Nec Ordinum ſplendor habetur ex ijs qui ad Eccleſiaſticas dignitates aſſumpti. Vnde non ſunt proponenda oculis Regularium Thiara, Purpura, ſunt enim velut vinum reſplendens in vitro quod epotatum mordet vt coluber, pag 101. P. 131. 132.

VI. Proinde ab Epiſcop. oculos auertendos, vt à fœminis, 102. P. 133. 134.

VII Nouis Rechabitis non præponendi crateres, & vina precioſa; videlicet gemmatæ mitræ, purpuræ cum aurora certantes, 177. P. 214. 215. 216.

VIII. Similes ſplendores admirari lixas & calones; quare non inuitandi plebei ad cœnacula, & cameras periſtromatis ornatas; relictis officinis vbi ſordida & vilia inſtrumenta, vaſa opificum ſordida inuiſuntur & iumenta. Quare nec horum nomina in Faſtis religioſorum recenſenda, ſed ſolum pauperum, eorumque ſelectorum, ea namque non ædificant, nec curant & inglorii ſunt, 245. P. 558. P. 560. 561.

IX. Præſtat ab infirmis fructus, qui ab exaltatis regularibus in Eccleſiam Dei redundant, piè ignorari, 103. P. 134.

§.

SEXTVM CAPVT *auſteritatem, & pia exercitia religioſorum eliminat.*

I. *Vigiliæ preces, lachrymæ, triſtiores inediæ, ſetoſa ſtragula, aſſidua verbera & quicquid aſperitatis regula, vel deuotio cuiuſcumque excogitauerit, hæc omnia cum ſpiritu Acediæ coniuncta,* 95. 96. P. 113. 114. 115.

II. *Perfectio religionis non eſt ex auſteritate metienda, ſed ſi leuia, & aſpera ad finem iuuandi proximi collimentur* [id verum præcisè; falſum, quando, cum auſteritate vitæ etiam proximus ædificatur,] *pag.* 107. P. 137.

§.

SEPTIMVM CAPVT, *circa recipiendos canones nouos contra Sanctorũ veteres & illibatos continet.*

I. *Prudentium vox eſt, ineptos ſecularibus negotijs neque multum conferre poſſe religioni, p.* 154. P. 188. 189. 190. 191.

II. *Ante decimum octauum annum, non ſunt admittendi Tyrones ad religionem, pag.* 150.

III. *Nec etiam recipiendi valetudinarij ſpirituales, ſed ſani & fortes, fores adire debent Monaſterij,* 154. P. 181. 182. P. 185.

§.

OCTAVVM CAPVT *continet grauiſſima dicteria contra regulares veteres.*

I. *Familiaritas incauta cum hæreticis, & cum ijſdem colloquia, non modo Monaſteria, ſed & integras Ordinum Prouincias exhauſerunt, & lectiſſimam Eccleſiæ portionem in Tartari ſpolia verterunt,* 86. 87. P. 100.

II. *Perditorum Ordinum author regularis an hæreticus? ille poſuit oua, hic excluſit: iſte tibia cecinit, ille ſaltauit: vnus ſyrenes & ſaliaria inuexit, alter cupidus inuaſit, ſicam hæreticus ſub oſculi blandimentis lateri infixit, Monachus ictum non cauit,* 87. P. 101. 102.

III. *Hæretici Ieſuitas proſcribunt, alios religioſos benignè retentos alunt, non enim mordent lapidem, qui eos non ferit: originem ſuam agnoſcunt, eique cognatam ſobolem odiſſe nequeunt.* 146. P. 176. 177. 178.

IV. *Multos in habitu Monaſtico damnari & ſpecie recti nos falli, quid enim lateat in corde tentatio prodit, nam & Eremicolas legimus continuæ orationis, & ſeueriſſimæ vitæ & tamen Seueriana labe corruptos, à regno cœleſti extorres,* 106. P. 136. 137.

§.

NONVM CAPVT *priuilegiorum largitorem ſugillat de indiſcretione & ingratitudine.*

Digitized by Google

P.208. I. *Societas Ieſu ampliora meretur, quàm habeat priuilegia,* 173.

209. II. *Non debent hec alijs communicari, qui non ſunt æquè prompti, & indefeſſi animarũ medici,* ib.

P.138. 139. III. *Non auferenda, quæ illis conceſſa, nam Demetrius ingratus reputatus eſt, qui fauores Ionatha*
P.239. *vertentibus annis reuocauit, & nimis graue priuilegia Monaſterijs indicta conuellere,* pag. 174.

§.

DECIMVM CAPVT *multa repugnantia PP. dictis & Eccleſiaſticæ doctrinæ continere videtur.*

P.57.73. I. *Non in omni congregatione poſſe malos eſſe bonis admixtos,* 182.

231. 234. II. *Contrarium de quibuslibet Ordinũ initijs ſuſpicari non licere, cum nullibi bona arbor malos fru-*
207. *ctus protulerit: & potuerunt ſinguli Ordines efflorniſſe, vt toti eſſent abſque ruga & macula, & toti ex-*
209.106. *meris viuis membris conſtarent,* pag. 183.

P.222. 233.234.

Alia Anonymi alterius Paradoxa.

235. 238. A *Nullo genere hominum maius damnum eſt illatum Eccleſiæ, quam à veteribus Ordinibus, à qui-*
239. *bus cateruatim peſtilentes egreſſi ſunt Hæreſiarchæ.*] *ex lib. attitulato: iuſta defenſio Pontificis,*
P.275. *Cæſaris, &c. authore Paulo Layman Soc. Ieſu; ſi tamen ipſe eius libri author.*

P.281. P.227. *Monachos eſſe inutilia terræ pondera, ventres pigros, ſtupidas pecudes: non eſſe Cœnobia illis tradita à magnatibus tamquam pro hominibus inutilibus, ocioſis, ignauis.*

Hæc paradoxorum ſumma tam religioſos, qui diſcipuli, quam Prælatos Eccleſiarum (qui magiſtri ſunt) peſſundans, quorum ſtatus ita ſunt inuicem colligati ex Nazianzeno in laudem Athanaſij, *vt Epiſcopatus expers Monaſtices non ſit, & Monaſtica diſciplina ſacri Antiſtitis inſtitutione ſit indiga.* Pro quorum omnium defenſione, non ſua perſonali, publicam cauſam agens Turtur, ſequens ſui Magiſtri S. Thomæ, Alberti, S. Bonauenturæ. Ægidij, Vvaldenſis veſtigia, in rediuiuum Guilielmum de S. Amore, & cæteros eorumdem ſtatuum oppugnatores, in arenam deſcendit.

SYNOPSIS

Seu Summarium

OMNIVM ARGVMENTORVM, QVÆ IN HVIVS OPERIS CAPITIbus tractantur, ſingulis capitibus Caueæ Anonymi correſpondentium.

PRÆLVD. I. Calumnioſè Cauea Turturi ſtructa eſt, in qua ſuam innocentiam tuetur, & adhuc florentiſſimum ſacrarum religionum ſtatum occinit.

PRÆLVD. II. Numquam Turtur Cardinalem Bellarmin. vel Societatem denigrauit, ſed flammam veteres Ordines comburentem extinguere procurauit.

Cap. I. Gementis Columbæ lachrymæ commendatæ: commendabiliores ſi pro loco & tempore, & ſolis lapſis effuſæ.

Cap. II. Columbam Turtur ſolatur ad tergẽdas lachrymas: proinde nõ erat ſua Prædicatoria ab Anon. expoliandus, nec Vulturis nomine Columbam diſpungentis, denotãdus erat, quia ſacras religiones, pro eis pugnando, defendit.

Cap. III. Partitio illa deplorantium, & deploratorum à Vindic. Anon. defenſa, multis titulis exploditur, ne diſcretio puræ maſſæ ab impura aſſeri videatur, quæ graſſantibus Nouatoribus maximè eliminanda, vnde veteres Ordines etiã in ſpecie, obiecta corruptione, relaxatione, multiplicitate ſcandalorum non erant ipſi ſoli aſſumendi, vt materia gemitus Columbini.

Cap. IV. Rectè ſubinde deplorantium, & deploratorum permixtiorẽ fieri poſtulauit, cauſam plangendi volens eſſe communem, cum nulla communitas ex ſolis viuis membris conſtet, nec aliqua à planctu ex delicto exempta, etiam ſi virtutibus floreat, & ad plangendum relaxatos inuitet.

SVMMA ALIORVM CAPITVM INVENIETVR IN PRINCIPIO VNIVSCVIVSQVE.

DE

DE

SCRIPTORE CONGEMINATÆ VOCIS TVRTVRIS.

R. P. F. Hiacynthi Schaffler Philoſophiæ Lectoris in Conuentu Præd. Viennenſi.

Ode Dicolos tetrastrophos.

AD bella miles concitus auolat;
Dum clangor æris Martius increpat;
Ac æſtimat clarum ſubire
Pro patria pietate vulnus.
Vt fulua Nili *munera congerat,*
Salum pererrat fluctibus horridum,
Fortisq́; contemnit periclum,
Inſtitor. & Siculam Charybdim.
Altos ſuperbus dum titulos petit,
Nil fert inauſum, ſic labor improbus,
Si fractus illabatur orbis,
Suſtinet impauidus ruinas.
GRAVINA, quæ te cauſa mouet graues,
Hos vt labores ſuſtineas Pater?
An Herculis claua decorus
Septicipem feriens colubrum.
Sicq́; vt renaſcens diſpereat caput
Dirum veneno, fortior impetis
Collumq́; Lernæum peruris
Igniuoma pietate aduſtus:
Feliciori te beet inclytum
Numen corona, quam ferat horridus
Mauortis enſis, quando ouabis
Ad patrios remeans Penates.
Iam tuta cœlum munera continet,
Tellusq́; laudum vocibus en beat,
Infractus vnde per Charybdem
Enauigans mare fluctuoſum.

EIVSDEM DISTICHON DE Scriptore Caveæ, et Avthore Vocis Turturis.

MIraris caueam tanta quis ſtruxerit arte?
SEPTENNIS labor eſt. Hic labor ANNVS erit.

IN CAVEÆ STRVCTOREM.

R. P. Fr. Leonardi Hansen Coloníenſis Ord. Præd. S. Theol. Lectoris in Conu. Viennenſi.

OLim amplos veterum pia munificẽtia nidos
Struxit, vbi Monachis abdita vita foret.
Iam nouitas caueam parat. O pietatis auita
AEmula. Sed caueam Relligioſe caue.
Fortè ſed inſignem caueam cauetor habebis,
Pro reliqua caueam relligione parans.

R. P. D. Florentii Schilling Alsata Schevveillerenſis Cler. Regul. S. Pauli.

HENDECASYLLABVM DE authore Congeminatæ vocis Tvrtvris.

CAESAR fortia FERDINANDVS arma
Monſtris Theutonicum ciet per orbem,
Quæ Petram fidei Tonantis almam
Orco concutiunt iuuante: ſic &
Certat penna tua GRAVINA dextra,
Dum magni ingenij volante ſpiclo
Tetros Hæreſeon repellis aſtus:
Hinc cùm CAESARE tenes triumphans
DIVISVM IMPERIVM, ſed vt canentem
In terris modo TVRTVREM tueris

Veſanum CAVEAE *fabrum coerces,*
Et ſacra Triados refellis hoſtem.
Nil mirum ſi ALTITONANS *tuos lacertos*
Fortunet iaculis, quibus ſagittes
Qui Cœnobia reſpuunt vetuſta,
Sacratumq́ CHORI melos cauillant.

EIVSDEM EPIGRAMMA

In Caueæ ſtructorem Choricarpum.

DVm quidam Caueã texit, texendo cauillat,
Sed foueam caueat, quam ſibi forte cauat.
Ille ſtruit Caueam; ſed eandem intrare recuſat;
Nam Cauea nuſquam Coruus ineſſe ſolet.
Extructam fugit, & crocitans Garamantas, & Indos
Peruolat, ac tandem præda fit ACCIPITRI.

ALIVD EIVSDEM AD TVRTVREM.

TRiſtia fallacis rediere tempora Circes,
Quæ ſolet incautos deuitiare viros:
Brutorum hinc varias homines ſumpſere figuras:
Hinc tot in vrbe canes hinc tot in orbe ſues,
Zoilus inuidiæ canis eſt, Sectarius eſt ſus:
Ille ſuis lacerat dentibus, iſte vorat.
Pſalmiſonas laceraret aues ille, iſte voraret,
Ni tua, bruta domans, pēna GRAVINA *foret.*

EIVSDEM.

De Catello Orthodoxo, & lupo Proteſtante Monomachia.

OCcurrere mihi nuper Lupus, atque catellus,
Cui lupus infami reddidit ore minas.
Inſidias ſtruxit greſſus formando doloſos,
Vt fraudulenti perderet arte canem.
At bonus inflexa latrabat voce catellus;
Iurgia deludens inſidiasq́ lupi.
Heus, ait ipſe lupus, taceas miſerande catelle,
Aut ego dente tuam dilaniabo cutem.
Cui canis: vt ponti ſiccabitur vnda, tacebo:
Interea irato ſic tibi latro lupe.
Et lupus, ergo tuos pergo diſcerpere lumbos:
Inſilit his dictis: Sed fugit inde canis.
Inſequitur lupus: ecce FACEm arripit ore catellus
Siſtit, & impauida fronte ſtat ante lupum.
Viderat arma lupus, curſu properante Catellum
Deſerit, & pellis conſulit ille fuga.
Siſte pedem properum: an trepidas, canis inquit, inermem?
Huc ades vt tecum paucula verba loquar:
Vel tibi me comitem iungam, ne ſolus aberres,
Ibis in incertum præcipitare caput.
Curro, lupus repetit, non eſt cur anxius errem:
Nam tua, quã geſtas FAX *mihi monſtrat iter.*
Litis in excelſa ſpectator rupe Grauina
Riſit, & erumpens talia verba dedit:
Quid tibi cũ tali mõſtro eſt? Quæ pugna Catelle?
Cur fugit iſte lupus? cedo: Catellus ait:
Latrabam ſuperis ſeruando tonantis ouile,
Sed latrare vetat me lupus iſte vorax.
Et mihi nolenti bellum, mortemque minatur,
FAX *mihi quam geſto, vita ſaluſque fuit.*
Nam qui non timuit vocem, facis horruit ignem,
Et qui terrebat, territus inde fugit.
Quam bene pugnatũ eſt, inquit Grauina, Catelle;
Io te victrix palma Catelle manet.
Inſpexere tuam ſuperi de ſydere pugnam,
Atque inter STELLAS *te retulere ſuas.*

ILL. D. CÆSARIS MONITII.

Tabernenſis magnæ Græciæ, in authorem Caueæ.

Αρραν, τιφειὔφάνας ἄντρον βαιὸν μενεαίνεις
Οὔ νόσφιγγι τρυγὼν ἄνλοσε μελπεμένη;
ἆ πόσνο ἐξαπατᾶς σαυτὸν βραδύνεις τεματαίως.
Κοσμος ἅπας ἄντρον τῆδε μόλις τρυγόνι.

Hoc eſt.

STulte quid affectás Caueam contexere paruã,
Qua diſtinguatur Turtur vbique canens?
Falleris ô quantum fruſtraq́ moraberis; idem
Mundus vix huius TVRTVRIS *eſt Cauea.*

ALIVD

Digitized by Google

ALIVD EIVSDEM.

PRepetibus volitat Turtur per inania pennis,
Et geminum nitido fundit ab ore melos.
Voce rapit, roſtroq; capit mortalia corda,
Ac ſuperos mentes cogit adire choros.
Huic, quidam alta petens, Caueam conſtruxit: at auceps
Inuius inde ruit, rumpitur, & Cauea.
Poplite confracto lugens hinc claudicat auceps,
Et Cauea vendit fragmina fracta ſua.

M. ANTONII CATANZARII

De Caueæ ſtructore.

QVid ſtruis incaſſum Caueam? quid claudere tentas?
TVRTVRIS an vocem prendere poſſe putas?
Falleris: en Cauea ſic vimina rara pateſcunt,
Vt tranſire queant ſex iuga craſſa boum.
Si tua non poſſunt concludere corporis vmbram
Vimina, quid poterunt claudere? nonne ſonū?
Hæc grauis & prapes VOX TVRTVRIS arcet Auernum
Et potis eſt victrix aſtra ferire Iouis.
Si valet hæc ſimplex concentu cuncta replere,
Quid faciet miris VOX GEMINATA modis?

TVRTVR

AD VINDICIANVM

CAVEÆ ARCHITECTVM.

SVM TVRTVR, ſed tu ferali carmine BVBO,
Ipſe cano, lugens tu tibi funus eris.
Dum ſtolidus VINDEX veterū Cœnobia mordes
Omnes CLAVSTRALES rodere dente doces.
BVFO es, non BVBO, virus ceu vipera carpant
A te, mordendi qui didicere modum.
Antrum BVBONI, BVFONI tetra cauerna
Dentur; tantunti quam melior Cauea.

CIPPVS. ϛήλη.

Memoriæ Vindicianæ.

MVRI PONTICO, RELIGIOSORVM, INFVLARVM, PVRPVRÆ, APOSTOLICORVM INDVLTORVM CORROSORI; SVBTERRANEA STATIONE DIGNO,

Muſcipula conſtructa.

cui

E Cauea Turturamputationem, vt amœnam effloritionem ſacris Ordinibus enunciat.

AVCTO-

Digitized by Google

AVCTORIS INTENTIO,

ET SPONSI MANDATVM.

CApite nobis vulpes paruulas, quæ moliuntur vineas; nam vinea noſtra floruit. CANT. 2.

Tali vineæ Religioſorum cœtui *nunquam infeſtationes, nunquam inſidiæ deerunt: nempe vbi multæ opes,* præſertim ſpirituales, *multi ſunt, qui comedunt eas. Sapiens erit ſolicitus ſeruare vineam ſuam, non minus quam excolere, nec ſinet eam vorari à vulpibus. Peſſima vulpes occultus,* & multo magis manifeſtus *detractor, ſed non minus nequam adulator blandus,* vt monſtratur author Caueæ. *Cauebit ſapiens ab his. Dabit operam ſane quod in ipſo eſt* Turtur *capere beneficijs, atque obſequijs ſalutaribus,* vt fit in hoc opere *&* *orationibus pro his ad Deum. Nec ceſſabit iſtiuſmodi carbones congerere ſuper caput maledici, & item ſuper adulatoris, quouſque, ſi fieri poteſt, & illi inuidiam, & iſti ſimulationem* vel vtrumque ab eodem, ſi idem numero ſit *de corde tollat, faciens mandatum Sponſi dicentis:* Capite nobis vulpes paruulas, quæ moliuntur vineas: nam vinea noſtra floruit. *S. Bernardus in Cant. ſerm. 63.*

CONGE-

CONGEMINATA VOX TVRTVRIS:

EX MANV-SCRIPTIS OPVSCVLIS A[dm.] R[di] P. M. F. Dominici Grauina, Ordinis Præd. excerpta.

PRÆLVDIVM I.

De occaſione ſcriptionis, & argumento congeminatæ vocis Turturis, pro defenſione Sacrarum Religionum.

In pſal.118. SApientiſſimè eloquentię Rhodanus magnus ille Hilarius, orthodoxiæ propugnator validiſſimus, extorrium & manifeſtè rebellium, nec non, & fictorum domeſticorum inſidijs, atque calumnijs frequentiſſimè impetitus pronunciauit [*Humana tentatio grauis non eſt, Apoſtolo dicente. Tentatio autem non apprehendat vos niſi humana. Sed calumnia grauis eſt. Calumnia autem eſt, vel cum bono operi facinoris malè nomen adſcribitur, vel cum ſpecie blandiente internæ malitiæ virus occulitur. Neq; enim eius directè maleuolentiæ opus eſt, ſed fallax, & ſubdolum, & ſub ſpecie bonæ voluntatis malitiæ operatione deſæuiens, & difficilè eſt cauere à talibus, qui ſub nomine fratrum inimici ſunt, ſub nomine amicorum hoſtes ſunt, ſub filiorum ſpecie parricidæ ſunt*, &c. vt ibidem pluribus exemplis demonſtrat. *in Pſal. 118.* in ea verba: *Redime me à calumnijs hominum.*

A gemitu pientiſſimæ Columbæ excitatus Turtur Sacrarum Religionum ſtatum, præcipuè SS. Benedicti, Dominici, Franciſci, (nonnullorum infirmitatem fatendo) etiamnum Florentiſſimum demonſtrauit, & quia cum ordinum pene collapſo, & corruptione, ſcandala aſſerta multiplicia, & omnibus nota lachrymis Eminentiſſimi Viri deplorabantur; propter timores nocturnos, hæreticorum, ſcilicet & puſillorum offendicula euitanda (lingua enim vernacula gemitus columbinus exaratus omnium manibus terebatur, & à cerdonibus in compitis, in triuijs, inflatis buccis ſacri ordines traducebantur, elaboratum eſt; vt quæ bona fide ab anima illa religioſiſſi-

Digitized by Google

ma ſcripta erant, vel tamquam monſtruoſi partus ablegarentur, vel commodam aut mitem interpretationem acciperent, & auctori potius Anonymo talis tribueretur fœtus, vel agnitus (ſi ſuum natiuum parentem oſtendebat) quantumuis piæ intentioni conformis, à veritate difformis probaretur. Ex parte obducta erat cicatrix inflicti vulneris, donec elapſo ſeptennio nouũ vulnus calumniæ infligitur ſub ſpecie bonæ voluntatis, & ſub fraterno, & amicabili nomine, non recte curata plaga aſſeritur: proinde faſcia ſcinditur, vlcus denudatur, imò & grauius recrudeſcit, ſuper dolorem vulnerum nouos ſuperaddendo. Sed & medicus cum ſuo Panario expoſtulatus, in ius vocatur, caueæ addicitur tanquam pœnam de medicina, & alligatione reportãs; & (ne à Turturis metaphora diſcedatur) ob veris florentium Religionum amœnitatem feſtiuo cantu enunciatam, cauea in hanc formam à mure quodam Pontico muſcipulæ ſtatione digno, nuper fabrefacta ſub hoc titulo. *Cauea Turturi malè contra gementem Eminentiſſimi Roberti Cardinalis Bellarmini Columbam exultanti à Theologo, veritatis vindice ſtructa & à Gregorio Rieldio SS. Theolog. DD. Ducal. coll. Eccl. apud Landíhutanos Decano, & Sereniſſimi Electoris Bauariæ conſiliario &c. publicata Monachij apud Nicolaum Henricum anno* 1631.

Certè ab ipſo limine aberratum ab iſta perſona Anonyma (quam ex ſuo titulo ſub Vindiciani nomine placet deſignare) dum velut vxor Ieroboam aliam ſe eſſe ſimulãs, contra Eccleſiæ ſanctiones, prodit ementitus auctor, nullo alio ſuffultus præſidio, quàm ficto Bauarici Conſiliarij calamo, qui vt viſum luſcorum congregaret nigerrimo Decani liquore, attramentarium impleuit, non tam ſua; quam aliena ſuppeditante manu Briaræa, & ſi tandem ſerò ſcribens, cum nec luſtrum cum dimidio ſuffecerit ei ad parandas vindicias duplici titulo obiurgandas, ex calumnia, & ſtylo.

Quid Turturi, & caueæ? Si (Vindiciane) caueam, circum, vel theatrum ſignifices, & in pœnam defenſionis ſacrorum orginum, turturem exemplandum damnaſti, ipſam Religionem offendiſti, orbans hominem ſuo proprio, & ſingulari rectæ rationis, & iuſtæ defenſionis bono, quod eſt ab omni humanitate alienum. Meminiſſe debebas iam pridem theatra, & amphitheatra è ſchola Chriſtianorum obſoleta. Clamat adhuc ille aduerſus Gentiles ad ſpectacula Chriſtianos inuitantes. [*Aeque ſpectaculis veſtris in tantum renunciauimus, in quantum originibus eorum, quas ſcimus de ſuperſtitione conceptas. Nihil eſt nobis dictu, viſu, auditu, cum inſania Circi, cum impudicitia Theatri, cum atrocitate arenæ, cum Xiſti vanitate. Quo vos offendimus ſi alias præſumimus voluptates? ſi oblectari nouiſſimè nolumus noſtra, iniuria eſt, ſi forte noſtra non veſtra.*] & iterum. [*Odiſſe debemus iſtos conuentus, & cœtus Ethnicorum ad circos, & theatra confluentium, vel quod illic nomen Dei blaſphematur, illic enim quotidiani in nos leones expoſtulantur, inde perſecutiones decernuntur, inde tentationes emittuntur*] nonne clamante præcone, *Turtur ad Leonem* pro ordinum defenſione, pro piè gementis excuſatione, & interpretatione, ad viſendum expoſtulatum vndique confluent Chriſti hoſtes, & malè cauſam defenſam, poſſeque impune ordines etiam in particulari atro lapillo deſignari, pronunciabũt? vel etiamſi cenſoriæ virgulæ Vindiciani non applaudent, cum digladiatoribus innocentibus in ludum calumniantiũ Turtur veniet, & publicæ voluptatis adhuc hoſtia fiet, interim ſpectante cęlo, & ſingulos denotante, quis blaſphemiam dixerit, quis audierit, quis linguam, quis aures Diaboli aduerſus Deũ, & Chriſtos eius adminiſtrauerit, nec enim deerunt etiam domeſtici, qui conſortem habere cupientes Deo dicatas perſonas, detractiones duplicabunt, dum eorumdem defe-

Ter. in Ap. cap. 37.

L. de Spectac. c. 37.

defectus iterato in proſcænio inuiſendi proponentur. Interim religioſi viri tali ſpectaculo expoſiti, non effugient ſedilia hoſtium Chriſti illam hæreticorum cathedram peſtilentem, ipſumque aërem, qui deſuper incumbit, attrahent, ſceleſtis viliſſimorum hominum vocibus conſtupratum.

An fortè cauea foſſa humus in ſubterraneis conſtructa locis ambagibus, & circuitibus ſepta pro domo Turturi conſtructa? ſit ea talparum, & vulpium portio, *Lib. 4.* vulpes enim foueas habent (Clemente Alex. Strom. interprete) *qui in fodiendis effodiendiſque diuitijs, homines praui, & planè terræ filij, occupantur: volucres verò cœli nidos habent aptiſſima diſtinctione, & partitione ſecreti*, qui (ex eodem Clement.) *à diuitiarum gloria, & connubij ſollicitudinibus expediti, ad cœleſtis* *Oratione 2. de Theol.* *verbi cognitionem euolare poſſunt,*] Vel rurſus caueam vulpes ſubeat, *verſuta* (Nazianz. exponente) *quædam anima fideque dubia prædita, ac pro temporum varietate alia atque alia, nouamque ſubinde, vt id rebus ſuis conducere arbitratur, formam aſſumens quam mortua, ac putrida corpora nutriunt, aut parua vinea, magnis fuga ſubductis* &c.] Cæterum (ex eodem cũ *Oratione in nonam Dominicam.* Niceta) *aues nidificant, partim à longinquo ad nidum ſe conferunt, aut referunt, partim iam in eum immigrant, vel circumuolitant, nemus cantu implentes, homines ſuo garritu demulcentes, ipſum Deum mutis vocibus concelebrantes*, quæ adeo Theologi magni animam rapiebant, vt per eas diceret. [*Gratia Deo per me habentur, atque ita illorum laudatio mea efficitur, nimirum à quibus ego laudis argumentum capio*] cum tamen ex cantu Turturis Anonymus ſacris ordinibus acceperit materiam detrahendi.

VIND. Sed iam caueæ ſignificationem aperit Vindicianus expreſsè, dum in operis argumento dicit [*Turturem* GRAUINA *in caueam redactum, ne pernicioſa libertate vagetur, ſed authori ſuo fœcunda voluptas nec illæſa ſeruetur*]

TVRT. Quaſi etiam vim paſſus Turtur in cauea recluſus tempus ſuum, & beneplaciti Dei non agnoſcat, quin veris felicitatem enunciet, cum triſtitia obloquentium miſcens florentium ordinum iucunditatem. Eſto vinciatur Turtur, naturæ ſuæ conditionem nullus vincet. *Magna enim eſt vis veritatis* *Hilar. lib. 7. de Trinit.* ſcripſit Hilar. *quæ cum per ſe intelligi non poſſit, per ea tamen, quæ ei aduerſantur elucet; & immobilis manens firmitatem naturæ ſuæ, dum quotidie attentatur, acquirit*] & tunc Turturis vox perſpicacius intelligitur cum arguitur, tunc obtinet cum impetitur, tunc vincit cum recluditur. Neque eius conditionem minuit quod riſu comico ſugilletur, vel quod conficta tragœdia hoſtibus comœdiæ argumẽtum ſubminiſtret, ea enim eſt impiorum conditio (vt de ſuo tempore ſcripſit Nazianz.) *vt aliud quidpiam, ita ſa-* *Nazianz. orat. 3. de pace.* *cra, & diuina per ludum inſectari*, ſubdens. *Vt mihi mirum futurum ſit, ſi me quoque, hoc eſt, extraneum pietatis fideique orthodoxæ præconem hac oratione vtentem, ac non omnia ridenda eſſe, ſed quædam ſerio, & grauiter agenda præcipientem, non riſerit, quid dico riſerit? Mirabor niſi pro mea benè merendi voluntate pœna à me expectentur &c.*] talis eſt fructus zelantium pro decore domus Dei, & ſacris ordinibus, vt illud patiantur quod in principe noſtro præceſſit, *Zelus domus tuæ comedit me, & opprobria exprobrantium tibi ceciderunt ſuper me:* ipſa ſiquidem (ait Hilar.) *ieiunij continentia* *Hilar. in pſal. 38.* *Saluatoris* (Religionibus familiaris) *recidit in opprobrium, cum à Diabolo tentatur, cum in templi pinnacula locatur, cum ſupra montem fertur, cum poſtremo ad adorandum Satanam totius mundi ambitione tentatur. Flet interdum & ingemiſcit, & triſtis eſt, & idipſum ad infirmitatis tribuitur exemplum, omni denique generi hominum, obtrectatio efficitur, & canticum, & per iſtas obtrectationes, & contumelias, humanæ ſalutis ſacramenta peragebat.* Quid mirum ſi in caueam recludatur Turtur contumelias, & opprobria

Digitized by Google

pro Religionum zelo, auditurus, *quando idem Dominus Noſter infirmitates in ſe ſuſceptas in filios zelantes tranſmiſit, vt defenſionem veritati pararent, qui prædicationis munus exequuntur?*] Nihil ergo mirandum ſi pro zelo opprobrium, pro laurea cauea conſtructa, nã (ex eodem Hilar. ibidem) *quæ Deus bona facit, multa corrupta nequitijs ſunt ex remedijs venena, ex ferro enſis, ex igne conflagratio, vt ex cibis cruditas, ebrietas ex vino, & poſtremo partes, & membra corporum ad naturales vtiq; vſus, vtileſque formata, vitiorum ſe, ac criminum miniſteria præbuerũt*, quod & in malè conſtructa cauea ex Religionum defenſione factũ eſt: quam ſi culter, vel aliud ferramentum non dolauit, maledicentia velut nouacula ex hæreditate paterna pro cenſu relicta ſumma dexteritate & taciturnitate perfecit; vt ſi patet ex Irade tonſore Cleopatræ Reginæ deſcendens fortè fortuna in materialium pilorum tonſura ſe exercuiſſet (tales enim miniſtellos fabricatores mẽdaciorum tonſtrinæ, Britãnorum, & eiuſmodi officinæ educare ſolent) præſtaret & ſoboles, nouacula linguæ, nedum capitis pilos, ſed palpebras & ſupercilia, quæ ad ornamentum nobilioris partis gregis Chriſti pertinent, eraderet, eoſdemque ignominiosè deturpatos velut nuncios Dauidis, ſpectandos proponeret in Anonymo opere, quod (vt ipſe auctor eſt) inconditum, confuſum, turbulentum, ancipitis, & præcipitis, ac proinde irrationabilis motus, fabricauit. Itaque dũm caueam nouacula conſtruxit, documenta artis ſuę Anonymus oſtendit, & etiamſi ſe occultauit, ipſe ſe prodidit.

PRÆLVDIVM II.

Vindicis veritatis Anonymi, ſeu Vindiciani, ſic aſſerti, ſcriptionis apologeticæ, occaſionis & argumenti Animaduerſio.

TVrturis reclusio in cauea eo titulo publicata, quod *pluſquam par erat nitrum gliſcenti carboni infuderit, vt nedum quæ Cardinal. Bellarm. bona fide de Sacris Religioſorum Ordinibus commemorauit, ita calamo denigrauit, ſed vniuerſum ordinem, cuius ipſe Cardinalis ſe membrum, ac filium in Dedicatoria prædicauit, inſigniter obſcuraret.*]

E calcaria Vindicianus ad Carbonariam (vt veteri prouerbio dicebatur) proceſſit, vbi enim calce parietes ſuffumigatos velut Æthiopem poſuiſſet dealbare, carbonariam accendit, vt Turturem, & à Turture defenſos denigraret, & exuſtularet. An parua inuritur nota Turturi, dum incẽdiariorum crimine denotatur, & abſq; diſcuſſione cauſæ, vt criminoſus recluditur prius, damnatus, quam intimatus? cũ prædamnare neminem incognita, & indiſcuſſa cauſa liceat. *idque illorum iudicium ſit proprium prius damnare, quam vniuerſa nouerint, quia ſtudent damnare tamquam nocentes, quos vtique ſciunt innocentes, conſtare de ipſa innocentia nolunt, quaſi verò maior iniquitas ſit, probatam innocentiam damnaſſe, quam inauditam, timentes ne ſi audierint, damnare non poſſint.* Incendiarius à Vindiciano Turtur proclamatur, quod nitro carbones accenderit, & circũuolitante flamma vniuerſa Societas (vt fingit) in cineres, fauillaſq; redacta ſit. Suſpicandum eſſet de incendio præmeditato, ſi ſpiritu ambitionis inflatus ad comparandũ ſibi nomen, conflagrationi Turtur cauſam dediſſet. Heroſtratis facinus (qui ad nomen immortalitate perennandũ Dianæ templum combuſſit) non leui coniectura Turturi exultanti tribui potuiſſet: nũc verò, cum Vindicianus eum fateatur Sacrarũ religionũ Hyperaſpiſtem multis diuinæ gratiæ donis cumulatũ, ſcriptis aliàs orbi notum, non ad incendium parauit manus, qui gloriam ore, & calamo ſibi compararat. Si iuſta defenſio cum moderamine inculpatæ tutelæ, & aggreſſoris, & primo litem intentantis excuſatio, denigratio eſt vel obtrectatio, præterquam quod

TVRT.

Ex Lact. lib. 8. C. 1.

Digitized by Google

lucem eſt cum tenebris velle confundere, iam præclaros pronunciabimus, qui iuſtos homines torquent, interficiunt, exterminant; impios verò reſiſtentes, & cum moderatione impetus declinantes, vel eludentes. Proinde melioris ſint conditionis, qui nec cauſas criminationũ reddere poſſunt, cur tam vehementer detrahant, ijſque iraſcuntur, qui ſemitas rectas ſequuntur, & cũ corrigere, vel excuſare aliorum acerba delicta poſſint, alienos errores, ſuis proprijs crudelioribus dicterijs coaceruant, dumque nocentes pungunt, innocẽtium cruore maculantur, & dicatas Deo mentes, euiſcerata fama, acerbius ſauciant: deteriores vero è contra ſint, qui maledictum pro maledicto non rependentes, iræ & furori locum dant, multitudinem non maculari, ex ſingularium perſonarum næuis ſuſtinentes, iniuſti, ſceleſti, incendiarij appellentur, & iuſtificentur, qui non vnam, vel alteram domum vſque ad atomos comburunt, præ illis, qui vel ſolam ſcintillam, nec dolo, ad vnam ſolam familiam accendendam igne charitatis, non odio, incendendam intulerunt. Quæ cum rectæ rationi repugnent, potius ſcriptionis rationem & Vindicianum modum nitrũ carbonibus addidiſſe, quàm flammas extinxiſſe dicendum eſt. Nam ſi prætẽſa obtrectatio Turturis ignis, qui comburit ſyluã, & flamma comburens montes æmulo oculo videbatur, ſubtrahenda erant ligna, ne flammæ altitudo cõſurgeret: & vt ſi primos gradus conflagrationi cauſam, ex ordinum ſacrorum incuſſione non præcidiſſet prudentia, ſecundas partes ſuppleret charitas, pares vires modeſto Turturis deſcriptori rependendo, ignem extinguendo, ipſa nihilominus inextinguibilis ſuapte natura, cum nec flumina obruant illam: at cum Vindicianus, non carbonibus gliſcentibus nitrum infuderit, ſed incenſæ moli carbones vrentes, calumnioſam defenſionem parans, ſuperinduxerit, Babylonicam flammam innouauit, & ſacris Religionibus detrahendo nouiter vt acriter inter linguas doloſas, titiones fumigantes ſe annumerauit. Verum perbellè Hilarius pronunciauit *Iniquitas inuerecunda eſt, palam audet, palam molitur, palam perficit. Doloſa vero lingua opus fallax eſt, cum per ſimulationem noxiam, ſub Religionis lumine euertat Religionem, vt ſolæ ſagittæ Domini potentes ſint, quæ linguam doloſam valeant confringere, habentes in ſe virtutem perurendæ fraudulentiæ, atque vaſtandæ, vt vel deſolationis carbo, vel vaſtet irrogando pœnam, vel purget ad perfectam innocentiam.* In pſ. 119. *Vtinam* (vt de quodam detractore dicebat Bleſenſis) *apponantur ſagittæ, quæ eum transfodiant, & carbones deſolatorij hunc incendant. Vtinam tu Seraphim, qui cœleſti carbone Prophetæ labia emũdaſti, gehennali flamma totum os, & linguam eius emundando deſtrueres, & poſſemus cantare, & dicere: deſtruxiſti eum ab emendatione.* Petrus Bleſ. ep. 89. Doloſè mox [*paratas vindicias* admonet Caueæ ſtructor *ad innocentiæ leuamen non habentium conſolatorem, nec defenſorem, ne ſub ferali* (inquit) *Grauina buſto ſepulta, relinqueretur. Nam teſte Ambroſio, nedum pro verbo ocioſo, ſed etiam pro ocioſo ſilentio rationem reddere oportet.*] VIND.

Audiat eundem quem citat 1. off. cap. 2. Ambroſium extortè, & diminutè quod nõ ſolum pro verbo ocioſo, ſed pro verbo impuritatis, & turpitudinis multo magis vnuſquiſque reddet rationem. Vnde mox. *Grauiora ſunt enim verba præcipitationis, quam ocioſa. & ſi pro verbo ocioſo ratio poſcitur, quanto magis pro ſermone impietatis pœna exoluitur.* TVRT. Non eſt dicenda defenſio, quæ vt vnum releuet, innumeros offẽdit, *nec enim* ait Ambroſ. *iudicandum vtile, niſi quod in communi proſit. Quomodo enim poteſt vni prodeſſe, quod inutile ſit omnibus? mihi certe non videtur, qui inutilis eſt omnibus, ſibi vtilis eſſe poſſit. Etenim ſi vna lex naturæ omnibus, vna vtique vtilitas vniuerſorum, quod ſi vna vtilitas vniuerſo-* S. Ambr. 3. de off. cap. 3.

Digitized by Google

rum ad conſulendum vtique omnibus naturæ lege conſtringimur. Non eſt ergo eius, qui conſultum velit alteri, ſecundum naturam, nocere ei aduerſus legem naturæ (*vt nec decet alteri manus porrigere, in alterum enſem diſtringere*) etiam ait Ambroſ. *Si qui in ſtadio currunt, ita feruntur præceptis informari, atque inſtrui, vt vnuſquiſque celeritate, non fraude contendat, curſuque quantum poteſt ad victoriam properet. ſupplantare autem alterum aut manu deijcere non auſit, quanto magis in hoc curſu vitæ iſtius ſine fraude alterius, & circumſcriptione quærenda nobis victoria eſt?* Sic excuſet innocentes ne nocentes faciat, & alios de innocentibus nocentes non faciat, & ſi vni ſuppetias fert, in alios calamum non ſtringat, manu vna panem, altera lapidem geſtans. An autem magis defenſiones paret, quam offenſiones ſtruat, videamus.

CAPITIS PRIMI, ANIMADVERSIO.

Vbi expenditur quæ fuerit Turturis excitandæ occaſio.

VIND. PErgit Vindicianus, & occaſionem Columbinæ ſcriptionis exponit, virtutes Eminentiſſimi Card. celebrat, & Turturem traducit quod voluerit gementem columbam ſugillare. eius verba ſunt. *Inter eximias Illuſtriſs. Rob. Bellarmini virtutes, illæ quoque à S. Cypriano Chriſti fidelibus commendatæ fulſerunt, in manibus diuina lectio, in ſenſibus Dominica cogitatio, iugis oratio, & ſalutaris operatio nunquam ceſſantes, vt quotieſcumque inimicus acceſſerit clauſum, aduerſum ſe pectus & armatum inueniat. Non enim, inquit Chriſtiani hominis corona vna eſt, quæ tempore perſecutionis accipitur, habet & pax coronas ſuas, quibus de varia & multiplici congreſſione victores &c. Quotannis Card. Bell. ad vnius menſis ſpacium ſe Romæ in domo Nouitiorum S. Andreæ abdidiſſe ſcribitur, vt animum à negotiis reciperet, ſacriſque commentationibus exerceret. Ex quo ſecedendi more ſimul opuſcula quædam piæ emanarunt, quibus beati otij fructum in omnes quoque mortales deuotus Præſul deriuaret. Ita libellus gemino tit. inſignis, de gemitu Columbæ, ſiue de bono lacrymarum anno 1617. in lucem editus fuit, &c.*

TVRT. Agnoſcit Turtur Eminentiſſimi Card. (Cypriani elogijs cohoneſtati) ſolitos illos ſuos receſſus, & ab actuoſa vita feriatos dies ad ſoli Deo vacandum: plurimum commendat, feruentiſſimas illas lacrymas, & nocturnum clamorem, cœlum penetrãtem nõ diffitetur, nunquam de illius planctu, quo nedũ genæ veluti conchilia margaritis ornabantur, & Eccleſia fœcunda reddebatur, ſtomachatus, ſolum modum ſublimiorem inſcriptione à multis deſideratum exoptabat, vt loquente pupilla oculi plangentis (in lib. 2. cap. 6. vbi de religioſorum ordinibus tractat) tacuiſſet, & lingua; ibi enim, vt tu quoque ſcribis, idem *Cardin. in Regulariũ ordinum membra incidit, quæ à primæuo ſuæ vocationis nitore pluſculum deformata S. Matris lætitiã non præexpectatione cumularunt, proinde de iſtis dolenter ingemuit.* Vtinam fleuiſſet vt Anna, de qua ſcriptum eſt: *flens largiter loquebatur in corde, & vox penitus non exaudiebatur.* Nam & Chryſoſt. *Hom. de ſide Anna.* *illa potiſſimum eſt deprecatio, quum ab intimis voces ſurſum feruntur, hoc præcipuè mentis eſt exercitatæ, non intenſione vocis, ſed animi feruore precationem abſoluere, ſic orauit & Moyſes, &c. quod ſanè tum hæc facit mulier, vox inquit illius non audiebatur, & exaudiuit illam Deus.* habet enim neſcio quid latentis energiæ, vnius lacrymulæ gutta, vt vel reſeret cœli vectes, vel corda hominũ emolliat, & ſit fida cogitationum humanarum interpres, vt in loquela diſſimiles nationes omnes, quæ ſub cœlo ſunt ſeſe intelligant inundante lacryma, nec ſint loquelæ neque ſermones quorum non audiantur voces eorum. Aptiſſima quoque ad corrigendum lacryma, ſed pro loco, vel tempore, nam ſi ita vox lacrymis iungatur, vt in ſpecie deplorandi

Digitized by Google

randi deſignentur qui occultandi erant, tunc ſonus corporalis vocis canere tuba ante lacrymas, & claſſicum perſonare videbitur, & effuſæ lacrymæ potius homines ſubmergent, quam ipſi emergant: & quæ mundaſſet abſque ſono vocis lacryma potius inquinabit, & vox inopportunè prolata etiam ſauciabit. Et quamuis quorundã lapſus lacrymarum fontes requirerent, nõ erant cum lacrymis voces in ſtantium prę iudicium extendendæ, nam & idem S. Cyprianus ep. 6. de quibuſdam Præpoſitis indiſcriminatim omnes tanquam lapſos deplorantibus & obiurgantibus ſcripſit, ea indiſcriminata correctione id agere *vt per paucorum prauos, & malos mores multorum, & bonorum gloria maculetur*; *quos* (ſubdens) *reuereri debebant, reprehenſores, ne ipſorum teſtimonio ac iudicio condemnati, eorũ ſocietate priuarentur*, idq; non minimum dedecus Eccleſiæ inferre, ſubdit idem Sanctus: *Eccleſia* enim (ait) *gloria, Præpoſiti gloria eſt*. Certè maxima gloria eſt, quod non ſint tot in religionibus purgamenta quàm ſunt eiuſdẽ lucidiſſima ornamenta. Accedit nec innumera & multiplicia mala certis documentis aſſerta, & multa conficta vel exaggerata ab æmulis certum, vniuerſalem, eumque manifeſtum planctum meruiſſe, & etiamſi meruiſſent, rectè dicebat Cyprianus ad Cornelium ep. 42. *Facilè non promenda ſunt, & incautè ac temerè publicanda, quæ diſcordiſſimo ſtylo ſcripta audientibus ſcandalum moueãt, & fratres longe poſitos ac trans mare conſtitutos incerta opinione confundant. Viderint qui vel furori ſuo, vel libidini ſeruientes, & diuinæ legis, & ſanctitatis immemores* (à quibus longo interuallo ſeiuncta Columba eſt) *iactitare interim geſtiant, quæ probare non poſſunt, & cum innocentiam deſtruere, atque impugnare non valeant, ſatis habeant fama mẽdaci, & falſo rumore maculas inſpergere. Certe quod Præpoſitis & Sacerdotibus congruit danda opera eſt, vt talia cũ à quibuſdam ſcribuntur, per nos reſpuantur, vbi enim erit quod diſcimus, & docemus ſcriptũ eſſe: contine linguam tuam à malo.* mox ſubdens, *ſi quando talia quorundã calumnioſa temeritate conſcripta ſunt, legi apud nos non patimur.*

Hinc Turtur ſententiam Epiſcopi Monopolitani ſecutus illud opuſculum de gemitu Columbæ, Cardinalis per veſtigia Cypriani incedentis fœtum eſſe denegauit, vel ſaltem illud caput adſcititium, vel ſaltem nonnulla verba, vbi in ſpecie religiones SS. Benedicti, Dominici, & Franciſci deplorantur è margine in textum irrepſiſſe, vel ab aliquo ſciolo, putãte ſe obſequium præſtare Deo induſtriosè appoſita probabiliter extimauit. Non eſt hoc Bellarminum Cardinalem incuſare, ſed propugnare, nec enim imitatorem Cypriani veriſimile eſſe potuit tranſgreſſum allatos canones Cypriani, nec tam authorem celebrem paulo ante religioſorum ordines à dicterijs Nouatorum defendentem, eoſdem cum Catholicis tractãdo perſtringẽtem, nec eodem ore calidũ, & frigidũ perflare decebat doctorem veritatis. Nec id temporis ratio poſtulabat, vt cum catalogum imperfectionum religioſorum Hęretici tanta auiditate contexunt, eiſdem ſubminiſtraretur indiculus. Quod ſi idẽ plangẽdi argumentũ antiquiores Præſules prętitiſſe legamus, ſaltẽ in genere id factũ eſt, ex illorum temporũ conditione, nec ſtatũ, nec mores Deo dicatorũ hominũ (vt modo ab hodiernis Hæreticis ſit) traducebãt. *Poſtulabat olim tẽpus* ait Cyprianus, *cum prælium glorioſi certaminis in perſecutione ferueret, toto hortatu, & pleno impetu militũ vires fuerũt excitandæ, & maximè lapſorum mentes claſſico quodam noſtræ vocis animandæ, vt pœnitentiæ viam non ſolum precibus, & lamentationibus ſequerentur, ſed quoniam repetendi certaminis, & reparandæ ſalutis dabatur occaſio, ad confeſſionis potius ardorem, & martyrij gloriam noſtris increpiti vocibus prouocarentur.* Sed poſtea Nouatiani dogmate graſſante lapſis veniã *Cyprian. ep. 52.*

dene-

Digitized by Google

denegando, *collegij concordia, & colligenda fraternitatis ac medendi vulneris vtilitas exigebat neceßitati temporum ſuccumbere, & multorum ſaluti prouidendum neceſſe fuit, & à ſeueriori diſciplina, & correctione abſtinere.* Si fidei negotio vrgente ex conditione temporum ſeruandum modũ diſciplinæ edocuit Cyprianus, nonne moribus exigentibus idem ſeruaſſet, & ſeruandum docuiſſet?

Aug. ep. 7. Sed ſit auctor eius operis Cardin. Bellarm. tanta erat humilitate, & modeſtia præditus, vt in eorum ſcriptorum numero habendus cum Auguſt. *qui proficiendo ſcribunt, & ſcribendo proficiunt* [*vnde idem quod Auguſt. vſurpare poterat, dicendo.*] *Si aliquid vel incautius, vel indoctius à me poſitum eſt, quod non ſolum ab alijs, qui videre id poſſunt, merito reprehendatur, verumetiam à meipſo, quia & ego ſaltem poſtea videre debeo ſi proficio, nec mirandum eſt, nec dolendum, ſed potius ignoſcendum, atque gratulandum, non quia erratum eſt, ſed quia improbatum,* & infra: *Si talẽ me aſſeritis aduerſus eos, quorum malitia, vel imperitia, vel intelligentia reprehendor, vt me nuſquam ſcriptorum meorum erraſſe dicatis; fruſtra laboratis, non bonam cauſam ſuſcepiſtis facile in ea re, me ipſo iudice ſuperamini.* & inferius. *Ab hac ergo excellentia tam longè abſum, vt ſi nullum verbum quod reuocare vellem, protulero, fatuo ſim quam ſapienti ſimilior. illius cuius ſcripta ſumma ſunt auctoritate digniſsima, qui nullum verbum, non quod reuocare vellet, ſed quod reuocari deberet, emiſit. Hoc quiſquis nondum eſt aſſecutus, ſecundas habeat partes modeſtiæ, quia primas habere non potuit ſapientiæ, quia non valuit omnia non pœnitenda diligenter dixiſſe, pœniteat quæ cognouerit dicenda non fuiſſe.* & demum. *Ego autem iudices veros, & veritate ſeueros magis intueor, inter quos, & me ipſum primitus conſtituere volo, vt ad illos ea tantum reprehendenda perueniant, quæ à me quamuis ſedulo perſcrutante minimè videri potuerunt.* Non ergo à Turture accuſata columba, aut in ius vocata, nec eius *vexat cenſura columbas*, ſed amicabiliter admonita, non ſecus viciſſim SS. Auguſtinus, & Hieronymus amicabili cenſura ſe admonebant.

Biennio vero poſt deploratum eius funus Turtur opuſculum ſuum aggreſſus, nolens præuenire cæteros, qui poſſent, & auderent tanquam murũ ſe opponere pro religionibus tuẽdis, cauit ne videretur primus qui omnium minimus procaciter reſponderet, ſatis iudicans paulo ante in vltima parte chronicorum S. Dominici Reuerendiſſimum D. Ioan. Lopez Epiſcopum Monopolitanum, & ante hunc P. Magiſtrum F. Petrum Caluum Luſitanum in opuſculo de gemitibus iuſtorum, abundè gemitibus columbinis reſpõdiſſe: ſed cum hi cum columba agant ac cum extraneo, & adhuc Eminentiſſimi Viri auctoritate religioſi expoſtularentur, ac premerentur, atque ſcioli ſuggererent (quod ſimpliciter tamen factum eſt) non ſimplici animo gemitus editos, ſed laudem, atque rumuſculos, & gloriolam populi requiſiſſe, vt ipſe, ſuique comites de alijs erratis creſcerent, & multi obmurmurarent, illum prouocare, hos timere, illum ſcribere vt doctum, hos tacere vt imperitos, vt horum garrulitati Turtur occurreret, opuſculum de florentiſſimo ſacrarum religionum ſtatu aggreſſus, prudenter negando opus de gemitu columbæ eſſe Eminentiſſimi genuinum fœtum, vel ſi eius eſſet, tam inſignem parentem, omnimodè excuſando, vtendo ſimili dilemmate quo Hieronymus Auguſt. ep. 14. interpellat, *Igitur aut tuum negato librum, ſi forte non tuus eſt: aut ſi tuus eſt, ingenuè confitere, vt ſi in defenſionem mei aliqua ſcripſero, in te culpa ſit, qui prouocaſti, non in me qui reſpondere compulſus ſum.*

Non eſt ergo quod de reſponſione iſta conquer aris, dicendo, quod *nemo Bellarmino dum vitalem auram ſpirauit iſtiuſmodi ſauciorum agrimoniam detexit, vti plane decuiſſet, ſed biennio poſt deploratum eius funus ſub precioſe Tur-* VIND.

ſo Tur-

Digitized by Google

ſo Turturis emblemate in ius vocatur,& de gemit:bus ab octo ipſis annis inter ſodales familiariter vſurpatis accuſauit; ſatis enim dilationis ad reſpondendum cauſa aſſignata eſt præclariſſimorum aliorum reuerentia, qui iam abunde reſponderant, & noua impudentium quorundam prouocatio. Sed circa ſubſtantiam operis à Vindiciano mox impetitur Grauina, quod *Turturis figmentum eo artificio compoſuit,vt Lector rerum adhuc ignarus Bellarminum Illuſtribus S. Benedicti, S. Dominici, S. Franciſci ac cæteris religioſorum familiis non vulgariter detraxiſſe iudicaret, idque eo certius, quod columbam ſuam ordini quem ſupra ſexaginta integris annis laudatiſſimè tenuit, dedicaſſet, eumque ob vitæ inculpatæ mores reliquis omnibus non obſcurè antetuliſſet*, &c. ipſam *quoque Societatem de ſimili elationis vitio criminari cœperit.*]

TVRT. Si totum opus Turturis legatur, totus in eo eſt, vt in nullo piè gementis minuat dignitatem, nec Societatis exiſtimationẽ, ſed tantum, vt delicatuli, & imperiti vulgares ad carpendum religiones prompti vſque ad verecundiam confutarentur. hæc argumenta, & ſanctiſſima documenta ex Hieronymo mutuata amplificans. nempe *puerilem iactantiam reputari accuſando viros illuſtres; ſuo nomini famam quærere; illam quoque inter amicos eſſe iuſtam reprehenſionem, ſi noſtram peram non videntes, aliorum iuxta Perſium manticam conſideremus.* & iterum ep.14. *Non ita ſcribendum, ne fautoribus, inuicem, vel detractoribus noſtris tribuamus materiam contendendi, & quod maius eſt, orthodoxiam calumniandi.* (Ep. 13.)

VIND. Hinc Vindicianus riſum continere non valens, comminiſcitur quod *Neſcio qua funeſta, & barbara ab Hæreticis, & Catholicis hinc religioſis, inde ſecularibus formidans, ne quidem cum propria conſcientia pacem conſeruare potuit Grauina, niſi Turturis ſimulacrum in culmine ſuæ expoſtulationis, ſeu faculam in eminenti Pharo collocaſſet, ac florentiſſimum hac etiam tempeſtate omnium religionum ſtatum, non ſine triumpho proclamarit.*

TVRT. Meritò ex eminenti veritatis Pharo, nedum facula, ſed & voce admonuit nauigãtes, vt inter duas ſymplegadas (ſunt ij duo ſcopuli in Põto Euxino paruo diſcreti interuallo) hoc eſt iniuſtæ oblocutionis, & in opportunæ reprehenſionis naufragiũ euitarent: æquale enim periculum eſt vel iniqua de Dei miniſtris proferre, vel eorum defectus incautè propalare, propterea ad vocem, & lumen (ne quis freto hæreret) admonentis, & clamantis attẽderent. Sunt enim præter exteros à noſtra religione puſilli, *qui res aliter quam dicta ſunt ſuſpicantur* (Nazianz. teſte) *prout odio vel amore profeſentis* inflammantur, dicentes, *Nihil eſſe tam ſuaue, & iucundum, quam de rebus alienis garrire, idque præſertim ſi vel beneuolentia quadam, vel odio trahãtur, quibus affectibus veritas, vt plurimum, labefactari, ac ſurripi ſolet.* Vnde & idem S. ſubdit: *Præclarè cum illo agitur, qui nec peccando, nec ſuſpicione laborando quamdiu fieri poteſt ac ratio ſinit offenſionis ſcandalique materiam multitudini præbet: quippe cum ijs etiam qui vnum ex paruis offenderint, quam certa, quam atrox, & acerba ab eo qui mentiri neſcit .pœna conſtituta ſit, ignoremus.* (In Apolog. 1.)

VIND. Tu verò Turturi illudens addis. *Ego vero Turturis iſtius peregrinam vocem colli plumarumque inuiſum decus, quo pede inceſſum, quo remigio alas mutaret obſeruãs, plurima reperi quæ lectoris ſpem, & ſolatia fallere poſſint, quin & in grandiores abducere errores quam publicæ rei tã ſacræ quam prophanæ conducere, æquus fori arbiter exiſtimet.*

TVRT. Quomodo peregrina vox Turturis, & plumarum inuiſum decus quę de ſcandalorum obiectione tanquã à verbo aſpero puſillos liberare curauit, imo & ab errore, & falſa exiſtimatione erga religioſos, non in errorem lectores inducere? Turturis maritimi aculeus formidabilis non terreſtris canora vox exaltabunda execrabilis, nam vt ſcripſit Ambroſ.

Digitized by Google

S. Hxam. c 10. *ſicut enim vipera os, ſi quis calcauerit recens dumtaxat grauius quàm venenum nocere perhibetur, & immedicabile vulnus ſerpere, ita etiã Turtur aculeo ſuo mortua amplius, quam viua periculi afferre memoratur.* Cæterum *terreſtris auis boni nuncia, & ſi non dulciter ſonet, ſignat tamen dulcia* ait Bern. in Cant. ſer. 59. *cuius in iugis montium, & in ſummitatibus arborum frequentior illi conuerſatio eſt, vt ſi nunquam eam in viridi ramo reſidentem proſpicias, tu ab eo diſcas voluptatum virentia velut virulenta deuitare.* Hoc præſtitit Turtur non in atrijs, & palatijs principum degens, vt obijcit Vindicianus, ſed in anguſta cella inter ſanctæ paupertatis anguſtias, florentem, & amœnum adhuc eſſe præſentem religionum ſtatum occinendo, regulares omnium inſtitutorum per ſolitudinem, abſtinentiam, omniũ delectabilium mortificationem, patriæ cœleſtis deſiderium Turturis imaginem præſeferre demonſtrans, qui abſque aliorum nota ingemiſcunt ex præſentibus auſteritatibus, ver cœleſtis patrię ſuſpirantes, *non ſicut ij qui* vt dicit idem S. *pro patria abutentes exilio dederunt ſe comedere pinguia, & bibere mulſum.*

Nunquam vero Turtur nec inceſſum, vel alas mutauit tanquam auis diſcolor, vt lectoris ſpem, & ſolatia falleret, ſed ſemper duo indefeſſe, & vniformiter in ſuo opere præſtat, imperfectorum defectus gemendo, & ex perfectorum numero amœnitatem etiam nunc florentium omnium ordinum veraciter enunciando. Videat Vindicianus dum excuſat tanti viri mentem, eo dolo vt pertinaci animoſitate religioſorum defectionem defendat, ne piũ zelum columbæ offendat, & indiſcretã defenſionem parando, dum pluſquam par eſt ſecundum ſe totum vnus excipitur & religioſorum cœtus reliquus tanquam corruptus deploratur, Diabolo condonetur, & pro particulari vnius affectu, generalẽ offenſionem regularium ex omniũ læſione incurrat: agnoſcatque non leue crimen cõmittere, roborando quę bona fide ſcripſit, (vt fatetur) author columbæ, & maiora ſcandala ſciat ſtructorem caueæ præparare contentioſè aſſerendo, quæ ſimplici corde eructauit anima pientiſſima, quãdo ſi ea ſuboritura aduertiſſet, vel non ſcripſiſſet, vel calamum temperaſſet, vel litura quod eſſe poterat offendiculo oblitteraſſet. *Eiuſdem* (dicebat Tertull.) *modum eſt figere, qui modum aliquando diffuderat, is colliget, qui ſparſit, is cadet ſyluam qui plantauit, is metet ſegetem qui ſeminauit. Non tamen vt accuſanda caditur ſylua, nec vt damnanda ſecatur ſeges, ſed vt tempori ſuo parens.* Lib. 1. contra Marc. in fine.

TVRT.

CAPITIS SECVNDI ANIMADVERSIO.

Vbi Turturis vox, habitus, & natale ſolum infacetè à Vindiciano deſcribuntur.

TVRT.

CVm Sylla non ſolum aperto Marte ſed dolis bellum gereret, Garbo illud dixiſſe memoratur quod *bellum gerens cũ Vulpe ac leone* (quorum vtrumq; in animo Syllæ habitabat) *à vulpe vehementius angeretur.* Apud Plut. in vit. Syllæ. Aperto Marte aduerſus ſacros ordines pugnaturus Vindicianus, vt leonis ſæuitiã abſcondat, aſtutè verecundiam ſimulat, cum tamen leoninam cũ vulpina conſulto conſuetit, vt quò non pertingeret leonina, vulpina malitia aſſequeretur. Ad peſſundandos ergo ſacros ordines ſe accingens, cõpoſito gradu, dimiſſis oculis, obtortis ceruicibus, genis pudore ſuffuſis incedens, quaſi ſilentium ſibi imperans, verecundia pædagogo aſſiſtente, à congreſſu, retrahere pedem ſimulat, pro taciturnitate, Eccleſiaſticum allegans, pro verecundia Ambroſium citans, videlicet, *non eſſe multum loquendum, vt verecunda principia progreſſum commendent:* ait enim, *Vt minus cordatè cum Grauina congrediar, illud Sapientis adhuc abſterret in medio Magnatorum non præſumas: & vbi ſunt ſenes non multum loquaris, vt verecunda* VIND.

Digitized by Google

cunda principia proceſſum commendent, ex Ambroſ.

TVRT. Verùm, nec vtriuſque documenta ſeruauit, *Pulchra* ait Ambroſ. eo loco quem allegat, *virtus verecundiæ & ſuauis gratia, quæ non ſolum in factis, ſed etiã in ipſis ſpectatur ſermonibus, ne modum progrediaris loquendi, ne quid indecorum ſermo reſonet tuus. Speculum enim mẽtis plerumque in verbis reſulget, ipſum ſonum vocis libret modeſtia, ne cuiuſquam offendat aurem vox fortior*. Aggreditur mox Turturem & primo eius titulis, profeſſoris S. Theol. in vniuerſitate Regia, Cur. Epiſcop.

3. off. c. 18

VIND. Theol. Sancti Officij cõſiliarij illudit. *Depone*, ait, *quaſo dona Fortunæ & Fautorum liberalitate conceſſa ornamenta ne quaſi Pomparum fercula, & nutantium ſtatuarũ motus imiteris. Verum mihi togam exhibe quam in dedicatoria ad Illuſtr. Card. de Cremona deſignaſti albam tunicam nigredine variegatam, quam æquè Angelicam vtpote cælitus S. Fundatori veſtro monſtratam appellites.*

TVRT. An tituli iſti Vindiciano diſplicent, & cum Prædicatoria toga non cohærent? diſplicuerunt quondam Wiclepho eccleſiaſtici honores, qui etiam doctoratus Theologici gradum *Gentilitia introductum ſuperſtitione* in Eccleſiam calumniabatur, reclamante ſcriptura, *erant autem in Eccleſia, quæ erat Antiochiæ Prophetæ, & Doctores*, & perpetua conſuetudine à temporibus Apoſtolorum vnumquodque ſeculum Doctoribus claruiſſe atteſtante. ſed ſi non diſplicent honores in ſe, ſed eorundem in hoc ſubiecto, cõiunctio, quàm ſit id irrationabile res ipſa loquitur. Antiquitus enim Heliſæus in concreto Patrem vocauit Eliam id eſt Magiſtrum (Hieronym. interprete) quo titulo Iob Eliphaz Themanitẽ *patrẽ hoc eſt magiſtrum* (ex eodem) cohoneſtauit; ipſe quoque Chriſtus Dominus magiſterij elogio Nicodemum non ſpoliauit, cũ protulit: *Tu es magiſter in Iſrael, & hæc ignoras?* ſolus Vindicianus ſupercilio Thraſonico, noua quadã Supermetaphyſica abſtractione collum Turturis monilibus expoliare geſtit. an quia humanæ iactantiæ tituli fomitem adminiſtrant? eſto. *Grande enim malum eſt* (ait Chryſoſtomus) *de ſeipſo aliquid grande dicere atque mirabile, extremaque omnino dementia eſt nulla imminente neceſſitate rerũ, & neceſſitate violenta proprijs velle laudibus decorari*, tũc vero, ait idem, de illis aliquid attingere fas eſt, *quando id opportuniſſimũ tempus exegerit*, quod Samuelis, Dauidis, & Pauli exemplis luculẽter demonſtrat. Opportunum certè tempus erat titulis primã pagellã Turturis onerari, cum honorari ſacri ordines debebãt, & defenſio in eos, qui paulò rigidius in eos oblocuti eſſent, dirigebatur. Ne ergo leue putaretur quod non ex aliqua auctoritate euulgabatur, non emendicatis, vel fortuitis; vel naturæ donis, ſed religioſis titulis ſtatui, & perſonæ conuenientibus ſe ornauit, vt eò grauior defenſio monſtraretur, quò publicis honoribus Dei munere, non ſua virtute comparatis cohoneſtabatur.

Apud Vvald. t.1. l.2. a.2. c. 67.

Act. 13.

In qq. Hebraic.

Hom. de laud. Pauli.

Sed neſcio qua fronte Vindicianus, defenſorem reprehendit, quod *albam tunicam nigro pallio variegatam titulis exornarit*, cum hæ putidæ calumniæ de Guilielmi de S. Amore, Deſiderij Longobardi lacunis exhalent. neque enim ob aliud à Sede Apoſtolica, hæreſeos quoque nota muſti Mendicantium ordinum detractores, niſi quòd aſſererent inter cætera: *illicite magiſtrali laurea eorundem profeſſores inſigniri*, *Vniuerſitatum cathedras aſcendere*. quid ſi eoſdem traduxiſſent quod cathedralibus in munere Theologico, & ſacræ fidei Quæſitoribus in conſilijs, & conſultationibus inſeruirent? Hoc Vindiciano reſeruatum ex induſtria, vt his omnibus ornamentis Dominicanum Turturem expoliaret, & ſimplici toga contentum linqueret, & quamuis ad momentum eoſdem titulos abdicare conatus ſit (quaſi prædicatoriæ togæ

 fila,

Digitized by Google

ma ſcripta erant, vel tamquam monſtruoſi partus ablegarentur, vel commodam aut mitem interpretationem acciperent, & auctori potius Anonymo talis tribueretur fœtus, vel agnitus (ſi ſuum natiuum parentem oſtendebat) quantumuis piæ intentioni conformis, à veritate difformis probaretur. Ex parte obducta erat cicatrix inflicti vulneris, donec elapſo ſeptennio nouũ vulnus calumniæ infligitur ſub ſpecie bonæ voluntatis, & ſub fraterno, & amicabili nomine, non recte curata plaga aſſeritur: proinde faſcia ſcinditur, vlcus denudatur, imò & grauius recrudeſcit, ſuper dolorem vulnerum nouos ſuperaddendo. Sed & medicus cum ſuo Panario expoſtulatus, in ius vocatur, caueæ addicitur tanquam pœnam de medicina, & alligatione reportãs; & (ne à Turturis metaphora diſcedatur) ob veris florentium Religionum amœnitatem feſtiuo cantu enunciatam, cauea in hanc formam à mure quodam Pontico muſcipulæ ſtatione digno, nuper fabrefacta ſub hoc titulo. *Cauea Turturi malè contra gementem Eminentiſsimi Roberti Cardinalis Bellarmini Columbam exultanti à Theologo, veritatis vindice ſtructa & à Gregorio Rieldio SS. Theolog. DD. Ducal. coll. Eccl. apud Landiſhutanos Decano, & Sereniſsimi Electoris Bauariæ conſiliario &c. publicata Monachij apud Nicolaum Henricum anno* 1631.

Certè ab ipſo limine aberratum ab iſta perſona Anonyma (quam ex ſuo titulo ſub Vindiciani nomine placet deſignare) dum velut vxor Ieroboam aliam ſe eſſe ſimulãs, contra Eccleſiæ ſanctiones, prodit ementitus auctor, nullo alio ſuffultus præſidio, quàm ficto Bauarici Conſiliarij calamo, qui vt viſum luſcorum congregaret nigerrimo Decani liquore, atramentarium impleuit, non tam ſua; quam aliena ſuppeditante manu Briaræa, & ſi tandem ſerò ſcribens, cum nec luſtrum cum dimidio ſuffecerit ei ad parandas vindicias duplici titulo obiurgandas, ex calumnia, & ſtylo.

Quid Turturi, & caueæ? Si (Vindiciane) caueam, circum, vel theatrum ſignifices, & in pœnam defenſionis ſacrorum orginum, turturem exemplandum damnaſti, ipſam Religionem offendiſti, orbans hominem ſuo proprio, & ſingulari rectæ rationis, & iuſtæ defenſionis bono, quod eſt ab omni humanitate alienum. Meminiſſe debebas iam pridem theatra, & amphitheatra è ſchola Chriſtianorum obſoleta. Clamat adhuc ille aduerſus Gentiles ad ſpectacula Chriſtianos inuitantes. [*Aeque ſpectaculis veſtris in tantum renunciauimus, in quantum originibus eorum, quas ſcimus de ſuperſtitione conceptas. Nihil eſt nobis dictu, viſu, auditu, cum inſania Circi, cum impudicitia Theatri, cum atrocitate arenæ, cum Xiſti vanitate. Quo vos offendimus ſi alias præſumimus voluptates? ſi oblectari nouiſſimè nolumus noſtra, iniuria eſt, ſi forte noſtra non veſtra.*] & iterum. [*Odiſſe debemus iſtos conuentus, & cœtus Ethnicorum ad circos, & theatra confluentium, vel quod illic nomen Dei blaſphematur, illic enim quotidiani in nos leones expoſtulantur, inde perſecutiones decernuntur, inde tentationes emittuntur*] nonne clamante præcone, *Turtur ad Leonem* pro ordinum defenſione, pro piè gementis excuſatione, & interpretatione, ad viſendum expoſtulatum vndique confluent Chriſti hoſtes, & malè cauſam defenſam, poſſeque impune ordines etiam in particulari atro lapillo deſignari, pronunciabũt? vel etiamſi cenſoriæ virgulæ Vindiciani non applaudent, cum digladiatoribus innocentibus in ludum calumniantiũ Turtur veniet, & publicæ voluptatis adhuc hoſtia fiet, interim ſpectante cęlo, & ſingulos denotante, quis blaſphemiam dixerit, quis audierit, quis linguam, quis aures Diaboli aduerſus Deũ, & Chriſtos eius adminiſtrauerit, nec enim deerunt etiam domeſtici, qui conſortes [illegible]bere cupientes Deo dicatas perſonas, detractiones duplicabunt, dum eorumdem defe-

Ter. in Ap. cap. 37.

L. de Spectac. c. 37.

Digitized by Google

defectus iterato in proſcænio inuiſendi proponentur. Interim religioſi viri tali ſpectaculo expoſiti, non effugient ſedilia hoſtium Chriſti illam hæreticorum cathedram peſtilentem, ipſumque aërem, qui deſuper incumbit, attrahent, ſceleſtis viliſſimorum hominum vocibus conſtupratum.

An fortè cauea foſſa humus in ſubterraneis conſtructa locis ambagibus, & circuitibus ſepta pro domo Turturi conſtructa? ſit ea talparum, & vulpium portio, vulpes enim foueas habent (Clemente Alex. Strom. interprete) *qui in fodiendis effodiendiſque diuitijs, homines praui, & planè terræ filij, occupantur: volucres verò cœli nidos habent aptiſſima diſtinctione, & partitione ſecreti*, qui (ex eodem Clement.) *à diuitiarum gloria, & connubij ſollicitudinibus expediti, ad cœleſtis verbi cognitionem euolare poſſunt*,] Vel rurſus caueam vulpes ſubeat, *verſuta* (Nazianz. exponente) *quædam anima fideque dubia prædita, ac pro temporum varietate alia atque alia, nouamque ſubinde, vt id rebus ſuis conducere arbitratur, formam aſſumens quam mortua, ac putrida corpora nutriunt, aut parua vineæ, magnis ſuga ſubductis* &c.] Cæterum (ex eodem cũ Niceta) *aues nidificant, partim à longinquo ad nidum ſe conferunt, aut referunt, partim iam in eum immigrant, vel circumuolitant, nemus cantu implentes, homines ſuo garritu demulcentes, ipſum Deum mutis vocibus concelebrantes*, quæ adeo Theologi magni animam rapiebant, vt per eas diceret. [*Gratiæ Deo per me habentur, atque ita illorum laudatio mea efficitur, nimirum à quibus ego laudis argumentum capio*] cum tamen ex cantu Turturis Anonymus ſacris ordinibus acceperit materiam detrahendi.

Lib. 4.

Oratione 2. de Theol.

Oratione in nonam Dominicam.

VIND. Sed iam caueæ ſignificationem aperit Vindicianus expreſsè, dum in operis argumento dicit [*Turturem Grauinæ in caueam redactum, ne pernicioſa libertate vagetur. ſed authori ſuo fœcunda voluptas nec illæſa ſeruetur*] Quaſi etiam vim paſſus Turtur in cauea recluſus tempus ſuum, & beneplaciti Dei non agnoſcat, quin veris felicitatem enunciet, cum triſtitia obloquentium miſcens florentium ordinum iucunditatem. Eſto vinciatur Turtur, naturæ ſuæ conditionem nullus vincet. *Magna enim eſt vis veritatis* ſcripſit Hilar. *quæ cum per ſe intelligi non poſſit, per ea tamen, quæ ei aduerſantur elucet; & immobilis manens firmitatem naturæ ſuæ, dum quotidie attentatur, acquirit*] & tunc Turturis vox perſpicacius intelligitur cum arguitur, tunc obtinet cum impetitur, tunc vincit cum recluditur. Neque eius conditionem minuit quod riſu comico ſugilletur, vel quod confictà tragœdia hoſtibus comœdiæ argumẽtum ſubminiſtret, ea enim eſt impiorum conditio (vt de ſuo tempore ſcripſit Nazianz.) *vt aliud quidpiam, ita ſacra, & diuina per ludum inſectari*, ſubdens. *Vt mihi mirum futurum ſit, ſi me quoque, hoc eſt, extraneum pietatis fideique orthodoxæ præconem hac oratione vtentem, ac non omnia ridenda eſſe, ſed quædam ſerio, & grauiter agenda præcipientem, non riſerit, quid dico riſerit? Mirabor niſi pro mea benè merendi voluntate pœnæ à me expectentur &c.*] talis eſt fructus zelantium pro decore domus Dei, & ſacris ordinibus, vt illud patiantur quod in principe noſtro præceſſit. *Zelus domus tuæ comedit me, & opprobria exprobrantium tibi ceciderunt ſuper me:* ipſa ſiquidem (ait Hilar.) *ieiunij continentia Saluatoris* (Religionibus familiaris) *recidit in opprobrium, cum à Diabolo tentatur, cum in templi pinnacula locatur, cum ſupra montem fertur, cum poſtremo ad adorandum Satanam totius mundi ambitione tentatur. Flet interdum & ingemiſcit, & triſtis eſt, & idipſum ad infirmitatis tribuitur exemplum, omni denique generi hominum, obtrectatio efficitur, & canticum, & per iſtas obtrectationes, & contumelias, humanæ ſalutis ſacramenta peragebat.* Quid mirum ſi in caueam recludatur Turtur contumelias, & opprobria

Hilar. lib. 7. de Trinit.

Nazianz. orat. 3. de pace.

Hilar. in pſal. 38.

Digitized by Google

pro Religionum zelo, auditurus, *quando idem Dominus Noſter infirmitates in ſe ſuſceptas in filios zelantes tranſmiſit, vt defenſionem veritati pararent, qui prædicationis manus exequuntur?*] Nihil ergo mirandum ſi pro zelo opprobrium, pro laurea cauea conſtructa, nã (ex eodem Hilar. ibidem) *quæ Deus bona facit, multa corrupta nequitijs ſunt ex remedijs venena, ex ferro enſis, ex igne conflagratio, vt ex cibis cruditas, ebrietas ex vino, & poſtremo partes, & membra corporum ad naturales vtiq; vſus, vtileſque formata, vitiorum ſe, ac criminum miniſteria præbuerũt*, quod & in malè conſtructa cauea ex Religionum defenſione factũ eſt: quam ſi culter, vel aliud ferramentum non dolauit, maledicentia velut nouacula ex hæreditate paterna pro cenſu relicta ſumma dexteritate & taciturnitate perfecit; vt ſi pater ex Irade tonſore Cleopatræ Reginæ deſcendens fortè fortuna in materialium pilorum tonſura ſe exercuiſſet (tales enim miniſtellos fabricatores mẽdaciorum tonſtrinæ, Britãnorum, & eiuſmodi officinæ educare ſolent) præſtaret & ſoboles, nouacula linguæ, nedum capitis pilos, ſed palpebras & ſupercilia, quæ ad ornamentum nobilioris partis gregis Chriſti pertinent, eraderet, eoſdemque ignominioſè deturpatos velut nuncios Dauidis, ſpectandos proponeret in Anonymo opere, quod (vt ipſe auctor eſt) inconditum, confuſum, turbulentum, ancipitis, & præcipitis, ac proinde irrationabilis motus, fabricauit. Itaque dum caueam nouacula conſtruxit, documenta artis ſuę Anonymus oſtendit, & etiamſi ſe occultauit, ipſe ſe prodidit.

PRÆLVDIVM II.

Vindicis veritatis Anonymi, ſeu Vindiciani, ſic aſſerti, ſcriptionis apologeticæ, occaſionis & argumenti Animaduerſio.

VIND. TVrturis reclusio in cauea eo titulo publicata, quod *pluſquam par erat nitrum gliſcenti carboni infuderit, vt nedum quæ Cardinal. Bellarm. bona fide de Sacris Religioſorum Ordinibus commemorauit, ita calamo denigrauit, ſed vniuerſum ordinem, cuius ipſe Cardinalis ſe membrum, ac filium in Dedicatoria prædicauit, inſigniter obſcuraret.*]

TVRT. E calcaria Vindicianus ad Carbonariam (vt veteri prouerbio dicebatur) proceſſit, vbi enim calce parietes ſuffumigatos velut Æthiopem poſuiſſet dealbare, carbonariam accendit, vt Turturem, & à Turture defenſos denigraret, & exuſtularet. An parua inuritur nota Turturi, dum incẽdiariorum crimine denotatur, & abſq; diſcuſſione cauſæ, vt criminoſus recluditur prius, damnatus, quam intimatus? cũ prædamnare neminem incognita, & indiſcuſſã cauſa liceat, *idque illorum iudicum ſit proprium prius damnare, quam vniuerſa nouerint, quia ſtudent damnare tamquam nocentes, quos vtique ſciunt innocentes, conſtare de ipſa innocentia nolunt, quaſi verò maior iniquitas ſit, probatam innocentiam damnaſſe, quam inauditam, timentes ne ſi audierint, damnare non poſſint.* (Ex Lact. lib. 8. c. 1.) Incendiarius à Vindiciano Turtur proclamatur, quod nitro carbones accenderit, & circũuolitante flamma vniuerſa Societas (vt fingit) in cineres, fauillaſq; redacta ſit. Suſpicandum eſſet de incendio præmeditato, ſi ſpiritu ambitionis inflatus ad comparandũ ſibi nomen, conflagrationi Turtur cauſam dediſſet. Heroſtratis facinus (qui ad nomen immortalitate perennandũ Dianæ templum combuſſit) non leui coniectura Turturi exultanti tribui potuiſſet: nũc verò, cum Vindicianus eum fateatur Sacrarũ religionũ Hyperaſpiſtem multis diuinæ gratiæ donis cumulatũ, ſcriptis aliàs orbi notum, non ad incendium parauit manus, qui gloriam ore, & calamo ſibi compararat. Si iuſta defenſio cum moderamine inculpatæ tutelæ, & aggreſſoris, & primo litem intentantis excuſatio, denigratio eſt vel obtrectatio, præterquam quod

lucem.

lucem eſt cum tenebris velle confundere, iam præclaros pronunciabimus, qui iuſtos homines torquent, interficiunt, exterminant; impios verò reſiſtentes, & cum moderatione impetus declinantes, vel eludentes. Proinde melioris ſint conditionis, qui nec cauſas criminationũ reddere poſſunt, cur tam vehementer detrahant, ijſque iraſcuntur, qui ſemitas rectas ſequuntur, & cũ corrigere, vel excuſare aliorum acerba delicta poſſint, alienos errores, ſuis proprijs crudelioribus dicterijs coaceruant, dumque nocentes pungunt, innocẽtium cruore maculantur, & dicatas Deo mentes, euiſcerata fama, acerbius ſauciant: deteriores vero è contra ſint, qui maledictum pro maledicto non rependentes, iræ & furori locum dant, multitudinem non maculari, ex ſingularium perſonarum næuis ſuſtinentes, iniuſti, ſceleſti, incendiarij appellentur, & iuſtificentur, qui non vnam, vel alteram domum vſque ad atomos comburunt, præ illis, qui vel ſolam ſcintillam, nec dolo, ad vnam ſolam familiam accendendam igne charitatis, non odio, incendendam intulerunt. Quæ cum rectæ rationi repugnent, potius ſcriptionis rationem & Vindicianum modum nitrũ carbonibus addidiſſe, quàm flammas extinxiſſe dicendum eſt. Nam ſi prætẽſa obtrectatio Turturis ignis, qui comburit ſyluã, & flamma comburens montes æmulo oculo videbatur, ſubtrahenda erant ligna, ne flammæ altitudo cõſurgeret: & vt ſi primos gradus conflagrationi cauſam, ex ordinum ſacrorum incuſſione non præcidiſſet prudentia, ſecundas partes ſuppleret charitas, pares vires modeſto Turturis deſcriptori rependendo, ignem extinguendo, ipſa nihilominus inextinguibilis ſuapte natura, cum nec flumina obruant illam: at cum Vindicianus, non carbonibus gliſcentibus nitrum infuderit, ſed incenſæ moli carbones vrentes, calumnioſam defenſionem parans, ſuperinduxerit, Babylonicam flammam innouauit, & ſactis Religionibus detrahendo nouiter vt actiter inter linguas doloſas, titiones fumigantes ſe annumerauit. Verum perbellè Hilarius pronunciauit *Iniquitas inuerecunda eſt, palam audet, palam molitur, palam perficit. Doloſa vero lingua opus fallax eſt, cum per ſimulationem noxiam, ſub Religionis lumine euertat Religionem, vt ſola ſagitta Domini potentes ſint, quæ linguam doloſam valeant confringere, habentes in ſe virtutem perurendæ fraudulentiæ, atque vaſtandæ, vt vel deſolationis carbo, vel vaſtet irrogando pænam, vel purget ad perfectam innocentiam. Vtinam* (vt de quodam detractore dicebat Bleſenſis) *apponantur ſagittæ, quæ eum transfodiant, & carbones deſolatorij hunc incendant. Vtinam tu Seraphim, qui cœleſti carbone Prophetæ labia emũdaſti, gehennali flamma totum os, & linguam eius emundando deſtrueres, & poſſemus cantare, & dicere: deſtruxiſti eum ab emendatione.* Doloſè mox [*paratas vindicias* admonet Caueæ ſtructor *ad innocentiæ leuamen non habentium conſolatorem, nec defenſorem, ne ſub ferali* (inquit) *Grauina buſto ſepulta, relinqueretur. Nam teſte Ambroſio, nedum pro verbo otioſo, ſed etiam pro ocioſo ſilentio rationem reddere oportet.*]

In pſ. 119.

Petrus Bleſ. ep. 89.

VIND.

Audiat eundem quem citat 1. off. cap. 2. Ambroſium extortè, & diminutè quod nõ ſolum pro verbo ocioſo, ſed pro verbo impuritatis, & turpitudinis multo magis vnuſquiſque reddet rationem. Vnde mox. *Grauiora ſunt enim verba præcipitationis, quam ocioſa. & ſi pro verbo ocioſo ratio poſcitur, quanto magis pro ſermone impietatis pæna exoluitur.* Non eſt dicenda defenſio, quæ vt vnum releuet, innumeros offẽdit, *nec enim* ait Ambroſ. *iudicandum vtile, niſi quod in communi proſit. Quomodo enim poteſt vni prodeſſe, quod inutile ſit omnibus? mihi certe non videtur, qui inutilis eſt omnibus, ſibi vtilis eſſe poſſit. Etenim ſi vna lex naturæ omnibus, vna vtique vtilitas vniuerſorum, quod ſi vna vtilitas vniuerſo-*

TVRT.

S. Ambr. 3. de off. cap. 3.

rum ad conſulendum vtique omnibus naturæ lege conſtringimur. Non eſt ergo eius, qui conſultum velit alteri, ſecundum naturam, nocere et aduerſus legem naturæ (vt nec decet alteri manus porrigere, in alterum enſem diſtringere) etiam ait Ambroſ. *Si qui in ſtadio currunt, ita feruntur præceptis informari, atque inſtrui, vt vnuſquiſque celeritate, non fraude contendat, curſuque quantum poteſt ad victoriam properet. ſupplantare autem alterum aut manu deijcere non auſit, quanto magis in hoc curſu vitæ iſtius ſine fraude alterius, & circumſcriptione quærenda nobis victoria eſt?* Sic excuſet innocentes ne nocentes faciat, & alios de innocentibus nocentes non faciat, & ſi vni ſuppetias fert, in alios calamum non ſtringat, manu vna panem, altera lapidem geſtans. An autem magis defenſiones paret, quam offenſiones ſtruat, videamus.

CAPITIS PRIMI, ANIMADVERSIO.

Vbi expenditur quæ fuerit Turturis excitandæ occaſio.

VIND. PErgit Vindicianus, & occaſionem Columbinæ ſcriptionis exponit, virtutes Eminentiſſimi Card. celebrat, & Turturem traducit quod voluerit gementem columbam ſugillare. eius verba ſunt. *Inter eximias Illuſtriſſ. Rob. Bellarmini virtutes, illæ quoque à S. Cypriano Chriſti fidelibus commendatæ fulſerunt, in manibus diuina lectio, in ſenſibus Dominica cogitatio, iugis oratio, & ſalutaris operatio nunquam ceſſantes, vt quotieſcumque inimicus acceſſerit clauſum, aduerſum ſe pectus & armatum inueniat. Non enim, inquit Chriſtiani hominis corona vna eſt, quæ tempore perſecutionis accipitur, habet & pax coronas ſuas, quibus de varia & multiplici congreſſione victores &c. Quotannis* Card. Bell. *ad vnius menſis ſpacium ſe Romæ in domo Nouitiorum S. Andreæ abdidiſſe ſcribitur, vt animum à negotiis reciperet, ſacriſque commentationibus exerceret. Ex quo ſecedendi more ſimul opuſcula quædam pia emanarunt, quibus beati otij fructum in omnes quoque mortales deuotus Præſul deriuaret. Ita libellus gemino tit. inſignis, de gemitu Columbæ, ſiue de bono lacrymarum anno* 1617. *in lucem editus fuit, &c.*

TVRT. Agnoſcit Turtur Eminentiſſimi Card. (Cypriani elogijs cohoneſtati) ſolitos illos ſuos receſſus, & ab actuoſa vita feriatos dies ad ſoli Deo vacandum: plurimum commendat, feruentiſſimas illas lacrymas, & nocturnum clamorem, cœlum penetrātem nō diffitetur, nunquam de illius planctu, quo nedū genæ veluti conchilia margaritis ornabantur, & Eccleſia fœcunda reddebatur, ſtomachatus, ſolum modum ſublimiorem inſcriptione à multis deſideratum exoptabat, vt loquente pupilla oculi plangentis (in lib. 2. cap. 6. vbi de religioſorum ordinibus tractat) tacuiſſet, & lingua; ibi enim, vt tu quoque ſcribis, idem *Cardin. in Regulariū ordinum membra incidit, quæ à primæuo ſuæ vocationis nitore pluſculum deformata S. Matris lætitiā non præexpectatione cumularunt, proinde de iſtis dolenter ingemuit.* Vtinam fleuiſſet vt Anna, de qua ſcriptum eſt: *flens largiter loquebatur in corde, & vox penitus non exaudiebatur.* Nam & Chryſoſt. *Hom. de ſ. de Anna.* *illa potiſſimum eſt deprecatio, quum ab intimis voces ſurſum feruntur, hoc præcipuè mentis eſt exercitatæ, non intenſione vocis, ſed animi feruore precationem abſoluere, ſic orauit & Moyſes, &c. quod ſanè tum hæc facit mulier, vox inquit illius non audiebatur, & exaudiuit illam Deus.* habet enim neſcio quid latentis energiæ, vnius lacrymulæ gutta, vt vel reſeret cœli vectes, vel corda hominū emolliat, & ſit fida cogitationum humanarum interpres, vt in loquela diſſimiles nationes omnes, quæ ſub cœlo ſunt ſeſe intelligant inundante lacryma, nec ſint loquelæ neque ſermones quorum non audiantur voces eorum. Aptiſſima quoque ad corrigendum lacryma, ſed pro loco, vel tempore, nam ſi ita vox lacrymis iungatur, vt in ſpecie deplo-

randi

Digitized by Google

randi deſignentur qui occultandi erant, tunc ſonus corporalis vocis canere tuba ante lacrymas, & claſſicum perſonare videbitur,& effuſæ lacrymæ potius homines ſubmergent, quam ipſi emergant:& quæ mundaſſet abſque ſono vocis lacryma potius inquinabit, & vox inopportunè prolata etiam ſauciabit. Et quamuis quorundã lapſus lacrymarum fontes requirerent, nõ erant cum lacrymis voces in ſtantium prę iudicium extendendæ,nam & idem S.Cyprianus ep.6.de quibuſdam Præpoſitis indiſcriminatim omnes tanquam lapſos deplorantibus & obiurgantibus ſcripſit, ea indiſcriminata correctione id agere *vt per paucorum prauos,& malos mores multorum, & bonorum gloria maculetur; quos* (ſubdens) *reuereri debebant, reprehenſores, ne ipſorum teſtimonio ac iudicio condemnati, eorũ ſocietate priuarentur*, idq; non minimum dedecus Eccleſiæ inferre,ſubdit idem Sanctus: *Eccleſia enim* (ait) *gloria, Præpoſiti gloria eſt.* Certè maxima gloria eſt, quod non ſint tot in religionibus purgamenta quàm ſunt eiuſdẽ lucidiſſima ornamenta. Accedit nec innumera & multiplicia mala certis documentis aſſerta,& multa conficta vel exaggerata ab æmulis certum, vniuerſalem, eumque manifeſtum planctum meruiſſe,& etiamſi meruiſſent, rectè dicebat Cyprianus ad Cornelium ep.42. *Facilè non promenda ſunt, & incautè ac temerè publicanda, quæ diſcordiſſimo ſtylo ſcripta audientibus ſcandalum moueãt, & fratres longe poſitos ac trans mare conſtitutos incerta opinione confundant. Viderint qui vel furori ſuo, vel libidini ſeruientes, & diuinæ legis, & ſanctitatis immemores* (à quibus longo interuallo ſeiuncta Columba eſt) *iactitare interim geſtiant quæ probare non poſſunt, & cum innocentiam deſtruere, atque impugnare non valeant ſatis habeant fama mẽdaci,& falſo rumore maculas inſpergere. Certe quod Præpoſitis & Sacerdotibus congruit danda opera eſt, vt talia cũ à quibuſdam ſcribuntur, per nos reſpuantur, vbi enim erit quod diſcimus, & docemus ſcriptũ eſſe: contine linguam tuam à malo.* mox ſubdens, *ſi quando talia quorundã calumnioſa temeritate conſcripta ſunt, legi apud nos non patimur.*

Hinc Turtur ſententiam Epiſcopi Monopolitani ſecutus illud opuſculum de gemitu Columbæ, Cardinalis per veſtigia Cypriani incedentis fœtum eſſe denegauit, vel ſaltem illud caput adſcititium, vel ſaltem nonnulla verba, vbi in ſpecie religiones SS. Benedicti, Dominici, & Franciſci deplorantur è margine in textum irrepſiſſe, vel ab aliquo ſciolo, putãte ſe obſequium præſtare Deo induſtrioſè appoſita probabiliter extimauit. Non eſt hoc Bellarminum Cardinalem incuſare, ſed propugnare, nec enim imitatorem Cypriani veriſimile eſſe potuit tranſgreſſum allatos canones Cypriani,nec tam authorem celebrem paulo ante religioſorum ordines à dicterijs Nouatorum defendentem, eoſdem cum Catholicis tractãdo perſtringẽtem,nec eodem ore calidũ,& frigidũ perflare decebat doctorem veritatis. Nec id temporis ratio poſtulabat,vt cum catalogum imperfectionum religioſorum Hęretici tanta auiditate contexunt,eiſdem ſubminiſtraretur indiculus. Quod ſi idẽ plangẽdi argumentũ antiquiores Præſules prę ſtitiſſe legamus,ſaltẽ in genere id factũ eſt, ex illorum temporũ conditione,nec ſtatũ, nec mores Deo dicatorũ hominũ (vt modo ab hodiernis Hæreticis fit) traducebãt. *Poſtulabat olim tẽpus* ait Cyprianus,*cum prælium glorioſi certaminis in perſecutione ferueret, toto hortatu ,& pleno impetu militũ vires fuerũt excitandæ, & maximè lapſorum mentes claſſico quodam noſtræ vocis animandæ, vt pœnitentiæ viam non ſolum precibus, & lamentationibus ſequerentur, ſed quoniam repetendi certaminis, & reparandæ ſalutis dabatur occaſio, ad confeſſionis potius ardorem, & martyrij gloriam noſtris increpiti vocibus prouocarentur.* Sed poſtea Nouatiani dogmate graſſante lapſis veniã dene- Cyprian. ep.52.

Digitized by Google

denegando, *collegij concordia, & colligendæ fraternitatis ac medendi vulneris vtilitas exigebat neceſſitati temporum ſuccumbere, & multorum ſaluti prouidendum neceſſe fuit, & à ſeueriori diſciplina & correctione abſtinere.* Si fidei negotio vrgente ex conditione temporum ſeruandum modũ diſciplinæ edocuit Cyprianus, nonne moribus exigentibus idem ſeruaſſet, & ſeruandum docuiſſet?

Aug. ep. 7. Sed ſit auctor eius operis Cardin. Bellarm. tanta erat humilitate, & modeſtia præditus, vt in eorum ſcriptorum numero habendus cum Auguſt. *qui proficiendo ſcribunt, & ſcribendo proficiunt [vnde idem quod Auguſt. vſurpare poterat, dicendo.] Si aliquid vel incautius, vel indoctius à me poſitum eſt, quod non ſolum ab aliis, qui videre id poſſunt, merito reprehendatur, verumetiam à meipſo, quia & ego ſaltem poſtea videre debeo ſi proficio, nec mirandum eſt, nec dolendum, ſed potius ignoſcendum, atque gratulandum, non quia erratum eſt, ſed quia improbatum*, & infra: *Si talẽ me aſſeritis aduerſus eos, quorum malitia, vel imperitia, vel intelligentia reprehendor, vt me nuſquam ſcriptorum meorum erraſſe dicatis; fruſtra laboratis, non bonam cauſam ſuſcepiſtis facile in ea re, me ipſo iudice ſuperamini.* & inferius. *Ab hac ergo excellentia tam longè abſum, vt ſi nullum verbum quod reuocare vellem, protulero, fatuo ſim quam ſapienti ſimilior. illius cuius ſcripta ſumma ſunt auctoritate digniſſima, qui nullum verbum, non quod reuocare vellet, ſed quod reuocari deberet, emiſit. Hoc quiſquis nondum eſt aſſecutus, ſecundas habeat partes modeſtiæ, quia primas habere non potuit ſapientiæ, quia non valuit omnia non pœnitenda diligenter dixiſſe, pœniteat quæ cognouerit dicenda non fuiſſe.* & demum. *Ego autem iudices veros, & veritate ſeueros magis intueor, inter quos, & me ipſum primitus conſtituere volo, vt ad illos ea tantum reprehendenda perueniant, quæ à me quamuis ſedulo perſcrutante minimè videri potuerunt.* Non ergo à Turture accuſata columba, aut in ius vocata, nec eius *vexat cenſura columbas*, ſed amicabiliter admonita, non ſecus viciſſim SS. Auguſtinus, & Hieronymus amicabili cenſura ſe admonebant.

Biennio vero poſt deploratum eius funus Turtur opuſculum ſuum aggreſſus, nolens præuenire cæteros, qui poſſent, & auderent tanquam murũ ſe opponere pro religionibus tuẽdis, cauit ne videretur primus qui omnium minimus procaciter reſponderet, ſatis iudicans paulo ante in vltima parte chronicorum S. Dominici Reuerendiſſimum D. Ioan. Lopez Epiſcopum Monopolitanum, & ante hunc P. Magiſtrum F. Petrum Caluum Luſitanum in opuſculo de gemitibus iuſtorum, abundè gemitibus columbinis reſpõdiſſe: ſed cum hi cum columba agant ac cum extraneo, & adhuc Eminentiſſimi Viri auctoritate religioſi expoſtularentur, ac premerentur, atque ſcioli ſuggererent (quod ſimpliciter tamen factum eſt) non ſimplici animo gemitus editos, ſed laudem, atque rumuſculos, & gloriolam populi requiſiſſe, vt ipſe, ſuique comites de alijs erratis creſcerent, & multi obmurmurarent, illum prouocare, hos timere, illum ſcribere vt doctum, hos tacere vt imperitos, vt horum garrulitati Turtur occurreret, opuſculum de florentiſſimo ſacrarum religionum ſtatu aggreſſus, prudenter negando opus de gemitu columbæ eſſe Eminentiſſimi genuinum fœtum, vel ſi eius eſſet, tam inſignem parentem, omnimodè excuſando, vtendo ſimili dilemmate quo Hieronymus Auguſt. ep. 14. interpellat, *Igitur aut tuum negato librum, ſi forte non tuus eſt: aut ſi tuus eſt, ingenuè confitere, vt ſi in defenſionem mei aliqua ſcripſero, in te culpa ſit, qui prouocaſti, non in me qui reſpondere compulſus ſum.*

Non eſt ergo quod de reſponſione iſta conqueraris, dicendo, quod *nemo Bellarmino dum vitalem auram ſpirauit iſtiuſmodi ſauciorum ægrimoniam detexit, vti plane decuiſſet, ſed biennio poſt deploratum eius funus ſub precioſo Tur-* VIND.

ſo Tur-

Digitized by Google

ſo Turturis emblemate in ius vocatur, & de gemitibus ab octo ipſis annis inter ſodales familiariter vſurpatis accuſauit; ſatis enim dilationis ad reſpondendum cauſa aſſignata eſt præclariſſimorum aliorum reuerentia, qui iam abunde reſponderant, & noua impudentium quorundam prouocatio. Sed circa ſubſtantiam operis à Vindiciano mox impetitur Grauina, quod *Turturis figmentum eo artificio compoſuit, vt Lector rerum adhuc ignarus Bellarminum Illuſtribus S. Benedicti, S. Dominici, S. Franciſci ac cæteris religioſorum familiis non vulgariter detraxiſſe iudicaret, idque eo certius, quod columbam ſuam ordini quem ſupra ſexaginta integris annis laudatiſſimè tenuit, dedicaſſet, eumque ob vitæ inculpatæ mores reliquis omnibus non obſcurè antetuliſſet*, &c. ipſam *quoque Societatem de ſimili elationis vitio criminari cœperit.*]

TVRT. Si totum opus Turturis legatur, totus in eo eſt, vt in nullo piè gementis minuat dignitatem, nec Societatis exiſtimationẽ, ſed tantum, vt delicatuli, & imperiti vulgares ad carpendum religiones prompti vſque ad verecundiam confutarentur. hæc argumenta, & ſanctiſſima documenta ex Hieronymo mutuata amplificans. nempe *puerilem iactantiam reputari accuſando viros illuſtres; ſuo nomini famam quærere; illam quoque inter amicos eſſe iuſtam reprehenſionem, ſi noſtram peram non videntes, aliorum iuxta Perſium manticam conſideremus.* & iterum ep. 14. *Non ita ſcribendum, ne fautoribus, inuicem, vel detractoribus noſtris tribuamus materiam contendendi, & quod maius eſt, orthodoxiam calumniandi.* (Ep. 13.)

VIND. Hinc Vindicianus riſum continere non valens, comminiſcitur quod *Neſcio qua funeſta, & barbara ab Hæreticis, & Catholicis hinc religioſis, inde ſecularibus formidans, ne quidem cum propria conſcientia pacem conſeruare potuit Grauina, niſi Turturis ſimulacrum in culmine ſuæ expoſtulationis, ſeu faculam in eminenti Pharo collocaſſet, ac florentiſſimum hac etiam tempeſtate omnium religionum ſtatum, non ſine triumpho proclamarit.*

TVRT. Meritò ex eminenti veritatis Pharo, nedum facula, ſed & voce admonuit nauigãtes, vt inter duas ſymplegadas (ſunt ij duo ſcopuli in Põto Euxino paruo diſcreti interuallo) hoc eſt iniuſtæ oblocutionis, & in opportunæ reprehenſionis naufragiũ euitarent: æquale enim periculum eſt vel iniqua de Dei miniſtris proferre, vel eorum defectus incautè propalare, propterea ad vocem, & lumen (ne quis freto hæreret) admonentis, & clamantis attẽderent. Sunt enim præter exteros à noſtra religione puſilli, *qui res aliter quam dictæ ſunt ſuſpicantur* (Nazianz. teſte) *prout odio vel amore profeſ-rentis* inflammantur, dicentes, *Nihil eſſe tam ſuaue, & iucundum, quam de rebus alienis garrire, idque præſertim ſi vel beneuolentia quadam, vel odio trahantur, quibus affectibus veritas, vt plurimum, labefactari, ac ſurripi ſolet.* Vnde & idem S. ſubdit: *Præclare cum illo agitur, qui nec peccando, nec ſuſpicione laborando quamdiu fieri poteſt ac ratio ſinit offenſionis ſcandalique materiam multitudini præbet: quippe cum ijs etiam qui vnum ex paruis offenderint, quam certa, quam atrox, & acerba ab eo qui mentiri neſcit. pœna conſtituta ſit, ignoremus.* (In Apolog. 1.)

VIND. Tu verò Turturi illudens addis. *Ego vero Turturis iſtius peregrinam vocem colli plumarumque inuiſum decus, quo pede inceſſum, quo remigio alas mutaret obſeruãs, plurima reperi quæ lectoris ſpem, & ſolatia fallere poſſint, quin & in grandiores abducere errores quam publica rei tã ſacra quam prophana conducere, æquus fori arbiter exiſtimet.*

TVRT. Quomodo peregrina vox Turturis, & plumarum inuiſum decus quę de ſcandalorum obiectione tanquã à verbo aſpero puſillos liberare curauit, imo & ab errore, & falſa exiſtimatione erga religioſos, non in errorem lectores inducere? Turturis maritimi aculeus formidabilis non terreſtris canora vox exaltabunda execrabilis, nam vt ſcripſit Ambroſ.

ſicut enim viperæ os, ſi quis calcauerit recens dumtaxat grauius quàm venenum nocere perhibetur, & immedicabile vulnus ſerpere, ita etiã Turtur aculeo ſuo mortua amplius, quam viua periculi afferre memoratur. S. Hexam. c. 10. Cæterum *terreſtris auis boni nuncia, & ſi non dulciter ſonet, ſignat tamen dulcia* ait Bern. in Cant. ſer. 59. *cuius in iugis montium, & in ſummitatibus arborum frequentior illi conuerſatio eſt, vt ſi nunquam eam in viridi ramo reſidentem proſpicias, tu ab eo diſcas voluptatum virentia velut virulenta deuitare.* Hoc præſtitit Turtur non in atrijs, & palatijs principum degens, vt obijcit Vindicianus, ſed in anguſta cella inter ſanctæ paupertatis anguſtias, florentem, & amœnum adhuc eſſe præſentem religionum ſtatum occinendo, regulares omnium inſtitutorum per ſolitudinem, abſtinentiam, omniũ delectabilium mortificationem, patriæ cœleſtis deſiderium Turturis imaginem præſeferre demonſtrans, qui abſque aliorum nota ingemiſcunt ex præſentibus auſteritatibus, ver cœleſtis patriç ſuſpirantes, *non ſicut ij qui* vt dicit idem S. *pro patria abutentes exilio dederunt ſe comedere pinguia, & bibere mulſum.*

Nunquam vero Turtur nec inceſſum, vel alas mutauit tanquam auis diſcolor, vt lectoris ſpem, & ſolatia falleret, ſed ſemper duo indefeſſe, & vniformiter in ſuo opere præſtat, imperfectorum defectus gemendo, & ex perfectorum numero amœnitatem etiam nunc florentium omnium ordinum veraciter enunciando. Videat Vindicianus dum excuſat tanti viri mentem, eo dolo vt pertinaci animoſitate religioſorum defectionem defendat, ne piũ zelum columbæ offendat, & indiſcretã defenſionem parando, dum pluſquam par eſt ſecundum ſe totum vnus excipitur & religioſorum cœtus reliquus tanquam corruptus deploratur, Diabolo condonetur, & pro particulari vnius affectu, generalẽ offenſionem regularium ex omniũ læſione incurrat: agnoſcatque non leue crimen cõmittere, roborando quę bona fide ſcripſit, (vt fatetur) author columbæ, & maiora ſcandala ſciat ſtructorem caueæ præparare contentioſè aſſerendo, quæ ſimplici corde eructauit anima pientiſſima, quãdo ſi ea ſuboritura aduertiſſet, vel non ſcripſiſſet, vel calamum temperaſſet, vel litura quod eſſe poterat offendiculo obliteraſſet. *Eiuſdem* (dicebat Tertull.) *modum eſt figere, qui modum aliquando diffuderat, is colliget, qui ſparſit, is cadet ſyluam qui plantauit, is metet ſegetem qui ſeminauit. Non tamen vt accuſanda caditur ſylua, nec vt damnanda ſecatur ſeges, ſed vt tempori ſuo parens.* Lib. 1. contra Marc. in fine.

CAPITIS SECVNDI ANIMADVERSIO.

Vbi Turturis vox, habitus, & natale ſolum infacetè à Vindiciano deſcribuntur.

TVRT. CVm Sylla non ſolum aperto Marte ſed dolis bellum gereret, Garbo illud dixiſſe memoratur. quod *bellum gerens cũ Vulpe ac leone* (quorum vtrumq; in animo Syllæ habitabat) *à vulpe vehementius angeretur.* Apud Plut. in vit. Syllæ. Aperto Marte aduerſus ſacros ordines pugnaturus Vindicianus, vt leonis ſæuitiã abſcondat, aſtutè verecundiam ſimulat, cum tamen leoninam cũ vulpina conſulto conſuerit, vt quò non pertingeret leonina, vulpina malitia aſſequeretur. Ad peſſundandos ergo ſacros ordines ſe accingens, cõpoſito gradu, dimiſſis oculis, obtortis ceruicibus, genis pudore ſuffuſis incedens, quaſi ſilentium ſibi imperans, verecundia pædagogo aſſiſtente, à congreſſu, retrahere pedem ſimulat, pro taciturnitate, Eccleſiaſticum allegans, pro verecundia Ambroſium citans, videlicet, *non eſſe multum loquendum, vt verecunda principia progreſſum commendent:* ait enim, VIND. *Vt minus cordatè cum Grauina congrediar, illud Sapientis adhuc abſterret in medio Magnatorum non præſumas: & vbi ſunt ſenes non multum loquaris, vt verecunda*

cunda principia proceſſum commendent, ex Ambroſ.

TVRT. Verùm, nec vtriuſque documenta ſeruauit, *Pulchra* ait Ambroſ. eo loco quem allegat, *virtus verecundiæ, & ſuauis gratia, quæ non ſolum in factis, ſed etiã in ipſis ſpectatur ſermonibus, ne modum progrediaris loquendi, ne quid indecorum ſermo reſonet tuus. Speculum enim mentis plerumque in verbis refulget, ipſum ſonum vocis libret modeſtia, ne cuiuſquam offendat aurem vox fortior*. Aggreditur mox Turturem & primo eius titulis, profeſſoris S. Theol. in vniuerſitate Regia, Cur. Epiſcop. Theol. Sancti Officij cõſiliarij illudit.

2. off. c. 18

VIND. *Depone*, ait, *quaſo dona Fortunæ & Fautorum liberalitate conceſſa ornamenta ne quaſi Pomparum fercula, & nutantium ſtatuarũ motus imiteris. Verum mihi togam exhibe quam in dedicatoria ad Illuſtr. Card. de Cremona deſignaſti albam tunicam nigredine variegatam, quam æquè Angelicam vtpote cælitus S. Fundatori veſtro monſtratam appellites.*

TVRT. An tituli iſti Vindiciano diſplicent, & cum Prædicatoria toga non cohærent? diſplicuerunt quondam Wiclepho eccleſiaſtici honores, qui etiam doctoratus Theologici gradum *Gentilitia introductum ſuperſtitione* in Eccleſiam calumniabatur, reclamante ſcriptura. *erant autem in Eccleſia, quæ erat Antiochiæ Prophetæ, & Doctores*, & perpetua conſuetudine à temporibus Apoſtolorum vnumquodque ſeculum Doctoribus claruiſſe atteſtante. ſed ſi non diſplicent honores in ſe, ſed eorundem in hoc ſubiecto, cõiunctio, quàm ſit id irrationabile res ipſa loquitur. Antiquitus enim Heliſæus in concreto Patrem vocauit Eliam id eſt Magiſtrum (Hieronym. interprete) quo titulo Iob Eliphaz Themanitẽ *patrẽ hoc eſt magiſtrum* (ex eodem) cohoneſtauit; ipſe quoque Chriſtus Dominus magiſterij elogio Nicodemum non ſpoliauit, cũ protulit: *Tu es magiſter in Iſrael, & hæc ignoras?* ſolus Vindicianus ſupercilio Thraſonico, noua quadã Supermetaphyſica abſtractione collum Turturis monilibus expoliare geſtit. an quia humanæ iactantiæ tituli fomitem adminiſtrant? eſto. *Grande enim malum eſt* (ait Chryſoſtomus) *de ſeipſo aliquid grande dicere atque mirabile. extremaque omnino dementia eſt nulla imminente neceßitate rerũ, & neceßitate violenta proprijs velle laudibus decorari*, tũc vero, ait idem, de illis aliquid attingere fas eſt, *quando id opportunißimũ tempus exegerit*, quod Samuelis, Dauidis, & Pauli exemplis luculẽter demonſtrat. Opportunum certè tempus erat titulis primã pagellã Turturis onerari, cum honorari ſacri ordines debebãt, & defenſio in eos, qui paulò rigidius in eos oblocuti eſſent, dirigebatur. Ne ergo lene putaretur quod non ex aliqua auctoritate euulgabatur, non emendicatis, vel fortuitis; vel naturæ donis, ſed religioſis titulis ſtatui, & perſonæ conuenientibus ſe ornauit, vt eò grauior defenſio monſtraretur, quò publicis honoribus Dei munere, non ſua virtute comparatis cohoneſtabatur.

Apud Vualdi. t. 1. l. 2. a. 2. c. 67.

Act. 13.

In qq. Hebraic.

Hom. de laud. Pauli.

Sed neſcio qua fronte Vindicianus, defenſorem reprehendit, quod *albam tunicam nigro pallio variegatam titulis exornarit*, cum hæ putidæ calumniæ de Guilielmi de S. Amore, Deſiderij Longobardi lacunis exhalent. neque enim ob aliud à Sede Apoſtolica, hæreſeos quoque nota inuſti Mendicantium ordinum detractores, niſi quòd aſſererent inter cætera: *illicite magiſtrali laurea eorundem profeſſores inſigniri, Vniuerſitatum cathedras aſcendere.* quid ſi eoſdem traduxiſſent quod cathedralibus in munere Theologico, & ſacræ fidei Quæſitoribus in conſilijs, & conſultationibus inſeruirent? Hoc Vindiciano reſeruatum ex induſtria, vt his omnibus ornamentis Dominicanum Turturem expoliaret, & ſimplici toga contentum linqueret, & quamuis ad momentum eoſdem titulos abdicare conatus ſit (quaſi prædicatoriæ togæ

 fila,

Digitized by Google

fila, & ſtamina, ſubtegmine Magiſtrorum cathedraticorum, Theologorum, conſultorum, à ſui ortus initio, contexta non eſſent) tale tamen pallium ſuam profeſſionē loquitur, videlicet Prædicatoriam familiā (præcipuè aduerſus hæreſes debellandas) doctrina, & Inquiſitionis munere, eſſe inſtitutam, vt grande beneficium orbis ſit pallium taliter contextum, vel cuius ſolius aſpectu, vel hæreſes timent, vel improbi mores, erubeſcunt propterea ex ſuo occurſu Turturem tanquam æmulum inuidus non patitur, & toruis oculis mentis inſpicit, quem corporali obtutu benignè intueri ſe ſimulat pallio inſultans, vt nec alieno veſtiatur amictu, nec ſit contentus ſuo, imo & ipſum reformidans nouus ianiſta ſeſſuram contexturæ Prædicatoriæ ſuaui, & dulci ſermone ſcindit, togæ magis amator, quam pallij, & cum ſcindi nequeat vi, verbis tanquam affectata, & circumornata textura traducitur.

VIND. Suſpecta vero eſt quoque eiuſdem indumenti depoſitionis adhortatio dicēdo, *vbi à Regiis, Archipræſulum & S. Inquiſitionis fulgetris ſecurum præſtiteris vt liberius ſine obſeruatorum metu, in ſecreto cordis mei vulnera Turturi aperiam.*

TVRT. Apta fini ſuo hæc perſuaſio, vt liberior ſit de ſacris ordinibus, & impunis oblocutio inanis tamen & futilis, non enim publicè auſus eſt ſe prodere author, timens titulos Turturis videlicet Magiſterij, Theologi, Conſultoris, ne illum deprehenderet mulctandum ex Religioſorum diffamatione, & dum illum propriæ gloriæ affectus ad ſcribēdum impulit, diù in affectationē flabellatum, nec de incendio gloriæ flamma productior, quæ fumū exhalans, incenſorem occultauit, & quem orbis ex iſto fomite magnum expectabat, timor in publicum apparendi fecit minorem. Iam verò quod ad aperiendum vulnera humanitati Turturis, ſecreta, & abdita ſint conquiſita loca, vel hinc vulpinam verſutiam intelligas, qui cum ferrum, & æs meditetur vulnerum cauſas, effectus tamen, hoc eſt vulnera ipſa aperire ſimulat, vbi ſagittas ſemotis arbitris, in Turturem, quem titulis expoliare laborat, altius infigere meditetur. Archiacum ſcribit *Polymaus* ex decreto Senatus Archiuis ciuibus arma fabricaſſe, cumque eius officij procurator deſignaretur, noua arma largiens vetera tanquam Deorum phanis ſuſpenſurus accipiebat. Vbi omnium veterum arma ſolus collegiſſet, ijſdemque inquilinos, & mercenarios, alioſque eiuſmodi infimę ſortis homines accinxiſſet, in Archiuos inſurgens crudeliter trucidauit. Non diſſimili aſtu vulnera impreſſurus Vindicianus non tantum Turturi, ſed ſacratis ordinibus, arma hoc eſt titulos quibus impugnari poteſt, auferre tētat, & quaſi religionis prętextu, vt hominibus indebitos titulos poſtulat, noua arma commentus. Vtinam ijſdē quæ à religioſis aufert, alios quos fictè laudat armaret ad pugnandum bella Domini, at cum maledicorum linguas potius hęreticorum accendat, eiſdem ad oppugnandum arma ſubminiſtret, verſuta vulpes detegitur & ſæuus Leo, vulpina inſidians, leonina ſaucians. Sed ijſdem indumentis Iulianum indutum *Nazianz.* perſtrinxit, quod *veteratoria cuiuſdam malignitatis arte, cum nec apertè poſſet Chriſtianos allicere, nec tyrannicè cogere præ pudore ſuſtineret, leonina,* ait, *pelli vulpinam,* aut, *ſi mauis, Minois laruam ſumma iniuſtitia prætexens, leniter viam afferebat edicto, quia* (ex eodem Nazianz.) *confutationes extimeſcebat ſermones elegantes, & liberales artes, vna cum re, & nomine magiſtrorum eliminans.* Sed reuera, *nec confutationes effugit, imo vero imprudens ſeipſum bis magis ſubiecit, & irretiuit, & timiditatem oſtendit: Proinde ac ſi quis* (ait idem Greg.) *athletarum fortiſſimus ſibi videatur, ac publico præconio omnibus præferri poſtulet, ne quiſquam magni ac ſtrenui animi vir certamen ineat*

Lib. 3.

Naz. orat. 1. in Iul.

ineat atque in arenam deſcendat, vel ſi deſcendat inermis pugnā ineat. Similima in Vindiciano ars veteratoria deprehenditur, dum titulorum arma ad Monomachiam prouocato deponenda ſuadet, ipſe omni panoplia ſycophantiarum ad certandum munitus, quod ignauiæ potius, quam fortitudinis argumentum eſt: imo in hoc victum ſe eſſe declarauit, dum ſine legitima dimicatione coronas affectauit, & in hoc dimicatum, ne dimicationem non niſi ſpuerexcedenti conditione ſubiret.

Abſoluta tam callida beneuolentiæ captatione, ſed non impetrata à Turture cōditione, vbi Turturis naturā cum columba coniunxiſſet, & penè eſſe vnius ſpeciei ſpecialiſſimę ex gemitu Vindicianus nouus Phyſicus longo verborum circuitu probare contenderit, ac proinde (& ſi columbinus gemitus ſit ab Eminentiſſimo aſſumptus) Turturem quoque (quem in ſinu gerebat) gemitibus, aptiſſimè expreſſiſſe Cardinalem, admirabundus, quaſi inter eiuſdem conſortij, & conditionis profeſſores bellum emerſerit, ictum primum & vulnus cordi Turturis impreſſit, videlicet quod: *Turtur contra columbam emerſerit, peregrina auis, vltra columnas Herculis quæſita, voce parum columbina gladio, ſcuto, turri instructa (ſic ludit) & Panario, armatus ales ex Athlantiticis rupibus exorta, Nilo monſtrorum genitrice lota, Martia auis ex accipitrum genere, potius Vultur, quam Turtur ex gladio, & ſcuto inſcribendus.*

VIND.

1. p. c. 11. in fine.

Iam pridem Turturis cum columba arctiſſimam coniunctionem, etiamſi non eiuſdem ſpeciei, Turtur demonſtrauit ex Aug. nec inter eos eſſe bellum, ſed ſolum inter carnales homines & terrenos luculenter probauit. Vnde hæc repentina Metamorphoſis Turturis in Picum Martium? Eſt quidem Vultur prædatrix auis, bellorum cupida, quæ exercitibus ſe agglomerat, cadaueribus inſidet, funeſtum funden- di cruoris auſpicium. Videat orbis ſi Turtur famam cuiuſque fuerit deprædatus, ſi bella excitauit, ſi detractorum cuniculis ſe adiunxit, ſi ſcandalorum pudoribus delectatus, ſi corruptionem (vt fingitur) ordinum eſt ominatus, an potius & ſi graues lapſus aliquorum excuſarit, & bella componi procurarit, odoribus putrida cadauera obtexerit, fœlicitatem, & amœnitatem enuncians? Contra, Vindicianus Martem euocare nititur, cui Vultur ſacer erat, pro roſtro lanceam habens, pro cantu ferale præſagium exhibens: aliquot annis inter ſemiputres Ornos, & antiquatas quercus deliteſcens, roſtrum acuit, ſolus cantillauit à præliorum conflictu ſemotus, vt decurſis ſeptem annis ad claſſicum occinendum conuolaret, nec tantum bella præſagiret, ſed inſtrueret acies, & loricatis ſe adiungens, religioſorum hoſtibus ſuppetias ferret: hoc enim habet Vultur ingēti agmine (ex magno Baſilio) caſtra militum comitari. Ex quo nido bellicoſus hic ales prodijt? qui alterum Goliath illudentem caſtris Dei omnipotentis exprimit, qui velut alter Drances *cœlum territat armis*: ſolaque exiſtimatione viſus eſt volubili lingua montes Pyrenæos diſſecare, fœlicius quā Annibal Alpes igni ferroque diſiecit, at dū vno luſtro cum dimidio ferrum rubiginoſum in vagina reconditum diſtringere conatus, nec valuit, & tandem euaginatum, pictum potius gladium, hoc eſt, infirmas ratiocinationes, quam verum, hoc eſt, firmas rationes, & ſi minaciter, denudauit. Quis ex iſto bellico apparatu, tam forti, & audaci bellatore in aciem prodeunte trepidare poterit, & metu perhorteſcere? in ſummo diſcrimine res adducta videbatur, ſi ſolum enſis capulum tetigiſſet, verendum namque erat ne Lunæ cornua præcidiſſet, ſed dum carioſum gladium exemit,

In Hexamer. hom. 8.

Vir. Æneid. li. 11.

Spectatum admiſſi riſum teneatis amici.

Etiam meminiſſe debebat Vindicianus

Vulturinam cōditionem ineptiſſimè Turturi adaptatam, illius enim metaphora ad hæredipetas translata eſt, quod ſenibus orbis ſeu cadaueribus inhient vnde Seneca ep.25.& 65. ſcripſit. *Si Vultur es*, cadauer expecta: & Martialis lib.6.

Amiſit Pater vnicum Silanus
Ceſſas mittere munera Oppiane.
Heu crudele nefas malaq; Parcæ,
Cuius Vulturis hoc erit cadauer?

Et quas hæreditates cū tuis Hugonoſticis non inuaſiſti? Si ſcias Turturem biduo, vel triduo, vel ante illuc præuolaſſe vbi cadauera ſunt futura, alluſio ex illa litterarum mutatione ſatis concinna, dum Turturem in Vulturem commutaſti: ſin autem, inſulſa ſatis, ex altero obijcere quæ obijcientem redarguunt. Sit alterius conditionis Vulturinæ imitator Vindicianus, quod Vultur fruges non attingit, nullum animal, & ſi imbelle occidit, vel inſectatur, tantummodo quæ ſponte interierunt, vel ab alijs relicta ſunt cadauera (exceptis ſui generis auibus) depaſcitur, hoc eſt, Vindicianus fruges & vineas florentium religionum non vaſtet, viua non carpat, & ſi mortuus depaſcitur, ſui ſaltem (vt aſtutè, & falsò fingit) generis, cadaueribus illæſis, nec inſideat.

VIND. Alterum telum aduerſus Turturē contorquet Vindicianus, quod *promittendo ſingultum, & exultationem athleticus proceſſerit, medio in luctu pugnans, vellicans, expugnans, deplumans & deartuans Bellarmini columbā. Quis à Turture claſſicum expectaſſet?*

TVRT. Eſt id mutorum animalium proprium pugnare, pungere &c. *quia enim* ait *Lactantius ſapientia carent, conciliatricem videmus ſui eſſe naturam, nocēt enim alijs, vt ſibi proſint, neſciūt enim quia malum eſt nocere: hinc etiam* (ex eodem) *inſidiantur alijs, & dolo capiunt, vt deuorent, aliorumque inſidias vario genere eludunt.* Ipſæ mitiſſimæ columbæ in granis eligendis certant, propulſant zelotypi alienos procos, in miluos gallina tuendo filios inſurgit, & apparatu bellico pennis tētoria figit, iiſdem, & roſtro inimicos exagitat. Homo vero, qui ſcientiam boni, ac mali habet ſe abſtinet à nocendo, & cum incōmodo ſuo, quod animal irrationale præſtare non poteſt, ſolum tunc homini acies inſtruere licet, cum pro patria, publico bono, authoritate tamen publica, & ex officio hoſtes neceſſe eſt propulſare. Hinc fortitudo bellica in Sanctis quoque fuit commendabilis, & Summam ex Ambroſio retulere gloriam, nunquam tamen, ex eodē, incomitata proceſſit. *Nunquam enim Dauid niſi laceſſitus bellū intulit, & prudentiā fortitudinis comitē habuit in prælio. Neq; enim* (ait idē S.) *inferenda, ſed depellenda iniuria lex virtutis eſt, qui enim non repellit à ſocio iniuriā ſi poteſt, tam eſt in vitio, quàm ille qui facit. Vnde S. Moyſes hinc primus orſus eſt tentamenta bellicæ fortitudinis. Nam cum vidiſſet Hebræum ab Aegyptio iniuriam accipientem defendit, ita vt Aegyptium ſterneret, atq; in arena abſconderet. Salomon quoque ait, eripe eum qui ducitur ad mortem. Iob quoque ſaluum fecit pauperem de manu potentis, & pupillum cui non erat adiutor.* Porrò multiplicia bella ſunt quæ inferuntur vel propulſantur ex Chryſoſt. *Vnum commune cum noſtri aduerſus barbaros pugnant. Secūdum cum pacis tempore nos inuicem oppugnamus. Tertium cum vnuſquiſque aduerſum ſe bella, ſeditioneſque concitat, verbi gratia ira, inuidia* [*vt ibidem exemplificat*] *Primum nihil ferè* (ait Sanctus) *nos lædere poteſt, nam ſi corpora trucident Barbari, nullum animabus periculum imminet. Secundum belli genus ſi velimus, nec nocere poteſt, alijs enim pugnantibus pacifici eſſe poſſumus, Propheta dicente: Cum his qui oderunt pacem eram pacificus. Tertium formidabile quod mortem ſempiternam parit, vnde & Iacobus: vnde bella, & lites in vobis, nonne ex concupiſcentijs veſtris? aduerſus quas paſſiones propugnare eximia fortitudo eſt*, ait Ambroſ. In ſecundo autem belli genere, diſtinguendū eſt

Marginal notes: *Lib.5.Inſt. c.18.* — *1.off.c.35.* — *Cap.36.* — *Hom.7.in 1.Timot.2* — *Ex S.Tho. 2.2.q.72. a.3.*

eſt quod pertinet ad priuatam iniuriã, ab eo quod publicum concernit bonum, priuatas enim detractiones, vel contumelias ſufferre tenemur in præparatione animi, *ſi expediens fuerit*, & ſi moderatè reprimenda ſit conuiciantis audacia, ſic fiat propter officium charitatis, id eſt bonum contumelioſi, tunc enim habet locum, *reſponde ſtulto iuxta ſtultitiam ſuam*, non propter cupiditatẽ honoris, & ſic habet locum quod dicitur *ne reſpondeas ſtulto iuxta ſtultitiam ſuam*.

Prou.26. Quando vero publica, & contumelioſa eſt detractio, omnino propulſanda eſt, ſiue ſit materialis, ſiue formalis, nam (ex S. Doctore loc. cit.) multorum *profectus impeditur propter contumelias nobis illatas*. *Ibidem.* Vnde S. Gregor. ait. *Hi quorum vita in exemplo imitationis eſt poſita, debent ſi poſſunt detrahentium ſibi verba compeſcere, ne eorum prædicationem non audiant qui audire poterant, & ita in prauis moribus remanentes, benè contemnere viuant.* *Hom. 9. in Ezech.* Talis autem repulſio iuſti belli rationem habet, & fortitudinis actus eſt elicitus, & à charitate imperatus. Vnde Bern. cuſtodes Eccleſiæ (qui ſunt Paſtores, & Doctores) alloquens in Cant. ſic dicit. *Serm. 77.* *Amice ad quid veniſti (ni fallor ad ſolam cuſtodiam ciuitatis, vt quantum ſatis eſt procuretur, opus eſt viro forti, ſpirituali, fideli, forti ad propulſandas iniurias, ſpirituali ad deprehendendas inſidias: fideli qui non quæ ſua ſunt quærat.*

Opuſc. 19. ca. 19. Et ex his doctrinis Angelicus Doctor docuit quod *ſi in ſpiritualibus Religioſi quo ad religionem, vel ſtatum impugnentur*, TOTIS VIRIBVS RESISTENDVM, *& præcipuè in illis in quibus non ſolum ſibi, ſed & alijs proſunt, quia cum religionis ſtatum non aſſumant niſi vt ſpiritualibus vacent per huiuſmodi impugnationem, perfectionis propoſitum impeditur*. Et obſiſtere detrahentibus (ait ibidem S Thomas) *eſt officium charitatis, ad quam pertinet conterere molas iniqui, & de dentibus auferre prædam, item eruere eos qui ducuntur ad mortem, & ſi vnuſquiſque*, ait idem Sanctus, *tenetur ad implenda officia charitatis, illis magis exhibenda* ſubdit *qui ſunt nobis magis coniuncti*, *Iob 29.* cumque ait *magis coniuncti ſint religioſo alicui fratres ſuæ religionis, debet ſecundum charitatem reſiſtere illis, qui fratres religionis ſuæ nituntur opprimere.* Hæc ex S. Doctore. Eſt quoque actus iuſtitiæ eadem defenſio, quam S. Gregorij authoritate ſigillamus; exponens enim ea verba Iob *in occurſum pergit armatis*, ſic inquit: *Cap. 39.* *Plerumque quieti, atque inconcuſſi relinquimur, ſi obuiare prauis, pro iuſtitia non curamus: ſed ſi ad æternæ vitæ deſiderium animus exarſit, ſi verum lumen intrinſecus reſpicit, ſi in ſe flammam ſancti feruoris accendit, inquantum locus admittit, in quantum cauſa exigit, debemus pro defenſione iuſtitiæ noſmetipſos obijcere, & peruerſis ad iniuſta erumpentibus, etiam cum ab his non quatimur, obuiare. Nam cum iuſtitiam quam nos amamus in alijs feriunt, nos nihilominus ſua percuſſione confodiũt, etiamſi venerari videantur.* *Greg. ibid. relatus etiã à S. Th.* Et ſubdit S. Tho. *ex quo patet quod perfecti viri debent ſe vltrò ingerere ad aliorum iniurias repellendas etiam non prouocati*, multo magis prouocatis in ijs quæ ad religionum, maximè propriæ, defenſionem pertinent, elaborandum & cõtrarijs obſiſtendum. Quid mirum ſi ſentiens Turtur ſuam S. Dominici in ſpecie occaſione gemitus columbini ab incautis cum alijs religionibus SS. Benedicti, Franciſci &c. materiali ſaltem detractione proſcindi, in occurſum perrexerit armatis, & indutus lorica iuſtitię ſicut veſtimẽto, charitate præeunte, fortitudine comite, ad propulſandas religioſorum iniurias elaborarit?

Et an vno tantummodo elaboratum? videat lector & ferat iudicium. At id vitio tribuit Grauinæ Vindicianus alterum ſpiculum contorquens.

VIND. *Quodammodo pugnat Turtur? modo fictè laudat, modo grauius ferit, iam ſublimis extollitur, repente in cœno volutatur.*

In gloriam Turturis cedit grauius ferire, attol-

attolli, deprimi (adulatione ablegata quæ imponitur) Turtur amœniſſimus tempore reuelatæ gratiæ Paulus erat, & nihilominus claſſicos vult eſſe Paſtores, & Doctores. *Seruum Dei non oportet litigare, ſed manſuetum eſſe ad omnes; doctorem, patientem, cum modeſtia corripientem eos qui reſiſtunt veritati.* & omnibus omnia fieri: ſuo præibat exemplo, *omnia omnibus factus ſum; omnes in regnum Dei feſtinabat inducere* ait idem Chryſoſtomus, *dicendo, pollicendo, meditando &c. terrẽdo verbo, epiſtolis &c. conabatur erigere labantes, humi iacentes attollere, ſanare contritos, torpentes oleo exhortationis animare, inimicis inſonare terribiliter, hoſtes minaciter intueri, more optimi medici artis ſuæ inſtrumenta geſtantis protector ipſe bellantium*] an ex huiuſmodi ſtylo & varietate culpandus Apoſtolus, qui armatus, & Panario inſtructus varijs bellandi inſtrumentis, & medicamentis pro animarũ medela vtebatur? immerito ergo ex hac varietate dicis [*Grauinæ tot honorum gradibus ſublime nomen, pro hedera operi malè concinnato impoſitum fuiſſe, & alium inferioris notæ ſcriptorem libellum capitaq; compilaſſe, &* [ſubdis] *quicquid demum contigerit grauem ex S. Hieronym. querelam pro Cardinal. Illuſtriſſ. Bellarm. deponere compellor, ſcribi contra ſe ac ſimul occultari, vt facultatem reſpondendi auferant. Nouum* inquit *malitiæ genus eſt accuſare quod prodi timeas, ſcribere quod occultes. Si verba Bellarmino obijciuntur, cur eo viuente non prodierũt? ſi falſa, cur vel poſt obitũ eius in lucem ſparguntur? Maluiſſem Anonymum ludicri iſtius Turturis authorem in conſpectu habere, ſed quia Grauina ſuum nomen ſuppoſuit, pro altero quoque perferet quod S. Ambroſ. ſapienter monuit. Quantumlibet quiſque profecerit, nemo eſt qui doceri non egeat, dum viuit.*]

TVRT. Tim.2.c.2. Hom.3. de laud. Pauli.

TVRT. Coronandus Turtur potius (ſi corruptibilem coronam affectare fas eſſet) lauro, myrto, & olea, & illuſtriori quaque frõde, & quod magis vſui, eſt cẽtenarijs quoque roſis ex horto Midæ lectis; at *hæ pompæ Diaboli* (dicebat Tertull.) *officia ſaculi, honores, humana ſeruitia, laudes humana, gloria turpes. Si corona æmulanda, ſpinea capitis noſtri æmulanda eſt, tale caput et rependendum quale nobis exhibuit, vel ne floribus coronemur, ſi ſpinis non poſſumus, quia non floribus poſſumus.* Sunt ſpinarum certæ puncturæ, dum ſuppoſititium partum Turturi ſuppoſitum, & Grauinæ nomine tãquam hedera coronatum Vindicianus imponit, dum etiam malitiæ adſcribit Turturis euulgationem poſtquã Bellarmino parentatũ eſt: his lancinari patitur Turtur, vt coronetur, etiamſi ad ſui operis probationem teſtium nubem habeat ne dum domeſticorum, ſed extraneorum, & pro dilatione habeat rationabiles cauſas, tum quia iam viuente Bellarm. à à Patre Magiſtro Petro Caluo Prouinciæ Luſitaniæ, & à Reuerendiſſimo Domino Epiſcopo Monopolitano gemitibus columbinis reſponſum erat, tum etiam, ex eodem Hieronym. altera ep. ad Pammachium, *Chriſtiani pudoris eſt etiam apud amicos tacere, & humilitatem ſuam magis ſilentio commendari, quam reſpondendo, veteres amicitias ambitionemq; incurrere*; coactus Turtur tandem, iam pridem elaboratum opus (viuente Bellarmino) ad retundendas obloquẽtium voces) ob gemitus columbinos, & nouam impreſſionem vulgari lingua deſcriptam) cenſoribus etiam tradere, vt probaretur, & canonicè imprimeretur, interim, ſatis conceſſit Bellarminus, probatum tandem opus lucem aſpexit à Grauina editum vſque ad vltimum iota.

De coro. militis c.13.

Tuum Vindiciane malitiæ genus eſt accuſare quod prodi timeas, ſcribere quod occultas; tibi adaptari quoque poſſunt ſequentia Hieronymiana. *Neque enim magnopere formidandi, ſunt quos auctor ſuus prodere timuit*, & tantum legendos eſſe decreuit à ſuæ partis hominibus. Tunc (manifeſtante ſe authore) iure tibi cum eodem Hieronymo dicere poterit Grauina, *cognoſcam crimina,*

mina, aut diluam, aut in accuſatorem quæ ſunt obiecta retorquebo, & oſtendam quod hucuſque ſilentium modeſtia fuerit, non mala conſcientia. Interim apud tacitum Lectoris iudicium purgatum me eſſe volui, & grauiſſimum inter amicos crimen refellere, ne prior læſiſſe videar qui & vulneratus nequaquam contra perſecutorem tela direxi, ſed meo vulneri tantum admoui manum, quem obſecro vt abſque præiudicio culpam in eum referat, qui laceſſiuit. Interim tacente Grauina, inſultante Vindiciano, ferulam inſultans ſubeat, & proficiat flagris, qui noluit Doctorum erudiri documentis.

CAPITIS TERTII ANIMADVERSIO.

Vbi, qua mente Cardinalis Bellarminus columbæ gemitus induxerit, non ſine aliorum & ipſius Cardinalis præiudicio, temerè Vindicianus & ſiniſtrè obgannit.

CVm propoſitum columbini gemitus Vindicianus aperuiſſet, & partitionẽ, ſeu ſegregationem prauorum membrorum à bonis retuliſſet, commendat gementem columbam, dicens, quod *vbi meliora membra à deterioribus ſegregaſſet, & priorum encomia abſoluiſſet, poſteriora non potuit calculo candido notare.*

VIND.

TVRT. Optima, & opportuna partitio fuiſſet, ſi à toto genere deſumpta fuiſſet, & hoc tempore proficere potuiſſet. Sed dum non de omnibus fit iſta diuiſio deteriorum, & meliorum in vnaquaque congregatione diſperſorum, vt maſſa quædam purior ſegregetur, ex partiali hac ſegregatione, iſta purior cæteris quibus præfertur argui poſſet. Nullam oblationem cũ fermento fieri mandauit Dominus. Eſt enim, dicebat Philo. *Difficile inanes tumores animæ conſecrare*; quemadmodum fermenti proprietas eſt maſſam inflandi, & corrumpendi, ita & inanis illa iactantia, qua quis melior prædicatur inflat cor, totum corrumpit hominem: *modicum fermentum* dicebat Apoſtolus *totam maſſam corrumpit.* Ipſa natura Angelica id in inflato Apoſtata illo experta eſt; perdidit enim ſapientiam in decore ſuo, dum ſua pulchritudine captus, etiam diuinum ſolium affectauit. Phariſæi non ſicut cæteros ſe exiſtimabant, qui adeo inflati incedebant, vt cum nomine res concordaret, & ab omnibus ſe diuiſos exiſtimabant, & ſupereminentibus titulis dignos; ad quos cauendos illud Chriſtus Dominus inculcauit. *Intuemini, & cauete à fermento Phariſæorum quod eſt hypochriſis.* Puros ſe exiſtimabant Donatiſtæ, & propter paucos codicum traditores, perſecutionis tempore, orthodoxiam ferè totam inſimulabant, & vocabant ſpeluncam latronum. Sed ampulloſam iſtam ſuperbiam ſic. S. Aug. retundebat oſtendendo traditores plures fuiſſe in parte Donati. *ſi & traditorum vocabula cupis addiſcere, habes veſtros Syluanum Circenſem, Felicem curatori ſacramenta tradentem; Habes Marianum ab aquis Tibilitanis Romano curatori tres codices offerentem: Habes Victorem Ruſiuazienſem quatuor Euangelia velut deletitia comburentem, qui Cæcilianum abſentem damnare auſi ſunt innocentem. Hac eſt ſpelunca latronum, hæc progenies traditorum, hæc mulier fornicaria quæ relicto Chriſto, Donato proſtituit lupanaria, cuius domus iuxta Salomonem ſeceſſus eſt mortis, cuius via ſunt inferorum quæ ſe mundam vocat, cum ſit ſordibus plena, quæ ſe innocentem clamat, cum ſit ſceleribus irretita, quæ pudenda committit, & facta ſua in alteram dicit, ne prior audiat quæ commiſit, de factis enim veſtris Catholicos infamatis, vt populos à Domino ſeparetis.* Non licuit Vindiciane tibi ſic mentem Eminentiſſimi interpretari, illique imponere quaſi optimorum conſortium in vno quaſi loco ſeparatum demonſtrarit, & ab hoc diſcretos atro lapillo ſignarit, in promptu enim Auguſt. Authoritate in te tua tela conuerti poſſent, & ſi vniuerſus religionum cœtus

*Leu.*11.

Lib. de cõgreſſ.

1.Cor.c.5.

*Matt.*16.

Lib. contra Fulg. Donat.

quondam aſſeritur florens, nunc verò degenerans à te mordicus defenditur, florida ſemper exiſtente puriori maſſa, vel quod deplorandus ſit omnis ordo, & præſertim SS. Benedicti Dominici, Franciſci, à parte illa, quæ tota viuum membrum aſſeritur; impurior reputata portio exiccata, & deplorata, illud quod in ſimili cauſa Fulgentio Auguſt. reſpondit, vſurpare poſſet à te ignominosè diſcreta. Donatiſta dicebat. *Recede à me non appropinques mihi, quia immundus es*, cui Auguſtinus ex perſona cath. reſpondebat; *tua non timeo crimina, quia mea munita eſt conſcientia Quem dicis tradidiſſe, nomen, locumque traditoris oſtende, numquam id valebis oſtendere ſicut nec antea valuiſti. Sed & ſi aliquem protuleris, mihi obeſſe non poterit dicente Domino, anima quæ peccauerit, ſola morietur*; & iterũ Donatiſtis arguentibus. *Illi [nempe Cæcilianus, & alij Catholici] codices Dominicos ignibus tradiderunt, &c. perſecutionem fecerũt, & vos eis in omnibus conſenſiſtis* (ecce crimina obiecta traditionis, thurificationis, iniuſtæ perſecutionis) quid Auguſtin. reſpondit? *breuiter* (ait) *reſpõdeo* (quod ſæpe reſpondi) *aut falſa dicitis, aut ſi vera ſunt, non ad frumenta Chriſti, ſed ad eorum paleam pertinent iſta quæ dicitis. Nõ inde perit Eccleſia quæ optimo iudicio ventilata iſtorum omnium ſeparatione purgabitur. Ego ipſam Eccleſiam requiro vbi ſit, quæ audiendo verba Chriſti, & faciendo ædificat ſupra petram, & audiendo, & faciendo tolerat eos qui audiendo, & non faciendo ædificant ſuper arenam; Vbi ſit triticum quod inter zizania creſcit vſque ad meſſem, non quod fecerint, vel faciant ipſa zizania. Vbi ſit proxima Chriſti in medio filiorum malorum, ſicut lilium in medio ſpinarum; non quid fecerint, vel faciant ipſæ ſpinæ. Vbi ſint piſces boni qui donec ad littus perueniant, tolerent piſces malos pariter irretitos, non quid fecerint, vel faciant ipſi piſces mali*, & tres canones Auguſt. ingenio ſuo dignos ad Donatiſtarum ora oppilanda proponit dicens.

Lib. de vnit. Eccleſ. c. 16.

I. Proinde remoueantur omnes moratoriæ tergiuerſationes. Quicquid de peccatis hominum falſum obijcitur, conueniatur conſcientia, & non obijciatur.

II. Quicquid de peccatis hominum etiam verum obijcitur, vel probari non poteſt, vel cum debuit probari non potuit, non obijciatur.

III. Quicquid de peccatis hominum & verum, & probatum obijcitur, nec tamen ad frumenta, quæ inter paleam latent, ſed in ipſam paleam, quæ in fine ſeparabitur pertinet, non obijciatur. Siuè ergo falſa, ſiuè vera crimina obiecta religioſis malis, quibus ordines corrupti planguntur, religio quærenda, commendanda, & locus, & ſtatus encomijs celebrandus, videlicet quod ſit Dei ſpecialis domus; ager vel hortus deliciarũ Domini; portio Apoſtolicis retibus dotata; non diſcernendi, & ſeiungendi auditores tantum verbi à factoribus eiuſdem verbi, non quid fecerint, vel faciant zizania, non quid fecerint, vel quid faciant ſpinæ, non quid fecerint, vel faciant piſces mali.

Inopportuna quoque diſcretio iſta ac diſtinctio demonſtratur hoc tempore, cum ab hæreticis ne dum religionum defectus in canticum vertantur, ſed & ſtatus religioſus proſcinditur, vnde mutata temporis cauſa, etiamſi recta facta eſſet illa partitio, id inconcinnè factum nunc eſſe, quod rectè ante factum iudicari potuiſſet. Sapienter Aug. diſtinxit in pulchrũ & aptum. *Pulchrum enim per ſe ipſum conſideratur; atque laudatur, cui turpe, ac deforme contrarium eſt. Aptum vero cui ex aduerſo eſt ineptum, quaſi religatum pendet aliunde, nec ex ſemetipſo, ſed ex eo cui connectitur iudicatur: nimirum etiam decens, atque indecens vel hoc idem eſt vel perinde habetur.* Quare inter cætera, præcepta à Præſulibus ſeruanda in diuinorum eloquiorum, & etiam in correctione morum à magno Nazianz. illud eſt traditum, vt, *quando, & coram quibus loqui oportet, atten-*

Ep. 5.

Orat. 1. de Theol.

attendamus, ne mediocritatis fines excedamus. Per ſe enim bona perdunt aliquando boni gratiam, quia tractantur non benè, non aliter atque hyeme intempeſtiui ſunt flores, nec mulieribus virilis, nec viris muliebris ornatus cõuenit, nec luctui muſica, nec conuiuio lachryma. Quare eo nomine etiam celebris Baſilius ab eodem Gregor. habitus, quod *diſponeret ſermones ſuos in iudicio, iuxta* Dauidis regulas *locorum, & perſonarum, & temporis ratione ſeruata.* Quid dices Vindiciane? Turturem Panarium afferentem criminaberis, vt feciſti ſuperius? At tu tui parentis Panario abuteris, vt inopportunè vinum, vel edax aliud medicamentum lapſis, vt fingis, ordinibus ſit imponendum non ſic faciebat, ex eodem Auguſt. magnus ſuorum temporum medicus Vindicianus: *Conſultus enim à quodam, dolori eius adhiberi iuſſit medicamentum, quod in tempore congruere videbatur, adhibitum ſanitas conſecuta eſt. Deinde poſt annos aliquot eadem rurſus corporis cauſa commotus, hoc idem ille putauit adhibendum, adhibitum vertit in peius. Miratus currit ad medicũ, indicat factũ, at ille vt erat acerrimus ita reſpondit: Ideo male acceptus es, quia non ego iuſsi, vt omnes qui audiſſent parumque hominem noſſent, non eum arte medicinali fidere, ſed neſcio qua illicita potentia putarent. Vnde cum eſſet à quibus poterat ſtupentibus interrogatus, aperuit quod non intellexerant, videlicet illi ætati iam non hoc ſe fuiſſe iuſſurum.* Solus nouus Vindicianus chirurgus (ſi non barbitonſor) à magno Vindiciano degenerans, indifferenter nobis non ſeruata ætatis & temporis ratione, probare videtur, & Bellarminum fictè laudat *quod non potuit valde nitido calamo poſteriora donare.*

Orat. in fun. Baſilij

Epiſt. 3.

VIND. At non ſemel (ait inferius nouus Vindicianus) *id præſtitit Hieronym. ep. ad Onaſum, vbi in nummarios inuehitur Sacerdotes &c. ep. ad Heliodorum, in imperfectos Dei famulos inuehitur,* & ſubdit: Magnus enim Doctor Hieronym. *Sapientiam quaſi inter perfectiores locuturus, etiam liberiorem in vita improborum linguam aſſumpſit, eadem ergo cauſa Bellarminum apud Grauinam abſoluere debet.*

TVRT. Proculdubio abſolueret, ſi eadem cauſa recurreret; ſi non religioſi determinatè nominati eſſent Benedictini, Franciſcani, Dominicani, in ſpecie, vt alij omnes in genere; ſi apud perfectos fuiſſent reprehenſi, & non etiam apud fæmellas diuulgati libelli vernacula lingua vt ab omnibus intelligerentur; ſi etiam canibus non obiectæ margaritæ nam vſque ad remotos ab orbe Britannos peruolaſſe libellus deſcribitur, ſub ceruicali Iacobi Regis repoſitus, de quo ferunt eius lectione delectatum, vt delicatius in errore permaneret, qui non ex fide perſonas, ſed ex perſonis fidem metiebatur. Quanto laudabilius vnione hæc ſignata eſſent, & meliori notata lapillo? At tu Vindiciane dum non potuiſſe valde *nitido calculo donari* aſſeris; tu quoque ex Perſio.

In vita Bellarm.

Quæque ſequenda forent, & quæ vitanda viciſsim.
Illa prius creta, mox hæc carbone notaſti.

At niger nigro potius voluit calculo deſignari, ſed ſi

Hic niger eſt, hunc tu Romane caueto.

Nec dubitandum ſi Vindicianam empha‑ſim præuidiſſet vt pius cenſor, calculum reduxiſſet, vel opellam, vt dicitur, ad calculos reuocaſſet. Saltem ergo ad illos reuertamur calculos qui omiſſi, nimirum ad glorioſiora, & ſublimiora conſilia adhiberi ſolitos vel ſi mauis in vtraque lance vtrinque dicta expendantur velut calculi, vt an atro, vel albo lapillo ſint ordines ſacri denotandi iudicetur. Hæc ergo ponit in hac lance Vindicianus ex aſſertione columbæ, *Primum regulares multiplicari cœpiſſe ſine numero. Secundum multos non à Deo, ſed alijs rationibus ductos monaſteria repleuiſſe. Tertium illud proinde Eſaiæ impletum: multiplicaſti gentem, non magnificaſti* VIND.

lætitiam, Quartum. Inde nata ſcandala eſſe grauia, multiplicia, omnibus nota. Quintũ, quæ proinde vberem columbæ gemendi materiam præbeant, vt relaxationem adeoque corruptionem religioſorum ordinum deplorandi. Sextum. Neque negari poſſe quin magna in quibuſdam ordinibus multitudo relaxatorum inueniatur: & fortaſſe noſtris temporibus impleri quod S. Pachomij tempore contigit vaticinium, nonnullos regularium piè victuros, plurimos regulam neglecturos ſuamque penitus ſalutem perdituros eſſe. Hæc Bellarminus (ait Vindicianus) *adhibito etiam S. Franciſci viſu in modum ſtatuæ Nabuchodonoſoris, quorum ſingula* (ſubdit Vindicianus) *Grauinæ animo vſque adeo ægra fuerunt. vt totis viribus refellenda putauerit. perinde ac ſi à circulatore quopiam, aut liuido regularium æmulo inter infames tibias & Sibariticas dapes decantata fuiſſent; atqui meminiſſe oportebat qui hæc manu ſua exarauit, illum ipſum eſſe purpuratum principem quem Grauina ſuſpexit, & laudibus extulit* &c. & ſubdit. *Quomodo nunc tantus Bellarmini laudator repente animo linqui potuit, vt de tot virtutum, & doctrinæ gemmis exculto pectore crederet parum conſideraſſe, ac digeſſiſſe quæ publico foro commiſſa vellet?*

TVRT. Primum expendamus expoſita lance. Multiplicari cœpiſſe religioſos ſine numero non diffitetur Turtur, & modus prudentialis deſideratur, nam cũ plurium difficilior gubernatio ſit quam paucorũ, multitudo poſſet tepiditatem parere, niſi Sanctiſſimis Legibus occurratur. Sed cum noſtris temporibus illud impleatur. *Dilata tẽtoria tua, extende funiculos tuos, ſemen enim tuũ hæreditabit gentes, & ciuitates, quæ deſertæ erant inhabitabis*, & nunc vberius quam tempore Proſperi, videatur quod idem ſcripſit S. Proſper: *ex omni gente, ex omni conditione adaptãtur quotidie millia ſenum, millia iuuenum, millia paruulorũ, & effectibus gratiæ etiam ipſa quibus mundus atteritur, arma famulantur*, vt in tanta multitudine conuertendorũ meſſis multa ſit, operarij autem pauci. In ipſis quoque fidelium populus in fide conſeruandis, ſpirituali Sacramentorum pabulo alẽdis, nec ſufficit vaſtiſſima religioſorum omnium multitudo. Quod ſi illud mirabile eſt (ex Proſpero eodem loco) quod ex *diuina prouidentia, diſcordiæ ad vnitatem trahunt, & plagæ in remedia vertuntur, & Eccleſia vnde metuit periculum ſumat argumentum*, nõ officiet multitudo Eccleſiaſticæ vnitati, & paci, & qui ex parte materiæ, ex multitudine defectus naſcerentur, ex maiorum bonorum fructu, & vtilitate compenſarentur. Quis Eccleſiam Catholicam criminabitur ex ſuperexcedẽti fideliũ numero? & nihilominus hoc ipſum prædicat Propheta, & inter mirabilia Dei recẽſet, quod *multiplicati ſint* valdè. *Annunciaui*, ait, *& locutus ſum, multiplicati ſunt ſuper numerum*. Et cætera. *Eſt numerus, ſunt ſuper numerum* ait Aug. ibidem. *Numerus certus eſt pertinens ad illam cœleſtem Hieruſalem; nouit Dominus qui ſunt eius, Chriſtianos timentes, Chriſtianos præcepta ſeruantes, Dei vias ambulantes, à peccatis abſtinentes, ſi ceciderint confitentes, ipſi ad numerum pertinent. Sed nunquid ſoli ſunt? ſunt & ſuper numerum, nam & ſi modo pauci ſunt, pauci in comparatione multitudinis malorum frequentiorum, quantis turbis implentur Eccleſiæ, ſtipantur parietes, preſſuris ſe vrgent, propè ſe ſuffocant multitudine &c. quanti fideles agglomerantur, quanta turba concurrunt, multi verè, & multi falsò conuerſi; & pauciores ſunt verè conuerſi, plures falſo conuerſi quia multiplicati ſunt ſuper numerum.* Talis ergo eſt Eccleſia ait idem Auguſtin. *de cuius paucitate dicitur in comparatione multorum malorum, quia anguſta, & arcta via eſt quæ ducit ad vitam, & rurſus ipſa eſt de cuius multitudine dicitur: ſic erit ſemen tuum ſicut ſtella cœli, & ſicut arena maris, ijdem quippe fideles ſancti, & boni, & in comparatione plurimorum malorum pauci ſunt, & per ſe ipſi multi ſunt: quia multi filij deſertæ, magis*

De vocat. Gent. lib. 2 cap. 10.

Pſ. 39. Au. ibidem.

Ep. 48.

magis quam eius quæ habet virum, & multi ab Oriente, & Occidente venient, & recumbent &c. & multa millia quæ numerare nemo poteſt videntur in Apocalyp. Ipſa eſt, quæ aliquando obſcuratur, & tanquam obnubilatur multitudine ſcandalorum &c. Sed etiam tunc in ſuis firmiſſimis eminet, & ſi aliqua in his verbis diuinis diſtributio facienda eſt, fortaſſe non fruſtra dictum eſt de ſemine Abrahæ: ſicut ſtellæ cæli, & ſicut arena, quæ eſt ad oram maris, vt in ſtellis cæli pauciores, firmiores, clarioreſque intelligantur, in arena autem maritimi littoris magna multitudo infirmorum, atque carnalium. Non ergo (in ſimili arguendo in noſtro propoſito) multitudo religioſorum impetenda, & ſi ſint multi imperfecti, qui licet excederent ſicut arena maris ſtellas cœli, adhuc pauciores, firmiores, clariores, perfecti apparebunt; qui non pauci abſolutè, ſed comparatiuè pauci eſſent, & cum multi ſint, immerito, non pauci, ſed pauciſſimi piè viuentes, vel victuri in religione pronunciantur.

VIND. *Multos quoque non à Deo vocatos, ſed alio fine religionem intraſſe*, commemorat Vindicianus ex columbæ gemitu, & *eſt ſecundus calculus.*

TVRT. Dei attributum eſt quod ſpirituum ſit ponderator, nec quis hominum corda, & fines quis perſcrutari poteſt ſine Dei dono, quod diſcretio ſpirituum ab Apoſtolo appellatur. Si id conceſſum fatetur Vindicianus, nonnullis cautis, diſcretis, exhibeat vrgentia probationum argumenta ad extorquendam fidem, difficile enim poterit ſuadere, eo ſpiritu dotatos Argi oculos habentes ad aliorum defectus intuendos, cum ſpiritus dona ad vtilitatem dentur, vt medela vulneribus apponatur, non quod paſſim cum nauſea aperiantur. Quendam introducit S. Auguſt. non diſſimilem Vindiciani Genio, qui bonis tantummodo ſe aggregare cupiebat, & à malis ſe ſeparare, ſolitudinem aptam iudicauit, & cum paucis adiunctis ſocijs vitam tranſigere, ſed etiam eum ſecuturum eſſe ſcandala didicit. rurſus monaſterium elegit vt cum ſolis bonis viueret, ſed cum ei obijceretur malorum conſortium, qui interdum monaſteria ingrediuntur, vitare non poſſe, hanc politicam rationem, ex induſtria excogitauit. *cautus ero, nullum malum admittam* ait Auguſt. *nullum hominem malum, nullum fratrem malum intrantem admiſſurus ſum, cum paucis bonis bene mihi erit.* cui & Auguſt. *vbi cognoſcis quem forte vis excludere? vt cognoſcatur malus intus probandus eſt, & probari niſi intrauerit non poteſt? repelles omnes malos? dicis enim & noſti inſpicere, omnes nudis cordibus ad te venient qui intraturi ſunt? Ipſi ſe non nouerunt quanto minus tu? multi enim ſibi promiſerunt quod impleturi eſſent vitam illam ſanctam in commune habentem omnia &c. miſſi ſunt in fornacem, & crepuerunt. Quomodo ergo cognoſcis eum qui ſibi adhuc ignotus eſt? excludens malos fratres à conuentu bonorum, de corde tuo quiſquis iſta dicas, omnes malas cogitationes ſi potes à te exclude. Non intret in cor tuum vel mala ſuggeſtio. Non conſentio inquit, ſed intrauit tamen vt ſuggereretur. vnde autem intret quis nouit? &c. & pugnamus quotidiè in vno corde noſtro. Vnus homo in corde ſuo cum turpa luctatur. ſuggerit auaritia, ſuggerit libido, ſuggerit voracitas, ſuggerit lætitia iſta popularis, omnia ſuggeruntur, ab omnibus ſe continet, omnibus reſpondet, & ab omnibus auerſatur, difficile eſt vt non aliqua feriatur.* Sic impoſſibile eſt ſubdolos, & malos cauere, quin intra ſepta Monaſterij recipiantur. In [illegible] & 132.

VIND. Sed aliud dictum in lance apponitur. *Religioſorum multitudini illud adaptari quod ſcriptum eſt in Eſai. multiplicaſti gentem, non magnificaſti lætitiam.*

TVRT. Senſus quidē iſte à Spiritu ſancto præuiſus, non prouiſus, vt de religionibus dictum ſit: multiplicaſti cœnobia, & cœnobitas, & non magnificaſti lætitiam, quia vel relaxati penitus ordines, vel penè corrupti.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

rupti. Iudæos reſpicit illa ſententia, qui & ſi iuxta promiſſiones Abrahæ multiplicati fuerint nimis, pauci tamen receperũt Chriſtum Abrahæ promiſſum. Sic lætitia multiplicationi non correſpondit, nã ex Greg. *In p. Reg. c. 4.* *de Iudæa nonnulli prædicatorum miniſterio ad cognitionem redemptoris perducti ſunt, ſed eiuſdem gentis plenitudo Sancta Eccleſiæ aſſertionibus tanto audacius aduerſatur, quanto infidelitatis ſuæ tenebris profundius eiecta ad veritatis lumen non ducitur.* *Vide eundem hom. 46. in Ezech.* Gentiles quoque eadem ſententia reſpicit donis naturalibus cumulatos, qui à fructu frumenti, vini, & olei multiplicati ſunt, non magnificata lætitia eſt, cum exceptis paucis cum Eccleſia antiqua copulatis permiſſum eſt gentes ingredi vias ſuas. Nec magnificata eſt lætitia in tempore gratiæ, nam & ſi plenitudo gentium in Eccleſiam intrauerit, adhuc in vocatis illud habere locũ PP. plurimi docent, *multi ſunt vocati, pauci vero electi*, multis alijs DD. piè in oppoſitam ſententiam declinantibus. Quomodo ergo facta eſt extenſio ad clauſtra vt maior pars nedum relaxata, ſed reproba flammis gehennalibus ex approbato Vindiciani calamo addicatur? Habet ſponſus myſticus ſyluarum lucos, & ſaltus, vbi lignorum ſylueſtrium, & infructuoſorum ingens multitudo; habet & hortum concluſum tanquam ſuas delitias: Syluis ſtatus ſecularium deſignatur, Hortis religioſorum cœtus. *Per hortum*, ex *Serm. 35. in Cant.* Guerrico Abbate. *Internas fratres internas intelligite delicias, per concluſionem cuſtodiã diſciplinæ, dilectio murus eſt* (ex eodem) *ante murale regularis diſtrictio, illa ſanctas, & affectus dulces includit, hac occaſiones delinquendi repellit, & excludit.* priuilegiata certe ſponſi portio, vt comparationem cum ſæculo non *Eſ. c. 56. vide 161. Forerium.* admittat, nam ſi caſtitas (ex Nazianz.) diuidit mundum, caſtitas voto firmata cum Monaſtica diſciplina nedum mundum diuidit, ſed homines ab hominibus, vt in ipſomet Principis Palatio ſpiritualibus eunuchis, id eſt, vitam religioſam profitentibus detur *nomen melius à filiis, & filiabus*, ijſque priuilegijs decorentur, vt viuant purius, cadant rarius, citius reſurgant. Si cõmunis, & æqua eſt comparatio, ſæculi totius cum clauſtris, vel commune diſcrimen eſt, vel æqua retributio, vt quid dicunt religioſi cum propheta. *Quoniam propter te* *Pſal. 43. Rom. 9.* *mortificamur tota die, extimati ſumus velut oues occiſionis?* miſerabiliores eſſemus cunctis hominibus, nihil peculiare operabitur occaſiones peccandi præciſio, Deo vacandi commoditas, iuge ſilentium, & ab omni ſtrepitu ſecularium perpetua quies? *erubeſce Sidon* *Eſ. 23.* diceret *mare* huius ſęculi, quod tot æquales piſces ſeculares bonos vel malos, quot religioſos, ſagena concludit: & tam Oceani ſinus, vt fidæ ſtationes eodem vndarum fragore concutiuntur. & tamen veriſſimè pronunciauit Greg. *rectè mare* *In Moral. li. 11. c. 25. ÿs verbis & mare loquitur.* *vita ſecularium dicitur, quia dum procelloſis actionum motibus concitatur, ab interna ſapientiæ quiete, atque ſtabilitate diſiungitur.* Et ſi è mari ſuam piſcator hominum haurit piſcium quoque multitudinem copioſam, non hauriet à flumine, maiorem & à ſtagno quod in horto concluditur? Habet *Serm. 1. de S. And.* (dicit Bernardus) *mare hoc magnum, & ſpatioſum piſces mundos, & dominica dignos menſa, quia ex his qui in ſeculi latitudine habitu actuque verſantur, reliquit ſibi multa millia quos Apoſtolica ſagena trahit, vt cum educta fuerit ſegregentũr à malis. Habet, & flumen piſces mundos quicumque inter diſpenſatores fideles inueniuntur. Fluuius quidem eſt Prædicatorum Ordo non in eodem permanens loco, ſed excedens ſe, & currens, vt diuerſas irriget terras. Sunt & in ſtagno mundi piſces qui in clauſtro Deo ſeruiunt in ſpiritu, & virtute. meritò ſiquidem ſtagnis monaſteria comparantur. vbi quodammodo incarcerati, piſces euagandi non habent libertatem: quo videlicet parati ſint ſemper ad epulas ſpiritales, dicentes ſinguli intra ſe. quando veniet qui me deferat? cunctis diebus quibus*

nunc

nūc milito expecto donec veniat immutatio mea? an non reſpectiue plures à flumine, & ſtagno ſegregabuntur à malis ? *ſinguli* (ait Bernard.) *in menſa Dei apponi expectant*, [*vt ſaluandorum maior denotetur numerus.*]Solus Vindicianus calculatoris dictum firmat vt putridorum, & eijciendorum è ſagena in fine ſecli copioſior ſit multitudo religioſorum, vt lætitia magnificanda non ſit ob multitudinem perditorum.

VIND. Aliud ſubinfert Vindicianus à columba poſitum dictum, nempè *inde nata ſcandala grauia, multiplicia, omnibus nota.*

TVRT. *Eph.* 85. *Error* (dicebat Bernard.) *humanæ mentis eſt, non modo bonum putare malum, & malum bonum, aut verum falſum, & è conuerſo, ſed etiam vera recipere pro dubijs, dubia pro certis.* ediſſerant aculeati cenſores, ſi proprio ſenſu, ſcientia, vel reorum confeſſione, tantam multitudinem ſcandalorum, & vberem ſegetem peccatorum grauiſſimorum, quæ & omnibus nota pronunciantur, an vero ex aliorum relatione, & rumore didicerint, an ſicarios, adulteros, ſepulchrorum effoſſores veneficos ſunt comitati, vel dum delicta patrabantur adfuerunt, cur non reprehenderunt ? cur ad crimina pronum non retardarunt : an ex ſcriptis iudicialibus id probabunt? Si in quaſcumque regularium omnium delinquentium informationes in tribunalibus ſcriptas oculos liceret inijcere, vel ſontium indiculus formaretur, in infinitum pauciſſima, quæ eos numeroſiſſima aſſeruntur delicta, inuenirentur luceque clarius multò plura exaggerata crimina per orbem, inania, & commentitia deprehenderentur. Si ex fama id pronunciatum eſt, *In Apol. c.* 6. *fama* dicebat Tertull. *incerti eſt, locum non habet, vbi certum. an vero fama credat niſi inconſideratus ? quia ſapiens non credit incerto, ab vno enim aliquando principe*, ait idem *exorta neceſſe eſt exinde in traduces linguarum &c. ita modici ſeminis vitium cætera rumoris obſcurat, vt nemo recogitet ne primum mendacium ſeminauerit. quod ſæpe fit, aut ingenio æmulationis, aut arbitrio ſuſpicionis, aut non noua, ſed ingenita quibuſdam mentiendi voluptate.* Quomodo ergo nota omnibus certo affirmantur, quæ affirmanti non ſunt nota? qua fiducia hoc apertè declamatur, cū non cōſtet an talia ſint, vt taliter declametur? & ſi contra declamandum eſſet, declamandi modus ſeruari debuiſſet, vt non in ſpecie, ſed in genere delicta, non cū ſpecificatione grauitatis, multiplicatis, notorietatis ferirentur. *Sapienter*, S. Greg. ait, *cū generaliter contra culpam inuectio intenditur correptionis verbū, libēter ad mentem ducitur, quia potens prauus ignorat quod hoc ſibi ſpecialiter dicatur &c. vnde fit plerumque, vt eo vehementius perpetratā culpam lugeat, quo reatum ſuum, & cū ſe percuſſum ſentiat, neſciri putat.* Et licet vt ibidē notat Gregor. in publicis, & manifeſtis publica ſic adhibenda correptio, delectus habendus eſt Prælatorū, & Religioſorum, ne ſi vita eorū deſpiciatur, prędicatio cōtemnatur. *An neſcis*, ait Chryſoſt. *fulgidam Chriſtiani vitam vſquequaque lucere debere, & eū qui ſuam gloriam fœdat vbique poſt ea inutilem, & nihil magnum lucrari poſſe etiā ſi fortunatus ſit?* multo magis id debetur religioſis, & Prædicatoribus, vnde idē ſubdit *nā ſi ſal infatuatū fuerit, dicit, ad quid valebit vltra?* & poſtea *ſal enim hos eſſe vult & lumē, & fermentū Deus, vt & alij à nobis vtilitatē accipiāt. Quod ſi illis dāno ſimus, nō vndequaque rei erimus? Nā ſicut qui peruerſam agit vitam nunquam ſaluatur, ita neque qui ſeipſum ignominia aſpergit pœnam effugere poterit.* Fœdatio autē fit (dicit poſtea Chryſoſt.) peccato ſcandali, & non propulſando obiecta ſcandala. *grande peccatum ſcandali*, ait Chryſoſt. *vt etiā ſi grauiter quis peccet, atque clam hoc faciat & neminem ſcandalizet minorem dabit pœnam, quam qui leuiter peccauit, idque imprudenter cum multorum ſcandalo*, & exemplificat de Moyſe, qui non ſemel contradixit

13. Mor. c. 3.

Tom. 5. ſer. contra cōcubinarios.

Deo cum mitteretur in AEgyptum, & in deſerto incredulus. Nu n.10.demonſtratur,& increpatus non eſt.Sed ad aquas cōtradictionis acriter reprehenſus cum peccati deteſtatione, *quia*, inquit, *non ſanctificaſtis me coram filijs Iſrael. Illa enim*,dicebat Chryſoſtomus,*priuatim, & occultè accidebant,hoc autem manifeſte, & apud omnem populum committebat : propterea quia dehonorabatur Deus coram illa multitudine, etiam mortis comminatione correctio clauſa eſt ; tantam curam & Deus facit, vt non blaſphemetur nomen ſuum;ſimiliter,& ſancti,non quod Deus habeat vt à nobis glorificetur, nullius enim indiget, & perfectus eſt, ſed ex ea re multum damni hominibus. Quando enim apud nos male audit nomen Dei, & gloria eius nobis nihil vltra poteſt, multo minus vos.Omnia igitur faciamus,vt nulla ſit occaſio ſcandali, etiam ſi iniuſtè reprehendant,diluamus crimina, & imitemur ſanctos, quibus tantum fuit ſtudium gloriæ Dei, & ſuæ propter Deum.* & infra : *& ſi ſint veluti ebrij quicquid in buccam venit loquentes & talia vt nullum reſponſum mereantur, non grauemur* (ait S.) *reſpondere, & manſuete cum eis agere, donec ab hac ebrietate illos liberemus, quantum ſcilicet ad nos attinet.* Etiam ſi obiecta crimina vera eſſent, magna cum diſcretione ab oculis inſipientium remouenda, & in malè obiecta reclamandum,nam & ſi maius ſit ſcandalum publicè peccare quam ſecreto, peius eſt ſcandalum publicum,ab alijs tamen ignoratum ſine vlla vtilitate,& fructu,ſed potius cum maiori ſcandalo euulgare, cum dedecore miniſtrorum Dei, & eorum apud quos euulgatur ſalutis diſpendio.Vnde vt dicit Gregor.in Ezechiel. *Sciendum eſt quod linguas detrahentium ſicut noſtro ſtudio non debemus excitare, ne ipſi pereãt, ita per ſuam malitiam excitatas debemus æquanimiter tolerare, vt nobis meritum creſcat, aliquando etiam compeſcere, nedum de nobis mala diſſeminant,etiam eorum qui audire nos ad bona poterant corda innocentium corrumpant &c.* *Hom.7. in Ezech.*

Hi etenim quorum vita in exemplo imitationis eſt poſita, debent, ſi poſſunt detrahentium ſibi verba compeſcere, ne eorum prædicationem non audiant,qui audire poterant, & in prauis moribus remanentes,benè viuere contemnant, vt ſuperius dictum eſt.

VIND. Pergamus alia expendere quæ exhibet Vindicianus, nimirum *relaxationem imo & corruptionem omnium ordinum materiam plangendi columbinis oculis miniſtraſſe.*

TVRT. Non prior lacryma tua Vindiciane quã interitus omnium ordinum. primo lacrymatur Cocodrilus quem in Nili ſabulo deglutiendum inſectatur. Lacrymæ multæ ſunt quę putridis cadaueribus adhibentur, quare Simonidis lacrymas has iuſtius appellabis,quæ cum elegijs, & nænijs in defunctorum parentatione fundebantur *& magno feruore ſpiritus*,ait Greg.*Spirituales lacrymæ producuntur* (vt fecit columba) & vt dicit Chryſoſtomus, *beatiores ſunt qui aliena peccata lugent, præſertim omnes DD. populi Chriſtiani, qui ſpecialiter ſignantur quod lugeãt ſuper iniquitates quæ fiunt in medio Hieruſalem.* Sed bene ait Angelicus Doct. *Tertia beatitudo, Beati qui lugent ſcientia coniuncta eſt, ex recto enim iudicio innoteſcit malum quod lugendum eſt. vnde pariter, qui lugendi ſunt noti eſſe debent*,vnde & ſi interdum decipiantur pij plangentes iuſtos,velut mortuos, quos reputant peccatores, non mirum,quando & Iacob Patriarcha Ioſeph filium ſuum velut à fera peſſima deuoratum amariſſimè fleuit,& externa, & cruentata veſte deceptus eſt. *Lib. 4. Reg.c.1.* *Hom. 9. in Matt. c. 5.* *2.2. q.9. a. 4. in 3. beatit.*

VIND. Illud aliud expendamus Vindiciane. *Negari non poteſt quin in religionibus ſit magna multitudo relaxatorum, ac proinde ex viſione Pachomij plurimos ſalutem neglecturos, & perdituros.*

TVRT. At hæc multitudo malorum,multitudinem bonorum non excedit,& neſcio ſi caſte dici poſſit,in religione multò plures eſſe malos quàm bonos ſtatio, malefida carinis religio fuiſſet,ſi plures naues naufragium

gium paſſuræ eſſent, quam ſi in medio ſeculi Oceano nauigaſſent. Fruſtra conflagraure mundo, ex alto deſcendens magni conſilij, Angelus præpotenti dextera, religioſi manum apprehenderet, vt Loth cōtigit, nedum morali motione ſuadens, dicendo: *in montem ſaluum te fac*: nec fruſtra dixit Loth. *eſt Ciuitas hæc iuxta ad quam poſſum fugere, & parua hic, & ſaluabor in ea*, ſi cū æquali dilectione in Sodomis habitare potuiſſet. Nimis pauper factus eſſet Chriſtus ex ſuperadditione conſiliorum, ſi multo plures futuri erant conſiliorum, & præceptorum Dei tranſgreſſores, quàm obſeruatores, vel plures in immenſum votifragi, & apoſtatæ, quàm altiſſimo vota reddentes quæ diſtinxerunt labijs ſuis. Super arenam non petrā ſolidam perfectionis ſtatū fundaſſet, ſi ex colliſione nubiū, atque ventorum, ruiturus erat, vt aſſeritur, religioſorū cœtus, à quo ædificio, & ſi interdum, & ſucceſſiuè nonnullæ regulæ cadant, vt etiā collidantur, nunquam tamen ex vi ventorum, & ſpiritu procellarum, vel ſtillicidijs integra humiliatur contignatio, aut tectū diſcooperitur, vel parietes concidunt, vel domus vſque ad fundamentū exinanitionem patitur, imo hoc eſt erga religioſos maximum diuinæ protectionis argumentum, ventum validum Diabolici aſtus reprimere, qui vt dicit Bleſenſis *ſe totum effudit ad tentandum, omnia artis ſuæ experitur molimina, nihil, quo tentare poſſit, reliquit intactū: quos enim in mundo quietè poſſidet qui tanquam puluis rapiuntur à facie terræ, non multum impellere laborat ad lapſum, ipſi enim per ſe in præcipitium currunt.* at contra religioſos (vnde mirandū non eſt ſi in tanto conflictu multi cadant) vehemens ventus particulares caſulas, hoc eſt particulares homines ſub magna domo contentos interdum concutit, *dum* (ex Greg.) *fortis tentatio quatuor virtutes quatit, & quaſi quaſſatis angulis domus obruitur*, ſed vt idem (ſubdit) *dum tentatione quatitur, ei contra hoſtis ſui inſidias munimem humilitatis oſtenditur, & vnde pertimeſcit eneruiter cadere, inde accipit fortiter ſtare.* & cadentibus ex vi ventorum vna vel altera cella integrum magnæ domus religionis ædificium perſeuerat. *Licet autem,* ait Bernard. (vel quicumque autor ſit) *magna ſint miracula diuina, quæ Dominus geſſit in terris, hoc tamen ſuper omnia alia enituit, & cæteris cuncta illuſtrauit, quod ſicut dictum eſt, in paucis ſimplicibus totum mundum, & omnem ſapientiæ eius altitudinem ſibi ſubiugauit, quod etiam cœpit operari in vobis. Ita Pater, ita quoniam ſic placitum eſt ante te: abſcondiſti hæc à ſapientibus &c. nolite timere puſillus grex, ſed omnino confidite, quia complacuit Deo patri dare vobis regnum.* an montes Gelboe viſitabit Dominus abundanter, & à monte Sion tranſibit, qui eſt religioſus ſtatus? & cur ſcriptum eſt: *in ſtillicidijs eius lætabitur germinans:* & iterum *pingueſcent ſpecioſa deſerti*? vt quid Vindiciane ſuſpicaris, vel ſuſpicis montes caſeatos qui abiecta ſimplicitate lactis in vitiorū corruptione degenerantes in coagulum denſantur, atque concreſcunt, & cum illis comparas religionis ſtatum? Mons religionis eſt velut mons Sion in quo beneplacitū eſt Deo habitare in eo. Hic currus Dei non vnus vel alter, ſed multiplex millia lætantium, ardentes faces, collucentes ignes propter bonorum operum exempla, prædicationis tonitrua, vnde Dominus in eis, in Sina, in Sācto, pro quibus ſpecialiter aſcendens in altū dedit dona hominibus, quę dona? (ait Bern.) religionum ſcilicet varietaté, multiplici chariſmatum varietate refertam. Solus Vindicianus vult Sion eſſe montem caſeatum, vt cœteros, numeroſum exercitū reſtringit, faces exſtinguit, largam Dei donorum affluentiam ſpecialium prærogatiuarum coarctat, cum contra ſpei noſtræ diffidentiā nedum multitudine bonorum, ſed etiam prædeſtinatorū ipſe inſinuet ſuo promiſſo

Gen. 16. — *Petrus Bleſenſ. de ſer. 21.* — *Ex Greg. lib. 2. mor. c. 27.* — *Ad fratres de monte Dei.* — *Pſal. 65.* — *Pſal. 67.* — *Apol. ad Guill.*

D Deus:

Deus: *vos qui reliquiſtis me ſedebitis ſuper ſedes iudicantes duodecim tribus Iſrael, & :proſperum iter faciat Deus ſalutarium noſtrorum*: ille qui ex vocatione ſpeciali homines religioſos traxit ad Apoſtolicam perfectionem, ille inquam Deus ſalutarium noſtrum, qui ſi eſt ſaluator omnium, maximè fidelium, multo magis eorum qui ex ſtatu religioſo capiti configurantur.

VIND. Sed terret nos Vindicianus *Pacomiano exemplo, & S. Franciſci viſione. Pachomio enim reuelatum eſt, ait, nonnullos regularium pie victuros &c. ſuamque ſalutem penitus perdituros, Franciſco oſtenſa ſtatua velut illa Nabuchodonoſor*, quæ in luteos pedes degenerauit.

TVRT. Hæc nõ rectè intellecta certè ſunt puerorũ terriculamenta. Cur dimidiata viſio adducta? cum imperfectorum, & lapſorũ reuelatio Pachomio facta eſſet, reuelanti Deo in fontes lachrymarum erumpẽs hæc reſpondit. *Fruſtra laboraui ſi ita futurum eſt. quid Dominus? bono animo eſto, ſemen tuum non deficiet in æternum, quia etiam qui poſt te ſalui fient videbuntur eos ſuperare, quorum ſummum etiam vitæ ſtudium ex tenebris reſilientes ad veritatem, exercebunt iuſtitiam. amen tibi dico inuenientur cum ijs, qui nunc citra illam reprehenſionem vitam agunt, & eandem conſequentur ſalutem.* Vbi illa multitudo præſcitorũ tanta conſtantia, & aſſeueratione diffamata? Si religio Pachomij in alijs continuata religionibus, vſque ad finem mundi promittitur duratura, nec inferiores fore religioſi inſtituti ſectatores, primis, & feruẽtiſſimis inſtitutoribus, & præceſſoribus, vnde erupit tepidorum, & præſcitorum tanta multitudo ad euacuandas promiſſiones Dei? Truncata auctoritate vellet Vindicianus nos eſſe ſtipites, & truncos quibus aniles quoque fabellæ ſuaderentur. Sed non ſatis fuit, plangenti truncatã Pachomij authoritatẽ afferre, niſi quoque tranſmutatã exhiberet, nam in viſionis prima parte aſſeritur: *nonnullos perdituros eſſe ſalutẽ*, & quomodo id expoſitum eſt, *nonnullos, id eſt pauciſſimos*? nouum Grammaticandi genus nouã inducere poſſet Theologiã; ſed vt nõ præualet vetus Grammatica contra Theologiã (*Dracones enim Pharaonis deuorauit draco Moyſi, & ſuauitatis Theologicæ lepor euacuat ſcientiã vanitatis*) multo minus noua quę ab vtero matris ſuæ aberrat, principijs ſcilicet Grammaticalibus. Grãmatici vt ſynonima tradunt: *Nonnullos, & aliquos*, qua Poëtica licentia nõnulli ad pauciſſimos ſunt redacti? Metaphraſtes melius legit quam habeat Dionyſij Abbatis verſio, videlicet: *claudicabunt non pauci*. Viſio vero ſtatuæ S. Franciſci oſtenſa nõ reſpicit multitudinẽ, vel paucitatẽ bonorũ, vel ſaluandorũ in ſua religione, ſed graduationẽ actuum virtutum, eaq; ſignificatum, vt procedente tempore toto genere nõ ſint cõmuniter æquandi poſteriores prioribus, qui primitias ſpiritus acceperunt, eundẽ feruorem retinendo, nũquam tamen reuelatum maiorem improborum numerum fore, vel præſcitorum: & hæc etiam viſio omni Eccleſię ſtatui cõmunis eſt. vnde Greg. *In Samuele, ait, nouum ſacerdotium diximus deſignari. quid eſt quod ſenuit, niſi quia per decurrentium ſpacia temporum S. Eccleſia ducitur, in nonnullis ſacerdotibus conuerſationis pulchritudo veteratur. Senuit autem Samuel quia vigor authoritatis emarcuit. Quaſi enim iuuenis erat Samuel quando Sacerdotum ordo ſolis cœleſtibus deſiderijs inhians, dum nulla terrena quærebat, quo efficacius ſuperna prædicare poterat, eo ad ea nihilominus verbis, & exemplis ſubditorum animos accendebat. Valebat enim robore, & iuuenili pulchritudine radiabat, dum vim cœleſtis verbi in ſplendore oſtenderet Sanctæ conuerſationis &c. nam & mortuas animas viuificabat verbo, ſed miro flore iuuentutis emicans mortua corpora reſuſcitabat imperio Cũ & cæcis viſum, claudus greſſum, & omnibus ægritudinibus medelam tribueret, & adeo Sanctiſſima conuerſationis pulchritudo radiabat, vt maioris virtutis eſſet*

Ex Petro Bleſenſ. ep. 76.

Apud Sur. 14. Maij.

Lib. 4. in 1. Reg. c. 4.

ſet hoc non poſſe viuere, quā alio alijs ſubuenire. Velut ergo in iuuentute vigebat Samuel quando in ordine ſacerdotū pariter fulgebat, & mira virtus operis, & tā immenſa pulchritudo Sanctæ cõuerſationis, ſed iā dictum eſt quod Samuel ſenuit, multa enim tempora elapſa ſunt ex quibus multi eorū amorem ſæculi ſequuntur, quorum virtute depelli gaudia mundi ab aliorum cordibus debuerunt. Quod tamen non idcirco dicimus vt Sanctæ Eccleſia nonnullos viros religioſos habeat, ſed quod pauci ſunt qui in prædicationis culmine perfecte nouerint mundum contemnere, & ſummis deſiderijs inhærere. Vbi Gregor. in ſtatu Eccleſiaſtico religioſos comprehendente, nõ reſtringit ſe ad paucitatem ſeruantium præcepta Dei, & prædeſtinatorum, cum non paucos ſimpliciter, ſed comparatè in eis aſſerat reperiri perfectos, videlicet perfectè mundum contemnẽtes, qui à principio erant, capite aureo perfectionis in ferrum, & lutū deſinente. An maior auctor columbæ gemitus, Gregorio in cuius auribus diuinitus columba inſuſurrabat? Semper aduertes, ait S. Bernard. *in omnibus ferè congregationibus viros repletos conſolatione ſuperabūdantes gaudio, iucundos ſemper, & hilares feruẽtes ſpiritu, die ac nocte meditantes in lege Dei, crebro ſuſcipientes in cœlum, & puras manus in oratione leuantes, ſollicitos obſeruatores conſcientiæ, & deuotos, ſectatores bonorum operū, quibus amabilis diſciplina, dulce ieiunium, vigiliæ breues, labor manuum delectabilis, & vniuerſa denique conuerſationis huius auſteritas refrigerium videtur. Contra ſanè eſt inuenire homines puſillamines, & remiſſos, deficientes ſub onere, virga, & calcaribus indigentes, quorum remiſſa lætitia puſillanimis triſtitia eſt, quorum breuis, & rara compunctio, animalis cogitatio, tepida conuerſatio, quorum obedientia ſine deuotione, ſermo ſine circumſpectioneo, ratio ſine cordis intentione, lectio ſine ædificatione, quos denique, vt videmus vix gehennæ metus inhibet, vix pudor cohibet, vix frenat ratio, vix diſciplina coercet: non tibi horum in vita inferno appropinquare videtur? dum intellectu affectui, & affectu intellectui repugnante, neceſſe habent mittere manum ad opera fortium, qui cibis fortium minime ſuſtentantur, ſocij plenè tribulationis, ſed non conſolationis,* & licet mox concludat, quod talium vita non ſolum ſit periculoſa, & moleſtiſſima plena miſeriæ, & doloris, & inferno plane proxima, & vmbra mortis. nunquam tamẽ, quod approbat Vindicianus, deſcripſit, plurimos eſſe ſalutem perdituros ne dum maiorem partem religioſorum collocãs inter mortuos ſæculi, ſed & inferno inferiori. *Interim qui Deo religionibus deſeruitis, ne deſperantes voſmetipſos à via iuſta excidatis* (alloquar cum Bernard.) *obliti quæ retro ſunt, prætermiſſis ſcandalis, quæ iuxta iter, vobis à dextris, & ſiniſtris poſita ſunt, in anteriora veſtra vos extendite. Si enim ad ſingula volueritis vel laudatoribus reſpondere, vel cum detractoribus litigare, tempus perditis cuius in propoſito ſancto non leuis eſt iactura.* Hæc ſunt ergo Vindiciane, quæ expenſa, & inuentus es in ſtatera minus habens. Iam verò quod expenſis calculis denigrandum Grauinam pronunciaris (*purpuratum Principem à ſe etiam mirificè commendatum, ſuſceptum, ac ſi opuſculum de gemitu columbæ à circulatore æmulo, aut liuido regularium æmulo inter infames tibias, & Sibariticas dapes decantatam fuiſſet*; & quod peius *eundem Principem quem paulo ante laudauerat ſugillarit, quod minus digeſſerit, quæ publice fore commiſſa vellet*; Malus appenſor es Vindiciane, & malus arbitrer, vnde verbis Bleſenſis, *in tuam, tuorumque ruinam complicum, faba hæc recudetur in caput tuum, omnis enim fraus in ſe reuerſa colliditur, de dolo non colliges niſi fructum doloris, & orditus es telam, vt diploide veſtiaris. Verbum Eſaiæ eſt. Qui ordimini telam in vmbra AEgypti confidentes, diem amaritudinis expectate.* maledictus inquit *Salomon ſuſurro, & bilinguis in populis, turbat enim pacificos.*

Sarm. 6. de Aſcenſ.

Petro Bleſ. ep. 89.

Certè nihil indignius quã linguam exacuere aduerſus fratrem ſuum, multo magis in Prin-

Epiſt. 4. Exod. 22.

in Principes.præclarè Bleſenſis. *Verba quibus vita Principum deprauatur, occultari non poſſunt, atque in publicum deducta magnorum ſuſcitat indignationem, & authoribus ſuis vertuntur in malum*, ſcriptum eſt *Principi populi tui non maledices.* multo magis Principi Sacerdotum:eoque turpius eſt quo lædere facile eſt ex ſententijs tetraſtricis.facile autẽ *& paſtinaca, & ſcorpius mortem inferunt. vnde nec ſapiens quiſquam præclarum nomen ſibi poteſt aſſumere, quod nocendi facultatem habeat, cum leuiſſima animalcula mortem inferre poſſunt.* Quare non mediocris punctura tua eſt, quod veluti ſcorpius dum defenſionẽ ſimulas,acriter pungis. Quæ punctura eſt Cardinalis ampliſſimi quod ſuæ propoſitiones de aſſertis ſcandalis religioſorum, eorundemque ferme corrupto ſtatu, & paucitate ſaluandorum, vel Bellarmini negentur, vel exponantur, vel ad ſummũ de exceſſu(qua decebat modeſtia) arguerentur?an paſtinaca vel ſcorpius fuerunt Nathan, vel Paulus, ille cum Dauid,iſte cum Petrum arguebat? *Nemo*(dicebat Gregor.) *eſt qui ita viuat, vt aliquatenus non delinquat, ille ergo ſe amplius veritatem deſiderat amari, qui ſibi à nullo vult contra veritatem parci. Hinc etenim Petrus increpationem Pauli libenter accipit. Hinc Dauid increpationem ſubditi humiliter audiuit, quia rectores boni dum priuato deligere amore ſe neſciunt, libera puritatis verbum obſequium humilitatis credunt.* non fieri (dicebat Damianus) *ſibi credat iniuriam Prælatus, cum à minori corripitur, ſed conſulentem potius, vel medicum ſui vulneris arbitretur. Nunquid enim Nathan Propheta cum Dauid tam auſtera ſeueritatis inuectione corripuit indignationem Regis mortis incurrit? &c. & Petrus reprehenſus à Paulo non in accuſationis tulit iniuriam, ſed benigne, & patienter accepit quod non ex liuore, ſed ex charitate procedere perſpicuè recognouit.* aliud eſt ſagittare in occulto rectos corde; aliud ad amorem ſagittare:primum detractorum eſt:ſecundum amantium corrigentium. Nardus erat anima illa Cardinalis Deo deuota humilis in hac valle plorationis, nec inferiorum correctiones ſale prudentiæ conditas reſpuebat. *Perfectus autem humilis* (ait Bernardus) Vindiciane *non ſolum eſt intellectu, ſed & affectu, intellectu quo quis qualis ſit intus ſe agnoſcit, & dicitur humilis veritate, affectu quando in præparatione animi eandem velles* (ait Bern.) *de te tenere ſententiam quantum in te eſt, quoniam plerumque non expedit innoteſcere omnibus, quæ nos ſcimus de vobis, & ex ipſa veritate, & charitate vetamur palam fieri velle quod noceat agnoſcenti, & quicumque ſaltem non eſt humilis veritate, illud accipit: doloſe egit in conſpectu eius, vt iniquitas eius inueniatur ad odium. pondus, & pondus dixit ille abominatio apud Deum: quid enim tu te depreciaris in ſecreto apud teipſum veritatis trutina ponderatus, & foris alterius pretij metiens maiori te pondere vendis nobis, quam ab ipſa accepiſti? Time Deum, & noli hanc rem peſſimam facere, vt quem humiliat veritas, extollat voluntas. hoc enim eſt reſiſtere veritati*, agnouiſſet proculdubio in luce veritatis adductus feruore charitatis:Non expedire hoc tempore religioſorum ſtatum corruptum prædicare, vel eſſe multiplicibus ſcandalis religiones oneratas:multo plures eſſe impios,quã iuſtos: & plurimos ſalutem eſſe perdituros, quæ cum non rectè aſſerta reputentur à Theologis grauioribus, vel ad minus hoc tempore minimè conducentia, vt euulgẽtur, admonitiones non ſagittas cruentantiũ,ſed amantium reputaſſet, ſub hac luce veritatis inſpectas, nec vt contumeliam, vt exiſtimas,& ſuggeris, admonitionẽ exiſtimaſſet, vel propulſaſſet. Illud potius laudaſſet:*corripiet me iuſtus in miſericordia & increpabit me*:illud quod tu facis adulãdo exprobaſſet:*oleũ autem peccatoris non impinguet caput meum*;qui ſi brachijs allicere videaris Cardinalẽ, velut ſcorpius eundẽ pungis,dũ Turturẽ mordes humilitatis virtute eum

priuan-

Nazianz. in 56. ſent.

2. lib. cur. paſt. c. 8.

Epiſt. 12. ad Alex.

Serm. 43. in Cant.

Pſal. 140.

priuando, in admonitionis libentiſſima acceptatione, & dum velut apis mellitam doctrinam de amplitudine perſonæ tradis eum feriendo tuo morſu, & aculeo, te deſtruis, & ſi tamquam lucens ignis exardeſcere videaris in ſpinis, momento cum ipſa flamma perſtrepens euaneſcis.

VIND. Duriorem vero exiſtimat aculeum Anonymus, quo inquit Turtur columbam pungit, tractatum operis cum epiſtola nũcupatoria confundes, videlicet: *Quod ſuum fœtum Societati ſuæ matri dicarit, eamque vocarit viuum, & verum membrum gementis columbæ. id eſt Eccleſia cuius velocitas ad extremas oras peruenit, omnesq; ferè prouincias orbis, ad plangendum inuitatæ ſint, vt conuertat Deus relaxatos religioſos ad prudentiam, & feruorem Patrum iuſtorum*, & addit quod etiam Turtur taxarit Cardinalem *de odioſa diſtinctione inter deploratos, & deplorantes.*

TVRT. Si hæc omnia Vindiciane in epiſtola dedicatoria, & opere Eminentiſſimi habentur, quod & tu fateris dicendo: *Cardinalem apertiſſimè tradere eiuſmodi diſtinctionem, & Sociorum ſuorum tanquam gementium, omnibus reliquorum gregibus tanquam lugendorum gloriabundum anteferre*; Quid eſt quod aſſeris pungi columbam, ex oſtenſione dedicationis operis, & progreſſus operis columbini, cum potius ex hac diſtinctione incomparabiliter Turtur lædatur? Pungitur ne quis quia pungit, an ille, qui pungitur? & tamen ſingultum Turturis læſi cõprimere vis ne audiatur. Si enim gementem Turturẽ comprimis dum dicis, quod

VIND. *fodit Grauina innocentis viri conſcientiam, quæ ex puro ſanctoque in matrem, ſocioſque affectu, illud amice ſpectabat, vt quoſcunque poſſet ad lachrymarum bona guſtanda prouocaret &c. & cum aliquot in Eccleſia ſtatuum defectus gemitibus ſubijciendos putauit, etiam regularium ſine diſcrimine expedire cenſuit, qui vitam ducerent irreprehenſibilem, quod ſi accerrimus fuit Caſſianus vitiorum religioſorum reprehenſor, cur id Cardinali eſt denegandum?* *Coll. 4. c. 20. coll. 7. c. 23.*

TVRT. Non foditur innocentis conſcientia ſed Vindiciani, qui non vnius, vel alterius, ſed innumeras pene vineas non tam fodit, quã confodit, & ita fodit, quod ſicut diuiſiones aquarum habẽs in manu ſua, irriguum ſuperius ſuis clientibus, quos ſimulatoria arte defendendos ſuſcepit, inferius alteris diſtribuit. *Qui ſic dimittit aquam caput eſt iurgiorum*, & gemitum, planctumque ſubminiſtrat, & quod peius, vt à gemitu reuocẽtur, calumnia nota aſpergũtur. O nouum, dicam, crudelitatis genus; ſi gemitus prouocatis, cur damnatis gementes? ſi ex præiudiciali diſtinctione tanquam rei exiſtimamini, quomodo contra innocentium lamentationes, & quærelas tribunal erexiſtis, *auulſa* (dicebat Bernardus in naturali calamitate ex obitu fratris ſui Gerardi) *auulſa ſunt viſcera mea à me, & dicitur mihi ne fleueris? ſentio ſentio quia nec fortitudo mea fortitudo lapidis.* Hæc eſt Tyrannorum potentia quod illatæ iniuriæ volunt vt beneficia extimentur, & patientium quærimoniæ calumniæ habeantur, vnde dicebat Seneca, *potentiorum iniuria hilari vultu, non tantum patiẽter gerenda ſunt*: cum ipſi lachrymas qui plangi debent ſibi aſſumant vice verſa, & virtutem oſtendant. *Iraſcuntur diuites* (dicebat Ambroſ.) *& calumniantur vt noceant, ſi non obtinuerint quod deſiderauerint, cum autem calumniati nocuerint dolere ſe ſimulant, triſtes tamen, & tanquam mœſti non corde ſed vultu in poſſeſſionis direpta locum prodeunt, & impreſſionis ſuæ iniquitate potiuntur.* Ea die qua Caius Caligula, innocentem patris cuiuſdam filium obtruncari mandauit, conuiuio lautiſſimo pater exceptus eſt. Aulicis præcepit Imperator, vt obſeruarent conuiuæ vultum, & ſi lachrymam aliquam deprehenderent, lachrymarũ fontes ſanguinis cruore ſiccarent. Inter epulas refertiſſimas perdurauit pater, *Non aliter quam ſi filij ſanguinẽ biberet, potiones natalibus vix honeſtas ſenex hauriebat. Interim nec lachrymas emiſit, nec*

Prou. 13. *Serm. 26. in Cant.* *Lib. 2. de ira. c. 33.* *Lib. de Nabuch. c. 11.*

Digitized by Google

dolorem aliquo ſigno erumpere paſſus eſt, & cœnauit tamquam pro filio exoraſſet; Tyranno commiſerationem poſt epulas oſtendēte, & genas lachrymulis exornante. An non Vindiciane dum calumniatis Turturem quod innocētis conſcientiam foderit, eius vocem ſuffocas, ne gemitus emittat? tacebit ex perfectione Turtur, & ex Ambroſ. *Pſal.118.* *dabit in ſepulturam os ſuum, vt tanquam ſepeliatur os proprium ne loquatur, & velut quoddam aggere verbum obſtruat, ne vocem doloris emittat, vt vocē ipſam velut buſto quodam in tumulo ſepeliat, quā extorquere, aut excitare poſſit iniuria*. Interim dum ille fontes lacrymarum comprimit, ad tuas lacrymas defenſas mundus oculos conuertet, & an rationabiliter emittantur obſeruabit.

CAPITIS QVARTI ANIMADVERSIO.

Vbi de plorantium, & plorandorum oppoſitione, Vindicianus diſcurrit, non leuiter ſacros Ordines exulcerans.

VIND. APtum in plangendo ordinem Columbæ commendat Vindicianus, eiuſdem præſuppoſita diſtinctione membrorum in viua, & mortua ex ſatis nota, & familiari doctrina S. Auguſt. cuius loca idem Vindicianus commemorat, & Grauinam ſubtili aculeo pungit, quod & ſi eam diſtinctionem acceptet, *tamen nimium contendit Chriſti ſponſam eſſe fuſcam, & neſcio qua improborum obductione denigrari debere*.

TVRT. Sed *infixo aculeo fugit* (vt veteri prouerbio dicebatur) nec enim ſimpliciter enunciauit Turtur Eccleſiam eſſe fuſcam, quam totam pulchram Spiritus ſanctus prædicat, ſed cum modificatione illa *auerſos, &* *3. de doctrin. Chriſ. c.31* *non dum conuerſos*, citans eundem Auguſt. & vt fucum lectori faceret ſimpliciter pronunciaſſe Vindicianus Turturi imponit, quod cum modificatione ſecundum quid, ſeu ſecundum aliquos (exponendo idem dictum quod eſt Auguſt.) pronunciauit.

VIND. Mox Grauinam ſugillat, *nimium diſcruciari quod Cardinalis etiā regulares perſonas exemplo Hieremiæ in bonas, & malas ficus, & in plures calathos iuxta viſionem S. Pachomij diſtinxerit*.

TVRT. Cum Theſſale ſomnium Oreſtis narrat, quando enim diſcruciatus Turtur ex illa partitione, cum in eo totus ſit, & in eo conatus ſit, vt in quacumque congregatione, quæ ſub cœlo eſt, bonos, & malos reperiri demonſtret? illud eſt quod ſolum impugnat Turtur, quod in vno calatho probet Vindicianus, quod columba ficus optimas ſelegerit, in cæteris mixturam corruptarum pronunciet. Quid eſt hoc (vt dicebat Ariſtophanes) nisi *ficos petere*, hoc eſt ex iſta blandiloquentia, non ſolum cum Athenienſibus ruſticis blandientibus ficus quotannis recipere, ſed etiam ab Vrbanis, & nobilibus ex vnius calathi extollentia, cæterorum depreſſione, maiora dona expetere? exinde ad argumenta Grauinæ eam diſtinctionem reprobantis, non in toto genere, ſed cum exceſſu vnius, ſuper alias accedit Vindicianus, diſſoluenda proponendo prius obiectionem, deinde adhibens potius fugam quàm vel apparentem ſolutionem.

I. OBIECTIONIS *Vindiciana ſolutio refutata.*

VIND. A*Rgumentabatur Grauina* (ſubdit Vindic.) *de eiuſmodi diſtinctione, & partitione inopportunam fuiſſe, & præbere materiam obloquendi, propter paucorum imperfectionem in omnes ordines.*

Exemplo, filiorum Noe potius tegentium, quā detegentium verenda patris, tegenda quam euulganda religioſorum delicta.

Imitatione S. Antonini, qui ſi clauſtralium remiſſionem deplorauit, eorumdem inſtaurationem occinuit.

Quid Vindicianus? *oblitum eſſe Grauinam concionatoris officium, cuius eſt bellum vitijs indicere, & ex Bernardo planctum mouere, &*

propterea

propterea non debuiſſe à tam inſigni Prelato auferre poteſtatem Regularium vitia corrigendi.

TVRT. Quis lachrymas detinuit plorantis? diſtributionem non probamus vt pro omnibus religionibus hinc planctus aut Threni tantum reſonent, pro vna vero & ſola ſint hinc lætitiæ, ſonitus, tripudia abſque gemitibus. Cum Ioannem Baptiſtam repudiaſſent Phariſæi, illa parabola à Domino perſtricti ſunt. *Cui ergo ſimiles dicam homines generationis huius* (dicebat Saluator) *& cui ſimiles ſunt? pueris ſedentibus in foro, & loquentibus ad inuicem, & dicentibus: cantauimus vobis tibijs, & non ſaltaſtis: lamentauimus, & non ploraſtis. Venit Ioann. Baptiſta neque manducans, neque bibens, &c. Venit filius hominis manducans, & bibens; & dicitis: ecce homo deuorator, & bibens vinum amicus publicanorum, & peccatorum.* Significans (ait Auguſt.) nec luctu pœnitentiæ in Ioanne ſignificata, neque ex lætitia Regni in modo conuerſandi Chriſti Domini, Iudæos conuerſos, nec ad planctum, nec ad ſpiritualem lætitiam. Per hos diuerſa quoque inſtituta deſignauit. quædam in maxima abſtinentia fundata, quædam quæ à communi vita non degenerant propter conuerſationem quoque peccatorum; & his cantus, illis planctus cōuenienter aptatur. Vtraq; vituperans, Iudæorum malitiā imitatur. Sed luſus ille puerorum (ex Cyrillo relato in catena) etiam hoc habebat in more quod nec *gaudentibus congaudebant mœrentes, nec qui gaudebant confirmabant ſe flentibus; deinde arguebant ſe inuicem improperantes incompaſſionis malitia: tale quid* (ſubdit) *paſſam fuiſſe Iudæorum plebem vna cum Principibus, Chriſtus innuebat* &c. indicans permixtum debere eſſe luctum cum lætitia, & deploratos vnum ſubire chorum cum cantantibus, ne inuicem improperentur ex incompaſſionis malitia. Qui enim in Domino gaudent deploratis compatiendo eiuſdem ſe adiungere debent, & mœrentes, cum gaudentibus ſociare. Partiri ergo religioſos velut illam cateruam puerorum, vt à choro cantantium excludantur, qui planguntur, & mœrent; vel è contra, vt à plangentium turba gaudentes ſeparentur, vt inuicem, non ſe conforment, diſſonantiam maximam parit: impermixta eſſet diuerſitas, quæ ſic ordinanda, vt ex cantantium choro deplorati non excludantur, ſicut nec à mœrentibus exultantes; alioquin ſi mœſti ab inflantibus tibias, vel à timpanum pulſantibus ſegregentur, *quid* (vt dicit Auguſt.) *non audebit typhus* morticinæ pelliculæ? quo non ſe præcipitat *præſumptio carnis, & ſanguinis.*

Luc.c.7.

Sed quis aufert à Prælatis virgam correctionis niſi qui in culpis iacere conſtituit? clamat Apoſtolus de Prælato, *vt potens ſit exhortari in doctrina ſana, & eos qui contradicunt arguere.* Et Eſaias; *clama ne ceſſes.* Vnde non negat Turtur quod affers Vindiciane de Apoſtolo dura exprobrante Neophitis Hebræis, opera mortua, iniuriam, & contemptum Chriſti, ſpe eoſdem alliciendo ad ſalutem, ſed modum deſiderauit in columbæ planctu, vt opportune hæc dicerentur. Vnde Gregor. ſic dicit; *ne Rector incautus ad loquendum proruat, hoc quod iam præmiſimus per ſemetipſam veritas diſcipulis clamat. Habete ſal in vobis &c. prouidendum quoque eſt ſollicita, intentione Rectoribus, vt ab eis non ſolum [verba] praua nullo modo, ſed ne recta quidem nimiè, & in ordinatè proferantur: quia ſæpe dictorum virtus perditur, cum apud corda audientium loquacitatis incauta importunitate leuigantur, & authorem ſuum hæc eadē loquacitas inquinat, quæ ſeruire auditoribus ad vſum profectus ignorat. Vnde benè per Moyſen dicitur: vir qui fluxum ſeminis patitur, immundus erit. In mente quippe audientium ſemen ſecuturæ cogitationis, eſt qualitas audita locutionis quia dum per aurem ſermo concipitur cogitatio [audientis] in mente generatur. Vnde & ab* huiuſ-

Epiſt.48. Tit.1. Eſ.58. 2.p.Paſt. cap.4. Leu.ca.15.

Digitized by Google

huiuſmodi ſapientibus Prædicator egregius ſemini verbius eſt vocatus. Qui ergo fluxum ſeminis patitur immundus aſſeritur, quia multiloquio ſubditus ex eo ſe inquinat, quantò ſi ordinatè promeret, prolem rectæ cogitationis edere in audientium corda potuiſſet: dumq; incautus per loquutionem defluit, non ad vſum generis, ſed ad immunditiam ſemen effudit. Vnde Paulus quoq; cum de inſtantia prædicationis admonet, redicit. Teſtificor coram Deo, & Chriſto Ieſu, qui iudicaturus eſt viuos, & mortuos per aduentum ipſius, & regnum eius: prædica verbum, inſta opportune, importune. Dicturus importune præmiſit opportune, quia ſcilicet apud auditoris mentē ipſe ſua vtilitate ſe deſtruit, ſi habere importunitas opportunitatem neſcit. Inopportuna redargutio, cum imperitæ multitudini culparum mōſtruoſitates religioſorum, & ſi redarguendæ proponātur. Id non intellectum (vt fingis Vindiciane) paruulis, ſed magis ſcandalum præſtat; Oues Iacob concipientes ſub aſpectu virgarum in canalibus, tales ediderunt partus, qualis erat virgarum varietas; nonne ad exempla Religioſorum maculati partus prodibunt, cum audiente populo lapſus Sanctorum, non ſecus ac ille dicere poterit Iouem ſinum Danaæ inuadentem intuendo, *qui templa cæli ſummo ſonitu concutit, & ego homuncio non facerem? & ego vero illud feci libens.* Quæ proles virtutis naſcetur ex cōceptu ſcandalorum mentibus ſupplicium infixo, niſi oblocutio, & peruerſa imitatio? mel virtutum religioſorum populis, nō fella ob oculos ponenda, vnde ſcriptum eſt: *ingreſſus eſt populus ſaltum, & apparuit fluens mel. Quid eſt* ait Greg *quod populus terræ ingreſſus ſaltum? niſi quia religioſi, & ſimplices viri, per exempla bonorum operum ſæpe ad notitiā ſæcularium deducuntur, vbi mel apparet, quia de exemplo boni operis, apud ſæculares inueniunt, & DEVOTIONIS latitudinem, & fructū VENERATIONIS. Quid eſt enim ager in ſaltu niſi deuotio in inculto, & inexpurgato corde ſæcularium? & quid mel ſuper faciem agri niſi dulcedo fauoris? qui meritò poſt ingreſſum vulgi apparere dicitur, quia videlicet aſpera ſæcularium corda, ſi prius religioſorum exempla non vident, nec latitudine deuotionis ſe valent dilatendere, nec aliena ſanctitatis gloriam prædicare. Ante ingreſſum quidem tantum, ſaltus eſt, nec agrum habet, nec fluens mel, poſt ingreſſum vero & latitudinē agri habet, & dulcedinem mellis. quia ſæpe qui diligunt mundū, ſanctorum exempla feruenti amore recipiunt vt bonū quod vident, ſibi non ſolum placeat ſed etiā prædicare attentius concupiſcant.* Vindicianus vero mordicus tuetur rationabiliter eſſe intuenda propoſita ſcandala, *quia* inquit, *peſtilente flagellato ſtultus ſapientior erit*, neſciens eum locum ad iuſtitiam vindicatiuam referri, non correctionis virgam, quæ modum, & opportunitatem requirit. Nonnè velle publicè ea redarguere, & ſi publica, eſt fel in ſaltu potius apparere, vt non poſſint amplius ſæculares, nec deuotionis latitudinem colligere, & fructum venerationis? fel potius erat abſcondendum, & ſolummodo mel, exempla bonorum, intuenda proponere. Iſraelitico etiam populo per Moyſen à Domino iubetur (vt idem aduertit Greg.) *vt cum quis egreditur ad requiſita naturæ mittat paxillum in balthео, & foſſa humo abſcondat, quæ egeſta fuerint* vbi Greg. *Ventris quippe egeſtio foſſa humo paxillū legitur, cum mentis noſtræ ſuperfluitas ſubtili redargutione diſcuſſa, ante Dei oculos per compunctionis ſuæ ſtimulum celatur.* Solus Vindicianus, quæ occultanda ſunt in publicum apparere non cogitans, oculis tranſeuntium ſubijcit, quod ſi terrenæ cogitationes noſtræ ab ira diſtricti Iudicis in humilitate mentis cęlantur, ita aliorum defectus, maximè religioſorum cælandi, non foſſæ effodiendæ, vt malus odor exhalet, cum noſtrum curare ſit vt ſimus Chriſti bonus odor in omni loco.

Exemplum verò filiorum Noe à Grauina adductum ſic impetit Vindicianus, quod

Marginal notes: Aug. li. 2. de Ciuit. c. 7. — 1. Reg. c. 14 — Ibid. lib. 5. — Prou. c. 19. — 31. Mor. c. 13. — VIND.

quod *ad rem non faciat, ad ſubditos potius pertinet, & reliquos, qui nullum, vel anguſtum in aliorum correptionem ius habent. Nunc autem* (ait Vindicianus) *Bellarminus ſcripſit, quæ Prælatum Eccleſiæ decebant, eumq; qui magis purpuram, quam illa virum ornaret.*

TVRT. Sed ad omnes quoque Doctores, & magiſtros in ſuo tamen ordine, & gradu idem exemplum extenditur, inter quos religioſi & ſacerdotes qui populum inſtruũt, qui meritò dicunt: *ſubiecit populos nobis*, ſunt enim ex adminiſtratione Sacramentorum, & prædicatione verbi, populorum ductores; quamuis principalius Patrum nomen, Epiſcopi, & ſupra ſortiantur: In quibus omnibus ſi non ſit aliquod imitandum, nullo modo propalandum: *ſubtilis namque*
20. *Mor. c.* 15. ait Gregor. *via tenenda eſt rectitudinis, & humilitatis, vt ſic reprehenſibilia magiſtrorum facta diſpliceant, quatenus ſubditorum mens à ſeruanda Magiſterij reuerentia non recedat, quod bene in Noe inebriato exprimitur, cuius nudata verecunda boni filij auerſi texerunt. Auerſari quippe dicimus quod reprobamus. Quid eſt ergo quod filij verecunda patris ſuperiecto dorſis pallio auerſi venientes operiunt; niſi quod bonis ſubditis ſic Præpoſitorum ſuorum mala diſpliceant, & vt tantum hæc ab alijs occultentur; operimentum auerſi referunt, quia indicantes factum, & venerantes magiſterium, nolunt videre quod tegunt.* Nec Prælatis quoque verenda fratrum detegere licet, hoc eſt non ſeruato ordine charitatis, & opportunæ redargutionis. Vnicuique enim Deus mandauit de proximo ſuo. Vnde Chryſoſtomus vbi factum Cham recenſuiſſet, & pœnam, mox ad omnes ſermonem dirigens
Hom. 29. *in Geneſ.* dicit: *Quid patientur, qui peccata fratrum euulgant, & non ſolum non contegunt, & excuſant, ſed magis ea faciunt manifeſta, multaque ex hoc operantur peccata? quando enim manifeſtas fratris peccatum, non illum tantum ignominioſiorem feciſti, & ſegniorem fortè ad virtutis viam, ſed & eos qui audiunt facis negligentiores, & ad ſocordiam inducit: neque enim hoc ſolum, & Deum blaſphemare facis*; vt ibidem eleganter Sanctus proſequitur, concludens: *Ne detegamus proximorum lapſus, & ſi ab alijs eos didicerimus, ne ſatagamus vt nuditas videatur, ſed ſicut grati illi pueri obtegamus, adumbremus, admonitionibus, conſilijs.* Nouum eſt certè quod concedis Prælatis priuilegium, quod non concluditur ſub regulis charitatis, & ſolis ſubditis, non detegere verenda Prælatorum præceptũ intimari doces; eos vero, qui in alios ius habẽt à præcepto eximis; idque docuiſſe Cardinalem, qui potius *purpuram honorabat, quam ab illa honorabatur*, adiungis; tot peccata in tam ventoſa periodo committens, quot verba pronuncias, dum Cardinalem à charitatis legibus exemptum facis, ius alios corrigendi plus quam par eſt, extendens, & Cardinalitium conſeſſum tot Eminentiſſimorum virorũ virtutibus cumulatum, atque refertum, & ſplendoribus emicantem, ex vno radio illuſtrari potius, quam omnes ſimul vnum illuſtrare pueriliter iactans.

In Sancti Antonini exẽplo, arguta ſubtilitate diſcrimen inuenire te putas, quod VIND. *S. Antoninus hiſtoriam texebat; Bellarm. Aſcetæ officium ſubibat, nec à S. Antonini veſtigijs declinauit, qui benignum affectum in regulares* (inquit Vindicianus) *effudit, ſe & alios ad orandum pro illis incitauit, eaſq; lacrymas elegit, quæ mores in meliora ſtudia commutaret.*

Sed ſatis elumbe diſcrimen Vindicianus inuenit. TVRT Quid enim refert quod defectus aliorũ, vel Philippicè pandas, vel Aſceticè monſtres, aut hiſtorica diligẽtia manifeſtes? fortè ſolummodo prohibendi libri qui non hiſtoricè, ſed Aſceticè Prælatorũ, & Religioſorũ defectus enunciãt? quaſi nõ æquale periculum immineat honori, & famæ proximi ſi Aſceticè deſcribantur delicta, & non hiſtoricè recenſeantur. Si culpa hæc extenuari poſſet, hiſtoricus minus culpãdus, cuius eſt verũ nõ reticere ſi defectus

nõ promulgãdos promulgat, & propterea culpatur quia non rectè promulgat; & magis Aſceta, qui doctrinã paræneticam tradens, quid ſeruandũ ſit correctione, & reprehenſione, ipſe nõ ſeruat. Credo Præſulẽ, Præſulis veſtigia ſectatum: nec lacryma, vel oratio, & huiuſmodi actionẽ inopportunam illam reprehendẽdi ordines omnes ſine delectu perſonarum, & tẽporis iuſtificare poſſunt, & ſi intentio excuſari poſſit: nã & virga, & baculus correctionis opportunæ ipſa ſunt, quæ conſolantur, *ſi ſit amor, ſed non emolliens.* In reprehendendo (vt dicit Greg.) *ſit rigor, ſed non exaſperans, ſit zelus, ſed nõ immoderatè ſæuiens. ſit pietas, ſed non pluſquã expediat, parcens: vt dum ſe in arce regiminis iuſtitia clementiaq; permiſcent, is, qui præeſt corda ſubditorũ, & terrẽdo demulceat, & tamen terroris reuerentiã demulcẽdo cõſtringat:* & ſic emẽdationis fructus habeatur, vt nullo modo religioſorum iniquitas propaletur &c. 2.p. Paſt. c.6.

II. OBIECTIONIS

Vindiciana ſolutio improbata.

IMprobat diſtinctionem Grauina (ait Vindicianus) *deplorantium à deploratis quod in deplorantibus collocentur viua membra, in deploratis arida reponantur, eo argumento, quod viua membra, in oculis Dei pateant: proinde cui tribuitur munus plangendi recordetur non in ſe, ſed in Domino gloriari: demum non ad omnes omnium ordinum profeſſores viui membri laudem extendendam, ſed ad eos qui vera viuaq; charitate informãtur.* Quid Vindicianus fatetur, *nonniſi ex ſola charitate viuos eſſe filios Eccleſiæ & tamen rigidam, ait, cenſuram Grauinæ, neque admittere poſſe: nam, ait, ſacræ litteræ non diſcernunt Dei amicitiam tantum ex Deo cognitis arcanis donis, ſed ex legitimo vſu donorum, infinitus enim theſaurus eſt hominibus, quo qui vſi ſunt participes facti ſunt amicitiæ Dei, propter diſciplinæ dona commendati, diſciplinam intelligens initium ſapientiæ, quæ diſciplina concupiſcentia, & cura diſciplinæ dilectio, dilectio cuſtodia legum, cuſtodia legum conſummatio incorruptionis, incorruptio facit eſſe proximum Deo; in qua gradatione indicia clariſſima viui membri habemus, etiam ſi corda non ſcrutemur: etiam S. Auguſt. hoc modo cum Ioanne diſcreuit paleas à tritico, abſq; reſpectu ad veram & vitalem cuiuſq; charitatem quæ Deo comperta manet.* VIND. Sap.

Gloriatur Grauina quod rigida ſit eius cẽſura, etiamſi vt dixit ille [*Vexet cenſura columbas*] nam cum ex inſigni laude veri, & viui membri quis extolli poterat, nõ ad indicia, ſed & ad rei veritatem ſecundum ſe & formaliter (vt magiſtros loqui decet allocutus eſt) de verè enim viuo mẽbro tractabatur, ac proinde ad formale conſtitutiuũ oculos direxit, ad charitatem, qua cũ diſcernantur pij ab impijs, id nõ poteſt niſi oculis ſponſi innoteſcere. Vnde ſe extollẽdi ex hac ignoratione præſidium? & ſi manifeſta ſint opera carnis, vt non difficile cognoſci queãt impietatis radices; fructus tamen ſpiritus non demonſtrant manifeſte radicem, cum eoſdem hypocriſis poſſit ſimulare, & poteſt mentiri iniquitas ſibi, & de ſua iuſtitia applaudere: ſunt enim, ait Greg. *nonnulla quæ ſciri à nobis facilè nequeunt, etiam cum geruntur, nam ſæpè recto ſtudio cõtra delinquentium culpas accendimur, & cum vltra æquitatis metas per iram rapimur. hoc zelum iuſtæ diſtrictionis extimamus. Sæpè officium prædicationis aſſumimus, vt per hoc fraternæ vtilitati ſeruiamus, ſed niſi placeamus cui loquimur, nequaquam libẽter accipitur quod prædicatur &c. Horrendum, modo vnum, idemq; opus culpa peragit, quod virtus inchoauit. Sæpè & ab ipſis exordijs aliud cogitatio expetit, alia actio oſtendit. Sæpè ſe fidelẽ ſibi, nec ipſa cogitatio exhibet, quia aliud ante mentis oculos verſat, & longe ad aliud ex intentione feſtinat: nam plerumque nonnulli terrena præmia appetunt, & iuſtitiam defendunt, ſeq; innocentes exiſtimant, & eſſe defenſores rectitudinis exultant, quibus ſi ſpes nũmi ſubtrahitur, à defenſione protinus iuſtitiæ ceſſatur, & tamen defenſores iuſtitiæ ſe cogitant, ſibiq; ſe rectos aſſerunt, qui nequaquam rectitudinem, ſed nummos* TVRT. 9.mor.c.13

mos quærunt &c. ſæpè recta agimus, nequaquam præmia, nequaquam laudes ab hominibus expectamus, ſed tantum mens in ſui fiduciam erecta, his à quibus nihil expetit, placere contemnit, eorū iudicia deſpicit, ſeq; malè liberum per abrupta elationis rapit, & inde ſub vitio peius obruitur, vnde quaſi deuictus vitijs nullis ſe appetitionibus ſubiacere gloriatur &c. vnde rectè dicitur: etiam ſi ſimplex fuero hoc ipſum ignorabit anima mea. Quare cum non poſſit amicitia cum Deo (etiam fatente Vindiciano) non niſi indicijs deprehendi, quæ nec certam exhibent cognitionem, propterea non ſe exiſtiment eſſe certò de viuorū numero laudati ficti è Vindiciani clientes, ac proinde quaſi ex officio ſibi aſſumere debere Threnos, & planctū: & ſi ex indicijs quæ deprehendit affectum prauum non cognoſcat ſe habere deplorans, de charitate adhuc incertus, ſi pro charitate de aliorum defectibus dolet, de hoc dolēdum quoque, quod adhuc proximis, & de Dei donis ſit incertus, & in ſpem aſſurgat, ad ſanctas operationes exercendas, etiam alios plangendi, ita tamen, vt ſeipſum quoque plangat. vnde Gregor. *Viri ſancti ita incerti ſunt, vt confidant, atq; ita confidunt, vt tamen ex ſecuritate non torpeant, quia ergo plerumque mens, & imperita rectis actibus trepidat: reſtat poſtquam bonum opus agit, lachryma expiationis exquirantur, quatenus ad æterna præmia meritum recti operis ſubuehat humilitas poſtulationis*, alioquin ſi ſolis indicijs fallacibus inhærebit, & non in Dei bonitate confidat, & de eius iuſtitia, & iudicio trepidet, quantumuis lacrymis obruatur, ſe potius merget, quam emerget, & potius inquinabitur, quam mundabitur, etiam ſi alios lacrymis lauare videatur; *ſunt namque nonnulli*, ait Gregor. *qui lamenta habent, ſed humilitatem non habent, quia afflicti plangunt, ſed tamen in ipſis fletibus, vel cōtra proximorum vitam ſuperbiunt, vel contra ordinationem conditoris eriguntur. Hi nimirum, aquas habent, ſed niuis aquas non habent, & mundi eſſe nequeunt, quia humilitatis fletibus minimè lauantur, ſed etiamſi lamentis ſupernæ compunctionis plangentes mundarentur* (vt ponderat idem Gregorius) *intentam etiam Deo animam ipſa adhuc corruptibilis caro diuerberat, eiusq; amoris pulchritudinem obſcurans, & illicitis cogitationum motibus fœdat.* & lacrymarum fluentis indiget, vt leuiculas culpas abluat.

4. mor. c. 18.

Cap. 19.

III. OBIECTIONIS

A Vindiciano oppugnata vindicatio.

VIND. ET hic Vindicianus reprehendendum pronunciat Grauinam dicentem: *Non debere aſtringi ſolum planctum ſuper alios ad ſola viua membra, cum omnium ſit membrorum cauſa communis, & in omni congregatione mali boniſque admiſceantur: vnde intulit, quod non eſt aliquis cœtus dicendus membrum viuum, vnde, nec Eccleſia membrum viuum attitulatur, ſed corpus quod membra viua, & mortua continet.*

TVRT. Merito non fecit ſeparatum cuneum Grauina flentium atque dolentium, ſed permixtè in omni religione deploratos, & deplorantes permiſcuit, propterea omniū eſſe cauſam communem voluit, ne vnus ſe aduerſus alterum inflaret, ſed quo artificio Vindicianus plangendi communem cauſam facit?

VIND. *Omnibus* ait *mortalibus gemendi neceſſitatem incumbere, ſed cum diſcrimine inter mortuos, & viuos: mortui deflere debent, vt vitalem* (ait) *auram recipiant: viui ſe, & alios plangere vt adeptam ſpiritus copiam vbique conſeruent, & adaugeant: ſic Eſaias reos, & innocentes inuitauit ad fletum: ſic in Prato Sophronij Georgius excitauit vnumquemque ad plorandum ſe, pro ſua noxa, vel innocentia, & in alios commiſeratione, ita & Bellarm.* ait, *idipſum præſtitit, quin idemmet iuſtus poteſt habere rationem deplorantis, & deplorati, dum à bonis meritis culpas abſtrahit, quarum intuitu, & deformitate turbatur, vnde, & Apoſtolus turbatur de corpore mortis huius, etiamſi maximis donis eſſet cumulatus.* & idē ait, *eſſe deplorandos alios, ac ſeipſum per abſtractionem malorum à bonis meritis, & factis &c.*

TVRT. Dicat Vindicianus, & fateatur, ſi in ea parte corrupta ſint viui, qui aliorum errata valeant deplorare, & ſeipſos quoque pro ſua culpa, vel erga alios, ex innocentia, & commiſeratione, & illa ſubtili abſtractione, ſint quoque ijdem qui plangentes, & deplorati? Si affirmet: illa eſt cauſa communis quam euincebat Turtur, vt in omni ſtatu ſint deplorantes, & deplorati, ac ſubinde viua; & mortua vbique membra, in omni congregatione reperiantur. Si neget, ſeparatus cuneus in ſuperbiæ monte à Vindiciano locatur, qui eò damnabilior, quo elatior, rectè Bleſenſis. *Superbia natione cæleſtis eſt, ſemper in altum nititur, vt grauius cadat*; erudiantur iſti lamentatores, & deploratores aliorum ordinũ à Gregorio, quod *plerumque vni eidemque homini, & inſunt quædam iudicabilia, quæ apparent, & magna quæ latent. In nobis autem ſæpè magna in facie prodeũt, & nonnumquam, quæ reprehendenda ſunt, occultantur. Hinc ergo humilianda eſt noſtra mentis elatio, quod, & illorum, infirma ſunt, & in publico noſtra vulgantur. Quas ergo de aperta infirmitate reprehendimus, ſupereſt, vt de occulta fortitudinis æſtimatione veneremur, & ſi de aperta ſe infirmitate noſtra mens eleuat, occulta ſua infirmitate conſiderans ſe ſe in ſua humilitate premat.* Eam vero propoſitionem defendit, quod cum vna communitas Eccleſiæ alteri comparatur, non poteſt viui membri totaliter, quoad omnes, ſibi rationem vindicare, ne tota illa congregatio in ſe continere videatur ſolos viuos. Nobilius eſt viui nomẽ quàm Sancti, viui enim membri ratio complectitur illos ſolum qui per charitatem quoque Chriſto incorporantur, vt definit Concil. Tridentinum: Sancti vero etymon nedum charitate præditos, ſed quoſcumque, etiam ſi non omnes charitate ornati ſint fideles, ex fidei profeſſione complectitur, vnde Paulus ſcribens omnibus Chriſtianis, qui Romæ erant, Sanctos eos vocat: *Omnibus qui Romæ ſunt vocatis ſanctis.* Vnde ad excludendam exiſtimationẽ Catharorum, & aliorum Nouatorum dicentium ſolum viua membra pertinere ad Eccleſiam, noluit Eccleſia viuam ſe attitulare, ſed ſanctam, ne peccatores qui mortua membra ſunt excludi viderentur.

Ep. 90.

33. mor. c. 8

Seſſ. 6. c. 19

co[illegible] 1.

VIND. Solam autem Vindicianus Societatem defendit callide, & fictè: *poſſe dici verũ, & viuum, membrum, quando per Antonomaſiam, ait, vrbs opulenta dicitur propter multitudinem potẽtiorum habitatorum; integer exercitus victor, etiamſi non omnes milites pugnæ aleam ſubierint, & Eccleſia viuum Chriſti membrum, & tota pulchra dici nihil prohibet, non ſecus, ac vetus Hieruſalem domina gentium, & Princeps Prouinciarũ pronũciabatur, vt ſupponitur ex materia de fide.*

TVRT. Sed alia eſt ratio membri viui, alia ratio ſancti: ratio viui conſiſtit in viuificantis gratiæ, & charitatis vita: at hæc non eſt forma conſtitutiua Eccleſiæ corporis: admittimus comparationẽ in ordine ad ſanctitatem, nõ in ordine ad eſſe viuum. Si ergo non conſtituitur Eccleſia per eſſe viuum, multo minus conſtituuntur in eſſe cætere communitates Eccleſiæ, ex eadem enim ſpecifica forma totum, & partes denominãtur. Ratio ſancti conſiſtit in gratia principaliter: minus principaliter in fide, fideique profeſſione, quod vniuerſalius eſt, cũ ergo ſanctitas analogicè vniuerſa complectatur mẽbra Eccleſiæ: eſſe vero viuum nequaquam, ſancti nõ viui rationem aſſumpſit Eccleſia, & quamuis viuam ſe potuiſſet attitulare, non membrũ viuum, ſed corpus viuũ ſe attitulaſſet, & in ea acceptione, neque denotata fuiſſent omnia membra viua, ſed propter multa membra viua, viuam ſe attitulare potuiſſet; cæterum membrum viuum totalitatem eiuſdem membri interdum ſignificat, vt ſi viuum ſit, nulla eius pars excludatur, vt auris, naſus, quare ne putetur quod omnis pars Eccleſiæ ſit viuificata ſpiritu gratiæ, membrum viuũ noluit ſe appellare, & ſi Vindicianus

by Google

nouus Adam omne quod libuerit appellare, ipſum erit.

VIND. Quid inde conficitur diſcurſu Vindiciano? *poteſt Societas dici verum, & viuum membrum Eccleſiæ, quia multi ſunt in gratia.*

TVRT. Sed quæſo te, quid amplius habebit præ cæteris? an ita aliæ religiones ſunt mẽbra mortua, vt nulla in aliquibus, vel multis vitæ gratiæ ſigna appareant? & ſi vel vnus eſſet, aut duo (vt ad hominem arguatur contra Vindicianum) eadem ratione propter illos paucos, cur non vocas viuum membrum congregationes ordinum reliquorum? ſi propter paucos victores, addo ſi propter vnum victorem, exercitus dici poteſt victor, imo, & ſi cum Societas aliqua, vel communitas totius Societatis debitum perſoluit, vel quęlibet ſatisfeciſſe dici poſſet de rigore iuſtitiæ, cur viui rationem à tota communitate excludis, propter multos quos prætendis mortuos? non omnes ergo ſelectos milites fatearis neceſſe eſt, *nam & multi ſunt*, ait Greg. *qui volunt eſſe humiles, ſed tamen ſine deſpectu, eſſe contenti proprijs, ſed ſine neceſſitate, eſſe caſti, ſed ſine maceratione corporis, eſſe patientes, ſed ſine contumelijs volunt, cumque adipiſci virtutes quærant, ſed labores virtutum fugiant, quid aliud quàm exhibere belli certamen in campo neſciunt, & triumphare in vrbibus de bello concupiſcunt?* In æqua conditione ergo ceſſat comparatio, & erectio ſuper cęt. alioquin ſi ſe effert hoc primum damnum patitur (ex Greg.) ſuperbus, *quod clauſo cordis oculo iudicij æquitatem perdit: nam cuncta, quæ ab alijs bona geruntur diſplicent, & ſola ei quæ ipſe, vel prauè egerit placent, ſemper aliena opera deſpicit, ſemper miratur, quæ ipſe facit, quia & quicquid egerit egiſſe ſe ſingulariter credit, atque in eo quod exhibet per gloriã cupiditatem ſibimet fauet per cognitionem, & cum ſe in cunctis tranſcendere cæteros exiſtimat, per lata cogitationum ſpacia, ſecum deambulans laudes ſuas tacitus clamat.* Sed non ignorabat (dicit Vindicianus) Bellarminũ, ſuo gemitu mortua regularium membra proſcindere; *cum omnibus mortalibus incumbat plangendi neceſſitas malis, & bonis; illis, vt vitã recipiant; his vt adeptam vitam conſeruent, & adaugeant, vnde omnes habitatores Hieruſalem innocentes, & rei* (ait Vindicianus) *ad plangendum inuitantur*, & Gregorij ſolitarij dicto confirmat, quem legimus, *vel pro ſua noxa, vel innocentia, & in alios commiſeratione ad plangendum inuitaſſe.*

7. mor. c. 12.

Lib. 34. mor. c. 18.

VIND.

TVRT. Non contemnit Turtur hanc explicationem, dummodo in Societate fateatur Vindicianus eſſe membra mortua mixta viuis, ſicut in omnibus religionibus fatetur Turtur. imò ea proprietas eſt iuſti plangentis, quod (vt ait Ambroſius) *ſe accuſet pro alio, etiam ſi ipſe non habeat, quod accuſet*, quod autem vt alios accuſet, ſeipſum excuſet, non iuſtus ſed Phariſæus deprehenditur: & præſtat tunc peccatoribus, & cæteris mortuis membris numerari, & per pœnitentiam reuiuiſcere, quàm ſuperbiẽdo, aliorum commiſeratione, à iuſtitia cadere. Exiſtimant ſe alij eſſe cœlos ſtillantes ſtillas lacrymarum ſuper corda peccatorũ, ſed neſciunt multoties deploratos in meritis deplorantes excedere, nam ex Chryſologo de aquis fletuum cantatur illud, *& aquæ, quæ ſuper cœlos ſunt laudent nomen Domini.* & iterum *en mutatur ordo rerum, pluuiã terra cœlum dat ſemper, ecce nunc rigat terra cœlum, imo ſuper cœlos, vt vſque ad Dominum imber lacrymarum proſiliat.* Sint ipſi innocẽtes, ſufficit cæteris religioſis, vt ſint pœnitentes, & ſuper cœlos ex humilitate collocentur.

Ser. 15.

VIND. *In vnoquoque* (ſubdit Vindicianus) *poſſumus diſtinguere plorantem à deplorato, ſicut Apoſtolus in ſeipſo inferiorem à ſuperiori diſtinguebat, vt mens à bonis meritis ſe abſtrahens, malefacta deploret, ſimileque Greg. aduertit in pœnitentia Magdalenæ, &* (ſubdit Vindicianus) *idem iuris eſſe in aliis deplorandis, quod in ſeipſo,*

 ideſt,

in Principes.præclarè Bleſenſis. *Verba quibus vita Principum deprauatur, occultari non poſſunt, atque in publicum deducta magnorum ſuſcitat indignationem, & authoribus ſuis vertuntur in malum*, ſcriptum eſt *Principi populi tui non maledices.* multo magis Principi Sacerdotum:eoque turpius eſt quo lædere facile eſt ex ſententijs tetraſtricis.facile autē *& paſtinaca, & ſcorpius mortem inferunt. vnde nec ſapiens quiſquam præclarum nomen ſibi poteſt aſſumere, quod nocendi facultatem habeat, cum leuiſſima animalcula mortem inferre poſſunt.* Quare non mediocris punctura tua eſt, quod veluti ſcorpius dum defenſionē ſimulas,acriter pungis. Quæ punctura eſt Cardinalis ampliſſimi quod ſuæ propoſitiones de aſſertis ſcandalis religioſorum, eorundemque ferme corrupto ſtatu, & paucitate ſaluandorum,vel Bellarmini negentur,vel exponantur, vel ad ſummū de exceſſu(qua decebat modeſtia) arguerentur?an paſtinaca vel ſcorpius fuerunt Nathan, vel Paulus, ille cum Dauid,iſte cum Petrum arguebat? *Nemo*(dicebat Gregor.) *eſt qui ita viuat, vt aliquatenus non delinquat, ille ergo ſe amplius veritatem deſiderat amari, qui ſibi à nullo vult contra veritatem parci. Hinc etenim Petrus increpationem Pauli libenter accipit. Hinc Dauid increpationem ſubditi humiliter audiuit, quia rectores boni dum priuato deligere amore ſe neſciunt, libera puritatis verbum obſequium humilitatis credunt.* non fieri (dicebat Damianus) *ſibi credat iniuriam Prælatus, cum à minori corripitur, ſed conſulentem potius, vel medicum ſui vulneris arbitretur. Nunquid enim Nathan Propheta cum Dauid tam auſteræ ſeueritatis inuectione corripuit indignationem Regis mortis incurrit? &c. & Petrus reprehenſus à Paulo non in accuſationis tulit iniuriam, ſed benigne, & patienter accepit quod non ex liuore, ſed ex charitate procedere perſpicuè recognouit.* aliud eſt ſagittare in occulto rectos corde; aliud ad amorem ſagittare:primum detractorum eſt:ſecundum amantium corrigentium. Nardus erat anima illa Cardinalis Deo deuota humilis in hac valle plorationis, nec inferiorum correctiones ſale prudentiæ conditas reſpuebat. *Perfectus autem humilis* (ait Bernardus) Vindiciane *non ſolum eſt intellectu, ſed & affectu, intellectu quo quis qualis ſit intus ſe agnoſcit,& dicitur humilis veritate, affectu quando in præparatione animi eandem velles* (ait Bern.) *de te tenere ſententiam quantum in te eſt, quoniam plerumque non expedit innoteſcere omnibus, quæ nos ſcimus de vobis, & ex ipſa veritate, & charitate vetamur palam fieri velle quod noceat agnoſcenti, & quicumque ſaltem non eſt humilis veritate, illud accipit:doloſe egit in conſpectu eius, vt iniquitas eius inueniatur ad odium. pondus, & pondus dixit ille abominatio apud Deum: quid enim tu te depreciaris in ſecreto apud teipſum veritatis trutina ponderatus. & foris alterius pretij metiens maiori te pondere vendis nobis, quam ab ipſa accepiſti? Time Deum, & noli hanc rem peſſimam facere, vt quem humiliat veritas, extollat voluntas, hoc enim eſt reſiſtere veritati,* agnouiſſet proculdubio in luce veritatis adductus feruore charitatis:Non expedire hoc tempore religioſorum ſtatum corruptum prædicare, vel eſſe multiplicibus ſcandalis religiones oneratas:multo plures eſſe impios,quā iuſtos: & plurimos ſalutem eſſe perdituros, quæ cum non rectè aſſerta reputentur à Theologis grauioribus, vel ad minus hoc tempore minimè conducentia, vt euulgētur, admonitiones non ſagittas cruentantiū,ſed amantium reputaſſet, ſub hac luce veritatis inſpectas, nec vt contumeliam,vt exiſtimas,& ſuggeris, admonitionē exiſtimaſſet, vel propulſaſſet. Illud potius laudaſſet:*corripiet me iuſtus in miſericordia & increpabit me:*illud quod tu facis adulādo exprobaſſet:*oleū autem peccatoris non impinguet caput meum;*qui ſi brachijs allicere videatis Cardinalē, velut ſcorpius eundē pungis,dū Turturē mordes humilitatis virtute eum priuan-

Naz. in 56. ſent. — 2. lib. cur. paſt. c. 8. — Epiſt. 12. ad Alex. — Serm. 43. in Cant. — Pſal. 140.

priuando, in admonitionis libentiſſima acceptatione, & dum velut apis mellitam doctrinam de amplitudine perſonæ tradis eum feriendo tuo morſu, & aculeo, te deſtruis, & ſi tamquam lucens ignis exardeſcere videaris in ſpinis, momento cum ipſa flamma perſtrepens euaneſcis.

VIND. Duriorem vero exiſtimat aculeum Anonymus, quo inquit Turtur columbam pungit, tractatum operis cum epiſtola nũcupatoria confundes, videlicet: *Quod ſuum fœtum Societati ſuæ matri dicarit, eamque vocarit viuum, & verum membrum gementis columbæ, id eſt Eccleſia cuius velocitas ad extremas oras peruenit, omnesq; ferè prouincias orbis, ad plangendum inuitata ſint, vt conuertat Deus relaxatos religioſos ad prudentiam, & feruorem Patrum antiquorum*, & addit quod etiam Turtur taxarit Cardinalem *de odioſa diſtinctione inter deploratos, & deplorantes.*

TVRT. Si hæc omnia Vindiciane in epiſtola dedicatoria, & opere Eminentiſſimi habentur, quod & tu fateris dicendo: *Cardinalem apertiſſimè tradere eiuſmodi diſtinctionem, & Sociorum ſuorum tanquam gementium, omnibus reliquorum gregibus tanquam lugendorum gloriabundum anteferre*; Quid eſt quod aſſeris pungi columbam, ex oſtenſione dedicationis operis, & progreſſus operis columbini, cum potius ex hac diſtinctione incomparabiliter Turtur læditur? Pungitur ne quis quia pungit, an ille, qui pungitur? & tamen ſingultum Turturis læſi cõprimere vis ne audiatur. Si enim gementem Turturẽ comprimis dum dicis, quod

VIND. *fodit Grauina innocentis viri conſcientiam, quæ ex puro ſanctoque in matrem, ſocioſque affectu, illud amice ſpectabat, vt quoſcunque poſſet ad lachrymarum bona guſtanda prouocaret &c. & cum aliquot in Eccleſia ſtatuum defectus gemitibus ſubijciendos putauit, etiam regularium ſine diſcrimine expedire cenſuit, qui vitam ducerent irreprehenſibilem, quod ſi accerrimus fuit Caſſianus vitiorum religioſorum reprehenſor, cur id Cardinali eſt denegandum?*

Coll. 4. c. 20. coll. 7. c. 23.

TVRT. Non foditur innocentis conſcientia ſed Vindiciani, qui non vnius, vel alterius, ſed innumeras pene vineas non tam fodit, quã confodit, & ita fodit, quod ſicut diuiſiones aquarum habẽs in manu ſua, irriguum ſuperius ſuis clientibus, quos ſimulatoria arte defendendos ſuſcepit, inferius alteris diſtribuit. *Qui ſic dimittit aquam caput eſt iurgiorum*, & gemitum, planctumque ſubminiſtrat, & quod peius, vt à gemitu reuocẽtur, calumnia nota aſpergũtur. O nouum, dicam, crudelitatis genus; ſi gemitus prouocatis, cur damnatis gementes? ſi ex præiudiciali diſtinctione tanquam rei exiſtimamini, quomodo contra innocentium lamentationes, & quærelas tribunal erexiſtis, *auulſa* (dicebat Bernardus in naturali calamitate ex obitu fratris ſui Gerardi) *auulſa ſunt viſcera mea à me, & dicitur mihi ne fleueris? ſentio ſentio quia nec fortitudo mea fortitudo lapidis.* Hæc eſt Tyrannorum potentia quod illatæ iniuriæ volunt vt beneficia extimentur, & patientium quærimoniæ calumniæ habeantur, vnde dicebat Seneca, *potentiorum iniuria hilari vultu, non tantum patiẽter gerenda ſunt*: cum ipſi lachrymas qui plangi debent ſibi aſſumant vice verſa, & virtutem oſtendant. *Iraſcuntur diuites* (dicebat Ambroſ.) *& calumniantur vt noceant, ſi non obtinuerint quod deſiderauerint, cum autem calumniati nocuerint dolere ſe ſimulant, triſtes tamen, & tanquam mœſti non corde ſed vultu in poſſeſſionis direpta locum prodeunt, & impreſſionis ſuæ iniquitate potiuntur.* Ea die qua Caius Caligula, innocentem patris cuiuſdam filium obtruncari mandauit, conuiuio lautiſſimo pater exceptus eſt. Aulicis præcepit Imperator, vt obſeruarent conuiuæ vultum, & ſi lachrymam aliquam deprehenderent, lachrymarũ fontes ſanguinis cruore ſiccarent. Inter epulas refertiſſimas perdurauit pater, *Non aliter quam ſi filij ſanguinẽ biberet, potiones natalibus vix honeſtas ſenex hauriebat. Interim nec lachrymas emiſit, nec* dolo-

Prou. 13.

Serm. 26. in Cant.

Lib. 2. de ira. c. 33.

Lib. de Nabuch. c. 11.

Digitized by Google

dolorem aliquo ſigno erumpere paſſus eſt, & *cœnauit tamquam pro filio exoraſſet*; Tyranno commiſerationem poſt epulas oſtendere, & genas lachrymulis exornante. An non Vindiciane dum calumniaris Turturem quod innocẽtis conſcientiam foderit, eius vocem ſuffocas, ne gemitus emittat? tacebit ex perfectione Turtur, & ex Ambroſ. Pſal. 118. *dabit in ſepulturam os ſuum, vt tanquam ſepeliatur os proprium ne loquatur, & velut quodam aggere verbum obſtruat, ne vocem doloris emittat, vt vocẽ ipſam velut buſto quodam in tumulo ſepeliat, quã extorquere, aut excitare poſſit iniuria*. Interim dum ille fontes lacrymarum comprimit, ad tuas lacrymas defenſas mundus oculos conuertet, & an rationabiliter emittantur obſeruabit.

CAPITIS QVARTI ANIMADVERSIO.

Vbi de plorantium, & plorandorum oppoſitione, Vindicianus diſcurrit, non leuiter ſacros Ordines exulcerans.

VIND. APtum in plangendo ordinem Columbæ commendat Vindicianus, eiuſdem præſuppoſita diſtinctione membrorum in viua, & mortua ex ſatis nota, & familiari doctrina S. Auguſt. cuius loca idem Vindicianus commemorat, & Grauinam ſubtili aculeo pungit, quod & ſi eam diſtinctionem acceptet, *tamen nimium contendit Chriſti ſponſam eſſe fuſcam, & neſcio qua improborum obductione denigrari debere*.

TVRT. Sed *infixo aculeo fugit* (vt veteri prouerbio dicebatur) nec enim ſimpliciter enunciauit Turtur Eccleſiam eſſe fuſcam, quam totam pulchram Spiritus ſanctus prædicat, ſed cum modificatione illa *auerſos, & non dum conuerſos*, citans eundem Auguſt. 3. de doctrin. Chriſ. c. 32 & vt fucum lectori faceret ſimpliciter pronunciaſſe Vindicianus Turturi imponit, quod cum modificatione ſecundum quid, ſeu ſecundum aliquos (exponendo idem dictum quod eſt Auguſt.) pronunciauit.

VIND. Mox Grauinam ſugillat, *nimium diſcruciari quod Cardinalis etiã regulares perſonas exemplo Hieremiæ in bonas, & malas ficus, & in plures calathos iuxta viſionem S. Pachomij diſtinxerit*.

TVRT. Cum Theſſale ſomnium Oreſtis narrat, quando enim diſcruciatus Turtur ex illa partitione, cum in eo totus ſit, & in eo conatus ſit, vt in quacumque congregatione, quæ ſub cœlo eſt, bonos, & malos repetiri demonſtret? illud eſt quod ſolum impugnat Turtur, quod in vno calatho probet Vindicianus, quod columba ficus optimas ſelegerit, in cæteris mixturam corruptarum pronunciet. Quid eſt hoc (vt dicebat Ariſtophanes) niſi *ficos petere*, hoc eſt ex iſta blandiloquentia, non ſolum cum Athenienſibus ruſticis blandientibus ficus quotannis recipere, ſed etiam ab Vrbanis, & nobilibus ex vnius calathi extollentia, cæterorum depreſſione, maiora dona expetere? exinde ad argumenta Grauinæ eam diſtinctionem reprobantis, non in toto genere, ſed cum exceſſu vnius, ſuper alias accedit Vindicianus, diſſoluenda proponendo prius obiectionem, deinde adhibens potius fugam quàm vel apparentem ſolutionem.

I. OBIECTIONIS

Vindiciana ſolutio refutata.

VIND. ARgumentabatur Grauina (ſubdit Vindic.) *de eiuſmodi diſtinctione, & partitione inopportunam fuiſſe, & præbere materiam obloquendi, propter paucorum imperfectionem in omnes ordines.*

Exemplo, filiorum Noe potius tegentium, quã detegentium verenda patris, tegenda quam euulganda religioſorum delicta.

Imitatione S. Antonini, qui ſi clauſtralium remiſſionem deplorauit, eorumdem inſtaurationem occinuit.

Quid Vindicianus? *oblitum eſſe Grauinam concionatoris officium, cuius eſt bellum vitijs indicere, & ex Bernardo planctum mouere, &*

propterea

Digitized by Google

propterea non debuiſſe à tam inſigni Prælato auferre poteſtatem Regularium vitia corrigendi.

TVRT. Quis lachrymas detinuit plorantis? diſtributionem non probamus vt pro omnibus religionibus hinc planctus aut Threni tantum reſonent, pro vna vero & ſola ſint hinc lætitiæ, ſonitus, tripudia abſque gemitibus. Cum Ioannem Baptiſtam repudiaſſent Phariſæi, illa parabola à Domino perſtricti ſunt. *Cui ergo ſimiles dicam homines generationis huius* (dicebat Saluator) *& cui ſimiles ſunt? pueris ſedentibus in foro, & loquentibus ad inuicem, & dicentibus: cantauimus vobis tibijs, & non ſaltaſtis: lamentauimus, & non ploraſtis. Venit Ioann. Baptiſta neque manducans, neque bibens, &c. Venit filius hominis manducans, & bibens; & dicitis: ecce homo deuorator, & bibens vinum amicus publicanorum, & peccatorum.* Significans (ait Auguſt.) nec luctu pœnitentiæ in Ioanne ſignificata, neque ex lætitia Regni in modo conuerſandi Chriſti Domini, Iudæos conuerſos, nec ad planctum, nec ad ſpiritualem lætitiam. Per hos diuerſa quoque inſtituta deſignauit. quædam in maxima abſtinentia fundata, quædam quæ à communi vita non degenerant propter conuerſationem quoque peccatorum; & his cantus, illis planctus cõuenienter aptatur. Vtraq; vituperans, Iudæorum malitiã imitatur. Sed luſus ille puerorum (ex Cyrillo relato in catena) etiam hoc habebat in more quod nec *gaudentibus congaudebant mærentes, nec qui gaudebant confirmabant ſe flentibus; deinde arguebant ſe inuicem improperantes incompaſſionis malitia: tale quid* (ſubdit) *paſſam fuiſſe Iudæorum plebem vna cum Principibus, Chriſtus innuebat* &c. indicans permixtum debere eſſe luctum cum lætitia, & deploratos vnum ſubire chorum cum cantantibus, ne inuicem improperentur ex incompaſſionis malitia. Qui enim in Domino gaudent deploratis compatiendo eiuſdem ſe adiungere debent, & mœrentes, cum gaudentibus ſociare. Partiri ergo religioſos velut illam cateruam puerorum, vt à choro cantantium excludantur, qui planguntur, & mœrent; vel è contra, vt à plangentium turba gaudentes ſeparentur, vt inuicem, non ſe conforment, diſſonantiam maximam parit: impermixta eſſet diuerſitas, quæ ſic ordinanda, vt ex cantantium choro deplorati non excludantur, ſicut nec à mœrentibus exultantes; alioquin ſi mœſti ab inflantibus tibias, vel à timpanum pulſantibus ſegregentur, *quid* (vt dicit Auguſt.) *non audebit typhus* morticinæ pelliculæ? quo non ſe præcipitat *præſumptio carnis, & ſanguinis.*

Luc. c. 7.

Sed quis aufert à Prælatis virgam correctionis niſi qui in culpis iacere conſtituit? clamat Apoſtolus de Prælato, *vt potens ſit exhortari in doctrina ſana, & eos qui contradicunt arguere.* Et Eſaias; *clama ne ceſſes.* Vnde non negat Turtur quod affers Vindiciane de Apoſtolo dura exprobrante Neophitis Hebræis, opera mortua, iniuriam, & contemptum Chriſti, ſpe eoſdem alliciendo ad ſalutem, ſed modum deſiderauit in columbæ planctu, vt opportune hæc dicerentur. Vnde Gregor. ſic dicit; *ne Rector incautus ad loquendum proruat, hoc quod iam præmiſimus per ſemetipſam veritas diſcipulis clamat. Habete ſal in vobis &c. prouidendum quoque eſt ſollicita, intentione Rectoribus, vt ab eis non ſolum [verba] praua nullo modo, ſed ne recta quidem nimiè, & in ordinatè proferantur: quia ſæpe dictorum virtus perditur, cum apud corda audientium loquacitatis incauta importunitate leuigantur, & authorem ſuum hæc eadẽ loquacitas inquinat, quæ ſeruire auditoribus ad vſum profectus ignorat. Vnde benè per Moyſen dicitur: vir qui fluxum ſeminis patitur, immundus erit. In mente quippe audientium ſemen ſecuturæ cogitationis, eſt qualitas audita locutionis quia dum per aurem ſermo concipitur cogitatio [audientis] in mente generatur. Vnde & ab huiuſ-*

Epiſt. 48. Tit. 1. Eſ. 58. 2. p. Paſt. cap. 4. Leu. ca. 15.

huiuſmodi ſapientibus Prædicator egregius ſemi ni verbius eſt vocatus. Qui ergo fluxum ſeminis patitur immundus aſſeritur, quia multiloquio ſubditus ex eo ſe inquinat, quantò ſi ordinatè promeret, prolem recta cogitationis edere in audientium corda potuiſſet: dumq; incautus per loquutionem defluit, non ad vſum generis, ſed ad immunditiam ſemen effudit. Vnde Paulus quoq; cum de inſtantia prædicationis admone, ret dicit. Teſtificor coram Deo, & Chriſto Ieſu, qui iudicaturus eſt viuos, & mortuos per aduentum ipſius, & regnum eius: prædica verbum, inſta opportune, importune. Dicturus importune præmiſit opportune, quia ſcilicet apud auditoris mentē ipſe ſua vtilitate ſe deſtruit, ſi habere importunitas opportunitatem neſcit. Inopportuna redargutio, cum imperitæ multitudini culparum mōſtruoſitates religioſorum, & ſi redarguendæ proponātur. Id non intellectum (vt fingis Vindiciane) paruulis, ſed magis ſcandalum præſtat; Oues Iacob concipientes ſub aſpectu virgarum in canalibus, tales ediderunt partus, qualis erat virgarum varietas: nonne ad exempla Religioſorum maculati partus prodibunt, cum audiente populo lapſus Sanctorum, non ſecus ac ille dicere poterit Iouem ſinum Danaæ inuadentem intuendo, *qui templa cœli ſummo ſonitu concutit, & ego homuncio non facerem? & ego vero illud feci libens.* Quæ proles virtutis naſcetur ex cōceptu ſcandalorum mentibus ſupplicium infixo, niſi oblocutio, & peruerſa imitatio? mel virtutum religioſorum populis, nō fella ob oculos ponenda, vnde ſcriptum eſt: *ingreſſus eſt populus ſaltum, & apparuit fluens mel. Quid eſt* ait Greg *quod populus terræ ingreſſus ſaltum? niſi quia religioſi, & ſimplices viri, per exempla bonorum operum ſæpe ad notitiā ſæcularium deducuntur, vbi mel apparet, quia de exemplo boni operis, apud ſæculares inueniunt, & DEVOTIONIS latitudinem, & fructū VENERATIONIS. Quid eſt enim ager in ſaltu niſi deuotio in inculto, & inexpurgato corde ſæcularium? & quid mel ſuper faciem agri niſi dulcedo fauoris? qui meritò poſt ingreſſum vulgi apparere dicitur, quia videlicet aſpera ſæcularium corda, ſi prius religioſorum exempla non vident, nec latitudine deuotionis ſe valent diſtendere, nec alienæ ſanctitatis gloriam prædicare. Ante ingreſſum quidem tantum, ſaltus eſt, nec agrum habet, nec fluens mel, poſt ingreſſum verò & latitudinē agri habet, & dulcedinem mellis. quia ſæpe qui diligunt mundū, ſanctorum exempla feruenti amore recipiunt vt bonū quod vident, ſibi non ſolum placeat ſed etiā prædicare attentius concupiſcant.* Vindicianus vero mordicus tuetur rationabiliter eſſe intuenda propoſita ſcandala, *quia* inquit, *peſtilente flagellato ſtultus ſapientior erit*, neſciens eum locum ad iuſtitiam vindicatiuam referri, non correctionis virgam, quæ modum, & opportunitatem requirit. Nonnè velle publicè ea redarguere, & ſi publica, eſt fel in ſaltu potius apparere, vt non poſſint amplius ſæculares, nec deuotionis latitudinem colligere, & fructum venerationis? fel potius erat abſcondendum, & ſolummodo mel, exem pla bonorum, intuenda proponere. Iſraelitico etiam populo per Moyſen à Domino iubetur (vt idem aduertit Greg.) *vt cum quis egreditur ad requiſita naturæ mittat paxillum in baltheo, & foſſa humo abſcondat, quæ egeſta fuerint* vbi Greg. *Ventris quippe egeſtio fiſſa humo paxillū legitur, cum mentis noſtræ ſuperfluitas ſubtili redargutione diſcuſſa, ante Dei oculos per compunctionis ſuæ ſtimulum calatur.* Solus Vindicianus, quæ occultanda ſunt in publicum apparere non cogitans, oculis tranſeuntium ſubijcit, quod ſi terrenæ cogitationes noſtræ ab ira diſtricti Iudicis in humilitate mentis cęlantur, ita aliorum defectus, maximè religioſorum cælandi, non foſſæ effodiendæ, vt malus odor exhalet, cum noſtrum curare ſit vt ſimus Chriſti bonus odor in omni loco.

Aug. li. 2. de Ciuit. c. 7. — *1. Reg. c. 14* — *Ibid. lib. 5.* — *Prou. c. 19.* — *31. Mor. c. 13.*

VIND. Exemplum verò filiorum Noe à Grauina adductum ſic impetit Vindicianus,

quod

quod *ad rem non faciat, ad ſubditos potius pertinet, & reliquos, qui nullum, vel anguſtum in aliorum correptionem ius habent. Nunc autem* (ait Vindicianus) *Bellarminus ſcripſit, quæ Prælatum Eccleſiæ decebant, eumq; qui magis purpuram, quam illa virum ornaret.*

TVRT. Sed ad omnes quoque Doctores, & magiſtros in ſuo tamen ordine, & gradu idem exemplum extenditur, inter quos religioſi & ſacerdotes qui populum inſtruũt, qui meritò dicunt: *ſubiecit populos nobis*, ſunt enim ex adminiſtratione Sacramentorum, & prædicatione verbi, populorum ductores; quamuis principalius Patrum nomen, Epiſcopi, & ſupra ſortiantur: In quibus omnibus ſi non ſit aliquod imitandum, nullo modo propalandum: *ſubtilis namque* ait Gregor. *via tenenda eſt rectitudinis, & humilitatis, vt ſic reprehenſibilia magiſtrorum facta diſpliceant, quatenus ſubditorum mens à ſeruanda Magiſterij reuerentia non recedat, quod bene in Noe inebriato exprimitur, cuius nudata verecunda boni filij auerſi texerunt. Auerſari quippe dicimus quod reprobamus. Quid eſt ergo quod filij verecunda patris ſuperiecto dorſis pallio auerſi venientes operiunt; niſi quod bonis ſubditis ſic Præpoſitorum ſuorum mala diſpliceant, & vt tantum hæc ab alijs occultentur; operimentum auerſi referunt, quia iudicantes factum, & venerantes magiſterium, nolunt videre quod tegunt.* Nec Prælatis quoque verenda fratrum detegere licet, hoc eſt non ſeruato ordine charitatis, & opportunæ redargutionis. Vnicuique enim Deus mandauit de proximo ſuo. Vnde Chryſoſtomus vbi factum Cham recenſuiſſet, & pœnam, mox ad omnes ſermonem dirigens dicit: *Quid patientur, qui peccata fratrum cul-gant, & non ſolum non contegunt, & excuſant, ſed magis ea faciunt manifeſta, multaque ex hoc operantur peccata? quando enim manifeſtas fratris peccatum, non illum tantum ignominioſiorem feciſti, & ſegniorem fortè ad virtutis viam, ſed & eos qui audiunt facis negligentiores, & ad ſocordiam inducit: neque enim hoc ſolum, & Deum blaſphemare facis*; vt ibidem eleganter Sanctus proſequitur, concludens: *Ne detegamus proximorum lapſus, & ſi ab alijs eos didicerimus, ne ſatagamus vt nuditas videatur, ſed ſicut grati illi pueri obtegamus, adumbremus, admonitionibus, conſilijs.* Nouum eſt certè quod concedis Prælatis priuilegium, quod non concluditur ſub regulis charitatis, & ſolis ſubditis, non detegere verenda Prælatorum præceptũ intimari doces; eos vero, qui in alios ius habẽt à præcepto eximis; idque docuiſſe Cardinalem, qui potius *purpuram honorabat, quam ab illa honorabatur*, adiungis; tot peccata in tam ventoſa periodo committens, quot verba pronuncias, dum Cardinalem à charitatis legibus exemptum facis, ius alios corrigendi plus quam par eſt, extendens, & Cardinalitium conſeſſum tot Eminentiſſimorum virorũ virtutibus cumulatum, atque refertum, & ſplendoribus emicantem, ex vno radio illuſtrari potius, quam omnes ſimul vnum illuſtrare pueriliter iactans.

20. Mor. c. 15.

Hom. 29. in Geneſ.

VIND. In Sancti Antonini exẽplo, arguta ſubtilitate diſcrimen inuenire te putas, quod *S. Antoninus hiſtoriam texebat; Bellarm. Aſcetæ officium ſubibat, nec à S. Antonini veſtigijs declinauit, qui benignum affectum in regulares* (inquit Vindicianus) *effudit, ſe & alios ad orandum pro illis incitauit, eaſq; lacrymas elegit, quæ mores in meliora ſtudia commutaret.*

TVRT. Sed ſatis elumbe diſcrimen Vindicianus inuenit. Quid enim refert quod defectus aliorũ, vel Philippicè pandas, vel Aſceticè monſtres, aut hiſtorica diligẽtia manifeſtes? fortè ſolummodo prohibendi libri qui non hiſtoricè, ſed Aſceticè Prælatorũ, & Religioſorũ defectus enunciãt? quaſi nõ æquale periculum immineat honori, & famæ proximi ſi Aſceticè deſcribantur delicta, & non hiſtoricè recenſeantur. Si culpa hæc extenuari poſſet, hiſtoricus minus culpãdus, cuius eſt verũ nõ reticere ſi defectus

nõ promulgãdos promulgat, & propterea culpatur quia non rectè promulgat; & magis Aſceta, qui doctrinã paræneticam tradens, quid ſeruandũ ſit correctione, & reprehenſione, ipſe nõ ſeruat. Credo Præſulẽ, Præſulis veſtigia ſectatum: nec lacryma, vel oratio, & huiuſmodi actionẽ inopportunam illam reprehendẽdi ordines omnes ſine delectu perſonarum, & tẽporis iuſtificare poſſunt, & ſi intentio excuſari poſſit: nã & virga, & baculus correctionis opportunæ ipſa ſunt, quæ conſolantur, *ſi ſit amor, ſed non emolliens*. In reprehendendo (vt dicit Greg.) *ſit rigor, ſed non exaſperans, ſit zelus, ſed nõ immoderate ſæuiens, ſit pietas, ſed non pluſquã expediat, parcens: vt dum ſe in arce regiminis iuſtitia clementiaq; permiſcent, is, qui præeſt corda ſubditorũ, & terrẽdo demulceat, & tamen terroris reuerentiã demulcẽdo cõſtringat:* & ſic emẽdationis fructus habeatur, vt nullo modo religioſorum iniquitas propaletur &c.

1.3. *Paſt.* c.6.

II. OBIECTIONIS

Vindiciana ſolutio improbata.

IMprobat *diſtinctionem Grauina* (ait Vindicianus) *deplorantium à deploratis quod in deplorantibus collocentur viua membra, in deploratis arida reponantur, eo argumento, quod viua membra, in oculis* Dei *pateant: proinde cui tribuitur munus plangendi recordetur non in ſe, ſed in Domino gloriari: demum non ad omnes omnium ordinum profeſſores viui membri laudem extendendam, ſed ad eos qui vera viuaq; charitate informãtur*. Quid Vindicianus fatetur, *nonniſi ex ſola charitate viuos eſſe filios Eccleſiæ & tamen rigidam*, ait, *cenſuram Grauinæ, neque admittere poſſe: nam, ait, ſacræ litteræ non diſcernunt* Dei *amicitiam tantum ex Deo cognitis arcanis donis, ſed ex legitimo vſu donorum, infinitus enim theſaurus eſt hominibus, quo qui vſi ſunt participes facti ſunt amicitiæ Dei, propter diſciplinæ dona commendati, diſciplinam intelligens initium ſapientiæ, quæ diſciplina concupiſcentia, & cura diſciplinæ dilectio, dilectio cuſtodia legum, cuſtodia legum conſummatio incorruptionis, incorruptio facit eſſe proximum Deo; in qua gradatione indicia clariſſima viui membri habemus, etiam ſi corda non ſcrutemur: etiam* S. *Auguſt. hoc modo cum Ioanne diſcreuit paleas à tritico, abſq; reſpectu ad veram & vitalem cuiuſq; charitatem quæ Deo comperta manet.*

VIND.

Gloriatur Grauina quod rigida ſit eius cẽſura, etiamſi vt dixit ille [*Vexet cenſura columbas*] nam cum ex inſigni laude veri, & viui membri quis extolli poterat, nõ ad indicia, ſed & ad rei veritatem ſecundum ſe & formaliter (vt magiſtros loqui decet allocutus eſt) de verè enim viuo mẽbro tractabatur, ac proinde ad formale conſtitutiuũ oculos direxit, ad charitatem, qua cũ diſcernantur pij ab impijs, id nõ poteſt niſi oculis ſponſi innoteſcere. Vnde ſe extollẽdi ex hac ignoratione præſidium? & ſi manifeſta ſint opera carnis, vt non difficile cognoſci queãt impietatis radices; fructus tamen ſpiritus non demonſtrant manifeſte radicem, cum eoſdem hypocriſis poſſit ſimulare, & poteſt mentiri iniquitas ſibi, & de ſua iuſtitia applaudere: ſunt enim, ait Greg. *nonnulla quæ ſciri à nobis facilè nequeunt, etiam cum geruntur, nam ſæpè recto ſtudio cõtra delinquentium culpas accendimur, & cum vltra æquitatis metas per iram rapimur, hoc zelum iuſtæ diſtrictionis extimamus. Sæpè officium prædicationis aſſumimus, vt per hoc fraternæ vtilitati ſeruiamus, ſed niſi placeamus cui loquimur, nequaquam libẽter accipitur quod prædicatur &c. Horrendum, modo vnum, idemq; opus culpa peragit, quod virtus inchoauit. Sæpè & ab ipſis exordijs aliud cogitatio expetit, alia actio oſtendit. Sæpè ſe fidelẽ ſibi, nec ipſa cogitatio exhibet, quia aliud ante mentis oculos verſat, & longe ad aliud ex intentione feſtinat: nam plerumque nonnulli terrena præmia appetunt, & iuſtitiam defendunt, ſeq; innocentes exiſtimant, & eſſe defenſores rectitudinis exultant, quibus ſi ſpes nũmi ſubtrahitur, à defenſione protinus iuſtitiæ ceſſatur, & tamen defenſores iuſtitiæ ſe cogitant, ſibiq; ſe rectos aſſerunt, qui nequaquam rectitudinem, ſed nummos*

TVRT.

9. *mor.* c.13

by Google

mos quærunt &c. ſæpè rectà agimus, nequaquam præmia, nequaquam laudes ab hominibus expectamus, ſed tantum mens in ſui fiduciam erecta, his à quibus nihil expetit, placere contemnit, eorũ iudicia deſpicit, ſeq; malè liberum per abrupta elationis rapit, & inde ſub vitio peius obruitur, vnde quaſi deuictus vitijs nullis ſe appetitionibus ſubiacere gloriatur &c. vnde rectè dicitur: etiam ſi ſimplex fuero hoc ipſum ignorabit anima mea. Quare cum non poſſit amicitia cum Deo (etiam fatente Vindiciano) non niſi indicijs deprehendi, quæ nec certam exhibent cognitionem, propterea non ſe exiſtiment eſſe certò de viuorũ numero laudati fictè Vindiciani clientes, ac proinde quaſi ex officio ſibi aſſumere debere Threnos, & planctũ: & ſi ex indicijs quæ deprehendit affectum prauum non cognoſcat ſe habere deplorans, de charitate adhuc incertus, ſi pro charitate de aliorum defectibus dolet, de hoc dolẽdum quoque, quod adhuc proximis, & de Dei donis ſit incertus, & in ſpem aſſurgat, ad ſanctas operationes exercendas, etiam alios plangendi, ita tamen, vt ſeipſum quoque plangat. vnde Gregor.

4. mor. c. 18. *Viri ſancti ita incerti ſunt, vt confidant, atq; ita confidunt, vt tamen ex ſecuritate non torpeant, quia ergo plerumque mens, & imperita rectis actibus trepidat: reſtat poſtquam bonum opus agit, lachrymæ expiationis exquirantur, quatenus ad æterna præmia meritum recti operis ſubuehat humilitas poſtulationis*, alioquin ſi ſolis indicijs fallacibus inhærebit, & non in Dei bonitate confidat, & de eius iuſtitia, & iudicio trepidet, quantumuis lacrymis obruatur, ſe potius merget, quam emerget, & potius inquinabitur, quam mundabitur, etiam ſi alios lacrymis lauare videatur;

Cap. 19. *ſunt namque nonnulli*, ait Gregor. *qui lamenta habent, ſed humilitatem non habent, quia afflicti plangunt, ſed tamen in ipſis fletibus, vel cõtra proximorum vitam ſuperbiunt, vel contra ordinationem conditoris eriguntur. Hi nimirum, aquas habent, ſed niuis aquas non habent, & mundi eſſe nequeunt, quia humilitatis fletibus minimè lauantur, ſed etiamſi lamentis ſuperna compunctionis plangentes mundarentur* (vt ponderat idem Gregorius) *intentam etiam Deo animam ipſa adhuc corruptibilis caro diuerberat, eiusq; amoris pulchritudinem obſcurat, & illicitis cogitationum motibus fœdat.* & lacrymarum fluentis indiget, vt leuiculas culpas abluat.

III. OBIECTIONIS

A Vindiciano oppugnata vindicatio.

ET hic Vindicianus reprehendendum pronunciat Grauinam dicentem: *Non debere aſtringi ſolum planctum ſuper alios ad ſola viua membra, cum omnium ſit membrorum cauſa communis, & in omni congregatione mali boniſque admiſceantur: vnde intulit, quod non eſt aliquis cœtus dicendus membrum viuum, vnde, nec Eccleſia membrum viuum attitulatur, ſed corpus quod membra viua, & mortua continet.* VIND.

Merito non fecit ſeparatum cuneum Grauina flentium atque dolentium, ſed permixtè in omni religione deploratos, & deplorantes permiſcuit, propterea omniũ eſſe cauſam communem voluit, ne vnus ſe aduerſus alterum inflaret, ſed quo artificio Vindicianus plangendi communem cauſam facit? TVRT.

Omnibus ait *mortalibus gemendi neceſſitatem incumbere, ſed cum diſcrimine inter mortuos, & viuos: mortui deflere debent, vt vitalem* (ait) *auram recipiant: viui ſe, & alios plangere vt adeptam ſpiritus copiam vbique conſeruent, & adaugeant: ſic Eſaias reos, & innocentes inuitauit ad fletum: ſic in Prato Sophronij Georgius excitauit vnumquemque ad plorandum ſe, pro ſua noxa, vel innocentia, & in alios commiſeratione, ita & Bellarm.* ait, *idipſum præſtitit, quin? idemmet iuſtus poteſt habere rationem deplorantis, & deplorati, dum à bonis meritis culpas abſtrahit, quarum intuitu, & deformitate turbatur, vnde, & Apoſtolus turbatur de corpore mortis huius, etiamſi maximis donis eſſet cumulatus.* & idẽ ait, *eſſe deplorandos alios, ac ſeipſum per abſtractionem malorum à bonis meritis, & factis &c.* VIND.

TVRT. Dicat Vindicianus, & fateatur, ſi in ea parte corrupta ſint viui, qui aliorum errata valeant deplorare, & ſeipſos quoque pro ſua culpa, vel erga alios, ex innocentia, & commiſeratione, & illa ſubtili abſtractione, ſint quoque ijdem qui plangentes, & deplorati? Si affirmet: illa eſt cauſa communis quam euincebat Turtur, vt in omni ſtatu ſint deplorantes, & deplorati, ac ſubinde viua; & mortua vbique membra, in omni congregatione reperiantur. Si neget, ſeparatus cuneus in ſuperbiæ monte à Vindiciano locatur, qui eò damnabilior, quo Ep. 90. elatior, rectè Bleſenſis. *Superbia natione cæleſtis eſt, ſemper in altum nititur, vt grauius cadat*; erudiantur iſti lamentatores, & deplo- 33. mor. c. 8 ratores aliorum ordinũ à Gregorio, quod *plerumque vni eidemque homini, & inſunt quadam iudicabilia, quæ apparent, & magna quæ latent. In nobis autem ſæpè magna in facie prodeũt, & nonnumquam, quæ reprehendenda ſunt, occultantur. Hinc ergo humilianda eſt noſtra mentis elatio, quod, & illorum, infirma ſunt, & in publico noſtra vulgantur. Quas ergo de aperta infirmitate reprehendimus, ſupereſt, vt de occulta fortitudinis æſtimatione veneremur, & ſi de aperta ſe infirmitate noſtra mens eleuat, occulta ſua infirmitate conſiderans ſe ſe in ſua humilitate premat.* Eam vero propoſitionem defendit, quod cum vna communitas Eccleſiæ alteri comparatur, non poteſt viui membri totaliter, quoad omnes, ſibi rationem vindicare, ne tota illa congregatio in ſe continere videatur ſolos viuos. Nobilius eſt viui nomẽ quàm Sancti, viui enim membri ratio complectitur illos ſolum qui per charitatem quoque Chriſto incorporantur, vt Seſſ. 6. c. 19 definit Concil. Tridentinum: Sancti vero etymon nedum charitate præditos, ſed quoſcumque, etiam ſi non omnes charitate ornati ſint fideles, ex fidei profeſſione complectitur, vnde Paulus ſcribens omnibus Chriſtianis, qui Romæ erant, Sanctos Rom. 1. eos vocat: *Omnibus qui Romæ ſunt vocatis ſanctis.* Vnde ad excludendam exiſtimationẽ Catharorum, & aliorum Nouatorum dicentium ſolum viua membra pertinere ad Eccleſiam, noluit Eccleſia viuam ſe attitulare, ſed ſanctam, ne peccatores qui mortua membra ſunt excludi viderentur.

Solam autem Vindicianus Societatem VIND. defendit callide, & ficte: *poſſe dici verũ, & viuum, membrum, quando per Antonomaſiam, ait, vrbs opulenta dicitur propter multitudinem potẽtiorum habitatorum; integer exercitus victor, etiamſi non omnes milites pugnæ aleam ſubierint, & Eccleſia viuum Chriſti membrum, & tota pulchra dici nihil prohibet, non ſecus, ac vetus Hieruſalem domina gentium, & Princeps Prouinciarũ pronũciabatur, vt ſupponitur ex materia de fide.*

Sed alia eſt ratio membri viui, alia ra- TVRT. tio ſancti: ratio viui conſiſtit in viuificantis gratiæ, & charitatis vita: at hæc non eſt forma conſtitutiua Eccleſiæ corporis: admittimus comparationẽ in ordine ad ſanctitatem, nõ in ordine ad eſſe viuum. Si ergo non conſtituitur Eccleſia per eſſe viuum, multo minus conſtituuntur in eſſe cætere communitates Eccleſiæ, ex eadem enim ſpecifica forma totum, & partes denominãtur. Ratio ſancti conſiſtit in gratia principaliter: minus principaliter in fide, fideique profeſſione, quod vniuerſalius eſt, cũ ergo ſanctitas analogicè vniuerſa complectatur mẽbra Eccleſiæ: eſſe vero viuum nequaquam, ſancti nõ viui rationem aſſumpſit Eccleſia, & quamuis viuam ſe potuiſſet attitulare, non membrũ viuum, ſed corpus viuũ ſe attitulaſſet, & in ea acceptione, neque denotata fuiſſent omnia membra viua, ſed propter multa membra viua, viuam ſe attitulare potuiſſet; cæterum membrum viuum totalitatem eiuſdem membri interdum ſignificat, vt ſi viuum ſit, nulla eius pars excludatur, vt auris, naſus, quare ne putetur quod omnis pars Eccleſiæ ſit viuificata ſpiritu gratiæ, membrum viuũ noluit ſe appellare, & ſi Vindicianus

nouus

nouus Adam omne quod libuerit appellare, ipſum erit.

VIND. Quid inde conficitur diſcurſu Vindiciano? *poteſt Societas dici verum, & viuum membrum Eccleſiæ, quia multi ſunt in gratia.*

TVRT. Sed quæſo te, quid amplius habebit præ cæteris? an ita aliæ religiones ſunt mẽbra mortua, vt nulla in aliquibus, vel multis vitæ gratiæ ſigna appareant? & ſi vel vnus eſſet, aut duo (vt ad hominem arguatur contra Vindicianum) eadem ratione propter illos paucos, cur non vocas viuum membrum congregationes ordinum reliquorum? ſi propter paucos victores, addo ſi propter vnum victorem, exercitus dici poteſt victor. imo, & ſi cum Societas aliqua, vel communitas totius Societatis debitum perſoluit, vel quęlibet ſatisfeciſſe dici poſſet de rigore iuſtitiæ, cur viui rationem à tota communitate excludis, propter multos quos prætendis mortuos? non omnes ergo ſelectos milites fatearis neceſſe eſt, *nam & multi ſunt*, ait Greg. *qui volunt eſſe humiles, ſed tamen ſine deſpectu, eſſe contenti proprijs, ſed ſine neceſſitate, eſſe caſti, ſed ſine maceratione corporis, eſſe patientes, ſed ſine contumelijs volunt, cumque adipiſci virtutes quærant, ſed labores virtutum fugiant, quid aliud quàm exhibere belli certamen in campo neſciunt, & triumphare in vrbibus de bello concupiſcunt?* In æqua conditione ergo ceſſat comparatio, & erectio ſuper cęt. alioquin ſi ſe effert hoc primum damnum patitur (ex Greg.) ſuperbus, *quod clauſo cordis oculo iudicij æquitatem perdit: nam cuncta, quæ ab alijs bona geruntur diſplicent, & ſola ei quæ ipſe, vel praue egerit placent, ſemper aliena opera deſpicit, ſemper miratur; quæ ipſe facit, quia & quicquid egerit egiſſe ſe ſingularter credit, atque in eo quod exhibet per gloria cupiditatem ſibimet fauet per cognitionem, & cum ſe in cunctis tranſcendere cæteros exiſtimat, per lata cogitationum ſpacia, ſecum deambulans laudes ſuas tacitus clamat.* Sed non ignorabat (dicit Vindicianus) Bellarminum, ſuo gemitu mortua regularium membra proſcindere; *cum omnibus mortalibus incumbat plangendi neceſſitas malis, & bonis; illis, vt vitã recipiant; his vt adeptam vitam conſeruent, & adaugeant, vnde omnes habitatores Hieruſalem innocentes, & rei* (ait Vindicianus) *ad plangendum inuitantur*, & Gregorij ſolitarij dicto confirmat, quem legimus, *vel pro ſua noxa, vel innocentia, & in alios commiſeratione ad plangendum inuitaſſe.*

7. mor. c. 12.

Lib. 34. mor. c. 18.

VIND.

TVRT. Non contemnit Turtur hanc explicationem, dummodo in Societate fateatur Vindicianus eſſe membra mortua mixta viuis, ſicut in omnibus religionibus fatetur Turtur. imò ea proprietas eſt iuſti plangentis, quod (vt ait Ambroſius) *ſe accuſet pro alio, etiam ſi ipſe non habeat, quod accuſet*, quod autem vt alios accuſet, ſeipſum excuſet, non iuſtus ſed Phariſæus deprehenditur: & præſtat tunc peccatoribus, & cæteris mortuis membris numerari, & per pœnitentiam reuiuiſcere, quàm ſuperbiẽdo, aliorum commiſeratione, à iuſtitia cadere. Exiſtimant ſe alij eſſe cœlos ſtillantes ſtillas lacrymarum ſuper corda peccatorũ, ſed neſciunt multoties deploratos in meritis deplorantes excedere, nam ex Chryſologo de aquis fletuum cantatur illud, *& aquæ, quæ ſuper cœlos ſunt laudent nomen Domini.* & iterum *en mutatur ordo rerum, pluuiã terra cœlum dat ſemper, ecce nunc rigat terra cœlum, imo ſuper cœlos, vt vſque ad Dominum imber lacrymarum proſiliat.* Sint ipſi innocẽtes, ſufficit cæteris religioſis, vt ſint pœnitentes, & ſuper cœlos ex humilitate collocentur.

Ser. 15.

VIND. *In vnoquoque* (ſubdit Vindicianus) *poſſumus diſtinguere plorantem à deplorato, ſicut Apoſtolus in ſeipſo inferiorem à ſuperiori diſtinguebat, vt mens à bonis meritis ſe abſtrahens, malefacta deploret, ſimileque Greg. aduertit in pœnitentia Magdalenæ, &* (ſubdit Vindicianus) *idem iuris eſſe in aliis deplorandis, quod in ſeipſo,*

 id eſt,

TVRT. Dicat Vindicianus, & fateatur, ſi in ea parte corrupta ſint viui, qui aliorum errata valeant deplorare, & ſeipſos quoque pro ſua culpa, vel erga alios, ex innocentia, & commiſeratione, & illa ſubtili abſtractione, ſint quoque ijdem qui plangentes, & deplorati? Si affirmet: illa eſt cauſa communis quam euincebat Turtur, vt in omni ſtatu ſint deplorantes, & deplorati, ac ſubinde viua; & mortua vbique membra, in omni congregatione reperiantur. Si neget, ſeparatus cuneus in ſuperbiæ monte à Vindiciano locatur, qui eò damnabilior, quo elatior, rectè Bleſenſis. *Superbia natione cœleſtis eſt, ſemper in altum nititur, vt grauius cadat*; erudiantur iſti lamentatores, & deploratores aliorum ordinũ à Gregorio, quod *plerumque vni eidemque homini, & inſunt quædam iudicabilia, quæ apparent, & magna quæ latent. In nobis autem ſæpè magna in facie prodeũt, & nonnumquam, quæ reprehendenda ſunt, occultantur. Hinc ergo humilianda eſt noſtra mentis elatio, quod, & illorum, infirma ſunt, & in publico noſtra vulgantur. Quas ergo de aperta infirmitate reprehendimus, supereſt, vt de occulta fortitudinis æſtimatione veneremur, & ſi de aperta ſe infirmitate noſtra mens eleuat, occulta ſua infirmitate conſiderans ſe ſe in ſua humilitate premat.* Eam vero propoſitionem defendit, quod cum vna communitas Eccleſiæ alteri comparatur, non poteſt viui membri totaliter, quoad omnes, ſibi rationem vindicare, ne tota illa congregatio in ſe continere videatur ſolos viuos. Nobilius eſt viui nomẽ quàm Sancti, viui enim membri ratio complectitur illos ſolum qui per charitatem quoque Chriſto incorporantur, vt definit Concil. Tridentinum: Sancti vero etymon nedum charitate præditos, ſed quoſcumque, etiam ſi non omnes charitate ornati ſint fideles, ex fidei profeſſione complectitur, vnde Paulus ſcribens omnibus Chriſtianis, qui Romæ erant, Sanctos eos vocat: *Omnibus qui Romæ ſunt vocatis ſanctis.* Vnde ad excludendam exiſtimationẽ Catharorum, & aliorum Nouatorum dicentium ſolum viua membra pertinere ad Eccleſiam, noluit Eccleſia viuam ſe attitulare, ſed ſanctam, ne peccatores qui mortua membra ſunt excludi viderentur.

Ep. 90.

33. mor. c. 8

Seſſ. 6. c. 19

Rom. 1.

VIND. Solam autem Vindicianus Societatem defendit callide, & ficte: *poſſe dici verũ, & viuum, membrum, quando per Antonomaſiam, ait, vrbs opulenta dicitur propter multitudinem potẽtiorum habitatorum; integer exercitus victor, etiamſi non omnes milites pugnæ aleam ſubierint, & Eccleſia viuum Chriſti membrum, & tota pulchra dici nihil prohibet, non ſecus, ac vetus Hieruſalem domina gentium, & Princeps Prouinciarũ pronũciabatur, vt ſupponitur ex materia de fide.*

TVRT. Sed alia eſt ratio membri viui, alia ratio ſancti: ratio viui conſiſtit in viuificantis gratiæ, & charitatis vita: at hæc non eſt forma conſtitutiua Eccleſiæ corporis: admittimus comparationẽ in ordine ad ſanctitatem, nõ in ordine ad eſſe viuum. Si ergo non conſtituitur Eccleſia per eſſe viuum, multo minus conſtituuntur in eſſe cætere communitates Eccleſiæ, ex eadem enim ſpecifica forma totum, & partes denominãtur. Ratio ſancti conſiſtit in gratia principaliter: minus principaliter in fide, fideique profeſſione, quod vniuerſalius eſt, cũ ergo ſanctitas analogicè vniuerſa complectatur mẽbra Eccleſiæ: eſſe vero viuum nequaquam, ſancti nõ viui rationem aſſumpſit Eccleſia, & quamuis viuam ſe potuiſſet attitulare, non membrũ viuum, ſed corpus viuũ ſe attitulaſſet, & in ea acceptione, neque denotata fuiſſent omnia membra viua, ſed propter multa membra viua, viuam ſe attitulare potuiſſet; cæterum membrum viuum totalitatem eiuſdem membri interdum ſignificat, vt ſi viuum ſit, nulla eius pars excludatur, vt auris, naſus, quare ne putetur quod omnis pars Eccleſiæ ſit viuificata ſpiritu gratiæ, membrum viuũ noluit ſe appellare, & ſi Vindicianus

nouus

nouus Adam omne quod libuerit appellare, ipſum erit.

VIND. Quid inde conficitur diſcurſu Vindiciano? *poteſt Societas dici verum, & viuum membrum Eccleſiæ, quia multi ſunt in gratia.*

TVRT. Sed quæſo te, quid amplius habebit præ cæteris? an ita aliæ religiones ſunt mẽbra mortua, vt nulla in aliquibus, vel multis vitæ gratiæ ſigna appareant? & ſi vel vnus eſſet, aut duo (vt ad hominem arguatur contra Vindicianum) eadem ratione propter illos paucos, cur non vocas viuum membrum congregationes ordinum reliquorum? ſi propter paucos victores, addo ſi propter vnum victorem, exercitus dici poteſt victor, imo, & ſi cum Societas aliqua, vel communitas totius Societatis debitum perſoluit, vel quęlibet ſatisfeciſſe dici poſſet de rigore iuſtitiæ, cur viui rationem à tota communitate excludis, propter multos quos prætendis mortuos? non omnes ergo ſelectos milites fatearis neceſſe eſt, *nam & multi ſunt*, ait Greg. *qui volunt eſſe humiles, ſed tamen ſine deſpectu, eſſe contenti proprijs, ſed ſine neceſſitate, eſſe caſti, ſed ſine maceratione corporis, eſſe patientes, ſed ſine contumelijs volunt, cumque adipiſci virtutes quærant, ſed labores virtutum fugiant, quid aliud quàm exhibere belli certamen in campo neſciunt, & triumphare in vrbibus de bello concupiſcunt?* In æqua conditione ergo ceſſat comparatio, & erectio ſuper cęt. alioquin ſi ſe effert hoc primum damnum patitur (ex Greg.) ſuperbus, *quod clauſo cordis oculo iudicij æquitatem perdit: nam cuncta, quæ ab alijs bona geruntur diſplicent, & ſola ei quæ ipſe, vel prauè egerit placent, ſemper aliena opera deſpicit, ſemper miratur, quæ ipſe facit, quia & quicquid egerit egiſſe ſe ſingulariter credit, atque in eo quod exhibet per gloriã cupiditatem ſibimet fauet per cognitionem, & cum ſe in cunctis tranſcendere cæteros exiſtimat, per lata cogitationum ſpacia, ſecum deambulans laudes ſuas tacitus clamat.* Sed non ignorabat (dicit Vindicianus) Bellarminum, ſuo gemitu mortua regularium membra proſcindere; *cum omnibus mortalibus incumbat plangendi neceſſitas malis, & bonis; illis, vt vitã recipiant; his vt adeptam vitam conſeruent, & adaugeant, vnde omnes habitatores Hieruſalem innocentes, & rei* (ait Vindicianus) *ad plangendum inuitantur*, & Gregorij ſolitarij dicto confirmat, quem legimus, *vel pro ſua noxa, vel innocentia, & in alios commiſeratione ad plangendum inuitaſſe.*

7. mor. c. 12.

Lib. 34. mor. c. 18.

VIND.

TVRT. Non contemnit Turtur hanc explicationem, dummodo in Societate fateatur Vindicianus eſſe membra mortua mixta viuis, ſicut in omnibus religionibus fatetur Turtur. imò ea proprietas eſt iuſti plangentis, quod (vt ait Ambroſius) *ſe accuſet pro alio, etiam ſi ipſe non habeat, quod accuſet*, quod autem vt alios accuſet, ſeipſum excuſet, non iuſtus ſed Phariſæus deprehenditur: & præſtat tunc peccatoribus, & cæteris mortuis membris numerari, & per pœnitentiam reuiuiſcere, quàm ſuperbiẽdo, aliorum commiſeratione, à iuſtitia cadere. Exiſtimant ſe alij eſſe cœlos ſtillantes ſtillas lacrymarum ſuper corda peccatorũ, ſed neſciunt multoties deploratos in meritis deplorantes excedere, nam ex Chryſologo de aquis fletuum cantatur illud, *& aquæ, quæ ſuper cælos ſunt laudent nomen Domini.* & iterum *en mutatur ordo rerum, pluuiã terra cælum dat ſemper, ecce nunc rigat terra cælum, imo ſuper cælos, vt vſque ad Dominum imber lacrymarum proſiliat.* Sint ipſi innocẽtes, ſufficit cæteris religioſis, vt ſint pœnitentes, & ſuper cœlos ex humilitate collocentur. *Ser. 15.*

VIND. *In vnoquoque* (ſubdit Vindicianus) *poſſumus diſtinguere plorantem à deplorato, ſicut Apoſtolus in ſeipſo inferiorem à ſuperiori diſtinguebat, vt mens à bonis meritis ſe abſtrahens, malefacta deploret, ſimileque Greg. aduertit in pœnitentia Magdalenæ, &* (ſubdit Vindicianus) *idem iuris eſſe in aliis deplorandis, quod in ſeipſo,*

id eſt, vt illum explicemus, vt ſicut idem eſt deplorans, & deploratus, abſtrahẽdo mala facta à rectis, ita reſpectu cęterorum ad ipſum fieri poteſt, vt plangenda, à bonis factis in alijs ſeparemus.

TVRT. Vtique ſi id præſtitum eſſet à gemente Colũba, vel ſi id explicatũ eſſet, nulla Turturis compoſitione opus fuiſſet, nunc vero, quia humilis Societas non ſuorũ peccata plangẽda, ſed ad aliorum ordinũ putrida aſſerta cadauera collacrymandũ ex preſſis verbis inuitata eſt, ſola à planctu de delicto è culpa inuitata videtur excludi, quæ ad ſolam ex commiſeratione deplorationem ſtimulata. qua ergo fronte contra Grauinã concludis Vindic. non illis ſolis, ſed omnium viuis religionũ mẽbris negotium alios plangendi Bellarminũ præſcripſiſſe? & licet ab omnibus Chriſti fidelib. Columbæ auctor gemitus expoſcat cap. 2. & c ſpeciales lacrymas, à ſuis videtur peculiariter exigere, dum ſpecialiter ſuam matrem ad plangendum inuitat, quaſi iſti ſint Metaphyſici, qui merita à culpis abſtrahẽtes exitus aquarum deducant, ſuper noxas pœniteat religioſorum, etiam ſi virtutibus floreant, & multo magis ſi cum bonis operibus intendant ſuper numeroſam multitudinem, & relaxationem, imo corruptionem omnium ordinum religioſorũ. Semel accipe Vindiciane qui recuſas, & refutas Turturis benignas excuſationes cum merearis accuſationes, raros eſſe innocentes, multo plures pœnitentes, & peccatores, in quibus *quædam ſunt peccata viua, quædã quæ occiduntur, viua* ex Gregor. *quæ aut in mente adhuc per concupiſcentiam regnant, aut quæ per conuerſionem contempta, ſed per pœnitentiã adhuc non ſunt deleta, illa quidem viuunt adhuc ad voluptatem, iſta viuunt ad pœnam: quia & ſi peccare deſeruimus, niſi commiſſa plangamus commiſſorum obligatione retinemur.* Deploratorũ ergo communior cauſa videtur, quæ non ad reputatos relaxatos reſtringenda erat. *In 6. I. Reg. c. 15.*

CAPITIS QVINTI ANIMADVERSIO.

Vbi quàm legitimè Grauina Cardinalem excuſet, oſtenditur, & ſardonico riſui Vindiciani inſultantis occurritur.

SVMMA CAP.

In eo autem plangendi genere excuſatur columba, quæ ex feruenti zelo, vt in multis ſanctis accidit, exceſſit, vt propterea opus de gemitu columbæ alium Parentem habere ſit exiſtimatum. Sed ſi deplorantis columbæ geminus fœtus, lapſus venialis fuit, quo magni nominis Doctores etiam irretiti quem charitate Chriſtiana Turtur etiam excuſauit & modificauit.

IRonicè Grauina adhuc impetitur à Vindiciano dicente, quod *ex aulica conſuetudine didicerit Principum auribus parcere, neque vel abſentibus obiectare, quæ olim innoteſcẽt, vnde Paulus in Principem Sacerdotum pro latam vocem liberius mitigauit; idcirco Cardinalem, ſi in correctionis verbo, zelo, & pietatis feruore exceſſiſſet, excuſandum ſuſcepiſſe palamque profeſſum, tantum aduerſus furioſorum linguas, qui verba columbæ malitiosè diſtorquerent, defenſiones paraſſe. Quam autem ingenioſè pium Grauinæ propoſitum executus ſit, amico lectori monſtrare conſtitui.* VIND.

TVRT. Non ex aulica conſuetudine Grauina didicit Principes maximè ſacerdotali prȩeminẽtia inſignitos reuereri, ſed è ſcripturarum penu, & PP. doctrina quorum libros terit, ſolam cellã diligens, non curias Principum frequentare (quorũ ſcalæ ambitioſorum & ocioſorum veſtigijs attritæ, & pœne conſumptæ) didicit ex Bleſenſi, quòd *Sacro eloquio pollens, qui tenetur fontes deriuare ſuos, talentumque ſibi à Domino traditum cum lucro ad Dominum reportare, omnino inexcuſabilis eſt, ſi curialibus vinculis ſe innectit.* Ep. 14. Si interdum illas adit, nonniſi ad Eccleſiaſticos pergit, ad Archiepiſcopale Palatiũ, ad Sancti Officij tribunal, quod ſui muneris eſt præſtat, non vt fauores captet, vel tempo-

Digitized by Google

temporalia bona, quæ tãdem aſſequuntur venatores, & aucupes Dominorum, quibus obſequia exhibent, prædam magis ſequentes, quam homines. Vnde non vt aulicus, ſed vt Theologus reuerentiã quibus debeatur, didicit, & ex ijſdem Tribunalibus apprehendit, quomodo temerariæ, ſcandaloſæ propoſitiones expurgãdæ ſint, & cenſurandæ.

Quod vero minus feliciter Grauina ſuũ propoſitum in reuerentia erga Cardinalẽ aſſecutus ſit eundem excuſando, hoc argumento probat, Logomachia ſe crucians.

VIND. *Excuſatio ait reum fatetur, non abſoluit, ſolũ delicti grauitatẽ minuit* (ex authoritate Gregorij) *Si ergo Grauina excuſationes pro Cardinali texit, malè conſuluit eius innocentiæ, præſertim adhuc in dicta cauſa: quod præcipitandi genus in Exconſule Leontio vehementer reprehendit*, hic diſcurſus Vindiciani.

Lib. 8. ep. c. 51.

TVRT. Si præcepta Platonis Grauina ſeruare voluiſſet, illud de Legibus tranſcripſiſſet Αγὼν οὐδεχεται χήψεις, id eſt, *certamen non admittit excuſationes*: acrius in propoſitionẽ, ſicut pure prolata eſt, ſpicula contorſiſſet: nunc vero excuſationẽ immiſcendo à certamine abſtinuit, & non vt fingis Vindiciane: *Totam Turturis molem in tam ampliſſimum Card. velut in arcẽ catapultas detorquet.* Illud tamen præceptũ Bern. ſeruauit Grauina. *Caue alienæ conuerſationis eſſe, aut curioſus explorator, aut temerarius iudex, etiamſi perperam actum quid deprehendas, nec ſic iudices proximum, magis autem excuſa: excuſa intẽtionem, ſi opus non potes, puta ignorantiã, puta ſubreptionem, puta caſum. Quod ſi omnem diſſimulationem rei certitudo recuſat. ſuade nihilominus ipſe tibi, & dicito apud temetipſum: vehemens tẽtatio fuit, quid de me illa feciſſet, ſi accepiſſet in me ſimiliter poteſtatẽ* plus præſtitit Grauina, qui cum cerneret religioſorum traductionẽ in particulari, diſſimulationem non pati poſſe, pro perſonæ aſſerentis reuerentia, nec ignorantiam, nec ſubreptionẽ, nec caſum, in homine ſapientiſſimo notare voluit, ſed exceſſum ſolum de feruenti Zelo promanantem. an eſt hoc vel minimam culpeculam in Eccleſiaſtico Principe denotare? Turpiter paralogizas Vindiciane, quod excuſatio culpam monſtrat, innocentiã denigrat, nam ſi vel de limine ſcholas Thomiſticas ſalutaſſes didiciſſes ab Angelico *intentionem excuſare operantem, ſi per ſe illud nõ intendat, & vt in plurimum non accidat, vt ſi incidens lignum in ſylua per quã tranſit homo proijciens lignum interficiat hominem, &* [*ſecundũ eundem*] *excuſari dicitur quod eſt ſimile malo, licet non ſit malum, vel non eſt tantum quantum apparet: item actus excuſatur, vel ex parte facientis quod non imputetur ei, vel ex parte actus quod non ſit malus*, ſuffragatur authoritas Gregorij dicentis, *turpe eſſe defendere, quod iuſtum non eſſe conſtitiſſet*, hoc enim manifeſtum peccatum eſt iudici, de cauſæ meritis, non viſis legalibus actis, iudicare, & ad præcipitantiam, quæ vitium eſt, pertinet, quod in Exconſule illo reprehendit Pontifex idem Gregorius.

Lib. 6.

Serm. 40.

De malo q. 1. a. 3. ad 15.

4. d. 20. q. 1. a. 3. 4.

4. d. 31. q. 2. a. 1.

§. I.

Primam excuſationem Grauinæ factam pro Cardinali Bellarmino à Vindiciano perperam impugnari.

VNA fuit inter cæteras excuſatio Turturis, quod forte Bellarminus author non fuerit eius opellæ, videbat enim ſcriptores graues ante opus ſuum euulgatum ita ſentire, alijs illam attribuentes. vnde ſic ſcripſerunt. Magiſter Caluus lib. 2. defenſi. Sac. Relig. cap. 6. ad innominatos refert hanc opellam dicens. *Qui ſibi nomen membrorum viuorum attribuerunt, non hic, vel ibi degunt, nec huius, vel illius ſunt familiæ, huius, vel illius ſtatus; per omnes partes orbis ſparſi ſunt, & per vniuerſalem Eccleſiam ſeminati, ſi vnius familiæ, vel domus, vel ſtatus eſſent, poſſemus ab illis cauere, quia in vna familia, vel loco degentes poſſemus tanquam ſignatos*

Iudæos

Iudæos cognoſcere eoſque euitare. Hic liber impreſſus eſt anno Domini 1623. Valentiæ poſt impreſſionem priorem Luſitanam.

Illuſtriſſimus etiam & Reuerẽdiſſimus Dominus F. Ioannes Lopez Epiſcopus Monopolitanus ante Grauinæ editum opuſculum ſic habet in quinta parte chronic. Hiſpanica lingua deſcripta. *Cum peruenit ad Hiſpaniæ Regna tractatus quidam impreſ-* Li. 3. c. 63. *ſus Pariſijs, temporum conditio in ſuſpicionem adducere potuiſſet aliquem hominem doctum è multis quos Gallia progenuit, eum deſcripſiſſe tribuendo illi fœtui patrem tam catholicum, & grauem, vt honoraretur, eique magis adhiberetur fides, vbi religiones exulcerat. In eorum defenſionem, vt honor iiſdem exhiberetur, lingua Luſitanica ſcripſit Magiſter F. Petrus Caluus Regius Concionator Philipp. III. & IV. in iiſdem Regnis eximiæ authoritatis, quam attitulauit: Defenſio lacrymarum iuſtorum afflictorum, & Sacrarum Religionum. Tractauit de ſanctis lacrymis Chriſti Ieſu Redemptoris, ſuadens titulos, quorum illius libri author allegat, non poſſe ad eum finem dirigi, quo ſcribitur, illius motiuum eſt (quamuis Catholicus author, vel hæreticus reticens nomen) ab ordinibus ſacris demere fidem & reuerentiam in ſuæ ſectæ obſequium, & manifeſtum totius Chriſtianitatis detrimentum. Primum motiuum fundendi lacrymas aggreditur ampliare, ex relaxatione inquit, quæ his temporibus eſt in Religionibus. Si inimici manifeſti ſunt, & bellum apertum, non eſt difficile armis eos propulſare, vel ſi potentiores, & fortiores, fuga bellum eludere. Cæterum ſi inimici, ſub amicorum larua occurrunt, & ſub ſpecie boni medẽdi defectibus in compitis, & triuijs eos buccinando euulgant, nomen charitatis, admonitionis cõmiſerationis ijs, quæ ſcribuntur affigendo, Satanæ eſt aſtutia, qui cum bellum inferu inferri à religioſis quotidiè experiatur, ad eas eradicandas aſtus ſuos refert, &c.* Hæc & alia ex Caluo Magiſtro inſigni refert, & ſequitur Monopolitanus Antiſtes, fuit impreſſus liber in Hiſpania, Valleſoleti anno 1621. Horum placitis Grauina innuit, & probabilia exiſtimauit.

VIND. Sed quid tu muſſitas Vindiciane, dum dicis. *Qui alijs authoribus columbæ gemitum, aut certè quædam illi inſerta adſcribunt, non admodum Grauinæ diſplicent, quanquam non gratis apponat hæc verba: Qua de re non moror. Breuis cenſura, ſed moroſula, indicat ei non curæ eſſe quis columbam excluſerit &c. Interim totã Turturis molem in Cardinalem Bellarminum velut in arcem catapultas detorquet. aut ergo Grauina impoſturam ſub columbæ ſchemate credidit, & tunc minimè negligere debebat, quia validiſſimum excuſandi Cardinalis, imo & defendendi propugnaculum reperit; aut non credidit, & tum iniquitatem impoſturæ oportebat refellere, ne ridiculè oppugnaret, quem alijs columbæ parentem negaſſent.*

TVRT. Non faciebat indiculum Grauina de ſcriptoribus Eccleſiaſticis, & de eorum legitimis fœtibus, propterea authorum illorum authoritate motus, noluit primo in hac re immorari: & placebat Grauinæ ſe extricare à defenſione eius libelli, & prudenter credidit ſuppoſititium. Et quia erant aliæ rationes, quibus author Cardin. Bellarminus ſignificabatur, authores negantes eſſe Bellarmini opus, nec citauit expreſsè, nec eorum verba retulit, quæ nunc pro defenſione Grauinæ recitari opus fuit: & ſufficiebat illi (addita etiam alia coniectura) contrarium dixiſſe Bellarminum in controuerſis, ijs, quæ in gemitu deſcripſerat, vt alijs tale opus tribueretur.

Verum in propria ſententia Turtur authorem Bellarminum agnoſcit, cui amicabiliter opus eſſe ſuum ex aliorum ſententia denegabat, & probationes adductæ pro ſua ſententia faciunt, ea quæ præcipuè quod in ſuo Indiculo Bellarminus pro ſuo opere agnoſcat. Ipſe Vindicianus aſtutus, & garrulus, dum ſine documento vocem Turturis ſuppoſititiam dixit, & alium facit authorem eius operis, hallucinatus

forte

Digitized by Google

forte in veſtibulo, cum authorem Gallum Epigrammatis, etiam opellæ fabricatorem exiſtimauit.

Coniectura vero Grauinæ à te impugnata Vindiciane, *quod non erat veriſimile ordines cœnoſos ab oculis columbinis inſpectos, cum decoros, & formoſos columba inſpiciat, non turbidos fontes*, valida eſt, & vehemens, & quæ magis candidum animum Grauinæ monſtrat Cardinalem excuſantem (in aliorum ſententia negantium illud eſſe Cardinal. opus) quàm non ſoluens, omnia perturbare ſatagis; & alios vt perturbatores vis pronunciare, & *quadrupedes beſtias Grauinam æmulatum dicis, quæ niſi flumen Nili pede turbauerint, non bibunt.*

VIND.

TVRT. Non ſolum quadrupes beſtia, Nili flumen pede turbat, quod ſæpè præſtat Camelus, ſed etiam qui aliorum nominis claritatem obſcurat dicente Scriptura: *Fons turbatus pede &c. ſic iuſtus cadens coram impio.* Prou. 26. talis es tu qui puram intentionem Turturis criminaris, qui & politica vrbanitate, & omnia moderante charitate, non ex ſimulatione, ſed ſinceritate proceſſit; dum noluit ſibi perſuadere columbinos oculos ad turbida, fluenta inſpexiſſe: & alienam voluiſſet Grauina ſententiam teneri non eſſe opus illud à calamo Bellarmini profectum, quam propriam ſententiam ſequendo Cardinalem in diſcrimen adduci, qui ne adduceretur, varias excuſationes, & hanc primam pientiſſimè eſt meditatus, vt candorem virtutis Bellarminianæ magis tueretur.

VIND. Tu vero gratis pungis de allata coniectura Grauinam dicendo. *Durum haud dubiè erat Cardinalem de inſpectione externorum defectuum obiurgare, quare politica vrbanitate aculeum velare oportebat, ſimulando credendi difficultatem. Sed rarò ſimulatio caneſcit. Vanum fuit (ſi non improbum) de altero effutire, quod credi nolis, aut ſi fide digna reputes calamo fidem abrogare.*

TVRT. Non decet mi Vindiciane in ſchola veritatis educatos ſimulatoriè agere, hæc vigeant in bellis, vbi illud locum habet.

Dolus an virtus? quis in hoſte requirat? Dū vtramque ſententiam Grauina de anthore ſecutus eſt, apertè, & modeſtè proceſſit, & quæ ſine fuco latentem inſinuaſſet catholico authori, infirmauit, & cognito eiuſdem fidei defenſori. Nunquam tamen aliā coniecturam negandi operis Bellarminiani (recenſitam ab eodem Turture, videlicet non eſſe veriſimile ordines prædictos paulo antè vt fluentes à columba celebratos, paulo poſt deploratos, vt defloratos) diſſoluit Vindicianus, ſed ſilentio inuoluit. ſi mala erat cur ſilentio ſepulta? ſi bona cur non in lucem prolata? Sed non opus eſt magis laborare cum author Bellarminus agnoſcatur. Tua cauea firma habet argumenta, quod erupetit de Britannorū vicinia, & hoc tamdiù diſceptabitur donec pandaris, vel ipſe te prodas.

§. II.

Secunda excuſationis pro Bellarmino contra Vindicianum defenſio.

Laudas Vindiciane Grauinam dicentē exceſſum zeli in ſcriptoribus quandoque ex pietate, corrigendi ſtudio, commiſeratione procedere, quandoque ex vitij alicuius impulſu iræ, vindictæ, æmulationis, eamque partitionem piā, & orthodoxam fateris. *Verum id quod ſequitur* ais pertinet non ad accuſationē, *ſed ad excuſationem. dum Grauina admonet eos etiā lectores legendos ne maleuoli, & ſimplices detractionis ſpiritum ebibant, & primo eam admonitionem ſic conaris impetere, quia ſequeretur, quod omnes DD. Apoſtolicè arguentes opportunè importunè in Grauinæ tribunali non effugerent imprudentiæ crimen.* VIND.

Falleris Vindiciane falleris, & in ipſis terminis implicaris, & Gregorij ferula caſtigandus, qui ait, *Apoſtolus 2. Timot. 4. dicturus importunè præmiſit opportune, quia ſcilicet apud auditoris mentem ipſa ſua vtilitate ſe deſtruit, ſi* TVRT. 2. p. cur. Paſ. c. 4.

habere

habere importunitas opportunitatem neſcit. inopportunitas, & importunitas eſt cum non ſuo tempore, & loco correctio adhibetur, vel maius ſcandalū ex reſeratione defectuum in audientium cordibus aggeneratur, vnde Gregor. eodem cap. dicit. *Prouidendum quoque eſt ſollicitè Rectoribus, vt ab eis non ſolum praua nullo modo, ſed ne recta quidem nimie, & inordinatè proferantur, quia ſæpè dictorum virtus perditur cum apud corda audientium loquacitas inquinat, quæ ſeruire auditoribus ad vſum profectus ignorat; vnde bene per Moyſen dicitur. Vir qui ſeminis fluxum patitur immundus eſt.* Leu.c.15. *In mente quippe audientiū ſemen ſecuturæ cogitationis eſt qualitas auditæ locutionis, quia dum per aurem ſermo concipitur cogitatio in mente generatur, vnde & ab huius mundi ſapientibus prædicator egregius ſemini verbius eſt vocatus, qui ergo fluxum ſeminis patitur immundus aſſeritur, quia multiloquio ſubditus ex eo ſe inquinat, quod ſi ordinatè promeret prolem rectæ cogitationis edere in audientium corda potuiſſet, dumque incautus per loquacitatem defluit, non ad vſum generis, ſed ad immunditiam ſemen effundit*, & mox allegat authoritatem citatam Apoſtoli. Act.c.17. Si incauta eſt prædicatio inopportuna, incauta erit & lectio inopportuna, & quæ non generat, ſed magis occidit, dū ex eleuatione defectuū indignantur. Vide exitum, omnes ordines turbati, omnes ſcādalizati, nullus propter hæc ad meliorem frugem conuerſus [Opponit deinde Vindicianus, exulceratā columbam, dum Turtur de Cardinali protulit hæc verba, quod *cautè legendus eſt, vel in ſeueritate, vel in remiſſione correctionis peccauit. quod ſi ita eſt, nec releuauit, nec zelus moderabitur exceſſum, quem tamen Grauina in Bellarmino confitetur.*

VIND.

TVRT. At cum charitas omnia abſorbeat, cur damna inde emergentia finguntur admonitione cautæ lectionis in legētibus de duriuſculorum verborum emendatione? an tam grandia hæc peccata ſunt, vt nec zelo vel charitate ſuperētur, cum his omnia, & maiora obruantur? Nec quia laudatus à Grauina, ex exceſſu non erat Card. admonendus qui ſe exceſſiſſe humillimus Cardinalis faſſus eſſet admonitus; ſiquidem *iuſtorum iuſtitia*, ait Greg. *ad examen diuinæ iuſtitiæ deducta iniuſtitia eſt, & ſordet in diſtrictione iudicis, quod in exiſtimatione fulget operantis*. cuius ratio ex eodem Gregorio accipi poteſt: 4.Mor.c.8 quia *plerumque vitia virtutes ſe eſſe mentiuntur, ſæpe* (ſubdit) *inordinata remiſſio pietas creditur, & effrenata ira ſpiritualis virtus æſtimatur, vnde neceſſe eſt, vt Rector animarum virtutes, & vitia vigilanti cura diſcernat, ne remittendo quod ferire debuit, ad æterna ſupplicia ſubditos pertrahat, aut immaniter feriendo quod delinquitur ipſe grauius delinquat.* 2.Paſt.c.4 Negabit Vindicianus hunc exceſſum, ſed reclamat Gregorius, *ſæpè namque magnis hoc DD. mirandiſque contingit, vt quod alta charitate fecerunt, eo modum correctionis exaggerant, & linguæ aliquid quod non debet dicat &c. ſed verbum prolatæ contumeliæ tantò citius parcitur, quantò ex qua radice prodeat penſatur.* Lib.10. mor.c.5. & cum immoderatè increpatio attenditur, vnde corda delinquentium deprimuntur, *tunc* (ait idem) *neceſſe eſt vt exaſperatus Rector, cum ſubditorum mentem plus ſe quam debuit percuſſiſſe conſiderat, apud ſe ſemper ad pœnitentiam recurrat, vt per lamenta veniam in conſpectu veritatis obtineat, ex eo etiam quod per zeli eius ſtudium peccat.* 1.p.paſt.c.10. & adducit (ſicut in Moralibus) loc. cit. legem Deuter. 19. allegoricè, & pulcherrimè eandem doctrinam explicando. Quare obiectio Vindiciani non tam Grauinianam quam etiam Gregorianam oppugnat doctrinā, dum exceſſus eiuſmodi incompatibiles cū charitate ab ea abſorberi putat, & velut paradoxa exiſtimat, & vnde ex charitate cōmendari, & ex exceſſu poſſe reprehēdi, quaſi contradictoria exiſtimat, in patrū lectione, & Theologia parum verſatus iudicatur.

Malè

VIND. *Malè vero Grauina*, ſubdit Vindicianus, *argumentatum eſſe ex diſſenſione inter Hieronymum, & Auguſtinum ad probandum exceſſum Bellarminianum, & à ſcientijs ad virtutes morales tranſitum feciſſe, cum ſit diuerſa (ait) ratio, nam in ſcientijs ſolum probabiliter concludũtur res*, ac proinde opinandi libertas datur *donec ab Eccleſia deciſum aliquid fuerit; in virtutibus bonitas vt & malitia actionis ex habitibus, & fine menſurantur, vnde & S. Gregor. exẽplo caſuræ lignorũ declarat & exceſſum procedere docet cum ſermo durus effunditur, quare* (ſubdit) *talis exceſſus Bellarmini non potuit à virtute procedere. virtute enim nullus male vti poteſt, ex Aug. quæ eſt principium vſus, cum malus eſſe nequeat virtutis actus ex Sancto Doctore.*

TVRT. Sed fumos vendit Vindicianus, non enim tantũ de diſſenſione, & contentione Scholaſtica locutus eſt Grauina, ſed etiam de diſſenſione quantum ad effectum, cum multa hincinde inter Hieronym. & Auguſtinum verba pungitiua interceſſerint, quę velut paleas feruens actus charitatis abſumpſit: quare nõ eſt facta digreſſio à materia ſcientiarum ad virtutes morales, cum leuiſſimæ culpæ inter illos SS. deprehenderentur. Nec vllus negauit actuum bonitatem, vel malitiam dependere ex habitibus, & actibus, qui ex fine menſurantur, & inter actus malos (licet veniales, vt durus ſermo &c.) vel exceſſus computantur, qui non à charitate elicitiuè, vel imperatiuè tãquam principio procedunt, ſcit enim cum Auguſt. virtute non quidem male vllum vti poſſe (S. Thoma interprete) tanquam obiecto, ſed tanquam principio actus. vnde omiſſa alia reſponſione Caiet. principiũ mali actus, nõ poteſt eſſe aliqua virtus, vnde erogatio eleemoſynæ ſi fiat propter vanam gloriam, quia eius principium eſt miſericordia, non eſt mala, vt exit à miſericordia, ſed vt eſt à nuda potentia, vel à vitio quod principiat illum actum ſecundũ ſubſtantiam, & circumſtantiam finis extrinſeci vitiari; & ſi id Magiſtro Soto in hunc articulum minimè arrideat dicenti, nullo modo etiam ſi finis ſit extrinſecus illum actum procedere à miſericordia. ſatis eſt ad ſoluendum argumentum, non eſſe incompatibilem, exceſſum venialem cum charitate. quare potuit anima Bellarmini pientiſſimi, vti charitate, optando, & procurando in intentione reformationem fieri religioſorum à Regentibus eorundem (vt hic innuit Vindicianus) in executione poſtea ſcribendo illa rigida verba, exceſſum culpabilem venialem potuit committere; nullo modo à charitate imperatiuè, vel à miſericordia elicitiuè procedentem, & in vno actu mereri, in altero culpari potuit, ſicut Ægyptiæ obſtetrices bonum actum exercuerunt intendendo paruulorũ ſalutem (propter quod remuneratas ſacra Scriptura commemorat) non autem dicẽdo Pharaoni officioſum mendacium, cuius aſſertione, culpabilem, leuem tamen noxam contraxerunt. Sic verboſa Theologia Vindiciani in fumos euaneſcit.

1. 2. q. 55. a. 4. ad 4.

§. III.

Tertiæ excuſationis diſcuſſio.

TVRT. SYdera de cœlo auferre ſe putat Vindicianus conglomerando tertiæ excuſationis Grauinianæ impugnationem: ea erat excuſatio: *eſſe in religionibus ſcandala, ſuppoſitum negare poſſum (dicebat Grauina,) vel modificare, vt piam reprehendentis relatoris mentem Chriſtiana charitate excuſem.* Quid

VIND. Vindicianus? *Hic excuſationis modus in verbo errat, quod enim negatur penitus aboletur, veluti ſi quis planetarum diſtinctos cœlos habere inficiaretur, non excuſaret qui proprium ſingulis planetis cœlum aſſignaret, ſed magis refelleret. abſit ergo politicum verbum, vt piam mentis relatoris excuſem; candidè dixiſſet Grauina, vt confutem.*

TVRT. Et hic quoque, Tragici cothurni ſtrepitu, ex magni crepa verborum iactantia.

Et ſunt (vt dicitur prouerbialiter) *tua verba ſine pera, & pecunia.* Si caderet excuſationis vocula ſuper illam particulam, *ſuppoſitum negare poſſum*, benè ratiocinaretur Vindicianus, nunc vero cum ſuper illam disiunctiuam, *vel modificare* addatur mox: *vt piam reprehendentis relatoris mentem Chriſtiana charitate excuſem*, non negatio eſt, ſed affirmatio, & miror in Dialecticis Summulis Decanum iubilatum tam pueriliter hallucinatum. nec verbum politicum eſt, ſed Chriſtianum, efficere, vt quod ex natura ſua lætale eſſet ordines infamare, ex modificatione, cum pia intentione, Chriſtiana charitate modificata, veniale demonſtretur.

Quod vero ſui immemorem faciat Grauinam, non præſtitiſſe hanc promiſſionem dicendo *neque id præſtitit eo loco Grauina, neque alibi*, videlicet modificationem ſcandalorum, legat cap. 15. vbi id ex profeſſo tractat, & promiſſionem adimplentē cernet; videlicet ſcandalorum aſſertionem, id non ſimpliciter, ſed ex conditione temporum accipiendum docet: & cap. 14. vbi ſcandala illa, quæ ſunt ex infirmitate naturæ admixit, non grauia, & hæc ad ſummum in paucis non multis. idem docetur cap. 13. ex authoritate Hieronymi de cuſtodia virginitatis, cum ea moderatione, quod illa authoritas ante ortum Mendicantium præſentibus temporibus adaptari poſſit, non de omnibus vniuerſaliter (vt nec indefinitè) ſed aliquibus.

VIND. Cauſatur vero inaniter Grauinam quod *Bellarminianam moderationem Hieronymiana moderatione clariorem adducere quoque potuiſſet; nimirum vt ſcandala &c. intelligantur de membris mortuis non viuis, quibus à Bellarm. tribuitur regularis vita cuſtodia. &c. contra ſolos enim diſciplinæ corruptores columba inuehebatur.*

TVRT. Non poterat adhiberi moderatio, vbi nedum relaxatio, ſed pene corruptio omnium ordinum, vix paucis bonis remanentibus, à plangentibus innumeris pœnè Apathia Stoica à Vindiciano decoratis, plangebatur; & vbi ſolum membrum viuum vna portio celebrabatur, altera in funus velut mortua deducebatur. Modificatio adhuc in quæſtionem cadere poſſet, vtrum plures ſint viui in portione columbæ, quam ſint in alio religioſorum cœtu, & cū totidem ſint in portione columbæ mortui, quot in vnaquaque familia aliorum ordinum, propterea ſua modificatione cōtentus Grauina ea quam adhibuit, excuſare conatus eſt Bellarmini mentem. Feris adhuc Turturem ſubdendo.

VIND. *Aliud moderationis ſpecimen* (ait Vindicianus) *Grauina dedit quod ſimilius eſt contradictioni, videlicet, quando Cardinal. multitudinem relaxatorum in ordinibus aſſerit; Grauina infert paucos exiſtere, neque in eos Eſaiæ dictum: multiplicaſti gentem, &c. conuenire. Cardinalis, ait, in Ordinibus eſſe ſcandala grauia, & multa, & omnibus nota; Grauina dicit exilia, & extrinſeca eſſe, iniquè proclamari atque inde potius bonorum vitam inclareſcere ex grauioribus rara cerni, eaque vt plurimum falſis rumoribus cōficta. Cardinalis timet ne plures religioſi ſalutē ſint perdituri; Grauina florentiſſimum ſtatum prædicat, vt acceſſorum ſit paucos, vel propè nullos de ſalute periclitari.*

TVRT. Totum hoc mi Vindiciane ad ſuppoſitum pertinet, quod Bellarminus aſſerit, Grauina negat. Vnde tota antitheſis non ad modificationem pertinet. Cantilenam verò eandem canis, & mirabar ſi quid cōferres noui (dicam, cum Dorio in Phormione) dum ſubdis.

VIND. *Hæc ratio columbæ, & excuſandi, quoad fieri poſſit vt initio operis præmittitur. Lectorem facit perplexum, vt tali Patrono nunquam in ius ambulare velit.*

TVRT. Meritò perplexum Lectorem facit, iſta ratio excuſandi, vt inoffenſo pede decurrat, & adducatur per ſemitas æquitatis, vt pōderet rationes antequā iudicet, nevè ſub ſpe-

Digitized by Google

ſpecie Zeli ſanctorũ carnes dilaniet incautus, vel etiã religioſos ſicut oues in inferno ponat mortuos, qui ne ad inferos properent illud occinũt. *Quoniã propter mortificamur tota die extimati ſumus ſicut oues occiſionis.*

VIND. Adhuc ſubdit. *Satius Cardinalẽ de erroribus ſuis ſi... blanditiarum fuco ſine eiuſmodi excuſationũ ludibrio cõmonuiſſet, ſicut gratiſſimas ſemper de ſuis lucubrationibus cenſuras habuit.*

TVRT. Non poterat librum, quem non totum percurrerat Grauina, nec accuſare, nec excuſare, vnde vt dicebat Hieronymus aduerſus Ruff. *non prius antidotum adhibendum, quin prius venenum detegatur*, vel veneni ſpecies, & eo, quo detecta tempore, iam fatis conceſſerat, & prudentiæ erat ex prouerbio Diogen iano *procul à Ioue, & fulmine conſiſtere*, etiam ſi vixiſſet.

§. IV.

Quarta ſcilicet excuſationis expenſio.

VIND. AD quartam excuſationem impugnandã, celeri greſſu Gallus in ſua ſola domo pugnare ſciens, pergit. *Mali laici pia verba columbæ ſiniſtrè interpretantur: ſic autem Grauina velut è Sorbona decretum pronunciat, quia Religioſi multi ſunt, & naturæ infirmitate capti, multa quoque ſcandala ſequantur neceſſe eſt. Edamus, quod ſint, & eſſe potuerint.* Hæc ex Grauina Vindic. addẽs. *Sẽſus eſt velut in grãdi exercitu, ſi quilibet miles, vel minutũ calculũ ad Mercurij columnam proijciat, maior exurget aceruus, quam quò veteres Abſalonem ſepeliuerunt; proinde, neque in tantis religioſorum armentis minutum eſſe poterit quod à ſingulis per infirmitatem delinquitur. Lauda excuſantis ingenium: ſic enim & in Sophiſmatis dialecti ludificant; magnus eſt, & Doctor eſt; ergo magnus Doctor eſt.*

TVRT. Bona eſt conſequentia, quando nedum SS. Benedicti, & Dominici, & Franciſci, ſed & omnium ordinum Bellarminus viros corripiẽdos ſuſcepit, vt propterea multa ſcandala ſint, quia de multis collecta: *etiam multa pauca*, vt dicebat Ariſt. *magnum faciunt ſatis*, & quadrat Mercuriale exemplum de militibus vnius exercitus ex plurimis ſingulis ſingulos calculos appendẽtibus ad Mercurij columnam, vt maior exurgat aceruus, eo quod ſuper Abſalonis ſepulchrum eſt importatus. Sed hanc conſequentiam ac ſi elumbem, & ſophiſticam neſcio cur rideas, dicendo ſic arguiſſe Grauinã, vt ſophiſticè ludificaret: *magnus eſt & Doctor, ergo magnus Doctor eſt.* Non ſunt hæc Vindiciani tui celeſſi, hoc eſt ingenij fragmenta, nec illud Alexandri Seleucienſis Sophiſtæ apud Philoſtratum, ad Acticum litteratorum columen, directum τιμῶ... [illegible] hoc eſt *fruſti la, vel particula tua ſumus omnes quotquot Sophiſtæ dicimur*, cum adhuc egeas Summularum lectione. Illa (quam tu adducis) fallacia figuræ dictionis eſt, & accidentis, & diſſimilis eſt ab argumento Grauinæ, quod ex proportione, & enumeratione Arithmetica deducitur, nimirum quod ex pluribus pauca collecta, ſimul adunata cumulus efficiatur: putabat Vindicianus pygmæa *Acrothinia* (vt dicebat Philoſtratus in Niceta) *coloſſo accommodare*, hoc eſt friuolam, inánem impugnationem, ſummiſſimo, & eminentiſſimo diſcurſui poſſe aptari, hoc eſt inepta firmiſſimis ratiocinationibus connectere.

Adhuc impugnat eandem excuſationem dicens: *Sed enim Cardinalis verba hunc ſenſum nõ recipiunt. Bellarminus loquitur de illorum ſcandalis, qui ordines relaxant, & deprauationem moliuntur, vt inde diſcrimen ſalutis incurrant. Hæc ſcandala non ex communi infirmitate naturæ naſcuntur, & laicis innoteſcunt; lacrymarum fontem aperiunt, at hæc nec pauca, nec parua mundo innotuerunt.* VIND.

Adhuc Vindic. ceu partus maculas non deponit, & in eodem ſaxo voluitur, vt velit excluſis, quos exiſtimat corruptos, ſolũ paradiſum ſitũm in ſua Orientali plaga, eundemque in vna parte & portione gregis conſtituat, cum aliarum præiudicio, TVRT.

ſolaque illa ſit benedicta terra, omnis autem alia ab illa vepres, & ſpinas producẽs, ſit maledictioni proxima: & totus cardo quæſtionis in hoc conſiſtit, quam, ſæpè in oculis noctem habens, noluit aduertere. Num relaxatores deprauatores, & qui ſalutis diſcrimen incurrunt, quæuè ex communi infirmitate non proueniunt ſcandala, nec leuiter à laicis ſentiuntur, & Cardinalem ad plangendum incitarũt, nec pauca, nec parua mundo innotuerunt, ſolũ ſint in veteribus religionibus, & ſola excipiatur Societas ab his malis, an vero eadem cum reliquis includatur, vt etiam ex parte ſicut, & cæteræ in multis religioſis, lacrymis deploranda ſit. Affirmat Grauina, incluſionem è doctrina Patrum edoctus, defendit Vindicianus tumidus præſeruationem, pro qua parte ſtet victoria, res ipſa loquatur, & ſapientum Doctorum exiſtimatio, & rerum magiſtra experientia.

§. V.

Quinta excuſationis defenſio.

VIND. QVintam excuſationem (Siſiphi arte) Vindicianus comminiſcitur, *ſolum* ait *Grauina aduerſus fratrum linguas extorquentiũ, ampliantium, defenſionem paramus*, & ſubdit, *Varia hic animum tenent perplexũ*; primo ergo ſic inuehitur, *ſi tam funeſtos Grauina reperit amplificatores, cur tam parcè in illos detonuit, totam autem refutationis molem in Cardinalẽ, & Societatem conuertit? cur qua furioſa lingua peſſum dederunt, cor ſimplex, & pia columba lui e debent? an exiſtimauit Grauina Cardinalem laicorum relationibus, ceu flabellis in regulares inflammatum fuiſſe? iſtud ſimplicitatem à ſcriptura reprehenſam arguet: qui cito credit leuis eſt* Eccleſ. 19. *corde, & minorabitur.*

TVRT. Non parcè, ſed abundè cap. 12. Turturis puſilli, & detractores arguuntur, & paſſim vbi ſeſe offert occaſio. Nunquã tamen, nec in Cardinalem, nec Societatem ſtylum acuit, ſed illam propoſitionẽ, quãta potuit dexteritate, & modeſtia profunda radice defixam in innumeris mentibus ſimplicium, eradicandam curauit, quæ antiquorum ordinum merita, & fructus obliterabat, & adhuc fœcundis, & ſacratis religionibus ſterilitatis notã attribuebat, pariter demonſtrãte in 2. p. Grauina, quod omnes religiones velut oues fœcundæ ſint gemellis fœtibus ſanctitatis, & doctrinæ & fermè ſterilis non ſit inter eas. Et quoniã eadem illa aſſertio inuidiæ erat ſeminariũ, elationis fomentum, contemptus aliorum miniſtra, concordiæ, & vnitatis euerſiua, propterea religionis eiuſdem alumni, præter excuſationem authoris admoniti ſunt (non reprehenſi) tentationibus, quæ ſanctos nõ effugiunt locum non dare, nimirũ elationis, prælationis ſuper alios, in quod vitium, iam in culmine virtutum poſiti facillimè corruunt, dicente Gregorio, *nos adhuc quotidie, vt Leanam capi per vitium elationis inuenimus. Sæpè namque homo acceptis virtutibus in audaciam ſuæ præſumptionis erigitur, &c. & Leana more propter ſuperbiam ad ſuperiores partes in caueæ permeat, qui cum de virtute, extollitur, lapſus ad deſideria, in humilitate religatur.* 9. mor. c. 33. Aliud ergo erat aliquos imperfectos è Societate admonere, aliud Societatem ſugillare. Ne vnquam Grauina, quod ſomniat Vindicianus) flabellatum dixit Bellarminum ſæcularium falſa in regulares informatione, cum prius opus editum ſit, quàm à ſæcularibus prælectum, in ò potius ex eo libro ſæculares flabellatos, ſemper enim ad religionum defectus intuendos igniti; & leui aura in maiorem flammã aſſurgunt: ipſos quoque Aſcetas præmonuit, ne de laudibus ſuperbirẽt calor enim (ait Tertull.) *eſt omnis affectus, verum cum in affectionem flabellatur, ita de incendio gloriæ ardor eſt.* Lib. de pallio. c. 4.

Adhuc pergit; & Grauinæ mentem in VIND. dubiũ adducit; an ſyncerè Cardinali ſimplicitatem attribuat, & longo verborum

appa-

apparatu à ſimplicitatis notione orditur, conglobata definitione eam deſignando, quod *ſit veritatis comes, doli, ac duplicitatis inimica blandiri neſcit.*

TVRT. Adde, ex reputato Bernardo tract. de vita ſolit. ad fratres de monte Dei, quod ſit *perfecta ad Deum conuerſa voluntas, vnam petẽs à Domino hanc requirens, nõ ambiens multiplicari in hoc ſæculo. Vel eſt ſimplicitas in conuerſatione, vera humilitas ſcilicet virtutis, magis cõſcientiam amplectens quam famam, cum non refugit vir ſimplex videri ſtultus cum ſtulto, vt ſapiens fiat:* ibidemq; idem auctor præmittit, quod cum voluntas auerſa à Deo fuerit, & per ſeipſam per ſuperbiam extra ſe nimiũ fuerit abrepta, fit prudentia carnis, & ipſe ſibi ſapientia eſſe videtur cum ſtultitia ſit: hæc quoque poterat addere Vindicianus ſolidius. Sed quorſum tendit deſcriptio à Vindiciano allata? vt hanc virtutem hodie à religioſis pectoribus exulare, ſolum in vnico Bellarmino eminere odioſa comparatione oſtendat, ait enim:

VIND. *Cum hac virtute priſci in tenebris micarent, rara vel hodie viſitur, ac ferè in religioſis pectoribus, hoc eſt tenera conſcientia excultis. Hanc in Bellarmini vita prudentes quoque viri ſuſpexerunt, vt autem per eandem hoc loco Cardinalis excuſetur ſimillimum paradoxo eſt.*

TVRT. In ſimplicitate deſcribenda, aſtutiã ſerpentis in ſilentio mordentis aſſumpſiſti Vindiciane; vt nec religioſis pectoribus parceres, vt ſingularis Bellarminus appareret. Fuit (quod non negamus) in Bellarm. maxima bonitas, maxima ſimplicitas: an cæterorum iuſtorum ſimplicitas arctanda, fermè irridenda, vti ſcriptum eſt. *Deridetur iuſti ſimplicitas?* (Iob.cap.12) Certe pro ſimplicitate tuẽda, in ſimplices inuehi non eſt prudentiam cum ſimplicitate coniungere, ſed ſerpentis aſtutiam cum mundi prudentia copulare, hæc vero Gregorio deſcribente eſt mundi ſapientia, *Cor machinationibus tegere, verbis velare, quæ falſa ſunt verà oſtẽdere, quæ vera ſunt falſa demonſtrare. Hæc nimirum prudentia vſu à iuuenibus ſcitur, hæc à pueris pretio diſcitur, hãc qui ſciunt cæteros ſuperbiendo deſpiciunt: hãc qui neſciunt ſubiecti, & timidi in alijs mirãtur, quia ab eis hæc eadem duplicitas, iniquitatis nomine palliata diligitur, dum mentis peruerſitas vocatur. Hæc ſibi obſequentibus præcipit bonorum culmina quærere, adepta temporalis gloriæ vanitate gaudere, irrogata ab eis mala multiplicius reddere, cum vires ſuppetunt nullis reſiſtentibus cedere, cum virtutis poſſibilitas deeſt, quicquid explere per malitiam non valent, hoc in pacifica bonitate ſimulare. At contra ſapientia iuſtorũ eſt nihil per oſtenſionẽ fingere, ſenſum verbis aperire, vera vt ſunt diligere, falſa deuitare, bona gratis exhibere, mala libentius tolerare quam facere, nullam iniuriæ vltionem quærere, pro veritate contumemeliam lucrum putare. Sed hæc iuſtorum ſimplicitas deridetur, quia ab huius mundi ſapientibus puritatis virtus fatuitas creditur:* (10. mor. c.16.) non mirum ergo ſi hæc ſimplicitas in religioſorum ordinum pectoribus rara videatur, quia à multitudine obtrectatorum obnubilatur, & fatuitas à ſuperbis exiſtimatur.

Paradoxum vero putat Vindicianus dicens, quod *Grauina ſimplicitatis titulo Cardinalem laudauit, & eundem de errore, vel imprudentiæ lapſu ſugillet; cum tamen prudentia eidem indiuiduo nexu copuletur, vnde ſi verè Cardinalem laudauit, quod ſimplici corde de regularibus ſcripſerit, omnia verè, & prudenter, & inculpatè ſcripſiſſe aſſeuerare neceſſe ſit.* VIND.

Nexu indiuiduo iuncta eſt prudentia cum ſimplicitate, propterea vtrumque Dominus coniunxit, *eſtote prudentes ſicut ſerpentes, & ſimplices ſicut columbæ* (ſic exponit Greg.) *vt ſimplicitatem columbæ aſtutia ſerpẽtis inſtrueret, & rurſus ſerpentis aſtutiam columbæ ſimplicitas temperaret.* Sed vt ponderat S. Cyprianus hoc Saluatoris dictum, *vtrumque dicit eſſe coniunctum, quia prouidere nos cõuenit, & ſollicito corde vigilantes ſubdoli hoſtis inſidias intelligere pariter, & cauere, ne qui Chriſtũ ſapientiã Dei patris induimur, minus ſapere* in- TVRT. (1. mor. c. 7.) (Lib. de vnit. Eccleſ.)

intuenda ſalute videamur, neque enim perſecutio ſola metuenda eſt, & ea, quæ ſubruendis, ac deijciendis Dei ſeruis aperta impugnatione graſſatur. Facilior cautio eſt, vbi manifeſtior perſecutio eſt, & ad certamen animus ante præſtruitur, quando ſe aduerſarius profitetur. plus metuendus eſt, & cauendus inimicus, cum latenter obrepit, cum per pacis imaginationem fallens, occultis occurſionibus ſerpit, vnde, & nomen ſerpentis accepit: certè manifeſtè ſe prodidit ſerpentis aſtutia, cum per Wicleph, Lutherum, Cēturiatores &c. apertum campum occupās ſpicula in religioſos intorſit: latenter curat etiam, vt ſub virtutis imagine, in qua, vel ſolum venialiter peccatur incauti opinionem malam de religioſis concipiant. Nec tamen hic næuus, vt nec cæteri Sanctorum lapſus, ſanctitati, vel iuſtitiæ electorum præiudicant. *Non eſt neceſſarium* ait S. Thom. *quod in virtute vigeat ſenſus rationis, quoad omnia, ſed ſolum quantum ad ea, quæ ſunt agenda ſecundum virtutem: &c. vnde etiā, qui videntur ſimplices, eo quod carent mundana aſtutia poſſunt eſſe prudētes ſecundum illud: eſtote prudentes ſicut ſerpentes &c.* imo ex S. Tho. *cum principalis eius actus conſiſtat applicare cognitionem ad operandum, poteſt impediri, ſi per obliuionē cognitio non ſubeſt, adde ſi incōſiderantia procedat, vt ipſa nihilominus prudētialis virtus nō tollatur, quæ ſolū per paſſiones ex Philoſopho 6 Ethic corrūpitur,* & ſic non eſt neceſſe adſtringi Grauinam ad fatendum, omnia prudenter, & ſi inculpatè, deſcripta à Bellar. Nec talis incogitātia, vel inaduertētia ſapientiam, vel prudentiam Eminentiſſimi viri, ſed humanæ naturæ noſtræ conditionē oſtendit: quare nō niſi calumnioſè Vindiciane dicis, Grauinam eam ſimplicitatē Bellarmino attribuiſſe, quæ hebetibus, & mirionibus tribui ſolet, quos vulgo vocamus. *Iuuā de Buena alma, y Adam de Barro* & propterea cautè deplorationem legēdam Turtur præmonuit, & cum illo cæteros huiuſmodi plangentes, non quantum ad doctrinam, ſed doctrinę importunitatem, vel ob incapacitatem aliorum, & periculum infirmitatis quorūdam; haurire enim poterant ignorantes, & inſipientes peſſimam opinionem de religionibus, quod diabolus prætendit, cuius aſtutia eſt, ait Cypria. loco cit. *circumueniendi homines cæca, & latebroſa fallacia: ſic ab initio ſtatim mūdum fefellit, & verbis mendacibus rudes animas incauta credulitate decepit.*

1.2.q.58. a.2.

Matt.10.

2.2.q. 48. a.16.

VIND.

Mox locum Mauritij Imperatoris contra Gregorium Papā inducit Vindicianus, videlicet, quod *ſimplex (Papa) vocatus ſit: cui Greg. epiſt. 31. Vrbana ſimplicitatis vocabulo, inquit, me fatuum appellatis. ſcio grauem ſacerdoti iniuriam eſſe, vt veritati ſeruiens fallax credatur & Auguſtum monet, vt propter eum cui ſacerdotes ſeruiunt illis dominari velit, vt etiam debitam reuerentiam impendat: & ſimiliter Vindicianus Grauinam,* in Bellarminum iocatum eſſe criminatur.

TVRT.

Sed expendamus verba Greg. vt quam ſit diſſimilis à dicto ioco Grauina monſtretur. *In Sereniſſimis iuſſionibus ſuis Dominorum pietas dum me quibuſdam redarguere ſtudet, parcendo mihi minimè pepercit, nam in eis vrbanæ ſimplicitatis vocabulo me fatuum appellat. In Scriptura enim ſacra, cum in bona intelligentia ponitur ſimplicitas ſæpe prudentiæ, aut rectitudini ſociatur. Vnde etiā de S. Iob ſcriptum eſt: erat vir ſimplex, & rectus; & Paulus Apoſtolus admonet dicens: eſtote ſimplices, & prudentes in bono: & per ſemetipſum veritas admonet dicens: eſtote prudentes &c. ego igitur qui in Sereniſſimis Dominorum iuſſionibus ab Arnulphi aſtutia deceptus, non adiuncta prudentia, ſimplex denuncior, conſtat proculdubio, quia fatuus appellor.* Sed candida mens Grauinæ detegitur, nam cum columbam placuerit ſe attitulare Bellarmino, eidem proprietatem à Christo Domino attributam, ipſe quoque illi attribuit, *eſtote ſimplices ſicut columba:* quod cum ad candorem animi, & rectitudinem referatur, quæ ſine pruden-

tia

Digitized by Google

tia intelligi nequit, columbam deſcribens, cum ſimplicitate rectitudinem, & reliquas virtutes copulatas nō obſcurè deſignauit; quod non fecerit Mauritius, rectè reprehenſus eſt, quod Papam Chriſtum Domini vellicarit, quod non fecit Grauina, qui dum ad dona Dei reſpexit animam Bellarmini replentia, quicquid de gratia deſcendit, expreſſit, quicquid verò infirmitatis, & lapſus, in homine quoque humiliter de ſe ſentiente (qui cum Apoſtolo dicebat: *Parco autem vobis ne quis me exiſtimet ſupra id*
2. Cor. 11. *quod videt in me*) ſatis vrbanè, & modeſtè denotauit.

§. VI.

Sexta excuſationis vindicatio.

VIND. IMpetitur ſexta excuſatio Grauiniana, quæ in encomijs Cardinalis fundabatur, videlicet *Grauinam ſe encomiaſtem agere, videlicet inſignem athletam dū ſcriberet cōtrouerſias aduerſus hæreticos religioſorum hyperaſpiſten ſe oſtendiſſe.* Quid deducit Vindicianus? *ex hoc elogio inſinuaſſe Grauinam Cardinalem inſigniter mutatum, pœnè contraria ſibi conſcribendo, & delirij ſpeciem pro excuſatione Cardinali tribuiſſe.*

TVRT. Non percepit Vindicianus vim rationis Grauinianæ, videlicet ob hoc rationabiliter à multis exiſtimatū illud opuſculum è penu prudentiſſimi Bellarmini, non eſſe profectum, nec enim veriſimile erat tam inſignem authorē tam breui tempore retractaſſe, quę tanta aſſeueratione pientiſſimè deſcripſerat. De Circe, fabula eſt notiſſima, quod eadem virga mentem adimeret, & redderet (dicebat Plutarchus) & monſtroſum eſt ſimul grauem, & acutam vocem reddere, quæ omnia in Iureconſultos, qui cauſam eandem nunc tuentur, nūc impugnant, & in Rhetores, qui eadem norunt laudare, & vituperare, eleuare atque attollere, vſurpabantur.

VIND. Quare, cum petit, Vindicianus, *Si Grauina Rhetorum illud præceptum acceptet, vt mutato quæſtionis ſtatu, dictionis genus mutandum quoque ſit?*

TVRT. Reſpondetur: acceptat, ſi de diuerſis materijs, vel perſonis, vel ſi de vna eademque perſona, mutatis circumſtantijs ſermo incurrat; alioquin eſſet per duodecim artes Cyrenes excurrere (ſic Ariſtophanis Poetæ cuiuſdam varietatem impetebat, modum ipſius deijcientem) Age expendamus ſi hæ circumſtātiæ ſeruatæ ſint, ſi opus illud Vindicianus tueatur ex officina Bellarmini. Seruatas prætendit Vindicianus dicens: *aliud genus dictionis competit iudiciali, aliud demonſtratiuo, aliud exegetico, aliud Panegyrico generi. Quando Bellarminus, cum ſeptem capiti hydra pugnabat, viua ordinum membra opponenda cenſuit, vt extracta ab oculis albugine hæretici conſpiceret, quam longe à vero, & æquo inſanè contra regularium obſeruantiam criminationes ſtruerent. Idem artificij ſenex Bellarminus adhibuiſſet, ſi denuo contra hæreticos, aut etiam contra frigidos catholicos inſurgere voluiſſet, qui tot regularum ordines inter ſuperflua numerant: horum mendicitate, vel priuilegijs Rempub. grauari; ſine his feliciorem auorum noſtrorum extitiſſe conditionem declamant. Verum Bell. in diuexa ætate, aliud ſcriptionis argumentū arripit, tot enim cum hæreticis congreſſibus didicerat, nulla re vehementius illos exaſperari, & in perfidia indurari quàm aſſiduis clericorum, & regularium ſcandalis, improba ſcilicet vitæ licentia, hoſtes in Redemptoris ſponſam perditè armari. Quid faceret grandæuus, & ad præmia optima geſta rei properabundus miles? diſſimulare nequijt, in orationes, & gemitus (vnica fatiſcetis aui ſolatia) effunditur, cunctorum Eccleſiæ ſtatus officij, & periculi commonefecit. Quid aliud Grauina in hoc thema incidenti ſuaſiſſet conſilium? ex cauſa viſceribus petendum erat, mortuis clericorum, ſeu regularium membris luctus, & triſtes Odæ conueniebant, aut ſi aliam docendi, & ſcribendi artem Grauina Cardinali monſtrare decreuiſſet, funeralia eius non debebat expectaſſe.*

Digitized by Google

TVRT. Eundem ſtylum eundemq; dicendi modum, hoc luctuoſiſſimo ſæculo Cardinalem vſurpare debuiſſe, & tam frigidos reprehendendo, vel exhortando Catholicos, quàm hæreticos proſcribendo ſeruare neceſſe erat, nam ex eodem Bellarm. teſte lib. 2. de Monachis in præfatione. *Hæretici hanc partem petunt, ac vt Monaſticen vituperẽt, portentoſa mendacia quotidie de monachis fingunt, & quacunque oblata occaſione in monachos inuehuntur, atq; eos ad odium vulgi rapiũt, & primarios Antichriſti ſatellites vocant, non eo certè ſpectant, vt ordines ſolum hominum religioſorum deijciant, Monaſticenque de medio tollant, ſed vt Eccleſiam totam hac ratione perturbent, ac lædant, eoſque, ſi fieri poſſet, à fundamentis euertant:* pleni ſunt hæreticorum libri ſycophantijs, ſcommatibus, detractionibus, quibus onerantur religioſi, vt eſſet immenſum Oceanum in concha concludere. Vnum exemplum ſat eſt adducere ex Beza. vbi monachos vocat *ſuperſtitioſos, guloſos, ebrioſos. amphoras potius quam homines, ignorantes, blaſphemos, inuidos, ambitioſos, proditores, homicidas &c.* ipſaque monaſteria vocat *luſtra, & teterrimarum, ac monſtruoſiſſimarum libidinum officinas, vel fœtidiſſimas potius cloacas, quarum fœtorem ne Diaboli quidem ipſi poſſunt amplius ſuſtinere.* Nonne magna occaſio hæreticis præbetur eos libros dictando vbi religioſorum, & Cleri defectus recenſentur? Quam plauſibiliter ad hanc theſim ſuam probandam hæretici è Catholicorum libris etiam ad Catholicos directos atque tranſmiſſos, aut ex alijs Catholicorum ſcriptis ea dicta in quibus defectus religioſorum, & clericorum perſtringuntur, ad ſuum inſtitutum maledicentiæ, & criminationis aſſument? Vnũ exemplum proponam. Scripſerat quondã ardenti zelo cum hæreticis pugnans, ſed catholicos plangens B. Petrus Damianus lib. cui titulus *Gomorrhæus* ad Leonem IX. deſtinatum, rogãs, vt Petri gladiũ ſtringeret aduerſus illos clericos, qui infandis obſcœnitatibus erant denotati. Quid ex hoc libro collegit Mornæus in myſt. inquit. *Sodomiticum ſcelus ex cœlibatus rigore eas radices in clero Rom. defixit, vt Petrus Damianus eremum petere coactus, librum conſcribat, cui titulus Gomorrhæus*] qui liber, & à Leone IX. probatus, tamen in alia circumſtantia temporis ab Alex. II. ſuppreſſus ad tempus quod tantæ obſcœnitates legi non potuiſſent quin legentium aures offenderent, vt dicit doctiſſimus P. F. Leonardus Coquet. & licet de ſuppreſſione Mornæus rideat; *ſupprimi iuſtum fuit ab Alex. huiuſmodi libros, vbi & maxima delicta recenſentur, & reprehenduntur. non fas, vt paſſim manibus hominum terantur.* Quando ex Damiani libro tanquam veſpa non mel, ſed fel componit Hæreticus, quid non colligent Beza, & alij eiuſdem farinæ homines, cùm eis argumenta debacchandi recenſendo eoſdem defectus quos ipſi obijciunt religioſis hominibus, abundè miniſtrantur? Idem eſt ſi immediatè tradantur tela quibus aduerſus nos militant, vel ſi in eo armamentario recondantur, vnde eadem ad ſuũ vſum accommodent. Vetuſtus eſt hic hæreticorũ mos quæcunque de Eccleſiaſticis crimina reperiunt in vnum confarcinare, vt catholicæ Eccleſ. de eorum lapſibus inſultẽt: vnde Aug. *nec obijciatis hæreticis, niſi quia nõ ſunt catholici, ac ſimiles eis ſatis, qui non habendo quid in cauſa ſua diuiſionis affectent, & ea ipſa plura falſiſſima iactant, vt quia ipſam diuinæ ſcripturæ veritatem, qua vbique diffuſa Chriſti Eccleſia commendantur criminari & obſcurare non poſſunt, homines per quos prædicatur, adducant in odium, de quibus & fingere quicquid in mẽtem venerit poſſint:* quid ſi non fingere, ſed euidẽtibus atteſtationibus noſtrorũ multiplicia, orbi nota, religioſorum ſcandala promulgentur? ſi has propoſitiones quas columba deſcripſit, in hæreticorum libris legiſſet, & ab hæreticis eſſent obiectæ, vt de

Tim. 2.

In conf. a. 14.

Prog. 41. p. 235.

F. Leonar. Coquetius in Anti-morn. loc. cit.

Ep. 137.

de facto conſimiles obijciuntur (vt ex eorũ dictis ſupra citatis apparet) verſutiã hæreticam confutare nõ deſtitiſſet; quod è perſonis ſtatũ, non perſonas è ſtatu religionis metiantur, & iuſtiſſima exceptione à malis bonos ab obiectis criminibus ſeparaſſet, nec vnquam corruptionem penè omnium religionum aſſeruiſſet, religioſorum alijs, nec ijs paucis partibus, ſanis exiſtentibus; quare neſcio vnde tã exacta trutina ſeueri iudicij emerſerit Vindiciani, vt ſolũ deploranda in columba religioſorum ſcandala in membris mortuis oſtentaret, & mẽbrorum viuorum prototypa hæreticis admiranda proponeret; cum neq; iſtá proficerent, & per illa ſubſannandi, & inſultandi etiã viuis mẽbris anſam arriperent. Quanto melius Auguſtini veſtigia ſequimur, vt ſtatum à perſonis primo ſeparemus, & in perſonis nõ bonos tantum, nec malos, ſed malos cum bonis admixtos prædicemus: nam hinc hæretici decipiuntur, imò vt dicit idem Auguſt. *falluntur homines vt vel non ſuſcipiant meliorem vitam, vel temere aggrediantur, quia. & cum quidam laudare volunt ſic laudant vt non ibi dicant mala, quæ mixta ſunt, vt & qui vituperare volunt tam inuido, & animo peruerſo vituperant, vt claudant oculos aduerſus bona, & ſola mala, quæ ibi ſunt, vel putantur exaggerẽt.* (& iterum) *Tu qui laudas bonos dic mixtos malos, tu qui vituperas, vide ibi, & bonos:* hoc conſilium, & ſolidam doctrinam, non de ſuo cerebro natam Grauina, in Turture, vt ad eius manus perueniret expoſuit, quod opus dum cudebatur, inopinato funere, tam inſigni viro parentatũ eſt. *In pſ. 99.*

VIND. Subdit Vindicianus ad cauſandam excuſationẽ Grauinianam. *Non inſolens fuiſſe id dicendi genus religioſorum defectus propalandi, nam ex Io. Gerſone multa, & grauia de regularium moribus lamentatus eſt in ſerm. ad Concil. Rhemenſe in tractatu de verbis Domini, & ad quatuor abuſuum genera contraxit, continui tenoris, indiſcreti feruoris, indebitæ occupationis, & nimiæ timiditatis.* Sed nunquam Gerſon in ſpecialibus ordinibus deſignat eſſe ſcandala grauia, multiplicia, omnibus nota: quæ ſi recenſuiſſet in Concilio, cum eiuſmodi orationes ianuis clauſis idcirco fiant, ne ſæculares vitia clericorum, & regularium audiant, & ſcandalizentur (ex vſu, & praxi ſynodali) vel non eſſe ſæcularibus propalanda ſcandala Clericorum ex hoc euincitur. Sed & Gerſon licet pius, & doctus, ſuos etiam notabiles contraxit næuos, nam Gregorium IX. Romam ſuaſu S. Catharinæ Senenſis Sedem transferentem ex Auenione cum Diua ſugillat, cui aliquantulum parcendum, quod nationi Gallicæ addictus id finxerit, quod Gallici ſcriptores minimè referũt. Idem apud Coquerium, Concilium Piſanum laudauit, Concilijs Pontificiam Maieſtatem in rebus fidei finiendis ſuppoſuit, vnde vt dicit Poſſeu. aliquando in ſuo ſenſu abundans *& dixit, vel ſcripſit quæ nemini ambigendum eſt, quin ſecus ſenſiſſet ſi ſequentia tempora, & ſecundas cognitiones (vt vocant) audiuiſſet, præſertim ea, quæ ab eadem Eccleſia ritè congregata, non ſemel profecta fuerunt:* de quibus ſententijs cõciliaribus, nõ Gerſonicis ſcriptum eſt Hieronymo interprete: *verba ſapientium quaſi ſtimuli, tradita ſunt à paſtore vno &c.* *In Antimor. t. 2. pag. 217.* *In apparatu deſcrip. Eccl.*

Viris quoque ſapientibus fuit etiam æqua poteſtas, ſed moderata, nec in particulari deſcenderunt, ſed maximo æquilibrio ponderata, vt nec de hac vel illa religioſa familia, ſed in genere loquerentur, vt magis infra demõſtrabitur. Sed quomodo cõcludat hoc caput Vindicianus audiamus] *Sufficiat huiuſmodi ab inſigni Eccleſiæ præfato Archiepiſcopo, Cardinali, intimo ſummorum Pontificum conſiliario*, & in purpuratorum collegio clariſſimo ſidere profecta fuiſſe. *Eccl. 12.*

VIND. Sed non ſufficit; nam eiuſdem inſtituti alios teſtes habemus de florenti religioſorũ omniũ ſtatu. Adam. Concem. è Socie-

Digitized by Google

TVRT. tate 6.polit.cap.46.nu.12.de omnibus veteribus ordinibus antiquis, ait: *nunc ferventius, & conſtantius, quam à trecentis annis factum ſit ſeſe reformant*, & Thomas Blanc.etiam Ieſuita in panegyrico ordinis Præmõſtratenſis de omnibus religioſis loquens ait: *illorum domus ſunt non modo ſedes pietatis, templum virtutum aſylum ſapientiæ, cæleſtium donorum ſacrarium, &c.* P. Platus Soc.Ieſu, magis quàm Grauina Religioſorum Florentem ſtatum demonſtrat in lib. de Religioſorum ſtatu, illum conſule Vindiciane: ſi in ore duorum, vel trium ſtat omne verbum iam pro religioſis deploratis vicimus, & ab omni Vindicianica calumnia, Turtur abſoluitur, vel ſi ob id in cauea recludendus ſit, non ipſe ſolus, ſed cum his pientiſſimis viris degere, & confabulari, & voces congeminare datur occaſio, libenter com pedibus pedem ſubijciet, nec derunt, qui compatientur ſuper contritione Ioſeph.

CAPITIS SEXTI
DISCVSSIO.

Paucitas an multitudo laxorum regularium ſit aſſerenda.

SVMMA CAP.

Perperam iterum regulares cum defectibus eorundem ab Anonymo proponuntur in proſcænio inuiſendi, non diſtinguente ſtatus, & temporum circumſtantias; cum laxitas nec omnes religioſos, nec omnes prouincias ſemper infecerit: variiſque paralogiſmi Anonymi diſſoluuntur, & varia loca PP. extorta cum Eſaiæ loco expenduntur.

ITerum in proſcænio inuiſendi exhibentur Regulares, cum defectibus, vt fixius imaginationi puſillorum, vel hoſtiũ Chriſti impreſſa deformia ſimulacra, & teterrimè monſtra, (ſicut optant, & iubent Hæretici) habeantur religioſi. Ergo Anonym. tã TVRT. ſuis; quam Cẽturiatorum, & aliorum Nouatorum coloribus ſuam tabellam depingit: ait ergo Vindicianus *Illuſtriſſ. Cardin.* VIND. *abſque exceptione, ſeu limitatione miſerabilem multorum regularium ruinam affirmat: eorum multiplicatione: inde orta ſcandala: Magnam in ordinibus eſſe turbam relaxatorum, adducta viſione S. Pachomij; paucos pie victuros, & ſaluãdos. Aduerſus hac Grauina totis ingenij, & eloquentiæ ſuæ neruis obnunciat &c. mihi quidem in hac controuerſia placet, vt tempora, quæ Conc. Trid. anteceſſerunt, ab ijs quæ poſt illud vſque nũc decurrerunt, ſeparemus*] Hæc non rectè prolata; nã quo quæſo artificio Diabolus ſtatũ religioſorũ oppugnare cępit, niſi expreſſis typis, ſculptura, vel pictura Eccleſiaſticorũ, imaginibus Leonis, vel vulpis, vel hirci ſimilitudinem referẽtibus, per quæ iuxta animalium illorũ proprietates, vitia denotarẽtur eorum? facile enim fuit ſpretis hominibus ſtatum peſſundare, non metiendo perſonas ex religione, ſed ex recenſitis religioſorum defectibus religionem corrigendo. Hac aſtutia tota Germania dementata, & Galliæ, vt reformata ab ipſis vocata religio miniſtrorum Diaboli, caput attolleret, dum deformatam in Eccleſiaſticis eſſe religionem traducebant. Vmbra certe diabolica hæc eſt à Diabolo ſuggeſta ad fallendos ſimplices, *ſub vmbra enim calami ſedet.* Iob c.40. Nõ bonæ cauſæ patrociniũ adulterinum (ſub ſpecie pietatis) pro nummo ſyncero obtrudere, & ſub ſpecie reparationis, peiores ſciſſuras machinari. Cum hæretici vnitatem Eccleſiæ labefactare conãtur ex religioſorũ multitudine, & varietate, quo clypeo eluduntur tela niſi exercitus analogia, vbi varij ſub varijs vexillis milites caſtrametantur? ſub vno enim ſummo duce gladijs accincti, & ad bella doctiſſimi, nõ tam ſunt Eccleſiæ Catholicæ religioſorum cœtus Eccleſiæ firmamentum, quàm velut cæleſtis exercitus ſpectabile ornamentum. An hoſtes terga vertiſſent, ſi ſpicula Vindiciani in eundem exercitum contorquẽtem aſpexiſſent, nimirum multitudinẽ, & deformitatem religioſorum aciem deformẽ obijcientis, cecidiſſet ad Vindiciani

Digitized by Google

pedes Wicleph primipilus author belli in religioſorum familias,& ſuo ſanguine baltheum, & calceos Vindicianus cruentaſſet?potius in noſtros arma contorqueret, noſtros etiam noſtra in domo configentes:ſic quondam Teucros Inimico mixtos exercitui,*premit agmine turba.*

Aeneid. 12 *Nec miſeram effugiunt mortem, ſed limine in ipſo.*

Mœnibus in patriis atque inter tuta domorum
Confixi expirant animas &c. Interim Vindicianus imminentis prælij immemor, extimatarum iniuriarũ memor, dum ad exercitum catholicorum ſuppetias (quas fert Grauina)non admittit,in tam diro conflictu hoſtium Chriſti contra illuſtriorem partem ſui gregis,id accidit, quod Teucris,nam dum pars *claudere portas,*

Nec Socijs aperire viam,nec mœnibus audent,
Accipere orantes, oriturque miſerrima cædes.

Sed dum parat Grauina aditum ad eludendos ictus, Vindicianus ſomnians Grãmatizat, & ad modum Grammaticum ex perſonarum varietate ludit: magnum numerum relaxatorum confectum à Grauina. Vtinam vel ad parandas foſſas, vel propugnacula ſtruenda pro religioſorum tutela, Clauium inter noſtri æui præclaros Mathematicos conſpicuum aduocaſſet.

§. I.

Examinatio, videlicet ſtatus regularium ante Concilium Tridentinum.

VT laxorum multitudinẽ probet Vindicianus ſtatus duos diſtinguit, vnũ ante Concilij Tridentini tempora, aliud poſt eiuſdem Concilij celebrationem. Ad primum ſtatum deueniens, poſt decantatas laudes Grauinæ quod piè laborarit pro excuſandis ordinibus exponendo aliquos SS. vel quod ſuorum temporum paucorũ deplorarint tepiditatem, & proceſſu temporis multo, deduxiſſe minima negligentes,videlicet ſucceſſiuè, & relaxationem ordinum extrinſecus illatis cladibus, non deſidiæ tribuendum docuerit; ſic eundem poſtea Grauinam pungit, vt ſi pro illis laborauit,*obſecro*(inquit)*vera quoque prætexat nomina culpa.*

Deinde ad hominem arguendo ait: *inconſtantem Grauinam, fatentem nunc ordines velut ex propria morte reuiuiſcere,in paucis granis relictis in botro eſſe Dominicam benedictionem;anno* 1348.*graſſante lue monaſteria miſerè exhauſta,& gregi diſiecto,& diſperſo* [ex Nazianz.] aſſimiles & claſſicum canendo talem elicit concluſionem, *ergo Grauina Cardinali multitudinem relaxatorum concedit.* VIND.

Hoc nouum paralogizandi genus eſt Vindiciani,non diſtinguentis ſtatus,& tẽpora,& temporum circumſtantias,cum in ſimili forma Donatiſtæ Eccleſiæ Catholicæ diſiectionem,diſperſionem,interitum, nedum catholicorum paucitatem,probãda aſſumerent; Hilarium namque citabãt tanquam corruptioni eiuſmodi, & defectioni applaudentem. Quid Auguſt. *Sed hiſtoricus doctus magnum aliquid inueniſti,quod contra Dei teſtimonia proferendum putares, dicis enim quantum ad totius mundi partes: modica pars eſt in compenſatione totius mundi, in qua fides Chriſtiana nominatur.* & poſtea.*Hilarius ergo decem prouinciarum Arianorum,aut zizania non triticum arguebat, aut etiam triticum quod defectu quodam periclitabatur, quanto vehementius tanto vtilius arguendum putabat.Habent enim ſcripturæ canonicæ hunc arguendi morem,vt tanquam omnibus dicatur,& ad quoſdã verba perueniat,quod etiam Apoſt.dicit,quomodo dicunt quidam in vobis,quia reſurrectio mortuorum non eſt?manifeſtat vtique non omnes eſſe tales,&c. quod autem dicit: cum enim ſint inter vos æmulatio,& contentio, nonne eſtis carnales,& ſecundum hominem ambulatis?& tamen non eſt exiſtimandum* (ait Auguſt.)*omnes carnales,& animales,non percipientes,quæ ſunt ſpiritus Dei,contentioſos,æmulos ſecundum hominẽ ambulantes:*itaque cum dicitur,ſubdit, *totus mundus*

TVRT. Ep. 48. 1.Cor.15.

Digitized by Google

mundus in maligno poſitus eſt, intelligitur propter zizania, quæ ſunt per totum mundum. Hæc ex Auguſt. Magnum ergo proferre putaſti ex allegatis authoribus Vindiciane ad inculcandum ordinum corruptionem addens & Gerſonicam illam ampliationem, *ſemel collapſam religionem nunquam, aut vix reformari poſſe.* cum ergo hæc corruptio, nō per omnes partes, & loca inceſſerit, vt vel ratione membrorum corrup totum verificetur corruptio, & relaxatio ordinum, quod omnibus religionibus, quæ ſub cœlo ſunt commune eſt; vel ſi ad ſana membra reſpiciamus, ipſa ne periclitarentur, tantò vehemētius quantò vtilius arguebātur à ſcriptoribus; quaſi ad omnes de virtute ſermo directus, qui propter paucos, vel propter multos diuerſorū locorū corrupti dicebantur: vel ſi ad vniuerſalitatem temporis eiuſdemque circumſtantias reſpiciamus, ſicut idē dicit Auguſt. quod eadem Eccleſia *aliquando tranquillitate temporis quieta, & libera apparet, aliquando autem tribulationum, & tentationū fluctibus operitur, atque turbatur*; ita, & de religionibus dicēdum eſt. Nec culpandus Grauina quod has circumſtantias aſpexit, cum aſpiciendas docuerit Auguſt. Hoc autem quoque S. Brigitta quam citas ſignificare, voluit dū *conqueritur, omnes religionum vineas aruiſſe, & valdè paucos in eis palmites fructificare*, erant enim tunc velut Hilariana tempora, cum ſchiſmatibus vexaretur Eccleſia, vnde in certis partibus, & cultoribus ſuccreuerat abundantia ſpinarum, vt omnes religionū vineæ dicantur aruiſſe, vnde vinea Brigittanæ religionis, per quam cæteræ repararentur, inſtituta eſt, quod ad reparationem localem ſe extendit, ſicut & relaxatio maximè in ijs partibus maior erat, nec enim Brigittanus ordo Alpes tranſijt, aut per eū Hiſpanorum, vel Italorum cœnobia reformata ſint. vnde vt ſimpliciter Eccleſia etiam ex abundantia malorum, & turbinibus ſimpliciter corrupta, vel penè corrupta dici nequit, etiam Hilarianis temporibus; ita nec totum corpus religioſorum ex eadem analogia. Calceos ergo cauillationum Vindicianus velut Hiſtæus induit, quos Ariſtagoras fabrefecit, nempe Donatus, quē in ſimili imitatus Vindicianus, imò & cothurnos Nouatiani ſibi adaptauit de reformatione lapſorum deſperans.

Inp. 2: defenſ. Chartii.

Ep ſup. cit.

Teſtimonium vero Sacroſancti Concilij mox ad probandam laxationem penè in corruptionem tendentē adducit Vindicianus extorquens miſerè, & vt illa Maga,

Reluctantem curſu deducere Lunam
Nititur, & tenebras addere Solis equis]

ait ergo Concilium ſeſſ. 24. c. 21. *Cum pleraque Monaſteria, Prioratus, & Præpoſituræ ex mala eorum adminiſtratione, non leuia paſſa fuerint tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus detrimenta, cupit S. Synodus ad congruam Monaſticæ vitæ diſciplinam omnino reuocare*, quid inde colligit Vindicianus? *Hi ſunt religioſiſſimorum Præſulum è toto orbe collectorum ſuper regularium laxatione gemitus, qui merito Grauinam in veritatis ſemitam reducere poſſint.* VIND.

TVRT. Non de omnibus religionibus, vel maiori eorum parte, ſed de Rectoribus, Præpoſitis &c. qui non omnes religioſi ſunt S. Synodus loquitur; & de his nō omnibus, ſed pleriſque ex quorundam *mala adminiſtratione Monaſteria non leuia paſſa ſunt detrimenta*; propterea cupit ad congruā Monaſticæ vitæ diſciplinam omnino reuocare, & cum non omnibus, & vbique præſtari id poſſet, expectat à Pontifice prouiſionem, vt eiuſmodi Monaſterijs, quæ *commendata reperiuntur, & quæ ſuos habent regulares. perſonæ præficiantur profeſſæ eorundem ordinum, quæ gregi præire, & præeſſe poſſint: quæ vero in poſterum vacabunt, nonniſi regularibus ſpectatæ virtutis, ac ſanctitatis conferantur.* Quomodo eleuat Vindicianus, & extendit ad omnes, quod ad ſolos Præpoſitos,

Abba-

Digitized by Google

Abbates, &c. Concilium direxit? Melius alium locum Tridentini adduxiſſet ſeſſ. 25. c. 1: vbi dicitur, *neceſſarium eſſe quò facilius, ac maturius vbi collapſa eſt vetus, & regularis diſciplina ibi inſtauretur, & conſtantius conſeruata eſt perſeueret, præcipere, prout hoc decreto præcipit, vt omnes regulares tam viri, quam mulieres ad regulam quam profeſſi ſunt præſcriptam vitam inſtituant, & componant.* vbi ordinum corruptio? vbi, vt exaggerat ampullosis verbis, è toto orbe collectorum regularium relaxatio? cum non vbique, ſed *vbi* (ait Concilium) *collapſa eſt vetus* diſciplina, & vbi hic Concil. deplorat laxationem, hic gaudet de conſeruatione. Solus Vindicianus vbi Concilium de parte loquitur, vniuerſalitatem Locorum amplificat (vt gemitibus columbinis ſubdatur) Tridentinorum Patrũ verbis, *qui* (ait) *Grauinã ad veritatis ſemitã reducere poßint*, à veritate ipſe declinans Concil. extorquendo tot verborum ambagibus; ſed vt dicebat Tertull. 2. in Marcionem cap. 28. *expedita veritatis virtus, paucis amat, mendacio multa erunt neceſſaria.*

§. II.

Diſcußio de ſtatu regularium poſt Concilium Tridentinum.

TVRT. PVgnaciſſimè etiam veluti Themiſtoclis ille Gallus vſque necẽ pugnat Grauina, negans quam fingit Vindicianus laxorum regularium multitudinem p. 2. n. 32 p. 1. c. 13. nam ſi *pugnare pro patria optima auis*, multo magis pro religione, & religioſis domibus, nec de defenſione erubeſcit.

VIND. Quid Vindicianus dicit? quod *ſic animoſus Grauina incedit, vt præter ſolidas probationes nihil magnopere deſideres*] ſic Thraſo iſte putat Grauinianos diſcurſus fundatiſſimos elidere, volens obtrudere ſuas friuolas, quas ipſomet iudice Acribologicas putat demonſtrationes. Sed familiare eſt Philautis nimium ſibi blandiri, omnia ſibi ignoſcere, nihil alijs remittere, & magnificè, & ſumptuoſe per ampliſſimum inſclẽtiæ campum expatiari. Mox progreditur

VIND. ad refutanda alia argumenta, quibus falſo inducitur, ad laxorum multitudinem in religionibus oſtendendam. Producit præfatorem impreſſi libri de reformatione religioſorum Io. Nider, qui hæc dicit, *videtur in præclaram viuendi rationem quadam vitæ corruptio, & languor pietatis irrepſiſſe, vnde in maximum diſcrimen* (ait) *quicquid religionis, quicquid bonarum legum, quicquid Monaſticæ diſciplinæ, quicquid morum probatorũ, quicquid honeſtorum ſtudiorum eſt deuolui neceſſe ſit.*

TVRT. Animosè omnino paralogizas ad vniuerſas orbis Prouincias omni æuo reformãdas ex vna, vel altera Prouincia vno, vel altero cœnobio reformatione indigente, pro qua Nider laborabat ea tẽpeſtate, qua VViclephus, Hus, ſchiſmata etiam Eccleſiã, & ordines ſacros infeſtarũt. At quàm bellè dilatare fimbrias Phariſaico ſtylo edoctus, amplias verba præfatoris, vt ab apparentia tranſeas ad exiſtentiam, *videtur inquit ille quadam vitæ corruptio irrepere*, tu totum Vindiciane corpus religioſorũ putas corruptum, fere exanime, & mortuum: præfator timet ne tandem in diſcrimen adducatur quicquid eſt Monaſticæ diſciplinæ, at tu, iam animam exhalaſſe, & iam fætidum, in detractorum ſepulchro recondis, de quibus dicitur, ſepulchrum patens eſt guttur eorum. Pſ. 5.

Quid imminentes hoſpites vexas canis.

Ignauus aduerſus lupos? dixit quidam, imò vt cum lupis lupum te adiungeres, ciues SS. & domeſticos Dei, diſcerpis, nonne recentior quidam Polyander Caluiniſta lib. contra Anaſtaſium Cocheletium ſcripſit. *iſtis nouißimis temporibus Monachos eſſe nequißimos*, nec vlla pagella eſt miniſtellorum, quæ criminum, & delictorũ religioſorum non ſit repleta? cur per eandẽ ſerrã Pag. 124. 126.

TVRT.

Apud eũdem in camit. reciprocas Vindiciane, vt cædas ligna cypreſſina, non pro conſtructione domus Dei, ſed pro ſynagoga Diaboli fabricãda? *Calu. p. 141.* Cur eiuſdem ſectatus veſtigia hinc ex vna parte arguis licentiorem viuendi rationẽ, vt Monachorum multi animos laxarint, & à ſeueritate diſciplinæ in molliorem conuerſationis modum deflexerint, inde vero in auſterum, & rigidum vitæ genus virulentam linguam, & calamum acuis, & cũ non haberes quid reſponderes, conuictus ex auſtera regularium vita, illud protuliſti inferius: *auſteritates cum ſpiritu Acedia coniunctas eſſe.* *Caſ. 9. p. 96.* Nonne aperte claſſicum canebas, vt ſimul, & ſemel eremum, & Monaſteria expoliares, & ad libertatem, & pileum, ſacro abiecto pallio vocares, ad laxiorem ſtatum dulciter inuitans, quam fingebas tibi diſplicere, & à ſeueriori exterrens ſtatu, qui delicatulo tuo corpuſculo non poterat ſatis placere. Nimirum oportebat inſurgere nouum Acab in Heliam Monachum, detractorem Rhecabitarum, Herodiadem in Herodis aula Baptiſtam næniarum arguentem, Hilarionem, Paulum, Antoniũ, Macarios, Baſilium, Ephrem, Aug. Benedictum, Dominicum, Franciſcum, Sanctiſſimos Eremicolas, & Cœnobitas, mollem, & delicatum militem impetentem, quibus nõ ſatis fuit habere vituperatores, & magnorum criminum accuſatores, niſi coronidis loco Vindicianus aduenisset, qui arctiſſimam filiorum Monaſticam diſciplinam, cum Acedia iungens, non tam eam, quàm inſtitutores ſugillaret: vt tolerabilius certè ſit Sanctorum ſobolẽ, quæ imparem in ſanctitate ſe profitetur, ab antiqua ſeueritate pauliſper ad laxiorem vitæ rationem deflexiſſe, quàm vetuſtatis in rigida vita veſtigia relicta tam turpi titulo Acediæ penitus aboléda procurare. Quãtò tibi conſultius fuiſſet, hæc vſque ad nauſeam toties repetita in regulares obiecta ſcommata, omittere, & vt dicitur veteri Prouerbio, *non mouenda mouere; quam Camerinè*, hoc eſt audacter, loquendo, *Camerinam mouiſſe, quæ fatis nunquam conceſſa moueri.*

Sed inter roſas, & lilia ſcarabæus moritur, in fimo pingueſcit, & cum poſſet Vindicianus, aulas gemmatas, & mirificè exſculptas perluſtrare, Veſtibulum ante ipſum, primoque in Palatij limine conſiſtere maluit tetris odoribus *delectatus; vt graues* *Virg. 3. Æneid.*

Patulis captaſſet naribus auras.

VIND. Pergit adhuc ſpiris anguium implexis Andromachen concinnare, hoc eſt omnis generis authoribus, caueam confarcinare. F. *Antonius Gueuara* (ait) *contra ambitionem regularium, ſingularitatem, neglectum diuinorũ, & ſui ipſius profectum, alioſque defectus diſputat, & exclamat: Curauimus Babylonem, & nõ eſt ſanata. O quam multis idem hodie poſſet obijci.* & poſtea inſtat, vt in ordinibus, *nouitij prius præceptorum decalogum, quàm conſilia euangelica obſeruare doceantur, ne oſſa rodant abiecta medulla, paleam ſeruent, & farinam excutiant, & conſtitutiones ſuas, & capituli regulas pluris faciant, quam quod Chriſtus in Euangelio præcipit.*

TVRT. Quod diffuſo verborum iſtorum circuitu Vindicianus inferre conatur, in hanc formam accipe lector redactum argumẽtum: videlicet [P. Gueuara multos religionis defectus tanquam reliquias Babylonis deplorauit: Inſuper monuit Prælatos, ne oſſa rodant abiecta medulla, ſuos edoceãt Aſcetas prius præcepta quam conſilia obſeruare, ergo ex mente Gueuaræ (vt idem Vindicianus infert) *non de nihilo planxit Bellarminus, & in genere, iuxtà deſiderium Tridentini Concilij, in reformationem intentus: ergo male Grauina Bellarminum, Epiſcopum Gueuaram, Ponquetium, & religioſorum æquiſſimos extimatores exclamare prohibet, atque ad cancellos reuocare ſiue multos ſiue paucos extra limites ordinis diuagantes.*

VIND. O bellas conſequentias in Lycæo fabrefactas,

VIND. factas,in Platonis Academia tornatas, & fucato verborũ apparatu à Vindiciano, in foro ad vendendum expoſitas.Preſſius eas ſtringamus, vt artificium curioſius inſpiciamus. [Multorum deſidiam deplorat Gueuara,ergo & omnium ordinum] quod erat ſcopus columbini gemitus, relaxatio, & quaſi corruptio. & iterum. [Præmonendi ſunt Præſules ordinum, vt prius mandata obſeruanda quam conſilia edoceantur,ergo ordines ſunt relaxati.] Sic arguens propria vineta cædit,nã & has conſequentias admittere adſtringitur. [Multos Athenis aëris intẽperies infeſtauit,corruptio ergo,& lues totam penè Græciam, imò & totum Oriẽtis tractum inuaſit.] & iterum [Inſtruendi ſunt à medicis valetudinarij,aut ſani,vt prius curent ea adhibere pro inſtauranda, vel præſeruanda ſanitate, quæ ad conſiſtentiam faciunt præcipuorum membrorũ corporis, quã quæ ad curandam cuticulam faciunt,ergo in ciuitatibus ſunt multi infirmi.] Quis has conſequẽtias,vt fatuas,& ſtultas,nõ irrideret?

Verùm malo etiam accepto vix ſtultus ſapit,& Vindicianus adhuc ſtultitiam ſuã confirmare ſtudet, & veluti citharædus,

VIND. *Orat. in arte Poet.* *Ridetur, chorda qui ſemper oberrat eadem.* ſic enim proſequitur [Sancta Thereſa illud à Chriſto Domino oraculum accepit (ſubdit Vindicianus) quod licet eſſent multi Doctores, & viri qui iuſſa Domini exequerẽtur (circa miniſterium animarũ) nihilominus ad id non ſunt viſitati, *quia ſe ipſos nolunt diſponere vt mecum familiariter loquantur. Hinc ipſe indigus, & ab ipſis repulſam paſſus,ad mulieres ſolatij quaritandi, deque rebus meis cum ipſis familiariter agendi cauſa me conuerto* quid inde infert Vindicianus? *Cape oraculum,Grauina pro florenti omnium ordinum ſtatu, & conſidera cuiuſmodi ſcutum huic amentato telo opponere velis.*

TVRT. Etiam ſi Mineruæ ſcutum arriperes Vindiciane pro tuis ſymmiſtis Donatiſtis tuendis,vel excipiendis, penetrabit idem miſſile ferrum, niſi te tuoſque excipias ex Iuuenale,

Quia tu Gallinæ filius albæ

Cæteri vero à te,tuiſque clientibus à te cõfictis conditione, vel profeſſione diſcreti *Hor. Satyra 3.*

nati infelicibus ouis. *Hor. Sat. 13.*

Contra tuum telum non in ſpiritus, ſed æmulationis officina fabrefacto, ſcutum illud opponam,toties, ictibus Donatiſtarũ ab Auguſt.obiectum. Videlicet ſicut,& vniuerſalis Eccleſiæ,ita quoque religionum corpus eſſe quoddã permixtum ex bonis, & malis, vt propterea admonitiones, & correctiones, ſicut & laudes, quæ ad paucos ſunt directæ, ad omnes refundi videãtur,& quæ omnibus intimãtur paucos reſpiciant,vt vnuſquiſque de corpore,in laude,vel reprehenſione,quod pro ſe facit intelligat,an laude, vel vituperio dignus ſit. Frequentiſſimè hæ locutiones in ſcripturis Apoſtolicis,& Propheticis obſeruatæ. Eodem modo cum indefinitè etiam loquens conqueratur Dominus à viris atque Doctoribus ſolum relictum eſſe, non omnes, & in omnibus ordinibus voluit denotare, ſed in plurimis, vel in multis, multos eum reliquiſſe,vt ad eos qui indigerent eiuſmodi correctione, profectus gratia ſermo Domini dirigeretur. *Ep. 48.* *Vide Martinum in Hypotip.*

VIND. Ex eodem armamentario, ſcilicet ſcriptore vitæ S. Thereſæ vnde ſibi fortiſſimũ telum ſubminiſtratum putabat, commentatoris partes agente in Oſeam cap. 2. alteram ſententiam, vt acutam ſagittam deſumit Vindicianus, vt ſagittet in occulto rectos corde. Is fuit P. Ribera ſic ſcribens, vt ſi charta defuiſſet in ora veſtimenti deſcribenda fuiſſet, eũ ergo ſub his verbis citat. *Si quis inquit dicat in magna hominũ multitudine mortificationem, humilitatem, pacem, concordiamque animorum diu poſſe conſeruari; id putat, quod neque factum eſt, neque fiet.* loquitur

Digitized by Google

quitur (ſubdit Vindicianus) iſte auctor de regularibus.

TVRT. Iam ergo Vindiciane in anguſtias caueæ ſtrictiores redigis columbam, dicentē expreſsè [ſub primis Patriarchis Religionū inſtitutoribus, & poſt multa tempora floruiſſe] vel falſum eſt quod Ribera reſtringit, [nec retro actis ſæculis factum eſſe, vt in tanta multitudine mortificatio &c. conſiſtere potuerint. Parua erat multitudo in Ægypto Cœnobitarum, & Monachorū? parua in Scythia, & in interioribus deſerti Arabiæ? in ſola Pachomij ſchola myriades Monachorum recenſentur? Vna Oſſirinchi ciuitas magis è religioſis quàm ſæcularibus ciuibus integrabatur. In Thebaide, ait Caſſianus, *Cœnobium quanto numeroſius, tantò obſeruationis rigore diſtrictius, ſi quidem in eo pluſquam quinque millia fratrum ſub vno Abbate reguntur, tantaque obedientia hic tam prolixus Monachorum numerus omni ſeniori ſuo ſubditur, quanta non poteſt apud nos vnus vni, vel obedire pro modico tempore, vel præeſſe.* Quomodo id nunquam factum eſt, quod manifeſtiſſima oſtenſione probatur? quomodo (quod peius eſt) neque fore talem concordiam, terminum diuinæ prouidentiæ præfigendo pronuncias? cum tamen alias illibatum clientum, quos inflare vult, vaſtiſſimū cœtum, ab omni huiuſmodi perturbatione eximat, Grauinam de malo omine taxans, quod eidem perennem iuuētutem non promittat: cur licet Vindiciano omnium aliorum ordinum corruptionem præſagire, ipſe tamen vanus,

4. de inſtit. renunc. c. 1.

Tolumnius augur,

de futuris cōiectans, qui de præteritis, quæ in promptu habebat, ſi vel ſolum Caſſianū legiſſet, nec diuinauit? Non putet author vitæ S. Thereſiæ, quia commentator eſt prophetarum, propheticum ſpiritum induiſſe, imò agnoſcat, à ſpiritu prophetico longè ſtare, qui prædicit, & prędicat, quod non ſit abbreuiata manus Domini.

In eadem ſaliua perſtans alias authoritates adducit Vindicianus, nimirum Aluarez, Thomam de Kempis, aliàs Gerſonem, verius Geſſen (vt aduertit doctiſſimus, & eruditiſſimus Abbas D. Conſtantinus Caietanus in Apolog. contra Roſvvedium) & tota eius, quam allegas periodus in eo conſiſtat, quod (*cum maior adhibeatur cura in ſciendo, quàm bene viuendo, inde ſcandala in populo, & diſſolutio in Cœnobijs &c. ac proinde ex vita tepiditate prouenire, quod religioſi minus vtiles, & fructuoſi noſtris temporibus exiſtunt*, & ſubdit, *ſimillima eſſe Bernardi lamenta ad Guillielmum Abbatem, quod cura eſt regularibus, quod corpus regulariter induatur, & contra regulam ſuis veſtibus nuda anima deſeratur.*

VIND.

TVRT. Vere importuna Muſca Vindicianus ſaniem vulnerum ſugens, & acuta proboſcide ſtimulans, & quod peius eſt, etiā ſanas partes aggreditur, vt ſi non feriat, in electis imponat maculam, & pari niſu probos à malis nō ſecernens, tepidos à perfectis, vtroſque corrodit. Quāto felicius Vindiciane diuitis illius canes imitatus eſſe ſaniem lingua abſtergendo, & ab oculis hominū amouendo, etiam ſi totum corpus vulneribus plenum, quæ nullus hominum lauare dignaretur, cum brutis lambere debuiſſes, vt miſeriæ cumulo, miſericordiæ & pietatis magnitudo reſponderet. Nunc pungēdo cum muſcis, ibi inhumanitatis tuæ titulos figis, vbi portas tuas regularium vlceribus laureaſſes. Sed ex Dei gratia, non eſt totum corpus regularium vlceroſum, nam & ſi (vt Aluarico placito reſpondeatur) multi ſint indocti & tepidi, multi ſunt è contra docti, deuoti, & feruentes, & experientia compertum eſt, doctiores ſanctiores, & Monaſticę diſciplinæ obſeruatores, quibus in dies Eccleſia Catholica tanquā aurato veſtimento exornatur.

At proprijs armis putat Vindicianus Grauinam confodere, dum Antonij Senenſis

Digitized by Google

nenſis in Bibliotheca Prædicatorum hæc verba adducit; nimirum, quod ne dũ tempore graſſantis peſtis, *ſed noſtris temporibus illa attingat maledictio, vt dicere queant Patriarchæ inſignes Dominicus, & Franciſcus, & viri ſanctiſſimi de ſuis. Nec nos Patres, nec vos filij.* VIND.

TVRT. Certè ex generali illa lue per totam Europam graſſante dicere poſſunt ſuperſtites ordines: *Niſi Dominus reliquiſſet nobis ſemen* &c. Quare tanquam ſemina, innumeri relicti, in quibus priſca fides, & morum permanſit integritas, quæ in alios transfunderetur. Non fuit religioſorum omnium tepiditas tam grande peccatum, vt pœnè excidere, & abſumi omnes digni eſſent, nec Saulis peccato deliquerunt, cuius domus funditus deleta eſt, ſed Dauidis delicto, & Salomonis filij, cuius ſoboles paterna veſtigia ſectata, in verberibus viſitata, & correcta, circumuolante circa regiam illam domum, miſericordia Dei. Quare & ſi ſint multi, quibus dici poteſt: *nec ego Pater, nec vos filij*, multo plures ſunt qui attendunt ad petram vnde exciſi ſunt & ad cauernã laci, nec virtutum paternarum degeneres ſoli occurrunt, ſed ſuorum Patriarcharum exactiſſimi imitatores. Numera quot potes iuniorum exemplaria virtutum, & vel æqualia, imò & excedentia reperies in vetuſtis ordinibus. ergo dicam cum Ariſtoph. *Eſa. c. 1.*

Quid aitquis oro, vehit Athenis noctuam?

VIND. In iiſdẽ ſcopulis hærens Vindiciane, aliud ex eodem Senenſi teſtimonium aſſumis, afferente *S. Dominici indignationem contra redditus in communi* & ex eodem Senenſi referrs, *experientia clariſſima comprobari, quod regularis diſciplinæ integritas hoc ſæculo noſtro, ægrè poſſit ſecundum illum conſiſtere, abuſus innumeros conſurgere, & execrabile proprietatis vitium multis fieri familiare, eamque eſſe cauſam, quia conuentus facilè neceſſariorum penuria premuntur.* & in hanc exclamationem deſinis. *Ecce florentem omnium ordinum ſtatum, qui alimentorum penuriam ferre nequeat.*

TVRT. Si ſyncronon Grauinæ citaſti, antiquiorem S. Antoninum citare debuiſſes, indignationem S. Dominici interpretantẽ, locum habere, *ſecluſa neceſſitate*, Cæterum vbi neceſſitas viget, *ipſa*, inquit, *facit ſibi legem* 3. p. t. 23. c. 4. §. 15. *t. q. 1. §. ſed notandum, quia* (ait) *fratres non poſſunt viuere in numero competenti ex experientia, quæ eſt rerum magiſtra*, quare vt religiones florerent & neceſſaria non deeſſent redditus in communi non officiunt, ſed conducunt, vnde & S. Concil. Trident. etiã Mendicantibus (exceptis domibus SS. Franciſci Capuccinorum, & de Obſeruantia) eiſdem conceſſit. Mirum eſt, quod cauſam vnde religiones floreant exturbare conetur Lycinium fulmen, nam ſi defectus neceſſariorum pro cauſa aſſumitur violatæ paupertatis, eorundem prouiſio, etiam diſponente Concilio, ſeruandæ paupertatis indiuiduus comes. Quomodo ergo Vindicianus defloratum religionum ſtatum ſuadere conatur, eo quod alimentorũ penuriam ferre non poteſt? Si opiparas menſas regulares optarent, quas Apicius ſolet condire; vel illas crebras animi relaxationes adhibitis illis, quas vocant populares cœnas, varijs epulis inſtructis, vbi, nec dierũ, nec ciborum delectus habetur, quarum micis multi Lazari ali poſſent, locum haberet reprehenſio Vindicianica; nũc vero quod ex neceſſitate neceſſaria expetunt regulares, & penuria affliguntur, infirmitati naturæ condeſcendendum, nec improbanda cõmunitas prouida neceſſaria ſubminiſtrans. an reprehendendus Apoſtolus cum pronunciauit: *habentes quibus veſcamur & quibus tegamur, his contenti ſimus?* Apoſtolicam primitiuæ Eccleſiæ normam impetat, vbi erant omnia cõmunia, & diſtribuebatur vnicuique prout cuique opus erat. Sciat Vindicianus ex B. Damiano opuſ. 13. *tanto liberius religioſorum animos ad alta ſuſtolli,* 1. *Tim.* 6.

Digitized by Google

ſtolli, quanto min● ad prouidenda ſibi infima, rei familiaris inopia non grauantur. Et ſi reprehendenda infirmitas inopiæ impatiens, eidem ſuccurrendum ne egeat, nec impediendi aluei, vt aliò non tendant, & in vnicam concham influant, ne fortè ordines alij & Xenodochia, prius horti irrigui, ex aquarum diuerſione areſcant: & ſi optat Vindicianus, vt arbores floreant, moderādæ aliæ arbores nucum, ne totum humorē attrahentes circumuicinas quãuis exiguas plantas exiccent. Illud potius expediens vt ex ijs, quę cœtui ſuperſunt, clerici, cœnobitæ, aliæque perſonæ cōmiſeratione dignæ alantur, vel veſtiantur, ſunt enim aliquorum tot diuitiæ, vt nedum ex illis Xenodochia, ſed & beneficia & Commendæ erigi poſſent magno totius Eccleſiæ bono. Turpe eſt pauperem nudum frigore algentem, à villoſo diuite qualis tu es Vindicianus de veſtium deſiderio reprehendi, & à ſaturo Doctore, ventre pleno, erudiri eos quorū genua infirmata à ieiunio, & caro immutata propter oleum. Turpius, miſeriam veruſtorum Mēdicantium exprobrare, & vineam Naboth cum Achab expoſtulare, & agrum agro, domum domui copulandam ſuadere. ſi id ſcire cupis Vindiciane, illos Anonymos conſule, qui, contra teſtatorū mentem, & Sereniſſimi Imperatoris Ferdinandi Auguſti humanitatem, cœnobia antiquis poſſeſſoribus vetuſtorum ordinū reſtitui anhelantem, nuper ſcriptum edidere, vt à tam pia mente, iniecto ſcrupulo, eam inſignem Maieſtatem reuocarent. Vide nouos Clenones in rem partam tot laboribus non ab vno Demoſthene, ſed tot inſignibus Prædicatoribus, inſilientes, & ad ſe transferre contendentes. Circumſpice qui ſint illi Anonymi qui victum comedunt alienum. quàm facetum, illud Ariſtophani:

Ego obambulans ab officina longius
Alio coquente, ollam paratam ſuſtuli.

An paruus ſudor vetuſtorum ordinum oti parcentium, vt cibos in lapides verterent, ad fundandas pauperes caſas, & vineas excolendas? & nunc citra laborem, alienis frui laboribus ſcribunt, nonne iuſtè cum Paſtore illo eiulabunt,

En queis conſeuimus agros? *Virg. eclog. 1.*

Maledictionem exiſtimant tales Anonymi redditus in communi poſſideri, & de hoc anathemate cum Acham pro ſe accipere, vt mirabili alchimia quod alijs eſt execratio & indignatio, ipſis cedat in benedictionem.

VIND. Figit adhuc gradum Vindicianus ex eodem Senenſi ſocordiam noſtrorum redarguens. *vbi enim antiquitus Patres Prædicatores ad barbaras nationes conuertendas alacriter properabant, nunc ad propinquas partes miſſi, nonniſi cum murmure obaudimus, vel ad non obtemperandum mille occaſiones quærimus.* & mox. *ecce florilegium noſtræ ætatis.* & rurſus ex eodem citat alia verba. *O ter & amplius fanatica tempora! quam procul abſumus à primæuo illorum Patrum ſpiritus feruore, in multis fere nomine tenus religioſi &c.*

TVRT. Hæc omnia conglomerauit Vindicianus, vt minimè florentem religioſorū hodiernum ſtatum demonſtraret, & inſulsè, inurbanè, pertinaciter, verbosè in peius commutatos religioſorum cœtus diffamaret. Vel ſaltem ab Ennio ad denotandam, quam putat, eorum vitio qui Patriarchis religionum ſucceſſerunt, collapſam diſciplinam, modeſtè tranſcripſiſſet.

O domus Anti, quā diſpari Domino dominaris.. & ſi ſubditorum ſocordiā humaniter denotare voluiſſet, non ad particularem religionē, nempe S. Dominici, Dominicanum Senenſem toties inculcando, deſcendiſſet, ſed cōtentus eſſe debebat ſimplicia verba referre, non ouantium more victorū Pæana canere, & illudere florilegio noſtræ ætatis. Neſcio an Vindicianus metaphoras calleat, nā ſi in quacunque re pulcherrimū puriſſi-

Digitized by Google

puriſſimumque, id floris nomine indicatur, quod in omni religione tale eſt, floris nomine deſignatur, etiã ſi inter innumeras ſpinas pauciſſimæ ſignarentur roſæ. Florere arbor dicitur, etiam ſi è ſiccis ramis aliquibus gemmæ non prorumpant, ſi autem in omnibus ramis flores exigat, adeat Adonidis hortos, ſolum ibi cuncta florigera, parum frugifera, & ad breue tempus marceſcentia reperire poterit. Sunt & fabarũ flores eo nomine laborãtes quod ſtultitiã pariant; propter grauem & fumidum inde exhalantem vaporem: at præſtat paucos ſelectos flores elicere è viridibus, & ſi paucis ramis, quam fabarum floribus ſcatere, qui fumidi & tumidi in eam ſtultitiam deueniunt, quod ij quibus afficiuntur, vel fingunt ſe affici, ſolos florere exiſtimant, cæteros omnes ſtipites, & truncos eſſe. Sed ne Senenſis locum adductum eludere videamur, ediſcat aduerſarius ſimiles locutiones, comparatiuas eſſe, vt exceſſu ſuperiorum Heroum poſteriores nihil eſſe videãtur. Sic Eccleſiaſticus vbi laudes priſcorum ſanctorum & Heroum recenſuiſſet ſubdit: *nos autem vita viuimus tantum, & non erit tale nomen noſtrum.* Accedit quod ex obligatione religioſorum, & charitatis proprietatibus, quæ recenſentur à Bernardo, nimirum: *operari multa, reputare pauca, operari multum, reputare parum, operari diu, reputare breue &c.* etiam feruentiores ſpiritu ſatis dignos ſe reprehẽſione poſſunt cognoſcere, & à perfectione priorum longe diſtare, & nomine tenus religioſos ſe exiſtimare. Hanc praxim ſeruauit B. Petrus Damianus, qui vbi de ſuæ congregationis inſtitutis tractaſſet, & feruentiſſimam cœnobitarum conuerſationẽ cap. 8. timuit hæc ſcribere: *ne*, ait, *& meipſum forſitan eis cohabitantem, & ſi non cooperantem, vana videar elatione, iactare,* nihilominus alio opuſ. de ſe & ſuo ordine humillimè ſentiens hæc ſcripſit. *Itaque non ignoratis fratres mei, quod gemens loquor, ad quantum ſancti feruoris, lapſus ſit, imo procliuius quotidie labi non deſinat ordo noſter defectum; vt iam omnium pœne mandatorum negligenter obliti, ſola profeſſionis huius videamur veſte contenti, ſub religionis enim ſpecie ſaculariter viuimus, & violato diſciplina genio, dũ nos per illecebrarum fluxa diſſoluimur, velut à nobilitatis noſtra titulis degenerantes Monachorũ nomen inaniter poſſidemus.* Dicat & arguat Vindicianus (ex hoc loco Damiani acrius ſuum inſtitutum perſtringentis, quàm Senenſis ſuum ordinem reprehendit) minimè florentem extitiſſe P. Damiani religionem, quia non tam humiliter quàm veraciter tepiditatem malorum agnoſcit?

Eccl. c. 48.

Opuſ. 15.

De perf. Monachi opuſ. 13. c. 1

VIND. I

Pergit Vindic. Grauinam reprehendẽdo de adulatione, quod *carmen muſicum religioſis tepidis canat*, & ſeipſum extollens *Michaa partes ſibi impoſitas ad paucos botros tempore vindemia relictos colligendos.*

TVRT.

An carmen muſicum cecinit Damianus ſuis cœnobitis inter quos multi tepidi, dũ laudes ſuæ congregationis propoſuit? paucoſne botros inueniet nouus Michæas in P. Damiani famigeratiſſima vinea?

Id demus Vindiciano, nõ in quacunque tẽporis differentia, nec in omnibus ramis flores inſpici, ſed ſatis eſt, vt arbor florida dicatur, ſi cadentibus folijs, vel floribus alij enaſcantur, expreſſa ſimilitudo eſt B. Petri Damiani loquẽtis de fratribus eremi mõtis Auellani, quos ad imitationem, & exemplum aliorũ & totius poſteritatis proponit, ad noſtrum propoſitum valde accommoda. *Videamus in arbore folium ſub ipſis pruinis hyemalibus lapſabundum & conſumpto autumnalis clementia virore, iam iam pœnè caſurum, ita vt vix ramuſculo, cui dependet, inhæreat, ſed apertiſſima leuis ruina ſigna prætendat: inhorreſcunt flabra, venti furentes hinc inde concutiunt, brumalis horror craſſi aëris rigore denſatur, atque vt magis ſtupeas, diſtentibus reliquis vndique folijs terra ſternitur, & depoſitis comis arbor ſuo decore nudatur, cum illud ſolum nullo*

Tract. 14.

Digitized by Google

exponētem, *multiplicaſti gentem, ſcilicet Religioſam, ſed quoniam aliqui deficiunt, vt dictum eſt, ideo ſubditur de malis, non magnificaſti lætitiam, & de bonis ſubditur, lætabuntur coram te, ſpirituali deuotione &c.*

VIND. Coronidis loco Riberam adducit eandem paræmiam in regulares deriuantem: *propter exiguum in admittēdis delectum, ac poſtmodum ſupinam negligentium tollerantiam.*

TVRT. Sed ex Gloſſa vterque erudiantur Vindicianus & Ribera, vt negligētium ſit mœſtitia; & feruidorum, quorum non eſt paruus numerus, lætitia.

VIND. Concludit vltimo Vindicianus, quod *Cardinalis Bellarminus Doctores citatos ſequens, in imprudentem regularium multiplicationem pronunciauit, hinc enim periculum exiſtit, vt tales ordines ægerrimè ad regulæ obſeruantiam reducantur, vt præclarè Ioannes Nider ex robore, quod vitia per multitudinem deficientium acquirit, demonſtrat.*

TVRT. Sed Hypotheſim probare deberet Vindicianus, nempe, hic, & nunc, in Omnibus ordinibus, ſemper, in quacunque circumſtantia temporis, paſſim, ſine delectu iſtam multitudinem admiſſam, quæ ſi fortè tempore Nider admiſſa eſt, id fuit mea Prouincia quæ hæreſibus, & ſchiſmaticis vexata, occupantibus Tyrannicè hæreticis catholicorū loca, vt impleretur domus Dei, multi ad religionem adducti, & nihilominus illis turbulentiſſimis temporibus, in cęnobijs non adhuc reformatis, ait idē Nider,
Lib.1.c.10. *nulli dubium eſt quin ſemper aliqui in quibuſdam Monaſterijs ſeruauerint tria eſſentialia, modis eis poſſibilibus, & alias duras ordinis plures cæremonias, quemadmodum hodie in vtroque ſexu, in multis reperitur locis, quam plurimum deformatis, imò pro præſenti omnes in non reformatis exiſtentes Monaſterijs, iudicare tranſgreſſores ſuæ regulæ, ſuperbia non caret, aut ei eſt proximum*: ex eodem Nidero erudiatur, & Michææ non ſe aſſimilabit, ſed illi de quo Prouerbium vetus dicebat. *Hic generoſus ex aliorum crumena*, id eſt, ſtemmatibus aliorum ſe clarū faciens, & magis ipſe Phryx. Num cedet voci Turturis amœnitatem, & erumpentium florum amœnitatem enuncianti? minime: magis enim ſibi placebit ex ſua confictа effloritione, quam Pelæus ille, gladio dono accepto à Dijs, à Vulcano fabrefacto.

CAPITIS SEPTIMI ANIMADVERSIO.

Vbi religioſorum ſcandala expendens Vindicianus, christos Domini tangit, & pupillas oculorum Dei, polymitam veſtem Eccleſiæ lacerans.

SVMMA CAP.

Diabolus per ſuos emiſſarios in religioſos inuehitur, publicando eorum ſcandala, quorū publicatio temeraria, impia, & ſcandaloſa euincitur, & mendaciter ea ab ipſis regularibus propalari. Quæcunque autem ſunt, perſonas non communitatem infamant, cum vbique boni malis admiſceantur.

IRruit (dicam cum Petro Bleſenſi) *ventus* diabolus loquens per os Vindiciani, *à religione deſerti, ſi fortè inueniantur paleæ quas* *Ep.134.*
ad ludibrium ſuum rapiendo diſperdat, multiplici enim exquiſita fraudis artificio conatur Angelus apoſtata Sanctorum congregationem transferre in theatrum, populum acquiſitionis in fabulam ſæculi, & ſcholam innocentiæ in deriſum, vidētes enim ſæculares religioſos proſcindi, eorum ſcandala conſtāter aſſeri, ſiniſtrè ſentiendo de religioſo ſtatu, tanquā paleæ ex hoc tentationis vēto agitantur, imò occaſio eſſe poteſt leuibus quoq; paleis, vt ex ipſo horreo Dominico auolantes diſpergantur ſuper faciē terræ. Sic contra religioſum ſtatum, & Eccleſiæ quoq; dogmata, vt dicit Aug. in Ioan. *tot nefandas fabulas finxit*, *Tract. 97.*
vtinam tales quales in theatris, ſiuè cantantur, ſiuè ſaltantur, ſiuè mimica ſcurrilitate ridentur, & non quaſdam tales quales aduerſus Deum finge-

Digitized by Google

bratur à cæteris, ad cuius exemplum cogebamur viuere &c. Nũquid non melius erat, nec inchoare quod bonum eſt, quam tam turpiter cadere, aut non poſſe complere, quod cœperis?

Sollicitι fuerunt Sacerdotes Dagonisne eius deiectio publicaretur, erubeſcẽtes de Dei ſui tanta deiectione, ex Dionyſio, & mane reſtituerunt eum, ne communitas hoc ipſum perciperet. Solus Vindicianus Eccleſiaſticas perſonas malas idolis aſſimilatas inuiſendas communitati proponit, vt ex clientum aſſerto immunitatis à ſcandalis, priuilegio, his confuſis, appareant ipſi glorioſiores.

Merito ergo ex ſcandalorum religioſorum, ſi quæ eſſent, occultatione Grauina iubatus incedit: nam ex Chryſologo. *Deuoti militis eſt Regis ſui*, & per extenſionem, ſeruorum Dei, *tacere fugam, referre conſtantiam, virtutes loqui, timores ſilere, aduerſa dolere, prædicare victorias, aperire fortia, infirma reticere*, dicamus florentem eorundem ſtatum oſtendere; defectus, & ſcandala occultare. Iubatus incedit ex nuditate contecta patrum ſuorum reuerentiæ & gratitudinis obſequium impendens, quam dum Vindicianus reuelandam contendit, magis ipſe culpabilis, quam ipſimet delinquentes, nã & *magis ebrius* ait Ambroſius *fuit Cham, quã Noe, qui enim neq; præteritam generationis gratiam, neque præſentem reuerentiam patris, neque futuram pœnam paternæ iniuriæ conſiderabat, vere ebrius erat, & quod putabat, videre ſe, non* videbat, erat quoque in eodem (ſequitur Ambroſius) *profunda cæcitas, qui patrem videre non poterat, nam ſi vidiſſet patrem non vtique riſiſſet, neque enim ridendus, ſed verendus eſt pater.* Iubatus tandem incedit Grauina pallio excuſationis iuſtæ nudatos Religioſos contegens, ne eorum reuerentia, vel ipſa lectione minueretur aſpectu. Siquidẽ ex Ambroſio *etiam tacito vultu pietas frequenter offenditur.* Ipſe Vindicianus traductor ex exemplatione, & etiam inſipiens; nam ex

Serm. 150.

Lib. de arca c. 3.

eodem Ambroſio: *inſipiens præſentia tantummodo videt quæ in oculis ſunt, futura non reſpicit, præterita non cogitat, ſapiens autẽ, & præterita recordatur, & futura conſiderat, &c. retrorſum ambulat, hoc eſt præterita ſpectat, nec naturæ quodam vſu impeditur, nihil vacuum, nihil nudum ſuorum* [Patrum] *patitur eſſe geſtorum. Operit quæ aliter geſta ſunt, amictu quodã, & gratia, vel præſentis operis vel futuri, vt nihil indecorum prætereat, nihil inornatum relinquat* &c. *vt tegantur etiam peccata, bonis operibus, & operiantur virtutum ſequentibus diſciplinis.* Hic pius conatus & retroceſſio Grauinæ ad nuditatem religioſorum tegendam, qui dũ diſplicet Vindiciano, nolenti pias excuſationes quas tertio loco refutandas pollicetur, recipere, ſe demonſtrat velut ebrium, cæcum, inſipiẽtem, crudelem, nam nedum verenda operire non vult, ſed pallium quo amicire ſtudet Grauina proſcindit, & piam tectionem criminatur.

§. I. EXAMINATIO

Vbi à Vindiciano proponitur Status quæſtionis de regularium ſcandalis.

PRofert Vindicianus doctrinam Grauinæ p. 1. cap. 13. & ſequentibus diſtinguentem tria ſcandalorum genera, iuxta triplicem tentationum ſcaturiginem, à Satana, ab hominibus, à nobis ipſis. Primi generis ſunt illa, quæ fallunt ſpecie boni cum mala inferunt, & ſunt ſapientia terrena & pſeudopolitia, quæ diabolica à Iacobo nuncupatur. Secundi generis ſunt illa ſcandala, quæ humana malitia ingeruntur, vt à Deo homines abducantur, ſiuè per errorem, ſiuè malorum morum perſuaſionem. Tertium quod noſtris generatur ex ſenſibus. Primi & Secundi generis ſcandala Grauina à religioſorum cœtibus ablegat. Vltimum admittit, genus, quo etiam ſi venialiter peccent religioſi, poſſunt eſſe ſæcularibus offendiculo. TVRT.

Vbi verò Grauinæ mentem S. Chryſologi

logi authoritate munitam retuliſſet, ſubdit ad contentionem natus Vindicianus.

VIND. *Hæc ſumma longæ diſputationis eſt, per quam Grauina obſcurè magis quam ſolidè Cardinali impoſita ſcandala abſtergit*, & videns ſe authoritate Chryſologi premi, mox addit: *non ego Chryſologi diuiſionem impugno, ſed iudico ad præſens negotium non pertinere.*

TVRT. Fortaſſis ſi eandem num. diuiſionem ſub alijs verbis concinnatam abſq; vllius ſancti authoritate, roboratam, à Barradio tamen t.2.l.10.cap.334.pag.1235.adductam, Grauina adduxiſſet ſub Barradij nomine, cum magis placeāt quæ ad vanitatē, quam quæ ad veritatem, ferulam Vindicianam effugiſſet Grauina, imò ſimulatione, vel dilectionis imagine vel deuotionis obtentu, vel alicuius ſimulatione officij prodigioſa adulatione palliatus, non leuem beneuolentiam pro recipiendis beneficijs captaſſet. Nūc vero cum ſuam doctrinam Chryſologi vetuſti Patris authoritate ſuffulciat, obſcure, & impertinenter diuiſionem illam adductam eſſe à Grauina conclamat Vindicianus.

Malè rebus præiudicatum eſſet Vindiciane, ſi quia non videntur, tales eſſe non debeant. Sola rei veritas curanda eſt, non opinio inſanorum dicebat Nazianz. *Non ita alijs videtur ais. Quid verò, an ijs qui vertigine correpti ſunt, terra fixa, & ſtabilis eſſe videtur? an ebrijs, qui ſobrij ſunt integra mente eſſe, ac non potius in caput incedere, ac ſurſum deorſumq; moueri? an non quibuſdam interdum hominibus mel amarum eſt, nempe morbo laborantibus maleq; affectis? at non propterea res ita ſe habent vt qui hoc ſtatu ſunt arbitrantur?*

Orat. de ſe ipſo.

VIND. Non eſt ad propoſitum ais Vindiciane quia [ea diuiſio ad ſæculares pertinet, qui opthalmiæ vitio laborantes, regularium perfectionem, & ſecreta ignorant, hominum ac Satanæ fallacijs facilè circumueniuntur, ſibique ipſi laqueos ex ſenſuum licentia nectunt.]

TVRT. Ex ore tuo iudicaris Vindiciane, verbis tuis illaqueatus. Si hæc tria ſcandalorum genera ad caſtra ſæcularium pertinent, iam parcior eſt Grauina, qui tertium ſcandalorum genus, indulgentior, religionibus aſſignabat. E curru tuo cecidiſti, qui putabas cum Phaetonte per apertum cœli campum ſpaciari.

VIND. Quid dicis? *non difficulter prudens lector ſi iſta ſcandalorum diuiſio Regularium negotijs applicetur, peccata in leges Dialecticorum notabit, membra enim diuiſionis omnia quæ ad diuiſum ſpectant complecti, & nullum alteri confundere debent: neutrū in hac diuiſione ſeruatur. In quāta religioſi præcipitia ferri poſſunt; ignorantia, malitia, cupiditate, terroribus, conſuetudine, inconſtātia, etiam excluſis tribus illis diuiſionis capitibus, rurſus quam latè ſenſuum curioſitas expatiatur, vt perinde mundi ſapientibus, ac deprauatorum moribus, & iudicijs corrumpantur, & vt proprijs illecebris, & quam verſutè Politicorū ſapientia humanis ſcientijs illudit, quid ſenſuum libertati ardentiores ſubijcit faces, quam contagioſæ hominum linguæ?*

TVRT. Acute, & ſubtiliter, Vindiciane, vt etiam contra te tua tela cōtorqueres, nā ſæcularibus applicatam diuiſionē probas, at pro negotijs religioſorū nodum in ſcirpo quæris, ſi inepta quātum ad rem diuiſio illa eſt, de tua cōtradictione triumphatum eſt, nimirum non eſſe illam ſcandalorum multiplicitatem religioſis accommodam, quod prius negaueras: ſi inepta, vt dicis, quantū ad leges Dialecticorum, iam moralis quæſtio, in ſummuliſticas deſit captiunculas: veniat ſophiſta cum Vindiciano de legibus diuiſionis diſputaturus, abſcedat Philoſophus, vel Theologus. Non noua res, nā in aduocatione quadam à M. Pomponio cū ſolœciſmi argueretur, prudenter ille interpellatis iudicibus dilationem petijt, vt litigator ſuus alium Grammaticum adhiberet, quod diceret ſibi cum aduerſario non de iure, ſed de ſolœciſmo controuerſiam futu-

Ex Apoph. lib. 8.

futurã. Sed ne tanquam gallus in ſuo ſterquilio ſolus canere triumphũ videaris, ad argutulas oppoſitiones contra diuiſionem reſpondeamus. Opponis ergo: *membra diuiſionis omnia quæ ad diuiſum ſpectant debere complecti in hac autem diuiſione, multa ſunt quæ in illis capitibus non continentur, ignorantia, malitia, cupiditas, terror, conſuetudo, inconſtantia &c.* Sed contineri in tertio membro ſi aduertiſſes, proculdubio inueniſſes: ſiquidem ex Bernardo, *Ipſum corpus laqueus quidam eſt, multos habens laqueos ſenſus, & affectus.* Nonne peccata ſpiritualia ſunt, idolorum ſeruitus &c. huiuſmodi, & tamen inter opera carnis annumerauit Apoſtolus? non quidem formaliter, ſed *cauſaliter* ait S. Thom. *quia omnis rationis humanæ defectus ex ſenſu carnali aliquo modo initium habet.* Cupiditas terror, paſſionum fontes reliquarum ex carnis ſenſibus habent originem, & conſuetudinem, inconſtantiam, & malitiam ignorantia comite in incontinenti, ex delectationibus carnis ignoranter paralogizante, vt dicit Ariſtoteles, ſub ergo illo membro diuidenti continentur, nempe ſcandalo quod noſtris generatur ex ſenſibus. Quod opponis *membra diuidentia adhuc coincidere, nam quæ primo, & ſecundo membro conueniunt, tertio adaptari poſſunt, vt vtraque comprehendat, vt exemplificas;* Non ad formalia motiua Vindiciane attendiſti, quibus membra illa diuidentia diſcernuntur, quæ vel materialiter, vel cauſaliter confundi poſſunt. Optimè à ſanctis ſcias diuiſas tentationes, in eam quæ *diabolica*, quæ *mundi*, & quæ *carnis*, quod latè proſequitur Bern. & tamen vna eademque tentatio procedere poteſt à diabolo, mundo & carne, ſed diuerſimode, nam dęmon, ait Doctor Angelicus, tentat etiam explorando interiorem conditionem hominis, caro & mundus, inſtrumentaliter, ſeu materialiter, hoc eſt inſtrumentum dæmonis, ad tentandum aſſumptã, vel materialiter, id eſt prębendo materiam, vel extrinſecam vt mũdus; vel intrinſecam, vt propria caro, vnde tria hæc motiua formaliter diſtinctiua ſunt tentationum. Sic in propoſito noſtro ſcandala diuiduntur, in *diabolica*, in ea quæ *humana* calliditate præbentur, & illa *quæ noſtris generantur ex ſenſibus.* Et duo prima genera ad malitiam, vel perfectam vt ſunt diabolica, vel participatam (vt ſunt illa ex humana calliditate prouenientia) vltimum vero genus ad humanam fragilitatem pertinet. Inepta ergo ne erat iſta diuiſio? ineptam dicas diuiſionem peccatorum in ea quæ ex *malitia*, & quæ ex *humana infirmitate* vel fragilitate, & ignorantia patrantur? at vſquequo diſputabimus, *de aſini vmbra*, ad cętera cõfutanda trãſeamus.

In pſ. 90. *Gal. 4.* *1. 2. q. 72. a. 2. ad 1.* *De ſi ag. 7. miſer. ſerm. 3.* *1. p. q. 114. a. 2.*

VIND. Alias diuiſiones ſcandalorum fabricat Vindicianus ſubtiliter (ſed inaniter, vt araneas ad muſcas capiendas ſuo fine fruſtratus) *Ex obſeruatione votorum, & præceptorũ & quæ ad religionis eſſentiam requiruntur, & quæ communem vitam, victum, veſtitum concernũt, quam Triden. requirit Concilium, ſeu ex obſeruatione neceſſaria trium votorum, & regula votis materiam ſubminiſtrant, non obligantia niſi ad pœnam, excepto contemptu, & præcepto ſecuto, vt docet Angelicus*, & mox colligit ſcandalorum capita religioſorum,

Primum tum contra vota vel his proxima, vel ex contẽptu circa proxima delinquitur. Secundũ quando ad ſolam pœnam obligantes conſtitutiones transgrediuntur religioſi. Tertium peccant peccatum contra præcepta Dei, magiſtratuum tam ciuilium quam Eccleſiaſticorum, quod & ſecularibus poteſt eſſe commune. Quo pacto (ſubdit) *Grauina dictum interpretor, quando ſimile quid in nonnullis noſtrũm reperiretur, non eſſet redargutio ex proprijs, ſed ex communibus.*

TVRT. Optima diuiſio ex obiecti tranſgreſſione difformiter deſumpta, qua Bellarminus cum antiquioribus inueſtigarunt ſcandali naturam ſiue materiam reformandi religiones, ſiuè in priſtinum reſtituendi, quod

proſequitur Vindicianus, addens authoritatem S. Bonauenturæ, & Nider. Verum ad eum finem aſſumenda erat, vt ex doctrina erudirentur Reformatores, non armarentur detractores. In genere à priſcis de ſcandalis religioſorum medendis tractatum, non de talibus religioſis in ſpecie, Benedicti, Dominici, Franciſci, ſermo incidit, nec de omnibus vel pœnè omnibus religioſis, quod tamen probat in columba aſſertum Vindicianus, & roborare nititur, citra tamen ſuas exceptiones de ſuis clientulis confictis; velut Lamiæ turres latere volens (redarguens velit nolit ex communibus) ſic enim dictum Grauinæ erat interpetrandum; illud enim tertium ſcandalorum genus, *quod noſtris generatur ex ſenſibus*, non proprium eſt Mendicantium, & veterum ordinum, ſed ommnibus poteſt eſſe commune, dicente Hieronym. *De eodem cuncti facti ſumus luto, iiſdem compacti exordijs. In ſerico, & pannis eadem libido dominatur, nec Regum purpuras timet, nec mendicantium ſpernit ſquallorem.*

Ep. ad Salu.

§. II. EXAMINATIO.

An grauia Regularium ſcandala extent.

TVRT.

SApienter Traſſea (referente Plinio) dicere ſolitus erat *ſuſcipiendas eſſe cauſas aut amicorum, aut deſtitutas, aut ad exemplum pertinentes, amicorum quod ex lege gratiarum, amicorum communia ſint omnia: deſtitutas, quod in his potiſſimum & conſtantia agentis, & humanitas cerneretur: ad exemplum pertinentes, quia multum referret bonum, an malum ducem haberent. Frequenter enim bona cauſa, vitio patronorum vincuntur*, concludens, *expedit autem ad bonos mores, vt in iudicijs ſuccumbat prauitas, ſuperet innocentia.* Si hæc documenta Traſſeæ Vindicianus obſeruaſſet, non in tam magnas anguſtias ſe redegiſſet, vt caueam nedum fulcris, ſed & funibus ligandam pro Grauina cogitaſſet, prius ipſe Turdus ſibi malum parans. At bone vir

Ep. ad Quadrat.

Non auis vtiliter viſcatis effugit alis,
Non bene de laxis caſſibus fugit Aper.

De religioſis ſcribens (Vindiciane) omniũ religioſorum, vt Grauina fecit, cauſa & defenſio tanquam amicorum ſuſcipienda erat: ſi gemitus lapſorum inſtaurabas, eam cauſam quaſi deſtitutam, & argumentorum conſtantia, humanitate adiuncta, tractare debebas, vt præſtitit Turtur, magnã enim tibi laudem ex iuſta defenſione comparaſſes, iniuſta licet iuſte excuſando, vt temperando, exemplum enim ad poſteros emanaſſet, te ducem, & Hyperaſpiſten ſacrorum ordinum habendo: nunc vero, cum etiam iniuſta vt tibi videtur, iniuſtè contra charitatem, & iuſtitiam non propalanda delicta pandas, etiam ſi bonam cauſam habere te iudices, te patrono victa eſt. Vnde quia valde confert ad bonorum morum religioſorum tutelam, oſtendere, quod tua prauitas ſuccumbat, & innocẽtia ſuperet, iudiciarias tuas (vt prætendis) examinemus rationes, quibus in genere iudiciali adhuc grauia in regularibus ſcandala extare pronuncias, quod ſi non aſſequeris, vel Grauina vt optas contrarium probet *nunquam vel raro alicuius momenti ex dictis generibus exceſſuum ab Aſceterijs prodijſſe, & in vulgus diſſeminatum eſſe*, promiſſum exolues nempè: *afflicta columba gemitum in merum iubilum, & tripudia commutandum.* VIND.

Eia ad rationes quibus exultanti Turturi exprobras dixiſſet ſolum venialiter in cœnobijs peccari, deueniamus. TVRT.

Clemens VIII. authoritate Apoſtolica vniuerſis Regularium ordinibus certam reſeruandorum caſuum regulam condidit, num quid in venialia Romanus Pontifex errata tali cenſura vindicat? an non ipſe in bulla Grauiorum meminit? imperatque, vt quæ præterea pro Religionis conſeruatione, & conſcientiæ puritate reſeruanda videbantur, per Generalis, vel Prouincialis Capituli maturam diſcuſſionem, & conſenſum aſſignentur. Quid opus tanto ad venialia coërcenda molimine? VIND.

Nul-

TVRT.

Nullus niſi amens reſeruationẽ de venialibus fieri dicet, ſed nullus etiam ſanæ mentis inferre poteſt ex reſeruatione peccatorum, inferri religioſorum illa multiplicia, & aſſerta ſcandala, ne fortè vt verbis Bernardi diſcurram, *lex quæ data eſt propter tranſgreſſiones cohibendas non ſolum non eas coerceat, ſed & augeat &c. Partienda eſt proinde nobis in duo vniuerſa hæc obſeruatio regularis, in præcepta videlicet, & remedia, præceptis inſtituitur vita contra peccatum, remedijs reſtituitur poſt peccatum innocentia.* Remedium ergo reſeruatio peccatorum eſt ad procliuitatem peccantium religioſorum compeſcẽdam, quæ vt patrandorum peccatorum non infert futuram exiſtentiam, ſed poſſibilitatem, ita nec neceſſario inuoluit eos morbos præceſſiſſe, & in omnibus, & pro ijs antitodum præparatum. Si Vindiciana argutia valida eſt; ibi maiora ſcandala extitiſſe vel fore dicendum eſt, vbi plura peccata reſeruantur. Conſtat autẽ præter vndecim caſus à Clemente præſcriptos, conformiter vt dicit Suarez, in Illuſtriſſima Societatis Religione alios reſeruari caſus, & ſunt, *ſeditio in ſuperiorem, vel diuiſio à capite cum graui damno religionis, detractio, & diſcordiarum ſeminatio inter fratres, accipere vel mittere litteras materiam peccati mortalis continentes, tacuiſſe impedimentum aliquod excludens à Societate, vel mentitum eſſe in examine ad eius ingreſſum in graue incommodum Societatis, ac denique quodlibet peccatum habens annexam excommunicationem in bullis, aut decretis Societatis*; ad hominem, ex tua conſequentia in prædicta Societate maiora extitiſſe, vel fore ſcandala cõcedas neceſſe eſt, cum tamen infra cap. 14. §. 1. à grauioribus lapſibus, ex illius ſanctiſſimis inſtitutis eã præſerues. Secundo arguis Vindiciane. *Reformationis nomen vbique gentium inuiſum* [*vnde ais*] *&* Nider 15. *argumenta proponit regularium contra Reformationes, & confutat, neque ita feliciter quin hodieque paſſim vſurpentur, & mentibus infixa hæreant. teſtantur quibus reformationis inuidia imponitur*, & ſubdis declamatorie. *Cur obſecro trepidant qui nullius grãdioris noxa conſcientiam habent? nunquid rugiet onager cum habuerit herbam, aut mugiet bos cum ante plenum præſepe ſteterit, imò & laudis, ac præmiorum ſpe pleni, Viſitatores omni genere officiorum latiſſimè exciperent.* Et hæc tua ſecunda ratio Vindiciane, qui ſi vis ipſo præconio illius ſolitariæ bonitatis in ijs clientibus ſolis ad quos affici fingis, conſiſtere, vt nulla reformatione egeant, difficile eſt tale bonum perfectè oſtendere quod non perfectè ab omnibus imperfectionibus liberatur. Sunt omnes ordines velut naues poma portãtes, odorem fragrantiſſimum ſpirantes, vnde & Chriſti bonus odor ſunt in omni loco, ſed obnoxij in omnibus multi fructus ſunt corruptioni: naues ſunt varijs tentationum ventis expoſitæ, vt vna de naucleri vel remigantium induſtria non valeat ſe ſuper aliam extolli, & de propria virtute confidere. Percontanti à Stratonico *quod nauigiorum genus eſſet tutiſſimum longorum an è contra?* reſponſum: *ea quæ ſubducta ſunt*: ſignificans, nec vllum vectorem vel nauim tutam eſſe, niſi cum nauis in ſiccum protracta fuerit, militia namque ſeu piraterion (ſecundum aliam verſionem) eſt *vita hominis ſuper terram.* Crede Vindiciane. Si nonnulli ſunt mœrore reformationis expauentes, præſens enim diſciplina, ait Apoſtolus non eſt gaudij, ſed mœroris, multo plures ſunt vbi aliqualiter collapſa diſciplina eſt, ad reformationem anhelantes. mirabilia cernuntur indies, è deformatione ad reformationem tendentes, ad perfectionis apicem peruenire. Præſtat Vindiciane multos ſe fateri, diſciplina reformationis indigentes, initio reluctantes, demum arctiori vitæ colla ſubdentes, quã ſe putare ab omni reformatione alienum, & totius regulæ perfectiſſimum obſeruatorem, nã reformatione ſe egere agnoſcẽs,

De diſc. & præcep. circa med.

C. vlt. de Relig. lib. 8. c. 5. conſtitut. de ſcrip. v. 3.

VIND.

TVRT.

Ex lib. 6. Apoph.

Iob. c. 7.

Heb. c. 12.

non grauatur tandem pati ex remedio, quod non grauatus dedignabatur pati ex vitio, nec diſplicet ex mortificationibus occidi in ſalutem, cui non diſplicuit occidi in perditionem, nec nauſeat amplius ad antitodum qui inhiauit ad venenum. Cæterum multi percuſſi ſunt, & ex indolentia ſe ſanos & medico non indigentes ſimulant, exulcerat conſcientia, nec cõqueritur hypocrita, & dolere ſe non vult, ne bonam exiſtimationem perdat, condit vlcera Prælato, & communicare Chriſto ſe fingens, ſaniem obtegit faſcia verecundiæ, ne cum ignominia ab adminiſtratione ſubmoueatur, vel de gradu cadat, aut de loco eijciatur, ſic in huiuſmodi plus diſſipatum quam in cæteris reformationem recuſantibus reparatum.

VIND. Tertio ad authoritatem Doctorum properat, rationibus deſtitutus, profert ergo Vindicianus Dominicanum Granatenſem, is inquit, *cum veterum religioſorum admiranda recoluiſſet de Noſtratibus, non potuit pro animi deſiderio gloriari, ſed paucula iſta ſubiecit, & noſtris temporibus, quibus, vti Saluator prophetauit, charitas refrixit. Nullo Chriſtianæ Religionis loco deſunt, tam in religionibus quam extra, tam in coniugatorum ſtatu, quam ſolutorum, qui magna cum puritate, & ſimplicitate viuant.*

In ſymbol. fidei. 2. c. 12.

TVRT. Non fuit Granata acceptator perſonarum, ſed de omnibus indifferenter ordinibus locutus eſt, ad te docendum Vindiciane, nec præſcripſit Deo, quibus tẽporibus, aut modis vel locis, de familia ſua, de viris perfectis prouidit, quaſi de illis prouidere omnium bonorum auctori, & rerum Domino, prout ei libet non conueniat. Solus Vindicianus vult apud eos quos tuetur eſſe diuitem Deum, quaſi cæteri, filij Belial, filij deſertores, fractores legum, & dicentes. *Dirumpamus vincula eorum, & proijciamus à nobis iugum ipſorum.*

Ex Tertull. aduerſus Gnaſticos.

Sed Truncatè affers Granatenſis Doctrinam, vbi enim ſuperius enarraſſet veterũ religioſorum, & Anachoretarum vitam (non lib. 2. c. 12. vt citas, ſed parte quarta tract. 2.) ſubdit. *Poſt ipſos non deſerente Deo ſuã Eccleſiam ſucceſſerunt ordines Auguſtinienſium, Carthuſianenſium, Benedictinorum, Bernardinorum, Dominicanorum, & Franciſcanorum, & ſimilium, in quorum Chronicis reperimus ſcripta religioſiſſimorum, & Sanctiſſimorum virorum, qui notabiliter initio, & in eorundem ordinum fundatione floruerunt.* vbi nota nihil de præſentium religionum ſtatu loqui remiſſe Granatenſem, ſed præſentem cum præcedentibus religioſis adiunxit, hac ſola differentia, quod illi notabiliter floruerunt, nec vnquam illum locum adduxit: *quoniam refrixit charitas multorum*: vnde deformatio, & decaluatio religionum ex hoc loco non habetur ex allegatis verbis à Vindiciano, quæ non ad religioſos, ſed ad alios ſtatus direxit, ſi quidem poſt dicta verba de floritione religioſorum includens noſtra tẽpora ne diminutus eſſet, mox ſubdit, *& non deſunt hodie in Chriſtianitate, in omni ſtatu tam laicorum quam ſacerdotum, qui tanta ſunt virtute prædıti, vt ex eorum laudabili vita laudandi nobis materiam ſubminiſtrent.*

Pſal. 2.

Quid ergo Vindiciane? deprehenſus es mendax falſa allegatione tam eximij viri, dum, quod de cæteris ſtatibus à religioſis differentibus deſcripſit, ad religioſos extẽdis horum temporũ, & eos in frigida Zona repoſuiſſe contendis? in qua etiam ſi locaſſet, ex eodem cauſam addiſceres, ſi ſequentia verba legeres opportunius adducenda, & linguæ tuæ fræna imponerentur, ne tranſiret in terra, maximam partem regularium peſſundando, & multorum charitatem, non omnium nec in maiori parte refrixiſſe, non tam liberè & abſque conſideratione pronunciares.

Iam verò propoſita & explicata Granatenſis mente, Cerberi latratus inanes demonſtrantur, nam in citata à te clauſula

cum

TVRT. cum non ſit mentio de religioſis, inania ſunt tua ſequentia verba, & aerem verberas dum dicis.

VIND. Non affirmat Granata [florentiſſimũ omnium ordinum (vt Grauina) ſed fatetur veterum charitatem in Deum, & erga ſanctam Dei legem, timorem & obſeruãtiam refrixiſſe. non ait longe innumerabiles viros à ſapientia & prudentia ſæculi diſcretos (vt Grauina) ſed ſolum non deeſſe qui omnes curas & cogitationes in creatoris amorem & timorem impendunt, non dicit mere venialia à Regularibus committi (vt Grauina) ſed prophetia Domini cõtentus fuit, & refrigeſcet charitas multorum.]

TVRT. Hic tuus ſcribendi modus eſt, vt præter perturbatam ſeriem & conſtructionẽ miſcellaneam, eo vſque proceſſeris, vt ex autoribus quodlibet carpas, arripias quæ ad libitũ inquiras, & in quæ inſultes: & quod peius pro tua libidine, nec integra authorum teſtimonia profers, & ſiniſtrè interpretaris, vt ad oculum demonſtraui, nihil enim horum aſſeruit Granatenſis quæ tu pueriliter extorques. ſcias ex Tertullian. [quod tam veritati obſtrepit adulter ſenſus quam corruptor Stylus.] Sed admittatur interpretatio Vindiciana. Si Granatenſis non affirmat florentiſſimum ſtatum religioſorum, nec negat. Si non dicit mere venialia eſſe religioſorum ſcandala, nec affirmat dari in eiſdem ſcandala mortalia. Si ergo tu exprobras quod ille non incuſauit, non benè ſanus es; inſano omnia licent. Si non improbas, cur arguis quod laudandũ, & laudauit Grauina, & cauſaris quod cõmode excuſari poterat?

c. 39. Tert. de preſcrip.

Sed pro defenſione Grauinianæ dictionis in religioſis reperiri peccata ſcandaloſa venialia ſatis eſſet dicere, id intelligi regulariter, & ſi mortalia ſint in eo ſenſu poſſe dici venialia, id eſt, quæ de facili poſſunt veniam obtinere, quo ſenſu S. Thomas interpretatus S. Auguſtinum & Gloſſam dicentes culpam Adæ *venialem* ab ipſo exiſtimatam, hoc eſt *de facili venia dignam*. Nec de ſua phantaſia, grauiorum ſcandalorum negans aſſertionem locutus eſt, ſed de mẽte Sanctorum. Lege Vindiciane B. Laurẽtium Iuſtinianum vbi loquens de Chriſto militantibus, id eſt, religioſis, cum explicaſſet innumera mala & peccata quæ cõmittuntur ab iniquis hominibus, præſertim odia & perſecutiones &c. ſubdit. *huiuſmodi autem perſecutiones apertæ operaque nefanda, quanquam longe ſint à congregationibus iuſtorum, minimè tamen in ipſis ſcandala deſunt, quæ dicente Domino, ſunt neceſſaria, vt veniant, quatenus virtus exerceatur habita, aut nondum inchoata initium ſumat. Non enim illa quæ inter iuſtos ſcandala conſueuerunt accidere, ex peruerſa dixerim voluntate contingere, ſed potius ex ſuggeſtione diabolica, & fragilitate humana, naturarumque diuerſitate atque ſimplicitate conniuentium. Occaſione talium oritur perſæpe ſolicitior cura charitatis, ſuimet clarior, & conuerſandi cautela prudentior, quamuis enim mens pia de malo proficere nerit, eſt tamen ſcandali vitandum offendiculum, ne de bono veniat malum, præcipuè dum veritas dicat. Væ autem homini illi, per quem ſcandalum venit.* Sed quod ſequitur B. iſte Pater ad tui inſtructionem, ſi religioſus eſſe cupis Anonyme, accipe & diſce. *Maximam vero illum arbitror ſcandalorum præcidiſſe materiam, qui in collegijs degens linguam ſuam compeſcere potuit.* & vbi acriter detractores perſtrinxiſſet, quod ij ſunt qui ſcandala & rixas concitant, aduerſus indiſcretos correctores ſtylum acuit, dicens, quod *charitatis regulam ſe ignorare fatentur, dum detractioni proximorum relaxant frena eo periculoſius, quo ſub zeli ſpecie id euitare videntur. neceſſe prorſus eſt vt tales delinquant frequentèr: Nemo ſine ſui detrimento poſtponens propria delicta ſua, detegit aliena, obſeruet tempus, modum adhibeat, mentem purget,*

c. 2. q. 84. a. 3. 14. de Ciu. Dei c. 11.

Lib. de inter. conflic. c. 2.

purget, emendet vitam, deteſtetur vitia, proximos diligat quiſquis Dominum imitari ſe dicit, qui publicè in turbis Scribarum, & Phariſæorum detegebat facinora. hæc ſi legiſſes, non tanquam triumphalem fornicem, nempè titulum detractorium erexiſſes.

VIND. Adiungit Riberam Granatenſi contra Grauinam, quod ſcribat in Oſeam cap. 2. num. 100. quod in religionibus: *Pauci qui perfecti eſſent, aut qui ex animo ad perfectionem properarent, omni tempore inuenti ſunt.*

TVRT. Sed hoc deſtruit Granatenſis ſupra citatam doctrinam de notabiliter florentibus religioſis, & Bellarmini theſim demolitur, floridum priſcorum ſtatum agnoſcens, præſentium vero temporum decalcuatum.

VIND. Addit alias reprehenſiones eiuſdem Riberæ, *de nouis domibus extruendis, de neglectu probationis in recipiendis, de tepeſcentibus, qui ſpiritu incipientes carne conſummantur.* & hinc infert Vindicianus, *mirum eſſe liberiorem ſtylum ſuſtinuiſſe Grauinam in Ribera Theologo (qui prius ſcripſit) quam in Cardinali.*

TVRT. At ex diuerſis non fit illatio, nam ille in communi, hic ſignauit religiones corruptas. Debebas illud ſeruare eiuſdem Riberæ documentum. *Neſciant Gethæi, neſciant infideles ſtragem Chriſtianarum animarum &c. ne inſultent filiæ incircumciſorum. Gratulantur ſibi Hæretici, & Gentiles cum eoſdem mores vident in Eccleſia, quos in ſe agnoſcunt. Religioſi etiam ſi quando per infirmitatem labuntur humanam, lugeant in domibus ſuis, & ſi ruentis religionis fortaſſe puluerem viderint, agant pœnitentiam in domo pulueris, & reſtaurent quod poſſunt: caueant ne ſeculares ea peccata cognoſcant, qui de religionibus libenter detrahunt, ne inde Euangelica vitæ ratio in contemptum imperitorum, & improborum veniat, & ſibi in peccatis ſuis placeant, vitamque communem religioſæ anteponant.* hæc ille docens te, quod in domo pulueris ſedere debebas, non tanquam coruus in ſuperliminari, & ſuper feneſtras crocitare, & tanquam buccinator ſcandalorum religioſorum ad inuiſenda, & propalanda delicta, quæ erant occultanda, inuitare. (*In c. 1. Michææ.*)

§. III. REDARGVTIO.

Vbi ſcandala multiplicia à Vindiciano aſſerta, imprudentiſſimè allata, & in publicum euulgata oſtenditur.

HAbent nonnulli hoc vitij, vt omne ſuum Myrothecion (vniuerſa l. licet pigmenta) in vnam orationem impendát. Eleuſyna ita ſeruabantur, vt nec ſimul omnia panderentur. Habent quoque illud ciuitates, quæ ſpectaculorum, & reliquiarum oſtentus gratia, ſtatis annorum interuallis adeuntur, vt ſeruent in proximam panegyrim ſemper aliquid antea non ſpectatum. Putabat Vindicianus non fore admirabilem ſuam Philippicam, niſi vnica vice, vnoquoque capitulo effunderet ſuas omnes eruditionis opes. Hinc non contentus propoſuiſſe in religionibus eſſe ſcádala grauia, in hoc paragrapho multiplicitatem inculcat, deinde eorundem publicitatem exponit. (*Seneca lib. 6. natur. 99.*)

Multiplicitates compactum dicit in veſtibulo paragraphi *neceſſe eſſe augeri, ex multiplici laxorum lapſu.* En nouus Archita Tarentinus menſor VIND.

Maris & terræ numeroque carentis arenæ. (*Hor. in od.*)

Si legas candide lector in fonte diſcurſum Vindiciani, non te continere poteris, quin (æqui exiſtimator) crepitaculum Archytæ, hoc eſt, vehementer garrulum, & obſtreperum audiuiſſe pronuncies. Erat crepitaculum inuentum Mathematicum, & in ſpecie ex A. Gellio columba lignea quæ Mathematica ratione librata euolabat; vel ex Ariſtotele, erat genus æreum, quod pueris luſitantibus dabatur, ne quid interim ex vaſis domeſticis contingerent. ſic duo præſtare intendit Vindicianus, vt columba ſublimetur, cæteri tanquã pueri eludantur. (*Lib. 10. c. 11.*) (*8. Polit.*)

Et

Et quia non poterat Grauinianam doctrinam, imo & totius Eccleſiæ infringere, videlicet, *non eſſe quantumuis laxatam religionem, quæ non ſit Eccleſiæ adiumento, & ſcandala plerumque oriri ex infirmitate, petulantia,* non ex ſtatu, quaſi illud vſurparet Παραλεύσομαι, id eſt, *vna lauabor* in conſortium Grauinæ ſe adiungit eius vtens ſupellectili, nempe doctrina S. Thereſæ &c. & in vno eodemque principio conueniens; tanquam *ex vno*, vt dicitur, *& eodem lare,* diſtinctionem affert (ex Nidero, Gueuara, S. Auguſtino) quod *in religione quidam*

VIND. *ſint mediocriter boni, & mediocriter mali, quidam vero ſunt omninò praui, quales erant Sarabaitæ, quos deterrimum genus Monachorum vocauit antiquitas, ſine iugo obedientiæ, diſcurrentes vagè, ad quacunque vellent, diuagantes.* qua diſtinctione ſuppoſita Vindicianus Pardale exuuium induens ingenio vario, & vafer, è diametro ſe opponens infert. *Non minuimus ſcandalorum multitudinem à Bellarmino deploratam, quia in vulgus nota, non ſunt illa arcana quæ mediæ ſortis Regulares tolerant, vel excuſant, atque in ſcandala operantur quod ſolent. neque facilè capaces reddas ex dictis eos, qui animo ſunt læſi propter ſublimen profeſſionis dignitatem, à qua perfecta opera iure ac merito expectantur*, ſecundum illud Hie-

Hier. c. 11. rem. *quid eſt quod dilectus meus in domo mea fecit ſcelera multa? &c.*

TVRT. Ergo ne dum (dicit Vindicianus) ſunt deplorata ea ſcandala, quæ in vulgi notitiam euenerunt, ſed, & latentia eorũ à quibus ſublimis perfectio exigitur Hic eſt cõputus Vindicianus. Sed nec cubito vel digitis benè hunc numerum expendiſti, diſtinxiſti ſolum inter mediocriter bonos, & mediocriter malos, & omnino prauos regulares, vt delicta multiplicares ſuper numerum, & mediocriter malorum & in exceſſu prauorum regularium, omittendo aliud extremum, ſcilicet regularium bonorum in exceſſu. Heus tu

ἄκρον λάβε καὶ μέσον ἕξεις
Summa cape, & medio potieris

Callidè aliud ſummum extremum omiſiſti, bonorum & perfectorum, vt numeroſior mediocriter, & in exceſſu malorũ turba appareret. Vidit Hieremias ex vna parte ficus malas valdè, & ex alia ficus bonas, bonas valde, extrema recenſens: vnum tu ſolum extremum, nempè malorum in exceſſu poſuiſti. inter hæc duo extrema ficus intermediæ ſunt, de quibus dicitur. *ficus protulit groſſos ſuos.* Sunt autem, vt dicit Bernardus; *Groſſi primæ quædam ficus prorſus inutiles, ſolum habentes ſpeciem ficuum, non ſaporem, nec tam fructus, quàm futurorum quædam præſagia fructuum, quas & occidere neceſſe eſt, vt eis aliæ humano vſui, & aptæ ſuccedant*, & tales præcipuè notat Bernardus eſſe ſuperbos, & ambitioſos, amantes, ait, primas cathedras, quæ velut groſſi ficuum velociter ſunt caſuræ. Porrò & hi mediocriter mali per ficus denotati ad veris amœnitatem religioſi ſtatus pertinent. nam Bernardo annotante, ibidem, cum in Canticis Canticorum dictum eſſet: *Iam hyems tranſijt, imber abijt* [*ſubditur*] *Ficus protulit gloſſos ſuos*, quibus cadentibus *ſtare facit Dominus alios pro eis*, & alter ſubſtituatur, cadente impio, ne deſtitutus Dei iudicio exigentibus demeritis, & ſuperbia, diſcat facere iuſtitiam, quia (exponente Bernardo) *in terra ſanctorum iniqua geſſit*, in Eccleſiaſticis poſſeſſionibus quæ ſanctorum fuerant vſibus aſſignatæ, in domo Dei, nec videat gloriam Domini. Qui medij mali & ſi cũ illis publicis deſertoribus Sarabaitarum nomine deſignatis, multi ſint, mediocriter tamen boni cum perfectis adiuncti, non exiguum numerum conſtituunt, vt ſi non ſuperent, æquentur tamen, quod ſufficit, ne penè corruptus religioſorũ ſtatus præſentium temporum oſtendatur. Et quãuis in perfectionis ſchola, perfectio à profeſſoribus omnibus cũ ſint in terra Sanctorũ

Cant. 2. *Ber. in declamationibus.* *Cant. c. 2.* *Iob c. 34.* *Eſ. 26.*

Epiſt. ad Gulielm. Abbatem verſus finem. exigatur, ſciat durus exactor, qui putat iam ſic cucurriſſe, vt comprehendiſſe putet, ſic bonum ſuum tenere ex Bernardo, *vt alium aliud tenentem non iudicet. ſi quis accepit iam eſſe bonus, non inuideat melioribus, & qui ſibi videtur agere melius bonum, non ſpernat alterius. Si qui diſtrictius viuere poſſunt, eos qui non poſſunt nec aſpernentur, nec æmulentur eos, qui poſſunt ſic mirentur, vt temerè non imitentur: ſicut enim non licet his, qui maius aliquid fortè vouerunt, ad id quod minus eſt deſcendere, ne apoſtatentur, ſic non omnibus expedit de bonis minoribus ad maiora tranſire ne præcipitentur.*

§. IV. ANIMADVERSIO.

Vbi Vindiciani vafricies retunditur, eo etiam titulo ſcandala propalando, quod ipſimet Regulares, ait, ſua ſcandala euulgent.

TVRT. *Hom. 4. in 1. ad Theſſ.* COmplures ſunt (ait Chryſoſt.) qui *gaudent in malis, & corpus Chriſti diuellunt, magis quam milites qui lancea illud incidebant, aut quàm Iudæi, qui clauis perforabant. Minus illud malum erat, quam iſtud. membra illa, quæ tum intercidebantur, denuò coadunata ſunt: iſta verò auulſa, niſi hæc iterum coniungantur, nunquam coniungentur amplius, ſed manebunt extra corpus.* Sic inuehitur in detractionis malum, præcipuè effuſum contra ſacratas perſonas, Prælatos, adde (ex eadem ratione) Sacerdotes, & religioſos. Vndè quærens cur peccantibus Aaron, & Maria contra Moyſen, illa percuſſa ſit, Aaron vero percuſſionis fuerit expers? eam rationem aſſignat: ne perſonæ Sacerdotalis culpa ex pœna innoteſceret. *Nec mireris* (ſubdit) *ſi enim in externis dignitatibus etiam ſi mille modis quiſquam incuſetur, non tamen primum ad iudicium ducitur, ni prius principatum depoſuerit* (vel degradetur) *ne ille cum ipſo opprobriis pateat: multo magis in prælatura ſpirituali* (ſtatu Sacerdotali, vel religioſo idem ſeruandum docet) *quando vero* (ſubdit) *illam depoſuerit. ſiue morte, ſiue vita, tunc ſanè, tunc eo grauiore ſupplicio punietur, ne opus ſit à nobis dici.* Vindicianus ſolus non cœleſtis fiſci patronus, ſed executor alieni operis, religioſos, quaſi ad forum ſeculare proijcit abſq; degradatione, Dei non expectata ſententia anticipans eius iudicium, vt cum habitu etiam religioſo induti crucifixionis patibulum ſubeant, & omnibus pateant, & patiantur quale Chriſtus Dominus perpeſſus eſt hora tertia, ſcilicet à crucifigentium linguis, qui hora ſexta realibus clauis crucifixus eſt, ſic exponente, & concordante Auguſtino euangeliſtas. *De cõſenſ. Euangel.*

Verum eſt quod nec Aaron abſque caſtigatione relictus, verbis à Domino cum Maria acriter obiurgatus, ſed vide ſolẽnitatem obiurgationis tres ad tabernaculũ Moyſes, Aaron, Maria iubentur exire, cumque fuiſſent egreſſi: *deſcendit Dominus in columna nubis, & ſtetit in introitu tabernaculi vocans Aaron, & Mariam: quare non timuiſtis detrahere ſeruo meo Moyſi?* Quid ita? vt nec à Moyſe ipſo cui ſatisfaciendum, reprehenſio audiretur, & quaſi quodam velo, tegẽda quantum fieri poteſt, inſignium perſonarum delicta, ex nube illa monſtraretur. *Num. c. 12. Chryſ. loc. cit.* *Honore* (dicebat Chryſoſtomus) *potiri volumus non propter nos, abſit, ſcimus enim ipſius vilitatem, ſed propter vos, vt quæ à nobis dicuntur, eo diligentius audiatis &c.*

Solus Vindicianus ſopitas lacrymas ſerens ſic §. 4. auſpicatur vncialibus litteris. VIND. *Quomodo regularium defectus euulgentur.* & ſic continuat diſcurſum de notorietate ſcandalorum dicens *Cardinalis religioſorũ ſcandala dixit omnibus nota eſſe.*

Ad theatrum, non tabernaculum inuitas, non velo ſcenã tegens, ſed rumpens, vt defectus notorij ne dum oſtendantur, ſed buccinentur, imprudenter ſcandala pandendo, vnde maius ſumi poteſt ſcãdalum, nã & in theatro cum oſtentarentur Deorũ facinora, magis ad ſimilia perpetranda incitabantur dicente Aug. quod *omnes cultores talium deorum, mox vt eos libido perpulerit, feruenti, vt ait Perſius, tincta, veneno magis intuentur* TVRT. *Lib. 2. de Ciu. c. 7.*

eo ... dici. V.

tuentur quid Iupiter fecerit, quam quid docuerit Plato. vel cenſuerit Cato. ſic Gentiles arguebantur ſuorum numinum delicta in ſcenicis ludis publicantes, incentiua vitiorũ & ſcandalorũ magis ſuis populis præbuiſſe.

Magnũ vero te facturum putabas, quaſi puluerẽ olympicum colligeres, vt eueheretis ad Deos, ſi Grauinæ in ſtadio currentis curſum impedires inſulſo ſcrupulo iniecto, de inductione quã adducis, quod *nec à reis, nec extraneis, nec domeſticis* potuerunt iactata ſcandala manifeſtari, & tuæ modeſtiæ ob

VIND. litus Grauinæ illudis dicens, *diſcurſus Grauinæ à Tertulliano mutuatus, à Tertullianica diſtat grauitate.*

TVRT. Nihil moratur Grauina ſi grauitatis Tertullianicæ non attigit felicitatem, gaudet tamen quod in eo diſcurſu grauitatẽ Tertulliani ſit imitatus. Ille hypothetico enthymemate vel inductione, Gentilium oppilat ora, & infanticidia, & alia delicta caninis tenebris digna obijcientib. Chriſtianis, ad ſacras vigilias cõfluentibus, ſilentiũ imponit, quærendo [à quibus illa delicta obiecta prodi potuerunt. non ab ipſis reis; ergo vel à cõſcijs initiatis, vel extraneis. Nõ initiatis, exigente myſteriorũ formula, vt reticeantur. Extranei ſi velint reuelare non poſſunt, quod ignorant. ſupereſt ergo ait Tertull. ſi nec à reis, vel conſcijs, quib. adde domeſticos, nec ab extraneis in lucẽ venire potuerunt quæ iactantur in Chriſtianos, vnde ad ſolam famã vagam, fluctiuagam, quæ nec cum verũ aliquid affert ſine vitio mendacij eſt, addẽdo, minuendo, demutando de veritate, recurrere neceſſe eſt, ad quam ſapiens nõ currit ne credat incerto.] Grauina vero eodem prorſus diſcurſu, iiſdẽ pœnè verbis, & virgulis vſus eſt quibus Tertullianus hac ſola differentia, quod vbi de toto Chriſtianorũ cœtu ille loquebatur, hic de religioſorum ordinibus.

In Apolog. cap. 6.

Quid ad hæc Vindicianus, vt ne dũ Grauinæ ſed argumentationem Tertulliani effringat?

Reſpondeo, ait *Saluatoris ore: nihil eſt opertũ quod non reuelabitur, & occultum quod nõ ſciatur. neque ad iſta neceſſe eſt, vt vltima mundi fata expectemus: ſcandala ſe ipſa produnt, quia rarò ſine ſodali perpetrantur: etiam furta & ſacrilegia celerius produntur quàm auctoribus gratum ſit. Quam propere Phariſæi mulierem in adulterio comprehenderunt, & in templum pertraxerunt? Quis Moyſis homicidium prodidit, eiuſque famam vſque in Regiam deportauit? Quis Rebeccæ indicauit, quæ in ſecreto cubili Iſaac ab Eſau poſtulauit? quævè in corde conſilia, contra fratrem idem Eſau agitaret? nouit ipſe Grauina, nihil inter homines difficilius celari, quam vitia propter immenſum aliis detrahendi pruritum, & vt ſua quiſque delicta, aliena culpa excuſet.* VIND.

Matt. 10.

Hæc ille alia inductione inductionem Tertullianicam potius quàm Grauinianã oppugnans. Itaque tota controuerſia hæc eſt inter Grauinam, & Vindicianum. Grauina docet quod regulariter occulta delicta nonniſi ex dictis modis cognoſci poſſunt, non tamen negat quod Tertullianus ibidem inculcauit. *Benè autem quòd omnia tempus reuelat ex diſpoſitione naturæ, quæ ita ordinauit, vt nihil diu lateat &c.* hoc eſt Pamelio interprete, *omnia reuelat dies, neque eſt quodcunque tam occultum quod temporum vices ALIQVANDO non explicent*; Vindicianus verò indefinitè, & abſolutè loquens, nihil excipit, nullum delictum quin in lucem veniat excludit: In hac quæſtione huiuſcemodi ratiocinatio ſummã diſceptationis abſoluit. Secundum Vindicianum [omnia delicta, & pro omni tempore produntur.] Ergo quæcumque in cubilibus, & impudicitijs patrantur manifeſtata ſunt in conſpectu Solis. Secundum Grauinam de mente Tertulliani [non omnia & ſemper occulta in lucem prodeunt] ergo non ſunt multiplicanda aperto ore regularium delicta, vt præter notoria quæ rariora, & pauciora, in vulgus effe- TVRT.

In Apologet. loc. cit.

runtur, illa, quæ mediæ illius ſortis homines perpetrant delicta, de quibus apertè confeſſus eſt Vindicianus §. præcedenti. quod *in vulgus nota non ſunt illa arcana, quæ mediæ ſortis regulares tolerant vel excuſant*. Itaque proponit Tertullianus. [Non omnia delicta occulta, niſi raro in publicum prodeũt] Aſſumit Vindicianus [in vulgus nota non ſunt illa arcana quæ mediæ ſortis regulares tolerant, vel excuſant; concludatur pro Grauina [ergo non omnia alia delicta propalantur, & omnibus nota immerito aſſeruntur.

Sed ne Vindicianus tanquã gallus gallinaceus poſt pugnam ſuam ſibi victoriam decantare videatur, inductioni ſuæ reſpõdendũ, vt vnuſquiſq; videat vitreas eſſe eiuſmodi ratiocinatiunculas, non Gordianos nodos. Quod dicit de Saluatore dixiſſe: *Nihil eſt opertum quod non reueletur.* iam pridem mouit difficultatem Hieronymo [quomodo hoc cum multa fiant peccata quæ non manifeſtantur?] & reſpondet [id intelligi de peccatis reuelandis in alia vita] cum Hieronym. conſentit Hil. & Beda, & Vindicianus diſſentit dicens, non neceſſe eſſe ad iſta vt vltima fata expectemus. Alij Patres ad virtutes id extendunt, ita Chryſoſt. vnde Ioſeph velut adulter habitus, clarus factus eſt, manifeſtata eſt innocẽtia eius: Moyſes quaſi homicida fugatus, factus eſt dux populi glorioſi, & ad propoſitum litteræ citatæ Apoſtolis prædicitur fore calumniãdos, ſed mox ad manifeſtationem virtutis eorum ſubditur: *nihil opertum &c.* hoc eſt, Chryſoſt. interprete, *tempus quod obumbrata omnia declarat ac detegit, & illorum aduerſus vos ementita redarguet, & virtutis veſtræ ſplendorem accendet*, quaſi dicat Dominus, ait S. Thom. *ne timeatis ſi non ſtatim pateat veritas veſtra, tamen poſtea patebit*, conſonat reliquorum Patrum & interpretum chorus. Theophyl. Euthym. &c. Vindicianus autem neminem citans ad ſuum intentum, Saluatoris dictum extorquet. Mulier illa adultera publicata, quia in adulterio deprehenſa, vt non poſſet ſe excuſare *ex rei euidentia*, vt interpretatur S. Thom. & Vindicianus, notoria euidentia facti, aſſumit ad probandum occultum. Moyſis homicidium palam factum eſt, nõ vt delictum & peccatum, ſed potius vt virtus publicata in defenſione iuſta Ægyptij, ab eo met qui liberatus, liberationem promulgauit, ſecundum multorum PP. ſententiam. Rebecca vero dum dicit *audiui loquentem Iſaac cum filio ſuo*, alio nuncio opus non erat vel fama, vt domeſtica, & familiaria cognoſceret, ſicut nec opus fuit aliunde cognoſcere machinationes Eſau contra Iacob, cum minę præceſſerint, quas frequenter domeſtici inter domeſticos lares deprehendunt. vnde & Rebecca dixit: *Ecce Eſau frater tuus minatur tibi mortem.* Mirum eſt quod eiuſdem Rebeccæ alterum factum tacuerit Vindicianus ex eodem lib. vbi dicitur de Abimelech, quod: *vidit Iſaac iocantem cum vxore ſua Rebecca*: adeo enim ſiniſtrè omnia interpretatur, vt fortaſſe cynicam expoſitionẽ meditatus protuliſſet cum Iudaizantibus de ioco maritali, quem tamen ita, & ad lucem Solis exercuiſſe Patriarcham, inueriſimile eſt, & commodè luſus ille iocus feſtiuus, qui ſolet intercedere inter propinquos intelligitur communiter ab interpretibus.

VIND. *Scit Grauina. ſubdit, nihil inter homines difficilius celari quam vitia, propter immenſum detrahẽdi pruritum, & excuſationem delictorum*]

TVRT. Sed in hac re datur gradatio, vt alij præ alijs ſint cautiores, vt delicta etiam ad Tribunalia deducta, vbi interueniente morte punirentur, iam non plectantur, & ficta & imaginata morte diſparente reo, ſubſtituto cadauere alio ſimulachrum viui referẽte, vltrà non exigantur. *Mena menſtruis fluoribus* (vt docet Auguſt.) *præſidere dicta eſt* à Gentilitate, hi enim iuuẽculæ maturæ viro

Marginal notes: *Similem diſcurſum lege in Aug. 2. de ciuit. c. 13.* — *In eũ locũ Matt. 10.* — *Hom. 25. imper. op. in Matt.* — *In eundem locũ Matt.* — *In c. 8. Ioan. lect. 1* — *Gen. c. 27.* — *Gen. c. 26.* — *L. 7. de ciuit. c. 2.*

aptæ indicia ipſius comites ex eodem, Dea Virginenſis cum matre Prema, & Deus Subigus, & Partunda. ad quid tot conueniunt (ait Auguſt.) *non vt eorum præſentia cogitata maior ſit cura pudicitiæ, ſed vt fœmina ſexu infirma nouitate pauida, illis cooperantibus, ſine vlla difficultate virginitatis Zona ſoluatur, adeſt Subigus, vt viro ſubigatur, Prema, ne ſe commoueat, comprimatur. Parcitur humanæ verecundiæ etiam ſi inter coniugatos cætera peragat concupiſcentia carnis & ſanguinis, procurato ſecreto pudoris, at hic adeſt numinum turba quando paranymphi quoque diſcedunt.* Sed ſi in illicita copula adeſſent tot, quot in licita nuptiali præſentes eſt fabulata gẽtilitas, ex tot perſonis non poſſent occultari facinori conſentientes. Mena ex ſua dexteritate euadere conaretur, quæ ſicut initio menſtruorum fuit curioſa exploratrix deflorãdæ virginitatis, ſic intra generationis intimæ concauitates ſanguinem præparando, maxima dexteritate latitaret, vt ſi cætera turba deprehenderetur, ipſa Mena etiam ſi quæreretur effugeret, vel abſconderetur vt amplius non inueniretur.

6. lib. de ciuit. c. 9.

VIND. Canina rabie inductionis Grauinianæ Vindicianus aggreditur rationem. *Reus* ait *ſe ipſum non prodit:* diſtinguit Vindicianus, *id verum eſſe cum intra iactum teli ſe conſpicit: cum verò extra periculum eſt contraria audet:* & exemplificat *de S. Ephram incarcerato multa narrante, & ab alijs carceri mancipatis ſimilia audiente, item de illis in Prato ſpirituali ſibi inuicem facinora confitentibus*, & vt ordinibus omnibus ſæuiora vulnera imprimeret, tale profert Axioma. *Quid vel hodie vſitatius tã religioſis quam ſæcularibus, quàm vt petulantias ſuas olim in contubernijs, inter liberalia ſtudia commiſſas gloriabundè prædicent.*

TVRT. Sint tales religioſi qualis calamus Vindicianus denigrat, nonniſi extremæ demẽtiæ eſt aſſerere tot millia hominum per orbẽ diſperſa, in pari iniquitate cõnſentire. Si pueri vel adoleſcẽtes improuidi in ſimiles iactationes labantur, maturi certè & ſeniores quibus ſtabile iudicium grauitatẽ confert, eiuſmodi gloriationes abhorrent. Si vnum cœnobium in hoc deſiperet, cætera innumerabilia ſtulta eſſe non poſſunt: & ſi vna vel altera Prouincia prudentia caret, cæteras omnes habere intelligentiam recti conuenienter aſſeritur. Adeo ne tã perditæ mentis exiſtimantur religioſi, vt cum ſæcularibus illis æquentur qui gloriantur, cum malè fecerint, & exultãt in rebus peſſimus? Grauis certè cenſor, & accuſator Vindicianus hoc tempore quo ab hoſtibus fidei religionum nomen proſcinditur, prodijt, id agit, etiam ſi non intenderet, dũ mores religioſorum pares ſæcularium delictis facit, vt licentioſius ſtatum religionis impetant Nouatores, dum audiunt eundem etiam à profeſſoribus ex moribus tã deteſtabilibus poſſe impugnari. Et quando Vindicianus intẽtum obtineret, hoc maximum præ cæteris delictũ arguẽdum quod eo tempore potiſſimum id opus aggreſſus, quo Nouarorũ odioſa crudelitas in religiones, in profeſſorum mores & vitia debacchatur. Non putet, ab eis propterea, ex iſta incuſatione, beneuolentiam capturã, vt ad ouile Dominicũ reducat, ſed potius abducat, deridebũt enim hominem vel pari morbo laborantem, ſe alijs medelam præparantem, reducturũ alios ab errore, ipſe directione indigum, & eruditurum alios in via Dei & charitatis perfectione, cuius ne ſcintillã ſe habere monſtrauit, dũ fictus profeſſor, dilectionẽ proximi extinguere nititur, & vbi religioſorum (quã ſeruant) viuendi rationẽ redarguere voluit, ineptus, vanus, ridiculus apparuit, quia grauis Conſultor vtilitatis alienæ, propriæ non conſuluit, & alienorum defectuum reprehenſor ſuos non reſpexit, & non modo quid oppugnaret, ſed etiam quid loqueretur neſcire ex his ratiunculis apertè monſtrauit.

Ne autem conqueratur Grauinam impugnatio-

pugnationem eius effugere velle talẽ acci-piat, eiuſmodi impugnationis ſolutionem, videlicet reum religioſum ſeipſum nõ pro dere vt in plurimum, & frequenter, nam vel id fiet iudicialiter, vel extraiudicialiter, & hoc vel cũ bonis, vel illis malis medio-cribus intra ſepta cœnobiorum, vel extra clauſtra cum ſæcularibus: iudicialiter pœ-nam timens malus ille religioſus Eleuſyna ſecreta reticebit. Extraiudicialiter à bonis cauebit, ne rubore perfundatur, vel ſupe-rioribus à ſyndicis deferatur; ſi malis reue-labit, illi digna tali olla opercula, nec fu-mus delicti exhalabit. Hypocryſis potius peccatum, quàm iactãtiæ religioſi facino-roſi incurrunt, vnde per Lamias & Heri-cios deſignãtur, ait Greg. ſi quidem in pri-ma facie quod oſtendunt, *quaſi ex ratione ſanctitatis eſt, ſed beſtiale corpus eſt quod ſequi-tur, quia valde iniqua ſunt, quæ ſub ſpecie boni moliuntur.* Hericij vero videntur, *quia quo initio peccator acceſſerat* (caput) *videtur, pedes Hericij conſpiciuntur, quia quibus veſtigijs ne-quitia ſit perpetrata cognoſcitur, & tamen addu ctis repentè excuſationibus, malitioſa mens in-trorſus pedes colligit, quia cuncta iniquitatis ſua veſtigia abſcondit. Caput ſubtrahit, qui miris de-fenſionibus, nec inchoaſſe ſe prauum aliquid o-ſtendit, & quaſi ſphæram in manu tenentis rema net, quia is qui corripit, cuncta quæ iam cogno-uerat ſubitò amittens, inuolutum intra con-ſcientiã peccatorem tenet, & qui totum iam de-prehendẽdo viderat, tergiuerſatione praua defen ſionis illuſus, totũ pariter ignorat.* Vindicianus dexter hos Hericios vt ſe ipſos prodant cõ-fidit. Quod ſi extra clauſtra cum ſæculari-bus, inter liberalia ſtudia commiſſas pu-blicè prædicent culpas, nonnulli ijq; pau-ciſſimi, annumerãtur hi cum ijs qui nõ re-pentina concupiſcentia ſuperãtur, ſed qui in culpa ex conſilio & electione ligantur, & cũ ijs, de quibus dicitur: *peccatũ ſuũ ſicut So-doma nec abſconderũt*, nã ait Greg. *præcones ſui ſunt, & de reatu ſuorũ criminum etiã ſemetipſis*

3. mor. c. 24.

l. 3. cura l. c. 32.

iudicibus conuincuntur: alij tamen ſunt de-linquentes, qui nec præteritas culpas re-cenſent etiamſi mali ſunt: *vt ſi eſſe mali non metuunt, erubeſcant ſaltem videri quod ſunt: plerumque enim culpa dum abſconditur effuga-tur, quia dum mens erubeſcit videri, quod tamen eſſe non metuit, erubeſcit quandoque eſſe quod fugit videri.* Innocentiores verò qui in libe-ralibus ſtudijs prauos mores cũ contuber-nalibus & conuictoribus, nõ hauſerunt, & fuerunt (vt ait Nazianzenus) *velut fluuius per mare dulcis fluens, aut animal in igne quo omnia conſumũtur ſaliens, vt ipſi* (ait cũ Baſilio Athenis) *inter æqualium greges eramus*; nihil ſordidi habent, quod recenſeant, cum non ignobile ſodalitiũ interceſſerit, q̃ vel pęni-tudinis, vel iactãtiæ miniſtret argumentũ.

Nazianz. orat. in fu-nere Baſil.

VIND.

Alterum membrum impedit Vindi-cianus dicens. *Domeſticis narratoribus Gra-uinam fidem derogat*, & multis exemplis ex S. Gregor. & alijs deſumptis, recenſen-tibus religioſorum delicta à domeſticis deſcripta, in crimen Grauinam adduce-re nititur, quaſi, nedum hæc, ſed vniuerſam hiſtoriam Anachoretarum, & Eccleſiaſtica monumenta deſtruentẽ, *quia ab illis ſcatu-riũt quibus Grauina aſſenſum perhiberi prohibet.*

TVRT.

Quis vnquam ſomniare poteſt Graui-nam id ſomniaſſe? Non domeſticis narra-tionibus fidem abrogat Grauina, maxi-mè quæ de viris ſanctis ſcribuntur, vel ſi quorundam malorum domeſtica facta ab ijſdem ſuppreſſo nomine, nota tamen, cum nomine, ad poſteritatem tranſmit-tantur, ad perfectionis, & ſpiritualis pro-fectus exemplum: mille in Gregorio, & a-lijs recenſentur. *Sororem laudans* dicebat Nazianz *domeſtica prædicabo, non tamen, quia domeſtica ideo falſa, ſed quia vera, ideo laudabili-ter, vera autem non modo quia iuſta, verum et-iam quia nota*, an idem ſeruaſſet Greg. ſi al-terius domeſticorum facta mala recenſere voluiſſet? demus verè tunc dicturum; nec laudabiliter nec iuſtè dixiſſet: vnde ibidem

Orat. in laudem Grego.

præ-

præceptum dat, *vt laude digna laudibus efferamus, vel ſilentio digna, ſilentio tranſmittamus.* Cum ergo domeſticis religioſi domeſtica religioſorum delicta pandunt, quod digna ſilentio foras tranſmittunt, vel maligni bona facta prætereuntes vel interpretantes ſcandala propalant, cum Dei leges, paterna inſtituta tranſgrediantur, nec religionis defectus oſtententur, in hoc impij dum vulgant habendi ſunt, & à cauſa bonitatis, & veritatis & fidelitatis cadentes, indigni ſunt, vt fides adhibeatur, qui nec Deo, nec religioni, nec pudori ſeruarunt fidem.

VIND. Sed inſto, ait argutulus Vindicianus, *aut iſti falſa referunt, aut vera de prioribus, iam conſtat boni viri officium. cogitatio ſtulti peccatum eſt. Poſteriorum repulſa difficilis eſt; ſi enim læſus vulnera ſua pro teſtibus oſtendet, ſi expertus animæ ſalutiſque diſpendia deponat, ſi opem, non vindictam, ſi regulæ aſtrictionem non libertatem poſtules, ſi indicia prudentibus, non ſpernenda ſuper aliorum diſſolutione exhibeat, neſcio quid ſcrupulorum Grauinam inducere poſſit. Nec Viſitatorum, ac Reformatorum poſtrema induſtria eſt, vt de ſtatu loci, ac rerum à domeſticis certiores fiant.*

TVRT. Non vetat Grauina, ſaluo tamen correctionis fraternæ ordine, quin à domeſticis accepta delicta, Prælatis atque etiam Viſitatoribus pandantur; eoque prætermiſſo, grauiſſima illa quæ in perniciem communitatis machinantur impij, quibus intereſt, denuncientur. Prohibet tamen ne ſæcularibus, quæ ſilentio obuoluenda, pandantur, quod ſi pandantur, cum contra charitatem & iuſtitiam pandantur, parum etiam domeſticis, vel nihil credendum: vt ſi credant talibus facinoroſis quos terra non capit, ſe ipſos ſenſibus ſpolient, rationem abdicent, dum alienis erroribus credunt, rotionabiliter enim ſuſpicari poſſunt alios in conſortium ſui tales detractores rapere velle, quaſi ſolatium habituri de iniquitate, & facinore alieno. Vt quid ergo reſtrinxit Vindicianus Grauinæ mentem, quaſi correptionem morum à Prælatis & Viſitatoribus auferat? Quis negat ex iurgijs partium, veritatem ad eoſdem peruenire? quis minus aptos eſſe diſcolos ad denunciandum pronunciauit? ſi diſcreto Prælato nuncientur, agnoſcit Turtur locum Gregorij quem adducis, vt mali etiam Deo, hac atteſtatione famulentur, cuius operibus ipſi reſiſtunt. Statum quæſtionis immutaſti Vindiciane, vt robuſta ratiocinatione euinceres, quod nec à reis, nec extraneis, nec domeſticis ſcandala mundo, non Prælatis euulgata, vt expoſitum eſt, tanta fœcunditate, & fęlicitate euulgētur.

Ad vulgi rumores quod erat vltimum membrum diſcutiendum properas, vt ſecundum ordinem Apologiæ tuæ verba confutem. ais ergo. *Vulgi rumores Grauina omnino explodit.* VIND.

Meritò explodit (rationibus à Tertulliano adductis) vulgi ſenſum Grauina, ſicut enim afficitur vulgus, ſic & loquitur, & ſecundum affectum dicentibus & narrantibus credit, addendo, vel detrahendo, vel tranſmutando, & quale ipſum eſt, tales capit maiores, & directores morum, vt habeat in illis quod reprehendat, ſine delectu ex Plutarcho *alium diligunt & ſuſpiciũt vulgares homines, alium inuiſum habent, & faſtidiunt quaſi prægnantes mulieres,* talis eorum inconſtantia, *quæ abſurdis appetentijs laborant & quæ nauſeãt, lapides, ſalſa, atq; eiuſmodi cibaria frequenter appetunt, paulo poſt expuunt ea & auerſantur.* plura de hac re locutus ſæpè S. Chryſoſtomus. Sed ſi ab his refugit erudiri, à Luciano patiatur edoceri. *Vulgus* ait, *eiuſce vt plurimum eſt natura, vt cũ res cauillatione, ac maledicentia agatur gaudeat, præcipuè cum ea quæ abſolutiſsima eſſe videntur mordicus arripiũtur: quemadmodum olim gaudebat cum Ariſtophanes, & Eupolis irriſionis gratia Socratem hunc in ſcenam introducerent, comœdiaſq; abſurdas quaſdam de illo cõmentarentur:* TVRT. *Plut. in præcep. Polit.* *In dial. Piſc.*

rentur: ita in ſcenam introducere in triuijs, & compitis religioſos delectantur curioſi, eorundem lapſuum exploratores, vt ſcri-
Ep.137. pſit Auguſt.

Proſequamur verba paragraphi, vt appareat voluntatem calumniandi, artem vero diſſimulandi Vindicianum nō habere. Ad hominem ergo format argumentū contra Grauinam, docentem ordinē Patrum Theatinorum ad cleri reformationē datum: illico in hanc formam ſtruit ſyllogiſmum [*Vnde fama de cleri corruptelis prius emanauerit. Non à ſapientibus, quia nouerant cri-*
VIND. *men & damna detractionis. Nouerant, Eccleſiæ dignitatem etiam in indignis miniſtris tuendam, minimeq; hæreticis obloquēdi & ſæuiendi anſam eſſe porrigendam: ergo à plebeiorum muſſitandi, & triticandi licentia; rumor in infamiam accreuit, vt intelligentiores cogerentur manifeſta flagitia notare, abhorrere, deplorare, & pro ſuppetijs, & correctione illorum ardenter ſuſpirare. His demique ſuperuenerunt cordati viri, & optatam in Clero reformationem aggreſſi ſunt.*

TVRT. At longe diſſimile eſt, quod affers Vindiciane, & quæ longo verborum circuitu adducta inter ſe ita cohærere putabas, vt
2.2.q.184. 8 in c & reſ. ad vltimum. nec vno puncto diſtarent, quæ longiſſimo ſunt interuallo diſcreta. Hæc eſt differētia inter religioſos ai S. Doct. quod, *in ſtatu religionis eſt maior difficultas (bene viuēdi) ex arduitate operū, ſed in his qui in ſæculo viuunt qualitercumque, eſt maior difficultas ex impedimentis virtutis, quæ religioſi per omnia vitauerunt*: inde facilius Clerici in peccata labi poſſunt cum degant in medio Babylonis, & ne dū ſapientes, ſed & domeſtici famuli, & ancillæ, vicini & cognati, eorundem veſtigia obſeruant, vt quæ delicta quamuis ſecreta committant, mox palam fiant in vicinia & vrbe: propterea Hieronym. clericum admonebat, quæ ſuſpicionē aggenerare poterant, præcidere conaretur, præſertim ſu-
Ad Ocean. t.8. ſpecta fœminarum conſortia deuitando. *Te cuncti in publico, te in agro ruſtici, aratores, & vinitores quotidie lacerabunt, ſi contra diſpoſitum ſidei cū fœminis habitare contendis*: ne ſolus cum iiſdē colloquatur monet: *ne rumigeruli linguis te lacerantibus maculent, alienam enim cupiunt vicini diſcurrere vitam, non ſuam.* Inde ſi labantur facilius, quā lapſus religioſorum innoteſcunt. Et ſicut facilius Sarabaitarum crimina innoteſcere poterant, quam Cœnobitarum & Anachoretarum, nam hi in vrbibus nulli adſtricti magiſtratui viuebant, ita cum facilior poſſit eſſe lapſus clericorum quam religioſorum, facilius delicti fama poteſt euulgari.

Et vt monſtret Vindicianus quantum in Ex Hiero. ad Ruff.
ſcholis profecerit, qui συγγραφεὺς ἀγράμματος procacitatem diſertitudinem & *maledicere omnibus bonæ conſcientiæ ſignum arbitratur*; adhuc inculcat publicationem criminum, non ex ſapientum ſenſu, ſed ex maiori, vel minori notitia vulgi metiendam.

Vulgi enim aut ſenſus, & ſermo ex rumore fa- VIND.
cit famam, rumor autem à familiaribus prodit, quum in præſentia delinquitur; ita enim comparati ſunt, vt cognita ſilentio inuoluere neſciant, & ſubdit. *Quotus quiſque autem regularium conſuetudine gaudet, qui ioco, vel ſcandalo, vel vindicta, vel ſui purgandi libidine incitatus, quicquid oculis vel auribus vſurpauit, non inter ſuos familiares liberaliſſimè effundat? hi rurſus in alios diſſeminent, itaque in publicum arcana quæq; clauſtralium emanent. Tantum eorum inſipientia proficit, qui à familiarium oculis, quæ nocere poſſunt, non remouent, & adhuc quæritur cum Moyſe: quomodo palam factum verbum iſtud?*

Vere quæ dicebat Hieronym. Ruffino TVRT.
tibi adaptari poſſunt Vindiciane. *Apertè accuſaberis; vt qui laudantem reſpuis, ſenties criminantem*: laudauit ſacros ordines, & excuſauit Grauina ex omnibus religionibus lapſos & laxos; excuſationem criminaris, arguis meritò à Grauina arguendus, ſi non fortius te accuſares, quam tu ipſe qui hæc ab omnibus arguenda deſcribis. Sic putas oculos noſtros perſtringere, quaſi omnes re-

regulares tui inuidos putes, & aduerſum medicum medicamenta afferentem recalcitrent. Non poſſunt fulmen eloquentis dicacitatis tuæ amplius ferre, vnde certatim omnes te opprimere neceſſe eſſet, ne ſi ſemel in tali dicendi genere Philippicum ob inueris principatum & in reprehenſionis arce ſteteris, cunctis nobis, nec pro veri defenſione aliquid mutire liceat.

VIND. Ad famæ originem iterum regrederis, & vbi de populi & vulgi ſenſu ſermonem feciſti ad cordatos, & ſapientes tranſis dicens. *Ad certiorem veritatis indaginem, fama augeſcente impelluntur. Sic deprehēdit Apoſtolus diſſenſiones Corinthiorum: ex parte credo, ex plurium, ſcilicet relatione, & conditione eorum in quibus non dum imago Chriſti plenè effloruit.*

TVRT. Sed hæc licet vera ſint, ſuperuacanea ſunt, neq; negamus ex fama diligenti examinatione diſcuſſa à viris ſapientibus veritatem indagari, plena ſunt archiua omniū tribunalium, actis reorum, qui è rumore, & fama indiciati, legitimis poſtea probationibus conuicti, detecti, mulctati. Sed paſſim velle vulgo aures præbere de religioſis obloquenti, leuitas eſt non vulgaris, cum intelligere debeant quam mendaces ſæpiſſimè deprehendantur populares clamores, qui in bonos quoque ac perfectos effunduntur, & plerumque non de bonorum numero tales famigeruli exiſtunt ſed de illorum conſortio, vt in ſimili cum Lactantio diſcurram, *qui vias obſident armati, maria prædentur, vel ſi palam graſſari non licuit, venena clam temperent, qui vxores necent, vt dotes earum lucrentur, aut maritos, vt adulteris nubant, qui natos ex ſe pueros aut ſtrangulent, aut ſi nimium pij fuerint, exponant, qui libidines inceſtas nec à filia nec à ſorore, nec à matre, nec à ſacerdote contineant, qui aduerſus ciues ſuos, patriamq; coniurent, qui neque aquuleum timeāt, qui denique ſacrilegia committant, templa expolient, & vt quæ leuia ſunt atque inuſitata dicamus, qui hæreditates captent, teſtamenta ſupponant, iuſtos hæredes vel auferant vel excludant: qui corpora ſua libidinibus proſtituant, qui denique immemores quod nati ſunt, cum fœminis patientia certent, & infandam corporis ſui partem contra fas omne polluant & profanent, & quod deterius eſt, ſi qui ſunt principari cupientes, nec vita ſuæ parcāt, & extinguendas publicè animas vendant, & ſi ad ſedendum & iuſtitiam adminiſtrandam aſſumuntur, aut immeritos perdant mercede corrupti, aut noxios impunè dimittant, qui cœlum quoque ipſum veneficijs appetant tanquam eorum malitiam terra non capiat.* His ne credet Vindicianus delatoribus, criminatoribus? non eſſet hoc aliud niſi detractionis ignem accenſum, credulitate tanquam oleo paſcere, & vulgarem authoritatem eleuando, efficere, vt accenſa pyra in maiorem flammam aſſurgat.

Lib 5. c. 9.

VIND. Hanc rationem quaſi præoccupare Vindicianus viſus eſt, dum non quorumcumque, ſed proborum virorum delationes attendendas pronunciat dicens, *Anima viri ſancti,* ait Eccleſiaſticus *enunciat aliquando vera, quam ſeptem circumſpectores ſedētes in excelſum ad ſpeculandum,* ſubdens. *Quis hoc loco nomine ſancti veniat, Grauiori conſiderationi relinquo. Certè ſolos ſapientes inde nō excluſerit quia veritas æquè in ſimplicium pectoribus hoſpitatur.*

Eccleſiaſt. c. 37.

TVRT. Attendātur eiuſmodi delationes ad correctiones ordinatæ, non ad confuſiones proximorum machinatæ & cum prudētia, nec omnibus fides accommodanda, nam aliquando (decipi enim & ipſi poſſunt) dixit Eccleſiaſticus: *anima viri ſancti enūciat aliquando vera* [metaphora eſt deducta à ſpeculatoribus, multoties enim contingere poteſt quod quis ſimplex enunciet imminentes hoſtes, quos proſpicere non potuerunt ij qui ſapientes, & ex officio poſiti ſunt ad ſpeculandum. Si myſticè id interpretremur prouida ſanctorum, hoc eſt iuſtorum diſcretio denotatur, nam ex Greg. *ſanctorum prouida diſcretio dum ſolicitè circūquaq; conſpicit in altum poſita, priuſquā veniat*

3 mor. c.

culpa, deprehendit, eamque quo vigilantius prænotat, eo fortius declinat. Hinc Abacuc ait: ſuper cuſtodiam meam ſtabo &c prouidet, ait idem, primo; *ne mala qualibet, ſecundo ne bona incautè faciat, & recta facta ſibi ſubiſciat ne erumpat in elationis vitium.* Quia vero per incuriam mala naſcuntur, putat Grauina, conſulto appoſitam illam particulam [aliquando,] Talis ergo anima ad ſpeculationem huiuſmodi habilior, eſt ex prudentia infuſa, quā decem ſapientes eadem vitia, ne irrepant, ſpeculantes. Sed ſciat Vindicianus, quod ſicuti ſunt ſpeculatores boni, ſiue practici, ſiue ſpeculatiui, ſibi & ſuæ ſaluti intendentes, ſic & praui ſpeculatores & practicè, & ſpeculatiuè, & ſicut iuſti in Sion ſpeculantur, ita impij in campo Senaar, turrim Babylonicam conſtruentes, ſpeculantur, *in terra Senaar* (ait Gregorius) *habitant, qui poſiti non in celſitudine virtutum, ſed in planitie vitiorum, & detractionum morſibus proximos lacerant, & in ocioſa vita volutabro iacentes, infamia ſua circumquaq; fœtorem extrahant. Quorum dentes tūc omnipotens excutit, cum illorum facta ſimul, & verba confundit. Vnde per Prophetam ſcriptum eſt, dentes peccatorum contriuiſti:* ijdem vt fabricentur turrim, tanquam ſpeculam ad cenſurandos defectus, *de lateribus ciuitatem ædificāt, quia qui terrenis dediti ſunt, voluptatibus carnis inſeruiunt, de fragili materia mentis mutationem attollunt. Cæterum qui contempta terrenarum opum cupiditate, & carnalis vitæ abdicatis illecebris, per opera ſanctitatis, virtutum in ſeipſis ſanctificationem accumulant, hi profecto lateres in lapides mutant, & neque in arena mundanæ confidentiæ ſpiritualem ſtructuram erigūt, ſed in petra fidei, quæ Chriſtus eſt, atria nulli excidio obnoxia ad ſimilitudinem Euangelicæ illius parabolæ conſtituunt, tales nimirum rectè cū Eſaia poſſunt dicere: lateres ceciderunt, ſed quadris lapidibus ædificabimus.* Vindiciani conſiderationi relinquitur vt ænigma diſſoluat.

In pſ. 7. pœnitentialem.

Pſal. 7.

Eſaia c. 9.

Quantò igitur præſtaſſet, Vindiciane, humiliter fateri nulla exceptione, ſcandala quoſcunque cœtus inuadere, & ſcandalorum authores nullo modo communitatē lædere, ſed ſolos ſeipſos, quam ſuperba exceptione excludere quos volueris; vt ea diſcretione, in alios debacchandi ordines licentia præberetur. Nullus eſt, Vindiciane viuens, qui non peccet, & in aliquo reprehenſibilis non ſit. Facilius verò perſequi, quam aſſequi, conuiciari, quam imitari, impugnare, quàm ſeipſum emendare: *longe procliuius eſt* (dicebat Dio) *alios reprehendere, quam ſibi ipſi moderari*, facillimeque fit, vt qualium rerum cauſa alios homines pœna dignos iudicant, has ipſi eaſdem admittāt, vt argumento non ſit propter quas alios accuſant, has ipſas adeſſe, inde Martialis perbellè in conſimiles cenſores ſcripſit.

Dio lib. 6. Hiſt.

Iſta tamen mala ſunt, quaſi nos manifeſta negemus.
Hæc mala ſunt, ſed tu non meliora facis.

CAPITIS OCTAVI
ANIMADVERSIO.

Vbi dicacitas Vindiciana deprimitur imponendo Turturi, fatalem neceſſitatem eſſe ab eo introductam, vt quiſquis Regularium ad diſciplinæ remiſſionem adactus, excuſationem deformationis prætexat.

SVMMA CAP.

Ex excuſatione obiectorum ſcandalorum Regularium, nullo modo fatalis deficiendi neceſſitas introducta à Turture (immerito de Caluiniſmo inſimulato) cum ex naturæ lapſæ infirmitate, tentationibus, alijſque circumſtantijs (quæ neceſſitas ex ſuppoſitione eſt, non abſoluta) proueniant, vt & in toto Eccleſiæ vaſtiſſimo corpore neceſſe ſit, vt ſcandala eueniant, vbi & ſcandaloſi cum rectis admiſcentur. Quæ permixtio humilitatem cuſtodit ſtantium. Nec ex eadem excuſatione fouetur negligentium ſocordia, vbi de humanæ vitæ inconſtantia, & varijs deficiendi caſibus, & cauſis admonemur.

VEndibili vino hedera ſuſpenſa vel laurus nihil opus eſt, vel circulus, ſed officit quandoque, dicente Lyrico, **TVRT.**

Multa

In arte Poet. *Multa fidem promiſſa leuant, vbi plenius æquo*
Laudat venales, qui vult extrudere merces.
Adeò tuas, & tuorum (vt fingis) clientum merces eleuaſti, vt ad ſolas apothecas ſpirituales eorum adeundas inuitares, vt ex nimia earum laudatione, & aliorum officinæ depreſſione, omnem tibi fidem adimeres. Vinum aqua mixtum eſſe in religionibus omnibus probare conatus es, tuorum verò quos fingis cliẽtum merum, & meraciſſimum; & vſque ad raucedinem conclamas, vt tranſeuntes viam ad eos ſolum diuerterent, nunc iterum arterias inflas, & clamas adhuc ad tuum intentum finẽ maledicendi, & deprimendi alios dicẽs.

VIND. *Ludens, an ſerius Grauina laxis regularibus gratiſsimam operam præſtitit, quando columbæ lacrymas neſcio qua veteraſcẽdi in ordinibus neceſsitate ſiſtere & cõprimere nititur, ſi enim annorum progreſſu velut cætera in humanis communi langueſcendi illuuie ſeneſcere, atque deficere debent, promptam: habebunt tepidi quique, & dudum laboribus feſsi excuſationẽ, quod amplius æſtũ & pondus diei ſuſtinere nequeant. Quorſum ergo ordinum reformationes? Quorſum SS. DD. ſeueritas, qui vnanimiter ſtatuunt, in via perfectionis nunquam ſubſiſtẽdum eſſe, nunquã retro ſpiciendum, nunquam momento tenus voluntatẽ proficiendi abijciendam?* & cautiorem Grauina dicit Riberam [*Quare cautior? Ribera negat ordinibus regularium emitti, quod in Eccleſia Dei neceſſarium eſt, in ſagenam bonos & malos congregent, quia regulares, inquit ceù lumen, & ſtella in cœlo fulgere debẽt, & concludis. Sed Grauinam in hoc errore ſupra modum fœcũdum audiamus:* hæc Vindicianus] Seriò, non ludicrè

TVRT. Turtur locutus eſt, quia ſincerè, & orthodoxe, non regularibus peccandi habenas laxans, naturæ lapſæ conditionem intuendam exhibuit, vt deficientes à regulari diſciplina, confugerent pro ſocordia ſuperãda, ad gratiam Redemptoris, ſtantes aliorum malo edocti feruentiores fierent, & cautiores. Vindicianus ludere videtur, dũ imponit ex Grauiniana doctrina columbæ lacrymas ſiſti, religioſos tepidos promptã accepturos excuſationem, quod iam veteraſcentes, & tepidi ex annorum progreſſu (vt fit in cæteris rebus humanis) amplius religionis æſtum, & pondus ſuſtinere nequeant. Nec in via perfectionis ſiſtendũ, & ad perfectionem tendere debẽt, nam & ſi imperfecti aliqui accipient excuſationes pro peccatorum defenſione, non deerunt qui miſerijs obruti ad liberatorẽ exclamẽt: *De neceſsitatibus meis erue me Domine.* Certè Pſ. 24. ludere videtur Vindicianus, dũ ex doctrina clara, & probata alios cenſet ædificari in ruinam: & cenſura erroris ſerio agentem ferit tanquam luderet. At dicente Salomone: *ſicut noxius eſt, qui mittit ſagittas, & lanceas in mortem, ita vir qui fraudulenter nocet amico ſuo, & cum fuerit deprehenſus dicit: ludens feci,* Prou. 26. multo magis ludit dum imponit Grauinæ dixiſſe [in religionem admittendos bonos, & malos] nunquam enim dixit, ſed in religione malos eſſe permixtos bonis.

Videmus ergo Vindiciani ludum, dum eludere Grauiniana argumenta laborat, & eludendo ferire, quem fœcundum in errore probãdo mentitur centimanus Gigas.

§. I.

Argumenti Turturis à Vindiciana cenſura roboratio, ex huius vitæ defectibilitate, & humana conditione.

PRimum argumentum aſſertionis defectuum in religionibus deſumptum eſt à Grauina, ex præſentis vitæ conditione, cuius non eſt omni vitio, & nigredine carere, vt Turtur ex ſcripturis oſtendit. 1. p. c. 13.

VIND. Quid Vindicianus? *immemorem Grauinam fuiſſe illius ſententiæ* (ait) *ſubter te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius, dominatur autem quis peccato, ſi nõ defendendo, ait, Auguſt. propoſuerit, ſed pœnitendo ſubiecerit. Abſit ergo* ait Vindicianus *vt ex fonte corruptionis noſtræ ſequatur deficiendi neceſsitas.*

Digitized by Google

Epiſt. ad Gulielm. Abbatem verſus finem.

exigatur, ſciat durus exactor, qui putat iam ſic cucurriſſe, vt comprehendiſſe putet, ſic bonum ſuum tenere ex Bernardo, *vt alium aliud tenentem non iudicet. ſi quis accepit iam eſſe bonus, non inuideat melioribus, & qui ſibi videtur agere melius bonum, non ſpernat alterius. Si qui diſtrictius viuere poſſunt, eos qui non poſſunt nec aſpernentur, nec æmulentur eos, qui poſſunt ſic mirentur, vt temerè non imitentur: ſicut enim non licet his, qui maius aliquid fortè vouerunt, ad id quod minus eſt deſcendere, ne apoſtatentur, ſic non omnibus expedit de bonis minoribus ad maiora tranſire ne præcipitentur.*

§. IV. ANIMADVERSIO.

Vbi Vindiciani vaſricies retunditur, eo etiam titulo ſcandala propalando, quod ipſimet Regulares, ait, ſua ſcandala euulgent.

TVRT. *Hom. 4. in 1. ad Theſſ.*

COmplures ſunt (ait Chryſoſt.) qui *gaudent in malis, & corpus Chriſti diuellunt, magis quam milites qui lancea illud incidebant, aut quàm Iudæi, qui clauis perforabant. Minus illud malum erat, quam iſtud. membra illa, quæ tum intercidebantur, denuò coadunata ſunt: iſta verò auulſa, niſi hæc iterum coniungantur, nunquam coniungentur amplius, ſed manebunt extra corpus.* Sic inuehitur in detractionis malum, præcipuè effuſum contra ſacratas perſonas, Prælatos, adde (ex eadem ratione) Sacerdotes, & religioſos. Vndè quærens cur peccantibus Aaron, & Maria contra Moyſen, illa percuſſa ſit, Aaron vero percuſſionis fuerit expers? eam rationem aſſignat: ne perſonæ Sacerdotalis culpa ex pœna innoteſceret. *Nec mireris* (ſubdit) *ſi enim in externis dignitatibus etiam ſi mille modis quiſquam incuſetur, non tamen primum ad iudicium ducitur, ni prius principatum depoſuerit* (vel degradetur) *ne ille cum ipſo opprobriis pateat: multo magis in prælatura ſpirituali* (ſtatu Sacerdotali, vel religioſo idem ſeruandum docet) *quando vero* (ſubdit) *illam depoſuerit. ſiue morte, ſiue vita, tunc ſanè, tunc eo grauiore ſupplicio punietur, ne opus ſit à nobis dici.* Vindicianus ſolus non cœleſtis fiſci patronus, ſed executor alieni operis, religioſos, quaſi ad forum ſeculare proijcit abſq; degradatione, Dei non expectata ſententia anticipans eius iudicium, vt cum habitu etiam religioſo induti crucifixionis patibulum ſubeant, & omnibus pateant, & patiantur quale Chriſtus Dominus perpeſſus eſt hora tertia, ſcilicet à crucifigentium linguis, qui hora ſexta realibus clauis crucifixus eſt, ſic exponente, & concordante Auguſtino euangeliſtas. *De cōſenſ. Euangel.*

Verum eſt quod nec Aaron abſque caſtigatione relictus, verbis à Domino cum Maria acriter obiurgatus, ſed vide ſolẽnitatem obiurgationis tres ad tabernaculũ Moyſes, Aaron, Maria iubentur exire, cumque fuiſſent egreſſi: *deſcendit Dominus in columna nubis, & ſtetit in introitu tabernaculi vocans Aaron, & Mariam: quare non timuiſtis detrahere ſeruo meo Moyſi?* Quid ita? vt nec à Moyſe ipſo cui ſatisfaciendum, reprehenſio audiretur, & quaſi quodam velo, tegẽda quantum fieri poteſt, inſignium perſonarum delicta, ex nube illa monſtraretur. *Honore* (dicebat Chryſoſtomus) *potiri volumus non propter nos, abſit, ſcimus enim ipſius vilitatem, ſed propter vos, vt quæ à nobis dicuntur, eo diligentius audiatis &c.* *Num. c. 12. Chryſ. loc. cit.*

Solus Vindicianus ſopitas lacrymas ſerens ſic §. 4. auſpicatur vncialibus litteris. *Quomodo regularium defectus euulgentur.* & ſic continuat diſcurſum de notorietate ſcandalorum dicens *Cardinalis religioſorũ ſcandala dixit omnibus nota eſſe.* VIND.

Ad theatrum, non tabernaculum inuitas, non velo ſcenã tegens, ſed rumpens, vt defectus notorij ne dum oſtendantur, ſed buccinentur, imprudenter ſcandala pandendo, vnde maius ſumi poteſt ſcãdalum, nã & in theatro cum oſtentarentur Deorũ facinora, magis ad ſimilia perpetranda incitabantur dicente Aug. quod *omnes cultores talium deorum, mox vt eos libido perpulerit, feruenti, vt ait Perſius, tincta, veneno magis intuentur* TVRT. *Lib. 2. de Ciu. c. 7.*

tuentur quid Iupiter fecerit, quam quid docuerit Plato, vel cenſuerit Cato. ſic Gentiles arguebantur ſuorum numinum delicta in ſcenicis ludis publicantes, incentiua vitiorũ, & ſcandalorũ magis ſuis populis præbuiſſe.

Magnũ vero te facturum putabas, quaſi puluerẽ olympicum colligeres, vt eueheretis ad Deos, ſi Grauinæ in ſtadio currentis curſum impedires inſulſo ſcrupulo iniecto, de inductione quã adducis, quod *nec à reis, nec extraneis, nec domeſticis* potuerunt iactata ſcandala manifeſtari, & tuæ modeſtiæ ob litus Grauinæ illudis dicens, *diſcurſus Grauinæ à Tertulliano mutuatus, à Tertullianica diſtat grauitate.*

VIND.

TVRT. Nihil moratur Grauina ſi grauitatis Tertullianicæ non attigit felicitatem, gaudet tamen quod in eo diſcurſu grauitatẽ Tertulliani ſit imitatus. Ille hypothetico enthymemate vel inductione, Gentilium oppilat ora, & infanticidia, & alia delicta caninis tenebris digna obijcientib. Chriſtianis, ad ſacras vigilias cõfluentibus, ſilentiũ imponit, quærendo [à quibus illa delicta obiecta prodi potuerunt. non ab ipſis reis; ergo vel à cõſcijs initiatis, vel extraneis. Nõ initiatis, exigente myſteriorũ formula, vt reticeantur. Extranei ſi velint reuelare non poſſunt, quod ignorant. ſupereſt ergo ait Tertull. ſi nec à reis, vel conſcijs, quib. adde domeſticos, nec ab extraneis in lucẽ venire potuerunt quæ iactantur in Chriſtianos, vnde ad ſolam famã vagam, fluctiuagam, quæ nec cum verũ aliquid affert ſine vitio mendacij eſt, addẽdo, minuendo, demutando de veritate, recurrere neceſſe eſt, ad quam ſapiens nõ currit ne credat incerto.] Grauina vero eodem prorſus diſcurſu, iiſdẽ pœnè verbis, & virgulis vſus eſt quibus Tertullianus hac ſola differentia, quod vbi de toto Chriſtianorũ cœtu ille loquebatur, hic de religioſorum ordinibus.

In Apolog. cap. 6.

Quid ad hæc Vindicianus, vt ne dũ Grauinæ ſed argumentationem Tertulliani effringat?

Reſpondeo, ait *Saluatoris ore: nihil eſt opertũ quod non reuelabitur, & occultum quod nõ ſciatur. neque ad iſta neceſſe eſt, vt vltima mundi fata expectemus: ſcandala ſe ipſa produnt, quia rarò ſine ſodali perpetrantur: etiam furta & ſacrilegia celerius produntur quàm auctoribus gratum ſit. Quam propere Phariſæi mulierem in adulterio comprehenderunt, & in templum pertraxerunt? Quis Moyſis homicidium prodidit, eiuſque famam vſque in Regiam deportauit? Quis Rebecca indicauit, quæ in ſecreto cubili Iſaac ab Eſau poſtulauit? quave in corde conſilia, contra fratrem idem Eſau agitaret? nouit ipſe Grauina, nihil inter homines difficilius celari, quam vitia propter immenſum aliis detrahendi pruritum, & vt ſua quiſque delicta, aliena culpa excuſet.* VIND.

Matt. 10.

Hæc ille alia inductione inductionem Tertullianicam potius quàm Grauinianã oppugnans. Itaque tota controuerſia hæc eſt inter Grauinam, & Vindicianum. Grauina docet quod regulariter occulta delicta nonniſi ex dictis modis cognoſci poſſunt, non tamen negat quod Tertullianus ibidem inculcauit. *Benè autem quòd omnia tempus reuelat ex diſpoſitione naturæ, quæ ita ordinauit, vt nihil diu lateat &c.* hoc eſt Pamelio interprete, *omnia reuelat dies, neque eſt quodcunque tam occultum quod temporum vices ALIQVANDO non explicent*; Vindicianus verò indefinitè, & abſolutè loquens, nihil excipit, nullum delictum quin in lucem veniat excludit: In hac quæſtione huiuſcemodi ratiocinatio ſummã diſceptationis abſoluit. Secundum Vindicianum [omnia delicta, & pro omni tempore produntur.] Ergo quæcumque in cubilibus, & impudicitijs patrantur manifeſtata ſunt in conſpectu Solis. Secundum Grauinam de mente Tertulliani [non omnia & ſemper occulta in lucem prodeunt] ergo non ſunt multiplicanda aperto ore regularium delicta, vt præter notoria quæ rariora, & pauciora, in vulgus effe- TVRT.

In Apologet. loc. cit.

runtur, illa, quæ mediæ illius ſortis homines perpetrant delicta, de quibus apertè confeſſus eſt Vindicianus §. præcedenti. quod *in vulgus nota non ſunt illa arcana, quæ mediæ ſortis regulares tolerant vel excuſant*. Itaque proponit Tertullianus. [Non omnia delicta occulta, niſi raro in publicum prodeũt] Aſſumit Vindicianus [in vulgus nota non ſunt illa arcana quæ mediæ ſortis regulares tolerant, vel excuſant; concludatur pro Grauina [ergo non omnia alia delicta propalantur, & omnibus nota immeritò aſſeruntur.

Similem diſcurſum lege in Aug. 2. de unit. c.13. Sed ne Vindicianus tanquã gallus gallinaceus poſt pugnam ſuam ſibi victoriam decantare videatur, inductioni ſuæ reſpõdendũ, vt vnuſquiſq; videat vitreas eſſe eiuſmodi ratiocinatiunculas, non Gordianos nodos. Quod dicit de Saluatore dixiſſe: *Nihil eſt opertum quod non reueletur.* iam pridem mouit difficultatem Hieronymo [quomodo hoc cum multa fiant peccata quæ non manifeſtantur?]& reſpondet [id intelligi de peccatis reuelandis in alia vita] *In eũ locũ Matt.10.* cum Hieronym. conſentit Hil.& Beda, & Vindicianus diſſentit dicens, non neceſſe eſſe ad iſta vt vltima fata expectemus. Alij Patres ad virtutes id extendunt, ita Chryſoſt. vnde Ioſeph velut adulter habitus, clarus factus eſt, manifeſtata eſt innocẽtia eius: Moyſes quaſi homicida fugatus, factus eſt dux populi glorioſi, & ad propoſitum litteræ citatæ Apoſtolis prædicitur fore calumniãdos, ſed mox ad manifeſtationem virtutis eorum ſubditur: *nihil opertum &c.* hoc eſt, Chryſoſt. interprete, *tempus quod obumbrata omnia declarat ac detegit, &* *Hom. 25. imper. op. in Matt.* *illorum aduerſus vos ementita redarguet, & virtutis veſtræ ſplendorem accendet*, quaſi dicat Dominus, ait S. Thom. *ne timeatis ſi non ſtatim pateat veritas veſtra, tamen poſtea patebit,* conſonat reliquorum Patrum & interpretum choruſ. Theophyl. Euthym. &c. *In eundem locũ Matt.* Vindicianus autem neminem citans ad ſuum intentum, Saluatoris dictum extorquet. Mulier illa adultera publicata, quia in adulterio deprehenſa, vt non poſſet ſe excuſare *ex rei euidentia*, vt interpretatur S. *In c. 8. Ioan. lect. 1* Thom. & Vindicianus, notoria euidentia facti, aſſumit ad probandum occultum. Moyſis homicidium palam factum eſt, nõ vt delictum & peccatum, ſed potius vt virtus publicata in defenſione iuſta Ægyptij, ab eo met qui liberatus, liberatiorem promulgauit, ſecundum multorum PP. ſententiam. Rebecca vero dum dicit *audi* *Gen. c.27.* *ui loquentem Iſaac cum filio ſuo*, alio nuncio opus non erat vel fama, vt domeſtica, & familiaria cognoſceret, ſicut nec opus fuit aliunde cognoſcere machinationes Eſau contra Iacob, cum minę præceſſerint, quas frequenter domeſtici inter domeſticos lares deprehendunt. vnde & Rebecca dixit: *Ecce Eſau frater tuus minatur tibi mortem.* Mirum eſt quod eiuſdem Rebeccæ alterum factum tacuerit Vindicianus ex eodem lib. vbi dicitur de Abimelech, quod: *vidit Iſaac iocantem cum vxore ſua Rebecca*: adeo e- *Gen. c.26.* nim ſiniſtrè omnia interpretatur, vt fortaſſe cynicam expoſitionẽ meditatus protuliſſet cum Iudaizantibus de ioco maritali, quem tamen ita, & ad lucem Solis exercuiſſe Patriarcham, inueriſimile eſt, & commodè luſus ille iocus feſtiuus, qui ſolet intercedere inter propinquos intelligitur communiter ab interpretibus.

VIND. *Scit Grauina. ſubdit, nihil inter homines difficilius celari quam vitia, propter immenſum detrahẽdi pruritum, & excuſationem delictorum*]

TVRT. Sed in hac re datur gradatio, vt alij præ alijs ſint cautiores, vt delicta etiam ad Tribunalia deducta, vbi interueniente morte punirentur, iam non plectantur, & ficta & imaginata morte diſparente reo, ſubſtituto cadauere alio ſimulachrum viui referẽte, vltrà non exigantur. *Mena menſtruis fluo-* *L.7. de ciuit. c.2.* *ribus* (vt docet Auguſt.) *præſidere dicta eſt* à Gentilitate, hi enim iuuẽculæ maturæ viro

aptæ

aptæ indicia ipſius comites ex eodem, Dea Virginenſis cum matre Prema, & Deus Subigus, & Partunda. ad quid tot conueniunt (ait Auguſt.) *non vt eorum præſentia cogitata maior ſit cura pudicitiæ, ſed vt fœmina ſexu infirma nouitate pauida, illis cooperantibus, ſine vlla difficultate virginitatis Zona ſoluatur, adeſt Subigus, vt viro ſubigatur, Prema, ne ſe commoueat, comprimatur. Parcitur humanæ verecundiæ etiam ſi inter coniugatos cætera peragat concupiſcentia carnis & ſanguinis, procurato ſecreto pudoris, at hic adeſt numinum turba quando paranymphi quoque diſcedunt.* Sed ſi in illicita copula adeſſent tot, quot in licita nuptiali præſentes eſt fabulata gētilitas, ex tot perſonis non poſſent occultari facinori conſentientes. Mena ex ſua dexteritate euádere conaretur, quæ ſicut initio menſtruorum fuit curioſa exploratrix deflorādæ virginitatis, ſic intra generationis intimæ concauitates ſanguinem præparando, maxima dexteritate latitaret, vt ſi cætera turba deprehenderetur, ipſa Mena etiam ſi quæreretur effugeret, vel abſconderetur vt amplius non inueniretur.

6. lib. de ciuit. c. 9.

VIND. Canina rabie inductionis Grauinianæ Vindicianus aggreditur rationem. *Reus* ait *ſe ipſum non prodit:* diſtinguit Vindicianus, *id verum eſſe cum intra iactum teli ſe conſpicit: cum verò extra periculum eſt contraria audet:* & exemplificat *de S. Ephram incarcerato multa narrante, & ab alijs carceri mancipatis ſimilia audiente, item de illis in Prato ſpirituali ſibi inuicem facinora confitentibus*, & vt ordinibus omnibus ſæuiora vulnera imprimeret, tale profert Axioma. *Quid vel hodie vſitatius tā religioſis quam ſæcularibus, quàm vt petulantias ſuas olim in contubernijs, inter liberalia ſtudia commiſſas gloriabundè prædicent.*

TVRT. Sint tales religioſi qualis calamus Vindicianus denigrat, nonniſi extremæ demētiæ eſt aſſerere tot millia hominum per orbē diſperſa, in pari iniquitate cōnſentire. Si pueri vel adoleſcētes improuidi in ſimiles iactationes labantur, maturi certè & ſeniores quibus ſtabile iudicium grauitatē confert, eiuſmodi gloriationes abhorrent. Si vnum cœnobium in hoc deſiperet, cætera innumerabilia ſtulta eſſe non poſſunt: & ſi vna vel altera Prouincia prudentia caret, cæteras omnes habere intelligentiam recti conuenienter aſſeritur. Adeo ne tā perditæ mentis exiſtimantur religioſi, vt cum ſæcularibus illis æquentur qui gloriantur, cum malè fecerint, & exultāt in rebus peſſimus? Grauis certè cenſor, & accuſator Vindicianus hoc tempore quo ab hoſtibus fidei religionum nomen proſcinditur, prodijt, id agit, etiam ſi non intenderet, dū mores religioſorum pares ſæcularium delictis fac t, vt licentioſius ſtatum religionis impetant Nouatores, dum audiunt eundem etiam à profeſſoribus ex moribus tā deteſtabilibus poſſe impugnari. Et quando Vindicianus intētum obtineret, hoc maximum præ cæteris del ctū arguēdum quod eo tempore potiſſimum id opus aggreſſus, quo Nouatorū odioſa crudelitas in religiones, in profeſſorum mores & vitia debacchatur. Non putet, ab eis propterea, ex iſta incuſatione, beneuolentiam capturū, vt ad ouile Dominicū reducat, ſed potius abducat, deridebūt enim hominem vel pari morbo laborantem, ſe alijs medelam præparantem, reducturū alios ab errore, ipſe directione indigum, & erudíturum alios in via Dei & charitatis perfectione, cuius ne ſcintillā ſe habere monſtrauit, dū fictus profeſſor, dilectionē proximi extinguere nititur, & vbi religioſorum (quā ſeruant) viuendi rationē redarguere voluit, ineptus, vanus, ridiculus apparuit, quia grauis Conſultor vtilitatis alienæ, propriæ non conſuluit, & alienorum defectuum reprehenſor ſuos non reſpexit, & non modo quid oppugnaret, ſed etiam quid loqueretur neſcire ex his ratiunculis apertè monſtrauit.

Ne autem conqueratur Grauinam impugnatio-

pugnationem eius effugere velle talé accipiat, eiuſmodi impugnationis ſolutionem, videlicet reum religioſum ſeipſum nó prodere vt in plurimum, & frequenter, nam vel id fiet iudicialiter, vel extraiudicialiter, & hoc vel cũ bonis, vel illis malis mediocribus intra ſepta cœnobiorum, vel extra clauſtra cum ſæcularibus: Iudicialiter pœnam timens malus ille religioſus Eleuſyna ſecreta reticebit. Extraiudicialiter à bonis cauebit, ne rubore perfundatur, vel ſuperioribus à ſyndicis deferatur; ſi malis reuelabit, illi digna tali olla opercula, nec fumus delicti exhalabit. Hypocryſis potius peccatum, quàm iactãtiæ religioſi facinoroſi incurrunt, vnde per Lamias & Hericios deſignãtur, ait Greg. ſi quidem in prima facie quod oſtendant, *quaſi ex ratione ſanctitatis eſt, ſed beſtiale corpus eſt quod ſequitur, quia valde iniqua ſunt, quæ ſub ſpecie boni moliuntur.* Hericij vero videntur, *quia quo initio peccator acceſſerat* (caput) *videtur, pedes Hericij conſpiciuntur, quia quibus veſtigijs nequitia ſit perpetrata cognoſcitur. & tamen adductis repentè excuſationibus, malitioſa mens introrſus pedes colligit, quia cuncta iniquitatis ſuæ veſtigia abſcondit. Caput ſubtrahit, qui miris defenſionibus, nec inchoaſſe ſe prauum aliquid oſtendit, & quaſi ſphæra in manu tenentis remanet, quia is qui corripit, cuncta quæ iam cognouerat ſubitò amittens, inuolutum intra conſcientiã peccatorem tenet, & qui totum iam deprehendẽdo viderat, tergiuerſatione praua defenſionis illuſus, totũ pariter ignorat.* Vindicianus dexter hos Hericios vt ſe ipſos prodant cõfidit. Quod ſi extra clauſtra cum ſæcularibus, inter liberalia ſtudia commiſſas publicè prædicent culpas, nonnulli ijq; pauciſſimi, annumerãtur hi cum ijs qui nó repentina concupiſcentia ſuperãtur, ſed qui in culpa ex conſilio & electione ligantur, & cũ ijs, de quibus dicitur: *peccatũ ſuũ ſicut Sodoma nec abſconderũt*, nã ait Greg. *præcones ſui ſunt, & de reatu ſuorũ criminum etiã ſemetipſis iudicibus conuincuntur*: alij tamen ſunt delinquentes, qui nec præteritas culpas recenſent etiamſi mali ſunt: *vt ſi eſſe mali non metuunt, erubeſcant ſaltem videri quod ſunt: plerumque enim culpa dum abſconditur effugatur, quia dum mens erubeſcit videri, quod tamen eſſe non metuit, erubeſcit quandoque eſſe quod fugit videri.* Innocentiores verò qui in liberalibus ſtudijs prauos mores cũ contubernalibus & conuictoribus, nõ hauſerunt, & fuerunt (vt ait Nazianzenus) *velut fluuius per mare dulcis fluens, aut animal in igne quo omnia conſumũtur ſaliens, vt ipſi* (ait cũ Baſilio Athenis) *inter æqualium greges eramus*; nihil ſordidi habent, quod recenſeant, cum non ignobile ſodalitiũ interceſſerit, q vel pęnitudinis, vel iactãtiæ miniſtret argumentũ.

3. mor. c. 24.

Nazianz. orat. in funere Baſil.

VIND.

Alterum membrum impedit Vindicianus dicens. *Domeſticis narratoribus Grauinam fidem derogat*, & multis exemplis ex S. Gregor. & alijs deſumptis, recenſentibus religioſorum delicta à domeſticis deſcripta, in crimen Grauinam adducere nititur, quaſi, nedum hæc, ſed vniuerſam hiſtoriam Anachoretarum, & Eccleſiaſtica monumenta deſtruentẽ, *quia ab illis ſcaturiũt quibus Grauina aſſenſum perhiberi prohibet.*

TVRT.

Quis vnquam ſomniare poteſt Grauinam id ſomniaſſe? Non domeſticis narrationibus fidem abrogat Grauina, maximè quæ de viris ſanctis ſcribuntur, vel ſi quorundam malorum domeſtica facta ab ijſdem ſuppreſſo nomine, nota tamen, cum nomine, ad poſteritatem tranſmittantur, ad perfectionis, & ſpiritualis profectus exemplum: mille in Gregorio, & alijs recenſentur. *Sororem laudans* dicebat Nazianz *domeſtica prædicabo, non tamen, quia domeſtica ideo falſa, ſed quia vera, ideo laudabiliter, vera autem non modo quia iuſta, verum etiam quia nota*, an idem ſeruaſſet Greg. ſi alterius domeſticorum facta mala recenſere voluiſſet? demus verè tunc dictum; nec laudabiliter nec iuſtè dixiſſet: vnde ibidem

Orat. in laudem Grego.

[illegible] 63. [illegible] cura l. c. 32.

præ-

præceptum dat, *vt laude digna laudibus efferamus, vel ſilentio digna, ſilentio tranſmittamus.* Cum ergo domeſticis religioſi domeſtica religioſorum delicta pandunt, quod digna ſilentio foras tranſmittunt, vel maligni bona facta prætereuntes vel interpretantes ſcandala propalant, cum Dei leges, paterna inſtituta tranſgrediantur, nec religionis defectus oſtentenrur, in hoc impij dum vulgant habendi ſunt, & à cauſa bonitatis, & veritatis & fidelitatis cadentes, indigni ſunt, vt fides adhibeatur, qui nec Deo, nec religioni, nec pudori ſeruarunt fidem.

VIND. Sed inſto, ait argutulus Vindicianus, *aut iſti falſa referunt, aut vera de prioribus, iam conſtat boni viri officium. cogitatio ſtulti peccatum eſt. Poſteriorum repulſa difficilis eſt; ſi enim læſus vulnera ſua pro teſtibus oſtendet, ſi expertus animæ ſalutiſque diſpendia deponat, ſi opem, non vindictam, ſi regulæ aſtrictionem non libertatem poſtules, ſi indicia prudentibus, non ſpernenda ſuper aliorum diſſolutione exhibeat, neſcio quid ſcrupulorum Grauinam inducere poſſit. Nec Viſitatorum, ac Reformatorum poſtrema induſtria eſt, vt de ſtatu loci, ac rerum à domeſticis certiores fiant.*

TVRT. Non vetat Grauina, ſaluo tamen correctionis fraternæ ordine, quin à domeſticis accepta delicta, Prælatis atque etiam Viſitatoribus pandantur; eoque prætermiſſo, grauiſſima illa quæ in perniciem communitatis machinantur impij, quibus intereſt, denuncientur. Prohibet tamen ne ſæcularibus, quæ ſilentio obuoluenda, pandantur, quod ſi pandantur, cum contra charitatem & iuſtitiam pandantur, parum etiam domeſticis, vel nihil credendum: vt ſi credant talibus facinoroſis quos terra non capit, ſe ipſos ſenſibus ſpolient, rationem abdicent, dum alienis erroribus credunt, rotionabiliter enim ſuſpicari poſſunt alios in conſortium ſui tales detractores rapere velle, quaſi ſolatium habituri de iniquitate, & facinore alieno. Vt quid ergo reſtrinxit Vindicianus Grauinæ mentem, quaſi correptionem morum à Prælatis & Viſitatoribus auferat? Quis negat ex iurgijs partium, veritatem ad eoſdem peruenire? quis minus aptos eſſe diſcolos ad denunciandum pronunciauit? ſi diſcreto Prælato nuncientur, agnoſcit Turtur locum Gregorij quem adducis, vt mali etiam Deo, hac atteſtatione famulentur, cuius operibus ipſi reſiſtunt. Statum quæſtionis immutaſti Vindiciane, vt robuſta ratiocinatione euinceres, quod nec à reis, nec extraneis, nec domeſticis ſcandala mundo, non Prælatis euulgata, vt expoſitum eſt, tanta fœcunditate, & fęlicitate euulgētur,

VIND. Ad vulgi rumores quod erat vltimum membrum diſcutiendum properas, vt ſecundum ordinem Apologiæ tuæ verba confutem. ais ergo. *Vulgi rumores Grauina omnino explodit.*

TVRT. Meritò explodit (rationibus à Tertulliano adductis) vulgi ſenſum Grauina, ſicut enim afficitur vulgus, ſic & loquitur, & ſecundum affectum dicentibus & narrantibus credit, addendo, vel detrahendo, vel tranſmutando, & quale ipſum eſt, tales capit maiores, & directores morum, vt habeat in illis quod reprehendat, ſine delectu ex Plutarcho *alium diligunt & ſuſpiciũt vulgares homines, alium inuiſum habent, & faſtidiunt quaſi pragnantes mulieres*, talis eorum inconſtantia, *quæ abſurdis appetentijs laborant & quæ nauſeãt, lapides, ſalſa, atq; eiuſmodi cibaria frequenter appetunt, paulo poſt expuunt ea & auerſantur.* plura de hac re locutus ſæpè S. Chryſoſtomus. Sed ſi ab his refugit erudiri, à Luciano patiatur edoceri. *Vulgus* ait, *eiuſce vt plurimum eſt natura, vt cũ res cauillatione, ac maledicentia agatur gaudeat, præcipuè cum ea quæ abſolutiſſima eſſe videntur mordicus arripiũtur: quemadmodum olim gaudebat cum Ariſtophanes, & Eupolis irriſionis gratia Socratem hunc in ſcenam introducerent, comœdiasq; abſurdas quaſdam de illo cõmentarentur:*

Plut. in præcep. Polit.

In dial. Piſc.

rentur: ita in ſce nam introducere in triuijs, & compitis religioſos delectantur curioſi, eorundem lapſuum exploratores, vt ſcri-
Ep.137.
pſit Auguſt.

Proſequamur verba paragraphi, vt appareat voluntatem calumniandi, artem vero diſſimulandi Vindicianum nõ habere. Ad hominem ergo format argumentũ contra Grauinam, docentem ordinẽ Patrum Theatinorum ad cleri reformationẽ datum: illico in hanc formam ſtruit ſyllogiſmum [*Vnde fama de cleri corruptelis prius emanauerit. Non à ſapientibus, quia nouerant cri-*
VIND.
men & damna detractionis. Nouerant, Eccleſiæ dignitatem etiam in indignis miniſtris tuendam, minimeq́ hæreticis obloquẽdi & ſæuiendi anſam eſſe porrigendam: ergo à plebeiorum muſsitandi, & criticandi licentia, rumor in infamiam accreuit, vt intelligentiores cogerentur manifeſta flagitia notare, abhorrere, deplorare, & pro ſuppetijs, & correctione illorum ardenter ſuſpirare. His denique ſuperuenerunt cordati viri, & optatam in Clero reformationem aggreſſi ſunt.

TVRT.
At longe diſſimile eſt, quod affers Vindiciane, & quæ longo verborum circuitu adducta inter ſe ita cohærere putabas, vt
2.2.q.184. 8. in c. & reſ. ad vltimum.
nec vno puncto diſtarent, quæ longiſſimo ſunt interuallo diſcreta. Hæc eſt differẽtia inter religioſos ait S. Doct. quod, *in ſtatu religionis eſt maior difficultas (bene viuẽdi) ex arduitate operũ, ſed in his qui in ſæculo viuunt qualitercumque, eſt maior difficultas ex impedimentis virtutis, quæ religioſi per omnia vitauerunt*: inde facilius Clerici in peccata labi poſſunt cum degant in medio Babylonis, & ne dũ ſapientes, ſed & domeſtici famuli, & ancillæ, vicini & cognati, eorundem veſtigia obſeruant, vt quæ delicta quamuis ſecreta committant, mox palam fiant in vicinia & vrbe: propterea Hieronym. clericum admonebat, quæ ſuſpicionẽ aggenerare poterant, præcidere conaretur, præſertim ſu-
Ad Occan. c.8.
ſpecta fœminarum conſortia deuitando. *Te cuncti in publico, te in agro ruſtici, aratores, & vinitores quotidie lacerabunt, ſi contra diſpoſitum fidei cũ fœminis habitare contendis*: ne ſolus cum iiſdẽ colloquatur monet: *ne rumigeruli linguis te lacerantibus maculent, alienam enim cupiunt vicini diſcurrere vitam, non ſuam.* Inde ſi labantur facilius, quã lapſus religioſorum innoteſcunt. Et ſicut facilius Sarabaitarum crimina innoteſcere poterant, quam Cœnobitarum & Anachoretarum, nam hi in vrbibus nulli adſtricti magiſtratui viuebant, ita cum facilior poſſit eſſe lapſus clericorum quam religioſorum, facilius delicti fama poteſt euulgari.

Et vt monſtret Vindicianus quantum in Ex Hiero. ad Ruff.
ſcholis profecerit, qui συγγραφεὺς ἀ γράμματος procacitatem diſertitudinem *& maledicere omnibus bonæ conſcientiæ ſignum arbitratur*; adhuc inculcat publicationem criminum, non ex ſapientum ſenſu, ſed ex maiori, vel minori notitia vulgi metiendam.

Vulgi enim aut ſenſus, & ſermo ex rumore fa- VIND.
cit famam, rumor autem à familiaribus prodit, quum in præſentia delinquitur; ita enim comparati ſunt, vt cognita ſilentio inuoluere neſciant, & ſubdit. *Quotus quiſque autem regulariũ conſuetudine gaudet, qui ioco, vel ſcandalo, vel vindicta, vel ſui purgandi libidine incitatus, quicquid oculis vel auribus vſurpauit, non inter ſuos familiares liberaliſsimè effundat? hi rurſus in alios diſſeminent, itaque in publicum arcana quæq; clauſtralium emanent. Tantum eorum inſipientia proficit, qui à familiarium oculis, quæ nocere poſſunt, non remouent, & adhuc quæritur cum Moyſe: quomodo palam factum verbum iſtud?*

Vere quæ dicebat Hieronym. Ruffino TVRT.
tibi adaptari poſſunt Vindiciane, *apertè accuſaberis; vt qui laudantem reſpuis, ſentias criminantem*: laudauit ſacros ordines, & excuſauit Grauina ex omnibus religionibus lapſos & laxos; excuſationem criminaris, arguis meritò à Grauina arguendus, ſi non fortius te accuſares, quam tu ipſe qui hæc ab omnibus arguenda deſcribis. Sic putas oculos noſtros perſtringere, quaſi omnes

regulares tui inuidos putes, & aduerſum medicum medicamenta afferentem recalcitrent. Non poſſunt fulmen eloquentis dicacitatis tuæ amplius ferre, vnde certatim omnes te opprimere neceſſe eſſet, ne ſi ſemel in tali dicendi genere Philippicum ob inuetis principatum & in reprehenſionis arce ſteteris, cunctis nobis, nec pro veri defenſione aliquid mutire liceat.

Ad famæ originem iterum regrederis, & vbi de populi & vulgi ſenſu ſermonem feciſti ad cordatos, & ſapientes tranſis dicens.

VIND. *Ad certiorem veritatis indaginem, fama augeſcente impelluntur. Sic deprehēdit Apoſtolus diſſenſiones Corinthiorum: ex parte credo, ex plurium, ſcilicet relatione, & conditione eorum in quibus non dum imago Chriſti plenè effloruit.*

TVRT. Sed hæc licet vera ſint, ſuperuacanea ſunt, neq; negamus ex fama diligenti examinatione diſcuſſa à viris ſapientibus veritatem indagari, plena ſunt archiua omniũ tribunalium, actis reorum, qui è rumore, & fama indiciati, legitimis poſtea probationibus conuicti, detecti, mulctati. Sed paſſim velle vulgo aures præbere de religioſis obloquenti, leuitas eſt non vulgaris, cum intelligere debeant quam mendaces ſæpiſſimè deprehendantur populares clamores, qui in bonos quoque ac perfectos effunduntur, & plerumque non de bonorum numero tales famigeruli exiſtunt ſed de illorum conſortio, vt in ſimili cum Lactantio diſcurram, *qui vias obſident armati, maria prædentur, vel ſi palam graſſari non licuit, venena clam temperent, qui vxores necent, vt dotes earum lucrentur, aut maritos, vt adulteris nubant, qui natos ex ſe pueros aut ſtrangulent, aut ſi nimium pij fuerint, exponant, qui libidines inceſtas nec à filia, nec à ſorore, nec à matre, nec à ſacerdote contineant, qui aduerſus ciues ſuos, patriamq; coniurent, qui neque aquuleum timeãt, qui denique ſacrilegia committant, templa expolient, & vt quæ leuia ſunt atque inuſitata dicamus, qui hæreditates captent, teſtamenta ſupponant, iuſtos hæredes vel auferant vel excludant: qui corpora ſua libidinibus proſtituant, qui denique immemores quod nati ſunt, cum fœminis patientia certent, & infandam corporis ſui partem contra fas omne polluant & profanent, & quod deterius eſt, ſi qui ſunt principari cupientes, nec vita ſua parcãt, & extinguendas publicè animas vendant, & ſi ad ſedendum & iuſtitiam adminiſtrandam aſſumuntur, aut immeritos perdant mercede corrupti, aut noxios impunè dimittant, qui cœlum quoque ipſum veneficijs appetant tanquam eorum malitiam terra non capiat.* His ne credet Vindicianus delatoribus, criminatoribus? non eſſet hoc aliud niſi detractionis ignem accenſum, credulitate tanquam oleo paſcere, & vulgarem authoritatem eleuando, efficere, vt accenſa pyra in maiorem flammam aſſurgat.

Lib 5. c. 9.

Hanc rationem quaſi præoccupare Vindicianus viſus eſt, dum non quorumcumque, ſed proborum virorum delationes attendendas pronunciat dicens,

VIND. *Anima viri ſancti,* ait Eccleſiaſticus *enunciat aliquando vera, quam ſeptem circumſpectores ſedētes in excelſum ad ſpeculandum,* ſubdens. *Quis hoc loco nomine ſancti veniat, Grauina conſiderationi relinquo. Certè ſolos ſapientes inde nõ excludet quia veritas æquè in ſimplicium pectoribus hoſpitatur.* Eccleſiaſt. c. 37.

TVRT. Attendãtur eiuſmodi delationes ad correctiones ordinatæ, non ad confuſiones proximorum machinatæ & cum prudẽtia, nec omnibus fides accommodanda, nam aliquando (decipi enim & ipſi poſſunt) dixit Eccleſiaſticus: *anima viri ſancti enũciat aliquando vera* [metaphora eſt deducta à ſpeculatoribus, multoties enim contingere poteſt quod quis ſimplex enunciet imminentes hoſtes, quos proſpicere non potuerunt ij qui ſapientes, & ex officio poſiti ſunt ad ſpeculandum. Si myſticè id interpetremur prouida ſanctorum hoc eſt iuſtorum diſcretio denotatur, nam ex Greg. *ſanctorum prouida diſcretio dum ſolicitè circũquaq; conſpicit in altum poſita, priuſquã veniat* 3 mor c.

culpa, deprehendit, eamque quo vigilantius prænotat, eo fortius declinat. Hinc Abacuc ait: ſuper cuſtodiam meam ſtabo &c prouidet, ait idem, primo; *ne mala qualibet, ſecundo ne bona incautè faciat, & recta facta ſibi ſubijciat ne erumpat in elationis vitium.* Quia vero per incuriam mala naſcuntur, putat Grauina, conſulto appoſitam illam particulam [aliquando,] Talis ergo anima ad ſpeculationem huiuſmodi habilior, eſt ex prudentia infuſa, quã decem ſapientes eadem vitia, ne irrepant, ſpeculantes. Sed ſciat Vindicianus, quod ſicuti ſunt ſpeculatores boni, ſiue practici, ſiue ſpeculatiui, ſibi & ſuæ ſaluti intendentes, ſic & praui ſpeculatores & practicè, & ſpeculatiuè, & ſicut iuſti in Sion ſpeculantur, ita impij in campo Senaar, turrim Babylonicam conſtruentes, ſpeculantur, *in terra Senaar* (ait Gregorius) *habitant, qui poſiti non in celſitudine virtutum, ſed in planitie vitiorum, & detractionum morſibus proximos lacerant, & in ocioſa vita volutabro iacentes, infamia ſua circumquaq; fœtorem extrahant. Quorum dentes tũc omnipotens excutit, cum illorum facta ſimul, & verba confundit. Vnde per Prophetam ſcriptum eſt, dentes peccatorum contriuiſti:* ijdem vt fabricentur turrim, tanquam ſpeculam ad cenſurandos defectus, *de lateribus ciuitatem ædificãt, quia qui terrenis dediti ſunt, voluptatibus carnis inſeruiunt, de fragili materia mentis mutationem attollunt. Cæterum qui contempta terrenarum opum cupiditate, & carnalis vitæ abdicatis illecebris, per opera ſanctitatis, virtutum in ſeipſis ſanctificationem accumulant, hi profecto lateres in lapides mutant, & neque in arena mundanæ confidentiæ ſpiritualem ſtructuram erigũt, ſed in petra fidei, quæ Chriſtus eſt, atria nulli excidio obnoxia ad ſimilitudinem Euangelicæ illius parabolæ conſtituunt, tales nimirum rectè cũ Eſaia poſſunt dicere: lateres ceciderunt, ſed quadris lapidibus ædificabimus.* Vindiciani conſiderationi relinquitur vt ænigma diſſoluat.

In pſ. 7. pœnitentialem. — *Pſal. 7.* — *Eſaia c. 9.*

Quantò igitur præſtaſſet, Vindiciane, humiliter fateri nulla exceptione, ſcandala quoſcunque cœtus inuadere, & ſcandalorum authores nullo modo communitatẽ lædere, ſed ſolos ſeipſos, quam ſuperba exceptione excludere quos volueris; vt ea diſcretione, in alios debacchandi ordines licentia præberetur. Nullus eſt, Vindiciane viuens, qui non peccet, & in aliquo reprehenſibilis non ſit. Facilius verò perſequi, quam aſſequi, conuiciari, quam imitari, impugnare, quàm ſeipſum emendare: *lõnge procliuius eſt* (dicebat Dio) *alios reprehendere, quam ſibi ipſi moderari*, facillimeque fit, vt qualium rerum cauſa alios homines pœna dignos iudicant, has ipſi eaſdem admittãt, vt argumento non ſit propter quas alios accuſant, has ipſas adeſſe, inde Martialis perbellè in conſimiles cenſores ſcripſit.

Dio lib. 6. Hiſt.

Iſta tamen mala ſunt, quaſi nos manifeſta negemus.
Hæc mala ſunt, ſed tu non meliora facis.

CAPITIS OCTAVI
ANIMADVERSIO.

Vbi dicacitas Vindiciana deprimitur imponendo Turturi, fatalem neceſſitatem eſſe ab eo introductam, vt quiſquis Regularium ad diſciplinæ remiſſionem adactus, excuſationem deformationis prætexat.

SVMMA CAP.

Ex excuſatione obiectorum ſcandalorum Regularium, nullo modo fatalis deficiendi neceſſitas introducta à Turture (immerito de Caluiniſmo inſimulato) cum ex naturæ lapſæ infirmitate, tentationibus, aliiſque circumſtantijs (quæ neceſſitas ex ſuppoſitione eſt, non abſoluta) proueniant, vt & in toto Eccleſiæ vaſtiſſimo corpore neceſſe ſit, vt ſcandala eueniant, vbi & ſcandaloſi cum rectis admiſcentur. Quæ permixtio humilitatem cuſtodit ſtantium. Nec ex eadem excuſatione fouetur negligentium ſocordia, vbi de humanæ vitæ inconſtantia, & varijs deficiendi caſibus, & cauſis admonemur.

TVRT.

Vendibili vino hedera ſuſpenſa vel laurus nihil opus eſt, vel circulus, ſed officit quandoque, dicente Lyrico,

Multa

In arte Poet. *Multa fidem promiſſa leuant, vbi plenius æquo*

Laudat venales, qui vult extrudere merces. Adeò tuas, & tuorum (vt fingis) clientum merces eleuaſti, vt ad ſolas apothecas ſpirituales eorum adeundas inuitares, vt ex nimia earum laudatione, & aliorum officinæ depreſſione, omnem tibi fidem adimeres. Vinum aqua mixtum eſſe in religionibus omnibus probare conatus es, tuorum verò quos fingis cliẽtum merum, & meraciſſimum; & vſque ad raucedinem conclamas, vt tranſeuntes viam ad eos ſolum diuerterent, nunc iterum arterias inflas, & clamas adhuc ad tuum intentum finẽ maledicendi, & deprimendi alios dicẽs.

VIND. *Ludens, an ſerius Grauina laxis regularibus gratiſſimam operam præſtitit, quando columbæ lacrymas neſcio quæ veteraſcẽdi in ordinibus neceſſitate ſiſtere & cõprimere nititur, ſi enim annorum progreſſu velut cætera in humanis communi langueſcendi illuuie ſeneſcere, atque deficere debent, promptam habebunt tepidi quique, & dudum laboribus feſſi excuſationẽ, quod amplius æſtũ & pondus dici ſuſtinere nequeant. Quorſum ergo ordinum reformationes? Quorſum SS. DD. ſeueritas, qui vnanimiter ſtatuunt, in via perfectionis nunquam ſubſiſtẽdum eſſe, nunquã retroſpiciendum, nunquam momento tenus voluntatẽ proficiendi abijciendam?* & cautiorem Grauina dicit Riberam [*Quare cautior? Ribera negat ordinibus regularium emitti, quod in Eccleſia Dei neceſſarium eſt, in ſagenam bonos & malos congregent, quia regulares, inquit ceù lumen, & ſtella in cœlo fulgere debẽt, & concludis. Sed Grauinam in hoc errore ſupra modum fœcũdum audiamus: hæc* Vindicianus]

TVRT. Seriò, non ludicrè Turtur locutus eſt, quia ſincerè, & orthodoxe, non regularibus peccandi habenas laxans, naturæ lapſæ conditionem intuendam exhibuit, vt deficientes à regulari diſciplina, confugerent pro ſocordia ſuperãda, ad gratiam Redemptoris, ſtantes aliorum malo edocti feruentiores fierent, & cautiores. Vindicianus ludere videtur, dũ imponit ex Grauiniana doctrina columbæ lacrymas ſiſti, religioſos tepidos promptã accepturos excuſationem, quod iam veteraſcentes, & tepidi ex annorum progreſſu (vt fit in cæteris rebus humanis) amplius religionis æſtum, & pondus ſuſtinere nequeant. Nec in via perfectionis ſiſtendũ, & ad perfectionem tendere debẽt, nam & ſi imperfecti aliqui accipient excuſationes pro peccatorum defenſione, non deerunt qui miſerijs obruti ad liberatorẽ exclamẽt: *De neceſſitatibus meis erue me Domine.* *Pſ. 24.* Certè ludere videtur Vindicianus, dũ ex doctrina clara, & probata alios cenſet ædificari in ruinam: & cenſura erroris ſerio agentem ferit tanquam luderet. At dicente Salomone: *ſicut noxius eſt, qui mittit ſagittas, & lanceas in mortem, ita vir qui fraudulenter nocet amico ſuo, & cum fuerit deprehenſus dicit: ludens feci,* *Prou. 26.* multo magis ludit dum imponit Grauinæ dixiſſe [in religionem admittendos bonos, & malos] nunquam enim dixit, ſed in religione malos eſſe permixtos bonis.

Videmus ergo Vindiciani ludum, dum eludere Grauiniana argumenta laborat, & eludendo ferire, quem fœcundum in errore probãdo mentitur centimanus Gigas.

§. I.

Argumenti Turturis à Vindiciana cenſura roboratio, ex huius vitæ defectibilitate, & humana conditione.

PRimum argumentum aſſertionis defectuum in religionibus deſumptum eſt à Grauina, ex præſentis vitæ conditione, cuius non eſt omni vitio, & nigredine carere, vt Turtur ex ſcripturis oſtendit. *1. p. c. 13.*

VIND. Quid Vindicianus? *immemorem Grauinam fuiſſe illius ſententiæ* (ait) *ſubter te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius, dominatur autem quis peccato, ſi nõ defendendo, ait, Auguſt. propoſuerit, ſed pœnitendo ſubiecerit. Abſit ergo* ait Vindicianus *vt ex fonte corruptionis noſtræ ſequatur deficiendi neceſſitas.*

Digitized by Google

TVRT. Amplectitur Turtur quam obijcis neceſſitatis vocem (ob duas ſpecies te in ambiguitate turbantem) ſed adhibita diſtinctione, in neceſſitatem abſolutã & ex ſuppoſitione; illam liberum arbitrium deſtruentem, iſtam infirmitatem demonſtrantẽ: facilè huius Sepiæ veſtigia deprehendentur; & ſicut illa quamuis traductionem ſui ſentiens, atramẽtum ſpargens, atramẽto ſe abſcondere exiſtimat, tandem ex eodẽ veſtigio in piſcatoris manus incurrit. Sic dum Vindicianus has tenebras æquiuocationis ſpargit, iactando & aſſeuerando quę communiter receptam Theologorum doctrinam obfuſcãt, nil proficit tamen, nam per eaſdem caligines ſequi poſſumus nequitiã, & in lucem extrahere ingenia tenebricoſa. Dicat Vindicianus, cum catholicè aſſeritur à Theologis viribus naturæ impoſſibilitas, inquam naturæ lapſæ, circa omniũ præceptorum obſeruationem, in nouum incidendi peccatum, exiſtenti in peccato, euaſionis, ſi non pœniteat, & huiuſmodi, ſi diuino nõ muniatur gratię dono; an ex hac aſſertione liberum negatur arbitrium, & peccandi neceſſitas introducitur? ediſcat è Theologis, ſolam neceſſitatem abſolutã & ſimpliciter, vim inferre voluntati, & volũtarium tollere: at vero quando ex ſuppoſitione aſſeritur neceſſitas, quæ potius infallibilitas dici deberet, tunc non tollitur liberum arbitriũ, ſed ſic ſe habet, ac ſi nulla eſſet facta ſuppoſitio. Quare ſicuti exiſtens in peccato lethali diu nõ permanebit quin labatur, cum hæc neceſſitas ſit ex ſuppoſitione, non tollens, nec libertatem nec cognitionem, quo minus ſequens culpa non imputetur ad peccatum; ita ſtante defectibilitate naturæ in communitate humana, neceſſitas deficiendi quæ abſoluta non eſt, & ſimpliciter, ſed ex ſuppoſitione libertatem non tollet, nec faciet deſidioſos cæteros, ſi multi deficiant. Non de principio naturæ, ſed moris etiam dictum eſt; *non poteſt arbor mala bonos fructus facere*, & verum eſt ex ſuppoſitione, & neceſſarium quod ſcripſit Aug. *quamdiù quiſque malus eſt, non poteſt facere fructus bonos, ſicut enim* ait *nõ poteſt fieri, vt quod fuit nix, non ſit, non autem vt nix ſit calida, ſic non poteſt fieri vt qui malus fuit non ſit malus*; ex ſuppoſitione. Ita in noſtro propoſito dicẽdum eſt: exiſtente naturæ lapſæ conditione, in humana communitate defectus oboriri neceſſe eſt. Hoc diſertiſſimis verbis Granata loco à te ſuperius male citato deſcripſit, vbi cum in exceſſu florentiſſimum religionum ſtatum deſcripſiſſet, veniens ad noſtra tempora Vindicianis argutijs impetita: ait, *Quod modo non ſit tanta ſanctitas qualis fuit à principio, humanarum eſt rerum conditio, quæ nunquam in eodem ſtatu permanent*: & infra *: vitijs & peccato carere, prærogatiua eſt vitæ æternæ, in hac autem vita vbi carne & ſanguine circumdatur, coagulati, & concepti in peccato, quamuis multi ſint gratiæ dono, præditi bonitate, tamen ratione naturæ corruptæ non deerunt mali, qui nec in cælo, nec in paradiſo, nec in Chriſti ſchola defuerunt*, niſi quod abſit, Vindicianus dicere vellet *ſolos remanſiſſe Rogatiſtas, qui catholicos rectè appellari (dicebant) poſſe ex obſeruatione omnium præceptorum diuinorum & ſacramentorum, eoſque eſſe ſolos in quibus inueniet fidem cũ venerit filius hominis*, quod eſt totius tragœdiæ argumentũ: *quod ſi vellent ampliare vel extendere* (vt dicebat Auguſt.) *Date veniã non credimus*, cum nec Angelo *dicenti præter id quod euangelizatum eſt, aures accommodare debeamus, ſed anathematizare.* Audiamus ad hoc propoſitum verba Eliphaz.

Serm. Domini in monte c.36

4.p.ſymb. tract.2.

S. Auguſt. epiſt.38.

Ecce qui ſeruiunt ei non ſunt ſtabiles, & in Angelis ſuis reperit prauitatem, quantò magis qui terrenum habitant fundamentum, velut à tinea conſumentur, de mane vſque ad veſperam ſuccidentur: ſicut enim veſtimentum ait S. Doct. *conſumitur à tinea, quæ ex eo naſcitur, ita iuſtitia hominis conſumitur ex ijs, quæ in homine ſunt, ſicut eſt corruptio fomitis, malæ cogitationes:* Iob 4. In eũ locũ.

alio

alio modo exteriori tentatione, quod videtur in hoc dici: de mane vſque ad veſperam ſuccidentur. ſed conſiderandum eſt quod interior non ſubito hominem proſternit, ſed paulatim, dum per negligentiam aliquis in ſe ipſo peccati initia reprimere non curat, ſecundum illud Eccleſ. qui minima negligit paulatim deficit. Sic etiam veſtimentum quod non excutitur à tinea conſumitur. Exterior autem tentatio hominem plerumque proſternit, ſicut Dauid ad aſpectum mulieris in adulterium prorupit, multi in tormentis fidem negauerunt. Vides ergo ſtante conditione naturæ lapſæ & terreni noſtri fundamenti, culpas oriri neceſſe eſſe in tota iſta collectione, & ſi nequaquam iſta neceſſitas omnimoda, & abſoluta (ne peccati ratio tollatur) aſſerenda ſit, attamen diabolo ſuggerente, & homine conſentiente peccatũ concipitur, ex ſuppoſitione neceſſitas eſt. Vnde vtrumque expreſſum eſt à Saluatore. *Neceſſe eſt enim vt veniant ſcandala. verumtamen væ homini illi per quem ſcandalum venit.* Non eſt hic, ait S. Thom. *abſoluta neceſſitas, vt quidam hæretici crediderunt, ſed eſt neceſſitas ex Origene, quæ præſupponit malitiam dæmonum, & infirmitatem hominum, vnde neceſſe quod veniant ſcandala, quia neceſſe eſt quod diabolus homines decipiat. & homo ei obediat, & ita ex ſuppoſitione malitiæ diaboli, & infirmitatis* (cõſentientium) *accidit hæc neceſſitas.* Sed ne videatur (ait S. Thom.) colligi hinc immunitas à peccato cum ita neceſſe ſit euenire. mox ſubdit. *Non dico quod hoc ſit neceſſitate abſoluta, quia væ homini illi per quem ſcandalum venit, poteſt enim vnuſquiſque peccatum vitare &c.*

Eccl. c. 19. *Matt. 18.*

S. Thomæ doctrinæ adſtipulatur Greg. *ſi illi ſpiritus ex ſe eſſe incommutabiles nequeunt, qui nulla carnis infirmitate deprimuntur, qua temeritate ſe homines in bono permanere conſtanter exiſtimant, quos in eo quod intellectus ad ſumma euehit, carnalis infirmitas aggrauans præpedit, vt corruptionis vitium in ſemetipſis habeant, vnde ab intima nouitate veteraſcant?* & ad cœtum ſacrum deſcendens ait. *Poſſunt quoque per Angelos Sancti DD. intelligi, ſicut per Prophetam dicitur: Labia ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiã, & legem requirunt ex ore eius &c. qui quantalibet virtute fulgeant, eſſe omnino ſine culpa nequeunt, cum iter præſentis illecebroſum vitæ gradiuntur, quia eorum nimirum greſſus tangitur, aut luto illiciti operis, aut puluere cogitationis.* Si doctrina iſta non in Grauinæ domo nata, ſed à Patrib. tradita eſt, venerare Vindiciane. Si ijdem Patres ſapientes tibi videntur, imitare, ſi ſtulti contemne, irride, ſi potes, nam ridendo, hæc ſtultitia nobis prodeſt irriſa, vt te temerarium oſtendas, & à cauſa cadentem.

Greg. 5. mor. c. 3.

Adiungis & proſequeris. *Inter hominis corruptionem, & ſubſequentem defectionem mediare illud: condelector legi Dei ſecundum interiorem hominem, video aliam legem in membris meis &c. hic enim malignus ſenſus legi mentis aduerſatur ex corruptelis primæui exceſſus, vitioſæ complexionis &c. nunquam tamen ope cæleſtis gratiæ facultas vincendi deeſt, modo homo, & præcipue religioſus diſcuſſa ignauia conſtanter certet.* At dixit. Aug. hæc reſiſtentia, & victoria *de magna nobis venit gratia Dei*, non puro humano conatu, induſtria, complexione bona &c. per quam fit, vt ſi membrorum lex mentem hominis captiuare conetur aduerſus eam acriter dimicando (imo vt dicit idem Auguſt.) ſi captiuum teneat aliquid carnis, vnde reſiſtat legi mentis (*vt ſolent plerumque hoſtes aduerſus quos dimicatur, inferiores eſſe in certamine, & victi aliquid tenere captiuum*) *non tamen regnat in noſtro mortali corpore ſi non obediatur deſiderijs eius.*

TVRT. *1. de nupt. & concup. c. 30.* *Cap. 31.*

Sed vellem Vindiciane, vt illud temperares dictum *nunquam tamen ope cæleſtis gratiæ facultas vincendi deeſt, modo homo ac præcipuè religioſus diſcuſſa ignauia conſtanter* certet, nam ſimile dictum Caſſiani temperari, S. Proſper poſtulauit; dicente enim Caſſiano quod B. Iob *non in totum gratiæ*

Proſp. lib. contra collat.

Dei illi defuiſſe credenda ſit, quæ tantam tentatori tribuit poteſtatem, quantam, & illum reſiſtendi nouerat habere virtutem, & quod ſic eum protegebat vt humanæ virtuti relinqueret locum; ſic S. Proſper eum impetit. *Rectius veraciuſque loquereris, ſi vbi dixiſti, quantam, & illum reſiſtendi nouerat habere virtutem, diceres potius, quantam & illi reſiſtendi nouerat ſe dediſſe virtutem: vnius enim verbi correctio totam iſtam gloriam, quam humanis viribus aſſignare voluiſti, ſobrietate aliqua temperaſſes, vt illa mirabilis in tanta afflictione patientia, & Dei adiutorio & libero hominis adſcriberetur arbitrio, ſed veritus es naturæ humanæ minuere laudem, ſi ei profitereris à Deo datam eſſe virtutem, itaque conflictus illius atque victoria non vis credi Deum cooperatorem fuiſſe, ſed tantummodo ſpectatorem, vt cui perſuadere poteris, per naturalem liberi arbitrij facultatem tam arduum certamen euictum, dubitare non audeat in leuioribus cauſis, multò liberiores eſſe bonæ voluntatis affectus*, quod ad ſcholas Pelagianorum relegandum ſubdit acerrimus gratiæ propugnator. An non ferè idem tua verba ſonant? *Nunquam tamen ope cœleſtis gratiæ facultas vincendi deeſt, modo homo ac præcipuè religioſus diſcuſſa ignauia conſtanter certet?* ſi id ſic temperaſſes [nunquam tamen ope cœleſtis gratiæ facultas vincendi deeſt, modo homo ac præcipuè religioſus eodem fultus adiutorio, diſcuſſa ignauia conſtanter certet] ſed dum hæc duo diuidis, vt facultatem vincendi, Deo tribuas, certandi conſtantiam homini ſolerti, & præcipuè religioſo, aſſigans, victoriam Deo, certaminis conſtantiam homini reſerues, & hominem athletam inuictè certantem facis, & Deum ſolum certaminis ſpectatorem, cum ne dum victoria, ſed & bonum certamen, non ſolis nobis ſed & Deo tribuendum ſacra nos aſtringant eloquia, cum ſcriptum ſit, *& certamen forte dedit illi vt vinceret.* Nolo te inſultatorē gratiæ ſub laude naturæ, nec religioſorum omnium adeo depreſſorem, vt qui ab eorum calamitate ſe expertes putant, talem ſortiti ſint adulatorem, vt in certamine non recurrant ad Redemptorem.

Sap. c. 10.

Victus ex ſupra dictis allegatis doctrinis, dicit illam neceſſitatem admittendam, *ob quam ſe liberandum poſtulauit Apoſtolus, & ſe liberandum à mortis huius corpore poſtulabat, quam eam alia occaſione columba deplorauit,* ſed ex iſta, ait, *non prouenit altera neceſſitas aſſerta à Grauina, vt regulares deficiant, hæc enim ex pura puta negligentia* (ait) *exiſtit eorum, qui cum indomitis cupiditatibus pugnare, eaſque coërcere, ac ſanæ rationi ſanctiſſimiſque ordinum ſuorum ſcitis, ac decretis ad menſuram diuinæ vocationis ſubijcere detrectant. qui maius accipient cum Scribis & Phariſæis iudicium, ad paleas & nauos Grauina remittendi, quorum magnus, ait, eſt numerus, cum negligentia irrepſerit. & hanc poſteriorem neceſſitatem Auguſtinus expreſſit, dum ſcripſit, ex voluntate peruerſa fit libido, & dum ſeruitur libidini fit conſuetudo, & dum conſuetudini non reſiſtitur, fit neceſſitas. Apage ad Caluini ſcholas cum iſta neceſſitatis larua. Climaci paſtor oues otio luxuque diffluentes verborum conuitio euerberari iubet S. Bernardus ait, tales mereri vt etiam quod videntur habere, ab eis auferatur.* VIND.

Sed mi Vindiciane, negligentia, indomitæ cupiditates ex vulneribus inflictis originem habent, & ſunt illius infauſta ſoboles: illa vulnera quidem ad neceſſitatem quandam pertinent naturalem, non quidem ex principijs naturæ, ſed quia ex vi originis, vt dicit Auguſtinus hoc generi inflictum vulnus eſt de diabolo, id eſt, originale peccatum: quicquid vero per illud naſcitur, cogitur eſſe ſub diabolo, tanquam à ſuo frutice fructum iure decerpat, propter quod ſubdit, *damnabile vitium quo vitiata eſt natura humana damnatur,* conſequenter ignorantia, malitia, fomes eiuſdem peccati radices ſunt, ad peccatum allicientes, & inclinantes, quibus ex Dei munere TVRT.

Loc. cit. cap. 23.

Digitized by Google

nere reſiſtere poſſumus, vt cum dicatur *Non concupiſces, medicinam gratiæ quæreremus, & in eo præcepto ſciremus, & quo debeamus in hac mortalitate proficiendo conari, & quo poßit à nobis in illa immortalitate beatißima perueniri*, vt ad gratiæ adiutorium non confugientibus etiam hæc culpa ſit quod non petierint id quo culpas ſuperare poſſent, & habentibus ad meritum imputetur, quod non exhibuerint membra eius arma iniquitatis peccato, quæ victoria illis in ruinam cedit, qui nolunt propriam iniquitatem agnoſcere, ſe ipſos ab alijs diſcernentes. Hoc ſi aduertiſſes, in vniuerſis communitatibus, à tritico paleas non diſtingueres, & alias non tibi reſeruares areas, vbi ſolum frumenta colligeres, cum vbique permixta grana cum paleis cõiuncta ſint, ventilabro diuini iudicij diſcernenda, nec ſeorſim area puriſſima conſtitui poteſt, cum nec *maſſa media* à Pelagianis introduci potuit ſine fidei Catholicæ eieratione, vt dicit Auguſtinus, quæ tollerabilior videri poſſet, nec malos nec bonos continens, quàm iſta area quæ ſolos bonos continere fingeretur. Vadat autem ad Caluini ſcholas qui neceſſitatem ſi talem induci arguebat, neceſſitate ſuppoſitionis poſita: imo & Pelagianis tradat ſe imbuẽdum, qui eandem dicebant introduci (ex Proſp. ad Auguſt.) Dei prædeſtinatione ſuppoſita, & ſi ſocordes religioſi neceſſitati laruam prætexentes vapulare debent Climaca ferula, durius plectendi militantibus contra orthodoxiam chalybem miniſtrantes, & ſi à negligentibus quod videntur habere eis auferendum, propter defenſionem puræ doctrinæ ab alijs commilitonibus admixtis cum negligentibus, nihil de cœnobijs auferendum vt ad alios eorundem redditus transferantur.

Ep. 29. *Ep. 106.* *Ep. ad Aug. to. 7.*

§. II.

Argumenti vindicatio ab argutula Vindiciana oppoſitione, vbi ſcandalorum neceßitas, quæ etiam à Chriſto Domino prædicta eſt, non abſolutè, ſed vt conditionalis & ex hypotheſi accipienda eſt.

AD ſecundum argumentum Grauinæ eludendum ſe accingẽs Vindicianus, quod erat: non *oportere ſcandala mirari, quia futura prædicta ſunt, neceſſe eſt vt veniant ſcandala, & ex veteris hominis corruptione ijſdem materia ſubminiſtratur*, impetit illud primo, *Grauinam Domini ſenſum malè percepiſſe Magiſtro ſuo eum redarguente, dicente neceßitatem ſcandalorum ex hypotheſi quadam abuſus humanæ libertatis à Domino aſſeri, ad eum modum ſicut medicus cum videt aliquos dietam non cuſtodire pronunciat neceſſe tales infirmari: ſimiliter neceſſe eſt euenire ſcandala, ſi malam homines conuerſationem non mutent, & cum ſanis ſapere nolunt. ſic nouerit Grauina in ordinibus ex illorum dumtaxat nequitia gigni, qui ingenium & mores maiorum actionibus accommodare nolunt.* VIND. 2. 2. q. 43. a. 2.

Si tales ſemper futuri eſſent pueri, iracundi, in parentes iniurij etiam dum mammillas ſugunt, non tanquam faceti, ſed vt immorigeri, & ſtulti haberentur, ſed vt dicebat Auguſt. *dum ſpes eſt incrementorum, & ingenij lumen acceſſurum, creditur ætatis acceſſu, fit vt conuicia paruulorum etiam in parentes non ſolum iniurioſa non ſint, verum etiam grata & iocunda ſint.* Cum ergo talis ſis Vindiciane in tuis ſcommatibus, in te ſicut in recenter natis, profundiſſima ſtultitia cernitur, cum aliquali ſpe, vt non ex permanſura iſta fatuitate, tandem peruenturus ſis ad ſcientiam veritatis, vnde & ridendus potius quã confutandus. Neceſſitatem ſcandalorũ dicit S. Doctor ex hypotheſi abuſus humanæ libertatis. Diſcipulus eius Grauina eandẽ hypotheſim fatetur ex productione TVRT. *Lib. de pecc. meri. & remiſſ. c. 35.*

eorun-

eorundem, & ex ſubminiſtratione materiæ ob corruptionẽ veteris hominis. Nonne hæc ſynonyma? vtrumque horum reſpuatur, ſi alterutra ſententia corrigatur. Dum autem Grauina dixit, materiam ſubminiſtrari ab homine, ſatis nequitiam ſubminiſtrantium expreſſit, qui prauis hominibus, non maiorum ſanctionibus ſe accommodare nolunt.

VIND. Carpis deinde Grauinam dicentẽ, *quod ad probationem ſcandala eueniant, & piorum exercitationem*, & dicis, *Proſunt quidem, quæ Dei admiranda potentia eſt, ex malis optima elicientis &c. Sed id neque, ait, ex ſcandali natura, neque intentione operantis prouenit, ideoque Dominus perinde authorem ſcandali atque illũ, qui ſe inficiſinit, graui cenſura ferit. vnde nec ſcandaloſi excuſari videntur, nec qui ſcandalum patiuntur, quaſi coacti non libera electione agentes, nam, væ homini illi per quem ſcandalum venit, & væ mundo à ſcandalis pronunciatur à Domino, interprete Chryſoſtomo, vt dolore ſuo ipſos incitaret, & diligentiores, & vigilantiores redderet, & ſponte peccare demonſtraret.* Vanè etiam hunc elenchum commiſiſſe Grauinam effutis, nempè *ab effectu ad cauſam*, nimirum: *effectus ſcandali in religione bonus eſſe poteſt, ergo & ſcandalum.*

TVRT. Sed vltrix furoris cæcitas, oculorum perſequentis ita lumen obnubilauit, vt cũ S. Thomæ authoritatem allegarit, omiſerit, ea quibus à S. Doctore (ſi dedignabatur à diſcipulo) poterat erudiri. Legamus totam S. Thomæ periodum. *Ad ſecundam rationem hoc quod dicitur neceſſe eſt vt veniant ſcandala, non eſt intelligendum de neceßitate abſoluta, ſed de neceßitate conditionali, qua ſcilicet neceſſe eſt præſcitá, vel pronunciata euenire ſi tamen coniunctim accipiatur, vt lib. 1. oſtenſum eſt. Vel neceſſe eſt euenire ſcandala neceßitate finis, quia vtilia ſunt ad hoc, vt qui probati ſint manifeſti fiant, vel neceſſe eſt euenire ſcandala ſecundum conditionem hominum, qui ſibi à peccatis non cauent*, afferens exemplum citatum de medico. *& ſimiliter neceſſe eſt euenire ſcandala ſi homines conuerſationem malam non mutent.*

a. 2. loc. cit. ad 2.

Non diſſimiliter Grauina proceſſit, cũ ſcandalorum neceſſitatem ex conditione hominum & in lapſa natura non abſolutã ſed conditionalem aſſeruiſſet in primo argumento, & partim in ſecundo argumento; eandem in alia parte ſecundi argumenti ſcandalorum neceſſitatem adſtruit ex neceſſitate finis, ad *probationem, & piorum exercitationem, & vt frumentum Dominicum ſolida charitate ponderoſum, à leuißimis paleis adueniente ventilatione dignoſcatur.* Nec fuit argumentatio ab effectu ad cauſam, ſed ex fine neceſſitatem euentus demonſtrare, vt hæc ſit argumentatio [conducit ad finem ſcandalum, nempe aliorum probationem, vt à diuina prouidentia permittatur & hominum malitia vtatur, ergo bona permiſſio. Nunquam tamen ſic arguit Grauina, vt falſo illi imponitur: effectus ſcandali bonus eſſe poteſt, ergo & ſcandalum, ſed: ex ſcandalis multa bona elici poſſunt, neceſſe ergo eſt vt permittantur. Nũquam ſcandalũ bonũ eſt, quia de volũtate deficiente eſt; eiuſdẽ autẽ permiſſio à diuina voluntate eſt illa permittẽdo, & ad altiorem finẽ ordinando. Et quia ex voluntate ſcandalum committitur, committentis culpatur intentio in aliorum tendens ruinam, quia effectus (præter committentis intentionem) bonus à permittente Deo elicitur, eius omnipotentia commendatur, aliorum intendens & procurans ſanitatem. Sed ſi Tertullianum libro de Præſcriptionibus primis capitibus legiſſes Vindiciane, aduertiſſes quicquid in ſuo diſcurſu Grauina habet, ex Tertullianicis ne dum ſenſibus, ſed ijſdem penè verbis hauſiſſe, hoc ſolo mutato, quod vbi Tertullianus de neceſſitate hæreſum cõditionali in ſpecie locutus eſt Grauina, generalius de omnibus ſcandalis, ne dum S. Thom. ſed & *Lib. de præſcrip. c. 1. & 3.*

vetuſto

Digitized by Google

vetuſto iſti authori, in hac parte orthodoxè loquenti, ſubſcribens.

Nec iſta conditionalis neceſſitas adducta, ad excuſandas excuſationes in peccatis, ſed ad puſillorum mentes ſedandas, qui ex ſcandaloſis perſonis, perſonarum ſtatum traducunt; cum non religionem ex perſonis, ſed perſonas ex religione metiri debeamus: & cognito fine etiam à murmuratione Dei, ſcandala permittentis ob cognitos ſibi fines, tandem deſiſtant. Quare merito ſubdidit Grauina (quod immeritò lacetas) *inuigilandum ne poſsint ſcandala, quod ſolent, & vt muſcipulæ à pedibus inſipientium auferantur.*

Oportebat verò ad noui Æſculapij aduentum, noua pharmaca adducentis in eburneo Panario Grauinā aſſurgere, quando Vindiciano remouendorum ſcandalorum Grauiniana non ſunt probata remedia; dum dicit: *neque Grauinam iuuant excogitata remedia. Primo vt alij obſiſtant. Secundo vt ab innocentium oculis remoueantur, quaſi hæc remedia ſpinæ ſint, non conſilia, ſi enim* (inquit) *cauſa eſt neceſſaria, effectus erit neceſſarius, & Præſides retibus illaqueari hinc ſcandalorum neceſsitati cedere, dum imperat Grauina, hinc noxiis effectibus occurrere.* Propter quod exclamat. *Quanto ſalubrius, ſic ſcandalorum fontes obturari &c. ſin cum pertinacia luctandum ſit, noſti ex S. Pauli viridario Alexipharmacum: Increpa eos durè &c.* VIND.

TVRT. Fortiſſima ſunt hæc duo ſola aſſignata remedia, obſiſtere ne ſuum effectum conſequantur, & fontes obturare, ne ſcandala naſcantur. obſiſtere autē magis eſt in Prælatorum poteſtate, quàm ſiccare fontes, & ſcandalorum ſcaturigines, quod vnicum, ſolum eſſet efficaciſſimum antitodum, vnde à Prælatis non exigitur ne ſcandala penitus oriantur (nec enim hoc in ipſorū eſt poteſtate, etiam ſi Indicorum antitodorū aggerem importarēt) ſed præcidere ſcandalorum radices, & naſcentia Hydræ capita, igne ferroque præcidere, hoc eſt, illud quod affers: *increpa illos dure*, ex Apoſt. & Clim. vt refractarijs punitis etiā de vulnerib. plures ſanentur, & ſapiant. Laudat Plato Præſides & legiſlatores ſcelerū vindices, ſed admonet, non propter hæc putandum eſſe penitus extingui poſſe hydram malorum, alijs ſubinde capitibus repullulātibus. Vnde nulla perplexitas in Principibus vel Prælatis imponitur, nec admonētur indè neceſſitati cedere, & hinc defectibus occurrere, laqueos illis injciendo (vt fingis Vindiciane) ſed viriliter naſcentibus & renaſcentibus defectibus obuiare, & præcidere in ſtirpibus radices, & ſemina, vt hoc in Prælati meritum cedat laborare, ſi naſcantur itidemque punire; ſciendo non ex abſoluta neceſſaria cauſa, ſed conditionali eos effectus naſci, vt qui corrigi volunt, habeant in ſuis correptionibus medelam, qui nolunt, habeant meritam de ſua peruicacitate ſententiam. *Plato l. 4. de Repub.*

§. III.

Argumenti à Vindiciano reiecti vis expenditur, & augetur, ab exemplo vniuerſalis Eccleſiæ in quocumque cœtu ſcandaloſos, bonis permixtos fore.

CVM Iphicrates obrutus videretur dicaci eloquentia patroni cuiuſdam, qui cauſam Ariſtophani defendebat, ſcitè pronunciauit. *Aduerſariorum melior eſt hiſtrio, ſed mea fabula melior; vt enim fabula nonnunquam exploditur vitio hiſtrionis, ita ſæpè melior cauſa vincitur à peiore, patroni elumbi in efficacitate probationum vel confutationum.* Sic accidiſſe Vindiciano probabitur, vt melior ipſe hiſtrio ſit, ſed melior cauſa Turturis. TVRT. *Apophth. lib. 5.*

Ab exemplo vniuerſalis Eccleſiæ morem informis vetuſtatis Grauina in ſacros ordines deriuat, *vt enim illa in ſenium declinans ſanguinis frigiditatem experitur in tepentibus, ita idipſum religioſorum cœtus in frigidis* VIND.

Digitized by Google

religioſis patitur, cum non ſit maior pars toto, nec dignior aula Palatio.

Quid adhæc Vindicianus? *eſſe diſparem rationem de Eccleſia*, ait, *& religionibus* (ex Ribera) *nam mitior eſt ad Eccleſiam, & præcepta vocatio, ſeuerior ad conſilia euangelica, & Climacum adducit. proinde complures poſſunt, ratione ſæcularium, cauſæ incidere, propter quas magiſtratus ferat, quæ in eiſdem pro animi voto emendare nequit: ſecus autem*, ait, *in Regularibus*, & Hieronymum adducit, nihil aliud differentem, & inculcantem, quam Monachi obligationem ad perfectionem aſſequendam.

Ad Eliodor.

TVRT. Maiorem hanc obligationem in cœnobitis, quam in ſecularibus Grauina non diffitetur, ex religionis aſſumpto ſtatu, cuius ſcopus eſt, vt ne dum labores cunctos infatigabiliter, ſed etiam gratanter impendamus ad perfectionem adipiſcendam, ob quam ait Caſſianus, *ieiuniorum inedia non ſatigat, vigiliarum laſſitudo delectat, lectio, ac meditatio ſcripturarum continuata non ſatiat, labor etiam inceſſabilis nuditaſque, & omnium rerum priuatio iucundiſſimè ſuſtinetur*, &c. *Sed quamuis in ludis bellicis parua ſcutula proponantur ſagittas intorquentibus ad lineam meliorem, ſi quo modo ſcopon attingentes præmium valeant obtinere, non omnes ad propoſitum deſtinationis centrum pertingunt, aliis inutilibus per aëra ictus effundentibus, aliis à recto tramite caſſa intentione fruſtrati, aliis ex ſagaciſſimorum obtutuum pertinacia indeclinabili tandem laſſis, & pharetram & arcum proijcientibus. Sic non omnes profitentes attingere religionis ſcopum, perfectionem attingunt, nam ſi cum Apoſtolo multi dicant. Quæ poſteriora ſunt obliuiſcens, ad ea verò quæ ante me ſunt extendens me ad deſtinatum perſequor brauium ſupernæ vocationis* κατὰ σκοπὸν διώκω, *id eſt, ſecundum deſtinationem perſequor, multi quoque ſunt, qui à ſcopo aberrant, multi ſunt qui laboribus, vel diſciplina fracti, laſſi in ſegnitie torpent, vel turpi, & ignominioſa fuga paleſtram linquunt. Et ſicut non omnes iuuenes pari modo vel feruentes ſpiritu vel diſciplinis inſtituti, ita ne ſenes quidem* (ait Caſſianus) *vno modo vel perfecti poſſunt, vel probatiſſimi reperiri, de quibus Oſeas. comederunt alieni robur eius, & ipſe neſciuit: ſed & cani effuſi ſunt in eo, & ipſe ignorauit. Hos inquam in exemplum iunioribus, non vitæ probitas, nec vlla propoſiti huius laudabilis atque imitanda diſtrictio, ſed annoſitas ſola prouexit. Quorum caniciem calidiſſimus inimicus deceptionem iuniorum in præiudicata auctoritate proponens, etiam illos qui ad viam perfectionis, vel ſuis vel aliorum potuerunt monitis incitari ſubuertere ac decipere exemplis eorum fraudulenta ſubtilitate feſtinat, vel in teporem noxium vel in lethalem deſperationem doctrinis eorum inſtitutiſque perducens.* Non ergo ſolum Eccleſia veteraſcentes in ſe claudit Chriſtianos, cum multos etiam tepidos concludat & clauſtrum. Quæ dicta ſunt à Grauina non aſſerta ad minuendam culpam religioſorum, ſi contra profectionem peccent, vel ſcandaloſè viuant; ſed ad oſtendendum, non vni parti immarceſcibilem ætatem conceſſam, cum in omni congregatione bŏni ſint malis permixti & feruentes cum tepidis.

Philip. 3. Coll. 1. c. 2. Oſea c. 7.

VIND. Adoritur etiam aliud exemplum Grauinæ dicens. *Metaphoras partis & aulæ facilè in Grauinam retorquemus. Minores enim ſunt extenſione viribus, & dignitate.*

TVRT. Partis & aulæ metaphora aſſumpta reſpectu totius Eccleſiæ vbi orthodoxè malos miſceri bonis confitenda eſt ab orthodoxis, quæ licet (vt retorſioni Vindiciani reſpondeamus) minori labore *ob minorem extenſionem exornari, & veluti interior homo proprius, & facilius extoli poſſit, quàm vaſtiſſimum corpus Eccleſiæ, quod difficilius, ſicut corpora vaſta, in multa membra diffuſa omni ex parte expoliri poſſit*, nihilominus ſit quæcumque perfectiſſima congregatio religioſo-

gioſorum, quæ Solis regiam repræſentet, adhuc puluis à Smaragdis excutiendus, quem ſi neges, radius Solis, quantumuis minutos, innumeros tamen atomos demonſtrabit. Quod ſi illam fictam Phænicis nunquam in interitum vergentis præſumas pro clientulis quos fingis æuiternitatem, alios tanquam aberrantes ab inſtituto & ſcopo contendens; ſcias à Xenotho illo duce quibuſdam exprobrantibus, quod Imperator fugiſſet in bello, reſponſum eſſe. *At vobiſcum ô chara capita* [*probrum cum exprobrantibus communicans*] turpe enim erat alteri vitium obijcere, à quo nec obijciens eſſet immunis.

Lib. 5. Apophth.

Sed & aliam Vetuſtatis ſpeciem in perſonis cuiuſcumque, ordinis rectè fateris, *cum tædio rerum ſuarum religioſi intepeſcunt & à priſtina alacritate langueſcendo, neſcio quam humanis inuiſam caniciem inducunt, nec cum Aquila vel Accipitre vires inſtaurant, ſed ſpontanea ſegnitie marceſcunt, deflorеſcunt, contabeſcunt, qui morbus* (ait) *ſi diffundatur, integris cœtibus, & quodammodo toti ordini vetuſtatis rugas inducit.* Sed ſubdis. *Abſit tamen vt hinc ſeneſcendi neceſſitatem Grauina concedamus, cum vniuerſa Doctorum antiquitas aduerſus hunc veterem morbum exarſerit.* & Caſſian. citas 4. inſtit. in multis capitibus & in 4 coll. *vt pro centum*, ſubdas, *teſtimoniis aliorum Doctorum hæc ſufficiant, vt ſibi perſuaderi ſinat, ſacros ordines nulla ætatis prolixitate, ſed regularium deſidia, & Præſidum pernicioſa diſſimulatione veteraſcere.*

VIND.

Quod hæc mala torpore ſubditorum, & oſcitantia regentium emanent, non inficiatur Grauina & cum vno vetuſto Pſalmographo etiam gemit: *Inueteraui inter omnes inimicos meos*, nam interprete Gregorio, *à feruore mentis vel inter ſpirituales inimicos, vel inter carnales quoſque proximos, ipſo aliquo modo viuendi vſu veteraſcimus, & aſſumpta nouitatis ſpeciem fuſcamus: à qua tamen vetuſtate quotidie, ſi ſtudio circumſpectionis inuigilamus, orando, legendo, benè viuendo renouamur: quia dum vita noſtra, lacrymis lauatur, bonis operibus exercetur, ſanctis meditationibus tenditur ad nouitatem ſuam, ſine ceſſatione reparatur.* Nihilominus cum Cypriano dicam, *nobis tacentibus & nulla de ſcripturis ſanctis prædicationibuſque diuinis documenta promentibus, mundus ipſe iam loquitur, & occaſum ſui rerum labentium probatione teſtatur.* & in ipſo paruo mundo in ſenſibus cernimus (ex eodem) quod *non perinde vt prius vigeant auditu aurium, &c. mole membrorum, & cum olim vltra octingentos & nongentos annos vita hominum longæua procederet, vix nunc poſſit ad centenarium numerum peruenire.* *Cum ipſo quoque ſeneſcente mundo, virtutes quoque, non ipſorum vitio, ſed corporis corruptione, conſeneſcunt, vnde* (ait idem) *ex hac vetuſtate deficiunt, innocentia in foro, iuſtitia in iudicio, in amicitijs concordia, in artibus peritia, in moribus diſciplina.* Non eſt ergo perfectio religioſorum vnquam conſeneſcens, quòd ſolum eſt in patria, & ſi ſecundum ſe & ſuam formam, charitas perfectionis fundamentum non in occidua & extrema diuertat, tamen ex mutabilitate ſubiecti, humanæ ſcilicet creaturæ, quæ varijs paſſionibus obnoxia, & infirmitatibus tam ſpiritualibus, quàm corporalibus, alijſque malis, quæ ſæpiſſimè militant aduerſus animam, amiſſibiliter ineſt. Et licet independens ſit à morbis & infirmitatibus, imo quandoque in ipſis (vt dicebat Apoſtolus) perficiatur, quia tamen *corpus quod corrumpitur aggrauat animam*, & temperamenti corporis, & complexionis motus frequentiſſimè ſequimur, vt & omnia orta occidunt, & aucta ſeneſcunt, & fortia infirmantur, & cum infirmata fuerint minuuntur, ſic in noſtro propoſito. Fruſtra ergo analogiam iſtam infringis, quod decurſu temporum virtutes cũ ſeneſcente mundo non conſeneſcãt

TVRT. Pſalm. 6. Lib. 19. Mor. c. 16. Demetrianum. 2. Cor. 12. Sap. c. 9.

in multis ; quod ſi malè traducis Grauinam, quod tale dictum (ex penu tamen SS. Patrum deſumptum) pronunciarit, & ab impugnatione adhuc non ceſſas, impete S. Doctorem dicentem, non oportuiſſe differri vſque ad finem Dominicam Incarnationem, ne *feruor fidei temporis pro-*
3. p. q. 1. a. 5. *lixitate tepeſceret, quia circa finem mundi frigeſcet charitas multorum, vnde Luc. 18. dicitur, cum filius hominis veniet, putas inueniet fidem in terra?* & art. ſequen. *cum languore quodam humani generis aboleſcere cœpiſſet cognitio Dei inter homines, & mores immutarentur, eligere dignatus eſt Abraham, in quo forma eſſet renouata notitia Dei, & morum, & cum adhuc reuerentia ſegnior eſſet, poſtea per Moyſen legem litteris dedit &c. ſi autem hoc remedium differretur vſque in finem mundi, totaliter Dei notitia, & reuerentia, & morum honeſtas abolita fuiſſet in terris. & in reſponſione ad primum ex Aug. docet tempus Incarnationis poſſe comparari iuuentuti humani generis, propter vigorem feruoremque fidei, quæ per dilectionem operatur.* Morum & cognitionis teporem, & ſenectutem vides cum ſeneſcente mundo cõiungi. Eodem ergo modo locutus Grauina, qui à conditione primæuæ inſtitutionis religionis, progreſſu temporum obſoleſcere perfectionem dixit in aliquibus, cum morum immutatione, & ſicut fuit tempus perfectionis in prima hominis inſtitutione, & in ſecundi Adam formatione, vt vterque ſtatus iuuentutem exprimeret, & deinceps mundo in ſenium vergen-
Luc. c. 18. te, illud locum haberet, *cum filius hominis veniet, putas inueniet fidem in terra? &c.* Ita florentiſſimum fuit tempus iuuentutis in primæua inſtitutione religionum, vt etiam ex annorum prolixitate, contradicente Vindiciano, veteraſcere in multis Grauina ſibi ſatis perſuadeat.

§. IV.

Argumenti, à Vindiciana calumnia defenſio, oſtendens præteritorum defectuum, nonnullorum religioſorum recognitionem, id parere debere, vt cautiores ſimus, & præſumptuoſi, qui ſemper ſe ſtare confidunt, & perſeueraturos iactant, humiliores fiant.

QVartum argumentum producit confutandum Vindicianus, quod deducit Grauina *ab euentu præteritorum temporũ, comminando ex priorum experientia, poſterioribus peiorem collapſum, ni humilientur.*

Cui argumento occurrens Vindicianus VIND.
dicit, *argumentum eſſe efficax quatuor concurrentibus primo vt ex annoſa ſerie, laxorum turba numero, & viribus præualeat. Secundo vt hac multitudo ſenſim Præſides ſuos peruadat, ſibi ſimiles, vagos, leues, diſciplinæ non cuſtodes, ſed oſores, bonorũ loco ſubrogando. Tertio vt ex hac multitudine in vno Cœnobio defectio à regula incipiat, vt cætera inficiat. Quarto vt veluti coniurata copia ſe tandem confirment, aduerſus ſuperiorum ſtudia, & viuendi cœptam libertatem tueantur.* Quibus ſuppoſitis ex S. Bonauentura & Bernard. Nider. fatetur tandem: *nullum ordinem à veterum exemplis eximium futurum, ſed potius interiturum.* Non tamen ſubdit Vindicianus ſubinde confici *aliam deficiendi neceſſitatem introduci, quam ex hypotheſi, vt propterea non ſit abſtinendũ ab emendationis diſciplina; in materia fidei Apoſtolus cum S. Thom. docet erroribus emergentibus reſi-* 1. Tim. 3.
ſtendum, in cæteris peccatis correctiones adhibendas, etiam ſi rei non profecerint, cum correctio ad bonum publicum ordinetur (ait S. Thom.) *nec omittenda ſit propter eius qui* 2. 2. q. 33.
corripitur perturbationem, vt ſi non ſponte a. 6.
emendare velit; per pœnas plectatur. deducitque Vindicianus ex Bernardo & Hierony-
mo: *vbi laxorum multitudo abundat, to-* Ep. 2. ad
tis viribus eos aggredi debere, & in eoſdem pie Ruſtic.
ſæuire, alioquin fœda totius ordinis macies, & defloratio conſequetur. Hæc autem aſſerta

neceſſi-

neceſſitas merè voluntaria eſt, & in chalybem induratur, eo quod maturius nemo obſiſtere voluerit.

TVRT. *Ad Archilochi melos*, hoc eſt, ad ſingula cantionis interualla, & paragrapha Vindiciana, illam toties inculcatam neceſſitatem repetant citharistæ. Quid opus erat (vt veteri prouerbio dicebatur) *tam longis canere tibijs?* inanē operā præſtando, in ſuppoſitis illis quatuor fundandis, vbi tota vis argumenti Grauiniani, iam præiactis fundamētis ſuperextruebatur? vt illis poſitis, quam nec diffitetur Grauina, prolapſionis neceſſitas in cunctis ordinibus ex ſuppoſitione, manifeſta ſequela cōſequatur, & ipſe Vindicianus admittit? Falsò ergo de malo omine criminaris Grauinam, cum veterum exemplo, in poſterioribus euenire poſſe collapſum, ſi ſint eædem labentium cauſæ prognoſticatæ. Malus medicus Vindicianus, ſi præcedentium morborum experimento, poſteriores neſciat malas valetudines præſagire, ſi eadē ſymptomata & cauſas prænoſcat. Certè aliud eſt exiſtentibus ijſdē cauſis generandorū morborū, ex veterum experientia, poſteriora coniectare; aliud abſolutam neceſſitatem prædicere: ægrotantibus ſiue præſentibus ſiue futuris, ne diſciplinæ medicorum ſe ſubijciant, malum eſt ſuadere & à medicis pharmaca, antidota, ipſas quoque (ſi opus ſit) auferre acerbiores curationes, & exuſtulationes. Vnde, vides quæ permixta erāt, diſcreta, & quæ confuſa, diſtincta, quod non fecit ſobrietas diſputantis, qui vt vitium vitio pelleret, & errorem errore curaret, quaſi duas contrarias ſentētias noua arte confudit, & hoc cōpoſitionis ſuæ poculum ſecuris authoribus propinaret, & mellito liquore amarum quod miſcuit temperaret. Vide cōtrarietatem ſententiarum: omnium ordinum demolitiones aſſerit futuras exiſtētibus cauſis enarratis. Quantum vero attinet ad præſentes ſemper datur exceptio, vt ſola remedia à Prælatis adhibeātur, vbi laxorum eſt multitudo: & quidem totus eſt diſputationis ſcopus, vbi ſit iſta multitudo; & qui ſint laxi iuſto iudicio librandum eſt ſine exceptione, & verbis claris ſignificare, & non in fumoſa falſitatis caligine relicta ſereniſſima veritatis luce, obuolui.

Ex Dion. l. 1.

VIND. Sed percipio mentem tuam quo tendis, dum ſubdis *pugnantium intra ſe voluntatum in laxis, nempe Prælatorum & ſubditorum S. Auguſtinum & Cardinalem defleuiſſe, & immerito Grauinam in Bellarminum efferbuiſſe.*

TVRT. Rurſum inſurgit diſtinctio plangentium, & deploratorum ſuperius confutata, nec à religioſiſſimis PP. acceptata. Cum à Diogene quidam percontaretur in qua parte Græciæ vidiſſet bonos viros, reſpondiſſe fertur: *nunquam, ſed Lacedæmone vidi pueros*, idque ſignificare voluiſſe, interpretatum eſt: *totius Græciæ corruptiſſimos mores, ſolū apud Lacedæmones gentem incorruptiſſimam & tantū in pueris in quibus priſca integritas reſideret.* Idē eſſet aſſertum: omnium religioſorū ſtatum pœnè corruptum & deplorandum, ſolum Bellarminum & eiuſdem inſtituti viros eſſe deploratores, ac ſi ſoli pueri, & innocētes. Nō amat ſanctaSocietas iſtas adulationes tuas Vindiciane, & cum Heraclide ſophiſta euanidas iſtas laudes aſpernatur, cum enim ille ſupra cæteros mortales efferretur, Homerico verſu reſpondit τιμ' ἀθανά ποισιν ειοχεις, id eſt, *quid me immortalibus æquas?* vt ſimul, & ſemel iam in patria degentibus impeccabilitatem deferri non cupiat imò optet ſumma modeſtia inuidioſam laudem declinare.

In Apopth. lib. 3.

VIND. Redis rurſus ad impetendum Grauinam *quod ea verba vſurparit, quæ latrunculi Dan in furto idoli, vſurparunt, dicentes ad Micham: Quid tibi vis? cur clamas? clamat verò Bellarminus, & conqueritur non de idolo Michæ, ſed de ſeruis à Domini ſui facie fugientibus, nihilominus ei ſilentium imponit: Caue vt vltra loquaris ad nos.*

Iud. 18.

Nec Michas expers culpæ, cui ſilentium imperabatur, nam vt de idolo Michæ verbum fiat, ille Leuites ventris & gloriæ gratia, ſacerdotium, immeritus atq; indignus, prorſuſque ineptus oblatum ſibi vſurpauerat, magis adeò mercedis, & quæſtus quã religionis, aut pietatis rationem habiturus. Quare nihil mirandum ſi nunc pinguioris (vt dici ſolet) ſacerdotij opinione, & ſpe, non modo eum à quo beneficium acceperat, deſerat, ſed & ſpoliari, ac diripi patiatur. Indecora ergo erat reprehenſio Michæ, qui & prædones, curantes ne curaret & taceret, liberrimè reprehendere non poterat, ipſe præter idololatriam aſperſus ambitionis fuligine.

Arias Mõtanus in eũ locum.

Quando vnquam in toto opere Turturis legiſti quod Bellarminum impeteret Grauina his verbis. *Quid clamas? caue vt vltrà loquaris ad nos*, imo cum columba gemitus congeminans, defectus ne fierent poſtulauit. Tua eſt iſta fictio habens pro prædonibus veteres religioſos, volens ſiſtere voces plorantium, & fictas tuas, iam enim hæreticum ſpiritum imitaris, & ambitionis ſpiritu plenus, vt gloriam tibi comparares apud myſtagogos tuos, & antiquos ordines calũnijs deprimis, & ſuperexcedenter laudatos clientes quos fingis, defendendo præcipitas. In te potius tuoſque alios ſymmiſtas (ſi es de caſtris rebelliũ qui Germaniæ tot cœnobia religioſorum expilarunt, & bona diripuerunt) vero Deo, non idolo, non tantum erepto, ſed conculcato reprehenſio iſta retorquetur, dum cętui religioſorũ dicis *quid tibi eſt?* caue ne vltra loquaris ad nos, & veniant ad te viri animo concitati, *& ipſe cum omni domo tua pereas*; illud obtinere ſatagentes, vt nec læſos ſe exiſtiment, & ſi de læſione querantur vltionem paratam expectent, & tamen iuſta eſt lamentatio de eiuſmodi oppreſſione, illi & ſi apud ethnicos deſcriptæ aſſimilis.

Iud. c. 18.

Iuu. Satyr. 8.

Nunc ſocijs iuga pauca boum, & grex paruus equarum,
Et pater armenti capto eripietur agello,
Ipſi deniquè Lares, ſi quod ſpectabile lignum,
Si quis in ædicula Deus vnus, hæc etenim ſunt
Pro ſummis, nam ſunt hæc maxima.

Remedium vero, quo laboranti ordinum illi portioni à Grauina adhibitum, *nimirũ, vt ſcandala aſſerta omnino ſubducantur, & honorificentiori tumulo ſepeliantur, vnde colligit reprehenſibiles eos qui ea quæ ſilentio premere oportebat, rediuiua opinione diffamant*, explodit Vindicianus dicendo.

VIND. *Adhuc Grauinæ focus calet, ſed quæſo gloſſemata* Hieronymi appende conquerentis *quoſdam veſtimentis tantum & voce, ſæculo renunciaſſe.* & Caſſianum, qui *cœnobitas reprehendit ſui temporis etiam anulos in digitis geſtantes*, & S. Greg *traducit eos fratres, qui S. Benedicto, non ſufferentes reprehenſiones, venena præpararint in cyatho*, & ſubijcit, *His ſcriptoribus ſcomma tuum, ſuſcitatos cineres & putidam auram obijce, Sin tantorum luminum reuerentia te continet, retrahat quoque Cardinalis, & Archiepiſcopi Capuani veneratio, ne ei probro vertas quod pro publici boni tutela & incremento ſemper in Eccleſia conceſſum fuit.*

Ep. ad Ruſt.
4. inſtit. c. 55.
2. Dial. c. 3.

TVRT. S. Hieronymum veneratur Turtur, Caſſianum non vndequaque, ſed ad Gelaſij cẽſuram amplectitur, Cardinalem duplici titulo reueretur, ſed tuam extorſionem vituperat. Nam Hieronymus ex ſuis verbis, quoſdam impetit, non omnes vel penè omnes. Caſſianus comparatiuè ibi loquitur. vt patet ex ſequentibus & antecedentibus verbis, reſpectu Virtutum, & regularis diſciplinæ quæ exercebatur in Cœnobio Thæbaide, vbi quinque millia egregij virtutum cultores degebant. S. Gregor. ſi illorum fratrum defectus recenſet, nihilominus innumerabilium aliorum virtutes narrat, id efficit Cardinalis ſæpius admittens, quòd inter cultas & fertiles ſegetes lolium & auena dominentur; tu vero Cardinali & Socijs eius, tuorum ſymmiſtarum more inuidiam conflare vis, eius dictum

ſic ampliando, vt quod ille in magna Cœnobiorum parte deplorauit, tu ad omnia nullo excepto extendas, declamatoriè quoque in omnes religioſos & clericos inuehendo, in hunc modum.

VIND. *Nam quis* (ais) *enormem, ciuitatis vel Arcis ruinam à puſillorum oculis abſcondat, quando in in meridiana luce deſcendit pluuia, flumina, ven-*
Matth. 7. *tique in domum irruunt;* imo TOTA *Monaſteria in oculis ſæcularium monſtroſo hiatu fatiſcunt, & Sacerdotes, ſicut populus, legem Domini pariter humi affigunt, quæ amabo tento-*
Oſea 4. *ria tantis operiendis cladibus ſufficient? Ne verò ſcandala regularium efficiant, quod poſſunt ac ſolent, quis vel Herculea claua impediet? Ardet domus antiqua pars, Grauina prohibet in flammas armari, vndas conuehi, tigna ignibus vſtulata ſubtrahi, ſatius fore, ſi poſticam à volantibus*
Titi 1. *fauillis communitam edicit. Nonne ipſe deplorandus, qui fontes aggredi formidas, neque cornupetis Paſtoris pedum opponere ſinis? longè aliter magnanimus S. Pauli ardor in inobedientes, vaniloquos ſeductores, domorum ſubuerſores, Doctores eorum quæ non oportet, ac turpi lucro ſeruientes, illuxit.*

TVRT. Quam belle in te quadrant Cypriani dicta Vindiciane, qui in religioſos & clericos effrenis Nouatiani perſonam aſſumens
Cyprian. ad Nouat. hær. debaccharis, videlicet. *Nos autē fratres dilectiſſimi, nō moueat aut turbet hæretici iſtius perfidi abrupta demētia: qui cum in tam ingēti diſſenſionis & ſchiſmatis crimine conſtitutus, & ab Eccleſia ſeparatus ſit, ſacrilega temeritate non dubitet in nos ſua crimina retorquere. Cum enim ſit à ſemetipſo, nunc factus immundus ſordibus, ſacrilegijs inquinatus, hoc nunc nos eſſe contendit.* Sic Vindicianus magnorum criminum ſibi conſcius fingit religioſorum, & clericorum domum & arcem corruiſſe, & tota Monaſteria monſtroſo hiatu fatiſcere, domus partem veterem ardere, in cineres
Ex eodem Cypr. penè reſolui. *At cum ſcriptum ſit, canes foris remanſuros, & Apoſtolus hos eoſdem canes docuerit eſſe vitandos, ſicut legimus, ait enim: videte malos operarios, rabiem ſuam non ceſſat latratibus* (aduerſus religiones) *excitare luporum more tenebroſam caliginem optare, qua facilè poſſit ferina ſua crudelitate oues à paſtore directas ſpelunca tenebroſa laniare: Aurum certè ſe ſuoſque* [*ſymmiſtas*] vt olim Cathari *quos colligit eſſe pronunciat.* vocant enim ſe ſuoſque Caluiniſtas *ſanctos, electos, ab impuriori portione diſcretos*, & idem in religionibus introducere ſtudes, vt peiores fiāt ſciſſuræ. *Nec nos dubitamus deſertores in aurum, nūc facilè poſſe conuerti,* ſi Eccleſiæ incorporentur, & fateantur in Eccleſia, & quocumq; Eccleſiæ ordine, malos bonis eſſe permixtos. *Quid igitur vanis rebus extolleris? damna potius quā lucra conſequeris. Quid te ex quo pauperior factus diuitem credis? audi in Apocalypſi dominicam vocem iuſtis de obiurgationibus increpātem: dicis, inquit, diues ſum, & nullius egeo: & neſcis quoniam tu es miſer & miſerabilis, & cæcus, & pauper & nudus. Has opes, has diuitias paupertatis pro certo poſſidere ſe credat, quiſquis Chriſti Eccleſia derelicta, ratione cæca apud temerarios illos duces & diſſenſionis authores*, Catharos, Caluiniſtas *conuerti non trepidat.*

VIND. Iam vero cum ſciſcitaris, *quis Herculis claua, ne ſcandala regularium efficiant, quod ſolent impediet?*

TVRT. Hoc habe reſponſum. Quando oriuntur (non in illa, quam tu fingis, multiplicitate, & vniuerſalitate temporum, & locorum, & perſonarum) præcidenda; vbi correctio non prodeſt, igne & ferro etiam ſi opus ſit adhibitis. At nolo Vindiciane, vt hanc Hydram in ſolo antiquarum portionum naſci ſolum ſomnies; ſicut ſomniaſti ſolam hanc antiquam partem ardere, & Grauinam falſo criminaris, ac ſi dixerit *incendia ſcandalorum extingui non debere.* In hoc vero tuo iucendio, in hac rerum omnium confuſione, proximo iam ardente Vcalegone οὐκαλέγοντος ſanè, conflagrante arce non adlambentibus labijs tuis & lingua, ignitas tra-

2.2.q.186 ar.8. faſtigio, nam ex S. Tho. nõ poteſt eſſe *diuturna in hac vita in ſui ſummo*: Et in vniuerſum, ſi non ſint confirmati in gratia, timorem Dei abijcere poſſunt, qui quamuis ex ſui natura perpetuitatem habeat, vt monſtrat Collationũ auctor allegans Hierem. Collat. 3. c. 18. *Dabo cor vnum, & animam vnam, vt timeant me vniuerſis diebus*; tamen eodem deſtitui queunt; nec enim adhuc remanente corpore mortalitatis noſtræ ſunt perfecti viri, velut Aquila, renouati ad immortalitatem. Nunquid per ſapientiam tuam Vindiciane, vt dicebat Dominus ad Iob. *plumeſcit accipiter expãdens alas ſuas ad Auſtrum*; Cap. 39. hoc eſt, Greg. interprete. *Nunquid cuilibet electo tu intelligentiam contuliſti, vt flante ſancto ſpiritu cogitationum alas expandat? quatenus pondera vetuſtæ conuerſationis abijciat, & virtutum vſum plumas in noui volatus ſumat? hinc videlicet colligat, quia vigilantiam ſenſus in ſemetipſo ex ſe non habet, qui hanc ex ſe conferre alijs nequaquam valet.* Quare dum dicis renouari religioſos potius ex ſui victoria, caue ne dicas ait Aug. In Pſ. 102. *Ego magnus ſum. Ego luctatus ſum: nam cuius viribus? ais? ſed ab illo ſubminiſtratis; luctari manifeſtum eſt, & ideò coronaberis, quia vinces; ſed vide quis prior vicerit, vide quis te faciat etiam ſecundo victorem.* Non oportet Vindiciane multum laborare, probando ſui victoriam medium eſſe ad iuuentutis ſpiritualis feruorem cõſeruandum, nec opus erat id authoritate Apoſtoli, Caſſiani, Baſilij, Benedicti adeò inculcare, quod & Grauina promptiſſimè profitetur: magis inculcare debebas, hoc (ſicut & victoriam) diuinæ gratiæ tribuendum (vt faciebat Apoſtolus) Deo *autem gratias, qui dedit nobis victoriam per Ieſum Chriſtum*, & Dauid, *Deus docuiſti me à iuuentute mea, & vſque nunc, &c. quaſi* (ait Auguſtinus) *à tempore renouationis tuæ habens de viribus tuis præſumas, vt ſolent dicere homines, iam dimitte me, opus erat oſtendere viã, ſufficit, ambulabo viam, cum & ille qui oſtendit viam, deducat te in viam, vſque nunc, & poſtea vſque in ſenectam, & ſenium.* aut dicas Caſſianizans *diuinæ gratiæ eſt præſtare nobis occaſiones ſalutis, & prouentus ſecundos atque victoriam, noſtrum vero vt conceſſa Dei beneficia vel intenſius, vel ſegnius exequamur.* nam quod Col. 3. c. 17 ſegnius operemur de noſtra ſocordia eſt, de noſtra culpa eſt. Quod vero intenſius, & primus feruor permaneat, de eiuſdem munere eſt, à quo virtus, virtutiſque intenſio; vt qui habet eiuſmodi feruorem non ſe diſcernat à non habente, & de accepto glorietur quaſi non acceperit, nam ſi hæc aduertet Vindicianus, in accipiente & habente diuinam admirabitur gratiam, & dicet: *Domine memorabor iuſtitiæ tuæ ſolius &c. O ſolius* (ait Auguſt.) *ſolius prorſus, vbi* Aug. in Pſ. 74. *meam non cogito. Iuſtitia tua ſola liberat me, mea ſola non ſunt niſi peccata, in non accipiente diuinum iudicium, & non accipientis demerita.*

Nec facilè claſſicum canens ſelectæ à ſe portioni tamquam à cæteris impuris diſcretæ, aſſignabis primas, cũ in omni natione victores ſint, & in bello cadẽtes, veteraſcẽtes, & ſicut palma florentes & dies multiplicantes, vt ex victoribus diuina gratia commendetur, & ex tepidis, & veteraſcẽtibus timor noſter augeatur, qui totus ſcopus Grauinæ fuit, non deſidiam fouere ex laxorum cœtu, ſed humilitatis argumentum præbere, ne vnus præ alio inflaretur: & ſi nunc non videatur in aliquibus aduerſus operoſa vigor ſtrenuus, ita vt caries deprehendatur in arboris medulla, iam tuo duplici remedio vtemur, Vindiciane medice, quotidianæ innouationis, & memoriæ obligationis noſtræ, quod ſi præ ijs quos fingis tuos clientes vis eſſe præſeruatiuum, pro alijs curatiuum, iam apparet eo tendere diſcretionem iſtam, vt ſtatuatur iterum in te ſupercilium Phariſæorum, ſe ipſos commendantium, cæteros vero aſpernantium, quod meritò reſpuent à te ſuperexaltati, ne à iuſti-

tia excidant, tuas adulationes exufflantes.

Epilogans vero primum ſui diſcurſus membrum ſic concludit Vindician *Itaque attentus lector Grauina errorem perſpicuè cernit, cum defectionis ſeu regularium, ſeu ordinum cauſas in annorum detrimenta conijcit. Anni ſolum corporis vires atterunt, vt animæ deſiderijs amplius obſequi nequeas, quocirca ab actiua ad contemplatiuam homo ſe transferre cogitur; minimè vero pigreſcendo ſtationem ſuſceptæ militiæ deſerere.*

VIND.

TVRT. Stultitiam Vindiciani, non errorem Grauinæ deprehendet lector diſcretus, ſi quæ hucuſque dicta ſunt attendere velit, nempe, non annoſitatem, vt ſic, cauſam eſſe defectionis, cũ etiã in multis ſit cauſa profectus, ſed annoſitati adiũcta mortalitas noſtra, intrinſeca, & extrinſeca incẽtiua ad delinquendum, ipſaq; ſuccumbens voluntas ſua libertate in multis teporem cauſant. Quæ cum ſint omnibus cœtibus cõmunia, non apparet alicui cœtui ſingularitatem eſſe conceſſam, niſi probetur, vt ſenectus detur ad conſolidandas virtutes, vt procedente tempore nunquam experiatur virtutum detrimenta, niſi ſpeciale producatur priuilegium.

VIND. Alterum impertinens ad quæſtionem dicit Vindicianus *eſt Dei in mortales ſapientiſſima prouidentia, quæ dum nouos in vineam ſuæ Eccleſiæ operarios ſubſtituit, ac ſingularibus donis inſtruit, antiquiores obſcurare lippientibus oculis videtur. nulla hinc profecto veteribus negligendi ſpiritum ſuæ vocationis neceſſitas imponitur, quin imò nouis auxilijs à veterano excitari, à laſsitudine reſpirare, ac veluti afflantibus Fauonijs intime recreari, ac cœleſtibus ſolatijs affluere debebant. ſicut enim frigus niuis in die meſſis, ſic legatus ei, qui miſit illum, animam ipſius requieſcere facit; eademq; conditio erit illorum, quorum bono legatus mittitur.* Quod eiuſdem Grauinæ probat teſtimonio, dum ait, quod *veterum religionum maxima laus, quod nouas parturiant &c. & Nouarum maxima pietas eſt, quod ſeneſcentes parentes adiuuent, & inſtaurent.*

Prou. 25.

TVRT. Accidit in hoc diſcurſu quod Chiroſopho, qui, quum videret Regem Dionyſium cum aliquot familiaribus ridentem, ipſe quamquam longo abeſſet interuallo, nec audiret pariter riſit. Rogauit Dionyſius, *num audiret, quæ dicerentur?* negauit. *Cur igitur,* inquit, *rides? quoniam perſuaſum habeo quicquid iſthuc eſt quod inter vos agitis, eſſe aliquid ridiculum.* Cum te ridentem video Vindiciane, & ſi propter diſparatorum, quæ longo interuallo diſtant copulationem, fatear me te non audire (non entis enim intelligentia eſſe non poteſt) vix riſum cohibere potũi, & ſi percunctateris, *ſi te non audiui cur rideo?* in prompto reſponſio, *quia ridicula agis.* Quid magis ridiculum, quam ex diſcurſu plano Grauiniano, fingere Centimanum Gyam? dixit Grauina duo. Primum in vita ſpirituali, iuuenilem feruorem ſenilem exuperare, & hoc pũctum diſcuſſum eſt. Secundum, operarios nouiſſimos ex Dei gratia pares fieri veteribus ijs, qui portauerunt pondus diei & æſtus. Quid tu colligis, vel quem Centaurum efformas? *Deus in ſua vinea nouos operarios ſubſtituit,* & addis amplificando (ſoles enim è culice camelos facere) *& ſingularibus donis inſtruit, vt lippientibus oculis* (quales tui ſunt, & tui ſimilium) *antiquiores obſcurare videatur, ergo tantum abeſt, vt veteribus neceſſitas neglectus ſuæ vocationis imponatur, vt potius nouis auxilijs, à veterano excitetur, recreetur, refrigeretur, tamquam à Fauonijs, legatis fidelibus, filijs pientiſſimis.* Si feſſos operarios, vel laſſos milites à cultura, vel exercitu Grauina dimiſiſſet, ſocordia fuiſſet: nunc verò cum ex remuneratione pari, tam ſenes quàm noui operarij, pares efficiantur (& ſi aliqui ſocordes in veteribus, vt & in nouis ordinibus deſignentur) in vtriſque ſunt tamen ſolertes & diligentes qui mercedem accipiunt, mutuamque ſibi ſub-

Lib. 6 Apo.

ſubminiſtrant operam, impartientes ſibi, ſecundum quod acceperunt multiformem Dei gratiam, vt nullo modo, niſi ridiculè, ex hoc diſcurſu, ob nouorum ordinum inſtitutionem, & parem cum veteribus in denario diurno accipiendo mercedem, concludi poſſit, neceſſitatem impoſitam deficiendi à ſuæ vocationis perfectione, propter aliquos laſſos, ſocordes. non niſi imaginariè perſuaſam, ſed potius ipſos lapſos, & laſſos ex inuitatione mercedis ad currendum fortiter in huius vitæ ſtadio ſatis inuitatos.

§.VI.

Argumenti Turturis confirmatio, nempe alicubi, & aliquando, fruentibus Gentilibus, Hæreticis graſſantibus, Monaſterijs ſolo æquatis, aliquos regulares relaxari potuiſſe, vt propterea ſcandala ijſdem obijcere, veteribus ordinibus inhumanitas iudicetur.

VIND. HOc ſextum vt vltimum argumentum adhibita diſtinctione confutare ſtudet Vindicianus, dicens: *Defectionis in ordinibus neceſſitatem Grauina etiam ex damnis colligit, quæ plerique inter hæreticos & Barbaros perpeſſi ſunt, quamuis autem calamitates latè explicet, cum vmbra tamen propria digladiatur,* ſubdit: *cum Grauina defectionis neceſſitatem ex damnis colligit, quæ veteres ordines paſſi ſunt à Barbaris, & hæreticis; vel loquitur de numero perſonarum, quæ à talibus damnis immunes ſunt, vel de violatione regularis diſciplinæ, ex hoſtium irruptione parta. Si primo modo loquatur: fauent loca à Grauina adducta. Quomodo ſi inueniatur granum in botro: educam de Iacob ſemen, & de Iuda poſſedentem montes meos &c. quæ loca oſtendunt, alibi granum ab impijs attritum cum tanto fœnore multiplicaſſe &c. Si de defectione in diſciplina loquatur, magis debebat effloreſcere, cum martyrum ſanguis ſemen ſit Chriſtianorum, & diſciplina potius perſecutorum perficiatur, quam labefactetur; & ex virtute religioſorum heroica de hoſtibus triumphando, religioſi quàm maximè effloreſcunt. illeque ordo ſuſpicitur magis, & amabilior, cuius plura in oculis viua & recentia fortitudinis ac ſanctitatis exempla refert. Nihil ergo argumentum Grauinæ à perſecutionibus ductum concludit.* Isa. 56.

Dicamus Vindiciano quod ſcripſit Auguſtin. *Primo fuit impetus perſequentium, modo remanſit maleuolentia cogitantium: tempora ſunt in Eccleſia perſecutione diſtincta. Contra martyres fremuerunt tyranni perſequendo, contra eoſdem fremunt maledici inſultando: illi contra perſonas eorum, iſti contra ſodales, & contubernales eorum.* Vtramque defectionem amplexus eſt diſcurſus Grauinianus. in prima Vindicianus conuenit cum Grauina, in ſecunda perperam eundem impugnat. Cum imminutione perſonarum, & cœnobiorum pauci numero derelicti, & inter paucos infirmiores, qui procedente tempore, in tanta caligine, & funeſta perſecutorum tragœdia, abſcondi potius cogebantur, quàm vel diuinas laudes in choro publicè canere, vel alias diſciplinæ Monaſticæ exercitationes frequentare, ſic tepeſcere in infirmioribus cœpit rigor obſeruantiæ regularis. Sed nec mirum quando perſecutionem aliqui non tolerantes conſenſerunt iniquis. Vnde & pro vtriſque illud martyres vſurpant. *Humiliata eſt in puluere anima noſtra,* hoc eſt (Auguſt. interprete) *inter manus perſequentium,* noſtra cœnobia ſolo æquantium: *adhæſit in terra venter noſter, id eſt, carnales & infirmi* ex eodem, *vt os Eccleſiæ in ſanctis ſit, venter Eccleſiæ in carnalibus ſit: ſed os Eccleſiæ* (ſubdit idem) *eminet, venter abſconditus tamquam mollior, & infirmior, in quo enim fortiter perſiſtebant martyres inuicti, ab eo infirmi grauiter decidebant.* nec mirum de iſta diuerſitate fortium & infirmorum, *cum ipſe liber qui prophetæ ori dulcis videbatur, ventri euſdem amarus erat. quid eſt hoc?* inquit Auguſt. *quia præcepta ſumma, quæ accipiũt ſpirituales, nõ acci-*

TVRT. In Pſ. 69. In Pſ. 43. Ezech.

accipiunt carnales, & de quibus gaudent ſpirituales, contriſtantur carnales: quid ergo infirmos traducit Vindicianus, iam ab iiſdem martyribus deploratis iniuria martyrum eſt, cum ventrem hunc, hoc eſt, infirmos in terram ipſe abſcondat, vt vltrà quod humilientur non habeat; Vindicianus vltra terram quærat vt hæreat venter, non vt humiliet ſed obruat, imo inuſitato crudelitatis genere, abſconditum ventrem reuerſet, vt Turcico more, funibus, & flagellis maledicentiæ detrahentes percutiat. Nec ſanguini martyrum inſultet, quod cum ſit ſemen virtutum & heroicarum actionum, in his locis vbi paſſi ſunt non floreant, vt obijcit ſine probatione, nam etiã Abrahæ dictum eſt. *ſemini tuo dabo terram hanc*] *& tanto interuallo temporis abſque pueris manſerat, minuſq; apta generationi Sara fiebat*, vt ponderauit Chryſoſtomus & admonet alibi quod quando *Dominus aliquid pollicetur, & ſi diuerſa his quæ pollicetur videamus in principio euenire, non turbemur, neque enim poſſibile eſt vt ad finem vſque aberrent*. Iam iacti ſeminis in ipſa Germania ſanguinis martyrum abundanter fructus ſperatur, vt erat ab initio, cum vetuſtis ordinibus cœnobia ab Hæreticis occupata, Inuictiſſimus Imperator Ferdinandus Auguſtus reſtituenda procurauerit, hoc vnum cupiunt martyres, ne aſtu inuidiæ, ſimultatis, vel alijs humanis, & ſecundum carnem affectibus & huius ſeculi legibus, eorum ſemina quin in flores & fructus erumpant, præfocentur.

Gen.c.11. Chr.ho.38 Idē ho.53.

At tandem poſt refutationem elumbem argumentorum Grauinæ deficientiam laſſorum oſtendentium, adæquatam, vt putat cauſam eiuſmodi tradere, ore maledico extimauit, dicens.

Verum aliud hic ſubeſt ſecretum, quod Lynceos Grauinæ oculos minimè fugit, ſed calamus euulgare detrectat: Videlicet incauta cum Eccleſiæ hoſtibus familiaritas, quorum prophana, & ſcelerata colloquia plurimum ad impietatẽ proficiebant, & vt Cancer in viſcera ſerpebant. Iſtorum venena de Babylonis poculo, ori mellea, cordi fellea, portentoſos veluti phraneſi eorum ſaltus de excelſo in abyſſum, de ſolio in cloacam, de cœlo in cœnum, de clauſtro in ſeculum, de paradiſo in infernum procurauerunt. Hæc Aconita non modo Monaſteria, ſed integras ordinum Prouincias exhauſerunt, & lectiſſimam Eccleſiæ portionem in Tartari ſpolia verterunt. Nota mortalibus loquar, eandemq; ſacrorum ordinum perniciem, ſi in argumento ſuo Grauina produxiſſet, omnes Peripateticorum demonſtrationes ſuperaſſet.

Ber. ſer.63 in Cant.

Si nunquam te hæreticis iunctum agnouiſſem, ex hoc procedendi modo Vindiciane te hæreticum coniectaſſem, dum velut laruata ſimia catholica documenta dare fingis, & religioſorum catholicorum (vt eadem fidelia cum cæteris hæreticis dealbentur) nomen tam turpi titulo hæreticæ conuerſationis infamas. *Amici Iob* dicit Gregorius *quaſi dum conſulunt, inuehunt; hæreticorum figuram exprimunt, qui ſub ſpẽcie cõſulendi agunt negotium ſeducendi*, vnde, vt fabricatores mendacij, & cultores peruerſorum dogmatum detecti ſunt. Non erat efficacius argumentum ad alienandos catholicorum animos à religioſis, & hæreticis iubilationis materiam miniſtrandi, quã eoſdem fingere religioſos habere ſocios & domeſticos; cumque tu Vindiciane ad ipſorum caſtra pertinere coniecteris, vt excuſabilis fiat à te tuiſque ſymmiſtis eorundem malitia, vel culpam extenuando; vel religioſorum ſtatum pernicioſo eorum ſtatui exæquando, tam inſigne mendaciũ fabricaſti. Tibi nota, quia à te inuenta, loqueris. Affingis religioſis ex familiaritate ficta, hæreſeos non leuem ſuſpicionem, ne tu tamquam hæreticus ſolus impetaris, vel religioſos ſub vno faſciculo cum hæreticis alliges. *Notata ſunt* vt dicam cum Tertull. *etiam commercia hæreticorum* (de quorum grege es) *cum Magis quamplurimis, cum circu-*

24. mor. c.1.

De præſc c.43.

circulatoribus, cum Aſtrologis, cum Philoſophis curioſitati deditis, nunquam notata religioſorum, cum hæreticis tuis commercia, tāto ordinum, & prouinciarum, & ſelectiſſimæ portionis Chriſtianæ (vt iactant tua ampulloſa, & ſeſquipedalia verba) detrimento. Cum ergo non ſit materia quam impetas, & carpas,

Quid dentem dente iuuabit
Rodere? carne opus eſt, ſi ſatur eſſe velis. dicebat Poëta Martialis in obtrectatorem, nō habentem calumniandi materiam.

Pergis deinde pluſquam pictoria & poetica licentia, addens & tertiam hæreticam in regulares hæc effutiendo.

VINDO. *Sed enim quem Grauina perditorum ordinum auctorem accuſet? Regularem an hæreticū? Ille oua poſuit, hic excluſit: iſte tibia cecinit, ille ſaltauit: vnus ſirenes & ſaliaria ſacra inuexit, alter cupidius inuaſit: ſicam hæreticus ſub oſculi blandimentis lateri infixit, Monachus ictum non cauit. Quæ vtrinque neceſſitas potuit in mutuam perditionem exurgere? Effrænata voluntatis libido. Hic tu Grauina, non in recentium dūtaxat, ſed veterum quoque ordinum poſtibus infige Maronianum illud Acroama: Diſcite iuſtitiam moniti: & feſtiuum illud ſcholium appone. Afferta noſtra ſcandala veſtra ſint, hoc eſt; ſeruiant vobis, vt nunc ſeruit Deo veſtra præſeruatio.*

TVRT. *Sanctus quiſque cum caditur* (dicebat S. Hilarius) *non humilitatis ſuæ qui caſus eſt, ſed inſolentiæ eius qui cædit miſeretur, vt à vaſano filio pater, vt ab amente ægroto medicus contumeliam paſſus, dolorem non ex eo quod perpeſſus fuerit ſentit, ſed ob id quod ille quem ſanum eſſe cuperet, iniuriam ſibi vaſanus intulerit.* Non tam iniurijs quam tua inſolentia, væſania, & amentia commouetur Grauina, qui te ſanum cuperet, & in Eccleſia eſſe tamquā morigerum ſuum, non carpentem ſua illuſtriora membra. Petis. *quis ordines magis perdidit hæreticus an regularis?* Reſpondet Grauina: *Hæreticus plus nocuit, quàm malus & peſſimus regularis.* hic malo exemplo ſuadet, ille quoque & falſa doctrina, & potētia opprimit. vnde S. Gregor. exponens ea verba de oppreſſis & quibus nocumentum infertur. *Propter multitudinē calumniatorum clamabunt, & eiulabunt propter vim brachij Tyrannorum*] ait. *Quod quiſquis male viuere ſuo nos exemplo compellit, adhuc in nobis voce calumniatoris vtitur. Quiſquis verò peccatum ſuadens etiam terrere nos appetit, iam contra nos brachio tyrannidis ſæuit. aliud eſt enim vitia ſuadere viuendo, aliud iubere terrendo. Dum ergo exempla malæ actionis aſpicimus, quaſi adhuc ſtrepitum calumniatoris audimus, dum vero vi peccare cogimur, iam Tyrannum in corde ſuſtinemus.* ſi qui regularium aliquos perdiderunt malo exemplo, nec totam communitatem deſtruxerunt, neque Cœnobitas occiderunt, nec materialia templa & religioſorum domos euerterunt, at vt dicit P. Richeomus Societatis Ieſu in Idololatria Hugonotica, Hugonoſticorū veluti *ferarum immanitatem ſenſerunt ſimul Dynaſtæ, plebei, viri, fœmina, puellæ, viduæ, virgines, ſenes, clerici, religioſi, Sacerdots, Epiſcopi, Abbates &c. non eſt facultatis meæ recenſere innumerabiles omnium ordinum homines innocentiſſimos à veſtræ factionis reformatæ, captos, fortunis omnibus ſpoliatos, vinctos, vexatos, contrucidatos &c. quæ porrò tantæ crudelitatis cauſa? alia nulla prorſus, niſi quod orthodoxam fidem, ac religionem Catholicam religioſè tuerentur.* nec id ſolum in Anglia, Scotia, Belgio, Germania, Polonia factitatum eſt, ſed & in Gallia: cuius rei, inquit, *teſtes Picardi, Andegauenſes Nortmanni, Biturgenſ. Pictau. Santones Cardurcen, Burgund. Lugdunenſes &c. ipſa quoque elementa orbis, quæ tali carnificina ſe contaminari ac funeſtari perſenſerunt.* Quis ergo auctor Vindicianæ, perditorum ordinum regularis an Hugonota? & quantum attinet ad mores, plures perdidit, vnus halitus draconis illius à fide & religione apoſtatæ, qui etiam traxit tertiam partem ſtellarum

In Pſ. 118. in ea verba defectio tenuit me.

Iob c. 35.

26. mor. c. 10.

Lib. 2. c. 26.

Digitized by Google

larum cœli, vale dicendo Monaſticis votis, Monachos, Moniales, nec non & clericos inceſtuoſis copulis iungi poſſe falsò ſuadendo, quàm ex omnibus ordinibus collecta obſcęnorum multitudo vnquam prauis exemplis perdere potuerit puſillos. Magis corrumpere potuit & deprauare Cœnobitas ſuaſor corruptus voluntate & intellectu, quàm ſolo affectu deprauatus. Quicunque in Eccleſia libidinoſus eſt, ſi deprauata voluntate libidini ſeruiat reluctante conſcientia, iudicat ſe intemperanter facere, & ſaluo fidei iudicio, Dei ope rurſus inflecti poteſt ad ſtudia caſtitatis: ſed excucullati apoſtatæ, Moniales ſacro velamine abiecto, ſacerdotes, & clerici cęlibatum execrati, Hugonotiſmum Vindiciani profitentes, ne dum appetitu carnis, & affectu corrupti, ſed etiam intellectu, tāquam triplici ſatyriaſmo intellectus, volūtatis, & carnis, maiori impetu ad obſcęnitatem anhelant, id perficientes, quod ſine remorſu eſſe faciendum, animis hæreſis inſtillauit. Idem in corruptione Monaſticæ diſciplinæ contigiſſe dicendum eſt, plus enim nocuit, chori deſtructor, ieiuniorum eliminator &c. quam quod infirmi Monachi firmo exiſtente iudicio de ſacris obſeruantijs religioſiſſimè ſeruandis, ab iiſdem ex fragilitate, veterata conſuetudine, vel malitia deflexerint. Quomodo ergo Regularis poſuit oua, & hæreticus exeluſit? &c. miror quod non addideris [regularis adhibuit tormentarium puluerem, & globos æneorum tormentorum, hæreticus ignem admouit: Regularis ſemina prauæ doctrinæ veſtræ ſuppoſuit, Hugonotus fouit & excepit pullos, & inter cæteros Vindicianum iam eierati Monachi ſobolem, vt certè,

Ouo prognatus eodem.

Non ſecus ex Leda, à Ioue compreſſa, ouum illud peperit, vnde Gemini quoque prognati Caſtor & Pollux. Decantatum prius per Germaniam in hæreſis Lutheranæ initio: *Eraſmus innuit, Lutherus irruit, Eraſmus parit oua, Lutherus excludit pullos, Eraſmus dubitat, Lutherus aſſeuerat, vel Eraſmus lutherizat, vel Lutherus eraſmizat.* & tu Vindiciane diſſimile tanquam ſimile formaſti, diſſolutis Regularibus fermè tribuens initia hæreſum, vt ſimili deſinentia cantillarent turbæ, videlicet [vel Monachi hæreticizant; vel hæretici Monachizant] cum nec prauæ doctrinæ regulares quantumuis diſſoluti oua ſuppoſuerint, vel tibijs cecinerint. Quod ſi vnus Lutherus innumeros pullos excluſerit, nō ex ouis religionis, ſed ex ijs, iam intra ſe conceptis iam pridem hæreſibus, excluſit. Hoc tamen non in culpam religionis refunditur, ſed prauæ Luthericæ voluntatis, vnde nō eſt cur ex Vindiciana obiectione erubeſcat à Sanctiſſ. Auguſtino fundata religio Illuſtriſſima. *Non erubeſcant in me qui expectant te Domine &c.* [*dicebat Dauid*] hoc eſt S. Auguſt. interprete. *non ſic affligar ab inſurgentibus perſecutoribus, non ſic obterar ab inuidentibus inimicis meis, ab oblatrantibus hæreticis, qui à me exierunt, quia non erant ex me: nam ſi fuiſſent ex me, mecum forſitan permanſiſſent: non ſic eorum ſcandalis premar, vt erubeſcant in me, qui expectant te Domine virtutum.* Nec ſcandalorum oua in hæreſim neceſſario rerum ordine erumpunt; nam nec releuat Caluinum & Lutherum dogmatizantes, *rectius facere ſuos proſelytos, nullo modo vinculis voti caſtitatis aſtringi, quia impudicitia deprehenditur in religioſis, Deo dicatis perſonis* (quam falſo proinde dicunt à Cęlibatu emanare) nam quod multi licentioſè, & flagitioſè viuant, eorum culpa eſt, ex effręni libidine, cum è contra innumerabiles viros religioſos, & moniales vitam agere caſtiſſimam experiantur. Quomodo ergo ex hac effræni libidine, tamquam eſſent ſibi inuicem cauſæ, concludis Vindiciane, *hanc vtrimq; ſubminiſtratam operam, regularis & hæretici in mutuam*

Pſal. 68.

Calu. l. 4. c. 31.

Luth. ſer. de Matrim.

mutuam perditionem prorupiſſe? cum vnum ex alio nequaquam ſequi ſit demonſtratum, & demonſtratio à te nō ſit percepta, cum neſcieris occaſionem à cauſæ ratione ſeparare. De te tuique ſimilibus hæreticis ſcriptum eſt: *oua aſpidum ruperunt, qui comederit de ouis eorum morietur, & quod confotum eſt, erumpet in regulum*: rumpunt enim oua ab hæreſiarchis parta miniſtelli doctrinā euulgando hæreticam, vnde ex ouis ruptis; erumpentibus vel excluſis ſerpentibus letho dedantur rumpentes, & multò magis comedentes. Quod vero confotum eſt, auxilio, opibus, adulationibus erumpit in regulum, cuius afflatus, vel proxima quæque loca ſæuiſſima lue corrumpit. In tuis ergo poſtibus nullum Maronianum Acroama, ſed propheticum memoratum dictum affigendum, vt diſcas hæreticos oua concepiſſe & fouiſſe, & erupiſſe regulos, nullo modo regulares ſuppoſuiſſe, & veſtrates excluſiſſe, & ſi Gallus es Hugonota vel de Britannorum vicinia, vel de cubilibus leonum, vel montibus pardorū timendū, ne ex ouis erumpat Baſiliſcus. *Eſa 54.*

CAPITIS NONI:

ANIMADVERSIO.

Vbi Vindicianus redarguitur, Grauinam arguens quod Regularium ordines hodie vniuerſim florere ſancta contentione ſuſtineat.

SVMMA CAP.

Ex externis quoque ſpiritualibus exercitationibus florentiſſimus Religionum ſtatus oſtenditur: & difficile eſt probos ab improbis Regulares velle diſcernere, ex recto vſu donorum & virtutum exercitio interiori, mortificatione &c. cum intentio operantis cognoſci nequeat. Nec ad internas oportet nos conuertere notas, videlicet interioris crucis, mortificationis, & huiuſmodi, quod & hæretici faciunt; ſed opus eſt eaſdem cum exterioribus pœnalitatibus, & exercitijs copulare. Ex palmis martyrū floridus ſtatus earundem demonſtratur, quorum martyria eludere Iulianica imitatio eſt. Similiter ex incruento martyrio auſteritatum, ieiuniorū etiā &c. oſtenditur florens, quæ tanquam à Spiritu Acediæ proficiſcentia reijcere, Iouinianicum eſt. Ex diuinis alijs chariſmatibus & donis Dei ſimiliter comprobatur: ſic ex titulis, prorogatiuis Magiſtrorum, ex regularibus aſſumptis ad Eccleſiaſticas dignitates, in quas inuehi de hæreticorum officina prodit. Aliæ regulæ dignoſcendi obſeruantes ab inobſeruantibus Religioſis ab Anonymo traditæ, diſcutiuntur.

A Iunone Iouis Germana, & coniuge Troianis illud dictum affixum eleganter Poëta expreſſit, dicens:

Pacem orare manu, præfigere puppibus arma, *Lib. 10. Æneid.*

ſignificare volens ideò Troianos ſupplices eſſe Italis, vt mentirentur amicitiæ, & cōcordiæ fœdera, quò ſecuros nihilque mali metuentes ex improuiſo adortos ſubigerent & opprimerent. Conuenienter tibi idem adaptatur carmen Vindiciane, qui ſimulata beneuolentia erga Societatem, & publicata erga veteres ordines inimicitia, & perniciem vtriſque moliris, & ſub amicitiæ prætextu ad omnes, occaſionem eiuſdem Societatis ſimulatū ſumēs patrociniū, te præparas ad lædendum omnes religiones veteres, & nouiſſimam Societatem.

VIND. Primo ergo adoriris in hoc capite Grauinam, dicendo. *vt Bellarmini lachryma magnifico ſolatio ſiccarentur. Grauina ſolerti mentis induſtria ſacrorum ordinum origines, progreſſus, præſtantium virorum facinora laudeſq; in aceruum congeſſit, vt epitomen ex omnium regularium chronicis compilaſſe videretur. Hac relationis ſeries titulum operi impoſuit, hac Turturis exultatio. Eſt & triumphus hac Bellarmini in querela de Regularibus, veluti Nilo AEgyptus affatim inundatur. Vbi nunc vetus propoſitum gementis columbæ zelum, quoad fieri poſſit excuſandi? abite in peſſimam rem ſuſpiria & lacrymæ, Grauina monſtraturus eſt ordines illos, quos Cardinalis deflebat, non modò ſemper floruiſſe, verum etiam iā noſtra ætate florentiſſimo in ſtatu verſari,* & ad hoc verba, & probationes Grauinæ refers, & ſtatū quæſtionis in hoc *Ex 1 p. c. 3. præfat. ad lect. & c. 2*

con-

conſiſtere ſubdis, videlicet: *Cardinalis negat ſine laxitate, & ſcandalis rem ſuam agere. Grauina affirmat & gloriatur.*

TVRT. Non vt non ſiccaret lacrymas Bellarmini plangentis imperfectos in vnoquoque ordinum ſtatu, Turturis opus elaboratū, ſed vt cum planctu exultationem admiſceret, & florentis ſtatus eorundem oſtenſione, vt lamenta cum muſica temperarentur, ipſarumque lacrymarum acrimonia ex doloris æſtu effuſarum, ex iubilo dulcoraretur, & ex eodem fonte, mirificè amaritudo cum dulcedine emanaret. An hæc Bellarminianarum lacrymarum non tam excuſatio, quàm defenſio? cur ablegas lacrymas, quas etiam Turtur aſſumit ad gemendum imperfectos? an non ſufficiunt, quæ de ortu, progreſſu ordinum vſque nunc ſcripta ſunt ad lætandi materiam miniſtrandam? miniſtraturæ proculdubio, ſi in hoc compendio etiam poſteriorum, & horum temporum, glorioſa regularium facta legere præuentus morte Cardinalis potuiſſet. Nec erat quod carperes Grauinam tanquam Epitomarium chronicorum, nam vt vera deſcriberet, omnium ordinum monumenta euoluere opus erat, non in aceruum ea coagmentando, ſed in optimam diſpoſitionem redigendo. Et ſi vitio vertas epitomata præclarè geſtorum in vnum redigere, iam explodere neceſſe eſt Eccleſiaſticum, parentum veterum facta heroica in vno capitulo reſtringentem, & authorem lib. Machab. *quæ à Iaſone Cyreneo quinque libris comprehenſa, in vno volumine breuiantem,* niſi fortè in eoſdem authores iniurius, hos libros canonicos (vt tui ſymmiſtæ faciunt) è diuinorum librorum albo expungas.

Cap. 40. 2. 4. 2.

Iam vero quod properas ad diſpiciendas Grauinæ probationes, & hoc ipſe cupit, vt clarius veritas eluceſcat. Dicis ergo

VIND. *Statum quæſtionis in hoc cardine verſari, quod Cardinalis negat non ſine laxitate & ſcandalis Regulares rem ſuam agere, Grauina affirmat & gloriatur.*

TVRT. Quod Cardinalis id affirmarit, id ex deſiderio vniuerſalis profectus affirmauit, quod erat paucorum defectus generalitate quadam extendere ad multos, vt ſuperius dictum eſt. Grauina verò reſpexit ad id quod ad floritionis naturam attinet, quæ & multos ramos ſiccos ſecum compatitur. *Humana mentis natura eſt* (dicebat Hil.) *vt ſi cogitatione aliquid contemplemur, talem ſe nobis vnaquaeque ſpecies exhibeat, qualem & eam cogitando formemus: quoquo enim mentis noſtræ oculos intenderimus, idipſum in quo defixi ſunt, referunt ad ſenſum, & vt planius intelligi id quod dictum eſt poſſit, afferemus exemplum: Si quis hyemis die ver cogitauerit, & ornatum eius lumine mentis inſpexerit, oblitera ta hyeme, in qua ſit atque algeat, totum ei in ſenſu ſuo ver cum habitu ſuo ornatuq; conſiſtet, adeo mentis oculi oculis corporalibus præſtant, vt ineunte in nos obliuione præſentium, totos obtineat quodam quaſi animo præſumptus vſus abſentium.* è contra ſi æſtatis tempore hyemis inclementiam cogitauerit, omnia poma & truncos arborum algere, ſiccari, exiſtimabit, ac ſi nix ac gelu, ſuper amœna vireta concreta eſſent. Si res ex affectu penſanda eſſet, vterque à cauſa caderet, quare, nec mirum ſi columba fletus emittere ſolita omnia algentia eſſe iudicarit, & Turtur vel ipſas languentes vineas, floridas exiſtimarit. At quia non ex affectu, ſed re ipſa iudicium ferendum eſt, probationes examinandæ, earundemque eliſiones ponderandæ ac diſſoluendæ. In Pſ. 130.

VIND. Præmittis ergo quod, *quicquid de florentiſſimo religionum ſtatu Grauina adduxit, præſentem Regularium vitam, moreſq; concernere debet.* Quare paulo infrà ſubdis. *In ipſo tractationis veſtibulo magnus & dolendus eſt Grauina lapſus, quod plurima ſanctitatis, doctrinæ meritorum, & miraculorum exempla comportet, ac illis qui ſuperioribus ſeculis vita ſua periodum*

dum abſoluerunt, nequaquam enim inde licebit concludere hodie quoque eorum poſteros virtutibus, & prodigijs excellere, & probas ex author. Greg. qui quamuis libros de ſanctis Italiæ ſcripſerit, grauiter de ſuæ ætatis clericis, grauiter de ſecularibus lamentatur. Et & S. Felicitatis comparatione fœdius poſteritatem deſciſcere à maiorum laudatiſſimis veſtigijs, ac potius degenere probari. Bellarminus vero, non eos qui ante Concilium Tridentinum vixerunt deflet, ſed viuentium ac militantium in ordinibus conditionem.

VIND. Ergo iam me prouocas ad chronicorum exhibitionem. vt non niſi à tempore Concilij vſque ad præſens, floruiſſe & florere demonſtrem ſaltem nomina & inſtituta breuiſſimè attingẽdo. ſed iam id præſtitum 2. part. Turturis in enumeratione illuſtrium perſonarum etiam poſt Concilium vſque ad præſens in ſingulis ſacris Ordinibus, & in eorundem chronicis diffuſis inſpicere poteris. & inferius multa te importunè flagitante in diſcuſſione tui 17. Capituli, proponentur, quæ os tuum oppilabunt.

De Helena loquens Theocritus dixit. *Satis florentem dici potuiſſe Lacedæmonum Rempublicam, quia vnam ſolam Helenam produxiſſet*, & eloquentiæ parens ad Catonem. *& ſi* (dicebat) *in ciuitate noſtra multi Catones non eſſent, in ea vnum extitiſſe mirabile eſt.* Ep. 179. At non vnam Helenam, vel vnum Catonem, ſed innumeros deprehendes viros glorioſos in omnibus Ordinibus vſque ad noſtra tempora. Si piget chronica euoluere, ſaltem ſepulchra percurre, non in vna vel altera Prouincia, ſed in omnibus quæ ſub cœlo ſunt inſignium Beatorum, & perfectorum monumenta occurrent, vt in vnoquoque illorum affigi poſſit illud Epitaphium. *Adam maximus ibi inter Enacim ſitus eſt*, vel vt alia habet verſio. Ioſue 14. *Homo maximus & clariſſimus inter gigantes* his (etiam quando imperfectorum vitia S. Gregorius arguebat) operum ſanctitate, & virtutum ſplendore ſi non inferioribus, ſaltem paribus, ſuos dialogos impleſſet. Quid naſutulus Vindicianus? *Eſt qui accuſat vos Moyſes, dicitur immorigeris*, ait Vindician. *fruſtra igitur Grauina, ſeu potius eum ætatis noſtræ dedecore Heroum antiquorum agmina ducit*, nemo enim de illis ſcrupulum, aut quæſtionem mouit.

Sed dum hoc dici immorigeris fateris Vindiciane, euidenter immoriger demonſtraris, qui omnia confundens, cœlum cum terra miſcere contendis. Nec (vt carpis) Grauina cum ætatis noſtræ dedecore, Herorum antiquorum agmina ducit, de quibus nullus ſcrupulus, nulla quæſtio, ſed præſentium temporum, & ætatis ſuæ denſam turbam, perfectorum virorum, quam calculo tuo vix numerare valeas, in apertum produxit magno omnium religionum & Eccleſiæ totius gloria & ornamento. **TVRT.**

I. Probatio Grauiniana eluſa à Vindiciano, roboratur, & multos bonos, cum paucis malis admixtos (quicquid Cenſorinus Cato muſſitet) reperiri demonſtrat.

§. I.

Primam ergo probationem florentium religionum ab Indicis peregrinationibus & profectibus deſumptam aggrederis, dicendo *te impium fore ſi quicquam iſtorum inficiari velis, cum Grauinæ oſtendere incumbat omnes talium ordinum alumnos, vel maiorem, vel tertiam ſaltem eorum partem memoratis Heroibus ſimilem reperiri. In magna, inquit, domo Apoſtolus, etiam Vaſa lignea & fictilia inuenit, ſed Grauina pro ſua in omnes Regulares beneuolentia cum Thoma Bozio pauca agnoſcit, vt vix in aliquem numerum cogenda. Quocirca*, ſubdis, *mei officij erit cum Cardin. Bellarmin. ſelectorum vaſorum numerum iuſtis calculis ſupputare.* **VIND.**

Tu diuerticula & anfractus verborum reperiſſe, triumphaſſe eſt. Doces ergo velis **TVRT.**

Digitized by Google

nolis,admiſceri in religionibus tot Heroibus diſſimiles,ac proinde vaſa lignea cum fictilibus inueniri: Et ſola contentio de horum exceſſu ſupereſt. Et vbi eſt quod hucuſque non lacrymis columbæ, ſed Crocodili, vt mactes,& perdas, penè corruptorum ordinum ſtatum deploraſti, Michææ tibi partes impoſitas aſſeuerans,vt botrum vnum in vineis reperire diffideres? Acutus diſputator exiſtimabitur Vindicianus, qui contradictoriæ ſuæ poſitionis oblitus,tam cito à ſententia ſua volubili leuitate diſceſſit.& vt fucum facere lectori videatur,mixtionem tandem fatetur,& ad ſuperexceſſum imperfectorū ſupra perfectos & Heroicos,ſtatum quæſtionis immutando,ſermonem dirigit, & ſe triumphaſſe putat, ſi ſuis calculis hoc reperiat.Sed vide manifeſtam inconſtantiam.Hucuſque Vindicianus de multitudine ſcandalorum & deficientium ab inſtitutis, longiores ſermones protraxit, nec tantum exceſſum,quantum cupiebat reperit, nunc de ordinarijs religioſis viuentibus nouam quæſtionem format,ſi à dictis Heroibus excedantur,an ipſos potius excedant.

VIND. Arripis ergo calculos ad ſupputandum Heroes & vaſa iſta ſelecta, vt horum raritatem oſtendas. *Ex Caſsiani ergo inſtitutis, accipis abnegationem ſui cum arreptione crucis, & in eadē crucifixione, & precipuè(ex Gregor. 5. moral.)ambitu, cæteriſque affectionibus per tria vita tanquam tres clauos crucifigendis, attentione(ex Caſario)vel penitus cōcremandis ex ratione holocaſti(cum S. Doct.) per tendentiā ad perfectam charitatem, & remotionem ſollicitudinis à temporalibus.* & ſubdis. *Hic mihi cū Grauina certamen eſt, ex dictorum progreſſu, vel defectu noſtrum duellū diſſoluetur. Si tu mihi plures tali modo crucifixos in ordinibus, vel certè ad eiuſmodi crucis mortificationem aſpirantes, & pro virili ſua adniſos exhibueris, totam Victoria gloriam cum ſumma voluptate concedam. Cardinalis dum pro columba gemitibus fontes inueſtigaret, planè ex iſtius abnegationis menſura Regulares probauit, plurimaque deſiderauit, quorum partem expreſſit, reliqua ſilentij velamine texit.* Inſt. c.34.

TVRT. Optimus calculus cognoſcendi perfectos eiuſmodi ex abnegatione & crucifixione. Vnde Gregorius Papa idem dixit. *Hi ergo in numero perfectionis ſunt, de quibus per Paulum dicitur: Qui carnem ſuam crucifixerunt,cum vitijs & concupiſcentijs.* Sed ibidem docet quomodo perfectionē metiamur, explicans ea verba Prophetæ: *menſus eſt vir latitudinem à facie portæ inferioris vſque ad frōtem atrij interioris extrinſecus centum cubitos,* ait ergo, *quod Redemptor noſter quotidie per magiſtros atque Doctores in menſura perfectionis metitur vitam fidelium, vel in ſpecie boni operis per fidem, vel in ſanctis deſiderijs, per contemplationem,* & infra ſubdit. *Et notandum, quia non dicitur quod intrinſecus, ſed extrinſecus iſta menſurantur, quia Redemptor noſter, cum per nos facta hominum vel approbat vel iudicat,non intrinſecus metitur, vnde & per Euangelium dicit: ex fructibus eorum cognoſcetis eos. Quia enim per hoc quod videmus, cognoſcimus operantis animum, quem non videmus,ſine latitudinem quæ in facie portæ eſt interioris extrinſecus metimur. Cum enim alios conſpicimus largiri eleemoſynam; afflicto occurrere, oppreſſo ſubuenire, nihil in hoc mundo gloriæ quærere, nullis huius mundi commodis inhiare, atque alios videmus carnem domare, lacrymis inſiſtere, verbis cœleſtibus occupari, nihil tranſitorij honoris appetere,quid aliud debemus niſi eos perfectos credere, ſanctos exiſtimare?* Certior hæc menſura tuo calculo Vindiciane, ſi in interiori abnegatione, dignoſcendæ perfectionis rationem agnoſcas. Nam & ſi hæc externarum actionum ſit forma, ſine actione exteriori, non erit norma & notio, qui ſint perfecti cognoſcendi, & ſi hanc ſufficere putas,non mirum, quia in inuiſibilitate Symmiſtæ tui ponunt Eccleſiam, inuiſibiles faciendo notas,& inuiſibilem, Hom. 18. in Ezech. Ad Gal. c. 5.

facit

facis tu quoque. Nonne tu dum viuum membrum deprehendi *à legitimo vſu donorum, & exercitatione virtutum pronunciaſti*, ad interiora & inuiſibilia, confugiſti? id enim non poteſt cognoſci niſi intentio penetretur. Certè plus proficit ad exemplum exterius opus, etiam ſi ſiniſtra intentione maculetur, quàm operantis interior motus ſine vlla exteriori actione. Vnuſquiſq; Illuminatorum iactabat interiorem mortificationem in ſuo corde geſtare, nullum exterioris obedientiæ exemplum vel ſignum exhibendo. Si non operantem hæc exteriora video, quamuis intentionem iactet rectam, non iniuſtè ſcandalizor, ſed ſi hæc extrinſecus operantem, interna mortificatione deſtitutum pronuncio, ſum criminis reus, cum ſanctos ſancta operantes ex Gregorio venerari teneat. Cum ergo externis his mortificationibus & rectis operationibus, Monaſteria tamquam vino torcularia redundent, omnes ad huiuſmodi crucis mortificationem aſpirantes, vel ſi manis tertiam partem, concedas neceſſe eſt, & in maiori parte perfectos (qui erat nouus quæſtionis ſtatus) ſic totam Victoriæ gloriam ex tua promiſſione, non Grauinæ, ſed veritati tribuere, volens nolens adſtringeris. Hæc eadem Bellarmini menſura abnegationis, ad doctrinam Gregorij ſubordinata, Grauinæ propoſitum firmat potius quàm infirmet.

Illud etiam ad confutationem Vindiciani facit, quod dicit Gregorius, explicās quomodo intra partem erant feneſtræ obliquæ, quod *contemplationis, & perfectionis* Hom. 17. in Ezech. *gratia ſummis datur, & minimis non datur, ſed ſæpè hanc ſummi, ſæpe minimi, ſæpius remoti, aliquando eam coniugati percipiunt. Si ergo nullum eſt fidelium officium à quo poſſit gratia contemplationis excludi, quiſquis cor intus habet, illuſtrari etiam lumine contemplationis poteſt &c. vt nemo ex hac gratia, quaſi de ſingularitate glorietur, nullus ſe donum luminis aſtimet habere priuatum: quia in eo quod ſe habere præcipuum putat, ſæpe alter ditior eſt, quem habere apud ſe aliquid non putat.* ſic fieri poteſt vt multi ſint illuſtrati diuinitus & in magna perfectione, quos minimos vel nullos exiſtimamus.

Sed ſint multi ex his imperfectis, Heroibus comparati, adhuc ad pulchritudinem ſpiritualis ædificij conducunt, nam licet ad perfectionem ſex cubitorum non perueniant, tamen ad quinque cubitorum menſuram pertingunt, ait idem Gregor. *A menſura enim* (ait) *cæleſtis ædificij diſtincti* Hom. 15. in Ezech. *non ſunt, nam* (ſubdit) *& pauliſper ſe ab appetitu corporalium ſenſuum abſtrahunt, & per bonum deſiderium in menſura cæleſtis ædificij eſſe memorantur, quia ex voce Eccleſiæ per Pſalmiſtam dicitur. Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes ſcribentur.* Pſal. 138. Qui iterum *per Pſalmiſtam dicit: Benedixit omnes* Pſal. 113. *timentes ſe Dominus, puſillos cum maioribus. Hi itaque & imperfecti ſunt, & puſilli &c. qui & ſi necdum ad ſpiritualia dona proficiunt, vt vel ad perfectam operationem, vel ad ſuccenſam contemplationem animam exerant, tamen ab amore Dei & proximi in quantum capere præualent, non recedunt. Vnde fit vt ipſi quoque & ſi in minori loco, in ſancta tamen ædificatione ſunt poſiti, quia & ſi ad doctrinam, ſi ad prophetiam, ſi ad miraculorum gratiam, ſi ad contemptum mundi plenius exequendum fortaſſe minores ſunt, tamen in amoris, & timoris fundamento ſunt, in quo ſolidantur.* Solos ergone Heroes in ſtructura ſpirituali religionum admiſit, vt minores & puſillos excluderet?

Sed ſit horum imperfectorum & minorum ac puſillorum maxima pars, eundem ordinem ſciat Vindicianus eſſe in religione, qui in arca (quæ eſt typus Eccleſiæ) fuiſſe perhibetur: latitudinem enim habebat arca in inferioribus, vbi erat animaliū turba, coanguſtabatur deinde pauliſper, donec in altum proficiens ad vnum

tendebat in vno cubito cõſummata, iuxta quem homines & volatilia habitabant. Sic in Eccleſia (ait Gregorius) carnales ſunt, quos videmus tamquam animalem ſpiritum habentes *in ſuperbia erigi, in carnis voluptate diſſolui, acquirendis terrenis rebus inhiare, imperante auaritia mare tranſire, deſeruire iracundiæ, iurgijs vacare, proximos quos præualent lædere, ſed quia eos adhuc Sancta Eccleſia tolerat, vt conuertat, quaſi in arca latitudine deorſum beſtiæ commorantur.* Et tranſiens ad ſecundum ordinem ait. *Videmus alios iam aliena non quærere, illatas iniurias æquanimiter portare, rebus proprijs eſſe contentos, humiliter viuere. Sed quia iſti iam pauci ſunt coanguſtatur arca.* Ad tertium ordinem deueniens, ait. *alios autem conſpicimus etiam poſſeſſa relinquere, nullum rebus terrenis ſtudium dare, inimicos diligere, carnem à cunctis voluptatibus domare, motus omnes ſuæ rationis iudicio premere, per cœleſte deſiderium contemplationis pennas ſubleuare; ſed quia tales q: i jue valdè rari ſunt in arca iuxta, cubitum ducuntur, vbi homines & volatilia continentur, &c. in vno verò cubito conſummatur arca, quia vnus eſt auctor, & Redemptor ſine peccato, ad quem omnes proficiunt, qui ſe eſſe peccatores nouerunt.* Eodem prorſus modo, de cœtu omnium Religionum diſcurrendum; quod ſunt ſummi, medij, infimi. Summi, qui ſunt perfecti & Heroes: medij qui ſunt illi imperfecti & puſilli, timentes tamen & amantes Deũ: ſunt poſtremo infimi animales, & carnales pertinentes ad vaſa fictilia. Nec neceſſe eſt veiſti medij ſint in tanto numero, vt Heroibus æquentur, nam Heroes rari ſunt, illi autem reſpectiuè pauci ſunt. Sic funditus Vindiciani diſcurſus euertitur, etiã cum ſtatũ quæſtionis immutauit.

II. *Probatio, ex palmata martyrum veſte deſumpta (cui Vindicianus Iouiniano ſupercilio illudit) ad florentem ſtatum religionum monſtrandum, congruenter adducta monſtratur.*

§. I.

EX martyrum innumerabilium palmis florentiſſimum religionum ſtatum probari Vindicianus non inficiatur, ne Gnoſticus manifeſtus mordẽs martyrium tamquam ſcorpius, Scorpiacon timens, deprehenderetur. Verum relinquens, leoninam aſſumpſit vulpinam veſtem nouus Iulianus, vt è manibus martyrum palmas ſurriperet, ne floridus ſtatus religionum ex martyribus appareret. De Iuliano ſcripſit Nazianz. *Martyrum quoque honorem athletis inuidebat. Primum ſi cuius nam cauſa periculum ſuſciperetur, obſcurum eſſe arbitrabatur, facturumque ſe putabat, vt artibus ſuis callidiſque conſilijs veritatem obrueret, ac non potius, quò plura aduerſus honores comminiſcebatur, hoc maiores clarioreſque redderet. Deinde ſi gloriæ cupiditate, ac non veritatis ſtudio, & amore nos periculum adire extimabat.* Non diſſimiliter in hac ſectione Vindicianus velut Lucianus cum Iuliano, eadem fidelia dealbato, procedit. Non poterat palmas iſtas adeptos, innumerabiles religionum ſacrarum martyres exturbare; vt tamen veritatem adumbret, extra chorum ſaltans, ad impertinentem quæſtionem vergit, an ex martyrio ſufficiens præcedentis ſanctitatis teſtimonium colligatur? & vt fucum faciat in eo, quod probandum non exigitur, laborat, ad oſtendendum baptiſmum ſanguinis ſanctum facere, non ſupponere, & cum ſit donum gratuitum, à meritis hominum non dependet; proinde cum à Gentilibus vel Hæreticis Monaſteria obruta narrantur, non conclud. (ait) religioſos eo loco mactatos, vniformi virtutum exemplo floruiſſe.

Orat. I. in Iulian.

Hæc tua verba ampulloſa. *Ex martyrum penè innumerabilium palmis Grauina quoque de ordinum fœliciſſimo ſtatu ducit argumentum. Neque ego inficior, quicumque ex Regularibus in cauſa fidei vitam poſuerunt, hos Chriſti mortificationem in corpore ſuo exactè pertuliſſe, cuperem tamen à Grauina edoceri, an* VIND.

ex.

ex martyrio ſufficiēs præcedētis ſanctitatis teſtimonium colligi cenſeat; cum enim hic actus conſtantiam in fidei profeſſione primario reſpiciat, & genus quoddam baptiſmi ſit, & à nullis hominum meritis dependeat. Certè in caſu quo hæretici, Iudæi, Turcæ, cæterique infideles ſubitò Monaſterium obruunt, indigenas mactant, quis prudentum ſtatim inde concludet Religioſos eo loco vniformi virtutum exemplo floruiſſe? &c.

TVRT. Diuerſa quæſtio eſt mi Vindiciane, an ex martyrum coronis Religio florere dicatur, & an martyres ipſi vt martyres ſint, primam gratiam in ipſis ſupponant, & an ex Martyrio ſufficiens ſanctitatis teſtimonium colligi queat. Primum eſt quod in quæſtionem cadit, & quod tu negas, Cyprianus affirmat, dum indifferenter pronunciauit de quibuſcumque martyribus quod *floribus eius nec lilia, nec roſæ deſunt, vt ſinguli accipiant coronas vel de opere candidas, vel de paſſione purpureas*. (*Epiſt. 9.*) imò illud mirabilius, quod paulo ante algente iniquitatis hyeme, repente ſanguinis cruore è ſiccis ramis flores erumpant, (*Cyp. Lib. de ſing. clericorum.*) vt, ne multa commemorem, in Bonifacio, & Aglae intemperantiæ pœnitentibus apparuit, & alijs mœchis & ſanguinarijs (vt ex Cypriano adducis) teſtimonium repente conuerſis, qui palma martyrij coronati ſunt. & hoc admirabilius ex Tertulliano, (*Tert. in ſcorp. c. 6.*) quod poſt *aduerſarij inſidias, ſæculi retia etiam poſt lauacrum periclitatam fidem, aut qui veſtitum obſoletaſſent nuptialem, qui faculis oleum non præparaſſent, ſuſceperint ſecunda ſolatia & extrema præſidia, dimicationem martyrij, & lauacrum ſanguinis; inde ſecurum, de quibus dicitur: Beati quorum remiſſa ſunt iniquitates.* (*Pſal. 31*) *Propriè enim martyribus nihil iam imputari poteſt, quibus in lauacro ipſa vita deponitur. Sic dilectio operit multitudinem peccatorum, quæ Deum ſcilicet diligens ex totis viribus ſuis, quibus in martyrio decertat: ex tota anima ſua, quam pro Deo ponit, hominem martyrem excudit*, ex Tertullian. (*In ſcorpia. c. 6.*) Non dicatur exercitus martyrum candidatus (vt canit Eccleſia) quia inter martyres corpore, iam pridem ſpiritu, adſcripti ſunt ambulantes ante martyrium in vitijs & concupiſcentijs ſuis, nam vineas florentes non vult appellare religiones illas, ſi habeant tales martyres, in quibus ſanctitatis veſtigia non præceſſerunt. Non obſtant præteritæ ſordes ad abolendam denominationem exercitus candidati. nam ex eodem Tertul. *innumera multitudo dealbati & palmis victoria inſignes reuelantur. De quibus dicitur: lauerunt ſtolas ſuas, & candidas eas fecerunt in ſanguine agni.* (*Cap. 11.*) *Veſtitus enim animæ caro: ſordes quidem Baptiſmate abluuntur, maculæ verò martyrio candidantur, quia & Eſaias ex rufo & coccineo niueum & laneum repromittit.* Nec oberunt florenti vineæ paliuri & vrticæ, quominus florida dicatur, ſi in florentes palmas conuertantur; ſed quis eſt iſte curioſus explorator, vt veſtigia ſanctitatis inquirat? cum illo clamante, *qui ſunt iſti & vnde venerunt?* (*In Apoc. cap. 22.*) non ad omnia & ſingula curioſo exploratori, meritorum & ſanctitatis appenſori reſponſum ſit, tantummodo ad id quod ad florentem & candidatum exercitum probandum ſufficiebat: *Hi ſunt qui lauerunt ſtolas ſuas & candidas eas fecerunt* imo & ipſas maculas ex Tert. *in ſanguine agni.*

VIND. Aliud callidum effugium reperit verſutus ad martyria eludenda infinitorum penè martyrum totius Eccleſiæ. Nimirum: *latrocinium hoſtes intenderunt, qui vero peccati obicem, repentinis in terroribus contritione à ſe remouerunt, ſi cauſa religionis interuenit, martyrij fructum & gloriam conſecuti ſunt.*

TVRT. Duplici ergo titulo occidi potuiſſe inſinuat Vindicianus prædictos martyres, quoſdam latrocinij, quoſdam religionis intuitu, quos ſi pœnituit, fructum martyrij perceperunt. At hæc veterum Gentilium calumnia apud Tertull. (*In Apolog. cap. 42.*) quod Chriſtiani tamquam nocentiſſimi hominum

Digitized by Google

de medio tolleretur: & hæc Iuliani vaſricies, aliam cauſam quam religionis in martyrum occiſione deſignans. Non ſola ſacra auri fames infideles ad Cœnobia & Cœnobitas euertendos extimulauit, ſed religioſorum, & Deo dicatorum nomē, pluſquam Vatinianum odium politica lege veſtitum, vt cauſa obſcurata, titulum martyrij abolerent. Sed cum iura partium ſunt obſcura, quibus fauendum putas, an tibi lyncæos oculos habenti, & de intentione occidentium iudicanti, an illis, qui penſatis conditionibus occidentium, loci, temporis, imminentis cauſæ, & ſimilibus, quę in paſſione & morte prędictorum religioſorum acciderunt, habita fida informatione martyrij, atteſtati ſunt paſſiones? (nec enim alijs motiuis humanis præter aſſiſtentiam Spiritus ſancti infallibilem proceſſit Eccleſia, vt tot martyrum millia in ſuis tabulis deſcriberentur, & tanquam martyres colerentur) vt ſi Vindiciana cauillatio cum Iulianica atque Gentilica locum habere poſſet, innumeros martyres è martyrologio expungere opus eſſet, latrocinij enim cauſa, & direptionis bonorum Chriſtianorum ab impijs pro religionis titulo affigeretur.

Orat. I. in Iul. Nax.

Adhuc martyriorum refragator Vindicianus ebullit, callens & ipſe offendere, figere, & lingua occidere. Quaſi non ſatis fuerit martyribus ad coronā pro Chriſto occubuiſſe, niſi noua alia cauſa à Vindiciano inueniretur, & verę cauſa in qua cōſiſtit martyrij gloria, aſſignaretur, quæ aut illam vel obſcuraret, aut infirmaret, vel penitus interimeret. Nouum occidendi genus, vt mortem corporalem linguæ morte Vindicianus diſſolueret, occiſionem occiſione diſpungeret, tormenta tormentis diſcuteret, ſupplicia ſupplicijs euaporaret, peruerſitas, quæ non aliundè quàm ex Erebi portis emanauit. Audiamus ergo, quæ ex fœtentibus pręcordijs Vindicianus eructet.

§. II.

VIND.

Sæpe etiam audiuimus Barbaros ad inferendam necem, à Religioſis irritatos fuiſſe, dum multa contra ipſorum politicas leges deſignarent, aſperis verbis incederent, alijſque modis incaute prouocarent. qui etiam veteri Eccleſiæ tanquam temerarij diſplicuerunt.

TVRT.

Sed aliud eſt barbaros irritari & prouocari ad mortem inferendam; aliud actus fidei, & Religionis exercere martyres, ſcientes quod inde occaſionem ſumerent affligendi, & occidendi eos, vt ſcitè diſtinguit Caiet. primum illicitum eſt, ſecundum fieri licite Cardinalis Caietan. pronunciauit. Sed & inter alios modos temerarios, ipſe temerarius recenſet ſpontaneam ad martyrium oblationem, quam diſplicuiſſe veteri Eccleſiæ nititur probare. Siſte Vindiciane antequam moueantur docti audientes aduentum argumentationis tuæ; vel ad lapidem offenſionis impingant. Ad anchoram, vel baculum Eccleſiaſtici ſenſus confugiamus. Si vltronea oblatio ad martyrium reprehenſibilis eſt, reprehendatur Eccleſia quæ S. Almachium colit non vocatum, ſed vltro Præfectum alloquentem. *Hodie ſunt octaua Dominica diei, ceſſate ab Idolorum cultura.* Ioannes martyr cenſoria Eccleſiæ virgula à martyrum albo diſpungatur, quod edicta pendentia Diocletiani in Chriſtianos, iniecta manu detraxerit, atque diſcerpſerit Ædeſius martyr non recitetur in Odæo, quia Iudicem virgines ſacras proſtituendas mandantem verbis aggreſſus. Aboleantur de martyrologio Roman. Eccleſ. Priſcus, Malchus, Alexand. qui calore fidei accenſi, vltro iudicem adeuntes; cur tantum in ſanguinē innocentum deſæuiret obiurgarunt. Annalia & tabulas Eccleſiæ ſcriberemus, ſi cunctos enumerare vellemus vltroneos martyres. vna ſit virago, martyrum Amazona, quæ agmen claudat, Catharina Virgo Alexand. quæ intrepidè

Caiet. 2. 2. q. 124. a. 2. ad 2. arg. Mart.

In martyr. 1. Ianu.

In mar. 7. Id. Sept.

In mart. 28. Mart.

In mart. 25. Nou.

Digitized by Google

pidè Maximinum Imperatorem adijt Chriſtianos perſequentem, crudelitatem Tyranno obijciens, & crucifixi ſapientiam ſuadens, & tamen hæc & præcedentes felici agone conſummati, meruerunt vt etiam in cœlis perciperent immarceſcibilem gloriæ coronam. Refert S. Chryſoſtom. non ſolum viros, ſed & teneros pueros virgineſque, nondum nubiles; & in *ſumma ex omni ſexu, & ætate quoſdam pro religione ad mortem proſilire.* Eccleſiaſticæ doctrinæ ſtudioſiſſimus S. Thomas ex hoc vſu Eccleſiæ talem doctrinam protulit. *Non eſt contra perfectionem martyrij, ſi in aliquo caſu ſit de neceſſitate ſalutis.* & mox. *eſt enim aliquis caſus, in quo martyrium perferre non eſt de neceſſitate ſalutis, puta cum ex zelo fidei, & charitate fraterna multoties leguntur ſancti martyres ſponte ſe obtuliſſe martyrio.*

Orat. in SS. Iuuentium & Maximũ mar. to. 3.

2. 2. q. 124 a. 3.

VIND. Contra inſtat Vindicianus & Sancti Cypriani authoritate Sanctum Doctorem Thomam proſternere aggreditur. S. Cyprianus *Clericos monebat vt tranquilli maneant, neque ſe quiſquam quærentibus vltro offerat, Dominum enim magis confiteri, quam profiteri voluiſſe, & ipſe à Proconſule de Presbyteris interrogatus reſpondiſſe fertur. Neque nos exhibere poſſumus, neque ipſi ſe vltro ſiſtent: cum hoc ſancta ſcriptura prohibeat.* Sanctus Ambroſius, *tempore perſecutionis,* inquit, *nos de ciuitate in ciuitatem cedere, imò, vt ipſo verbo vtar, fugere vult Dominus, ne temerè aliquis dum martyrij deſiderat gloriam, offerat ſe periculis, quæ fortaſſe caro infirmior, aut animus remiſſior tolerare non queat*, ac paulò ſeuerius in prouocantes. *Cauendum etiam reor, ne dum aliqui nimia gloria ducuntur cupiditate, inſolentius abutantur poteſtatibus, & plerumque auerſos à nobis animos Gentilium in ſtudia perſecutionis excitent, atque ad iracundiam inflamment: itaque vt illi perſeuerare poſſint, & ſupplicia vincere, quantum perire faciunt?* Nota Grauina (ſubdis) *non minus in hac parte aliorum periculo, quàm proprio cauendum eſſe.*

Ep. 83. ad presbyt. & diac.

1. de off. c. 37.

TVRT. At non eſt difficile reſpondere Vindiciano, nam non quamcunque oblationem ad martyrium diſſuaſit Cyprianus, ſed tumultuoſam, & temerariam. Vnde ſubdolè, non integrè attulit eiuſdem authoritatem Vindicianus, ſic enim habent fideliter tranſcripta Cypriani verba. *ſecundum quod me tractante ſæpiſſime didiciſtis, quietem & tranquillitatem tenete, ne quiſquam veſtrum aliquem tumultum de fratribus moueat, aut vltrò ſe Gentilibus offerat, apprehenſus enim & traditus loqui debet, ſi quidem in nobis Dominus poſitus in illa hora loquitur, qui confiteri magis voluit quàm profiteri.* Clarius mens S. Cypriani percipitur, ait enim, *ante aciẽ multi victi ſunt ſine congreſſione proſtrati; nec hoc ſibi reliquerũt vt ſacrificare idolis viderẽtur inuiti. Vltra ad forũ currere, ad mortẽ ſponte properare, quaſi hoc olim cuperent, quaſi amplecterentur occaſionem datam, quam ſemper optaſſent? Quid illi qui à magiſtratibus veſpera vrgente dilati ſunt? quod ne eorum differretur interitus etiam rogauerũt. Quam vim poteſt talis obtendere qua crimen ſuũ purget, cum vim magis ipſe fecerit? Nonne quãdo ad Capitolium ſponte ventum eſt, quando vltrò obſequium diri facinoris acceſſum eſt, labauit greſſus, caligauit aſpectus, tremuerunt viſcera, brachia conciderunt?* &c. loquitur ergo ſanctus contra vltroneam comparitionem temeritati innixam, imparem omnium humeris, cum ſpecialis requiratur in martyrio gratia, ſupra communem gratiam. Inuehitur pariter contra dantes Gentilibus occaſiones, & titillantes & vrgentes tyrannos ad occiſionem; vnde mirum non eſt, ſi multi ex temerarijs iſtis vltroneis, & irritantibus Tyrannos, in conflictu lapſi ſint. Quibus præcipuè, tàm ad temeritatem compeſcendam, quàm infirmitati conſulendum conuenire exponit illud dictum, fugã ſuadendo: *exi de ea populus meus; ne particeps ſis delictorũ eius, & ne perſtringaris plagis eius,* ſubdens: *Qui exit & cedit, delicti particeps non eſt* (irritando) *plagis vero, & ipſe perſtringitur,*

Cyp. ſerm. de lapſis.

Digitized by Google

gitur, qui ſocius criminis inuenitur, & ideò Dominus in perſecutione ſecedere, & fugere mandauit, atque vt id fieret & docuit, & fecit. Nam *cum corona de Dei dignatione deſcendat, nec poßit accipi, niſi fuerit hora ſumendi, quiſquis in Christo manens interim cedit, non fidem denegat ſed tempus expectat.* Vel dicendum quod loquitur S. Cyprianus de ſola vltronea exhibitione ad martyrium, nulla exiſtente neceſſitate, vel vtilitate proximorum, nam cum eſt neceſſitas, ſub præcepto quis tenetur ſe offerre, ſicuti de conſilio eſt quando eſt vtilitas, & certum eſt in tali caſu fugam non poſſe habere locum, tunc enim vitium eſt, & cum periculo lapſus coniungi ſolet, & hi non ſunt fortes, ſed audaces, qui iactabundi eſſe ſolent & volunt videri fortes, cum non ſint, vt plerique timiditatem habeant adiunctam: & hos Ariſtot. vocat θρασύδειλους, id eſt, audacitimidos, & hi (vt etiam Cyprianus deſcripſit, & ſubdit Ariſtoteles) *initio ſunt praeproperi, & antequam res vrgeat adire pericula volunt, in ipſis autem periculis, cedunt, & abſiſtunt.* at viri fortes in factis ipſis ſunt acres, & celeres, ante facta ſedati & quieti. (3. Ethic. cap. 7.)

Ad authoritatem S. Ambroſij dicitur, quod non de quacumque ſpontanea oblatione, ſed temeraria apertè loquitur, & hoc ea verba demonſtrant, *ne temerè aliquis &c.* etiam de audacibus & iactabundis ſermonem facit, ait enim: *ne dum aliqui nimia gloriæ ducuntur cupiditate, inſolentius abutantur.* hi tantum abſunt, Vindiciane, vt fortitudinis actum exerceant, & gloria martyrij decorentur, vt etiam iſta, temeritate ſuperaddita, de veteribus delictis pœnam reportent. Ijdem ergo Patres Vindicianum exarmant, cum facillime euertantur, quæ firma & certa ipſi videbantur: imò ſe ipſum deſtruit, nam dum veterum ordinum martyria in dubium vertit, ijſdem ratiunculis martyres etiam Societatis oppugnat, vt videas lector totum in hoc eſſe Vindicianum, vt nullis ordinibus parcat, qui fingit ſe pro Societate pugnare.

Clanculò iterum canis mordet, & derelicto martyrio cruento ad incruentum, & inuiſibile prouocat, quod, inquit, *regularibus commendatiſſimum eſſe debet, cum ad exterius martyrium feliciſsime diſponat.* & petit Vindicianus, *vt huius inuiſibilis martyrij præbeantur indicia, vt florentiſſimus Ordo inditetur. Huius martyrij mentis tria requirit teſtimonia vt aſſerantur. Primo ſi regulares iniurias, & contemptum æquanimiter ferant. Secundo ſi quaſcunque moleſtias huius vitæ ab intrinſeca vel extrinſeca cauſa ortas pacate ſubeant. Tertio ſi eiuſmodi regulares potius ab ordine portentur, quam Ordinem portent.* VIND.

TVRT. Interna indicia poſcit Vindicianus, vt difficilè ſit ea accipere vt notas perfectionis & martyrij interni. Ex illo fonte Hæreticorum noſtri temporis procedit inſtantia, qui ſigna & notas Eccleſiæ ponunt, *charitatem & internas afflictiones & crucem interiorem.* Hæc enim omnia non poſſunt aliquid indicare, niſi ad actus externos prodeant, vt ſaltem per eos quantum poſſibile eſt, vel charitas, vel interior mortificatio indicetur. Cum ergo inuiſibilia duo ſaltem prima ſigna oſtendant, æquanimitatem & patientiam, quæ in actibus interioribus perficiuntur, non poſſunt eſſe rationes innoteſcendi, cum non niſi negatiuè actus connotent contrarios iræ v. g. &c. Et adhuc ij inter quos viuunt perplexi ſint, ex taciturnitate & ſilentio, an ex virtute, an ex indolentia prodeat vel Apathia Stoica. Si vero cum adiunctis exterioribus actibus virtuoſis internum affectum manifeſtantibus verbo vel factis oſtendantur, accipimus vt ſigna interioris martyrij. Sed Vindiciano incumbit probatio quod hæc in ſacris ordinibus non reperiantur, vt argutulus deflorator exoptat. Verum ex ſequentibus ſinuoſus & perplexus, & doloſus animus Vindiciani (Lutherus tom. 7. de not. Eccl.)

dete-

detegitur, hæreticis non leuem lætitiam ſubminiſtrans, ſub prætextu ſolius interni martyrij, externas omnes afflictiones & externas cruces ablegando, ait enim.

§. III.

VIND. *Triumphat Grauina in præfat. ſua: adhuc vigiliæ, preces, lacrymæ, colliſa genua, pectoris diuerberationes, ſuſpiria ex imo, pernox ſtatio, mẽtis ad Deum peregrinatio perennant: adde quæſo triſtiores inedias, ſetoſum ſtragulum, aſſidua verbera, & quicquid aſperitatis regula vel deuotio cuiuſcumque excogitarit. Hæc omnia cum Acediæ ſpiritu conſiſtunt, vti multis Caſſianus, & Climacus teſtificantur, quibus & S. Greg. & S. Bernard. ingenuè aſſentiuntur.*

In Inſtit. in prim. capitibus grad 12. c. 31. moral. 31. ſerm. de paſſ. Domini.

TVRT. Paulatim te prodis, ad quæ caſtra pertineas: nępè ad delicatulos illos Epicuræos, Iouinianos, & nouiſſimos Proteſtantes, qui vt ſint ad opera carnis aptiores, afflictiuas operationes, & auſteritates, quibus caro deprimitur, aſpernantur & ablegant: & tanquam minime ad perfectionem conducentes, imo & obſiſtentes pronunciãt. Alij delicatuli & ſi catholici mortificationem voluntatis exagerant, afflictiua refugiunt, quæ exterius inferuntur. De illis dixit Gregor. *7. mor. c. 12* interna exercitia iactantibus, refugientibus externa quod *volunt eſſe humiles ſine deſpectu, eſſe contenti proprijs, ſed ſine neceſſitate, eſſe caſti, ſed ſine maceratione corporis, eſſe patientes, ſed ſine contumelijs volunt. Cumque adipiſci virtutes quærunt, ſed labores virtutum fugiunt, quid aliud quam exhibere belli certamina in campo neſciunt, & triumphare in vrbibus concupiſcunt? Quid ergo inquis? ſiccinè illa ſpiritualia* ait Bernard. *Ber. Apol. ad Guill. Abbat.* *perſuades, vt etiam hæc quæ ex regula habemus, corporalia damnes? nequaquam, ſed illa oportet agere, & iſta non omittere?* Quam delicatus, & comptulus Vindicianus apparuit, qui deflorans religiones, coronam ſibi ſtruit victoriæ ante prælium, & ex SS. Patribus ſolos floſculos ſuaueolentes decerpſit, herbas vero vel flores medicinales corpus purgantes negligit, aſſuetus ſenſibus fauorabilia eligere, & aſpera eliminare. Si religionis ſchola conſideretur, vt pœnitentiæ ſtatus, vbi homo vitam inchoat (ait Tho.) *S. Thom. opuſ. 19. c. 1.* & à veteri vita purgatur, tantum abeſt vt hæc parui pendenda ſint, vt potius illa perfectior dicatur religio, quæ maiores auſteritates habet, ſicut in ieiunio, vel paupertate, vel huiuſmodi: vnde quando conceditur tranſitus ad perfectiorem, intelligitur auſterior ex Concil. Triburienſi. *Habetur c. 1. 20. q. 4.* *Virgines ſacræ, ſi pro lucro animæ ſuæ propter diſtrictiorem vitam ad aliud Monaſterium pergere diſpoſuerint, Synodus concedit*: ſi autem conſideretur, vt perfectionis eſt ſtatus, vigiliæ, ieiunia &c. & ſi perfectio ipſa non ſint, ſunt perfectionis inſtrumenta ex S. Thom. & diſpoſitiuè ad acquirendam perfectionem ordinantur, vt ad votorum obſeruantiam: vnde idem Sanctus: *oportet continentiæ viam aſſumentibus carnem propriam abſtractis delitijs, vigilijs, & ieiunijs, & huiuſmodi exercitijs caſtigare.* *S. Th. 2. 2. q. 184. a. 3.* Sed carni & ſanguini *Opuſ. 18. c. 9.* concretus Vindicianus in ſola Metaphyſica & Mathematica abſtractione conſiſtens, ac ſi à carne & ſanguine abſolutus eſſet, in ſola interiori mortificatione obtutum figit, vt aërem verberet, & non corpus domet & redigat in ſeruitutem: & ſi Phyſicè loquitur, non Phyſica flagella aſſumit, ſed Phyſica oblectamenta, de quibus loquebatur venerabilis Hugo. *De clauſtro animæ c. 2.* *Ecce diabolus Phyſicam docet. Ecce medicus factus eſt, de complexionibus loquitur, infirmitates diuerſas, ſi teneatur Religio, generari prædicat. Sed quare hoc? non vt mederi velit, ſed vt occidere poſſit. Videt ex ſubtractione ciborum luxuriæ vires poſſe minus, ideo non tardat minari ægritudines.* Sic facit Vindicianus, qui externas afflictiones recenſitas, cum ſpiritu triſtitiæ, vel acediæ (quæ triſtitiæ affinis eſt) coniunctas dicit, cuius vitij infirmitas *amentem facit*, ex Caſſiano, *& ebrium ſenſum, frangitque & obruit deſperatione pœnali: ſicut enim* *Lib. 9. c. 1. & 2. & li. 10. cap. 2.*

tinea veſtimento, & vermis ligno, ita triſtitia viri nocet cordi. Ex Salomonis Prouerb. cap. 25. & vt quædam febris ingruens tempore præſtituto, ardentiſſimos æſtus accenſionum ſuarum ſolitis, ac ſtatutis horis animæ inferens ægrotanti. An fortè ad triſtitiam propulſandam ieiunandum, pſallendum & vigilandum non eſt, quia ex iſtis oritur acediæ ſpiritus? non eſſet nouum hæc audire; nam alter Anonymus tuus ſymmiſta id prius ſcripſit: *ieiunia, vigilias, ad corporales exercitationes pertinere, quas ad modicum* ait *valere pronunciauit Apoſtolus, reſpectu pietatis religioſæ mentis, quia ſunt tantum ad morbum peccati carnalis, non ſpiritualis, quia aliquando propter abſtinentiam, homo in iracundiam, inanem gloriam & huiuſmodi incurrit S. Thom. interprete*: hæc ille. Sed neque hoc conſiſtere poteſt (vt generalis ſtatuatur canon) ex operibus afflictiuis ſpiritum acediæ vel triſtitiæ naſci, & ex illis hominem in iracundiam, inanem gloriam & eiuſmodi incurrere, nam S. Thomas conſulto addit particulam *aliquando* (vt temeritatem Vindicianam tanto ante reprimeret) qui abſolute eaſdem exercitationes cum ſpiritu acediæ coniunctas indefinitè & vniuerſaliter pronunciauit, nec enim negare poterat S. D. quoad ſuperbiam edomandam valere ieiunium, dicente Auguſt. *ieiunium facit cor contritum & humiliatum &c.* ſolum docuit S. Doctor illa opera afflictiua ex ſui natura, quia non bona ſimpliciter (pœnalia enim ſunt, ſi enim homo non peccaſſet illa non fuiſſent) ſed ſunt bona medicinalia vt Reubarbarum purgans &c. in quantum reprimunt concupiſcentias & ſunt primo & per ſe ad peccata carnalia non ſpiritualia inſtituta; at pietas valet ad omnia ex natura ſua, ex eodem, ad ſpiritualia & carnalia, eſt enim filia charitatis, abſtinentia autem ex ordine ad charitatem, primo & per ſe ad carnis macerationem, & etiam ad mentis elationem reprimendam valet. Vindicianus hæc cum ſpiritu acediæ coniuncta audacter pronunciauit. *Reuera magni homines* dicebat Cyp. (vel quicumque eius lib. auctor) *qui ſe comparant ſanctis & eximia conuerſatio noſtra quæ prophetis vel Apoſtolis videatur æqualis, ad occaſionem luxuriæ noſtræ in peruerſum ſanctos volumus imitari, & in cæteros actus veſtigia iuſtorum nolumus ſequi.* Apoſt. ſe exercet in ieiunijs, macerationibus, &c.]

Ep. ad nobilem Polonum.

Cyp. de ſin. cleric.

Ex hoc diſcurſu, ſi omnimode Vindiciane negas vtilia eſſe, & generali clauſula affirmas cum ieiunijs &c. ſpiritum acediæ reſidere, iam Iouinianiſta Lutheranus declararis, quaſi iſtarum exercitationum damnator, vtpote acediam & triſtitiam generantes, & vt dicebat de Iouiniano Hieronymus iam *Epicurus, Chriſtianorum deprehenderis.* Sic etiam ſi iſtis abiectis, in ſola ſiſtis interiori abſtinentia & mortificatione, à vero aberras, qui ſimplicibus, quod nec vident, nec tu facis, tuo interno martyrio & abſtinentiæ vis vt credant. Si aliquando vel in aliquibus cum his omnibus auſteritatibus ſpiritum Acediæ conſiſtere profiteris, vel ex illis naſci iracundiam, & huiuſmodi, fatearis neceſſe eſt tuis etiam internis exercitationibus & tuo martyrio, eadem vitia vel coniuncta eſſe poſſe, & oriri poſſe, non minus quam ex corporporalibus illis pœnalitatibus, ſi quidem teſte Gregor. *acceptis virtutibus homo interdum in audaciam ſuæ præſumptionis erigitur*, & ſunt nonnulli (ait idem) qui *dum virtutibus creſcunt elatione corruunt*: cur ergo proprium ſit, quod omnibus virtutibus poteſt eſſe commune? audi eundem tuum Caſſianum, *nam virtuti pietatis proximi, ſpiritus Acediæ ſugerit neceſſarias ſalutationes fratribus exhibendas, viſitationes infirmorum, vel eminus vel cominus poſitas. Quædam etiam pia ac religioſa dicta*

Hierony. contra Iouin.

9. mor. c. 33.

Li. 2. Reg. cap. 3.

Lib. 10. c. 2.

officia, illos vel illas parentes debere inquiri, & ad ſalutandos eos crebrius properari, illam religioſam deuotamque Deo fœminam omni præſertim parentum ſubſidio deſtitutam, magnum opus eſſe pietatis frequentius inuiſere, ac ſi quid ei ſit neceſſarium, quæ à proprijs parentibus negligitur, atque deſpicitur, ſanctiſſimum procurari, magiſque oportere in his operam pietatis impendi, quam infructuosè, ac ſine vllo profectu in cellula reſidere. An detrahes pietati & alijs virtutibus internis, quia etiam ſpiritus Acediæ interdum poteſt bonis operibus etiam internis copulari, quem tu vniuerſaliter, vt tuam temeritatem eleuares, externis pœnalitatibus adiunxiſti?

Potiatur Vindicianus perfectionis virtutibus interioribus, & interiori cruce, credat non Turturi, ſed ſanctis adhuc opus eſſe extrinſecis illis pœnalitatibus ad eas conſeruandas & promouendas. Rectè Riccardus de S. Vict. *Voluntatem* ait *noſtram nunquam perfectè deſiderio bonorum cæleſtium inflammari poſſe, nec intellectum noſtrum rerum diuinarum contemplatione poſſe plenè illuſtrari & purgari, niſi diligentes ſimus, in reprimendis commodis & cupiditatibus corporis etiam licitis, & neceſſarijs:* & S. Chryſoſt. *Ioannes purus homo indigebat medicina ieiunij. Christus Deus erat non purus homo & ideò huiuſmodi non indigebat: & ſi homo* ait S. Thom. loco cit. *eſſet in ſtatu in quo non poſſet peccare, non indigeret ieiunio & huiuſmodi.* exiſtimabat fortè Vindicianus dum hæc ſcribebat ſe eſſe in ſtatu innocentiæ, ſed dum ſupra homines ſe efferre voluit, inferior hominibus reperitur, comparatus iumentis inſipientibus, & maior Ioanne indigente medicina ieiunij apparere vult, volutatus in carne & ſanguine, vallatus agminibus fœminarum. Has authoritates adduximus, multas relinquentes vt dicam cum Hieronymo, vt erubeſcant *formoſuli noſtri, & tonſuli, & vix ſummis pedibus adumbrantes veſtigia, quorum verba in pugnis ſunt, & ſyllogiſmi in calcibus, qui paupertatem Apoſtolorum & crucis duritiam, aut neſciunt, aut contemnunt.* Loca vero quæ adduxiſti pro tuo ſpiritu Acediæ tuendo impertinenter adducuntur ex Caſſiano & Climaco, nam, nec *in omnibus, nec ſemper,* religioſis infenſum eſſe ex ijſdem PP. colligitur, nec à Turture in aliquibus imperfectis, & ad horam perfectis conſidere denegatum. *Non nego eos eſſe ſectandos* (vt dicit Cyprian.) *quos DD. accipimus cuncti, ſed aduerſus eos contendo, qui cupientes ad mala ſua bonorum hiſtorias deprauare, legem Dei exiſtimant ſibi ſuffragari, ſicut omnes, qui perire feſtinant, & ſub obtentu ſanctorum dedecora ſua volunt eſſe celata, vt ſub imitatione maiorum contraria quoque committant.*

Lib. de cōtemplat. — *Matth. 16. venit. Ieſus.* — *Cont. Iouini.* — *Cyp. de ſing. cleric.*

§. IV.

VIND. Quiſquilias tandem colligens ſubdit Vindicianus. *Atque experientia certificamur longe ſegnius admitti, quæ ex aliorum arbitrio, quam quæ ex proprio, ſeu vrgente neceſſitate onera imponuntur; item, ſub zelo publicæ incolumitatis priuata emolumenta egregiè vindicamus, &c. ob leuiculas res haud ſecus anguntur, diſcruciantur, vt veteres Eremicolæ apud Caſſianum pro ſportella, codice, graphio inuerecundè litigantes:* & concludis. *Tot delicatos martyres Grauina fortiſſimis Athletis æquabit, iſti ne flores amœniſſimam omnium ordinum viriditatem explicabunt?*]

TVRT. Benè ſcripſit Heſychius, *Ficulneus gladius ſicophanta,* quod idem mollis ſit, & calumniator. Et minimo negotio refelli poteſt ex ſolo loco prouerbiali Μὴ κάρφος κίνει. *ne moue feſtucam.* adeò enim moroſus eſt Vindicianus vt ad motum ſtipulæ ſatis offendatur, quando non habens quid vltrà de multitudine ſcandalorum obijceret, eos defectus recenſuit, qui ſunt in perfectiſſimo cœtu perfectiſſimo-

rum virorum, imo quos Apoſtolorum chorus compari potuiſſet, & ex ſportella & graphio vel codice ſcandalizatus phariſaica ſuperbia ad peſſundandas vineas religioſorum contendit. Audi Vindiciane, etiam ad floritionem probandam, ſatis eſſe Grauinæ, vt ſi non in omnibus ſit ſperatus perfectionis fructus, ſaltē in aliquibus inſpiciatur proficiendi deſiderium, in alijs vero fructus è floribus enaſci videamus: vnde Gregor. explicans illum locum,
11.mor. c.23. *Mane ſurgamus ad vineas, videamus ſi floruit vinea, ſi flores fructus parturiunt*, ait. *Florent quippe vineæ cum mentes fidelium bona opera proponunt. Sed fructus non pariunt ſi ab eo quod propoſuerint, aliquibus victi erroribus infirmantur. Non ergo intuendum eſt ſi vineæ floreant, ſed ſi flores ad partum fructuum conualeſcant, quia mirum non eſt ſi quis bona inchoat, ſed valde mirabile eſt, ſi intentione recta in bono opere perdurat; Vnde fit plerumque, vt ſi in bono opere recta intentio non tenetur, etiam hoc ipſum opus quod bonum creditur amittatur. Nam quoſdam ſæpè vidimus terrena quæ poſſederant reliquiſſe, & nihil iam tranſitorium quærere, nullis pro hac vita iurgijs miſceri. Cum itaque hoc in ſe fidelis anima oſtendit, quaſi oliua florem protulit. Sed cum quidam ex talibus rurſus cœperint mundi gloriam, quam contempſerunt, quærere, & terrenis rebus quas ſpreuiſſe videbantur inſatiabiliter inhiare, vacare iurgijs, nimirum proiecit oliua florem, quem propoſuit: quia rudimenta boni ſtudij ad perfecta opera non perduxit.* Qui vero in bono perſeuerant, de ijs dicitur quod *flores fructus parturiunt*, vt ſunt perfecti, in incipientibus, & interdum in proficientibus locum habet quod
Iob c.15. ſcriptum eſt: *Lædetur ſicut in primo flore botrus eius, & ſicut oliua proijciens florem ſuum*; de quibus ſpes eſt, quod alias refloreſcent ad fructus quoque maturitatem. Illi ſteriles ſunt de quibus dicitur: *Congregatio Hypocritæ ſterilis, congregant enim Hypocritæ*, ait
Iob.c.15. Sanctus *bona opera, ſed eorum ſterilis eſt congregatio, quia per hoc quod aiunt fructum recidere in æterna beatitudine non appetunt: fœcundi, ac virides in ſuis operibus videntur, ſed in conſpectu occulti iudicii infœcundi & aridi apparent, ſæpè verò æſtu auaritiæ accenſi, eo maiora de ſe opera humanis oculis oſtendunt, quo ampliora ſibi ab hominibus munera appetunt.*

III. *Probatio ex florentibus lilijs Confeſſorum & alijs diuinis chariſmatibus, florentes religiones monſtrans, à Vindiciano tamen irriſa, Nouatorum more, quam ſit efficax diſcutitur.*

CVm audiſſet Demetrius Phalaræus Athenienſes fuiſſe demolitos ſtatuas ſuas, quas illi poſuerunt; *at virtutem* inquit ſapientiſſimè, *non euerterunt, cuius gratia illas poſuerunt.* An non ſimile poſſumus Vindiciano reſpondere? qui cum Grauinam alteram palmam à Confeſſoribus deſumentem ad probandum vineas Regularium florentes, cerneret, non ſolum euertere tot heroicas perſonas, velut Ideas imaginatas carpens, ſed eorundem gratijs gratis datis videtur illudere; videlicet *prædicationum, viſionum, Miraculorum*, VIND. & penè virtutes eorundem heroicas, ſi fieri potuiſſet, deſtruxiſſet. Et non habens quid reſpondeat ſingulis ſæculis innumerorum confeſſorum myriades producentibus, *neque hic diffiteor* ait *talium Idæarum contemplatione cæterorum ingens ſecuturum decus, ſi eorundem viuendi rationes ſine cunctatione induerint*, & mox in Grauinam inuehitur: quod *monſtret certiora vbique Regularium, erga Beatos ſuos Parentes, & fratres ſanctæ æmulationis ſpecimina*: & in gratias eorum inuehitur, & incertas reddit, quia *hodie* ait *Viſionum & diuinationum inſolita apud regulares audacia emergit, prout quiſque ſe magis à publico contrahit, & orationi intentus eſt.* Vnde eos cohortatur cum S. Auguſt. *vt ab eiuſmodi rerum pruritu & affectione ſe cohibeant*, 10.Conf. c.35.

Deo-

Deoque noſtro humilem ac ſimplicem exhibeant famulatum, hortaturque mox, *vt dum Regulares Beatorum ſuorum laudes prædicant, id verecundè faciant, ſine iactantia ſpiritu & inuiſis comparationibus. Auditores enim frequenter tacito murmure ſuſurrant: vos autem qui eſtis mores diſsimiles denotantes, optantes ſequi inſtructionem Grauinæ vt Pauonis inſtar, ſi vident hinc pennas in orbem concinnatas, inde pedes inſpiciant cum Daniele clamantes, dicant. Peccauimus &c. confuſio, & opprobrium facti ſumus &c.*

TVRT. Magna cũ difficultate & preſſis labijs & muſſitando tot Proceres admittis; quos velut Idæas Platonicas (æquiuoco vocabulo vtens, aſſuetus ad Idæalem quoque & inuiſibilem Eccleſiam formandam) eſ formas. Non diſſimiles præceſſerunt antiquitus ludi. Percunctatus quondam Stilpo Philoſophus de ſtatua Mineruæ, quam Phidias finxerat: *num Iouis Minerua Dea eſſet?* acceptoque reſponſo: *eſt*, ſubdit: *at hæc non eſt Iouis ſed Phidiæ.* Quod cum fuiſſet conceſſum, collegit, *Non eſt igitur Dea.* Ad hanc vocem apud Areopagitas impietatis reus damnatus eſt. ſed ille conatus eſt ſic elabi, nõ negaſſe illam eſſe *Deam*, ſed *Deum*, hoc eſt, maſculũ, θεός enim apud Atticos communis eſt generis. Quo non obſtante pellitur è ciuitate in exilium actus, ſed his auditis Theodorus cognomento ἄθεος dixit. *Vnde hoc nouit Stilpo, niſi fortè ſublatis veſtibus inſpexit Mineruam?* & pari ſcelere mulctatum hiſtorici tradunt. Verecundatus eſt Vindicianus apertè in Beatorum albo, vel ſanctorum, iam locatos vel locandos proſcindere, noluit ordinaria nomenclatura eos appellare Sanctorum vel Beatorum & huiuſmodi, ſed Idæas, quæ cum illas Platonicas imaginarias, & paradigmata & exemplaria exprimere poſſint, ſic putauit ludere, vt illuderet ne deprehẽderetur irreligioſus vel atheos, punibilis certè, ſi puniri non contingeret, etiamſi exemplaria, & paradigmata ſe intellexiſſe ſubterfugeret. At intelligat Idæas pro exemplaribus, ſi non ad exemplaria vbique Regulares omnes in ſuis ordinibus ſe componunt, velit nolit, iam ſunt tot exemplaria vt religiones decorare ſufficiant, à quibus dum imperfecti deficiunt, prototyporum perfectionem monſtrant, à qua degenerant, nec eorum degeneratio defloratiõnis religionum teſtis, ſed ipſarum commendatio, à quarum perfectione, ipſorumque perfectorum virtutibus degenerant, ob heroicorum operum arduitatem, difficultatem, & ſupra communem & vulgarium hominum excellentiam. Quod ſi hos deficientes ab exemplaribus ob eorum imperfectionẽ à vineis cupis Vindiciane remouendos, ſcias palis & truncis egere vites vt floreant & ſuſtententur, vt ſint meritorum materia. Sed mirum eſt dicebat Ariſthenes *triticum optare repurgari à lolio, bellum ab inutili milite, & à Republica inuidos non excedere.* Reputabat iſte Philoſophos non tã eſſe inutiles inuidos vniuerſitati humanæ, quam inutile lolium tritico, & ignauus bello reputatur.

Laërtius li. 2.

L. 7. Apophth.

At ſufficere debebat perſonas heroicas, ſub Idæalium imaginum titulo laruatas proſcripſiſſe, voluit quoque miracula, viſiones, & alia chariſmata eorundem infringere, eo titulo quod hæc fingat Regulariũ audacia. Iam Anonymus magis ſuam depoſuit laruam, miracula, viſiones &c. hoc prætextu, quia conficta, exufflando. Simile quid in Catholicos effutiuit Magiſter tuus Caluinus, dicens. *cum Antichriſtus mendaces & prophetas Domini miraculis armatos forè pronunciet, non eſt cur tantopere ſuperbiant Papiſtæ hoc obtentu, vt ipſorum iactantia terreamur.* Communia pronunciata ſunt hæreticorum, teſte P. Martino Becano, *Pontificios fingere multa fabuloſa vt ſtatuas in Eccleſia progredi, animas è purgatorio venire, Chriſtum aut B. Virginem apparere.* & in ſpeciali dicunt

In Matth. cap. 24. L. de Antichriſto reformato.

impiè, & calumnioſè apud eundem. *Ieſuitas dicere, multa ſe miracula facere in Iaponia, quæ hic facere non poſſunt, ac proinde veriſimile eſſe eos mentiri.* Fabulis huiuſmodi paſſim iidem Proteſtantes conclamant, Legendas Sanctorum reſperſas. Ab his Vindicianus tanquam vipera de rubeta venenum mutuatus. Et vt modo omittam miracula, viſiones, &c. quæ calculo Eccleſiæ in canonizationibus, & beatificationibus diligenti trutina appenſa ſunt; fidem quoque merentur in ſuo tamen ordine, & gradu, ij, qui iam pridem chronica religionum deſcripſere, quos in omnibus mentitos, & deceptos, nullo modo in ſapientem cadit: & velle excipere aduerſus tam graues ſcriptores, hiſtoricos antiquos maximè irrationabile eſt, & negatiua probatio aduerſario competit, vt proferat in hoc vel illo fuiſſe deceptos vel mentitos. Nec aliquorum vafricies figmenta multa confingens (qui ſint neſcio, Deus ſcit) veris fidem adimit, ſicut nec falſarum margaritarum apparentia tollit bonæ margaritæ exiſtentiam. ſunt qui rapiuntur cum Apoſtolo qualis erat S. Thomas (cuius viſionibus alter Anonymus nuper detraxit) & alij innumeri ſancti, ſed exiccato ventre ad aëra eleuati, vel ſuper lapidem cum Iacob caput reclinando Angelos, ipſumque cœlum apertum videndo. Sunt & alij qui ex Hieronymo *poſt cœnam dubiam Apoſtolos vident*: dubiam, inquam, quia tot epulis referta, vt ad quam ſe applicarent, hærebant, quæ ſi parca fuiſſet & frugalis, aliquam opinionem vel probabilitatem poſſet aggenerare, ſed cum dubia eſſet, dubia magis viſio; & non mirum ſi poſt has dubias cœnas, dubias quoque aliqui viſiones ſaltem vt probabiles recipi velint, vt regulas humanorum actuum, etiam contra Eccleſiæ regulam, vt fuit illud: quod *exiſtente opinione probabili de viſione facta in ſacris conſtituto de nubendo, poſſit eidem viſioni obtemperari.* Ad quas inſidias cauendas vigilantiſſimus Eccleſiæ Catholicæ Paſtor Vrbanus VIII. zizaniorum prauorum eradicator, ſuperſtitionum euerſor, Eccleſiaſticæ diſciplinæ tenaciſſimus cuſtos, omnia hæc miracula, prophetias, viſiones, & libros quæ vitam recentiorum cum opinione ſanctitatis defunctorum, diligenti trutina ad præſcriptam, & ab eo traditam normam examinentur; & ad cauendam affectationem ab eodem præceptum eſt omnibus regularibus etiam Mendicantibus, etiam Equitibus S. Ioannis, etiam PP. Societatis Ieſu, vt miracula iuxtà traditam à Sanctiſſimo regulam recipiantur, ne falſa irrepat margarita quærenti bonas margaritas. & quando aliquis impoſtor detegeretur vel detectus ſit, particulare iſtud factum, vniuerſitatem non læſit nec læderet. Quare ſatis inſipienter propter paucos, imò pauciſſimos, ex hypotheſi theſim formauit Vindicianus, quod *hodie viſionum & diuinationum inſolita apud Regulares audacia emergit* &c. vt omnia chronica, & vera chariſmata authentica & probata cum fictis impoſturis aboleret.

In libello me. ad iud. veritatis.

L. 1. cont. Iouinian.

In decret. 2. die Oct. 1625.

In alio decreto die... 1632.

Verecundè autem (vt petit Vindicianus) Grauina Pauonis inſtar, dum Sanctorum & Beatorum ſui ordinis, & omniū aliorum dona celebrat, ſub vno corpore pedes intuendo clamat & ingemiſcit: *Peccauimus iniquè egimus &c.* at tuus diuerſus eſt gemitus, Regularium enim gemitus eſt de corde compuncto, mente & corpore ſobrio, & fide non ficta, tuus, vt Hæreticorum, de corde læto, corpore ſaturo, fide peruerſa procedit, de quibus dixit Hieronymus, quod *epulantes ſtatim vt vident aliquem ingemiſcunt, vt ſe cæleſtia contemplari, terrena deſpicere monſtrent, prius ferculis & compotationibus refecti, vt compunctos corde ex ficto gemitu, reaſſumptis delitiis rideant.*

Sup. c. 12.

Non

Non indignatur autem Turtur de ea admonitione; *vt cum laudes ſanctorum prædicantur à Regularibus, modeſtè id faciant ſecluſis comparationibus.* quo in genere interdum à quibuſdam ſciolis peccatur, tales faciendo ſanctos, quales dici ipſi nolunt, vt aduertit Magnus ille Magiſter Cano, & ſua ſic exaggerant vt faciant de culice camelos. hæc enim omnia hoſtibus Eccleſiæ irridendi, pijs lacrymandi materiam ſubminiſtrant. illud à Vindiciano Turtur exoptat vt ſciat ex S. Doctore ex huiuſmodi prærogatiuis & donis licitum eſſe *Religionem ſuam commendare, vt alij ad perfectionem ſequendam inflammentur, ſicut Chriſtiano licet Religionem Chriſtianam commendare apud infideles, vt ad fidem conuertantur, & quanto ſunt magis ſancti, tantò hunc zelum conuertendi alios ad ſtatum perfectionis magis habent.* hæc ille. Optimum documentum, vt ſi hoc, quod abſit, etiam Vindicianus reſpueret, ramuſculus Guilielmi de S. Amore detegeretur.

Lib. 10. de antho. hiſt. c. 5.

Opuſ. 19. c. 13.

IV. Probatio deſumpta ex Gentium conuerſione, florere etiamnum veteres ordines conuincit, non tamen Vindicianum ſpiritum ſuperbum & ſingularem.

§. I.

S*Vpra clepſydram dicere* (ex veteri Prouerbio) Vindiciano aptari poteſt, loquentiæ enim multum habens, ſapientiæ parum, verboſitate nimia tempus extrahit: ſolebant autem veteres ad aquæ ſtillicidium in clepſydra orandi modum productiori breuiorique tempore præſcribere. Tertiam ergo palmam regularium ex conuerſione gentium in Oriente & Occidente reportatam, nullo modo florentiſſimum regularium præſentem ſtatum atteſtari contendit Vindicianus. Et quia verſutus videbat hanc facti euidentiam negari non poſſe, *immenſum proclamat opus, id oſtendere ſola æternitatis mercede remunerandum.* Interim (ſubdit) *Neque hinc video Quid Grauina in ſuum horreum conuehat. Primo, quia conuerſio Indiarum ſolis ferè Mendicantibus cura eſt, aliorum regularium multitudo aliorſum velificat. Et hæreticorum loca nec magnopere dictos ordines occupant. Secundo, quia ex Mendicantibus quotuſquiſque eſt, qui Indorum vel hæreticorum, vel Saracenorum auxilijs inſudat, ita ſaltem, vt ad tanti operis molem apparatus, qui eſt neceſſarius nequaquam prætermittatur? quantus in eiuſmodi operatio caſtimoniæ ac paupertatis cultus, & ſoliditas non requiritur? quam exacta in diuinis & humanis ſcientijs eruditio? quam indefeſſum ad peregrinas linguas deſiderium? atque huic non impar ingenium? quam laborioſa in rudibus docendis induſtria? quàm inuictum ad inſuetum ſolem, auram, & victum robur ac patientia? accedunt quotidiana vitæ pericula, morbi, ærumnæ ſine numero, rara confeſſarij copia, potentes hominum ac Dæmonum inſidiæ, & omnium prope amicorum & familiarium inopia huiuſmodi, & lucidiora operarij in Domini vinea lineamenta exhibeat mihi Grauina per regularium cellas, & conditoria, & credam paucorum fortitudinem, & perfectæ virtutis ſimilitudinem in omnes ordinum ſubditos commigraſſe. Hactenus præter nudam affirmationem nihil apparuit.*

VIND.

Vltimo tandem cum multorum ignominia addit diſcurſus ſigillum videlicet. *Qui ſcripſit de conuerſione omnium gentium, negat illos ordines ad perfectionem properare, qui pauculis ſecularium conuertendis inſiſtunt.*

TVRT.

Et vt primo membro reſpondere incipiamus; hæc non ſolum à te prolata ſunt, Vindiciane, ſed ab alijs tuis confœderatis Anonymis, *protegunt enim* (Iob atteſtante) *vmbra vmbram eius* (impio videlicet alterum protegente) *& ſe ipſos tegunt* exponit Gregor. *dum alios protegunt, quia vitam ſuam*

Cap. 40.

ſuam vident impeti, vnde alios conſiderant libera correctione confundi. & propterea Anonymos ſcribunt libros, ne manifeſtius perſonæ deprehendantur. Anonymus ergo quidam Polonus illi ordini bona addicenda voluit, qui non auſteritatibus &c. inſiſtit, ſed qui verbo, prædicatione, vberem fructum facit in Eccleſia. Anonymorum aliorum quædam biga, non proprijs poſſeſſoribus reſtituenda eſſe propria regulariũ veterum Monaſteria ab hæreticis occupata contendens, iſtud aſſumpſit inter cætera pro medio [quia multæ ſunt religiones quæ alio velificant] nimirum ſibi ſoli, non ſaluti proximi & conuerſioni attendendo; vnde hæc formalia verba biga protulit. *Debere nos hac in re quoque ſententiam hæreticorum inquirere, & quid olim viribus florentes, & liberè ſine vllius timore dixerint, ac fecerint, attendere, quo pacto Monachos eſſe inutilia terræ pondera, ventres pigros, ſtupidas pecudes clamauerint: quæ licet ex ea parte qua vota & & inſtituta Monaſtica condemnantur, hæretica, & ex ea qua iſta bona ad hæreticos prædicantes ac ſtudioſos volebant conuerti, Eccleſiæ Catholicæ pernicioſa fuerint, &c. ex ea tamen parte qua contendebant, melius eſſe bona illa applicare ijs, qui publicam vtilitatem Eccleſiæ melius & efficacius procurant, vera fuiſſe ac laude digna, & à Catholicis meritò perpendi, & re ipſa perfici debere.* Hæc tui ſymmiſtæ Anonymi.

De transl. reſtituendorum in Imperio ad Societ. Ieſu.

Quo vtroque diſcurſu tecum hos in eo cõſpirare video, vt Monaſtici ordinis profeſſores v.g. Carthuſienſes, Camalduenſes, Ciſtercienſes, Benedictinos improbent quaſi ſint minus vtiles Eccleſiæ, inutilia terræ pondera, ventres pigri, ſtupidæ ac mutæ pecudes, publicam vtilitatem Eccleſiæ, maximè in Infidelium conuerſione non procurantes, ac proinde alio velificãtes tanquam minus fructuoſi, vt Anonymi citati Germani dicebant, quam ij, *qui cum propriæ ſalutis ſtudio, etiam curam alienæ ſuſcipiunt, qui religione, doctrina, prudentia, ſpiritu Apoſtolico inſtructi, ex propriæ vocationis præſcripto arma contra hoſtes fidei expeditè, in aciem prodire, hæreſes profligare &c. prompti ſemper ſint, & parati.*

Calumnia Anonymorum contra ſacros ordines Monaſticos v. g. Camalduenſes, Carthuſienſes, Benedictinos.

Ergone ſi non deſcendunt, Monachi & Eremitæ mare in nauibus, facientes operationes in aquis multis, pergentes ad gentem diuulſam, & dilaceratam, & alio velificent, non cooperantur ſaluti animarum? an propterea, in ſanctum ocium contemplationis, in vocabulis, cum hæreticis vocantibus Monachos terræ inutilia pondera, imo in re ipſa conuenire debebas? Non ſolum ob odium in vota Monaſtica vel vitæ, vel ſcholas, procurarunt hæretici antiqua Cœnobia vſurpare & retinere, ac ſi per eos publica (vt iactant) vtilitas Eccleſiæ ageretur, ſed etiam propter vitæ ſolitariæ ſtudium, crebra ieiunia, reiteratas vigilias, perennes pſallentium choros, ipſorumque Cœnobitarum nomen, & inſtitutum tantopere illis inuiſum. Callidè Vindicianus ſub prætextu laudis Mendicantium, ob prædicationem Euangelij, quos ſe extollere fingit, cum Anonymis, cæteros Eremitas & recluſos, vel Monachos maiorem auſteritatem profitentes abijcit vt inutiles, quia ad Indos non properant. Ipſe vero cum Anonymis, illã prædicationis miſſionem aſſumit, de qua ſcriptum eſt: *væ terræ cymbalo alarum, quæ eſt trans flumina AEthiopiæ, quæ mittit in mare legatos, & in vaſis papyri ſuper aquas.* Quem locum interpretatur S. Gregorius de hæreticis prænuncijs Antichriſti, quos mittit diabolus tanquam legatos & prædicatores ſuos in vaſis papyri, per quæ ſecularis ſciẽtia deſignatur, *in ſapientium enim carnalium papyro ſeu charta prædicationẽ ponit, vt defluentes populi ad culpam vocentur*, impugnando auſteritates, ſacras vigilias, pſalmodiam, & eos, qui ad talia opera præſtanda à Deo in ſuam laudem vt peculiarem populorum ſelecti

Eorũdem religioſorũ defenſio.

Eſai. c. 18.

13. mor. in c. 5. Iob.

ſelecti ſunt; tales legati fuerunt Braſiliani Prædicantes de Caluini grege hæc omnia impetentes.

§. II.

Audi Vindiciane. ſi alij Cœnobitæ inutilia ſunt terræ pondera, quia recluſi & ad Indos non properant, & alio non velificant; Perperam à munificentiſſimis Inſtitutoribus pro ijſdem ædificata Cœnobia, vt alerétur publico bono inutiles, & boantes pecudes ad nihil aliud apti, quam vt dicebat Lyricus:

Nos numerus ſumus & fruges conſumere nati.

Peſſimè Romani Pontifices, ſuis litteris & diplomatibus eam viuendi rationem approbarunt, cum ijs cumulatè eorundẽ bona applicari debuerint, qui vtilitatem Eccleſiæ melius, & efficacius procurant. quæ cum nonniſi impiè concederentur, Anonymorum cum Hæreticis conſpirantium, mala eſſe cauſa demonſtratur.

At quamuis recluſi Monachi ad diſſeminationem Euangelij paſſim non pergant, nec ad infidelium oras velificent; tamen eorum ſtatui prædicatio non repugnat, & ſatis apud Deum coronatur promptitudo animi conuertendi Gentes, & pro facto computatur, vel quia non poſſunt, vel eiſdem non miniſtratur occaſio, ſicut in cæteris operibus miſericordiæ accidit, quæ exercere non poſſunt. Etiam ſatis eorundem naues & claſſes munitionibus bellicis replent, vt non minus pugnantibus quã adiuuantibus & ſuppeditantibus arma victoria adſcribi poſſit, per occultos enim precum ſuarũ cuniculos Eccleſiæ hoſtibus generosè obſiſtunt. Magis vnius Moyſis oratio Amalecitas proſtrauit quam vniuerſi Iſraelis armatæ copiæ. Prouincialis Societatis Ieſu tanta perfectione pollere deſcribitur c. 1. num. 5 *vt ſtudio orationis totã Prouinciam debeat ſuſtentare.* (*In conſt. Soc. Ieſu.*) Nonne è tot myriadibus Monachorum centuriæ ſaltem aliquot reperientur, quæ Prouincias & Regna quæ incolunt, virtutum & orationis fulcris valeant ſuſtentare, & aduerſariorũ impetus & conatus infringere? Decẽ Pentapolis vniuerſæ regionem ſuſtentaſſent, ne ſulphureo incendio conflagraſſet. Vnus Deo ſufficiebat iamiam perituræ Hieruſalem faciens iudicium, & quærens fidem. (*Sap. c. 18.*) Vnus Moyſes diuinæ reſtitit iræ Iſraëlitis comminanti, proferens ſeruitutis ſuæ ſcutum orationem, & tot iuſtorum Cœnobitarum iugis oratio è nubibus vacua reuertetur, & ignita ſpicula aſpirationum non transfigent corda inimicorum Regis? & vbi illud? *arcum conteret & confringet arma, & ſcuta comburet igni. vacate & videte quoniam ego ſum Deus.* (*Pſal. 18.*) vt his ſancto ocio contemplationis vacantibus, Dominum formident aduerſarij eius de cælis ſuper eos tonantem, & exercitus diſſipantem, vt clariſſimè Propheta deſcribit.

Nunquam ex doctrina hac Vindicianica Magnus ille Cõſtantinus Auguſtus Magno illi Antonio Eremicolæ ſeſe commendaſſet, niſi cum columnam, nedum Ægypti ſed totius orbis exiſtimaſſet. Theodoſius quoque Auguſtus ad Ioannem in Ægypti Eremo conſtitutum miſit, vt nuncium victoriæ acciperet, illi prædictam, & ſine dubio eiuſdem precibus impetratam. (*Profectus cœnobitarum etiam non Mendicantium oſtenditur.*) Exiſtimabunt multoties nonnulli Prædicatores Euãgelij, ſolo labore prædicationis vomere glebas ſcindendo, tã vberẽ meſſem reportaſſe, cum tamen ſuperiacta ſemina, lacrymarum fœcundus imber, ex cataractis oculorum Cœnobitarũ effuſus, adaquarit ea velut in abyſſo multa, vnde & Miſſionibus intenti, & orationibus attenti, euntes ibant & flebant mittentes ſemina ſua, vberes deinde manipulos reportantes, vnde quicumque iam ſteriles & ventres pigros hos audeat nominare, illũ offendat neceſſe eſt, qui recluſos Cœnobitas cõſolatur. (*Ex 2. 2. q. 174. a. vlt. ad vlt.*) *Lauda ſterilis quæ non paris, quoniam multæ filiæ deſertæ magiſque eius quæ habebat virum,* (*Iſ. c. 54.*) nam ſi

 ad la-

ad Indos, Mexicanos, Braſilienſes &c. non perrexiſti, filios ſacra baptiſmatis vnda tingendo, plures filios multo ſemine lacrymarum prius Chriſto peperiſti, & orationis feruore, vt oſtium Euangelij aperiretur impetraſti, nã & ſi operarij velut Paulus plantarint, vel vt Apollo rigarint, Deus autem incrementum dedit, & vt præſtaret oratio obtinuit pro Gentium conuerſione effuſa, vnde etiam ſi Stephanus non oraſſet, nec Eccleſia Paulum habuiſſet. Et licet vtrumque præſtare potuerint orando & concionando Euangelici miniſtri veluti Machabæi illi, *manu quidem pugnantes, ſed Dominum cordibus orantes* attentius & expeditius cum Deo luctãtes Cœnobitæ id multoties præſtare potuerunt. vnde quaſi alienis impenſis militant operarij Euangelici interdum remiſſi, vbi ſuis Cœnobitæ feruentes ſtipendijs viuunt tanquam ſibi ſufficientes & optimam partem eligentes, in alios contemplationis fructus diffundentes.

2. lib. Machab. c. 15.

Sed non eſt negandum quando neceſſitas vrgebat etiam Eremicolas in apertum campũ prorupiſſe ad debellandas Phalanges infideliũ armari & ſtipati prædicatione & doctrina. Monachi Timotheo Pſeudopontifici Alexandrino reſtitere, & Euthychiana fuligine aſperſum demonſtrarunt, Hoc etiã titulo à Papa Simplicio cõmendati aduerſus Epiſcopum Conſtantinopolitanũ pro defenſione Catholicæ veritatis inſurgunt, vt illud ciuibus cantare licuerit: *niſi Dominus reliquiſſet nobis ſemen, &c.* Magnus ille Cœnobiarcha Theodoſius cęterique Monachorũ ductores, quib. magna vis erat ad ſuadendum, Anaſtaſio Imperatori ſeſe oppoſuerunt vt murum validiſſimũ pro domo Dei, Imperatoris iacula feliciter eludentes. Contra Seuerum hęreticum, & eundem Anaſtaſium Imperatorẽ diuinus Sabas (ait Baronius) Monachorum eximius, & electos Monachos congregauit, pro fide & Eccleſiæ libertate tuenda vſque ad martyrium ſe animantes. Quis innumeros recenſeat triumphos cæterorum Monachorum?

Bar. an. 457.

Anno 476

Eſai. 1.

§. III.

S. Benedicti religio quantum profuit Eccleſiæ.

Deſcendamus ad ſequentia tempora. S. Benedictus Monachorũ Occidentalium Patriarcha, Solitudinis amator præcipuus Dęmonicolas Caſſinates à gentilitijs tenebris ad lucem eduxit Euangelij, ſimulacris Apollinis, & Veneris confractis. cuius exẽplo eiuſdem ſancti Diſcipuli, ad errores vniuerſos eliminandos accincti inferis funeſtum bellum intulerunt. A familia S. Benedicti Clodouæus Rex cum Francia vniuerſa, Remigij prædicatione, ad fidem Chriſtianam adducitur anno 350. Sueui à Martino Monacho conuerſi Arianam hæreſim eierarunt anno 540. Anglia ab Auguſtino Monacho cum ſex alijs Monachis opera S. Gregorij Magni in fide Catholica inſtruitur. Lambertus Leodienſis Monachus Taxandriam Germaniæ prouinciã ad Chriſtũ adduxit. Eodẽ tempore quo Kilianus Monachus in Francia Euangelium diſſeminabat 622. VVilfridus Monachus poſtea Epiſcopus Eboracenſis, in Friſia & Hollandia, & in regione Auſtralium, Saxonum & in toto tractu Inſulæ, quæ Vetula dicitur Chriſtum annunciauit, cuius veſtigia imitati VVilibrordus Cœnobita Monaſterij Rupẽſis in Friſia. & Svvibertus Linditlæ in Saxonia, innumerabiles populos fidei Catholicæ incorporarunt. Bonifacius itẽ Monachus tanquam Germanorum Apoſtolus vſque in hanc diem colitur. 717. ibidem & in Haſſia plurimum in cultura vineæ Chriſti laborauit, quam & ſanguine irrigauit. VVillehadus & Ludgerus in Franconiam Germaniæ Prouinciã profecti 800. plurimos filios Chriſto Domino pepererunt. In Dania, Suetia, Gothia, Grotlãdia, Anſcharius cum tribus Socijs idololatriã & errores debellarunt: eius veſtigia inſecutus Stephanus innumeros errantes in tramitẽ ve-

ritatis reuocauit. Albus Abbas Monaſterij Floriacenſis, in Vaſconia Gallię parte 970. ſtrenuè laborauit, & vna cum fratre eius Gaudentio Monacho S. Alexij Romæ in Pannoniā ſeceſſit, mox ad Sarmatas pergēs, Ruſſis, Lithuanis, Moſchis, Pruſcianis, Polonis Euangeliū prædicauit. Bruno Saxoniæ Ducis filius Cœnobita eiuſdē Conuētus 1025. Ruthenorū innumeros populos ad ſalutis viam reduxit, quo etiam tēpore Bonifacius S. Romualdi diſcipulus Ruſſiæ Regē cum Regno ad Chriſtum conuertit, & eius hoſtia fieri meruit. Humbertus ad Græcorum ſchiſma extinguendum miſſus, cū Nicæta congreſſus coram Cōſtantino Imperatore, in Conuentu omnium publicè confutauit, vt rubore perfuſus librum à ſe conſcriptū flāmis tradere coactus ſit. Otho 1125. in Pomeraniā deſtinatus Bracislaum Principem cum ſuis & maxima Gentium multitudine ad fidem conuertit. cum alijs quam plurimis Saxoniæ ciuitatibus æternę vitæ verba annunciauit. VVicelinus cum quatuor ſocijs per 30. annos apud VVandalos in cultura Euangelij laborauit.

Fructus noſtrorum temporum reportatus à Benedictinis.

Sed rugoſa facie, elato ſupercilio naſutulus Vindicianus dicet, iā hæc antiquata, & à modernis Cœnobitis miſſionum fructū requiri. Accipiamus, & noua. Non ſolum Aſiam, Africam, Europam ſuorum filiorū prædicatione Benedictus præcipuè illuſtrauit, ſed Americæ ipſe primus ſub Alexand. VI. 1495. aurora fuit Gentibus fidei prædicatione Buclo Catalano cū electis 12 ſocijs ſuæ familię, verbum Dei velut Solem deferente ijs qui in tenebris, & vmbra mortis ſedebant, & viam fecit cæteris Euāgelij miniſtris, ad portandū nomen Chriſti in Gentibus. Quid in Belgio, Lotharingia, Frācia, Burgundia, pro fidei propagatione operentur, teſtis eſt Balduinus Iunius ordinis Minorū. In Germania acies inſtruunt aduerſus tētoria Satanæ. Vnus ſolus Abbas (vt dicamus recentiſſima & minutiſſima)

par. 4. ſui Chronici.

Zvvifeltenſis vnica ſola exhortatione effecit, vt ampliſſimus pagus abiurata hęreſi vno die ad Catholicā fidē reuerſus ſit. Nadburgum ſuperioris Palatinatus vrbs nō inſimæ notæ, Benedictinis Monachis Sancti Andex, ſuā ſalutem acceptam defert, cum prius doctiſſimi Patres Societatis poſt multos labores non mercede vacui, ijs tamen ſurdis fabulā occinere viderentur, vt non volentis neq; currētis miniſtri, ſed miſerentis Dei opus appareret in cōuerſione, & non ad clericum, vel Monachum alligatum. Similiter aſſertum eſt non vulgare Sereniſſimi Bauariæ Principis electoris, progredi fœliciter in Palatinatu Monachos S. Benedictini cōuertendis hæreticis, nō minus quam nouiſſimos operarios. Reichenbachium prioratum S. Benedicti auſpicijs Inuictiſſimi Cęſaris ſuperioris annis rurſus adepti, mille animas appoſuerunt ad ouile Chriſti. Experiuntur quotidie inferior Saxoniæ, & alię partes Germaniæ deprauatę, quantum Benedictinæ familiæ, & aliarum intromiſſi operarij, vna cum Monaſticę diſciplinæ reparatione, vineā quoq; Domini ex reſipiſcentia hæreticorum quotidie amplificent. In vno ſolo Monaſterio Vingartenſi ab anno 1612. vſq; ad 1627. numerus pœnitentiū 237508. ab hæreſi vero abſolutorū 165. Vides ergo mi Vindiciane, cum illis Anonymis fœderatis, non eſſe tales Cœnobitas cū reliquis Monaſtici inſtituti viris, ventres pingues, inutilia terrę pōdera, vel ſi minus licentiosè loquaris, ſibi vtiles, Reipubl. Chriſtianæ inutiles, cum iam videris multos ex vno ſolo inſtituto Monachorū, non tā eſſe cum Moyſe in montib. contemplationis orantes, ſed pugnantes, atq; cum Ioſue in campis viriliter aduerſus infideles Hęreticos, Dęmonicolas decertantes, fidē quoque Catholicā proprio cruore à ſe prędicatam & defenſam, conteſtantes, quorū alij tentati ſunt, vt Abbas Monaſterij Alfdorff, oblatum connubium cum Abbatia

Author li. contra Anonymos c. 4.

Ex fidis relat. German. ad D Conſtan. Caietanum. tranſmiſſis.

retinendum in inferiori Saxonia à Pſeudo-epiſcopo Halberſtadienſi, conſtantiſſimè recuſans, in hanc vſque diem ſuperſtes. alij in occiſione gladij occiſi, alij veneno ſublati, alij extorres incruento martyrio prædicatione, & opere, fidei teſtimoniũ reddiderunt. Recentiſſimũ eſt quod die 25. Martij 1632. ex VVeſtphalia prout ex eo Cœnobio D. Abbati Conſtantino Caietano litteris tranſmiſſis ſignificatũ eſt, capta enim Gottinga à VVimarienſibus ciuiũ proditione, irruentibus Dei hoſtibus, Benedictinum hominẽ capiunt, de ſtatu interrogãt: ſe Monachum profitetur, in eundem velut agmine facto irruunt, & naribus & auribus præciſis, & oculis erutis vt comederet in os ingerũt. mox per plateas raptant, expoliãt, viuũ decoriant, & in quatuor diſſectũ partes, macello venalẽ exponunt, lictoris filio in officina illa crudelitatis appoſito, qui ab ingredientib. quæreret, num vellent benè pinguẽ monachalem carnem, vili emere? proculdubio Vindicianus cũ ſuis nõ emiſſet, iã enim vt ventres pigros & inutilia terræ põdera publicarat. Goslariæ Monachi & Moniales in eadẽ irruptione in publico foro dehoneſtati, nudi tripudiare coacti, non minori tormẽto quã ſi viui decoriati, digni habiti pro ſacra religione hanc contumeliã pati. quid reſpõdebis Vindiciane?

Ex iiſdem relationibus & alijs.

Sed ne ſolum Germaniæ finibus reſtrictam putes Benedictinã prolem, in partes Anglicanas & Gallicanas obtutũ fige Vindiciane. Hic enim Nicolaus Monachus etiam præciſa lingua, viſus eſt magnalia Dei prędicare. Ibi cũ Henricus fidẽ cum humanitate exuiſſet, ſex Abbates Benedictini crudeliter enecati 1536. poſt quos alij tres Abbates glorioſa prædicatione fidẽ profitentes agonis palmã promeruerunt. & Ioanes Feknamus Abbas VVeſtmonaſterienſis cum alijs eiuſdẽ ſodalitij Monachis carceri teterrimo Londinenſi mancipati, vbi tandẽ maceratus poſt annos 26. 1585. feliciter obdormiuit. Quo exẽplo alij animati ſimili vitæ periodo expleta, terram cũ cœlo cõmutarunt. Inter quos anno 1613. Frater Ioannes de Meruinia à Iacobo Anglorum Rege, neci traditus agonem cõpleuit. An non iſti quoque, Vindiciane, per eaſdẽ ſemitas Mendicantium inceſſerunt, quos multo ante pręceſſerũt? cur ludis quod alio nõ velificent? cũ vtrumque præſtiterint, nõ ſuam tantum, ſed & proximi ſalutem effuſo etiam ſanguine procurantes? Multi hodie Benedictini ſuperſtites, qui fœtum ſuũ Anglicæ gẽtis recognoſcunt, exemplo primorum Anglorum Apoſtolorum feliciter laborantes. cuius miſſionis Breue acceperunt à Paulo V. 1619. 23. Auguſti: & vt feruentius opus tam inſigne exequantur ſub hac forma vota emittunt. *Ego N. Anglus Monachus profeſſus, promitto, ſpondeo & voueo coram Deo, Beatiſſima ſemper Virg. Deipara, & B. P. N. Benedicto, me ſemper paratum fore in Angliam fidei Catholicæ propagationis cauſa redire, ibique permanere, indeque reuerti ad locum mihi deſtinatum, quando & quoties mihi præceptum fuerit à Reuerend. P. Preſide miſſionis & congregationis Anglicanæ.*

§. IV.

Non defuerunt ante te Vindiciane cum tuis ſuccenturiatis, qui eiuſmodi Monachorum agminibus detraherent, vt alio velificantes, vt eos tanquã mortuos mundo, non ad Monaſteria tanquam funus ablegandos dicerent, vt ijſdem Euangelij prædicatio non committeretur, nec ad gentes conuertendas mitterentur, præcipuè in Angliam. Vnde ad Academiæ Salmanticę candidatos, tranſmiſſo decreto Bonifacij IV. olim edito in Concil. Rom. 610. à S. Mellito Epiſc. Londinenſi & omnibus Italiæ Epiſcopis ſubſcripto, & tranſcripto, ex vetuſtiſſimo M. S. codice, pro Benedictinis pronunciatum: decreti Apoſtolici verba hæc ſunt, & habentur in decretis.

Perſecutio contra Benedictinos ne docerent.

Sunt nonnulli ſtulti dogmatis, magis zelo amaritudinis, quam dilectionis inflammati, aſſerentes Monachos, quia mundo mortui ſunt & Deo viuunt, ſacerdotalis officij indignos, neque

16. q. 1. *Pœnitentiam, aut Chriſtianitatem, ſeu abſolutionem largiri poſſe Sacerdotalis officij iniunctam gratiam, ſed omnino falluntur: nam ſi ex hac cauſa veteres æmuli vera prædicarent, Beatiſſimus Gregorius Monachico cultu pollens ad ſummum apicem nullatenus conſcenderet, cui ligandi, ſoluendique poteſtas conceſſa eſt. Auguſtinus quoque eiuſdem Sanctiſſimi Gregorij diſcipulus Anglorum prædicator egregius, & Pannonienſis Martinus, alijque quamplurimi Sanctiſſimi viri, precioſorum Monachorum habitu fulgentes, nequaquam annulo Pontificali ſubarrarentur. Neque enim Benedictus Monachorum Præceptor huius rei fuit aliquo modo interdictor, ſed eos ſæcularium negotiorum dixit expertes eſſe debere; quod quidem Apoſtolicis documentis & SS. PP. inſtitutis non ſolum monachis, ſed etiam canonicis ſummopere imperatur, vtriſque enim perſpicacibus SS. PP. exemplis, vt mundo mortui ſint præcipitur. Credimus igitur à Sacerdotibus Monachis ligandi ſoluendique officiũ digne adminiſtrari, ſi tamen digne contigerit eos hoc miniſterio ſublimari. Quod euidenter affirmat, quiſquis ſtatum Monachorum, & habitum conſiderat Angelus enim Græcè, Latinè nuncius dicitur; ſacerdotes igitur Monachi atque Canonici qui Dei præcepta annunciant, Angeli vocantur, ſed vnuſquiſque Angelicus ordo quanto vicinius Deum contemplatur, tanto ſublimius dignitate firmatur. Nunquid non vt Cherubin Monachi ſex alis velantur, duæ in capitio, quo caput tegitur, veris demonſtratur aſſertionibus, illud verò quod in brachijs extenditur alas duas dicimus: illud vero, quo corpus conditur alas duas, ſic ſex alarum numerus conficitur: Decertantes igitur contra Monachos in hac re, Sacerdotalis potentiæ officio carere, præcipimus, vt ab huiuſcemodi nefandis auſibus in poſterum reprimantur, quia quanto quiſque excelſior, tanto potentior: ex decreto Greg. PP. Epiſcopus debet Miſſam celebrare in ordinatione Presbyteri, & Abbas in conſecratione Monachi, & quatuor Euangelia ſuper caput eius dicere, & ſicut per quatuor Euangelia docetur, ita per quatuor orationes conſecretur, & ita vſque in diem tertium velatum habeat caput, cum ſummo ſilentio, & debita Deo reuerentia figurã gerens Dominicæ paſſionis. Die tertio tollat Abbas capitium de capite eius, vt depoſita triſtitia veteris peccati reuelata facie gloriam Domini ſpeculetur. Secundo ergo Baptizatus eſt, & emundatus ab omnibus peccatis: vnde oportet eum maiorem ſollicitudinem habere, & pro peccatis hominum orare & plus valere peccata eorum ſoluere, quam presbyteri ſæculares: quia hi ſecũdum regulam Apoſtolorum viuunt, & eorum ſequentes veſtigia communem vitam ducunt, ideo nobis videtur in his, qui ſua pro Deo relinquunt, & à paſſione eius & morte ſumunt exordia mutatæ conuerſationis dignius licere Baptizare, communionem dare, pœnitentiam imponere, peccata ſoluere: tribus diebus ſunt ſub ſilentio iuxta Apoſtolum, quia ob metum Iudæorum in conclaui reſidebant, vſque dum die tertia Dominus reſurgens diceret illis: Pax vobis, ſic Abbas pacem det Monacho, & capitium de capite eius auferat. Cenſemus ergo eos prædicare, Baptizare, communicare, pœnitentes ſoluere iuxta conſtituta trecentorum decem, & octo Patrum.* Hæc Bonifac. Papa, huius ergo Pontificis decreto & auctoritate ſubnixi, tale votum Salmanticenſes DD. pronunciarunt.

Eadẽ perſecutio à Sede Apoſtolica ſopita.

Nos conuicti tam aperta Pontificis deciſione, non potuimus non ſubſcribere debita reuerentia & obſeruantia, atque ita cenſemus Monachos Benedictinos, quantum eſt ex profeſſione qua iuxta regulam ſuam deuincuntur, aut ex inſtituto ſeorſim viuendi à reliquis hominibus, vt liberius vacare poſſint contemplationi rerum diuinarum, non impediri, quo minus poſſint à ſuis ſuperioribus mitti in Angliam, & alias Prouincias, vt dent operam reductioni hæreticorum ad fidem Catholicam, à qua defecerunt, & conuerſioni quorumcunque infidelium ad eam: addimus præterea perpetuo vſu & conſuetudine fuiſſe in ordine

Salmanticenſium ſententia aduerſus eos, qui prædicationem Benedictinis non conuenire docebant.

D. Benedicti hoc receptum ſumma & euidenti Catholica Eccleſiæ vtilitate, vt confirmat teſtimonium, cuius meminit Gratian.16.q.1.& propter id ſunt plena exemplorum Eccleſiaſtica hiſtoria, plena ferè omnium Catholicorum ſcripta, quæ hoc nomine hunc ſacrum ordinem miris laudibus extollunt, vnde communis penè omnium Chriſtianorum animis, inhæſit opinio innumeros ex hoc ordine DD. concionatores martyres & Pontifices prodiiſſe, adeò vt nemo ſit cui hæc ignota eſſe poßint. Ita tenet ſchola Theologorum Salmanticenſium.

F. Bartholomæus Decanus

Io. Alphonſus Curiel Canonicus Salmanticenſis

F. Auguſtinus Antonilez Eremitan. S. Auguſtini

Magiſter Andreas de Leon Canonicus Pœnitentiarius

F. Ludouicus Bernardus Ciſtercienſis

F. Petrus Ledeſma Dominicanus

Magiſter Sagredo de Porres Canonicus Salmanticenſis

F. Petrus Cornejo

F. Andreas de Eſpinoſa ord. SS. Trinitatis

F. Baſilius Pontius Legionen. Eremita S. Aug.

F. Dionyſius Iubero Carmelita

Mag. Gelanda profeſſor Hebræus

F. Petrus Herrera Dominicanus

F. Bernardus Benedictinus.

Quam reſolutionem Antonius Ruano publico inſtrumento ſignauit die 27. Iulij 1609. Apoſtolica authoritate Notarius, & eiuſdem Academiæ Secretarius. Horum exemplum imitatus D. Conſtantinus Caietanus Collegium Romanum erexit authoritate Pontificis Gregor. XV. confirmatum, vbi religioſi Benedictini inſtructi quarto voto ſe obſtringunt ad miſſiones infidelium ſubeundas magno Eccleſiæ adiumento. Velificare igitur vidiſti ſicut optabas Vindiciane Monachos, & eo prius, & poſtea maiori plenitudine penetraſſe, quo poſtea Mendicantes peruenire.] Quomodo ergo inutilia pondera terræ, ventres pigri vocitantur, vt hoc etiam argumento Sereniſſimo Imperatori Ferdinando, ſuaſum, eis, cum alijs Monachorum familijs, imo & omnibus veteribus religionibus adiunctis, minimè reſtituenda eorum Cœnobia ab hæreticis occupata, ſed ſolis ijs demandanda, vt qui prætendebatur, maiori fructu prædicationi, & conuerſioni hæreticorum incumbebant? Sed mirũ eſt, quod optas vt velificent Monachi ad conuerſionem infidelium, & alij ſymmiſtæ terræ pondera iudicauerint ad conuertendum, & docendum inhabiles, vt è mari nauigationem in Angliam impedierint Benedictinorum antiquiſſimam poſſeſſionem, & in Germania tanquam inutiles deſcripſerint, & alijs operarijs eorum Cœnobia tradenda, cum tot Gẽtium per iſtos conuertendarum præiudicio? Satanæ hoc peruerſum conſilium, & machinatio, de quo ſcriptum eſt, *nerui teſticulorum eius perplexi ſunt*, quia videlicet (exponente S. Greg. Angliæ patrono) *Prædicatorum illius argumenta doloſis aſſertionibus innodantur, vt recta eſſe ſimulẽt quæ peruerſa perſuadent, aut allegationum implicatio quaſi neruorũ perplexitas & ſi videri poßit, ſolui non poßit*; *vel quia acumina prædicatorum illius ſub argumentis duplicibus latent. Plerumque autem cum verbis corda inficiunt, in opere innocentiam oſtendunt, neque enim bonos ad ſe ſua perſuaſione traherent, ſi ſe & in actionibus peruerſos exhiberent*: & infra, *quos tamen ſi quis redarguat, mox ſe ſub quodam velamine defenſionis occultant: quia videlicet eorum nerui perplexi ſunt, & male impliciti corruptione ſolui nequaquam poſſunt.* Hæc Gregorius. Dies me deficiet aliorum Monachorum, in prędicatione fidei labores, nempe Præmonſtratenſium, Chartuſienſium &c. enarrantem: hi recenſiti, qui ſpecialiter nominati, & redarguti & prouocati: pergo ad alia membra ſolutionis Vindicianę implexa & perplexa confutãda.

Iob 40.

32. mor. c. 13.

§. V.

§. V.

Vbi iam vel negata vel præcluſa via eſſet velificandi Monachis argonautis, alias naues tanquam minus inſtructas deterret Vindicianus, nempe ordinum Mendicantium, vtpotè, nec cibo, nec armis, nec fortibus militibus, ſpiritualibus inquam & ſolidis virtutibus plenas. Oſtendat ergo illam vnicam nauem, & ſingularé quæ munitionibus omnibus onuſta feliciſſimè vndas maris ſulcans ad diuiſos ab orbe Brittannos vel extremos Indos euehat. Si enim tutè & fœliciter inceder, hic maximus orbis profectus, ſecum multiplicium miniſtrorum euangelicorum turmas addúcere, vt in vaſtiſſimis Prouincijs diſſeminetur euangelium, ſi verò periculis & naufragio ſubiacebit & hoc glorioſum, vt communi dicitur prouerbio, *in eadem eſſe naui*, hoc eſt in communi diſcrimine, vnde Iſmenes ad Antigonem ſororem dicebat.

Sed in tuis non erubeſco me malis.

Rate vecta eadem calamitati adiungere.

Crede non mihi ſed pſalmographo Vindiciane quod in euangelicis miſſionibus, magis diuinæ potentiæ, quam carnis ſapientiæ fidendum: hæc enim in fluctibus cum exaltantur, homines ſtupidos reddit, *anima eorum in malis* tabeſcit *& communi ſapientia eorum* deuoratur, diuina verò potentia fluctus ſedat vt ſileant, & deducit euangelicos *in portum voluntatis eorum*, vnde fœlicius eſt nauigare cum fiſcella vel vimine, Deo auſpice, quam cum nauibus Tharſis cum ſapientibus Ægiptijs. Etiam apud Ariſtophanem dicitur:

Pſal. 106.

Quiſquis ſecundo nauigarit numine,

Is vel ſaligno nauigarit vimine. & iterum

Deo fauente, nauiges vel vimine.

In Apolog. Fateor *non omnium eſſe* vt dicitur *adire Corinthum*: hoc enim officium ſaluti animarum inſiſtendi, vt dicebat Nazianz cœleſtem quandam vitam requirit, primo *purgari, deinde purgare, ſapientia inſtrui & ſic alios ſapientes reddere, lumen fieri, & alios illuſtrare: accedere ad Deum. & alios adducere, ſanctificari & alijs ſanctitatem afferre*: nihilominus, ait S. Thomas *& ſi perfectio charitatis in pleriſque proximorum ſaluti vacantibus, non inueniatur*, &c. quorundam defectus ſtatui, vel officio præiudicium adferre non poteſt. quare inani labore Vindicianus conſumitur, diſcurrendo (vt dicit *per cellas & conditoria*) dormitoria debebat dicere, non conditoria (aſſuetus ad condimentoria, vbi ad pulmenta Apicij condienda pigmentarij pulueres reſeruantur) vt inueniat huiuſmodi perfectos, qui Gentium conuerſioni operam nauare poſſint. Nec rigidus Mendicantium debebat eſſe cenſor ex his, quæ per accidens eueniunt. Gymnaſia quoque percurrere debebat, quæ ad eiuſmodi merita comparanda ſeminaria ſunt, vbi quando puritas intentionis eminet, verior, ſanctior, diuturnior doctrina comparatur. nec tamen deſunt imperfecti operarij in quorum mentibus vanitas pro pietate ſubintret, vt magis eos delectet in clariſſimis vrbibus eleganter dicendo conſeneſcere, & docti exiſtimari, quam de iuuandis Gentilibus vel tantillum cogitare: nec quoque deſunt delicatuli, qui ad iter ſe accingant, & immemores Apoſtolicæ formæ in omnibus ſe exhibere in multa patientia, in ieiunijs multis &c. commoditates requirunt in deſertis Arabiæ, & in vaſtiſſimo Oceano, & cœleſtia, & diuina, in humana & terrena lucra conuertant, & tamen hæc feruentiſſimorum virorum ſtatum, & conditionem non obſcurant.

Opuſ. 18. c. 23.

Quod vltimo loco dicas, authorem qui ſcripſit de cõuerſione omniũ Gentiũ, *negare illos ordines ad perfectionẽ properare, qui pauculis ſæcularibus cõuertendis inſiſtunt*. Is author eſt Fr. Thomas à Ieſu Carmelita diſcalceatus in ſuo lib. attitulato *Stimulus miſsionum*

cap.4.& ſequent. falſo à te citatus, nec nominatus ferulam timens. Hic author illas ſolum perſonas improperat, quæ ex ſuo inſtituto ordinato ad prædicandum euangelium, etiam habita opportunitate, & occaſione, nolunt propagines euangelij ad infidelium conuerſionem extendere: ex cruda verò tua & indigeſta aſſertione omnes inuoluis, & indefinita propoſitione, non ſolum perſonas, ſed & ſtatus infringis, non tendere ad perfectionem, dum negas tu (non Thomas à Ieſu) illos ad perfectionē properare, qui pauculis ſæcularium conuertendis inſiſtunt, tacitam conſequentiā ſubdolè conſiderandam relinquēs, eas religiones Clericorum, quæ Italiæ finibus concluſæ ſunt, vt PP. Bernabitarum, & PP. Theatinorum &c. ad perfectionem non properare inſinuares. Sed licet hucuſque nulla oblata occaſione, ad miſſiones euangelicas deſtinatæ non ſint, noſtris temporibus eiſdem oſtium euāgelij apertum eſt, nam Bernabitis Patribus via aperta eſt ad Imperium Theutonicum, vt fuſius infra dicetur, Patribus verò Theatinis, ad Georgianorum Regna, anno enim 1625. religioſi Patres D. Petrus Auitabile, Iacobus Stephano, Ioannes Filonia, poſt Pontificis maximi pedum oſcula, pedes ſuos extenderunt, præparati ad prædicationem euangelij pacis, & ab eodem Summo Pontifice Vrbano Octauo talibus elogijs cohoneſtati in litteris directis ad Georgianorū Principem. *Auri cupido qua priſcis temporibus dicitur è Gracia littore ad Phaſidis ora duxiſſe Argiuos Heroes per iter fabuloſis terroribus obſitū, non aduocat certè hoc tempore ſacerdotes Romana Eccleſia in Georgianas regiones, qui non armantur ferro, non ſtipantur militibus, non petūt theſauros, ſed vnam ſitiunt ſalutem animarum &c.* ad eos tractus poſt multa vera & realia pericula, varioſque exantlatos labores tandem appulerunt, & Fratrum Dominicanorum ope Prouinciæ Naxiuanenſis, à

PP. Bernabitarū in Germania fructus.

Patrum Theatinorum miſſio in Georgiam.

quibus tanquam Angeli pacis excepti, per rectas ſemitas deducti in terra illa inuia, poſt varias tribulationes, Georgiam penetrarunt. Ibi à Rege benignè excepti, vt in ſuo Regno permanerent, & templum ædificarent conceſſum eſt, quod & factum eſt magno illius regionis bono. Aliorum Patrum miſſiones aliæ inſtitutæ continuantur ad ferendum euangelium, & in magnā ſpem aſſurgunt, per eos quoque diuina adfauente gratia dilatanda tentoria Chriſti. Cur ergo Vindiciane velut nouus Pharao maſculeam iſtam prolem heroicarum cogitationum & conatuum vis ſubmergere? Tu certè *alio velificas* ad Cocythum vergens, qui communem nauigationem & prædicationem vis facere ſpecialem, & fictè vis, tuorum quos fingis clientum, ſola debere eſſe littora, aptus magis tu ad piſcādas margaritas quam homines, qui in omnes regulares nouam nauem coagmentatam conuicijs fabricaſti,

Quorum onus haud portet centum ratis incitaremis

In cuius ſublimi ſpecula eoſdem locaſti à te fictos clientes, vt è ſublimiori loco in mare præcipitares. *Hom. Il. 5.*

V. Probatio roboratur aduerſus Vindicias Vindicianicas, videlicet religiones eſſlereſcere ob multitudinem DD. & Magiſtrorum, qui Eccleſiam à nouitatibus & ſuperſtitionibus defendunt.

§. I.

QVintam probationem Grauinæ, ſecundum ordinem ab ipſo propoſitū, aggreditur Vindicianus & cauda blandiri incipit, nec enim tantum canes ſed & lupi quidam, quorum genus Thos Græcè dicitur more canum blandiri ſimulant. *Proximam glorioſis* (ait) *Regularibus ſedem Grauina DD. Concionatoribus, ac reliquis aſſignat, qui ab hæreſi, alijſque erroribus S. Eccleſiam purificant, vniuerſas ſuperſtitiones, nouas opiniones, &*

vocum nouitates, ac phantaſmatum idola extinguunt. Cuius officij primatum nemine, vt opinor, inuidente, illi ordini adſcribit, qui Aquinatem mundo produxit. Quid Vindicianus? *Non abnuo:* verum mox morſus infigens ſubdit, *ſolum enixius Grauinam obteſtor, vt nobis in religioſis* DD. *præſtet, quod S. Cyprianus Donato, cũ de Deo vox eſt, vocis pura ſynceritas, non eloquentia viribus: ſed rebus nititur: accipe non diſerta ſed fortia &c.* & ſubdit. *Quanti Regulares ſe, ingenium, litteraturam, facundiam populo venditant, omiſſo legationis munere, quo pro Chriſto funguntur, tanquam Deo per illos exhortãte. Taceo plurimorum pœne incredibilem oris libertatem, &c. in conſcientijs mortalium aſtringendis inſcitiam &c. Turpius adhuc eſt æmulationis crimen, quæ peſſimo exemplo hæreſibus noſtri æui claſſicum cecinit, & non dum ſopita quieſcit. Age quod agis Grauina, & ſectionem tunicæ Chriſti, quam neq; latrones ſub Domini cruce diſſuerunt, lingua & calamo coerce &c.*

TVRT. Hac breui periodo multos regulares mordes, vt gloriæ cupidos, indiſcretè liberos, indoctos, æmulationem cauſantes, etiam peſſima, ex hoc crimine, exempla miniſtrantes.

Et quantum ad ordinatam prædicationem cum ſermonis elegantia, ſi id quoq; neges præſtandum eſſe, Guilielmi de S. Amore ramus deprehenderis ab eo procedens, impugnantis Mendicantes de ornata prædicatione, ſi quid vitij, eſt hominum, quod paucorum eſt & nobis incognitorum, extenſa amplificatione extendis, & occultas à te diſcutiendas, intentiones præſumptuosè vſurpas; etiam Anna tanquam ebria reputabatur, quæ ebria non erat, ſe ipſam modeſtè defendens: *vinum & omne quod inebriare poteſt non bibi,* (1.Reg.1.) quod pertinet ad materiam bonæ doctrinæ, & prædicationis ſimplicitatem: & quantum attinet ad intentionem ſubdit [ſed effudi animam meam in conſpectu Domini.] (Greg. in c. 1.Reg.) vnde ait Greg. *vinum non bibit Eccleſiæ bonus prædicator, prauitatis hæreticæ non habens refectionem, nec aliud quod inebriare poteſt, quod proculdubio biberet, ſi de verbi facundia deceptus tumuiſſet, ſed quia rectâ intentione docuit, ſubdens, ait, ſed effudi animam meam in cõſpectu Domini, hoc eſt, conceptam in mente verbi Dei ſcientiam pro ſolo conditoris amore prædicaui,* & licet ſint, quos deſignare non poteſt Vindicianus, qui pro terreno commodo Verbum Dei prædicant; ſunt & in omniũ virtutum culmine perfecti in eruditione fidelium magna facundiæ verba proferẽtes, ſed ex vitæ verbis ſoli Deo placere deſiderantes, nequaquam tanquam de prole Belial deſpici tales merentur: & quia permixti ſunt caſtè prædicantes, cum prædicantibus ex contentione, vel vana gloria, non poſſunt ad inuicem diſcreti demonſtrari ex ſolo Vindiciani calculo.

Oris verò libertas & agendi importunitas non denegatur, in quibuſdam ineſſe, qui nec ſilentij diſciplina: nec clauſura reſtricti, quomodo agendum vel conuerſandum ſit didicerunt: alij tamen ſunt in oppoſitum, qui bis ad limam quam ad linguã verba tranſmittũt, ea diſcretione vt requirit à Prædicatore Gregorius: *ne tacenda proferant, aut quæ proferenda conticeſcant,* nã ſubdit: (2.p.paſt. cura c.3.) *ſicut incauta locutio in errorem pertrahit, ita indiſcretum ſilentium hos qui erudiri poterant in errore derelinquit. Sæpè namque Rectores improuidi* (vel prædicatores) *humanam gratiam amittere formidantes, loqui liberè recta pertimeſcunt.* De quibus ſubdit Greg. ſcriptum eſſe: *Canes muti non valantes latrare:* & ſi ſint qui Deo militantes negotijs ſe immiſcent ſæcularibus, ſunt qui & horum actuoſa nundinatione ſe abſtinent; & ſi actuoſa vita exercẽda eſt, charitatis ſtimulo exercetur; *vigilanter* ait Greg. *ne dũ cura ab eis exterior agitur, ab interna intentione mergantur, plerumque enim corda Rectorum, dũ temporali ſolicitudini incautè deſeruiũt, ab intimo amore refrigeſcunt,* (Cap.6.) Vnde ait idem Sanctus, *probibitum olim eſt ſacer-*

Digitized by Google

ſacerdotibus caput radere & comam nutrire, vt cogitationes carnis de vita ſubditorum, nec à ſe funditus amputent, nec rurſum ad creſcendum nimis relaxent, vt videlicet cura temporalis ſolicitudinis, & quantum neceſſe eſt prouideant. & tamen reſecentur citius, ne immoderatius excreſcant. Soli Vindiciano nouacula tributa eſt, qua Prædicatorum pilos plus nimio excreſcentes radat.

§. II.

Quod autem in inſcitam Regularium in conſcientijs adſtringendis inueheris; Nihil moror: ſunt enim in hoc nonnulli delinquentes: Vitioſa certè extremitas laqueum animabus inijcere, & partus pœnitentium ſuffocare: hinc homines ad deſperationem adducunt, in quibus tamen ait Greg. *ſummi viri ſalutis bonum facilè inueniri poſſe conſiderant, de quorũ vita in eruditi deſperant*: ſed cum huiuſmodi viris Vindicianus non inuoluit eos confeſſarios, qui nonnũquam obſtinatos, peruicaces ſeuerè corrigunt, nam ex eodem Greg. *ſæpè pro inquietudine refrænanda prauorum duritiam diſtricti rigoris aſſumunt, ſed intus charitatis igne liqueſcunt*, & iterum: *plerumque autem & non deſpiciendo deſpiciunt, & non deſperando deſperant, vt tanto eos celerius à culpa reuiuiſcere, & reſilire faciant, quanto iam vicinius mortis feueã oſtendunt.* Eſt, mi Vindiciane vt te erudiam: altera extremitas, quæ etiam in doctos & ſapientes cadere poteſt, quando videlicet ſic fræna laxantur peccatoribus in improbabilium opinionum delectu, in actibus intemperantiæ, & impudicitiæ, in emptionibus, & venditionibus (quantum attinet ad commutatiuam iuſtitiam) in venditione officiorum (quantum attinet ad diſtributiuam) etiam Eccleſiaſticæ libertati non parcentes, eas opiniones venditando, quæ è diametro cum ciuilibus legibus, & ſanctionibus Eccleſiaſticis pugnant, vt multò plures ſint qui ambulent per viam latam & ad perditionem vergant, quam qui ſemitas ſtrictiſſimas erroneitatis conſcientiæ ad inferna demergantur. Sed & peccata cõmiſſa circa planiſſima præcepta, multoties peruerſi corripere non præſumunt, & quæ increpare debuerunt adulatione demulcẽt, quibus propheta comminatur: *Væ his qui conſuunt puluillos ſub omni cubito manus, & faciunt ceruicalia ſub capite vniuerſæ ætatis ad capiendas animas*: quæ verba exponens Greg. ait, *quaſi puluillo cubitus, vel ceruicalibus capitis iacentis excipitur, cum correptionis duritia peccandi ſubtrahitur, eique mollicies fauoris adhibetur, vt in errore molliter iaceat, quẽ nulla aſperitas contradictionis pulſat, ſed hæc Rectores* (confeſſarij) &c. *qui ſemetipſos diligunt his proculdubio exhibent, à quibus ſe noceri poſſe in ſtudio gloriæ tẽporalis timent, nam quos nihil contra ſe valere conſpiciunt, hos nimirum aſperitate rigida ſemper inuectionis premunt, nunquã clementer admonent, ſed paſtoralis manſuetudinis obliti, iure dominationis terrent*: de ijſdem dicit S. Greg. ſcriptum eſſe. *Prophetæ tui viderunt tibi falſa, & ſtulta, nec aſſeruerũt iniquitatem tuam, vt ad pœnitentiã prouocarent. Quos diuinus ſermo falſa videre coarguit, quia dũ corripere culpas metuunt, incaſſum delinquentibus promiſſa ſecuritate blandiuntur, qui iniquitatem peccantium nunquam aperiunt, quia ab increpationis voce conticeſcunt.*

4. in cap. 9 1. Reg. — 24. mor. c. 10. — Ezech. c. 34. — 2. p. paſt. c. 8. — Thren. c. 2 — In reg. ind. 9. ep. 24. ad Io. epiſ. Conſtan.

Certè vtrumque pernicioſum & nimia reſtrictio, & nimia laxitas, in directione conſcientiæ, vt vtrumq; reprehenſione dignum, & noſtrorum non eſt deſignare, qui per extremitates declinent, cũ tamen Vindiciani ſcopus, quo ſagittas contorqueat, manifeſtè noſcatur, impetendi veteres ordines, vt nouiſſimos etiam in odium hæreticorum adducat.

Quantum verò æmulationis vitium deteſtabile ſit, iam idem Grauina te fatente luculenter oſtendit. Sed ex tuis diſcurſibus te æmulum omnium religionum, & ſciſſuras inter eos meditantem agnoſcit. De

Phen-

Digitized by Google

1. Reg. c. 1. Phennenna ſcriptum lege, *affligebat quoque eam æmula eius, & vehementer angebat*; de ſterilitate enim Anna à Phennēna exprobrabatur, & ordo vetus Monaſticus (vt ſupra viſum eſt) à Vindiciano & ſymmiſtis tanquā ocioſus in mūdo traducitur; *talis enim eſt noſter obtutus* ait Greg. *quod dum ex actiua vita bonorum operum, citò proferimus, & ad internæ contemplationis gaudia facilè pertingere non valemus, ſterilis iſta cernitur dum rudes de eius fœcūditate deſperamus*: qui fructus etiam ſi ex pura actiua vita non procederent, ſed ex mixta vita, nec contemplatiuæ derogare debemus, quando etiam prædicatio orationis, & contemplationis ſtudio deſtituta, plerumque etiam de infœcunditate notatur. Age tu quod agis Vindiciane cum tuis ſymmiſtis illis Anonymis, ſciſſionem tunicæ polymitæ, quam neque latrones ſub Dominica cruce ſcindere auſi ſunt, coerce: ſuadeas eiſdem ne ſuadeant aliorum Cœnobia occupanda, littora Euangelicæ prędicationis omnibus debere eſſe peruia, communemque ad Gentes miſſionem, Academias totius orbis, non ad ſolos nouos Academicos transferendas, nec ad eoſdem omnia bona tanquam cæteris perfectiores, donatione vel teſtamēto legenda, hæc enim contraria, ſciſſionis fomentum, & materia, odij ſeminarium, ſimultatum & factionum fomes, vt vniuſcuiuſque enſis vertatur contra proximum ſuum: & vt dixit Eſaias *vnuſquiſque carnem brachij ſui vorabit, Manaſſes Ephraim, & Ephraim Manaſſem, ſimul ipſi contra Iudam*, & iterum. *Ruit enim Hieruſalem & Iudas concidit, quia lingua eorum, & adinuentiones contra Dominum, vt prouocarent oculos maieſtatis eius.* Ad quod malum auertendum optimum conſilium, vt omnes ordines honore ſe inuicem præueniant, & qui maior eſt, fiat ſicut miniſtrator, & tu quoque prohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum, ne ex tua prouocatione religioſi, ex tuo aſtu Lucianico, de maioritate vel minoritate contendant, ſic lauda vnum ordinem, vt cæteros non deſpicias, qui omnes tandem deſpicis, & peſſundas.

Eſa. c. 9.

VI. Probatio quam ſit rationabilis oſtenditur in ſpecie, ex commendatione ſacri ordinis Prædicatorum, cuius laudes merito eiuſdem filius, & alumnus P. Grauina proſequitur in ſuo Turture.

§. I.

M. Tullius Cicero, quum ob Ciceronis cognomen dicterijs inceſſaretur, ab amicis admonitus, *vt aliud ſibi cognomen aſciſceret*, reſpondit, ſe *Ciceronis nomen illuſtrius effecturum quam eſſet Catonum, Catulorum, aut Scaurorum*: nam hæ familiæ cum primis illuſtres erant apud Romanos, quū, *Tullius eſſet nouus homo*: cognomen autem ideo patebat cauillis, quod à Cicere viliſſimo legumine dictum videretur. *Quaſi verò non & Fabij à Fabijs, & Lentuli à Lente cognomen habuiſſe viderentur. Parum illuſtris eſt qui præter imagines & cognomen nihil habet nobilitatis, pulcherrimum autem nobilitatis genus eſt, quam ſibi quiſque proprijs virtutibus conciliat.* TVRT. Lib. 4. Apoph.

Verè certè, & prudenter eloquentiæ parens, cum nec ex antiqua proſapia, nec auorum nobilium genitura, vel alijs externis ſplendoribus, ſed ex ſola virtute nobilitas extimanda ſit, quæ honorabilis eſt, vt illa deſtituti, etiam ſi purpura, diademate ornentur deſpicabiles habeantur, & inglorij, qui & ſi honorentur ob externum ſplendorem & dignitatem, à vulgaribus hominibus honorantur, qui nulla alia bona (ait Philoſophus) quàm hæc exteriora, cognoſcunt. Vnde & ſcriptum eſt. *Qui glorificauerit me, glorificabo eum, qui autem contemnunt me erūt ignobiles*; hunc locum ſic exponit S. Gregor. *glorificantem ſe ergo Dominus glorificat: quia à quibus deuotas quotidie laudes accipit, ad vniuerſi orbis honorē ſuſtollit.* 1. Reg. c. 2

Digitized by Google

A quibus maiores laudes accipit Deus quā à religioſis? vnde meritò, præ cæteris hominibus eos glorificat: ſed audiamus ſpeciem glorificationis. Audi Gregor. *an non glorificari gloria eſt, in terra manere, & cœlum claudere? vitam communiter homines viuere atque ſupernas cœlorum ſedes ſubditis authoritatem poteſtatis exhibere? glorificabat quippe Dominum qui dicebat: Tu es Chriſtus filius Dei viui, ſed glorificantem ſe Dominus glorificauit: quia ei reſpondit dicens: Tibi dabo claues regni cœlorum*: glorificat autem Dominus Religioſos nedum æterna, ſed temporali (in ordine ad æternam) glorificatione, ſummos etiam in hac vita eis honores diſpenſando. Hac glorificatione multos religioſos glorificatos, miro ſplendore religionum demonſtrauit Grauina, & ante ipſum pientiſſimus Pater Platus Societatis Ieſu, vbi quotquot ex religioſis familijs in Summum Pontificatum Petri ſucceſſores euecti ſint, eleganter recenſet: addens. *Si domus ac familia quæuis, & omnis propinquitas, ex qua aliquis ad hoc honoris faſtigium aſſumatur, vt multum ſit tenuis atq; ignobilis, tamen illuſtratur & nobilitatur, cur non hoc idem eueniat in religione in quam religioſus quiſque iam quaſi in propriā familiā aſcitus eſt, cuius etiā beneficio ad hūc honorem peruenerunt quicunq; peruenerūt?* quæ aſſumptio nō leue virtutum eſt teſtimonium, quando & hi ſæpe non ex ſanguinis nobilitate, aut alio extrinſeco ſplendore, ſed doctrina, pietate ad Petri ſolium euecti ſunt. Pontificibus proximi Cardinales, poſt quos Primates, Patriarchæ, inſuper Archiepiſcopi, & Epiſcopi, innumeri è Regularibus in partem ſollicitudinis, & Pontificiæ poteſtatis aſſumpti. Alij quoque ſi non Epiſcopi, Prælati ſuorum ordinum quaſi Epiſcopalem dignitatem habentes, è veſtigio hos inſequuntur, vna cum ſacræ fidei Quæſitoribus negotia fidei pertractantibus, Regum à ſacris confeſſionibus præſtantiſſimi viri, quorum conſilijs, & prudentia retinacula Regnorum moderati ſunt, magno Reipublicæ Chriſtianæ adiumento, & religionum ſplendore.

De bono ſtatu Relig. c. 28.

§. II.

VIND. Solum Vindicianus hos ſplendores intueri non vult, nec proponi Regularium oculis, ait enim. *Horum omnium qualis quantuſue quotidie prouentus accreſcat, in oculis mortalium florebit, nihil tamen ad controuerſiam noſtram conducet, & memor debebat eſſe* (ait) *Grauina dicti ſapientis. Ne intuearis vinum, quando flaueſcit, cum ſplenduerit in vitro color eius, ingreditur enim blandè, ſed in nouiſſimo mordebit, vt coluber, & ſicut Regulus venena diffundet.* Et S. Franciſci, PP. Carthuſianorum, & Societatis Ieſu exempla proponit, illius *qui Minorum nomen, vt fratres ſui dignitates fugerent, ſua familiæ aſſignauit, horum qui voto ſe aſtringunt*, ait, *ne dignitates ambiant. Renouatio* (ſubdit) *ab Aquila imitanda, non obtutus in Solem, niſi in diuinorum contemplatione. Sic à dignitatibus oculos auertendos iuxta ſtita Patrum Gregor. Caſſian. &c. ſicut à fœmina:* concludens: *melius hos exaltatos à rudibus Aſcetis ignorari, quam eiſdem proponi.*

Prou. 2.

TVRT. Non mirum ſi paſſione inuidiæ excæcatus Vindicianus tanquam temulentus appareat, ſemper loquax. Si purum merum abſque temperamento (vt in popinis bibere ſolet cum miniſtellis) ad propinādum Aſcetis exhiberetur, vt hæc chariſmata appeterent, tunc ex SS. Doctrina contra ambientes Epiſcopatum &c. dignitates Eccleſiaſticas Vindiciani diſcurſus locum haberet; nunc verò cum ad ſplendorem religionum, & religioſorum virtutum, qui ad eas dignitates promoti ſunt adductæ ſint Thiarę, purpuræ, infulæ, & alia ſtemmata, & inſignia, ea omnia virtutis teſtimonia, bonitatis religioſorum indices, ad religiones commendandas, & in pretio habendas ſtimuli, imo & diuinæ pro-

prouidentiæ præmia, ne dum in cælo, ſed in præſenti vita certiſſima argumenta. Miror quod etiam Caſſianum voluere didicerit Vindicianus, & præſentis honoris religioſorum lectionem prætericrit. Ait ergo vbi demonſtraſſet ſublimitatem religioſi ſtatus, quantum ad virtutes illud allegãdo: *delectaberis ſuper Domino, & extollam te ſuper altitudinem nubium.* mox ad præſentes honores virtutum quoque præmia oculos dirigens, ſubdit, *nonne obſecro etiam in hoc centuplam gratiam euidentiſsimè, qui fideliter Chriſto deſeruiunt conſequuntur? dum pro nomine eius à ſummis principibus honorantur, ac licet ipſi humanam gloriam non requirant, venerabiles etiam in perſecutionum anguſtiis iudicibus cunctis, ac poteſtatibus fiunt, quorum vilitas etiam mediocribus forſitan deſpicabilis eſſe potuiſſet, vel pro obſcuritate natalium, vel pro conditione ſeruili, ſi in ſæculari conuerſatione manſiſſent.* & S. Baſilius vbi religioſorum honores ſpirituales ſub temporalium honorum typo adumbraſſet, ad prælaturas & honores reſpiciens (ſi his contingat aliquos charitatis ſarcina, & obedientiæ vinculo alligari) ait. *Animabus impera, ſpirituali prole fœcundus eſto: impugna principatus & poteſtates, eyce illos primum ex anima tua, deinde ex eorum animabus, qui ad te confugiunt teque ſibi deligunt, & propugnatorem, qui per ſermonem tuum conſeruantur, quæ munera Epiſcoporum eſſe quis dubitet? inter quæ maximus honor eſt, quod ad Prælatos ſubditi confugiant, vt adiutorem, deprecatorem & ſtrenuum propugnatorem.* an non in præſenti vita eſt etiam centuplum accipere, vt tuus Caſſianus dicebat?

Coll. vlt. c. 26.

Eſ. 58.

In prol. Aſcet.

Verum cum nec tibi Vindiciane Monaſticus ordo, qui eſt ordo diſcipulorum, placeat, vereor ne quoque tibi parum gratus ſit ordo Magiſtrorum, qui ſunt Epiſcopi, & ſine modificatione loquens, vinum precioſum eiuſmodi dignitatis è Chriſti torculari, hoc eſt cruce expreſſum (ipſe enim Hierarchicum ordinem inſtituens gratiarum & chariſmatum donis, quæ ſua paſſione promeruit condiuit, vt poculum ex vino condito propinaret Eccleſiæ) in venenum videris conuertere, quaſi Monaſticæ diſciplinæ dignitas Epiſcopalis repugnet, vel perfectionem adimat. Id quidam extimarunt ſuadentes Dracontio ne eiuſmodi vinum reſpiceret, quia venenum habebat, in fine mordens quaſi coluber: ad quem errorem Vindicianicum eliminandum S. Athanaſius ſe accingens, primo multos Prælatos intuendos Dracontio exhibet, dicens, *Noſti enim Serapionem Monachum eſſe, & quot Monachorum præfectum. Neque à te ignoratur quot Monachorũ pater fuerit Apollonius. Noſti Agathonem, neque ignotum habes Ariſtonem. Memor es Ammonij, cum Serapione peregrè profecti. Fortaſsis etiam audiſti de Eue in ſuperiori Thebaide. Poteris etiam reſciſcere de Paulo, qui eſt apud Latos, & aliis multis, & tamen illi Epiſcopi non contradixerunt, ſed habentes pro exemplari Eliſæum, & conſcij quid Elias egerit, & eruditi quid diſcipuli Chriſti Apoſtolique fecerint, ſuſceperunt hanc curam, neque miniſterium hoc aſpernati ſunt, neque propterea deteriores facti ſunt, ſed mercedem laboris proficientes ipſi aliosque proficere hortantes. Quot ab idolis conuerterunt? quot à furioſa, & dæmoniaca conſuetudine ſuis admonitionibus compoſuerunt? quot adduxerunt Chriſto ſeruos, adeò vt qui iſta ſigna conſpiciant, admirentur. An quæſo non ingens ſignum puellam inducere vt virgo maneat, & adoleſcentiorem* adhuc, vt ſit continens, & idololatram, vt cognoſcat Dominum?] Hæc & ſimilia Epiſcopi regulares quoque præſtiterunt, quos cum laudibus recenſuit Grauina. Deinde non eſſe venenum, vinum tantæ dignitatis (vt quidam perſuaſerant) ſubdit Athan. *Quapropter cum iſtiuſmodi habeas exempla dilectiſsime Draconti, ne dicas, ne dicentibus credas, Epiſcopatum eſſe cauſam peccati,*

Ad Drac.

Digitized by Google

cati, aut quod inde naſcantur occaſiones delinquendi: Licebit tibi in Epiſcopatu eſurire, ſitire cum Paulo, licebit vinum non bibere, ſicut Timotheus fecit, & ieiunare frequenter, vt Paulus ſolitus, ita vt ſecundum illum ieiunans alios ſermonibus nutrias, & ſitiens abſtinendo à potu, aliis, docendo, potum prabeas. Ne igitur talia objiciant conſiliarij tui; nouimus enim Epiſcopos ieiunantes, & Monachos comedentes.

§. III.

Quod vero ex PP. & ex Caſſiano citat non eſſe Epiſcopos æmulandos, & ex Prato ſpirituali ab ijſdem Epiſcopis *obtutus auertendos aquè ac à mulieribus*, Monachos illos Eremicolas arguebant illi veteres, qui Cenodoxiæ tentationibus pulſati clericatus & Epiſcopatus gradum ambiebant, & relicta ſolitudine curias Epiſcoporum frequentabant. Quare ſic dicit Caſſian. *Omnibus modis Monachum fugere debere & Epiſcopos, neuter enim ſinit eum quem ſemel ſua familiaritati deuinxerit, vel quieti cellulæ operam dare, vel diuinæ theoria per ſanctarum rerum intuitum puriſſimis oculis inhærere.* 10. inſtit. c.17. Quantum vero attinet ad dignitatem reprehenditur Monachi conditio in Prato ſpirituali, ſi ex affectu ambiatur. *quanto enim vicinior eſt affectu Præſuli, tanto fit ſibi diſſimilior.* 2.2.q.185. ar.1. vnde gradus iſte ſublimis indecenter appetitur ex S. Auguſt. ex S. Thom. præſumptuosè, niſi opera Epiſcopatus exercere intenderet, cupiens proximis prodeſſe, vt opus bonum cadat ſub deſiderio, non primatus dignitatis. Si ergo Grauina ſpiritu ambitionis pulſauit religioſos recenſendo dignitates ad quas Religioſi ſunt euecti, & qui ſcripſerunt chronica, & Annalia reprehendantur, nec legantur ab eremicolis, quia flauens vinum intuendum exhibuerunt. Nec ipſe Vindicianus in ficta Bellarmini defenſione titulum Purpurati apponat, ne ambiendi materia miniſtretur. Quæ omnia cum præteriri non debeant, etiamſi per accidens aliquis Cenodoxiæ ſpiritum imbiberet, ſatis inſulsè dicis Vindiciane: *præſtare ab infirmis, quorum vbique ingens eſt copia, fructus qui ab exaltatis regularibus in Eccleſiam Dei redundant, piè ignorari.* Quod eſt dicere, cum ſint Epiſcopi poſiti in Eccleſia, tanquam candelabra, occultentur eorum fructus ſub modio, ne luceant omnibus, qui in domo Eccleſiæ ſunt. Et hic quoque ramuſculus Guillielmi de S. Amore, nō propalandos fructus quos per religioſos Deus magnificè operatur. Opuſc. 19. c.18. quem errorem S. Thom. egregiè confutauit.

VIND. Aërem ſubinde verberas, ſubdendo. *Neque ſecurior honorificorum in ordine munerum contemplatio exiſtet, cum regularis modeſtia Dux & inſtitutor neminem ad ſublimia opera inuitet. v.g. vt diſcat mortuos ſuſcitare & in mundo mirabilia operari, ſed omnes ad manſuetudinem, & cordis humilitatem.*

TVRT. Nullam (vt opponis) Grauina Theoriam exhibet dignitatum ambiendarum intra clauſtrales parietes, vel religioſos inuitat ad opera miraculoſa edenda, dum ſublimium virorum religioſorum ad Prælationis onus aſſumptorum, eo fine proponit exempla, vt Dei gloria appareat in religionum inſtitutione (qui etiā tot Præſules ad perfectionem eorundem oſtendēdam miraculis illuſtrauit) & proximorum habeatur ædificatio, & hæreticorū confuſio. Humilitas quoq;, vt optat vulpes Vindiciana, ſatis elucet, quādo in multis fuga apparuit, ne ſublimarentur ſiue intus, ſiue extra clauſtra, & in ipſa dignitate nō intumuerunt. Tunc autē humilitas perfecta eſt dicit Gregorius, *cum ad reſpuendum hoc, quod vtiliter ſubire præcipitur, pertinax non eſt. neque enim verè humilis eſt qui ſuperbi nutus arbitrio vt debeat præeſſe intelligit, & tamen præeſſe contendit.* 1.p.poſt.c.6. & iterum de perfectis Prælatis ait, quod *in culmine poſiti cogitant non poteſtatis*

exceſ-

exceſſum, ſed æqualitatem conditionis, nec præeſſe ſe hominibus gaudent, ſed prodeſſe, cogitantes, quod nihil aliud ſit dignitatis faſtigium, niſi tempeſtas mentis. Huius tincturæ viros tot geminare poteſt, quot ordinum vſque in hodiernum diem exhibent monumenta. Dicant ergo iam fidenter religioſi tot inſignibus nobilitati quod ſcripſit Hieronym. *Parua dimiſimus, & grandia poſſidemus, centuplicato fœnere Chriſti promiſſa redduntur.* *Ad Pammac. de obitu Pau.*

VII. Probationis defenſio, quod ſacra religio Prædicatorum, vt ceteræ, ſuas conſtitutiones obſeruet.

§. I.

NE cothurnatam affectes eloquẽtiam Vindiciane, nec more puerorum argutas ſententiolas in clauſulis ſtruas. In fine narrationis vel diſputationis tuæ longiſſimæ huius 10. capitis omnes tuos neruos intendens.

Cito turgens ſpuma dilabitur, & quamuis grandis tumor contrarius eſt ſanitati, dicebat Hieron. ad Pammach. de obitu Paulinæ vxoris. VIND. *Vltima in lance* (dicis Vindiciane) *ex ſuo ordine Prouinciæ appendit Grauina, docendo maiorum inſtituta & leges ſeruare.* cap. 27. p. 2. *& omnibus ordinibus hæc prædicata vult conuenire*, cap. 24. 25. 26. *omnes deuotos conſiderans donis cœleſtibus, & gratiæ affluentes.*

TVRT. *Sed quodcumque pulchrum eſt rodit Momus*, nam vix papillati corymbi in calathum fuſi, & rubentium filorum amœnitate vernantes expoſiti, quin illicò à manu Vindiciana immature imò inuidè demeſſi carpantur, vt æquis oculis marceſcere videantur.

VIND. *Serm. 1. ad Antioch.* *Solemus* (ait Vindicianus) ex S. Ioann. Chryſoſtom. *ſimilia de ſui temporis Eremicolis narrante, credere & applaudere, noſtris autem vtimur annis, hoc eſt, quemadmodum ſemel territæ volucres locum non facilè reuiſunt, ita non facilè credimus, quæ ſufficientibus indicijs non fuerint egregiè probata.*

TVRT. Benè S. Hieronym. eodem loco. *Prima virtus eſt Monachi contemnere hominum iudicia & ſemper Apoſtoli recordari dicentis: ſi adhuc hominibus placere vellem, Chriſti ſeruus non eſſem. Tale quid & Dominus loquitur ad Prophetas: quod poſuerit faciem eorum quaſi vrbem æneam, & lapidem adamantinum, & columnam ferream, ne pauerent ad iniurias populi, ſed impudentiam ſubſannantium frontis rigore contemnerent.* propter aliquos prauos tuis vteris annis Vindiciane, vt non applaudas ordinibus Florentibus, nec Chryſoſtomus cunctis veteribus applaudere potuit, cum Hieronymo teſte *in omni conditione & gradu, optimis mixta ſunt peſſima.* Etiam de ſui temporis quibuſdam religioſis dixit: quod *ſublatis in altum humeris, & intra ſe neſcio quid cornicantes, ſtupidiſque in terram oculis tumentia verba trutinantur, vt ſi præconem addideris putes incedere præfecturam &c. Plerique artibus & negotiationibus priſtinis carere non poſſunt, mutatiſque nominibus inſtitorum eadem exercent commercia, non victum & veſtitum, quod Apoſtolus præcipit, ſed maiora quam ſæculi homines emolumenta ſectantes, & prius quidem ab ædilibus quos ἀγορανόμους Græci appellant, vendentium coërcebatur rabies, nec erat impune peccatum. Nunc autem ſub religionis titulo exercentur iniuſta compendia, & honor nominis Chriſtiani fraudem magis facit quam patitur. Quodque pudet dicere, ſed neceſſe eſt, vt ſaltem ſic ad noſtrum erubeſcamus dedecus, publicè extendentes manus, pannis aurum tegimus, & contra omnium opinionem plenis ſacculis morimur diuites, qui quaſi pauperes viximus.* tuis iam vtere annis eoſdem habentibus nundinatores, in nonnullis prauis religioſis, quos floretiſſimo quoque tempore in aliquibus imperfectis Hieronymus denotauit. *Ep. ad Ruſticum Monac.*

Sed non ſiſtit Vindiciani lingua quin vno rotatu multos, imò innumeros percutiat. videre mihi videor Teſtudineum

Grun-

Grunnium, primò lento incedentem ad loquendum gradu, per interualla quædam vix pauca verba fundentem, magis ſingultientem quam loquentem, deinde cathedram oratoriam aſcendentem, obducto ſupercilio, contractis naribus, ac fronte rugata duobus digitulis concrepantem, rum ſuas nugas fundere, & aduerſum ſingulos regulares declamantem.

VIND. Dicit ergo, *eſto ſint aliqui, qui reformationem admiſerint. quid de Monaſteriis, & Prouinciis, quæ non dum reformationi ceſſerunt? non pauci, ſed plerique ſunt, imo immenſa multitudo laxorum deploratorum à Cardin. qui etiamnum impatientes reformationi ſe præbent, eſto Grauinæ aſſertio, ait, verificetur de ijs ordinibus, qui ab vno capite generali reguntur, qui à commiſſariis & prouincialibus viſitantur & expurgantur, tamen vbi Monaſteria, nec inter ſe nec ſub communi regimine coaluerunt, vt eorum vnitas nec excedit vulgarem amicitiæ conſpirationem & externam confœderationem, ibi carnalem ſenſum, ambitionem, contentiones, commodioris vitæ quæſtum, mutuas* ſeductiones, prauas conſuetudines & *in tepido ſtatu contumaciam Cardinalem abundanter comperiſſe.* Pergit. *Vtinam non contingeret quod Abbas Syluanus vidit multos in habitu Monaſtico ad tormenta miſſos, contra multos ſæculares in cælum euolaſſe. & quod legimus in prato Sophronij Seueriana labe corruptos Eremicolas extorres ab Abrahæ ſinu. Multi ſunt, qui ſola conuerſatione noſcuntur qui ſint AEgyptij, qui Hieroſolymitani Monachi, vt erat S. Antonio familiare, vt Hieroſolymitani gratanter exciperentur, AEgyptij arcerentur.*

TVRT. Iam vt dicebat Hieronymus quoque de Grunnio, dicam de Vindiciano: *Creticum diceres Longinum Cenſoremque Romanæ facundiæ, notare quem vellet, & de Senatu Doctorum excludere.* licebat enim cenſoribus Romanis Senatu pellere quemadmodum Portius Cato Titum Flaminium Senatu mouit: Iunius Brutus Lucium Antonium, alij alios ex Valerio Max. Talem ſe exhibet Vindicianus, quæ vult Cœnobia relaxata, à cæteris de quibus, ait, ea ob diuturnam laxitatem toleratum non iri, cenſoria virgula expungit, nec enim duo vel ſaltem vnum Cœnobium perfectæ obſeruationis & diſciplinæ concedere vult, auarus, & tenax. Multos in habitu Monaſtico, pari paſſu cum ſæcularibus à libro vitæ expunctos tradit, ex Abbate Syluano potens cenſuram temperare, vt id intelligatur de generibus ſingulorum, non tamen in ea quam prætendit multitudine, & quod peius eſt, multos ſeueriſſimæ vitæ Seueriana labe reſperſos extorres quoque à Regno Dei (vt multiplicitatem damnandorum religioſorum coagmentaret) profert in medium, adiungens AEgyptios illos Monachos S. Antonio inuiſos, vt multitudinem imperfectorum & malorum exaggeraret, atque minimè florentes ordines demonſtraret, quaſi Syluani viſionem noſtris quoque temporibus vidiſſet, vel Seueriana, aut aliqua hæreſi notatos multos noſtris temporibus comperiſſet. vel ſuper ipſum ſpiritus Antonij deſcenderit, vt Monachos AEgyptios ab Hieroſolymitanis diſcerneret. At non poteſt Vindicianus hoc ſpiritu ſe eſſe dotatum certis argumentis perſuadere. nam vt ille Ariſtarchus Criticus, *benè nummatus* (vt dicebat Hieronym.) lautè homines excipiebat, magis placens in prandio quam in dicendo, ſic & noſter Ariſtarchus diuitijs affluens, Chriſti pauperes diiudicare vult, & melior conuiuator quam orator, de abſtinentibus iudicium ferre, & recluſos, ac ſolitarios cenſurare, qui multos huius ſeculi rebus ineſcare ſolitus eſt, facto cuneo circumſtrepentium garrulorum in publicum procedit, vt digitis demonſtretur, *intus Nero, foris Cato, totus ambiguus, vt ex contrariis diuerſiſque naturis vnum monſtrum, nouamque beſtiam diceres eſſe compactam: iuxta illud Poeticum,*

L. 2. c. de cenſoria nota.

Ad Ruſt. Monach.

Hieron. ad Ruſt. Monach.

Prima

Prima Leo, poſtremo Draco, media ipſa Chimæra. De quibus monſtris cauendis idem ſcripſit Hieronym. *Nunquam tales videas, nec huiuſmodi hominibus applicueris, nec declines cor tuum in verba malitiæ & audias: ſedens aduerſus fratrem tuum loquebaris &c.* & iterum: *Filij hominum dentes eorum arma & ſagitta.*

§. II.

VIND. Diuertis deinde ad examinanda quæ prolixè extollit Grauina, quæ ex effectu comperta haberi poſſunt, *vel enim opera Regularium in fructum ſæcularium per gratias gratis datas, redundant vel in proprium ſuum, vel ordinis emolumentum. Primo modo oculi ſæcularium* (ait) *implentur, prudentes vero non mirabuntur cum legant, etiam operarios iniquitatis eiecisse. Secundo, perfectio demonſtratur, vnde ſolidiores in virtute & fortiores euadunt, ſine qua virtutum exercitatione grauis erit religio ob labores, vt qui ſine illa viuunt, & ſi mittant manum ad fortia, cibo fortium non nutriantur, ſocij tribulationis, nõ conſolationis.*

TVRT. Ex vtroque capite perfectio religionum demonſtratur, maximè illarum, quæ non ſolum pro ſua, ſed etiam proximorum ſalute ſunt inſtitutæ, agnoſcitque Grauina, religionis perfectionem in exercitatione virtutum conſiſtere per renouationem interioris hominis & exterioris mortificationem, vt ſine illa exterior mortificatio nihil proſit, & ſine hac interior ruinæ pateat. Sunt enim toti poſiti in hoc vt ſolam voluntatis mortificationem prædicent, & interiora exercitia abſque carnis afflictione. Aud: Hieronymum. *Quid neceſſe eſt nos iactare pudicitiam, quæ ſine comitibus, & appendiciis ſuis continentia, & parcitate fidem ſui facere non poteſt? Apoſtolus macerat corpus ſuũ, & animæ ſubijcit imperio, ne quod alijs præcipit, ipſe non ſeruet, & adoleſcentula* (quæcunque religioſa anima) *feruente cibis corpore, de caſtitate ſecura eſt?* Hieron. ad Furiam.

Nunc vero audiamus magiſtrum regulas adducentem, vt agnoſcamus qui Ordines ſunt florentes, qui deflorati.

Quocirca lima vel Lydius lapis quo diſcernamus inter florentem & non florentem ordinem eſt, ſi ſubditi nullo modo ſuperiorum in aſſerenda ordinis regula diligentiam impediant, vel auertant, neque viciſſim Superiores in eandem laxandam conſentiant. Hæc eſt via, quæ ad perfectionem tenditur, alia nulli regularium conceditur, & citat S. Bernardum & Auguſt. *Neque S. Bonauentura florere illum ordinem credidit, in quo contra vota, vel regulam impune peccatur.* VIND.

Si tales ſunt ordines omnes, dicat Vindicianus eſſe ne dum non florentes, ſed etiam exiccatos. Si vero permixtos reperiat obſeruatores cum in obſeruantibus, non exiccatos vel non florentes exiſtimet, vel ſaltem etiam marcidis in ramis floritionem non deſperet, illudque Vindicianus proponat bonis religioſis, diſcolis admixtis, quod ſcripſit S. Hieronymus. *Nobis electa ſeruanda ſunt, & quaſi inter ſcorpiones & colubros incedendum, vt accinctis lumbis, calceatis pedibus, & apprehenſis manu baculis, iter per inſidias huius ſeculi, & inter venena faciamus, vt poſſimus ad dulces Iordanis peruenire aquas, & terram repromiſſionis intrare & ad domum Dei aſcendere.* TVRT. Ep. ad Demetriad.

Profundius infigit vulnus Vindicianus, Grauinam expoſtulando, *vt ordinum prouincias, Aſceteria obeamus, & in ſingulis non quis erret, quiſuè officium ſuum negligat, ſed quæ licentia, & impunitate vnuſquiſque exerret, diſcutiatur,* & poſtquam velut ſcorpionis ictu ſimplices percuſſit, & fiſtulato vulnere viam ſibi fecit, incipit venena diffundere. VIND.

In tres ergo in omnibus his aſceterijs religioſos diuidit claſſes. Iuniorum, Mediæ ætatis, & in ſenectutem vergentium. Primæ, ſubdit, claſſis hominibus conuenit expurgatio vitiorum, quæ ad vota & regulæ obſeruantiam ſunt neceſſaria,

S in vſum

Digitized by Google

in vſum & praxim perducere, ad quod confert interior ſpiritus cultura: iuue ntus enim, ait, nimiũ ignorans, & ingenita mentis inſtabilitate promptius in exteriores ritus & ceremonias diffunditur ſpecie pietatis contenta, de latente eius virtute minimè ſollicita. In ſecunda claſſe maturiores ſunt, qui non neceſſitate, ſed alacritate de virtute in virtutem currunt, in dies proficientes, ſemper ijdem in aduerſis, & proſperis ex doctrina Hieronymi. In tertia claſſe reponuntur in virtute ſolidati, vt ſint cæteris vitæ regulæ, & exempla in dictis & factis cæteros dirigendo; qui in eum ſtatum deueniunt, vt ſuperata vitiorum impugnatione tranſierint in virtutis affectum.

TVRT. Optima partitio, quæ melius à tempore Apoſtolorum tradita & diſtincta, in Incipientes, Proficientes, & perfectos, vel Purgatos, Illuminatos, Vnitos, quæ vero adducta eſt à Vindiciano non ad inſtructioné adducta (& ſi palpet initio, vt ſcorpius) ſed ad omnes omnium Prouinciarũ religioſos cuiuſcunque inſtituti ſubmordendos: vnde propterea ſequitur.

§. III.

VIND. *In iſta demum triplici Regulariũ claſſe monſtret Grau* qui, *quantique in ſingulis eorum domiciliis effloreſcant, vt minimum quoad illas Virtutes, quas Cardinalis, in omni Religione neceſſarias aſſignat, humilitatem, paupertatem, caſtitatem &c.* adhuc ſubdit: *tam pauci emergunt poſt Tyrocinij,* ſiue Nouitiatus *procurationem, vt expectationem de ſe primis annis conceptam fallant, & quia non amplius Nouitij plurimum ſibi licentia, vel debiti arrogent, & verecundiam, ſimplicitatem abijciant, & curioſis ineptiis ſe fatigant. Tandem exemptionum, diſpenſationum, Indultorum, Prærogatiuarum ingẽs cumulus, præeminentia quod apud Superiores grati ſint, monſtroſa illa & frequens vox, debiti, & tamen nec legis ſtatuta tranſgredienda ſunt, vt fecit Eleazar, nec ſenes debent præbere occaſionem iunioribus laxiora affectandi. velut nautæ fortiter agere debent, nec propter vim ventorum nauem deſerere, vel mercibus vel vectoribus exonerare, ſicut palma creſcere latior in vertice, anguſtior in radice conſurgens, plus finiendo peragere, quàm propoſitum ſit inchoando, ex Gregor. 13. moral. cap. decimoſexto.*

TVRT. Iam morſu notaſti. Manum quæſo de tabula Vindiciane amoue, ne ſis de numero eorũ de quibus Hieronymus, quod *pleni arrogantia cunctos deſpiciunt, amantque linguas ſuas, vel Clericis vel alijs Monachis detrahendo, de quibus rectiſſimè dicitur: Filij hominum, dentes eorum arma & ſagitta, & lingua eorum gladius acutus.* Si tanta eſſet tua authoritas atque ſecuritas quanta Catonis (vt eo præſente non poſſent agi Floralia, cum nec ille vultum mutare poſſet, nec illa auderent eo ſpectante agere) rationabilis eſſet tua cenſura, nunc vero cum tu lætus & floridus, conficta macie, mortificatos, & mundo prorſus mortuos etiam impetas atque condemnes, nodum in ſcirpo quærens, magis detractor, quàm cenſor deprehenderis. In toto triplici hoc ordine ſemper graduationem reperies, non par omnium regularium ſpiritus, vt inter feruidos remiſſi non reperiantur, aſtra non ſunt munda in conſpectu Domini, quantò magis (dicebat Hieronymus) homines, quorum *vita tentatio eſt? væ nobis qui quoties concupiſcimus toties fornicamur, inebriatus eſt, inquit, gladius meus in cœlo, multo amplius in terra quæ ſpinas & tribulos generat: Vas electionis in cuius ore Chriſtus reſonabat, macerat corpus ſuum, & ſubijcit ſeruituti, & tamen cernit naturalem carnis ardorem ſuæ repugnare ſententiæ, vt quod non vult hoc agere compellatur, & quaſi vim faciens vociferatur & dicit. miſer ergo homo quis liberabit me de corpore mortis huius? &c. & tu arbitraris abſque lapſu & vulnere poſſe tranſire?* Hinc idem S. lapſibus humanis commiſeratus noluit cum Vindiciano generalem Canonem edere de omnibus religioſis, & neque de imperfectis

Ep. ad Demetriad.

Ad Ruſtic. Monach.

Digitized by Google

fectis ferre ſententiam, mox dicens. *Non eſt humilitatis meæ neque menſura iudicare de Clericis, & de miniſtris Eccleſiarum.* & ſi poſtea nonnullorum Monachorum mores perſtringat, cum non de Clericorum, ſed Monachorum inſtitutione tractaret, nunquam theſim fecit de hypotheſi qualem fecit Vindicianus, vt omnes Monachos appendens, & decades perfectorum in quocumque ſtatu & prouincijs omnium religioſorum diffiderit inuenire: Talis eſt iſte nundinator, qui tantam multitudinem tanquam venalem foro inuiſendam expoſuit, ſed crede, vt dicebat Hieronymus ex communi fori vſu, *vltroneas putere merces, & precia facilitate decreſcunt: quæ ſemper in raritate maiora ſunt.*

Sed plus mihi venena diſciplicent quam morſus, venena inquam illa quæ hæreditario malo ad te perducta ſunt de ſchola Guillielmi de S. Amore, quæ ſi forte ſerpunt in paucis, conandum ne ad plurimos perueniant. Ad exemptiones, ad prærogatiuas, & diſpenſationes oculos dirigens in eoſdem inueheris? Inter cætera quæ adducebat Guillielmus de Sancto Amore ad impugnandum Religioſos: non eſſe magiſtrandos vel non debere eſſe de Collegio ſæcularium Magiſtrorum, aut quod litteris incumbebant, erat, quia *nemo poteſt Eccleſiaſticis officijs deſeruire, & in* 16. q. 1. *Monaſtica regula ordinatè perſiſtere*, indigebant enim hi multis diſpenſationibus, ſilentij, vigiliarum &c. cui obiectioni reſpondit S. Doct. *Non eſſe inconueniens ab his obſeruantijs aliquos abſtinere, vt vtilitati communi vacent docendo, ſicut patet in illis qui ad Prelationis officium aſſumuntur, cum etiam in clauſtris manentes in talibus quoque diſpen-* Opuſ 19. c. 2. *ſationem accipiant propter aliquam cauſam: & praterea aliqui religioſi ſunt, qui in clauſtris ſuis manentes, diſtrictionem ſui ordinis ſeruantes, ſcholaſtico inſiſtunt officio, quod ex inſtitutione ſui ordinis debent,* vnde in ordine noſtro Prælatorum diſpenſationes, quibus & quomodo, & quando rationabiliter fiant præfixæ ſunt, præſertim Lectoribus, Graduatis, propter munus lecturæ, prædicationis & ſimilium. Vnde idem argumentum tractans Sanct. Doctor. *Rationalis hominis dignitatem amittit, qui ieiunium charitati, vigilias ſenſus integritati præ-* Quodlib. 5. a. 18. in fin corpor. *fert.* Si vero laureas, & prærogatiuas magiſtrales pariter incuſas, non eſt laborandũ; ſed cum iterum ſopitos cineres Guillielmi de S. Amore exſuſcites, te S. Doctori confutandum relinquo.

CAPITIS DECIMI
ANIMADVERSIO.

In qua oſtenditur Turturem in iuſtè exemplari, quod multos vitiorum nauos in Bellarminiana columba adnotarit.

SVMMA CAP.

A varijs criminibus ab Anonymo obiectis ſe purgat Turtur, videlicet quod ſugillarit Cardinalem de iactantia, detractione, imprudentia, & ad talionis vices tam inſignem virum expoſtularit: & ſingulis obiectis reſpondet, & ſatisfacit, calumnioſum Anonymum demonſtrando.

ADuerſa valetudine afficiebatur Ariſtoteles, cui cum quidam medicus ſciolus cum authoritate præſcriberet, nec rationabile afferret curationis argumentum; Ne me, inquit *perinde curaris vt bubulcum, aut foſſorem, ſed prius doce me cauſam, cur iſta præſcribas, atque ita demum, habebis obſequentem*: VIND. Noſter Vindicianus vetuſtus medicus. *Præter feruoris exceſſum in quo (ait) laborauit Grauina in excuſando infeliciter Cardinali, cum velut obliuioſum, acſi letargo ſopitus eſſet, taxat & crimi-noſum immemor doctrinæ S. Thomæ requirentis ad indicandum iuſtitiam, authoritatem &* 2. 2. qu. 162. a. 3. *certitudinem, quod Grauina id non præſtitit, cum leuibus indicijs de alterius innocentia dubitarit, & poteſtatem ſibi vſurparit,*

Digitized by Google

in Cardinalem, & Romanæ ſedis conſiliarium, eumque rebus planè dubiis & in pectoris arcano reconditis quaque promptius in ſaniorem partem
TVRT. *caperentur*, condemnauit. Sed cum antitodis, quæ præparat, & præparata præſcribit rationes non afferat ſolidas, non poterit ſibi Grauinam habere obſequentem.

Optimum antitodum, ſi morbus præceſſiſſet, vel eo ſuppoſito ſaltem bona eſſet medicamenti applicatio, atque ſubſumptio. Agnoſcit Grauina iudicium habere illas tres conditiones quam ſuus magiſter. S.Thomas docuit (quo præceptore gloriatur & exultat), proinde mala tua eſt applicatio cũ eum nihil peccaſſe in Cardinalem, ingenuè, vt magis apparebit, fatendum ſit. Sed eſto mala quoque ſubſumptio tua [Grauina iuſtitiam læſit, iudiciũ, authoritatem] nam excuſata modeſtè ſcriptoris ratione non intentionem iudicauit, quàm ipſe pientiſſimè (vt decebat de Eccleſ. Roman. Cardinali loquentem), excuſauit & ſolum ſcripta piè interpretanda, aut ſi id non pateretur interpretatio, ſaltem modificanda propter puſillos confeſſus eſt. Quæ admonitio nec auctoritati detrectat Sac. Rom. Eccleſ. Cardinalis, & conſiliarij, cum etiam ex S.Thom. maiores Eccleſiæ, qua decet modeſtia, ab inferioris gradus hominibus ne dum admoneri, ſed & corrigi poſſunt circumſtantijs debitis. Quid ergo peccauit Grauina, ediſſere, vt te detrahentem corrigamus. Crede Vindiciane, quod non Grauina Cardinalem, ſed tu peruerſo iudicio addita amarulentia, Grauinam iudicaſti. Sic te cum S. Chryſoſtom. conueniam. *Cur*
Hom 41. in Geneſ. *ante tempus inuadis iudicis ius, cur præuenis diem illum terribilem? Vis iudex eſſe, cognoſce temetipſum, & tua delicta: Nonnullus eſt qui vetet. ſic enim & peccata tua tu emendabis, & nihil ex facto incommodaberis. Quod ſi relictis rebus tuis ſedes ad indicandum alios, maiores te tibi ipſi colligere peccatorum ſarcinas non ſentis. idcirco obſecro fugiamus omnino, ne condemnemus alios. Nam, & ſi iudiciariæ poteſtatis non ſis particeps, attamen iudicaſti mente, & peccato te feciſti obnoxiam: præſertim quod nulla demonſtratione audita, ſed ſola ſuſpicione, & tenui accuſatione condemnas, quapropter B. Dauid clamabat dicens: detrahentem clam proximo ſuo hunc perſequebar. Non ſolum non recepit, quæ dicuntur, ſed & abegit volentem fratri ſuo maledicere. Igitur, ſi & nos peccata noſtra imminuere volumus, hoc maximè omnium ſeruemus, ne condemnemus fratres noſtros, neque detrahere cupientes accendamus, immò iuxta Prophetam, abigamus, & omnino auerſemur. Hoc enim opinor & Prophetam Moſen inſinuare, cum dicit: auditum vanum ne receperis.* Hoc melius antitodum de officina Chryſoſtomi pro te ſanando à tua dicacitate, in hoc cap. tuo decimo tibi præparatum, quam ſint in tua taberna, pro medicamine venena venditata.

Primum vitium Bellarmino à Turture affigi (vt obgannit Vindicianus) nempe Cardinalem tumidè ſe & ſuam Societatem cæteris ordinibus prætuliſſe, calumnioſam oſtenditur.

§. I.

HIc eſt primus tuus articulus, vt reum monſtres Grauinam, videlicet, *quod* VIND.
de tumore Cardinalem notauit, quo ſe ſuumque Ordinem de cæteris prætulit. Tumorem vero probaſſe dicis tripliciter. Primo ab intempeſtiua aliorum defectuum conſideratione. Secundo ex partiali deploratione, non ſuorum ſed aliorum lapſus plangendo. Tertio ex imploratione ſuorum ad plangendos cæteros ordines.

Intempeſtiuam ergo alienorum defectuum conſideratiõe dicis probare Grauinam ſuis verbis adductis, videlicet. *Colũ* 1. p.c.1.
bam ſeipſam, & non cadauera intueri; ergo alios miſericordiæ virgam porrigere: Minus

incom-

incommodi exteriorem in myſtico corpore fœditatem afferre, quam occultum Superbiæ tumorē, qui quidem in eo conſiſtit, vt ſuperbi de ſe maiora exiſtiment quam ſint, inter cæt. autem ad hanc ſuperbiam inducentia vnum eſſe, quod aliquis aliorum defectus conſideret, vnde alteri ſe præferat; cum è contra ſancti viri, virtutum conſideratione alios ſibi prætulerint. Expoſitis verbis (vt putat) Grauinæ. *iam Lector* (ſubdit) *ſubſumat. Sed Cardinalis Bellarminus hæc cumulatè fecit, vt ex toto* cap. 6. lib. 1. patet. Ergo &c. hæc Vindic.

TVRT. Satis decantatum Vindiciane illud Horatianum

Pictoribus atque Poetis,

Horat. in art. Poet. *Quidlibet audendi ſemper fuit æqua poteſtas.*

Non inferior Vindicianica fingendi quodlibet, & quod nullus ſomniauit. Si litteras, periodos, tranſponere licet, ex ijſdem characteribus quibus impreſſi ſunt Catholici libri, ex diuerſa diſpoſitione, & tranſpoſitione hæretica dogmata concinnabis. Hæc ſcripſit Grauina. *An oculi membri viui columbæ ad ſcandala oculos* dirigunt? &c. & non quamcunq; defectuum conſiderationem excluſit, ſed curioſam, immitem, truculentam, qualis eſt Vindiciani, nec enim ex Chryſoſtomo (ijs verbis. *Nolite iudicare, & non iudicabimini*) *probibuit Dominus Chriſtianos ex beneuolentia corripere alios Chriſtianos, ſed ne aut per iactantiam ſuæ iuſtitiæ Chriſtianos deſpiciant peccatores, derogantes frequenter de multis, & ſolis plerumque ſuſpicionibus odientes cæteros, & condemnantes, & ſub ſpecie pietatis proprium odium exequentes.* Quæ doctrina habetur in alio comment. vnde ad curioſitatem excludendam ab oculis columbinis dixit Grauina. *Nunquid cum emiſſa ex arca natantia cadauera mundum excurrens inſpexit? minimè. Solus enim coruus, ſolus detractor putore cadauerum delectatus cadauera diſcerpens, extra arcam moratur. Columba verò in arcam reuertitur, ſe ipſam intuetur, ſine felle, & vnguibus reprehendit,* ad excludendam feritatem, quod & Bernardi teſtimonio confirmauit. Non ergo de intempeſtiua, vel peruerſa alienorum defectuum conſideratione Bellarminus à Turture denotatus eſt, imò ſi quid mali, apud puſillos, ſapere videretur, etiam excuſauit; nam & ſi notiſſima ſint exempla Hieronymi (vt affert Vindicianus) Ambroſij etiam, atque Bernardi, authoritate Ephræm roborata, reprehendentium vtriuſque ſexus notiſſima vitia, quæ & Prælati oculati & veluti Argi (ex Chryſoſtomo & Climaco) reprehendere debent; nihilominus diffamato religionis ſtatu ab hæreticis (vt inutilia terræ pondera habentibus etiam religioſos) & à malorum laicorum detractionibus ora calumniantium, per ſcripturam libri Turturis confutanda putabat Grauina, & ſi confodiendum ſe linguis maleuolorum agnoſceret, quod tu aggreſſus es, mentiendo, eum de inconſideratione, immitique obtutu columbam perſtrinxiſſe, quod non fecit, & tu finxiſti. Redde ergo *verba mea* (vt in ſimili dicebat Auguſt.) *& ceſſabit calumnia tua.* *Lib. contra Iul. 4. c. 8.* Quod iterū dicis Grauinam, ſuperbū quoq; vocaſſe humilem, & nunquā ſatis laudatum Cardinalē, per ea verba: *ad hāc ſuperbiam inducens vnum eſſe aliquid quod aliquis aliorum defectus conſideret, vnde alteri ſe præferat &c.* id non cōtra Cardinalem dictum, nec contra ſuos, imò pro eis, eoſdem monendo ad elidendas tentationes (quæ poſſent irrepere in animis religioſorum) ſi pulſarentur alienos defectus inſpicere, quod liquet ex ijs verbis Turturis. *Elidamus tentationes ignitas dæmonis, ſi animam religioſam his comparationibus adoriantur &c.* & poſtea ſub infertur, *& propterea cauenda eſt ſuperbia radix ad tanti mali præſeruationem. In eo autem conſiſtit, quod ſuperbi de ſe maiora exiſtimant quàm ſint, & inter inducentia ad ſuperbiam, vnum eſt, quod aliquis conſideret aliorum defectus*, ex doctrina S. Thom. quod erat optimum Sanctorum documentum,

In Matth. c. 6. hom. 17. imperf.

Hom. 14.

Digitized by Google

2.2.q.162. a.3.ad 2.

non Cardinalis ſugillatio. Vnde malè ſubſumptum à te eſt Vindiciane (per allata verba Grauinæ in articulo quem contra ipſum formas) dicendo, *ſed Cardinalis iſta cumulatè fecit*: non enim hæc eſt Grauinæ ſubſumptio, ſed tua, vt odioſam cauſam & perſonam Grauinæ redderes: Tu ex duplici inflicto vulnere, ex tua additia ſubſumpta minore in Cardinalem, & in Grauinam, potius effeciſti, vt non exiguus ſanguis ex allato vulnere efflueret. Simili Hieronymus impetitus calumnia, quod non præſeruatiua antitoda præparârit, ſed inuectiuas ſit meditatus; reſpondit (quod idipſum Grauinæ cauſæ congruit.) *Aut nihil ſcribendum fuit, ne iudicium hominum ſubiremus, quod tu facere prohibuiſti, aut ſcribentes noſſe cunctorum aduerſum nos maledicorum ora torquenda. Quos obſecro, vt quieſcant, & deſinant maledicere: non enim vt aduerſarijs, ſed vt amicis ſcripſimus, nec inuecti ſumus in eos qui peccant, ſed ne peccent MONVIMVS, &c.*

Ep. ad Nepotianũ de vita clericorum.

§. II.

VIND.

Vidiſti puram Grauinæ intentionem, ſed diſſimulaſti: tandem à veritate victus, pro eodem ſubiunxiſti.

Dicet Grauina in eiuſmodi officijs vnumquemque ſe munire aduerſus elationis peccata, & ſubiungis, *optime*: quod eſt Grauiniani diſcurſus ab hoſte teſtificatio. Sed mox eundem Grauinianum diſcurſum infirmas, *quod etiam extra dicta officia ſimilis cautela, eadem induſtria exercenda: & quod hoc genus artis cum iſta cautela corrigendi, cum antitodo contra elationem probè ſcientiſſimus Cardinalis nouerat, itemque probè callebat vim huius contagij ſuperbiæ, ex praua diſpoſitione intuentis defectus aliorum, naſci ex appetitu propria excellentia, vnde quando ex officio, neceſſitate, commiſeratione, vel alia iuſta cauſa, quis in alienos defectus oculos iacit, nihil religioſa humilitati decedit, vnde præcipitem ſe Grauina dedit*, ait, *quando Cardinalem ſuperbia in eo genere arguit, quod nonniſi ex interiori mentis deprauatione procedit.*

TVRT.

Generalis admonitio à fortiori cæteris dabatur, quando ſermo ad perfectiſſimum virum dirigebatur de munitione aduerſus elationis peccatum, quod & ſi in viris imperfectis oriatur ex praua diſpoſitione, & affectato appetitu propriæ excellentiæ; nihilominus vt dicit Caſſian. de ſpiritu ſuperbiæ: *ſæuiſſima, & cæteris vitijs immanior beſtia, perfectos maximè tentans, & propemodum iam poſitos in conſummatione virtutum morſu dirtore depaſcens*, vt etiam commiſerationem, quantacunque ſit ex officio, ipſamque repulſam ſuperbiæ per actum humilitatis exercitam ſæuiſſimè adoriatur, vt ſi ex hoc conflictu nihil humilitati depereat, commiſerando aliorum defectibus, & huiuſmodi, Iebuſæus ſemper præſto ſit, de elatione titillans, vt ad præliandum ſemper ſimus accincti.

Lib. 11. c. 1.

VIND.

Fingis deinde aliam obiectionem, quam Greu. non fecit, vt affigas ei, vel ſaltem Cardinalem de leuitate taxaſſe, videlicet: *Cardinalem aures delatoribus præbuiſſe, atque inde commotionem ſenſiſſe*, & Gordianum nodum à te factum ſic conaris diſſoluere: *quod etiam S. Paulus relata de Theſſalonicenſibus credidit. quoſdam ſcilicet ambulantes inquietè. Et corrigente deformia, non de aura ſuperbiæ afflatum.* & præoccupans reſponſionem, quod Bellarminus falſa de innocentibus credidit, inſtas, quaſi cum laruis pugnans, *hoc eſſe probandum, falsò delatis credidiſſe, cum Bellarminus luſtrarit tot Prouincias, & in Romana Curia in grauiſſimis cauſis diuerſatus, & in Regularium errata, ſicut & proborum egregia merita incurriſſe.*

TVRT.

Damus nec Cardinalem falsò de innocentibus non credidiſſe, & credendo quoſdam non rectè ambulantes abſque aura elationis ſugillaſſe, nimia tamen eſt

(ex

Digitized by Google

(ex defenſione ficta tanti viri) nequitia tua, dulciter alios ſubmordere, regularium errata, ex experientia, & officio (ſicut egregia merita, tui dicti acerbitatem demulcendo) calluiſſe. Verum cum tu ſemper plus errata, quàm merita perſpecta haberi vbique inſtiteris, inimicus & defenſor toto hoc opere demonſtraris.

L.1.c.13. Momordit quondam Petilianus Auguſtinum cum Catholicis, quod *viperæ facti eſſent, in ſontibus populis morſus affigendo.* non ſecus ac Vindicianus calumniatur Grauinam, quod Bellarminum de tumore, elatione, leuitate, & Societatem de ſuperbia taxarit; & tamen in toto opere non Catholicos, ſed malos laicos, & ipſos hæreticos, qui in peiora crimina quam quæ exiſtimantur à Religioſis committi incurrunt, acriter perſtrinxit. Quid reſpondit Auguſtinus? *hæc ſi dicam de talibus eſſe dicta, quales vos eſtis* (Donatiſtæ, Vindiciane cum tuis ſymmiſtis ſuperius recenſitis hæreticis Religioſos lacerantibus) *reſpondetis; proba. Quid enim tu probaſti aut ſi eo putas probari quo dicuntur non opus eſt eadem repetere. Recita illa ipſa tibi, & vobis in vos. Ecce & ego probaui, ſi hoc eſt probare, & tamen diſce quid ſit probare: neque enim extrinſecus quæro documēta, vt vos viperas probem. Ecce id ipſum vipereum eſt non habere in ore firmamentum veritatis, ſed venenum maledictionis, ſicut ſcriptum eſt: venenum aſpidum ſub labijs eorum. Et quia paſſim à quolibet in quemlibet dici poteſt, quaſi quæreretur. Quorum? continuò ſubiecit: Quorum os maledictione, & amaritudine plenum eſt. Cum ergo talia dicitis in homines per totum mundum diſperſos* (Religioſos fermè omnium Prouinciarum) *& quos omnino ignoratis, quorum etiam multi, nec Cæciliani, nec Donati*, Grauinæ vel Vindiciani defenſoris, *nomen audierunt, nec auditis in ſilentio reſpondentes; non ad nos pertinet quicquid dicitis: non vidimus, non fecimus, quid loquamini penitus ignoramus. Vos qui nihil aliud vultis quam dicere quod probare omnino non poteſtis, quid aliud quam os veſtrum maledictione, & amaritudine plenum eſt? iam videte vtrum vos poßitis oſtendere non eſſe viperas, niſi oſtenderetis omnes Chriſtianos omnium Gentium* (omnes Religioſos fermè omnium Prouinciarum) *traditores eſſe & homicidas, & non eſſe Chriſtianos*, non eſſe bonos & probos Monaſticæ diſciplinæ obſeruatores; *Imò verò etiam ſi poteſtis ſingulorum hominum* [Religioſorum] *per totum orbem diffuſorum vitas & facta noſſe & oſtendere: tamen antequam id faciatis, & temerè iſta iactatis, os veſtrum vipereum eſt, os veſtrum maledictione, & amaritudine plenum eſt, &c. Attendite hæc omnia, videte vtrum aliquid horum, quæ obijcitis* immanium peccatorum, vel de orbe terrarum, totius orbis Religioſo cœtu, *probare poßitis: cui tamen maledicere non quieſcitis: in vobis vera oſtenditis quæ de illo falsò iactatis.*

VIIND. Mox eidem Grauinæ Vindicianus affigit, quod *partialem deplorationem obiecerit Bellarmino, quod non omnium ordinum facta ſit à gemente columba, ſed aliorum, exceptis ſuis.*

TVRT. Non ex parte Bellarmini, ſed eorum, qui tanquam lamentatrices aſſumuntur, & vt viua membra efferuntur, deploratio inhibita, ſed quomodo fieri debeat præſcripta eſt à Turture ijs verbis. *Si autem is, cui tribuitur officium plangendi tanquam verum & viuum membrum Eccleſia celebrari audit, meminerit, vt non in ſe, ſed in Domino glorietur, vt ſit quoque in iſta Sancta gloriatione diſcretio, vt non ad omnes & ſingulos profeſſores ſuos hoc dictum extendatur, ſed ad illos ſolos qui apud oculos ſponſi vera & viua charitate informantur tale dictum pertineat, qui & infirmos quoque portant, & plangunt. Facta autem omnium cauſa communi, vt in omni congregatione ſint deplorantes, & deplorati, vniformis, atque communis ſit omnium deploratorum gemitus &c.*

Vbi illa ſubſumptio tua? *Sed Bellarminus* quæ

quæ erat cauſa communis partialem fecit. Ergo &c.] ſola præmonitio eſt facta vocatorum ad lamenta, vt cum humili lamentatione abſque diſtinctione in quouis ordine affirmet eſſe deploratos, & deplorantes, vt Turtur de ſua præcipuè Religione fecit, vnde rurſus cum Hieronymo aſſumit Turtur. *Nec inuecti ſumus in eos, qui peccant, ſed ne peccent monuimus. Neque in illos tantum ſed & nos ipſos ſeueri iudices fuimus, volenteſque feſtucam de oculo alterius tollere, noſtram primum trabem eiecimus. Nullum læſi, nullius nomen mea ſcriptura deſignatum eſt, neminem ſpecialiter meus ſermo pulſauit. Generalis de vitijs diſputatio eſt. Qui mihi iraſci voluerit, ipſe de ſe quod talis ſit, confitebitur.*

Ad Nepot. de vita Clericorũ.

VIND. Hoc verò iaculum imaginariè iactatum in Bellarminum, vt putat Vindicianus ſic putat elidere. *Non ferebat argumentum operis, vt Auctor ſe ipſum accuſaret, & multò minus eum ordinem, cui illud munificè dedicare conſtituiſſet. Nam neque Grauina Turtur in ſe ipſum aut in ſuam, magnique Aquinatis mortem, quicquam triſtius deſignauit: ſufficiebat Bellarminum, neque ſe neque ſuum Ordinem à communi deplorandorum ſorte exemiſſe, ac velut ſancti viri aliorum morbos, ægritudines diuina ope ſanarunt, quamuis ipſi morbi exiſterent, & in ſe ipſos curationis virtutem non verterent, ita ſunt tempora quibus vacandum alijs ſit integrè, ſuſpenſa tantiſper ſui ipſius accuſatione. Cum Ioſeph Patriarcha ſuper ſingulos ſuorum fratrum fleuit, nunquid in ſemetipſum quoque debuit ingemiſcere?*

TVRT. Defenſioni tanti viri adfauet Turtur, ſed diſplicet, quod ea quæ ſapiens ille architectus ædificauit, tu deſtruis, tum friuolas rationes afferendo, vt indefenſam cauſam, ex tua culpa relinquas. At placet quod nedum ex tuis criminationibus, ſed ineptis probationibus totius orbis terrarum religioſi à crimine abſoluantur: Ferebat occaſio dedicationis (quis dicere poſſet) vt cum de tot chariſmatibus membrorum viuorum mentio fieret, deplorandi materia ſubminiſtraretur. Sed optimè Bleſenſis te confutat, aduerſus enim quendam, qui de ſua innocentia gloriabatur, quæ reprehenſione, & planctu digna erant eiuſdem oculis exhibet, ſe ipſum inuoluens in deploratorum numero eundem plangens. *Sanè vix vnam diem tranſigimus, in quo non offendimus Deum aut proximum iraſcendo, detrahendo, murmurando, inuidendo, ſcandalizando, cupiendo, garriendo, ſequendo gulam, obſequendo carni, contradicendo ſpiritui, appetendo quæ ſunt ſæculi, contemnendo quæ ſunt Dei.* Se ipſum Bleſenſ. in delictis & planctu inuoluit, vt liberius ſanaret ægrotum de ſe non humiliter ſentientẽ, & propterea non ſe dignum planctu exiſtimantem; vnde ſubdidit. *Tua opinione es ſanctus, innocens, impollutus, ſed ſuppellex varia, delicatior cibus, veſtitus cultior, vberes reditus, ambitio ad maiora, ædificia ampla, multiplices clientelæ, circa deſideria carnis cura impenſior, tuæ opinioni multipliciter obloquuntur.* Sic ſancti viri ægritudines ſanabant ſaltem in Generalibus culpis oſtendendo ſe peccatores, & nullus fuit quem legerim, qui in ſe ipſum curationis virtutem nõ verteret, vel ipſa non indigere diſſimularet, & ſanctitatem præſeferentibus, aut iactantibus particularia non repræſentaret, vt eorum cor non exaltaretur, & ambularent in magnis, & in mirabilibus ſuper ſe. Non ſunt diſcreta tempora, vt ab aſpectu propriæ miſeriæ oculos auertamus, & ſuſpendenda ſint noſtra accuſatio, cum in culpa nulla ſuſpenſio aſſignetur, *ſepties enim in die cadit iuſtus*, nec fœdera inter exercitus conſtituantur, vbi multi corruunt. Cur ergo Vindiciane, dum alijs aliena opera vel onera conaris imponere, auſus es, in communi area, à tritico paleas ſeparare? Vnuſquiſq; noſtrum proprium onus portabit, & à tritico paleam ventilabrum vltimum ſeparabit. Fleuit autem Patriarcha, ſed

Ep. 11.

Prou. 24.

ſed ſi ſe ipſum non fleuit, nihilominus cum iterum recideret in collum Beniamin fleuit, & hic ſuper eo vicariam lacrymarum operam ſibi impendentes. Vnde & ſi Turtur, nec ſuæ religioni, vel in magni Aquinatis extinctionem quicquam triſtius deſignauit (quomodo deſignaret, religioni, vt & cæteris tot prærogatiuis, & priuilegijs cœli decoratis? an Sancto illi Eccleſiæ luminari, eclypſes præſagire poterat vel debebat?) nihilominus ſuam Religionem & cæteras ad imperfectos deplorandos inuitauit. Non poſſunt oculi carnales ſuper ſe ipſos reflectere, nihilominus tantum poteſt ars, vt ipſi ſe qui præuident oculi in ſpeculo ſe intueantur ex imagine, ſed nõ veritate: at oculi mentis ſuper ipſos ſe ſe reflectere poſſunt, & ſuper ſe ipſos deflere ne dum humiliter, ſed & veraciter. Vnde ad ſe ipſas plangendas mulieres Hieroſolymitanæ inuitatæ à Domino ad Caluariam properante. *Luc. c.22.*

§.III.

VIND. Iterum præuenis Grauinam, dicendo cum Salomone: *Iuſtus prior eſt accuſator ſui*, *Prou. c.18.* & hoc præſtitiſſe Cardinalem aſſeris, & probas ex lib. 6. vitæ ſuæ, & ex receſſu ſuo, vbi contemplationi lacrymas coniungebat, in exercitationibus S. Ignatij *ſe renouans ad propius accedendum, ad Redemptoris ſui virtutes, & conſilia. ſic Bellarminus* (ſubdis) *trabem de oculo ſuo remouit, alios notare cœpit, albuginem propriam abſterſit, & omnino vita exacta maculas eluit, priuſquam in mores contaminatos conſilium ſuſciperet.*

TVRT. Et in hac accuſatione, iuſti lacrymis, piam animam Cardinalis Grauina agnoſcit, humilitatem prædicat, & demiratur, de aliorum defectuum commiſeratione. Solum (vt alias dictum eſt) monitio facta eſt humillimæ animæ, vt quieſceret eius vox à ploratu ſuo, ex exiſtimato illo criminum exceſſu in vniuerſo penè corpore regularium. Cur tu Vindiciane lacrymas non aſſumis ad longiſſimam trabem ſuperbiæ tuæ eluendam? Qui eaſdem commendas, prædica imitandas, cum ſalſedine illa coniunctas, quam vt natiuam lachrymæ coniunctam habent, quæ eſt pacis condimentum. *habete in vobis ſal, & pacem habete inter vos.* *Marc. c.9.* Sed tu fundis Crocodili lacrymas, vt quos oculus nequam ploret, lingua acuta & dentibus ferinis interimas, omittatur de pij viri lacrymis differere, ad Vindicianum ſugillandum idem valet, quod dixit Auguſtinus. *Non eſt huius areæ ventilabrum lingua Petiliani* (dicamus *3. Contra Petil. c.11.* Vindiciani) *ac per hoc quicquid in eius paleam mali etiam verè dixerit, nullo modo frumentis eius præiudicat. Quicquid autem in ipſa frumenta maledictorum calumniarumq; iactauerit, fides eorum exercetur in terris, merces augetur in cœlis.*

VIND. Sed ecce anguſtiatus in cauſa Vindicianus rurſum impetum facit in Grauinam quod ſupercilio Phariſaico ſupra cæteros eleuatum pronunciarit Cardinalem, dum ſodales acciuit ne dum ad deplorandum, ſed & orandum pro laxis religioſis, conſtituendo illos pro alijs mediatores & aduocatos; dicit ergo. *Lector, iam ſubſumat: ſed Bellarminus hunc fecit delectum, eiſque orandi materiam ſuggeßit. Ergo non ſine Phariſaico ſpiritu, cæteros vt publicanos deſpexit.* Et vt veritatis ſerenitas obnubiletur, ſumma inopia ſit copioſius inania producendo, dicens. *Aſt ergo perſpicilia Grauinæ* (inquit) *inſpicere geſtio, quibus cum iſta, vt loquuntur ingroſſarent, oculos faſcinauit, extant enim vitra, quæ apto ordine in tubam collecta, ex muſca fingunt Elephantem. Paulus Apoſtolus non ſemel petijt preces à fidelib. Eph. 6. 1. Tim. 4. nunquid, ſubdit, iſtos Apoſtolus cæteris fidelibus ſuperbè prætulit? num in Aduocatos ac mediatores cæterorum ſculpſit? num illi aduerſatus, qui dixit: aduocatum habemus apud Patrem Ieſum Chriſtum iuſtum &c.*

TVRT. Si perſpicilia Grauinæ groſſa ſunt, vt

Digitized by Google

ludis,rem tamen videt vnicam: at oculis Vindicianis, illud adagium competit, ex viſus hebetudine,vt dicitur [*vni duo, vel duobus tria*] ſic putat.

Et Solem geminum, & duplices ſe oſtendere Thebas. Orthodoxè cum S.Auguſtino ſentit Grauina, conformiter ad doctrinam S.Thomæ à te allegatam, nimirum, *ſolum Chriſtum eſſe perfectum Dei, & hominum mediatorem hominem Chriſtum Ieſum, qui dedit ſemetipſum reconciliationem pro omnibus; nihil tamen prohibet aliquos alios ſecundum quid dici mediatores inter Deum & homines,prout ſcilicet cooperantur ad vnionem hominum cum Deo diſpoſitiue vel miniſterialiter.* nec ex hoc dictum eſt,vel ſequitur ex diſcurſu Grauinæ (qui eſt ipſius Auguſtini) quod ſolus Chriſtus ſit mediator per viam ſupplicationis, vel ſolus orator,aut ſolus interceſſor:vnde bene notat M.Medina, non apponi in ſcripturis (vt obijciunt hæretici negantes SS. interceſſionem) particulam excluſiuã [ſolus] ſed quando ait adderetur à ſcript.vel PP.exponẽda eſſet:quod vnus ſolus Chriſtus eſt mediator, orator &c. per naturam ſeu ſimpliciter,cæteros Sanctos participatiue. Et vtrumque præſtitit Sanctus Auguſtinus in authoritate à Grauina citata;nam Auguſtinus volens excludere Donatiſtas qui ſe faciebant principales ſanctificatores, ſe ſolos iuſtos, ſolum vnum iuſtum Chriſtum Ieſum mediatorem fecit. vnde excludens obiectionem Auguſtinus,*ſed dicet aliquis, ergo ſancti non petunt pro populo: illam* elidit ſubiungendo, & quod Præpoſiti *orant pro populo, & plebs pro Præpoſitis &c.* vnde ergo excluduntur Vindiciane à Grauina, homines ſancti ab intercedendo, & orando? Solum excluduntur à perfecto interceſſore ſolo iuſto Chriſto Ieſu, quod & Apoſtoli Ioann.verba ſignificant. *Aduocatum habemus Ieſum Chriſtum iuſtum.* Similiter Grauina voluit excludere laudatos vt deplorantes, ne ſe exiſtiment mediatores

3.p.q.26 1. a.1.

3.p.loc.cit.

1.Ioan. 2.

& aduocatos,non abſolutè,ſed cum reputatione iuſtitiæ, nam hoc ſolius Ieſu Chriſti eſt: *Domine* (dicebat Dauid) *recordabor iuſtitia tuæ ſolius*, vnde ad orationem vocati,aliorum ſint aduocati,reputando tamen ſe peccatores & viciſſim ab alijs petatur vt pro illis orent. Vindiciano diſplicet diſcurſus, quia geminos Soles videt æquè principales Chriſtum & ſanctos hic degentes, cum vnus in iuſtitia Sol iuſtitiæ Chriſtus ſit:geminas Thebarũ Ciuitates facit, quæ tamen vna ſola eſt, Ciuitas Hieruſalem, quæ intercedendo pro nobis, non habet quod in ſe plangat, abſtergente Deo omnem lacrymam ab oculis eorum: militans autem Eccleſia ſic orat vt plangat. Pſal.70.

VIND.

Dicis poſtea, *Grauinam ſub Aduocationis titulo ſuperbiam denotaſſe in Bellarmino, præferendo ſuas vel ſociorum preces cæterorum regularium orationibus prætermiſſis, ſic excuſando mordes, & mordendo excuſas, nimirum ex libertate eligendi comprecatores, ſuos potius ad quos magis afficeretur elegit, vt in electione Medicorum accidit, quia ij præponuntur ad quos magis afficimur. Sic Onias & Hieremias oratores exhibentur alijs omiſſis, quia adhuc in populo Iſrael memoria & veneratio recentior. Etiam S.Cyprianus, cum poſſet aliarum Prouinciarum preces expetere in graui neceſſitate, quæ imminebat, intra anguſtiora Africæ littora ſe continuit, nec tamen Europæorum vel Aſianorum preces contempſit: ita nec Cardinalis recentes vineas Engaddi florentibus, & odoriferis antiquarum vinearum botris anteponere putauit, ex huiuſmodi ſuorum Sodalium imploratione ad plangendum & orandum.* 2.Mac.vl.

TVRT.

At mi Vindiciane, his tuis gloſſematibus hæc ſcribens pectora blandis videris lenire dictis;

At mens diuerſa parabat.

Satis frigidas excuſationes prætexis, & elumbes rationes adducis,nam particulares illæ cauſæ quæ adductæ ſunt & pro loco & tempore,aut alijs circumſtantijs adhibitis,

ad-

Digitized by Google

adductis exemplis veritatem probant. In cauſa autem noſtra vbi ſelecta portio religioſorum à cæteris ſecreta, interpellatrix peculiariter cōſtituitur, vt inuocetur, Chriſto Regi & Principi non parua iniuria derogatur, ſcriptum namque eſt: *in multitudine populi dignitas Regis, & in paucitate plebis ignominia principis*; nam coarctatur religioſorum multitudo (dum omnium, maxima pars religioſorum deploratorum deſcribitur) vt minus apta ad interpellandum, *rectos enim decet collaudatio*: & iterum. *Non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris.*

Prou.14.

VIND. Demum per ironiam concludis. *Macte animo Grauina, ſunt tua tibi & cunctis ſacris ordinibus apud Bellarminum, & ſocios eius certa & inuiolata iura, & prærogatiua, neque nunquam fuerunt aut in poſteritatē erunt vindemiæ* Abiezer cum ramis Ephraim comparandæ.]

TVRT. Ephraitis veteribus ordinibus ſua iura, per hæc, ſeruanda doces, at neſcio, quid ſub Ephraitarum nomine latet, ſub quo veteres ordines ſugillas, vt tumultuoſos & refractarios, & tumidos. ſcribitur in lib. Iudicū quod viri de tribu Ephraim, cum à Gedeone non eſſent aduocati ad præliandum dixerunt: *Quid eſt hoc quod facere voluiſti, vt nos non vocares cū ad pugnā pergeres cōtra Madian?* quibus ille reſpōdit *Quid enim tale facere potui, quale vos feciſtis*? Nonne melior eſt racemus Ephraim vindemijs Abiezer? In manus veſtras Dn̄s tradidit principes Madiā Oreb & Zeb, quid tale facere potui, quale vos feciſtis.] Quæ cū locutus eſſet, *requieuit ſpiritus eorū*, quo tumebant contra eum. Eadem paræmia Vindicianus potius abuſus eſt, nam cum ordo veterum religioſorū tanquam derelictus habeatur, nec ad implorandum vel plangendū inuitetur (quæ eſt pugna acris contra diabolum) eadem verba vſurpat Gedeonis, quæ aduerſus ingratum & tumidum populum tumultuantem, diuina & inenarrabili eloquētia, Gedeon ꝓtulit; res geſtas Ephraitarum cū eis qui aſcenderunt ad pugnā cōparando, ſolumq; ab Ephraim duos ramos decerptos, & deportatos cōmemorans Oreb & Zeb, præſtātiores vineis Abiezer pronunciauit, quod erat dicere: ſuam tribum Abiezerelitarum, tū rerum, tum actionum Ephraim ſplendore obfuſcari. Vnde ex eloquentiſſima eaq; breuiſſima oratione omnibus numeris Rhetorum abſoluta (vt obſeruauit Arias Montanus) populus conquieuit, nec enim ironicè, ſed ex corde ſyncero Gedeō loquebatur. At Vindicianus ironicè loqui cōuincitur, quod ſuperius racemū Ephraitarum veterum religionum laude dignum non exiſtimauerit & bottros deſpexerit, & vineis florentibus huc uſq; detraxerit, nunc vero dum extollit atq; mirificat, potius exacerbat, quātum in ſe eſt, veterū ordinum ſpiritum, imò ſpiritum Chriſti ironicus iſte diſcurſus; & ex vtroq; latere conſtringitur Vindicianus; nā ſi veteres ordines magnificat, ſeipſum prius eoſdem peſſundantem deijcit. Si paruipendit, ſe ipſum redarguit, in ipſa, quam tribuit ſelecto à ſe Ordini, exaltatione. Dicas Turturi ſi veteres ordines florentes habes, cur hucuſque eos defloraſti? ſi aridi & emarcidi, cur vineis Abiezer prætuliſti? Ergo vel maledicus es dum florentes ordines negas, vel ironicus, dum vel decerptos ramos Ephraim ſupra alias vineas extuliſti.

Cap. 8.

Arias in eum locū.

II. Vitium nempe detractionis crimèn, à Turture tributum Bellarmino doloſe Vindicianus conqueritur.

§. 1.

Diogenes apud Laertium rogatus cuiuſnā animātis morſus eſſet pernicioſiſſimus; *ex feris*, inquit, *obtrectatoris, ex cicuribus adulatoris*, momordiſti nuper vt cicur, nunc vt fera alium morſum figis, calumniam ex calumnia ſtruens, quod Cardinalem Grauina calumnia impetierit in præf. ad Lectorem 1 part. cap 4. in dedic. quod detractionis crimen incurrerit, quod

Digitized by Google

ex ſuis verbis de Regularium ſcandalis,puſilli ſub pietatis ſpecie detractionis ſpiritum concipiunt, rudiores in acerbas criminationes labuntur,& ex paucorum lapſu totum ordinem auerſantur. Multò magis , vbi nota regularium crimina libris, & mentibus imperitorum inſcribuntur, eademque illi vernacula legunt ac ruminant &c.

VIND. Hæc verba Grauinæ dicis Vindiciane, *non eſſe conformia illis quæ ipſe propoſuerat, vt ſit in nobis humilitatis virtus, in ſuſtinendo, & pax de cordibus omnium triumphet. Sed conceptum ſermonem retinere quis poterit? & quamuis identidem Apoſtrophe ad ſeculares,& regularium oſores dirigatur, ſcriptura tamen admonitio non fallit, ſi mordeat ſerpens in ſilentio, nihil eo minus habet,qui occultè detrahit. Author omnium petitur Bellarminus; hic defectus regularium detexit, hic grauia, multiplicia, & omnibus nota ab eiſdem ſcandala profecta aſſeruit, hic pauciſsimos pie victuros, plurimos ſalutem neglecturos prædixit. hic lapis eſt offenſionis, & petra ſcandali.*

TVRT. Laceſſita omnis religio ex occaſione publicationis defectuum, potius ſuſtinuit ictus eoſdem repellendo, quam vices rependendo. Poterat illarum hyperaſpiſtes Grauina illud Hieronymi vſurpare: *Poſſem reſpondere ſi velim,poſſem genuinum nempe dentem læſus infigere*, quod iam pridem Perſius adagium vſurparat, ſed vicit in bono malum excuſando piam mentem Bellarmini,apoſtrophando ad malos laicos, quod non erat (vt obtrectaris) veluti ſerpentis, mordere ſub ſilentio , quando maxima dexteritate Grauina ſerpentem , intacta perſona pientiſſimi viri eos transfixit, hoc eſt aſperum illud verbum de multiplicitate propulſauit. Sed tu Vindiciane *gangrænam addere viſus es*, malum congeminando nouæ culpæ acceſſione, nam dicis & concedis quod Bellarminus defectus regularium detexit grauia, multiplicia, & omnibus nota ab eiſdem ſcandala profectò aſſeruit,hic pauciſſimos piè victuros, plurimos ſalutem neglecturos prædixit , & ſequentibus rationibus id fieri potuiſſe niteris perſuadere.

Satyr. 1.

Ex Arn. 5. aduerſ. gentes.

Ex doctrina S.Thom. intentionem tuam fundas, *quia*, ait S.Thomas. *Si verba , per quæ fama alterius diminuitur, proferat aliquis propter aliquod bonum , vel neceſſarium debitis circumſtantijs obſeruatis, non eſt peccatum, neque poteſt dici detractio. Similiter in contumelia,ſi dicitur verbum conuicijs non animo dehonorandi , ſed forte propter correctionem,vel huiuſmodi,non dicit conuitium vel contumeliam formaliter & per ſe, ſed per accidens & materialiter,in quantum ſcilicet dicit id quod poteſt eſſe conuitium ſeu contumelia,vnde quandoque id poteſt eſſe peccatum veniale, quandoque autem ſine omni peccato,in quo tamen neceſſaria eſt diſcretio.* Hac doctrina ſuperpoſita (ait Vindician.) *ad detractionem duo requiruntur, & contumeliam. Primo intentio ſiniſtra, vt quis noceat alteri. Secundo vt debita moderatio excedatur. De ſiniſtra intentione non conqueritur Grauina : de poſteriori vero membro, nec poteſt Cardinalis redargui. Solum enim Cardinalem in vulgus notos defectus enumeraſſe conſtat, vel quæ ſcriptorum in Eccleſia receptorum libris eſſent publicata,abſque exaggerationibus,falſe dictis,&c. non ſicut (ait Grauina) qui in ipſum Cardinalem eiuſque ordinem hinc inde multa dicaciter effutiuit, qui ſi voculam indecoram, ſubdit,abſonam, vel purpura indecoram reperiſſet,proculdubio in criſta ſui Turturis collocaſſet.* VIND.

2.2.q.73. a.2.

q.72. a.2.

TVRT. Sed mi Vindiciane, vt dicebat Auguſt. *gratanter ſuſcipit oſculum columbinum pulcherrima & modeſtiſsima charitas, dentem autem caninum vel euitat caſtiſsima cautiſsimaque humilitas,vel retundit ſolidiſsima veritas.* De pia intentione Bellarmini ſecurus eſt Turtur, vt de eius humilitate; ſi quæ ſcripſit ſignificata ei fuiſſent, certè ante mortem ſuum correxiſſet exceſſum, vt de humillimo, & ſanctiſſimo Cypriano (in re maioris momenti) ſcripſit Auguſtinus. Tuum dentem

2. de Trin. c. in proœm.

Ep. 48.

ne

ne dum euitare, ſed & confringere oportet, ne amplius Ordinibus deroget. Veriſſima autem doctrina Angelici Doctoris eſt, quam pro maiori propoſitione ſumpſiſti, quando ſcilicet poteſt proferri verbum detractionis vel contumeliæ, nimirum propter aliquod bonum vel neceſſarium, adhibitis circumſtantijs, & diſcretionis virtute. Sed neſcio quomodo oblitus es de Minoris propoſitionis probatione; vt probares neceſſitatem propalationis ſcandalorum, & annexas circumſtantias. Imo potius negatiua minor ſubſumi poteſt ſub tuo diſcurſu, quòd nulla erat eiuſmodi neceſſitas, aliundè enim, ſi erant talia ſcandala, prouideri poterat, quam ex librorum impreſſione, vbi eadem mundo euulgarentur, nimirum viſitatione, reformatione, & eiuſmodi. Publica delicta & ſcandala notoria notorietate iuris, euulganda, ad hoc enim infamia denotantur delinquentes, vt innoteſcant: qui tamen poſtquam honeſtè viuendo famam recuperarunt, ſi traducantur, cōtra charitatem traducuntur; habent enim aliqualem ad famam reſpectum, quam eo tempore poſt inflictam pœnam benè viuendo ſibi compararunt, ex communi Thomiſt. ſententia in iiſdem locis cit. & aliorum extra ſcholam S. Thomæ. Quæ autem notorietate facti publica ſunt, efficiunt, vt eo loco vbi innoteſcunt delinquētes manifeſtari queāt abſque læſione iuſtitiæ & charitatis, ſi id bono animo fiat, non tamen abſque detrimento charitatis innoteſcere poſſunt ijs locis ad quos fama non erat peruagatura, retinent enim in ijs locis rei famam re ipſa & facto, licet non iure. Quare propalare ibidem tales defectus; notabiliter proximus læditur in re magni momenti, quod diffamans in ſe ipſo naturali lege in ſe pati nollet, vt eodem modo diffamaretur. Quantò magis ſi non vnus priuatus, ſed vna communitas diffamaretur; & potiſſimè ſi plures & inter illas plures, determinatæ familiæ in particulari nominarentur, & propter paucorum, vel plurium, aſſererentur corruptæ, euanidæ, marcidæ, dignæ planctu & huiuſmodi, & quod ſupremum eſt, ſi nec temporum ratio vel aliud huiuſmodi pateretur, aut talium defectuum enarratione publici iuris fieret vetaretur.

Leſſ. de iuſt. lib. 2. cap. 10. ar. 75. 76. 77. 78. 79.

VIND. At potuiſſe publicari ſuades Vindiciane, dicens. *alioqui nullus ſacer vel prophanus hiſtoricus ab huius vitij labe purus, & integer cenſebitur*, quod inductione probas in ſcriptoribus ſacris, Geneſeos, librorum Regum, Machabæorum, quos non poſſumus de detractione taxare. Similiter idem apparet in librorum profanorum ſcriptorum libertate *narrandi dicta vel facta eorum, qui ſui vel officij vel honoris obliti à virtutis tramite longius receſſerunt. nam & hinc plurima in Nepotes eruditio & cautela venit ſperanda.*

TVRT. *2. 2. q. 73. ar. 2.* Benè eos ſacra Theologia non improbat, quia ait Bannes, *ex narratione talium criminum vtilitates inde proueniunt Reipublicæ & particularibus perſonis*, ſi tamen talia dicerentur de familijs, vt cum nocentibus innocentes inuoluerentur, vel grande detrimentum in Republica, & nullus fructus naſci poſſet in poſterum, & ex emendatione acquiri talis fama poſſet, vt in poſterum etiam eandem exiſtimationem poſteritati tradendam, non mereatur, ſicut quando fuit perpetratum delictum, non video cur ſcribi poſſit in memoriam ſempiternam, quod fortè abolitum eſt, iudicandum tamen vt recens facinus per myriades ſeculorum. Quæ omnia in noſtro contingunt propoſito, quando, etiam ſi nocentes cum innocentibus miſceantur, totus Ordo corruptus pronunciatur, nec omnes religioſorum familiæ talibus ſcandalis aſperſæ ſint, nec vllus fructus (vt videbimus inferius) reportari poſſit ex notitia talium criminum; vnde paſſim prohi-

Digitized by Google

bentur ioci, dicteria, narrationes defectuũ Eccleſiaſticorum ex regulis Indicis, & fieri poteſt vt in melius Ordo reputatus corruptus, correptus aſſurgat, quam quod publicetur & in poſterum ſemper de corruptela iudicetur.

§.II.

VIND. Audiamus aliam Vindicianam rationem ad propoſitam thesim euulgandi defectus Religioſorum adductam. *Re ipſa veriſſime dixit S.Thom. hominem peccatis ſuis ab* 2.2.q.64. a.2. *ordine rationis diſcedendo, etiam ab humana dignitate excidere, & in quandam beſtiarum ſeruitutem ac vilitatem compingi: homo cum in ho-* Pſalm.48. *nore eſſet &c. imo peiorem beſtia malum hominem fieri, & plus nocere, vt etiam Philoſophus arguit. quo fit, vt peccator iuſtiſſima hac pœna mulctetur, quandoquidem vitam ipſam cum beſtijs proſtituit, vt fama quoque dignitate priuetur, cæteris terrori ſit, & exemplo.*

TVRT. Neſcitur in qua ſchola Vindicianus didicit talem conſequentiam fabricari [Homo perdit dignitatem humanam peccando & beſtijs fit ſimillimus, ergo meretur famam amittere.] ſi enim ſic licet ſyllogizare, ipſo facto etiam occultiſſima peccata propalanda erunt; correctio nulla adhibenda; in concione pro roſtris quæuis, & quorumcunque magnatum & procerum publicanda & exemplanda delicta; Sicut fama, ita prærogatiuis & dignitatibus hi exautorandi. Quod ſi iuxta ſubiectam materiam ſe loqui dicat de publico peccatore, malè ſub hac maiori ſubſumit dicendo.

VIND. *Quando igitur regulares quoque propriam famam ſuis exceſſibus miſere prodigunt, atq; inſuper ſuos commilitones, Præſides, & totum ordinem grandi ſubijciunt deſpectui. ſtigmate omnino digni ſunt, quo nominis claritatem amittant.*

Amittunt particulares tranſgreſſores bonæ opinionis iacturam, cum aliquali familiæ totius mortificatione: vnde illa pro-

TVRT. poſitio *grauia, multiplicia, & omnibus nota ſcandala profecta è religioſis domibus* (præſertim exemplificãdo de religionibus SS. Benedicti, Dominici, & Frãciſci) ſemper cruda eſt velut ſubcinericius panis qui nõ reuerſatur, & ſic cruda prolata religionib. eſt iniurioſa propter paucos totam communitatem inuoluens. ſi quis diceret exempli gratia, quod abſit, in religione Societatis Ieſu ſunt ſcandala grauia, multiplicia, omnibus nota, nonne expoſtularetur ad L. Corneliam de *falſis*, Vindiciano ficto defenſore eius, quod correxiſſet Cardinalis? & fortè ante mortem correxit: patrociniũ fictum aſſeruit, vbi author excuſatur, defenſor incuſatur, abſoluitur ſimplex aſſertor, damnatur callidus exaggerator? Facit *Ex Hier. in epitap. Marcellæ viduæ.* in his probationibus Vindicianus, quod circulatores, & ſcurræ circumforanei, *fingunt inſpecta manu ſe diuinaturos, deinde non obſeruanti & alio intento*, vt ſcribit Hieron. *pugnum in nares impingunt, & riſum populo mouent.* Defectus religioſorum, ne dum vaticinari Vindicianus, ſed & prodere didicit, interim id ſtudet, ſi ſtultorum verberet nares, & obtorto fuſte (vt dicebat Hier.) *dentes mordentium quatiat*, ſic enim iniecto in os ſimplicis & rudis hominis, fuſte diuinare promittebant, ſed mox intorquebant apprehenſum dentibus non ſine malo tenentis.

Fuit, ſubdit (vide circulatoris vafriciem) VIND. *cum diuinitus ex Prædicatorum ordine, illi qui propter ambitionem, æmulationem & alia delicta damnationem incurrerunt, cogerentur in Neapolitano Conuentu ſe ſiſtere, & omnes ordinis cultores commonefacere, ſua vt vocationi, cæteris præmiſſis gnauiter inſiſterent. Neque hinc abludit quod Bononiæ ex S. Dominici ſacrario vulgatum fuit: Nec ego Pater, nec vos filij, quod tunc contra S. Fundatoris conſtitutiones attentaretur, Grauina nouit. Plura* ſubdit *in aliorũ Chronicis atro digna calculo obſeruabis. in vita S.Bernardi æmulatio vterinorum fratrum, quos ad religionem adduxerat non reticetur.*

Quantum attinet ad viſionem illam fa- TVRT.

ctam

Digitized by Google

Viſio quædã, falſo aſſerta, accidiſſe in Conu. S. Dominici Neap. refutatur.

ctam in Neapolitano Cœnobio, ea relatio fabella extitit manifeſta, nam Senenſis, & qui ex eo tranſcripſerunt, id accidiſſe referunt anno 1300. quo tempore, quantum in ſanctitate floreret Regni Prouincia ex Chronicis colligitur. nam ante viginti ſex annos S. Thomas diem clauſerat extremũ, cuius ſocius B. Reginaldus de Priuerno eodem clarebat tempore, & ſub eadem centuria, viri ſanctitate florentes ex eadẽ Prouincia recenſentur, B. Ambroſius de Auerſa, B. Iacobus Sinueſſanus, B. Lucas de Ponte Curuo, B. Robertus de Neapoli, B. Guido Marramaldus Inquiſitor, B. Raymundus de Capua, B. Daniel de Beneuento, quomodo veriſimile eſt laxorum tunc introductam vitam quæ faceret filios gehennæ, cum tot heroes ſpiritum primitiuum retinerent, quo commilitones ad feruorem conſeruandum excitabant? Amplius famam adducit Senenſis, & incertã traditionem, nec authorem vel ſcriptorẽ eorum temporum ſignat, qui rem adeò memorandam plumbeis laminibus deſcripſiſſent ad poſterorum informationẽ, & eruditionem. Prętcrea tabulam remanſiſſe ſtigmatizatam ex ignita manu illam percutiente alij narrant. Sed hi poſteriores ſcriptores inter ſe variant, nam quidam dicunt id in Conuentu Salernitano accidiſſe ſine vetuſtioris ſcriptoris teſtimonio. Hoc probandi genere fabula Ioannæ Papiſſæ exploditur, quia illius auctor ex incerta fama ſolus Martinus Chromerus producitur etiam ſi multi Doctores Martino ſubſcripſerint. Accedit quod & nonnulli patres ſeniores, vt P. Fr. Magiſter Marcus de Caſtro maris (qui propè ad centeſimum ætatis annum peruenit) nihil de ea re traditione maiorũ acceptum poſteris conſignauit, vnde & venerabilis P. Fr. Magiſter Marcus de Matthenifio, bon. mem. qui & Prior Salernitanus, Prouincialis Regni, totius Ordinis Procurator Generalis, cũ de hac re à Grauina eiuſdem Socio Romæ interrogaretur, an & vbi id acciderit, nihil tale traditum ſibi fuiſſe, vel ab antiquiorib. accepiſſe, nec à P. Fr. Marco de Caſtro maris, à quo habitũ acceperat an. 1559. id vnquam audiſſe dixit, quinimo fabuloſũ eſſe, & fabuloſos, & confictos Patres dixit eos quos Martin. Delrius lib. diſquiſ. magicarũ profert eius rei teſtes. Deceptus autem eſt author iſtius fabellæ nullum authorẽ eius tẽporis, quo factũ iſtud accidiſſe perhibetur, ꝓferens vel allegãs, ſed aniles fabulas, tãquam territamẽta tyronum, fabrefactas edidit, non grauiores & doctiores Patres cõſulẽs, vel antiqua monumẽta perluſtrãs, ſed quod ſine fundamento, & authoritate acceperat abſq; delectu in ſuã cõgeſſit Bibliothecã. In capitulo Generali Neapolitano magna cõquiſitio huius rei facta eſt anno 1600. maximè petentibus huius rei veritatẽ diffinitoribus Hiſpaniarum, & Indiarũ, & Senenſem Luſitanũ de leuitate, & nimia credulitate taxarũt. vnde ex relatione Senenſis lapſus eſt Ferdinandus Caſtillo, & alij ipſum ſequẽtes, qui Senenſis meri relatores fuerunt, nulli alio fundamẽto hiſtoricæ veritatis innixi. vnde & Magiſter Fr. Ioannes Eſpila à ſacris confeſſionibus Ducis Beneuẽti Proregis Neapolitani retulit Philippum II. Regem non leuiter admiratum, quod tã inſignis Magiſter, pueriliter lapſus eſſet, hiſtoriam minimè fundatam à Senenſi tranſcribendo, extẽſa fortaſſe facillimè Senenſis hiſtoria ex ſimili combuſtione tabulæ, quæ accidit Zamorræ, cum ad ꝓbandam acerbitatẽ pęnarum Purgatorij, anima religioſi cuiuſdã manũ ſuper tabulam refectorij appoſuit, quæ veſtigium ignitum reliquit, quod vſq; ad hęc tempora cernitur. Idem ſcribit Antonius Senenſ. ſed rectè ſubdit Maluenda in Annalibus Prædic. 1219. *nõ ex ſolo teſtimonio Senenſis, ſed ex antiqua & vetuſta traditionis oſtẽſione, hæc aſſerimus, ad quã traditionẽ, ſi idẽ Se-*

L. 1. q. 16. ſect. 7.

nenſis

Digitized by Google

nenſis (*quem ſecutus eſt Caſtillus tom.2.cap.vlt.*) *attendiſſet, non tam leuiter ſine fundamento aſſeruiſſet in Conuentu S.Dominici de Neapoli cõſimilem, ſed incertam de damnatis PP.viſionem, quam exaggerat Delrius in diſquiſit. Mag.l.2. q.26.ſect.7.* Legendi contra Senenſem Epiſcopus Monopo.3.p.cent. in procem.& M.F.Paulus Minerua in Apologia.

§ III.

☞ Demus veras viſiones quas Senenſis narrat in Conuentu Neapol. & etiam in Conuentu Bononienſi demonſtratas, in hoc differentia demonſtratur eorum qui loquuntur ad gratiam, dum hiſtorias ſcribunt, & eorum qui loquuntur ad profectum. In hiſtoria profana cum virtutes leguntur, animi eriguntur ad profectum, deprimunt animos cum recitantur infirma, inde ſuorum *tacent fugam, referunt conſtantiam, fortitudinem prædicant, timores ſilent, aperiunt inſignia, infirma reticent, aduerſa non memorant, victorias producunt.* At ſacrarum rerum ſcriptores dum infirma aliquorum facta recenſent, eſt aliorum prædicare cõſtantiam, caſus & lapſus referre, ſtantium eſt edicere triumphos, & ex alieno periculo in acie cadentium, fiunt ſuperſtites humiliores, & cautiores. Nec propterea infirmus exercitus, & inglorius denominari poteſt, cum inuictiſſimæ acies & bellatorum cunei denotentur, qui occiſos in immenſum excedunt. ſicut nec inglorius remanſit Angelorum exercitus, quia dæmon cum ſatellitibus ſuis ad tartara proiectus & deſtinatus. Non ſolum tartara debes inſpicere Vindiciane, ſed (ſi gloriaris te defendere oculos columbinos) ſurſum reſpicere, videres enim turbam magnam quam dinumerare non potuiſſes Fratrum, ſub paludamẽto B. Virginis caſtramerantium, vt per viſum S.Patriarchæ etiam in ſui ordinis primordio oſtenſum eſt. quorum tanta eſt protectio, vt hæc B.Iordano dixerit, ex Humberto: *diligo ordinem tuum, vnde impetraui à filio meo, vt nullus in ordine tuo poſſit diu in mortali perſiſtere, quin citò deprehendatur, aut citò pœniteat, aut extra proijciatur, ne ordinem meum fœdet.* vbi illud pronunciatum quod confirmas Vindiciane: *pauciſſimos in religionibus pie victuros, plurimos ſalutem neglecturos, & perdituros?* cum ex ſola vna familia religioſa tot tranſmittantur ad Regnum. Quid paruo damnatorum illi cuneo, vel aliorum qui perduntur, cum agminibus innumerabilibus, qui ſalutem conſequuntur? Hæc & ſimilia, & maiora in alijs omnibus religionibus ſi Chronica eorum perlegeris candidè Lector calculo candido annotabis, non atro & gehennali etiam calculo deſignabis.

Ex Chryſologo ſer. 150.

In vit. FF. 52.

VIND. *Hæc omnia* (*ſubdis*) *prudentibus viris in ſuis lucubrationibus licuerunt, ſolum Grauina Cardinalem allatrat, cũ modicè quidpiam de ſegnioribus regularibus, ex probatis authoribus, & diuturna experientia communit. Vexat cenſura columbam, legirupis, ac votorum violatoribus patrocinium, latebræ, ſilentium conquiruntur. Scandalum eſt quicquid in ſcandalorum ſatores mouere contendas.*

TVRT. Diuerſum eſt mi Vindiciane hiſtorias texere, & Eccleſiaſten agere, vel parænеſes ſcribere. Hiſtoricis multa licent, cautelis ſupradictis expoſitis, ad poſteritatis eruditionem. In Eccleſiaſte & parænеſes ſcribente, maiori circumſpectione opus eſt, qui cum admonere vel arguere debeant, ſic linguam vel calamum temperare debent, vt vitia religioſorum non pandantur, per quæ denigrari poſſit religio: multo minus theſes, quales ſunt, quas defendit Vindicianus, efferendæ, vt ruborem religioſis incutiant, & de perſonis fiat tranſitus ad ſtatum, vt ordines traducti vt inordinati, regulæ religioſorum irregulares, cum ſuo ſtatu denotentur, ſcandalum eſt mouere non mouenda. Non vexauit cenſura columbam, ſed ſolum commonefecit, vt charitas (quæ operit multitudinem delictorũ,

& legiruptum) non ad patrocinandum criminibus, ſed infirmis prouidendum laborans requirebat. Si vixiſſes tempore S. Ioānis Euangeliſtę cuius pectus amore proximi propter Deum conflagrabat, tibi dixiſſet ad aures Vindiciane: *ſi venero, commonefaciā eius opera* (de Diotrephe loquebatur) *quæ facit verbis malignis garriens in nos.* iam vero cum ſcriptum documentum ſpernas, ſat eſt ſi Ioannis documentum, & exemplum ſectentur pij, & garrientem Vindicianum meritò comprimant. nam vt dicit gloſſ. in eundem Ioan. locum: *ſicut linguas detrahentium noſtro vitio non debemus excitare ne pereāt, ita per ſuam nequitiam excitatas debemus æquanimiter tolerare, vt meritum nobis creſcat, aliquando etiam compeſcere, ne dum de nobis mala diſſeminant, eorum qui bona audire poterāt corda corrumpant.* Te igitur mali oui malum pullum ferit iſta cenſura, non ſimplicem columbam, cui parænesim beneuolam, nō ſpicula Turtur deſtinauit, nunquam eam vulnerando, ſed & (plus quam par erat) excuſando. Talem monitorem libenter audiſſet columba, quem tu velut criminatorem ſui operis auerſaris. Nihil tibi profuit vulnera conſcientiarum, & inuſta cauteria aliquorum detexiſſe laxorum, cum innocentium exercitum in te reclamantium ad ſuarum religionum defenſionem iuſtiſſimè excitaris. Hoc vnum documentum accipias ex Hieron. *Nulli vnquam omnino detrahas, nec aliorum vituperatione te laudabilem videri velis. magisq; vitam tuam ordinare diſce, quam alienam carpere. At ſemper ſcripturæ memor eſto dicentis: Noli diligere detrahere ne eradiceris. Pauci admodum, qui huic vitio renuncient, raroſque inuenies, qui ita vitam ſuam irreprehenſibilem exhibere velint, vt non libenter reprehendant alienam.* ab oblatrante cane documenta accipe, qui pro cuſtodia religionum, detrahentem non vni proximo, ſed vniuerſæ illuſtriori portioni gregis Chriſti, iure perſequitur.

Io. ep. 3.

Ad Celantiam.

Interim audit ex te Turtur documenta, quæ ex Auguſtino profers [vt excitemus Chriſtum in corde noſtro, dum fluctus paſſionum nos conturbant, vt fiat in mari tranquillitas.] **VIND.** *In Pſ. 93. v. 10.* **TVRT.**

Quieſcat pariter cor tuum. dicam iterum cum Hieronym. ſupra: *nihil enim eſt quod ita mobilem mentem ac leuem faciat, quā facilè totum credere & obtrectatorum verba temerario mentis aſſenſu ſequi. Hinc enim crebræ diſſenſiones. hinc odia iuſta naſcuntur, hoc enim quod ſæpè de amiciſſimis etiam inimicos facit dū concordes quidem, ſed credulas animas magniloqua lingua diſſociat*, adnecte etiam verba Auguſtini, quæ in eodem Pſalmo proſequitur. *de hominibus quidem malis exercet nos, & de illorum inſecutionibus nos erudit. De malitia mali flagellatur bonus, & de ſeruo emendatur filius: ita fingitur dolor in præcepto. & Deo permittente captabunt in animam iuſti &c.* quare captabunt, ſubdit Auguſt. *quia verum crimen non inueniunt quod obijciant.* & ſi in aliquibus obijcitur, hoc funeſtum eſt, quod propter malos, tot innocentium ſanguinem condemnaſti. *In eundem Pſalm.*

III. Vitium nempè Imprudentiæ Turturem Cardinali affinxiſſe, doloſè & vafrè Vindicianus effingit, vt odium ex hac calumnia, illi conciliaret.

§. I.

CVm Antiochus Rex ab vniuerſo exercitu aſſociatus veniſſet in Græciam, omneſque reddidiſſet attonitos. & militum numerus, & armaturæ varietas; Quinctius hoc ſermone metum ademit Achæis. *Quū eſſem in Chalcide cœnans, apud hoſpitem meum, mirabar carnium copiam, quum omnia eſſent tecta niue, at hoſpes reſpondit: ea omnia nihil aliud eſſe, quàm ſuis domeſticæ carnes, tantum apparatu & conditura diuerſa, ne vos igitur, inquit, admiremini Regis copias, quum auditis haſtatos, cataphractos pedites, equites, & ſagittarios.* *Ex 5. Apoph.*

Nam hi omnes Syri ſunt armatura inter ſe differentes. Si videas prima fronte (candide Lector) rationum apparatum Vindiciani, exercitum tibi obijcient cataphractorum, peditum,equitum,ſagittariorum : at ſi intimè illas penetrabis , vnius ſunt ordinis categoriæ diuerſo apparatu concinnatæ, ad Grauinam exterrendum , & ſugillandum,quæ proinde non extimeſcendæ.

VIND. *Grauina quoque,* inquit, *rurſum Cardinalem imprudentia inſimulat p.1.c.20. quod velut Balac partem dumtaxat ordinis cuiuſcunque regularium, non totum ſimul conſiderauerit, cum neceſſe ſit, vt fecit Balaam,non ſeorſim de communitate ſingulos, ſed in communitáte adunatos,nec de imis partibus, ſed de ſummis montibus exercitum Iſrael contemplari. Qua enim pars ſeorſim maledictionis & benedictionis capax eſt, in toto incorporata illud audit. Quam pulchra ſunt tentoria Iſrael &c. propterea diſcretionis ſpiritum requiri, vt totum conſideretur non partes, ſed totum in partibus, & in toto partes. quam doctrinam* multis authoritatibus *Auguſtini idem Grauina confirmat.* Quid Vindicianus ? *hac præcepta* Cardinalem ſeruaſſe. nam lib.2. cap.6.ait. *Ex quibus omnibus agendas eſſe gratias Deo cum ingenti lætitia, pro tot ſanctis hominibus,quos Ordines Religioſi Eccleſia Catholica pepererunt,& in dies pariunt:& ſimul etiam fundendas lacrymas pro deformatione, quam paſſa eſt tam illuſtris portio gregis Chriſti.*

TVRT. Sed etiam ſi in exercitu Iſraelitico,multi eſſent deformati, non deformata illa acies appellata. Quid ſi diceretur hæc portio pene corrupta ? vt dicitur in cap.6.
L.2. de ge. colub. c.6. quod ſcandala &c. *materiam vberem præbent columbæ gemendi, & plangendi relaxationem, ne dicam corruptionem ordinum religioſorum.* Nonne hoc totam communitatem ordinum reſpicit, & totum præcipuè appellat morboſas partes continentem? Nonne in ignominiam verteretur, ſi propter ſcabioſos milites,& vulneratos,& macie confectos,abſolutè Balaam pronunciaſſet; non vt dixit, *quàm pulchra ſunt tentoria tua Iſrael, ſed: quam morboſa & corrupta ſunt tẽtoria tua,* quia & multos morboſos continebant?

VIND. Neſcis aliud reſpondere ad Grauinæ diſcurſum, niſi negatiuo argumento quod *Balaci allegoricus ſenſus nec in Auguſtini ſcriptis reperitur, nec apud interpretes,* & in margine citas Cornelium à Lapide.

TVRT. Sed ſi legiſſes Aloyſium Granatenſem Pontificis calamo celebratum Cornelium longè excedentem, hanc allegoriam deprehendiſſes in tractatu de ſcandalo c.6. vnde illam Grauina tranſcripſit. At conuictus iterum elaberis neſcio qua Phyſica conſideratione, dicens;

VIND. *Peripateticorum dogma eſt partes in toto non actu,ſed virtute contineri,proinde opus eſſe quadam deſignatione, quando partes in toto actuare velim, ſecundum arbitrium autem deſignantis multæ vel pauciores partes exiſtant. Quare nemo totum in partibus ante talem deſignationem conſiderare poterit, quia adhuc integrum, ac indiuiſum aliam induere nequit rationem, quam vniformem,ac ſimplicem totius. Sed facta diuiſione iam totum in partes illas diuerſis modis influet, eaſque perfectione ſua imbuet, pro vt illæ mole, vel alijs conditionibus affectæ fuerint. ſic ait, Bellarminus vnumquemque ordinem Regularium in duas partes diuiſit. I. eorum qui viua eſſent membra.II. reliquorum qui mortua membra vocari poſſunt : Diuiſio nihil erroris continet, ſequitur ordinis veluti communitatis totius in delectis membris conſideratio, qui virtutibus, & perfectioni inſiſtunt,& ex totius, ordinis gratijs & chariſmatibus, ijſdem membris communicantur,falſis vero & imperfectis fratribus non ita communicantur ex illius ordinis totius in mala compoſita membra, aridoque, & tenui influxu, defectu ſpiritualis alimenti, quod deformatio neceſſario conſequitur : vnde totum in partibus expendit Elias S.Sabæ diſcipulus, cum dixit:*

dixit: diebus Patrum noſtrorum tres virtutes in amore & ſtudio apud Monachos erant, nuditas omnium rerum, manſuetudo, & continentia, nunc autem Auaritia, Gula & Audacia regnant. Viciſsim autem partes conſiderare in toto, ais, eſt expendere quantum qualibet de totius perfectione participet, vt de palmite monuit Dominus qui in vite non manſerit. Hoc, ait, Bellarminus notauit in viuis membris, qui obſeruantes Regulas Inſtitutorum piè, perfecteq; vitam tranſigerunt, & inſigni ſanctitate floruerunt: cæterum membra mortua multiplicare gentem, non magnificare lætitiam, vtpote ſanctam veſtem induentes non mores mutantes, ambitioſos, contẽtioſos &c. & hoc Epiphonemate concludis. *Ecce Grauina quàm ad votum tuum omnia Cardinalis expleuerit, vt ei merito iure herbam porrigere poſsis &c.*

TVRT. In hoc longo diſcurſu Iulij Pollucis prouerbialis ſententia eſt opportuna.

Oportere multoties excuſare,
Clauum clauo, perticamq; pertica.

Longam lectionem (cum deeſſent vnciales litteræ ad opellam ingroſſandam) ex 4. Phyſicorum de toto & partibus in tuis pagellis dictaſti. & cum ſermo eſſet de toto diſcreto, qualis exercitus in tentorijs vel in campo aperto, diuertiſti ad totum continuum, fortaſſe vt ſi etiam eſſet tempus tractares de punctis, inde poſtea tranſires ad *vacuum*, vel ſpacium illud imaginarium *nugarum certe plenum* (vt cum Nazianzeno diſcurram) impeteres, ſi vltrà clepſydram licuiſſet. ſed ſiſtendo in toto continuo, ſi loquamur de eſſe ſecundum quod eſt actus entis, vnum eſſe eſt totius, & partis in toto. Sed ſi conſiderentur ſeparata, eſſe totius non eſt eſſe partis. Coniunctim intuitus eſt Balaam totum exercitum, ſecundum quantitatem diſcretam, & non ſecundum quantitatem continuam, vnde propter vnum eſſe totius exercitus non morboſum, non putidum appellauit, ſed pulchrum, & morboſos dixiſſet malè affectos ſeorſim & diſiunctim, ſicut ſi ex ſimilitudine totius continui, partes ſeparatas quoque à toto eſſet intuitus. Sed non ſine diſpoſitione altiori factum eſt, vt relicta metaphora totius diſcreti ad totius continui conſiderationem conuolares, & diceres, opus eſſe quadam deſignatione, *quando partes in toto actuare velim*, ſecundum autem arbitrium deſignantis multæ vel pauciores partes exiſtent, vt noſtra probares, & tua infirmares, & euerteres. Si enim hoc modo concedis ſecundum arbitrium ſuum, Bellarminum, maiores vel minores, præſtantiores & deteriores deſignaſſe, non ex natura rei, ſed ex arbitrio metientis vel ſecantis vel deſignantis partes, cauſa confecta eſt. vnde quid mirum ſi hic deſignarit v.g. optimam partẽ nempe plangentium, ibi deploratorum, hic membra viua, ibi mortua: hic influxum recipi gratiarum ex totius ordinis virtute, ibi ad malè compoſita membra ex tenui aridoque fluxu vix peruenire ſpirituale alimentum, non in vnoquoque ordine ambas partes iſtas actuando, ſed vnum extra cæteros lineando, vt melior præ cæteris monſtraretur; vt ibi calcator vuæ ſolitum ex lætitia ſpirituali Cœleuſma cantet, hic & ſi quondam virtutes florerent, nunc eorum oppoſita vitia colligantur, & cũ multiplicatione Gentis non magnificetur lætitia. Tolle deſignationem, tolle partialem iſtam diuiſionem, ſiſte in metaphora exercitus cõtinentis diuerſa vexilla, & ſub illis diuerſos milites caſtrametatos. & totum in partibus, & partes in toto cõſideres, ſiue totius Ordinis influxum recipiant, ſiue nõ, & admittere illicò adſtringeris florentem exercitum, & exclamabis cum Balaã: *Quã pulchra ſunt tentoria Iſrael, vt horti irrigui &c.* vt florentes etiam nunc dicere religiones neceſſe ſit.

Orat. 1. de Theol.

S. D. d. 6. q. 2. q 3. c.

1. 2. q. 4. 5 ad 2.

§.II.

VIND. Victus tandē à veritate Vindicianus ſubdit, *& ſi partes adhuc nō auulſas non eſſe ſeorſim inſpiciendas. ſed in toto inſpiciendas ex participatione totius, illa tamen ſaltē reſpici debēt,* (ait) *alludens ad Apoſtatas, quæ iā non inhærent toti, ab ordine diſcedunt, rumpentes iugum & vincula, & abſque ordinis culpa ab optima Religioſi corporis harmonia ſe abiungunt, iſti obſeruandi, deteſtandi tanquam ſtrumæ & catarmata, quamdiu vitalem Ordinis ſuccum non receperint, & viuendi ſtylum non emendauerint.*

TVRT. Non reluctatur Grauina (vt quod ſcripſerat in Turture firmum remaneat) cæteros (exceptis apoſtatis) non auulſos, nullo modo reſpici diſcreta viſione deberi, ſed vnum & idem corpus integrare, nec particularium fœditatem, ordinatiſſimam aciem ſacrorum Ordinum nec in tantillo denigrare.

Diſce poſt hac melius mederi Vindiciane, hoc eſt, non malum malo medicari, hoc eſt, religioſorum defectus per detractionem, & publicam oſtentationem tollere, dicam cum Sophocle in Aiace.

Bene ominata loquere, ne malum malo
Medicans, & hancce noxam augeas tibi.

Tua ergo ſatis impudentia notata, nō imprudentia Cardinali affixa monſtratur ex dictis, qui ſi ex pietate pluſquam par eſſet, ſuos celebraſſet, adhuc prudens ex hac laudatione monſtratetur, patriæ enim fumus igne alieno luculentior, vnde illud tritum.

Ouid. l. de Pont. eleg. ad Ruff. 4.

Rurſus amor patriæ ratione valentior omni,
Quod tua fecerunt ſcripta retexit opus.
Nō dubia eſt Itaci prudentia, ſed tamen optat.
Fumum de patrijs poſſe videre focis.
Naſcio qua natale ſolum dulcedine cunctos
Ducit, & immemores non ſinit eſſe ſui.

Herbam dabo Cardinali, vt cōſulis, quod eſt ex veteri Prouerbio agnoſcere illum victorem, me victum, ſi errorem in defendendis religionibus commiſi, herbam ille dediſſet veritati, quæ de omnibus triumphat vbi exceſſum aliquem vel lapſum deprehendiſſet: Detur Victori, quicunque ſit, herba, tibi ſcias reſeruatum Helleborum.

VI. Bellarmino vitium Vindicianus impoſitum clamat, quod è ſua columbæ ſcriptione ad talionis vindicias expoſtuletur.

INducit magnus ille Plato Euthydemū Sophiſtam, qui *canem* aiebat *ſuum patrem eſſe, & eūdem patrem omnium, & omnes omnia ſcire, atque ſexcenta eiuſmodi portenta afferebat, ne poſſet coargui.* Inde aduerſus eiuſmodi homines, qui ad hanc inſaniam deuenirēt, qui vel conceſſa negabant, vel manifeſtè falſa pro veris & indubitatis affirmabant, illud Horatianum prolatum eſt.

Nil intra eſt oleam, nil extra eſt in nuce duri. *In epiſt.*

Nux enim extra dura, intus mollem fructum continet, è contra bacca oleæ tenera lapillum intus durum, vt proinde operam perdat, qui cū eiuſmodi hominibus diſceptat, qui oliuam nucem, vel nucem oliuam dicunt, dicamus cum noſtris, qui dicunt *Eſ. cap. 5.* *bonum malum, & malum bonum, & dicunt tenebras lucem, & lucem tenebras.* Talis videtur mihi Vindicianus, vt Euthydemus Sophiſta, qui admonitionem Grauinianam ad columbam, reprehenſionem; excuſationem criminationem; & cautionem adhibitam, ne religioſi remaneant ſauciati, laici in religiones inſoleſcant, & hæretici efferaciores euadant, *talionis vindicias appellat* VIND. *illudque reportaſſe Cardinalem ex gemitu, lacrymis commiſeratione & lamentis regulariū, quod Hieremiæ accidit, qui cum loqueretur pro Iſraelitis bonum, & auerteret indignationem Dei ab eis, at illi foderunt foueam animæ ſuæ, & laqueos abſconderunt pedibus eius, propterea* (ait Vindicianus) *ad tollendos Grauinæ ſcrupulos, ſingulas claſſes, quibus columba ſcandalum intuliſſe ſcribitur diſcutiendos, excutiamus.*

Sed

Sed dum Cardinalem defendere parat, & Grauinam abſque ſcrupulo relinquere ſatagit, id doloſè concinnat, vt Cardinalem fictè excuſando inexcuſabilem reddat, & conſcientiæ Grauinæ tranquillitaté exturbet, animãq; pungat, & ſauciet.

CAPITIS VNDECIMI ANIMADVERSIO,

Vbi gemitus columbini, an cuiquam nocuerint Vindicianus examinat, & ordinem accuſationis aduerſus Grauinam retorquet, & ſine probatione eum locutum obmurmurat.

SVMMA CAP.

Varium genus obloquentium expenditur: ex propoſito, & formaliter detrahentium ſacris viris, & incautè corrigentium, vnde materialiter ijdem lædi poſſunt. Ad primum genus pertinet oblocutio Friderici Epiſcopi Moguntini in religioſos; quam perſecutionem Baronius voluit appellare. Ad ſecundum genus zelantium reprehenſiones in exceſſum declinantes reducuntur, inter quæ genera zelantiũ & reprehendentiũ magnum diſcrimen eſt. & quocumque modo proferantur, ſemper regulares læduntur: propter quod nullo modo religioſorum defectus, propalandi; ſcãdalizantur enim laici. Nec ob iſtam occultationẽ regularium crimina defenduntur, ſed offendiculum cauetur, maximè cum ſeculariũ delicta, cæteris paribus ſint Eccleſiaſticorum culpis maiora. Impium vero dicere ſolum ceſſandum à propalatione ſcandalorum vbi ſpes, profectus concipitur. Nec licitum, vt ex proclamatione ſontium innocentes traducantur, & ex vnius loci, vel partis, aut tẽporis vniuerſaliter pronuncietur totus ordo corruptus; maximè ne ſacris Ordinibus detrahendi detur occaſio. Nouatoribus, ſtatum cum perſonis confundentibus, & de religioſorum defectibus paſſim obloquentibus, & calumnia eſt Anonymi dicere (exceptis Ieſuitis) veteres Ordines non lacerari ab hæreticis, quia (ait blaſphemè) ſunt hæreticorum ſoboles.

DVo ſunt ait S. Greg. genera locutionum, importuna valdè & noxia generi humano: *vnum quod curat etiam peruerſa laudare, aliud vero quod ſtudet ſemper etiam recta corripere. Illud deorſum cum fluuio ducitur, hoc vero contra fluenta veritatis obſeruare & alueum conatur, illud metus premit, hoc elatio erigit, illud gratiam ex fauoribus captat, hoc iram vt ex certamine oſtendatur exagitat.* Hæc ille. Sũt autem & medij inter hæc, nec peruerſa laudantes, nec recta corrigẽtes; ſed ex fragilitate naturæ (etiam ſancti homines) qui in ipſa correctione vel locutione, leuiter loquuntur, vnde per accidens, & materialiter proximi lædi poſſunt. Hinc & patientiſſimus Iob dicebat. *Qui leuiter locutus ſum, reſpondere quid poſſum?* ac ſi dicat Gregor. interprete, *ſermonem meum defenderem, ſi hunc cum rationis pondere protuliſſem, at poſtquam lingua leuitate vſa conuincitur, quid reſtat, niſi vt conticendo refranetur? vnde,* ſubdit: *manum meam ponam ſuper os meum, quod eſt virtute boni operis culpas tegere incautæ locutionis.* Quare vniuerſaliter ex eodem Greg *ſancti viri ante Dei oculos ſtudent culpas linguæ tegere meritis vitæ, ſtudent bonorum operum pondere premere immoderata* verborum &c.

7. mor. c. 17.

Cap. 40.

32. mor. c. 2.

Ad primum & ſecundum loquentiũ genus pertinẽt caſtra illorum impiorum qui Religioſos perſecuti ſunt: Iulianus, Valẽs, Cõſtantinus Copronimus, Leo Armenus, Habdala Saracenus. Hõrum & ſequentiũ ſibi ſimilium cõmunis erat illa vox quæ apud Hieron. regiſtrata. *Quouſque genus deteſtabile Monachorum non vrbe pellitur? non lapidibus obruitur? non præcipitatur in fluctus?* His adiuncti Hęretici, vt Ariani in Oriẽte, Donatiſtæ, Circumcelliones in Africa, Iouinianus in Italia, Vigilantius, Guilielmus, Giraldus, Caluinus in Gallijs, VVitcleph in Anglia, Lutherus, Melanthon, Centuriatores in Germania. Illos enim ait Greg. *in Sancta Eccleſia reprobi perſequũtur, quos multis cõſpiciunt eſſe profuturos, qui vitã carnalium verbo correctionis conterunt, eoſque in Eccleſiæ corpore ſpiritualiter vertunt.* vel vt dixit S. Thomas, *vt in eis fructificare non poſsint.*

Epiſt. 25.

3. mor. c. 7.

Hiſ ſuccenturiati illi perſecutores, qui exterius cauſam bonam tueri ſub ſpecie zeli videbantur, praua autem intentione Cœnobitas exterminare curabant. Vnum exemplum (ex Eminentiſſimo Cardinali Baronio Annalium Eccleſiaſt. conditore eruditiſſimo, Cardinalis Bellarmini ſynchrono & collega accipio) inſignis (vt ipſemet vocat) perſecutionis, quæ facta eſt in Monachos per Fridericum Epiſcopum Moguntinum apud Witichindum lib. 2. prope finem his verbis deſcriptæ. *Igitur cũ bella inteſtina externaq; ceſſarent, legeſque diuina atque humana authorali vigore pollerent, grauis perſecutio oritur in diebus illis affirmantibus quibuſdam (ad Fridericum & alios Epiſcopos Germaniæ alludens)* MELIVS ARBITRARI *paucos vita claros, quam plures negligentes ineſſe Monaſterijs oportere; obliti ni fallor ſententiæ patris-familias prohibentis ſeruos zizania colligere, ſed vtraque creſcere oportere, & zizania, & triticum vſque ad meſſem. Quo factum eſt, vt plures propria infirmitatis conſcij depoſito habitu, & relictis Monaſterijs graue onus Sacerdotum deuitarunt. Fuerunt autem quidam, qui Summum Pontificem, Fridericum hoc non purè, ſed fictè feciſſe arbitrati ſunt, quatenus venerabilem virum & Regis fidelem Abbatem Fuldenſem Haudomarum quomodo poſſet dehoneſtaret, ipſe enim erat magnæ prudentiæ, ſub cuius temporibus, templum famoſum aliud Fuldenſe igne conſumptum, & ſubito reſtauratum, & multo maiore decore perfectum. Hic Pontificem Fridericum ſub cuſtodia tenuit prima in iuuentute culpabilem; primum honorificè, ſed cum litteras ab eo ſcriptas deprehendiſſet, ſatis ſeuerè. Pontifex vero dimiſſus dum vltionem quærit, & contra tantum virum leges non præualerent, humillima Monaſteria authoritate tentauit, vt ad excellentiſſima æqualiter procederet, ſed huiuſmodi ſimulationes in caſſum profuſa ſunt. Abbas in gratia, & amicitia Regis ſemper permanſit, & cauſis interuenientibus Pontifex* Fridericus *quod cogitauit, non impleuit.* Hæc Baronius recenſet, Friderici falſum zelum perſecutionis titulo ſugillans. An tibi Vindiciane parua Baronij videtur authoritas? eſt tanta, vt non minus (ſi non magis) de Eccleſia Dei benemeritus tanquam diues depoſitorium Apoſtolicarum, & Eccleſiaſticarum traditionum abundè argumenta aduerſus hæreſes miniſtret. Quid ergo mirum ſi veſtigijs Cardinalis Baronij inhærens Turtur, Bellarmino Cardinali contradixerit, quando in ſimili cauſa Friderici, diſſimili tamen intentione, eadem verba ferè ſint à columba prolata? An non ſimiles hæ propoſitiones cum enarratis Friderici, videlicet: *grauia, & multiplicia eſſe regularium ſcandala*, &, eorum pauciſſimos *pie victuros, & ſalutem neglecturos*, vt ſoli Deo noti eſſe poſſint, qui ex hac lectione verſa ad aratra manu, vt tempore Friderici, deceſſerint è ſacris Cœnobijs. Sed diuerſa vtriuſque Prælati intentio: Fridericus enim fictè, Bellarminus ex cordis compunctione, ille vt cœnobia ſibi appropriaret, hic vt in aliquibus diſciplinam integram reſtitueret; ille, vt de perſonis vindictam ſumeret, hic vt defectus infirmorum extirparet: vnde ille formaliter, vt loquitur Baronius, perſecutionem excitauit, hic ſolum materialiter, quæ poſtmodum conſecuta eſt, non ex intentione, nullo modo ab eo præuiſa, & diſſenſionis materiam contra omnes religioſos miniſtrante, ille læſit Regulares, & ex illa propoſitione armauit, & (quod tamen hic non intendebat) multiplicia arma fabricauit. Ex illa maxima Friderici: *melius arbitrari paucos vita claros, quàm plures negligentes ineſſe Monaſterijs oportere*, præter multorum religioſorum à Monaſterijs deceſſionem, ad ſurripienda Monaſteria auari æmuli anhelarunt; Ex maxima verò Cardinalis Bellarmini (de apoſtatis neſcio) potuit fortaſſe

Tom. 10. an. 941. n. 6.

con-

contingere, vt religioſi ſtatus ſaltē multos pœniteret. Inſuper conſecutum eſt duorū iudicium Theologorum Anonymorum, & in Germania eadē euulgatum eſt, vt *reſtituta & reſtituēda Monaſteria ab hæreticis occupata, nō amplius vetuſtis religionibus, antiquis poſſeſſoribus, ſed Patribus Soc. Ieſu reſtituerētur.* Ex eadem Maxima alius Theologus Polonus Anonymus Epiſtolam dictauit cuidā Illuſtriſſimo Domino, *vt ſua bona, & nepotē eidem addiceret Societati,* vt cæteris ordinibus perfectiori. Alij in Senatu Regis Catholici elaborarunt, *vt Iaponiæ Regnum non omnibus religioſis eſſet cōmune in diſſeminatione Euāgelij, ſed in quatridarchias diuideretur,* qui, ne prorſus alij Religioſi eò penetrarent, aliàs reſtiterunt. Quidā, *ne Monachi Benedictini in Angliam mitterentur ad prædicandū Euangeliū docuerunt,* & inſtiterunt. Non eſt hæc læſio Cardinalis in regulares, ſed illorum Anonymorum, quorum magna eſt turba, qui ex verbis piæ mentis, nō diſſimiles à Friderici aſtu has cōſequentias totius religionū veterum ſtatus ſubuerſiuas fabricarunt. Propterea non dicendum eſt (vt imponis Grauinæ) quod Bellarminus regulares læſerit, ſed ea dixerit, quæ ad ſuas cupiditates explendas alij ſiniſtrè ſunt meditati, propterea Cardinalis ad categoriam S. Iob pertinet, qui ſi incautum quid protulit, locutionis illius vitium, manibus, hoc eſt bonę operationis, & vitę meritis operuit. Nō ergo ex experimētis præteritis ſine probatione, vt fingis, Vindiciane, amplificat Grauina materialem ſaltem regularium læſionem, & ex ſimplici intentione, nec contra legem, nec templum, nec in Cæſarē quicquam peccauit Bellarminus (vt exaggeras impoſitum) ſed peccandi occaſionem alij ex ipſo ſumpſerunt.

VIND. Quare ſuperflue apponis:

Sequemur ordinem accuſationis Grauinianæ, quæ Regulares, laicos & Hæreticos à Bellarmino læſos ſine probatione amplificat.

TVRT. Loquere vt te patienter audiamus.

§. I.

Diſcuſſio, an Columba regulares læſerit.

VIND. INſirmis *(ait Grauina) offendiculum obrepere poſſe*, ex narratione ſcandalorum dicis Vindiciane & ſubdis. *Iſtud propter iuniores dictum, quos parum conſiderate puſillos, & inſipientes vocat Grauina, qui ſic ædificandi ſunt, ne coram illis regulares à regulis exorbitent, nam quando aliter fit, fruſtra celandi & excuſandi, & dehortandi ſtudium ſuperuenit.* & ſcripturā adducis, Deut. 27. Leuit. 19. vbi offendiculum ponentes damnātur, vt à Chriſto Domino ſcandalizantes vnum ex puſillis.

TVRT. Sed non tantum ab oculis amouenda ſcandala, ſed ab auribus: quare (& ſi tu rideas) etiam omnem periculi vel erroris mentionem prohibet Turtur, hoc enim ipſo quod ſcandala audiunt, ſcandali materiam haurire poſſunt, qui ſi eſſent cordati, alieno exemplo non mouerentur ad malum, at quia debiles, & puſilli, ideò quoque meritò inſipientes. Vnde meritò nullius inſtituti defectus propalandos tam anxiè elaborauit.

VIND. Sed & cum Vindicianus petit à Grauina. *Quid facies ei qui te de ordinis alicuius vel Monaſterij optione conſulit, aut de tranſitu adſtrictius aliud Cœnobium?*

TVRT. Illud daret conſilium Grauina, vt omnibus inſtitutis laudatis, in omni profeſſione edoceret eſſe bonos malis admixtos, nec ſuum ordinem ita ad cœlos extolleret, vt cæteros ordines ſugillaret: & in quo Cœnobio ſciret apertè leges non ſeruari, improportionatum eſſe illum viuendi modum, ſic affecto ad ingrediendum, & talibus armis indutum incedere non poſſe, ſuaderet: gratius Deo eſſe proinde, in alijs caſtris adſcribi. Sed tu ediſſere quid conſuleres, qui te conſultorem & Apollinem finxiſti?

Propo-

VIND. Proponendum (ex P. Plato ais) *quanta ſit bonorum communicatio, concordia perſonarũ & charitas, ambitionis fuga, obedientia incorrupta, cognatorum familiaritas, tolerantia laborum, rigor regularis diſciplinæ.*

TVRT. Bene ſi non addas ſubſumendo. Sed hic non ibi, in hac Societate non in illa reperiuntur; ergo hic non ibi Chriſto militandum. Abſoluta enim inſtituti cuiuſcunque debet eſſe laudatio, nequaquam comparatiua, ſuperbiam enim & arrogantiam redolet, cum aliarum deſpectu. *Auferatur* (dicam cum S. Petro Venerabili ad S. Bernardum) *ſcandalum de corde fratris. Ori, ne detrahat, imponatur ſilentium. Recedant vetera de religioſorum ore qui deſpecti & compuncti ex eiuſmodi prælatione dicere ſolebant: Nunquid ego Iudæus ſum? Chriſtianum me eſſe putabam, & pro Ethnico reputor, amplius Monachum me credebam, & vt publicanus abijcior. Conciuem me exiſtimabam, & vt Samaritanus expellor, verè nunc cognoui, quia non coutuntur Iudæi Samaritanis &c. [obſtruatur igitur charitatis obice os loquentium verba comparatiua, ne exaſperentur deſpecti] Conſulatur infirmis quorum ſe medicum Chriſtus dixit. Caueatur puſillorum ſcandalum, timeatur mola aſinaria, quæ non cauentes mergit in profundum maris.* Ep. 4.

VIND. Vrges adhuc. *vbi plura ex ijs quæ recenſita ſunt in religione aliqua deeſſent, tacebitne Grauina ac pernicioſa diſsimulatione hominẽ perfectionis cupiditate ardentem, permittet illuc trãſire, vbi illã nequaquã reperturus eſt? fortaſsis autẽ duplicis Gehennæ pabulum futurus? nam licet aliqua religio* ſubdit ex P. Plato *habeat ſanctas leges, ſi tamen nemo vel pauci pareant, id parum prodeſt, in tanti momenti negotio, nec vllus eſt tanti roboris, vt ſe multitudini poßit opponere, & cæteris errantibus viam rectam tenere.*

TVRT. Tunc, Caietani conſilium ſequendum Grauina proponeret, prius ſuppoſitis ſupponendis. videlicet: *vbi perſonæ, quarum conſortio dantur impiæ apparent, vel infames, aut deuia à regularibus inſtitutis, magna dementia eſt ingreſſum vel educationẽ in religione ſuadere.* 2.2.q.189 a.5. & 9. & iterum. *quãdo reprehenſibilis vita illorũ religioſorũ vel mala eſt, exorbitãs à regulari vita, vituperabile eſt non ſolũ inducere ſed etiã ingredi & recipere homines ad vitã illã irregularem.* Et ar. 9. *Cæterũ ex eodẽ ſi tepide maiores viuunt, & inter minores eſt multa relaxatio, non parum imminet inducto periculũ ſcandali, dũ credẽdo ſe ad perfectionis ſemitã induci, ingreſſus inuenit tantã remiſsionẽ & imperfectionẽ, vt deceptus videri poſſit,* &c. & in tali caſu (ait Caiet.) *quando inducitur aliquis ad Religionẽ, exponenda etiam eſt ei difficultas, quæ erit ex imperfectorum cõſortio,* ſi ita eſt. Sed aliud eſt loqui, vt dicebat Caietanus *ſuppoſitis ſupponẽdis*, videlicet de notorietate relaxationis vnius vel alterius Cõuentus, addo Prouinciæ & data Hypotheſi totius ordinis; aliud immunem facere vnum ſolum Ordinẽ, & alios vniuerſos, vt relaxatos vel penè corruptos, & deformatos poſtponere. In primo caſu cum Caietani voto concurritur, in ſecundo diſcretum ſuaſorem deſiderat Grauina; vt domus, Prouincias, Ordines attendat ingreſſurus, nec permixtim omnes vel penè oẽs ab inſtitutis deuiare ſuperba animoſitate ſuaſor pronunciet, iſta enim adducta maxima, tot obſeruantium millia non leuiter læderet.

§. II.

VIND. Ab exemplis rurſus aduerſus Grauinam bellum inſtauras, nam Bernardus, ais. *conqueſtus eſt de ſuo Roberto, malis artibus ad Cluniacenſes tranſiſſe. Fefellit* (dicebat epiſt. 1.) *illũ Sanctitas, ſeduxit religio, perdidit ſeniorũ auctoritas, plura ſigillatim enumerãs perperã commiſſa quam vnquam Bellarminus de Regularibus retulit. I nunc Grauina, S. Bernardum tua cenſura perſtringe, quod ſcandali materiam puſillis obiecerit, quem cœlum ab omni crimine abſoluit, ea ipſa hora, qua ſeueriora illa ſcribentis calamo dictauit.*

Fla-

TVRT. Flagrantiſſima S. Bernardi charitas ad perfectionis metam ſemper aſpirans, ardẽs quoque in papyro in qua eam dictauit epiſtolam, monſtrata eſt, quam nec ſtillæ pluuiæ obruere vel extinguere potuerunt; cupiebat enim in arctiori Cœnobio Ciſtercienſi tanquam in ſtadio Robertum currere, vt comprehenderet ſecurius palmam, quare doluit quod *ex tunicis ad pellicias, de oleribus ad delicias, quod denique ad diuitias de paupertate tranſierit, idque ſine Apoſtolica, qua requirebatur, authoritate: & per ſeductionem cuiuſdam Cluniacenſis allectus ſit ad talem mutationem, commẽdabat enim crapulam, parſimoniam damnabat, voluntariam paupertatem miſeriam, ieiunia, vigilias, ſilentium, manuumque laborem vocabat inſaniam: è contra ocioſitatem, contemplationem nuncupabat, edacitatem curioſitatem, cunctam denique intemperantiam nominans diſcretionem.* Vbi ſcandala grauia multiplicia, vnquam recenſuit Bernardus? temerariũ diſceſſum exprobrauit ſine Apoſtolico aſſenſu, falſam illam, & ſeductoriam doctrinam, arctam obſeruãtiam perſtringẽtem coarguit, & propterea coactus eſt in aliud extremum impingere ſapienter, vt etiam licitas veſtes, cibos, commoditates Cluniacenſium impeteret, non abſolutè, ſed prout erant ab illo indiſcreto Cluniacenſi ſuper rigidam Ciſtercienſium elatæ. Cæterum abſolutè ante ingreſſum Ciſtercienſe non eſſet dehortatus, vt Cluniacum non eligeret, vbi S. Petrus, Venerabilis appellatus, cum alijs Cœnobitis, Religioſiſſimam vitam tranſigebat. Vnde idem Petrus Venerabilis ad eundem B. Bernardum reſpondit, ſicut & Apologiam ad Guilielm. Abbatem, oſtendens, *nec vſum pelliciarum, nec fœmoralia, nec ſtramenta lectorum, nec duo pulmentaria, nec poſſeſſiones regulæ contraire, imò & ieiunia ſecundum regulam ſeruari, alias obſeruationes cuſtodiri.* Minores certè ſunt nunc auſteritates in Regula Societatis Ieſu præſcriptæ, quã quod in Cluniacenſibus (& in relaxatis Cœnobijs) pœnalitates ſeruabantur, & tamen nullus Societis ingreſſum (quia auſteritatibus illis caret) niſi perditionis filius diſſuaderet.

Propterea de ſtrictioribus, & quæ non regula præcipiebat, ſed conſilio relinquebat, differentia erat inter Ciſtercienſes, & Cluniacenſes, & in ijs quæ erant ſecundum regulã diſpenſabilia pro loco, tẽpore, &c. vt erat vſus pelliciarum ex nimio frigore in Cluniacenſium climate. Vnde ad oppoſitionem aliam Ciſtercienſium idem S. ſic reſpondit. *Licet hæc* (arctiora illa) *regula non iubeat, monet tamen, vt Monachus ad meliora tranſeat. Benè certè dixiſti monet. Nam planè monet, non præcipit. Quod ſi tantum monet non præcipit. Quod ſi tantum monet, non compellit. Qui enim monet, vt fiat quod vult ſuadet. Sed qui præcipit, ad faciendum quod præcipit, præcipiendo compellit &c.* & poſt loca Apoſtolica producta, ſubdit. *Vos hanc eius regulam ſcilicet dedignantes, ad quod tantum monitis prouocandi, eos cogere non formidatis*, concludens. *Sicut enim eos qui oblectamenta mundi fugientes eius aſpera ob maius meritum diſcretè amplectuntur omnino ſcimus eſſe laudandos: ſic illos, qui alios ad id quod non propoſuerunt, & quod non expedit cogere volunt, dicimus non eſſe prorſus audiendos.* Sic Ciſtercienſium, & Cluniacenſium cauſa vtraque defenſa. *Pet. Cluniacen. Epiſt. 9. l. 1.*

VIND. Superaddis ex hiſt. Clun. *quod idem Petrus Cluniacenſis dixerit, quod ſuccreuerint paulo ante in Magno illo Monaſtici Ordinis agro reſecanda vel potius euellenda vtilibus ſatis contraria. & quorundam quos nominare nolo culpa vel deſidia, plurima extirpanda, iã exorta fuerãt.* *Li. 2. Hiſt. Clun. c. 11.*

TVRT. Nihil prorſus hæc tuam cauſam iuuant, primo quia Petrus compellebatur reddere rationem, cur in Societatem ſui regiminis aſſumpſerit Matthæum Sancti Martini Priorem: ſecundo, quia vel ad tempus, nec de omnium relaxatione facta loquitur,

cui mox obuiandum, ex adiutorio Matthæi ſtuduit: vel etiam quia nota erat publica vnius ſolius Cœnobij illa laxatio, ſicut & ſequēs, & perſeuerans biennio Schiſma Pontio turbatore, quæ omnia non omnium; temporaria, & localia, publica notorietate facti recenſeri poterāt abſque familiæ totius Cluniacenſis ordinis detrimento; vnde non poteſt Grauina dicere ex tali relatione ſeminarium ſcādalorum puſillis, & inſipientibus miniſtratum. At ex vniuerſali vel penè vniuerſali, cum familiarum præcipuarum deſignatione Benedicti, Dominici, Franciſci relaxatione vel quaſi corruptione, occaſionem ſcandalorum infirmos poſſe ſumere hucuſq; monſtrauit; & non eſſe recenſenda defendit.

VIND. Sed optas *vt huic aſſertioni parem theſim Grauina apponat, videlicet, non eſſe recenſenda* (*ſi temerè maligno conſilio quiſpiam Regularium exceſſus recenſeret*) & ſubdis; *pedicas Grauina exues quibus te ipſum inuoluiſti, Cardinali famam innocentiæ reſtitues.*

TVRT. Iam appoſita & apponēda ſemper optatur, & iam pronunciatum eſt: ex zelo, commiſeratione Cardinalem defectus recenſuiſſe Regularium, vnde expeditus eſt Grauina quibuſcumque pedicis, quibus fingis ſe inuoluiſſe, cum nunquam aliquo vinculo detractionis ſe alligarit; nec Cardinalis famam innocentiamque læſerit, cum abundè tot locis innocentiſſimam animam excuſarit. Pedicis te exuere debes, cum appareas velut beſtia Onix tuiſmet rationibus illaqueata, nec Cardinalem defendēs, & religiones oppugnans, & teipſum expugnans, & in præcipitium tendens damnationis æternæ, qui, laqueos & pedicas etiam tendis in captum ſimplicium laicorum, vt mox oſtendetur.

Diſcuſſio, an præter regulares, laici quoque à columbino gemitu læſi ſint.

§. I.

CVm quidam acrius ſeruum ſuum caſtigaret, à Socrate expoſtulatus eſt, quamobrē ita ſæuiret, reſpondit, *quia obſoniorum voraciſſimus, tamen ignauiſſimus eſt, quumque ſit auidiſſimus, tamen deſidioſiſſimus eſt.* Tum Socrates: *Nunquamne*, inquit, *conſideraſti vter veſtrum pluribus verberibus egeat, tu an famulus?* volens oſtendere illum herum (vt multoties accidit) in alijs reprehendere & punire, quod ſibi ignoſci, vel ſaltem taceri vult. Hoc olim obijciebat S. Gregor. Nazianz. quod multi eſſent (dicit Sanctus) qui *res noſtras tam honeſtas & laudabiles, quàm cum vitio coniunctas obſeruant, non vt eas expendant, ſed vt improbent, nec vt nobis gratulentur, ſed vt inſultent, atq; & ea quæ laudē merentur, calumniando deprimant, & quæ reprehenſione digna ſunt, tragicis verbis exaggerēt, ac inſectandis proximorum erratis excuſationem ſuis vitijs quærant*, & vbi apud ſæculares euulgari aliena non curant, ſua vellent Orgijs Samothracijs occultiora. *Li. 3. Apop.* *Nazianz. orat. 2. de pace.*

Talis videtur Vindicianus, qui Grauinam criminatur columbæ detraxiſſe, quod ſæculares etiam læſerit, religioſorum defectus in eorum proſpectu adducendo, cum ſoleant ex vnius defectu totum ordinem criminari, vnde ſequitur.

VIND. *Proinde eo etiā titulo Grauina reprehenſibilis, quod non in ſcandalorum authores ſtylum acuerit, nam ſi eorum crimina ſecularium oculos offendiſſent, nunquam Cardinalis in arenam deſcendiſſet, vnde immeritò his prætermiſſis, in innocentem columbam, & in referentem eadem ſcandala ex regularium prauitate, vndique congeſta inſilijt. Interim Bellarminus infirmos, puſillos, rudes, plangendo ſauciat, ſcandaloſi religioſi non feriuntur, venia & honore digni à Grauina notantur.*

TVRT. Multò magis ipſe Vindicianus feriendus, vt ſi qui Vindiciani dictis ſeducerentur,

tur, dicendo, ſine offenſione Regularium defectus poſſe rudi vulgo oſtendi, etiam ſi ad eorum deteſtationem vel correctionem proponerentur, cum interim, eorum delicta neque per ſomnium paterentur euulgari, ſed potius eorundem patratores caſtrari, vt inſontes viderentur. Quam bellè his qui adhærerent Vindiciano, quadrare poteſt quod idem declamauit Gregorius. *O communes noſtri pacificatores* (dicā. *O communes orbis reparatores, & Religioſorum reformatores* hanc doctrinam edocentes.) *Non propterea pij eſtis, ſi quid ipſi vel leuius vel grauius peccemus. Nos quidem reprehenſionem meremur, ſi quod mali admiſerimus: at vos interea impij eſſe non deſinetis, etiam ſi in peccatum incidamus: imò eo etiam maior eſt impietas veſtra* (tale dogma ſi aſſereretis) *quo ijs qui labuntur acerbiores eſtis*: Præclare S. Gregor. Papa nunciauit, quod quantum praua exiſtimatio proximi *ab intuentium mente non tegitur, cunctis mala credētibus per exemplum culpa propinatur*, & poſtea ſubdit. *Hinc eſt quod Paulus immunda quædam ſine pollutione comedentibus, ſed imperfectis tentationis ſcandalum ſua hac comeſſatione mouentibus dicit: Videte ne fortè hæc licentia veſtra offendiculum fiat infirmis: & rurſum: & peribit infirmus in tua conſcientia frater, propter quem Chriſtus mortuus eſt: ſic autem peccantes in fratres, & percutientes conſcientiam eorum infirmam in Chriſtum peccatis.* Hæc dicebat Paulus de comedentibus idolothyta, quæ comedere ſecluſo offendiculo, culpam non inuoluebant, & quia mali imaginationem infirmis id præferebat, cauendum demandauit Apoſtolus. Quid de Vindiciano non dixiſſet Apoſtolus? qui à Braſilienſibus miniſtellis ſarcophagis etiam humanarum carnium eſum comeſtoribus edoctus eſt, ſi nō comedendo carnali, ſpirituali tamē dente detractionis carnes religioſorum, nec ſecreto, ſed publicè dilaniando. Quid etiam ſi recta

Idem Nazianz. ibidem.

Greg. Papa 3. p. paſt. c. 1. adm. 36.

intentione Vindicianus Bellarminum imitando, ſæcularibus defectus obijceret intuendos? illa cautela quoque Gregoriana admonendus, vt à tali obiectu linguam temperet: *nam & Moyſes cum dixiſſet, non maledices ſurdo: protinus adiunxit, nec coram cæco pones offendiculum. Surdo quippe maledicere eſt abſenti & non audienti derogare* (vt feciſti Vindiciane Monachij caueam fabricando) *coram cæco verò offendiculum ponere, eſt diſcretam quidem rem agere, ſed tamen ei qui lumen diſcretionis non habet ſcandali occaſionem præbere*, tales cæci ſunt ſæculares ſpiritum diſcretionis vt in plurimum non habentes.

Ibidem.

Porrò in eo quod optas, vt Grauina contra ſcandaloſos innectiuas texuiſſet, & dixiſſet abundare religioſos ſcandalorum ſatoribus; in vitium vitio eſſet coarctatus alieno, aſſerente ſcandala eſſe multiplicia in ſacris ordinibus, quare ſatis fuit abſque offenſione columbæ docuiſſe Grauinam, imò potius monuiſſe, ne ſcandala euulganda proponerentur propter rudes, & infirmos, quàm ſcandaloſos perſtrinxiſſe: nunc verò cum exigas non plus alienos quàm tuos inſinuas obſeruandos eſſe defectus. Habes tuā delicta quæ deplores, quid vis aliorum curas quæ ad te non attinent, ceruici tuæ ſuperimponere? *Nemo ſuper vnam febrem cupit adhibere peiorem, ne incipiat hemitriteo inſanabili laborare, cui nullus valeat medicus ſubuenire. Neque aliquis ſuper onus proprium tollit inſuper alienum, ne oneribus duobus oppreſſus vſque ad inferos demergatur*: in ſumma ſi proprijs grauaris delictis non graueris extraneis.

Cyp. vel quis ſit au. de ſing. Cleric.

§. II.

Subinde petit Vindicianus à Grauina, *cuius climatis fuit illa gens quæ ex lectione Bellarmini in regularium odium exarſit. Non defuerunt celeberrimi authores*, ſubdit, *qui ante vel poſt Cardinalem, nec mitiora nec leuiora, contra* VIND.

diſſolutiones regularium depoſuerunt. ſine tamen noxa vel ſcandalo. Solus Cardinalis velut Dauid à maiori fratre corripitur: noui ſuperbiam tuam, & nequitiam cordis tui, vt videres prælium deſcẽdiſti. & ſæculares in religioſos infenſo animo ſtimulares. Amplius, grauis accuſatio non vulgaribus ſignis corroborari debet, ede Grauina locum, tempus, populum, & arma quibus Bellarminia factio in aliquod Monaſterium vel Prouinciam, aut ordinem regularem irrupit, ſicut ſupra memoratus Petrus Pontianam cohortem contra Cluniacenſes ductam, conſignare potuit.

TVRT. Vere, vt nullam in particulari Gentem offenſam deſignare poteſt Grauina, quia de omnibus nationibus, omnes ordines offenſ, ita nullam in particulari poteſt deſignare nationem, quæ ſub cœlo eſt de religionibus quæ ſcandalum paſſa ſit, cum omnes paſſæ ſint, & ſi non in odium execrationemq; exarſerit, at manus ſcribentis contra omnes proceſſit, omniũ contra eũ; illius tamen ad emendationem; horum ad iuſtam defenſionem, audiente & ſpectante vulgo, in contraria ſtudia diſciſſo. Nunc verò cum Vindicianus ordinem iudiciariũ meditatur, & iſta interrogatoria format, exacuit Turturem ad acutiorem defenſionem. Scipio quũ ei M. Flaccus multis probris obiectis P. Mutium iudicem tuliſſet. *Lib. 6. Apoph.* *Eiero* inquit *iniquus eſt*. Huic voci quũ eſſet admurmuratũ, *Ah* inquit *Patres Conſcripti, non ego illum iniquum eiero, ſed ab omnibus, expectabatur, vt quod dixerat purgaret: aggrauauit; innuens ſi licet reijcere iudicem reo iniquũ vel inimicum, multò magis eum qui nulli æquus eſt*: ſed ne ſubterfugere iudicium appareat, percontati iudici Vindiciano & ſi incompetenti [de loco & tempore ſcandali, vel quando Bellarminiana ait, factio ad inſtar Pontianæ cohortis contra regulares ordines irrupit, reſpondeat Turtur.]Sed dicat prius Vindicianus, quo loco & tempore ſcandala commiſſa ſunt, cum enim iudicis & accuſatoris duplicem perſonam aſſumpſerit, prius probanda delicta ex loco & tempore, deinde abſoluto iudicio, ſi iudex inſtituatur, ſua Contrairrogatoria formet, de loco & tempore. Quando ex accuſatione regularium ſcãdala exorta ſint in ſæcularibus. Locum, & tempus deſignat Grauina, videlicet vbicumque Ordines diffuſi ſunt, & quocumque tempore, nam cũ dedecore & iniuria religionum paſſim legũtur illæ propoſitiones: *ſcandala grauia, & multiplicia eſſe in religionibus*, ſi à ſimplicibus præſertim audiantur. Sapientiſſimè Cato *L. 5. Apo.* ſenior dicebat, *etiam ſi iniuriam facienti nullum periculum afferretur, vniuerſis tamen* (etiã ſi deſignari in particulari nequiuiſſet) *periculoſam eſſe*, ſentiens impunitæ exemplum, omnibus iniuriam minari, & omnes ad inferendam animare. Sic omnibus iniuria facta eſt regularibus, linguis ſæcularium expoſitis, etiam ſi nullus ordo nominatus eſſet, qui iniuriam pateretur, & qui iniuriã inferret deſignaretur, ſed dũ omnes penè traducti, omnibus impudentibus, impunitas conceſſa detrahendi, omnes inuitati, etiam ignorati. Salſe verò teſtes populumque cum tempore requiris, vt oſtendatur, *quibus armis Prouinciam vel Ordinem aliquem Bellarmina factio adorta eſt*, non eſt aliena a- *L. 4. Apo.* doriri piorum, ſed iniuſtorum hominum, vnde Tyrannicè Antigonus ille ſenior Sophiſtæ cuidam librum de iuſtitia conſcriptum porrigenti, *Deſipis* inquit *qui quum me videas alienas vrbes armis vexantem, tamen apud me de iuſtitia diſſeris*: ſentiebat eos qui ditionis ampliandæ gloriæve cauſa bellum inferunt alienis ciuitatibus, non poſſe tueri iuſtitiæ leges, quod de Bellarminiana, vt dicis ſodalitate (malè à te vocata factione) nec licet ſuſpicari. *Nullus*, dicebat Chilo Laconis, *conuitijs laceſſendus, nec ſi dixerit quæ lubet, audiat viciſſim quæ dolent.*

Adhuc

VIND. Adhuc reaſſumpto anhelitu pugnam proſequeris. *Dicet Grauina poſſe rudiores è Bellarmini querelis in odium regularium animari. Sed nouit ex Philoſophorum placitis argumentum à potentia ad actum nihil concludere. Potes, & ipſe doctrina & aliis à Deo conceſſis donis abuti, in Apoſtaſiam, & hæreſim deficere, numquid propterea magnifici in ſacræ Inquiſitionis Conſilio Collegæ in carceres conijcere debent, & ad rogum poſtulare? fatemur omnes nihil tam ſanctè, & eruditè in terris concipi, quod iniqua mentis homuncio, tanquam aranea in ſuam & aliorum perniciem deprauare non poſſit. Sed nouimus ſimiliter beatum prædicari eum, qui potuit tranſgredi, & non eſt tranſgreſſus.*

TVRT. Puerile ſophiſma eſt arguere à potentia Phyſica, vel Logica ad actum, cæterum in moralibus maxime vbi ratio imminentis periculi cernitur, non minus actui quam potentiæ exeundi in actum via præcluditur, alias daretur licentia Sanciana, vt poſſit incipere præpoſtere vir in vxore maritalem coniunctionem inchoare (etiam ſi abſit periculum imminens in Pentapoleos fines terminandi) quia à potentia ad actum magna diſtantia aſſeueratur à Vindiciano. Non interdicantur libri prohibitorum Autorum, maleque prohibiti aſſerantur, vt Poza contendit de ſuis Apologijs, quia ab eo quod poteſt accidere ne perſonæ eos legentes hæreſi inficiantur, vel praua circa mores doctrina offendiculum capere poſſunt, legi prohibentur, hanc doctrinam ſi Vindiciane doceres pertinaciter, vt alia paradoxa in tua cauea docuiſti, vel his peiora doceres, magnifici ſacræ Inquiſitionis cōſiliarij Grau. collegæ in carcerem te de facto conijciendū, & ſi in negatiua perſiſteres, vel in perfidia, ad rogum expoſtulandum, iudicarent. Fateor nullum eſſe bonū, quin malè quis in ſuam aliorumque perniciem vti poſſit. Sed hoc eſt, ſolo malo vſu, & mala intentione vtentis bono, omnibus circumſtantijs veſtito. Sed an ſit omnibus circumſtantijs veſtitum, religioſorum ſcandala propalare, inuictiſſimis rationibus non licere perſuaſum hucuſque eſt.

VIND. Ludicro Epiphonemate cōcludis, quod *hactenus in ampliſſimis trans Alpes regionibus, nec viſus quiſquam ſit nec auditus, quem Bellarmini columba feciſſet prophaniorem, tantum abeſt vt in religioſos quiſquam furere didiciſſet.*

TVRT. In altiſſima ſpecula conſtitutus Vindicianus, etiam ſi luſcus abſque conſpicillis, vidit quæ fiunt & non fiunt in remotiſſimis Americæ regionibus, non mirum, nam ſoles iudicare, vt dicitur *Dardanidas de mœnibus*, vt introducitur Helena, quæ interrogata, *quos de mœnibus videret*, & ſi multos inſignes inſpiceret viros in exercitu, ſolum Agamemnonis formam laudauit.

Ille quis eſt cedo, Graius homo, magnuſque bonuſque.
Sunt alij hunc fateor ſuperātes vertice plures *In Hom. Ili.*
Verum æque pulchrum memini me cernere nunquam.
Nec reuerendum æquè Regē præferre videtur.

Solus Bellarminus ſufficiat Vindiciano, ſpectabilis ſolus inter purpuratos, vnicus inter Doctores habeatur, cæteri etiam ſi Docti, infulati, Heroes, Purpurati tanquā pedites exercitus Chriſti habeantur. Iuſtior ergo Turturis cauſa, quæ plures Purpuratos religioſos defendit, quàm Vindicianica vnius ſolius defenſio.

§. III.

VIND. Proſequitur eandem cantilenam Vindicianus, irridendo & de ſua arte medica diſſerendo, docendo, docet Grauinam, *quod ſicut ex ſignis & ſymptomatibus deprehendi poteſt an vires proſtratæ, ſtomachus languidus &c. non ſecus ſæculares, tot ſeruitiis & negotiis cum regularibus implicati ex iis, quæ vident & ſentiunt, deprehendere poſſunt vulnera conſcientiæ, interiorum corruptiones, quæ nullis vectibus,*

aut carceribus coerceri poſſunt , quacumque erumpant, olida Mephiti omnia implens , & ſeculares maiorem in modum affligunt. omnium ergo dictis Theophraſtuorum acumina , Academicorum, Meandros, & Peripateticorum labyrintos, Grauina ſuperabit, ſi artem edoceat qua à ſecularibus dictis morbi regularium non deprehendantur.

TVRT. Duplici poſt hac ſtipendio Vindiciane tua medendi ars remunerabitur, quod etiam animorum curandorum curam ſuſceperis, & indicia, & ſymptomata oſtenderis. Medicus ille qui Pauſaniam curabat, quia dicere ſolitus erat: *Nihil mali habes*, optimum accepit reſponſum. *non enim te medico vtor* : inſinuare volens eius imperitiam, vel negligentiam, vel quod ambitione vel quæſtu corruptus eſſet: Malus medicus Vindicianus, qui iudicio ſpiritualium infirmitatum maximè occultarum, fallacibus ſignis, & falſis coniecturis laicorum (qui neſciunt quid inter ſiniſtrum , & dexterum differat) attribuit. Malus medicus Vindicianus, qui intempeſtiua medicamenta probat , videlicet publica & notoria, vt inquit, ſcandala, neſcientibus ſæcularibus propalanda ad ruborem incutiendum , & deneganda eſt matricula ſi licentiatus, vel laurea, ſi iam ad medendum probatus, nam ex S. Greg. PP. *Medici qui curam gerunt de corpore quadam adiutoria recenti adhuc confectione formata , indigenti non offerunt , ſed maceranda temporibus derelinquunt. Nam ſi immaturè quis dederit, dubium non eſt , quia ſit cauſa periculi, & ſalutis. Diſcant itaque , diſcant in officio ſuo ſacerdotes, quibus animarum credita eſt cura, quod diuerſarum profeſſionum , etiam homines docente ratione cuſtodiunt & à præcipiti ſe ambitione [medendi ſpiritualibus morbis] intempeſtiuè , ſi non metu ſaltem pudore contineant.* Intempeſtiua ergo cum probes medicamenta ex parte perſonarum, locorum & temporum, imperitis chriſim concedendo, verendum, ne toga medica priueris, in ò è mundo elimines, nam de ſchola Socratis , & Pauſaniæ proceſſiſſe te video. Pauſanias enim illum medicum cenſebat optimum , *qui non ſineret ægrotos extabeſcere, ſed quam primum ſepeliret* , non multum à Socratica doctrina alienus, qui volebat , *admodum valetudinarios, nec vlla iam ex parte vtiles Reipublicæ æquo animo debere è vita decedere. ſic tamen, vt nemo ſibi vim adferret , ſed honeſtis actionibus immoreretur.* Hoc præſtat Vindicianus , qui Regulares ſcandaloſos antequam moriantur , in ſæcularium ore tanquam fœtidis ſepulchris locandos probat, vel vt honeſtis actionibus , ſub pietatis ſpecie in ſua fama moriantur. Macte animo , imprime etiam ſine licentia hos aphoriſmos , vt cum Leonardo Fuchſio , & tuo Paracelſo inhibeantur.

1. *Apo.*

5. *Reg. ep. 110. indic.*

Apoph. l. 1.

Grauinæ deinde fingis conſilium velle ſequi : *quid faciendum , & quomodo medendum malis & ſcandalis ? Vis, inquit , tegam quod iam dudum euolauit ? Certe qui malum dicunt bonum, tenebras lucem &c. Propheta maledictum non effugient. Vis vt ingenioſè excuſem ? Sed hoc erit cum fure currere, & cum adulteris portionem paciſci , cui enim colludentis ſuſpicionem non mouebit , qui nota crimina defenderit ? Vis ſæculares moneam, ne ſcandalizentur, riſum tollam ; proprium vitiis eſt venenum aſpidum ſub labijs condere , os maledictione, & amaritudine plenum gerere, contritionem , & infelicitatem in omnibus viis ſpargere.* VIND.

TVRT. Conſilium petit , qui conſilia ſacra etiam ſpernit, ne dum prophana. Si in auras euolauit fama ſcandalorum , & ad aures tuas peruenit, illud accipere debebas: *audiſti verbum aduerſus proximum tuum , commoriatur in te, credens quod te non dirumpet,* & illud, contra detractores vel accenden-

Eccl. c. 19. tes ignem. *Si ſufflaueris quaſi ignis ardebit, & ſi expueris ſuper illam* (nempe linguam magniloquam) *extinguetur*, non eſt hoc dicere bonum malum, nec malum bonum, ſed Charitatis veſte Conſtantini chlamyde
Eccl. c. 28. Deo dicatorum hominum delicta operire, & hæc ingenioſa coopertio, vt & excuſatio, non eſt participatio in crimine vel cum furibus, vel cum adulteris portionem
Eccl. 29. ponere, imò illud impletur: *recupera proximum ſecundum virtutem tuam, & attende tibi ne incidas.* Certè recuperatur proximus, cum nec culpa panditur, & correctio ſuos
13. mor. c. 3 limites non excedit. vnde ait Gregorius: *niſi prædicator ſuſtineat quando congruè proferre correptionem poſsit, auget in eo malum quod inſequitur.* & concludit. *Magna itaque arte agendum eſt, vt qui ex aperta correptione deteriores fiunt, quodam temperamento correptionis ad ſalutem redeant.* Poſſunt etiam ſæculares admoneri, ne ſcandalizentur, ſi ſcandala audierint, illud inculcare poteris quod conſulit Spiritus ſanctus. *laqueo peri-*
Eccleſ. c. 27. *bunt, qui oblectantur caſu iuſtorum: dolor autem conſumet illos antequam moriantur.* An hæc conſilia tua impiorum conſilio non anteponenda? & tuum vis permanere cum totius ordinis religioſi inſigni detrimento? Certè rectè Gellius ex Heſiodo.

Ipſe ſibi nocet, is alium qui lædere quærit
Conſultum malè conſultori peſsimum eſt.

Id admonuit etiam Spiritus Sanctus per
Cap. 27. Eccleſiaſticum, vbi elegantiſſimis ſimilitudinibus demonſtratur, quod facienti nequiſſimum conſilium ſuper ipſum deuoluetur. ſi diſplicet euoluere quæ Chryſoſtomus dicit homil. contra potentum faſtum & Socrat. lib. 6. cap. 5. Sozom. 8. c. 7. Niceph. 13. cap. 4. ſaltem apologum Græcum ne diſpliceat recolere. Cũ lupus vulpem detrectaret, quod infirmum leonem non viſitaſſet, primatum illi non deferendo, vulpes excuſationem prætexit, ideò non veniſſe, intenta enim erat ad remediũ quærendum pro incolumitate. cumque auidè remedium ſibi Leo aperiri poſtulaſſet, vulpes inquit, ex lupi pelle, malo obuiari poſſe, illicò Leo lupum inuaſit, & interemit, vnde quæ rea criminis læſæ Maieſtatis incuſabatur feſtiua diſceſſit, quod malum conſilium in conſultoris mali caput recidiſſet. Sic accidit Vindiciano, qui dum cæteros Ordines vult trucidare, ſuo corio excoriatus, ſatis denudatus apparet magna ſui ignominia & detractor & inimicus ſacrarum religionum detegitur.

Illud vero quod ſuperinducis lepidum, VIND. *ſæculares vulnerari ob propriorum delictorum diminutionem, & aliorum ſupra Tullij, & Demoſthenis eloquentiam, exaggerationem, cuperent enim, ais, commiſerationem erga ſe tanquã debiliorem partem, & minus florentem, accuſationem vero in illos qui ſunt in ſublimiori perfectione.*

§. IV.

Filum tuæ orationis vltro citroque implicas, prima medijs, vltima primis, *vt formica ſemitas canas*, vt dicebat Ariſtophanes de flexiloquis carminibus cuiuſdam poëtæ minutiſſima, & impertinentia immiſcẽdo, vt elaberetur, adinſtar formicæ diſcurſu obliquo viam implicantis. Videbas Vindiciane, de relatione defectuum eſſe quæſtionem, non poſſe ſine ſcandalo manifeſtari, & adſtrictus es firmiſſimis rationibus id neque poſſe fieri, nec conſulendum vt manifeſtentur, in aliud extra propoſitum diuertis certamen, de alio ſcandalorũ genere, ex imminutione defectuum propriorum, aliorum exaggeratione &c. & vtraq; ſcandali ſpecie tacitè inſinuas notatos defenſos à Grauina, & ob eandem ſæculares offendi. TVRT.

Sed ad ædificãdos ſæculares, propoſito Serm. 7. themate

aut carceribus coerceri poſſunt , quacumque erumpant, olida Mephiti omnia implens , & ſeculares maiorem in modum affligunt. omnium ergo dicis Theophraſtuorum acumina , Academicorum, Meandros, & Peripateticorum labyrintos, Grauina ſuperabit, ſi artem edoceat qua à ſecularibus dictis morbi regularium non deprehendantur.

TVRT. Duplici poſt hac ſtipendio Vindiciane tua medendi ars remunerabitur, quod etiam animorum curandorum curam ſuſceperis, & indicia, & ſymptomata oſtenderis. Medicus ille qui Pauſaniam curabat, quia dicere ſolitus erat: *Nihil mali habes*, optimum accepit reſponſum. *non enim te medico vtor* : inſinuare volens eius imperitiam, vel negligentiam, vel quod ambitione vel quæſtu corruptus eſſet: Malus medicus Vindicianus, qui iudicio ſpiritualium infirmitatum maximè occultarum, fallacibus ſignis, & falſis coniecturis laicorum (qui neſciunt quid inter ſiniſtrum , & dexterum differat) attribuit. Malus medicus Vindicianus, qui intempeſtiua medicamenta probat , videlicet publica & notoria, vt inquit, ſcandala, neſcientibus ſæcularibus propalanda ad ruborem incutiendum , & deneganda eſt matricula ſi licentiatus, vel laurea, ſi iam ad medendum probatus, nam ex S. Greg. PP. *Medici qui curam gerunt de corpore quadam adiutoria recenti adhuc confectione formata , indigenti non offerunt, ſed maceranda temporibus derelinquunt. Nam ſi immaturè quis dederit, dubium non eſt, quia fit cauſa periculi, & ſalutis. Diſcant itaque , diſcant in officio ſuo ſacerdotes, quibus animarum credita eſt cura, quod diuerſarum profeſſionum , etiam homines docente ratione cuſtodiunt & à præcipiti ſe ambitione [medendi ſpiritualibus morbis] intempeſtiuè , ſi non metu ſaltem pudore contineant.* Intempeſtiua ergo cum probes medicamenta ex parte perſonarum, locorum & temporum, imperitis chriſim concedendo, verendum, ne togā indica priueris, in ò è mundo eliminet s, na de ſchola Socratis , & Pauſaniæ proceſſiſſe te video. Pauſanias enim illum medicum cenſebat optimum , *qui non ſineret ægrotos extabeſcere, ſed quam primum ſepeliret* , non multum à Socratica doctrina alienus, qui volebat , *admodum valetudinarios, nec vlla iam ex parte vtiles Reipublicæ æquo animo debere è vita decedere ſic tamen, vt nemo ſibi vim adferret , ſed honeſtis actionibus immoreretur.* Hoc præſtat Vindicianus , qui Regulares ſcandaloſos antequam moriantur , in ſæcularium ore tanquam fœtidis ſepulchris locandos probat, vel vt honeſtis actionibus , ſub pietatis ſpecie in ſua fama moriantur. Macte animo , imprime etiam ſine licentia hos aphoriſmos, vt cum Leonardo Fuchſio , & tuo Paracelſo inhibeantur.

1. Apo. · 5. Reg. ep. 110. indic. · Apoph. l. 1.

VIND. Grauinæ deinde fingis conſilium velle ſequi : *quid faciendum , & quomodo medendum malis & ſcandalis ? Vis, inquit , tegam quod iam dudum euolauit? Certe qui malum dicunt bonum, tenebras lucem &c. Prophetæ maledictum non effugient. Vis vt ingenioſè excuſem ? Sed hoc erit cum fure currere, & cum adulteris portionem paciſci, cui enim colludentis ſuſpicionem non mouebit, qui nota crimina defenderit ? Vis ſæculares moneam, ne ſcandalizentur, riſum tollam ; proprium vitiis eſt venenum aſpidum ſub labijs condere , os maledictione, & amaritudine plenum gerere, contritionem , & infelicitatem in omnibus viis ſpargere.*

TVRT. Conſilium petit , qui conſilia ſacra etiam ſpernit, ne dum prophana. Si in auras euolauit fama ſcandalorum, & ad aures tuas peruenit, illud accipere debebas: *audiſti verbum aduerſus proximum tuum , commoriatur in te, credens quod te non dirumpet,* & illud, contra detractores vel accenden-

Eccl. c. 19. tes ignem. *Si ſufflaueris quaſi ignis ardebit, & ſi expueris ſuper illam* (nempe linguam magniloquam) *extinguetur*, non eſt hoc dicere bonum malum, nec malum bonum, ſed Charitatis veſte Conſtantini chlamyde Eccl. c. 28. Deo dicatorum hominum delicta operire, & hæc ingenioſa coopertio, vt & excuſatio, non eſt participatio in crimine vel cum furibus, vel cum adulteris portionem Eccl. 29. ponere, imò illud impletur: *recupera proximum ſecundum virtutem tuam, & attende tibi ne incidas*. Certè recuperatur proximus, cum nec culpa panditur, & correctio ſuos 13. mor. c. 3 limites non excedit. vnde ait Gregorius: *niſi prædicator ſuſtineat quando congruè proferre correptionem poſſit, auget in eo malum quod inſequitur*. & concludit. *Magna itaque arte agendum eſt, vt qui ex aperta correptione deteriores fiunt, quodam temperamento correptionis ad ſalutem redeant*. Poſſunt etiam ſæculares admoneri, ne ſcandalizentur, ſi ſcandala audierint, illud inculcare poteris quod conſulit Spiritus ſanctus. *laqueo peri-* Eccleſ. c. 27. *bunt, qui oblectantur caſu iuſtorum: dolor autem conſumet illos antequam moriantur*. An hæc conſilia tua impiorum conſilio non anteponenda? & tuum vis permanere cum totius ordinis religioſi inſigni detrimento? Certè rectè Gellius ex Heſiodo.

Ipſe ſibi nocet, is alium qui lædere quærit
Conſultum malè conſultori peſſimum eſt.

Id admonuit etiam Spiritus Sanctus per Cap. 17. Eccleſiaſticum, vbi elegantiſſimis ſimilitudinibus demonſtratur, quod facienti nequiſſimum conſilium ſuper ipſum deuoluetur. ſi diſplicet euoluere quæ Chryſoſtomus dicit homil. contra potentum faſtum & Socrat. lib. 6. cap. 5. Sozom. 8. c. 7. Niceph. 13. cap. 4. ſaltem apologum Græcum ne diſpliceat recolere. Cũ lupus vulpem detrectaret, quod infirmum leonem non viſitaſſet, primatum illi non deferendo, vulpes excuſationem prætexit, ideò non veniſſe, intenta enim erat ad remediũ quærendum pro incolumitate. cumque auidè remedium ſibi Leo aperiri poſtulaſſet, vulpes inquit, ex lupi pelle, malo obuiari poſſe, illicò Leo lupum inuaſit, & interemit, vnde quæ rea criminis læſæ Maieſtatis incuſabatur feſtiua diſceſſit, quod malum conſilium in conſultoris mali caput recidiſſet. Sic accidit Vindiciano, qui dum cæteros Ordines vult trucidare, ſuo corio excoriatus, ſatis denudatus apparet magna ſui ignominia & detractor & inimicus ſacrarum religionum detegitur.

Illud vero quod ſuperinducis lepidum, VIND. *ſæculares vulnerari ob propriorum delictorum diminutionem, & aliorum ſupra Tullij, & Demoſthenis eloquentiam, exaggerationem, cuperent enim, ais, commiſerationem erga ſe tanquã debiliorem partem, & minus florentem, accuſationem vero in illos qui ſunt in ſublimiori perfectione.*

§. IV.

Filum tuæ orationis vltro citroque im- TVRT. plicas, prima medijs, vltima primis, *vt formica ſemitas canas*, vt dicebat Ariſtophanes de flexiloquis carminibus cuiuſdam poëtæ minutiſſima, & impertinentia immiſcẽdo, vt elaberetur, adinſtar formicæ diſcurſu obliquo viam implicantis. Videbas Vindiciane, de relatione defectuum eſſe quæſtionem, non poſſe ſine ſcandalo manifeſtari, & adſtrictus es firmiſſimis rationibus id neque poſſe fieri, nec conſulendum vt manifeſtentur, in aliud extra propoſitum diuertis certamen, de alio ſcandalorũ genere, ex imminutione defectuum propriorum, aliorum exaggeratione &c. & vtraq; ſcandali ſpecie tacitè inſinuas notatos defenſos à Grauina, & ob eandem ſæculares offendi.

Sed ad ædificãdos ſæculares, propoſito Serm. 7. themate

VIND. themate Dorothæi de neceſſaria iuſtorum accuſatione, ad capitulum de culpis vocas Grauinam dicendo. *quid iuuat è delicatiſſima farina confectus panis ſi vitri teſtulas admiſceas? quidvè proderit venuſtiſſima virtutis ſimulatio, ſi interiora vitiorum flamma exundat? eijce virus, deprecare, emendationem pollicere, ſic coram ſecularibus facinoroſiſſimum quemquam ab infamia, odio & vindicta eximere, & in priſtinum fauoris & honoris gradum reponere audebo.*

TVRT. Vtinam defectus eorum quos exaggerauit Grauina (vt dicis) ſupra Tullium & Demoſthenem facundus appenderentur in ſtatera, ſemper inferior apparebit Grauiniana exaggeratio, quam Vindiciana culpatio. Appende Vindiciane, & vt dicitur *ſtateram ne tranſgrediaris*, eoſdem ſæculares & ſimplices voca, qui exaggerationes Grauinianas, & tuas vindicias vindicatiuas, ponderent, & iudicium expecta etiam plebis (quod Turtur non refugit) & vbi videris, tuas Philippicas plus æquo grauare adiudicatas, à ſæcularibus, laurea dignus adiudicaberis de publica pœnitentia, ſi errorem agnoſces tuum, quod temerè ordines infamaueris, & Dominum deprecatus fueris, vt dimittatur hæc nequitia tua. vbi Grauinianæ præponderare videbuntur, illud aſſumet Grauina: *os meum increpabit me* hæc autem ex Gregor. differentia eſt inter bonos, & reprobos, quod *recti de quibuſdam, quæ eis non rectè geſta ſunt, correctionis vocem, miniſterium charitatis æſtimant; peruerſi verò contumeliam deriſionis putant, illi ſe protinus ad obedientiam ſeruant, iſti ad inſaniam ſuæ defenſionis arguuntur. Illi correptionis adiutorium vitæ ſuæ patrocinium deputant, per quod dum præſentis vitij culpa corripitur, venturi iudicij ira temperatur: Iſti cum ſe impeti redargutione conſpiciunt, gladium percuſſionis credunt: quia dum per correptionis vocem culpa detegitur, præſentis gloriæ opinio fedatur. Hinc quippe in laudem iuſti per Salomonem dicit veritas. Doce iuſtum & feſtinabit accipere. Hinc prauorum contumaciam deſpicit dicens: Qui erudit deriſorem, ipſe ſibi facit iniuriam. Nam ſi plerumque, vt cum correpta in ſe mala defendere, nequeunt, ex verecundia peiores fiant, ac in ſua defenſione ſuperbiant, vt quadam vitia contra vitam corripientis exquirant, & eo ſe criminoſos exiſtiment, ſi crimina & alijs imponant. Quæ cum vera inuenire nequeant, fingunt, vt ipſi quoque habeant quod non impari iuſtitia increpare videantur.* in quo dicendi genere illuſtris eſt Vindicianus in tota ſua cauea.

L. 20. m. c. 3.

Prou. 9.

VIND. Timens obiectionem aduerſus ſuum diſcurſum Vindicianus, eam præoccupans ſcribit. *Verum inſtat Grauina, Ordinis, & innocenter in eo degentium rationes, maioris eſſe momenti, & omnino à labe, contumelia defendendas. Aſſentior vbi ſpes alicuius profectus acceſſerit.*

TVRT. Quid hoc Vindiciane niſi *ſuper peccata ſua blaſphemiam addere?* vt dicitur in Eccleſiaſt. nam & illud ſequitur è diametro oppoſitum paradoxum nimirum: *Vbi non eſt ſpes alicuius profectus relaxatè viuentium, non eſſe Ordines vel innocenter viuentes à labe & contumelia defendendos.* Mallem eſſe certe velut nouelli Herodis porcum, quam filium, ſi omnes innocentes. cum impijs vult Vindicianus eſſe trucidandos. Nouum ius belli vt cum nocentibus innocentes trucidentur contra id quod ſcriptum eſt *inſontem & iuſtum non occides.* & iterum in Deut. pugnaturis, & oppugnantibus ciuitatem aliquam, iubetur occidi quicquid in ea generis eſt maſculini, abſque mulieribus & infantibus. hi enim omnes innocentes reputantur, & ex primaria intentione occidi impiiſſimum eſt. Per accidens tamen in extrema neceſſitate cum periculum immineret, ne vel exercitus corruat, vel obſeſſus hoſtis euadat, aut ad finem belli ſit neceſſarium (vt ad victoriam vel punitionem) nocentes cũ innocentibus trucidari poſſe

Cap. 25.

Exod. 25.

Deut. c. 20

DD. con-

2.2. q. 40. DD. concedunt. At quæ neceſſitas fingi poteſt, vt alijs medijs derelictis Vindicianus, more bellico imo tyrannico trucidãdos gladio linguæ paruulos, & innocentes Religioſos pronunciet, illud occinendo: *exinanite, exinanite vſque ad fundamentum in ea &c: beatus qui tenebit, & allidet paruulos ſuos ad petram?* Poterat circa deformatam, vt putat, portionem ponere obſidionem admonitionum, aggerem obſecrationum, rogare quæ pacis ſunt, prudenti dolo capere, præceptis Apoſtolicis reformationem procurari, Apoſtolicos Viſitatores tranſmitti, inhiberi (vt diximus ex Caiet.) vel in clauſtralis ſeu Conuentualis viuendi ratione, vbi penitus eſſet collapſa diſciplina, aditus ingrediendi tyronibus non pateret. At his prætermiſſis remedijs, nullaque de eis mentione facta, ad mortem, ad gladium, ad arma conclamatum eſt, vt nec innocentibus ferri auxilia iubeat Vindicianus, nec defenſiua arma furore arma miniſtrante, vt etiam baltheum innocentum ſanguine coloraret. Si hoc erat ad vindicanda ſcandala, nouum ſtratagema Vegetij alia ſcandala aſſumere, non erat bella ſopire, ſed rurſus vehementius accendere. ſcandalum certè eſt dicebat

Pſ. 140. S. Hilar. *vxor irreligioſa, filius iniquus &c. & omnis ex Eccleſia frater, aut contumelioſus, aut auarus, ebrioſus, aut turpis, in his enim nobis ſcandalum eſt, quoties ad neceſſitatem iraſcendi, arguendi, inhibendi, vindicandi, ex illa quiete, fidei noſtræ manſuetudine prouocamur.*

§. V.

VIND. Aliud argumentum Vindiciani cur ſuppetiæ non ſint ferendæ Ordinibus à contumelia oppreſſis eſt, *quia ſæpius eiuſmodi Apologiæ tantum Bibliothecas ornant, lectores non mouent; quia nihilo ſecius vident ſubditorum ſcandala à Præfectis Monaſteriorum foueri, ſibique neque authoritatem, neque vires ſuppetere, vt omnes valles impleant &c. vident viſitationes, ac reformationes parum beneuolè admitti: vident eos qui cæteros conturbant non integrè abſcindi, quid hic Grauina pro ſæcularium ſatisfactione comminiſcitur? meminit vtique qualia noſtræ ſalutis reparator de infatuato ſale ſanxerit.*

Serò admonuit Vindicianus hoc argumento veteres Eccleſiæ proceres, qui tot Apologetica mira elegantia deſcripſerunt, cum potius ad Vindiciani mentem plus valeant Apologiæ ad Bibliothecas exornandas quàm ad lectores mouendum. Si ad purganda obiecta crimina iniuſtè obtrectatoribus ſanctiſſimi Patres ad tuendam famam Apologias doctiſſimas ſale etiam reſperſas, vbi opus erat attexuerunt, quid nō reſpondiſſent, ſi particulares perſonæ cum eorundem ordinibus denotati fuiſſent? Vnus ſit ſatis Auguſtinus pro tuēda religioſorum fama, quæ à ſæcularibus traducebatur, acerrimus defenſor, & incautorum laicorum obſtruens ora loquētium aduerſus religiones peruerſa, & iniqua. Noſtra omnium vita dicebat Hilar. *maximeque eorum qui religioni ſtudent, qui aduerſantium ſuſtinent bella, atque obtrectationum venenata iacula ſuſcipiunt, fraudulentæ blandiloquentia veneno appetitur, & hæc omnia per homines, in quibus ſpirituales nequitiæ operantur, inſiſtunt. ſcriptum eſt enim. excitauit Dominus Satan Salomoni Ather Idumæum, & aduerſatus eſt non vt homo, ſed vt Satanas Salomoni omnibus diebus vitæ eius &c.* ſunt autem ij præſertim (ex eodē) *ſuperbi parantes illis muſcipulas & ſcandala, qui ex eodem* Hil. *admiſceri peccatoribus dedignantur.* Sed mox ſubdit Vindicianus.

TVRT. | Epiſ. 137. | In pſ. 139. | 3. Reg. c. 11

VIND. *Scandalizantur certè ſæculares, cum vident Regulares Præfectos Monaſteriorum, cauſas eſſe diſſolutionum, non reprehendendo, non abſcindendo.*

TVRT.

Sed crede mihi Vindiciane, quod plus ſcandalizantur de illorum Prælatorum crudelitate, de quibus ſcriptum eſt; *qui nimium emungit elicit ſanguinem*, vino atque oleo opus eſt regimini, vt nec nimis ſit regimen remiſſum, nec pluſquam par eſt ſeuerum, cæteris paribus; ex Bernardo, vbera vino præualent [exultabimus & lætabimur memores vberum tuorum ſuper vinum] mollior amor præualet nimiæ auſteritati, dicam laxitas Prælatorum minus obeſt animabus, auſteritate indiſcretorum, nam & ſi illa inducit ad mortem, induciæ dantur remedijs, hæc inducit ad deſperationem & laqueum, in illa patris nomen non amittitur, hic penitus cum humanitate patris titulus obliteratur, & in Dominum deſpotice principantem, imò Tyrannum immutatur. Hos potius conueniendos ex Bernardo conueniebat cum Vindiciano eadem verba Cant. exponente. *Audiant hoc Prælati, qui ſibi commiſſos ſemper volunt eſſe formidini* (Machiauelliſtas præſtringens antequam naſcerentur, qui dicunt magis Præfectos timendos, quàm amandos) *vtilitati rarò. Erudimini qui iudicatis terram, diſcite vos matres ſubditorum eſſe debere, non Dominos*, hoc eſt, paterno & materno principatu ſubditos regere, non deſpotico, & Politico, vel Monarchico, & quod peius eſt iuxtà Taciti præcepta, & Machiauelli, non ſecundum ſimplicitatem Apoſtolicam, ſed ſecundum induſtrias filiorum huius ſæculi. *Studete magis amari quam timeri* [non vt dixit Machiauellus plus timeri quam amari] *& ſi interdum ſeueritate opus eſt, paterna ſit, non tyrannica. matres fouendo, patres vos corripiendo exhibeatis, manſueſcite, ponite feritatem: ſuſpendite verbera, producite vbera, pectora lacte pingueſcant, non typho turgeant. Quid iugum veſtrum aggrauatis, quorum potius onera portare debetis? Cur morſus à ſerpente paruulus fugit conſcientiam ſacerdotis, ad quem eum magis oportuerat tanquam ad ſinum recurrere matris.* vnde ex nimia vt dicit S. Thom. Prælatorum ſeueritate, non dando licentiam alijs confitendi (vel vti velle notitia ſacramentali ad exterius regimen, compliciſque notitiam, vt extra confeſſionem dicatur v. g. quod in confeſſione acceptum eſt ad eundem finem) grauiſſimè peccant, ait S. Doctor: *multi enim aiunt ſunt adeo infirmi, qui potius morerentur, quam tali ſacerdoti confiterentur, vnde illi qui ſunt nimis ſolliciti. vt conſcientias per confeſſionem ſubditorum ſciant. multis damnationis laqueum inijciunt, & per conſequens ſibi ipſis.* Quibus inconuenientibus à Clem. VIII. iam prouiſum ſatis eſt. Subdit Sanctus Bernardus ad tales Dominos Prelatos Politicos, Monarchicos (ſi qui eſſent vel naſcerentur) *ſi ſpirituales eſtis inſtruite in ſpiritu lenitatis: conſiderans vnuſquiſque ſe ipſum ne & ipſe tentetur: alioquin ille in peccato ſuo morietur: ſanguinem autem eius, ait de manu tua requiram. ſed hæc alias.* Huculque Bernard. Horum duorum extremorum peius eſt, in peccato mori, quàm eſſe ſal infatuatum, vt conculcetur ab hominibus. & ſi ſalis mordacitate, dicterijs ſcilicet voluit perſtringere religioſos, habendos, vt infatuatos quaſi nihil ſaliant, & accepti ſaporis ſenſu amiſſo, corrupta corpora viuificare non poſſint, & quaſi abiecti de Eccleſiæ promptuarijs pedibus tranſeuntium proterantur; præſtat tamen eſſe ſic infatuatos vt ex humiliatione proculcati ad meliorem frugem deueniant, quam eſſe σαλάκωνες, faſtuoſos, arrogantes, vt ſalis in eis (de quo gloriantur) nullum reſtet veſtigium, vt eiſdem competat, illud Zenodoti.

Sal abijt illuc vnde dimanauerat,

alludens ad mercatorem illum, cuius nauis ſale onuſta, cum ſale ſubmerſa, ſal in

Bern. in Cant. ſer. 23.

Loc. cit.

In addit. 3. p. q. 8. a. 4. ad 6.

aquam marinam ex qua ſumptum, in eandem denuo liquefactum. Peius ergo ſcandalizabitur ſæcularis de euanido, quam de infatuato ſale. Magis hos, quam illos cenſurare debebas.

VIND. Adhuc addis *nihil innocentibus derogari ex ſontium proclamatione, idque probas ex Petro Cluniac. lib. 2. cap. 6. Rhemenſium canonicorum ambitionem, cupiditatem &c. reprehendente, & nullus*, ait Vindicianus, *Philippicam vel Apologiam ſcripſit in Cluniacenſes Monachos, qui ſe purgando nocentiores crediti eſſent. Item ex Seraphica S. Catherina in ſuis dialogis Cleri vitia & ſcandala mira narrante ex Trithemio in opuſculo de ſacerdotibus, nulluſque pro eis pugnauit, nam ſupra omnes Apologias erat morum reformatio. Supra cæteros S. Brigitta in clericos, & religioſos effuſior reprehendendi licentia, quam & Dominus conſolatus eſt.*

TVRT. Non ſemel huic ratiocinationi reſponſum eſt, fallacem eſſe à parte ad totum ordinem, & ex vnius loci vel temporis circumſtantiis, vniuerſum alicuius ordinis penitus ſtatum corruptum (quæ eſt theſis Vindiciana) proclamare, quod non fecerunt Petrus, Catharina, &c. vnde Philippicæ, vel Apologiæ non ſunt elaboratæ pro multis illis de facto manifeſto conuictis.

At Apologijs opus erat hoc tempore graſſantibus hæreticis in ſtatum religioſum debacchãtibus, ob particularium defectus deprehenſos, & rigidis cenſoribus malis laicis religioſos carpentibus pro defenſione innocentium. Crede Vindiciane quod qui nocentes ſunt manifeſti, non minus lædunt ſæculares, ſi innocentes ſe ſimulent, cum in oculis ſponſi ſint multò nocentiores, & ex ſignis tales quoque apud homines deprehendantur. Candor, & odor requiruntur in lilio, *virtus & bona fama*, ait Bernardus, vnde ſi in conſcientia næuus fuerit, nec quod ex ea prodierit, carebit næuo. nam ſi radix in vitio & in ramis: ac per hoc *quicquid illud ſit quod radix vitiata, non abſque traduce vitij ex ſe producat v.g. ſermo, actio, oratio, etiam ſi fama applaudere videatur, non eſt quod debeat dici lilium, quia & ſi odor conniuere videtur, ſed non color, quo enim pacto lilium cum impuritatis næuo? nec ſanè fama valebit vendicare virtuti quod eſſe vitium conuicerit conſcientia. Erit quidem virtus contenta candore conſcientiæ, vbi ſequi non poterit odor famæ; cæterum odor famæ nec excuſare ſufficit vitium conſcientiæ decoloris.* Nocentiores hi probabuntur deprehenſi, vt ſanctitatis impoſtores, fingentes quod nõ ſunt (vt tu es & tui ſimiles Hypocritæ) & ſupra peccata cautè occultata hypocriſis quoque detegetur maiori ſcandalo, quàm qui ex fragilitate ſubito noſcuntur peccatores, qui tamen candorem facilius recuperare poſſunt infirmitatem recognoſcentes, cum publicano, quàm cum Phariſæo, hypocritítia merita iactante; imò lilia fieri poſſunt, ait Bernardus, *Eſt enim animæ candor indulgentia Dei, ipſo dicente per Prophetam: ſi fuerint peccata veſtra vt coccinum, quaſi nix dealbabuntur, & ſi fuerint vt vermiculus, velut lana alba erunt.* Non ergo inſontes illi traducendi cum ſontibus, & è ſontibus potius feriendi, ſubdoli, quàm infirmi peccatores: aduerſus quos etiam columba laudabiliter, ſeruatis circumſtantijs, ſæuire debet, vt Grauina concedit, & in Bellarmino, quod tu impudenter negas, in eiuſmodi correctione, pietatem, amorem, zelum agnouit, quem nec exceſſus quicunque in redarguẽdo potuit obſcurare. Tu vero Vindiciane, nec ſubſtantiam nec modum habes, qui etiam innocentibus, nec ad ſe defendẽdum, nec vt alios defendant Apologijs perſuades, vt innocentia indefenſa remaneat. *Non audiendi ergo ſunt*, ait Auguſt. *ſiue viri ſancti, ſiue*

Serm. 71. in Cant. — *Eſa. 1.* — *De bo. viduit. c. 22.*

ſiue fœmina, quando reprehenſo in aliqua negligentia ſua, per quam fit vt in malam veniant ſuſpicionem, vnde ſuam vitam longè abeſſe ſciunt, dicunt ſibi coram Deo ſufficere conſcientiam, exiſtimationem hominum non impudenter ſolum, verum etiam crudeliter contemnentes, cum occidunt animas aliorum ſiue blaſphemantium viam Dei, quibus ſecundum ſuam ſuſpicionem quaſi turpis quæ caſta eſt vita ſancta: ſiue etiam cum excuſatione imitantium quod non vident, ſed quod putant. Proinde quiſquis à criminibus flagitiorum atque facinorum vitam ſuam cuſtodit ſibi bene facit, quiſquis autem etiam famam, & in alios miſericors eſt Nobis enim neceſſaria eſt vita noſtra, aliis fama noſtra: & vtique etiam quod aliis miniſtramus miſericorditer ad ſalutem, ad noſtram quoque redundat vtilitatem.

§. VI.

VIND. Amplius diſcrimen ais eſſe *inter correctionem malorum & ſacri Ordinis reprehenſionem, quod qui ordinem inuadit, vota, regulam, & offitia, & mores à Sede Apoſtolica approbatos dictis & ſannis lacerat; quod ſine grandi impudentia nemo audet, ne ſancti Spiritus opera, & Eccleſiæ quæ columna eſt, & firmamentum veritatis, inſtitutionem vellicare videatur. Quo pacto Grauina rectè laudat S. Bonauenturam, S. Thom. &c. qui pro regularium ordinibus ſtrenuè laborarunt. Qui verò peccata dumtaxat negligentium in ordine aliquo lingua vel calamo obiurgat, communem ſolummodo hoſtem perſequitur, cæteriſque membris, & ipſis ordinis Præfectis ingentes ſuppetias affert: nam & Dominus monuit. Qui non eſt aduerſum vos, pro vobis eſt.*

TVRT. Diſcrimen hoc eſt mi Vindiciane inter reprehenſionem Ordinis Monaſtici, & correctionem malorum: quod primum hæreticorum eſt. Secundum ſi abſque debita commenſuratione fiat, detractorum eſt. Vnde de Donatiſtis dicebat Aug. quod (Epiſt. 137.) plura contra Catholicos cōminiſcebantur falſiſſima, vt quia veritatem diuinæ ſcripturæ obſcurare non poſſunt, homines per quos prędicatur, adducantur in odium] ita in noſtro propoſito qui non audent ſtatū vellicare, homines ſaltem ſtatum profitentes, in odium adducunt. Quidam detractores ordinū tempore Auguſtini ex quodam ſcandalo exorto, bene ſentientes de ſtatu religionis, ex eo arguuntur, quia cum aliquid ſe de aliquibus, qui ſanctum nomē profitentur criminis, vel falſi ſonuerit, vel veri patuerit, *inſtant ſatagunt, ambiunt, vt de omnibus hoc credatur.* (Eadem ep. 137.) & licet hoc non intenderet Vindicianus, ex ſui natura talis eſt iſta malorum ſic vniuerſalis & abſque delectu pronunciata enunciatio, vt in iniuriam facile omnium redundare poſſit, vt euicimus. Si hoc eſt ſuppetias ferre ordinibus, libenter naues cōuitijs onuſtas expectabimus, & cum ad portum incolumes applicabunt, vota affigentur.

VIND. Tandem, quod eſt vltimum tuæ potentiæ, excuſas Bellarminum, quod *nihil contra homines, ſed contra vitia militet, quod frequenter S. Auguſt. hortari ſolet. Eiuſque rei certiſſimum indicem habemus, quod vitio ſublato, ira & arma ſtatim deponantur. Quorſum ergo Grauinæ machinæ & aggeres Apologiarum? Non aduerſum te hodie venio, ſed contra aliam pugno domum; ſuſpectum ſe Deo improborum ſocietate facit: qui cum Ioſia temerè in pugnam contra ſibi minimè aduerſantem deſcenderit. Vana autem futiliſque prorſus prætenſio ab infamia ordinis fingitur, hæc enim per corrigentis pietatem multò felicius deſinit; vtpotè prius improborum ſcandalis inducta, & peruulgata.* (2. Paral. 35.)

TVRT. Contra vitia inuehimur cum in abſtracto & in genere vitia eadem reprehendimus, vt auaritiam, ſuperbiam &c. contra homines inuehimur, cum in concreto dicimus, hos vel illos eſſe ſuperbos vel auaros. benè verum eſt tunc obſeruandum

quod

quod dicit Auguſtinus, correptionem fieri debere *cum dilectione hominum, & odio vitiorum.* Hucuſque nihil aliud à te elaboratum eſt; niſi, religioſos ambitione, auaritiaque taxari in ſpecie, & in indiuiduo: vnde quia hoc redundabat in ordinum infamiam (vt dictum eſt) ſola vna Apologia concinnata eſt ad defenſionem ſacrorum Ordinum. *In Reg.*

Sed quid ſibi velint illa verba Regis Ægypti ad Ioſiam à te allata: *quid mihi & tibi eſt Rex Iuda? non aduerſum te hodie venio: ſed contra aliam domum ad quam me Deus feſtinato ire præcepit. Deſine aduerſum Deum facere, qui mecum eſt, ne interficiat te,* nō eſt difficile penetrare, ſi non aduerſus Grauinam, & ſuam familiam, ſed quamcumque aliam caſtra admouiſti, ex charitate, & obſequio, quod omnibus Religionibus Turtur debet (indifferenter enim Sanctus P. Dominicus omnes religiones diligebat) pro omnibus adiuuandis pugnat, vnde nō (vt vellicas temerè), de improborum ſocietate eſt, aut quaſi temerè vt Ioſias aſcendat aduerſum minime ſibi aduerſantem; vnde alia ratio eſt Grauinæ, & Ioſiæ, diuerſæ enim domus Ioſiæ, & illius, quam Nechao Rex Ægypti oppugnabat Charcamis iuxta Euphratem, non vnum efficiebant corpus, at vnam domum efficiunt omnes religioſi, de quibus dicitur, *qui habitare facis vnius moris in domo*, vbi alia verſio habet, *Monachos in domo*, ſi vt alludere videris, domus & domus diſtinguis in vnam impiorum, & alteram bonorum, curret illicò Donatiſta ad accipiendam hanc diſtinctionem, pro Eccleſia bonorum, & Eccleſia malignantium roboranda, cum tamen vna ſit Catholica continens bonos, & malos, vt & omnis Religioſorum cœtus, vt bellari non poſſit, in malos) niſi ſpecificentur), quin totus ordo infametur. Erubuiſti dicere, quæ ſequuntur poſt illa verba ſcripturæ: *contra aliam pugno domum, videlicet ad quam me Deus feſtinato ire præcepit, &c.* nam oportebat ſigno vel portento dicere te à Deo miſſum & prophetam Dei demonſtrare. Quod ſi ex zelo & inſtinctu Dei, & pietate te motum eſſe ſuadere coneris, ſcias quoq; reperiri dæmones zelotypos, qui ſibi & multis qui ſe putant Deucaliones, & reparatores orbis ſuadent, id ex ſpiritu Dei proficiſci, cum tamen interdum ex proprio ſpiritu, & ambitione naſcatur. Torquebat quendam hominem diabolus, & ſuaſerat patri quod Apolepticus erat: *Domine miſerere filio meo quia lunaticus eſt*: quem locum exponens Chryſoſt. dicit. *Vt eſſe Luna crederent; quod erat diabolici criminis, & furoris*, vt à cœleſti influentia morbus, non à malitia proueniret: ſic & ſimiles detrectatores ſunt, qui amicti pallio zeli murmurant de proximis, & ne id diabolicæ tentationi adſcribatur, cœleſti & diuinæ attribuunt influentiæ charitatis. Certè quando ſimilis correctio cum ordinis infamia procedit, non felicius inducta, nec peruulgata ſcandala ſedantur, ſed veluti ſuperpoſito oleo magis accenduntur.

Pſal. 67. *Matt. 17.* *Ser. 2. Chryſ.*

III. Diſcuſſio, an hæreticos in Regulares armatos à gemitu columbino, ex Turturis voce concludi poſſit.

§. I.

IMponitur Grauinę quod inuictum fidei athletam Cardinalem deſpicatus ſit, *per correctionem regularium, vt ferocius in regulares debaccharentur, eiſdem colluſiſſe, vt proinde hæc prima, & potiſſima ratio contra columbam ſcribendi impulerit.* VIND.

Verum hæc manifeſta calumnia, aliud enim eſt ex intentione arma hoſtibus fidei miniſtrare, aliud quod ijdem occaſione accepta, quæ pro pietate elaborata ſunt, arma bellica in nos ipſos conuertant: primum actiuum; ſecundum paſſiuum ſcandalum TVRT.

dalum eſt. De primo Turtur nihil meminit, de ſecundo hæc protulit prima par. ca. 1. *Sed ne infirmi ex his verbis occaſionem detrahendi ſacris ordinibus ſumant &c.* potiſſimum ſcribendi argumentum deſumens.

1. Cor. 10. Porrò vtrumque ſcandalum vitandum Apoſtolus docuit: *ſine offenſione eſtote in Iudæis, & Gentibus, & Eccleſia Dei*, hoc eſt interprete S. Ioann. Chryſoſtomo. *Nullam cuiq; cauſam in ſcandalum prabeatis, etenim ſcandalizabitur frater; & Iudæus* (Hæreticus) *maiori te odio proſequetur, & reprehendet &c. non ſolum autem fratres non ſunt ſcandalizandi, ſed quantum in nobis eſt, neque externi. etenim lux ſumus, & fermentum, & luminaria, & Sol, illuminare itaque, non tenebras oſtendere oportet, conſtringere, non diſſoluere, ad ſe allicere fideles non fugare. Quid igitur perſequeris qui ſunt alliciendi? etenim Gentiles perturbantur, cum nos diſcordes videant, animum enim ignorant.* Si in opinionum vel morum diſcordijs, quæ poſſunt eſſe cum charitate coniunctæ, perturbantur Eccleſiæ hoſtes, cum animum noſtrum non deprehendant; quid ſi tenebræ oſtenderentur, vel tenebrarum opera quacumque pia intentione panderentur? hic erat Grauinæ Apoſtolicus, non effæminatus timor, *nec* enim *ſuam*, vt (iocaris) *vmbram timebat*, ſed hoſtium armatos cuneos formidabat, rationabiliter verendo, ne quod fabricaret Catholicus proſterneret Hæreticus, ſed non Grauinam audias, at multo antiquiorem Doct.

Hom. 25. in eũ locũ.

Ludouicus Bloſius in inſtit. Spirituali in epiſt. ad Florentium, inter cætera eam aſſignat cauſam, cur hæretici hodie in errore permaneant, quia inquit *nullum in Eccleſia Apoſtolica* (quam ipſi Papiſticam appellant) *iuſtè viuere credunt: conſpiciunt enim in arca Dominica magnum palearum aceruum: vnde & nulla grana inter paleas eſſe iudicant. Dicũt ergo. Hiccne erit Eccleſia Chriſti, vbi tanta eſt morum corruptio, vbi tot abuſus inueniuntur, tot Epiſcopi, tot ſacerdotes, tot Monachi, tot turmæ hominum perdite viuunt? Paleas vident, grana non, vel potius videre nolunt, nam & ibi grana ſunt nitidiſſima, atque integerrima quæ propter multitudinem palearum vix apparent &c.* Cum ergo ſic male affecti ſint hodierni Hæretici, nonne rationabiliter timuit Grauina: ne imperfectiones Eccleſiaſticorum, maximè & religioſorum oculis Hæreticorum obijcerentur?

§. II.

Fruſtra poſtea nititur oſtendere irrationabilem timorem Grauinianum extitiſſe de opere Bellarminiano, religioſos cum exceſſu corrigente, nec quicquã ad Rhombum faciunt quatuor rationes quas Vindicianus aſſignat.

Primo, *quia nullus*, ait, *Hæreticorum conqueſtus eſt contra regulares propter Bellarm. luctum: imo ex libr. 6 vitæ Bellarmini cap. 3. Rex Angliæ ſtudioſè hunc columbinum librum legit, vt cætera eius aſcetica: neque* (ſubdit idem) *quicquam capſit, niſi hiſtoriolas quaſdam, quas fabuloſè commentis accenſuit. Baſilicè ſi regularium mentionem in Grauinæ morem apprehendiſſet; enim verò Baſilicè contra eos, & vniuerſam Eccleſiam orthodoxam triumphaſſet, ſed non triumphauit, placuit magis candor ſcriptoris etiam inter ſuos, quæ diſplicerent, corripientis.* VIND.

TVRT. Lepus dormiens Vindicianus, quod ſcit, neſcire fingens. Nonne vnquam legit Andreæ Fornerij opus Catholicum attitulatum *laquei Diabolici Hæreſeos & Apoſtaſiæ Iacobi Reingh* (qui à fide, & Societate non ſecus Iudas à Collegio Apoſtolico diſceſſerat) *editum. Ingolſtadij 1622.* circa tempora editionis Bellarminianæ de gemitu columbæ? ſi vel ſaltem dedicatoriam Andreæ inſpicere voluiſſet, luce clarius deprehendiſſet, ad nihil aliud hæreticos inſpicere, quam vt Orthodoxorum defectus in canticum, & ludibrium vertant: hanc

enim

enim quoque rationem idem Andræas ſuæ ſcriptionis cauſam aſſignat, *vna*, ait, *laquei Pontificij nomine re Luthero Caluinianis pronuper euulgati, quos irato Deo miſere illaqueatus* (Iacobus Reingh) *ordinis ſui deſertor, & nefarius Apoſtata nobis ſubdolè texuit, ſtruxit, ſupplantauit, altera conciones, verſiculi, rythmi, Satyræ, criticorum famoſi libri, quorum iam ante ſemeſtre & quid vltra mille centuriæ, ac myriades penè prodierunt, indigna ſanè eiuſmodi ſcripta, quæ communem Solis lucem intueantur, nedum legantur, nam Sanctiſſimo coram Deo, Sanctis Angelis, hominibuſque iureiurando aſſeuerare, ac proteſtari auſim, in illis chartaceis, ſchediaſmatibus, velut euangelicis diplomatibus longè lateque ſparſis, & promulgatis pro agnato Centaurorum, Logodædalorum Euangelicorum furore, amarulenta conuicia & abſurda abſurdiſſima Pontifici, Cæſari, Principibus, Ieſuitis, Monachis, Clero, & ſtatibus Catholicis vniuerſis, paradoxa, quæ toto pectore faſtidimus reijcimus, damnamus, anathematizamus, per calumniam, & turpiſſimum mendacium affingi.* Sed bene dixit Nicander *ventu mare, & ignis ſeruiunt*, vt illud intumeſcat, hic vt ex leui ſcintilla violenta flamma aſſurgat, & de facto Satyris illis furentibus defectus religioſorum traducti obſecundarunt; nam ſi non Baſilicè ſcriptæ ſunt à Rege Angliæ, Baſilicè tamen inter mimos, & paraſitos decantatæ Monachorum fabellæ: dum (Vindiciano fatente) Rex Angliæ in operibus Bellarminianis hiſtoriolas inſperſas fabuloſis commentis accenſuit, multo magis mala exempla viuentium religioſorum exemplaſſet, ni calamus regius dedignatus eſſet eadem ſæpius vſque ad nauſeam recenſita repetere, & ſatis eſt quod vel exemplare potuiſſet.

In præfat.

VIND. Secunda ratio Vindicianica, *quod eundem librum legerunt miniſtri, & Proceres Britanniæ, & cum Catholicorum admiratione aſſiduè teneantur, & nullus ſacris ordinibus ſit debacchatus.*

TVRT. Quod in particulari de hac re occaſione accepta à lectione Bellarminiana aduerſus ſacros ordines à miniſtris Britannicis peculiare argumentum editum ſit, ego neſcio, & tu non doces: id potuerunt tot miniſtelli, cum in concionibus, in Academijs iactare conuicia, defectus Monachorum fingere, vel exaggerare, vel propalare paſſim ſuis auditoribus ſoleant. Adeò ne diligens Vindicianus fuit, vt omnibus, vt dicitur, veſtigijs ſemitas omnium hæreticorum Prouinciarum odoraret, & hucuſque ad hypocauſta, & triclinia ingrederetur, teſtis taciturnitatis, modeſtiæ, ſilentij Nouatorum erga Deo dicacitas perſonas? Prætores, quando cum Vindiciano contenditur, opus eſt aduocare, & Vindicianam aduocandi formulam quam expreſſit antiquitas, litigantibus tradere opus eſt, vbi enim ex iure, vt dicebatur, *in manu conſertum vocatur* (ex Cicerone & Gellio) Vindicianus deſtruit, indeq; ipſe reuocat, hoc eſt negat, quę alias affirmat litigosè reſpōdendo, & inueriſimilia affirmando; at parum prodeſt in hoc immorari, nā id quoque timebat Cicero Iureconſultum dicēs: *metuo ne artificium tuum tibi parum proſit, nā vt audio iſthinc non ex iure manu conſertum, ſed mage furorem repetunt, regnumque petunt, vadunt ſolita vi*: cui violentiæ peruicacia Vindiciani in reſpondendo, & inueriſimilia meditando non abſimilis.

Cic. orat. lib. pro Murena lib. 7. noctium Atticarum

7. Epiſt. Trebian.

VIND. Tertia ratio Vindiciani: *quia poſt euulgatam columbam Caluiniſtæ Bohemiam, Vngariam, Sileſiam, Auſtriam, ac plurimos Germaniæ Ducatus, ac Ciuitates ſeductionibus incenderunt, Ieſuitas latè proſcripſerunt, reliquos religioſos benigne aluerunt, tantum abeſt vt columba gemitus regulares inuiſos reddiderit.*

Inteſtina adolens, carnes deuorat, & dum ſacrificium ſe præſtare putat

Vindi-

TVRT. Vindicianus defectus religioſorum adolendo, carnes fratrum deuorat detractione horribili, nam dum perſecutionem paſſi ſoli Ieſuitæ recenſentur, cæteri verò religioſi retenti, ſimul & ſemel Ieſuitas, ſolum, hæreticorum perſecutores facit, cæteros religioſos eorundem Symmiſtas, nec enim pugna elementorum eſt niſi inter aſymbola. Beſtia beſtiam nouit, &, vt dicit Eccleſiaſt. *omne animal diligit ſibi ſimile.* Si ſoli Ieſuitæ pulſi, cæteri benignè retenti, titulus proſcriptionis, vt & retentionis aſſignandus, ſi namque titulo fidei Ieſuitæ proſcripti, eadem cauſa, & cæteri religioſi reiecti eſſent, cum vnam & eandem fidem Romanæ Eccleſiæ profiteantur cum veteribus ordinibus: at cum aliqualis diſtinctio & diſcretio aſſignetur, titulus diligenter inſpiciendus eſt. *Deputet ergo* (vt in ſimili cum Auguſtino arguatur) *communem titulum iuſtitiæ talis perſecutionis*, quem ſi non aſſignet, non ſe ideo iactet iuſtam habere cauſam, qua commendentur præ cæteris ij quos adulatoriè laudare vult: nuda proſcriptio non ſufficit Vindiciane, nam ex eodem Auguſt. ea pœna coerceri hæreſes poſſunt, & tāquam hæretici mentiuntur iniuſtam; & tandem intelligatur, quod *Chriſti martyrem* (vel confeſſorem) *non facit pœna ſed cauſa*, quæ, ſi dato caſu per impoſſibile, deprehenderetur eſſe Politica, nec in regnum cœleſte tranſmitteret, niſi pariter Numam, Platonem, cœlo cum Zuuinglio affigas.

Eccleſ. 13.

L. 3. con. Creſ. Gramma. c. 47.

§. III.

VIND. At iam diſcretio aſſignatur à Vindiciano dicente, neſcire Grauinam hæreticorū ingenia, ſubdens, *non illi mordent lapidem, qui eos non ferit, originem ſuam agnoſcunt, eique cognatam ſobolem odiſſe nequeunt.*

TVRT. Quid hoc eſt Vindiciane, niſi dicere in bona Grammatica prauos religioſos de hæretico germine deſcendere, hoc eſt, ex illis, qui duplici Apoſtaſiæ titulo, fidei, & religionis de area Dominica auolarunt? Non mea me fallit opinio, nam alij ficti Anonymi Vindiciani Symmiſtæ, vbi reſtitutionem Monaſteriorum non vetuſtis poſſeſſoribus, ſed Collegijs, & Societati fieri debere, ad diſſenſiones excitandas inter Societatem, & veteres ordines, contenderent, in libello attitulato: Iudicium ducorum Theol. ſuper translatione Monaſt. reſtituendorum in Imperio ad P. P. Societatis, eam aſſignant rationem, quia *in vniuerſa ferè Germania ordines illi ſub initium ſæculi præcedentis, in eam corruptelam peruenerunt, vt ex ijs minima occaſione oblata cateruatim peſtilentes hæreſiarchæ prodierint, qui totam ferè ſecum Europam in hæreſim, ac ſchiſma protaxerint.* Hęc ſeriò iſti Anonymi, qui ab ironica collocutione Bellarmini in tract. de Monachis id mutuati ſunt deprauatores, verba Cardinalis ſunt. *Quid eis Monachi nocuerunt* (*nempè hæreticis*) *quid rapuerunt? quid illis debent? Nonne ſi ſaperent, ingentes gratias potius regno Monachorum* (*vt ipſi vocant*) *agere deberent, ex quo nimirum Apoſtolus ille Germanicus, tertius Elias, atque alij illuſtres prophetæ, & Euangeliſtæ tanquam ex equo Troiano prodierunt? Vnde enim habent Lutherum Pomerani, Buccerum, Pellicanum, Mœuium, Muſculum, Miconium, Oecolampadium, Martyrem, Ochinum? nonne ex Monaſterijs? Quanquam* (ſubdit Bellarminus ad cenſuram cauendam, & ironiam deludendam) *ſi verùm fateri volumus, non Monaſteria tot nobis hæreticos pepererunt, ſed ipſa potius hæreſis Monaſteriorum deſertores fecit.* Quid Vindicianus ex ironica locutione Bellarminiana, & ſeria ſymmiſtarum hauſit? relaxatorum fœtum regularium ad Hæreſiarchas iſtos deſertores reuocandum, vt propterea inuiſos regulares non habeant hæretici, quia ex diſſolutis Monaſterijs geniti, vnde ſubdit.

Tom. 2. cont. 2. li. de mon. in præf.

Quod

VIND. Quod *ſibi ſimilium multitudine, hoc eſt laxorum, & exlegum regularium impensè gaudent, indulgentiores ordinum Præſules laudibus ſupra ſidera extollunt, &c. blandiuntur, vt incorrigibiles fiant, virtuſque illorum vſque infirmetur, vt à veterno reſurgere non valeant, & de his dicatur impleri. Tu confregiſti capita draconum in aquis, dediſti eum eſcam populis AEthiopum, ad quod probandum affert Vindicianus locum S. Hieronymi ſuper Abacuc cap. 3. quod ij fiunt tabernaculum AEthiopum, id eſt, Dæmonum, & quid mirum* ſubdit Vindicianus, *ſi ijdem ab hæreticis quoque demum deuorentur, quam calamitatem*, ait, *columbæ gemitus non peperit, ſed manifeſta deploratorum peruicacia.*

TVRT. Hæc ergo cauſa Vindicianica, cur hæretici odio non habeant regulares veteres, quia hæreſes à regularibus diſſolutis ortæ, & diſſoluti Religioſi ſuis parentibus in moribus; te iudice, imo impoſtore aſſimiles.] Ad hæc: *Poſterioris notæ religioſos eminus, vt canes adlatrare, hæretici potuerunt, ſed abſque omni damno, quia iam lolium in tritici naturam tranſit, & colonorum vigilantia præclarè cuſtoditur. Neque ignominioſum probè expurgato agro, eſt, aliquando ſpinis, & vrticis obductum fuiſſe, quin trito S. Hieronymi verbo non quæruntur in Chriſtianis initia, ſed finis: noli fidem penſare temporibus, nec me idcirco meliorem putes, quod prior in Chriſti exercitu cœperim militare. Paulus Apoſtolus, & vas electionis de perſecutore mutatus nouiſsimus in ordine, primus in meritis eſt, quia, extremus licet plus omnibus laborauit. Subitus calor longum vincit teporem. Nimium Gratina pudibundus, aut anxius foret, ſi hæreticorum in eos, qui ad meliorem frugem conuertuntur, conuitia ſuſtinere nequeat, poteſt ne AEthiops lauare candorem? quod deprauatæ libertatis mancipia oderint, laus eſt Eccleſiæ, & gloria Chriſti apud Chriſtianos, & quanto magis* apud religioſos, non qui patitur, ſed qui facit contumeliam *miſer eſt*. Hæc Vindicianus.

Epiſt. ad Furiam.

VIND.

Ep. ad Paul.

TVRT. Totus hic Vindiciani diſcurſus ferula ſanctiſſimæ Inquiſitionis eſſet feriendus, magis quam arguendus, qui tam irreuerenter de ſanctis ordinibus loquitur, ſed permittamus ille ſit ſuæ ſententiæ amator, & Narciſſus ardens amore ſui, vel ſit Traſylacus ille, qui quotquot naues in portum appellebant, ſuas eſſe credebat. Defendat ſi poteſt in ſuis clientulis, quos ſubdolè defendendos ſuſcepit Apathiam Stoicam. An propterea alij ordines ſacri denigrandi, etiam ſi ex eis hæreſiarchæ egreſſi, & cum hæreticis in moribus aliquando conſimiles fuerint? verè inflatis buccis ſpumantia verba

Trutinas, & vndam tepidi deſpumas aheni.

Ergo ne tam fortis fuit generatio prauæ iſtius ſobolis Vindiciane, vt parentes etiam accidentia Monachalia illi impreſſerint? Quæſo te, an illos hæretici genuerunt, vt Monachi, an vt homines? ſi primum, cum omne agens ſimile ſibi producat per formam, forma Monachatus egit, forma ergo hæretica, cum ſoboles hæretica ſit. Si ſecundum: non eſt peccatum, quod facit homo, quod non faceret alter homo, niſi præſtaret Deus ne faceret homo, dicebat Auguſtinus, qui ergo tunc orti non erant, non poſſunt ſe iactare, quod potuerint tranſgredi, nec ſint tranſgreſſi, & pro futuris naſcituris nullum pactum de præſeruatione interceſſit, Lutherica flamma Orbem peruadente. Alienæ ergo inſultare miſeriæ cum elatione ſui, vel aliorum, arrogantiæ crimen eſt, cum ſuæ conſcius vnuſquiſque debeat eſſe naturæ. Mirum nè vt *probatus aliquis poſtea excidat? Saul bonus præ cæteris, liuore poſtea euertitur: Dauid vir bonus ſecundum cor Domini, poſtea cadis, & ſtupri reus eſt, Salomon omni gratia, & ſapientia dotatus à Domino, ad Idololatriam à mulieribus inducitur*, & vt explicemus in nouo teſtamento, Petrus Apoſtolorum Princeps

Tertul. de Præſ. c. 2.

feruens primo, poſt Chriſtum abnegauit: Apoſtoli addictiſſimi Chriſto Domino, in apprehenſione poſtea eo derelicto auſugerunt. Nicolaus Diaconus in mulierum viduarumque miniſterio caſtitatis cultor, deinde impudicitię ſectator, & magiſter. Multi Epiſcopi, & proceres Eccleſiæ primo debellatores Hæreſum, poſtea earumdem propugnatores. *Soli* enim *Filio* (dicebat idem Tertull.) *ſeruabatur ſine delicto permanere. Quid ergo ſi Epiſcopus, ſi Diaconus, ſi vidua, ſi virgo, ſi doctor, ſi etiam martyr lapſus à regula fidei fuerit? &c.* Dicat nobis iſte Anonymorum anteſignanus cum ſubſequentium Anonymorum turba. Omnes ne & ſoli Monachi hæreticæ totius ſobolis parentes fuere? Promerentibus hominum peccatis, & iuſta Dei permiſſione, Lutherus ex ordine S. Auguſtini transfuga Germaniam dementare cæpit, an omnes orbis Prouincias fermentauit? magnam partem infecit Zuuinglius Lutheri ſyncronos, magnam Caluinus nunc tenet partem, & Monachi non fuerunt; quomodo Anonymi auſi dicere cateruatim è Monachis hæreſiarchas prodijſſe? forte illorum Theologia eſt, omnes hæreticos hæreſiarchas eſſe, omneſque ſimplices à religione excucullatos apoſtatas, hæreſiarchas eſſe. ſi Bucerum ordinis S. Dominici, Pellicanum, Ochinum, S. Franciſci, Oecolampadium S. Brigittæ deſertores dices, ramuſculi ſunt, non hæreſum plantæ, & nullus ordo à Vindiciano, & Anonymorum cenſu liberabitur, quia hæreſiarchas produxerit. Hæreſiarcha erit ergo Otho Brunsfeldius à Carthuſia Apoſtata, Chriſtianus Francken, & Iacob Reingh à fide, & Societate Ieſu extorres, vt & Nicolaizantes Mena, & Azeuedo, &c. hæreſiarchæ dicendi erunt, cum ſimplices hæretici extiterint. Vnus noſtrorum temporum è toto Monachiſmo Hæreſiarcha fuit, & fœcundam genituram hæreſiarcharum ex ordinibus prodijſſe cõclamatum eſt. Talis fuit Luther Monachus anno 1516. cui euoluto ſæculo (quod Vindicianus obticuit) hæreſiarcha alter correſpondit Marcus Antonius de Dominis, Exieſuita, Archiapoſtata Spalatenſis, vt in pari cauſa clientum Vindiciani, & veterum ordinum religioſorum elationis præcidatur occaſio, vt vnuſquiſque humilietur, & ſuper alium non infletur, & nullum Ordinum ex horum defectione fuiſſe denigratum ex prædictorum lapſu appareat manifeſtè. Detur libenter denigratoribus Ordinum, omnes enumeratos, ne dum ſimplices hæreticos, ſed hæreſiarchas extitiſſe, id in gloriam ordinum cedit à quibus diſceſſerunt. *Auolent* dicebat Cypr. *paleæ leuis fidei quocunque afflatu tentationum, eo purior maſſa frumenti in horrea Dominica reponetur.* Malè ergo opprobria exprobrantium ſuper religioſos veteres tantum cadere debebant, quod hæreticorum ſint origo, vel equus Troianus cateruas hæreticorum continens, & huiuſmodi. Peius inſultatur areæ Domini, quod, remanente tritico, paleæ auolarint. Peſſimè conclamatum, ſuperſtites ordines veteres diſpergendos, quia ex illis hæretici (quaſi ipſi eorum in cauſa) proceſſerint. Deſtruẽdum erat Apoſtolorum Collegium ob Iudæ Apoſtaſiam, Leuitarum ordo peſſundari propter vnum Nicolaum Diaconum, Epiſcoporum præfecturæ eliminandæ, quando etiam ex illo ſacro principatu, hæreſiarchas prodijſſe legimus. Omnium denique Cathedralium Sedium Clerici exterminandi, quia multi eorum ad caſtra rebellium euolarunt; & omnium horum Clericorum, Epiſcoporum beneficia, Cathedræ, redditus omnes cum omnibus alijs Monaſterijs, eorumque bonis, vt prætendebant Anonymi, illi ordini dẽtur, quem nullum habere putabant hæreticum,

Ex eod. Tert.

Lib. de vnit. Eccl.

Digitized by Google

ticum, nec hæreſiarcham, qui hæreticis ſolus inuiſus adulatoriè, & callidè ad inuidiam eidem conflandam iactabatur, vbi omnes alios religioſos benignè ali, non eũ qui ſupra ſidera extolli fingebatur. Admiſſa verò illa diſtinctione, Vindiciane, quod hæretici laxos regulares diligant, ſtrictioris vitæ viros deteſtentur, illis applaudant, iſtos vt canes oblatrantes timeant; Petitur à Narciſſo ſui placiti amante, ſi vnuſquiſq; ordo habeat laxos cum obſeruantibus, an non. Si vnuſquiſque habet, iam Vindicianus argumentum ſtruit, vt ſuos clientes in ſua categoria inuoluat. Si non habet, iam relinquamus Narciſſum ſe in ſuo lympido fonte cernentem. Alij tanquam Dracones in aquis, vt ludit, demergantur, & ſi nõ eſt ignominioſum expurgato agro ſpinis & vrticis oppleri, nullum probrum eſt in purgatiſſima religione, vt lolium & auenæ ſteriles in purgatiſſimo tritico miſceãtur. Sint nouiſſimi in ordine, ipſi primi in meritis, plus cæteris laborarint, ſubito calore accenſi longum veterum vicerint teporem, poſſunt procedente tempore, alijs ſuperueniẽtibus commilitonibus & ipſi primos reſpectiuè in ordine præcedere, præcedi verò ab illis in meritò & feruore, ſi tepeſcerent.

Sed ſi ſolum hæretici libertatis, & carnis mancipia ordines deteſtarentur, non tales Grauina exprobratores extimuiſſet; nunc vero cum malorum occaſione, bonos quoque ſugillent, & ad ſtatum tranſeant ex perſonis, perperam de nimia timiditate Grauina incuſatur à Vindiciano, cum ex perſonis fidem, & religionem velint metiri. Quare ex eorum ore auferenda præda eſt, & molæ eorum confringendæ, quod & Grauinæ quantum potuit, præſtitit.

* * *

TVRT.

CAPITIS DVODECIMI EXAMEN,

Vbi Vindicianus Parerga inſtituit de ſæcularium in ordines receptione.

SVMMA CAP.

Recipiendorum formulam tradens Anonymus, ne religiones laxentur, in errorem illum incidit, non eſſe Tyrones recipiẽdos in religione ante 18. annum. Impoſsibilẽ alium tradit canonem, vt finis, & intentio perſpecta habeantur admittendorum ad Aſceteria. Immiſericordem alium ſtatuit, ne ſpirituales valetudinarij admittantur. Politicum quoque, inauditum in Apoſtolicorum ſchola, præceptum tradit, videlicet: parum prodeſſe poſſe religioni eum, qui negotijs ſecularibus aptus non eſt. Quod ſacris litteris, Sanctorum documentis contraire fuſiſsimè probatur.

§. I.

TVRT. Lynces à natura id inſitum habent ex Hieronym. quod dum *ſub frondente arboris ramo fugaces capreas vel timidos ceruos comprehendunt, prædam ſecum trahunt, rabido ſimul ore dilaniant, tamdiu meminere prædandi, quamdiu venter vacuus ſuum fame guttur exaſperat. Vbi verò ſanguine paſta feritas viſcera diſtenta compleuerit, cum ſaturitate ſuccedit obliuio: tamdiu neſcitura quid capiat, donec memoriam reuocauerit eſuries.* Solus Vindicianus oculos Lynceos habens, non dum regularium carnibus exaturatus, finem iungit exordio, noua fame extimulatus, eorum quæ dixit nunquam oblitus, iterum rem exorditur à principio, nempe diſſerendo de fontibus, & origine ſcandalorum, vt iterum morſus figat. Ait ergo. VIND. *Inter cætera incommoda, quibus regularium ordines laborant,* (quod eos deplorauit Bellarmin libro ſecundo, cap. 6.) *eſt multitudo tyronum, qui non diuina vocatione, ſed carnali ſenſu, ad commodiorem vitam tranſigendam, ad honores, ad religionem admittuntur. Proinde Cardinalem permouerunt, vt Prælatis conſuleret, vt vocationis ſigna diligenter exquirerent, nec maiorem augerent numerũ,*

Ep. ad Chryſog. Monac.

Digitized by Google

qui.i, ex redditibus, vel annuis eleemoſynis ali poſſunt, colligitur.

Hæc (ſubdit Vindicianus) *partim ſuo calculo approbat, partim improbat* Grauina. probat ex prima parte Turturis cap. 7. *vbi enim inconſtantes teneræ ætatis & cætera admittuntur ſub ſpecie diſcretionis, ordinis rigorem laxat. Quod ego* (ſubdit) *Grauinæ teſtimonium pro oraculo accipio.* Et S. Gregorij authoritate corroborat inhibentis, *ne ante decimum octauum annum pueri in religionem admittantur,* quia (ſubdit Vindicianus) *tentationes carnis validiores ſunt, & augentur ex frequentia aſpectus cum quibus conuerſandum eſt, vel quibus in obſequium vtendum eſt. inde horrenda referuntur ex Petro Climaco, & Cath. Senenſi, & alia, mitiora tamen, ſuccedere poſſent* ex Greg. *& licet nullum ex hac ætate incontinentiæ periculum aggeneretur, ætatis imbecillitas, iudicij exilitas, paſſionum æſtus, indoles variabilis, &c. parum ſolidum in virtute & ſpiritu religioſo profectum expectandum eſſe palàm teſtificantur. Primogenitus Gedeonis aduerſus homicidas agnatos exerere gladium extimuit, vnde ipſe expoſtulatus, Tu ſurge & irrue in nos, quia iuxta ætatem robur eſt hominis. Quod autem corporis teneritudo patitur, animus in immatura indole grauius ſentit, niſi excellenti quadam vocationis dono præcellat, quod tamen rarò contingit.* Hæc ille.

Ep. 48. regiſ.

Li. 1. c. 14. 1. tract. 3. c. 124. 7. reg. ep. 37.

TVRT. Non teneram ætatem illam Grauina vocauit Vindiciane, quando quis ad Nouitiatum admittitur, vt poſſit experiri auſteritates ordinis, quibus datur annus probationis, vt eo abſoluto profiteatur, nempe de iure antiquo anno 14. de iure nouo anno 16. tenera enim dici nequit, quæ vel propè pubertatem eſt, vel in pubertate eſt. Sed illa, quæ ante iſtam eſt, tenera eſt. nec de hac abſolutè vnquam locutus eſt, quaſi inhabilem ad ingreſſum, vel ad educationem taxans, cum iam pridem S. Thomas, ex traditione Apoſtolorum, Patribus, euidentiſſimis rationibus luculentiſſime probarit, in pueritia admitti poſſe pueros ad religionem. Sed locutus in caſu reddendo rationem diſſolutionis aliquorum cōuentuum tempore peſtis anni 1318. ex receptione delicatorum puerulorum, per mortem ſublatis veteribus, quos delicatula ætas illa imitari non poterat. Quare ſapientiſſimè S. Thom. hanc quæ modo inter te, & Turturem verſatur quæſtio, diſſoluere incipiens ait ſapientiſſimè, quod *humani actus propter diuerſos caſus vniforme iudicium habere non poſſunt: nec tamen ſi contingat aliquid in aliquo caſu eſſe malum, propter hoc iudicandum eſt eſſe ſimpliciter illicitum, poſſet ergo contingere aliquis caſus in quo aliquem adoleſcentem ad religionem obligare vel etiam recipere illicitum eſſet: puta ſi conſtaret vel probabiliter crederetur de eius inconſtantia: vel ſi quid aliud eſſet huiuſmodi, quæ diligenter conſiderantur in religionibus benè inſtitutis. Dicere autem quod malum eſt recipere adoleſcentes ad religionem diabolicum eſt.* Quod ſi Greg. inhibuit, ne pueri ingrederentur religionem ante 18. annum ad caſum vel circumſtantias temporum reſpexit. Aliter tamen poſtea ſtatutum eſt, nam Tridentinum dum annum 16. præfixit profitentibus, licitum ante hoc tempus religionis ingreſſum conſequenter ſtatuit. etiam ante Trident. annus pubertatis ſufficiebat ad profitendum d. 25. cap. frequen. cap. ſi ſeruus. Item S. Greg. in vita S. Benedicti in dialogis refert paruulos traditos à parentibus ſub Benedicti diſciplina, tales fuerunt Maurus, Placidus & alij innumeri, quæ conſuetudo ad tempora Damiani protracta deſcribitur, ipſomet teſte. opuſ. 36. c. 16. vt meritò cœli ſeminariū mons ille dici meruerit & vt dicit Damianus cœli ſcala. *Pia enim,* inquit, *fide credendum eſt quod ſcala illa quæ de Caſino Monte olim in cœlum videbatur erecta, adhuc pallijs ſtrata, lampadibuſq; coruſcat, ſicut* tunc

Opuſ. 17. c. 3. quodl. 3. a. 11. & 4. a. 25.

Quodl. 3.

Digitized by Google

tunc excepit Ducem; ita nunc exercitum tranſmittit ad cœleſtia ſubſequentem; nec ab eius glorioſo tramite exorbitant, declinantes iam defuncti, cuius dum in hoc exilio viuerent, veſtigia ſunt ſecuti. Huic quoque Cœnobio S. Thomas Aquinas quinquennis, Landulpho ſuo patruo, Abbati, ſecundo ſuæ adminiſtrationis anno, religioſa diſciplina imbuendus traditus, ibi doctrinæ, & ſanctitatis optima elementa ſuſcepit, ex diuturna Monachorum ſancta conuerſatione & eruditione, vt maxima inquit ſit Benedictinorum gloria (ait M. Anton. Scipio Placentinus in elogijs pag. 117.) *diuinum hunc Solem qui latiſſime patentes campos Prædicatorum familiæ* (vbi prouectior eſt factus) *immenſo lumine compleuit, ſui exortus radijs Caſinenſem Montem illuſtraſſe.* Nec ſolum Caſini, ſed in alijs eiuſdem inſtituti Cœnobijs, Dynaſtarum, & Principum filij erudiendi tradi ſoliti, vnde Trithemius ob talem educationem dicebat Gymnaſia Monaſteria, & Monaſteria Gymnaſia extitiſſe; è quibus innumeri Heroes etiam Summi Pontifices nutriti in ſchola optima, & educati prodierunt. Ab his Doctores & magiſtri Vniuerſitatum à Regibus & principibus aſſumpti. In ipſa principe Orbis Roma Gymnaſia à Benedictinis moderatoribus regebantur, quæ ſcholæ Cantorum dicebantur, vbi ſacri Rythmi decantabantur & ſacra myſteria dilucidabantur, ab ipſo S. Benedicto inſtitutæ; cuius ſuaſu Hormiſdas, introductis Monachis ex Anaſtaſ. Bibliotech. in Romanas Baſilicas Clerum compoſuit, duaſq; inſtituit ſcholas, vnam propè S. Petrum, propè Lateranum alteram, ad quod alludens Pontanus cecinit in Hymno de S. Benedicto.

Primus & hic Itala poſuit ſacraria genti,
Et clauſit ſacros mœnia in vna choros.

Præter autem Hymnorum cãtum, Theologiæ arcana in ijſdem ſcholis, edoceri ſolita, colligitur ex Caſſiodoro, Beda, Anaſtaſio, & luculenter R. D. Abbas Conſtantinus Caietanus proprio de hac re opuſculo oſtendit.

§. II.

Huius puerorum educationis, & inſtitutionis motiuum præcipuũ extitit quod cum (vt colligitur ex Saluiano) reliquiæ Ethniciſmi relictæ in Vrbe in tantam obſcœnitatem prorũperent, vt viri, adoleſcẽtes calamiſtratos ſibi deſponſarent, S. Benedictus opponere voluit Ephebiæ diaboli, ſacraria caſtitatis, vbi educati pueruli ab omni impudicitia præſeruarentur. *Lib. 7. de gub. Dei.* Propterea S. Thomas, reijciente Gulielmo de S. Amore, hunc laudabilem morem recipiendi pueros in religione, videns caſtra caſtitatis tuendæ oppugnari, indignabundus allegans pium inſtitutum S. Benedicti, velut diabolicam reijcit ſententiam dicentium, pueros non eſſe recipiendos in religione, quam nunc Vindicianus propugnat. Nonne propugnat, dum argumentum Gulielmi inſtaurat, dicit enim Vindicianus [ex huiuſmodi puerorum receptione oriuntur grauiores tentationes, & peccata quæ horrẽt aures audire.] Quid Gulielmus & eius ſectatores arguebant apud S. Thom. *Non ſunt facienda bona vt eueniant mala. Sed ex iſto bono quod iuuenes inducuntur ad religionem, ſequuntur multa mala, quia apoſtatant; & illegitimas nuptias contrahunt, & multa alia illicita committunt* (vide modeſtiam S. Doct.) *ergo non ſunt ad religionem aduocandi.* *Quodl. 4. c. 11.* cui argumento, in quo fundatur Vindicianus, ſic reſpondet. *Ad V. dicendum: quod cum dicitur: non ſunt facienda bona vt veniant mala; ſi ly, vt, teneatur cauſaliter eſt omnino verum: peccaret enim ſi quis ea intentione aliquem ad intrandum religionem induceret, vt poſtmodum apoſtataret. Si vero ly. vt, teneatur conſecutiuè, ſic ab omnibus bonis eſſet abſtinendum, quia vix ſunt aliqua humana bona, ex*

Digitized by Google

quibus occaſionaliter non poſſunt ſequi mala: vnde dicitur: qui obſeruat nubes nunquam metet, Eccl.11. *tunc autem ſolū aliquod bonum eſſet prætermittendum propter conſequens malum, quando malum conſequens eſſet multo maius, quam bonum, & vt frequentius accideret. Dominus autem non prætermiſit eligere 12. diſcipulos, ex quibus vnus futurus erat diabolus vt dicitur. Ioan 6. Nec Apoſtoli prætermiſerunt eligere ſeptem Diaconos, propter vnum Nicolaum qui ex eis perijt. multo ergo minus religioſi debent prætermittere multorum ſalutem, propter paucos, qui apoſtatare inueniuntur*, & propter alia illicita commemorata in argumento, à Vindiciano inculcata, magni pendenda non ſunt, cum è vena Impugnantium Religiones originem ducant hi riuuli.

Quod præter pericula, exilitas iudicij puerilis, paſſionum æſtus, indoles variabilis, &c. religioſum profectum parum ſolidum in virtute (ais) repromittere, & in bello fortes aſſumi, quia iuxta ætatem eſt hominis robor, ex Iud. cap. 8. de eadem farina & fermento deſcendit. Nam hæc omnia in ſeculo & cum maioribus occaſionibus minorem fructum certè repromittunt, *quia* ait S. Thom. *imminent multa pericula quibus exercitium virtutis impeditur, vnde tutius eſt, quod à principio impedimenta diſrumpat per obſeruantiam conſiliorum.* Quodl. 3. a. 23. ad 12 inepta autem eſt hæc analogia, quod ſicut in bello fortes, & robuſti eligendi ſecundum carnem, ita in militia ſpirituali fortes ſecundum ſpiritum, quod probas ex dicto Zeb & Salmana, Iudic. 8. *tu ſurge* &c. ſimile iam argumentum propoſuerunt religionis hoſtes apud S. Thom. dicentes: *nullus qui non eſt exercitatus in armis ſecundum leges eſt admittendus ad militiam corporalem,* Quodl. 4. a. 23. (addit Vindicianus) *& qui non eſt robuſtus corpore.* Sed religio eſt ſtatus militiæ ſpiritualis, ergo &c. reſpondet S. Thom. *Ad 18. dicendum, quod, quantum ad eos, qui in eo profecerunt eſt ſpiritualis militia, quantum ad eos qui de nouo intrāt, eſt quaſi cuiuſdam tyrocinij exercitium: & oportet ad maiorem profectum, quod à principio, aliquis huiuſmodi exercitium ſubeat, ſicut & de exercitio militiæ temporalis Vegetius docet in lib. de re militari.* Veget. de re mil. Non ergo quicquā facit Vindiciani ratio, nam alia fortitudo eſt militis veterani, alia tyronis, vnde in tyrocinio in immatura indole valdè confert quod in militia ſpirituali exerceri incipiāt. vnde idem S. Thomas exemplificat in corpore: quod *illi qui volunt fieri milites à pueritia exercentur in militia.* Quare ait idem *ſicut milites à rudimentis militiæ, & clerici à rudimentis clericaturæ, ita etiam religioſi incipiunt à rudimentis religionis, vt proficiant vſque ad ſummum: vnde dicitur Thren. 3. bonum eſt viro cum portauerit iugum ab adoleſcentia ſua.* Porrò differentia eſt inter robur corporale, & ſpirituale, corporale dependet à conſiſtētia membrorum, quæ nō fit niſi ætate procedente, robur ſpirituale nulla ætate menſuratur, ſed à Deo expectatur, quod non rarò, vt parcus eſt Vindicianus, pueris & puellis cœlitus miniſtratur. vnde Hieron. *religio noſtra non athletam, non nautas, non milites, ſed ſapientiæ erudit ſectatorem.* De Reg. Monac. Deinde illa verba Zeb & Salmana ex communi & celebri apud bellicoſos viros ſententia petitum eſt, quibus ignominioſum eſt forti viro, à puero proſterni vnde Abimelech à ſuo armigero confodi maluit, quàm à fœmina interfectum pronunciari. & hoc ipſum cedit in Dei gloriam, cum diabolus, & aſſeclæ eius per iſtos paruulos proſternantur, vt ſcriptum eſt *ſagittæ paruulorum factæ ſunt plagæ eorum.* Pſalm. 36. Vtinam qui abſolutè paruulos ante 18. annum non eſſe recipiēdos in religione dogmatizant, hanc doctrinam accipiant; *& infirmentur contra eos lingua eorum* talem mouentium quæſtionem, qui ex eodem S. Thoma loc. cit. in corpore, non ſunt alij, *niſi quidam cōtentioni ſtuden-*

ſtudentes, & veritatē obnubilare conantes. Vnde ſubdit. hic locum habent verba S. Aug. (nimi-
2. de ciuit. Dei cap. 1. rum.) quod *ille eſt maior & deterior inſipientiū morbus animarū, quo inſtabiles etiā poſt rationem redditam, ſiue nimia cæcitate, qua nec aperta cernuntur, ſiue obſtinatiſſima peruicacia, qua & ea quæ cernuntur nō ferunt, tanquam ipſam rationē veritatemq; defendunt, fit neceſſitas copioſius dicendi plerumque res claras, velut eas non ſolum ſpectantibus intuendas, ſed quodammodo tangendo palpantibus offeramus. & tamen quis diſceptandi finis erit, ſi reſpondendum eſſe ipſis reſpondentibus nos exiſtimamus? Nam qui vel non poſſunt intelligere quod vel tam duri ſunt aduerſitate mentis, vt etiam ſi intellexerūt non obediāt, reſpondent, & loquūtur iniquitatē, atque infatigabiliter vani ſunt, quorū dicta contraria ſi quoties velimus refellere, quoties obnixa frōte ſtatuerint nō cogitare quid dicant, dum quocunq; modo noſtris diſputationibus contradicant, quam ſit infinitum & ærumnoſum, & infructuoſum vides. Erit hic modus ſeruandus, vt veritas manifeſtetur, & quaſi palpabiliter oſtendatur, & ſi qua in contrarium dicta fuerint, quæ aliud pondus nō habeant, contemnantur, ne ſemper oporteat inutiliter eadē replicare. Sed ſi quis contrarium dicere voluerit ſcribat quod dicit, vt alij intelligētes dijudicare poſſint, an doceat veritatem.* quæ verba vt meritò adducta à S. Doctore contra defendentes non eſſe admittendos pueros ad religionem dicta inconuenientia adducendo, ita aduerſus Vindicianum effunduntur, iiſdem veſtigijs eorumdem inhærentem, & rationabiliter inculcanda.

§. III.

VIND. *Hactenus* (ſubdit Vindicianus) *poſtea Grauina Cardinali aſſenſus eſt, ſequitur* (ait) *diſſenſionis occaſio. quod ait p. 1. cap. 15. ſcandalorū ſeges orta eſt propter eos, qui non à Deo vocati in religiones admittuntur, tranſeat: ſed quæ culpa Præpoſitorum, inquit, ſi non ſemper fictos animos diſcernere poſſunt, qui licet nihil ſe fingere dicāt, adhuc tamē cordis latebras penetrare nō poſſunt, vt idoneos ab ineptis ſeparēt. Malè ſe haberet religio, ſi eo foret deueniendū, vt ex cognitione intentionis hic eſſet acceptādus, ille reſpuendus,* & poſtea ſubdit, *mox velut deſperatione victus Grauina ex S. Gregorio neceſſitatem infert, vt boni malis permixti viuant in hoc ſeculo. & poſtea. Quæramus ergo & huic nodo ſuum cuneum, & triplici difficultati, quam Grauina ingerit, medicinam.*

Primo ex eo prouenit, quod ordinum Prælati ficta candidatorum verba & promiſſa à ſynceris dignoſcere nequeant.

Secundo, quod recipiendi ſemetipſos malè cognoſcant, pollicentur quæ non implent, ſe, & Prælatos ludificantes.

Tertio, quod interior diſpoſitio recipiendorum eiuſmodi candidatorum grauat Prælatos, propter ſcrupulos, iudiciorum differentias, inæqualem in tali negotio praxim, atque peritiam.

Vellicare vult Turturis reſponſionem. TVRT.
cur interdum non apti recipiantur in Ordine, quia multi ficti accedunt, vt Præpoſiti non ſint in culpa ſi decipiantur, cum non ſemper fictos animos diſcernere poſſint. Sed non eum vellicat, ſed Sanctum Auguſt. qui iam pridem dixit, *poſſe homines* Lib. de vtilit. credendi c. 10
fictos accedere ad religionem Catholicam ſuſcipiendam: & quia nihil ſe fingere dicunt non imprudenter illis credi, etiā ſi fictè accedant. Quare nunc fas putas eum adeſſe, qui tibi religionem ſit traditurus: quo nam modo illi fidem facturus es, vero animo te accedere, neque quicquam in te quod ad hanc rem attinet doli atque ſimulationis eſſe? Dices, bona tua conſcientia nihil te fingere, quantis poteris idipſum aſſerens verbis, ſed tamen verbis, nihilominus dicit Auguſtin. nullum aliud ſupereſſe remedium, niſi *credere verbis ſuſcipientis religionem*, qui ſi fingeret inculpabiliter, Præpoſitum Eccleſiæ deciperet. Sic & in caſu noſtro (ex Auguſtino & verbis Auguſtini diſcurrit Turtur loc. à te citato) mirum profectò eſt

Vin-

Google

Vindiciane quod tuum oculum in ſolam paleam fictorum noſtræ ſegetis ducas, & triticũ videre recuſes. Quid ſi aliò oculos diuerteres ad eos conſiderandum, qui & cum ficti ſunt, mali ſunt, & qui ficti non ſunt vani ſunt? Propterea dixit Turtur, q̃ malè ſe haberet religio, ſi deberemus eſſe certi de intentione recipiendorum, cũ ficti ſynceris, & boni malis miſceantur, quam doctrinam nõ deſperatione victus, vt mẽtiris, induxit, ſed edoctus à Gregor. & Patribus optimè deduxit, vnde de deſperatione eum inſimulans, funem & laqueum non tàm ei, quam Eccleſiæ proceribus præparas. & ſi de hac mixtione parum rectè ſentiens, eadem ſæpè vana repetere non puduit, eadem ſæpè quamuis vera inculcantem te audire non tædeat.

VIND. Primæ difficultati occurrendum putat, Vindicianus docẽdo & præmittẽdo. *Prælatos dum tyrones in religionem admittunt, cõſiderare debere eorum defectus, ſi ſui Monaſterij diſciplina aduerſentur, nam moribus diſsimiles tali diſciplinæ, ad iugũ religionis inepti. & ſi initio feruere videantur ex nouitate vitæ & ardore deſiderij velut ebrij, tamen vſu longiori, vbi muſtũ ſpecialis feruoris digeſſerint, & ſpiracula liberiora inuenerint, in priſtinam conuerſationem relabuntur. vnde & poterunt eorum ſupinam negligentiam Prælati explorare, & deprehenſos plectere & caſtigare. Exemplum de quodam conuerſo, qui prouidus ad exteriora, negligens ad diuina, qui nec verbis, nec carcere emendari potuit, qui tandem odio vel vindicta Monaſterij horreũ incendens, ſubita morte punitus eſt. Ex Cluniac.* (Li. 2. c. 24) *Alter, ex Dorothæo furto aſſuetus erat, vt ſe abſtinere non poſſet & ſi infœlix ex praua conſuetudine lugeret & triſtaretur, ſpes futurorum annorum, vel peritia exterioris Oeconomiæ, vel quid ſimile faſcinabat oculos ne dimitteretur. deprehenſus in Tyrocinio nonne poterat corrigi? quod ſi poſt profeſſionem ea delicta contraxit, neglectæ diſciplinæ plagam illi Cœnobia infliges.* (Ser. 11. prop. fin.)

TVRT. Optimum & ſanum conſilium eſt conſiderare defectus horum qui in Tyrociniũ religionis recipiuntur. Sed ſi progreſſu tẽporis defectus detegentur, plectendi, puniendi, vt faciebat ille Abbas Cluniacẽſis qui carcere quoq; conuerſum illum cohibuit. Sunt multi (vt allegas) Heli imitãtes, de quo dicit Scriptura, quod cum eſſent filij eius peſtilentes (vt ponderauit cum ſcriptura Baſilius) quoniam pater non grauius corripuerit, tantam iram Dei lenitate mouit, vt inſurgentibus Philiſtinis contra Iſraelem, filij quidẽ iſti bello interierint vno die, victus ſit vniuerſus populus, ipſeque Heli miſerabili fine mortuus, & ſemẽ eius ſacerdotali dignitate priuatum. (*In Aſcetic. de iudicio.*) At nõ deſunt qui imitantur & Petrum, qui Ananiã & Zaphyram, communitatem, bonis defraudantes, proſternant, & ſpiritualiter occidant, ſiue in ipſo Tyrocinij limine, ſiue poſt reddita Deo altiſſimo religionis vota. Si multi ſunt canes muti non latrantes aduerſus vitia eorundem Tyronum, multi quoq; ſunt, qui illud paſtorale munus adimplent: *eſto vigilans, & confirma*: & iterum, (*Ierem.* 1.) *poſui te vt euellas, & deſtruas, vt ædifices & plantes.* Vnde nihil cauſam tuam iuuãt ad probandam ordinum deſtructionem, vel penè corruptionem, ex multitudine inexplorata, incorrecta, quum, ſi hic vel ibi, delectus recipiendorum deſideretur, & virga quæ corrigat, hic & ibi ſelectæ oues quoq; in paſcuis vberrimis paſcantur, qui diſciplinæ regulari ſubdantur: illudque correcti occinant. *virga tua & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt.*

VIND. Admones ſubinde antequã petẽtes habitũ religionis recipiãtur, *vt de defectibus admoneãtur, ſeipſos in morũ correctione vincant, vt ea exercitatione teſtẽtur, quam diligentius ſint id præſtaturi ſub Tyrocinij probatione: ſi enim in recẽti vocationis æſtu ad ſe ipſos ordini aptãdos languerint, quales erũt vbi in Cœnobio intepuerint? ſi in-*

Digitized by Google

ſi infirmi, & valetudinarij non admittuntur, cur ægri ſpirituales recipiuntur cum Spiritus ſanctus admoneat: adoleſcens iuxta viam ſuam etiam cum ſenuerit non recedet ab ea?

TVRT. Hoc conſilium diligenter examinandum eſt: ſi enim ſermo ſit, ſermo de quacũque ſpirituali infirmitate laborantibus, vel ſaltem valetudinarijs, tunc ex Vindicianica doctrina oporteret excludere à recipiendis in religione, quotquot non ſunt in præceptis exercitati, & præcluderetur pœnitentiæ ſchola pœnitentibus, & ſtadium perfectionis, & reuiuiſceret Guilielmi de S. Amore doctrina, quam impugnat Angelicus, quare ſatis eſſet imperfecta obſeruatio mandatorum Dei, cum deſiderio feruenti tendendi in perfectionem. Imo dicit S. Tho. reſp. ad 1. *facilius cõuertuntur ad religionem peccatores, quam illi qui de ſua innocentia præſumunt, quibus dicit Dominus: publicani, & meretrices præcedent vos in Regno Dei.* Si verò ſint laborantes in firmitate publica, ſcandaloſa, infamiam afferente, vel quacunque diuturna & enormi, tunc optimum Caietani documentum in comment. cit. ar. dicentis. *Cum his tamen omnibus caue, ne ſubito ad religionem recipias eos qui ſunt diuturna conſuetudine adſtricti enormibus vitijs, quales ſunt lenones, latrones, & huiuſmodi: quoniam & ſi ſcriptum ſit quod publicani & meretrices præcedent vos in Regno Dei, ſcriptum eſt etiam: Videte quomodo cautè ambuletis. Non enim eſt tutum tales criminoſos* REPENTE *in Societatem innocentium quodammodo iuuenum introducere. Timendum eſt, ne doceant alios mala, & ne corrumpant mores.* Quod ſi ad multitudinem laxorum probandam, hanc radicem velit aſſumere Vindicianus, nimirum relaxationis materiam nunc præbere, iſtorum morboſorum à Prælatis receptionem, lenonum, ſicariorum & huiuſmodi, per hæc quæ vel tacitus Vindicianus objicit, ſolo ſilentio tanta temeritas confutatur, nam & Suſanna vt dicit Ambroſ. *tacuit, & vicit: melior eſt cauſa quæ non defenditur, & probatur* [*taceat lingua in bono negotio, nam & mala malas cauſas obtinere conſueuit.*]

Op. 17. c. 2. 2. 2. q. 189. a. 1.

Matt. 21.

Caiet. in commen. eiuſ. ar.

Epheſ. 5.

10. in Luc. 23.

§. IV.

VIND. II. *Conſideratio Vindiciani. A Prælato obſeruandum ſi vires & corporis, & animi recipiendorum ſint valentes ad onera ſuſtinenda: diſcutiat, & primo, Si ſint apti. Prudentum virorum ſenſus eſt, qui ſæcularibus negotijs apti non ſunt, neque religioni multum conferre poſſe. Similiter conſiderandum ſi tarda habeant, & obtuſa ingenia, hæc enim vt & agreſtis natura vehemens, aut præceps in contraria flexus, tetrica complexio, in tractabilis natura, parum in ordine fructificant, & moleſtiæ & turbationis materiam præſtant: exemplificatum eſt de Pontio turbulentæ naturæ, quantum vexarit Cluniacenſes, & de fratribus S. Bernardi, & auunculo, quantum in ipſo Tyrocinio, & ipſi quoque Tyrones Bernardum & Claram vallem exturbarint. Sedari poterat rumor ſuſpendendi tantiſper iunioris Bernardi præfecturam ſuper maiores, vel contubernium diuidere vt inſanus ille tumor ſubſediſſet: vinitor,* (ſubdit) *luxuriantes pampinos ſi maturius non amputet, meliorem vitis ſuccum attrahent, ſterilemque reddent, idem facit Prælatorum erga iuniores conſcientia.*

L. 2. c. 12.

In vita eius ca. 9.

TVRT. Optima conſideratio Prælati eſt, explorare corporis & animi vires ad ſuſtinenda ordinis onera, ſicut indolem, complexionem & ſimilia, quæ Vindicianus propoſuit, hæc enim omnia indicia animorum ſunt, vnde & ſcriptura nos admonet, quod, *riſus, amictus corporis*, enunciant de homine, *& ab occurſu faciei ſenſatus cognoſcitur.* Vnde ex his ſignis in Iuliani Apoſtatæ (à Gregor. Nazianz.) corpore deprehenſis, nulla futura in animo pietatis ſigna cõiectauit. *Neque enim (dicebat Sanctus) mihi boni quicquam ſignificari, vel ominari videbantur*

Eccl. 19.

Eccl. 21.

Orat. 2. in Iulian.

lantur ceruix non ſtata, humeri ſubſultantes, & ad æquilibrium ſubinde agitati, oculus inſolens & vagus, furioſeque intuens, pedes inſtabiles & titubantes, naſus contumeliam & contemptum ſpirans, vultus lineamenta ridicula idem ſignificantia, riſus petulantes, & effrænati, nutus & renutus temerarij, ſermo hærens, ſpirituque conciſus, interrogationes ſtultæ, & præcipites, reſponſiones his nihilo meliores, aliæ in alias inſultantes, nec graues & conſtantes, nec eruditionis ordine progredientes. Quod ſingula deſcribere neceſſe eſt: talem ante opera conſpicatus ſum, qualem in operibus poſtea cognoui.

Multa & hic bona Vindiciane documenta ſuppeditas in recipiendis obſeruanda, ſed mox maculas vno næuo pſeudoprudentiæ, actuoſæ & negotioſæ vitæ, quæ veluti næuus eſt dictorum, imo vna veneni gutta, quæ totum diſcurſum & ſequentia documenta infecit (& diligentius mox in diſtincto §. examinanda, inferius) dicis enim. *Qui ſæcularibus negotiis aptus non eſt, neque religioni multum conferre poſſe*, & mox tertium documentum è diametro contrarium adiungis, vt ludere videaris dum dicis. VIND.

III. *Curet Prælatus, vt candidati quam puriſſima intentione religionem amplectantur, vt ſcilicet ab omni humano quæſtu, vel reſpectu longiſſime recedant.*] Vis Vindiciane aptos negotijs, & ab humano quæſtu longè alienos; & ſubdolam primam propoſitionem, hac tertia eaque bona aduertentia inuoluis, vt cœnoſam & lutulentam illam maximam, quaſi noua temperatura, temperares, quæ poſtea examinabitur. TVRT.

Adiungis ſubſidium ex Dorothæo, & Bernardo, *vt candidato ſæpius inculcent cogitandū. Amice ad quid veniſti? item ex S. Benedicto aliud medicinæ genus, vt aliquot diebus iniurijs, & alijs moleſtijs primo impetatur, deinde per bimeſtre intentio exploretur, quod & S. Baſilius quoque q. 10. ſcripſit accuratius.* Praxim deinde ponis, *ſi quis religionem vel ordinem efflagitet, præcipuè propter ſtudium, vel propter gradus honorificos obtinendos. & eiſdem opponat, non aliud expectandum, niſi propriam abnegationem, obedientiam, vitam inculpatam. Item ſi commoditatis quæſtum Prælatus olfaciat, aſperitatem per totam vitam proponat, ex Bern. Sic alijs animi vitijs doces, & rectè, occurrendum. Similiter iuuat olfacere, ſi à parentibus candidati inſtigantur, vt ſumptibus, & alimentis parcant, ſi grauati ære alieno, ſi ex praua conſuetudine peccandi detineantur.* VIND. — In fuſio. reg.

Hæc diligenter aduertenda mones, & probantur, & quotidie in praxi ſeruantur in rectè inſtitutis ordinibus, ex eorum cōſtitutionibus, in tit. de recipiendis. TVRT.

Ad profeſſionem multò magis reſpiciendum, ait, ne tepidi, immorigeri recipiantur. Quod ſi hinc mouet parentum auctoritas, & offenſio, reijciendi infamia, patrimonij amplitudo, ſpes fragalium annorum, exempla eorum qui gradum iam natu maturiores reuocarunt, pietas debilibus impendenda, & alij ſexcenti reſpectus, magis debet mouere, quod in ſaniorem mentem nunquam reſpirant, & tetra morum ſuorum fuligine totum Monaſterium conſpurcant: modicum enim fermentum totam maſſam conſpurcat, vt nec ab eo conſilium petendum luculentiſſimè 2. off. cap. 12. probarit Ambroſius. VIND.

IV. *Iuuant* (ais) *Prælatum longa dies, multiplex in regula inſtitutio, in erroribus correctio, in virtutibus exercitiū, in vtilibus aſsidua praxis.*

Et hæc per omnia probo, in omnibus ordinibus præcepta à primæua inſtitutione, vt exerceantur, & quæ vt dixi in omnibus ordinatis de facto exercentur, vt ad mare Vindiciani flumina reuerti videam. TVRT.

Addis & aliud documentum ex Cardinali, *ne Præſides ordinum velut aurigæ loris & clamoribus ſemper inſiſtant, ſed liberaliter, ac paternè, quæ ad religioſam vitā neceſſaria ſunt, velut nutricis manu, in rebus, iā declaratis, exerceri curent:* ſubdens (ex eodem) *abſque hac induſtria,* VIND.

ſtria, velamen ab oculis regularium non auferri, nec timidorũ genua firmari, quin quod alios bonos auctores ſine intellectu prælegent & Prælato morbos ſuos pudore, & metu, ſicut Rachel Idola patris ſui, omnibus modis celabunt.

TVRT. Et in hoc documento, iam pridem te præueni Vindiciane ex auctoritate S. Bern. vt Prælati primò admoueant vbera, non protendant verbera, & plus amari diſcant quam timeri, ne ſubditi exterriti vel ſuffocati refugiant conſcientiam ſacerdotis, abſcondendo in ſinu eorum peccata, & celando iniquitatem, vt exemplificatum eſt de Idolis Rachel, & certè nedum loris lædi poſſent ſubditi, ſed etiam ſi chamo & fræno conſtringentur maxillæ eorum, ſi vrgerentur (per impoſſibile, quod abſit) reueuare complicem, vel vterentur Prælati notitia, ex conſcientia habita Tyronum, vel etiam mererentur ad exteriorem gubernationem cum obſtreticante manu, ſumma dexteritate, educi debeat de ſubditi anima coluber tortuoſus. Sunt hæc communia documenta vtrinque ſeruanda, vnde non erat quod ſequentia adderes.

VIND. *Habes Grauina aduerſus ſcrupulos tuos quadruplex conſilium, videlicet, quomodo diſcerni poſſint recipiendi maximè ex Spiritu diſcretionis, quo Apoſtolus docuit ſpiritualem ab animali diſcerni poſſe.*

TVRT. Sic ad primam difficultatem, reſpõdes,

VIND. Ad ſecundam reſpondes, *quod licet candidati ſeipſos in propoſiti feruore fallant, non refert. Nemo ſubdus, ſine arbitris viuit, & quæ vehementius animum excoquunt, diu, & vbique abſcondi non poſſunt.*

TVRT. Verè ita eſt. Sed quid dicet de ſimulantibus ſanctitatem? ſæpè enim ait Gregor. *dum hypocrita ſanctum ſe ſimulat, & iniquum exhibere minime formidat, ab omnibus honoratur, eique ſanctitatis gloria defertur ab his qui exteriora cernunt, ſed interiora perſpicere nequeunt*, quorum, vt dicit, *plerumque vita* 25. mor. c. 2 *etiam ab omnibus reproba in fine cognoſcitur, vt ſignis apertioribus, qui fuerint oſtendantur*, vt in vita eos cognoſcere difficile ſit: quorum ex eodem Greg. illud *emolumentum reportatur, vt ſimulata bona, Doctores ſæpe non pro ipſis, ſed pro alijs ſuſtinent, quia quod ſimulatè agunt: non ſimulatoribus, ſed videntibus prodeſt, ſæpè quidem electi ſimulata bona malorum vident, ſed quia corda neſciunt, bonum quod fulgere videtur exterius, imitantur.* Cap. 3. 1. Reg. c. 1

VIND. Ad tertiam difficultatem ais, quod *lex interiora examinandi miteſcet, ſi quod in toto orbe per omnes ſtatus praxis conſideretur, quod nullus ad aliquam artem vel officium aſſumitur ſine diſcuſſione morum, iudicij, prudentiæ &c. quàm ſit ſtrenuus, vel vecors, quod Salomonem cruciauit, quod ignoraret, qualem hæredem poſt ſe relinqueret, ſapientem an ſtultum, ſimilis cura debet angere Prælatum cuiuſcunq; ordinis, quales Tyrones & ſucceſſores pro Ordinis ſui incolumitate relinquat.* Eccl. 2.

TVRT. Et hoc ipſum documentum verum eſt, & ſalubre, nihilominus quia incertæ ſunt prouidentiæ noſtræ, multoties cum exactis diligentijs, nec ſcopum, nec finem attingit religio, quæ vt prætermittendæ non ſunt, ita nec illis fidendum, ne tota ſpes ſit in diligentia noſtra, ſed in Deo à quo præcipuè petendus eſt diſcretionis ſpiritus, vt probentur meliora, qui ſi datur, miſericorditer datur, ſi non datur, ex iuſto occultoque iudicio denegatur: vnde Gregor. ad humiliandos eos qui putant ſe eligendorum methodum & artem inueniſſe, vt ſe alijs præferant ſic dicit. *Mira diſpenſatione diuini conſilij & altiſſimæ conuerſationis arce ſic ſublimati ſunt, vt fortia agerent, ſibi recta ſubditis prouiderent, ſic ſibi quandoque derelicti, vt ea quæ recta intentione diſponerent, ſecundum Dei prouidentiam recta non eſſent, quatenus illorum infirmitas electorum ſequentium firmitas fieret: quia & ſi homines in diſponendis S. Eccleſiæ negotijs falli poſſunt,* Lib. 4. in 7 Cor. 1. Reg cap. 1.

ipſa tamen Eccleſiaſtica *diſpoſitiones deſerendæ non ſunt. Ecce etenim dicitur:* Factum *eſt autem cum ſenuiſſet Samuel, poſuit filios ſuos iudices Iſrael, & non ambulauerunt filij ſui in vijs eius. Ecce* ait S. *qui prophetiæ ſpiritu plenus fuerat, ij quos iudices Iſraelis ponebat, quia per auaritiam poſtmodum declinare debebant, & munera accipere & peruertere iudicium, non cognouit.* Quid ergo mirum ſi falli in ordinibus poſſunt, quia prophetiæ gratiam non accipiunt, ſi ij qui prophetiæ ſpiritum habent, eum ad diſponenda cuncta non habent. *Quis autem de tanto viro dubitet* (ſicut dicere poſſumus de tot Prælatis omnium ordinum) *quia ſi futuram peruerſitatem filiorum prænoſcerent, eos vtique forenſibus honoribus* (in religione recipiendo) *non præferretur.* Verum eſt quod ibidem ſubdit Gregorius, quod *qui reprobos ſcienter prouehunt, hoc prophetæ exemplo ſibi blandiri nequaquam poſſunt, quia tunc ſolum innoxiè agitur, cum in eis, tempore quo promoti ſunt, ſubſecutæ iniquitatis ſigna nulla patuere.* Sicut ergo adulatoriũ eſſet dicere omnes Prælatos feciſſe quod in ſe eſt in recipiendis nouitijs ad Tyrocinium; ita omnes adeò ſocordes pronunciare, non leuis eſt iniuriæ argumentum.

Digreſſio, vbi documentum Vindiciani expenditur circa recipiendos, an ſit Patribus Eccleſiæ conforme.

§. I.

SEd ne inſerta obiter illa propoſitio in 2. admonitione poſita, indiſcuſſa remaneat, diligentius & operoſius examinanda, quæ huc translata; ne diſcurſus Vindiciani impediretur.

VIND. *Senſus* (dicebas Vindiciane) *prudentium virorum eſt: qui ſæcularibus negotijs apti non ſunt, neque multum religioni conferre poſſe.*

TVRT. Propoſitio hæc tam cruda & indigeſta, vt nec authores proferantur, vel proferri poſſint. Vnde nec ad illam crudelitate plenam ſententiam: *diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum,* authorem exhibere potuerunt Iudæi: ſed ſolum illos Anonymos proferebant, *dictum eſt antiquis:* tua perinde eſt Vindiciane, cum de auctore non doceas. Matt. c. 6.

Ab ipſo limine aberras in deſignatione Tyronis, qui cum à ſæculi negotijs debeat expediri, imagineſque eorundem delere, ipſa debeat ſecum ferre, vt multum ſit religioni proficuus. *Quid* (dicebat Tertull.) De præſcr. cap. 7. *Athenis & Hieroſolymis? quid Academiæ & Eccleſiæ,* addam quid foro, & clauſtris, *noſtra inſtitutio de porticu Salomonis eſt, qui & ipſe tradiderat: Dominum in ſimplicitate cordis eſſe quærendum.* Ipſe Dominus noſter admonet diſcipulos ſuos *dicens. Cauete, ne grauentur corda veſtra in crapula & ebrietate, & in curis huius vitæ,* Luc. 21. Beda in Cat. quibus ait Beda, *qui ſauciari, & conſumi non timent, fidem Domini verbis præbere contemnunt.* Similiter in parabola Luc. 8. ſementis, docet, quod *ſolicitudines, & voluptates & diuitiæ ſuffocant verbum, quia per curam* ait Gregor. *mentem opprimunt, & per affluentiam reſoluunt:* & Apoſtolus: *Nemo militans Deo implicat ſe negotijs ſæcularibus, vt ei* 2. Tim. 2. *placeat, qui ſe probauit.* In quem locum commen. Anſelmo attributus dicit: *Clericus hac* Anſel. ibi. *ſententia tenetur, ſi enim inquit exercet mercimonia, interceſſiones vendit, viduarum munera libenter accipit, hic negotiator magis poteſt videri quam clericus.* tales clericos S. Hieronym. perſtringit negotioſos, & actuoſos, P. p. ca. 15. quos deſcripſit Turtur. & Petrus Bleſenſis quoſdam religioſos ſui temporis implicatos negotijs ſæcularibus reprehendit, In 1. c. Iob. quod, *etiam ſi viam vitæ arctioris, & ſanctum otium elegerunt, ſimplices quidem ſunt vt columbæ, ſed vultu non actu, habitu ſed non affectu. Venient, inquit Dominus ad vos in veſtimentis ouium, intus autem ſunt lupi rapaces. Non eſt hodie aliquod forum iudiciale, aut venale, cui ſe viri religioſi non immiſceant, & cui*

& cui importuniſſimè non importent; mundum enim quadam ſimulatoria religione fallentes (ſic quondam perſtringebat ſui æui tepidos) *falluntur peſſimè, & mundo mortui negotiantur, & venantur, quæ mundi ſunt. Quod ſi Ecſia regnum Dei eſt ſecundum quod legitur: Regnum Dei intra vos eſt, cum ipſi Eccleſias vel violentia, vel venalitate inuadunt, ſecure infero, quod Regnum Dei vim patitur, & violenti diripiunt illud.* Idem dicebat. *vita curialis mors eſt animæ: recolebam damnabile eſſe in clerico, ſe curialibus aut ſæcularibus negotiis immiſcere.* Si hoc malum eſt exerceri poſt datũ religioni nomen, cur tyrones illi eliguntur, vel iudicantur aptiores, qui ſunt in negotijs ſæcularibus ſolertiores, contradicente Scriptura, Patribus, & ipſo religionis fine. Signãter autem aduertit S. Thom. Apoſtolum dixiſſe: *Nemo militans Deo implicet ſe negotiis ſæcularibus*, aliud enim eſt implicari, aliud ſe implicare. *Implicat ſe quando ſine pietate, & neceſſitate aſſumit negotia: ſed quando neceſſitas officij, pietatis, & authoritatis exercentur, tunc non implicat ſe, ſed implicatur, huiuſmodi neceſſitate.* & iterum. *illis negotiis non debent ſe implicare, cum animus occupatur colligendæ curæ pecuniæ, ſine labore corporis, vt faciunt negotiatores, & huiuſmodi, & talibus negotiis religioſi ſe implicare non debent, vt ſcilicet pro aliis negotientur, vel aliqua eiuſmodi exerceantur. Sed licet* (ait) *nihilominus de aliorum negotiis ſe miſericorditer intromittere, dando conſilium, interſedendo &c.* in his tamen negotijs quæ exercentur ex charitate, aduertit S. Doct. ibidẽ *dupliciter defectus inueniri poteſt, Vno modo, quando aliquis eſt curioſus pertractator aliorum negotiorum, quod omnino negligat ſua; contra illud Apoſtoli: operam detis, vt quieti ſitis, & vt eorum negotium agatis. alio modo quod turpibus negotiis ſe immiſcent, vel bonis turpi tamen intentione, vt ventrem paſcant, &c.* Adde ad auaritiam, ad gloriolam captandam & huiuſmodi.

Ep 14. ad ſacell. aulicos.

In loc. cit. Apoſt.

Op. 19. c. 9.

Vt vero ad capita reducatur negotiorũ vaſtiſſima ſylua à quibus religioſi abſtinere debeant, & ad quæ Tyro, vel prouectus aſpirare non licet; ſciendum eſt: Quædam eſſe domeſtica; quædam Politica. Domeſtica concernunt negotiationes proprias vel ſæcularium, & earum nuptias, poſſeſſiones, & redditus, familiam. Politica varios hominum ſtatus & dignitates, & officia, ea etiam quæ faciunt ad gubernationem ciuitatis, & ad iudicia & tribunalia forenſia, potiſſimum illa, quæ faciunt, ad eam quam appellant rationem ſtatus & Principis domum aulam, Regnum, Monarchias &c.

Accipe ergo optimam Sanctorum doctrinam & documenta generalia omnibus communia, quomodo in ſæcularibus negotijs nulli religioſi cuiuſcumque inſtituti ſpontè ſe implicare debent, vnde nec ad ea habiles, magis ad religionem conducere, poſthac pronunciabis.

§. II.

Primvm Assertvm. Non debet ſe intromittere, & implicare Religioſus in ijs negotijs quæ Oeconomiam concernunt. Hoc documentum habetur ex S. Hieronym. *Tu vero ſi Monachus eſſe vis non videri, habeto curam non rei familiaris, cui renunciando hoc eſſe cœpiſti, ſed animæ tuæ.* & infra: *vidi quoſdam qui poſtquam renunciauerunt ſæculo veſtimentis dumtaxat, & vocis profeſſione non rebus, nihil de priſtina conuerſatione mutarunt, res familiaris magis aucta quam imminuta*, & mox. *Plerique artibus & negotiationibus priſtinis carere non poſſunt, mutatiſque nominibus inſtitorum eadem exercent commercia, non victum, quod Apoſtolus præcipit, ſed maiora quam huius ſæculi homines emolumenta ſectantes. & prius quidem ab ædilibus, quos ἀγορανόμους Græci appellant, vendentium coercebatur rabies, nec erat impune peccatum. Nunc autem ſub re-*

Ep. ad Ruſt. Monach.

ligionis titulo exercentur iniuſta compendia, & honor nominis Chriſtiani fraudem magis facit, quàm patitur &c. concludens. *Tibi cum in Monaſterio fueris hæc facere non licebit.*

Apolog. de contemp. ſæculi c. 27. Multo minus ſæcularium negotiorum debet eſſe ſolicitator, procurator, & huiuſmodi. *Qui enim in procinctu cœleſtis militiæ,* ait B. Petrus Damian. *poſitus, ad ſupernæ patriæ municipium properat, ſtudeat malè blandientis mundi promiſſa reſpuere, abhorreat ſe ſub qualibet ſpecie actionum ſæcularium laqueis irretire. Habet deputatum ſibi propriæ ſeruitutis officium, ſufficere ſibi credat, ſi indictæ ſibi obedientiæ præſcriptum munus poſſit implere. Illud ad memoriam reuocet quod ſcriptum eſt:* Eccl. c. 11. *Caue ne in multis ſint actus tui. Sæcularibus relinquatur ſæcularia iura componere, ſatis ſit ſeruis Dei perituro huic mundo ſe mortuos exhibere.*

Non paruum diſpendium ſalutis affert religioſo vago diſcurſus iſte ad negotia ſæculi tractanda, ex eodem Damian. vt ſi in pectore religioſi inſit, *virtutum chorus abſcedat, nonnulla vitiorum portenta velut ergaſtulum proprij iuris irrumpant.* Dam. ib. c. 11. *nam, vt pauca referantur è multis: Monachus in itinere poſitus tenere ieiunium nequit, quia hoſpitalis ei humanitas non permittit, non ſapienter pſallit, quia obambulantis comitatus loquacitas eum impedit &c. nequaquam ſub ſilentij cenſura conſtringitur, quia frequenter emergentibus cauſis intuitus etiam per multiloquia diffrenatur; lectioni vel orationi minimè vacat, quem extra ſemetipſum egredi, & terrena quæque tractare imminens potius neceſſitas dictat. Charitas in eo minuitur, quia mens quæ tot ſæcularium actionum ventos recipit, ab amoris intimi feruore tepeſcit. ſuum quoque caſtitas diſpendium patitur, quia nonnunquam mens concupiſcentiæ telo configitur per carnis ſpeciem, quam exterius contemplatur. Robur etiam patientiæ frangitur, quia quolibet inceptanti, dum ſæpè contra votum ſuum repentini caſus emergentes obuiant, qui ſuum accelerabat explicare negotium, non æquanimiter portat.*] & cæter. Ingeruntur autem quidam vel potius ſe ingerũt ſub ſpecie auxilij, adiumenti, earum quæ vitam ſpiritualem profitentur, & ſæpiſſimè ſub ſpecie charitatis ſuggerit antiquus hoſtis vt harum patrocinium ſuſcipiatur, vt facilius tempeſtate tentationis ingruente fiat naufragium caſtitatis. Ad quæ pericula cauẽda, ne nullus quantumuis exercitatus in virtutibus & ſi caſtitatis dono pollere ſibi videatur, libet Gregor. Nazianzen. in ſententijs diſtichis verſibus comprehenſis, hanc vnam ante oculos miniſtrorum Dei apponere. *Equidem* dicebat: *in hac cautie corpus lanio, oculos premo, diuturnis nocturniſque curis ter miſeram animam conficio, vt eam à flamma extraham: ne ſic quidem tamen, niſi admodum ægrè corpus in poteſtate teneo. Qua nam ergo fronte tu, & ætate florens, & carnes elephante ipſo latiores excitans, poſtea nihil delicias facis, perinde atque egregia quadam puritate præditus, atque amaſiam tuam* ἀγαπητ. (id eſt Billio interprete, ſororculam, tales enim erant quæ cum Monachis non libidinis cauſa, ſed ad ſolitudinis ſolatium vitæ conſuetudinem habebant) ſpirituali *dumtaxat amore complectens,* & ſubdit Sanctus exclamando. *O auerſandum amorem, quem Chriſtus faſtidit. Monachi monaſticam vitam ducite, nam ſi cum amaſijs,* ad dictum ſenſum explicatis, *conſuetudinem habeatis, non iam Monachi eſtis. Societas enim à* Monachiſmo abhorret, id eſt, ex Billio, pluralitas: *Angelica imago eſt vnitas: quod ſi amaſijs oblectamini, mortalis vtique dualitatis amici eſtis,* conſtantis ex Monacho & ſororcula.

§. III.

Inter hæc negotia illa ſubtiliora cauenda à religioſis, per quæ ex omnibus negotijs negotium perambulans in tenebris,

imo

imo de ipſis perſonis quomodo diſtillari poſſet, auari enim meditãtur ſemper quomodo alienas poſſint captare diuitias, etiam bona exercendo, turpi ſcilicet intentione vt ditentur, ventrem paſcant &c. Sunt & plerique à Sanctæ paupertatis, & religioſæ ſimplicitatis ſcopo aberrantes illis aſſimiles, de quibus dicit Apoſtolus Petrus, *& in auaritia fictis verbis de vobis negotiabuntur*, & ſunt nonnulli ex Chryſoſtomo *impoſtores ſanctitatis, qui circa mulieres facilè ſe conſtringunt, quia nec intelligere impoſturas eorum facilè inclinantur, cum ſint molles corde. maximè tamen permanent cum viduis mulieribus propter duas cauſas. Primum, quia virita mulier nec facilè decipitur habens conſiliatorem virum, deinde nec facilè de facultatibus ſuis aliquid eis dat, cum ſit in poteſtate viri: viduæ autem facilè decipiuntur, non habentes conſiliatorem virum, & facilè de facultatibus ſuis aliquid praſtant, cum ſint nullius poteſtati ſubiecta*, vnde etiam Chriſtus Dominus hoc titulo Phariſæos perſtrinxit: *Væ vobis Scribæ & Phariſæi hypocritæ, qui deuoratis domos viduarum. Alij quoque imperfecti eoſdem imitantes*, qui ex Hieronym. *res à parentibus extorquebant, ſub ſpecie oblationis in templum, qui ne ſacrilegij crimen incurrerent declinantes, egeſtate conficiebantur, atque ita fiebat, vt oblatio liberorum ſub occaſione templi & Dei in lucra cederent ſacerdotum.* vnde olim ex multorum auaritia clericorum vel Monachorum imperfectorum, occaſionem nacti Imperatores contra libertatem Eccleſiæ vetuerunt indiſcretè, ne clericis, & Monachis bona legarentur (ita ſcribit Hieronymus dicens) *Pudet dicere, ſacerdotes idolorum mimi & aurigæ, & ſcorta hæreditates capiunt: ſolis clericis & Monachis hoc lege prohibetur, & prohibetur non à perſecutoribus, ſed à Principibus Chriſtianis. Nec de lege conqueror* (cum deberet conqueri, & iniqua temporum conditione non datum fuit conqueri) *ſed doleo cur meruerimus hanc legem. Cauterium bonum eſt,* (ſi bene fiat) *ſed quo mihi vulnus vt indigeam cauterio? Prouida* (ſecundum Politicam, quam Eccleſia vim paſſa tolerabat) *ſeueraque legis cautio, & tamen nec ſic refrænatur auaritia. Per fidei-commiſſa legibus illudimus, & quaſi maiora ſint Imperatorum ſcita, quam Chriſti, leges timemus Euangelij, ſit hæres, ſed mater filiorum, id eſt, gregis ſui Eccleſia, quæ illos genuit, nutriuit & pauit, quid nos inſerimus inter matrem & liberos? gloria Epiſcopi eſt pauperum opibus prouidere, ignominia omnium ſacerdotum eſt proprijs ſtudere diuitijs. Natus in paupere domo, & in tugurio ruſticano: qui vix milio & cibario pane, rugientem ſaturare ventrem poteram, nunc ſimilam, & mella faſtidio: noui & genera, & nomina piſcium, in quo litore lecta ſint, calleo, ſaporibus auium diſcerno prouincias, & ciborum me raritas, ac nouiſſimè damna ipſa delectant*, & poſt enarratas huiuſmodi delitias, qui finis, vnus eſt expiſcãtionis, margaritarum, ad captatores teſtamentorum, mira elegantia quorundam aliorum dexteram negotiationem, qua hæreditates expiſcabãtur ex captatione teſtamentorum deſcribit idem Hieronym. *Audio præterea in ſenes, & anus abſque liberis quorundam turpe ſeruitium. Ipſi apponunt matulam, obſident lectum, purulentiam ſtomachi, & phlegmata pulmonis manu propria ſuſcipiunt. Pauent ad introitum medici, trementibuſque labijs, an commodius habeant ſciſcitantur: & ſi paululum ſenex vegetior fuerit, periclitantur: ſimulantque lætitiam, mens intrinſecus auara torquetur. timent enim ne perdant miniſterium: & viuacem ſenem, Mathuſalem annis comparant. O quanta apud Deum merces, ſi in præſenti precium non ſperarent.*

Honeſtiora obſequia alij impendunt laborantes in inueniendis ſponſis, in pactis nuptialibus, & dotibus librandis, vt

plus

Margin notes: 2. Pet. c. 1. — Chryſ. imperf. ho. 43 in cap. 23. — Marc. c. 12 — In Cate. in Matt. c. 15. — Ep. ad Nepotianum. — Hier. loc. cit.

plus ponderent ſponſalia ex authoritate & patrocinio paranymphi, quàm ex propria natura metallica. Alij diſcurrẽtes pro prouiſionibus familiarum, ne quid in victu & veſtitu deſit, & tanquam villici prædia curant excoli, familiares, & domeſticos in famulatus precio reformant, vt ex ſuperfluo ſua faciant, hi quando eſſent nunc talium imitatores, non eſſent ab Hieronymi temporibus diſſimiles.

§. IV.

SECVNDVM ASSERTVM. Multo minus ſe ipſos debent ingerere Religioſi, & implicare in ſtatibus & officijs, & ſuam negotiationẽ interponere v. g. togas procurando, præfecturas, vt emantur, ſuadendo, & ad hunc finem fumos vendere, ſe potentes oſtendendo & Principum volũtatem captiuam tenere fingentes, eo fine vano, vt totus mũdus poſt eos abeat. Speciem id enim mali haberet, quando & hoc reprehenſibile à Sanctis adiudicatum. Leo Bizantius contra Eutychetem & Neſtorium, reprehendit quoſdam ſectarios Eutychianos, qui hæc negotia ſimilia pertractabant: *multa alia munera, & auxilia pollicentur & primum gradum in magiſtratibus, & eruditorum quos habent conuictum (O malorum immenſitatem) non prius diſcedunt, quam ſuccumbant ſiue inſcitiæ, ſiue indigentiæ, ſiue oſtentationi, ſiue aliis quacunque illaqueare ſolent eos, qui non omni cura cor cuſtodiunt. deinde poſtquam captum tenent, & obedientem in quibus volunt, habent* (quaſi in obedientia cæca ad quodcumque iuſſerint) *ſi Monachus ſit, hortantur ad legendos libros Gentilium, ſi tamen idoneum ad eos legendos videant, & poſtquam ſimplicitatem ordinis Monaſtici multum irriſerunt, quod nihil ſit ieiunium, vel vigilia, vel ſeceſſus (ſi quidem virtuti practicæ, id eſt, in actione poſita obtrectant, neque nomen eius pati poſſunt) æquo animo ad mutandum habitum hortantur, quod ſit ad ſtudiũ virtutis* POLITICAE, *id eſt, quæ in veritate verſatur, impedimentum: promittunt ſe in ordinem Clericorum cooptaturos, aut alio modo auxiliaturos, modo fiat particeps impietatis eorum. Sin autem ſit ſæcularis, ea accommodata promittunt, non quidem verum dicentes, hoc enim eſt in eorum malis beatum, ſed ſic tamen eum fallaci ſpe ſeducentes, cogunt inhiare ipſis.* Horum imperfectorum veſtigia quando deprehenderentur, potius cauenda quàm laudanda, ne Catholicorum, & Religioſorum nomen infametur. Certè grandem iacturam pateretur religio, ſi tales irreligioſè viuentes, ſub religionis prætextu, per plateas vel domos diſcurrerent, vt in omnibus quæ ad profectum ſpiritualem non conferunt, viros atque mulieres vinctos, & quaſi voto alligatos tenerent, vt nec manum vel pedem abſque eorum imperio mouerent, & per hæc ad facultates hauriendas ſterneretur via, alliciendo promiſſis, officijs, munuſculis, ad naſſam ſuam pertrahendo. His adaptatur id ex Gilbert. in Cant. ſerm. 47. *Candidiores Nazaræi eius niue, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, ſapphyro pulchriores. Denigrata eſt facies eorum ſuper carbones, & non ſunt agniti in plateis. Magna certè collaudatio ſed maior vituperatio. Silebo de alijs, Ordinis noſtri.* ait Gilb. *cernite viros; quam admirabile nomen eorum in vniuerſa terra. In vicis quando vix erant viſi in plateis ſtatim cogniti pro ſanctitatis ſigno erant in eis. Nunc autem nullo religionis diſcrimine, nullo priuilegio conuerſationis, aut nullo, aut pertenui diſtincti & ſignati ſunt à cæteris; ideo non ſunt cogniti, quaſi Nazaræi in plateis. Frequentia platearum dedecorat Nazaræos, & peregrinam ſpeciem inducit Mutatus eſt color optimus, diſperſi ſunt lapides ſanctuarij in capite omnium platearum, ideo non ſunt agniti in plateis. Nam agnoſcitur in eis natiuus candor, non nitor, non pulchritudo &c.*] Solus Vindicianus medicamentum habet, vt diſcurrentes per

Leo Bizant. lib. contra Euthyc. 1. p. in Aucta. Bibl. PP.

plateas,

plateas, *circumeundo domos, negotioſè, pulchritudinem tamen ſeruent.*

§. V.

Tertium Assertum. Nec ſe debent pariter Chriſti militiæ addicti, negotijs illis ſæcularibus implicare, quæ ad regimen ciuitatis, & tribunalia ſpectant, nec in ijs quæ rationem ſtatus concernunt, & aulam & domum Regiam, niſi conſiliando quod rectum eſt, non alio ſiniſtro fine, & intentione. *Sæcularia* (dicebat S. Paulus Apoſt. *iudicia ſi habueritis, contemptibiles qui ſunt in Eccleſia illos conſtituite ad iudicandum*; ij laici ſunt ex interpretibus: ſimiliter ad eadem tractanda ijdem eligendi, vt aptiores. Vnde quia iudicia ſæcularia exercere volebat Robertus Cameracenſis electus, ſic perſtringitur à Bleſenſi. *Non decet ordinem profeſſionis tuæ in alea tanti diſcriminis ludere, & ſalute animæ ſpreta, te adeò damnabiliter ſæcularibus inuoluere, Montemque Seir vertiginoſo ſpiritu circuire.* Nec licere autem ſe immiſcere, vel adire forenſia tribunalia pro tractandis negotijs, niſi ex opere pietatis, & circumſtantijs poſitis, idem docuit Bleſenſis & multo magis, de electione Magiſtratuum, Optimatum, ſe ingerere haud debent, ne Politia turbetur, & confundatur. vnde Bernardus. *quid ſibi vult, quod Clerici, aliud eſſe, aliud videri volunt? nempè habitu milites dicamus*, Optimates togati, Magiſtratus &c. *quæſtu cleros* (in ſalute animarum) *actu neutrum exhibent: nā neque vt milites pugnant* (vel ciuitatis regimini attendunt) *neque vt clerici Euangelizāt. Cuius ordinis ſunt? Cum vtriuſque eſſe cupiunt vtrumque confundunt. Vnuſquiſque in ſuo ordine reſurget. Iſti in quo? an qui ſine ordine peccauerunt ſine ordine peribunt? aut ſi ſummè ſapiens Deus: veraciter creditur à ſummo vſque deorſum nihil inordinatum relinquere: verior non alibi ordinandos: quam vbi nullus ordo, ſed*

1.Cor.6.

Bleſ.ep.42.

Super Iob. loc.cit.

3.de Conſid.

ſempiternus horror inhabitat. Hæc Bernard. in tepidos illos ſortis diuinæ profeſſores, actuoſos, negotiatores.

Aulas vero Principum vel Regum adire (niſi ex pietate) multò periculoſius, maximè ſi in materia ſtatus velut Sarabaitæ gyrouagi religioſam vitam ſimulantes, ſe immiſcerent tepidi, ex motiuo propriæ vtilitatis, cum regnorum detrimento. vnde Damianus. *Nolite quaſo Monachi, nolite ſub Eccleſiaſtica compaſſionis ſpecie Regum aulas irrumpere: nolite aures Principum velut ſalutaria ſuggerendo faſtidioſa importunitate pulſare &c.* ſub hac enim ſpecie compaſſionis (ſi non ex charitate, neceſſitate &c. procedat) facile diabolus ad ſuperbiam poſſet inſtigare, vt etiam ſi fieri poſſet, ad totius orbis Monarchiam aſpirandam inuitaret, maximè ingenia callida & feruentia plus pſeudopolitiam quam Euangelium, plus Tacitanas callentes regulas, quam Apoſtolica documenta. Id fecit cum Iuliano apoſtata, qui Clericatu poſthabito & religioſa vita, ad habenas imperij obtinendas, ſubtiles excogitauit artes. Quoties perfidus Satan his Machiauellica ſuggeret venena, vt iuxta Principum genia ſe transforment; vt potius vtilitatibus conſulant, quàm publico bono? vt non amore amicitiæ, ſed concupiſcentiæ omnia ad ſe ipſos dirigant, & aulas & Principes in primis ſibi ſubiectos reddant, per familiaritatem, ingenium, mores, inclinationes, & ſecreta per ſe ipſos, iuxta ambientium vota, in curiam introductos, explicando; vt hinc magnatum & potentum ſequelam obtineant, & populorum auram ac reuerentiam, inde regnorum pleniſſimam diſpoſitionem, ex exiſtimatione gratiæ & familiaritatis vel beneficentiæ, ſubditos deuinctos habendo, principes ipſos ex ſecretorum penetratione, ſubiectos? Inſtillabit ijſdem, vt ob retinendam popularem au-

Opuſ. de contemp. ſecu. c. 30.

ram, non curent quam bonus ſit Princeps, ſed quam ſuarum cupiditatum obſecundator, nec quam Reipublicæ, ſed quam ipſis proficuus.

Quod ſi ad votum non ſuccedant eorum conſilia, ſic Principi vni ſeruiant, vt alium pedem pro altero cothurno expeditum habeant. Et ſi nolint eſſe vnius ſequelæ addicti, ſint neutrales, *neque intus, neque foris*, ſicque conſilia temperent, vt de Apollinis tripode loqui videantur: & ſi cogantur laruam deponere, & quibus caſtris militent aperire cogantur, ſtudioſè diuidantur, vt, à quacumque parte ſtet victoria, hic iacturam quis patiatur, cum victo Principe, ibi cum victore principe alter in eodem penè ſolio collocetur. Et pro prætenſione aſſequenda, quæ non ſubminiſtraret ambitio? quæ non huius ſæculi leges? quæ non ambitioſorum princeps diabolus? Aulicos & Senatores ſuadebit ad ſui votum inſtitui, vt viciſſim in Principis gratiam admitterentur, mutuamque operam ſibi impendentes ipſum adſtringerent, vt ab eorum conſultationibus nec in tantillo deuiarent, ſiue in ijs quæ ad bellum, ſiue quæ ad adminiſtrationem ſtatuum, ſiue quæ ad iuſtitiam, vel officia pertinerent; vt inter Principis neſcientiam, & aulicorum & Politicorum nimiam ſagacitatem, totam regiminis molē volui neceſſe foret. Cumque priuatas magis, quam publicas vtilitates Politici reſpiciant, illud naſceretur pernicioſiſſimum, vt deprauato Principe, alieno ære fierent ditiores, nec munificus Princeps agnoſceretur, nam ex aulicorum potentia & authoritate, Dynaſtæ, & Optimates, & Magiſtratus, eſſent ab eorum ore pendentes, & ad eoſdem oculi eorum intenti, nam ſi quæ à Principe obtinere nequirent, ab aulicis obtinerent, eoſque magis beneficos haberent, ſi per eos vellus aureum, vel Sancti Marci, vel Stephani, vel Sancti Ioannis crucem, & conſimilia ſtemmata, obtinerent; & frequentiſſimè ex hac via eſſent officiorum nundinæ, tantaque eſſet reuerentia & exiſtimatio, vt ad eorum nutum inclinandus orbis exiſtimetur, tantus timor, vt in re illicita, vel praua conſultatione nullus contraire præſumeret: exinde acceptatio perſonarum locum habens, non ex meritis ſed fauore electis miniſtris, & magiſtratibus, iuſtitia per quam regna obfirmantur exularet, & veritas corrueret in plateis. Inde ciuilia bella, coniurationes, ſeditiones pullularent, quæ adeò creſcere poſſent, vt nouam regiminis formam, abiecta prima, ſuperinducere poſſent. *conturbata*, inquit Pſaltes *ſunt gentes, & inclinata ſunt Regna.*

Si verò ijſdem præcluderetur aditus ne Palatia ingredi liceret, non deeſſent ſuggeſtiones miniſtratæ à ſpiritu ambiendi, nempe vt paulatim ſe inſinuarent cū Principum familiaribus, oratores eorundem viſitarent, vt veluti noui Athenienſes vacantes ad noui aliquid venandum, præſentium temporum conditionem, ſtatum & præſentanea negotia manifeſtarent, & viciſſim ab ijſdem alia ſecreta expiſcarentur, ad prætenſionum ſuarum directionē, poſſentque ſub prætextu boni publici Regnorum ea expedientia conſulere, cum ipſis obſtant, vel nō pandere ſi proſunt. Ex quibus procedendi modis infelices exitus, improuiſa mala, mutationes ſtatuum oriri poſſent.

Sed ſint iſti caſus imaginarij ſola ſcietia media cognoſcibiles. Non expedit dicam cum P. Damiano curias Principū religioſos adire ſe ingerēdo, & humanos fauores, vel temporalia quærēdo propter ſe, vt tradit S. Thom. niſi ex neceſſitate, & pietate, vt plures ad ſalutis viā trahere poſſint, aut *Tract. de perfecta Monachi informat.* *Opuſc. c. 19*

ex obe-

Ide Dam. cap.21.

ex obedientia propter eoſdem fines, vt ex omnibus ordinibus boni religioſi faciunt, quæ vera non ficta eſſe debent. ſunt enim multi ait idem Damia. qui *ſolent ſcutum excuſationis opponere, qui ſaculum perluſtrantes, iactant ſe obedientiæ legibus deſeruire. Non ignorent, quia & Eſau venatum prodiens paternis iuſsionibus paruit, & tamen nec patri cibos offerre, nec optatæ benedictionis meruit primitias obtinere: quiſquis enim rem quæ ad vitium pertinet, conſuetudine ductus propriæ voluntatis inſtinctu libenter exequitur, peccat etiam ſi alienis imperijs ſpecie tenus obtemperare videatur. Nam cum dicitur, quia Iſaac amabat Eſau, eo quod de venationibus illius veſceretur, conſtat nimirũ quia Eſau, vt patri cibos ſtudio venationis acquireret, non magis paternæ iuſsioni per obedientiam paruit, quam inolita conſuetudini quodammodo tributa perſona ſoluit. Qui ergo diſcurrendo per ſaculum propriæ libimini ſatisfacit, & tamen ſe obedire maiorum iuſsionibus aſſerit, nouerit, Deum non tam coloratis verboſitatibus credere, quam de occultis hominum iuxta conſcientiam iudicare.*

Ep.14. ad Sacell. aulicos.

Idem argumentum tractans Petrus Bleſenſis, in perſona vagantium ait. *Quidam allegantes excuſationem in peccatis, & veteris Adæ perizomata præferentes, interregantibus, quare curiam ſequantur, quam Deo, & ſaluti ſuæ non ambigunt eſſe contrariam: ad colorem, & tuitionem ſuæ ambitionis exempla antiqui temporis introducunt. ad correctionem, & eruditionem Regum, inquiunt, miſsi ſunt Moyſes ad Pharaonem, Ieremias ad Sedeciam, Helias ad Achab, Olda ad Ioſiam. O Clerice curialis: numquid Dominus miſit te ad Regem? in obſequium eius te miſit, aut potius intruſit ambitio? Certe poſt ſigna in rubo, in ſerpente, in manu leproſa, ab iniuncta legatione Moyſes ſe excuſat. Si tibi legatio etiam impoſsibilis à Rege iniungitur, ſponte te offers, magna dicis & maiora repromittis, cupienti animo nil graue videtur, nihil ambitioſo difficile &c.*

Opuſc. 36. c.1.

Errat Pater, errat (dicebat etiam Damianus ad Deſiderium Abbatem Caſinenſem) *qui confidit ſe ſimul Monachum, & Curiæ deſeruire. Quam male mercatur, qui Monachorũ præſumit clauſtra deſerere, vt mundi valeat militiã baiulare. Vndis erutus ſanus eſt piſcis, non vt ſibi viuat, ſed vt alios paſcat. Vocamur, attrahimur, ſed vt viuamus alijs, moriamur nobis. Amat venator ceruum, ſed vt ſibi faciat cibum, perſequitur capras, lepuſculos inſectatur, ſed vt ipſi bene ſit, illa nihil ſint. Amant, & homines nos, ſed non nobis: ſibimet diligunt, in ſuas nos vertere delicias concupiſcunt, quos nimirum dum in exteriora proſequimur, quid aliud quam Monacho noſtro qui latebat intrinſecus repudiamus?* & iterum ſic exclamabat contra curioſos vagantes & negotiantes religioſos, & principum aulas frequentantes, ſine cauſa pietatis, ſed ex ambitione, & quæſtu &c. *Quæ participatio iuſtitiæ cum iniquitate, aut quæ ſocietas lucis ad tenebras? & re vera quid Monacho cum ſæcularibus nenijs? Quid mihi perſtrepentium iudiciorum fora, tribunalia iudicum, aulas Regum intra Monaſteriorum ſepta pertrahere? Quid mortuo homini, narrare de prædijs, dotales tabulas inter tales diuortio interueniente reſciſſas: illos titulis efferre natalium, infamare alios nouitate cerdonum? &c. porrò, ſatis indecens eſt & inhoneſtum ac per omnia probatur abſurdum, vt quod in tabernis conſueuit quis eructare cauponum quod paſsim verſatur gynæcea textricum in Sanctorum choro locum inuenire valeat Monachorum, ſanè vbi Prophetas & Apoſtolos alloqui me deſiderantes aſpicio, vbi Chriſtum ſuum mihi pandentem* Euangelium cerno; *ego relictis illis inquiram, ſi nuper Adriam transfretantes adhuc applicuerunt naues? Quanti ſal vaneat. Vtrum annona modius taxema carius vendat? faceſſat igitur ab ore militis Chriſti omnis vani rumoris ineptia, & lingua quæ immaculati Agni, imò ſummi Verbi rubet ſanguine, dedignentur ocioſi ſermonis ſeſe facibus inquinare, &c.*

De perfect. Monach. informat. c.10.

Digitized by Google

ram, non curent quam bonus ſit Princeps, ſed quam ſuarum cupiditatum obſecundator, nec quam Reipublicæ, ſed quam ipſis proficuus.

Quod ſi ad votum non ſuccedant eorum conſilia, ſic Principi vni ſeruiant, vt alium pedem pro altero cothurno expeditum habeant. Et ſi nolint eſſe vnius ſequelæ addicti, ſint neutrales, *neque intus, neque foris*, ſicque conſilia temperent, vt de Apollinis tripode loqui videantur: & ſi cogantur laruam deponere, & quibus caſtris militent aperire cogantur, ſtudioſè diuidantur, vt, à quacumque parte ſtet victoria, hic iacturam quis patiatur, cum victo Principe, ibi cum victore principe alter in eodem penè ſolio collocetur. Et pro prætenſione aſſequenda, quæ non ſubminiſtraret ambitio? quæ non huius ſæculi leges? quæ non ambitioſorum princeps diabolus? Aulicos & Senatores ſuadebit ad ſui votum inſtitui, vt viciſſim in Principis gratiam admitterentur, mutuamque operam ſibi impendentes ipſum adſtringerent, vt ab eorum conſultationibus nec in tantillo deuiarent, ſiue in ijs quæ ad bellum, ſiue quæ ad adminiſtrationem ſtatuum, ſiue quæ ad iuſtitiam, vel officia pertinerent; vt inter Principis neſcientiam, & aulicorum & Politicorum nimiam ſagacitatem, totam regiminis molẽ volui neceſſe foret. Cumque priuatas magis, quam publicas vtilitates Politici reſpiciant, illud naſceretur pernicioſiſſimum, vt deprauato Principe, alieno ære fierent ditiores, nec munificus Princeps agnoſceretur, nam ex aulicorum potentia & authoritate, Dynaſtæ, & Optimates, & Magiſtratus, eſſent ab eorum ore pendentes, & ad eoſdem oculi eorum intenti, nam ſi quæ à Principe obtinere nequirent, ab aulicis obtinerent, eoſque magis beneficos haberent, ſi per eos vellus aureum, vel Sancti Marci, vel Stephani, vel Sancti Ioannis crucem, & conſimilia ſtemmata, obtinerent; & frequentiſſimè ex hac via eſſent officiorum nundinæ, tantaque eſſet reuerentia & exiſtimatio, vt ad eorum nutum inclinandus orbis exiſtimetur, tantus timor, vt in re illicita, vel praua conſultatione nullus contraire præſumeret: exinde acceptatio perſonarum locum habens, non ex meritis ſed fauore electis miniſtris, & magiſtratibus, iuſtitia per quam regna obfirmantur exularet, & veritas corrueret in plateis. Inde ciuilia bella, coniurationes, ſeditiones pullularent, quæ adeò creſcere poſſent, vt nouam regiminis formam, abiecta prima, ſuperinducere poſſent. *conturbata*, inquit Pſaltes *ſunt gentes, & inclinata ſunt Regna.*

Si verò ijſdem præcluderetur aditus ne Palatia ingredi liceret, non deeſſent ſuggeſtiones miniſtratæ à ſpiritu ambiendi, nempe vt paulatim ſe inſinuarent cũ Principum familiaribus, oratores eorundem viſitarent, vt veluti noui Athenienſes vacantes ad noui aliquid venandum, præſentium temporum conditionem, ſtatum & præſentanea negotia manifeſtarent, & viciſſim ab ijſdem alia ſecreta expiſcarentur, ad prætenſionum ſuarum directionẽ, poſſentque ſub prætextu boni publici Regnorum ea expedientia conſulere, cum ipſis obſtant, vel nõ pandere ſi proſunt. Ex quibus procedendi modis infelices exitus, improuiſa mala, mutationes ſtatuum oriri poſſent.

Sed ſint iſti caſus imaginarij ſola ſciẽtia media cognoſcibiles. Non expedit dicam cum P. Damiano curias Principũ religioſos adire ſe ingerẽdo, & humanos fauores, vel temporalia quærẽdo propter ſe, vt tradit S. Thom. niſi ex neceſſitate, & pietate, vt plures ad ſalutis viã trahere poſſint, aut

Tract. de perfecta Monachi informat.

Opuſc. c. 19

ex obe-

Idē Dam. cap.21. ex obedientia propter eoſdem fines, vt ex omnibus ordinibus boni religioſi faciunt, quæ vera non ficta eſſe debent. ſunt enim multi ait idem Damia. qui *ſolent ſcutum excuſationis opponere, qui ſæculum perluſtrantes, iactant ſe obedientiæ legibus deſeruire. Non ignorent, quia & Eſau venatum prodiens paternis iuſsionibus paruit, & tamen nec patri cibos offerre, nec optatæ benedictionis meruit primitias obtinere: quiſquis enim rem quæ ad vitium pertinet, conſuetudine ductus propriæ voluntatis inſtinctu libenter exequitur, peccat etiam ſi alienis imperijs ſpecie tenus obtemperare videatur. Nam cum dicitur, quia Iſaac amabat Eſau, eo quod de venationibus illius veſceretur, conſtat nimirū quia Eſau, vt patri cibos ſtudio venationis acquireret, non magis paternæ iuſsioni per obedientiam paruit, quam inolita conſuetudini quodammodo tributa perſona ſoluit. Qui ergo diſcurrendo per ſæculum propriæ libidini ſatisfacit, & tamen ſe obedire maiorum iuſsionibus aſſerit, nouerit, Deum non tam coloratis verboſitatibus credere, quam de occultis hominum iuxta conſcientiam iudicare.*

Ep. 14. ad Sacell. aulicos. Idem argumentum tractans Petrus Bleſenſis, in perſona vagantium ait. *Quidam allegantes excuſationem in peccatis, & veteris Adæ perizomata præferentes, interrogantibus, quare curiam ſequantur, quam Deo, & ſaluti ſuæ non ambigunt eſſe contrariam: ad colorem, & tuitionem ſuæ ambitionis exempla antiqui temporis introducunt. ad correctionem, & eruditionem Regum, inquiunt, miſsi ſunt Moyſes ad Pharaonem, Ieremias ad Sedeciam, Helias ad Achab, Olda ad Ioſiam. O Clerice curialis: numquid Dominus miſit te ad Regem? in obſequium eius te miſit, aut potius intruſit ambitio? Certe poſt ſigna in rubo, in ſerpente, in manu leproſa, ab iniuncta legatione Moyſes ſe excuſat. Si tibi legatio etiam impoſsibilis à Rege iniungitur, ſponte te offers, magna dicis & maiora repromittis, cupienti animo nil graue videtur, nihil ambitioſo difficile &c.*

Errat Pater, errat (dicebat etiam Damianus ad Deſiderium Abbatem Caſinenſem) *Opuſc. 36. c. 1.* *qui confidit ſe ſimul Monachum, & Curiæ deſeruire. Quam male mercatur, qui Monachorū præſumit clauſtra deſerere, vt mundi valeat militiā baiulare. Vndis erutus ſanus eſt piſcis, non vt ſibi viuat, ſed vt alios paſcat. Vocamur, attrahimur, ſed vt viuamus alijs, moriamur nobis. Amat venator ceruum, ſed vt ſibi faciat cibum, per ſequitur capras, lepuſculos inſectatur, ſed vt ipſi bene ſit, illa nihil ſint. Amant, & homines nos, ſed non nobis: ſibimet diligunt, in ſuas nos vertere delicias concupiſcunt, quos nimirum dum in exteriora proſequimur, quid aliud quam Monacho noſtro qui latebat intrinſecus repudiamus?* & iterum *De perfect. Monach. informat. c. 10.* ſic exclamabat contra curioſos vagantes & negotiantes religioſos, & principum aulas frequentantes, ſine cauſa pietatis, ſed ex ambitione, & quæſtu &c. *Quæ participatio iuſtitiæ cum iniquitate, aut quæ ſocietas lucis ad tenebras? & re vera quid Monacho cum ſæcularibus nænijs? Quid mihi perſtrepentium iudiciorum fora, tribunalia iudicum, aulas Regum intra Monaſteriorum ſepta pertrahere? Quid mortuo homini, narrare de prædijs, dotales tabulas inter tales diuortio interueniente reſciſſas: illos titulis efferre natalium, infamare alios nouitate cerdonum? &c. porrò, ſatis indecens eſt & inhoneſtum ac per omnia probatur abſurdum, vt quod in tabernis conſueuit quis eructare cauponum quod paſsim verſatur gynacea textricum in Sanctorum choro locum inuenire valeat Monachorum, ſanè vbi Prophetas & Apoſtolos alloqui me deſiderantes aſpicio, vbi Chriſtum ſuum mihi pandentem* Euangelium *cerno; ego relictis illis inquiram, ſi nuper Adriam transfretantes adhuc applicuerunt naues? Quanti ſal vaneat. Vtrum annonæ modius taxema carius vendat? faceſſat igitur ab ore militis Chriſti omnis vani rumoris ineptia, & lingua quæ immaculati Agni, imò ſummi Verbi rubet ſanguine, dedignentur ocioſi ſermonis ſeſe fecibus inquinare, &c.*

Quæ aſſerta, cum vndiq; dictis ſint vallata Sanctorum, ſatis ſuperque leuiſſimam doctrinam Vindiciani euertunt, & male religioſos Præfectos informat, vt Tyrocinium eligentes eos iudicet aptiores pro religione, qui in ſæcularibus negotijs iudicant ſolertiores: male enim religioni præiudicaretur, vt eo (vbi ab illis expeditos eſſe oportet) implicati accedant. Non eſt hæc Vindiciana doctrina de ſurſum, ſed terrena, animalis, diabolica. Hæc eſt ſapientia filiorum Agar, *qui exquirunt prudentiam, quæ de terra eſt, negotiatores terræ & Theman & exquiſitores intelligentiæ, viam autem ſapientiæ neſcierunt &c.* Hi ſunt plerumque illi Hypocritæ, qui de compreſſis paſſionibus ſe iactant, vt facilius nundinentur, & bona capiant & attingant. Vnde Auguſtinus. *Intuentes hominum conuerſationem, ſæpè experti ſumus, in quibuſdam laſciuia compreſſa creuiſſe auaritiam. nam ſicut in ipſis ſenſibus corporis acutius audiunt, qui non vident, & tangendo multa diſcernunt, nec tanta viuacitate tangunt qui oculis vtuntur, vbi intelligitur ex vno aditu, id eſt luminum repreſſa intentione ſentiendi in alios ſenſus, promptiorem dignoſcendi acumine exerere, tanquam ex altero conetur implere quod negatur in altero; Ita etiam ſæpè carnalis cupiditas à concumbendi voluptate cohibita maioribus viribus in pecuniæ ſe porrigit appetitum, & illinc auerſa, huc ſe impetu ardentiore conuertit.* quod ſi claudicare etiam ad auaritiam videantur fingunt, & propter eam vnum oculum aperiunt ad ambitionem & faſtum (ſubdit autem idem Bleſ.) *Hæc eſt oculus omnium curialium ſicut Zachar. dicit. Hæc eſt oculus eorum in vniuerſa terra, non dexter oculus ſed ſiniſter. Omnes enim qui militant in caſtris ambitionis capti ſunt à Naas Ammonite, dexteroſque oculos amiſerunt: perſpicaces enim ſunt in acquiſitione temporalium, iacturam vero vitæ quæ præterit, & imminentia mortis æternæ ſupplicia non attendunt, cæcutientes autem ſunt ad bonum, ſed perſpicaces in malum. Sapientes ſunt dicit Propheta, vt faciant mala, bona autem facere neſciunt: ipſi autem tanquam lapides diſperſi ſunt in capite omnium platearum* (vagando) *rerum temporalium acquiſitioni impendunt, quicquid ſciunt, quicquid loquuntur, quicquid faciunt.*

Baruc. c. 3.

De bono vidui. c. 21.

Sup. loc. cit.

§. VI.

His ne ergo negotiatoribus vis Vindiciane Monaſteria impleri? ferit te Columba ſimplex, cuius patrocinium fictè ſuſcipis, qui magis ſimplices, quam huius ſæculi ſapientia imbutos laudat, cum ipſa diuina ſapientia ad religionem inuitat, & cum ſimplicibus ſermocinatio eius. Multiplicia & maiora ſcandala, ex electione talium in religione oriuntur, quam ex alijs peccatis, ex infirmitate naturæ fragilis, nam in his, in derelictione ſæculi, Monachum ſæculares agnoſcerent, ſed peccatorem, in negotiationibus autem, vt ſæcularem agnoſcerent, & dicerent, *& tu vulneratus es ſicut & nos.* Hinc maiores murmurationes contra hos, quam contra cæteros in alio peccati genere, à ſæcularibus paſſim audiuntur. Quod & Petrus Damianus obſeruans ſcripſit. *Sed cum laici contemplantur eos, qui nuper cuncta quæ mundi ſunt, cum magno feruore contempſerant, nunc ad ſæcularium negociorum turbinem, inhianter redigi, & in eiſdem quam euaſerant cœnoſa volutabri fæce verſari, ſtupor mirantibus oritur, ſuſpirium ab imis viſceribus trahitur, & in eorum mentibus deſperatio generatur. In ſemetipſum nãque vnuſquiſque huiuſmodi querelam deponit, dicens va, va, vbi ego propriæ ſalutis ſpem poſui? Cur autem capitis mei periculo ad Ordinem illum tranſire decreui? Paulò minus breui puncto corpus ſimul & animã perdidi. Pone me in ignem apertis oculis propriæ volun-*

Apologet. de contem. ſæcu. c. 10.

voluntate conieci. Quis enim illo feruentior aliquando Monaſterium petijt? quis vt videbatur animoſiori conſtantia ad Chriſti militiam properauit? Nunc autem omnium, quæ promiſit oblitus in terrenis ſe negotijs iugiter verſat, ſæculum tractat, ſæculum ſpirat: & quem mihi mortificationis habitus diſsimilem reddit, mecum mundo non diſsimiliter viuit. Planè vt perſpicuum eſt, mutare corpus exteriorem ſpeciem potuit, ſed mens in eo, qui fuerat ſtatu malè fixa permanſit. Quod mihi conuerſionis eius incentores accuſare? in rebus ſiquidem bellicis ſolummodo commilitionem perdidi ſed in reliquis terrenis actibus ſocium non amiſi. Mecum certè forenſes lites agitat(quod noſtrum propoſitum tangit)*mecum in Tribunalibus iudicium perorare non ceſſat, mecum importunus atria principum penetrat, mecum ſimul eorum auribus conſilia terrenæ profunditatis inſtillat. Sed qua temeritate ſocium nuncupare præſumo, quem iam non conſuetudinaliter ſocium, ſed in cunctis tanquam pediſſequa, vix præambulum ſequor? Sanè tantam à populo gloriam de ſua conuerſione lucratur, vt ſuperuenienti omnes aſſurgant, quicquid attulerit, velut Prophetiæ oraculum credant & deuotionis illi obſequium, reuerenter exhibeant. Sed videlicet, quantum ad carnem, nequaquam infructuoſa illius creditur fuiſſe conuerſio; quia qui ſæcularem veſtem non cum mente depoſuit, ſæcularem pompam callidus permutator plenius acquiſiuit, has itaque atque huiuſmodi murmurationes, dum detractores effundunt, quantis ſit occaſio pereundi in ſæculo peruagatio Monachorum, quis enumerare ſufficiat? facilius enim in ſæculari habitu etiam perire deliberant, quam perditorum exempla ſequendo, vtrumque, vt aiunt, ſæculum perdere.*] Vel ſaltem ex vno Petro diſce tuam poſitionem corrigere Vindiciane, qui aliorum cenſor eſſe gloriaris, & ſcias multò plures eſſe ſæcularium qui ſcandalizantur, & in deſperationem adducuntur, ſi tribunalia, curias, aulas, religioſis inutilibus, & negotiatoribus, quam ſi popinas vel Gynæcea, illis oppleta intuerentur. Si hæc Vindicianum non conuincunt, id ſolum euincat, quod etiam Chriſtiani à Gentilibus iniuriarum loco poſtularentur, quod *infructuoſi eſſent, in negotijs* referente Tertull. de præſ. ca. 42. cum hæc eſſet Chriſtianorum gloria illicitis Gentilium negotijs, & conuerſationibus renunciaſſe.

CAPITIS XIII.

ANIMADVERSIO.

Vbi falſa querela Vindiciani in Turturem expenditur, quod Turtur Societati impoſuerit, ſe alijs ordinibus praeponere.

SVMMA CAP.

Querela calumnioſa Turturi affigitur, quod Cardinalem ſugillarit, & eius matrem impetiuerit, tanquam ab ipſo cæteris Ordinibus prælatam, ob quod de ſuperbia à Turture taxatam fingit; eidemq; tanquam morboſæ remedia eratiua, quæ tamen præſentatiua, præparata, nec enim commendationem Cardinalis de Societate reſpuit, admonente Turture, vt accipiatur cum cæteris, non odioſa comparatione præ cæteris. Nec ſuperbia denotata Societas ob eius priuilegia, quum cæteris etiam Ordinibus ſint communia. Ipſe potius Anonymus reprehendendus, qui ſpiritum Marci Antonij de Dominis hauſit, eadem attentando. Similiter nec de ſuperbia redarguta, quod alias religiones reformare voluerit, ſed ipſe Anonymus, qui dum ſpiritum humilitatis Societatis exaltare voluit, cæteros Ordines, ob dignitates, titulos, Infulas, magiſteria, vt inflatos flagellat.

§. I.

VIND. De duobus erroribus hoc capitulo taxat Grauinam, primo *quod exprobrarit Cardinali, ob paucorum defectus, omnes condemnaſſe: ſecundo matrem impetendo Cardinalis, quod ab ipſo cæteris ordinibus ſit prælata, ipſaque ſuper cæteros regulares ſe efferat, & dato,*

Digitized by Google

ait idem, *quod Bellarminus errauerit, ſuum ordinem extollendo, non debebat tabe eadem ſui laudatoris, totus ordo denotari.* Relicto primo membro ſecundum aggreditur Vindicianus, ex 1. p. Turtur. cap. 1. & ſequ. c. 6. & 16. ait enim *Grauinam opus ſuum deſcripſiſſe; Ne aliqui ex plangentibus vana gloria tentatione pulſentur ad efferendum ſe ſuper alios ordines &c. Poſſe in oculis Dei multò plures eſſe filios eius, qua vocatur ſterilis, & deſerta, quam eius, qua vt fœcunda celebratur, & ex Monachorum multitudine plurimos ſalutem perdituros deplorat.* hæc Grauina. Quid ad hæc Vindicianus? *Grauina igitur veluti pertentatis arterijs, aliquem in Societate elationis æſtum deprehendit, alioquin friuola fuiſſet ad medicinas, & catapotia adhortatio. Cum Materfamilias decumbente filio ſandapilam & omnem Libitinæ apparatum comportat, dicetur meritò de filij vita deſperaſſe, & Grauinam oportuit malè Societati meruiſſe, quando iam anxiè pro retinenda eius humilitate laborauit.*

TVRT. *Ser. 25. in Cant.* Hoc (Vindiciane) Medici officiũ Paſtoribus, & Doctoribus competit, qui (vt dicit Barnard. *ſi languentium murmur querula vocis indicio deprehendant, & ſi in ipſos vſque ad conuicia, & contumelias prorumpentes, medicos ſe, & dominos agnoſcentes, parant confeſtim aduerſus phraneſim animæ nõ vindictam, ſed medicinam*: vnde idem Bernardus ibidem aduertit, quod quando æmulis, laceſſentibus, ſponſa reſpondere coacta eſt: *Nigra ſum, ſed formoſa*; patet (ait Bernardus) *quod detraherent, ei nigredinem improperantes*, ſubdens: *ſed aduerte ſponſæ patientiam, ac benignitatem, non modo non reddidit maledictum pro maledicto, ſed inſuper filias Hieruſalem vocans, quæ magis pro ſua nequitia, filiæ Babylonis, vel filiæ Belial, aut ſi quid aliud nomen improperij occurriſſet, appellari meruerant, & [vt dicit inferius] filias Hieruſalem dicit eas ipſas, quas maleuolas ſuſtinet, atque maledicas, videlicet, vt in blando ſermone deliniat murmurantes, commotionem ſedet, ſanet liuorem, ſcriptum eſt enim: lingua pacifica cõpeſcit lites.* Nõ diſſimilis caſus, niger cœtus vniuerſorum religioſorũ ex corruptione deſcriptus eſt, nigredinem acceptauit Turtur, cum formoſitate coniunctam, ſicut fecit, & ſponſa: nam, & nigri quidam lapilli in ornamentis placent, & nigri capilli candidis vultibus etiam decorem augent, & gratiam &c. & ſine numero ſunt, quæ in ſuperficie reperies decoloria, in compoſitione verò decora: tali fortaſſis modo poteſt ſponſa cum pulchritudine vtique, compoſitionis næuo non carere nigredinis, ſed ſanè in loco peregrinationis ſuæ &c. nam ſi nunc diceret, quia nigredinem non haberet, ſe ipſam ſeduceret, & veritas in ea non eſſet. Nigredine verò in ordinibus acceptata propter aliquos imperfectos, nullo modo in obijcientem nigredinem Turtur acuit linguam, ſolum præmonuit, dum è regione ſuper nigredinem Societas efferebatur, ne inter tot præconia aliqua aura vanitatis ex huiuſmodi flatibus, velut arundo vento agitaretur aliqua anima puſilla, non vindictam parauit, ſed medicinam. Sed diſtinguere debebat Vindicianus inter medicinam curatiuam & præſeruatiuam. Vnde Chryſ. ait, quod ne dum ſcriptorum, & Doctorum, ſed *ipſius ſcripturæ hic mos eſt, ſi quando parat accuſare quempiam, non modo peccatum illius narrare, verum etiam docere nos, quæ fuerit peccati cauſa, id autem eo facit, vt qui ſani ſunt, eos reddat tutiores cautioreſque, ne in eadem incidant mala. Similiter eſt medici ad ægrotantes ingreſſus antequam curent morbum; inquirunt veſtigantque vnde morbus ſit inflictus vt ab origine coerceant malum, propter quod, qui manente radice, ramos tantum execat, nihil aliud quam inanem ſumit operam.* Miror cur Vindicianus medicus in Galeni ſchola verſatus curatiua ab antitodis præſeruatiuis, non diſcreuerit, ſed ſicut præcepta medi- *Chryſ. hõ. 1. de verbis Eſai.*

Digitized by Google

medicinæ neſciuit, & ſuæ artis propria, ſic malè contra artes conſequentiam intulit dicens. *Grauina admonuit Societatem, ne vanæ gloriæ tentationi cedat, ergo impetita eſt à Grauina: & velut pertentatis arterijs in Societate elationis æſtum deprehendit, alioquin (quæ eſt conſequentiæ probatio) friuola fuiſſet ad Medicinas, & catapotia adhortatio.* Quis enim non negaret conſequentiam? nam poteſt medicus pulſum obſeruare, nec æſtum deprehendere, antitoda, ne veniat, præparare. Nec funus ſepulchri Societatis emit Grauina, velut (vt exemplificat) ſandapilam, & omnem Libitinæ apparatum, cui mater ægrotante filio, tanquam iam deſperato præparando, ſed potius ne in ſepulchrum corruerent, diuertendo, vel ipſum pedem ſuperbiæ arcendo, vt dicebat Dauid: *non mihi veniat pes ſuperbiæ & manus peccatoris non comprehendat me:* quos cum comprehendit, cadere in puteum interitus, ſacra Scriptura mox commemorat: *ibi ceciderunt, qui operantur iniquitatem:* nulla præceſſit in Angelo febris, vt aliquid funeſtum, & quamuis eſſet veſtitus decore, vt omnis lapis precioſus, ipſius eſſet operimentum, quia præſeruatiua non attendit, illud intumeſcendo audiuit, *& eieci te de monte ſancto meo.*

Pſal. 35.

P. 1. c. 7

Eodem modo proceſſit Grauina ad præſeruatiua præparanda cum dixit: *Cautus eſto, & vigilans ad rimulas omnes præcludendas ne aqua te mergant in profundum: ante languorem adhibe medicinam: illudque argumentum velut dilemma confecit, vt ſi cognoſcantur in aliquo ſodali defectus, ad humilem confeſſionem properaretur, ſin autem imperfectum aliquem à priorum ſanctorum veſtigijs declinare compertum fuerit, virgulam cenſoriam aduerſus alios, cum de elatione Societas tentaretur ex laude, ne aſſumeret, & animaduerſionem temperaret.*

VIND. Nihil aliud ad hæc Vindicianus, niſi quod *Grauinam irridet, cum Hieremiæ ollam ſuccenſam vidiſſe, virgam vigilantem, & rimas ad hauriendam ſuperbiæ ſalſuginem, in Societate apertas vidiſſe.*

TVRT. Duo tantum ſymbola vidit Hieremias, mi Vindiciane, ollam ſuccenſam, & Virgam vigilantem; per virgam vigilantem Hieronym. diſciplinam intelligit, vt percutiat, & corripiat delinquentes; & per ollam ſuccenſam, ex Gregor. intelligitur, ait, *cor humanum ſæcularium curarum ardoribus, deſideriorumque anxietatibus feruens, quod à facie Aquilonis ſuccenditur, id eſt, diaboli ſuggeſtionibus inflammatur.* & hæc virga dum adhibetur in exercitio actuales culpas emendat, dum oſtenditur, ad præſeruationem ordinatur, & in omni euentu verificatur, quod ſcriptũ eſt: *virga tua, & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt* (vt exponit Hieron. dicẽs) *pulchè poſuit, conſolata ſunt, ad hoc enim Dominus corripit, vt emendet.* Rimas quoque ſi deprehenderit Societas in ſua naui, in aliquorum defectibus, candidè, & ſyncere Grauina obturandas admonuit, ne periclitetur, quod ante ipſum Gregor. idem cautelæ, & trepidationis argumentum tractans ſic ſcripſit. *Sed ſancti viri cum de quibuſdam ſe vitiis ereptos hilareſcunt, magno ſe metu etiam in ipſa exultatione concutiunt, quia & ſi, iam de cuiuslibet procella tempeſtatis erepti ſunt, eſſe tamen ſe adhuc in incerti maris dubijs fluctibus ſciunt, & ſic ſpe exultant, vt pauore trepident, & ſic pauore trepidant, vt ſpei fiducia exultent: vnde, & per eundem Pſalmiſtam dicitur: ſeruite Domino in timore & exultate ei cum tremore. At contra qui de ſpecie ſanctitatis intumeſcunt, cum vnum quodlibet vitium ſuperant, mox mentem in ſuperbiam erigunt, & quaſi de vita ſuæ perfectione glorIantur: & pro eo quod fortaſſe ſemel à periculo tempeſtatis erepti ſunt, iam quia in mari nauigant, obliuiſcuntur: Magnos ſe in omnibus exiſtimant, & viciſſe antiquum hoſtem fundi-*

18. mor. c. 12.

5. mor. c. 17

funditus putant, infra ſe CVNCTOS *reſpiciunt, quia ſe per ſapientiam tranſcendere omnes arbitrantur.* Ergo dum de cautione, & trepidatione Societatem admonuit, inter eos illam locauit, de quibus dictum: *ſeruite Domino in timore:*, & multò magis, vt dicis & probas ex intimis Societatis cognitoribus, *dum frequenti conſcientiæ examinatione deprehendunt rimas, ſupercilium Phariſaicum vitantes, exceſſus quotidianos, & peccata, quæ plangat, meritò ſentiens, cum Ambroſio, quem allegas, in vtroque errorem eſſe, qui iuſtum iudicet iniuſtum, & vice verſa, vt vterque* (per extrema vagans) *ſit execrabilis apud Deum.*

§. II.

VIND. Producis deinde cautionis Grauinianæ ſeriem à ſpiritu ſuperbiæ ex 1. p. cap. 7. ex eiectione intimorum cubiculariorum ob elationem, eiectione tabernaculi, & templi repulſione, Nazaræorum denigratione: & quod pacem turbat, ſvnum ordinem alteri præferre: laborantem albugine, & trabem in oculo habentem, lippitudinem vel feſtucas inſpicere, indecorum. Quid inde? *Hæc omnia, inquis, ſcite, & ex Aſcetica arte promuntur, ſed cui obſecro, niſi Societatis alumnis ingeruntur? & cur niſi quia Cardinalis Bellarm. Societatem à Columbinis perfectionibus prædicauit, nulla defectuum mentione facta? quaſi vero laudatio, ſine adiuncta reprehenſione, neceſſariò ſpiritũ inflaret, & odioſas gigneret comparationes, neque diſcipuli adhuc Salamandræ erant, vt ignes illæſi verare poſſent, quãdo Dominus illos à conſtantia, dilectione, fide, & alijs virtutibus in vltima cœna commendauit: attamen nullum illic defectum illis exprobrauit: Mira de ſuo ordine Grauina prædicat, vt alias vidimus; poſt alia etiam ab Alex. Papa prolixè, graphiceque collaudatum fuiſſe, eiuſdemque laudem conſtitutionum Prædicatorum prologo inſertam eſſe. Quæſo bone vir. Potuit S. Petri Sedes, potuiſti ipſemet præclariſſimo Ordini tuo coronas, torques, & armillas imponere ſine ſuperbiæ metu & æmulationis periculo, & non potuit Cardinalis Societati aliquas de columbino habitu plumulas offerre, ſine fœda criminũ appendice,*

TVRT. Si hæc conformiter ad Aſceticam artem deprompta ſunt, cur Grauinam inſimulas calamum ſtrinxiſſe, quod Cardinalis Societatem à columbinis perfectionibus, nulla facta defectuum mentione prædicarit? doluit Grauina, quod exiſtente neceſſitate, & præ alijs laudata ſit, aliorum Ordinum recenſitis defectibus. Non opus erat ex ſe laudabilem Societatem, tanto apparatu ſine neceſſitate celebrare. Cuidam apud Lyſandrum iactanti, quod ipſum laudibus eueheret, & aduerſus obtrectatores tueretur. *Duo*, inquit, *mihi ſunt boues ruri, iacentibus ambobus, tamen certò noui vter ſit ignauus, vter ad laborẽ ſtrenuus;* innuere volens, veram virtutem nõ egere laudibus humanis, quum ſecum ipſa ſuum deferat decus, & laudem. Cæterum eos, qui nihil gerunt præclari, præconibus opus habere. Ergo à perfectionibus columbinis laudari ſuperfluum, cum re ipſa, magis eas oſtẽderit factis, quàm quod Bellarminiano calamo deſcribi poterant. Sed laudata, cum aliorum reprehenſione ſublimior apparere non debuit, nec nigros colores aliorum Ordinum ſupponere, vt candor, & pulchritudo Societatis ſuper cæteros emineret: nam ſicut dicit Bernardus; *ſicut turpe eſt ei, qui ſe ſupra cæteros iactat, ſi non plus cæteris aliquid agat, per quod vltra cæteros appareat;* ita non ſatis iactabundis aliquem extollere ſupra cæteros, qui ſupprimuntur, niſi peculiarius ſupra cæteros aliquid effeciſſe, quam cæteros, demonſtretur; alioquin ſicuti iactantis ſe, & quæ ſingulariter, & inaniter agit (vt idem dicit Bernard.) *apud ſimpliciores eius opinio excreſcit, qui profectò opera probant, quæ cernunt, ſed vnde prodeunt, non diſcernunt, & dum miſerum beatificant,* in

1. li. Apo.

De grad. humil. in 5. gra.

in

in errorem inducunt; ſic exceſſus laudis ſupra cæteros, ſimplices mouere poterit, ſapientes non poterit; importunè tamen laudatos lædere poterit, ex occaſione huiuſmodi laudum intumeſcentes (quibus propterea Grauina antitoda præparauit) & cæteros ex odioſa comparatione, recenſitis prius eorum defectibus, non leuiter contriſtare.

Tu verò aquam ſiſtere fluminis putas, dicendo quod vnius laudatio præ cæteris ſine adiuncta reprehenſione, nec elationis, nec offenſionis materiam ſubminiſtret, & vafrè imponis Grauinæ, *quod laudatio ſine adiuncta reprehenſione, neceſſariò ſpiritum inflet, & odioſas gignat comparationes.* Nam quantum ad elationem, non neceſſario, 23. mor. c. 5. ſed ſæpè vt Gregor. loquitur *laus benè agentis auribus inſolenter admota, dum foris ſermonibus perſtrepit, intus quandam menti tacitam elationis tempeſtatem gignit, fitq; vt hoc quod animus de humanis fauoribus gaudet, non facilè exterius oſtendat, ſed tamen corruptionis vim, non tenuiter interius ſentiat*, & ibidem idem S. docet, quod ſi vir perfectus, *iam valenti robore, iam ad alta ſe ſubleuat, valdè formidandum eſt, ne hunc admota laudis ventus grauior radicitus euellat.* Odij ſeminarium fuit laus illa adoleſcentularum, quæ Sauli dederũt mille, & Dauid decem millia, *etiam ſi ſuper* Hom. 45. ad pop. Antioch. *Solem* (ex verbis Chryſoſt.) *triumphis, & Dei beneuolentia coruſcaret.* Quid autem eſt, quod dicta tua corroboras Vindiciane, Cap. 14. & ſeq. *quod in Ioan. in vltima cœna, à conſtantia, fide, dilectione, à virtutibus alijs fuerint diſcipuli cõmendati, & nullatenus vllus defectus, ſit eis exprobratus?* Contradicis Euangelio: in cœna enim facta eſt contentio inter eos, quis videretur eſſe maior, & ad humilitatem ſunt prouocati: Petri plus quam par erat religio in pedum lotione refutata, obedientiæ repagulis conſtricta, eiuſdem infirmitas detecta, quæ pro fortitudine venditabatur, dum dicebat, *animam meam pro te ponam*, & Ieſus: *animam tuam pro me pones?* tarditas cognitionis reprehenſa: *tanto tempore vobiſcum ſum, & non cognouiſtis me &c.* Ioan. c. 13. Et c. 14.

Quod vero ſui Ordinis elogia protulerit Grauina in vitium, vt dicitur vitio coarctatus eſt alieno. Coactus eſt Paulus etiam in ijs, quæ ad carnem attinent gloriari, vnde dicebat. *quoniam multi gloriantur ſecundum carnem, & ego gloriabor.* quid eſt 2. Cor. 11. ſecundum carnem, ait Chryſ. *ab externis, à nobilitate, à diuitijs, à ſapientia, à progenitoribus &c.* & propterea in inſipientia loqui ſe præmiſit, non ſecundum Deum, id eſt, ex hypotheſi ſuppoſita, quod pſeudo-Apoſtoli commendabant ſemetipſos, quaſi diceret Apoſtolus. *Ne putetis, quod quaſi virtutem hac ponam, ſed quoniam illi gloriantur, cogor & ego hinc comparationem facere, quod ſcilicet, & alibi facit dicens: ſi quis videtur confidere in carne, ego magis, & illic propter eos, qui confidunt in hoc. Quemadmodum enim ſi quis clari generis Philoſophicam vitam eligens, viderit ſublime ſentientes alios de generoſitate ſua, volens etiam illorum faſtum tollere, nonne cogitur propriam claritatem dicere, non glorioſos, ſed alios humiles reddens? Hoc ſane, & Paulus fecit.* Et Chryſ. ib. Paulum imitatus Grauina, qui cum peſſundatum videret inter cæteros ſuum quoque Ordinem, vbi præ cæteris Societatem extolli, cum aliorum depreſſione cerneret, & cum eis nominatim ſuam familiam, etiam in externis bonis, torquibus, armillis, exornauit. Vnde ſanctis licere, nedum in bonis ſpiritualibus, ſed etiam temporalibus, ſe ipſos, & ſua commendare, vel dũ opprimuntur, ne animo deſpondeant, in tribulationibus, & propter vtilitatem aliorum ſpiritualem, non ſemel Angelicus inculcauit, quem ſi Vindicianus legere voluiſſet, iam pridem à puerilibus nænijs ſuã mentem extricaſſet. Vere Vindiciane mi, *venter tuus quaſi muſtum abſque ſpiraculo, quod* Iob c. 32.

Cc *nouas*

Digitized by Google

nouas lagunculas dirumpit. quorum vtrumq; neceſſe erat, vel loqui, aut rumpi. Plenus enim eras ſermonibus,& coarctabaris ſpiritu vteri tui, & te continere non valens, quicquid ſentiebas effudiſti,vt qualis eſſes innoteſceres,volarentq; ſententiæ, & verba ampulloſa reſonarent.

§.III.

VIND. Quæ verò etiam ad carpendum effundis,examinanda ſunt. *Grouina(ais) iubet,vt preces pro ſe ac ſuis alijs ordinibus poſtulet,pro cõſeruatione feruoris primi ſui inſtituti, vel remiſſũ in aliquibus reſuſcitare. neue ſuos mediatores, & aduocatos,ne ex communi culpa exleges videantur,conſtituat:memorem profecto Grauina monuit, neque huius rei clariorem teſtem requiro, quam ipſum Grauinam, qui pro varietate ingenij ſui crebro Societatem ab elationis ſuſpicione* Li.8.Apo. *abſoluit.*& multa loca affers ex p.1. c.3. c.6. c.16.in quibus humilitatem,& modeſtiam Societatis extollit, & ab elatione demonſtrat alienam.

TVRT. Vere Vindiciano dici poteſt,quod olim ab Herode Sophiſta, Protheo Cynico ſine fine ipſum conuicijs laceſſenti,dictũ eſt. *Cõſcendimus*,inquit, *ambo, tu quidem malè loquens; Ego male audiens*, ſignificare volens immedicabile malum eſſe cui ille tamdiu aſſueuerat, & ſe moderatius ferre,quod iã nouum non eſſet. Nulla eſt contradictio Grauinæ(quem de varietate, & inſtabilitate notaſti) vt aliorum preces pro conſeruatione Societatis, & intentione feruoris in aliquibus remiſſo,exquireret,hæc enim Ex S.Tho. 2.2.q.161. art.6. ad humilitatis gradus pertinent : in 6. enim gradu humilitatis eſt,credere,& pronunciare ſe omnibus viliorem, & in 7. ad omnia indignum,& inutilem reputare,inde illa vox,*ſequor,ſi quomodo comprehendam*: 1.Cor 9. *Ego autem puto me non comprehendiſſe.* Humi- Apoc.3. lis Apoſtoli vox erat, ſuperba illius, qui dicebat *diues ſum, & nullius egeo*, vnde ex cognitione propriæ infirmitatis, remiſſionis in feruore,oritur,vt ad aliorum preces implorandas, quãuis ſit quis ſanctus, & perfectus,moueatur. Exemplis plena ſunt omnia. Vbi vero ex hoc Societas offenſa nõ eſt,quia ipſe impetitus fuerit Vindicianus, hanc admonitionem , iaculum vel ſagittã infixam ſuo fœmori exiſtimauit, eamdem mordens. & vere ex impatientia admonitionis,carrecto, vel ſcirpo comparari poteſt,qui ob acutos angulos carpi non poteſt,quia ait Greg. *in laude poſitus Hypocrita,* 8.mor. c.34. *nec hunc quiſque corripere audet, aſperitate ſua protinus vitam corripientis ſecat. Sanctus nunquam eſſe non appetit,ſed vocari: & cum fortaſſe corripitur,quaſi in opinionis gloria detruncatur. Deprehenſum ſe in prauitate iraſcitur, loqui ſibi redarguẽtem prohibet, quia velut in occulto vulnere tactus dolet. Qualis imperitis innotuit,talis vult ab omnibus exiſtimari,& paratior eſt mori, quam corripi. Redargutione deterior redditur, quia quaſi diræ percuſſionis æſtimat iaculum puritatis verbum.vnde exaſperatus protinus in contumelias ſurgit, & quæ mala exaggeret, contra vitam correctoris, inquirit. Demonſtrare longè incomparabiliter reum reprehenſorem ſuum deſiderat,vt innocentem ſe non ſuis actibus,ſed alienis criminibus oſtendat &c.* quod ad vnguem in toto hoc opere à Vindiciano præſtitum eſt.

Fruſtratoria autem verba ſunt, quæ ſu- VIND. peraddis dum dicis:quod *dum Grauina germanè,& ſerio vt religioſum decebat de Societate Ieſu ſenſit,& ſcripſit. planè ſuperſedere potuit elationis,& ſchiſmatis Corinthij metu (quæ nunquam oritura erant) vt & omni labore dehortandi à cenſoria virgula, lachrymarum, & precum neglectu, qui enim calcar ita iumento ſponte currenti adhibet,celerius in præcipitia vrget.*

Ex tua confeſſione habet Grauina, TVRT. quod vt decebat, germane & ſerio de Societate ſcripſit, & ſenſit, & gaudet de tuo teſtimonio (niſi ironicè loquaris) vt ſuam innocentiam demonſtret,quam hucuſque tui

tui oblitus impetiſti. Exceſſiuum tamen timorem, & nimiam ſolicitationem cohibendam (in his quæ enumeraſti) ſolum exoptaſti. At hic nimius timor, non nimius, cum vita hæc varijs tentationum periculis expoſita ſit. vnde rationabiliter monuit, ne deſides ſimus atque ſocordes, & ne vnquam obdormiamus in morte & locum diabolo demus, timoris ſtimulo opus ſit, ne pereamus de via iuſta: & tunc (de religioſis ait Petrus Damianus) *cum in agro Eccleſiæ quaſi Dominici boues aramus, aculeo pungimur &c. dum diuini terroris aculeus ſtimulat, vt ceruix noſtra iugo diuinæ legis aſtricta, in laboribus non laſſeſcat.* Quem ſtimulum ſi vis abijcere Vindiciane, illud audies, quod adhuc ſuperbienti Saulo dictum eſt: *durum eſt tibi contra ſtimulum calcitrare*, ſuperbus enim vt ferox, ex eodem Damian. *tanquam taurus aream Domini, quæ eſt Eccleſia, ſuperbiæ cornibus ventilabat, donec fidei colla ſubdens, aratrum trahere compulſus eſt.* è contra ſicut vacca laſciuiens declinat, qui diuinæ legis repagulis ſe reſtringi non patitur, nec ſtimulis vrgeri patitur ab ijs, qui ad vitam dirigunt, & à propria concupiſcentia, vel ambitione extimulatus in præceps ruit Etiam ſi ad Montem Thabor conſcendere tibi datum eſſet Vindiciane, ſuperfluum non eſſet tibi adhuc timorem elationis inculcare. Vnde Gregor. dicit quod *timoris* MAGNITVDO *electa menti aliquando poſt oſtenſionem ſuæ viſionis incutitur, quod profecto dum ſit, non ſit vt mentem ad gloriæ viſionem purificet ſed vt cuſtodiat ab elatione. & Petrus, & Iacobus, & Ioannes prius transformati Domini gloriam viderunt, deinde incuſſo eis timore ceciderunt. ne elati perderent, quod humiliter aſſumpti videre meruiſſent.* Sola Vindiciani latera adeò delicata, vt de præcipitio dubitet, ſi calcaribus, timoris religioſi vrgeantur. Recte Hieronymus. *Securius eſt perire non poſſe, quàm iuxtà periculum non periiſſe, in altero tranquillitas eſt, in altero gubernatio, ibi gaudemus, hic euadimus:* at primum dum non datur, ſed iuxta pericula iugiter verſemur, *quis* (ait Hieronymus) *quiſcumque mortalium iuxtà viperam ſecuros ſomnos capiat? quæ & ſi non percutiat, certe ſolicitat. vnde quotidie* (ait idem) *neceſſe habes, aut perire, aut vincere.*

6. Epiſt. ad Hug. Abb. & Mon.

In p. c. li. 1. Reg.

Ep. de vit. ſuſpecto contubern.

VIND. Laterem ſubinde lauas, dum Grauinam ad hæc aſſerenda, vel ſuſpicanda *motum dicis, ex ſiniſtris relationibus ſeductum, vt crederet. I. Cardinalem gentilitio næuo infectum ambitionis, plus Societati quam alijs religionibus tribuiſſe. II. Societatem affectando ſingularia ad communem cæterorum ordinum ſortem ægrè ſe demittere. III. Querelas exieſuitarum, non ab omni veritate abhorrere. IV. Societatis quoſdam alumnos aliorum regularium, vel clericorum defectus laxiori lingua carpere, & omnia paſſim reformare velle.* concludens. *Potuit Grauina, poſſunt quilibet alij ad ſimiles relationum ſcopulos alliſi, bonæ affectionis in Societatem naufragium feciſſe; vt mearum partium exiſtimauerim collectis tabulis Nauem rurſus compingere, & animos ſuſpicionum tenebris oppreſſos, Veritatis luce recreare.*

TVRT. Nihil ait Gregor. *ſimplici corde felicius, quia quo innocentiam erga alios exhibet, nihil eſt quod pati ab alijs reformidet. Habet enim quaſi arcē quamdam fortitudinis ſimplicitatem ſuam, nec ſuſpectus eſt pati, quod ſe feciſſe, non meminit.* vnde non eſt cur timeat, ex Vindiciana traductione, quod credulus, vanus, & ſuſpicioſus extimetur, cum nihil eorūm, quæ aſſignat, neque cogitauerit, tantum abeſt, vt aures illis accommodans ſiniſtris relationibus ſit ſeductus. *E contra vero* (audi mi Vindiciane, *mēs praua ſemper eſt in laboribus, quia aut molitur mala quæ inferat, aut metuit ne hæc ſibi ab alijs inferantur. Et quicquid contra proximos excogitat, à proximis formidat. Fit vndique ſuſpecta, vndique trepida, omnis qui ad memoriam venit, exquirere contraria creditur:*

L. 2. Mor. c. 21.

Greg. ibid.

Cui ergo tranquillitas ſecuritatis deeſt, huic, procul dubio terroris ſonitus ſemper in auribus eſt. Et ſapè contingit, vt illi quilibet proximus ſuus ſimpliciter loquatur, nil aduerſum cogitet. Sed cum pax ſit ille inſidias ſuſpicatur, quia qui ſemper doloſe agit, ſimpliciter erga ſe agi, non exiſtimat. Hæc ad viuum antequam naſcereris de te Magnus expreſſit Gregorius. Vnde timorem depone, quod ad falſarum relationum ſcopulos alliſa Societas bonæ affectionis naufragium faciat; nec enim faciet, nec procellas patietur, niſi quas ex adulatoria laude excitas, & ab onere nauem compingendi collectis tabulis, depoſita tua inſidioſa ſuſpicione, liberaberis.

I. Cauſa opinionis de Societatis ſuperbia immeritò à Vindiciano Turturi tribuitur.

§. I.

HVmanitate falsè dicta temperare volens Vindicianus, rem agere proſequens in varios affectus ſe transformat, qui diuerſis perſonis, & tẽpori congruunt. Hinc & ſui ſimiles tamquam Vertumnos in omnem habitum ſe vertentes omnibus aſſentantes, Polypos vocauit Antiquitas, eos colores aſſumentes, quibus ſcopuli ipſi quibus adhærent, affecti ſunt. vnde Phocylides apud Athenæum ſic quemdam eiuſdem farinæ cum Vindiciano alloquitur,

Pectore neve aliud celes, aliudque loquare.

Proq; loco variere petris vti Polypus hærens.

Scopulo igitur illi firmiſſimo inhęrens Societatis, nigrum colorem (mortificationem deſignantem) aſſumens, in eum ordinem transformatus, dicit.

VIND. *Bellarminum non feciſſe meliorem Societatem, quam in ſe ipſa ſit, ſicut, neque æmulorum inuidia deteriorem. Placuit illi, non omnia vitia Eccleſiæ, vel ordinum membra ad lachrymarum ſuarum conuiuium conuocare*, & mox alteri ſcopulo inhærens nigrum, & album, vel cinericium colorem aſſumpſiſſe videtur, ſubdens. *placuit autem Grauinæ omnium ordinum religioſos ad Turturis ſui triumphos inuitare.* & vt ambos ſibi deuinciat. *Neuter, ait, errauit, quia ſemper liberũ ſcriptoribus fuit, vndecumque velint amicos patronos ſuæ lucubrationi allegare. Affectioni ergo ſuæ Cardinalis erga Societatem indulſit, vt in ea putaret, viuorum membrorum copiam, & piè lamentandi peritiam reperiri.: Grauina affectionem ſuam in omnes ordines, & quam ſuo præpoſuit Cynoſuram, iuſtis quoque cauſis effudit. Neutrobiq; delictum, vel ſeueriſſimus veteris Romæ cenſor diſpungeret.*

TVRT. Acum, & filum ſumens rupturam conſuis. Vſque modo Grauiniani varijs locis, & argumentis velut gladijs vulneraſti, & à compage Societatis veluti diſiunctum membrum (ac ſi non eſſent vnius corporis membra illuſtria religioſi), auulſiſti, nunc tandem ſerò facti huius pœnitens, à te conſciſſa conglutinare conaris, & veluti diſertus Sutor, & Sartor vulneratas facies conſuere edoctus, vel veſtimenta reſarcire eundem impetis modum conſuendi, vt ne cicatrix vel ſciſſura appareat. Vtinam *talum deponeres*, hoc eſt, corrigeres non bene iactum: ſed video, quod oratio à factis diſcordat; peiores enim ſciſſuras meditaris, dum poſt Grauinæ probationem, eundem rurſus incuſare aggrederis perperam Cardinalem momordiſſe. Itaq; vt ſemel accipias, dicam, quod Lacheti Plato dixit. *Nequaquam iuxta ſermonem tuũ Dorica concinimus harmonia. Ego ac tu Laches* (Vindiciane), nam facta haud conſonant verbis, ſubdis enim. *Plato in Lachete.*

VIND. *Proinde de Societate Cardinalis candidè ſcripſit quod ſenſit, qui autem vnum laudat, alios non vituperat.* Quod probas exemplo *Tecuitis 2. Reg. 14. quæ neminem dum peroraret, laudauit præter Abſalonem & Regem. Hieronymus.*

Digitized by Google

mus multa opera ſcribit pijs fœminis, non ſine earumdem encomijs, vnde non dicendus eſt inſigniores viros ſpreuiſſe. Idem præſtitit Bernardus, non abſque elogijs ſcribens ſuis fratribus, alijs Religioſis, Pontifici Eugenio, abſque reprehenſione, quod præpoſuerit ſuam Claramuallem omnibus Ordinibus, vel quod ſoli Clareuallenſes oſculis ſponſi, & alijs delitijs digni iudicati ſunt à ſuo parente &c. liquidum eſſe oculum oportet, qui ſcriptoribus libertatem putei ſui quocunq; velint deriuandi ſuccenſeant.

TVRT. Sed mi Vindiciane, nec præcepta Ethica percalles: nam ad modeſtiam pertinet, & probam educationem, ſic laudes temperare, vt nulla in ſermone comparatio, vel ſuperlatio vnius perſonæ cuiuslibet ſtatus appareat; quia ex Chryſoſtomo, vel quicunque ſit auctor, *ex comparatione peioris oritur laus melioris.* & è contra ex ſublimatione melioris, cæteri deteriores monſtrātur. Talis erat illa comparatio. *Non ſum ſicut cæteri hominum.* & paſſim pro inurbanitate habetur, exiſtentibus multis mulieribus in aula nuptiali, vel ſcholaribus in domo, vel inter mulieres, hanc, vel illam laudare, vt pulchriorem; inter milites hunc fortiorem, inter ſcholares iſtum ſapientiorem, cum ſit odioſa iſta comparatio, faſtidium, & contemptum cæterorum pariens, & perturbationem. vnde decorum ſermonis tradens Ambroſ. ait quod *diſceptatio ſit ſine ira, ſuauitas ſine amaritudine, monitio ſine aſperitate, hortatio ſine offenſione,* & poſtea *in ſermone formulam eam tenere conuenit, ne aut ira excitetur, aut odium, aut cupiditatis noſtræ aut ignauiæ aliqua exprimamus indicia.* Si ea quæ ſunt allata in exemplis attendas Vindiciane, nullam comparatiuam, ſed abſolutam abſque reſpectu ad alios laudē continent, vnde verum eſt, quod qui hoc modo laudat, non eſt conſequens quod alios vituperet, ſed tunc, cum antitheſes efformantur, plangentium deploratorum,

Hom. de Adam & Eua.

Luc. c. 18.

Amb. 1. off. c. 22.

interceſſorum pro relaxatis, & relaxatorū etiam nominatione in particulari, *Benedicti, Dominici, Franciſci,* neſcio, an maior oppoſitio reperiri poſſit, vt comparatiuū, & ſuperlatiuum ſuper id, quod deterius, per id quod melius eſt efformetur, nō ſine audientium ſtomacho, & eorum, qui ſic in facie laudantur diſplicentia, nam vt dicit Chryſoſt. qui *gaudet lætatur in facie: vir autem ſapiens, quando laudatur, in facie, flagellatur in corde.*

In cap. 10. Matt. ho. 26.

§. II.

VIND. Falſo quoque ſcribis, *cum ad fontem lachrymarum peruenit Cardinalis, quod nullo modo Societatem à reliquis Ordinibus ſecreuit, cum omnino iſtis verbis incluſerit, videlicet: etiam omnium aliorum ſanctorum, qui religioſos ordines inſtituerunt filij, & nepotes: neque recentes ab antiquioribus ſeparauit, neque diſcuſsit; An & quot in recentibus mortua membra latitarent, neque an hic vel alius ordo pluribus eiuſmodi cadaueribus ſcateret, ſed abſque diſcrimine quicunq; ordo multitudine deformatorum laboraret; plangendus Bellarmino videbatur; ſalua nihilominus dignitate, ac laude ſanarum partium. Quicquid in contrarium alij Grauinæ auribus inſpirarunt, vanitates, & inſanias falſas narrauerunt, quas reſpicere, non oportebat.*

TVRT. Oportet certè Vindiciane *determinare foſſam* (ex Prouerbio Tertullianico) hoc eſt, certum differendi ſpacium, vltra quod egredi nō valeas. Dicis incluſum ordinem Cardinalis in deploratione ſua; quia de omnibus ordinib. indifferēter locutus eſt c. 6. lib. 2. ſub illis clauſulis, *& omniū aliorū SS. qui religioſos ordines inſtituerūt,* vbi & nouos, cum veteribus adiunxit, certe hoc eſt (ex altero Prouerbio) *multū de aſino pingere,* quod quadrat in eos, qui aliter repræſentant, quā res ſe habeat, vel mendacia mendacijs adſtruunt. totum Bellarminianum diſcurſum reperamus. ſic ergo habet loquendo de antiquis tantum ordinibus. *quæ*

2. de gem. col. c. 6.

Digitized by Google

autem SS.PP. Naz. Chryſ. Hieron. & Auguſt. de Monachis ſui temporis dixerunt, poſſumus etiam nos dicere de primordijs omnium religioſorũ. Nã & SS. Benedicti, Dominici, Franciſci, & omniũ aliorum Sanctorum, qui religioſos Ordines inſtituerunt Filij, & Nepotes per multos annos, ita ſancte, pie, perfecteque vixerunt, vt vel omnes, vel maxima eorum pars inſigni ſanctitate floruerint: Poſtea tamen multiplicari cœperunt Regulares ſine numero &c inde nata ſunt ſcandala grauia & multiplicia omnibus nota, quæ materiam vberem præbent columbæ gemendi, & plangendi relaxationem, ne dicam corruptionem Ordinum religioſorum. Hæc Bellarminiana verba. Siſte Vindiciane, & vide quomodo apertiſſimè, ac ſatiatiſſimè tam inſignis Doctor, tuo quoque ore laudatus apertè falſus eſt Sanctorum elogia de Monachis ſuorum temporum, ad primordia omnium religioſorum extenſa, qui poſt ea tempora claruerunt, vnde ſubdit, & nominatim. *Nam SS. Benedicti, Dominici, & Franciſci* quę verba, ſententiam truncando, omiſiſti, & ſolum, quæ ſequuntur pauca verbula retuliſti, *& omnium aliorum SS. qui religioſos Ordinos inſtituerunt, filij, & nepotes, per multos annos ita ſancte, pie, perfecteq; vixerunt.* vbi nouos vnquam, cum veteribus Ordinibus coniunxit? nam de primis, & medijs locutus eſt apertiſſimè, & per multos annos (quod eſt vetuſtatis indicium) piè, ſancteque vixiſſe impudentiſſimum præbes patrocinium, dum eius, cui patrocinaris, fingis callidè ſenſus, & verba inuertis. & ſi ex antecedentibus te conuinci non pateris, ex aduerſatiua ediſcas pro illis ſupponere Ordinibus, de quibus ante mentio facta fuit; hi autem enarrantur, ergo qui quondam floruere, per multos annos de mente Bellarmini, hi poſtea procedente tempore relaxati ſunt, vnde orta ſunt ſcandala grauia &c. ſed qui floruerunt per multos annos, & præcedente tempore laxati deſcribuntur, veteres Ordines ſunt, & in ſpecie Benedicti, Dominici, & Franciſci, & aliorum omnium Ordinum, nempè veterum, talis enim ſenſus eſſe debet, vt ſit vniformis, & formalis, non ergo noui cum veteribus confuſi ſunt, vt eſſent obiectum columbinæ deplorationis. Quod ſi nouorum quoque, & Societatis in ſpecie, etiam membra mortua, & cadauera deplorauit (vt fateris) & ſcandala ſimiliter deplorauit (nam omnium Ordinum indifferenter, in primordijs florentiſſimus ſtatus aſſeritur, quia filij, nepoteſque SS. per multos annos piè, ſancteque vixerunt, poſtea ex multiplicatione orta ſunt ſcandala grauia, omnibus nota.) Iam à parte Grauinæ ſtat victoria, omnium enim ipſe Ordinum fecit cauſam (nullo excepto) communem; vt in omni ſtatu mali cum bonis ſint admixti, deplorantes, & deplorati, in omni ſcandala naſcantur, vel paleæ cum tritico admixta, nullam eſſe portionem, vel maſſam puram à fermento diſcretam, ſeueriſſime admonens, ne vlla phantaſia elationis, & ſuperbiæ ſpiritus, vel fores religioſæ mentis pulſaret. Si malè locutus eſt, teſtimonium perhibe de malo, quod etiam in tuum redundat caput, qui indiſcriminatim de nouis, & veteribus Ordinibus Bellarminum locutum eſſe defendis. Si autem bene, cur illum cædis, qui ne dum de ſcandalis, ſi quæ eſſent, ſed nec de tentationibus ad ſcandala, & renouation ad feruentiſſimum primitiuæ fundationis, pateris illam erudiri? Sed video verſutiam tuam, & ſuperbam tuam confeſſionem, nam dum ſcribis indiſcriminatim planxiſſe deformatorum multitudinem, *ſalua* (ſubdis) *nihilominus dignitate, & laude ſanarum partium.* Quarum? Ordinum ne omnium, an aliquorum? ediſſere. nam vt ſcripſit Auguſtinus *multa in alios, vel ob aliud dicta in quos volunt, & ad quos volunt maledici* *De vnit. Eccl c. 4.*

ledici plerumq; conuertunt. Si omnium Ordinum, ergo dum in omnibus Ordinibus multitudo deformata deplorata eſt, ſalua dignitate ſanarum partium, in quocunque Ordine infirmæ partes, cum ſanis copulãtur, vt nullus ordo penitus relaxatus, vel corruptus dici poſſit. Si aliquorum, vel alicuius Ordinis, Non ergo à Cardinali rectè dictum eſt, omnes Ordines habere membra mortua, cum viuis latitantia, & nullum Ordinem in hoc à cæteris eſſe ſecretum. Nec dicere potes in ſolius Societatis ſanarum partium dignitate, & laude verſatum, nam paulo ante dixiſti, quod *Bellarminus non dixit ſolam Societatem eſſe viuum in Eccleſia membrum, neque nullum in ea extare mortuum.* In tuo ergo diſcurſu vbi putas impugnare Grauinam, te expugnas. Et qui extrito puluere anhelitum reaſſumens animoſius in arenam deſcendiſti, eodem in vanas auras ſparſo, & oculos tuos offundente, adeò cœcutiſti, vt ne manifeſtiſſimas contradictiones aduerteres, & in propriam quam fodiſti foueam, non à Grauina ſed aliorum ſeductionibus fabrefactam, incidiſti.

VIND. Inſero adhuc alia verba tua, & cum aliud non habeas argumentum ad te defendendum, ex commendatione Ordinis Prædicatorum per Grauinam facta, exceptionem Bellarminianam te putas defendere. ais enim. *Apoſtolum ex commendatione Theſſalonicenſium, quòd fuerint facti forma credentibus in Macedonia, & Achaia, nihil Romanis, nec alijs Eccleſijs derogaſſe. non erat enim opportunum de alijs, niſi de pietate, & zelo, quæ ſe offerebant, Apoſtolum loqui. ita* (ais) *Grauina in ſuum Ordinē valdè propenſus, quid non ſanctitatis, quid non Victoriæ, & miraculorum vbique Gentium eidem attribuit? redeant modo inſani ſuggeſtores, & occinant illi, ſic tu alios Ordines abijcis? & aliorum manipulos tuum adorare iubes? cui obiectioni ex perſona aliorum facta ſic occurrendum putas.* Poſſe reſpondere Grauinam *patrem-familias, conuiuium inſtruēs, modo his modo illis hoſpitibus pro arbitratu ſuo, ſine cuiuſque vicinorum iniuria apponere, quæ reſponſio pro Bellarmino deſeruit, eo magis* (ais) *vt ſuum Ordinem commendandi conceſſum ſit, & ſummi pretij æſtimandi, quod à S. Aegidio, S. Franciſco, & alijs ſine aliorum Religionum contemptu factum eſt. Hic autem ſenſus de ſua Religione vniuſcuiuſque, ex vi vocationis cœleſtis dimanat, illumq; infundit Deus, qui donum vocationis agnoſcunt, acceptant, & pro viribus exequuntur. Nec illud ſolatium ex inſpectione aliorum Ordinum capiunt, non quod illis quicquā deſit, ſed quia ad alios ordines vocati non ſint, vireſque ad eius regulam, & onera minime ſufficientes in ſemetipſis experiantur.*

TVRT. Dixiſſe pro te aliquid putas, Apoſtolicū locum adducendo Theſſalonicenſes commendantem, & nō aduertis Apoſtolū nullam inter Theſſalonicenſes, & alios feciſſe cōparationem, quod & Grauina præſtitit, etiam in Ordinem ſuū propenſus. Sed nō propēſior, cum omnium Religioſorū florentiſſimum ſtatum oſtenderit, quod dum tu, pro crimine toties obiecisti, ſatis probare voluiſti (quod non effeciſti, tuis criminationibus) ipſum potius aſſentatorem Ordinum, quam æquum cenſorem, vt ex hac tua iniuſta reprehenſione pro ſe colligat contra te, nullo modo fuiſſe in laudandis cæteris alijs Ordinibus partialem, nec vnquam aliorum manipulos ſuum adorare iuſſiſſe, vt falſe ſed inſulſe iocaris, cum vberem meſſem in omnium Ordinum horreis, & aceruos, ne dum manipulos tritici vallatos lilijs, & roſis modo oſtenderit, qui abundè famis tempore, his orbis paſtus, & quotidie paſcitur. Nec ſolum conuiuium inſtruxit, vt pro arbitratu inuitatis fercula miniſtrarit (vt pro Grauina ſimulatè reſpondes) ſed omnibus Religioſis Ordinib. varias dapes præparauit,

poma

Digitized by Google

poma vetera, & noua appoſuit (vinũ melius dixiſſet ille architriclinus nouis Ordinibus) nihil in conuiuio præter decorũ geſtum eſt. Solus Vindicianus ſua ſponte in conuiuio hoc, nõ vocatus, vellet locum, & ſi adeſſet Stratonicus, ſic te impeteret (vt olim vltroneum illum conuiuam impetiuit) *Cape ſuperbe*, & ſi commotior, vt ille, diceres: *Qui ſuperbus?* in promptu reſpõderet, *Imo quis te ſuperbior, qui nec vocatus venias*, vt anceps ſentẽtia vtroque modo accepta feriaris, nam, nec vocatus venire dicitur, qui non vocatus venit, quod eſt impudentiæ, & nec vocatus venire dicitur, qui vocatus venire recuſat, quod eſt ſuperbiæ.

Lib.6. Apoph.

Cuilibet vero Religioſo conceſſum fateor ſuum Ordinem peculiari affectu diligere, efferre, vt in eo reperiat, quæ faciunt ad ſui curſus ſolatium, & virtutum progreſſum; id vetitum, ſi alijs præferat.

§. III.

VIND. Dulciter vero mordes, & adulando feris Grauinam dicentem, quod etiam ſi quis incautius ſuum Ordinem cæteris prætulerit, abſolutè non cenſebitur prętuliſſe, quia reſpexit ſuæ conditioni, & vocationi ſuæ ſecundum regulam præclariſſimè conſultum eſſe, *quare qui ſecretum hoc non expenderint, mirabuntur Bellarminum, Grauinam, AEgidium, cæteroſque de ſuis matribus adeò ſplendidè, & baſilicè gloriari, vt videantur omnem cæterorum regularium fulgorem obſcurare velle. Sed non errat Ethicorum Axioma. Laus vnius, non eſt alterius vituperatio. Vituperatio, & intentio laudatoris, ſi comparatio abſit, & aliæ vanitates, neque à Grauina, neque ab alijs mortalibus iudicari poteſt, aut debet.*

TVRT. Si ergo incautius (dicis Vindiciane) quis prætulerit cæteris ſuum Ordinem, abſolutè non præferret, quia vt optimũ ſibi, præferret. Super hanc incautam prælationem cadit Grauiniana obiurgatio. Amplius ſi incautius, quomodo poſtea adularis Baſilicè Bellarmino, & Grauinæ, qui hoc modo ſuos Ordines extulerunt, vt videantur cæteros obſcurare? Nõne ſerpens es mordens occultè, vel ſcorpius blandiens, & feriens? Non eſt dubium abſolutam laudationem licitam à ſanctis cõmendatam, quæ & frequentiſſimè in demonſtratiuo genere perorando vſi ſunt. Nec poteſt verti in dubium, abſolutè, nec præponi vnum Ordinem alteri, cum reſpicitur ab vnoquoq; Aſceta, vt optimus ſibi, nec enim Helleborum abſolutè melius eſt cæteris ſimplicibus, quia Turdis eſca eſt, ſed Turdo optimum, & benè dicis, nec dices intentionem laudatoris, ſi comparatio abſit, reprehẽdẽdam, nec iudicandam ſi hoc modo fiat. Ergo non diffiteris, cum adeſt talis comparatio laudatoris factum, vel dictum non eſſe laudabile. Quis verò abſoluta, quis comparatiua comparatione vſus ſit, tacente gemitu Columbæ, & voce Turturis, mundus dijudicet.

II. Cauſa eiuſdem opinionis de ſuperbia Societatis ſimiliter à Vindiciano Turturi impoſita eluditur.

§. I.

Somniat Vindicianus, quod ſit à Grauina *impetita Societas ex priuilegijs ſingularibus, quibus à Sede Apoſtolica condecorata eſt, tũ ex peculiaribus notis, & proprijs inſignijs ſuæ vocationis; vt habetur ex Bulla Greg. XIII. Tũ præterea ex varijs, operoſis & indeſinẽtibus miniſterijs ex animarum medela; quæ abſque deductione ad lucem, & Tribunalia forenſia dirigi non poſſunt, quæ ſi Apoſtolici Gregis Paſtores ad aliam Gentem, ſubdit, vellent transferre, poſſent vti iure ſuo, ſed vigilanter inſpicere debent, an tam promptos, felices, peritos animorum medicos ſint aſſignaturi. hactenus enim præpotentis Numinis Clementia, ciuitates, & Prouinciæ Societatis laboribus exculta floruerũt, & quorſum illi de alijs vineæ Ordinibus ſibi proſpiciunt, vbi præſentium integer adhuc viget ſanguis, ardor, & pietas, quorũ ſtudia,* VIND.

Digitized by Google

ſtudia, & ſudores in oculis ſunt, & nemo facilè æquare potuit? Auxiſſe magis priuilegia oportuit, ne talium Miniſteria retardarentur, vt miniſtrantium fidelitas & animus creſceret. Quis in omnibus ſeruis tuis, dicitur Regi, ſicut Dauid fidelis, & pergens ad imperium tuum, & glorioſus in domo tua? 1. Reg. 22.

TVRT. Nullus hæc priuilegia Religioſorum adorſus eſt, niſi pertinens ad caſtra Philiſtijm. Ioannes de Poliaco, qui confitendi priuilegium collatum regularibus, impugnauit, à Summo Pontifice vt hæreticus damnatus eſt. M. Antonius de Dominis nouiſſimus Apoſtata tuus Symmiſta in eadem priuilegia arietare auſus eſt; vnde, & propter varia indulta & exemptiones regularibus factas in rabiem actus, ſic in Cœnobitas inuehitur. *Hi ſunt veri ſchiſmatici, vt ſupra innui. & lib. 9. & 10. demonſtrabo dum altare erigunt contra altare, & proprias ſynaxes faciunt, plebem volunt, & paſcere, & regere. & Eccleſiaſticum regimen ſibi vſurpare, plebeſque à ſuis Epiſcopis diuellunt, vt Eccleſiaſticam pacem turbent, & vnionem.* Lib. 2. de Rep. c. 12. Impertinenter ſecundam hanc cauſam Societatis ſuperbiæ connectis cum impugnatione exiſtimata Grauiniana, verebaris enim in tuorum Myſtagogorum claſſe tela contorquere: vnde de Bupalio, pluſquam Vatiniano odio, denotari potes Vindiciane. non poſſunt tegi Vulpis reliquię, iam quod dictum eſt apud Homerum de quodam veteri impoſtore tibi competit, nam

Texendiq; dolis natus manduco] detectus es. Illud diſplicet, quod dum è ſuperbia vindicas venerabiles Patres Societatis, toties ſupra à te confutata comparatione, ſuperbiæ ligna ſubminiſtras, & diffidij fomenta, *plus enim cæteris religionibus laborare adſtruis Societatem: ſimiliter, non adeo promptos, peritoſque reperiri operarios in cæteris Ordinibus, vt ſunt in Societate: non eſſe de alijs operarijs prouidendum à Paſtoribus vbi Ieſuitæ degunt.* Sunt iſtæ abſolutæ locutiones, an odioſiſſimæ comparationes? & dum concludis, *augenda magis ipſius priuilegia*, cum miniſtrãtium fidelitas, & animus creſcat, eique adaptetur, *quis ſicut Dauid fidelis, & pergens ad imperium tuum, & glorioſus in domo tua?* comparationem adeò auges, vt quo altius, & glorioſius attollatur non habeat. 1. Reg. 22. Tales pingis Vindiciane quales nolunt ipſi Patres modeſti Societatis deſcribi, nec exiſtimari, & ſummopere deteſtantur, quod ſupra id quod ſint, vel dicis, efferantur, vis enim eos eſſe Syrabaitas in plateis, hoc eſt, faſtu præturgido ſuper omnes ſe oſtentare, & vt alio quoque Prouerbio dicitur *pennas nido maiores extendere*, cum tamen ſuo ſe pede metiantur, nec ambulent in mirabilibus ſuper ſe. Illud terribile recolunt, quod Chore, & ſuperbæ illi multitudini dictum eſt. *Quemcunque elegerit* (Dominus) *ipſe erit ſanctus: multum erigimini filij Leui.* Num. 16. Maior autem erectio (quod abſit) eſſe nõ poſſet, ſi ad inflationem tuarum tibiarum ſaltarent, vel viderent Solem cum fulgeret, & Lunam incedẽtem clarè, & in complacentiæ ſignum manus ſuas deoſcularentur, quæ maxima eſſet iniquitas, Iob atteſtante, & ad inferna præcipitaret.

VIND. Sed in perſona aliorum obijcit Vindicianus contra Ieſuitas. *At illi Apoſtolica gratia abutuntur.* Quid ille? *ſic quidem vereor, vt multi calumnientur; ſed obſecro tempus, locum, & teſtes conſignent, ne de conuitiandi prurigine prius ipſi rei agantur. Vniuerſa Europa, Aſia, Africa, & Noui orbis Regna Societatis operarios expetunt, & conceſſos auidè complectuntur. & ſic fatui filij Iſrael, non iudicantes, neque quod verum eſt cognoſcentes, indicta cauſa filiam Iſrael condemnabunt? Cum Alexander Seleucus de Ionatha fratribusq; Machabæis præclara cognouiſſet, amicitia ſua dignum exiſtimauit, nuptijs ſuis adhibuit, iniquos interpellatores repreſſit.* 1. Mac. 10. *Neque minus Alexandri ſucceſſor Demetrius pri-*

Digitized by Google

Cap. II. *mitias Regni Ionathæ, fratrumque amicitia condecorauit, non abſque inſigni opera emolumento; ſed vertentibus annis mutauit ingratus ſententiã, & innocentes vexare enormiter cœpit. Vter ex his Regibus æquiora in Ionatham ſemper obſequijs fidelem decreuit? Etiam S. Gregorio graue nimis, & contra Sacerdotale propoſitum eſt viſum, velle cuiuſque Monaſterij priuilegia olim indicta conuellere, & in irritum, quæ ſunt pro quiete diſpoſita, deducere.* Hæc ille.

7. Reg. ca. 33.

TVRT. Thales Mileſius, cum interrogaretur. *quantum diſtaret veritas* à mendacio? Scitè reſpondit, *quantum oculi ab auribus*, ſentiens ea eſſe indubitatæ fidei, quæ oculis cõtuemur, rumoribus, delationibus, ac hominũ fabulis haud tuto credi. eodem pertinet Homericum commentum, cum dicebat. *Eorum, quæ ſubuolãt per portam corneam* (oculos deſignans ob coloris ſimilitudinẽ) *vera; quæ per eburnea os, ob candorem dentium, vana.* Si hanc inſtantiam audiſti ab aliquo noſtrum, ſicut de ipſa calumnia optas, locũ, & teſtes conſignari efflagitas, hos ipſos de authore huius calumniæ, quod Societas priuilegijs abutatur, deſigna, & nullum in Catholicis, ſed in hæreticis folia, & loca denotabis, præſertim in M. Antonio de Dominis (Societatis prius commilitone, poſtea archiapoſtata) priuilegia, & inſtitutum Societatis impetente. Hi de grege tuo ſunt Vindiciane, qui de priuilegijs obloquuntur, qui proinde ſunt fatui filij, non Iſrael ſed Belial, neque quod verum eſt cognoſcentes, & filiam Iſrael condemnantes. Putabas Grauinam perterrefacere, vel in odium adducere, obiectionem Anonymam proferendo, quæ numquam ab vllo pio, numquam à Grauiniano calamo eſt profecta.

§. II.

Aliam vocem hucuſque edidiſti, quaſi ex aliorum perſona nunc propriam edis, & priuilegia dum ſimulas defendere, priuilegiorum authores penè inuiſibili vulnere cruentas, Demetrio aſſimilando, priuilegiorũ largitori (qui vertentibus annis mutauit ſententiam, priuilegia conceſſa Ionathæ, & ſuæ genti, reuocando) Gregorij authoritate diſcurſum firmas, videlicet *contra Sacerdotale propoſitum eſſe velle cuiuſquã Monaſterij priuilegia, olim indicta, conuellere, & in irritum, quæ ſunt pro quiete diſpoſita, deducere.* Non ſunt alij priuilegiorum largitores (vt tuis verbis aſſeris) *niſi Apoſtolici gregis Paſtores*, qui tot fauores Societati præſtiterunt, an ne Demetrij erunt, ſi vertentibus annis auferendos iudicarent? Nec propoſito cõduceret dictum Gregorij, nam quamuis priuilegium remuneratiuum, quod per viam contractus obtinetur, irreuocabile ſit, priuilegia tamen omnino gratis conceſſa (exceptis, quæ fiunt per abſolutam donationem, cum translatione Dominij) & quæ conſiſtunt tantum in facultate, vel licentia operandi præter ius commune, & quæ remanent in pura ratione priuilegij, vt ſunt religioſis multa conceſſa, omnino libere, & non exiſtente cauſa, vel neceſſitate reuocari poſſunt. Poſſunt inquam, vt reuocatio valida fiat, licet vt decenter fiat, aliqua honeſta cauſa requiratur c. decet de reg. iur. in 6. & cap. ſuggeſtum decim. Non ergo ſi vertentibus annis Apoſtolici Gregis Paſtores mutarent ſententiam ingrati eſſent, quos ſi Demetrio audeas comparare (qui conceſſas Iudæis remiſſiones decimarum, & tributorum poſtea abſtulit) in Sanctos Domini blaſphemas, qui nõ dum Apoſtolicis indultis, & gratijs abutentes, priuilegiorum ablatione mulctare poſsẽt, ſed, & blaſphematores tantæ Maieſtatis, & temerarios huiuſmodi aſſertores, vt Ethnicos, & publicanos Inquiſitoria cenſura iuſtiſſimè pronunciarent feriendos.

III.

III. *Cauſa opinionis de Societatis ſuperbia in Turturem obiecta, in Vindicianum authorem refunditur.*

WIND. TErtiam cauſam impoſitæ ſuperbiæ Ieſuitis ab ijs proficiſci dicis, *qui Societatis diſciplinæ pertæſi obloquuntur. & in hos cum* S. Ambroſio 1. off. c. 31. *inueheris, veluti ingratos, non reddentes quod acceperunt.* & ſubdis: *hos luculentum Societati teſtimonium prabere, cum vel inuiti limina eius attriuerint, vel litterarum dumtaxat, nullam autem virtutis culturam aucupati fuerint. Quis à talibus ſtatuam, vel Panagyres expectet? S. Auguſtinum diſcipulorum improbitas non denigrauit, ſed cautiorem reddidit; idem ſi Societas minus fœliciter conſequatur, ſaltem à prudentibus, & cordatis viris eam beneuolẽtiam impetrabit, vt eiuſmodi criminatoribus parem fidem, ac laudem attribuant, qualem ipſi moderatoribus ſuis, nempe Cretẽſem.*

TVRT. Qui eiuſmodi ſunt conuictores pro beneficentijs maledicentias rependentes, verè ſerpentes ſunt. vnde Plutarchus *ſerpentem alit, qui apud ingratum beneficium collocat, neutri enim collata gratia beneuolentiam conciliat*: imo detractores ſunt, Deo odibiles, eo quod mordent in ſilentio, imò vt Reguli peſtifero halitu aërem inficiunt publicè criminatores eructando. Illud commodum reportatur (vt dicit Hieronymus) quod *falſus rumor citò opprimitur, & vita poſterior indicat de priori. Fieri quidem non poteſt, vt abſque morſu hominum vita huius curricula quis pertranſeat, malorumque ſolatium eſt bonos carpere, dum peccantium multitudine putant culpam minui peccatorum. Sed tamen citò ignis ſtipula conquieſcit, & exundans flamma deficientibus nutrimentis paulatim emoritur. Si anno præterito fama mentita eſt aut verum dixit, ceſſet vitium, ceſſabit rumor.* Frequenter cernimus, quod dum belluæ cicurantur, manſueſcunt, propriæ feritatis oblitæ, at in libertate poſitæ eos quoque impetunt, à quibus alimoniam perceperunt. Sapienter Philippus, cum cuiuſdam lingua maledica proſcinderetur, & ab amicis vrgeretur, vt exilij pœna detractorem mulctaret; ſe id facturum negauit, *ne* inquit, *per mundum oberrans, inter plures malè de me loquatur*, quare adiudicatum eſt, quod illum non ageret in crucem, *clementiæ*; quod contempſerit, *magnanimitatis*; quod non expulerit, *prudentiæ*, in exilium enim actus plus ſatis nocuiſſet. Quare bene Vindicianus admonet tales calumnias, non denigrare, ſed reddere cautiores. nihil enim ſapientem (dicebat Gregor. Nazianzenus) laudatores, vel conuitiatores immutabunt, *quorum lingua non magis circumfluunt, quam æquorea ſpuma ſcopulum circumluit, vel pinum, aut aliam quamuis arborem denſam, & ſublimen tenues auræ.* Et ſubdit præclaram praxim ab omnibus imitandam in ſimili euentu. *Sic mecum diſputo, ſi me falsò crimine accuſator inceſſit, non me magis, quam eum qui loquitur hæc oratio perſtringit, etiam ſi nominatim conuitijs petat. Sin autem verum crimen mihi impingit, quid eſt, cur eum potius quam me ipſum accuſem? Quippe, qui ita de me loquendi anſam præbeam, non ille mihi ita videndi: voceſque prætereuectus, vt vanas, & inanes, mei ipſius ero, hoc tantum emolumenti ex ipſorum improbitate percipiens, vt cautius in poſterum vitam inſtituam.* Prudentes, & cordati viri (vt petis Vindiciane) nõ facile aurem præbebunt eiuſmodi criminatoribus, quos Cretenſes, hoc, eſt mẽdaces iudicabunt, in quibus, vt dicitur, *nõ Pœna, ſed Græca fides.* Quid ſi incidant eiuſmodi criminatores in ſubſellia leuiſſimorum hominum, quibus anima pro ſale eſt? rumores turpiſſimos ſerent, vt de quibuſdam ſui temporis ſcripſit Hieronym. *& quod ab ipſis egreſſum eſt, id ab alijs audiſſe ſimulabant, ijdem auctores, & exaggeratores famæ de mendacio exeuntis, quæ cum ad matronas peruenerit, & earum linguis fuerit ventilata,* pro-

In Moral. præcep.

Ep. ad Furiam.

Orat. 3. de pace.

Ep. ad Fur.

prouincias penetrat. Quibus ſi è mendacio proceſſiſſe famam ſuadere velis, *Atticos* (vt dicitur) *vel è Iouis tabulis teſtes* authores famæ conclamabunt cordati, hoc eſt, probatiſſimos, incorruptiſſimos; & te ludere velle (Vindiciane) excipient, dum famam ſcandalorum regularium omnium à te diffamatorum eleuas, & confirmas; eorum vero, quorum patrocinium ſuſcipere ſimulas, occultas, & infirmas, vt cui dicto à te prolato etiam inter duo iuramenta, credendum ſit, neſciant: nam ſi famæ cæterorum regularium credendum eſſe pronunciabis, non poteris famam clientum tuorum excipere, & dum excipis, inſimulatorum à te Ordinum de multiplicitate ſcandalorum à fama defluentium, criminationes tanquam iniuſtas, & iniquas ſaltem, ſi non poſuiſti in teſtamento, in codicillo retractare tanquam ad ſalutem neceſſarium opus eſt. *Sed nihil ad Andromacham.* Salua enim reuerentia eſt virtutum Societatis, præcipuè humilitatis, etiam ſi ab abortiuis filijs viperinos fœtus imitantibus iniuſtè laceretur, quæ vt nec lædatur ab iniquis criminatoribus, nec à Grauina, vt tu malè ſentis, nec tantilla credulitate violatur. Diſplicet, quod criminatores vindicans, te ipſum eorum choro inuoluis, cum de Grauina ſuſpiceris talium hominum Exieſuitarum ſiniſtris rationibus deceptum, vt ſuperbiæ ſpiritu laborare Societatem exiſtimarit. *Non facilè* enim ait Nazian. temerè ſuſpicatur, *qui non facile ad malum impellitur.* *Orat. ad Patrem.*

VI. Cauſa opinionis de Societatis ſuperbia, qua Turtur infamatur, abſtergitur.

§. I.

VIND. AD quartam tādem exiſtimatam cauſam opinionis de Societatis ſuperbia properans ſubdis. *Si Grauina in Societate quendam reformationis ſpiritum ſuſpicatur, vel vocis nuncupatione abutitur, vel toto cœlo aberrat. Reformatio poteſtatem cōplectitur, qua quæ deprauata fuerint, cum authoritate, & imperio in priſtinum decus reſtituantur. poteſtas autem nonniſi à faſcibus, & Pedo manet. Quomodo ergo Societas reformationem ſpirabit, quæ nullibi vſpiam extra Ordinis ſui ſubditos, quemquam poteſt per leges ſuas in obedientiam admittere?*

TVRT. Cum ſemel cęperis temerè de Grauina ſuſpicari, tribus capitibus, iam confutatis, nullum finem dicendi facis, quartum, & ſuperaddens inanis ſuſpicionis, Grauinianum ſanguinem ſugens, vt in te illud Horatianum dictum quadret:

Non miſſura cutem niſi plena cruoris hirundo.

Vbi Grauina Societati affixit, illam carpēdo, quod omnia velit reformare? & quaſi irrupto muro hoſtes aggreſſi eſſent ad debellandam Societatem, vt dicitur, *cū haſta, & ſcuto* occurris? ſed neutro proficis, haſta dum ſphinges ſomniatas adoriris, ſcuto dum nec imaginatum telum eludere noſti. & quantum attinet ad ſcutum: authoritatiua reformatio eorum eſt, qui iuriſdictionis authoritatem habent, vt ſunt Concil. & Pontifices. Vnde in Concil. Aquiſgran. vt dicata Deo loca *iuxta poſſibilitatem, in antiquum ſtatum reformentur, præcipitur, & de religioſ. Dom.* Concil. Trident. ſæpiſſimè. At poſſunt eſſe reformationis cupidi, qui reformandas religiones ſuadeant, vt nō deſunt in ciuitatibus multi Catones optima præcepta pro ciuitatum reformatione tradētes, & ſi nulla ſint præditi poteſtate, qui tamen tunc veri relatores habentur, cum Catonianam ſeueritatē imitantur, vt prius ſe ipſos, deinde reliquos ab ipſis, ſi quid reformatione dignum eſt, reforment. vnde idem Cato reformatoribus eiuſmodi ſeipſum præbens exemplum, dicere ſolitus erat. *Se omnibus peccantibus ignoſcere, præterquā ſibi ipſi.* Multum diſſimilis illi Næuio, qui car-

Cap. 4. apud Bruſ. lib. 3. c. 16. *Cap. inter quatuor.* *5. lib. Apo.*

carpens alios, ſibi cōdonabat omnia, quales quoque multi ſunt reformatores tertij generis, cenſorium (vt dicitur) ſupercilium habentes, tanquam legati ſine mandatis, vt Homerus ex Aulo Gellio dicere ſolebat in Odiſſæa, taxans aliena curantes oculo cenſoriano, attendentes

Aedibus in noſtris, quæ praua, aut recta gerantur.

Qui tamen à ſe ipſis prius incipere deberent, quam alios reprehendere, vnde Hor.

Multa quidem nobis facimus mala ſæpe Poetæ
Vt vineta egomet cadam mea.

Li. 5. ep. 8. ad cler. Hi ſunt de quibus Petrus Damianus ſcripſit, *qui ſub Monachicæ profeſsionis nomine, plebibus imperant, qui in angulis conſtituti, tamquam in tribunalibus ſiue prætorijs Pragmaticæ ſanctionis iura promulgant, qui alios lacerando, & mordendo ſibimet rigidæ iuſtitiæ priuilegium derogant, quid in humilitate crucis Chriſti inter Monachos agatur, ignorant: & hoc prodigium deputant, quod alij quotidiani vſus aſsiduitate frequentant.* Hi pariter ſunt noui Phariſæi, qui minima aliorum, maxima, & eorum maxima peccata, minima arbitrantur, de quibus dixit Saluator: *liquantes culicem, deglutientes Camelum*, & iterum. *decimatis anethum, & ciminum, & relinquitis, quæ grauiora ſunt legis*, hoc eſt Sanct. Gregor. interprete, *minima malæ diſcernitis, maiora deuoratis*, & de minimis inter olera exemplificauit, *quæ bene olentia memorantur* (ait idem) *vt profectò oſtenderet: quia ſimulatores, cum parua cuſtodiunt, odore inde ſe oſtendere ſanctæ opinionis quærunt: & quamuis implere maxima prætermittant, ea tamen minima obſeruant, quæ humano iudicio longe lateq; redoleant.* Hinc perfectorum rigidiſſimi cenſores, ſi in minimis delinquant; ſibi ipſis palpones, ſi maxima perpetrantur. Hanc praxim aduerſus collegium Apoſtolicum exercuerunt ijdem Phariſæi, dicente Euangeliſta. *Tunc acceſſerunt ad Ieſum ab Hieroſolymis Scribæ, & Phariſæi dicentes: Quare diſcipuli tui tranſgrediuntur traditiones ſeniorum, non enim lauant manus cum panem mãducant?* In quem locum aduertit Chryſoſtomus, ab Hieroſolymis illos Scribas, & Phariſæos veniſſe, quoniam & ſi per omnes tribus in duodecim partes erant diſſeminati, *nequiores*, ait, *alijs Hieroſolymitanos fuiſſe, non eſt dubitandum, quia cum maiores honores conſequerentur, plurimum ſibi arrogabant.* & diligenter penſanda eſt particula *Tunc*, quæ ponderata eſt ab Euangeliſta, ex eodem Chryſoſtomo, *vt magnam eorum malitiam oſtenderet.* ac ſi diceret, *tunc*, cum comederant domos viduarum, cum circuierant mare & aridam &c. primas cathedras ambiſſent, tunc veluti legumlatores acceſſerunt maioribus irretiti culpis, de minimis Apoſtolos cenſurantes, & quod peius eſt, de ijſdem minimis criminibus falsò eoſdem inculpantes. nam nec adeo erant inurbanè diſcipuli educati in domo optima, vt aduertit Chryſologus *incultis, & lutulentis manibus edere, quando iſtud, neque natura patitur, neque hoſpitalitatis admittit affectio, &c. ſed ſuperſtitionis ſuæ baptiſmata perquirebant.* nam (vt dicit S. Marcus) *Phariſæi, & omnes Iudæi niſi crebrò lauerunt manus, non manducant: ſeruantes baptiſma calicum, & vrceorum* &c. aduerſus quos reformatores tertiæ claſſis ſic idem Chryſol. declamauit. *Phariſæe, quid te mundum credis, cum omnia tua, tuo ſint polluta conuiuio? in foro tu de innocentis ſanguine diſputaſti, de rapienda pauperis ſubſtantia perquiſiſti, perſcrutatus es qualiter libertatem adduceres ſeruituti, & cum interiora tua tanto ſint confecta crimine, quomodo exterior lauare, & mundare ſufficiet aqua?* pluribus tu indigebas baptiſmatibus inter conuiuandum, cum manus tuæ ex adipe agnorum, & pinguium perungerentur, vnica lotio diſcipulis ſufficiebat, quibus ſiccorum vſus erat familiaris, & vel ſolæ ſpicæ manibus attritę ſum-

Math. 23. — 3. p. cur. paſt. c. 34. — Mat. c. 13. — Hom. 52. — Chryſol. ſer. 71. — Cap. 7.

ſummas in refectione delicias miniſtrabant. Sed ſi aqua frequenti manus non madebant, rorantes ſemper erant oculi eorum, exitus aquarum deducentes: oculi vero tui in terram declinati, ſicciſſimi, vt nec rore cœli, lachrymarum dono humectarentur, manus vero, affluenti viduarũ, & pupillorum ſubſtantia velut aqua abluerentur. *Quid igitur Chriſtus?* ait Chryſoſtomus. *Non reſtitit eis, neque cauſam diſcipulorum dixit, ſed ſtatim recriminatus eſt: Quare, & vos tranſgredimini mandatum Dei propter traditiones veſtras? vt audaciam eorum reprimeret, atque oſtenderet, non oportere illos, qui delinquunt in maximis, pro paruis aliorum criminibus adeò moueri, vt diligentiores eorum trutinæ ſubijcere velint. Non enim accuſari debet, qui accuſandus non eſt &c.* propterea, vt idem mox aduertit, maiora in caput illorum crimina ingeſſit.

VIND. Sequeris Vindiciane. *maiori autem grauiſſimi nominis ab vſu vulgus imperitorum reformationem vocat, quicquid ad emendationem vitiorum conſilij, vel hortatus attuleris; quo pacto ſi Societas ſuperbiæ famam, & odium incurrit, viderit Grauina, quomodo ſuam matrem ab eiuſdem criminis ſuſpicione liberare velit. De illa enim ingenuè fatetur, quod diſputando, ſcribendo, concionando, publicis priuatisq́; congreſſibus ſe velut ciuitatem, & murum æneum hæreticis furoribus opponat. Etiam hodie,* inquit, *huius vineæ palmites, id eſt præclariſſimi ſanctitate Viri occurrent, quos orbis imitetur. quorum ſentiat virtutum fragrantiam, quibus mirificè oblectetur, currat in odorem vnguentorum ſponſi pulchritudinem inſpiciens, ſentiat ex eorum vultu virtutis deſiderium, ſentiat doctrinæ eorum influxu plures in ſuo animo, quàm cœli rore in Conchilijs margaritas generari, ſentiat eorum luce deſideria ad cœlum aſſurgere, non ſecus, ac ſtirpes, & germina Solis exortu, ſurſum eriguntur.*

Tu Vindiciane reformationis vocabulo abuteris, nolens illud nomen ad conſilia, & multò magis ad exempla extendi, & quando Turt. reformationis genus Societati tribuiſſet, vt ſuæ attribuit, à ſcopo non aberraſſet, non enim ex attributo hoc reformationis genere Societati, aliquod præiudicium generatur, nec enim tantum conſilia, & hortatus, ſed bonorum exempla mũdo immutationem, renouationem (dicas reformationem, & perfectionem) ſuadent, dicit namque Gregor. *Plerumq́; ad exercenda bona opera aliena nos exempla perſuadent. & cum mente humili opinionis alienæ bona ſuſcipimus, noſtra, vel melius bona producimus, vel ad bonum mala permutamus. Cumque nos de vita proximi famæ ſplendor irradiat, mens noſtra, vt prædiximus quæ ad obtinendum virtutis iter ſe dirigit, quaſi in Lunæ lumine greſſus ponit.* 22. mor. c. 5. Propterea, quæ ad reformationẽ multum faciũt, de verbo, doctrina, litteris, virtutum exemplis ſuam Religionem Dominicanam Turtur commendauit p. 1. ca. 23. vt nec Societatem celebrare omiſit. Interim meminit cum Aug. à te citato, quod non ſolum Societas, ſed & omnis cœtus religioſorum, *qui laudari vult ab hominibus vituperante te [Deo] non defenditur ab hominibus iudicante te, nec eripitur damnante te,* quod tunc fit, cum in noſtrorum inſtitutorum laudatione ſiſtimus ad Deum non referẽdo, & nos ipſos inſpiciendo, dũ enim hortationibus, conſilijs, exemplis mundum reformari exiſtimamus, interius tunc deformamur. nam vt dicit idem Gregor. ſupra, *ſicut ex aliena opinione proficimus, ita plerumque ſi famæ noſtræ laudibus inhiamus, à virtute vacuamur: quia cũ delectatur animus in hoc, quod de ſe extrinſecus haberi conſiderat, illud obliuiſcitur, ad quod introrſum anhelabat.*

§. II.

Ad religionis quoque Societatis Ieſu virtutem humilitatis penetrandam. *Inuito* (ais) *Grauinam ad quodcumque malueris Societatis* VIND.

ſietatis domicilium. illic inſtar S. Ieremiæ nouis iſtis Rechabitis crateres, & vina præſtantiſſima apponemus, videlicet gemmatas mitras, & auro rigentes fibulas, purpuram cum aurora certantem, & quicquid in Eccleſia Dei ſplendidius fulget. Videbis, & audies, qualia, nec ipſe, neque Zenone, aut Seneca rigidior arbiter capere animo poßit. Miratus, ſum quando in dedicat. Turturis legi Cynoſuram tui opuſculi S.R.E. Cardinalem delegi, & quidem illum quia in minoribus, in S. Dominici familia ita floruit, vt è Prædicatoria toga immediatè, ob egregias animi dotes ad pallium cardineum totius orbis admiratione, & plauſu tranſierit. Tales ergo ad Cynoſuras Societas non conuertitur, ad eiuſmodi pallia flores ſuos non educat, neque ad plauſum orbis familiariũ ſuorum dotes extollit, & tamen humilis eſt Prædicatorum Ordo, & ſuperba Societas.

TVRT. Et hic Vindicianus antequam vt crateres, & vina præſtantiſſima apponat nouis Rechabitis, ipſemet oſtenditur Κράτηρ κακῶν *crater malorum*, ſeu, vt de litium authore quodam ſcripſit Ariſtophanes *crater malorum, ſator litium*, per quem calumniatorem deſignatur, in quo vinum propinet, non generans virgines, ſed animas apoſtatas. Si mitras, & purpuras in tanta multitudine in Societate nõ reperiét, vt in alijs religionibus in immenſum numerantur, non propterea ex ſola carentia humilitas argui poteſt, vt nec ex earundem dignitatum poſſeſſione ſuperbia, vt ironica illa concluſio tua digna ſit cenſura, *& tamẽ humilis eſt Prædicatorum ordo, & ſuperba Societas.* plerumque enim accidit, quod de graphio, vel calamo quis magis recluſus eremicola complacere ſibi poſſit, quam venerabiles multi Pontifices de gemmatis thiaris. Ordinaria hæc ſunt ſcommata Vindiciane tuorum Symmiſtarum, quæ in Eccleſiam Romanam, his dignitatibus ornatam iaciuntur, & venerabilem eius maieſtatem blaſphemant, tanquam faſtu, & ambitione ſæculi turgidam, & typho ſuperbiæ inflatam, vt & paſſim audeant Proteſtantes, eandem blaſphemo ore, vocare Romam purpuratam meretricem, & Babylonem aureum calicem habentem, vinumque erroris, & deliciarum huius ſeculi mortalib. propinantem. Quomodo aduerſus Cardinalitiam dignitatem, ſub humilitatis cõmendandæ zelo, tuus pugnet contubernalis M. Antonius de Dominis (ne latum vnguem diſcedens à Proteſtantibus) eiuſdem ornatum, *ad Apocalypticum ſcortum* deferat aduerſarius, audiamus. num. 55. ſic obmurmurantem. *Proh dolor, vile palliolum, flagrante iam clericali iniuria, adhuc tamen erat proprium clericorum, hoc eſt, Eccleſiaſticorum virorum indumentum: nunc verò tandem ad purpuram deuentum eſt, quæ Regij decoris inſigne eſt.* n. 41. *coccinatos, & trabeatos rurſus Cardinales appellat, vt Siculæ dapes, & Attalica ornamenta, & vaſa Chorinthia, ſi hæc inſpicias nullius precij dici poßint, vt maxima iniuria fiat Hieronymo, dum Cardinalis depingitur, dum vili palliolo fuit ſemper contentus, & veſtimentorum faſtum in Clericis tantopere reprehendit: & noluit in vlla Eccleſia incardinari, Monachali profeßione, hoc eſt, à clericali remotiſſima contentus.* 4. de Rep. c. 4.

Non in illa purpurata meretrice Apocalyptica Eccleſia deſcripta, ſed in muliere forti in Prouerbijs deſignata, quam Eccleſiæ typum geſſiſſe, demouſtrat non ſemel Auguſtinus. Inter cætera eius ornaméta *byſſus, & purpura indumentum eius.* Vnde, & quæcunque de futuræ Eccleſiæ gloria, & ſplendore vaticinati ſunt Prophetæ, ne dum ſpiritualiter, ſed & carnaliter, vt ille loquitur, id eſt, corporaliter, adimpleta fuiſſe, non ſemel in ſuis cõmentarijs demõſtrat, vt cum dicitur: *ponã te in ſuperbiam ſeculorum: mamilla regum lactaberis:* & Ezech. *veſtiui te diſcoloribus, calceaui te Hiacyntho, & cinxi te byſſo &c. & dedi coronam decoris in capite* Prou. c. 30 Eſ. 49. Ezech. 16

pite tuo, & ornata es auro & argento &c. ad dignitatem enim Prælatorum Eccleſiæ, & florentiſſimi Cardinalium conſeſſus, ſuper quos poſuit Deus orbem; hæc ornamenta conducebant, vt multò precioſior à carnalium oculis haberetur dignitas, quam quod exteriori ornatu exprimeretur: intelligerentque Præpoſiti Eccleſiarū, per hæc ſigna extimulari in Regio iſto apparatu Apoſtolicum ſplendorem, habere debere, & magis cœleſtibus micare radijs, ac proinde cœleſtibus coruſcare fulgoribus inuigilandum, ſuperaddito nitore virtutum. Quare ſicut nec loca ſacra auro, ſpecioſa ſupellectili expolianda ſunt, cum hæc conferant ad decorem domus Dei, nec eadem à Prælatis abdicanda, cum ſint inſtituta ad ornamentnm, & decorem miniſtrorum Dei. Neque enim protinus ad ſuperbiam inducit nobilior, & precioſior amictus; notum illud Eſther Reginæ: *Tu ſcis, quod abominer ſignum ſuperbiæ & gloriæ meæ, quod eſt ſuper caput meum in diebus oſtentationis meæ, & deteſter illud quaſi pannum menſtruatæ mulieris*, nam ſub ijs ornamentis tot ſanctiſſimi proceres prodierunt, vt ſtellas, & arenā numerare q̃ eos recenſere, facilius ſit. Verum eſt, quod perituri huius ſeculi luxus ſub auro deſignatur, in quo ait Gregor. loco cit. lib. 33. ca. 13. nitor gloriæ temporalis exprimitur; ſicut per Prophetam dicitur: *Calix aureus Babylon, qui propterea aureus dicitur*, quia dum pulchra eſſe temporalia oſtentat, ſtultas mentes in ſua conſcientia inebriat (non Rechabitas) vt ſpecioſa temporalia appetant, & inuiſibilia pulchra contemnant, ſapientes vero non, propter hæc quæ cernunt temporalia, in ijs defigunt obtutus, ſed propter aliud, vt amentur, & honorentur, non in ſe ſed propter Deum, cuius ſunt miniſtri, & cum præſule Auguſtino ſub infulis poſiti quotidie clamāt: *Deus qui ſuperbis reſiſtis, humilibus autem das gratiam, & intonās ſuper ambitiones ſeculi, & contremiſcunt fundamenta montium, quoniam nobis propter quædam humanæ Societatis officia neceſſarium eſt amari, & timeri ab hominibus, inſtat aduerſarius veræ beatitudinis noſtræ vbique ſpargens in laqueis, vt à veritate tua gaudium noſtrum deponamus, atque in hominum fallacia ponamus, libetque nos amari, & timeri non propter te, ſed propter ſe: tu nos poſſide, prætende alas tuas, & fugiamus eas: gloria noſtra tu eſto, propter te amemur, & verbum tuum timeatur à nobis.* Hæc humilis vox eorum qui ſub mitris, & purpureis veſtimentis magis onerati, quam ab hominibus honorati, vt ſi conferantur, cū religioſis domibus, multo perfectiores ſint ſanctiſſimorum Prælatorum laquearia, caſellis vimineis ſcirpis contextis Ægypti Eremicolarum, & ſub ſenatoria veſte cilitio induti, de ſe humiliter ſentientes præcelſiores, ijs qui ſub humili palliolo alta ſapiunt, & ambiunt, & ambulant in mirabilibus ſuper ſe.

Cap. 14.

10. cōf. 36.

Hos mirandos, quos & commemorandos, Summos Pontifices, Cardinales, Epiſcopos, omnium Ordinum, & ſuæ religionis exhibuit Turtur, non vt faſtum, & exteriorem pompam ſpectandā, & ambiendam proponeret, ſed vt eleuaret diuiniſſimi Ordinis Prælatorum maieſtatem, & religioſorum familiarum ſplendorem ex mitratis, & purpuratis (vt fecit Platus de bono Religioſorum ſtatu) demonſtraret, vt ſi ex his elogijs ſacrorum Ordines, ambitione, & faſtu ſeculari inflatos crimineris, ſcias non tam te illos lædere, quam Apoſtolicam Sedē cum ſuo Purpurato Collegio, vniuerſalemq; Eccleſiam vt ornatā ſponſam paratam viro ſuo laceſſere ſuperbâ humilitate, quæ ſi non ſapias, non ſolū tibi taciturnitatem imperabit, ſed rogo impoſitos libros, & ſi non reſipiſcas, te quoque ob pertinaciam concremabit.

§. III.

§. III.

VIND. Proſequeris Rechabitarum officioſam receptionem ad cellaria ſponſi inuitando, vtinam ordinata charitate, quam qua polles garrula & indiſcreta loquacitate. *Deinde ais, offeremus eis magnorum officiorum nomina quibus Grauina Turtur gaudet, Doctorum S. Theologiæ, regularium Profeſſorum, Archiepiſcopalium adde, electorum Imperij conſiliariorum, S. officij Inquiſitionis aſſeſſorum, Regum, & Induperatoris confeſſariorum, & quicquid ſublimius mundi faſtus ſpumare poſsit. Quid nobis reſpondebunt? Quid in patentibus, & omnium literarum fronte emicat, Societatis Ieſu Sacerdos, vel religioſus? & adhuc Societas ſuperba.*

TVRT. Et hi omnes tituli, ſi ſecundum ſe ſpectentur, & ambiantur ad inanem faſtum pertinent, ſed ſi in ordine ad decorem domus Dei habeantur, & ad Dei gloriam ordinentur, magnum meritum ſubminiſtrant. Varios titulos, & munera in Eccleſia, tanquam Eccleſiæ ornamenta tradidit Apoſtolus, & *quoſdam quidem poſuit Deus in* 1. Cor. 10. *Eccleſia primum Apoſtolos, ſecūdo prophetas, tertio Doctores.* Neſcio, dum ad ſpumam huius mundi pertinere dicis eiuſmodi nomina, ſi odorem Wiclephicum, vel Guillelmicum ſpires, qui ſub humilitatis prætextu hæc nomina ablegan da dogmatizarunt, ne vocarentur religioſi *Rabbi*, hoc eſt *Eccleſiarum magiſtri*, quos vterque Thomas vnus Angelicus, Vvaldenſis alter abundè confutarunt. Verum eſt ex Ariſthene, quod vulgus hominum è ſtructuris, ſtatuis, trophæis, ac libris ſibi promittit immortalitatem, & ij ſunt de quibus ſcriptum eſt *vocauerunt nomina ſua in terris ſuis*, cum magis ex 7. Apoph. Ariſthene apperendi immortalitatem, v- Pſal. 48. nica via illa eligenda ſit, iuſtè, pieque viuere, & curare, ex Saluatoris doctrina, gaudere quod *nomina noſtra in cœlis deſcripta ſint, Titulos Saræ, Rachelis, & huiuſmodi* (ait Bleſenſis) *quandoque vaga, & vulgaris opinio præſcribit, & abolet nequitia in moribus,* Luc. 10. Ep. 3. *ſeruitus in peccatis: tamen ad deſignanda munera, & officia* ad Eccleſ. & ordinum decorem meritò hic nominū vſus laudabilis atque ſpectādus, & vt qui eis decorātur ſuæ obligationis memores, ad ea ipſa obeūda munera exequenda feruentius accendantur, cœleſtem Hierarchiā imitantes, ſecūdum, quod ſortem ſuæ vocationis acceperunt, vt latè proſequitur Gregor. oſtendens in Hom. 34. in Euang. his muneribus, cum eorundem nominum diſtinctione in Eccleſiæ Hierarchia cœleſtem exemplatam. Et ſicut in terrena Republica ex diuerſorum officiorum, & ſtatuum diſtinctione, terrena ſeruatur Reſpublica (ait S. Thom.) & ita in Eccleſiaſtica Hierarchia, & in particularibus Religioſorum cœtibus, S.Th. 2.2. q. 182. art. 2. ad 2. vbi, qui eiuſmodi muneribus prædíti ſunt, alios qui hos titulos à ſe abdicarunt, inani elatione ſe ipſos non præferant, *qui vero*, ait Gregor. *in ſe minora cognoſcit, alijs maiora non inuideat, quia & ſuperna illa diſtinctiones beatorum ſpirituum, ita ſunt condita, vt alia alijs ſint prælata*: & dum titulis iſtis onuſti, nulla elatione intumeſcunt, qui illis ſunt denudati, nequaquam Doct. 2. de Humilit. præpoſtero affectu concupiſcant. *Vt enim* (ait Dorotheus) *indutus, qui purpura & ſerico, ſi ei injiciatur lacerna immunda, declinat illam, & fugit, ne indumentum precioſum contaminat*; ſic ſancti viri virtutes (adde & officia, & alias gratias gratis datas) *induti, humanam gloriam deuitant, ne ab ea dehoneſtentur. Qui autem gloria cupidi ſunt, hi mihi ſimiles modò videntur, qui vſquequaque circuit, vt lacernam inueniat, vel aliud quidpiam quo poſsit nuditatem ſuam tegere*: ita virtute (vel his titulis, & prærogatiuis) ſpoliatus, humanam gloriam qua ſe obumbret, ſectatur.

§. IV.

VIND. Ad alia fercula vrbanus conuiua Re-

chabitas inuitat, dicens: *iam illorum etiam frontem, ac ſupercilia conſiderabimus, qui paulò ante Rectorum, Præpoſitorum, Prouincialium, Viſitatorum, ac Profeſſorum in Vniuerſitate, inclyta munera, non ſine multorum ſatisfactione geſſerunt, nunc autem depoſiti inter reliquos Societatis filios priuatim degunt. Quot inuenies exemptiones, præſcriptiones, prærogatiuas & indulgentias, præteritis laboribus, & in omnes beneficijs collectas? neque micam præ cæteris ſacerdotibus reperies. Abi Grauina, ſi audes, florentiſſimorum Ordinum tuorum Prælatos redige in ordinem, & iube proximum Nouitijs locum recipere, vti ſuperba facit Societas.*

TVRT. Deuicto Perſeo, cum epulum exhiberet conuiuiale, P. Licinius dicebatur eiuſdem eſſe artis, & aciem benè inſtruere, & conuiuium exhibere: illam vt hoſtibus ſit quàm maximè formidabilis, hoc vt amicis ſit iucundiſſimum. (5. Apoph.) Neutrum præſtat Vindicianus, qui nec acies dirigere potuit, nec conuiuia exhibere. Quid ergo poſt crateres alia fercula ponit? Nouiſſimum locum Rectorum, Prouincialium, Viſitatorum expletis officijs, ſine vlla prærogatiua, exemptione, priuilegio &c. Sanctum, & laudabile inſtitutum eſt, *quando*, vt inquit Gregor. (5. mor. c. 13) *humilitas locus bonorum eſt, de quo per Salomonem dicitur, Eccleſ. 10. [Si ſpiritus poteſtatem habentis* (nempe tentationis) aſcenderit ſuper te, locum tuum ne dimiſeris] laudabilia quoque illa inſtituta, vbi ordo in ſeſſionibus, & publicis actibus obſeruatur ſecundum gradationem, vel profeſſionis Ordinem, quem cernimus multo magis eximia maieſtate ſeruari in Concilijs, in Conſiſtorijs ſecundum conſecrationis tempus, & huiuſmodi: vnde ad decorem Eccleſiæ ea pertinent, dicente Dauid. (Pſal. 47) *Deus in domibus eius cognoſcitur [vbi alia littera habet] in gradibus eius cognoſcetur.* Quare, vt honor eſt præmium virtutis, & ad Dei honorem, & pulchritudinem religionum ordinatur, ſic poteſt eſſe Chriſtianæ magnanimitatis obiectum abſque vllo humilitatis præiudicio. & circa idem obiectum materiale honoris verſantur humilitas, & magnanimitas ex S. Tho. (2.2. q. 161. ar. 1. ad 3.) *vbi enim humilitas reprimit appetitum ne tendat, in magna ſecundum rectam rationem, magnanimitas ad magna impellit ſecundum rectā rationem.* Quare qui honore afficiuntur eis ſecūdum virtutem exhibito, reprimendo ſe ab elatione, laudabiles ſunt: ſimiliter ex eodem S. Thom. *qui contemnunt honores, hoc modo, quod pro eis adipiſcendis nihil inconueniens faciunt, nec eos nimis appreciantur, laudabiles ſunt. Si quis autem hoc modo contemneret honores, quod non curaret facere, quæ honore ſunt digna, hoc modo vituperabile eſſet.* Sic faciunt magnanimi ex eodem S. Thom. ibidem, facientes, quæ honore digna ſunt, non tamen pro magno exiſtimantes humanum honorem. Qui verò humilitatem prætexentes abdicationem honorum, ad humilitatem pertinere, ad ſuperbiam verò eorundem inueſtituram pronunciant, multiplici pœna digni, quod virtutem ſua corona priuant (honor enim eſt præmium virtutis) & de virtute benemeritos irremuneratos relinquunt, quoad fieri poteſt, cum tamen Apoſtolus abſque humilitatis præiudicio protulerit. *Qui benè præſunt presbyteri, duplici honore digni* habeantur: (1. Tim. 5.) duplici, ait Theodor. id eſt, ampliori, vnde non tantum exteriorem reuerentiam, ex S. Hieronym. denotari, dicunt interpretes, ſed officium ſignificari, quod præſtari debet alicui, ob ætatem, aut dignitatem, aut meritum, quo venerabilior reddatur, vt debeatur ijs, qui maximè laborant in verbo, & doctrina, dummodo hæc, iuxta conſtitutiones ſacras eorundem Ordinum, regulentur: nam vt Ariſt. dixit in Politicis, vt præſeruetur Reſpublica ab indebita diſtributione

tione honorum, ac dignitatum, oportet obſeruare, quid circa eorundem diſtributionem eſt lege diſpoſitum, maximè ne dentur excedentibus ſuam proportionem, vt ſi dentur immeritis &c. Cum ergo & præcedentiæ, & exemptiones benemeritis ſtatutæ ex legibus religioſorum, ſumma prudentia, & conſilio ad eorum decorem, & conſeruationem, longo iam tempore, & experientia, deprehendantur, nonniſi ſummæ dementiæ, & malitiæ eſt, eadem ſtatuta, vt humilitati contraria, tentare conuellere, & vbi introductum id non eſt, ordinationes vetuſtas immutando, introducendum tanquam melius cogitare bonum non eſt. Vnaquæque religio in ſuo ſenſu abundet. Scimus Athenienſibus demandatum, non licere magiſtratui legem facere de viro, niſi eadem ad omnes Athenienſes pertineret; cæterum
Demoſt. orat. contra Ariſt. quæ Monarchiam, imò Eccleſiaſticam Hierarchiam imitantur, ſua habent diſtincta loca, & ſubſellia, prærogatiuas, & priuilegia, vt ſint velut caſtrorum acies ordinata. Nec illæ exemptiones, niſi quis malè abutatur, ſuperbiam arguunt; & vt in gradu ſuo ſtaret Daniel, hoc eſt, in Ordine propheterarum, voluit Angelus, ſic eum alloquens. *Surge, & ſta in gradu tuo*: de ijs quoque qui benè miniſtrauerint ait Apoſtolus, quod *gradum bonum ſibi acquirent*, hoc
Dan. 10. eſt, S. Thom. interprete, *promoueri merentur ad altiorem gradum*, vnde ſcriptum eſt:
1. Tim. 3. *Quia in pauca fuiſti fidelis, ſupra multa te conſtituã, licet non eſt in hoc eorũ finis* (ait S. Tho.)
Matt. 15. *ſed cum hoc remunerationem habent à Deo*; &
Cap. 31. Iob dicit. *Per ſingulos gradus meos pronunciabo illum*: de quibus gradibus ait Gregor.
22. mor. c. 14. ſcriptum eſſe: *Deus in gradibus cognoſcetur cum ſuſcipiet eam*: vbi & ſi ſermo ſit de gradibus meritorum, etiam locus ille pertinet ad officia, quibus Deus quoque glorificatur in Eccleſia, per Magiſterium, & ſapientiam; vnde ſubdit Gregor. *vt enim prima elementa virtutum, fidem ſcilicet, & ſapientiam loquar, obtineri ſingula perfectè nequeunt, niſi ad hæc diſtinctis, ordinatiſque modis, quaſi quibuſdam gradibus aſcendamus.* Vnde in Academijs ad obtinendam ſapientiam Theologicam varij gradus, & aureolæ pro Lectoribus, Baccalaureis, Magiſtris, qui multum proſunt Eccleſiæ, cum eorundem prærogatiuis, inſtitutæ, vt de graduationibus, & huiuſmodi murmurare, VVicleph hæreſim ſapiat, obmurmurantis: *graduationes vana Gentilitate introductas, & tantum prodeſſe Eccleſiæ ſicut prodeſt diabolus*, & priuilegia eis præſcripta denegare ſit boui trituranti os alligare. *Ex Conc. Conſtant. ſeſſ. 8. art. 29.* Alexander Magnus (vt dicebat Plutarchus) Bucephalum iam ſenem ab alijs equis geſtandum curare ſolitum, donec ad hoſtem ventum eſſet, vt integer ad pugnam veniret. Ita ſenum Magiſtratu eſt vtendum opera, vt eis adimatur quantum poteſt laboris, & ad neceſſitatem vſus illorum reſeruetur. Qui ergo gradus cum exemptionibus habent, non habentes nequaquam ſpernant, ne in ſuperbiam incidant, & in laqueum diaboli; qui verò non habent, habentes cum eorundem ſtatu non ſugillent, ne ex ſuperba adiudicatione in erroris Wiclephiani paulatim incidant inextricabilem labyrinthum.

§. V.

Seruat bonum vinum pro vltima conuiuij periodo Vindicianus pro Rechabitis. VIND. *Adhuc ſpectabimus illos* (nempe Patres Societatis) *qui in medio ſuorum Miniſteriorum curſu, magnificè ſæcularibus ſuſpiciuntur, ob rem ex fida arte congeri ſolitam, domum enim regreſſi planè, vt S. Anſelmus de ſe ſuiſque iucundè gloriabatur, Noctua nocte ſunt, nullius commodi gratia ſupra infimum eminent, de quolibet*

errato, vti quiſque alius inferioris nota, publicè corriguntur. Tu mihi iſtam Societatis ſuperbiam peritus Aruſpex exentera, & inſpice an B. Chatherinæ Bononienſis doctrina conſentit, quæ cum de charitatis neglectu quereretur, nonniſi in libris ſcriptam, & in parietibus depictam cerni, & quos ea fulgure oporteret, oculos auertere, plus timere iudicia humana, quam diuina, aucupari proprium honorem, & famam, nec imitari, vitam Saluatoris, hanc ipſam mox liberatoris noſtri vitam tali Epitome contraxit, qui negligi, ſperni, &c. falſoque accuſari voluit, omniaque ob animarum ſalutem tolerauit.

TVRT. Intra tuam pelliculam (elephantino corio circumtectus, vt Plautinus ille, & iactabundus miles) te contine Vindiciane, tibi dicit Martialis

Luſiſti, ſatis eſt, ſed te mihi crede memento
Intra pelliculam cerdo tenere tuam.

Poteſt enim fieri, ſi cum Apolline audes certare immemor conditionis tuæ cum Marſya excoriatus, tua pelle exuaris. Credo eos, qui magnificè à ſæcularibus ſuſcipiuntur, & honorantur, domi regreſſos velut Noctuas inter Noctuas eſſe, hoc eſt, omnes æquales, vt non vnius ſuper alium ſit eminentia ex reportato commodo, & emolumento. Non puto (niſi ad mordendum omnes promptum, his etiã volueris detrahere) te voluiſſe cliẽtes tuos Noctuis Laurioticis aſſimilari. De quibus Ariſtophanes in auibus.

Noctua vos non relinquent Lauriotica, ſed hæ
Aedibus aderunt, in ipſis inque loculis nidulos
Sibi parabunt.

Erat Laurios Attica regio venis auri frequens, propter quod numiſmatibus aureis noctuarum figura inſculpebatur. Non harum noctuarum ſymbolo (ſi id intendebas) ſpectabiles noctuæ, ſed quia illæ noctuæ ſunt de quibus dicitur: *factus ſum ſicut* Pſal. 101. *Nicticorax in domicilio* [*vel vt alij vertunt*] *Nicticorax ruinarum*, ſuper peccata populi, & (ex tua atteſtatione) defectus Religioſorum lugubres eiulatus emittẽtes. At nimis à te reſtrictum, hos eſſe ſolos Hieremias, cum & alij ſint, imò omnes conſurgentes in principio vigiliarum ſuarum, canentes, & plorantes in valle plorationis canticum graduum, qui & Odæa ſtatutis horis replent, & capitula, id eſt, loca (vbi culpas confitentur) ad diſciplinas, & flagella parati Non opus eſt, vt Grauina Societatem exenteret, vt peritus Aruſpex, cum crucis, & Saluatoris mortificationem, vt & cæteræ, in ſuo corpore pro Ieſu nomine portent. Iuliani ſuperſtitio fuit, cum ſuis Aruſpicibus, exta animaliũ (ex Nazianz.) *Orat. 1. in Iul.* obſeruare, de quo ferunt, quod cum ipſe ſacris operam daret, exta animalium coronatam crucem edidiſſe. Verbo Dei hoc ſeruatum eſt, de quo Paulus: *viuus eſt ſermo Dei, penetrabilior omni gladio, pertingens ad diuiſionem animæ, & Spiritus, compagum quoque & medullarum cordis*, ſubtili anatome, veras *Heb. c. 4.* virtutes à ſimulatis diſtinguens, vt non ſit noſtrum diuinam artem præuenire, qui & conſilia cordium manifeſtabit ſuo tempore, & tunc vnicuique laus erit ex Deo, vnicuique tribuente iuxta opera ſua.

VIND. Poſtremò humilitatem Societatis ex ipſomet Grauina probas ex par. 2 c. 30. dicens. *Sed iam Societati æquior Grauina elegans è vaticinijs S. Vincentij Ferrerij pro Societatis humilitate teſtimonium producit; quin ſyncerè nolim dubitare, ita enim illic in eiuſdem laudes effunditur, vt attentus Lector iuraret, Grauinam neque hactenus relata, neque quæ inferius ſequẽtur contra Societatem vnquam in pectus admiſiſſe. Viderit ipſe, quo colore illam in mente ſua depinxerit, ſimul, vt ater & albus ſit, credi non debet. Quicquid tamen. S. Ferrerius olim de Societatis Ordine prædixerit, negare nobis Grauina nequit, cum ad illa ſe maximè, & gratis demittere quæ cæteri in Clero, & regularium Ordinibus, vt plurimum refugiunt, quod quidẽ,*

in quo humilitatis gradu Grauina collocare velit, non moror. Prudens Lector nullum in tali ſubiectione ſuperbiæ veſtigium inueniet, nihil quod homines ambitioſè quærant, vel ſuadeant. Qui ſtultitiam arte ſimularunt, quorum egregia facinora Climacus, & Raderus prolixè memorant, altius non deſcenderunt, ſi maniam excludas, quam in Societatis familia vſitatam reperias. Illi viam ſe omnibus ſubijciendi, per ſimilitudinē inſaniæ quæſierunt, Societas prudentiori conſilio cumulatè inuenit, meminit cognominis in cunis accepti ſcilicet minimæ: ideoque ſupra Libani Cedros exaltari neſcit.

TVRT. Syncerum teſtimoniū Grauinæ, quod te fatente tale eſſe à Lectoribus iuraretur, & ſi verbis fatearis, ſuſpectum reddis, nec illi credendum, *quia albus, & ater ſit*, hoc eſt Dominicanus nigro, & albo veſtimento indutus. Scitè tibi adaptatur, quod Seneca pronunciauit. *Quomodo ſtomachus morbo vitiatus, & colligens bilem, quoſcumque accipit cibos mutat, & omne alimentum in cauſam doloris trahit: ita animus cæcus, quidquid illi commiſeris ad onus ſuum, & perniciem, & occaſionem miſeriæ facit.* Quare non mirum ſi ſynceritatem Grauinæ ſuſpectam velis reddere, & prouerbio (ad contemptum indicandum) Catullo in Cæſarem Ciceroni, & alijs vſitato, mordeas, & in albedine probitatem, in nigredine improbitatem deſignare ſtudeas, vnde & Chuſi vocatus eſt filius Iemini Dauidem perſequens; Chus autem nigrum, & Æthiopicum (vnde Chuſſia Æthiopum Regio appellatur) colorem, vel improborum mores protendit. Melius dixiſſes. Si in eo habitum laudaſſet Dominicanum cum D. Catherina Senenſi, quod nigredo auſteritatem, & mortificationem ſignificat, vt albedo puritatem, ac proinde eundem habitum induto, ex ordinis reuerentia, credi quam maximè debere. Sed non id cogitauit Vindicianus, nam cum veſte nigra inconfidentiæ (inconfidentes enim nigri dicebantur ex Cic. & Horatio) alba habet præcordia λευκας φρένας, quod ad ſtolidos transfertur. & inſulſos, & emotæ mentis homines, album enim maximè emouet viſus organum vt concinnè denotabat antiquitas.

5. de beneficijs. — *Gen. in pſal. 8.* — *Serm. I.*

Sancti Vincentij teſtimonium per accommodationem, ſi non ad litteram, quid prohibet Venerabilibus Patribus Societatis adaptari? quos in eo, quem cupiunt, & volunt, humilitatis gradu collocat ſine vllo veſtigio ſuperbiæ, quale tu fingis à Grauina eſſe deprehenſum, quod etiam ſi deprehendiſſet, obliteraſſet. Quod addis [multos ſtultitiam arte ſimulaſſe, viam inquirendo per ſimulationē inſaniæ omnibus ſe ſubijciendo, è contra Societatem cumulatè inueniſſe, quippe qui meminit cognominis in cunis accepti, ſcilicet *minima*, ac proinde neſcientem ſe exaltari ſuper Cedros Libani.] optima antitheſis eſt, & commendabilis Societatis humilitas, & deteſtabilis conditio humilitatem fingentium, qui ſi vel minimum tangantur, velut montes fumigant, & cum illo deliro ſene, de quo fit apud Caſſianum mentio, tanta triſtitia abſorbentur, vt amaritudinem corde conceptam, ne vultu quidem diſſimulare poſſunt, propter quod concludit Caſſianus. *Vera eſt cordis humilitas retinenda, quæ non de affectata corporis atque verborum, ſed de intima humiliatione deſcendit. Quæ tunc demum euidentiſſimis patientiæ ſuæ patebit indicijs, cum quis non ipſe de ſe crimina ab alijs non credenda iactauerit* (v. g. vocando ſe ſuperbum) *ſed ab aliis arroganter ingeſta contempſerit, & irrogatas iniurias manſueta cordis æquanimitate tolerarit.*

Coll. 18. c. 19.

CAPITIS XIV.
ANIMADVERSIO.

Vbi Societatis poſteritati Grauinam malè ominatum, falsò Vindicianus confingit.

SVMMA CAP.

Nullum malum omnem imprecatus eſt Turtur Societati, ſi non omnes ſodales, nec ſemper dixerit fuiſſe, vel fore diſciplinæ regularis amãtes. Nulla enim religioſa familia id aſſecuta vt, omnes etiam cum initio feruerет, eſſent, vel futuri ſint ſine macula, & ruga. Fruſtraque laborat Anonymus diſtinguendo in religionibus tres claſſes, Perfectorum, mediorum, infimorũ, vt ſaluet diſcretionem puræ maſſæ ab impura, cum etiam inter perfectos loliũ admiſceri poſſit, & huius vitæ inſtabilitas, vetuſtas huiuſmodi, non repromittant niſi ex ſpeciali priuilegio, id doceatur, floridum, & perennem, in omnibus cuiuſcumque communitatis ſtatum. experientia id docuit in vetuſtis Ordinibus, varijs etiam calamitatibus, & perſecutionibus ſubiectis, quas in tanto exceſſu, iuuencula Societas experta non eſt.

Deut. 22. PRæceptum olim à Domino: *Non induas veſtem ex lana linoque contextam,* Tunc autem *quis*, ait Gregor. eam induit, *cum intus ſubtilitatem malitiæ operit, & ſimplicitatem foris innocentiæ oſtendit. Quia enim ſub puritatis* 8. mor. c. 31 *imagine deprehendi calliditas non valet, quaſi ſub lana groſſitudine linum latet.*

Hoc facit Vindicianus ſimulans innocentiam clientum offenſam, vt ſub hac ſuã calliditatem maledicẽdi Ordinibus velet, ait ergo. *Quoties Grauina in Societatis laudes incurrit, intimum diceret familiarem, os de oſſibus, & carnem de carne illius; mox vbi quidquam in ea diſplicuerit, extorrem ſe prodit, & ab vltimis Æthiopum Regnis aduenam: amicum dicam Societatis, an aduerſarium? Sed præſtat Lectori iudicium relinquere. Circa finem operis Grauina Societatem vſque ad gloriam Libani extollit, & occaſione Prædictionis Ferrerianæ enixius precatur, vt eiuſdem poſteritas in eam perfectionẽ ſuccreſcat, quam S. vir delineauit, vt ſublimitas ſit virtutis Dei, & quiſquis gloriatur in Domino glorietur. Interim, vt oſtendat nihil omni ex parte perfectum in terris, duo è triuio diuerbia obijcit. Non omnes: non ſemper. non omnes in Societate ſunt viua membra, neque ſemper erunt: Non omnes Columbino habitu lucent, neque eum ſemper retinebunt; non omnes religioſæ diſciplinæ amantes ſunt, neque ſemper vocationis ſpiritum ſequentur.*

TVRT. Vtrum tandem huiuſmodi Vindiciana dicacitas laudem an verò reprehenſionem afferre debeat, incertũ: ſi omnes tales Grauinam eſſe putarent, qualem Vindicianus affectus exiſtimat, tunc eodem modo tecũ verbis Nazianzeni diſcurrerem. *vir optime,* Ora. de ſe ipſo & ad eos &c. *ſi naui tempeſtate iactata, & periclitanti manum porrexiſſemus, aut vrbi obſidione cinctæ, aut ædibus flammæ ardore conflagrantibus, partim ſcaphis, partim exercitatione, partim inſtrumentis extinguendæ flammæ accommodis opem ferentes; proculdubio nos, aut prædones, aut vrbis, vel domus amatores vocaſſes, non autem patronos, & defenſores.*

Porrigit manum Grauina, auxiliares ſuppetias affert pro omnibus Ordinibus, & Societate tuenda, & adhuc ſub dubio relinquis, *an Grauina amicus, an aduerſarius ſit Societatis? Atqui multis ſecus videtur inquies?* Idem Naz. *Quid verò mea intereſt, qui rei veritatem magis curo, imò ſolum curo. hoc enim vel me condemnauerit, vel abſoluerit, hoc miſerum vel beatum reddiderit. At quid alijs videatur nihil ad nos.* Ex eodem Nazianz. *quemadmodum nec alienum ſomnium. Non ita alijs videtur, ais. Quid verò? An ijs, qui vertigine correpti ſunt, terra fixa, & ſtabilis eſſe videtur, an ebriis, qui ſobrij ſunt integra mente eſſe, ac non potius in caput incedere, ac ſurſum deorſumque moueri? An non quibuſdam interdum hominibus mel amarum eſt, nempè morbo laborãtibus, maleque affectis? at non propterea res ita ſe habet, vt qui in hoc ſtatu ſunt arbitrantur. Quocirca fac prius fidem ſanos eos eſſe, qui de nobis ita ſentiunt, tunc nos admone, vt meliorẽ mentem induamus,*

aut

Google

aut condemna, niſi conſilio tuo pareamus, ſed in eadem ſententia perſiſtemus. Non ſecus Vindiciano accidit, vertigine enim laborare videtur, & ebrietate ſopitus: malo etiam guſtu affectus, qui non ſolum defenſores, inimicos, & hoſtes putat, ſed quod peius eſt circa duo, non de triuio accepta axiomata, ſed de S. Auguſtini, imò totius orthodoxiæ ſchola, à Grauina deſumpta, vacillat: *Axiomata ſunt. In Societate non omnes eſſe viua membra: &. Non ſemper omnes viua membra fore, & diſciplinæ religioſæ amantes,* quæ ſecundum ſuam partitionem confutanda aggreditur, non tam Turturem, quam Auguſtinum, & PP. oppugnans.

EXAMINATIO. §. *Non omnes.*

§. I.

PRimum hoc axioma, vt carpis eſt, *neminem præter Grauinam contendiſſe, vllum regularium Ordinem poſſe totum cenſeri viuum* (ac proinde ad alios lugendos induci) *eo quod non omnes, & ſinguli collegæ illam perfectionem contineant,* & ex p. p. c. 6. 16. & c. 11. *eiuſdem verba refers: pertinere non ad azyma, ſed fermentum malitiæ, dicere, in quauis congregatione, non eſſe cum tritico infelix lolium, & auenas; & efficere, vt vnicolores oues in vno grege appareant, in cæteris gregibus eſſe maculoſas, cum ſit tamen vnus grex tonſarum de lauacro lachrymarum deſcendens, ſaltem habens venialia, quæ plangant,* & in cap. 15. Grauinæ verba refers. *ſin factioſi contendant quod vndique à quibuſcumque plangentium fluant aromata à corruptione præſeruantia, impetrate* (ait) *nobis quæſo, quæ ſuperſunt, vt putridorum corpora piè vngantur in ſepulturam. ſin autem, cum odoribus, & aromatibus Myrrhæ, Thuris, & vniuerſi pulueris pigmentarij, etiam pix, & ſulphur in aliquo lugentium admiſceatur, ſi inter immarceſcibilia corpora, cadauera quoque viſuntur, benignè illis de myrrha probatiſſima, & veſtimentis noſtris à domibus eburneis elargimur, vt in eis corrigatis, quod in nobis corrigi tam anxiè exoptatis.* Recitatis verbis Grauinæ ſtabilientis primum, & veriſſimum dogma, *Non omnes*, ſubdis [*Hæc Grauina contra Bellarmini matrem obſcuris quidem allegorijs, ſed ad id vnum intentus, ne Lector credat omnes de Societatis familia eiuſdem eſſe coloris.* Sed videamus, quomodo in ſuum campum ſe effundat. *Mihi autem rem altius perpendenti prorſus abſonum, & paradoxum videtur, quod Grauina, non ſine ſarcaſmis perurget, nullum Ordinem ex merè viuis membris conſtare poſſe, neceſſarium vbique eſſe quorundam relaxationem, nunquam triticum cum lolio reperiri.* VIND.

TVRT. Vera mi homo dicas, & orthodoxa, nam non paradoxa, ſed quę ad pietatis doctrinam faciunt Grauina probauit: non in intelligibilibus, ſed vſitatiſſimis allegorijs, quib. tractatus ſuos diſperſit cõtra Donatiſtas diſputans Auguſt. eos euincens non omnia in Eccleſia eſſe viua membra, an tu clarioribus, ſed æque obſcurioribus, ſi tamen verioribus allegorijs ſanæ doctrinæ fundamenta conuelles? audiamus ſi fortè vincendo vſque ad Britannos tua victricia ſigna tranſmittantur.

VIND. *Quid enim, ais, viuentibus Ordinum fundatoribus vidit Antiquitas? Totus ne nouorum regularium manipulus ab Ægypti porris, & peponibus liber fuit? & à Babyloniorum poculis immunis, an ſecus?*

TVRT. Vidit, & cognouit, & prædicauit antiquitas in omni congregatione malos admixtos bonis, vt hæc profeſſio, nec luſcos effugiat, niſi ſolos illos qui cæci ſunt, & duces cæcorũ, & idipſum fatetur manipulus nouorũ regularium, vt humillimè fateatur porros, & pepones, imò & peponib. inſulſiores habere ſecũ, & qui de calice Babyloniorũ bibãt nec enim adhuc fex eſt exinanita, quã bibãt omnes peccatores terrę. Multi ſunt in veteribus, & nouis religionib. qui

nume-

numerantur inter militum cuneos, ſed inſignia non curant habere virtutum, ad hominum oculos prætendũt honeſtatis imaginem, ſed in conſpectu, & occulti iudicis habere negligunt veritatem, Nonnulli (ex Damiano) *ſic ad noua religionis tranſeunt Ordinem, vt tamen præterita vitæ nunquam deſerant vetuſtatem, hi nimirum Gabaonitæ ſunt non Iſraelitæ &c. ad Iſraelitas mortis formidine tranſeunt, non perfectionis amore, ſed tremefacti ſcelerum ſuorum immanitate confugiunt? ſed nonnulli eorum veſte non mente mutati, ſiccos panes ad eſum portant, quia azyma adhuc ſynceritatis, & veritatis ignorant. Vetuſtis veſtibus conteguntur, &c. qui ad nouitatem ſuperficie tenus venientes, re ipſa in vetuſtate perſiſtunt &c. nec ad ſortiendam cum Iſraelitis hæreditatem aliquatenus admittuntur, ligna cædere & aquas vectare iubentur, quia guſtus intelligentiæ ſpiritualis ignari, duris atque inſenſibilibus exterioris exercitij negotijs occupantur. Sic igitur aliquam quidem in exterioribus videntur vtilitatem Eccleſiæ, ſeruiendo conferre, ſed quia ſeruiliter viuunt, hæreditatem inter Iſraelitas nequeunt poſsidere.* Planiſſimè, vt & pleniſſimè ad nouæ religionis inſtitutum tranſeuntes Gabaonitæ (qui Italice, Gabba mondo) cum veris Iſraelitis miſcentur, vt nec initia quãtumuis perfectiſſimorum, nunc iam vetuſtiorum Ordinum, Gabaonitis caruerint, nec peponibus agri fertiliſſimi, quorum multi maturi videntur, at flaccidi, & inutiles deprehenduntur, quibus illud Homericum in Iliade.

De perfect. Mon. c. 4.

O pepones, mala probra, Achiui, non enim Achiui

Iſraelitæ, non Iſraelitæ, ſed Gabaonitæ.

VIND. Sed muſto tempus dandum eſt, vt deſpumet, & Vindiciano ſimiliter, ne tanquam laguncula diſrumpatur. *Cum S. Dominicus,* ſubdis, *Dæmonem adiuraſſet, vt de ſuis, & S. Franciſci diſcipulis quid prædæ caperet, ſecurus fateretur, reſpondit, cum eiulatu, nunc quidem ſibi nihil ex illis obuenire: futura autem infinita ſpolia vbi deuotio refrixerit, & ſtatutorum vigor peſſum iuerit: neque aliter de quibuslibet ſacrorum Ordinum initijs ſuſpicari licet, cum nullibi bona arbor malos fructus producat, & Chronographi de ſingulis prorſus admiranda collegerint. Potuerunt ergo ſinguli Regularium Ordines aliquando ſic effloruiſſe, vt toti eſſent abſque ruga, & macula, toti ex meris viuis membris conſtarent.*

TVRT. Ex reſpectiua locutione Dæmonis, abſolutam formas, vt quia parum pro nihilo reputatur, parua noxa affectos Dominicanos in ſui initio, ſine exceptione aſſeras, & adulatoriè, nam & initio Ordinis referente Bellouac. omnes qui cum Sancto Dominico ſodales erant, ſicut per viſum prius oſtenſum fuerat (exceptis tribus) à Sancto parente diſceſſerunt, quos ad ſe orationibus reuocauit. De relinquendis poſſeſſionibus ſtatuto facto in capitulo Generali Bononiæ inſuper, de deponendo Canonicorum regularium indumento (& per manus Virginis cælitus demiſſo nouo indumento induendo) audacter quidam reſtiterunt (ex Caſtillo) fratrum lapſus S. Dominicus cognoſcebat diuinitus, & occultantem pecuniam deprehendit, atque acriter reprehendit. Quod & in omnibus Ordinibus ex chronologijs inſpicere licet. nec erubeſcunt veri Chronographi lapſus imperfectorum denotare, vt demonſtrarent, nec initio omnes ſine macula, & ruga extitiſſe. Tu vero velut nouus Donatiſtarum ramuſculus, *potuerunt* inquis, quod Eccleſiæ datum non eſt, *ſingulos Ordines regulariũ ſic effloruiſſe, vt toti eſſent, abſque ruga, & macula, toti ex meris viuis membris conſtarent.* Sed reſpondetur cum Hieronymo, hunc locum, *ſine macula & ruga* pro futuro, & in cæleſtibus implendum. & mox *audis angulos, audis ſcabies, audis ruinas, & cineres, & de tua virtute, & impeccantia gloriaris.* nec

3. ſpec. hiſt. cap. 77.

Ferdin. Caſtill. lib. 1. c. 51. Humb. l. 4. c. 2.

Tom. 4. in c. 31. Hier.

iuuat

iuuat te, quod dicis. *Neque aliter de quibuslibet Ordinum initiis ſuſpicari licet, cum nullibi bona arbor malos fructus protrudat,* id enim è Iouiniani ſchola deſumptum oſtendit S. Hieronymus, qui ad ſua paradoxa ſuadenda illud obijciebat: *Arbor mala fru-*
1. c. Ioui. c. 14. *ctus bonos non facit, nec bona malos.* Cui Hieronym. *ſi hoc ita eſt, reſponde mihi quomodo Paulus, cum eſſet arbor mala perſequens Eccleſiam Chriſti, fecit poſtea fructus bonos, & Iudas, cum eſſet arbor bona ſigna faciens cum Apoſtolis, poſtea verſus in proditorem fecerit fructus malos?* & vt tuo iuguleris gladio, quomodo quod initio effloruit potuit in auenis producendis degeneraſſe? quid tu ploras? aures erige loquente, & proſequente Hieronymo, non Grauina. *Tamdiu ergo nec arbor bona malos fructus facit, nec mala bonos, quamdiu vel in bonitate ſua, vel in malitia perſeuerant.* Centones videris aſſuere malè feriatorum Hæreticorum, vt induaris diploide
Epiſt. 46. ad Ruſt. confuſione tua. *Si puriſſimum triticum* (ait idem) *habuit mixtas paleas, quid de nobis dici poteſt, de quibus illud ſcriptum eſt, quid paleis ad frumentum?* Et S. Auguſtinus vbi in ve-
Epiſt. 162. teri teſtamento eiuſmodi commixtionem palearum, cum tritico demonſtraſſet, ad nouum deueniens in ſuæ naſcentis religionis exordio: *tolerat* (ait) *ipſe Dominus Iudam, diabolum, furem, & venditorem ſuum, ſinit accipere inter innocentes diſcipulos, quod fideles norunt, precium noſtrum. Tolerant Apoſtoli Pſeudoapoſtolos, & inter ſua quærentes, non quæ Ieſu Chriſti, Paulus non ſua quærens, ſed quæ Ieſu Chriſti, cum glorioſiſſima tolerantia conuerſatur &c. Laudatur ſub Angeli nomine*
Apoc. c. 2. (in Apocalyp.) *Præpoſitus Eccleſiæ, quod cum odiſſet malos, eos tamen tentatos, & viuentes pro nomine Domini tolerauit.* ex quibus locis cõfutat Donatiſtas volentes Eccleſiam ex pura portione, hoc eſt, viuis ſolis membris conſtare, ac proinde malos non eſſe tolerandos, ſed ab illis diſcedendum. Quos etiam ad hominem confutauit dicens *ad ſummam ſe ipſos interrogent. Nonne tolerantur ab eis cædes, & incendia Circumcellionum* (erant hi rami Donatiſtarum, qui ſolos ſe puros iactabant) *veneratores præcipitatorum vltro cadauerum: &c. Parco iam dicere ſingulorum per Africanam regionem, & ciuitatum, & fundorum tyrannicas poteſtates, & publica latrocinia. Melius enim vobis hæc vos ipſi dicitis, ſiuè in aurem, ſiuè palam, ſicut libitum fuerit. Quocumque enim oculos vertitis, occurret, quod dico, vel potius, quod taceo &c.* Egregiè ergo ad hominem contra Donatiſtas, malos Circumcelliones demonſtrabat, quos tanquam eidem Donatiſtarum Choro adglutinatos, putantes ſe triticum, velut paleam admixtam tolerabant. Et tandem ſi hæc non ſufficiunt, ſilentium imponat Vindiciano alias reperita fidei confeſſio S. Aug. ſiue Fulgentij de fide ad Petrum.
Firmiſſime tene, & nullatenus dubites aream Dei eſſe Eccleſ. Catholicam, & intra eam vſque ad finem ſæculi frumento mixtas paleas contineri, hoc eſt, bonis malos Sacramentorum communione miſceri, & in omni profeſſione, ſiuè Clericorum, ſiue Monachorum, ſiue Laicorum, bonos ſimul eſſe & malos, nec pro malis bonos eſſe deſerendos &c. Ab initio ergo vſque in finem in Eccleſia, & in omni congregatione, quæ ſub cœlo eſt, bonos malos admixtos fideli profeſſione credendum diſcas. Non eſt opus tuis flabellis Vindiciane, vt in ſopitam flammam Donatiſtarum exuffles. Cap. 93.

§. II.

Sed video duplicitatem tuam Vindiciane, quod non dixiſti aperte, *ſunt ergo ſinguli, vel fuerunt in initiis Ordinum, vt toti eſſent abſque ruga, & macula, vt ex meris viuis membris conſtarent, ſed dixiſti: potuerunt ergo ſinguli Regularium Ordines &c.* vt cum aliud ſit eſſe, alind poſſe ingrediens terram

Digitized by Google

duabus vijs te inſectantem eludas. At ſatis antiquata aſtutia fuit Pelagianorum, qui te præceſſerunt, dicebant enim, hominem ſi vellet poſſe eſſe ſine peccato, cumque vrgeretur Pelagianiſmus ſub nomine Critobuli à Sancto Hieronymo, ſic reſpōdebat, vt eluderet. *Neque enim cum dico hominem poſſe eſſe ſine peccato ſi velit, aliquos fuiſſe contendo, ſed ſimpliciter poſſe eſſe ſi velit, aliud enim eſt eſſe poſſe, quod Graecè dicitur δυναμις, aliud eſt eſſe, quod ipſi appellant ἐνεργίαν. poſſum eſſe medicus, ſed interim non ſum &c. quicquid igitur poſſum, licet necdum ſim, tamen ero ſi voluero.* Sed quid Hieronymus ſub Attici nomine? *aliud ſunt artes, aliud id quod ſuper artes eſt. Medicina, & fabrica, & artes omnes inueniuntur in plurimis, ſine peccato autem eſſe perpetuò diuinæ ſolius poteſtatis eſt: aut ſi dare non potes, confitere imbecillitatem tuam, & noli ponere in cœlum os tuum, vt per eſſe, & eſſe poſſe ſtultorum illudas auribus. quis enim tibi vnquam concedat poſſe hominem facere, quod nullus hominum potuerit?* &c. Simili ergo diſcurſu euinceris, cum Critobulo, ab Attico. Poſſunt ergo eſſe ſinguli initio ſuorum Ordinum viua membra, vt de facto ſint per energiam, quod in hominum non eſt poteſtate, ſed in Dei voluntate, qui ſicut non omnes confirmauit in gratia, nec homines impeccabiles fecit, & ſi aliquos in gratia confirmauit, ita nec Eccleſiæ membra omnia viua conſtituit, ſed voluit, vt in Eccleſia, cum electis miſcerentur reprobi, & bonis mali, quod potuiſſet ab æternitate ad palmam præordinaſſe, & in tempore gratiam eis præparaſſe &c. vnde pariter in ſuo Collegio (ait Auguſt.) *elegit Apoſtolos, &c. vt quicquid magnum eſſet, & facerent, ipſe in eis eſſet, & faceret. Statuit inter eos vnum quo malo vtens benè, ſuæ paſſionis diſpoſitum impleret, & Eccleſiæ ſuæ tolerandorum malorum præberet exemplum.* quod ſi puram Eccleſiam, purum Collegium, abſque alia permixtione diſpoſuiſſet, ad inſtar cœleſtis Hieruſalem, nouo priuilegio decoraſſet, quod cum necdū datum ſit Eccleſiæ, Apoſtolorum Collegio, primis religioſorum cœtibus, non poterunt ſinguli, ſic effloruiſſe, vel efflorere, ſi communis curſus attendatur, & nullus vnquam concedet, quod tot communitates recenſitæ pręſtare potuerunt.

[Margin: c. Pelag.]

[Margin: Lib. 18. de ciuit. c. 49]

VIND. Verum vltra vires ſe extendens Vindicianus, quaſi vellet, quod poſſe, & quod poſſit velit, in id quod non poteſt intendit, nam omnes neruos, & conatus apponit, vt vocati ad religionem adiungant ad ſtaturam ſuam cubitum vnum, ad propriam induſtriam confugiendo. ait enim. *Quid impedit, quo minus iterum, ac ſæpius ſolerti Præſidum induſtria, & ſubditorum vnanimi conſenſu in priſtinum decus reſpirent?*

TVRT. Putabas hic te ſubtiliter argutari, ſed priuſquam morſum infigeres dentem fregiſti. Facit multum ad virtutum acquiſitionem atque cuſtodiam induſtria ſuperiorum, & ſubditorū concordia: ſed quantum attinet ad Prælatos, audi Pſalmographum: *Niſi Dominus ædificauerit domum, in vanum laborauerunt qui ædificant eam.* vbi Auguſtin. *Ipſe ædificat, ipſe monet, ipſe terret, ipſe intellectum aperit &c. & tamen laboramus* Prælati, *& nos tanquam operarij: ſed niſi Dominus ædificauerit, in vanum laborauerunt, qui ædificant eam.* &: *niſi Dominus cuſtodierit ciuitatem, fruſtra vigilat, qui cuſtodit eam.* vbi Auguſt. *Quomodo cuſtodimus? quomodo homines: quantum poſſumus: quantum accipimus: & quia nos ſicut homines cuſtodimus, & perfectè cuſtodire non poſſumus &c. vanus eſt labor noſter, niſi ipſe cuſtodiat.* quaſi dicat: Bonæ ſunt induſtriæ ſuperiorum, ſed opus eſt Dei adiutorio, & propterea mox ſubdis, & rectè (prima facie) at diminutè.

[Margin: Pſal. 126.]

[Margin: Aug. in eundem pſal.]

VIND. *Auctor vocationis, non elanguit: quin vt optimè ſuperius laudata Virgo Catharina diſſeruit, ſi hodie*

Digitized by Google

hodie matrona exiſteret, quæ Chriſtum feruentius Euangelica Magdalena amaret, ſupra eandem viciſsim à Domino diligeretur, & excellentioribus donis ornaretur, & ſi quiſquam plura, & acerbiora Chriſti amore pateretur, quàm olim S. Franciſcus Minorum fundator, abſque dubio, illi quoque Dominus illuſtriora dona conferret.

TVRT. Præſto Dei gratia eſt Vindiciane, non à te vocata, ſed præueniens. *Miſericordia eius præueniet me*, ait Dauid. nam vt ibi notat Auguſt. *Omnia bona quæcumque habere poſſumus, ſiuè in natura, ſiuè in inſtituto ſiuè in ipſa conuerſatione in fide, ſpe, charitate, in bonis moribus, in iuſtitia, in timore Dei totum non eſſe, niſi ex Dei donis, ita concluſit; Deus meus miſericordia mea &c. totum quicquid ſum de miſericordia tua eſt, ſed promerui te, inuocando te, vt eſſem quid feci? vt eſſem qui te inuocarem. quid egi? ſi enim egi aliquid vt eſſem, iam eram antequam eſſem, porrò ſi omnino nihil eram antequam eſſem, nihil te promerui, vt eſſem. Feciſti vt eſſem, non tu feciſti, vt bonus eſſem? Dediſti mihi vt ſim, & potuit mihi alius dare vt bonus eſſem? ſi tu mihi dediſti, vt ſim, & alius mihi dedit, vt bonus ſim, melior eſt ille qui mihi dedit, vt bonus ſim, quam ille qui mihi dedit, vt ſim. Porrò quia te nemo melior, nemo te potentior, nemo te in miſericordia largior; à quo accepi eſſe, vt ab illo accepi vt bonus eſſem*, multo magis vt optimus eſſem, vt in tali gratiæ gradu ſim; dicit enim Angelicus noſter. *vniuſcuiuſque rei quantitas dependet ex propria cauſa &c. & ideo quantitas charitatis, non dependet ex conditione naturæ, vel ex capacitate naturalis virtutis, ſed ſolum ex voluntate Spiritus ſancti diſtribuentis ſua dona, prout vult: vnde & Apoſtolus dicit: Vnicuique noſtrum, data eſt gratia ſecundum menſuram donationis Chriſti.* & in Reſponſione ad primum ait: *diſpoſitionem vel conatum* (hominis præparantis ſe ad gratiam) *præuenit Spiritus ſanctus mentem mouens hominis, vel plus vel minus, ſecundum ſuam voluntatem &c.* iuxta quem, doctrina exponenda eſt laudatæ Virginis Catharinæ [ſi eſſet aliqua quæ feruentius amaret Chriſtum, ſuper eandem diligeretur, *& excellentioribus donis ornaretur &c.*] Vt enim feruentius quis amet, & ad illuſtriora dona ſe aptet, ad primam cauſam ſupernaturalem mouentem, eiuſque voluntatem recurrendum, ex doctrinis allatis. Quare in omnibus inſtitutis, Collegijs, Monaſterijs, ſiue initio, ſiue in medio, ſiue in perſeuerantiæ fine, eandem cauſam te reſpicere opus eſt & vt proportionem mouentis cauſæ attendas, ne illam ad tuum nutum tibi ſubijcias, vt diſpoſitione tua ad optima dona, & primitias etiam ſpiritus, quas receperunt Apoſtoli, te putes peruenire poſſe abſque menſura donationis Chriſti; ſi enim id attentares, non re, ſed nominetenus à populis, & à te appellari poſſes, non virtutibus Apoſtolicis, ſed ſpiritu repletus apoſtatico Luciferi, qui ſibi innitens, & proprio conatui ſecundum ſuas vires, non ſecundum Dei largitatem, cœleſtia dona indebita, velut ſibi debita & connaturalia deputabat, quod erat diuinum ſolium ne dum affectare, ſed euertere, primæ cauſæ naturam (ſe primum faciendo in donis Dei) auferens & peſſundans. Propter quod ſpecialiter hæreſis Pelagianorum diabolum habet auctorem (vt dixit Ambroſius.) *Hæc ſuperbia* (ait) *à diabolo ſumpſit exordium, qui quoniam ſua, quam à creatore acceperat potentia, & dignitate, ſibi placuit, ſeque authoris ſui gloriæ comparauit, cum ijs angelis quos in conſenſum impietatis ſuæ traxerat à cœleſti ſublimitate deiectus eſt &c.* vt ſi cæteræ hæreſes, vel Deum habere filium, vt Arius, vel alia attributa negent, vt alij impij putant, in ſolio regni eius vult ſedere ſola hæreſis Pelagiana eum è throno deturbans, *tanquam habeat* (ait idem

Pſalm. 58.

Aug. ibid.

2. 2. q. 24. a. 3.

Ep. ad Demetriad.

Digitized by Google

Ambroſ.) *hoc ſimile Deo, vt bonorum ſuorum ipſe ſit fons. ipſe ſibi ſit copia*, vt vel totum regnum affectet, vel dimidij Regni partem, cum nec in regnis terrenis capiat fortuna duos.

§. III.

Quæ deinde ſubdis à propoſito aliena ſunt. nam vbi Grauina ad probandum aſſumpſiſſet, non omnes eſſe in Religione vnicolores oues, ſed eſſe etiam maculatas immixtas in grege, vnde aſſimilatur gregi aſcendenti de lauacro lacrymarum habēti ſaltem venialia, quæ plangat; tu ad repellendam hanc doctrinam dicis: *Neque procliuitas in venialia peccata obſiſtit* (ad perfectionem cōſequendam, vt toti ſint abſque ruga & macula) *quia etiam qui nouos ordines erexerunt, eoſdemque fortiter adiuuerunt, de peccatis confeſſi fuerunt, & nullibi S. Spiritus Ordinem inſtituit, qui faceret homines impeccabiles.*

VIND.

TVRT. Semper diſparatā congeris. Quis hæc neget? Nota, nota Vindiciane, non ad hoc propoſitum mentionem factam de venialibus, ſed ad illud oſtendendum totum gregem conſtantem ex bonis, & malis, lauacro indigere, ſaltem ad abſtergenda venialia, vt hæc ſuppoſitio ad bonos, & ſanctos, qui non impeccabiles facti ſint referatur. Quæ illatio fieri poteſt ex diuerſis? Et quod ſubdis ſatis impertinentiſſimum eſt dicens.

VIND. *Neque vnitas gregis tonſuram impedit, quin eò felicius eniteſcit, quò ardentius Regulares in ſui Ordinis rigorem, & perfectionem flagrant.*

TVRT. Deficiente oleo, lychnus tibi lumen nō miniſtrauit, vt pro tonſarum, legeres *tonſuram*, & quid colligas ex tua lectura, difficile eſt percipere, quod tonſura *eo felicius eniteſcit quò ardentius regulares in ſui Ordinis rigorem, & perfectionem flagrant.* Quis dubitat de eo quod certum eſt, magis expeditas attonſas oues felicius eniteſcere, & ad Ordinis rigorem flagrant? Sed non ſolum attonſas, ſed de lauacro aſcendentes quoque ſacra Scriptura commemorat, vt etiam ſi attonſæ ſint lauacro indigeant ſaltem pro venialibus, ſupponendo pro viuis membris, pro mortalibus, quantum attinet ad malos, & ex ambobus conflatus vnus grex in quacumque congregatione, etiam ſi attōſus appareat, nec vnicolor grex eſt, nam attonſi mali nec ſua maculoſa pelle nudantur, nunquid Æthiops poteſt mutare pellem ſuam? vt quouſque pœnitentiæ aquis non ſe abluant, ſemper ſint maculoſæ oues, quare quocumque te vertas, Vindiciane, omnē congregationem dicere neceſſe eſt diuerſicolorem eſſe, gregem de lauacro aſcendentem, malos, & bonos cōtinentem, quæ tibi non intelligibilis, ſed obſcura allegoria videbatur, nō quia erat, ſed quia nō tibi arridebat, ſunt enim & tui ſimiles, qui nolūt intelligere, vt benè agāt.

VIND. Sed ſemper tui ſimilis, incogitans, inceptus, paratus inferre ictum, non vitare, adijcis. *Neque hic* (vt omnes ſint viua mēbra) *ſingulari priuilegio opus eſt, cum ad perfectionis ſtudium, quilibet Ordo ex primæua inſtitutione obligetur: nemo autem obligatur ad id quod adynaton eſt, & ordinarium gratiæ cœleſtis ſuccurſum tranſcendit.*

TVRT. Nihil certius. Et propterea ab omnibus Religioſis exigitur, non vt perfecti eſſe cogantur, ſed vt ad perfectionem tendant: ſuppeditantur dona & media quibus tendant, vt qui non tendant, illi ſint aſſimiles, qui ſocordiam ſuam excuſabant, falsò, & impio dicto, *timui enim te quia homo durus, es, tollis, quod non poſuiſti, metis quod non ſeminaſti*, crudelitatem diuinæ naturæ affigentes, quæ dat omnibus affluenter, & non improperat, vt in religione *perſeuerandi*, & proficiendi, ſicut in mandatorū obſeruatione, omnibus (vt dicit Aug. de corrept. Luc. c. 19.

& gra-

Digitized by Google

& gratia.) *poßibilitas, & voluntas diuina gratiæ largitate donetur.* Sed aliud eſt, ex eodem
Cap. 6. & 7. Auguſt. donum quo proficere, & perſeuerare homines poſſunt, & aliud, quo de facto perſeuerant; vt qui deficiunt ex infir-
Cap. 22. mitate deficiant, qui proficiũt diuinæ gratiæ proficiant largitate. Sicut autem extraordinarium curſum gratiæ excedit donum perſeuerantiæ, vel priuilegiatum aliud diuinum munus, vitandi omnia peccata venialia collectiuè; ita etiam quod vni communitati datum ſit (quod nec Eccleſiæ cōceſſum) vt membra omnia viua ſint, ſine extraordinario gratiæ curſu eſſe nequit;
Ep. 84. nam quæuis religio ſicut, & Eccleſia, vt dicit Ambroſius *multimoda varietate contexta, vt in vnum decorem, etiam, quæ ſunt ad paria concurrunt, & de omni genere hominum, & de omni gradu officiorum, de omni menſura operũ, de omni qualitate virtutum fiat totius ædificationis inſeparabilis connexio, & indifferens pulchritudo, nec deſit ſoliditati, quod non defuerit portioni tantaque ibi ſit pax, tantaque concordia, vt non poſſit eſſe niſi omnium, quod eſt etiam ſingulorum: indubitanter apparet copulatricem quandam eſſe virtutem, qua ſibi confœderatur, & cōcinit multiplex Sanctorum vnitas & ſpecioſa diuerſitas,* & nihilominus hæc virtus copulatrix ordinaria eſt, quæ ſi animorum concordiam illam efficeret, vt omnia membra eſſent viua, & vnus in Domino ſpiritus, extraordinarium eſſet donum cœleſtis gratiæ, curſum ordinarium tranſcendens, quod pro voluntate largitum eſt in primo ortu Eccleſiæ, quando erat illis *cor vnum, & anima vna in Domino*, licet negotiatores peruerſi non defuerint in ſancta illa ſocietate
Act. c. 2. primitiua, Ananias, & Sapphira diuinitus quoque mulctati.

VIND. Periodum concludis. *Si Grauina ad fatalem quandam deficiendi neceßitatem recurrat, iam omnis Dialecticorum ſchola explodet, quia per maximum abſurdum leuiora probat.*

TVRT. Non fatalis neceſſitas inducitur, nec ex parte primæ cauſæ mouentis, nec voluntatis humanæ, quæ ad profectum mouetur, nec ex parte eiuſdem, ſi efficaciter non moueatur. Nam ſi quod abſit ex efficaci primæ cauſæ motione fatalis neceſſitas introduci aſſeratur, iam vetus querela Pelagianica introducitur, de qua ſcripſit Auguſtinus. De his, dicebat, has contra Catholicos ſtrophas cōminiſci: *ſub nomine* inquiebant *gratiæ, ita fatum aſſerunt, vt dicant, quaſi niſi Deus inuito, & reluctanti homini inſpirauerit boni, & ipſius imperfecti cupiditatem, nec à malo declinare, nec bonum poſſet arripere:* & iterum ex epiſtola Proſp. ad Auguſt. remoueri dicebant ex efficacitate gratiæ, & prædeſtinatione ante omnia merita præuiſa, *omnem induſtriam, tollique virtutes, ſi Dei conſtitutio præueniat voluntates, & ſub hoc prædeſtinationis nomine, fatalem quandam induci neceſſitatem.* Quæ dicta tam in citata epiſtola contra Pelag. egregiè confutat S. Auguſt. & lib. de prædeſt. SS. oſtendens etiam boni imperfecti cupiditatem abſque læſione liberi arbitrij, ex ineffabili prædeſtinationis decreto diuina gratia inſpirari, & nonniſi volentibus hominibus fieri, quæ decreuit ab æterno, vt fierent in hominum iuſtificatione: *eo* (ait) *inclinante, qui in nobis mirabili modo, & ineffabili operatur, & velle &c.* — [margin: 2. cit. duas Ep. Pel. c. 5; Tom. 7.]

Cont. 2. ep. cap. 6. Quod ſi non moueatur, nec fatum introducitur. *Fati enim aſſertores* (ait Auguſt.) *bona & mala fato tribuunt: Deus autem in malis hominum merita eorum debita retributione perſequitur, bona verò per indebitam gratiam miſericordi voluntate largitur; vtrumq; faciens, non per ſtellarum temporale conſortium, ſed per ſua ſeueritatis, & bonitatis æternum altumque conſilium.* Ergo quod deficiat creatura, vel non proficiat, non ex ineuitabili, & ineluctabili neceſſitate cauſatur, ſed deficientis creaturæ libera poteſtate, ſicut & profectus Deo in liberum arbitrium agenti, vt

Digitized by Google

pia infallibiliter operetur. Ea eſt Vindiciani vafricies, qui vt proprium defectum tegat, alienum crimen impingit.

§. IV.

VIND. Diuertis iterum Vindiciane, & vt aſperrima illa verba aſſertorum ſcandalorum temperes, tripartitas claſſes (vt feceras cap. 9.) conſtituis, videlicet *infimam, mediam, ſupremam. infimam ijs aſſignas, qui poſt peractum* Tyrocinium, *cum authoritate Dorothai ſerm.* 11. *priſtinorum remanent ſerui vitiorum, & de his dicis, quacunque hora inimicus velit ex alto deijci progreſſu temporis, & annorum, eorundem ſcandala augeri, diſciplinam Ordinis per eos labefactari, & infirmitas eorum in Tyrocinio, in malitiam, conſuetudinem, & neceſſitatem vertitur, quibus niſi à Præſidibus occurratur, validius illud* (ait) *experiuntur: nolite proijcere margaritas ante porcos, ne conuerſi eas diſrumpant. Qui autem* (ſubdis) *ſit defectus abuſus iſtorum, ad moderatorum iudicium* transfers Vindiciane, dicens. *Bona & experientijs comprobata doctrina, in omnibus Cœnobijs, vt dicam cum Caſſiano, ita pleroſque abrenunciaſſe conſpicimus, vt nihil amplius immutaſſe de anterioribus vitijs, ac moribus comprobentur, niſi Ordinem tantummodo, & habitum ſæcularem, qui ſi in veritate viam perfectionis inquirerēt hoc potius tota virtute perficere tenerentur, vt ſcilicet exuti non ſolum pecunijs, ſed etiam affectionibus priſtinis, ac diſtentionibus vniuerſis, ſeipſos ſingulares, & nudos ſub ſeniorum imperio collocarent.* Col. 4. c. 2.

In media claſſe eos collocas, *qui mediocritate contenti, velut in medio quodam libra hærent, vt ad eximias perfectiones Ordinis non aſſurgant, grauia peccata vitantes, & regulam, ſtatuta, & ritus Ordinis ſeruantes, ſic tamen, vt excuſſo grauioris metu reatus, facilius officium negligant, ad quos etiam deſcribendos adducis locum Petri Cluniacenſis lib.* 1. *Hiſt. cap.* 10. & ais *de his ſcripſit Eccleſiaſt. cap.* 19. *eſt iuſtus qui inclinat faciem ſuam, & fingit ſe non videre, quod ignoratum eſt, & ſi ab imbecillitate virium vetetur peccare, ſi inuenerit tempus malè faciendi maleſacient.*

TVRT. Multis eiuſmodi Aſceteria oppleta ſunt de quibus iam pridem in Apocalypſi ſermo dirigitur. [Vtinam calidus eſſes aut frigidus, nunc autem quia tepidus, incipiam te emouere ex ore meo.] Nec immerito dicitur (eadem collatione) quicquid enim frigidum eſt, etiā ore noſtro ſuſceptū vertitur in calorem, & ſalutifera ſuauitate percipitur, quod autem ſemel vitio pernicioſ. teporis abiectum eſt, non dicam labijs admouere, ſed etiam eminus intueri, ſine ingenti horrore non poſſumus. Rectiſſimè ergo pronunciatur eſſe deterior, quia facilius ad ſalutarem conuerſationem, ac perfectionis faſtigium carnalis quis, id eſt, ſæcularis, vel Gentilis accedit, quam is qui profeſſus monachum, nec tamen viam perfectionis arripiens ſecundum regulam diſciplinæ, ab illo ſemel ſpiritualis feruoris igne diſceſſit. Ille namque corporalibus ſaltem vitijs humiliatus, atque immundū ſe ſentiens contagione carnali, ad fontem veræ purificationis, ac perfectionis culmen, quandoque compunctus accurrit, & horreſcens illum, in quo eſt, infidelitatis gelidiſſimum ſtatum, ſpiritus ardore ſuccenſus ad perfectionem facilius conuolabit] de tepido autem ſubdit [qui tepido exorſus initio, Monachi cœpit abuti vocabulo, nec tamen humilitate, & feruore quo debuit, iter huius profeſſionis arripuit, infectus ſemel hac miſerabili lue, & in ea quodāmmodo reſolutus, nec ex ſeſe vlterius perfecta ſapere, nec alterius poterit monitis erudiri &c.] quod vbi altero teſtimonio ſcripturę probaſſet, cōcludit [frequenter enim vidimus de frigidis, atque carnalibus, id eſt, de ſæcularibus, ac Paganis ad ſpiritualem perueniſſe feruorem, de tepidis atque animalibus omnino Cap. 3. Col. 4. c. 19

non

Digitized by Google

non vidimus.] Hæc verba de ſe præſumentes diligenter attendere debẽt, qui de propria virtute confidunt.

VIND. In ſuprema claſſe eos locas Vindiciane, *qui ſemetipſos ad meliora ſui Ordinis dona, & virtutes ſibi in eo propoſitas excitant, nec veluti pictores integritate operis acquieſcũt, ſed emblematis, & parergis venuſtatem, & gratiam adijciunt, hoc eſt. votis, regulis: ieiectiores actiones, ac perfectiones ſunt, ais, qui Præſidibus ſuis ſolatio, cæteris exemplo, & vocationis apud ſæculares dignitatem ſuſtinent, & anſam præbent, vt Deus glorificetur.*

TVRT. Optime, & eruditè, & his quoque omnium Cœnobia exornantur. Placet hæc certè diſtinctio nõ nuper in tua domo nata Vindiciane, ſed ab initio naſcentis Eccleſiæ tradita: vnde & veterum Patrum Eremicolarum, de triplici animatum ſtatu in Cœnobijs viuentium facta eſt. Sic legimus in Caſſiano loc. cit. [Secundum definitionem ſcripturæ tres ſunt animarum ſtatus. Primus carnalis. Secundus animalium. Tertius ſpiritualis. De primo ſcriptum eſt, cum ſit zelus, & contentio inter vos nonne carnales eſtis? & ſunt illi recenſiti in prima claſſe. De ſecundo ſcriptum eſt: animalis autem homo non percipit, quæ Dei ſunt (& tales ſunt tepidi ex eodem Caſſiano) & hi pertinent ad ſecundam claſſem. De tertio ſcriptum eſt: Spiritualis autem omnia dijudicat, & ipſe à nemine iudicatur] & in hoc ſtatu illi qui ſunt in tertia claſſe repoſiti meritò collocantur. *In coll. 19.*

VIND. Sed quorſum hæc à tam longo repetita principio? vt oſtenderes inquis, & doceres, *qui & quando regulares reformatione egeant, qui enim (ais) in ſuprema claſſe ſunt, & ſi à venialibus exempti non ſint, deploranda tamen nõ committunt, & in virtutum exercitatione, & ſpirituali profectu inardeſcunt.* In media claſſe *recenſiti egent Prælatis, qui illorum tepiditatem arguant, occaſiones nocituras ſubtrahant, ne in infimam claſſem decidant; & quando id præſtant ſuperiores, & ſubditi Superioribus beneuolè conſentiunt, nullo modo dici poteſt ordo à primæuo ſpiritu defloruiſſe quod ſi id non præſtetur, iam neceſſario* ait, Vindicianus, *diſciplina Regularis languescet, ac veluti febri lenta contabeſcet; & ſic fit in claſſem infimam relapſus, & incipit Monaſterium manifeſta defectionis ſigna prodere, & ſi talium alibi quoque numerus inualeſcat, de Ordinis fama, & dignitate agetur,* vt oſtendit S. Bonauentura. *ſic Domini ſponſa denigratur, non à Sole, vt Grauina viſum eſt, ſed ex carbonibus deſolatorijs, quos Satanas dormitantibus infundit; ſic fiunt ſtatua ſalis. Omnibus dixit* (ait S. Auguſt.) *mementote vxoris Loth. Quid enim fecit vxor Loth? liberata eſt à Sodomis, & in via poſita retrorſum reſpexit, vbi reſpexit ibi remanſit. Facta eſt autem ſtatua ſalis, vt illius contemplatione condiantur homines, ne vt ipſi fatui ſint, ne retro reſpiciant, ne malum exemplum dantes, ipſi remaneant, & alios condiant.* *In pſ. 75.*

TVRT. Hæc Vindicianus, & hæc quoq; admittimus. *Verum tamen*, vt verbis vtar Hieronymi: *omiſſis ſuper quibus pugna eſt, de ſcammate, & loco certaminis egrediens, in peregrinis, & longè alienis diſputationibus immoraris.* Vindiciane iterum ad ſcamma te reuoco, vt puluerem excipias, & oſtendam te ſingularitatis vitio tuos fictitios clientes tentare voluiſſe, etiam in ijs, quæ communia ſunt, nihil de illa charitate participare eos volẽs, propriam fingens eorum iuſtitiam, & inde mutabilitatem, vt, quos defendis, ij ſint, quos nec aduret Sol per diem, neque Luna per noctem: cæteri non tantum Sol, ſed & carbones iuniperorum ita adurãt, vt denigretur eorum facies ſuper carbones. Sic enim poſt recenſitas claſſes profitentium, & aſſignata lapſus & defectionis cauſa, ſolos Patres Societatis (quos fingis tuos eſſe clientes, fidei tamen acerrimos tui, & cęterorum hęreticorũ hoſtes, & inuictos pugiles) excipere gradu cõcito præcucurris, dicens. *Ep. 16.*

§. V. *Vt*

Digitized by Google

§. V.

VIND. *Vt ergo ad Societatem recurrat oratio, non video quid illi, vel cuiquã Regularium Ordini illa Grauinæ obiectio, Non omnes in laude Vitalium membrorum nocere poßit. Non omnes ſunt probatißimi religioſi. Eſto: debemus nos firmiores imbecillitates infirmorum ſuſtinere;* addit S. Bonauent. *qui à puero labores viri exigit, & infirmo vires robuſti, & à ſcholari vnius anni doctrinam magiſtri ſui imprudens eſt. Neque omnes in media claſſe regularium incedunt. Quia Grauina Aquilina oculorum acie cadauera, picem, & ſulphur in Societate reperit.* Vereor *autem, vt in alieno ſeruo dijudicando præceps fuerit.*

Quæſt. 16. in reg.

TVRT. Ergo huculque Grauinæ diſcurſus firmiter perſeuerat, *non omnes* ſaltem infimæ claſſis eſſe vitalia membra; &, *non omnes* in media claſſe ambulare, & meritò etiam in Societate fateri oportere, nedum thura olere, ſed imperfectorum picem, & ſulphur nares offendere: nec omnes viuos à diluuio ſuperſtites, ſed & cadauera quoque ſuper vndas enatare. Aquilinus intuitus requirebatur, ad diſcernẽdum viuos à mortuis, quando Vindicianus, vt prætexat excuſationes in peccatis, cadauera adulatoriè pro viuis venditat, vt in odium Societatem adduceret: & ſi hoc eſt alienum ſeruum iudicare, iudicetur Auguſtin. *medici ſuſcitabunt, & confitebuntur tibi?* Si hæc non mouent explodatur Aug. iudicetur Fulgẽtius, chorus SS. PP. arguatur, qui in omni congregatione, quæ ſub cœlo eſt viuos cũ mortuis miſceri ſecundum orthodoxas regulas fidei pronunciarunt. Et quemadmodum Eccleſia ex Auguſtin. ita & quælibet congregatio *habet ſecum connexos communione, nec ſecum futuros in æterna ſorte ſanctorum: qui partim in occulto, partim in aperto ſunt*: & eademque Eccleſia adhuc portat infenſos multos, ſanctos futuros, & in regnum peruenturos, vnde ſubdit: non eſt deſperandũ, ſi *apud apertißimos aduerſarios prædeſtinati amici latitãt, adhuc ignoti etiam ſibi latitant*: ita & in portiunculis tepidorum, & mediæ claſſis, modo multi apparẽt infenſi, qui ad perfectionis apicem peruenient, qui finali dilectione decedent, & contra, multi ſunt qui iuſtitiam, & feruorem ſeruant, qui foras mittentur. Quo fit vt hic bonorum, & malorum ſocietates, id eſt, in hoc ſeculo inuicem permixtæ decurrant, donec vltimo iudicio diſcernantur, ab oculis illis, qui luce Solis clariores ſunt, qui & ſcrutabitur Hieruſalẽ in laternis, & ſuper eos qui ſunt induti veſte peregrina, qui modo iuſtitia induti videntur. An iudicium Dei culpabis ſi infidos ſeruos iudicabit? an oculos maieſtatis eius ſubſannabis, quia oculis Aquilinis Grauinæ inſultaſti, & de temerario iudicio damnaſti? Tuam exemptionem à corruptione, & fœtore (quam humiles PP. Societatis abhorrent & execrantur) audiamus.

Aug. de ciuit. Dei c. 35.

VIND. *Præſidum vigilantia, ſubditorum in propriam conſcientiam aßidua inquiſitio, quotidianis experimentis teſtis proficiendi affectus, neminem ſinunt in cadauer degenerare: qui labitur celerius, & fortius reſurgit, & proprio lapſu fit cautior. Aromata putredine præſeruãtia inferius monſtrabo. Interea veni, & vide geminata in die examina conſcientiæ, meditandi laborem multiplicem, frequentißimum Pœnitentiæ, & Sanctiſſimæ Eucharistiæ vſum, tentatorum curationes, exceſſum aquè leuiculorum correctionem, mutuam apud ſuperiores manifeſtationem, officialium in ſingulos inquiſitionem, & alia ſexcenta; atque vbi iſta probè expenderis, renuncia quis adhuc putrefactioni modus ſuperſit?*

TVRT. Deo gratias, quod ex tuis verbis condemnaris, & iiſdem Grauinæ cauſa, imò omnium religioſorum, iuſtificatur, nimirum oſtendendo te Philautum, ſingularẽ aptum, qui religiones vaſtas, ſingularitatis ſpiritu inflatus, ſuper cæteros tentans, ſed fruſtra,

Digitized by Google

fruſtra, Societatem inflare; imò te Apathiæ Stoicæ defenſorem, intuetur quaſi indefectibilitatem, & impeccabilitatem aſſerens, in eiſdem, quos adulatoriè laudas.

Fateor Vindiciane multum prodeſſe, & neceſſariam Præſidum vigilantiam, inquiſitionem officialium, hortatiónes, correctiones &c. at non inferri poteſt, hæc omnia neminem ſinere in cadauer degenerare. Diminuta tua gratiæ diuinæ confeſſio fuit. Quanto ſapientius Auguſtinus ſcripſit: omnes (nempe Prælati, & miniſtri
In pſ. 126. Dei) *currimus, omnes laboramus, omnes ædificamus modo, & ante nos alij cucurrerunt, labrauerunt, ædificauerunt. Sed niſi Dominus ædificauerit domum, in vanum laborauerunt ædificantes eam, ideo quoſdam videntes ruere Apoſtoli, præcipuè Paulus, ait, dies obſeruatis &c. timeo vos, ne fortè ſine cauſa laborauerim in vobis. quia nouerat ſe intus à Domino ædificari: plangebat iſtos, quia ſine cauſa laborauerat in eis. Nos ergo loquimur foris, ille ædificat intus &c. ipſe ædificat intus, ipſe ædificat, ipſe mouet, ipſe terret ipſe intellectum aperit, ipſe ad fidem applicat ſenſum veſtrum, & tamen laboramus, & nos tanquam operarij: ſed, niſi Dominus ædificauerit domum, in vanum laborauerunt ædificantes eam*: & infra, *quomodo habet ciuitas ædificantes, laborantes, vt ædificetur, ſic habet, & cuſtodientes: nam ad cuſtodiam pertinet quod dicit Apoſtolus: Timeo ne ſicut ſerpens Euam ſeduxit aſtutia ſua, ſic & veſtræ mentes corrumpantur à caſtitate, quæ eſt in Chriſtum. Cuſtodiebat, cautus erat, vigilabat quantum poterat ſuper eos quibus præerat: & Epiſcopi hoc faciunt. Nam ideo altior locus poſitus eſt Epiſcopis, vt ipſi ſuperintendant, tanquam cuſtodiant populum. Quomodo ergo cuſtodimus? quomodo homines, quantum poſſumus, quantum accipimus.* Non præſeruationem cadauerum, & quod in cadauera degenerare non poſſent, qui cuſtodiebantur, Auguſtinus exéplo Pauli ſibi promittebat, in quod certe promiſiſſet, ſi apothecas Vindicianus aperuiſſet, vbi cum aromatibus Indicis ſpiritualia aromata, & Bezoar myſticum cæteraque antitoda, emere ſibi potuiſſent inſignes animarum cuſtodes Apoſtoli, & Apoſtolici ſucceſſores. Quod autem præter cuſtodiam, ſolertiam eorum, qui cuſtodiuntur pro antidotis, & præſeruantibus addidiſti, non abnuo, *Mineruæ,* dicit ille, *adhibe manum*: & Chriſtianè Apoſtolus Ioannes admonet, *vt ſimus cooperatores veritatis.* Nec fruſtra inuitaſti Grauinam *3. Ioann.*
ad inuiſenda Societatis exercitia, examina conſcientiæ, meditandi laborem, vſum ſacramentorum &c. nec fruſtra tu inuitaris, vt ad hæc adijcias aliorum Ordinum vigilias, ieiunia frequentiora, nuditatem, veſtium aſperitatem, diſciplinas, pſalmodiam diurnam atque nocturnam, protractas meditationes, & orationes, & mille nedum ſexcenta eiuſmodi: & vbi Grauina, & tu hæc expenderitis, non renunciandum, vt nec enunciandum nullum adhuc putrefactioni modum ſupereſſe. Præclarè Auguſtin. qui ait *ſub iſto, nomine intelliguntur ſuperbi, pollicentes ſalutem hominibus cum Domini ſit ſalus.* Poteſt Vindicianus medicus, ſi tamen poteſt, in curandis ægrorum corporibus, non tamen poteſt id præſtare in animabus curandis, niſi per modum *Pſal. 102.*
miniſterij, cum ſit Dei hæc proprietas, *qui ſanat omnes infirmitates tuas.* Iactet ſe Vindicianus, quod præter artem medicam aromata Indica habeat, nam vt medelam, & negotiationem eiuſmodi Dauid impugnauit in ſpirituali curatione, nam ex Auguſtin. *quomodo contra medicos, id eſt, ſuperbos* *Aug. in eundē locū.*
ſalutis pollicitatores vigilat, hoc quod dictum eſt: os meum annunciabit iuſtitiam tuam, tota die laudem tuam, (vt ipſe legit ſalutem tuam) *ſic pronunciauit: quoniam non cognoui negotiationes, introibo in potentias Domini,* aduerſus medicos, & negotiatores ſalutem ſua induſtria promittentes qui tantò longius à

gratia deſiliunt,quantò magis de ſua induſtria gloriantur, eoque celerius in corruptionē deſcendunt, quo ſua virtute à corruptione præſeruare ſe putant,vel proprijs actibus, vel ab extrinſeco à ſolis ſuperiorum induſtrijs. Deteſtandam certè pariter negotiationem,quam(ait Auguſtinus)denotauit Apoſtolus dicens: *Ignorantes enim Dei iuſtitiam, & ſuam volentes ſtatuere, iuſtitiæ Dei non ſunt ſubiecti.* Contra quam dicit idem Apoſtol. *Non ex operibus, ne fortè quis extollatur. Quomodo ergo non operabimur bonum? operabimur, ſed ipſo in nobis operante, ipſius enim ſumus figmentum. creati in Chriſto Ieſu in operibus bonis. Quomodo hoc ergo inuenimus contra negotiatores, id eſt, de actu gloriantes,de negotio, quod negat otium, ſe extollentes, inquietos potius quam bonos operatores, quia boni operatores illi ſunt, in quibus Deus operatur:* ſic ſubdit Auguſt. *Iudæorum quoque reperiri quandam negotiationem* (ſeu literaturam) *præſumentium tanquam de viribus ſuis, & de iuſtitia operum ſuorum: gloriabantur de lege, quod ipſi legem acceperint, aliæ Gentes non acceperint, in qua lege non de gratia gloriabantur,ſed de littera: & hi*(ſubdit Auguſtinus)*velut ægri in porticibus Probaticæ piſcinæ iacebant, amantes literam ſine gratia, ægri erant iacentes, non conualeſcentes, de litera præſumentes [ſeu negotiatione,vel antitodis præſeruatiuis.]*

§. VI.

Preſſus veritate, & impotentia fragilitatis humanæ,Vindicianus, vafrè quoque, & mutilè ſubdit.

VIND. *Nihilominus pro Societatis modeſtia concedam, ſingulos poſſe etiam plures, etiamſi importunè inſtet Grauina, omnes in claſſem infimam recidere;ſed in ea diutius ſubſiſtere poſſe nego. Satis laxæ fores, quibus cadaueroſi efferuntur,ne tetro odore ſaniores inficiant.*

TVRT. Velis nolis hanc defectionem à media ad infimam cogeris fateri Vindiciane. Homo enim corpus habet, *non eſt idipſum,* ait Auguſtin. *quia non in ſe ſtat: mutatur per ætates,mutatur per mutationes,locorum,& temporum, mutatur per morbos, & defectus carnales, non ergo in ſe ſtat*: & tu Vindiciane tua arte medica experiris; *Corpora cœleſtia, non in ſe ſtant,habent quaſdam mutationes ſuas, & ſi occultas;certè de locis in loca mutantur:aſcendunt ab Oriente in Occidentem, & rurſus circumeunt ad Orientem. Non ergo ſtant non ſunt idipſum. Anima humana nec ipſa ſtat. Quantis enim mutationibus, & cogitationibus variatur,quantis voluptatibus immutatur, quantis cupiditatibus diuerberatur, atque diſcinditur? mens ipſa hominis, quæ dicitur rationalis,mutabilis eſt, nō eſt idipſum;modò vult,modo non vult,modo ſcit, modo non ſcit, modo meminit, modo obliuiſcitur. Ergo idipſum nemo habet ex ſe: Qui voluit ex ſe habere idipſum, vt quaſi ipſe ſibi eſſet idipſum, lapſus eſt. Cecidit Angelus,& factus eſt diabolus:propinauit homini ſuperbiam, deiecit inuidentia eum, qui ſtabat. Iſti ſibi voluerunt idipſum eſſe, ſibi principari, ſibi dominari voluerunt. Noluerunt habere Dominum,qui verè eſt idipſum.* Imò & tales qui hos imitari vellent, vel Vindiciano, per cuius os diabolus loquitur,aures præbere vellent, de infectibilitate præſumentes, vel de ſubita emerſione ab illo cœno in quem ceciderunt in ſolum, vt in infimam claſſem,ſed in profundum abyſſi recidere mererentur: *ibi ceciderunt,* ait David,*operantes iniquitatem, expulſi ſunt nec potuerunt ſtare.* Et licet laxæ ſatis ſint fores, quibus cadaueroſi iam efferuntur, ne tetro odore ſaniores inficiant;non ab intrinſeco mutabilitas humanæ naturæ tollitur, quin quotidie è media claſſe innumeri in infimam recidant, vt ſi fieret collatio numeri ad numerum,eiectorum à cœnobijs, & toleratorum impiorum, non video de laxis foribus poſſe Vindicianum gloriari ſe proponere prudentibus, vt glorientur

Aug. in pſ. 121.

Pſal. 35.

de huiuſmodi antitodo, niſi ad futuram præſeruationem: extrinſecum hominis adiutorium, quando hæc eiectio nec pharmacum præſtet immortalitatis vel indefectibilitatis, vt minus culpabiles faciat delinquentes, qui poſſunt etiam eſſe culpabiliores ex ſuperbia, ſi ſuæ id tribueretur induſtriæ; eoque nocentiores eſſent, quo occultiores, & oculis hominum modeſtiores.

VIND. Laſſus ex vberiori oratione vela tandem contrahis, & excuſationem Bellarminianam paras. *Vnica (dicis) illa probroſa, & maledictioni proxima infima claſſis, ſi quiſquam in ea pertinax immoretur, religioſum Ordinem dedecorat. Hulcus etiam dubito integras, & complures religiones extare, quæ neminem ſuſtineant eiuſmodi obſtinatione corruptum; adeoque non tam Societatis, quam præclariſſimorum quoque Ordinum inſignem eſſe hanc gloriam, quod conſtent ex purè vitalibus membris, ſi quidem Præſides ac ſubditi modo iam declarato inſigniter conſpirent. Quos autem Illuſtriſſimus Cardin. deplorauit, & Societati deplorandos commendauit, longe deterioris conditionis fuerunt, quam Grau. concepit. Nimirum, qui per contumaciam Domini iugum excuſſerunt, ac propterea multis, grauibus, orbi notis ſcandalis, Ordines ſuos contaminarunt, & in ima claſſe velut in ſentina ſui nauigij, nè quicquam obnitentibus, perennarunt. Tales neque Grauina, ſi matris ſuæ cultor, & amator eſt, non abhorrere poterit, neque in conſcientia ſua neceſſarios inuenire.*

FVRT. Et hic iterum illudis, & in verbulo argutaris, & mortua membra illa vocas tantum, quæ omnimodè corrupta in infima claſſe manent; quibus è regione opponis tanquam vitalia membra, quæ ſubdita parent Regentium imperio. Qua ſi in ſecũda claſſe tepidorum abſq; eo quod quis pertinax ſit, & defigatur in ſordibus ſuis, & auertatur contentioſa contentione, graui peccato, peccare non poſſint, vel non peccare contingat, quo, etiam ſi incorrigibiles non ſint, puſillos non ſcandalizet, & nomen religionis, imò ſui infament: imò & abſque intermedio, & ſumma arce perfectionis primitus peccent ſcãdaloſo peccato, abſque eo quod per mediam claſſem in infimam corruant, ibique locum ſibi aptent. Ergo ne etiam ſi Societas, & complures (cum omnes dicere debuiſſes) Religiones, ſi corruptiſſimos obſtinatione non ferent, ex purè vitalibus membris coaleſcet, cum in prima, & ſecũda claſſe bonis admiſceri mali poſſint, & ſine obſtinatione, & auerſione contentioſa taliter primo peccato peccare poſſunt, vt toti Ordini mœror inferatur, ex grauitate, & notoreitate delicti? Si hos dicis Bellarminum collachrymaſſe, nedum vitalia, ſed & mortua membra in Societate, & alijs religionibus deplorauit, tam qui repentino caſu è primo vel medio ad infimum ſtatum deſcenderunt, quam qui in illum reciderunt, etiam ſi quantocyus ex illo emerſerunt, quod ſatis eſt ad euincendum, Societatem non debere dici viuum membrum Eccleſiæ. Si verò in hoc diſcrimen aſſignas, quod in Societate non perſiſtunt, vnde corrumpantur cæteri, per eiectionem, alij verò, vt apertè dicis ſedes fixerunt in ſentina ſui nauigij, nequaquam obnitentibus alijs collegis, qui propterea orbem ſcandalis commacularunt orbi notis. Hæc differentia erit inter ſocietatem, & reliquos ordines à Vindiciano aſſignata (quod Societas ex purè vitalibus membris conſtat, raris mortuis, cadauerosis nullis, aliæ verò religiones cadauera contineant, quæ per contumaciam iugum Domini excuſſerunt; & hos morboſos Bellarminum deploraſſe, & Societati deplorandos commendaſſe, quos, ait, Grauinam quoque abhorrere opus eſt, nec in conſcientia ſua neceſſarios inuenire. Qui ſi

inter hos morboſos Vindicianus nullum ex Societate recenſeat, maiori morbo, & graui iniuria Societatem afficit, affigens ei delictum maximum peſtiferæ ſuperbiæ: ſi numeret, & ei quoque morbo affecti, deplorandi à Societate committendi ſunt, & nulla eſt, ſed falſa, incauta, odioſa, tumidaque diſcretio, & inanis eſſet gloriola ſuper cæteros ſe extollendo, vt ſingulares, vt ſoli laudeque digni habeantur. Abſit autem hæc peſtis à Religioſorum domibus, quam ſuggerit Vindicianus Dei ſeruis: nam qui tales ſunt, ſacrilegi ſunt, ait Baſilius, *dona Dei ſibi appropriantes, & Deo debitam gloriam ad ſe ipſos rapientes.* *In reg. cõtract. q.*

Examinatur §. *Non ſemper.*

§. I.

VIND. VEllicat adhuc Grauinam Vindicianus, quod circa vniuerſalitatem temporis, non fecit Societatem exemptam à communi lapſu cæterarum, & primo verba recenſet Turturis. *Nihil mirandum fore Grauina ſcribit, quod tam breui tempore ſodales ſponſi non aſſerantur obfuſcati, cum non niſi octaginta circumuolutiones ſolares aſpexerint: debilitatem membrorum tam ſancta ſodalitas non dum potuit experiri, quæ adhuc in adoleſcentiæ flore ſuccreſcit. Sed ſi ſenectam exoptet, & vſque ad ſenium perduci, ſimiles, aut fortè maiores pati poterit ærumnas, non eſt æqua comparatio iuuenculæ cum ea, quæ viuidis annis iam conſolidata in maturam proceſſit ætatem. Timeant alieno caſu tam primi quam nouiſſimi vineæ cultores; quia & ſi diuinis quoque donis eorum portio mirificè dotata fuerit, non tamen ampliori, præ noſtra, decorata priuilegio cognoſcitur. Denique Grauina exiſtimat nouum fore, adhuc inauditam, priuilegiatam, Eccleſiæ inconceſſam ætatem ſi in nullo ordinis membro calliget oculus, vacillet greſſus, ſi ſepulchrum in abundantia ingrediatur, ſicut infertur aceruus tritici in tẽpore ſuo, & in nidulo ſuo moriatur, & tanquam Phœnix dies multiplicet, vt ſola præ cæteris benedicta ſpinas & tribulos nequaquam germinet, vt ex hominibus ſine ſcandalorum macula conſtet.* *1. p. Turt. c. 5. & ſeq.*

TVRT. Tu verò Vindiciane quid hic culpas? *Quicquid Grauina ſcripſit à Patribus ſumpſit,* qui de omni congregatione loquentes bonos cum malis admixtos docent, & res omnes ob ſui mutabilitatem nullo modo in ſui ſummo, & primæua perfectione perſeuerare, & ex mutabilitate liberi arbitrij, exterioris hominis corruptione, corpus enim quod corrumpitur aggrauat animã, & à priſtino feruore deſiſtit. Vnde vt aduertit Caſſianus Νοῦς id eſt, mẽs ἀεικίνητος καὶ πολυκίνητος, id eſt, *ſemper mobilis, & multũ mobilis definitur, quod & in Sapientia, quæ dicitur Salomonis cap. 9. alijs verbis ita deſcribitur, vt habetur ex textu Græco: terrenum habitaculum aggrauat mentem multa cogitantem.* *Sap. c. 9.* *Coll. 7. de mobilit. animæ c. 4.*

VIND. Quid tu promis Vindiciane? *Sic Turtur Grauina in bubonem verſus funebria occinit Societati.*

TVRT. Bubo ergo S. Paulus, cum Eccleſiam, quod maius eſt, adhuc non plenè innouatam, & ſi ſanctificatam pronunciat, eam non dum accepiſſe, vel comprehendiſſe, & plenitudinem iuſtitiæ adeptam: quantumuis enim iuſtos, & perfectos habeat innumeros, adhuc filij ſæculi ſunt, per hoc autem ait Auguſt. quod *adhuc Filij Dei ſumus, per hoc & peccare adhuc poſſumus,* & conſequenter conſeneſcere, propter quod auxilium in quocumque ſtatu meritò imploramus; *ne derelinquas me in tempore ſenectutis, cum defecerit virtus mea ne derelinquas me Domine.* Ex vetuſtate (ait idem Aug.) non in*congruè ſenectus vocatur, vt ait Apoſtolus; vetus homo noſter ſimul crucifixus eſt cum eo. Si ibi erat homo vetus noſter, ſenectus ibi erat, quia vetus ſenectus,* & ibidem dicit Auguſtin. *in reſurrectione id refertur, quod ſcriptum eſt: renouabitur, vt Aquilæ iuuentus tua.* Circa reſur- *2. de peccat. merit. & remiſſ. c. 8.* *Pſal. 70. Aug. in pſ. 70.*

reſurrectionem ergo peregrinans Eccleſia, vt & omnis eius ſtatus, mutationi, & corruptioni, & infirmitati obnoxius. Idem exponens illa verba, vbi dicebat Dominus: *Ecce eijcio dæmonia & ſanitates perficio, & tertia die conſummor,* ait, *expulſio dæmonũ eſt remiſsio peccatorum &c. perfectio ſanitatum, dum de die in diẽ proficit Eccleſia, & corruptionis cuius reatus ablatus eſt, paſsio quotidiana renouatione minuitur. Tertio conſummatur, dum reſurrectionẽ in ſe ipſo initiandam monſtrauit Eccleſia, qua ad incorruptionis conſummationem, ſummamque perueniat ſanitatem.* Interim, vt dicit Greg. *quantum attinet ad corpus, humana mortalitas dolores tolerat, febribus anhelat, ſua quadam ægritudine conſtringitur. Ipſa quoque noſtri corporis, quæ ſalus vocatur, ægritudo eſt, nam ocio tabeſcit, opere deficit &c.* [& poſtea,] *quia elatum, ait, ſumpſimus ſpiritum ecce defluens quotidie portamus lutum. ipſa quoque mens noſtra à ſecreti interioris ſecuro gaudio excluſa, modo ſpe decipitur, modo pauore vexatur, dolore deijcitur, modo falſa hilaritate releuatur, tranſitoria pertinaciter diligit, eorumque amiſsione inceſſanter atteritur, quia & inceſſanter curſu rapiente permutatur. rebus autem mutabilibus ſubdita & à ſemetipſa variatur.* Quin vt idem dicit. *Ipſo quoque quotidie vſu humana vita veteraſcimus: & exterioris hominis impulſu cogitatione lubrica ab interioribus eximus, & niſi nos ſuperna viſitatio, vel ad amorem compungendo viuificet, vel ad timorem flagellando reſtauret, repentino lapſu mens funditus tota deſtruitur, quæ longo virtutum ſtudio innouata videbatur.* Ergo ne bubo S. Gregorius, qui etiã perfectorum vitam veteraſcere, deficere, mutabilitati obnoxiam prædicat? cum hoc illius ſit proprium, de quo ſcriptum eſt: *Tu autem idem ipſe es, & anni tui non deficient.* Hunc diſcurſum S. Thom. authoritate cõcludo. Sunt (ait S. Thomas) *quibus bonum publicum permanere non ſinitur, quorum quidem vnum eſt à natura proueniens, homines enim cum ſint mortales in perpetuum manere non poſſunt, nec dum viuunt ſemper ſunt in eodem vigore, quia multis variationibus humana vita ſubijcitur, & ſic non ſunt homines ad eadem officia peragenda, æqualiter per totam vitam idonei. Aliud autem impedimentum boni publici conſeruandi ab interiori proueniens, in peruerſitate voluntatum conſiſtit, dum vel ſunt deſides ad ea peragenda, quæ requirit Reſpublica, vel inſuper ſunt pacis multitudinis noxij, dum tranſgrediendo iuſtitiam, aliorum pacem perturbant. Tertium autem impedimentum Reipublicæ conſeruandæ ab exteriori cauſatur, dum per incurſum hoſtium pax diſſoluitur, & interdum Regnum, aut ciuitas funditus diſsipatur.* Ergo ne bubo S. Thomas eandem doctrinam Grauinianam cõfirmans? tuam cantillationem Aquinati è regione oppone.

Luc. 13. 6. c. Iul. c. 8

8. mor. c. 20.

Li. 9. mor. cap. 29.

Lib. 1. de regim. Princ. c. 15.

Rationabiliter ergo, ex tribus iſtis capitibus S. Thomę, Grauina defectionem aliquorum ſcribit, & alicubi aſſignauit laxorum religioſorum ſtatum ſuprà, nempè vitæ inſtabilitate, ex peſtilentia, nõ perfecta adimpletione iuſtitiæ, & ex incurſu Barbarorum, & hoſtium Chriſti, Cœnobia funditus euertentium, & ex præteritis futura prudentialiter coniectans, non malo omine, ſed ex pietate ad vigilãtiam exhortatus, tria hæc capita etiam Religionem Societatis lædere poſſe ex communi rerũ curſu docent, niſi priuilegio, quod oſtendi debet, exemptam Vindicianus adulator prætendat, in præiudicium humilium, & timoratorum Patrum Societatis, non alta ſapientium, ſed humilibus conſentientiũ.

§. II.

Rurſus conquereris, quod Turtur *iuuẽculam vocauerit octuagenariam virginem, quam S. Paulus maluiſſet ſuperadultam appellare. Fortaſsis nouiſsimam indigitare voluit, qualem ipſa quoque in Concilio Tridentino profeſſa eſt, & per Iacobum Lainium nouiſsimo loco ſententiam dixit.* VIND.

dixit. Creſcat in mille millia, & ſemen eius portas inimicorum ſuorum poßideat.

TVRT. O exactum annorum calculatorē, quaſi nunquam legerit, primam Eccleſiæ ætatem comparatam infantiæ, ſecundam adoleſcentiæ, &c. & ne dum octuagenariam, ſed iuuenculam, & virginem à DD. appellatā. Ex vtroque ergo capite, & nouiſſimæ ſeſſionis in ferendis ſuffragijs, & annorum periodo, reſpectiuè ad trecentenarias, quadringentenarias, & ſupra Societas iuuencula meritò dici poteſt, vt & vetuſtior reſpectu aliarum religionum, quę poſtmodum inſtitutæ vel confirmatæ ſunt ab Eccleſia. Relatiuorum naturam, vel reſpectiuorum quidditatem hac vice ignoraſſe ſimulat Vindicianus, ipſe bubo à paſſerculis de luſcitate iſta irridendus. Sed quid ſequatur in Vindiciano profetamus.

VIND. *Sed cur ei Grauina obijcit, quod adhuc expers fuerit calamitatum quæ vires debilitare ſolent. aut enim loquitur de intrinſeca viſcerum conuulſione, aut de forinſecus ingruente perſecutorum tempeſtate. de priore non exilia refert Pius V. in diplomate contra Apoſtatas, repertos eſſe, qui animi leuitate, quietem labori, priuatum commodum publicæ vtilitati indiſcretè prætuliſſent, qui fucatis coloribus melioris vitæ, aut ſtrictioris obſeruantiæ verſuram moliti eſſent; & quod turpius erat, qui ambitioſa cupiditate, poſtquam Deo ſe dedicaſſent, ſæculi libertatem requiſiuiſſent. Hac autem auſos fuiſſe, quod ſibi perſuaderent Societatis vota religioſam obligationem non inducere. Ecce inteſtinorum dolores, quibus iuuēcula Societas diſcruciabatur. Greg. XIV. noua bulla confirmans Societatem, memorat Sixto V. libellos fuiſſe oblatos, varioſque modos excogitatos, vt traducerent, calumniarentur, infringerent, quæ in Societate Ieſu conſultißimè ſancita fuiſſent.* Vides Grauina Societatem à *propria ſobole impugnatam & exagitatam. Neque ioci fuerunt, qui ſub regimine Iacobi Lainij partim Romæ, partim in Hiſpania interni concitati motus narrantur. Tandem contra domeſticos turbatores quinta, & ſexta Congregatio Generalis grauißimè decreuit; neque ſeueritas iſta, niſi vehementem intimorum vermium corroſionem ſignificare potuit.*

TVRT. Quis hæc neget, dum tot teſtimonijs, & rerum experimento peruerſorum filiorum materna viſcera quatientium, ſole clariora exempla producis? Benè admoneres, & quæ diceres tuo propoſito conuenirent, ſi iſta negaret Grauina, nunc vero quia ſub Clemente, ſub Paulo V. produci poſſunt (& modeſto diſſimulata ſilentio) inquietorum, & malorum filiorum exempla in matrem conſpirantium, fruſtra Grauinam impetis, quod inteſtina bella, aut neſciat, aut nolit aduertere, & neſcio qua ratione, vt aduertat extimulas, qui ſi aliqua in ſuo Turture poſuiſſet ad tuam inductionem vberrime probādam, maiori cenſuræ (qua Vindicianus vapulat) ſe ipſum expoſuiſſet. nunc de bono opere, & charitate, quæ operit multitudinem peccatorum atque peccantium, ex pia diſſimulatione taxatur vt bubo, & inſcius irridetur, ipſe centies irridendus, qui neminem Societatis indiſcretè vult reprehendi, & procacium, & non exiguæ multitudinis ingratorum filiorum culpas voluit euulgare, vt defatigatā probet Societatem. Noluit hæc Grauina producere, ſed maluit, cum iniuria ſui, ne ſilentio inuoluenda exempla recenſendo, in vitium illud incideret detractionis, quod reprehendit: noluit defatigari ad quod Vindicianus impellit, vt multæ dilectionis creditor, nec minimæ ratractandæ detractionis debitor reperiretur; hinc Vindicianus maiorem amoris cauſam concipere debebat, quod extenuans excuſationes in peccatis in imperfectis filijs Societatis, nec de publicis, & manifeſtis rebellibus fecerit mentionem, indeque Vindicianus

cianus

cianus ingratitudinis materiam erga Grauinam aſſumpſiſſe videtur, vnde dilectionis argumentum miniſtrabatur. Hoc tamen prodeſt Grauinæ cauſæ, ex tuis verbis, quod dum ſeditiones excitatas, & inteſtina bella contra matrem probas, immerito dici poſſe totam Societatem membrum viuum etiam contendas, cum filij rebelles, à te non pauci contra propriam matrem recenſeantur matricidæ: nec imperfecti deſunt, qui cum non foris, ſed intus ſint, & plerumque homines non vulgares in ſapientia, & bonitate, non infimæ claſſis legionarij, ſed docti viri, & graues, mouent controuerſias quas acuti ingenij excitare ſolent. vel qui velut gigantes ſub aquis mortificationum gemere ſolent, & grauati iugo diſciplinæ illud à ſe excutere ſatagunt, refugientes etiam angariati crucem Chriſti portare, & zelo moti non ſecundum ſcientiam ſuperiorum leges dijudicare præſumunt vel onera grauia, & importabilia ſi inferantur, ſuſtinere nequeũt, vt ſi exigua charitas aliquos imperfectos ſuperiores accuſet, immortificatos ſubditos impatientia damnet. Id ſatis Grauinæ non ſolum eiectos, ſed tanquam malos humores adhuc retentos in corpore Societatis, euidenter arguere, non eſſe firmam aſſertionem illam à Vindiciano defenſam, *non eſſe in Societate, qui plangantur, vel eſſe Societatem totam viuum membrum Eccleſia*, cum eiuſdem Vindiciani teſtimonio, ſint turbulenti, & inquieti, in matrem iniurij, vt tabidum (cum interdum nec eijci poſſint) corpus efficere poſſint, & ſenectutem, vel mortem accelerare, ſi diuina gratia opem non ferret. Non ergo Grauina, vt bubo malũ pronunciauit, ſed potius Turturis munere fungens, nec ciuilia iſta bella voluit nominare. Potius ipſe Vindicianus Bubo luſciniæ canens:

Buboque montanus Philomelis occinat ipſi.

VIND. Ad alterum membrum enarrandum feſtinans Vindicianus producit exteriores inſultus ex Grauina part. 2. cap. 30. nempe *perſecutionem Gentilium, & Hæreticorum, quam tanti, inquit, fecit Grauina, vt ei potiſſimam defectionis Ordinum cauſam aſcripſerit, ergo neque iuuencula Societas expers calamitatum fuit. Quaſi hoc argumento velut miſſili telo Grauinam vulneret: Societas eaſdem perſecutiones paſſa eſt, quas veteres Ordines qua ſunt defectionis cauſa, ergo vel iuuencula non eſt Societas, vel non cauſa, vt cauſa aſſignata.*

TVRT. Malus calculator deprehenderis Vindiciane, nam ſi perſecutio externa cauſa eſt defectionis, vbi intenſior & grandior fuit & diuturnior perſecutio, ibi maior defectio facta eſt, magiſque inueterauit, & conſenuit religio. Certè veterum Ordinum grauiores, acerbiores, diuturniores perſecutiones, quam iuuenculæ; propterea, vna ex cauſis relaxationis, perſecutionis immanitas aſſignata eſt. Ex quibus perſecutionibus quaſi vetuſtate attenuata, illud proferre poteſt, quæcumque vetus religio, *ruga mea dant teſtimonium contra me.* (Iob. c. 16.) rugæ autem ſunt, ait Greg. (13. mor. c. 4.) *perſecutores, quos tempore perſecutionis patitur* Eccleſia, *quos prædicationis verbis ante alere videbatur, qui fidem prius fatebantur, deinde orta perſecutione oſtendunt quid in perfida mente condebatur.* quo ergo plures, eo magis multiplicatæ rugæ ex preſſura quam patitur, quæ ſenectutem atteſtantur, oſtenditur.

VIND. Adhęc poſt externas Societatis perſecutiones illatas à Gentilibus, & hæreticis, alias domeſticorum ponit, *ex ſelecta*, inquit, *portione Eccleſia.* ad quod adducit Gregor. XIII. decretum, qui de his hominibus loquens ait, *quod religionis prætextu, transfigurante ſe in Angelum lucis Satana, pacem, & vocationem eorum qui de Societate ſunt diſturbare, eoſque in fraudem, & defectionem inducere conati eſſent; Quin imo temerario*

auſu

auſu multa ad Societatis inſtitutum, ac viuendi formam ſpectantia labefactare, atque ipſa Apoſtolica decreta, ac præcepta publicè & ex cathedra impugnare, & mentem Summi Pontificis peruersè interpetrari non erubuerint.

TVRT. At leuior hæc perſecutio, ea quam paſſi ſunt Prædicatores & Minores, à Guilielmo de Sancto Amore, & Deſiderio Longobardo, quæ authoritate Alex. IV. ſedata eſt, & ſtrenuè à B. Alberto Magno, S. Thoma Aquinate, S. Bonauentura confutata, reiecta: & facilè fuit poſterioribus Doctoribus poſteriorum calumniantium temeritatem propulſare. Impetus prælij in primarios duces irruit, illi totum pondus portarunt, & poſterioribus impugnationibus arma, & clypeos ſe tuendi miniſtrarunt, quare maiorem puluerem Olympicum collegerunt, qui in turbulentiori lucta ſe exercuerunt, magis obfuſcari potuerunt, qui inter ignes, & flammas diſcurrebant, quam qui poſtea veluti è Mecœnatica Turri eos certantes, vel proſpectāt, vel lectitant decertaſſe.

VIND. Non deſinit ſeminiuerbius adhuc ita exempla efferre. *Similiter Paulus V. in ſuo pro Societate diplomate fatetur: Humani generis hoſtem quotidie adniti, vt Societatem diuerſimodè perturbet, & malis artibus ab incœpto retardet, qui proinde homines inquieti ſpiritus incitet ad Vnitatem Societatis ſcindendam, nationum collectionem (quæ ingens dicta Societatis gloria ſit) diſſoluendam, atque in partes miſerè diſſecandam. Nec vnam ſed multas Societates ſtatuere, & multa alia noua quietem & trāquillitatem ipſius Ordinis, regularem diſciplinā, obedientiam, & illius ſtatuta labefactant, attentare auſint.*

TVRT. Quis hæc neget? nodum Gordianū putas tuum hoc argumentum, cum infers.

VIND. *Hæc ſi puerilis ludi videntur, profectò Sedi Apoſtolicæ ludicra non ſunt viſa, ſed inſtar abaneorum tormentorum, quibus valla ac Mœnia Societatis quaterentur, ac funditus euerterentur.*

TVRT. Non ludi, ſed res magni momenti hæc toti orbi viſa ſunt, vt tantum potuerit ambitio, & amor principandi in quibuſdam ambitionis filijs, non eiectis, nec de infima claſſe, ſed mediæ, & ſupremæ claſſis ordine, qui, vnius perpetui Generalis principatu Monarchico (Romæ perpetuo reſidentis, nunquam Ordinem per ſe viſitantis, nec de facie vultum pecoris ſui agnoſcentis, ob grauiores occupationes) pertæſi, friuolè prouincias diuerſorum regnorum, & Ordinem diuidere Societatis attentarunt, & ex tædio ambitioni viam fecerunt, vt Monarchæ ſibi diuiderent, non ſecus ac filij Alexandri, *ſibi regnum diuiſerunt, vt ex hoc nata ſint mala multa in terra, ex quibus etiam radix peccati Antiochus ortus eſt*, vt dicitur in lib. Machab. ſed quid mirum quando etiam de principatu inter Apoſtolos facta contentio eſt, de quibus Chryſologus ſcripſit. *Quos nulla potuit ſubmouere auaritia, &c. ſola ambitio fecit criminoſos, habet enim in ſe domeſticum ſcelus, vt alius dominetur prius ſeruit.* Siuè ergo ex impatientia ſuauis iugi religionis ſacræ, ſiuè ardore principandi, diuiſio attentata fuerit, hoc totum Grauinianum laborem comprobat, quod in omni Societate, quæ ſub cœlo eſt, boni cum malis, mortua membra cum viuis coniuncta ſint, vnde meritò in foueam quam Grauinæ paraſti, incidiſti. Ad hæc alias addis perſecutiones. 1. Mach. c. 1.

§. III.

VIND. *Præter hæc meminiſſe Grauinam credo, quot exilijs iuuencula Societas fuerit mulctata, Gallia poſt aliquot annos in gratiam honorificè recepit, nondum autem poſt tantam luſtrorum periodum, Veneta Reſpublica, neque Tranſyluania, Bohemia turbines Societatem longè lateque diſiecerunt, Deus autem glorioſo compendio reſtituit.*

reſtituit. Quod Polonia Prouinciæ immota perſeuerent, Societas poſt Dei ſingularem clementiam, Sereniſſimi Regis Sigiſmundi ſapientia, & protectioni tranſcribitur. Quantos interea plauſus tot exiliorum, & minæ, & viciſſitudines, hæreticis contra Eccleſiam Dei triumphos pepererunt?

TVRT. Meritò honorifica iſta omnia, cum religionis, & fidei intuitu exhibita, nec enim ait Auguſt. *ex paſſione certa iuſtitia, ſed ex iuſtitia paſſio eſt glorioſa*, & alibi. *Nemo dicat quia patior iuſtus ſum, quia ipſe qui primo paſſus eſt, ideo magnam exceptionem addidit: Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam. Nam multi habentes bonam cauſam faciunt perſecutionem, & habentes malam cauſam patiuntur perſecutionem. Pœna* [*ait idem*] *ſimilis eſt bonis & malis, vnde martyres, non facit pœna, ſed cauſa. Rurſum non dixit Dauid in martyrum perſona: diſcerne pœnam meam, ſed diſcerne cauſam meam*, quæ titulus, & iniuſtæ perſecutionis, & martyrij. *Nemo ergo* dicat (ait idem) *perſecutionem patior, non ventilet pœnam, ſed probet cauſam, ne ſi cauſam non probauerit, numeretur cum iniquis, vnde* (*ſubdit*) *dixit Propheta, intende iudicio meo, non pœnis meis, Deus meus, & Dominus meus in cauſam meam.* Propter quod ne vnuſquiſque martyria abſque Eccleſiæ probatione venditaret, & perſecutiones propter iuſtitiam, ſapientiſſimè Vrbanus VIII. id ſuo decreto vetuit, ne euulgarentur martyris tituli abſque Sedis Apoſtolicæ probatione, ne pictoribus atque Poetis daretur licentia fingendi, vel pingendi paſſos in America, qui viui ſunt in Europa: propterea Deo, & eius in terris Vicario competit iſta diſcretio. Comperta vero cauſa martyrij, & paſſionis, & perſecutionis iniuſtæ pro Chriſto, piaculũ eſt alias cauſas comminiſci; nam Iulianica vafricies fuit ex Naz. dicere, quod qui Chriſti cauſa excruciabãtur, nõ vt Chriſtiani, ſed vt facinoroſi ſupplicio afficerentur, ne martyres à Chriſtianis debitis honoribus celebrarẽtur: Quãdo vero alia deprehẽditur cauſa martyrij, vel perſecutionis, ſuperſtitioſum, & impiũ comminiſci pro pietate certamen aſſumptum fuiſſe, quod pro caducis, & terrenis bonis, nec veritatis ſtudio, & amore, ſed gloriolæ intuitu initum eſt, alioquin (vt diſcurrit Nazianz.) Empedocles, Ariſtaus Empedotimus, ac Triphonius, & alij eiuſdem chori, vt pietatis cultores celebrandi eſſent, quorum deprehenſa fraude, nõ plus honoris acceperunt (ſubdit Grego.) quam contumeliæ, ob cognitam eorũ impoſturam. Fatetur & recordatur ipſe Grauina illuſtrium certaminum Societatis pro pietate ſuſceptorum, quæ illi, & ſuo, & cæterorum ordinum cętui, fuerunt communis cauſa pro iuſtitia patiendi eiectiones, exilia & mortes, ſed ex hoc arguatur, protelata, & diuturna fuiſſe veterum Ordinũ martyria, quando ab ipſorum exordio, numquam exilijs, carceribus, tormẽtis pro Eccleſia, pro Chriſto, pro Deo ſuſceptis, vacua eorum portio fuit, vt perſonis abſumptis, Cœnobijs ſolo æquatis, maiores calamitates, & defectiones ſenſerint, quam iuuencula, quæ poſt illos nata Societas hucuſque pertulerit.

P. c. Par. c. 7. in pſ. 24.

Epiſt. 50. ad Bonif.

In pſ. 30.

Orat. in laud. Ceſſorij.

Orat. 1. c. Iul.

§. IV.

Non dum defatigatus in probationibus, adhuc progreditur Vindicianus, in probanda externa perſecutione, vt iuuencula Societas propterea dicenda non ſit.

Si neque iſta generoſum Grauinæ ſpiritum exſatiant, dicat amabo, quorſum regente Clemente VIII. acerrimæ illæ diſputationes ſuper Ludouici Molinæ ſentẽtijs in alma Vrbe inualuerũt? Quorſum penè omnes Galliarum, Hiſpaniarum, Belgij, & Italiæ vniuerſitates contra Societatis publicè dicendi iura, & priuilegia inſurrexerunt? VIND.

TVRT. Non ob perſecutiones ciendas contra Societatẽ, ſed aduerſus priuatas ſententias quas Molina defendit, totius ferè orbis

Vniuerſitates etiam illuſtriores, & vetuſtiores Patres Societatis, vt Pereria, Henriquez, Colonienſes (apud Andradam) & alij pro auita S. Auguſtini doctrina defendenda, omnes neruos intenderunt; donec tandem ad Eccleſiæ tribunal cauſa delata eſt, cuius determinatio, & definitio Apoſtolicæ Sedi reſeruata eſt, ſuo tẽpore publicanda, cum Spiritui ſancto, & Pontifici viſum fuerit. vnde neſcio qua audacia P. Baeza pronũciauit, quod IVDICANTE PONTIFICE MAX. inuulnerabilis apparuit, cum nullum decretum pro Molina à Sede Apoſtolica emanauerit. Ergo ne perſecutores Societatis vocabis, tot DD. inſignes (etiam Societatis) proceres, cuſtodientes Eccleſiã, non tacentes, ſed clamantes, cum omni reuerentia iudicium Sedis Apoſtolicæ præſtolantes? Si qui velut reus adductus fuit, innoxius iam declaratus eſſet, & abſolutus, auctoribus non probantibus, & iuſtificatus abſcederet Molina: nunc autem cum pendeat declaratio, & publicatio definitionis, & determinationis, tam actores, quam prætenſum reum ſententiæ publicationem expectare neceſſe eſt, non iudiciũ Eccleſiæ præuenire. Nec illos vnquam vocare potes perſecutores, cum vim paſſum fuiſſe Molinam probare non poſſis. Vnde immeritò Delrius auctor diſquiſitionum magicarum in Dominicanos inuectus eſt in Epiſtola Dedicatoria (quæ expungi mandata eſt) & ab eo expoſtulatum à fidei Quæſitoribus (cum in libris aliquorum Societatis multa animaduertenda annotarent, & expungi procurarẽt, vt in Molina laboratũ & procuratum) vt hi nec vt iudices, nec vt actores, nec vt teſtes in fidei, & materia doctrinarum reciperentur (tãtæ ne animis cęleſtibus irę?) cum hac via ſublata, animaduertẽdi in nouitias propoſitiones, eaſque annotando, liber eſſet cãpus effræni ingenio, quæcumque placita orbi inſtillare. Si id nõ factum eſſet, iam Sa, Sanchez, Poza, Gambacurta Maiorum authoritate in multis expuncti, per Academias legerentur, & ex multitudine ſcholariũ, eò eſſet vetita in expunctis doctrina plauſibilior, quò vniuerſalior. Si perſecutio eſt ꝓpoſitiones huiuſmodi deprehenſas ad Quæſitorum tribunalia deferre, vt Eccleſiæ iudicio iudicentur, & an admitti debeant, videat Anonymus, quem locũ ſibi parauit, illũ certè, vt cum Donatiſtis ſedeat, nam ſicut illi perſecutionem vocabant, hæreticorum animaduerſionẽ, ſic & iſte Doctorum vigilantiam, qui Tribunal Eccleſiæ adeunt, indicando propoſitiones, vt iudicentur, vel probentur, perſecutionem pariter inſolentiſſimè ex facto Molinæ non verentur appellare. Nulla ergo in Societatem perſecutio, ex particularis impugnatione, quem in multis, & illuſtres Patres Societatis quoq; impugnarũt.

Baez. li. 15. c. 2. to. 3.

Quod vero ſubdis: *omnes Academias in iura docendi, & priuilegia Societatis inſurrexiſſe*; Negant tot illuſtres Vniuerſitates quas tã turpiter infamas, & iam ex publicis actibus conſtat, non de iure docendi, & priuilegijs quibuſdam Collegijs nõ toti Societati indictas contradictiones, ſed in vnius vel alterius (quod nec in totam Societatem redundat) Rectoris animoſitatem, qui multa præter priuilegia ſibi vſurpare volebant (cõtra Soc. voluntatem) vnde & cõtrouerſiæ inter ſcholares Collegiorum, & Vniuerſitates (vt inter Iagellonicã Academiã in Polonia, & in Germania inter Vniuerſitatem Pragenſem, & Collegia contigit, ne alia memorentur) non leues excitatæ ſunt, quæ maxima incendia, ni ſopita parere potuiſſent. Quid excitationem Academiarũ prodis, & iuſtam cauſam commotionis reticces Vindiciane? vis ne eſſe homines truncos, & ſtipites, vt quæ pro laudibus mendacia colorata affers, ad tuã pronunciationem

nem Pythagoricam, vt vera & indubitata accipiantur?

VIND. Pergis, & ad famoſos libellos inuiſendos inuitas, vt finiatur perſecutionis inductio. *Prodijt nuper bene palmaris liber Gallicè de hoc argumẽto auctore in Societatem parum æquo, docet tamen prolixè, quantis æmulationibus multi contra Societatem incendi ſe ſinant. Quantis huc-uſque viribus heretici cum ſuis fautoribus in Societatis famam, mores, & leges debacchati ſint, penè innumeræ omnibus Europæ linguis Apologiæ publicatæ certificantur.*

TVRT. Peſſimè Societatem tot titulis illuſtrem perditiſſimi homines impetierũt, inſtitutũ, leges, mores, traducẽdo, & particularium defectus, quæ perſonarum vitia ſunt non communitatis, diuulgando, quos tu Vindiciane imitari nõ debuiſſes in iſta dicaciſſima tua cauea, non vnam, vel alteram, ſed omniũ Ordinum cõmunitatem offendẽs, & ſic triumphare te exiſtimas, quaſi equis albis vehatis, & cæteros ante tuam rhedã à te confictã, velut moderator orbis ducas, & omnium religionũ (odioſa, & modeſtis PP. Societ. diſplicenti æquiparatione) illuſtres etiam veluti captiuos præeũtes, vel ſequẽtes loces viros Religioſos, iam pridẽ ſatis ex priſcis Eccleſiæ hoſtibus ſuperimpoſitis plagis exulceratos, ijſdẽ modo à te refricatis, & ſale multo cõſperſis. Sed ſi nõ iuuenculã hæ quas adducis perſecutiones, Societatem demonſtrant, multò vetuſtiores, ob maiores, ob diuturniores, quę de die in diem innouantur, afflictiones, quas patiuntur Ordines antiqui demonſtrãtur, vt caſibus vetuſtiorum magis compatiendũ; ſcilicet nullum tam firmum, & robuſtum corpus eſſe; quin tandem febribus, & ſubſequentibus ſe inuicem ægritudinibus affligatur, & tandẽ conſummatur, ex Chryſ. *Hom. 7. ad Heb.* *Meliora*, ſcripſit Seneca, *præteruolant* (ex diuturnitate tẽpotis) *deteriora ſequũtur*. Quemadmodum ex *amphora primum quod eſt ſynceriſſimum effluit, prauiſſimum, quod turbidũ ſubſidet. Sic in ætate noſtra, quod eſt optimum primum eſt &c.* Sed bene Plut. in Moral. *Nouella vitis copioſius gignit vinum, ſed vetuſtior melius*; *Ep. 108.* ſed in hoc non eſt alligata manus Domini. *Plut. in mor.*

VIND. *Taceo* (ſubdis) *operoſos labores quibus vbiuis gentiũ Societas oneratur, ac tantũ nõ præfocatur, vt nemo prudens non alta cõſideratione mirari cogatur, vſq; adeò indefeſſam eius in oẽs mortalium promptitudinẽ & hilaritatem. Dic age Grauina poteſt tam effuſa charitas à molli, & delitijs aſſueta iuuencula expectari, ne dum perennari?*

TVRT. *Quemadmodum* (ſcripſit Seneca) *ſapiẽti inceſſus modeſtior conuenit, ita oratio preſſa, non audax.* *In epiſt.* Apage linguaces iſtos quibus *loquentia multum, ſapiẽtia parum*, dicebat Saluſt. Scitè illud aſſertum in Curtio. *Canẽ timidũ latrare vehementius, quã mordere.* *In Catili.* Quis pia opera & ſanctas exercitationes Societatis, & charitatis actus neget à Societate præſtari? præſtantur vtique, & feruentes (vt arguebat Grauina) quia in flore eſt reſpectu præcedentiũ, & in primo feruore, quæ velut Abigail adoleſcẽtula virgo, ſenilia membra, hoc eſt tepidorũ, ex vegeto corpore, & feruenti ſanguine calefacere poteſt: non mollem, vel delicatã, vt falſo imponis Societatem Grauina appellauit, quãdo vnq̃ dixit: *quouſq; diſſolueris delicijs filia vaga?* quãdo hãc quam tu ſomnias conſequentiã formauit [ex vegeto ſanguine, & iuuenili tempore Societas commendabilis eſt, calamitatum veterum Ordinũ expers, ergo Societas eſt mollis, & delicata?] cur Grauinã accuſas, & incuſas? *Quis innocens* (dicebatur apud Marcell.) *eſſe poterit ſi accuſaſſe ſufficiet?* Nihil certè eſt, dixit Seneca, *quod non vellicare malignitas poſſit.* tua ergo in Grauinam vindicatio, tuæ iniuſtæ vindiciæ Vindiciane ipſa cenſura tua ſint?

§. V.

VIND. Ad extremũ ſubdis Vindiciane. *ingenuè nollẽ illa, auribus nimiũ horrẽda religioſis Grauinæ ex-*

na excidiſſe:nouam, inauditã, priuilegiatam, Eccleſia inconceſſam ætatem (qua oculus nuſquam caliget, greſſus non vacillet, ſenectutis languores non ſentiantur,&c. Societati ſperandam non eſſe. &cum declamatione pro roſtris exclamas. *O Deum immortalem tam debilẽ Redemptor hominum è cœlis Paracletum miſit, vt nullum religioſum Ordinem in vigore, & integritate diſciplina firmare,& in poſteritatẽ prorogare poſſit? adeò ne manca, & imbellis eſt ad religioſum ſtatum vocatio, vt ad implendum non ſufficiat, qua ſyncero, & feruido animo ſupremo Numini vouerit? Quod ſi aliquam multi potuerunt, quorum Grauina inſigniores recolit, cur non omnes perinde potuerunt? Dominus idem omnium eſt, & diues in omnes qui illum inuocant. An qua in malè partis regnat maledictio, vt ad tertium non tranſeant, etiam in Regularium Ordines irrepſit? ſed quanto Modeſtius Io. Nider propter vitatam ſuperfluitatem, cum ſecularibus conſuetudinem, docet PP. Carthuſienſium, & Cæleſtinorum Ordines ab initio vſque nunc ſine lapſu perſtitiſſe, alioquin quomodo Grauina demonſtrare audet, quam florentiſſimum etiamnum eſſe omnium Ordinum ſtatum, ſi neque iuuencula Societati conceditur floridam ſperare ſenectutem, quomodo enim cæteri Ordines veris ſui amœnitatem hucuſque conſeruarunt*

TVRT. Quis tu es, *qui tantos ſpiritus tibi ſumis? vtrum eques? An ſagittarius? an veles? an legionarius?* dictum olim Iphicrati apud Plutarchum in apoph. cum ille elatus reſpondit: *nihil horum*, inquit, *ſed qui his omnibus noui imperare*, talis eſt faſtuoſus tuus ſpiritus, qui inaudita priuilegia cæteris ſuperemimentia ſine fundamento de ſocietate adulando fingis, videlicet eam, quaſi manipulum ſuper cæteros eleuatam, adorandam, ſpectandam, illique faſces ab omnibus (quod ipſa recuſat) ſubmittendum proponis. Quid dico? ſi tali vt fingis paſſione affecta eſſet Societas, vt hoc ſentiret quod defendis, vt ſuper cæteros aſſurgeret & eleuaretur, inſigni, & perenni paſſione vreretur: nam etiam (vt ſcripſit Chryſoſt.) *ſi Regem ante ſe procumbere, ac procidere videret ſuperbus, non ſatiatur, ſed magis incenditur. Quẽadmodum enim auari quanto plura acceperint, tanto pluribus egent, ita & arrogantes, quãto magis honore fruuntur, tãto magis cupiunt honorari*, quod de tam inſigni Societate, nec licitum, imò impiũ eſt ſuſpicari. Audi Vindiciane, diuerſa ſunt hæc. *Societati deſperandam perſeuerantiam in bono, vel in poſteritatem integritatem diſciplina nullum Ordinem tranſmittere poſſe: Et priuilegium perſeuerandi tanta ſecuritate alicui repromittere, vt cæteris ruẽtibus, à lapſu præſeruetur*] Primum abſurdum eſt ſentire. Secundum nullus debet præſumere. A Deo datur perſeuerãdi poſſibilitas, & voluntas ſecundum Orthodoxam fidem. at num hi vel illi actualem perſeuerantiam habituri ſint, in arcano Dei recluſum eſt myſterio. Ex quo decreto (ait Auguſt.) videmus, *quoſdam filios perditionis, non accepto dono perſeuerandi vſque in finem in fide, qua per dilectionem operatur, incipere viuere, & aliquandiu fideliter ac iuſtè viuere, & poſtea cadere, neque de hac vita priuſquam hoc eis contingat, auferri.* & idem ait. *Nouimus aliquos etiã perfectos, ex labore multorum annorum prolapſos in vltimo vita ſua, & periiſſe, &c.* Non id ex defectu Redemptionis, vel curationis, ſed ex humana infirmitate prouenit, vt Deũ primo deſerat homo quã deſeratur, vt denegetur facere cui datum eſt poſſe, *ſciatque omnis, inchoandi, & vſque in finem perſeuerandi gratiam*, vt dicit Auguſt. *non ſecundum merita noſtra dari, ſed donari ſecundũ ipſius ſecretiſſimã, eandem iuſtiſſimam, beneficentiſſimam, ſapientiſſimam voluntatẽ.* ex quo fit, ait idem S. quod *non perſeueraturi perſeueraturis prouidentiſſima Dei volũtate miſcẽtur, vt eſſe diſcamus nõ alta ſapiẽtes, ſed humilib. conſentiẽtes, & cum timore, & tremore noſtrã ipſorũ ſalutẽ operemur; Deus enim eſt qui operatur in nobis velle, & perficere pro bona volun-*

Hom. 1. in 1. ad Theſ.

De corrept. grat. c. 13.

Hypog. lib. 6. in fine.

De bono perſe. c. 1.

Cap. 13.

voluntate. &c. hoc nobis expedit, & credere, & dicere: hoc eſt pium, hoc verum, vt ſit humilis, & ſubmiſſa confeſſio, & detur totum Deo. Huius contrarium aſſerens nouum Paracletum, nouum Chriſtum, nouamque eius Oeconomiam expectare debet, vt & præter id quod reuelatũ eſt, nouos Apoſtolos creãdo, fidei veritatem denunciet. Non puto hanc doctrinam negaturum Vindicianũ, ne omnes Societatis Patres finaliter perſeueraturos, nunquam lapſuros (eorumdem PP. diſplicentia, & malo ſuo) adſtringatur admittere. Dixit autem Grauina, *nullo modo ob innatam modeſtiam & humilitatem Societatis, prætendere poſſe, nouam, inauditam, priuilegiatam, Eccleſiæ inconceſſam ætatem, vt in nullo ſuorum caliget oculus, eius membra non vacillent, ingrediaturq; in abundantia ſepulchrum, vt infertur aceruus tritici in tempore ſuo &c.* vt oſtenderet Orthodoxè non eſſe Societatem in omnibus membrum viuum, nullum ſuorum cęcutire; nullum membrum vacillare, purum triticum abſque palea in aceruum immitti, qui ſi in hoc culpandus eſt, culpetur & Auguſt. cum enim propter Circumcelliones, hoc eſt, quoſdam vagos Donatiſtas hæreticos, infamaretur Monachorum nomen, dixit. *Verumtamen chariſſimi, ſunt qui & Monachi falſi ſunt, & nos nouimus tales, ſed non perijt fraternitas pia propter eos, qui profitentur quod non ſunt. Tam enim ſunt Monachi falſi, quam & Clerici falſi, & fideles falſi. Omnia iſta tria genera fratres mei, quæ aliquando vobis commendauimus, & vt puto non ſemel, habent bonos ſuos, habent malos ſuos.* Et ex diuturnitate temporis refrixiſſe multorum charitatem, & à primæuo feruore faſſus eſt Grauina, è diametro poſitioni illi ſe opponens, [Societatem ſolam eſſe membrum viuum: in alijs religionibus eſſe ſcandala grauia, multiplicia, omnibus nota, & propterea enunciauit, *omnem congregationem malos, & bonos continere:* à ſuo primæuo

In Pſ. 132.

feruore, ex varijs caſibus, & proceſſu temporis veteres Ordines refrixiſſe, ita tamen (quod erat prodigium) vt ſenes cum iunioribus in viuacitate contenderint. Subinde, nec à temporis rabie, & varijs accidentibus exemptam fecit Societatem, vt prorſus in nullo ſuo membro, progreſſu temporis, nutaret. Quid Vindicianus? ſtatum quæſtionis immutans, imponit Grauinæ quod non ſomniauit: *totam religionem Societ. non poſſe integritatem diſciplinæ ad poſteros tranſmittere diuino dono, & deſperandam proinde Societati, illam inauditam, & priuilegiatam ætatem;* diuerſa enim ſunt; *omnia membra fore ſemper, vt viua, viuida & immarceſcibilia, &: religionem ſemper floridam futuram in genere,* quod & veteribus, & laſſis non laxis ordinibus hucuſque conceſſit. Non abneganda ſunt florentiſſima religionum principia ſemper extitiſſe, quæ ſubſequentibus ætatibus, in quibus vel ex maioribus calamitatibus, ingenti numero, & huiuſmodi, quadam (ob tepidos) reformatione, & arctiori obſeruantia opus fuerit, reſpectiuè, vnde & quæ ex Nidero obijcis, cum alijs patrijs tuis cantillationibus ad propoſitum non faciunt.

§. VI.

VIND. Coronidem imponis tuo diſcurſui Vindiciane dicendo. *Fruſtra Lectoris aures huius abſurdi refutatione obtundo; ſatis pro omnibus argumẽtis confutabit, ſi proteſter me animũ meũ inducere non poſſe, vt credam hæc Grauinam ſcripſiſſe, illum cœleſtis ſponſæ ſodalem, illum magni Dominici diſcipulum, illum S. Theologiæ profeſſorem, illum S. Inquiſitionis conſiliarium.*

TVRT. Imò Vindiciane, ille cœleſtis ſponſę minimus, & indignus Dominici expugnatoris hæreſum, & primi Inquiſitoris ſubditus, ille Sac. Theolog. profeſſor hæreſum confutator, ille S. Inquiſitionis conſiliarius, qui tot propoſitiones tuas in tuo Anonymo opere hic cenſurandas indigita-

uit, & monſtrauit, & quotidie tuorum Symmiſtarum dicta, auribus horrida, ne dum religioſorum, ſed laicorum, inueſtigat. Ille auctor eſt eius opuſculi, ad imitationem S. Thomæ omnes Ordines, & Societatem innumeris titulis, & donis illuſtrem, etiam defendens. Si laudes eiuſdem Societatis exprimens ſuſcipitur Grauina grato animo, cur iactantias, & inſanias falſas à te confictas retundens, nec nomine agnoſcitur? Scis optime retuſam illius impudentiam à Zenone, qui cum dixiſſet, *in multis ſibi diſplicere Ariſthenem*, rogatus tamen, *an haberet Ariſthenes, quæ placerẽt?* & reſpondens, *ſe neſcire*, argutè à Zenone perſtrictus, *& non te pudet*, inquit, *ſi quid ab Ariſthene perperam dictum eſt excerpere, ac meminiſſe, ſi quid autem à te id ne animaduertere quidem ac tenere?* Sed Vindicianus laudes ſuſcipit, & vt aduletur, admonitiones tanquam perperam dictas carpit, in ijs authorem operis agnoſcit, in illis alium authorẽ Turturis eſſe fingit. facilè eſt Mimis mutare perſonas. Sed impertinentia loquenti benè reſpondit Gorgias: *aduerſus huiuſmodi homines terram producere ferulas.*

7 Apoph. in Zeno.

Li. 8. Apo. in Gorgia.

Subdit Vindicianus, *aliud in gratiam curioſi Lectoris molior, cum alios non deeſſe intelligam, qui ſimilit. Societatem anguſtiori pede metiantur, ac metuant ne poſt aliquot annorum centurias ſibi multum diſſimilis appareat, multo in poſteritatem ardentiori ſpe, & affectu motus, in medium conferam ea, quæ monſtrare poſſint, Societatis nepotes maioribus ſuis, neque in pietate, neque in diſciplinæ conſtantia, neque in doctrina, neque in Monaſterijs, vel latum vnguem, vnquam ceſſuros eſſe, ac in multis etiam ſuperaturos; quod ſuperi de cœlis benigniſſimè annuant.*

TVRT. *Conticuere omnes, intentique ora tenebant;* dum Vindicianus, hæc de Tripode Apollinis futura diuinabat, & cum Trophonio è ſubterraneis ſpecubus obmurmurans, opinionem magnam ſibi conciliare putabat, dubijs incertiſque oraculis. Hæc enim omnia vnum vaticinari poterunt, vana eſſe oracula quæ non è diuina reuelatione deſcendunt, ſed potius Ὀρίσματα fallentia, & eludentia reſponſa. Sperari hæc omnia (vt ego ſpero de tam inſigni familia) à potenti largitore poſſunt, mi Vindiciane; ſecluſa verò reuelatione, certò, infallibiliter (vt facis) enunciari non poſſunt.

Expenduntur media à Vindiciano propoſita, vt omnes, & ſemper in Societate maneant, quod eſſe cœperunt.

§. I.

VIND. Relicto habitu Vatis in ſcena medicæ tuæ profeſſionis togam aſſumis, media namque apponis, *vt omnes & ſemper in Societate maneant, quod eſſe cœperunt.* audiamus, & expendamus hæc pharmaca, tam veteris orbis Europæi quam noui Americani. Mala ergo primo numeras quibus defectus Ordinum cauſantur; mox paras vetera antidota apponenda, quæ ex S. Bonauentura, Nidero, Vmberto in hæc capita contrahis; inter mala, ponis

Primum, Præſides alicuius religioſi cœtus, ſine manifeſta neceſſitate à communi regula non eximantur; ſic enim ſubditi ſibi ſuadebunt, ea exemptione indigere, viam ad officia huiuſmodi emergendi quærent, & facilis diſpenſatio cum ſubditis, cauſat æmulationes, ſuſpiciones, labores &c. Exemptio vnius aut certorũ à communi lege valdè claras, & iuſtas cauſas requirit. &c.

TVRT. Propterea Præſides inſtituuntur, vt ſint diſpenſatores myſteriorum Dei, ſed hoc quæritur inter diſpenſatores, vt fidelis quis inueniatur. vnde Bern. ait, *eadem fidelitas à ſubditis nihilominus exigitur in obtemperando, quæ à Præpoſitis in diſpenſando.* Quia ergo Regularium conſtitutiones ad lucrum, & cuſtodiam ſunt charitatis, pro cauſis, locis, temporibus, perſonis, vt etiam Eccleſiaſti-

L. de diſp. & præcep.

ſiaſtica inſtituta, ex eodem, Bern. diſpenſentur, & merito, *vt qua,* ait Sanctus, *pro charitate inuenta fuerunt, pro charitate quoque vbi expedire videtur, vel omittantur, vel intermittantur, vel in aliud fortè commodius demutentur: ſicut è regione iniquum procul foret, ſi ſtatuta pro ſola charitate contra charitatem tenerentur.* Hinc in Prædicatoria religione cautum eſt, *vt Priores diſpenſationibus vtantur, ſicut, & cæteri fratres.* Quando vero neceſſitas non eſt, diſſipatio potius eſt, & ea inconuenientia ſequuntur, quæ Vindicianus (ſolitus quærere nodum in ſcirpo) ad carpendum recenſuit, ſi his Præſidibus ducibus, ſi facilis diſpenſatio ieiuniorũ, chori, auſteritatum: & malè ominatur haruſpex, quod ijs timendum, qui his exempti moribus, faciliora faſtidiunt conſtituta. alterum apponis malum

VIND. II. *Si ſubditi à Præſidibus timeantur, nulla enim ferocior bellua eſt, quam qua terrere nouit, ferè autem contumaces timeri contingit; aut qui fauoribus æqualium, vel externorum pollent, aut qui conſcij ſecretorum moliri etiam depoſitionem ab officio poſſunt. Viciſsim ſi Præſides à ſubditis timeri debeant, ob aſperitatem regulæ minimè conuenientem, verbi gratia in victu, veſtitu, libris, & alijs ſuſtentationi, vel officio neceſſarijs, in directionis, vel correctionis modo, qui deſpoticum aliquid iracundum ſapit, aut contemptum præ ſe fert, hæc fortiores frangunt, imbecilles ſuffocant.*

TVRT. Vtrumque ad defectionem parat latam viam, ſubditorum in Prælatos terror, vt hi Syllani, & Catilinarij potius quam Religioſi dici debeant, & viciſſim ſubditorum de Prælatis timor. Poſtremum horum funeſtius, & Neopoliticæ, vel pſeudopoliticæ baſis, & fundamentum. Hoc erat præceptum Atheopoliticum Gentilitium, quod in arenas Machiauellianas prorupit, relatum, cum cæteris ab Auguſt. *Reges* (1. de ciuit. c. 20.) *non curent, quàm bonis, ſed quam multis ſubditis regnent. Prouincia Regibus, non tanquã rectorib. morũ ſed tanquã rerũ dominatoribus, & delitiarum ſuarũ prouiſoribus ſeruiant, eoſq; non ſinceriter honorent, ſed nequiter ac ſeruiliter timeant.*

Prius eſt certè quod formido, & pauor irruat in ſubditos, cum non patrem, & Rectorem eum qui præeſt, ſed dominantem, & principantem experiuntur, quàm quod ſubditi Præſidenti ſint terrori. Cum enim paterno amore ſubditi diliguntur, paternoque affectu emendantur, non deſpoticè & Tyrannicè, in vinculis Adam trahuntur, in vinculis charitatis; hæc enim ſunt Regnorum retinacula: *Miſericordia & veritas cuſtodiunt Regem, & roboratur clementia thronus eius*; (Prou. 20.) vt ſubditorum beneuolentia ex amore parta, ſit eiuſdem munitiſſimum caſtrum, & legio, vt alijs Prætorianis militibus opus non ſit, vt de Tito, Nerua, Traiano, Adriano, Antonino, ſubditorum amore cuſtoditis, legimus. Contra Neroni, Caligulæ, Vitellio qui terrore dominabantur, nec Orientales exercitus, ſubditos formidantibus ſatis erant. Seruilis ciuium timor cum odio nectitur, filialis cum charitate: odium ſuas habet ſcaturigines, ex iniuſtitia, iracundia, iniurijs, & contemptu ſubditis à Principantibus illatis: ex iniuria, & contemptu extimulati nobiles, in rabiem verſi æqualium, & externorum, quibus pollent fauoribus, adiuti, per eos gradus incedunt (ex Seneca) vt è querelis ad maledicta, ab his ad inſidias, coniurationes, & ad excutiendum iugum prorumpant. (Sen. 1. de Clem.) In has anguſtias ij Principantes incidunt, qui mero, & mixto Imperio inflati, abſque ſapientum conſilio, ſed paucorum confidentium numero iuxta eorundem interdum priuatos affectus, vel officia diſpenſantur, vel gradus in Rep. tribuũtur, vel pœnæ remittuntur, vel præmia cõceduntur: & ad inuicẽ ſibi Monarchiæ regimen patientes gratiã ſupremi

Prin-

Principantis aucupantur, vt & ſi ille ab omnibus ſit independens, pro libito ad decreta efformanda Philautica impellant, & viciſſim talis imperans efficitur, quales cōſiliatores. Certè tolerabilius eſſet Principem ipſum impium, & iniuſtum eſſe, & habere probos, & bonos ſibi aſſiſtentes conſiliarios, quam bonum eſſe & pſeudopoliticos habere conſultores, de quibus hominibus ait Auguſt. *ſolemus ita loqui. Bonus homo eſt, ſed mala latera habet, id eſt, ipſe quidem probitate præſtat, ſed maligni ſunt, qui ei coniuncti ſunt*: & maiora inconuenientia ſequuntur, ſi eamdem formam imitari ſtudeant, qui officia, & Præfecturas minores obtinent ſupremorum cōſiliariorum ſtudio, ad regendum à Principante præpoſiti, & ab illo ad præſidendum aſſumpti; hi enim ab ilo & conſiliarijs illis dependentes, independenter in ſuis locis gubernant, pro libito etiam proponunt, pro libito obtinent, vt pro libito amandant, vel remittunt. Quo fit, vt reclamationibus interdum locus non detur, qui nec de facie noti, nec de moribus ſyncerè informati, vt rectum iudicium locum habere non poſſit; interim opprimuntur innoxij, releuantur noxij: hi, ne diſpliceant, incipit illis innocentia diſplicere, & noxia, & indigna incipiunt patrare, vt placeant, ſicut & noxij quia placent in criminibus non plectũtur, & quia innocentiam inſectantur, maiora audent, vt magis placeant, & ſi boni vel oppreſſi reclamare ſtudeant, malo ſuo reclamant, nam ſi ſiniſtrè de eo viuendi modo vel mutire audeant, à delatoribus inquiruntur, deferuntur, exterminantur, quaſi illud Gentilitiũ locum habeat, quod ſcripſit Auguſt. *ille ſit publicus inimicus, cui hac felicitas* (forma regiminis) *diſplicet. Quiſquis eam mutare vel auferre tentauerit, eum libera multitudo auertat ab auribus, euertat à ſedibus, auferat à viuentibus.* Hæc terreni principatus forma, cum Pſeudopoliticè regit, quam diabolus in pectoribus tantum ambitioſorum degentium in Chriſti caſtris vellet introducere, vel ſuggeſtam firmare.

Pſal. 47.

2. de ciu. c. 20.

Illi autem cœtus magis ſeruili timori obnoxij ſunt, qui abſolutos Principantes habent interdum, independentię fidentes, illud habentes in ore. *ſic volo, ſic iubeo, ſat eſt pro ratione voluntas*, tunc enim plus timent de Præfectis quam eos ament, vt ad illa inconuenientia, quæ doctè Vindiciane memoras prorumpant, vt tandem depoſitionem Præſidum machinentur, vel Reipublicæ diuiſionem, & temporalitatem regentium exoptent.

§. II.

VIND. Tertium malum conſequenter apponis. *Si Præſides plus fauere extraneis, quam domeſticis putentur, vt ſubditi rebus commiſſis parum fideliter incumbant, ac nulla melioris ſpiritus prole fœcundentur, vt Syncletia monebat. Signa maioris, vt dixi fauoris ſunt. Extraneos ſplendide excipere, ſumptuoſis donarijs ornare, plurimũ temporis illorum conuerſationi impendere; contra domeſticorum cellas, infirmariam, officinas incultas relinquere, deteriora in victu, & potu, & alijs ingerere &c. eadem conditio ſubditorum erit, ſi ſuperfluis extra Cœnobium commorationibus detinentur, quorumcunque tandem negotiorum cauſa*, & multa hic ex Nider. l. 2. c. 17. radice 7. & 2. cap. 20. conglomeras.

TVRT. Hoc verè ingens, & magnum malum, vnde ſubditi quoque exaſperantur, ſi de neceſſarijs, non prouideantur. *Si quis* (*ſcripſit Apoſtol.*) *ſuorum maximè domeſticorum curam non habet, eſt infidelis, & infideli deterior*, per hyperbolem, nam etiam Ethnici homines, & mutæ pecudes, ne dum cicures, fœtus ſuos amant, & protegunt. vnde veterum fidelium in regenda familia, ſic laudat Aug. [Solicitudinem, & charitatem. *Habuerunt ergo ſeruos iuſti parentes noſtri; ſic ad-*

1. Tim. 5.

19. de ciu. c. 16.

adminiſtrabant domeſticam pacem, vt ſecundum hæc temporalia bona filiorum ſortem à conditione ſeruorum diſtinguerent, ad Deum autem colendum in quo æterna bona ſperanda ſunt, omnibus domus ſuæ membra pari dilectione conſulerent. Quod naturalis ordo ita præſcribit, vt nomen patris-familias hinc exortum ſit, & tam latè vulgatum, vt iniquè dominantes hoc ſe gaudeãt appellari. Multò magis, qui non ſeruorum, ſed ſpiritualium filiorum curam habet, non tantum pater familias, ſed & pater eſt, eorum debet curam gerere, in ijs, quæ ad corpus, & animum pertinent. Turpe enim (ait Chryſoſt.) *extraneos docere, & tuos in errore relinquere.* turpe, vt fontes temporalium bonorum foras effluant, & domeſtici fluentis priuentur. Eiuſmodi radix ex principatu dominandi, ad perpetuandum regimen, oritur frequenter, vt ſubiectos magis opprimat. *Tantum* (dicebant Gentiles, & Auguſt.) *Reſpublica floreat copijs referta, victorijs glorioſa, vel quod eſt facilius, pace ſecura ſit. Et quid ad nos? Imò id ad nos magis pertinet. ſi diuitias quiſque ſemper augeat, quæ quotidianis effuſionibus ſuppetant, per quas ſibi etiam infirmiores ſubdat quiſque potentior.* Horum exemplo bene ſubdit Vindicianus, quod, nec ſubditi ſibi commiſſis parum fideliter incumbent. Sed illi magis maiora damna ſæpè certè patiuntur, qui opulentiora habent bona, & prædia, quibus præſunt potius laici, quàm diuino miniſterio mancipati. *Vbi multæ opes, ibi & multi qui comedunt eas*, magis enim tentari poſſunt qui loculos habent, & omnia adminiſtrant, quam ij, quibus eorum diſpendio, miniſtratur, & à metallorum viſu arcentur, ſi ſine ratiocinijs; diligenti inſpectione, & diligẽti cura committeretur villicatio, imò vt eorum arbitrio tota diſponatur temporalis Oeconomia, certè quot villicos ſic inſtituet homo, totidem ad fraudem aptabit dæmon, ſi in tanta libertate relinquentur; famoſi enim illius villici exempla ſequentur, qui de mammona iniquitatis multos ſibi amicos effecerat. *Eſt autem* dicebat Chryſol. *humani moris, vt debitor compendia fraudulenta, & villicus ſibi conſulat ſic furando.* Addis, & aliud malum egens antitodo.

Hom. 14. in eum loc. Apo.

Sup. 2. de ciu. c. 20.

Eccl. c. 5.

Ser. 126. de villico.

VIND. *Quartum ſi ambitioni digniorum in Cœnobio officiorum, vel extra vllibi pateant fores, nihil enim hoc vitio prophanius, inquietius, impudentius. Cætera hominem rubore, ſcandalis, ac pœnis deijciunt, ac domant. Ambitio pleraque impunè molitur, gloriam Ordinis fructum in proximo obtendit, meram autem ſui ipſius obliuionem, vel ſuperbam de ſe extimationem conciliat.* & ſubdit. *ſuperiorum eſt vel rimas huius inſolentiæ obturare, quod fiet ſi in officio ſuo non delectationem, ſed ægrimoniam, ſine fuco exhibeant &c. Item ſi ſubditis ſuis pericula monſtrent, quibus inuolui etiam illos neceſſe eſt, qui inuiti ad officia trahuntur. Rurſum quam cæcum oporteat eſſe eum, qui ſibimet vires ad talia onera pollicetur, propter aliquem fortaſſis doctrinæ, experientiæ, fauoris, ac bonæ voluntatis apparatũ &c.*

TVRT. Inſigne certè malum ambitio, quæ velut aper ſingularis vniuerſa deuaſtat. *Dignitatis* (dicebat P. Bleſenſis) *quidem appetitus, natione cæleſtis eſt: in cælo concepit & peperit iniquitatem.* Nobiliora ingenia, vt rubigo ferrum inuadit, & præſertim eos qui diuitijs, corporeis delectationibus, propria libertate ſponte ſunt priuati, tentat, vt alijs principentur, & in hoc oblectentur ſaltem, quos nec auaritia, nec libido, vel libertas ineſcare valet, vt ſi concupiſcentia oculorum; non alligentur, ſuperbia tamen vitæ ſuperentur. Hæc etiam primos parentes deiecit eos fallendo tenebroſa Dei omnipotentis ſimilitudine, principatum ſuggerendo. Illi tamen principari potiſſimè ambirent, ſi vnius principatum maximè independentis, perennis, deſpotici regiminis formam veluti Monar-

Ep. 23. ad O. S. R. E. Card.

chiam, vel terrenæ Reipublicæ gubernationum introducentis (quod abſit) experirentur: his intollerabile parere eſſet, quia durius ſibi imperaretur, & potius regere ambirent quam regi paterentur, *nam plerumque* (ait Petrus Damia.) *qui nunquam ad perfectam ſcientiam, vt perfectè Monachus videretur voluit peruenire, nunc, ait, ipſo die quo in prælatione conſtituitur ita Præſidētis inducit ſpeciem, ita dominantis exprimit maieſtatem, vt nō nuper electum, ſed natum dicas Abbatem. Fit repente ſeuerus in vultu, imperioſus in voce, ad corripiendum promptus. Ipſe ſi offenderit iam omnino ſatisfactionis ignarus, dedignatur accumbere niſi in octogona ſella, ita præparata, ac ſi ſenatoria curulis in Curia. Pro ſua voluntatis arbitrio, hac præcipit fieri, illa conteſtatoriè interdicit, ligat, ſoluit, admonet, remouet, & in his omnibus nequaquam à nobis ſenioribus* (vide dominiū deſpoticum) *conſilium quærit; ſed ſibi ipſi ſufficiens, velut propria poteſtatis iura diſponit. Deuotis quidem, & ſubditis pollicetur gratiam, repugnantibus autem Phalarica ſpirat animaduerſione vindictam, vt potius videatur in præfectorijs faſcibus agere, quam Eccleſiaſtica humilitatis officio deſeruire*, & poſt multa. *In his itaq; & alijs pluribus, quæ perſequi longum eſt, ita ſubito magiſter efficitur, vt in tota præſidendi regula, velut antiquus quidam pater nihil offendere videatur. Quàm doctè, quàm imperioſè nouit cuncta velut quadam maieſtatis auctoritate præcipere, qui diutiſſime ſubditus, nunquam ſapuit ſuis præceptoribus obedire &c.* Quam eſſet (ſi cōtingeret) durum tale regimen, & exaſperans, quando nimium mulgentes, ſanguinem elicerent, vt tentarentur ſubditi diſrumpere vincula eorum, & proijcere iugum ipſorum, & ad virgam principatus aſpirare. Inde omnia turbarentur, ima ſummis miſcerentur, vt tota Reſpublica corruere videretur. Vnde Chryſoſtomus. *ſicut ſi ex choro ipſum principem auferas, nequaquam modulatus chorus, vel ornatus exiſtit: & phalanx militum ſi ducem non habeat, nullo modo numeroſæ acies illa, vel ordinate procedit, & nauis ſi gubernatore priuetur peſſū eat neceſſe eſt, & gregi ſi paſtorem abſtuleris cunctus diſpergetur, & peribit; ita & malum, & multarum cladium eſt, & occaſio confuſionis: & turbationum principium, vbi nullus Principatus, & eſt ſubuerſionis argumētum. Verum ſi Princeps malus exiſtat* (vel Tyrannus) *peius malum eſt, quam ſine Principe conuerſari, melius eſt à nullo, quàm à peſſimo regi: ille quidem ſaluatur aliquando, ac ſi in periculum dedat: Iſte autem omnibus modis pericula ſubiturus eſt, dum ad foueas, & minas impellitur.* & ſibi ſubiectos populos ad ambitionem, ſcandala, communitatis demolitionem impellit. Quare ſi ob eruendam à ſubditis ambitionem, optimis rationibus idem Vindicianus, Choragi, & Rectoris populi neceſſitatem oſtendit, meritò eiuſdem Rectoris probitatem inculcauit maxima aſſeueratione, ne ex ſæua Principandi libidine, filios Gehennæ pareret duplo nequiores, & ex Principatu deſpotico, ambitionem pectoribus ſubditorū inſtillaret Pergis adhuc ad aliud malū oſtendendū.

De fug. dignit. Eccl. c. 2.

Hom. 34. ep. ad Heb.

VIND. *V. Otium ac ſegnitiem longè à ſubditis arcere neſciunt. Magnam ſine dubio diei partem Chorus aufert, reliquum fere honeſtæ reſpirationi debetur; ſic tamen vt fouendo ſpiritui ſalutaria media non deſint. Opus eſt ſpiritualium librorum copia, iuniorum frequenti in ſacris rebus inſtitutione, ſeniorum quoque opera ad confirmandum debiliores in mentis ad Deum eleuatione, in ordine progrediendi ad quæſitam in religione perfectionem in arte ſibi ipſi fructuoſe vacandi, ſine ſimilibus auxilijs nugacia inuenta curioſi, & faſtioſi mærores ſicut vrtica & ſpina hominis pigri agrum implebunt.*

TVRT. Hoc fit Dei gratia regulariter in omni ferè Ordine, vbi vix reſpirandi datur tempus: ex choro ad ſtudia, ex ſtudijs ad chorum, præter capitula culparum exhortationes, inſtructiones ſpiritales, vt (ſicut

ſcripſit

Ep. 5. ad Monac. cœ. Cluniac.

ſcripſit quondam Damianus) *etiam num vix per totum diem, vnius ſaltem vacet horæ dimidium, quo fratribus in clauſtro licuiſſet miſcere colloquium*, & ſubdit ad ſegnitiem & pigritiam arcendam. *tàm continui laboris exercitium ad hoc eſt, vt reor, ſolerti ſatis, ac prouida magiſterij arte prouiſum, vt leuium atque infirmorum fratrum fragilitatem reprimat, & delinquendi propemodum occaſionem tollat, quatenus etiam ſi velint, præter cogitationem, peccare vix poſſint. Fragilium igitur imbecillitati conſulitur, dum in perſoluendo continui ordinis penſo, totum, non modo diurni, ſed & nocturni temporis ſpacium profligatur.* Nam *& ipſe omnipotens Deus, hoc humanæ ſalutis vti dignatus eſt argumento, cum populo per deſerta gradienti, tot mandata propoſuit: operoſum videlicet, atque inexplicabile tabernaculum fabricari, diuerſa ſibi ſacrificia per tot cæremonias, ac ritus offerri, ipſum caſtrorum ordinem, ſiue reſidentium, ſiue comeantium tam artificioſa, quam myſtica varietate diſtingui; quatenus, dum ſeſe his iugiter exerceret, reſolui carnalis plebs ad idola colenda, non poſſet. Sanè dum populus ille, non operibus textrinis inſiſteret, non contrariæ arti operam daret, non denique ſtudium agriculturæ deperderet, non vllis proſpicienda neceſſitatis laboribus inſudaret, multiplicibus occupandus erat, Deo legem promulgante, mandatis, vt dum hæc cum labore perſolueret, nequaquam otio reſolutus in ſacrilegium declinaret.* Videant qui contempto, vel abiecto, & irriſo Religioſorum choro, & alijs exercitationibus ſpiritualibus, plus ſeculi rebus incumbunt, quam ſibi ipſis, & proprio profectui, ſub ſpecie alienæ miſeriæ releuandæ, ſe miſeros facientes. *talis*, inquit religioſus ille eſt, ſolo nomine, exemplificat Damianus, *quem videmus velut Aethnais eructantem flammis, auaritiæ facibus inardeſcere, prædiorum confinia dilatare, pecunias hinc inde cum tanta auiditate colligere, ad aliena conquirenda totis deſiderijs anhelare?*

Opuſ. 21. de fug. dign. c. 1.

Cui quidquid eſt, nihil eſt, niſi & hoc ſtuduerit inuenire, quod deeſt. Cui Monaſterium ſit hoſpitium, equinum vero dorſum quotidianum eſt habitaculum, chirotheca, calcaria, ſcutica, pidriligula, & ſi qua alia equitandi ſunt vtenſilia, numquam otioſo ſitu neglecta marceſcunt, cum ſacerdotalia ornamenta, quibus ſacris altaribus deſeruitur ſapè à tineis comeſta reperiantur. Quæ enim fora, quæ tribunalia inueniri poſſunt Abbatibus (& huiuſmodi tepidis perſonis) *vacua? quæ curia, quæ cubilia Principum ferratis Abbatũ virgis nõ aſpiciuntur effoſſa? aulicũ limen iugiter Abbatũ* (vt illorũ aliorũ) *veſtigijs teritur, & eorum querelæ, vel iurgia importune Regum auribus ingeruntur. Non eos effugiunt caſtra bellantium, ſed ſub ſequeſtra pacis ſpecie, inter ipſos galeatorum cuneos diſcerpi. & comprimi ſæpe videas cucullatos* (vt illos alios huiuſmodi) *Quid vult noſſe, quid actum, ſit apud forenſe negotium, non prætoria iudicum, ſed diuerſoria potius perquirat Abbatum*, & illorum negotioſorum tepidorum religioſorum: *quicquid in ſeculo agitur, ab eis velut à Magiſtris negotiorum ſecularium requiratur*, ab illis curioſiſſimis (qui procurant ſcire, quicquid in exercitibus, in aulis, in nuptijs, connubijs fieri contingit, procurantes, vt ad ipſos magno ſumptu primò tabellarij dirigantur, quibus, vel minutiſſima publica, & priuata veluti ſub eorum pugno concluſa ſignificentur) addiſci curetur. Horum certe negotioſorum (ex doctrina Damiani) conditio, tamquam ocioſa Chriſto, pro mundo negotioſa reprehendenda, ne Religionibus officiat. *Quiſquis enim tot terrenis actionibus plenum Monaſterij regimen vltroneus appetit, quid aliud creditur agere, niſi quod velut iam laſſus, Chriſti militiam execratur vlterius laborare?* vnde fit vt reſpiciens retro velut vxor Loth ad aliorum condimentum, & exemplar in ſtatuam ſalis conuertatur. Adhuc Vindiciani concio, nõ eſt abſoluta, ſic enim pergit.

Ex eo. Dã.

§. III.

§. III.

VIND. *VI. Si nouas conſuetudines accreſcere ſinant, quibus communiter tenacius adhæretur, quam propria ordinis regula, quia carni, & ſenſibus magis ſauent, imò frequenter abuſus irrepunt, qui regularem diſciplinam planè diſſoluunt. Tot ſpecioſi tituli gratia, ſalutis, diſpenſationis tituli excogitantur, qui recurrentibus annis audacius repetuntur, ac tandem violenter extorquentur, & probat authoritate* Nider *lib. 2. cap. 5. & Auguſt. in* Enchir. *cap. 50.* & addit. *Accedit eorum intemperies, quò magis alicui perſonæ vel integro Conuentui fauere volunt, eo inſtantius laxationem ab aliqua regula, vel ſtatuto maiorum ſollicitent, quaſi vero diſciplinæ, Votorum, conſtitutionum diſſolutio, ab amico animo proficiſci poßit, & gratiæ inclytum nomen mereri. Conſultius omni ex parte erit, vt quicquid relaxationis Præſides ſanis ac valentibus indulgere voluerint, pro temporu. & cauſæ variatione mutetur, ne ſubditis in Calendariũ trãsferatur, ſicut vera diſpẽsãdi cauſa nullo certo Ordine currũt.*

TVRT. Nouæ conſuetudines officiunt adeo Reipublicæ, vt non dubitarit Plato lib. de legibus pronunciare, meritò id ſancitum à legislatoribus [neque mutãdos rhythmos in cantionibus cultuque deorum, ne cum mutatione rhythmorum Religio quoque innouaretur] vtrumque tam ex parte ſubditorum, quam principantium expediens, vt firma ſit, ſi enim ſubditi eas introducunt, tamquam improbatæ ex priuata auctoritate, leues, temerariæ, & inconſtantes, ſingularitatem, & animorum diſcordiam parient. *Quid facit quod nemo mirantur omnes,* dicebat Bern. ſi à ſuperioribus introducantur, ſubditi præfocantur. *Prælati iuſſio* dicebat S. Bernard. *non prætereat terminos profeßionis. Nec vltra extendi poteſt, nec contrahi citra. Nihil me Prælatus prohibeat horum, quæ promiſi. nec plus exigat, quam promiſi. Vota mea, nec augeat ſine mea voluntate, nec minuat ſine certa neceßitate.* Experimento compertum eſt, quãta perturbatio in illis cœtibus orta, cum grauia onera, quæ nec ſancti inſtitutores præſcripſerunt, addere voluerũt, & ſeruare coegerunt, quę nunquam vouerunt, nec ſecundum regulam, quam profeſſi ſunt præſcripta, vt ex iniuſtitia ſibi illata, nec muſſitare, liceret. Nam docet cõtra hanc nouitatem Bernard. *ex pacto profeßionis, ſubditum, & Prælatum neceßitate vtrumque teneri: fieriq; duos per vnius ſponſionem alterutrum debitores, fidelis cura vnum, alterum humilis obedientia. Quid nam igitur iam voluntati relinquitur, vbi & Prælatus debiti neceßitate tenetur? Sed & de hoc item non parum Prælati præſcribitur voluntati: quod is qui profitetur ſpondet quidem obedientiam, non tamen omnimodam ſed determinatè ſecundum regulam, nec aliam quam Sancti Benedicti, vt oporteat eum qui præeſt non fræna ſua laxari voluntati ſuper ſubditos, ſed præfixam ex regula ſibi ſcire menſuram, & ſic demum ſua imperia moderari, circa id ſolum quod rectum eſſe conſtiterit, nec quodlibet rectum ſed hoc tantum quod prædictus Pater inſtituit. Sic ſe quippe habet profeßio. Promitto non quidem Regulam, ſed obedientiam ſecundum regulam S. Benedicti, nõ ergo ſecundum voluntatem Propoſiti. proinde ſi profeſſo ſecundum regulam Abbas meus mihi aliud fortè imponere tentauerit, quod non ſit ſecundum regulam, aut etiam quod non ſit ſecundum inſtituta V. C. Baſilij, Auguſt. Pacomij, quæ nam mihi quæſo in hac re neceßitas imminet obſequendi? Solum quippe id à me poſſe exigi arbitror, quod promiſi. Si modus eſt obeditionis tenor profeßionis, nec ſe valeat extendere poteſtas imperantis, niſi quatenus attigerit votum profitentis, profectò citra, & vltra, nec non etiam contra quid aliud, quam obedientiæ limites quoſdam cenſuerim, & his ſuis terminis virtutem eandem circumcludi? Quamobrem quiſque profeſſus in quouis genere ſalutiſeræ vitæ, nec vltra obedientiæ legem cogendus, nec citra eſt inhibendus, quam ſui ipſius videtur complecti profeßio &c.* Vtrumque extre-

L. de diſp. & præcep.

L. 2. ca. 9. extremum vitioſum, *nimia indulgentia*, vel
1402. facultas quibus imperantur conceſſa (vt
1403. ſcripſit Petrus Greg. Tholoſ. de Repub.)
1404. *& nimia reſtrictio, vel aggrauatio*. Nec pluſquam par eſt equo habenæ laxantur, nec nimium reſtringuntur, vt poſſit decenter incedere: æque malum eſt inconceſſa concedere, & conceſſa denegare. Ex inconceſſione ſenſim Reſpublica ſubuertitur, eius quod debitum eſt, abnegatione, veluti ex turbine collabitur violenter, magis enim tunc incitantur ex præconcepto dolore etiam in terrena Republ. ciues in Principes, vel adminiſtros illius doloris, cum putant ſe opprimi iniuſtitia, partialitate, angarijs, & eorum quæ ſibi debentur denegatione, quam indebitæ rei ampla conceſſione: procliuior enim eſt natura ad tuendum ſe ab ijs, quæ veluti noſtra ſunt, cum illis priuamur (ob quod iraſcibilis feruet quæ ſeditionis mater eſt) quàm cum priuilegiorum & gratiarum ad quæ ius non habuimus, vel diplomatibus expoliamur, & calendaria effici poſſint numeroſa deperditarum Rerumpublicarum ex propriorum ablatione, quàm conceſſarum reacceptione. Pergit Vindicianus recenſitis malis, quibus medendum eſt, dicens.

VIND. *Hæc & ſimilia vigilantiſsimi Paſtores, & Societas à ſuis quoque ſubditis auerruncauerint, ſicut facili negotio, & ſucceſſu fiet ſi principijs ſenſim ſubnaſcentibus maturius occurrant, non reſtabit, quod Grauinæ Turtur poſteritati minetur. Vt enim S. Chryſoſtom. omnem populi profectum à Sacerdotum induſtria, & cuſtodia pendere ſcribit, ac veluti ex filiorum ſqualore arboris vitium deprehendi; ita Præſidum in Ordine exempla, inſtitutio, & correctio ſubditos præſtat indemnes, præſertim à relapſu in infimam contumacium claſſem, quam ſupra deſcripſimus.*

TVRT. Cor. 3. Facit multum Præpoſitorum diligentia, & labor, ſed *neque, qui plantat, neque qui rigat, ſed qui incrementum dat Deus*, qui, & primo omnis virtutis ſupernaturalis ſemina iecit, vnde nō ſibi, & eorum induſtriæ adſcribebant culturā boni illi ſerui, ſed Deo. *Domine nonne bonum ſemē ſeminaſti in agro tuo?* id eſt, *exponente* Chryſol. *ſeminaſti non ſeminauimus; nos quod per te facimus tibi ſemper noſtro aſsignamus authori, & tu in ijs, quæ in nobis facienda præcipis, ipſe operator aſsiſtis*, (Serm. 96.) non aſſiſtentium aliorum opus hoc & cultura; ſed tuum, qui aſſiſtis, qui de alijs aſſiſtentibus, & quaſi adiutoribus prouides: qui poſſunt quidem auerruncare & cooperari, vt vltrò ſpinas non producat. Quis autem aſſiſtentibus, vel Præpoſitis, vel Rectoribus atq; vinearum Domini cultoribus quocumque titulo nominentur, indefectibilitatē, promiſit de fidelitate in miniſterio, labore in cultura, & indefeſſa vigilantia in ſentibus eradicandis? Ad continendum vero in officio ſubditos authoritate, & maieſtate opus eſt, quæ cum datur, diuinitus datur, quoſdam enim & Deus verè armat (non ſicut Gorgone armata Pallas fingitur) in alios verò, *Principes* (ex Dauid) *contemptum* (Pſal. 106.) effundit. In tribus autem Maieſtas cōſiſtit virtute, prudētia, inclinatione animorum ſubditorum, quam diuinitus factam in populo, erga Dauidem, & Saul legimus, (1. Reg. 11. 12. 16.) quibus ſi gubernator careat, infimum erit regimen, & ſubſiſtere non diu poſſit. Sit quātumuis quis virtute, & ſapientia præditus, habeat quoque populos ad nutū, ſine Deo totum hoc languidum eſt & infirmum, facilè mutatur in contrarium quæuis virtus, vel perfectio, vt facilè quæcunq; ordinata Reſpublica ex ſapientia, prudentia principantis, & populi obſequentis obedientia conſtans, naufragium ſæpè pati poſſit, ni Deus ſemper in omni momento clauum teneat, etiam ſi more remigū manus ſummo conatu, indefeſſo labore mare ſulcent. Et ſi tenentes clauum loco Dei pluſquam

par eſt, nauem ad extraordinaria impellant littora, hoc eſt, inſolita temeritate, non audenda audeant Iaſoni aſſimilantur, qui ea naui qua aureum vellus aſportauit, ruina maris perijt, vnde Pindarus. *Qui vult progredi vltra columnas Herculis* (dicebant veteres) *ſtultè facit*, ſicut quis ab oppoſito ex diffidentia multa irregularia efficit. Sapienter Simonides Pauſaniæ illi iuueni inſolenti propter res geſtas, qui Philoſophos, vt fatuos, & miriones habebat dixit: μέμνησο ἄνθρωπος εἶ, *memento, quod ſis homo*, quaſi diceret, *tu iam es inſolens*, inſolentes enim multa tentant, multa faciunt non facienda, multa aggrediuntur ſuis cupiditatibus impellentibus, maximè ambitione, & gloria, & in præcipitium tendunt. Quamdiu donis diuinis Perſeus benè vtebatur Orci galea, & Clypeo (vt finxit Gentilitas) tamdiu maieſtate pollebat, & virtute, vbi inſolens factus præter mandatum Palladis inſpexit Ægida in lapidem mutatus fingitur. Nullius quoque eſt tanta virtus maximè principantis, quæ interdum non impingat, propterea magnæ ſunt infirmitates, & multa errata omnium gubernatorum etiam optimorum, & vigilantiſſimorum. Exempla ſunt in Dauide, Saule, Salomone, Ioſia. Et in exteris, in Pauſania Principe Spartanorum, Alexand. Magno, Artaxerxe ſeptimo Perſarum Rege, Cyro in Iulio Cæſare, in quo multæ virtutes eximiæ celebrantur à ſcriptoribus: ſed mutato conſilio, cupiditate regnandi poſuerunt maculam in ſuo principatu. Theognis meritò dixit. *Nemo hominum ſemper, & vbique eſt ſapiens. &: Peccat etiam ſapiente ſapientior*. per ſe enim imbecillitas humana infirma eſt, facile ſuis erroribus, & cupiditatibus credit, & cedit cogitans vnde moueat res iniuſtas, & Harmoniam Reipublicæ interturbet. Sit quantumuis felix, & prudens gubernatio, multa accidunt, vel improuiſa ſapientiæ humanæ, aut humanis conſilijs inextricabilia, vt in hoc mari gubernationis expoſiti: fluctibus varijs diuerſorum caſuum, & accidentium, aſcendant ad cęlos vi tempeſtatum acti, & deſcendãt vſque ad abyſſos, & omnis ſapientia eorum deuorata ſit, maximè cum motis, & perturbatis ſtatibus efferunt ſe ſe, & multitudinis plauſu creſcit inſolentia deteriorum aduerſus meliores. Abſorbetur ait Auguſt. in pſal. 106. *eorum ſapientia quando deficiunt omnia humana conſilia, quocumque ſe quiſquis conuerterit fluctus fremunt, tempeſtas ſæuit, brachia deficiunt, quo prora impingatur, cui fluctui latus nudentur, qua nauis impulſa demittetur à quibus ſaxis ne pereat refranetur, omnino à Rectoribus non videtur*. Putare ergo poſſe omnia auerruncari ſuperiorum induſtrijs, abſque Dei ope peculiari, eſt conari cum Syſipho ſaxum voluere, & cum Phaetonte ſolis aurigas moderari velle.

§. IV.

Sed quid ſi in vanæ gloriæ cupidos Pręlatos fiat incurſus? tunc de Republica actũ eſt. Vnde Cic. *maximè adducuntur pleriq; vt eos iuſtitia capiat obliuio, cum in imperiorum honorum gloriave cupiditatem inciderint. Declarauit id modo temeritas C. Cæſaris, qui omnia iura diuina atque humana peruertit, propter eum, quẽ ipſe ſibi opinionis errore finxerat principatum*. 1. de off. Quare nec ſuis nec extraneis, ſiue iure, ſiue iniuria ad principatum adducti, ijſdem medijs pro conſeruatione principatus vtuntur, & quos ſibi obſtituros implendæ ambitioni exiſtimauerint, quamuis bonos, & optimos, eos omni ſtudio tollere ſatagunt: deterioribus autem Reſpublicas implent ad fouendam tyrannidem, & probos exterrendos nolunt repagulis legum aſtringi. *Quod libet* (aiunt) *licet*: vel quærunt prætextum, quibus laxetur legum authoritas, ſi non violentia, Sophiſticis tamen inter-

interpretationibus, vt earundem vis eneruetur, eas inflectendo ad ſuas cupiditates, & commoda, vel ſi non fiat legum extorſio, fiat eorumdem immutatio, vt eædem nunc legantur, & refingantur, & puerorum more, quæ ædificata deſtruantur, & deſtructa iterum reædificentur, vt nec inconuenientia reparentur, & ex inconſtantia, maiora detrimenta ſequantur. Et illi Præſidentes in illud malum incurrere poſſent, qui formam Monarchicam habent, ſicut enim cum virtutibus vallatū eſt Monarchico regimine nil melius, ita cū deſtituitur nil peius, cum enim nullius iudicium metuat, ſi prudentia, & iuſtitia non frænetur, infinitam ſibi licentiam ſumit, & in tam ſublimi poteſtate, cum poſſit, ni ſapientibus inſtruatur, vaſtam regere multitudinem ſua ſola ſapientia, & modum in omnibus ſeruare difficilè ſit. Et ſi paſſiones refrænatas non habent, multis vitijs ſubiacere neceſſe eſt, in tam enim inſigni Præfectura, partim Præſidentes Monarchici ſuperbia inflati partim inuidia ardentes, & extendendi, & dilatandi, & conſeruandi Præfecturam deſiderio tabeſcentes, multa tetra, & impia machinarentur, quę communitatis harmoniam diſſoluerent. At detur quod ſit virtute præditus Præſidens, dicebat Otanes. *Nemo eſt præditus tanta ſapientia, vt poßit in ſumma omnium rerum poteſtate modum tenere, luxuriant enim animi rebus plerumque ſecundis.* Communiter Politicas his vitijs principātium mutari communitates tradit, & interitum Principatus oriri; vel propter inſolentiam, violentiam, & aſperitatem, vel nimiam licentiam, & libertatem & indulgentiam quibuſdam conceſſam, vel improportionatam regiminis formam, obedientes rigoroſè, rebelles blandè tractando; vel ſi ad inſolita, natura feruidos extimulet, vel repentina mutatione, ad arctiores leges ſeruandas compellat, eos non dum iugo aſſuetos; vel ſi patientia ſubditorum eos progreſſus fecerit, vt deſperationi ſemitam fecerit; vel ſi alijs legibus in quibus diutius vixit, & fundata eſt communitas imperetur; vel ſi feruentia, & turbida ingenia, nouitatem amantia non refrænent, vel ſi ex malo regimine potentiorum, vel ſapientiorum animos exulcerent, aut ſi ijſdem occupationes licitas, & iuſtas inhibeant, vel nō concedant quibus à machinandis inſidijs auerti poſſunt, vel alterius ſublimitatem curēt, cæteris deſpectis, aut totam regiminis molem ad illum finem inducant, vt tota ſuo, & ſuorum fœderatorum, commodo, & vtilitati deſeruiat, & quod peius eſt, ſi omnia munia cōmunitatis, vel repetita officia dentur, iuſtitiæ diſtributiuę nulla habita ratione: His enim modis principandi, primò tamquam ſtillis, deinde alluuionibus Principatus abſumitur. Lęſa autem iuſtitia quid ſunt Reſpublicæ, & communitates, niſi factioſorum conuenticula? Rectè referente S. Auguſtino ex Cicerone. *Reſpublica cithara aſſimilata eſt, vt enim in fidibus, ac tibijs atque cantu ipſo ac vocibus concentus quidam eſt tenendus ex diſtinctis ſonis, quem immutatum aut diſcrepantem aures eruditæ ferre non poſſunt, iſque concentus ex diſsimillimarum vocum moderatione concors tamen efficitur, ac congruēs: ſic ex ſummis, & medijs, & infimis interiectis ordinibus, vt ſonis, moderatam ratione ciuitatem conſenſu diſsimillimorum concinere; & quæ harmonia à muſicis dicitur in cantu, eam eſſe in ciuitate concordiā, arctißimum atq; optimum, in omni Republica vinculum incolumitatis, eamq; ſine iuſtitia nullo pacto eſſe poſſe.* Vnde quamdiu iuſtitia apud Romanos Præſidentes viguit, per quam non Tyrannicè ciuitas regebatur, eratque non quiuis cœtus multitudinis, ſed vt Phil. definierat, *cœtus iuris conſenſu & vtilitatis cōmunione ſociatus*, nec iniuſti erant optimates,

Ariſt. in poli. lib. 3. & 5.

Apud Herod. l. 3.

Plut. in vita Pub-

licola Tacit. in vita Agricol. Poly. 10. hiſt. idem annal. 4.

Ariſt. 5. Pol. c. 11.

Li. 2. c. 21. de ciuit.

tes,

tes,non erat (ait Auguſt.) flagitioſa Reſpublica, verum tunc locum habebat illud Ennij Poëtæ.

Moribus antiquis res ſtat Romana viriſq;. vnde (ſubdit Auguſtin.) talem verſum velut Oraculum ex breuitate, vel veritate Ciceronem, qui hæc diſputat, & enarrat, recepiſſe *nam ait, neque viri, niſi ita morata ciuitas fuiſſet, neque mores, niſi hi viri præfuiſſent, aut fundare, aut tamdiu tenere potuiſſent, tantam, & tam iuſtè lateq; imperantem Rempublicam. Itaq; ante noſtram memoriam, & mos ipſe patrius præſtantes viros adhibebat, & veterum morũ & maiorum inſtituta retinebant excellẽtes viri. Noſtra vero ætas quum Rempublicam ſicut picturam accepiſſet egregiam, ſed euaneſcentem vetuſtate, non modo eam coloribus iiſdem, quibus fuerat renouare neglexit, ſed ne id quidem curauit, vt formam ſaltem eius, & extrema tamquã lineamenta ſeruaret. Quid enim manet ex antiquis moribus, quibus ille dixit rem ſtare Romanam, quos ita obliuione obſoletos vidimus, vt non colantur, ſed etiam ignorentur. nam de viris quid dicam* (Rectoribus, & Optimatibus) *mores enim ipſi interierunt virorum penuria, cuius tanti mali non modo reddenda ratio nobis, ſed etiam tam quam reis capitis quodammodo cauſa dicenda eſt. Noſtris enim vitijs, non caſu aliquo Rempublicam verbo retinemus, re ipſa verò iam pridem amiſimus.* Per hæc Cicero (ait Auguſt.) amiſſam Rempublicam. Quamquam nec ſic laudatam veras habuiſſe virtutes Auguſtinus pronunciet, dicens. *Viderint laudatores eius, etiam illis antiquis viris, & moribus, qualis fuerit vtrum in ea viguerit vera iuſtitia, an fortè nec tunc fuerit vita moribus, ſed picta colorib.* Aſſerantur ergo Rectores quicumque, & Pręſides quorumcumq; cętuũ, ex priuilegio numquam defecturi, ſemper iuſtitiam ſeruaturi, vitia tamquam vepres auerruncaturi, & tutò pronũciabitur, indemnes fore à lapſu ſubditos, præſertim à relapſu in infimam contumacium claſſem.

Quod ſi de tali priuilegio non doceatur; ſic eſſe poteſt populus vt & ſacerdos; imò dũ dormitabunt, qui aſcenderunt equos dignitatum, vel paſtores vinearum Domini, hoſtis ſuperueniet, & zizaniorum ſator, qui caſtra Domini turbabit, & tritico zizania ſupermiſcet: imò, vt eiuſdem moris in domo Dei manentes ciuili diſcordia diſſipet, præſto erit inuidus Satan in Prælatos deſpotice dominantes, concitando ſubditos, & Prælatos aduerſus ſubditos inſectandos extimulando. Vnde diſſidijs ſuperinductis (quod abſit) ſeditiones illicò ſequentur, & in quibus ſunt diuerſæ factiones, diuerſi quærentur duces, & domeſticis certaminibus vtrinque incipient conquaſſari vires, abſque externis hoſtibus communitas labefactari poteſt. Scitè à quodam pronunciatum eſt: Rempublicam *eſſe diuturnum atque immortale animal, quod numquam occidit, niſi ipſi vim afferat, mortemque ſibi conſciſcat.* Multa etiam fuerunt imperia, quæ amplitudine ſua fulta ac maieſtate ſolius potentiæ nixu, & prudentia regiminis ſeſe munierunt, & omnem vim externam propulſarunt; attamen inteſtinis ſimultatibus conuulſa, tandem corruerunt: ſub Græcorum Monarchia multæ ciuitates domeſticis bellis euerſæ, moto bello Peloponneſiaco, & Sacro, poſt Xerxis fugatum exercitum. Non ſemel in Republica Rom. mutationes exortæ ob bella ciuilia Marij, & Syllæ, Iulij, & Pompeij. Sed eſto ſit ſumma pax atque tranquillitas, vt etiam ab extraneis inſultibus ſit ſecura communitas, adhuc nec de ſeditionibus ſecura, quando in culmine huius felicitatis poſita ad lapſum poteſt eſſe procliuior. Ad hanc ruinam cauendam Scipio Naſica ex Auguſt. *nolebat æmulã tũc Imperij Rom. Carthaginem dirui, & decernẽti, vt dirueretur, cõtradicebat Catoni, timens infirmis animis hoſtẽ ſecuritatem,*

Franc. Patrit. 5. de Repu. tom. 2.

L. 1. ciu. c. 3.

ritatem, & tanquam pupillis ciuibus idoneum tutorem neceſſarium videns eſſe terrorem. Nec *eum ſententia fefellit* (ſubdit Auguſt.) *reipſa probatum eſt quam verum diceret: deleta quippe* Carthagine magno ſcilicet terrore Roman. Reipub. depulſo, & extincto *tanta de rebus proſperis orta mala continuò ſecuta ſunt, vt corrupta, diruptaque concordia; primùs ſæuis, cruentiſque ſeditionibus, deinde mox malorum connexione cauſarum, bellis etiam ciuilibus tantæ ſtrages ederentur, tantus ſanguis effunderetur, tanta cupiditate proſcriptionum, ac rapinarum ferueret immanitas, vt Romani illi, qui vita integriore mala metuebant ab hoſtibus, perdita integritate vitæ crudeliora paterentur, eaque quia libido dominandi, quæ inter alia vitia generis humani immoderatior inerat, vniuerſo populo Romano, poſteaquam in paucis potentioribus vicit, obtritos fatigatoſque cæteros etiam iugo ſeruitutis oppreßit.* Ex pacifico ergo ſtatu, veluti tinea libido dominandi creuit (ſubdit idem Auguſtinus cap. ſequenti) donec ad Monarchiam perueniret: inde ad honorum continuationem, ambitione præualente, mox malorum in populis conniuentia, hinc ſecundis rebus populus auarus, & libidinoſus effectus eſt. & inprimis dominandi libidine, quæ ad paucos redacta, oppreſſum populum captiuarat, inde ſociale bellum funeſtius quã quod ab exteris vnquam inferretur & quæ nunquam defectura videbatur eſſe Reſpublica, ſola ambitione regnandi, quæ cætera mala peperit, vt adinuicem ciues pugnarent, arma & furorem miniſtrauit, paulatim deſtructa, vt picturæ obliteratæ vix comparari potuerit, & titulum Reipublicæ, rem verò amplius, vt ſupra dictum eſt non teneret. hæc ex Auguſt. Inaniter ergo de induſtria auerruncatorum cõfidit Vindicianus, nulla diuini auxilij facta mentione, cum omnipotentis Dei diſpoſitioni primum, & gratiæ, Regnorum ſtatus, & conſiſtentia firmentur. Audi Vindiciane quid tibi intimet Eccleſiaſticus, qui in hominum induſtrijs ſecuritatem ponis, Dei iudicia nõ reuerẽdo. *Si non in timore Domini tenueris te, cito ſubuertetur domus tua.* vel ſi tota nõ corruat, diſpoſitiore, ſaltem ad caſum parat. Alia fulcra & maiora apponit Vindicianus, quibus in ſuo feruore poſſit religio Societatis à ſuperioribus conſeruari dicens. *Eccl. c. 27.*

§. V.

VIND. *Habent inſuper ſuperiores in Societate ſpecialia, & potentia media ad frequentandam in ſubditis, ſpiritus, & interiorum inſtaurationem, quæ ſtatutis anni temporibus gnauiter admonent. Neque eos pigreſcere ſinunt arctißima* 1. *inter ſe inuicem dependentia, eiuſque* 2 *de ſtatione, & officio facilis remotio,* 3. *onerum & conſiliorum perpetua communicatio,* 4. *ſubditorum ad altiores ſuperiores liberrimus recurſus & confidentia,* 5. *quæ in aliis Ordinibus reformationis gratia excogitantur Societas in Apothecis ſuis veluti quotidiana pharmaca ſemper in promptu habet. Cum vno vel altero, ſimul omnes domeſticos reformat, idem vni & omnibus commune alimentum eſt, eadem aduerſus omnium morbos ſanandi ratio, idem aduerſus hoſtiles impetus tectum, & propugnaculum, tentoria dicas quæ Dominus fixit à nemine vnquam refigenda.*

TVRT. Mira ſunt aſſignata remedia quibus tã illuſtris Religio in ſuo feruore, etiam in poſterum ne effluat, ſeruari poſſit. Sed non ita propria Societatis illa ſunt remedia, vt ſolam illam viſitet Dominus rore cœli & pluuijs gratiarum, cæteras verò tranſeat. Hæc item remedia tam prompta, etiam ſunt in vaſis fictilibus conſeruata, quæ temporum rabie, & diuturnitate abſque Dei ſpeciali concurſu marceſcere poſſunt. Etiam *Muſcæ morientes perdunt ſuauitatem vnguenti,* hoc eſt, paſſiones animam *Eccl. c. 10.*

 pungen-

Digitized by Google

pungentes, quibus viatores etiam Sanctiſſimi extimulantur. Sunt quoque optima emplaſtra, quæ in promptu habentur, ſed eorundem vſus & applicatio, medica, & diſcreta manu indigent. Nec omnes matriculati medici, vt ſcis Vindiciane, boni medici ſunt, quia ad medendum aſſumpti. Illud eſt autem inſigne paradoxum, quod omnes eiuſdem Sancti inſtituti (per irriſionem credo id dicis) *eodem ſanantur antitodo, & ſanandi ratione. Non vna* dicebat S. Gregorius ex doctrina magni Gregor. Nazianz. *eademque cunctis exhortatio congruit, quia non cunctos par morum qualitas aſtringit. Sæpe namque alijs officiunt, quæ alijs proſunt, quia & plerumque herbæ, quæ hæc animalia enutriunt, alia occidunt, & lenis ſibilus equos mitigat, catulos inſtigat, & medicamentum, quod hunc morbum imminuit, alteri vires iungit &c.* Sit, vt dicit Vindicianus, in Apothecis iſtis tanta perfectio; an adhuc deerunt aliqui, quibus medicamenta proſunt, & corpus tabe inficere poſſunt? & vnde hoc oritur malum, quod cum ſint tot antitoda, & vnum inſtar omnium, non curantur vlceroſi, & ſanioſi, qui demum eijciuntur, & velut leproſi extra caſtra locantur? Plorabat & dicebat Ierem. *ſuper contritione filiæ populi mei, contritus ſum, & contriſtatus, ſtupor obtinuit me.* nunquid *reſina non eſt in Galaad, aut medicus non eſt ibi? Quare igitur non eſt obducta cicatrix populi mei?* vbi Hieronymus per reſinam pœnitentiam intelligit, *mirari* (ait) *nunc Deum, quare vulnera Hieruſalem, neque curata ſunt, & necdum cicatrices obduxerint cutem, eò quod nō ſint prophetæ, nec ſacerdotes quorum debeant curari medicamine.* Erant certe Sacerdotes & medici; Sed (vt dicit paulo ante Hieronymus) *aliena vulnera verbis ſanare cupiebant, qui ipſi erant omnium flagitiorum confoſſi vulneribus*, & vt dicit Hierem. *ſanabant contritionem filiæ populi mei ad ignominiam dicentes: Pax, pax, cum non eſſet pax,* id eſt, exponente Hieronym. *qui ad ignominiam eorum, qui decipiuntur, vel eorum, qui alios decipiunt, vt dicunt omni facinore coopertis, pax, pax, & bellum eis immineat peccatorum.* & ſubdit Propheta, *confuſi ſunt quia abominationem fecerunt?* nequaquam, exponit Hieronymus, interrogatiuè legens, *quinimò confuſione non ſunt confuſi, & erubeſcere neſcierunt,* ait Propheta, id eſt, exponente Hieronym. *nequaquam, ſed in tantam erumpere amentiam, vt nec confuſione cuperent emendare vitia, nec ſpe veniæ ſua ſcelera confiteri. Quid inde?* (*vide ruinam*) *idcirco cadent inter ruentes, quaſi præmia eorundem demeritorum* (ait Hieronym. ſubdens) *vt quorum dignitas erat excelſior populis, ruinis populi miſcerentur.* Vide in Hieruſalem, non defuiſſe reſinam, & medicamentum, tamen propter malos medicos, ſanantes ad ignominiam, dulcibus verbis pacem promittentibus, & ad pœnitentiam non dirigentibus populos, non eſſe ſanatos, & demum corruiſſe; vt diſceres Vindiciane non eſſe vllum in hac vita ſtatum, vbi eorum, qui regi debent infirmitate, & malitia, & regentium, vel Rectorum incuria, etiāſi precioſiſſimis antitodis præcæteris pollerent, quin vlceroſus fieri poſſit, & inter ruentes, qui celſior præſumitur, ipſe quoque corruere. Sit vnum, & idem tectum, & propugnaculum, quæ fixit Dominus, non idcirco ad talem ſtatum peruenit Societas nec vlla ipſa arctior religio vt ruſus refigi nō poſſit. Etiam dictum eſt Iudææ: *Habitabo vobiſcum in iſto loco, in terra quam dedi Patribus veſtris, à ſæculo, vſque in ſæculum.* & glorantibus Iudæis atque dicentibus: Templum Domini, templum Domini, templum Domini eſt, illud audierunt. *Ite ad locum meum in Silo, vbi habitauit nomen meum, à principio, & videte, quæ fecerim ei, propter malitiam populi mei Iſrael,* vbi Hieronymus, *ex præteritis docet præſentia,*

In prolo. 3. p. cura paſt.

Ierem. c. 8.

Cap. 7.

Hier. in eũ locum.

ſentia, & dicentibus : templum Domini, templum Domini, templum Domini eſt, & precioſa domus fulgore gaudentibus, exemplum

Pſal. 77. Silo propoſuit, de quo dictum: *Et repulit tabernaculum Silo. Vt quomodo ille locus in ruinas cinereſque collapſus eſt : ita & templum corruat, cum ſimilium habitatio fuerit peccatorum.* non ergo à timore tuta quæuis perfecta religio eſſe debet, & in eo confidere, quod tabernaculum ſit quod fixit Dominus, nam ſi quod abſit, à iuſtitia exorbitauerit, Silo exitum experiri poſſet vt corruat, vel vt noua reformatione indigeat, ſi penitus non corruat. Quid Vindicianus? eo dono ſunt præditi Societatis Patres vt nunquam à Deo deſeri poſſint. Fallor an ſomnio dum hæc dico? audiamus ipſum loquentem, & perorantem, & in finem velociorem motum ſuperbæ vocis humillimis Patribus ſuggerentem, & has adulationes repellentibus, & execrantibus.

§. VI.

VIND. Adhæc. *Societatis erga proximum miniſteria ſic inſtituuntur vt, quæ Corinthiis promiſſa ſunt incrementa frugum iuſtitiæ, abundantes ad Deum preces, affectiones animorum, & Dei ipſius ſuper inenarrabili dono glorificatio, à Societatis meritis aberrare non poſſint ; quanto enim potentiora ſunt animarum lucra, quàm corporum eleemoſynæ. Conſidera mihi Grauina vbi vnquam hucuſque in Societatis domicilijs defuerit ſpiritualis commeatus, doctrina, potentia, & feruor exequendi quicquid Dei nomine & ex norma vocationis ſuæ iniunctum fuit? Quis locus, quæ tempora incidere poſſunt, quibus gens iſta non in procinctu, & ad omnem euocationem expedita inueniatur ? quæ barbaries hominum, aut truculentia abſterrebit ? & tales milites ſupremus Eccleſiæ dux, & ſponſus deſeret, eorumque Ordinem collabaſcere ſinet?*

Iiſdem Corinthijs quos non ſolum ab eleemoſynis, ſed ab alijs virtutibus commendauit Apoſtolus ſicut in omnibus abundatis fide & ſermone & ſcientia, & omni ſolicitudine inſuper, & charitate veſtra in nos, vt & in hac gratia abundetis.

Iiſdem etiam timorem de perſeuerantia incuſſit dicens 1. Corinth. 10. *qui ſe exiſtimat ſtare*, videat ne cadat. & : *benè dixit* (ait Chryſoſtomus *qui ſe exiſtimat ſtare, non enim ſtare eſt vt ſtare oportet, quando quis ſuis viribus confidit, ſi quidem quam primum huiuſmodi homo cadit &c. Noli igitur ſi ſtas, nimium tibi confidere, ſed caue ne cadas, nam ſi Paulus qui omnium firmiſſimus erat formidauit, longè magis formidandum eſt &c.* ad hoc notat Auguſt. id dictum eſſe ab Apoſtolo *omnibus, vel penè omnibus, propter humilitatem ſaluberrimam, vt quales futuri ſint, ſcire non poſſint.* TVRT. *In eum locū ho. 23.* *De bono perſeu. c. 8.*

Etiam experti ſciſſuras, & æmulationes Corinthij, ab Apoſtolico calamo adeò commendati, per quas à priſtino feruore recedentes reformatione, & ferula Apoſtolica indiguerunt. Confidere quidem, & ſperare quæuis Religio poteſt de ſui inſtituti perſeuerantia, & feruore, & precibus id impetrare poteſt, at ſub merito (vt nec donum perſeuerantiæ, vt in dilatatione, & feruoris dilectione ſui permaneant, & in ea conſummentur) nequaquam cadere poteſt, cum id ex Dei beneplacito pendeat, cuius contrarium (quaſi ſtipulatio inter Deum, & Patres Societatis intercesſerit, vt nunquam deſerantur) Vindicianus contēdit: quod ſi repromiſſio facta ſit, non ſuo id merito, ſed Dei miſericordiæ conſeruanti tribuendum.

Quid quaſi meritum allegando, ſubiungis, *& tales milites ſupremus Eccleſiæ dux & ſponſus deſeret? eorumque ordinem collabaſcere ſinet ?* Milites Chriſti re & nomine Templi milites (alias Templarij dicti) extiterūt,

 qui

Digitized by Google

Ex Hiſt. Concil. Vien. præfixa eidem Concil. Romæ edit. l.4.

qui in Hieroſolymitana Vrbe degentes, peregrinos ad loca ſancta accedentes defendebant: *Ex quibus militibus multi olim Chriſti cauſa, & ſanguinem profuderunt, & frequenter vitæ diſcrimen adierunt.* & vt dicit Guilielmus Tyrius ex ſuperbia orta eſt paulatim eorum defectio. nam primo ex Alex.3.indulta ſibi ab Apoſtolica Sede priuilegia excedentes, contra Epiſcopalem dignitatem multa præſumebant, ſcandalum generantes in populo, in graue periculum animarum. ex eodem Tyrio legatum Aſſiſinorum contra ius gentium occiderunt. Solos eſſe cupientes in aucupanda præda Aſcalonis, ne Ciuitas Hieroſolymitana tūc caperetur à Chriſtianis, procurarunt, ex eodem Tyrio. In hæreſim, apoſtaſiam, aliaque nefanda vitia eſſe prolapſos habetur ex Hiſtoria Concil. Vienn. præfixa. Hi ergo qui ſpiritu cœperunt, carne conſummati, tandem indicto Concilio Viennenſi à Clem. V. (etiam ſi toto iam ferè orbe Chriſtiano proſeminata atque diſperſa eſſet eorum Religio) tandem extincti, & eorum bona Hoſpitalarijs militibus conceſſa ſunt. De accuſationibus quibus ijdem expoſtulati ſunt, diffusè tractat P. Mariana nunquam ſatis laudatus ſcriptor; ſuæ Religionis Societatis zelantiſſimus, & priſtini feruoris retinendi cupidiſſimus, in lib.15. de rebus Hiſpaniæ cap.10. & Pater Maturus ad 3. p. S. Antonini. Quis ergo cœtus ſecuritatem vt deficere non poſſit, hoc ſolo exemplo ſibi repromittet?

Lib.1.c.7. In Conc. Lat. c.9. L.10.c.32. L.17.c.21. In hiſt. p.2. l.12.c.1.§. 3.

Præoccupatione vtens, ab his inſtantijs ſe extricans Vindicianus, ſcribit.

VIND. *Scilicet vbi poſteri ab anteceſſoribus degenerauerint, locum habere, quæ dicta ſunt. Quid ille? Leonum catuli bone vir, ægrè à ſua ſtirpe deficiunt, quia maturè ad prædam exercentur, eiuſque guſtu auidius in venationem pruriunt. numquid præcurrentium ſudores, & merita, & quotidiana ſubſequentium fideliſſima inſtructio, apud clementiſſimum Imperatorem efficere non potuerūt, vt poſteri in maiorum veſtigijs perſeuerent? ac potius animi generoſitate aliquò vſque tranſilire geſtiant.*

TVRT. Nō à ſua proſapia ergo degenerare poterant Iudæi, quia patrem Abraham ſe habere gloriabantur, cum tamen reprehenſi legantur, & ſi de Abrahæ eſſent ſemine; nec enim vt in plantarum, & animalium generatione fœtus à bonitate ſtirpis, vel ſeminis dependet, vt plerumque illis, quādo virtus fortior eſt, etiam accidentia quędam imprimantur à ſtipite, nedum ſpeciei natura communicetur: at hic in virtutum imitatione, ait Chryſoſtomus, *non à natura cognatio, ſed à voluntate* (diuina gratia) *& propterea Iudæi reprehenſi, quod ſolam proſapiam ad ſalutem ſufficere exiſtimabant.* Nō ex ſanguinibus, neq; ex voluntate carnis, neq; ex voluntate viri filiatio per adoptionem oritur, nec ex Patribus quantumuis ſanctis ſancti filij virtute ſeminis naſcuntur, ſed gratiæ ſemine, & diuinæ miſericordię largitate, vnde degeneres virtutum paternarum multos legimus in ſcripturis. & contra impietatis paternæ alios non fuiſſe cum parentum ſanguine hæredes: nec præcedentium meritorum parentum habita eſt ratio, vt ſancti eſſent filij, vbi diuina miſericordia quos voluit adoptauit. *Iſte quoque infans* de fidelibus coniugatis (ait Auguſt.) *ortus lætitia parentum ſuſceptus, matris vel nutricis ſomnolentia ſuffocatus, fit exors, & expers ſuorum fidei; ille infans de ſacrilego ſtupro naſcitur, crudeli timore matris exponitur, alienarum miſericordi pietate colligitur, eorum Chriſtiana ſolicitudine baptizatur, fit conſors, vel particeps Regni:* & vt ibidem dicit Sanctus. *paruuli repentinis, innumerabilibus mortibus multoties religioſorum Chriſtianorum præueniunt, & baptiſmo præripiuntur infantes; cum è contrario*

Ioan.c.8. Hom. in eū locum. Aug. epiſt. 105. ad Sixt.

ſacri-

Digitized by Google

ſacrilegorum, & inimicorum Chriſti aliquo modo in Chriſtianorum manus venientes ex hac vita non ſine ſacramento regenerationis emigrent? & concludit Auguſt. *Iſta cogitent, iſta conſiderent, hinc audiant dicere: Deum vel acceptatorem in ſua gratia perſonarum, vel remuneratorem praecedentium meritorum.* Et mox: *nimia vanitatis, & caecitatis ſunt ſi eam his conſideratis non dum dignantur exclamare nobiſcum. O altitudo diuitiarum ſapientiae, & ſcientiae Dei, quàm incomprehenſibilia ſunt iudicia eius, & inueſtigabiles viae eius!* Fruſtra ergo quiuis cœtus nititur antecedentium Patrum merito, vt progreſſus in virtute faciat, niſi Deo innitatur, cuius dono, potens eſt in terra ſemen timentis Deum, vt ſint gloria, & diuitiæ in domo eius, & iuſtitia eius manet in ſæculum ſæculi. Supplicare poteſt, vt poſteritas conſeruetur, & congruitatem alicuius meriti præcedentium repræſentare poteſt, infallibilem euentum promittere non poteſt, vt ſpiritus feruoris pertranſeat à generatione, in generationem; vt non ſibi ſed Deo totum tribuatur, & confiteantur Domino, *non merita noſtra, non vires noſtræ, ſed miſerationes eius*: alioquin ſicut Genti, & arroganti populo Iudaico extollenti ſe de genere Abrahæ, & indeficientiam ſibi promittenti, & quod eſſent illi credita eloquia Dei (quia hoc ad tumorem, & exaltationem, non ſanitatem & emendationem valebant) Deus reſtitit, naturalibus, ramis non parcens, oleaſtrum infimum, & deſpectum inſerens; eodem prorſus modo, quaſi de connaturalitate donorum iactantibus ramis de perpetuitate propaginis, non parcet Deus amputando, & humiles & deſpectos illorum inſeret loco, nam & ſcriptum eſt: *Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam.* In hoc ergo tuo diſcurſu, dum Patres Societatis palpas, non leuiter eos offendis, cum non de ſe, ſed in Domino glorientur.

Aug. in pſ. 106.

Iacob c. 4.

CAPITIS XV.

ANIMADVERSIO.

Vbi Vindicianica calumnia refutatur, quod Turturi mos dimittendi reos ab ordine, minus probatus ſit.

SVMMA CAP.

Falſo ſimiliter Turtur accuſatur, quaſi ipſe mos Societatis expellendi ab Ordine minus probatus viſus ſit. Solum enim docuit iuxta doctrinam SS. Thomæ, Bonauenturæ, & S. Auguſt. imo & doctrinam ſacrorum canonum, non eſſe eam expulſionem temerè, & ſine cauſa faciendam. Tantum abeſt, vt ex hoc impunitas peccandi attributa ſit, vt potius doceat expulſionem, quando delicta atrociſſima ſunt, non eſſe abſque alijs corporalibus pœnis iuxta Pontificias conſtitutiones ſufficientem amandationẽ. Media autem ab Anonymo aſſignata pro præſeruatione à lapſibus, & perſeuerantia, vt non reſpuenda, ita non totaliter illis innitendum, quantumcunque propria, & appropriata vni Societati ab Anonymo iactentur, quæuis enim communitas, cum à multis corruptiuis tabe inficì poſſit, inaniter induſtriæ Rectorum fidit, niſi Deo præcipuè innitatur.

CVm longam epiſtolam Lacedæmones à Philippo Macedonum Rege accepiſſent, vnica ſyllaba reſponderunt, quã vncialibus litteris pinxerant, vt expleret iuſtum epiſtolæ ſpacium, gentilitiæ breuiloquentiæ memores, & ſolius fortitudinis. Syllaba erat, *Non*, negatiuam continens eius, quod longo verborum apparatu Philippus in epiſtola ſcripſerat. 2. *Apoph.* TVRT.

Sic ſatis eſſet pro Grauina reſpondere circuitu verborum longo Vindiciani, dum vult oſtẽdere Grauiræ minus probari morem dimittẽdi ab Ordine, Religioſos videlicet. Non dixit enim hoc Grauina, non improbauit talem morem, & vt negationis huius proteruæ rationẽ afferamus, videamus Grauinę intentionẽ. Contentioſè egit ſemper cum proteruis, nolentibus ſcandaloſos fratres portari, ac proinde (quę reperiri

Digitized by Google

riri non poteſt) eam eſſe portionem in qua ſcandala non oriuntur iactantibus, vel vbi medela affertur ne oriantur, expellendo è contubernio fontem, de caſtris Dei omnipotentis reſecando putridas carnes &c. & tu hic fateris Vindiciane, *Grauinam eidem* 1.p.cap.12. *expulſioni adſauiſſe dicendo: At inquies melius tandem agitur abſcindendo malos, qui nos conturbant, & reſecando putridas carnes, ne corpus inficiant, & abſumant, & animaduerſione punire ſeueriori delicta minima, ne crimina pariant, oua ipſa aſpidum initio comprimere, ne erumpant in regulum. Optima, & neceſſaria cautela*, quod & ibidem fuſius probat Grauina, Auguſtini authoritate, præſertim in regula. Et tu Grauinam probas, quod Domini mandatum perpenderit, quod antiquo mori Religionum dimittendi malos ex ordine, conſentanea duxerit. Sed ſubdis malè ad ſugillandum Grauinam.

VIND. *Maluiſſem, vt Grauina S. Auguſtini verba integrè recitaſſet, quia inſignem eius facti rationem continent. Si quis inquit emendationem ferre recuſauerit, etiam ſi ipſe non abſceſſerit de veſtra Societate proijciatur, non enim hoc fit crudeliter, ſed miſericorditer, ne contagione peſtifera plurimos perdat.*

TVRT. At non poſuit Grauina textum, ſed ſenſum, eumque integrum, videlicet, *dimitti quoque oportere ſontes, ex correctione quam aſſignat Auguſtin. in regula, vt tandem diſcolus, & indiſciplinatus de noſtra Societate proijciatur*, non ergo quemcumque dimittendum voluit Grauina, ſed diſcolum, & indiſciplinatum, & hæc eſt mens Auguſtini, quam doloſè, allegando etiam verba formalia, ſuppreſſit Vindicianus, antecedentia omittens, ne ſenſus Auguſtini deprehenderetur.

Ait ergo Auguſtin. *vbi nihil delinquens ex ſecreta correctione profecit, quod tunc [neganti adhibendi ſunt alii, vt iam coram poſſit non ab vno teſte argui, ſed à duobus, vel tribus conuinci: conuictus verò ſecundum Præpoſiti vel etiam presbyteri, ad cuius diſpenſationem pertinet arbitrium, debet emendatoriam ſubire vindictam, quam ſi ferre recuſauerit, etiam ſi ipſe non abſceſſerit de veſtra Societate proijciatur, non enim & hoc fit crudeliter, ſed miſericorditer, ne contagione peſtifera plurimos perdat.*] Vide gradus vt ſecreta correctio, conuictionem præcedat, hæc amandationem, quæ ſi contemnatur tandem ad expulſionem deuenitur: & hoc ex Authoritate Humberti (quem etiam allegat Vindicianus) comprobatur, expulſionem intelligendo, non tantum ſequeſtrationem à choro, à menſa & huiuſmodi, vel ſequeſtrationem per recluſionem in carcerem, ſed de eiectione ab Ordine ſubdendo, *quod ſecundum diuerſas perſonæ circumſtantias, & culpas, quandoque eſt primum faciendum, quandoque ſecundum, quandoque tertium; ita vt ſemper mitior pœna præligatur, dummodo putetur illa eſſe æquè medicinalis, neque ſcandalum aliorum, aut conſeruatio iuſtitiæ ad aliud inducat*: nunquam tamen hæc eiectio pro libito facienda eſt, & ad quamcumque delationem, ſed maturè, præcedente correctione, Ordine iudiciario, vel quaſi iudiciario, vt nō ad quamcumque relationem, vel minimum defectum, nulla pręmiſſa correctione, diligenti examine quis ad ſæculum tranſmittatur.

Malè ergo imponis Vindiciane Grauinæ, quod *nulli affixa polo cymba repentino procellæ impetu in contrarium æſtum abripitur*, quaſi modo probet, modo eiectionem improbet Grauina; nam vt ordinatam, maturam, per ſuos gradus incedentem, Auguſtiniano polo innixus, mirificè laudat, atque commendat; ita illam leuem ſuperiorum illorum (ſi quod abſit occurreret) inconſtantem, temerariam, omnis commiſerationis expertem, belli more procedentem, ad ſolam delationem, formatam, ad beneplacitum, & paſſionem expellentis

tis,ad modum proiectorum motus, homines velut lapides impellentis fabrefactam, nullo modo probare poſſet, ſi fieret, & tantum abeſt,vt ex hac diſtinctione inconſtans deprehendatur, vt conſtantiſſima ſit eius doctrina, vt pote polo Patrum, & Chriſtianæ charitati,& iuſtitiæ, & rationi naturali conſentanea, vnde fruſtra per ſequentes lectiones, quaſi contraria iuſtitiæ docuerit Grauina,inſimulare ſtudet.

Confutatio reſponſionis ad primam obiectionem Grauinianam, euincitur.

§. I.

AD primam obiectionem Grauinianam diſſoluendam ſe accingens,primo eam ſic recenſet.

TVRT. *Quid ſi hoc pacto*, inquit *Grauina calamum quaſſatum non conterere, neque lignum fumigans extinguere ſuperior cogatur? Nonne hoc erit Chriſti Domini manſuetudinem imitari? grande certè opus charitatis eſt, arctiſſimo dilectionis vinculo, mortuo corpus viuum cadaueri alligari, ſi correctionis ſit ſpes, vt charitatis calore viuificetur. Auget dicto Baſilij, qui in conſtitutionibus ſuis negat morbidum digitum eſſe abſcindēdum, ne manus proprio, & natiuo ſuo decore priuetur:* hæc obiectio Grauinæ.

VIND. Quid Vindicianus? *Hac blandè auribus imbibuntur, ſed cum SS. doctrina non conſentiunt: negabat ille talem indulgentiam à charitate proficiſci, quia hac publico communitatis bono aduigilare debet, ne alij morbido contagio afflentur. Negat idem S. Bernardus. Melius ait eſſe, vt pereat vnus, quàm vnitas: ſoletur te illa ſententia Saluatoris: omnis plantatio, quam non plantauit Pater meus, eradicabitur. Hæc Bernard planè ad amuſſim Patriarcha ſui, qui in Reg. 28. pro extremo correctionis remedio ferrum porrigit, ne vna ouis morbida, omnem gregem contaminet: quo loco Antonius Perez benignè commentatur. Poſt omnes correctiones gradus adhibitos, & vltimum orationis ad Deum remedium, olim ſanctiſſimè ſeruos inutiles in tenebras exteriores eijci ſolitos;* quæſtionem mouens, quid iuris hoc tempore Monaſteria habeant in incorrigibiles & cum S. Thom. affirmat idem adhuc vigere.] Hæc ſolutio Vindiciana.

Epiſ 1 2. Serm. de S. Michaele.

TVRT. Sed ſatis ſolida eſt obiectio Grauiniana, non pro quamcunque, niſi cognita grauique cauſa religioſum eijciendum, nec feſtinanter, ſed ſeruatis quæ ex iure naturali, vel conſtitutionibus ſeruanda ſunt: & deſumpta ex Chriſti D. manſuetudine, qua Eſaias pronunciauit: *calamum quaſſatum non conteret, & lignum fumigans non extinguet.* Quibus verbis ex Hieronym. in hunc locum ſignificatur *mititas*,& manſuetudo Saluatoris, non independenter vel ſeparata à iuſtitia, ſed cum illa coniuncta: & propterea, dum dicitur: *calamum quaſſatum non conteret, ſignificatur, quod cunctis placabilis erit, & veniam dabit peccatoribus, &c. & lignum fumigans (ſeu,vt cæteri tranſtulerunt) obſcurum atque tenebroſum non extinguet, qui viciniſ erant extinctioni, Domini clementia ſeruabuntur.* Sed ne impunita quis putet delicta ex manſuetudine Domini, ſubditur, *in veritate educet iudicium*, quia ait Hieronym. *nequaquam metuebat Scribas, & Phariſæos, quos confidenter hypocritas appellabat:* & quod maius eſt, de templo flagello eiecit vendentes & ementes. Et inſuper (ait Eſaias) *non erit triſtis, neque turbulentus, donec ponat in terra iudicium*, hoc eſt Hieron. interprete, *æqualitatē vultus omni tempore conſeruabit:* & ſi ex Aquila etiam,& Theodotione vertamus[*non obſcurabit, & non curret, donec ponat in terra iudicium*] *ſenſus eſt. Nullum vultus triſtitia deterrebit, nec feſtinabit ad pœnam &c.* Clementia ergo cum iuſtitia iuncta,& hæc non concito gradu ſaltans, nec feſtinans ad pœnam, vt hæc forma à Prælatis imitanda, videlicet, vt clementia correctionis fra-

Eſa. c. 50.

fraternæ peccans admoneatur, ſi neget cõuincatur, ſi conuincatur plectatur, ſi pœniteat retineatur, ſi incorrigibilis expellatur; alioquin, ſi ad vocẽ delatoris, his omnibus prætermiſſis, vel ad paſſionem Præpoſiti, vel Prælati concito gradu ad vltimam expulſionis pœnam deueniatur, calamus quaſſatus conteretur, & lignum fumigans extinguetur. Et cum neceſſarium eſt lignum fumens extingui (cum incorrigibilitas, ingens, publicum, & notorium ſcandalum cognitum, vel probatum expulſionem poſtulant) expulſio, non differenda ne cõtagione peſtifera plurimi perdantur, & hoc quoque Bernardus voluit, cuius verba extrema poſuit, & antecedentia prætermiſit ſtudioſus Vidicianus. Si autem eam epiſtolam conſulas, loquitur Bernadus, non de fratre quocumque peccante, ſed *turbante fratres, & contemnente Magiſtrum*, de quo inquit Bernardus, omnino curandum, ne diabolus de manu Abbatis & Religionis illum præripiat, propterea ſubdit; *itaque aggredere fratrem omni officio charitatis, videlicet beneficijs, ſalutaribus monitis, ſecretis increpationibus, publicis exhortationibus, duris etiam & verborum, & verberum correptionibus, quodque efficacius eſſe ſolet, tuis ad Deum pro eo fratrumq; pijs orationibus, quod ſi iam hæc omnia feciſti, nec profeciſti, ad Apoſtoli conſilium confugiendum eſt dicentis. Auferte malum ex vobis. Auferatur ergo malus, ne malos generet: neque enim poteſt arbor mala fructus niſi malos facere: auferatur autem dico, non* QVOMODO IPSE VVLT, *vt videlicet tanquam ex tua licentia, cum mala ſecura conſcientia extra congregationem, contra profeſſionem deuitans ſubiectionem, ſui iuris eſſe, ſua permittatur viuere lege, ſed abſcindatur, vt ouis morbida à grege, vt putridum membrum à corpore, qui iam exinde ſe pro certo nouerit à te haberi tanquam Ethnicum, & publicanum &c.* & ne videatur hæc abſciſſio crudelitas, ſententiam ſubiungit Bern. à Vindiciano allatam, *melius eſt vnum perire, quam vnitatem.* Et vt dicit idem: *expedit ei, vt pro ſuaui iugo, & leui onere Saluatoris, graui mole terrenæ cupiditatis humeris eius impoſita, demergatur in profundum maris huius magni, & ſpacioſi manibus, quod eſt ſine dubio ſæculum nequam, minus enim damnabile erit ei in ſæculo magis perire, quam in Monaſterio, &c.* Hæc autem doctrina Bernardi conformis eſt, cum ſui Patris Benedicti doctrina, quã etiam S. Thom. hauſit è diſciplina Caſſinenſium vnde hæc ſcripſit. *Reſpondeo dicendum quod Apoſtolus dicit: auferte malum ex vobis &c. aufertur autem aliquis, aut per pœnam corporalem, & per hoc manifeſtum eſt quod aufertur ille qui vellet pœnitere quantumcumque, ſicut homicida ſuſpenditur quantumcumque pœniteat: vel per pœnam ſpiritualem & hoc Eccleſia non facit, niſi quis eſſet contumax: & ratio huius eſt, quia per pœnam corporalem aufertur aliquod temporale, quod poteſt recompenſari per aliquod maius bonum. Sed bonum ſpirituale quod amittitur, non poteſt recompenſari, & ideo non debet religio infligere talem pœnam, quamdiu vult corrigi, quoniam ſicut eſt excommunicatio in Eccleſia, ita eſt expulſio à religione. Et ideo dicendum, quod nullus eſt niſi propter contumaciam expellendus, ſed eſt ſequeſtrandus in carcere, vel alio modo.* Et Ioa. de Neapoli in M. S. C. qui ſeruatur in Biblioth. S. Dominici Neap ſic habet. Reſpondeo dicendum quod. *aut eſt ſpes de correctione mali religioſi, aut non: ſpes autem de correctione probabilis eſt, quando eſt paratus ſubire pœnam ſecundum ſtatutum religionis, & arbitrium Prælati pro culpa commiſſa, quia cum pœnæ ſint quædam medicina, vt patet per Philoſophum* 10. *Ethic. paratus ſubire pœnam, videtur velle recipere medicinam, & per conſequens ſpiritualiter ſanari &c. & per oppoſitum, ſi culpas non curat committere, & recuſat ferre pœnas, videtur nolle ſpiritualiter ſanari, nec per conſequens corrigi.* In primo (ſubdit) caſu non debet, nec poteſt expelli (quod triplici ratio-

In ep. 102.

Serm. de S. Michaele.

S. Thom. quodl. 12. a. vlt.

Quods. 5. art. 20. M. S.

Digitized by Google

ratione elegantiſſimè ibidem probat) in ſecundo verò caſu ait, *expelli debet de religione, quia, inquit, bonum commune eſt præferendum bono priuato &c.* & exemplificat de mẽbro putrido, quod poſſet totum corpus inficere. *Si autem* (ſubdit) *non eſt ſpes de eius ſanatione, etiam ſi viuat in Congregatione, poſtquam præſumitur incorrigibilis, debet præſumi probabiliter, quod poſſet alios ſaltem imperfectos inficere ſuo malo exemplo, & perſuaſione: ergo in tali caſu debet expelli de religione, & hæc eſt ſententia Auguſtini in regula. Conuictus verò* (*ſcilicet malus*) *ſecundum arbitrium Presbyteri, vel Præpoſiti ad cuius diſpenſationem pertinet arbitrium, debet emendatoriam ſubire vindictam, quam ſi ferre recuſauerit, etiam ſi ipſe non abſceſſerit, de veſtra Societate proijciatur &c.* Aliam cauſam addit Leſſius eſſe in Societate Ieſu videlicet, ſi *deprehendatur aliquis progreſſu temporis, quod ſit illi ordini minimè conducens, ne grauetur religio Societatis inhabilibus perſonis, ex vi admiſſionis, & contractus religioſi, is poſſet dimitti; ſecus autem, ait, ex vi Conſtitutionum Societatis, niſi ob graues cauſas ibidem expreſſas*, & hoc prouiſum eſt, ait idem, ne qui renunciauerunt bonis per profeſſionem per ſimplicia illa tria vota, quæ faciunt quemlibet religioſum, eijciantur extra religionem, & cogantur ſibi quærere victum, & propterea, ait, prouiſum eſſe Conſtitutionibus, vt non dimittantur ſine graui cauſa, & rariſſimè (ſubdit) vt quis poſt renunciationem dictam dimittatur, vt ad aliquod tempus differatur. In omni ergo ſententia Thomiſtarum, & Ieſuitarum grauis ſaltem requiritur cauſa ad hanc eiectionem. Non ergo culpandus Grauina, qui nunquam eiectionem inhibuit, ſed temerariam, imprudentem, nec iuſtitię accommodam, nec charitati cõgruentem, vt & Thomiſtæ etiam, atque Ieſuitæ fatentur. Et propter hoc dixit Grauina: quando videlicet *eſt ſpes emendationis, eſſe ſignum grandis charitatis, veluti cadaueribus alligari viuum, vt vita illi reſtituatur.*

Leſſ. lib. 2. c. 41. dub. 13.

§. II.

Quid garrulus Vindicianus, de hoc exemplo muſſitat? *Simul autem religioſas aures acerbè ferit allegoria, è Diocletiani laniena adducta, nam ſecundum conſuetam in humanis legem nunquam homo cadaueri vitam inſpirabit, certè autem contrarium experietur, quod olim SS. Martyres in hoc ſupplicij genere, vt è cadaueribus pædore peſtem lethumque celerius attrahit. Sancti Eliæ atque diſcipuli in cadauer incubatio imitationem non permittit, quia nulli Deum timenti miracula affectare licet.* VIND.

Quam craſſæ imaginationis es Vindiciane, qui non diſtinguens vitam & mortem ſpiritualem à temporali, tam pueriliter deceptus es, vtrum Grauina dixerit *alligandum corpori mortuo viuum*, Diocletianam, & ea antiquiorem Mezentianam feritatem imitatum exiſtimans. Audi Auguſtinum te docentem, & arguentem in ea verba, *& vſque nunc annunciabo mirabilia tua.* *Pſal. 70.* *Quid mirabilius inter Dei mirabilia, quam mortuos ſuſcitare? nunquid nam ego mortuus ſum inquis: Si mortuus non eſſes. non diceretur tibi: Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Chriſtus. Mortui ſunt omnes infideles, omnes iniqui corpore viuunt, corde extincti ſunt* &c. & poſtea, *cum ergo animam ſuſcitat Deus, niſi adſit qui ſuſcitauit, ſuſcitata non viuit, non enim ſuſcitat, & dimittit, vt viuat ſibi &c. ſuſcitat illam Deus; moritur ſi diſceſſerit Deus, quomodo ſi anima deſeratur moritur corpus, ſic anima moritur ſi deſerat Deus: ipſa eſt enim gratia eius; vt reſuſcitet, & ſit nobiſcum.* Hæc ex Auguſtino accipiat Vindicianus, & addiſcet corpori mortuo non carnaliter, ſed ſpiritualiter à Deo præſente, & aſſiſtente, per gratiam vitam infundi, tamdiu durantem quouſque per culpam hominis

Digitized by Google

ſpiritualiter reſuſcitati, Deus non diſcedat. Quia tamen admonitionibus, terroribus, & alijs fomentis poſſunt cooperari homines ad diſpoſitionem ſpiritualis exuſcitationis, diuina ſemper præeunte gratia, non fuit inconcinna allegoria, viuum corpus, hoc eſt, ſpiritualem virum, corpore quidem viuentibus, ſed corde extinctis etiam cadaueribus conglutinari, vt calore compaſſionis, & feruentis orationis ſpiritualis reſuſcitatio impetretur ab eo qui viuificat mortuos. Nec eſt inconcinnum Eliſæi factum, nam myſticè Bernardus (ait) *quotidie id experimur, quando mortuo Deus inclinare ſe iacenti contrahi, & coæquari puero non dedignatur, cæco partiri lumen oculorum ſuorum, & os mutum oris proprij oſculo ſoluere, debileſque manus ſuarum roborare contactu*: & multa alia deuotiſſimè proſequitur: ex quo facto oſcitauit puer in ſignum vitæ *ſepties*, inquam myſticè. *quia* (ait Bernardus) *Eccleſia à Chriſto viuificata ſeptem horas canonicas pſallit, ſepties oſcitabit ſpiritualiter mortuus, ſi quinque ſenſus, binario ſubijcitur, & iungitur charitatis dilectionis Dei & proximi: vel ſepties, ſi quadruplici prius compunctione pungatur, pudore, & gemino metu tribus ad confeſſionem pertinentibus adiectis humiliter, purè & fideliter confitendo.* His motibus viuere deprehenditur, cum à Deo præſtantur, vt fiant. Hoc quoque modo tanquam Dei cooperator, & miniſter, poteſt religioſus imitari, iacenti mortuo ſe attemperare, & calore amoris, & orationis, vitam impetrare, quæ ex dictis ſeptem oſcitantijs deprehendetur. Quæ ergo Diocletiana laniena? quæ Dei tentatio in imitatione prophetæ? ac ſi miracula affectentur; cum quotidie ex ſpirituali huiuſmodi ſuper mortuos incubatione, mortui ſpiritualiter reſurgant. Subdis, deinde ad diſcuſſionem, non tam Grauinianæ quam S. Thomæ doctrinæ. Quod *id, quod*

4. Reg. c. 4

Bern. ſer. 16. in Cat.

VIND. *de ſpe curationis apponit Grauina: ſolerti opus habet diſcuſſione. Si enim illa remotior ſit, qualem de omnibus Chriſti fidelibus alere oportet. & quod aliquando à peccatis reſurgent, & in æternam ſalutem reſpirabunt, nihil ad præſentem facit diſputationem, quia hoc modo diſſoluti fœda ludificatione tota vita ſua ſuperiorum expectationem ſuſpendent. Sin propinqua ſpes conuerſionis affulgeat, tum is neque contumax, neque incorrigibilis cenſeri poterit, ac proinde ad excluſionis remedium deſcendere, nihil magnopere impellet. Vnum tamen Grauina perperam diſſimulat, quod enormes exceſſus, pro fundatoris, & Prælatorum prudentia, ad excluſionem ab Ordine ſufficiant, tametſi reus omnem emendationem polliceatur: Extant in Regula S. Franciſci ſimilia decreta, contra lapſum in hæreſim, aut carnis vitium, contra habitus depoſitionem, cum affectu apoſtaſiæ contra alia in declaratione Alexand. VI. expreſſa. Petrus Cluniac. homicidam toto ordine, & vniuerſo Galliæ Regno proſcripſit. S. Baſilius in quolibet vitij genere incorrigibilem foras eiecit. Neque Grauina bene obſeruauit locum ex Conſtitut. eiuſdem Doctoris, tantum enim illic agit de eo qui per apoſtaſiam ſe ipſum ab ordine ſegregat, & de Præſidibus ordinis, qui conniuentia ſua tentationes ſinunt vſque in Apoſtaſiam inualeſcere. Haud dubiè enim iſtud criminis immenſum dedecus Ordini inurit, idemque putauit eiuſmodi deſertorem nullibi in gratiam eſſe recipiendum, vt ſic in priſtinum Cœnobium redire cogatur, vel exemplum ſit eius abominationis, quam Apoſtolus Corinthijs monſtrauit. Per excluſionem autem tantum abeſt, vt irrogetur aliqua labes Monaſterio, vel Ordini, vt etiam innocentium famæ, & quieti, & incolumitati præclarè conſulatur.*

TVRT. Quando nulla eſt ſpes Vindiciane, & illud præſtandum non diffitetur Grauina, quod Angelorum ſynodo conſtitutum; *curauimus Babylonem, & non eſt ſanata, derelinquamus eam*: cæterum cum ſpes eſt emen-

Ierem. c. 51

emendationis, & melioris frugis, fouendus magis quam abſcindendus: licet enim vt dicit Baſilius idem videatur eſſe contemptoris, & Religioſi peccatum, tamen *religioſus cum ſit timens Dei, & certet, & luctetur pro beneplacito Dei obtinendo, caſu ſit, & ferè contra animi ſententiam, vt impingat, & labatur. Contemptor verò ille nullam habens, nec ſui ipſius, nec Dei rationem, nec quicquam diſcernens inter peccatum, & rectè factum. ſicut indicat ipſum nomen ἀδιάφορος primarijs, ac magnis malis laborat, aut contemptu ſcilicet Dei, vel quod non credit eſſe Deum*: propterea ſubdit modum increpationis, & caſtigationis diuerſum eſſe debere, *nam religioſus quidem medico quodam in loco, ac præſentaneo auxilio opus habet, & ea in cauſa ad quam per errorẽ delapſus eſt, increpationem ſufferre debet; contemptor vero ἀδιάφορος ille, in quo totum animæ bonum corruptum, & deprauatum eſt, & qui capitalibus malis laborat, debet vt contemptor, ſicut dixi, vel vt incredulus contriſtari, & admoneri, & increpari*: vide differentiam increpationis. Similiter duriori increpatione præmiſerat caſtigandos inobedientes, & inobedientiam docentes, *vt è fratrum contubernio eijcerentur. Nam eijce peſtem, inquit, ex conſeſſu, & ſimul cum illa egredietur rixa.* Et iterum: *tollite eum qui malus eſt, è medio veſtri: nam modicum fermentum totam maſſam corrumpit.* Semper ergo de contemptore, & contumace loquitur Baſilius, quod duriori increpatione feriendus, etiam per expulſionem, tunc enim omnis remedij ſpes ſublata videtur, & in numero incorrigibilium collocatur. Et in non quomodocumque peccantem, ſed ſtupidum & inſenſatum factum ad obiurgationes, tanquam aridum membrum à corpore ſeparandum, vult ibidem Baſilius. Quanquam ille locus non de eiectione ab Ordine, ſed ſeparatione à fratribus ab eodem Cœnobio ad aliud deſtinando commodam poſſit habere intelligentiam: loquitur enim de dormitantibus in officio, quos primo vult corrigi inedia, & ſeparatione, deinde tanquam marcidum membrum amputari, rigoroſa enim pœna fuiſſet in defectu non ſcandaloſo, & pernicioſo, oſcitantem, & dormientem fratrem in officio diuino exoluendum tam durè mulctare, quod dormitantius Vindicianus annotare debuiſſet ad ſuum rigorem temperandum, & non ad Baſilium extorquendum, & vitio vertere Grauinæ quod Baſilij mentem non penetrarit, cum optimè penetrarit.

In reg. cõtra. l. 1 31

Regul. 47.

§. III.

Illud verò quod addit ex Religione S. Franciſci, etiam ſi reus emendationem polliceatur adhuc eſſe expellendum, propter exceſſus enormes; falſum eſt nudè acceptum Vindicianum aſſertum, & qui melius noſcunt, quæ ſunt Religionis S. Franciſci quàm eius profeſſores? audiatur S. Bonauentura tria notans, vt etiam ponderauit Rodriguez. primo vt ſint delicta notoria Fratribus, & ſæcularibus: ſecundo quod ſuo malo exemplo corrumpant alios fratres: tertio quod probentur incorrigibiles. Nec obſtat (ait) quod Alexand. IV. abſolutè conceſſerit incorrigibiles poſſe ab ordine expelli, nullam mentionem faciens de notorietate ſuorum delictorum, & de corruptione aliorum fratrum ſuo malo exemplo, nam (ait) & ſi *id in foro conſcientiæ poſſunt Prælati ſupra dicta facere, id minimè eſſet tutum &c. eijciendo enim tales abſolutè extra Ordinem, vltra ſcandalum quod in animis ſæcularium poteſt generari, eſt exponere illos periculo damnationis æternæ &c.* Sed tales debent perpetuis *carceribus mancipari, ac ſecundum exigentiam delictorum puniri etiam vltimo ſupplicio, prout puniri*

In Reg. FF. Min. q. 19. 1. q. Reg. q. 20. ar. 14.

ſolent Clerici, ſeculares ſecundum iura canonica, quibus ſubijciuntur Religioſi, ſicut reliquæ perſonæ Eccleſiaſticæ. Sed vt admonet idem Rodriguez, cum expellere aliquem à Religione ſit res grauiſſima, in clementiam Seraphici Doctoris propendendum eſſe ſignificat; & ad notorietatem, & grauitatem delicti, incorrigibilitatem quoque addit de mente S. Bonauent. aliud requiſitum, vt quis è Religione expelli poſſit. Incorrigibilitas autem, ſubdit, ex Conſtitutionibus ordinis S. Dominici, vt ab ordine quis ſit eijciendus, eſt, *quando quis culpas non timet committere, & pœnas recuſat ferre; vel ex earum ſæpius repetita inflictione, iudicio diſcretorum cognoſcitur non proficere:* & in Conſtitut. S. Franciſci, qui ter fuit iuridicè conuictus, & punitus de eodem graui crimine, & non non fuit correctus. Notanter autem in Conſtitut. Prædicat. addita eſt illa diſtinctio, *vel ex earum ſæpius repetita inflictione, iudicio diſcretorum cognoſcitur non proficere,* nam etiam ſi velit ſe corrigere reiterando delicta, & impœnitens, & inemendabilis præſumitur & incorrigibilis habetur: propter quod (quicquid dicant Sylu. & Armill.), de iudicio diſcretorum expelli poſſunt à Magiſtro Ordinis, & Capitulo Prouinciali. Incorrigibilitas autem, vt colligitur ex Sylu. v. Abbas n. 6. non ſolum de iure eſt, cum quis eſt iudicialiter pluries condemnatus, & conuictus, ſed etiam cum deprehenditur ex facto, propter conditiones viri ſæpè delinquentis, cuius delicta, vel ſæpius diſſimulata, vel condonata, & nunquam ad cor eſt reuerſus, & hanc de facto ſufficere Rodriguez art. 14. loc. cit. docet eruditè. Verum eſt; quod prima facie videtur innuere idem Rodriguez, ſufficere grauia delicta, etiam incorrigibilitate excluſa, ad priuationem habitus, ex diplomate Pij V. ad Hieronymianos, vbi cum dixiſſet in caſibus, in quibus quis de iure communi ad mortem damnari poteſt, delinquentes perpetuo deberi carceri mancipari &c. ſubdit, *& in alijs delictis grauioribus, aut grauiſſimis, velut inobedientiæ, contumaciæ ſeu incorrigibilitatis, eos etiam vſque ad priuationem habitus incluſiuè punire & caſtigare.* Sed cum tam de delictis grauioribus quàm grauiſſimis ibidem mox facta ſit ſpecificatio à Pontifice, velut inobedientiæ, contumaciæ, ſeu incorrigibilitatis, grauiora ſunt certè inobedientia, contumacia, incorrigibilitas verò grauiſſima. Nihilominus (ibidem ſubdit Rodriguez) per illam particulam, *aut grauiſſimis,* non ſolum procedi poſſe vſque ad priuationem habitus incluſiuè, ſed etiam ad grauiora, etiam ſi incorrigibilitatis qualitate affecta non ſint, quæ ſunt delictum inobedientiæ, & contumacia. Vbi, vt ex eodem colligi poteſt, & ſi non ſit incorrigibilitas grauiſſimum delictum, propter quod de iure expelli poteſt, nihilominus ſunt grauiora quoque delicta, inobedientia, vel contumacia, quæ eſt (ex doctrina Sylueſtri) incorrigibilitas de facto, ſeu virtualis, & præſumptiua, propter quod, ſicut in incorrigibilitate formali quis expelli poteſt, ita (vt explicat Pius V.) propter contumaciam & inobedientiam, quæ ſunt radicalis, & virtualis incorrigibilitas, expelli poteſt.

Diſt. 1. c. 16

C. 6. tit. de incorrig.

Verbo religio 6. §. 17. Armill. relig. vlt.

Quare cum Sylueſtri verbis concludo. *Abbas vel Prælatus non poteſt expellere Monachum à Religione. Hoc tamen poteſt facere regula; vel Conſtitutio priuata probata per Papam, & etiam ius commune, aut ipſe Prælatus iuribus regulatus: vnde in C. cum ad monaſt. de ſtatu Monachi: Monachus deprehenſus in vitio proprietatis mandatur expelli. Dicit tamen D. Thom. in quodlib. 12. quod expelli non poteſt, quamdiu vult corrigi, ſed ſolum propter contumaciā; quod intelligo niſi incorrigibilitas præſumatur de facto propter cōditiones iuris, vel de iure,* TVRT.

propter

Digitized by Google

propter regulam ita mandantē. vbi nota quod decretalis C. cum ad Monaſterium hæc verba habet. *Si vero poſt hoc, proprietatem aliquam fuerit deprebenſus habere, regulari monitione præmiſſa, de Monaſterio expellatur.* vbi contumacia præcedit expulſionem, ex decretali, ob non auditam Regularem monitionem præmiſſam. Vbi cum doctrina SS. Thomæ, & Bonauenturæ vides omnia conſonare; illudque nudum aſſertum, ex Suarez deſumptum, *etiamſi reus omnem emendationem polliceatur, propter ſolos exceſſus enormes eijciendum: ſolam fundatoris, Prælatorū prudentiam ſufficere ad ſontes eijciendos*, nullo modo habere locum, niſi in præſumpto, ſeu (vt dicit Sylueſter) in incorrigibili de facto, vel in contumaci, & inobedienti, qui incorrigibilis quoque præſumitur. At circa hanc materiam cōſulendæ ſunt Sacr. Congreg. ordinationes & Pontificia decreta per S.D.N. Vrbanum promulgata, & alia quæcumque emanata ab Apoſtolico Throno.

Quod ſi tu pro tuo placito ad ſimplices exceſſus velis extendere, excluſa contumacia, tibi tuas, vt dicitur canito Vindiciane paternas cantillationes, & tibi conſule, ſi maiori contumacia redargutus ab ouili Chriſti ſis ſeparatus.

Confutatio reſponſionis ſecundæ ad ſecundam obiectionem Grauinianam.

§. I.

TVRT. REfers deinde ſecundam obiectionem Grauinæ, *& ſi, inquit, præſtabilius eſſet, proteruitatem à Pædotriba plecti, quam ſontem extra diatribam miſſum impune vagari, totumque orbem ei pro carcere aſſignari. Contere brachium peccatoris, & iniqui, mox additur operæ fructus. Quæretur peccatum illius, & non inuenietur, diſciplina enim virga illud fugauit. Hoc æquius eſt, quàm vt neque peccator quæratur, neque peccatum eius conteratur.*

VIND. Quid reſpondes Vindiciane? *niſi autem fallor, Grauina hoc ſuo diſcurſu impunitatem arguit, quæ proculdubio flabellum eſt licentiæ, & impœnitentiæ. Sed quis crediſſet tot in ſcientiarum palæſtris exercitatum, & annoſum militem ignorare quo pœnarū loco ab ordine excluſio exiſtimanda ſit. Grandē Apoſtolus peccatorem tradidit Satanæ in carnis interitum, indeque ſperauit animæ eiuſdem lucellum, & quid erat hominis in poteſtatem Satanæ traditio, niſi excommunicationis à cœtu fidelium cenſura? Et Grauina audet vocare impunitatem, vaſto orbi pro carcere tradi; peccatorem non requirere. Atque S. Thomas eiectionem ab ordine excommunicationi Eccleſiaſticæ aſſimilat, tanquam ſumma in Eccleſia pœna, quàm Suarez multis declarat. Credo tamen Grauinæ errorem inde ortum eſſe, quod ſolam reſpexit corporis libertatem, quam ex tali abiectione ſequi neceſſe eſt; ſed oportebat pariter meminiſſe profeſſionis, cuius vota modo non ſoluuntur, ſed duplo magis ac triplo aggrauantur, debet enim ab vno Ordine dimiſſus, ab eodē Prælato, qui dimiſit regi, teſte S. Bonauentura, vſquequò in alterius Ordinis, vel Monaſterij obedientiam recipiatur. Nihil ergo licentiæ ſupereſt, vbi extra Cœnobij ſepta debent vota & relicti Ordinis præcepta illæſa cuſtodiri, & nihilominus carere benedictione, tutela, alloquio, ſolatio & ſuccurſu reliquorum. Quid deſperationi, & Tartaro propinquius? eiectum à S. Benedicto draco excepit, & ad pœnitentiam adegit, quis alius mitiora peruicacia polliceatur?*

TVRT. Nulla pœna excommunicatione terribilior, *nihil enim magis timere debet Chriſtianus homo* (dicebat Auguſtinus) *quàm ab Eccleſia corpore ſeparari.* Nihil religio terribilius infligere poteſt, quam quod de Dei domo eijciatur, qui etiā eiectus, votis adſtrictus, procurare debet, vt vel iterum admittatur, vel in altero Cœnobio recipiatur, vt oneribus adhuc religionis grauetur, & tamen ſubſidijs ſpiritualibus Religionis nō recreetur. Nec erat adeò incōſideratus

Grauina, vt impunitatem negaret non habere, cum quis dimittitur ab ordine, hac dimiſſione ſatis punitus. Non vno modo in Religionibus fit delictorum punitio: Quædam enim delicta ſunt, quæ fieri poſſunt à Religioſis, vt ſi in ſæculo exiſterent punirentur pœna mortis, & huius loco, aliæ pœnæ ſtatutæ ſunt à Pio V. vt dictum eſt, perpetui carceris, &c. & etiam ſi canonica ſeueritate plecti debeant ſontes, ſicut & illi clerici, qui degradandi curiæ relinquuntur ſæculari. Quædam vero quæ ſola expulſione plectuntur, vt cōtumaces, inobedientes, incorrigibiles, vt dictum eſt. Malè Reipublicæ conſultum eſſet Chriſtianæ, ſi quia excommunicatio maior pœna eſt, venefici, adulteri, ſepulchrorum effractores, ſicarius, manticularius, hac ſola plecterentur pœna, nec vltimo ſupplicio afficerentur. Malè Religionibus præiudicatum eſſet, ſi ijſdem obnoxij criminibus ſola eiectione mulctarentur, nam cum magis moueant, & deterreant ſeruili timore peccare deſinentes, ſenſibiles pœnæ, quā ſpiritualia ſupplicia, ad perpetrāda eadem vel ſimilia, ipſi, alijque eorundem exemplo mouerentur, niſi etiam ſenſibiliter plecterentur. Magna contriſtabilia, quia præſentia, & viſibilia ſunt, & ſenſui ingrata (dicebat Ariſtoteles in Ethicis) à magnis delectabilibus (veluti contingit in beſtijs) euocant homines carni addictos, & ſanguini, quos nec pœna Gehennæ, vel excommunicatio, quia inuiſibiles ſunt, parumque mouentes homines, non tranſcendentes ſenſum, & imaginationem, à peccando retrahunt. De his ergo iura naturalia etiam violantibus, furto, homicidio, & irretitos alijs operibus carnis, dicit Grauina, melius eſſe eos etiam plecti corporaliter, quam ſola dimiſſione puniri. Qui enim in legem peccauerunt, per pœnas legis canonicè puniri quoque debent. Quomodo autem punientur, niſi ſontes pronuncientur? quomodo pronunciari poſſunt, niſi inquirantur? nulla ex hoc Ordini iniuria irrogatur, quod proceſſus formentur, carceres obfirmentur, cum iuſtitiæ actus exerceatur; ſicut idem, ex Bonauentura ſupra docuit Vindicianus, non irrogari per excluſionem ſontium iniuriam Ordini, quin innocentium famæ, & Religioſo inſtituto præclarè conſulitur. Malus ergo medicus Vindicianus, qui vno eodemque remedio, omnes curari vult, quos Pontifices, canones diuerſimodè curandos ſanxerunt, & voluerunt, vt ex Pio V. nuper vidimus, quod etiam omnibus Religionibus competit, ex participatione priuilegiorum, etiam ſi reſcriptum illud ad ſolos Hieronymianos ſit directum. Credat vel ſaltem Gentilibus Vindicianus, ſi gubernatorum ſeueritas non coerceat etiam ſenſibilibus pœnis lapſos puniri dignos, ex huiuſmodi impunitate ad eum gradum deueniri poſſe, vt licentiam peccandi ea ſola dimiſſio confirmaret; & petulantia virtus exiſtimari poſſet, proceſſu temporis, & licitū quod impune, maximè ſi publica amandatio nō fieret, vt illæſa, & impeccabilis communitas putetur, vel ſi ad aliquod temporale cōmodum intentio gubernatorum inflecteretur. Exemplum eſt de Phœbida Lacedæmonum Duce qui cum Cadmæam arcem proditam à Leontiade Thebano, contra iuratam à Græcis formulam pacis, occupaſſet, non modo punitus non eſt, ſed ab Ægeſilao defenſus eſt, illudque Pſeudopoliticum axioma pronunciatum: *Honeſtum habendum eſſe, quicquid Spartæ vtile eſſet*; quod fuit Reipub. euerſio. Vtilius certè fuiſſet, puniri proditorem, & periurum ad exemplum orbis, quàm priuatam vtilitatem ex impunitate aucupari, tanto Reip. dāno.

§. II.

Demum cuncta voluens ſermonibus VIND.

imperi-

Digitized by Google

peritis in iniuriam prorumpit Vindicianus, dicens: *Fortaſſis autem Grauina Societatem ſpecialius voluit ſugillare, quò eos quod nullam adhuc profeſſionem admiſerunt à vinculis ordinis, & Votorum liberos pronunciat, cum dimittit. Abunde huic ſcrupulo Suarez ſatisfacit & Gregor. XIII. Bulla iam ſæpius adducta. Quid iuuat in dubium vocare quod à Chriſti Vic. vt ſacrum ſanctumque vniuerſa Eccleſia fidelium commendatum fuit?*

TVRT Furis hic & inſanis, dum taxas Grauinam veluti contradictorem ſermonibus Sanctiſſimi, Dei in terris Vicarij, cum tamen ſacros canones & Patrum doctrinam defendat quibus Gregor. XIII. in illa Bulla contradixiſſe, nefas eſt exiſtimare, cum verum vero non contradicat. Aliud eſt aliquem Vindic. poſſe dimitti à Societate, & non eijci poſſe à Societate. Et iterum. Aliud eſt contumacem expulſione ſola puniri; aliud etiam peccatores violantes naturæ leges, ſolum ſola plectendos eſſe expulſionis pœna & non alijs pœnis canonicis. Vnum probat Grauina cum DD. citatis, alterum improbat. probat contumaces ſola eiectione plectendos: improbat homicidas, ſicarios (quando deprehenderentur) ſola expulſione caſtigandos: probat diſcolos, immorigeros, vel aliquo defectu ob quem expulſio appoſita eſt, denotatos à vinculis abſolui: improbat (ſi quod abſit contingeret, & iubet etiam Societas, & ſeruari curat) leuem, temerariam, & contra charitatem eiectionem, admonetque, eam non eſſe paſſim faciendam, ne expulſi ſint amplius religioſi, nec ſæculares, ex infamia contracta ob expulſionem; ne iterum mundus impleatur Clericis mendicantibus, eoſque alere cogantur Prælati, vel beneficijs, vel Parochijs honorare, quos ſatis expulſio onerauit; ne hac via latum oſtium aperiatur, vt impleantur Collegia doloſis hominibus vt alantur & educentur, & diſciplinis imbuantur, donec captata leui occaſione, vt Prælatis non placeant & abſcedant, in ore prouerbium illud reuoluentes adagium: *vaia lo ſeruido por lo comido.* Ipſi prudentes Patres prouidebunt, ne acceptioni perſonarum locus detur, vt Dynaſtarum filijs profeſſio acceleretur, verendo, ſi oſtium apertum relinquatur, ne bona cum Dynaſtis perdantur, indeque profeſſorum, & interdum, nec de litteris, nec de religione benemeritis ſacræ domus impleantur, ſubſequentibus meritiſſimis, & doctiſſimis viris, vacuis tamen fortunæ bonis, & ad longa tempora profeſſione dilatata. Quid contra Societatem Grauina, qui eaſdem admonitiones ſuas ſeruandas inculcat?

Subdit demum erga eos, qui nulla profeſſione ligati tenentur, maioris manſuetudinis cauſas demonſtrari. VIND. *dicendo* [*cur enim cogantur ad alium Ordinem tranſire, aut in priſtinum recipi?* & ſubdit. *ſatis puniri, quod ſua culpa exciderint ab Ordine, quod ſtimulis conſcientiæ vrgeantur, quod bibant vſque ad fundum calicis calamitatum humanarum, quod nulla pace fruantur* (concludens) *eſſe plenas chronicas variorum ordinum de huiuſmodi deſertorum ſucceſſibus.*

Quid infert ex diſcurſu Vindicianus? *nec eſſe indemnes eiuſmodi non profeſſos, dimiſſos à Societate, cùm priuatione bonorum cœleſtium, calamitatum incurſu, infelici exitu, non careant.*

Sed idem diſcurſus recurrit qui de ſolemnibus profeſſis efformatus eſt, vt hæ TVRT. ſpirituales pœnæ non ſatis ad Reipublicæ profectum, & aliorum exemplum, ſi corporalibus etiam indigeant. Quia citò *contra impios*, ait Spiritus ſanctus, *non profertur* ſententia, idcircò filij hominum perpetrant mala.] *Eccl. 8.*

CAP.

CAPITIS XVI.
ANIMADVERSIO.
In quo quærit Vindicianus, Vtrum Societas IESV alienis ſpoliis victitet.
SVMMA CAP.

Oſtenditur, quod nulla iniuria illata ſit Societati, ſi dictum ſit, non cumulatius eam accepiſſe diuina dona quàm reliqui ordines acceperint. Inſuper nullo modo conqueſtus Turtur, quod Monaſteria ſint iniuſte vſurpata à Societate, ſed cauſa reprehenſæ translationis Monaſteriorum à veteribus ad Collegia, Scholas, Seminaria, nimirum ob defectionẽ a fide, improbitatem morum, ineptitudinem ad docendum in ſcholis, regendum in Collegijs &c. & propter æqualia, vel meliora exercitia quæ à Societate præſtantur, vt in toto diſcurſu Anonymus Vindicianus, cum alijs fictis Anonymis, & in ficto Layman in libro iuſtæ defenſionis oſtẽditur. Doctrina ſimiliter Societatis nullo quoque pacto ſugillata, & laudabiles viri eiuſdem commendati. Indiſciplinata ingenia nouitatum amantia, quomodo cum nouitatibus reprimi poſſint, ex iiſdem conſtitutionibus Societatis coerceri ſuaſit, quod PP. præſtiterunt S. Ignatij Fundatoris intentionem ſequendo, dum doctrinæ S. Thomæ (quibuſdam exceptis) repagulis concludi voluit, à quibus (non parendo pientiſſimis Patribus Poza auerſus eſt, & auerſione contentioſa à Sede Apoſtolica, qui & in Indice ſuſpenſus eſt. Falſo ſimiliter Turturi impoſitum, quod ſpiritualibus ſuis bonis expoliata ſit, cum ea antiquis Ordinibus conteſſeratam, inuicemque ſibi communicare ſua bona demõſtret, etiam in ijs, quæ vt peculiaria Societati attribuuntur. Lateque cõmunicatio demonſtratur, contradicente Anonymo, & fabellas, quæ dicit Turtur gratis exiſtimante. Ex qua etiam communicatione Turturem Columbæ adiungi procuratum eſt, vt inuicem loquantur, quæ ad pacem ſunt, vt fratres odioſa comparatione (quod abſit) efferre caueant.

7. Apoph. SApienter pronunciauit Theophraſtus Ereſius potius eſſe fidendum effræni equo, quã verbo incõpoſito. Malũ eſt inſidere equo infrẽni, at plus periculi à lingua effræna. audiamus effrænem linguã Vind.

VIND. *Grauina paßim Turturi ſuo inſperſit exiguũ eſſe quicquid Societas ex propria vocationis dono poßit. multa vero & inſignia eſſe, quæ ex aliorum fauorib. & liberalitate collegerit. ſi hæc eo ſolũ fine occinat, videlicet quod è cæleſtib. promptuariis velut bona quæque in terrigenas defluere, nemo aduerſabitur &c. nihil tamen canet æquè ſuis atque omnibus mortali aura veſcentibus cõmune. Valdè autem vereor, vt æmulorum ſuggeſtione admiſceat quæ vias Domini rectas ſubuertant, omnes quidem viæ Domini veritas, & æquitas, ſed quid promptius quam eaſdem pulnerulenta nube obſcurare? Societati imponit Grauina, quæ ad eius forum nunquam pertinuerunt, aliqua ſeligam, penes lectorem iudicium eſto.*

Quæ iniuria eſt Societatis, quod exiguũ acceperit ex propriæ vocationis dono præcæteris, quæ multa ſuſcepit ex multis, & pauca comparatione multorum? niſi velit, vt illas diuitias ei adaptemus (quod cupit Vindicianus) *multæ filiæ congregauerunt ſibi diuitias, tu vero ſupergreſſa es vniuerſas,* quod totius caueæ argumentum eſt. TVRT.

Non poterit Vindicianus negare multa eſſe Dei dona, quæ non æquè omnib. vitali aura ſpirantib. communia ſunt, etiã ſiſtendo in lege naturę. in lege vero gratię id maximè inſpicitur, quæ cũ indebita ſit in ſubſtantia, nõ poteſt in modo, vel mẽſura, vel aſtringi, vel laxari vel communis fieri, quæ paucis conceſſa eſt. *Non omne donũ*, dicebat Ser. 49. in Cant. Bern. *quãuis ſpirituale prodire dixerim de cella vinaria, cũ ſint & aliæ penes ſponſum cellæ, vel apotheca diuerſa in ſe recondita habentes dona, atque chariſmata ſecundum diuitias gloriæ eius &c. Nõne hæc cõdita ſunt, & ſignata in theſauris meis? ergo pro diuerſitate cellarum diuiſiones gratiarũ ſunt, & vnicuique datur manifeſtatio ſpiritus ad vtilitatem: & quamuis alij quidẽ detur ſermo ſapientiæ alij autem ſermo ſcientiæ &c. nõ tamen quiſquis horum pro huiuſmodi dicere poterit, quod introductus ſit in cellam vinariam: ex aliis quippe cellis, ſiue theſauris iſta ſumuntur,* nempe charitatis, atque iuſtitiæ, vbi & inæqualiter dona Dei diſpenſentur iuxta mẽſuram

Digitized by Google

ſuram donationis Chriſti: in quam cellam inquam ille potiſſimum ingreditur, qui charitate flagrans æſtuat, iuſtitiæ zelo, cum diſcretione coniuncto eiuſdem charitatis ordinem ſeruans, vt ad illud, quod *maius eſt*, ait Bernardus *maiorem affectum exhibeat.* vnde infert, quod, *ſi propriæ perfectionis, & obligationis intendo curæ, non autem magis ad maiora gaudeo Dei lucra, quæ per alterum fieri forte comperero, patet me ordinem charitatis ex parte tenere, ex parte nequaquam, &c. ſi autem dicas difficile quemquam plus alieno gaudere magno bono, quam proprio paruo, aduertes certè, vel ex hoc excellentiam gratiæ apud ſponſam, & quoniam non cuilibet animæ dicere ſit: ordinauit in me charitatem.* indeque colligitur ex eodem, *quam rara virtus ſit alienæ non inuidere virtuti, ne dum gaudere ad illam, nedum etiam tanto plus, quam ad propriam quemquam gratulari, quanto ſe perpenderit in virtute ſuperari.* E contrario vero pertineret ad ingratitudinem (ait magnus Aquinas) ſi bona quæ quis à Deo poſſidet, contemneret, *ſic enim neceſſe eſt* ait: *aliquis aliorum bona extollat, quod tamen bona ſibi diuinitus prouiſa non contemnat.* Eſt ne Vindiciane hæc doctrina de æmulorum ſuggeſtione deſcendens? eſt ne hoc puluerulenta nube ſolem obfuſcare? Si non omnia Dei dona æqualiter omnibus tribuuntur; Si inſignioribus fauoribus antiquiores, & auguſtiores ordines inſigniti ſuis bonis ditarunt Societatem, & veluti in concham gratiarum affluentiam inſtillarunt (nec vllam ſtillam è cœlo lapſam ſibi ſeruantes fluenta chariſmatum communicarunt abundè: nam etiam ros Hermon deſcēdit in montem Sion.) Cur æmulationi, aut peruerſioni tribuis apertam Grauinæ de gratia confeſſionem, quod inæqualiter diſtribuantur, quod cumulatius in pluribus quam in vna effuſa ſint, & vna ſit, quæ plurium bona participat? an oculus Vindiciani nequam eſt,

2. 2. q. 35. ar. 1. ad 3.

quia Deus bonus eſt? ſi pro ſola Societate promptuaria plena volebas, in magnis ambulaſſes, & in mirabilibus ſuper te. Si vero de aliorum repletione triſtabaris, inordinatam monſtraſſes habere charitatem, imò & nullum veſtigium charitatis, quæ vt non inflatur, ſic non æmulatur, & de bonis ſuis paruis gratanter lætatur, vt magis de aliorum, & maiori affectu proſequitur, quæ in alijs potiora, quam quæ in proprijs etiam exiguis donis deprehendit: & non Chriſtum, ſed ſe diligere præſumitur, qui ſublimiora elargientem ſequitur, humiliora autem exhibentem non gratanter excepit, qui maiorem in donis requiſiuit humilitatem de paruulis, humilitatis exempla contexens, vt reprimeret Dei muneribus, humanam ſuperbiam, ſanans inflatum tumorem, & nutriens humilem dilectionem, & gratum amorem.

Animaduerſio conqueſtus, & calumniæ.

Quod dictum ſit Monaſteria à Societate occupata.

§. I.

HVcuſque Vindicianus antiquorum ordinum Regulares traducere veritus non eſt, vt immorigeros, exleges, conuerſationem, cum hæreticis habere, eſſeque eorumdem ſobolem, vt Monaſteria ab illis relicta, & ab hæreticis occupata fingeret hoc titulo (vel ſaltem nonnulla) tradita Collegijs Societatis, Seminarijs, &c. additis in hoc paragrapho rationibus alijs, quarum ſumma eſt [qui Patres, ait, Societatis maiorem, & vberiorem fructum reportant, quam veteres ordines, vt poſtea examinabitur, proinde ad eos antiqua aliquot Cœnobia tradita.]

Sed quo tempore præcedentia dictabat in Britannia Vindicianus anno 1631. eodem prorſus P. Paulus Layman Societatis Ieſu in Dilingana Academia Decretiſta, & nouiſſimus Summiſta, ſatis grande

Digitized by Google

volumen edidit, quod Vindicianus contendebat, extendens, circa tranſlationem Monaſteriorum ab Acatholicis recuperandorum, & transferendorum ad ſupradicta Collegia, & Seminaria, ſub moderatoribus Societatis, tamquam (dicebat) præ cæteris religioſis præcelſioribus & eminentioribus, cuius intentum in hoc §. diſcutiendum.

Digreſſio vbi P. Pauli Layman poſitio diſcutitur.

Laym. in annot. c. 3. refut. c. 3. p. 81. & ſeq.

ISte ergo author Paulus Layman vel alius ſub ipſius nomine (vt credibile eſt & cuperem) vt ſuum propoſitũ obtruderet, titulum appoſuit [iuſtæ defenſionis Rom. Pontificis, Auguſt. Cæſaris, S.R.E. Cardinalium, Epiſcoporum, Principum, & aliorum, demum minimæ, ait, Societatis Ieſu] ſub quo ea occultaret in veteres ordines acerbiora dicta, quæ non leuiter Summo Pontifici, religionum confirmatori, & probatori, Cæſari, Cardinalibus, Principibus, ipſæque inclytæ Societati ſummopere diſplicent. Rectè dixit Laertius. *nullas eſſe occultiores inſidias, quàm quæ latent in ſimulatione officij, aut in aliquo neceſſitudinis nomine.* nempè quod, authore Cicerone, *apertè odiſſe magis ingenuum ſit, quam fronte occultare ſententiam.* Nam is, qui palam eſt aduerſarius, facilè cauendo vitari poteſt. Troianus equus idcirco fefellit, quia formam Mineruæ mentitus eſt. Eleazarus etiam vt dicitur in lib. Machabæorum miſere deceptus eſt, quia, *vidit vnam de beſtijs* (elephanti erant omnes) *loricatam loricis Regis, & erat eminens ſuper cæteras beſtias, & viſum eſt ei quod in ea eſſet Rex*, quod ei fuit occaſio, vt elephanto ſe ſupponeret, & occideret, occiſus ſui quoque detrimento. Grande volumen velut munitiſſimum elephãtum conſtruxit præfatus (vel quicumque ſit) author, vt cæteris elephantis cæterorum ordinum ſupereminere videatur, & Regalibus, & Pontificijs inſignibus ornauit, dum ſimulat ſe eorum cauſam agere, ſed dum pro motiuo (inter cętera ad ſuadendam tranſlationem Cœnobiorum recuperandorum ad Seminaria, Collegia, &c.) aſſumit (vt oſtendetur) quia, *per antiquos* Ordines (qui veluti elephantes fortiſſimi præliantur bella Domini) *vniuerſalis Eccleſia bonis omnibus ſpoliata eſt, & à nullo genere hominum maius damnum Cath. Eccleſiæ in Germania, & reliquis hæreſi infectis prouincijs illatum eſſe quam ab antiquis ordinibus*, in eoſdem arietat, & Societatem, Principes, Cæſarem, Cardinales, Pontificem, & Chriſtum Dominum.

In vitis Philoſoph.

1. Mach. 6.

Pag. 313.

Authoritatẽ Pontificis Maximi, agnoſcimus, & reueremur Catholici, eumq; fatemur, cum religioſiſſimo, & inuictiſſimo pugile Pontificiæ poteſtatis, & maieſtatis S. Thoma Aquinate prudentiſſimum *Eccleſiaſticorum beneficiorum diſpenſatorẽ, & quod: res Eccleſiæ ſunt eius, vt principalis diſpenſatoris.* vnde poteſt circa ea præſcribere, quæ ad neceſſitatem, & vtilitatem Eccleſiæ conducunt, & de hoc nulla quæſtio, nulla lis, vnde in Clem. tit. vt *lite pendente* c. 1. dicitur. [*Ad Rom. Pontificem, Eccleſiarum, dignitatum, aliorumque beneficiorum Eccleſiaſticorum, plena, & libera diſpoſitio, ex ſua poteſtatis plenitudine noſcitur pertinere.* vide cap. *licet* de præb. 6. vnde nullo iure canonico arctatur diſponendi circa eadem, cum ſit ſupra ius canonicum: ſolum iure naturali, & diuino, quæ iuſtam expoſcunt cauſam, aſtringitur (vt fidelis inueniatur diſpẽſator) quæ cum pietate, æquitate, priuilegiorum conceſſione, præteritorum ſeruitiorum memoria, erga teſtatorum voluntates propenſione, & huiuſmodi alijs munificentia, & magnificentia Pontificia dignis, ſolet eſſe coniuncta. Quæ diſpoſitio, vt nec latet Decretiſtam, vt valida ſit, obreptione-ſubreptione carere debet, vt habetur in Decretal. tit. de

2. 2. q. 100. art. ad 7.

Digitized by Google

de reſcriptis, alias fraude, dolo, mendacijs obtenta potius ſubripiuntur, quam obtineantur.

Ergo tota lis in modo eſt, quo obtinentur, & an cauſa aſſignata à Layman, ſatis ſit, ad ſuum propoſitum concludendum & obtinendum, ad extincta Cęnobia procuranda pro Collegijs, &c.

Triplex ergo aſſignatur cauſa prætenſionis Laymanicæ. prima eſt titulus fidei, ſecunda morum, tertia melius bonum per erectionẽ Seminariorum, Collegiorũ, Academiarũ, quæ à nullis moderatoribus (ait) quàm à Ieſuitis melius regi poſſunt.

Prima cauſa.

§. I.

Circa primam cauſam de mente, & verbis Theologi Anonymi (quem dicit non fuiſſe Ieſuitam, ſed benè alterum, qui cum illo ſcripſit iudicium illud de transferendis Monaſterijs, &c. nihilominus Theologum Clariſſimum, vt eum multoties nuncupat) hæc adſtruit, & probat in refut. cap. 8. annot. in memb. 4. *Non* Pag. 323. *tam ipſi ordines Monaſterijs, ac bonis ſuis per alios ſpoliati, quam ipſa Eccleſia vniuerſalis Chriſti Domini ſponſa, ac noſtrûm omnium mater dulciſſima templis, ornamentis, iuribus ac bonis ſuis tam ſpiritualibus quam temporalibus, imò tot millibus filiorum ſuorum per ipſos ordines ſpoliata dici debet. Reuera enim fateri candidè oportet, A NVLLO GENERE HOMINVM maius Eccleſiæ Catholicæ in Germania, & reliquis hæreſi infectis Prouincijs, illatum eſſe damnum, quam ab ANTIQVIS ORDINIBVS, qui quidem per ſe ſancti ſunt, & fuerunt aliquando Eccleſiæ ac Religionis Catholicæ propugnatores, & propugnatores acerrimi, vitio tamen hominum partim ex abundantia, & panis & ocij & diuturna Prælatorum negligẽtia, & ignauia, in eam corruptelã, non dico in vna altera ve perſona, vel in vno alterove conuentu, ſed in vniuerſa ferè Germania ſub initium ſeculi præcedentis deuenerant, vt ex ijs minima oblata occaſione CATERVATIM peſtilentes HAERESIARCHAE prodierint, qui totam fermè ſecum Europã in hæreſim, & ſchiſma, quaſi coniuratione facta, pertraxerint, & vineam Domini Sabaoth, ad quã tutandam, & excolendã à Domino Deo conducti, & conſtituti fuerant, vaſtarint ipſimet, atque deſtruxerint, quantũ in ipſis erat funditus. Quid ergo mirum ſi Dominus vineæ ijs, qui vineam Domini ſibi commiſſam non tantum ab exterminãte eam apro fero de ſylua, non cuſtodierint, ſed ipſi pro viribus exterminare conati ſunt; ſi ijs in quam AMOTIS, vineã ſuam iuxta Euangelium Mat. 21. Marci 12. Luc. 10. elocet alijs agricolis, qui reddãt ei fructum temporibus ſuis.* Hæc verba tui celebrati Theologi, ſi non Ieſuitæ re, voto Ieſuitæ affectu, & deſiderio.

Quid ad hæc optime Decretiſta? ſic efferſ hunc diſcurſum vt dicas, quod *meritò* Pag. 324. loco cit. *reprehẽdi non poteſt*: ac proinde opponẽs cõtra tale dictũ, ſubdis: *Caueat itaq; ſcriptor iſte, ne ad S. Inquiſitionis tribunal ſuo periculo prouocet*, & vt ne ſolum Decretorũ Lectorem te monſtrares, ſed etiam caſuum conſcientiæ Magiſtrum, Addis ſecundo: *nihil*, in tali dicto, *contra charitatis leges peccaſſe Theologum, quãdo vitia, & lapſus Monachorũ ſeculi præteriti narrauit. Cũ enim Apoſtatæ iſti, quorũ plurimos fuiſſe ex hiſtorijs, & Chronicis conſtat famã ſuam dudũ amiſerint, neq; honore aliquo digni ſint, ſed execratione, ideo nihil ipſis detractum.* & mox, vt volumẽ excreſceret, totius Lutheranæ tragœdię, cũ ſequacibus, ex ſcriptoribus tranſcribis, vt præſentes religioſos Monachos facias terriculamẽta puerorum. Hæc ergo Pag. 278. & pag. 61. prima cauſa auferendi, & dandi alijs agricolis, amotis etiam præſentibus (ſic enim verba ſonant ſupra citata) non vnum vel alterum extinctũ Cœnobium, aut aliqua, vt fingebas, ſed omnia (cum indefinitè loquaris) vel magnam ſaltem partem aut plurima vt dicis expreſſe.

§. II.

Et vt ad ſingula tua dicta occurram, certum

Digitized by Google

tum eſt Lutheranam tragœdiam incepiſſe anno 1516. ſed ante hoc tempus perſeuerabant in Regno Bohemiæ, Prouincijs Morouiæ, Sileſiæ hæretici principatum R. E. abnegantes hi erant Vvaldenſes, qui ſuæ perfidiæ confeſſionē Matthiæ Regi Hungariæ obtulerunt. Eodem anno in Vniuerſitate Erffordienſi Sebaſtianus Brand Doctor Theol. Eccleſ. Cathedralis Concionator in indulgentias Romanas publicè inuectus. Piccardi in Bohemia anno 1500 in ſuffragia Sanctorum iniurij. Contra Eccleſiæ infailibilitatem, indulgentias, confeſſionem, ieiunia, dies feſtos, &c. Ioannes è Vveſtphalia concionator 1479. inſurrexit. Eodem tempore, & ante, Huſſitarum ſecta diuiſa in Taboritas, Orebitas, &c. in Bohemia graſſabatur, quot vero incommoda Regno Bohemico attulerit, Æneas Syluius deſcripſit, nam præter peruerſionem animarum, Ziſcha illorum duce triginta millium ductore, à famoſiſſimo noſtro Prædicatorum templo incipientes, templa reliqua funditus euerterunt. Adamitæ quoque, quorum caput fuit (Piccardus quidam) Bohemiam quoque, renouata Nicolaitarum obſcœnitate, infeſtabāt, hi pariter copioſa ſectariorū collecta multitudine inſulam Luſnick occuparunt, inde graſſatores ad vicina loca deuaſtanda deſtinabantur, qui tandem ab ipſo Ziſcha expugnata Inſula, gladio occiſi ſunt. Adhuc Lutherus ortus non erat (nam ortus eſt anno 1483. ipſa die Ferdinandus Corteſius naſcitur, vt apoſtatæ opponeretur, qui Euangelium ad Americam ſua nauigatione introducturus erat 1518. quo prius nauigauerat Chriſtophorus Columbus cum Patribus Benedictinis) & tamē Germaniam fermentare, & corrumpere cœperant enarrati hæreſiarchæ, qui non Monachi, nec ex veteribus ordinibus fuere, & tamen innumeri decepti prius, & Eccleſiæ bonis expoliatæ. Quomodo ergo à NVLLO hominum genere maius damnum illatum eſt Germaniæ, quam ab antiquis Ordinibus? nec enim ſoli apoſtatæ Monachi & exclericati clerici, ſed alij ante Lutheranam apoſtaſiam viā ſtrauerunt, tanquam Prodromi, vt per eādem poſtea incederent poſteriores, & licet ipſi ſemitas fecerint, at poſteriores ſemitas dilatarunt maiori damno. Non fuerunt antiqui ordines omnes, imo nullus ordo, niſi ex vno inclyto ordine Lutherus deficiens, qui tantum excitarunt incendium. Quid veteres ordines dicis, quid Auguſtinianum Monachum, & Monachos apoſtatas nominas? Non ordines malum intulerunt, nec enim ab ordine deordinatio, ſed nolentes ordinibus eſſe ſubiecti inordinati, & irregulati eſſe voluerunt, ab ordine, & regula fidei, & Monachatus deuiantes. Ordines remanſerunt, etiam ſi illi abſceſſerint, qui alios regulabant, non ſecus ac Angelici chori remanſerunt ordinati, & ſacrum Apoſtolorum Collegium ordinatiſſimum, etiam ſi Lucifer maiori numero, quàm Luther cum ſequacibus è cœlo cecidiſſet, & Iudas ab Apoſtolico choro. *Non erant ex nobis*, dicebat Ioannes de diſcipulis deficientibus, *qui ſi fuiſſent ex nobis, permanſiſſent vtique nobiſcum.* quando ergo deficere cœperunt Catholicam formam perdiderunt, hæreticam induerunt; & cum nullum agens agat niſi per formam, non ſecundum formam Catholicam docuerunt, ſed ſecundum hæreticam populos dementarunt: non ergo vt Monachi; ſed vt exmonachi damnum illud intulerunt quotquot ex Monachis defecerūt: multo minus ordines damnum præſtare potuerunt, qui in alijs permanſerūt, & ſi omnes apoſtataſſent, adhuc Ordines ad futuros naſcituros ſecundū eādem canonicam regulam permanſerunt.

Valdè

Apud Coquet. c. Mor. pag. 335. in 2. p.

Apud eūdem pag. 322. Cocc. t. 2. l. 5. art. 4.

In chron. Sphai. In Bohem. hiſt. c. 36.

Bzouius in hoc anno n. 18.

1. Io. c. 2.

Digitized by Google

Valdè ergo ſcandaloſe, ne dicam amplius, ab Ordinibus antiquis tot mala prodijſſe deſcribit Theologus, & tu Layman confirmas. Vidiſti improprietatem illius propoſitionis tam acris, tam impiæ, & reſarcire mox voluiſti moderationem illam Theologi à te defenſi, videlicet, *qui quidem per ſe ſancti ſunt, & fuerunt aliquando Eccleſiæ propugnatores acerrimi.* Et hic aſtus occulitur. Aliquando enim fuiſſe antiquos ordines fidei propugnatores illaudabili verborum reſtrictione, & auaritia concedis, inſinuans tacite modo non eſſe fidei propugnatores. Quare? *quia, ais, ſub initium præcedentis ſeculi, cateruatim peſtilentes Hæreſiarchæ prodierunt &c.* E culice elephantum: videlicet ob vnum Lutherum, cateruæ ex Ordinibus antiquis Hæreſiarcharum prodie. ūt. Certè magna differentia eſt inter hæreticum, & hæreſiarcham, vnde non rectè dicitur tot hæreſiarchas continuiſſe, quot ab Eccleſia diſceſſerunt; ſic enim ad hominem argui poſſet: Reingh, Franchē, Marſeglia, Exieſuitas, à fide extorres, hæreſiarchas extitiſſe. Quid tu ad hanc obiectionem? nullum fuiſſe Exieſuitam, *qui in aliquam Eccleſiam, ciuitatem, aut congregationem, aut prima eius ſemina iecerit: præterquam quod ſubdis ſuperiores Societatis, quando tale aliquid accidit non ſolum authores non fouerunt, ſed quibuſcunque potuerunt modis remedium adhibuere, hominemque lapſum, ad veritatis viam, quatenus id poßibile eſſe videbatur, reuocare ſtuduerunt:* at cæteri (ais) *non tamen minus impropriè*, imò *non incongrue* à Theologo, inquis, dici poſſunt *hæreſiarchæ*, quia vel in *congregationem, ciuitatem*, vel *Eccleſiam* prima hæreſis Lutheranæ *ſemina* detulerunt, vt fuerunt Eccleſiaſtæ Luthericolæ *& Monaſteriorum Abbates, qui hæreſim eamdem amplectentes, miſſam aboleuerunt in ſuis Eccleſijs, & nuptias Monachis ſuis permiſerunt.* Sed nec Theologus, nec Decretiſta propriè (bona venia) loquuntur. Saltem Dilinganus Lector id debebat cauere, non confirmando, & excuſando, & gloſſando illum Theologum, nam ex canonibus habemus, non eſſe regulariter à propria verborum ſignificatione recedendum C. *cum delicta de reſcrip. cap. ad audientiam*, de decimis, C. *porro* de priuilegijs. Turpe eſſet dicere id in lectura Decretalium te non aduertiſſe. Et licet Iaſon l. non dubium num. 41. & alij Iuriſperiti ponant ſeptem exceptiones vel fallentias, nulla fuit neceſſitas recedendi à verborum propria ſignificatione, niſi vt ad tot hæreſiarcharum numerum, quorum vno excepto, ſimplices hæretici extiterunt, aduerſus antiquos Ordines malus odium concitaretur, & iuſtus titulus aſſignaretur, vt alijs eorum Cœnobia, ne dum extincta, ſed omnia (cum indefinite de antiquis ordinibus loquatur à te defenſus Anonymus) alijs traderentur agricolis. Et non vides quod quos excuſas, in hæreſiarcharum numero inuoluas, & negatiuæ, quod illi à te excepti, *non iecerint ſemina, ſed cum dexteritate reducti à ſuis ſuperioribus*, ad faciendam fidem id neganti, tibi incumberet probatio. At quid de M. Antonio de Dominis dices, qui nōn concionando tantum, ſed etiam ſcribendo hæreſiarcha, non vt Archiepiſcopus ſcripſit, ſed potius vt Archiapoſcopus, & Antiieſuita, imo vt & cæteri hæreſiarchæ, Antichriſtus, cuius impietas ſi non in multitudine dogmatum cum Luthero æquetur, veneno æqualis, integro abſoluto luſtro hæreſiarcha hæreſiarchæ ſuccedens vt Turtur oſtēdit. An quia hic quoque ſua impia doctrina dementauit populos, & principatus gratia nouas, vel priſcas hæreſes adinuenit, vel ſecutus eſt, inter hæreticorum Principes adnumerādus, in tantillo, tam illuſtrem, tam celebrem Ieſuitarum religionem offendit, vt propterea alijs colonis tam fœcunda

Laym. in c. 8. refut. memb. 6. p. 338.

Ibi. p. 338.

In iur. c. 4 non aliter ad leg. 3. ſi quis ſtipulat. ff. de verb. obligat. l. diligenter.

p. 324. ope.

Tom. 1. cath. praſcrip. p. vl.

Digitized by Google

vinea tradi debeat & alijs agricolis? nunquam id dicet Grauina, qui eius vineæ laudes non aſpiciendo ad vrticas, adeo ex præcordijs decantauit, vt in tuo hoc eodem opere eius teſtimonio deſumpto ex lib. vox Turturis, vti voluiſti. ſi egreſſio M. Antonij de Dominis non præiudicat Sanctæ Societati, nec caterua illorum, antiquis ordinibus etiam ſi omnes hæreſiarchæ propriè concederentur vllo modo præiudicare poteſt. Nō perſonæ fidei præiudicant, ſed ex fide perſonæ iudicantur. Nunquam Epiſcopales Throni, à malis ſeſſoribus nota infamiæ aſperguntur. vnde obijcienti Petiliano mores malos ſedentium in Cathedris, ſic reſpondebat Auguſtinus. *Si omnes* Præſules per totum *orbem tales eſſent, quales vaniſsime criminaris, cathedra tibi quid fecit Eccleſia Romana, in qua Petrus ſedet, & in qua hodie Anaſtaſius ſedet*, & hodie Vrbanus Octauus: *vel Eccleſia Hieroſolymitana in qua Iacobus ſedit, & in qua hodie Ioannes ſedet, quibus nos in Catholica vnitate connectimur, & à quibus vos nefario furore ſeparaſtis?* ſint omnes egreſſi *ab ordinibus antiquis* hæreſiarchæ, qui tunc in diro Lutherico ſchiſmate defecerunt, & in pari hæreſiarchatus gradu cum M. Antonio de Dominis ſedeat, at poſt Lutherum hæreſiarcham hæreſiarchæ ſibi vendicat locum, quid tibi fecerunt ſacri ordines in quibus præfuerunt. *Sancti Baſilius, Benedictus, Auguſtinus, Dominicus, Franciſcus, Ignatius*, & religioſi alij ſub illis Ordinibus hodie Deo ſeruientes, à quibus filij illi Belial tam nefario furore ſe ſepararunt? male conſultum eſſet innocētibus, ſi propter alienas culpas innoxij puniri deberent, videlicet, vt amotis ijs, alij agricolæ ſubregentur ijs nempe ordinibus, vel ijs nempe Paſtoribus deſidibus, vel illis iniquis operarijs, exteri agricolæ præficiantur, cum vt ipſe fateris, obſeruantibus Ordinibus Mendicantibus &c. deberi tradi recuperata Cœnobia ab æquitate victus fatearis. Forte vindicabis M. Antonium de Dominis, quod cum Exieſuita factus eſt, deſertor fidei Catholicæ, poſt apoſtaſiam illi ſint miſſæ litteræ patentes expulſionis à Societate. Id ipſum de cæteris hæreſiarchis dicendum eſt, ſiue Epiſcopi, ſiue Clerici, ſiue Monachi fuerint, vt prius deſinere eſſe inciperent quod retro erant, vt fierent, quod non erant, & aſſumerent formam per quam hæretici vel hæreſiarchæ dicerentur, & eſſent. Ipſe M. Antonius de Dominis dum eſſet ſub prælectoribus ſui inſtituti, in ſua mente reconditos errores, non obſcuris verbis inſinuat, habuiſſe, doctrinam orthodoxam, quæ legebatur à præceptoribus nolens attendere. Accepi ego ex A. R. P. F. Cornelio Mauritio Priuernate Camalduenſi Viſitatore, Conſobrino meo, quod (antequam dictus Pater tranſiret profectus ſpiritualis gratia ad S. Ordinem S. Romualdi, quem mirificè in Polonia propagauit, ſub inſtituto Societatis tamquam in leuiori palæſtra exercitatus) cum idem P. in Germania Philoſophiam legeret, M Antonium de Dominis agnouit (ea occaſione quando Gretz contenderat, & à Seren. Archiduce Epiſcopatum procuraret Signienſem) & obſeruauit hominem illum capitoſum, naturæ turbulentæ, vt ſicut dicebat Nazianzenus de Iuliano Apoſtata, talis fuit poſtea in re, qualis ex huiuſmodi ſignis deprehendebatur. An iſta præcipitationis præludia è Societate hauſit? minimè, ſed ex ſua praua voluntate & malitia concepit, intus exiſtens iniuſtitiam, foris deinde peperit iniquitatem, quod & aliorum ordinum apoſtatæ & hęretici fecerunt. Maiora effeciſſet, vel citius, ni repagulis S. Societatis repreſſus eſſet, vt illi ſimiliter recenſiti hæreſiarchæ effeciſſent, qui poſtea, oblata ſibi occaſione,

In reſp. c. 11. p. 437. 838

Li. 2. cōtra Petil. c. 51.

Pag. 458.

In Cōf. profeſsionis ſuæ, vide depoſitum Apoſtolicū Grau. c. 8.

Orat. 2. in Iul.

Digitized by Google

ne, iugum ſuaue religionis abiecere. Cum ergo nulla ſit Ordinum culpa, ſed perſonarum delinquentium, non Ordines ipſi, nec perſonæ, quæ in ordinibus permanſerunt, debent incommodum reportare, vt alijs exteris tradãtur. Quod ſi adhuc contentioſus ſit P.Layman cum ſuo Theologo, oro illos, vt vbi quondam hæretici illi Monachi, verbi gratia, Meſopotamiæ ex quibus orti Meſſaliani, vel Origeniſtæ illi pulſi à Palæſtina damnati in Concilio Cyprio ab Epiphanio, vel Scythæ Eutychiani falſitatem in Triſagio introducentes ab Hormiſda proſcripti (de quibus abunde in hiſtoria Eccleſiaſtica agitur) ipſi incolant regiones, & loca vbi degebant (niſi eos exterreant terra deſerta, inuia, inaquoſa, & loca horroris, & vaſtæ ſolitudinis) procurent impleri, & conuertant Agarenos, & Iſmaelitas Et ſi eſt tam zelans, vt dentur alijs agricolis priſcorum, & vetuſtiorum ordinum Cœnobia (non tantum vt fingit extincta, & vacantia) propter defectionem miniſtrorum, & in pœnam præcedentium apoſtatarum; ſcribat commilitonibus Iaponicis, ne alijs Prædicatoribus aliorum Ordinum, quidam imperfecti tamen ſui inſtituti in Iaponia degentes, iter claudant, vt ſupplere poſſint in Inſulis maris in conuerſione gentium, quod non datur perficere poſſe (vt obiectum eſt) in Imperio Teutonico. Quod ſi pro aliquorum perfidia, & apoſtaſia adhuc cauſa prima aſſignatur locationis & ſubſtitutionis aliorum agricolarum; videant ſuadere, ſi poſſunt, illis deberi Collegium Apoſtolicum, vel ibidem debere habere locum, de quo præuaricatus eſt Iudas, vel cœlum ipſum, ſi anguſtior videtur terra, debere ſolos poſſidere, nec Angelis locum deberi propter Luciferum apoſtatarum omnium principem: quæ cum impoſſibilia, & falſiſſima ſint, ex bona Theologia, confido. P.Layman (ſi huius libri author forte eſt) hæc omnia quæ de Atheologo illo dixit, & probauit retractaturum.

§. III.

Illud vero quod ſecundo addis examinandum, videlicet, *nihil in tali dicto contra charitatis leges peccaſſe Theologum, quando vitia, & lapſus Monachorum præteriti ſeculi narrauit: cum enim Apoſtatæ iſti quamplurimos fuiſſe ex hiſtorijs, & Chronicis conſtet famam ſuam dudum amiſerint, neque honore aliquo digni ſint, ſed execratione; ideo nihil ipſis detractum.* Certè de P. Layman miratus ſum, nam apertè ſibi contradicit, & Theologis vniuerſis, nã in ſua ſumma edita Theologiæ moralis libr.3. de iuſt. & iure ſect.5. tract.3. p.2. cap.3. dicto 3. fol.101. quæ eſt communis doctrina docet, quod *poſtquam infamatus, per vitæ emendationem, famam recuperauit, iniuria ipſi infertur cum reſtituendi obligatione, ſi de præterito, & obliuione obruto crimine, denuo, ſine neceſſaria cauſa infametur. Ratio eſt quia ſicut malis moribus infamia facti contrahitur; & fama bona amittitur, ita contrarijs bonis moribus infamia facti aboletur; & fama bona recuperatur.* Multo magis id verificandum de communitate (ex qua hæreſiarcha aliquis prodijt, vel aliquis ſcandaloſus) quæ non tota peccante, ſed multis (vt etiam hypotheſim Laymanicam admittamus) in melius commutata eſt per reformationem, vel meliorem aliorum frugem. Amplius dicis ibidem qu.4. dicto 1. *Si explicata perſona qualitate v.g. huius Ordinis religioſorum, huius Principis viri cognatum, tale facinus perpetraſſe, grauis infamia redundet in familiam, Ordinem, Cœnobium mortale crimen committitur, cum onere reſtituendi &c. imo & tanto grauius peccat, qui bono nomini communitatis detrahit, quanto maius, & communius bonum violat. Tametſi enim congregatio Regularium re ipſa non maculetur ex vnius hominis malitia, aut perfidia ſicuti*

Pag. 324.

Et citat Nau. Sot. lib.5.c.65. Mol. Leſſ.

Cit. Mol. Nau. li.2. c.4.p.354.

ſicuti neque Apoſtolorum Collegium ex proditione Iudæ maculatur, tamen apud homines ſimplices & imperfectos, quibus id multiplici ſcandalo eſſe ſolet, de quo vide S. Auguſt. epiſt.137. ad Cler. Hipponenſem. Peccatum ergo grande peccauit Theologus, quod & tu probas, dum vnum hæreſiarcham exeuntem ab Ordine ad innumeros extendit, & pro dedecore iſto, & damno, vt dicis, illato ab ipſis antiquis Ordinibus, ipſos ordines damnificaſti, cum ob id Monaſteria non eiſdem danda contendas. Tuo ore ergo adiudicaris, & ob manifeſtam iſtam contradictionem, fortaſſis Layman non fuit eius libelli author, maxime cum licentia imprimendi ſuorum ſuperiorum in ſuo libro non appareat.

Secunda cauſa.

Refut. c. 9. anno. mēb. 7. pag. 381. SEcunda cauſa aſſignata ab Anonymo, confirmata à Layman, *eſt prauitas morum & deſidia veterum religioſorum.* Hæc ſunt Anonym. verba formalia. *Quis autem neſciat hæreticos ſub initio harum hæreſeon plauſibilius oppugnaſſe Eccleſiam Dei, & ſacrilegam inuadendorum Monaſteriorum, ac bonorum Eccleſiæ cupiditatem palliaſſe, quam clamando: Monachos eſſe inutilia terræ pondera, ventres pigros, ſtupidas pecudes &c. non eſſe bona illa à ſuis maioribus pro hominibus inutilibus, ocioſis, ignauis, fundata. Inuerti à Monachis intentiones teſtatorum, bona illa ad publicam vtilitatem impendenda, fundandas ex eis ſcholas, conſtituenda ex illis ſtipendia concionatorum, pauperum, ſtudioſorum & eorum, qui curam animarum, & ſacramentorum adminiſtrationem procurant, & ſimilia. Quæ licet ex ea quidem parte, qua vota, & inſtituta Monaſtica condemnantur, hæretica; & ea qua iſta bona ad hæreticos Prædicantes, ac ſtudioſos volebant conuerti, Eccleſiæ Catholicæ pernicioſa fuerint &c. ex ea tamen parte, qua contendebant melius eſſe bona illa applicari ijs, qui publicam Eccleſiæ vtilitatem melius, & efficacius procurant, vera fuerint ac laude digna, & à Catholicis meritò perpendi, ac re ipſa perfici debent, ne reſtitutis ſuis Ordinibus, abductoque, quod aliquando neceſſe erit exercitu, fiat nouiſſimus error peior priore. Si enim ex ijs, quæ ab hæreticis facta eſſe, & fieri videmus, de ijs quæ futura ſunt coniecturam prudenter facere debemus, non poſſumus aliud iudicare, niſi (ſi quidem Monaſteria omnia antiquis Ordinibus reſtituantur) futurum omnino, vt hæretici principes, poſtquam ex præſenti metu, & timore reſpirarunt, militiam ab Imperio abeſſe viderint, vires ac confœderationes ſolidarint, ſupradictam rurſus, & ipſi cantaturi ſint cantilenam & Prædicantibus eandem intonantibus & applaudente vulgo maximè, ſi ſcandala acceſſerint, rurſus eadem bona Eccleſiaſtica, ac Monaſteria extremo Catholicæ Religionis exterminio, idque longe quàm ante hac ſpecioſiori titulo, vtpote olim diutiſſime poſſeſſa, ſint occupaturi, & ad priſtinos vſus hæreticos aut profanos conuerſuri. Quod malum aliter mea ſententia euitari non poteſt, niſi iuxta ſupradicta quam plurima ex bonis ad Scholas, Seminaria, Collegia, Magiſtros, Concionatores, Parochos, & ſimiles operarios legitime transferantur, atque ita conſilium ab hæreticis in detractionem excogitatum, ad eiuſdem ædificationem, & promotionem prudenter ac ſalubriter conuertatur.* Hæc ille.

Refutatio.

§. I.

HÆc magna ex parte refutata ſunt à Turture ſupra in ca. 9. Caueæ diſcuſſione, vnde eadē nūc repetere opus nō eſt, ſed ſolū ingemiſcere, in eum ſtatum deueniſſe antiquos Ordines, cum ſuis profeſſoribus, vt non ſecus habeantur, quàm quondam Monachi habiti ſunt temporibus Saluiani ab Afris, qui (vt refert) *viros religioſos irridebant, maledicebant, inſectabantur* (vt faciunt Anonymi) *deteſtabantur, in eos ea committentes, quæ in Saluatorem noſtrum* *L. 8. gub. Dei.*

Iudæo-

Digitized by Google

Iudæorum impietas antefecit, quàm ad effuſionem diuini ſanguinis peruenirent. Vnde ſi aliquando aliquis Dei ſeruus, aut de Aegyptiorum Cœnobijs, aut de ſacris Hieruſalem locis, aut de Sanctis Eremi venerandis ſecretis ad vrbem Carthaginenſem officio diuini operis accedebat, ſimul, vt populo apparebat, contumelias, ſacrilegia, & maledictiones excipiebat. Inſuper improbiſſimis flagitioſorum hominum cachinnis, & deteſtantibus ridentium ſibilis, quaſi Taureis cædebantur, non aliquem hominum ludificari, ſed nouum inauditumque monſtrum abigi, atque exterminari arbitrarentur. Leuiora ergo ne dicteria, & contumeliæ, & irriſiones iſtæ quod Regulares veteres ſint: *inutilia terræ pondera, ventres pigri, mutæ pecudes?*

Pag. 383. Reſpondet Layman: *ex ea parte meritò hæreticam pronunciatam illam vocem, qua inſtituta Monaſtica damnantur, continent enim in ſe vitæ ſolitariæ ſtudium, orationis aſsiduitatem, perennes pſallentium choros, ieiunia, vigilias.* ideo ſubdit, *Theologus hæc non reprehendit, ſed eorum reprehenſionem hæreſim appellauit.* Cæterum, ſubdit Layman, *hæreticorum perſuaſionem, non aliter commendat Theologus, niſi ex ea parte qua contendebant Hæretici melius eſſe bona ea applicari ijs, qui publicam Eccleſiæ vtilitatem melius, & efficacius procurant, videlicet per conciones, ſcholas &c. quamuis vt Nouatores in applicatione errarint, quando bona illa ad hæreticos Prædicantes, & ſtudioſos transferri volebant.*

Sed contra, quia hæc ipſa erat iniuſta hæreticorum ratiocinatio. *Non ſunt danda Cœnobia, & huiuſmodi perſonis inutilibus, otioſis &c. ſed tales ſunt Monachi, ſunt enim inutilia terræ pondera, ventres pigri, ergo &c.* Sed ſyllogiſmus Anonymi Theologi, & diſcurſus hic eſt quem hæretici faciebant. *Iis applicari debent illa bona qui publicam Eccleſiæ vtilitatem melius, & efficacius procurant: ſed Proteſtantes tales ſunt: ergo ad eos transferenda.* Quæſo te quomodo minor probatur? non aliter, quàm illis verbis hæreticis [*quia Monachi ſunt inutilia terræ pondera*] *inuoluentibus mores, cum actibus contemplationis &c.* ergo ſemper ex illa propoſitione. *Monachi ſunt inutilia terræ pondera,* minor vtriuſque ſyllogiſmi conſtruitur. At vbi didicit P. Layman (ſi ipſe eſt author) cum ſuo Anonymo, religioſos, vel perſonas illas, quæ non publicam vtilitatem melius, & efficacius procurant, continuò ſequi, *eſſe inutilia terræ pondera?* cum contradicat Apoſtolus, qui & ſi chariſmata meliora æmulantes laudabiliores oſtendat, non propterea vituperabiles, ſed honorabiles inferioribus contentos quoque prædicauit; alioquin ſoli etiam Virginitatem profitentes, propter maius bonum laudandi, quia Angelos imitantur, matrimonio iuncti propter minus bonum vituperandi, tamquam pecudes mutæ, cum tamen dixerit, & prædicarit Apoſtol. *honorabile connubium, & thorus immaculatus.* Sed quod maius bonum procuretur per Seminaria, & Collegia, quam per antiquos Ordines, eſt ratio 3. mox diſcutienda §. ſeq. & hæc minor aduerſario probanda relinquitur. 1. Cor. 12. Heb. 13.

Sed aliter eadem minor probatur à Layman toto hoc opere, quia iuſta cauſa eſt transferendi Monaſteria ad alios Ordines vbi lapſa ſunt, vel deformata per authoritatem Sedis Apoſtolicæ: talia ſunt Cœnobia veterum Ordinum ergo &c. maior ſupponitur vt certa, & de qua non eſt dubitatio. Minor probatur ab eodem Layman ex lapſu deficientium ordinum, inquit, ad hæreſim, & ad cauendam detractionem (ſubdit) hiſtoricè hæc narrata. item pag. 540. vbi ait, *aliqua bona Monaſteriorum Eccleſiaſt. quæ iam omnibus mortuis ſeu amotis, aut cadentibus Monachis, in diſpoſitione liberæ Apoſtolicæ Sedis erant, Patribus Societatis aſsignata fuiſſe.* & pag. 540. quæ negligebantur *fundationes, & redditus dilapidabantur, à PP.* Pag. 491.

Pag. 126. *Societatis in meliorem ſtatum redacta.* Adde ob maiorem obſeruantiam à Layman ad ſydera ſupra cæteros Societatem elatam, quia *nullum*, ait, *ego arbitror Religioſum Ordinem, aut Monaſterium reperiri in quo non ratio ſpecialis aliqua habeatur concionatorum, & Lectorum, ſeu profeſſorum, vt in victu eximium aliquid habeant, tamquam qui maiores alijs labores ſuſtinere debeant. Sed in Societatis noſtra Collegijs in victu, in amictu, nulla perſonarum diſcretio obſeruatur, prater ægrotos & infirmos: & Collegij Rectori, aut Theologia profeſſori in triclinio, nihil exquiſitius apponitur, quam ianitori, & ſartori, in potu ſimiliter inter Patres, atq; in quibus Collegijs ceruiſia vſus non eſt, inter omnes nullum diſcrimen.* imò & per Societatem Ordines reformantur, dilatantur, accreſcunt] quod ex Gretzero in Veſpertilione probat.

§. II.

Pergit Layman. Adhuc & ſi ſpoliati non ſint veteres ordines ex eiuſmodi träslatione facta, vel fienda, cum nullum ius

P. 329. 318 habeant, ait, de quo nulla lis, & ſupponatur iſta poſitio; ſpoliata tamen ex *defectione à fide vniuerſalis Eccleſia propter Monachorum à fide defectionem, Monaſteriorum occupationem, ſeu traditionem hareticis factam*, vbi tacite inſinuatur poſſe ob id expoliari eiſdem bonis, quod inſinuatur apertius pag. 341. [& ſi inquit ſpoliationem defenderet Anonymus, grande opus ſuſciperet, videlicet probandi, quod *impiorum quorundam Monachorum in eodem ordine, veluti ſucceſſores iuribus ſuis priuandi eſſent*] vbi vides in toto diſcurſu; impietatem Monachorum ſugillari, & dum non eſſe expoliatos bonis ipſe probat, fama tamen eoſdem expoliat, ſic eos exemplando in tota huius Minoris, ex diuerſis locis collecta oſtenſione.

Pag. 278. Peius, quod nihil de futuro veterum religioſorum ſtatu dixerunt Acatholici, ſed Theologus Laymano celebris, in æuiternitatem ſcientiæ mediæ conſpicillis futura coniectans deſperans de regularium profectu, de futuro quaſi lapſu ſecurus, de melioribus Dei miniſtris quam ſint Monachi pronunciauit, eoſque ad vetera Cœnobia non eſſe ex præteritis caſibus admittendos. Audiamus verba formalia. [Non ſunt ait Monachis reſtituẽda omnia Monaſteria, ſed multa träsferenda ad Collegia, ad Parochias &c. *ne reſtitutis ſolis Ordinibus abductoque quod aliquando neceſſe erit exercitu, fiat nouiſſimus error peior priore: ſi enim ex ijs, qua ab hareticis facta eſſe, & fieri videmus de ijs qua futura ſunt, coniecturam facere debemus, non poſſumus aliud iudicare, niſi ſi quidem Monaſteria omnia antiquis Ordinibus reſtituantur, futurum, vt haretici Principes, poſtquam ex praſenti metu & terrore reſpirarunt militem ab imperio abeſſe viderint, vires ac confœderationes ſolidarint, ſupradictam rurſus & ipſi Monachi cantaturi ſint cantilenam & Pradicantibus eamdem intonantibus, & applaudente vulgo, maximè ſi ſcandala accreſcerent, rurſus eadem bona Eccleſiaſtica, ac Monaſteria, cum extremo Catholica Religionis exterminio, idque longè, quam ante hac ſpecioſiori tetulo, vtpote olim diutiſſimè poſſeſſa, ſint occupaturi & ad priſtinos vſus hareticos aut profanos conuerſuri. Quod malum aliter, mea ſententia, euitari non poteſt, niſi iuxtà ſupradicta quam plurima ex iſtis bonis ad Scholas, Seminaria, Collegia, Magiſtros, Concionatores, Parochos, & ſimiles operarios transferantur.*

Quod dictum ſic roborat Layman. *Non vanus prudentiſſimi viri metus eſt: Si religioſi in medio nationis praua, ſeu inter medios hareticos habitent in Monaſterijs ſitis in Prouincia Ducis Acatholici; praſertim cum ad Principis curiam, ad Comitia venire debeant; vbi blanditia, & allectamenta non deſunt. Accedunt mina, vexationes, exactiones tamen graues, vt vel Monaſteria ſua deſerere cogantur, vel quod benignius, & humanius*

Digitized by Google

manius videri poteſt, re ipſa autem longe crudelius eſt ſe in religione, vti loquuntur, ſe accommodare: Talia inquit Theologus, olim accidiſſe ſcimus, cur non & in poſterum contingere poſ-
De præd. SS. c. 14. *ſunt?* Non pro peccatis, quæ facturi eſſent, ſi viuerent præripiuntur infantes, ex teſtimonio Auguſtini, & Cypriani, ne pœna culpam præcedat, imò rapiuntur iuxtà Salomonis Sapientiam, ne malitia intellectum eorum mutet. Solum veteres Ordines erant ſeruati, puniendi de coniecturis per ſcientiam mediam. Sed dato quod omnes mali re ipſa futuri prænuncientur; Numquid omnes? numquid qui cadit, nõ
2. Apol. Dau. c. 16. adijciet, vt reſurgat? *Sunt,* ait Ambroſ. qui *inoffenſa vita ſua tempora percurrerint, & qui anteactis renunciantes flagitijs, vel incredulitatis erroribus, emendauerint curſum poſterioris ætatis.* Abſit de peccatoribus diffidere, vt ſunt illi (ait idem Sanctus) *qui cum quærant Domini miſericordiam, alijs eam denegant, vt ſunt*
1. de pœn. c. 1. *DD. Nouatianorum, qui mundos ſe appellant ſanctiores iſti quam Dauid?* & tamen ait: *à delicto meo munda me &c. Dominus* nullum crimen excepit, qui peccata donauit omnia.]

Fortaſſe Theologus ſic de futura bonitate deſperans, qui regularium, & futuros lapſus coniectans, bona mediocria aliorum deſpiciens, & ad meliora aſpirans, Illi inſano aſſimilis, qui in orbis machinã obtutus fingẽs attẽtiſſimè audacter pnunciauit. *Se, ſi præſens creationi adfuiſſet, diſpoſitionem accuratiorem conditori dictaturum fuiſſe.*

Vniſona quoque voce Vindicianus concordare videtur, & cantilenam cantillat, nam Vniuerſos Cœnobitas in Imperio Theutonico, vt diffuſius examinabitur, ſic ſpernit, vt dicat hæreticos hodie nihil *ge-*
C. 17. Caueæ. *neroſum,* vel excellens inſpicere inter ſuos confines, cum ibi *meri pepones, allia, & naſturcia naſcantur,* quod dictum ſuo refuta-
Serm. 50. bitur loco.

Interim Turt. cum Suſanna, *non recriminatur,* contra quam ex Amb. *pſeudopresbyteri arguebant. Vnde in ſancta fœmina tacente lingua, pro ea caſtitas loquebatur, & quæ presbyteros & impudicos conuicit in paradiſo* [in horto] *in iudicio falſos accuſatores obtinuit: hiſque victrix reos fecit teſtimonij, quos reos fecerat adulterij, ſic & pro Ordinibus loquitur veritas.*

Tertia cauſa.

§. I.

TErtia cauſa aſſignatur ab Anonym. quia quod melius, & vtilius, id pro Laym.
Eccleſia procurandum eſt. Melius autem p. 382. 504
eſt ſaluti plurimorum inſiſtere, & ob id & ſeq. &
Parochias, Seminaria, Collegia ædificare, pag. 86.
reſtituta Monaſteria, magna ex parte ad hunc finem applicare, quam eadem antiquis Cœnobitis illa reſtituere, quæ ante hæreſim prius incolebant; & cum ad hæc munia præſtanda non ſint alij ita prompti, & felices in regendis Seminarijs, Collegijs, Parrochijs; de Ieſuitis Rectoribus, & Magiſtris in ijſdem Collegijs &c. prouidendum eſt. hic diſcurſus tam in Anonym. quam à Laymanno aſſeritur.

Vbi notandum eſt, ſermonem eſſe de *Monaſterijs extinctis, vel ſaltem aliquibus,* ex pag. 437. in fine membri primi. quæ vacantia ſunt, & ſupponuntur ab eodem authore; ſic enim dicit. *Monaſteria, ſaltẽ aliqua quæ recuperantur, atq; extincta, & vacantia hic ſupponuntur, aſſignari poſſe, ac deberi Soc. Ieſu, aliiſq; Mendicantibus reformatis Ordinibus Parrochijs quoque adiuuandis, & Clericorum Seminarijs, de nouo erigendis.* Sed hoc dictum tenebris inuoluitur, nam in ſuperficie, non omnia ſed aliqua, non ſoli Societati Ieſu, ſed alijs Ordinibus reformatis tradenda inſinuatur. Sed tamen dum ſupra dixit Anonymus: *non ex vno vel altero Conuentu, ſed ex vniuerſa ferè Germania peſtilentes hæreſiarchas exiſſe, & Germaniã demẽtaſſe, & ob experimentum illius tragœdiæ nõ eſſe antiquis poſſeſſori-*
bus reſtituenda, ne accidat nouiſſimus error peior Pag. 405. p. 381.

 prio-

§. II.

Secunda quoque propoſitio, quæ eſt minor ſyllogiſmi diſcutienda eſt: an ſit melius omnia, vel aliqua, vel magnam aut maiorem partem bonorum, vel Cœnobiorum extinctorum applicare ad Seminaria, ad Parochias, ad Collegia. Sit ergo

I. Dictum. Loquendo de Seminarijs, & Parochijs, & Collegijs, & de melioritate, quæ ex vniuerſo genere reſultat; in illis Prouincijs Germaniæ, vel ciuitatibus, vbi veterum Cœnobia ſolo æquata ſunt, non eſt ſimpliciter melius, transferre omnia, vel magnam, aut maiorem partem, vt intendunt Anonymi, ad dicta Seminaria, &c. Hoc dictum probatum eſt manifeſta oſtenſione deſumpta ex gradibus entis, qui ſunt in vniuerſo, ex cœleſti, & Eccleſiaſtica hierarchia, ex analogia corporis humani: vbi non melius, quod optimum ſolum: ſed melius eſt, vt in his Prouincijs nedum ſint Parochi & Seminaria, & Collegia ſub ſola cura vnius religionis, ſed etiam religioſi Cœnobitæ omnium ordinum. & ſicut in hoc relucet diuina prouidentia (vt egregiè S. Thom.) quod diuerſimodas dat inclinationes, *vt vnus eligat vnum officium, vt agriculturam, alius aliud; & quidam eligant matrimonialem vitam, & quidam contemplatiuam*, vt conſeruetur genus hominum; ita diuinam prouidentiam humana prouidētia æmulatur, vt in Republica non ſint vnus, vel alter hominum ſtatus, nec vnum vel aliud officium, quod mirabilius in Hierarchia Eccleſiaſtica inſpicimus, vbi varij & diuerſi ſtatus ſunt poſiti à diuina prouidentia, varijque ordines, & Religiones ſimiliter inſtitutæ. Si ergo Seminarijſtis ſolis, vel Parochis, vel Collegijs qui à ſolis Patribus Societatis regi debeant, implenda ſint omnia, vel magna pars Cœnobiorum antiquorum extinctorum, pulchritudo illa deperiret, non conſtans ex omnibus ordinibus, ſed ſolis illis, qui à Theologo, & Layman extimantur meliores. Debent igitur eſſe in his Prouincijs Seminaria, Collegia, Parochiæ, ſed non deeſſe debent Cœnobia virorum, & mulierum diuerſorum ordinum. Aliqua quæ antiqui Inquiſitores incolebant ad hunc effectum reſeruari debent, vbi (reſtituta in priſtinam, & auitā fidem Germania) ſuas turres haberent, vnde inimicam aciem debellarent vel ſeſe opponerent, vt glorioſè in tragœdia Lutherica reſtiterunt. Et ſicut nō expedit terrenæ Reipublicæ, vt omnes ſint litteris addicti, ſed oportet quoque ſint pariter, qui armis eam ab incurſibus defendant, alijq; artifices, & diuerſa officia (manifeſtū enim eſt quod vbi eſt exceſſus improportionatus, vnius officij ſupra alterū v. g. ſi omnes piſtores eſſent, vel maxima pars, vel agricolæ, non conſultum eſſet cōmunitati) ita ſi (exempli gratia) in immenſum excreſcerent in vna ciuitate, vel prouincia tot Collegia, vel Seminaria, vt propter hoc Cœnobijs, vel Cōſeruatorijs caretet, priuatæ puellæ nubiles, ad illecebras ſequendas ſe conuerterent, vel qui ſpiritu religionis inflammati, Cœnobia non habendo vbi Deo perſoluant vota, quibus cupiūt alligari, in ſeculo permanerēt. Certè ex improportionatu exceſſu, non paruū communitati incommodum inferretur.

Quæſt. 41. in addit. a. 3. ad 3.

Præſtat quoque, vt in ijſdem Prouincijs variæ ſint Religiones non vna quæ populos inſtruat, nam ſicut tradidit Ariſtoteles, non expedit, vt in vna familia ſerui ſint eiuſdem nationis, & colloquij v. g. Dalmatæ, & Alemanni, ſed ex varijs varij ad tollendas conſpirationes; ita in Eccleſia Chriſti, non expedit vnum eſſe ordinem Miniſtrorum, ſed plurimorum, ſicut quoq; ſub vno principe, & Summo Hierarcha plures quoque voluit eſſe Sacerdotes & Epiſcopos. vnde S. Cypr. ſic dixit: *idcirco frater chariſſime*

In Polit.

eſſet erectio in Epiſcopatibus, & Metropoli inſignioribus, vt videmus in Italia, applicando bonorũ aliqualẽ portionẽ, ſimul cum aliis redditibus aliarum perſonarum Eccleſiaſticarum. vnde ſic dicit S. Synodus Triden. quod Epiſcopi ad alẽdos, & inſtituẽdos pueros Seminariſtas eiuſmodi *partem aliquam, & portionem detrahent ex fructibus integris omnium redituum Eccleſiaſticorum, & Monaſteriorum, non tamen Mendicantiũ, & Hoſpitalium. &c. huic Collegio applicabunt, & incorporabunt*, vt quid ergo ab Anonymis maior facta eſt, ea optata extenſio?

S.ſ.22. c.13.

§. IV.

III. Ad Collegia deſcẽdo. maius beneficiũ Imperij Theutonici eſt fundari Collegia diuerſorum Ordinum, quam vnius ſolius; ſimiliter Vniuerſitates, & publicas Academias, vt ſunt in Gallijs Sorbonica, &c. in Hiſpania Salmãticenſis, &c. in Polonia Iagellonica, & cæteræ quas recenſet Hiddẽdorfius lib. de Academijs orbis: Probatur ex experientia vtilitatis, quã reportauit Eccleſia Catholica ex his Academijs, & in poſterũ reportabit. Similiter quia antiquorum doctrina ſatis ex nouitatibus multis læſa, incorruptior conſeruatur. Amplius quia grãdis eruditio comparatur ex varijs familiis ſiue legentibus in propriis Cœnobiis, ſiue in Vniuerſitatibus dum hic Angelicus inſonat, ibi Bonauentura; hic Alex. Alenſis, ibi Scotus; hic Ægidius Columna, ibi Ioannes Bacchon, &c. sũt enim hi claſſici, qui ex doctrina, & vetuſtate magnam ſibi authoritatem pepererũt. Tandẽ quia, vt inferius magis oſtendetur, præcluditur via nouandi, dum nouitia per antiquorum doctrinam illicò reſpuuntur. Idque neceſſarium, nam quidam iam ſcripſit de Placitis Philoſophorum, & inter cæteras ſectas Platonicam, Ariſtotelicam, Scepticã, nouam inuenit, ſeu potius inuẽtam prius, inſtaurauit, quam & vocauit Selectiuã; hoc eſt, cenſuratiuam aliarum, & ſui placiti amantem, quod licet in Philoſophia, & in Philoſoph. dogmatibus tolerabile; id in Theologia non extendendum. Vnde rectè ſcripſit Nazianz. in Apolog. 1. quod in materiis Theologicis ſunt quidã *qui ſermonibus omnibus ſe ſubijciunt, tamquã ex omnibus id quod melius certiuſq; eſt electuri, ac ſibi ipſis tãquam malis iudicibus confidentes, à diſertis poſtea verbis, ad perſuadendũ compoſitis ſubinde circumferuntur, omnibuſq; ſermonibus obruti, religionẽ noſtram, & fidem, vt fluctiuagam exiſtimant, donec atheiſmi ſibi formam inſculpant*] & eo errores diffunderentur; quò, ſi orirentur, per Vniuerſitates non corrigerentur, incorrectæ plauſu, multitudine ſcholarium, potentia & huiuſmodi diffunderentur.

Iam vero quod Anon. concludit, & approbat P. Layman in Seminariis, & Collegiis, & Parochiis, nullos melius præfici poſſe, quam PP. Societatis, id aliud non meretur reſponſum, quam illo dicto Apoſtolico talem exiſtimationẽ Layman (quã Societas humilis execratur) elidendam videlꝫ. *Pag. 109.*
[Non qui ſe ipſum commendat ille probatus eſt, ſed quem Deus cõmendat] & inanis iactatio eſt, facta antitheſi ordinũ veterum, quod ſint innumeri in illis peſſimi, odioſa cõparatione dicere quod PP. Societatis ſint ſupereminẽtes in bonitate, ſcientia, in regulari obſeruãtia omnes ſupercedere, vt dicere non veritus ſit P. Layman de exẽplariſſima Religione Capuccinorũ. *Vidi nõ ſemel in Monaſterijs PP. Capuccinorum, & Franciſcanorum Lectoribus, & Concionatorib. aſſignari cubicula, imo etiam hypocauſta, & vno verbo, habitationes cõmodas, quales pauci in noſtra Societate habent, & tamen in noſtris Collegijs ferme oẽs Sacerdotes Lectores ſunt, ſeu profeſſores, vel Concionatores, aut Catechiſtæ, &c, & tamẽ in anguſtis plerumq; cubiculis atq; hyemis tempore, in anguſto alicuius alicubi hypocauſti angulo, de vnius media feneſtræ lumine participantes commorari* *In refut. c. 9. p. 39.*

Digitized by Google

morari debeant. Debebat arguens ædificari ex nudipedibus, & frigore algentibus, in cellis diutius commorantibus, non ex maiori hypocauſto, & latiori cella ſcandalizari: non maximam debebat exigere rigiditatem, ſi fortè minimã non ſeruat. Amplius ex his Collegijs iactat prodijſſe tot Prælatos quam ex equo Troiano Heroes multi prodierint. Quaſi hæc & non maiora non prodierint ex Cœnobijs antiquis, vt propterea; Non benè ſuadeant illis, nec ſcholas, nec Collegia committenda. Vnde illis reſpondendum eſt (vt reſpondit Athanaſius ſcribens ad Dracontium contra eos, qui magis de presbyterorum grege, quam de Monachis Epiſcopos eligi volebant.) *Sed quid eſt, quod tibi authores ſunt vt Epiſcopatum capeſſas*, vel non præficiantur Monachi Collegijs, & Vniuerſitatibus? *quum illi ipſi cupiunt habere presbyteros? Si enim malus es, ne ſint Socij, & gregales tui: Sin autem ne idoneũ norunt, ne inuideant alijs. Quoniam ipſis docere, & praeſſe ſecundum illos cauſa peccati eſt*, vel poſſunt facere Monachi peiora (vt dicunt) prioribus, ſcientia inflati abutendo ad hæreſes, *ne ipſi doceant, aut presbyteros*, nec Collegia, quia etiam de antiquis ordinibus peſtilentes hæreſiarchæ prodierunt. *Verum tu iſtis humanis vocibus ne intendas, neque ſuſtineas eos, qui iſta ſuadent.*

§. V.

Confirmatur iſte diſcurſus ex Romano Iureconſult. quem idem Layman citat referentem intentionem S. D. N. Vrbani VIII. his verbis expreſſam [Vt omnia bona extinctorum Monaſteriorum Germaniæ ab hæreticis reſtituta, vel reſtituenda ad manus Ordinariorum deueniant, ac in depoſito apud illos contineantur, vt facta diligenti diſcuſſione, bona illorum Monaſteriorum, quæ commodè reſtaurari poterunt, ac celeri reintegratione Patriæ ad Catholicam religionem inſeruire ſuis Ordinibus in hunc finem tradantur; reliquorum Monaſteriorum bona, ſequentibus vſibus ad dictum finẽ celeris reparationis patriæ per S. Sanctitatẽ applicẽtur.

Refut. c. 3. m. 1. p. 61.

I. Communibus vtriuſque ſexus puerorum ſcholis Catholicis, *ac pijs ludi Magiſtris, qui pueros doceant, ac in Catholica fide, & bonis moribus educent.*

C. 3. reſm pag. 62.

II. Alumnatibus, ad adoleſcentes in fide, pietate, litteriſque inſtruendos, præſertim nobiles, nam cum illi in Germania magnæ ſint authoritatis, facilè plebem, maximè ſuos vaſallos, & colonos ad ſuam religionem attrahunt.

III. Seminaria pro Parochis, vt inde viri in Religione Catholica bene firmati, ac docti ad animarum curas gubernandas prodeant.

IV. Suſtentationi verbi Dei præconum probatæ vitæ in controuerſijs fidei apprimè verſatorum, vt ſaltem ſint duo vel tres, qui per ſingulos Epiſcopatus concionando diſcurrant.

V. Suſtentationi profeſſorum earumdem controuerſiarum ſolidè Doctorum, qui illos in inſignibus ciuitatibus docendo, conuerſionem ad fidem promoueant, & conuerſos ab impeditionibus hoſtilibus defendant.

VI. Aliquibus Vniuerſitatibus Catholicorum Profeſſorum S. Theolog. & omnium aliarum facultatum, tum vt munitiſſimæ arces ad orthodoxam fidem aſtruendam, & tela inimicorum illius retundendum extent: tum vt ad fidem conuerſi, non cogantur ratione ſtudiorum ad vniuerſitates hæreticas diuertere, & qui in hæreſi perſeuerant, ob commoditatem ſtudendi in propria patria apud Catholicos litteris operam nauent, & Collegiorum Catholicorum exemplo conuertantur.

VII. Nonnullis vtriuſque ſexus Monaſteriorum nouorum, *ac ordinũ, velut Capuccinorum, Diſcalceatorum, & conſimilium (quæ cito exſtrui, & aptari poſſunt) cum dicti Ordines humili fabrica, & frugali victu ſint contenti, tum vt adſint in illis locis receptacula pro conuerſis, qui altiſſimo ſub ſtricto iugo famulari voluerunt, tum vt dicti religioſi ſuo exemplo ſtrictæ*

vitæ,

vitæ, & totaliter mundo mortui, hæreticos ad Catholicam fidem, & veram pietatem alliciant, & inducant.

Pag. 382. Vide Layman non illa quæ dicebat ille Theologus voto Ieſuita te fatente, *Quam plurima reſtituenda* antiquis ordinibus, quādo, ne dum ordinibus veteribus, ſed etiam nouis Capuccinorum, Diſcalceatorum &c. applicanda cenſuit Monaſteriorum bona (quibuſdam exceptis.)

Præt. in Seminarijs, Scholis, Parochijs, Academijs, non ſolos Ieſuitas præficiendos Pontifex demandauit, & tu quoque confiteris expreſsè, maximè in regendis Academijs, quod omniū ſummum eſt, aptiſſimos fore veteres religioſos ſi liberales artes, & ſcientias vltra Philoſophiā, & Theologiam, *ſi VOCENTVR, & applicentur*, rectiſſimè doceant: & nō deeſſent etiam nūc pro regendis ſcholis, Seminarijs, & Parochijs Patres Sommaſchi, & Patres ſcholarum piarum: & tu quoque cum Anonymis fateris non negandum, quod maior pars Monaſteriorum antiquis ordinibus aſſignari poſſit, atque adeo ipſis potius Monaſteria quā alijs aſſignanda expreſſis quoque dicis verbis, tribuenda Monaſteria ſupradicta his, qui publicæ vtilitati fidelium inſeruiunt, tales, dicit dictus Anonym. quē ſequeris. *Religioſi ordinum mēdicantium adeoque PP. Societatis*, ſed non hi tantū, ſed Monaſtici Ordinis doctiſſimi viri etiā tu poſt ignauiam obiectam (prius p. 98.) Benedictinorum fructum in conuerſione hæreticorum, vulneri inflicto medendo fateris; & addis, Societatem hæc non ambire; optare, vt potius ordinibus reſtituantur &c. ſed difficilè eſt Layman, & Anonymi mentem penetrare, cum ad omnia, vt probatū eſt ex dictis, contra Societatis voluntatem, Cœnobia videatur Layman aſpirare. Similiter danda reformatis Cœnobia doces. Deinde tui oblitus, fateris *& verè* [*pluſquā*

In refut. diſcept. pag. 504.

Pag. 461.

Refut. c. 11. pag. 412.

à trecentis annis factum eſt in Germania, Ordines ſe reformarunt, cur ergo illis non tradenda ſunt te iudice?

Pag. 2. Pag. 215. Pag. 131. Pag. 271.

Quod ſi tandem melius omen de Societate pandis, ne quæſo (vt ſuperius viſum eſt) de malo omine veteres Ordines taxare velis, vt ad meliorem frugem non ſint reuerſuri. Potens eſt Deus de lapidibus ſuſcitare filios Abrahæ *iuuat hoc credere, ſperare delectat. Certè non credidiſſe pœna eſt. ſperaſſe gratia*, dicam cum S. Ambroſio.

De fide reſurrect. in fine.

Eiuſdem de occupatis Monaſterijs proſecutio, vt à Vinduciano obijcitur, & refutatio.

§. I.

VIND. CAnem propter Dominum, ais, *verberari*, hoc eſt, *Eccleſiæ capita, quæ ſqualentia Monaſteria conuerterunt, in eas domus, quæ pluribus vijs Eccleſiæ Dei & populis ſubueniunt: iniuſtè proceres in inuidiam vocari, qui id in bonum publicum conceſſerunt, proinde portionem Grauinæ annumerandam cum ijs, qui Dominationem ſpernunt, maieſtatem blaſphemant*, & quæcumque ignorant canino dente mordere audent.]

TVRT. Quando vnquam de Principibus oblocutus eſt Grauina? quę illata offenſio Societati, & promotoribus, & benefactorib. eiuſdem? non exprobrando, ſed lætando potius Turtur dixit, *quod Societas impleuerit ruinas deſtructarum religionum veterum, & Societati relicta ſint templa & aræ ſanguine eorundem fumantes, & in noſtro, & de noſtro fructificauerint.* An Patres Societatis occupatores, vſurpatores vocauit, quia repleuerunt ruinas, quia fructificarunt in alieno ſolo? dicamus ſanctos homines vſurpatores Sedium Angelorum, quia implent eorū ruinas: negemus ſanguinem martyrum peperiſſe Monaſteria, quę de eorum cruore ex Auguſt. à Turture citato fructificauerſit: dicamus, & Monachos vſurpatores

O alieni

Digitized by Google

alieni ſoli, quia ſolo martyrum ſucceſſerunt, & loca quæ incoluerunt vincentes, ex eorum morte poſſederunt. De eo conqueritur, quod non cauſam, vt cauſam aſſignét Anonymi (cum Layman refut. 3. c. 3. p. 160.) translationis aliquorum Monaſt. ad Societatem, videlicet quod ibidem, *Pauci Monachi numero deſolatam vitam agebant, ac potationibus deditam &c.*

VIND. Fruſtra proinde laboras Coſmographo diſcurſu orbem percurrendo, & ad Syndicatum, vt dicitur, vocando, vt oſtendantur in Hiſpania, Gallia, Polonia, Italia, quæ ſint iſta Cœnobia occupata, his verbis.

Quæro autem quibus in Regnis, ac Prouinciis Societas Monaſteria deglutiuerit? obeamus terras, & maria, quam latè Regis potentiſſimi (cuius ipſe Grauin. buccellas quotidie, rodit, vel leribus caleſit, carnibus ſaturatur, fauoribus, ac ſtipendiis militat) Imperium extenditur, & caſtella, inſulas, vrbes deſignemus in quibus aliquibus Cœnobium in Societatis ſuſtentationem conceſſerit, ſi tria vel quina in nouo, & antiquo orbe in Occiduo, vel Eoo Oceano monſtraueris, næ ego te Apollinem cantu viciſſe profitebor. Porro quid in ampliſſimis Galliarum finibus, quid in Polonia latiſſimo Regno, quid in vniuerſa Italia Cœnobiorum Societas inuaſerit, ede ſodes, & pugillo omnia concludes. Quid inſuper Theutones tam inferiores, quam ſuperiores &c. in illa Monaſteria peccarint, quæ hæretica rabies peccauit, nullum eiuſmodi in Societatis prædam venit. Cæterum alia extant Monaſteria, quæ à propriis habitatoribus, & Ordinibus vltro derelicta fuerunt, aut debitis, vel morum diſſolutione adeo afflicta, vt fundatorum ſucceſſoribus nulla penitus arte in priſtinam dignitatem reparari potuerint, eoque nomine in commendas, in clericos Collegia &c. deſciuerunt.]

TVRT. Si eas Prouincias percurras incipiendo à Regno Hiſpaniæ, quid attentatum quid obtentum, & quomodo archiua, annalia, docebunt, & Chronica. Illud lepidum quod ac ſi canis fuſte percuſſus, non percuſſus clamas, & rupto orationis filo percurrendo prouincias, ex Hiſpania tranſiſti ad mordendum Grauinam in Academ. Neap. legentem. Sed mordendo contra te dentes acuiſti, nam quod ex lectione primaria Theologiæ, ſtipendijs remuneretur, nec id indignum Regia munificentia, quæ fratribus eiuſdem Ordinis illuſtriores, maioribus ſubſidijs vallatas cathedras conceſſit: nec id indignum paupertate religioſa, quádo ea emolumenta non ſibi, ſed religioni acquiruntur. Illam cathedram Grauina moderatur, quam quondam S. Thomas moderatus eſt, cui decem vnciæ auri donantur pro lectura (ex publico ciuitatis archiuio) quem proinde ſi eodem dicterio ſugillare procuras quod regijs ſtipédijs alatur, libenter eligit cum S. Thoma Turtur traduci, quam totum orbem poſſidere, & tibi reſpondere dedignabitur ne pellem caninam rodere videatur. hæc ad tuam parentheſim. *Ex Regij Archiuii ſcrip.*

Sed ad principale propoſitum reuertatur oratio. Quid opus erat dum Turtur PP. Societatis, non vſurpatores, non occupatores dixerit, ſed impletores domorum veterum religionum, de ſuperecilioſa quoque Hyperbole notaretur, conuocando, & inuitando Lectores, & dicendo, *quod immeritò Turtur paucula vix conſideratione digna recenſuerit, prætererit recenſere domicilia muniſicentiſſima Societatis, Regum, Imperatorum, quadra, & peculia, & liberalitate donata & ad rudera & ruinas maiorum reſpexerit, vt in pleriſque ne vnus quidem ordinis habitu inſignitus velut racemus in cucumerario repertus fuerit, ſed ſub tutoribus ſæcularium quoquo modo adminiſtrarentur?* VIND.

TVRT. Non erat neceſſe Chroniſtã agere Turturem, nec tabellionis officio fungi denotando Collegia, redditus Societatis, cum etiam ampliſſimorũ Conuentuum iactu-

ram,

ram, quæ maiori erant munificentia præ-dita,& à S. Antonino recéſentur,& ab alijs aliorum religionum Chroniſtis, quorum recenſere quoq; poterat ampliores redditus, illuſtriori titulo fundationis præditos; ad illa rudera reſpexit, ad illa cucumeraria quibus illudit, oculos direxit tanquam paternum cenſum relictum, commendans eos qui laborarunt, ne ad alienas manus, etiam ſi paruuli horti olerum Nabothis hortis aſſimiles vnquam peruenirent, nec ædificarent tanquam tinea domum ſuam, & ſicut cuſtos vmbraculum. Et ſi non habebant veteres religioſi illam opulentam quadram, ſat illis (vt dicitur) quadra propria. Quod vero ampliſſima, & munificétiſſima loca iam pene deſerta ſint, vniuerſalis eſt cladium, & perſecutionum conditio, omnia ſolo æquare. Derelicta eſt filia Sion ex Eſaia, cap. 1. *ſicut vmbraculum in vinea, ſicut tugurium in cucumerario, & ſicut ciuitas, quæ vaſtatur*. Quid mirum ſi pampinis vinea non deſtituitur, quæ cæli inclementiam non ſenſit, nec turbines experta eſt, vel grandines, aut tempeſtates? Nulla admiratio ſi tugurium, vel ciuitas intacta perſeuerant, cum aduerſariam manum, vel hoſtium irruptionem non ſenſerint. Nobiliores ſunt ciuitatum reliquiæ poſt aggreſſionem hoſtium, quam aliarum munificentiſſima ædificia, ab hoſtili manu præſeruata.

§. II.

VIND. Expoſtulas quoque Grauinam, *quod alia quoque inſtituta in aliena Aſceteria, ope magnatum in Imperio Germanico falcem ſuam immiſerit, & ſola Societas in crimen adducatur: pari ratione*, ſubdis, *ſublimioris ſtatus erant carpendi, qui Monaſteria in meras commendas conuertunt.*] Sed Vindicianus diſparata eodem titulo complectitur: *Omnia ſub vnam Myconum*, dicebatur veteri prouerbio.

TVRT. Si qui Monaſteria velut in meſſem alienam falcem miſerunt, eadem fidelia dealbandi. Nec ſequitur carpendos; qui Monaſteria in meras commendas conuerterunt. Nam de poteſtate conuertendi Monaſteria in commendas, nulla quæſtio à Grauina mota. doctrinæ, & praxi Eccleſiæ omnino ſtãdum eſt, & quid ſit tenendum nos edocet. Tota difficultas de cauſa eſt, quæ cum ſubeſt, iuſtificat actionem eiuſmodi conuerſionis; at cum palliata, vel ſubdola, vel ſubreptitia eſt, nulla diſpenſatoris culpa, ſed ſupplicantis verſutia detegitur. An autem fuerit in hoc caſu, non eſt diſcutiendum, eſt enim quæſtio facti.

Audiamus, an ſint cauſæ ſubſiſtentes, quas prætexit Vindicianus obtinendi alia Monaſteria? *Illi ordines vtilius capeſſunt, qui ex reditibus viuunt, quorũ alij chori ſeruitia reſtituere poterunt, vnde populo ſolatia precum, & ſacrificiorum conferuntur. Societas Ieſu ſine choro quidem, & cantu Deo ſeruit, ſed multitudine ſacrorum, & precum vix cedit, imò deuotionem populi ſacramentorum adminiſtratione, & alijs pijs inuentis adeo intendit, vt defectum cantus abundanter compenſet.* VIND.

Odioſam, & inſidioſam Vindicianus tragœdiam inter Patres Societatis, & veteres Ordines inducit, quod vtilius ſua munera præſtent Patres Societatis, quam alij veterum Ordinum profeſſores. Quare Cadmæos dentes ſerere videtur Vindicianus, vt armati procedant homines, & inuicem ſint mordentes, inuicem detrahentes, quod Deus auertat à religioſorum caſtris; quin potius in rebelles, vnanimes arma conuertant. Benè Eccleſiæ inſeruiunt, tot exercitationibus ſpiritualibus quas enumeras Vindiciane inclytæ Societatis Ieſu Patres, choro carentes, & alijs huiuſmodi; ſecundum ſuum probatum ab Eccleſia inſtitutum, eaque recompenſantes alijs pijs operibus. Inuidioſum illud verbum TVRT.

vtilius, nam quando Cœnobia ea exercitia non præſtarent, quæ præſtat Societas, non minora præſtare cenſenda ſunt, & alia aliorum inſtitutorum Monaſteria, quæ orationi, contemplationi, horis canonicis perſoluendis, & actioni quoque inſiſtunt: vtilius præſtant, vt vtilius præſtabant Apoſtoli, qui media nocte ſurgebāt ad pſallendum, & die horas canonicas perſoluebant (vt ex ſcripturis colligitur, nam & Paulus media nocte, cum Sila, & Petrus, & Ioannes aſcendebāt in templum ad horam orationis nonam. & de alijs horis fit mentio in conſtitut. Apoſt. lib. 8. cap. 40. apud Clement. Rom.) & cum oratione erant inſtantes prædicationi, & verbi miniſterio. Vtilius præſtant hoc tempore in Germania miniſterium, qui doctrinam Apoſtolicam praxi quoque, & opere ſequētes, Hæreticorum oppilant ora, canonicarum precum cultum exufflantium. Accedit, quod ad conuerſionem Gentium multum facit pſalmodiæ perſolutio; illa permotum, Auguſtinus ad ſuam quoque conuerſionem, teſtatus eſt: aliorū quoque cōuerſioni profuiſſe, & prodeſſe oſtēdit plurimis exemplis P. Fernandez Dominicanus. id vnum ſat eſt dicere in Indijs vt ex grauiſſimis authoribus refert idē ſcriptor, quod Religio S. Franciſci octo annorum ſpacio decem millia Gentiles baptizauit: vnus ſolus S. Franciſci quadringentos mille Indos ſacra quoque vnda reſperſit. Non minorem numerum Religio S. Dominici, Auguſtini, de Mercede &c. quem exprimere vix poſſis Eccleſiæ aggregauit choro non derelicto, cuius ſuauitate Gentiles alliciebantur. tam grande ornamentum etiam impius Iul. apoſtata velut ſimia laruata (ex Greg. Nazianz. in Iul.) à noſtris ſuffuratus, vt pro continendo in officio populos, in fanis ſimilem formam, ſuperſtitioſe tamen inſtitueret. Pergit:

Act. 16. *Act. 3.* *In hiſt. Eccl. c. 44. lib. 1.* *Vide Bellarmin. cont. de bon. op. lib. 1. c. 13. tom. 4.*

§. III.

VIND. *Illi rarò ex redditibus vniuerſis Monaſterij vltra regulares alunt, reliquus prouentus in ſæculares miniſtros, fabricas, & hoſpitalitatem abſumitur: Societas ex quolibet ferè Monaſterio triginta, & plures ſui Ordinis perſonas alit, neque parcè de reliquo in pauperes diſpenſat.*

TVRT. Flumen verborum in Vindicianico ore video, in mentis concha imperceptibilem ſtillam. Paruum ne opus tibi videtur Vindiciane hoſpitalitatis virtus, vt cum bona ſuperflua eorum quos odioſe comparas, atque præponis, velut fidelibus diſpenſatoribus, Sancti Laurentij imitatoribus, in eorum ærarium cumulanda, & erogāda tradere debuiſſes, nouo abſurditatis genere, conatus ſis velut dexterrimus excluſor, relicto illis plumbo, & ſtanno, argentum, & aurum ſeparare, & melioris boni prætextu alio deſtinare? Friguerat quondam tempore Bleſenſis hoſpitalitas in quibuſdam Abbatibus, quos tamen ſic inflammandos putauit. *Vbi eſt quæſo illa hoſpitalitatis gratia, quam olim veſtri anteceſſores exercebant in Scythia Mutius, Apollonius, Paphnutius, Macarius, Antonius, Paulus, inter quos diutiſſimè concertatum eſt pia contentione, quis alteri panem frangeret, cum Dominus gratia hoſpitalitatis quotidianum annonæ ſtipendium duplicaſſet. Edictum Principis Apoſtolorum eſt: eſtote hoſpitales inuicem ſine murmuratione. Princeps etiam Principum in indicio tremendo quibuſdam dicturus eſt. Hoſpes fui, & non collegiſtis me. Hoſpitalitatis fuit meritum, quod duo diſcipuli euntes in Emaus acriſia ſublata in fractione panis Dominum cognouerunt. Plerumque etiam autumant B. Gregorium fuiſſe illum patrem familias, qui in eiuſdem expoſitione Euangelij legitur in leproſo Dominum ſuſcepiſſe. Proſapia Regis Angliæ, quia vnus de anteceſſoribus eius cuidā leproſo,*

Epiſt. 29. *Matt. c. 25.* *Luc. 24.*

leproſo, quem in hoſpitio receperat gratiam officioſa humanitatis exhibuit, ab officio Foreſterarij in eminentiam Regia dignitatis aſcendit. Hoſpitalitatis gratia ſuſcepit Abraham de Sara ſene, & ſterili filium, in quo Dominus benedictionem omnium gentium reportauit. Angeli hoſpites liberauerunt Loth de ſubuerſione, & incendio Sodomorum, Raab ab hoſpitalibus ſuis Caleb, & Ioſue euerſione Iericho ſalutem ſua domus obtinuit. Hoſpitalitas Sunamitidis dedit, & filium, precibus Eliſai, eumque mortuum ſuſcitauit. Solo Vindiciano hoſpitalitas vileſcit, quaſi ſolæ Scholaſticæ concertationes ad virtutum coronas aptent, & has ſolas ſit Dominus coronaturus, & remuneraturus, cum hoſpitalitas quoque tantopere hominem formet, vt in die nouiſſimo ad arguentem Deum reſponſiones aptet, & ad coronas diſponat: *Iucundus homo, qui miſeretur, & commodat, diſponet ſermones ſuos in iudicio, quia in æternum non commouebitur.* Pſal. 1.

Hæc etiam fuit teſtatorum mens, vt habetur in litteris inſtructionis Cæſareæ Maieſt. Ferdinandi ad Principem Sauellum Oratorem Cæſareum directis, *quia*, ait, *hæc fuit fundatorum intentio, vt non ſolum hæredibus, ſi fortè ad inopiam deuenerint, neceſſaria alimenta miniſtrari debeant, ſed etiam, peregrinantes paßim, & itinerantes hoſpitaliter ſuſcipiantur, atque tractentur.* Sed ſit arbiter inter priſcos Ordines, & Societatem (ex illis met, pro quorum inueſtitura tantopere laborat Vindicianus, cum illis Anonymis fœderatis P. Adamus Conzen.) vir venerabilis è Societate Ieſu lib. 6. Polit. ca. 46. §. 4. ſic ſcribit. *Dotata ſunt Monaſteria Ordinis S. Benedicti, aliorumque qui hoſpitalitatem exercent: illa quamuis inuidiam apud cupidos patiantur pauperibus tamen grata ſunt: nam plus eleemoſynarum vnius Monaſterij Prælatus, quã integra ciuitates, largitur. Hos inutiles Reipublicæ nemo ſuſpicatus eſt, nam præter ſacras occupationes, alijs etiam officijs operam impendunt. Totus ferè Septemptrio per eum maximè Ordinem, Chriſtianam fidem accepit: Abbatum plurimorum fideliſsima vtiliſsimaque opera ſunt vſi Imperatores. ſuitque eorum religioſa virtus, & modeſtia & ſpectata prudentia. vt complures etiam ignobili loco in Romano Imperio, Principum ius, dignitatemque ſint adſecuti, neque indignum ſuo ſtatu arbitrantur, Duces, & Comites religioſorũ Antiſtitum authoritatem ſua parem eſſe.* Ex his quos alijs præferendos vult Vindicianus, innatam illis Patribus Societatis modeſtiam Vindicianus addiſcat.

§. IV.

VIND. Alia affertur à Vindiciano antitheſis ad ſuum probandum propoſitum. *Illi raro liberalitate in nobiles, in magnates, fautores peregrinos admodum grati ſunt. & angi ſtiis criminis optabile aſylum præbent, ita vt ſubditi eorum quadra communiter alantur. Societas parum in hac parte per leges ſuas, & priuata opera poteſt, ſed ſpirituali opera per Conciones, Confeſſiones, Sodalitia, iuuentutis pietate, & litteris inſtitutionem, infirmorum, & afflictorum viſitationem, conſilia, & ſalutares directiones mirificè prodeſt, Reipublicæ ſtatum ſeruat tranquillum, & tam felix, quam laborioſa eſt, ad maxima quaque incommoda à ſubditis, & finitimis auertenda. Quid eiuſmodi induſtria vtilius?* eandem cantilenam occinuit vnus Theologorum illius bigæ ſupra citatæ editæ pro transferendis Monaſterijs ab Acatholicis reacceptis pro Seminariorum &c. fundatione rationi ex hoſpitalitate occurrendo; quod *quantacumque ſit in Germania Monaſteriorum hoſpitalitas,* ſubdit, *tamen plurimos qui Germaniam peragrarunt, tantam, quanta in his rationibus deſcribitur, ſe expertos negare.* Sed videns hanc futilem negationem, ne de mendacio conuinceretur: mox obſcurat, & tantum opus denigrat, ſiniſtrè ſubdens. *Verum vt dixi quantacumque ſit, non ſeruit niſi potentioribus, quibus hoſpitium honeſte denegari non poteſt,* Refut. c. 7. p. 311.

quos ego conſidero eſſe, vel Catholicos, vel hæreticos: Catholici verè tales ſint; tantillam ſuam diuertendi ac hoſpitandi commoditatem libenter bono publico Eccleſiæ Cath. quod per erectionem Seminariorum, ac Collegiorum quæritur condonabunt; hæreticorum verò non video, quare debeamus gerere curam, vel malimus Eccleſiæ Catholicæ incrementum, ac hæreſis extirpationem negligere, quam aliquid de eorum diuertendi ac hoſpitandi commoditate detrahere. Eidemque Theologo P. Layman ſubſcripſit, eandem cantilenam firmando in refutat. eiuſdem cap. 7. citati, & authorem Theologum, quem defendendũ ſuſcepit excuſando, videlicet ferme potentioribus exhiberi ea obſequia non cum denegatione erga alios peregrinos, ſed ſpecialius, *quia tanquam benefactores, & patroni Monaſteriorum, cum ipſis placuerit diuertere ſoleant*: cuius officij, ait, Societas non habet vſum, ſed conuenientem ſuo inſtituto hoſpitalitatem.] hæc Theologus ille, & Layman, à quibus fortaſſe, ſed ſiniſtrè Vindicianus ſuas hauſit iſtas cauſas, ab ipſis tamen bona intentione (vt credi debet) prolatas.

TVRT.

Cap. 3.

PP. Benedictinor. Cœnobia, quam ergà Hoſpites munifica.

Experientia aliud monſtrat Vindiciane, imò minus potentes, & peregrini, & pauperes libentius ſuſcipiuntur ex S. Benedicti Reg. quia in ipſis magis Chriſtus ſuſcipitur: & adhuc hic laudabilis vſus perſeuerat. Sunt in ſola Germania Cœnobia Monachorum, quæ octo vel decem millia aureorum in pauperes erogant. Xenodochia paſſim occurrunt, quorum infirmi eorundem expenſis recreantur. Ter generales eleemoſynæ ſexcentis, & amplius diſtribuuntur, vberiores verò anniuerſariorum tempore iuxta fundatorum intentionem profunduntur. Certis quoque anni temporibus quinque, vel ſex millia hominum, ſæpè quatuor millia etiam fouentur. Quis occultas recenſeat ijs ſecreto datas, qui mendicare erubeſcunt, virginibus præſertim nobilibus, viduis afflictis, pauperrimis, ſed nobilibus viris? In eos quoque charitatis affectus propenſior, quorum fortunæ; vel deiectione, vel flammis, alijsue innumeris calamitatibus abſumptæ. Ipſos Patres Societatis pientiſſimos viros appellat Turtur, Vindiciane, quibus quanta ſit charitas impenſa, vel in conſtruendis, aut reparandis Cœnobijs, vel Seminarijs, aut alijs eorundem religioſis neceſſitatibus ſubleuandis, res ipſa loquitur, eorundemque manus ad quos tanquã fideles diſpenſatores tranſmiſſæ ſunt eleẽmoſynæ apertiſſimi, vt incorruptiſſimi teſtes. Ergo ne Vindiciane tam parui momenti ſunt hæc opera inſignia miſericordiæ, & charitatis, vt propter alia ſpiritualia à te è diametro recenſita, ab his poſſeſſoribus ad alios transferri debeant, pro fundandis Collegijs, & Seminarijs ad iuuentutem religiosè inſtituendam? An pro ſolis ſpiritualibus operibus miſericordiæ in nouiſſimo die fiet examen, non pro corporalibus etiam? An illis tantum coronæ reſeruatæ, iſtis verò abnegatæ, vt præter hæc temporalibus huius vitæ bonis debeant expoliari? Crede Vindiciane quod nunquam hoſpitalitas irremunerata manet, ſiue in pauperes, ſiue in magnates exerceatur. *Magnates ex Ambroſio ſuſcepit Loth dum Angelos ſuſcepit. Abraham Deum recepit hoſpitio dum hoſpites quærit,* nec ad ſolos diuites erat oſtium Abrahæ apertum, ſed ad quoſcunque viatores, *qui ante ianuam ſpeculabatur, ne forte peregrinus aliquis pertranſiret, & ideo pro hoſpitalitatis mercede fructum accepit.* Ob id eius ſinus nedum pauperis Lazari, ſed & multarum animarum tutiſſimum aſylum meruit appellari. ***Quis ſcit,*** ait Ambroſius, ***an & tu cum ſuſcipis hominem, ſuſcipis Chriſtũ, licet in hoſpite ſit Chriſtus, quia Chriſtus in paupere eſt, ſicut ipſe dicit: in carcere eram & non viſitaſtis me?*** ſtudioſus eram ſiue

ſcho-

ſcholaris, & aluiſti me nō lego ſub hac formalitate, comprehendūtur tamen (vt ſatis fiat cuidā obiectioni P. Layman pag. 306. loc. cit quod hic ſit abuſus ſcripturæ (cum in Ambroſio, imo, & in Euangelio id fundetur, nam ob pauperiem aluntur in Seminarijs, vnde in numerum pauperum tranſeunt. Quod ſi alantur eo fine Scholaſtici, vt ſtudioſi, vt litterati fiant, etiā perfectiſſimum opus eſt, cum publicæ vtilitati deſeruiant, nō tamen, vt hoc prætextu, cæteri pauperes ob id dimittendi, nam ſi ex genere, vt docet S. Thomas 2. 2. qu 3‥ art. 3. opera miſericordiæ ſpiritualia temporalibus præſtent, tamen ſecundum particulares circumſtantias locorum, temporum, & vt dicit S. Thom. *ſecundum particularem caſum, corporalis eleemoſyna, alicui ſpirituali præfertur: puta magis eſt, paſcendum fame morientem, quam docendum, ſicut, & indigenti ſecundum Philoſophum, melius eſt ditari quam Philoſophari, quamuis hoc ſit ſimpliciter melius:* 3. Top. c. 2. quia ergo caſus in particulari frequentiſſimè accidunt, vt magis ſit prouidendum extremæ indigentiæ populorū, quam in alendis Seminarijſtis (quibus abundè, vt dicetur prouideri poteſt ſecundum regulas Concilij Tridentini, & vſque ad certum numerum præfigi eiuſmodi Seminaria) frequentiores oriuntur caſus quibus magis ſit de eleēmoſyna corporali prouidendum, quam de ſpirituali. Hinc potius in Euang. fit mētio de operibus corporalibus (quia caſus, vt & actiones ſunt in ſingulari) quam de ſpiritualibus, in quibus caſibus Scholaſtici, vt ſic, poſtponi debent pauperibus, hoſpitibus &c. Propterea etiam, ſub pauperum & peregrinorum forma Angeli, & Chriſtus Dominus excepti, & Ecdicio ingenti fame Gallias vexante, nihil de fundandis Collegijs, vel Seminarijs &c. in mentem venit, ſed indiſcriminatim de ſubleuandis pauperibus excogitauit, vnde diuinitus, de cælo emiſſa voce commendatus eſt. *Ecdici quia feciſti rem hāc, tibi, & ſemini tuo panis non deerit in ſempiternum, eo quod famem meam refectione pauperum ſatiaueris* Bar. t. 5. anno 475 Etiam (opponit Layman) Chriſtus Dominus apparuit S. Hermāno ſcholari, & à B. Virgine nummi ſubminiſtrati ad emendos calceos, vt habetur apud Surium die 7. Aprilis cap. 4. ſimiliter in ſpecie condiſcipuli apud eundem Surium die 16. Nouemb. cap. 3. apparuit S. Edmundo. In reſ. m. 4 c. 7 pa. 307 Et hoc propoſitum firmat, videlicet opus bonum eſſe quoque in ſcholares impendi corporales eleēmoſynas, ſed an propterea extincta veterum Cœnobia, ad Collegia ex hac ratione, ſunt transferenda ad Seminaria, & pauperes, & peregrini dimittendi, vt ex neceſſariorum carentia moriantur? iuſta debet eſſe partitio, nam & S. Martinus iuſta partitione chlamydem diuiſit inter militem publicæ vtilitati ſeruientem, & pauperem mendicantem, & tamē cum nec integram chlamydem receperit pauper, integram ſe recepiſſe Chriſtus profeſſus eſt, *Martinus adhuc catechumenus me hac veſte contexit*; contentus quod militanti in terrena Republica reſiduum pallij deſeruiret, imò & Monacho futuro neceſſaria relinquenda demonſtrans, & non totum pallium; docens per hæc non detrahendum à Monachis, vt alijs pauperibus ſubueniretur, præſertim cum maior eleēmoſyna, & (vt dicetur infra ad rationes Layman) maius bonum ſit ad alendos Cœnobitas in communi viuentes, quam ad Seminaria, & Collegia iſta ſuſtentanda. At dicit Layman *ſi ſufficere, vt pars aliqua bonorum Monaſteriorum dictorum, in pauperum ſcholariū ſuſtentationem applicetur.* Pag. 309. Tollerabile, ſi fieret quoq; vniuerſalis cōtributio Epiſcoporū, Ciuitatum Canonicorum, imo & ipſius ſuper omnes Religiones ditiſſimę Societatis, adeò enim ob ſuā religioſitatē

diui-

diuitijs repleta, vt Regum, Principum, Dynaſtarum, (quod in eius magnam laudem cedit) mammilla lactetur, & nedum Seminaria, Collegia, ſed & Epiſcopatus (ſi redditus computentur) alijuè tituli de ſuperfluis erigi poſſunt, vel ad ſubuentionem captiuorum, recuperationem terræ ſanctæ, pauperum Eccleſiaſticorum in dignitate conſtitutorum releuationem, abſque vllo Societatis domorum detrimento, & ſummo Eccleſiæ adiumento. At de hac diſtributione, & contributione nihil meminit P. Layman, & ſolam partem fingit extinctorum Monaſteriorum transferri poſſe. Sed non ſolum partem, ſed omnia (adeò inuolute loquitur) ex propoſitione indefinita, quæ æquiualet vniuerſali. *Ex bonis Eccleſiaſticis, & Monaſterijs tam virorum, quam fœminarum recuperatis, Academias, Gymnaſia, Collegia fundanda, & inſtituenda eſſe.* Et quamuis idem Layman dicat hoc aſſertum: *Nullum Monaſteriorum Ordinibus antiquis reſtituendum eſſe, nimis abſonum, & omni æquitati, repugnans* tamen dum ait in refutatione diſceptationis ratione 2. quod ſecundum clariſſimos plurimos atque doctiſſimos viros, *in ea ſint ſententia, Monachis nullum proprie ius, actionemque ad ea extincta Monaſteria repetenda competere*, & inſuper in eadem refutatione arg 4. *Monaſteria extincta eorumque bona vacantia, & deuoluta Monachos repetere*, non poſſe (qualia ſunt occupata ab hæreticis de quibus erat ſermo) & in toto opere nitatur probare neceſſitatem erigendi ſcholas, Collegia, Seminaria, Parochias inſtituendi, quibus (vt dicetur infra) ſoli Ieſuitæ, nō alij præficiendi; miranda, & artificioſa reticentia, omnia hæc Monaſteria ſolis Ieſuitis, contra mentem piam, Patrum Societatis, de his ampliationibus nimium dolentium, tradenda eſſe pronunciat, & intentioni fictæ Vindiciani cohæret.

pag. 19. refut. cap. 1.

Eod. loco.

Pag. 484.

Pag. 470.

Pag. 81.

Abunde ergo probatum eſt, non eſſe ex hoſpitalitatis munere, Cœnobitas adeò ſpernendos, & contemnendos, vt ſint Seminarijſtis poſtponendi, maximè cum orationibus, & contemplationibus ſint addicti: qui ſi nulla alia opera corporalis miſericordiæ exhiberēt, niſi ſoli contēplationi vacare, eo titulo paſci etiā abūde mererētur. *Dedit eis labores gentiū, & labores populorū poſſederūt, vt legē eius, & mādata eius requirāt.* Nunc verò cum nedū ipſi alātur (parcè tamen ex virtute mortificationis, & abſtinentiæ) ſed & pauperes abundè ſuſtententur, videat Anonymus cum fœderatis, quā pauperibus ſit immiſericors, & ipsū Chriſtum in ſpecie pauperis nutritum, dum ſub ſpecie pietatis, à claudis, cœcis, debilibus, morbidis, bolos Monaſteriorum, & fragmenta quæ ſuperfuerant, aufert, & à faucibus eripere nititur, ne in Deum, egenum, & pauperem incurrat, in ſpecie pauperis miſericordiam petentis, & induatur pauperum maledictionibus tanquam veſtimento, & ſicut diploide confuſione ſua. *Pſal. 104.*

Confidenter dico, ea Cœnobia viſura ſemen longæuum, quæ hoſpitalitatis iura conſeruant, è contra defectura illa, quæ nō recordantur facere eiuſmodi corporales miſericordias; audiamus Bleſenſem. *Pauperi vidua, quæ Eliam hoſpitio ſuſcepit & pauit cœleſti gratia influente, poſtea, nec oleum, nec farina defecit: expreſſa ſimilitudinis forma, dum in Monaſterijs florebat hoſpitalitas: Principes terræ loca Religioſorum paſſim, & certatim magnis facultatibus ampliabant, deficientibus autem vaſis oleum ſtetit, ex quo enim tempore in Monaſterijs tepere cœpit liberalitas hoſpitalitas ſtetit, & ceſſauit magnatum largitio: vereorque ne pauperis viduæ filij quos Propheta liberauerat, iterum à creditoribus rapiantur in ſeruos, ſancta enim religio, quæ Monachorum mater eſt, datur hodie in cōculcationem, poſſeſſiones illius trahuntur in direptionem, & prædā, & quod olim deuota Principum munificentia cōtulit, modernorū auaritia* *Ad Abbatem. & Conuen. S. Albani.*

non ſine magno feruoris diſpẽdio, reuocare & auferre præſumit, multos equidem à magnatum familiaritate, & gratia reparat defectus hoſpitalitatis. Sic brachio cõtrito humerus à iunctura ſua cadit, dum reuerenda olim religionis authoritas principum oppreſsione calcata vileſcit, & euenit imprecatio illa Iob dicentis: Si comedi buccellam ſolus, humerus meus à iũctura ſua cadat, brachiũ meum cum oſsibus conteratur: & poſtea idem
Cap. 31. Bleſenſis, *ſanè præfatus Prior quandoque occaſione delicti punitus eſt, putabamque quod ei vexatio dediſſet intellectum, ſed adhuc manus eius extenſa, nec à veſtræ domus dehoneſtatione ceſſabit, donec humerus à iunctura, morbidum pecus à grege, membrumque putridum à corpore præcidatur*, quid his reſpondebit Anonymus? ad Vindicianum reuertamur.

§. V.

VIND. Fatetur tandem in *hoſpitalitate parum in hac parte per leges, & onera priuata Societatem præſtare, ſed eorum loco ſpiritualibus operibus eſſe intentam.*

TVRT. At non ad hæc pietatis opera tantum reſtricta, vt propter ſpiritualia, corporalia tollenda ſint? Quæ ſi tollenda ſint dira falce Vindicianus auerruncabit religiones omnes, quæ ad corporalia inſtituta ſunt miſericordiæ opera, eaſque tollat neceſſe eſt; & iam Hieroſolymitanorum militum ad Collegia, & Seminaria transferri ſuadebit, imò & Templariorum bona, ſi Vindicianus in eo ſuperiori tempore vixiſſet, in Concil. Viennenſi perorare auſus eſſet, vt ad hæc opera ſpiritualia, ad Seminaria, & Collegia deuoluerentur: inſuper Religioni de Mercede, quæ ad redimendos captiuos, S. Raymundi opera inſtituta eſt, vale iam dici poſſet, & religioni Miniſtrantium infirmis B. Ioannis Dei, & P. Camilli, omneſque redditus, pro ſolis ſpiritualibus operibus, quæ fiunt in Collegijs, & Seminarijs applicanda, gementibus ſub catenis captiuis Chriſtianis, eiulantibus infirmis in plateis, expectantibus Vindiciani ſanctitatem, vt auro & argento ad ipſum deuoluto, ſolo Imperio & iuſſione carceres ſolueret, & infirmos ſanaret. Principium Theologicũ eſt Vindiciane, quod docuit S. Thom. non ſolum propter opera miſericordiæ ſpiritualia, ſed & corporalia inſtituta eſſe, & inſtitui poſſe probante Pontifice. In primo genere ſunt, quæ inſtitutæ ſunt ad docendum, quales ſunt Mendicantes, & inter eas Societas Ieſu, ex priuilegio Pij V. In ſecundo, ait S. ſi ordinentur ad peregrinos ſuſcipiendos, vel viſitandos, vel ſoluendos captiuos; nec quia ex ſuo fine principali, quæ ad ſpiritualia ordinantur, excedunt (cæteris paribus) ea quæ ex ſuo proprio fine ad corporalia officia charitatis diriguntur, idcirco inferioris gradus religiones tollendæ. Parce Chriſti familiæ, & in cœlis quoque triumphanti Eccleſiæ, conſultum enim malè eſſet, ſi ex ſolis religioſis, ſpiritualibus operibus intendentibus, implendæ eſſent, & hi ſoli ſine alijs conſummarentur: & tamen rectè ponderauit Ambroſ. *tanta eſt hoſpitalitatis gratia, vt ne potus quidem aquæ frigidæ immunis ſit*: Et ſi ſoli eſſent Camalduenſes recluſi, & Carthuſienſes tantum contemplatiuæ inſiſtentes adhuc Societas nec illis præferenda ex ſolo docendi actu, & ſpiritualibus operibus impẽſis pro ſalute proximorum, dicente S. Doct. *præferendam vitam ſolitariorum, vitæ in Societate viuẽtium, ſicut perfectum præfertur ei, quod ad perfectionem exercetur*. Vt quid ergo iactabundus illud verbũ tumidum profers, *Societatem præferendam, quia tam fœlix, quã laborioſa, incõmoda à ſubditis, & finitimis auertat, in admirationem aſſurgens: quid induſtria iſta vtilius?* Eſt iſta cæterarum omnium induſtriarũ vtiliſſima, vita cõtemplatiua, inchoata enim patriæ fœlicitas potius in contemplatione conſiſtit: nec

2.2 q. 187 ar. 1. & 188. art. 2.

2. lib. de offic. c. 2.

2.2. q. 108 art. 8.

nec magis labore, quam ex obiecto vitæ, quam religioſi profitentur, meritum, & perfectio penſatur, ex elementis communibus Theologiæ. Pergit Vindicianus.

VIND. *Illi populum peregrinationibus, cantu, & alijs deuotionibus ad ſua templa attrahunt, ſed quantis modis potentior eſt Societas? vſque ad inuidiā aliorum, & ruborem omnis conditionis, & ſexus agmina confertim ad eius templa, orationes, cōciones, ac celebritates properant, indeque veluti ſacratioribus epulis ſaginata, magnam animi pacem, & alacritatem domum reportant.*

TVRT. Quæ tandem conſequentia? ergo Monaſteria omnia ſub Societatis cura, debētur Collegijs, Seminarijs: in qua forma, & figura charitatis, vel arguendi formulis, hæ argutiæ Vindic. locantur quæ tantopere religioſis Patribus Societatis diſplicuerūt, & diſplicent? Potius cōcludi debebat: quia totus mundus (vt iactas) poſt Societatem abit, relinquenda ſunt veteribus ſua vetera Cœnobia, ſatis enim ex principū liberalitate, & ſequela populorum dotari, & ditari poſſunt eorū domus, & Seminaria, vt non egeāt redditibus Veterum. Indignum dicā cū Bern.) *quam vt totū teneas* (vt fateris) *& nō ſis contentus toto, niſi exiguas portiones, quæ cum non ſint tuæ, ſatagis facere tuas Vbi etiam meminiſſe te volo parabolæ Nathan de homine, qui multas oues habebat, vnā, quæ erat pauperis concupiuit. Huc quoque veniat factum imò facinus Regis Achab, qui rerum ſummam tenebat, & vnam vineam affectauit. Auertat autem Deus à te quod ille audiuit: occidiſti, & poſſediſti*: hæc S. Bernardus] nam præter quam quod tot pauperes fame perirent, ſublatis Cœnobijs, & in Collegia, vel Seminaria commutatis, ex eodem Bernardo, qui *talia audiūt, ſcandalizantur, indignantur, detrahunt. Non eſt bona arbor faciens fructus tales, inſolentias, diſſolutiones, dilapidationes, ſimultates, odia, quodque magis dolendum, inter Eccleſias graues, perpetuaſque diſcordias.*

Lib. 3. de Conſider.

§. VI.

VIND. Concludit Vindicianus antitheſim. *Illi Principibus reliquis Magiſtratibus obſequentes, & ad tributa, vectigalia, & alia onera admodum commodi ſunt: neque minus in iſtis Societas hactenus officioſa apparuit, licet non raro vſque ad debitorum contractionem. Præter hæc in conuerſionem errantium in doctrinam voce, & ſcriptis ſolidiorem, vt continendis in officio ſubditis, in bello, & pace multo expeditior cæteris, qui ferè ſolitudini, & vni contemplationi adſueuerunt.*

TVRT. Gratitudinis virtus, nec quoque caret merito: *quid autem* (ait Ambroſ.) *tam contra officium non reddere quod acceperis? In Prouerb. habes quod plurimum redhibitio iſta gratiæ apud Deum conſueuit valere, vt etiam in die ruinæ inueniat gratiam, quando poſſunt præponderare peccata. Pulchrum eſt haberi rationem eius, qui tibi aut beneficium aliquod, vel munus contulit, ſi ipſe in neceſſitatem incidit.* Non ergo mirum ſi vetuſta Cœnobia in magnates gratitudinis officia præſtent, ex quorum proſapia ditata eſſe cognoſcunt, & iuxta fundatorum mentem maioris beneficentiæ effectus (ſi neceſſitas vrgeat) erga nobiles exercent, vt in egentes miſericors, erga nō egentes munifica eorum pietas demonſtretur. Frequētius tamen pauperes, quam diuites beneficentia iſtorum reſpicit, quia didicerunt ex Ambroſ. *quod magis infirmo, & inopinos conuenire ſtudet: diuites enim rogari videntur, vt ipſi quoque nobis reddant conuiuium: pauperes quia non habent, quod reſtituant, cum acceperint, remuneratorem nobis faciunt Dominum, qui ſe pro paupere obligandum obtulit.*

1. off. c. 1.

1. off. c. 25.

Iam verò ſi Societas quoque ſuam munificentiam extendit erga Magiſtratus, & onera, tributa &c. etiam vſque ad debitorum contractionem; pro communi bono exhibita ad releuandum Imperium, grande charitatis opus, cum cæteris, non præ

cæte-

Digitized by Google

cæteris Ordinibus, & ſi ab ipſis auferri tentaretur eorum prædia & facultates, & in vſum Seminariorũ conuerti, beneficentia, & magnanimitas pro Imperio clypeus eorundem eſſet, abſque alio aduocato cauſam ipſorum agens. Cur impenſæ, & contributiones pro Imperij tuitione à Veteribus toties, & tam inſigni liberalitate, & promptitudine exhibitæ, non merebuntur eam indulgentiam, vt ita poſſideant, ſicut tanto Germaniæ bono huc uſque poſſederunt, ijſdemque in integrum reſtitutio fiat, quæ ab iniuſtis poſſeſſoribus ablata, demum reſtitui tanta religione Cæſareæ Maieſtatis procuratur? In hac autem munificentia medium ſeruandum eſt, vt docet Ambroſ. *largitatis enim duo ſunt genera. Vnum liberalitatis, alterum prodigæ effuſionis. Pulchra liberalitas* (ſubdit S.) *eſt erga pauperes menſuram tenere, vt pluribus abundes, non conciliandi fauoru gratia, vltra modum fluere. Quicquid ex affectu puro ac ſyncero promitur, hoc eſt, decorum, non ſuperfluas ædificationes aggredi, nec prætermittere neceſſaria, & maximè Sacerdoti hoc* (ait) *conuenit, ornare Dei templum decore congruo, vt etiam hoc cultu aula Domini reſplendeat, impenſas miſericordiæ conuenientes frequentare, quantum oporteat; largiri peregrinis, non ſuperflua, ſed competentia, non redundantia, ſed congrua humanitati, ne ſumptu pauperum alienam ſibi quærat gratiam, &c.* Quare ſiue impenſæ fiant ad ornatum templorum, cantus, celebritates, ſiue ad pauperes, & animata templa, & conſeruatione Dei templi quæ eſt Eccleſia, Imperium tuendo, illud ſeruandum à quocumque cuiuſque ſtatus ſit, ne id ad pompam, & gratiam ordinetur hominum & popularis auræ, nam vt dicit Ambroſius, *hoc & iam faciunt, qui ludis Circenſibus, vel etiam theatralibus, & muneribus digladiatorijs, vel etiam venationibus, patrimonium dilapidant ſuum, vt vincant SVPERIORES CELEBRITATES, cum totum illud ſit inane, quod agunt: quandoquidem etiam bonorum ſumptibus immoderatum eſſe non decet.*

2. off. c. 21.

§. VII.

VIND. Finem loquendi tandem Vindicianus facit ex huiuſmodi parallelis ſic concludens. *Ex ſimilibus igitur comparationibus ſi calculorum ſumma ſubducatur, vel ipſe Grauina iudicet. quam in lancis partem maior in vtrumque forum Eccleſiaſticum, & ciuile, vtilitas Iridis in modum incumbitura ſit, & ſecum animos de publica neceſſitate ſolicitus, inclinatura.*

TVRT. Cum iuſtitiæ ſymbolum adduxeris Vindiciane, in eam partem inclinatura eſt vtilitas publica, quæ Apoſtolico canone præſcribitur, & ponderauit Ambroſius [*ſi quis vult placere omnibus, per omnia quærat non quod ſibi vtile eſt ſed quod multis*] *ſicut quærebat, & Paulus.* Hoc eſt enim conformari Chriſto, alienum non quærere, nihil alteri detrahere, vt acquirat ſibi. Chriſtus enim Dominus cum eſſet in forma Dei exinaniuit ſe vt formam ſuſciperet hominis, quam operum ſuorum locupletaret virtutibus. Tu ergo expolias quem Chriſtus induit, tu exuis quem veſtiuit Chriſtus? *Hoc enim agis, quando alterius detrimento tua commoda augeri expetis:* & poſt allatam ſimilitudinem Apoſtolicam de corporis membris, quibus nec minimis iniuſtitia fieri debet, aliorum commodo, id multo magis in corpore myſtico obſeruandum, docet: *alioquin* ait *Chriſtus Dominus, qui pro omnibus mortuus eſt, mercedē ſui ſanguinis euacuatam dolebit,* & mox ad eandem iuſtitiam commendandam ſubdit. *Quid? quod etiam ipſa lex Domini hanc formam tenendam docet, vt nihil alteri detrahas tui commodi ſeruandi gratia, cum dicit: Non transferas terminos antiquos quos ſtatuerunt patres tui &c.* Solus ex lex Vindicianus vult, etiam antiquos religioſorum terminos infringere, & veterum iura violare,

3. off. c. 3.

vt ab ipſis ad Seminaria, & Collegia redditus transferãtur, ipſorũ detrimento, alieno tamen emolumento. *Quid autem* (concludam cum eodem Ambroſio) *tam contra naturam eſt, quam nolle alterum tui commodi cauſa? cum pro omnibus excubandum, ſubeundis moleſtiis, ſuſcipiendum laborem naturalis affectus perſuadeat, & glorioſum vnicuique ducatur ſi periculis proprijs, quærat vniuerſorum tranquillitatem &c.* Solus Vindicianus ſine labore, abſque moleſtia, vult alienos labores ab ijs poſſideri, qui ex ſua religioſitate, propria pericula pro ſeruitio animarum præſtantiora putant, quam ſi inquiete poſiti tranquillæ vitæ copijs referta, vniuerſum orbem poſſidendo potirentur.

Digreſſio de Cœnobijs Virginum.

§. I.

HVcuſque de translatione Monaſteriorum virorum, Vindicianus, & Anonymi: nunc de Monaſterijs Virginum quid ſentiant ijdem Anonymi diſcutiendũ, dicit ergo Atheologus ille Anonymus, quẽ probat Layman. *A nullo Theologo dubitari, quam magni faciendus ſit perfectionis ac virginitatis etiã in ſexu fragili, & fœmineo ſtatus, multo minus dubitari poſſe, quin penſatis his rerum, ac temporum circumſtantiis, longè melius, ac Deo gratius ſit, bona Monaſteriorum applicare ad eos alendos, qui ſtatum perfectionis, & Virginitatis, ſeu caſtitatis, ſimul cum auxilio proximorum ſtudent coniungere, quam alendas ſolitarias Virgines, quæ tamen, & ipſa per annos plurimos, niſi eæ regiones conuertantur, ad id aptæ non reperientur &c.* Non tantum de Seminarijſtis hic loqui videtur, ſed de religioſis quoque attendentibus ſaluti animarum (quos Ieſuitas præcipuè intelligit Layman in toto decurſu operis) hi enim ſunt in ſtatu perfectionis, non Seminarijſtæ.

In ref. c. 6. m. 1. anno. p. 287.

TVRT. Quid eſt hoc niſi polytimam veſtem Eccleſiæ velle confundere, imò tollere ne vt Regina incedat Eccleſia Cathol. in veſtitu deaurato, circumamicta varietate, neque adducantur Virgines poſt eam, ſed ſoli viri, imo ſolus vnus virorum ordo palatium ſponſæ occupet? cum tamen nedum ſodales ſponſi, ſed & ſponſæ, ex epithalamijs ſacris, recenſeantur in Salomonis myſtico palatio, quod eſt Dei Eccleſia. Reprehendantur pijſſimi Imperatores & Reges qui præter Cœnobiorum erectionem ſoli choro etiam addictorum, Virginum Cœnobia à fundamentis erexerunt, hæc enim pro ſolis addictis ad concionãdum, & docendum futura erant ſalubriora. Non negat id Layman, dicens *vtrumque eſſe opus pium fundare pro ſolitarijs Virginibus, & fundare pro ijs, qui virginitatis aut caſtitatis ſtatum cum proximorum ſalute coniungunt*] *ſed ſubdit. Hoc quidem abſolutè melius, ac perfectius, atque idcirco plura, maximè his rerum, ac temporum circumſtantijs, eriguntur talia Monaſteria, & Collegia, quam ſanctimonialium Cœnobia. ſed Deus O. M. qui varijs modis, & ab vtroque hominum ſexu in Eccleſia coli deſiderat, excitat interdum quorundam mentes, vt ſanctimonialium Monaſteria ædificent: quæ in re diuini ſpiritus modum ſequentes, rectiſſimè aiunt: in ò ſpectatis locorum &c. circumſtantijs melius eſſe poteſt, quam ſi Monaſterium, aut Collegium virorum, etiam eorum qui ſpirituali aliorum ſaluti incumbunt, ædificarentur. ſi videlicet in eo loco virorũ congregationes non deſint, virginibus autẽ quæ ſe Deo cõſecrare ſtudeãt nullus locus ſuppetat.* Pag. 289.

Si laudabilis actio eſt (vt dicis Layman) Virginum Cœnobitarum Monaſteriorum erectio, atq; fundatio, quàm ſit virorum Monaſterium, vel Collegium ædificatio præſtantior ex ſuo genere, non propter hoc reſtituenda illa Monaſteria inutiliter traderentur Virginibus illis Cœnobiticis, maximè cum virorum per totã Germaniam maiora, te fatente, erigantur, quam Monialium; maximè vbi virorum con-

congregationes, non deſunt, & locus nullus ſuppetat pro Virginibus Deo ſacrandis, ſaltem ergo vt appareat multiformis gratia Dei, erigenda ſunt Monaſteria & nō Seminaria contra Layman, vbi nullus opportunus locus Virginibus eſt, & non in vno loco multiplicare Collegia, & Seminaria. Sit ſemper minus bonū erectio Cœnobiorū Monialium, ſat eſt ſit laudabilis. Certè laudabilis actio fuit Magdalenæ vngendo Chriſti caput ad quam tot virtutes (ait Caietanus ſubtiliter) incitabant, pro gratia referenda, pro pietate, pro religione &c. & nihilominus vox Iudæ: *Vt quid perditio hæc? poterat enim vnguentum iſtud venundari multum, & dari pauperibus* (de melioris boni æmulatione murmurans, quod melius fuiſſet vnguenti precium, & in pauperes argētum erogari) repulſam paſſa eſt. *Quoniam* (ait Caiet.) *opus tāta gratia, pietatis, & religionis non eſt minus bonum, quam eleemoſyna illa fuiſſet in pauperes, nec debebat Magdalenam ab illo debito tunc officio auellere, quod, & erat opus longè excellentius.* Non diſſimiliter hæc vox Anonymorum, & Vindiciani repudianda, ſi ſic proferretur. *Vt quid perditio hæc? poterant antiqui fundatores abſtinere à conſtruendis huiuſmodi Cœnobijs, & dari pauperibus alumnis, Seminariſtis, Collegijs per PP. Societatis gubernandis, quam recluſis Virginibus addictis choro, & contemplationi.* Taliter eam proferentes, Deum proculdubio vindicem haberent, qui ſicut Magdalenam quaſi ocioſitate contemplationis à Martha, & de prodiga, indiſcretaque effuſione, à murmuratore Iuda vindicauit, ita ab Anonymis & quocumque, ille qui eſt pater orphanorum, & iudex viduarum, ſanctum opus contemplationis, & conſtructionem Cœnobiorum Virginum defendere, vt etiam ſi præſtantiora eſſent obſequia in proximorum ſalutem; ſat vt illa, quæ à Cœnobitis, & ſanctimonialibus exhibentur, vt bona iudicentur, & pro loco & tempore (vt fatetur Layman) meliora. Et ſi ante Magdalenæ factum *melius fuiſſet* (ait S. Chryſoſt. in catena) *in vſus pauperum erogare vnguentum*, poſt factum non eſt illud opus ſua bonitate expoliatum, vnde pauperiores virgines, Collegis, Seminariſtis, conditione, natura, ſexu, præferendæ, vt pro pudicitia tuenda, & conſeruanda ſponſarum Chriſti non minus Deo gratū ſit officium tanquam munitiſſima caſtra, & turres, Cœnobia nouiter conſtruere, quam olim eadē ijſdem deſtinata & poſtea recuperata in prætenſos meliores fines conuertere, alias inaniter (ſi bonos ſuos fines Cœnobia Monialium non haberent) in Eccleſia eſſent inſtituta, quia ſecundum Anonymos ad optimorum optima non eſſent inſtituta. Cœnobiorum erigendorum prototypum Chriſtus Dominus lineauit, dum religioſarum fœminarū Collegium inſtituit, à Galilæa eum ſequentiū, & miniſtrantiū de facultatibus ſuis. Quid? ergo male conſumptæ facultates, quod non ſint erectæ ſcholæ Phariſæorum, & Collegia, quia per ea in lege, & doctrina, erudiri poterant, multi in lege &c. qui altior finis reputatur? Alijs religioſis Prædicatoribus, & fidei propagatoribus ſolis futurorum temporum, debebant diuitiæ reſeruari, nunquam tot Cœnobia fundari Monialium, & Virginum recluſarum: Perniciosè in Ægypto, & Thebaide, & vniuerſæ Aſiæ, Syriæque tractibus vtriuſque ſexus hominum millia in Cœnobijs recluſa vitæ cœleſtis æmulam vitam tranſegerunt, quia non ſunt ad munia deſtinata Apoſtolicarum functionum. Perditio ingēs fuit ſub SS. Audæno, & Columbano in Gallijs conſtructio Cœnobiorum Virginum, & Monachorum, quorum tanta extitit multitudo, vt ſcriptores illius ſæculi florentem Palæſtinam longè latèque ſu-

peraſſe deſcribant; poterant enim vtilius expendi diuitiarum theſauri in ſolis ſcholis, & alijs huiuſmodi conſtruendis, quàm in Cœnobitis recluſis alendis. Quid opus erat in Anglia Virginum choros iuxta antiquam, & ſtabilitam Apoſtolicam fidem clauſtrali diſciplinæ addicere (vt Beda commemorat) ſi his æquiualentia, vel maiora opera in alijs Aſceterijs præſtari poterant? Malè conſultum Germaniæ à S. Bonifacio, & alijs Germanorum Apoſtolis, cum omiſſis Collegijs, Seminarijs, & huiuſmodi à Chriſto viuendi traditam normam in erigendis Cœnobijs virorum, & monialium introduxerunt. Oleum, & operam perdiderunt, non ſolum Orientales patres Baſilius, & alij Occidentales, Benedictus, & Dominicus, & Franciſcus, cum in domibus pudoris, & Virginitatis cuſtodibus, tot caſtiſſimarum apum cæleſtium innumerabilia examina collocarunt. Solum enim pro viris inſtituenda erant Cœnobia, ijſque candidatis, atque ſelectis, qui nobiliora, & operoſiora præſtare potuerunt. At cum nec prætulerint fideles Collegia; vel Seminaria Virginum, & Cœnobitarum Monaſterijs, proculdubio intellexerunt fundatores, æque eſſe gratum, ſi non longè melius, illa bona Virginem applicare ipſorum Cœnobijs, quam quibuſcumque Seminarijs, vel Collegijs, quibus aliunde ſubueniri poteſt. Fruſtra laborat Imperatrix Eleonora, quæ Viennæ pro Virginibus Carmelitanis Monaſterium molitur. Fruſtra Abbas Fuldenſ. Vicecancell. qui Fuldę Monaſterium monialibus extruxit. Anna Iuliana Archiduciſſa Auſtriæ, vt habetur in eius vita, à Beatiſſima Virgine admonita legitur, ne alij, quàm ſeruæ B. Virginis illum locum occupent, & tamen non deerant hæreſes in pleniſſimo feruore in VVittembergenſi loco & in alijs hæreticis ciuitatibus, & Societati in primæuo ſpiritu, id nec conceſſum eſt.

Vide vitã Bellarm. lib. 4. c. 2.

Pag. 94. & 95.

Fortaſſisocioſæ ſunt hæ Virgines, quia ſolitariæ, ſibi, non proximorum ſaluti prouidentes. Sed omnes pernecceſſarij in bello, & qui palam manus conſerunt cum hoſte, & qui cuniculos occultiſſimos moliuntur, qui tormentis bellicis hoſtes propulſant, & qui nitrum in paruulis domunculis parant. Pugnabat exercitus Iſrael contra Amalech, ſed Moyſes extenſis brachijs orabat, & quoties defatigabantur manus, toties exercitus laxabatur; iterum extendebat, victor euadebat. Nec ſibi ſoli vacaſſe dicendus eſt Moyſes, etiam ſi in ſolitudine eſſet, quia à ſolitudine robur exercitui immittebat. Diſcurrunt modo Euangelici concionatores, alij in Iaponiam, alij in Perſidem, alij in Orientales plagas, propterea, vt non ocioſus eſt Carthuſianus, ita nec recluſa alia monialis, puras enim manus extendentes, & oculos madidos ad cælum eleuantes; verbum prędicationis ignitum impetrant concionatoribus, & vt Deus corda Gentilium aperiat ad percipienda pietatis verba. Vna ſola mulier S. Thereſia reformatrix Ordinis Carmelitani maſculea virtute prædita, nõ ſuis tantum monialibus, ſed vniuerſo orbi profuit, teſtantur Hiſpaniæ, Gallia, &c. & intimi receſſus ad quos huius Virginis labores penetrarunt, quot animorum millia vtriuſque ſexus per tot Cœnobiorum conſtructionem, & domos ad ſemitas perfectionis induxit. Non eſt hoc pro proximis laborare?

§. II.

Dices non omnes orationes funduntur, non omnes ſanctę. Fateor. non omnes ſunt Claræ, Thereſæ, ſed nec omnes Dominicani ſunt Dominicus, nec Patres Societatis Ignatius, & ſi non adſunt Catharinæ, Hildegun-

degundes, Kunigundes, Lutgardes, ad eſt eorũ poſteritas, veluti proles de benemerentibus parentibus orta, vt ſuſtentari mereatur, etiam ſi ignaui multi ſint, qui glorioſam habent proſapiam, emeriti tamen ſunt titulos ob parentum, & Auorum profuſum ſanguinem, & exantlatos labores. Sint relaxatæ nepotes eorum, an non attẽdendæ ſunt prædeceſſores Virgines, velut auiæ à quibus ſuam ducunt originem? fortaſſe paucæ ſunt. Nullus eas poterit numerare quot ſint, & quantis chariſmatibus illuſtratæ. vide Bozium 22. de ſignis, vbi cap. 3. numerantur Virginum myriades ſcriptis præſtantes (ne putentur Benedictini ſoli, Dominicani, vel PP. Societatis ſcribere) prophetiæ dono admirabiles; Ordinum reſtitutrices; Reginæ Regumque ſorores. Nullus ſe tanti faciat vt ſe ſolum Siſiphum, aut Athlantem, vel Deucalionem orbis exiſtimet. Priuata eſſet Eccleſia Scholaſtica, Clara, Franciſca Romana, ſi in Cœnobijs vitam non tranſegiſſent: ſi Cœnobia diſtracta eſſent, in cælo deeſſet muſica multarum citharizantium in citharis ſuis, quandoquidem ſub ſolius Claræ vexillis 20000. millia militaſſe Bozius ſcribit lib. 7. cap. 7. n. 19. de ſignis. Auguſt. mirabatur, quod in via Dei aliter, & aliter eſſet Deo ſeruiendi modus. Erat quoque prouidendum, vt filiæ Imperatorum, Regum, Principum, præter infirmas huius mundi, haberent quo aſpirare poſſent. & nihilominus illi Anonymi in illo iudicio, Canoniſſas Germanicas in Cœnobijs educandas traditas, nihil aliud Eccleſiæ præſtare dicunt quàm nubilem ætatem, & bonum maritum expectare. eſto hoc; ergo ne hoc malum, vt fœminæ nubiles in domo pudicitiæ educentur, & vſque ad nuptias detineantur recluſæ, donec tradantur timore Domini, & virtutibus ornatæ viris ſuis? Vtinam illis mulieribus ambitioſè Ieſuitiſſarum nomen ſibi vſurpantibus, abſque licentia Sedis Apolicæ datum eſſet illud conſilium, vt vel in antiquis Ordinibus monialium, ſub regulis ab Eccleſia probatis, nomen dediſſent; vel ſaltem ſi cœlibatus ſpiritu non vocarentur ad fructum centeſimum, educandæ recluſę eſſent, pro fructu trigeſimo nuptiarum reportando: proculdubio ad tantam temeritatem nõ proceſſiſſent, vt abſque probatione Sedis Apoſtolicæ in prætenſam religionem erectæ, ad ea munera aſpiraſſent, quæ viri doctiſſimi ex officio, & vocatione ad gradus doctoratus euecti, & in palæſtra ſpiritus exercitati vix præſtare, niſi Dei gratia, ſpeciali exactus eminentia, poſſunt. An ad has deuoluendi erant Monialium redditus, quia doctrinam ſe profeſſuras ad animarũ ſalutem pollicebantur? grandis hæc Eccleſiæ tentatio, ſapientia, & prudentia, & authoritate Summi Paſtoris Vrbani VIII. Paſtoris vigilantiſſimi repreſſa, qui dum nouam Latonam ſolis æmulam deprehendit, & mutabilem ſexum velut Lunam cum Sole non contendere voluit, ſed in ſubiectione manere, non docendo, ſed addiſcendo, mandauit; cum nomine Ieſuitiſſarum nouam rem diſſoluendo, & ad vetuſta monialium Cœnobia, ſi ſpiritu religionis tenerentur, ſalubri conſilio ingrediendum exhortando, ſin minus, honorabiles thoros connubiales, ſeu coniugalem ſtatum, in quo pariter per generationem filiorum ſaluarentur, arriperent. Ocioſa ergone Cœnobia? quando Ieſuitiſſis ſuperbiſſimis velut refugij domus vetera Cœnobia pro perfectionis apice adipiſcendo Petri ſucceſſor CHRISTI Vicarius propoſuit, & commendauit?

§. III.

Sed diſparitas aſſignatur ab illo Anonym.

& à Layman probata: aliud eſſe, de nouo inſtituere Cœnobia, aliud iam extincta ad
Refut.c.6. p.287.288 289. Veteres moniales omnia transferre. de primo nulla lis, quando ex Layman, p.289. vt ſup. dictum eſt, Deus excitat mentes fidelium, vt ſanctimonialium ædificent Monaſteria. de ſecundo autem (ait Layman) *conſideratu circumſtantijs horum temporum non reperientur Virgines in Germania, quæ Deo ſe deuouentes in Monaſteria ſuſcipi poſſint, quare conſultius videtur, vt Monaſteria ad aliorum ſuſtentationem applicentur, qui perfectionis, ac Virginitatis, vel caſtitatis ſtatum* coniungere audent. & laudatus ille Anonym. ab eodē, ſic dicit *ex eo quod fors aliquod, vel aliqua Virginum Cœnobia Religionis Catholicæ propugnatorib. & propagatoribus fidei aſsignanda ſint, non tollitur ſtatus Virginitatis, vel enim deſerta erunt, quæ iſtis applicabuntur, vel paucula habebunt religioſas, quib. in aliis Monaſteriis cū emolumento diſciplina regularis commodè prouideri poteſt.* Accedit, ex eodem Layman, quod
P.287. *ex præteritorum experientia, quæ nos docuit, coniecturam capere licet de futuris. Conſtat autem,* ait, *Moniales in Prouinciis hæreticorum ſolitarias ad plurima mala, etiam defectionem à fide Catholica ob ſexus fragilitatem adductas eſſe, adeo vt ad hanc ipſam diem talia Monaſteria in Germania ſint, quæ ab Acatholicis monialibus inhabitantur.* Sed diſparitas nulla eſt, nam ſtante decore ſtatus Virginalis, ne deſit in Eccleſia flos iſte Eccleſiaſtici germinis, vtcumque fouendus, reparandus, inſtaurandus, in proprijs hortis excolendus, & propterea recuperatis hortis, vel iterum Monaſteria reædificare, reacceptis redditibus; vel ſi nullus profectus ſperaretur, ex periculorum incurſu, poſſent redditus transferri ad ea Cœnobia tuta, vbi Virgines recluderentur, & pro profectu populorum materialia templa, & Cœnobia Patribus S. Franciſci, vel PP. Capuccinis, qui ex puris eleemoſynis viuunt, repleri, qui cum de redditibus, non viuant, citius intentio profectus ſalutis proximorum haberetur duplicato fœnere, & ampliatione Cœnobiorum ad quæ Virgines, cum redditibus transferuntur; & ex miniſterio Patrum, qui ſine redditibus viuunt, quam ſi ex illis religioſis habitarentur, qui redditus pro ſua ſuſtentatione exigerent, nec enim Virginibus emigrantibus, & Patribus ſufficere poſſent.

Nec adeo fidendum eſt vanis noſtris coniecturis, vt etiam ſi de nouo Cœnobia fundarentur, vel de quo controuerſia eſt, iterum priſcis Virginibus eiuſdem inſtituti reſtituerentur, non magis Dei fidere debeamus auxilio, & Imperatoris Inuictiſſimi brachio, & optimis Rectoribus Monialium, quo minus contra incurſus, & dæmonium meridianum, & alia prælia caſtitatis, munirentur, regulari diſciplina, frequentia Sacramentorum, &c. Fatetur Layman hanc præſeruationem à veritate victus dicens. *Interim vero negari non poteſt, quin vel in ſolo inferioris Saxoniæ circulo complura, circiter duodecim inueniantur Monaſteria* Pag.185. *Virginum, quæ & virtutis & caſtimoniæ laudem fideique Catholicæ integritatem, in medio hæreticorum populorumque etiam ſine ſacris myſterijs ad hanc vſque diem conſeruarunt. quibus proinde Monaſteria ac iura ſua auferre, alijſque dare prorſus inhumanum eſſet; neque vnquam, vel Theologi huius, vel alterius pij hominis in mentem venit. Verum cum exempla plura reſtituantur earum, quæ vel à fide Catholica, vel nullis poſt ſe relictis morte defecerunt, ac Monaſteria ſua hæreticis reliquerunt, ne ſimile quid in poſterum contingat, Theologus iſte cauendum putauit.* Ergo quando id fieri poſſet, vt in medio nationis prauæ lucerent tot Stellæ firmamenti adhibitis ſupradictis cautelis, nō video cur non illis antiqui redditus, cū nouis ſuperadditis reſtitui debeant; cum vniuſcuiuſque iuſtificati minimi

digni-

dignitati, ne dum theſauri huiuſmodi, ſed totus ordo naturę comparari nequeat, & inferioris precij ſit, vt merito, ceu inferius ſuperiori, ordinetur. Quanto magis pro ſuperaddito gratiæ Virginitatis ſtatu diuitiæ impendendę, vt cuſtodiatur, & conſeruetur? Sin autem attentis circumſtantijs id fieri non poteſt, cum redditibus moniales, quæ in recuperatis Monaſterijs recludi debebant, vt dictum eſt transferantur; & ad domos earum PP. Sancti Franciſci de Obſeruantia vel Capuccini deſtinentur, vel Patres Theatini ad eadem loca excolenda (hi enim omnes non ex redditibus viuunt) ex Italia euocentur, qui eadem munera, quæ præſtant PP. Societatis in Ordine ad ſalutem proximorum, præſtant egregiè. Nec deſunt PP. Barnabitæ in Viennam introducti PP. Diſcalceati, Dominicani, Auguſtiniani, qui vt in alijs partibus orbis, ſic ſtrenuam nauare poſsēt in reductione hæreticorum operam, qui adeo ſunt in Gentilium conuerſione indefeſſi operarij.

Sic calumnia Vindiciani, & Anonymi, & alterius qui forſan Laymani perſonam aſſumpſit, euaneſcit, & fortaſſe: Vindicianus, Anonymos finxit, & Laymanum, ſunt enim adeo ſcripta ſimilia, & tractatus aſſimiles, vt videantur gemelli eodem tempore nati, & caligæ vnius pāni. Ad alios Vindic. paragraphos trāſeamus diſcutenidos.

Doctrina Societatis.

§. I.

VIND. VNgit hic quoque, & pungit Vindicianus. recenſet primo verba Grauinæ dicentis. *Omnia noſtra veſtra ſunt*, ait, *extemporaneus Societatis encomiaſtes, & veſtra pariter noſtra charitatis glutino, quo vt decet ſponſæ ſodales, ſponſi quoque ſodales complectitur. Veſtra, & noſtra doctrina S. Auguſtini, S. Thomæ S. Bonauenturæ, è quorum fonte potati in dies tot veſtra commentaria, omni eruditione referta in lucem prodeunt*, ſubdit.

Rectè iſta ſi abſit tropus aliquis Rhetorici artificij, per quem charitatis vinum aceſcere poſſit, & ſi Grauina in veſtigio perſiſtere norit. Sed lego P. 1. c. 11 *alibi, dum veteres ſcriptores ex meritis laudantur ſequentia, ſemper antiquis primus eis debetur honos, tam ex primi fœtus inuentione, quam ex ſtylo compendioſiori, cum maiori dicendi perſpicuitate. neque enim ex multitudine eorum quæ dicuntur, ſed ex diſtincta ipſarum aſſertionum, ad propria, & prima principia reductione DD. ſcripta ſunt exiſtimanda.* His minio notandam paræmiam ſubijcit, *certe ſi riuuli ad fontes reducerentur, alueі exiccarentur, & moueret cornicula riſum, furtiuis nudata coloribus.* & mox ſubdit idem Vindicianus, *poſt vnctionem, puncturam.*

Video Neotericos vti Grau. appellat duplici theta ſignari. primo quod ad maiorum differendi claritatem, ac breuitatem non accedant, neque ad felicem eorum methodum, qua ſcientifica Principia in apricum eliciuerunt. Secundo quod nihil ſolida doctrinæ, quam non ab antiquis emendicarint, deferant. Vtrumque Societas pro amabili modeſtia facilè diſsimulabit, ſed neſcio, quam promptè quicumque alij in Eccleſia doctiſſimi viri Grauinæ ſint aſſenſuri. Vulgo notiſsimum eſt Societatis authores in maiori vbique precio florere, quam Grauina velit ac iubeat. Quis non malit iſtorum voluminibus Bibliothecam ſuam inſtruere? quis abundantius Lectori ſatisfacit? Quis ita funditus difficultates exhaurit, ac varietate, amplitudine, & robore argumentorum ſtringit, delectat, exaturat, tot illi gemmas, & lucidiſsima priſcorum monilia coaceruant, ſanctorumque DD. grauiſſima teſtimonia conſtipant, vt qui vnum de Societate volumen legerit, iam reliquos vniuerſos de eodem argumento Doctores admirabili compendio, ſe perlegiſſe exiſtimet, atque exultet.

TVRT. Triumphus Vindiciani ante victoriam decantatus, multis ad interitum, multis ceſſit ad ludibrium. Vſitata eſt ęmulatio in omnibus facultatibus, & officijs hominū,

vt in plurimum, qui poſteriores, velint eſſe anteceſſoribus præſtãtiores, propriũ enim iuuenum eſt, audaces eſſe, qui & ſubito incaleſcunt, & accepto damno ſapiunt ſuis expenſis, experientia edocti, quæ eſt ſtultorum magiſtra. vnde in re militari, qui noua meditantur ſtratagemata, & non veterum ducum militaria præcepta attendunt, ſæpè fiunt hoſtium præda. Cautius verò, & methodicè veterani milites pugnant, nam cecinit ille.

Vulneribus didicit miles habere metum.

ſic & in Scholaſtica palæſtra vniuerſaliter cuiuſcumque cõditionis, & ſtatus ad pauca reſpicientes multi iuniores reponuntur. Hi dedignantes veterum ſapientiam ſequi facilè enunciant, quæ retractari poſtea opus eſt: è contra verò ſapientiam antiquorum exquiret ſapiens. vnde, & ſenex tamquam Bos laſſus fortius figit pedem. Hinc procedit tumor in quibuſdam Neotericis, vt ſupra cæteros ſapere, & ſupra antiquos aſſurgere videantur; addita petulãtia in abſurdis opinionibus excogitandis, cum coniuncta audacia infringendi, vel extorquendi rectas ſententias ab alijs traditas. Vtrumq; vitium ab Euripide denotatur dicente eleganter, *petulans lingua turpiſſimus morbus eſt.* ludendo ſcilicet opinionibus, vel falſis applaudendo ſententijs, vel inuidioſè & temerè rectè tradita deprauando. Sat eſt in omnibus ſtudijs infelix Κακοζηλία. multi enim ſunt qui Tyrſigeri ſunt, pauci tamen Bacchi. Peruenit in Lesbum Orphei Lyra, hoc eſt, Orphei excellens doctrina, filius Principis cogitauit ſe futurum alterum Orpheum, ſi eiuſdem Lyra caneret; voluit trahere ad ſe beſtias noctu, & cantauit. Eo igitur canente noctu canes conuenerunt, & eum dilaniarunt. Oritur quoque ex eodem fonte totius diſciplinæ perturbatio, infinita vaſtitas inutilium quæſtionum, & argumentorum, vt aliquid additum priſcis videatur, & quod peius eſt contradicẽdi libido, ſi quis ad Nouitiolam inuehatur paraturam, & ex principatus, in noua opinione introducenda, gloriola, incipiunt Doctores ζογομάχειν, nec voluntates ſunt ſimiles: illudque malum euenit, quod Thucydides deſcripſit, *diſſidentibus opinionibus, diſſimilia opera fiunt*, fit gradus diſcedendi paulatim à Doctrina Patrum, implicantur multi, vt ſtudeant factiones inducere, alijque eorum lædantur exemplo, & negotia magis neceſſaria impediantur.

Huic malo occurrere volens prouida de ſuis pientiſſimis Collegijs inclyta IESV Societas (quæ ex doctiſſimis Theologorum ſuorum lucubrationibus ſatis magnam laudem reportauit, qui veluti Scribæ docti, noua, & vetera cuderent, hoc eſt, ſuper ſolidam doctrinæ petram, veluti noui Beſeleeles laborarunt, adijciendo veteribus doctrinis nouam gratiam, ſplendorem, & vetuſtatem) cum cerneret nonnullorum feruentia ingenia (quæ in omnibus cœtibus ſimilia reperiuntur) nouitate allecta, vetera faſtidire, & poſſe noua in dies euulgare, libellum de ratione ſtudiorum (licet poſtea antiquatum) edidit, & Societatis ſtudia ad vetuſtatis formam reducere ſtuduit, ne ſupra recenſita inconuenientia ſequerentur, eidemque Societati Ducem, & præceptorem (certis exceptionibus) præfixit S. Thomam Aquinatem, Sanctiſſimi Ignatij ordinationem renouando. Experta enim erat, quot paradoxa ſequi poterant in materia ſequendarum opinionum, ſi tantum Ducem, cuius (Sanctiſſimus Fundator fuit ſtudioſiſſimus, & virtutum imitator) non ſequerentur. Sed nec quidquam repreſſi magno Societ. pientiſſimæ dolore (tantus eſt ingeniorum feruor) nam ne eis tale ingereretur frænum, in antiquitatem oblocuti ſunt, in doctrinam

Sancti

Sanċti oblatrarunt, omnes huius ſeculi Doċtores primis æquari, cum S. Thoma, Bonauentura, Scoto, in iiſdem ſubſellijs conſidere poſſe modernos, meliora eos, & acutiora proferre, quàm ipſi protulerint. Quid non effutiuit (ſtatutis Societatis non obtemperando) Pater ille Poza (puteus dici poſſet) à quo, vt de puteo abyſſi, ſycophantiarum fumus exhalauit, & inter cætera paradoxa acri cenſura digna, digneque cenſurata, Solem Eccleſiæ S. Thom. obſcurare conatus eſt, hanc eandem abyſſum impetendo, tam in libello ſupplici ad iudices veritatis directo, quam in elucidario, quam in Apologijs, vt merito in Indice ſuſpenſus Anno 1628. ſit à cenſoribus Romanis: cumque nec velle ſubijci cenſuræ Superiorum contentione horribili, & contentioſa auerſione, multis in eoſdem ſchiſmatico ſtylo, idem Poza editis reſpõſionibus Apologeticis reclamaſſet: nunc iterum cum omnibus operibus ſuis ſuſpenſus eſt in hanc formam.

DECRETVM.

SAcræ Congregationis Eminentiſſimorum, & Reuerendiſſimorum Dominorum S. R. E. Cardinalium à Sanċtiſſimo D. N. VRBANO Papa Oċtauo, Sanċtaque Sede Apoſtolica ad Indicem librorum, eorumdemque permiſſionem, prohibitionem, expurgationem, & impreſſionem, in vniuerſa Republica Chriſtiana ſpecialiter deputatorum, vbique publicandum.

Sacra Indicis Congregatio Eminentiſſimorum, & Reuerendiſſ. DD. S. R. E. Cardinalium infraſcriptos libros damnat, & prohibet, mandans omnibus, & ſingulis cuiuſcumque gradus, & conditionis, ſub pœnis in Indice librorum prohibitorum contentis, ne vllus in poſterum eos imprimere, legere, aut quouis modo apud ſe retinere audeat, & ſi quis aliquos illorum habuerit, vt ſtatim omnes à præſentis Decreti notitia, locorum Ordinarijs, aut Inquiſitoribus conſignet.

Libri autem ſunt.

IOannis Baptiſtæ Poza Societatis Ieſu Cantabri opera omnia. Libellus Anonymus inſcriptus. Memorial à los Iuezes de la Verdad, y Doċtrina.

Libellus Anonymus inſcriptus. Libellus quidam ſupplex, cui titulus, ad Iudices veritatis, & doċtrinæ defenditur.

Liber inſcriptus. Sanċtiſſimo Domino D. N. Vrbano Papæ Oċtauo. Natio, & cognatio Cantabrica Ioannis Baptiſtæ Poza è Societate Ieſu, in cauſa iudiciali tomi primi Elucidarij, cuius initium eſt. Beatiſſime Pater. Cantabricum Dominium, & Cognatio Ioannis Baptiſtæ Poza è Societate Ieſu, ad pedes Veſtræ ſanċtitatis abieċta, partes iudicialis defenſionis tomi primi Elucidarij vltrò ſuſcipiunt.

Liber inſcriptus. Sanċtiſſimo Domino D. N. Vrbano Papę VIII. Cognatio Cantabrica Ioannis Baptiſtæ Poza è Societate Ieſu in cauſa iudiciali tomi primi Elucidarij, cuius initium eſt. Beatiſſime Pater. Doċtor D. Ioannes de Vribe, & Yarza nomine cognationis Cantabricæ Ioannis Baptiſtæ Pozæ è Societate Ieſu ad pedes V. Sanċtitatis abieċtus, iudicialis defenſionis tomi primi Elucidarij vltrò ſuſcipit.

Libellus ſine titulo, cuius initium. Señor el Doċtor D. Iuan de Vribe, y Yarza en ſu nombre, y en el de los parientes, y Deudos del P. Iuan Baptiſta Poza de la Compagnia de Ieſus.

Et quicumque alij traċtatus, Apologiæ, Informationes, Libelli ſupplices, vel quouis alio nomine expreſſi pro defenſione Elucidarij Deiparæ, ſiue doċtrinæ præfati Ioannis Baptiſtæ Poza, tam prælo mandati, quam manuſcripti.

In quorum fidem manu, & ſigillo Eminentiſſimi, & Reuerendiſſimi D. Cardinalis Pii S. Congregationis Præfecti, præſens decretum ſignatum, & munitum fuit. Romæ die 9. Septemb. 1632.

C. Epiſc. Portuenſ. Card Pius

Locus Sigilli.

F. Io. Bapt Marinus Ord. Præd. M. & S. C. Secretarius.

Die 28. menſis Septem. 1632. ſupradictum decretum affixum, & publicatum fuit ad valuas Curiæ, & in acie Campi Floræ, ac aliis ſolitis, & conſuetis Vrbis per me Andream Scalmanum S. D. N. P. Curſorem.

Aug. de Brolis pro. Mag. Curſorum.

Romæ ex Typogr. Reueren. Cam. Apoſt. M. DC. XXXII.

§. II.

Sed non leuis conſolatio ex Poziana temeritate PP. Societatis, & Thomiſtis affertur, quod de huiuſmodi inſultibus Doctor Angelicus triũphauit, ſemper triumphaturus; nam verus Doctor (ex Hieron. in c. 10. Eſaiæ) *& ſi ciuitates* (vt fecit S. Thomas) *aduerſariorum, quæ eriguntur contra ſcientiam Dei, & hæreticorum nimio labore cõſtructa ſunt, in puluerem redigat, & nihil eſſe demonſtret; qui intelligens infirmitatẽ cordis humani, & quod mortali carne circundatus non poßit perfectã habere victoriam, nec omnes gentes capere; licet eum alij admirentur, & dicant: Tu ſolus es princeps, reſpondebit nobis: Multa ſunt quæ deſtruere debeo, & adhuc deſtruere non potui: ſcio quod neſcio: & quamquam multa aduerſariorum argumẽta ſuperauerim, tamen ſunt pleraq; quæ adhuc ſuperãda, ſimulq; ſpe futurorum ex his quæ ſuperauit, etiam cæterorum ſibi victoriam repromittit.* Optimæ & conſideratione dignæ multæ à veteribus PP. Societatis, & nouiſſimis Cõgregationibus Generalibus propoſitę regulæ, quibus hæc indiſciplinata quorumdã ingenia concluderentur, tũ in modeſtia, tũ in doctrinæ ſecuritate retinenda, potius priſcorum Doctorum, præcipuè S. Thomæ, eſſe ſectatores, quam nouorum fœtuum eſſe adinuentores, etiam ſi pro indifferentibus, & adiaphoris placitis, & ſub prætextu exercendi ingenii inueniretur. Sed alia etiam à Turr. proponũtur eius rei ſat prouida argumenta. Primum, quia concordia vniformitatem ſeruat, & licentia opinandi quodlibet, Academiam introducit. Secundum, quia via regia, & callis tritior ſecurior, quàm deuii tramites, & ſinuoſi anfractus, per quos incedentes, vbi diu defatigati ſunt, nouas ſemitas, vt breuiores putantes, rurſus ad caput circuitus, & viæ vſitatæ redire neceſſe eſt, maxima temporis iactura, nouas formas quas ſibi impreſſerunt obliterantes, & veras receptaſque imagines effingentes. Tertium, quia eiuſmodi Scholæ Principes S. Thomas, S. Bonauentura, Scotus, Ægidius, Bachon, ſtabilitis ſuis principiis, conſequenter procedunt in tota doctrina tradenda; qui autem nullius addicti ſunt diſciplinæ veluti cenſores, hæc emendantes, hæc accipientes, interdum contraria hauriunt, vt immane Chaos, ex diuerſis authoribus formetur, ibique ſint humida pugnantia ſiccis: & huiuſmodi præceptores polypis aſſimiles fieri poſſent, vt tenacius hæreant ſcopulis, in eorum colores varios ſe efformantes, imò vt Chamæleontes de ſuo corio ludere videantur, vt neſcias ſi Thomiſta, ſi Scotiſta, ſi Nominalis, ſi Vaſquiſta, vel Suariſta ſit, & in eadem quæſtionis, quæ tractatur ſerie, modo videas Thomiſtam agere, modo Scotiſtam, omniumque cothurnos induere, veluti laruatas ſimias, vt in ipſis entibus rationis tractandis, inter ea rationis entia numerari poſſe videas, quæ Chimæris, Hircoceruis, montibus aureis locum aſſignãt; nec enim

puram

puram Thomiſticam, vel Scotiſticam, vel Nominalem doctrinam reperies, ſed Scoto Thomiſticam Thomiſta Scoticam; Vaſquez Suariſticam, Suarez Vaſquiticam, vt etiam ſapientes auditores hæreant, infimæ notæ magis confundantur, mediæ cum ſcrupulo dimittantur. Quartum, quia puerorum mos eſt.

Horat. *Ludere par impar, muſtellæ adiungere mures,*
Aedificare caſas, equitare in arundine longa.

& mutare quadrata rotundis, non ſecus multi procedunt in opinionum adinuentionibus. Ita procedente tempore, vi veritatis victi, quæ ædificarunt, deſtruunt, quæ deſtruxerunt, ædificant, & vbi hic meditatur demonſtrationem pro placito ſtabiliendo, ab altero ſophiſtica ratio adinuenitur, vt nec probabilis aſſerta ratio induci videatur. Et ſi in concluſione conueniant, in inuenienda ratione non deſit Magiſtromachia. Quintum, quia quæ quondam Nominalium reiectæ opiniones in ruderibus ſepultæ, & antiquatæ, exſuſcitantur, & vt plauſibiles recipiuntur, non quia veræ, ſed quia nouæ; nouitas autem parit admirationem, hæc delectationem, hæc animos titillat, vt vtilibus repudiatis, prodeſſe credatur, quod delectat & mulcet: inde paradoxa, vt quod prius inopinabile inter opinabilia reponatur, quod improbabile, vt probabile venditetur: maximè fieri poſſet tranſitus ex his opinionibus ad mores formandos, vt non leue poſſit ſequi periculum animarum. Sextum, quia iam originalia, & textus non leguntur paſſim, ſed ſcripta conquiruntur, & emuntur, vbi nec fidę citationes, nec fidelitas doctrinarum haberi poteſt, Amanuēſium vitio, & ſola exaratione de quinterno, vt dicunt ad quinternum, nec in fontibus puris doctrina, ſed in riuis iiſque turbidis propinatur; quod ſi tempus in eiuſmodi dictationibus, exarationibus, in authoribus claſſicis inſumeretur, doctiores diſcipuli, & ſolidiores in doctrinis firmarentur. Septimum cum innouatione doctrinarum, innouatio terminorum introducitur, & noui loquendi modi, vt barbari multi habeantur ab auditoribus, & obſtupeant ad inintelligibilē diſciplinā portentoſis & inuſitatis vocibus, & maior labor ſit in venandis vocibus, quam aſſequēdis rebus, vana vmbra detenti vocum, ſine rerum intelligentia, in cortice dentes figendo, nucleorū fructu defraudari. Non eſt autem hoc leue malum in doctrinis, nā ſicut, ex Cicerone, nō poſſunt mutari muſicæ leges ſine mutatione legum publicarum, ex doctrina Plat. & Ariſtot. ſic mutata ſtudiorum forma vel ſaltem loquendi genus doctrinæ, & forma Reipublicæ mutari poſſet. Octauum, quia ex praxi aliorum, qui ſe determinatis auctoribus informandis tradidere; edocti ſumus, nullum periculum, vel naufragium patet ſubiiſſe; at nouis ſe tradentes præceptoribus, qui inuſitata docuerunt in varia diſcrimina poſſunt impingere. *Deſipit autem*, ait Heſiodus, *incertum qui captans, certa relinquit.* Stultum dicebat Hannibal apud Liuium, *ſic aliena appetere, vt de noſtris periclitemur.* Et bellis doctrinarum flagrantibus, nequaquam prudentiæ eſt accerſere bella noua, & antiquis nouo periculo accumulare: & experientia docuit, quod dum antiqua velut aliena inuadere voluerūt, ſua denique amiſerunt. Hæc eſt hominum conditio miſeranda à Philautia procedens, vt quiſquis plus de ſe quam in veritate ſit, opinetur, & multi propria acriſia fuſcati, plus ſibi tribuant, quam habent, nec à vetuſtis ſe erudiri patiantur, ſuoque ſucco paſcantur; cumque poſtea experimento ſibi diſpliceant, inſtabiles fiunt, alia appetentes, & introducentes. inde optat (vt dicebat Horatius) *Ephippia bos piger, optat arare caballus.*

L.2. de leg.

&

& plerumque fit, vt accidit aſino Æſopico, quod mutentur in deteriorem conditionem. Hæc & ſimilia conſideranda, & proponenda, vt in officio contineantur, nouitia ingenia, nouitiolas affectantes paraturas. His ergo ne Vindicianus nouellis turgidis, inflatis authoribus Bibliothecas opplebit? Hi ergo ne ſunt qui præ antiquis vbique Gentium in maximo florent precio? nequaquam; ſed illi certe docti, & graues Societatis Patres, maximè veteres, qui ſuas explicationes, & commentaria iuxtà commentariorum, & expoſitorum leges, ediderunt, & ſic authorem quem commentantur, ſequuntur, vt non authores, ſed commentatores titulo modeſte glorientur. Magnus eſt horum auctorum numerus, qui ſciolos illos impugnant degenerantes ab ipſis, abundanter inſtruunt, quomodo doctrina Theologica pertractanda ſit. Non hos Turtur perſtrinxit veri nominis Theologos Societatis, quos veneratur, & ſuſcipit, ſed Pigmæos illos quoſdam tamen ab ipſa Societate reprehenſos, & ſugillatos, qui ſuper gigantes innixi non ſecus, ac illi Chalanæ turris, nihil ferè de ſuo, niſi nouitatem ſuperaddentes, cœlum digito iam tetigiſſe ſe exiſtimant, cum humi repant, vel tamquam hedera innixi muris validiſſimis veterum Doctorum, vt creſcant illis adhærere ſe ſimulant, vt eos, ſubtiliores radices fingendo in ramis, tamquam parietem inclinatum, & maceriam depulſam, ſi fieri poteſt, proſternant. In hoc, crede Vindiciane, non eſt offenſa Societas (cui amicabiliter Grauina concordat, profitenti S. Thom. doctrinam ſequi ad præſcriptum Congregat. Generalium, quæ ſemper inuigilat in doctrina, & cauẽda cauet, & emendanda curat, non omnium, ſed aliquorum opera, & iam pridem, ex libello de ratione ſtudiorum, & aliis ſapientum admonitionibus eiuſdẽ Societatis repreſſi ſunt, & admoniti cõtradictores, ne antiquitatem nouitate violarẽt. Reprimere quoq; curauit Grauina iactabundas illas quorumdam partialium voces: *Plus Suarez, quam S. Thomam ſcripſiſſe; eundẽ non inuidere Alberto, Aquinati*, &c. ſimiliter & has voces: *Patres Soc.* vt dicebat Baeza, *tanta in ſcribendo diuini muneris copia redũdare, vt conati in ſcribendo dici non debeant: & eos tanta multitudine librorum repleuiſſe mundum, vt quotquot numerentur omnium aliorum religionum, ſcriptoribus Societ. æquari nequeant.* *3.2. com. li. 14. c. 15. §. 4.* Hæc enim ſine ſtomacho legi non poterant, quare opus fuit oſtendere diuerſitatẽ inter principes authores, & ſequẽtes ſcholarios, nam & fœcundior campus, & feracior oſtenditur, ex vna vel altera ſpecie floris, vel fructus, quam ſint cornucopiæ hinc inde floribus, & fructibus refertæ. Optima, & arguta reſponſio fuit cuiuſdã P. Caſſinenſis, qui cum ei à quodam inflato ſcholari obiectum eſſet, *in inſigni Bibliotheca illa, non niſi vetuſtos haberi codices, paucos autem, vel ferè nullos, modernos à Baeza exaltatos authores, cum illis codicibus annexos*; reſpondit. *eam eſſe illius Bibliotheca excellentiam, quod originalia non copias contineret.* *To. 3. li. 14 c. 16.* pro qua etiam vana obiectione huc facerent, quæ Turtur paræmia riuuli, & fontis argutè reſpondit.

§. III.

At iterum reaſſumpto ſpiritu Vindicianus inſurgit in Grauinam.

VIND. *Verum breuitatem Grauina à noſtratibus deſiderat. Sed hoc litteratorum æuo breuitas inuiſa eſt, vtpote obſcurior, & profundior, vt vix multa contentione mens, ac ſententia ſcriptoris euiſceretur.*

TVRT. Sed non ab omnibus ſcriptoribus Societatis eam exigit Grauina, ſed ab illis commentatoribus tantum, qui, idem per idem, vel multiplicatis vocibus, & ſynonymis, vel declamatorio ſtylo, vel citationum

num aggeribus, vel qui fingi poſſunt dicendi modis, in immenſum multiplicatis, in ea vitia incidunt (à quibus cauendum S.Thom. voluit in ſummæ initio, & doctiſſimus P.Poſſeuinus (in Biblioth. lib.3. cap.12.) iubar Societatis eiuſdem fulgentiſſimum, vt propterea mirum non ſit, ſi volumina excreſcant, à quibus ſi hæc omnia ſubtrahantur, vel ſi hæc omnia in mortario contunderentur non exprimeretur vncia propriæ ſententiæ, & placiti. Si inuiſa eſt breuitas hoc tempore, non mirum quia iam mundus in ſenium vergit. Senectus autem mundi eſt garrula, ſenes autem conſtat eſſe garrulos, vnde apud Homerum. *Senum orationes longa ſunt. Sapientum breues*, breuibus enim verbis multa cōprehendunt, vnde non ſunt tot hodie auditores in ſcholis modernorum, quot erant olim in Vniuerſitate Pariſienſi, Colonienſ. ſed ſi,

Deficit auditor, non deficit ille loquendo.

O ſola fortes loquacitate ſenes.

Eſt prouerbium Gallorum: *multa verba, modica fides.* Sapientiſſimè magnus Greg. Nazianz. *antiquam ſapientiam breuibus verbis concluſam, iuuenili & effluenti orationi* præfert. (*In plag. gram.*) quæ verba adaptari poſſunt ad præſentium ſcholarium conditionem, quibus illa diſplicet, hæc placet. *Quid relicto capite ad pedes accurritis? quid Aaronem prætereuntes, Eleazarum in medium producitis* (hunc vel illum S.Auguſtin. & S.Thomæ præferentes) *non æquo animo patior fonte obſtructo torrentem cum impetu ferri, abſconſo Sole ſtellam oſtentari, cedente canicie iuuentutem leges praſcribere, tacente ſapientia imperitiam iuuenilem temeritate ſe in publicum inferre. Nam quemadmodum ingens pluuia nequaquam maiorem vtilitatem parit, quam qua minori copia labitur (quippe cum vehementia ſua terram deuoluat ac diſtrahat, ſorteque etiam ipſa agricolam mulctet, hæc autem leniter ac tranquillè defluat, altiſſimeque illabens pinguiorem terrā efficit, & cultorē iuuat, ſpicamq; ad maturum fructum nutrit) eodem modo, nec copioſa verbuq; affluens oratio, ſapienti oratione vtilior cenſenda eſt. Illa enim exigua fortaſſe voluptate affectū auditorē relinquit ſimulq; cum percuſſo aere diſſoluitur, nec quicquam aliud viriū habet quā vt verborū lenocinio; quaſi præſtigijs quibuſdā auidas hominum aures deliniat: hæc verò mentem penetrat, dilatatumq́; os ſpiritu implet, nec in ipſo ortu extinguitur, ſed frugē ingentem PAVCIS SYLLABIS gignit.* Vide ergo quod loqui ſapiēter, ſiue in ſuggeſtu, ſiue in cathedra, ſiue voce, ſiue ſcripto, præſtat magis quàm copiosè. *Concreſcat, vt pluuia doctrina mea, fluat vt ros eloquium meum*] *dixit* S Moyſes, quem imitati ſunt Doctores claſſici, quorum auaritia in verbis laudabilis, ſolus Vindicianus vult torrentes verborum, Atticiſmis non Laconiſmis delectatus cum Baeza principatum tenere.

§. IV.

VIND. *Claritatem deſiderat. Nihil profecto purius, & elegantius Societatis ſtylo eſt, omnis verborū ornatus; rerum copia, & ſententiarum dignitas in Societatis eruditionem cōmigrauit. Lege Grauina, qua vel hæretici in Illuſtriſſimi Bellarmini lucubrationibus ſuſpexerunt; & maiora in dictis inuenies.*

TVRT. Admiratur, & laudat Grauina illorum ſcriptorum Societatis ſtylum, qui cum ſapientia eloquentiam coniunxerunt, veteres imitantium, qui innumeri ſunt, quæ non tranſmigrauit ad Societatis alumnos ſolos, nec enim cæteri velut Ægyptij expoliati ſunt omnium ordinum Doctores noſtrorum temporum, ſapientia ſeculari: & ne dum Hæretici in Bellarmino inſpexerunt & admirati ſunt eruditionem atque ſapientiam; ſed etiam in Caietano, Stapletono, Melchiore, Cano, Michaele, Medina, innumeriſq; omnium Ordinum tractatoribus, qui partes primas iam pridem occuparant; quos ſilentio ex induſtria

præ-

præteris, quia cauſidicus ſolius Societatis factus es, quaſi hi ſoli ſecundum te, homines, vt eis ſolis deſtructis, vel mortuis, moriatur ſapiētia: quo adulatorio elogio, nimium pij iſti PP. diſcruciantur. Dicam tibi quod Martialis ad Attalum ſcripſit.

Semper agis cauſas, & res agis Attale ſemper
Eſt, non eſt quod agas, Attale ſemper agis.
Si res & cauſa deſunt, agis Attale mulas,
Attale ne quid agas, deſit, agas animam.

In laudem Athan. Id vnum ex Nazianz. reportes velim, multoties, ſi intra terminos verborum iſte apparatus non contineatur, potius Theologiæ obeſſe quàm prodeſſe. *Tunc enim* (dixit Nazianz.) *res noſtra florebant ac præclarè ſe habebant, cum nimirum hæc, & verborum lepore atque arte fucata tractanda Theologia ratio, ad diuinas caulas ne aditum quidem habebat. Verum idem erat calculis ludere inuerſionis celeritate aſpectum fallētibus, aut omnigenis, & laſciuis corporis flexibus ſpectatores ludificari, quod noui quidpiam ac curioſi de Deo, vel dicere, vel audire: ſimplex contra, ingenuaque oratio atque doctrina pietas exiſtimabatur. At poſteaquā Sexti & Pyrrhones, & contradicendi libidine incitata lingua velut grauis quidam ac malignus morbus in Eccleſias noſtras irrepſit, quodque Actorum liber de Athenienſibus narrat, ad nihil aliud vacamus, quam ad noui aliquod dicendum, vel audiendum,* quaſi in vitium vitio coarctati alieno, introducta hæc Theologiæ tractandæ ratio, cum ſimpliciter, in ſpinoſis antiquorum Scholaſticorum vocibus ſubtilius, verius, ſapientius, magis Theologiæ tractandæ ratio haberetur. Proſequitur in Grauinam mox dicens.

VIND. *Methodum arguit. quaſi quiſquam illis par in doctrina, vel natura ordine accuratè ſeruando exiſteret. Quam preſſè ex Peripatheticorum neruis concludunt, quam terſè, & in veſtigio pedi inhærent. Numquam illi tergum impreſſionis obuertunt, vel latebram circumſpiciunt, aliorum autem ſeu fronti, ſeu tergo, quam ardui imminent? Quis vel non eminus conſpectos aduerſarios, vt turbinem folia, refugit? Quis ſecularium Clericorum, in lubrico, non ſe doctrina Societatis protegit? Quis vel Regularium eiuſdem docendi, vel agendi methodum, non æmulatur? Quod Societati lucet, nemo ſibi permiſſum eſſe, & ſacrum exiſtimat.*

TVRT. Nihil de methodis Grauina, quas vſque ad ſatietatem pro Societate ſola ſtare Vindicianus ſuadere conatur, non tot recenſuit Galenus lib. de Methodis, quot Vindicianus, & ipſe medicus; cumq; quem Societas ſeruat, modum, & menſuram reliquorum ponit; cum vt prototypum, nec Clericorum, nec ſecularium, nec regularium vllus recenſeri poſſit, qui illum imitetur, & æmuletur. Video Vindicianum veluti puerulum inflatum nouis calceis, ſed ob vanam gloriam à pædagogo vapulandum. nam quamcumque methodum poſt priſcos illos proceres, qui hodie in ſcholis verſatur, ab inſigni illo viro F. Franciſco de Victoria, vniuerſa Hiſpania introductum agnoſcit, antequam Societas naſceretur, primique Patres eamdem à Dominicanis legendi formam hauſerunt (ſic Toletus à Soto didicit, vt alios prætereamus) Agnoſcunt, & ipſi riui fontem. Diſplicent humili Societati hæ Vindiciani loquendi formulæ, cum per quos profecerit agnoſcat, & fateatur.

VIND. Licet autem Vindicianus primis veteribus primum honorem deberi poſtea fateatur, eoſque aſſerat quaſi flumen ſapientia repletos, nomen ad inſulas longè diuulgaſſe &c. *Tamen* (ſubdit) *reliquerunt* (*in quo non diffitemur*) *poſteritati facultatem ſua opera illuſtrandi, & in varium vſum accommodandi, exponendi, quo in genere Societatis auctores inſigniter felices eſſe; nemo prudentium virorum inficiabitur.*

TVRT. Nec Grauina inficiatur, dummodo Vindicianus nō affectet (vt ſemper ſtudet)

ſuper

ſuper reliquos in ſanctitate, in doctrina, in methodo palmam deferre ijs, quos inaniter inflare vult, modeſtis illis renuentibus. At bene res ſe habet, nam vaſa inania maiorem ſonum edunt, quam plena, hominesque veræ ſapientiæ, & doctrinæ expertes loquaciores, quàm verè ſapientes. Sed hæc eſt humanæ vitæ calamitas, vt non ab omnibus, quæ probari debent probentur, nec contra tam inſulſa, & perperam dicta, vt non inueniāt ſectatores, adulatores, & approbatores. Sed tandem à tempore, & veritate vera ſapientia à ſtultitia, vel ab errore diſtare cognoſcitur.

VIND. Finem imponit Paragrapho dicens. *Salem de cornicula Vulturi ſuo Grauina aſpergat. Si enim veterum ſapientiſsima doctrina veſtiri, ſcriptaque ſua eorum chrijs ornare foret illiberale, audacter infero SS. Thomam & Bonauenturam meras corniculas fuiſſe, quid enim in illis reperias, quod non Sacra Scriptura & SS. PP. ſententijs vndique confirmetur? Sed faceſſant inconidti ſales, & cornicis fabula ſuo Apologo remittatur, dicitur enim in eos tantum, qui aliena ceu propria venditant*, quod pij DD. *nunquam præſumunt, ſed fideliter nomen locumq; aſsignant eius authoris, à quo doctrinam mutuantur.*

TVRT. Non omnes, ſed eos ſal illud ſalire neceſſe eſt, qui non veriti ſunt S. Thomam facere corniculam, effutiendo eum D. fermè dimidium primæ ſecundæ, & ſecundæ ſecundæ à Fr. Vincentio Beluacenſi ſuffuratum, vt ſcripſit Poza. Non S. Thomam perſtringere debebat, ſed eos ad quos integra volumina impreſſa, & manuſcripta vndique magno labore, & ſumptu conquiſita, Victoriæ, Pennæ, Mantij, Gallo, Cordoua, Forerij, Oleaſtri, Ludouici Soto Maior, Orellana, & Herrera peruenerunt, quorum laboribus integra ipſorum folia onerata, & authores ſuppreſſis eorum nominibus, non honorati. Et tamen S. Thomas quaſi cum ſepulchrorum effoſſoribus collocatus, & qui ditati ſunt lætantes quaſi ſuper ſpolia multa non tantum denotati, ſed & ſuper S. Thomam exaltati, quod maiora ſcripſerint, quā quod S. Thomas dictauerit. Quas comparationes modeſta Societas acerrimè reprehendit, agnoſcens non quantitate molis, ſed virtutis res metiendas. & ſapientiſſimè quidam Pater venerabilis Societatis dicecere mihi ſolitus eſt. S. Thomæ opera, tot continere principia, quot verba, quod dictum, ad motiones res ſenſibus menſurantes, corrigendos aptiſſimum iudicatur.

III. DISCVSSIO.

Vbi à Vindiciano ſpiritualia Societatis recenſentur.

§. I.

VBi Grauina dona, & chariſmata eſſe voluit omnium Ordinum cum Societate communia, vt magis vinculum dilectionis firmaretur, illud protulit. *Omnia veſtra ſunt, ſiue Paulus, ſiue Cephas, dicamus, ſiue Baſilius, ſiue Auguſtinus, ſiue Benedictus, ſiue Bernardus, ſiue Dominicus, ſiue Franciſcus, ſiue vita quæ cadit in exemplum, ſiue mors, quæ vos in lucem protraxit*; quid hinc deducat Vindicianus, è floribus velut Veſpa liquores felleos colligens, audiamus. 1.p.c.8.

Bonum ò ſuperi factum! iuuencula Societas tam ſplendida Eccleſiæ dona, ceu paraphernalia latiſsimè amplectetur &c. neque paruum ei ſolatium adferet, vbi nihil etiam emunctæ naris calumniatores in ſe repererint, quod Apoſtolicis DD. & ſummis Aſcetica Magiſtris iam antiquitus tritum, & ſolenne non fuerit. Vix aliud Iacobus Aluarez, Iulius Nigronius, Franciſcus Suarez aliique recentiores moliti ſunt, quàm vt nouiſsimi Ordinis, cum primis conſpirationem monſtrarent. VIND.

TVRT. Si tanta eſt in virtutibus conſpiratio nouiſſimorum cum primis, veluti filiorum optimorum, ex optimis parentibus originem ducentibus, atque hos effert Vindicianus, vt illibatos, inculpatos, ab omni terrea concretione ſecretos, etiam ad parentes laudes iſtæ deriuantur, nam ſi delibatio ſancta, & maſſa, ſi rami, & arbor,

Naturæ ſequitur ſemina quiſque ſuæ.

At id non ſemper euenit, degenerantibus filijs à parentibus. Et vt à parentibus quoque morbi in filios deriuentur; quod teſtatur Plinius iunior loquẽs de Cornelio Ruſo, & commune Medicorum proloquiũ: *podagricos gignere podagricos*; ita & ſemina virtutum moralium plerumque ab Heroibus parentibus in natos propagantur, vt ille dixit. *fortes creantur fortibus*: tamen fieri ſæpius contingit, vt nati ex vetuſta, & illuſtri proſapia virtutibus, & ſtemmatib. pręclara, filij degenerent, & quo parentes clariores, eo filios inſolentiores experimur, vt vulgo iactatum ſit. *Heroum filij noxæ.*

Fallitur augurio ſpes bona ſæpe ſuo, fortè hæc degeneratio cauſata, quod ſenecta mundi languidior, obnoxia peccato & alijs calamitatibus. Vnde, fit vt dixit Horatius.

Aetas parentum peior auis tulit,
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

Magnum ergo ſolatium attuliſti volens nolens, Vindiciane, cunctis Regularibus ex virtutum conſpiratione nouiſſimorum, cum illis magnis parentibus Baſilio, Benedicto, Auguſtino, &c. & alijs exemplaribus virtutum, quæ voluit eſſe communia. Turtur, vt in pluribus ramis, vna agnoſceretur profeſſio religioſa, nec vnus ramus alteri ſe præferret, ſed ſtipiti, & radici vnus, & idem ſuccus vniformiter difformis, & difformiter vniformis per ramos diffunderetur, & in eadem radice rami omnes diuerſorum Ordinum conſpirarent; nec fieret exceptio, vnum eſſe ſolum ramum viuum, cæteros aridos: & ſi prioribus velut naturalibus, vtpotè vetuſtioribus demonſtretur Deus non peperciſſe, timeant poſteriores magis, qui inſerti ſunt bonæ oliuæ ex participatione chariſmatum veterum Ordinum, & humiliores ambulent in via Domini.

§. II.

VIND. Ad contradictionem mox inducitur Vindicianus poſt accepta, nec refutata paraphernalia, inquiens. *Cum Grauina ſuperius inſimulauerit Societatem ſuperbia, ex nouitatis ſtudio, quomodo celebri axiomate recantatur: omnia veſtra ſunt, & veſtra noſtra ſunt? aut enim loquitur de illis rebus, quæ ad religioſæ culturam diſciplinæ ſpectant, aut de alijs quæ in publico per Societatis miniſteria geruntur. De prioribus iam ex Bullis Pontificijs reſpondimus. Poſteriora certè Grauinam refutant. Si enim alicubi Societas loco moueatur, exhibe mihi inferiorum ſtudiorum apparatum, omnium ſtatuum ſodalitia foue, da geminorum Sacramentorum frequentiam, da ſpiritualium exercitiorum deuotionem, da rudium catechiſmos, miſſiones, & aliorum obſequiorum copiam. Si enim Societas omnia vobiſcum habet communia, debetis ſupplere, vbi illa deficit. Aliqua tamen ſingillatim Grauina recenſet, quæ Societas ab illis Ordinibus participarit. ſiue ſilentij diſciplina*, inquit, *ſiue feruens oratio. ſiue contemplatiua vita, ſiue actiua: veſtra noſtrorum SS. exempla ſunt, quæ in veſtris menſis ſcholis, Congregationibus quotidie lectitantur. Placent omnia hæc & Societatis induſtriam humilitati adiunctam docent, quæ more Scribæ Euangelici in theſauros ſuos noua, & vetera ſedulo comportat.*

TVRT. Omnia (iterum dicit Grauina) veterum Ordinum veſtra ſunt, tam quæ ad religioſæ culturam diſciplinæ ſpectant (& ſi aliqua recenſuit Grauina, in quibus fateris Societatem participare.) Negat vero in publi-

publicis miniſterijs, ſolam eſſe Societatem imparticipatam, & imparticipantem aliorum Ordinum chariſmata; & relictis auſteritatibus, choro, & alijs, in quibus Vindicianus confitetur in Societate non eſſe (vt etiam dicit Suarez) vt non ita accommodata ad finem illius religionis, ad alia miniſteria ad finem Societatis acquirendum deuenitur. Certè finis huius religionis Societatis eſt, non ſolum propriam ſalutem quærere, ſed etiam proximorum. Si de primo loquamur membro, nempè propriæ ſalutis, certum eſt, quod non ſic poteſt dici proprius iſte finis, vt in eo aliæ religiones non communicent. Verum tamen eſt, modum, ſeu miniſterium aſſequendi hunc finem varium eſſe, & difformem: alia enim religio ad ſolam contemplationem, alia ad actionem quoque dirigitur. de quo ſatis Caſſianus ſupra de ſcopo, & deſtinatione religioſi agens. Si de altero membro fiat ſermo de procuranda proximi ſalute, ita eſt proprius (ait Suarez) hic finis Societatis, vt nulli alteri religioni conueniat. *Si enim Clericorum religiones inſpicias*, ſubdit, *antiquiſsima omnium eſt Canonicorum regularium, ſunt & alia, nempe religio Theatinorum, quam nouiſsimam*, ait, *præter Societatem* (ne ſuam vocaret nouiſſimam, artificioſè excipiendo) *& S. Pauli, vel Barnabæ.* nulla autem ex his ex ſpeciali inſtituto ordinatur ad actiones Clericatus, quæ ſpecialiter circa *proximos verſantur, ad eas quæ ad cultum diuinum ordinantur.* Sed vel Suarez noluit, vel non aduertit legere inſtituta Clericorum, pręſertim Regularium Theatinorum, ibi enim leget quomodo gerere ſe debeant (quod eſt finem ſupponere) ad concionandum, & fidelium confeſſiones excipiendas: cumque ad reformandos mores inſtituta ſit eius contaminati temporis, id ſine diuini verbi, & ſacramentorum adminiſtratione fieri non poterat. De monachatu vero loquens, verum eſt quod *dicit Suarez, primo, & per ſe non eſſe ordinatum ad proximorum ſalutem*, & Monachos, vt Monachos officium non habere docendi: cæterum quia Monachi pro ſalute proximorum etiam ſacerdotio inſigniti ſunt, probati prius in Monaſtica (de qua loquens Hieronymus dicebat: *ſic viue in Monaſterio, vt Clericus eſſe merearis*) poſſunt eis iniungi officiũ prædicationis &c. Vnde qui Clericus, & Monachus eſt duplicem poteſt induere rationem Monachi, & Clerici, vt ſunt Benedictini, Carthuſiani &c. ex eo quod Monachus eſt (ait S. Thom.) *ſua & aliorum peccata deflendi habet officium, ex eo quod Clericus eſt docendi, & paſcendi populum.* & ſatis eſt (etiam ſi actu multi non doceant, vt qui viuunt in perpetua clauſura) vt poſſint fieri Rectores populorum, vt ſic ſalus proximorum ædificetur, vel quod ad miſſiones deſtinentur, & docendos populos ſi Prælatis placuerit, vt patet de alumnis S. Benedicti, & hoc eſt quod dicit S. Thom. loco cit. ſatis eſt quod, *qui idoneus eſt ad hoc vt poſsit aſſumi ad id quod maius eſt, & in quo aliud includitur, idoneus debet reputari ad id quod minus eſt, & quod in maiori includitur. ſed religioſus etiam ſi Religio eius non ſit ad docendum inſtituta, poteſt aſſumi ad Prælationis officium 16. q. 1. Cũ ergo Prælationis officium ſit maius, quã officiũ Doctoris, quod Magiſtri legẽtes in ſcholis exercent, & tamen Prælationis officiũ ſimul habeat doctrinam adiunctam, non debet inconueniens reputari, ſi Monachus authoritate eius ad quem ſpectat, ad docendi officium aſſumatur.* & in alio opuſculo eadem docet [Aduertendum, quid *Monacho conueniat, ex hoc, quod Monachus eſt*, cui ait, *non interdicitur alia maiora aſſumere ſi ei fuerint commiſſa, ſicut Clericus non poteſt excommunicare ex hoc quod eſt Clericus, poteſt tamen ſi ei ab Epiſcopo committatur.* & ibidem allegat 16. q. 1. e dictum contra quoſdam, qui zelo amariſſimo cõfeſſio-

Li. 1. c. 5.

To. 4. li. 1. c. 3. nu. 12. pag. 390.

Finis inſtituti PP RR. Theatinorum

Opuſ. 19. c. 2.

Opuſ. 18. c. vlt.

feſſiones fidelium audire, dicebant, Monachis præſertim Benedictinis, non competere. vbi etiam ſic dicitur. *Neque enim B. Benedictus Monachorum præceptor almificus huiuſmodi rei aliquo modo extitit interdictor.* quod explicans S. Thomas ait, *id ſolum religioſis eſſe illicitum, quod eis eſt ſecundum ſtatuta ſuæ regulæ interdictum.* Ergo cum Monachi non vt Monachi, ſed vt Clerici poſſunt deſtinari ad munia quæ ſpectant ad ſalutem proximorum addictis, nec ſecundum ſtatuta regulæ illis ſit id interdictũ, & eundem reſpiciunt finem, quem aliæ religiones, quæ explicitè ſunt inſtitutæ ad ſalutem animarum. vnde non inferior fructus reportatus eſt in Eccleſia Dei ex Monachis, quorum agmina ad Epiſcopatum aſſumpta, & ad Gentium conuerſionem, & peccatorum reductionem, non ſegnem nauarunt operam. ſicut autem (vt dicit idem Suarez) Religio Societatis inſignis eſt, quia, & ſi formaliter non eſt addicta auſteritatibus aliarum religionum, *eminenter tamen*, ait, *continere aliarum auſteritates*, & supplere illas ex magno deſiderio pœnitẽtiæ grauioris (vnde ſecundum ipſum poteſt verè dici, quoſcumque ſodales, excepta quadrageſima, & vigilijs, formaliter comedentes; in alijs diebus vbi crebra ieiunia funguntur, eminenter abſtinentes, addito illo deſiderio exterioris pœnitentiæ) ita verum erit dicere, quod ſint similiter (vt in his auſteritatibus) formaliter Clerici eminenter Monachi: Monachi quoque, quibus non competit ex natura Monachatus primo, & per ſe reſpicere finem Clericatus, nempe procurationem ſalutis proximorum, ſint quoque dicendi formaliter Monachi, eminenter Clerici, ſi non ſunt aſſumpti, ſed aſſumptibiles, formaliter quoque cum ad idem munus aſſumuntur. & nunquid eſt determinatus numerus militum Dei? Deueniens autem ad Religiones Mendicantes idem Suarez. & præſertim loquens de Religione S. Dominici ex doctrina S. Thom. actum illius Religionis, ait, proprium eſſe Prædicare &c. propter quod illa Religio Prædicatorum dicta eſt. Nihilominus hunc eundem finẽ iuuandi proximi (ſubdit) *proprium ſibi effecit Societas ſecundum modum ſui inſtituti, in nulla enim Religione*, ſubdit, *hic finis in diplomatibus Pontificijs toties repetitus, & expreſſus. Nulla alia Religio, ſicut facit Societas ſe ſpeciali voto conſecrat ad miſſiones ſubeundas, ſimiliter cæteræ religiones, valde ſecundario, & quaſi ex abundanti reſpiciunt ſalutem proximi, hoc eſt poſt interna & domeſtica officia expleta, Societas verò in hunc ſolum incumbit, & ſe diſponere, & alios Societatis, vt in eundem finem procurandum apti ſint. Demum quia ex primaria inſtitutione, Religio Clericorum appellata eſt à Sacr. Conc. Trid. quia hæc natura ſua poſtulat Clericatum, Religiones Monachorum non praſtant.*

S. Tho. Benedictinor. defenſor. — *C. 1. lib. 1. de inſt. Soc. loc. cit.* — *Lib. 1. c. 2. nu. 13.* — *2. 2. q. 184 ar. 4.*

TVRT. Hæ ſunt ſuppetiæ Vindicianicæ, vt aliorum Religionum communicatione nõ egeat, & ſit aliquid in ipſa ſola proprium in quo aliæ (nec etiam Religio Prædicatorum) non conueniant. & ſi P. Suarez. diplomata inſtitutionum religionum Mendicantium legere voluiſſet, ſimiliter fauores, & gratias conceſſas operarijs Euangelicis pluries, earumdem Religionum finem per earum, crebros exantlatos labores, fructus vberrimos reportatos, aduertiſſet. Vide hæc in priuilegiorũ monumẽtis & fusè in ſtimulo miſſionum F. Thomæ, à Ieſu Diſcalceati) antequam Ieſuitæ naſcerentur. Vnde ad hanc ſuperextollentiam Suarez cauendam, Gregor. XIII. in Bulla quæ incipit *Aſcendente Domino*, vbi ſtudia Religionis Societatis Ieſu recenſuiſſet, pro communi animarum ſalute ait. *In quo cum aliarum Religionum ſtudia; tum Societatis Ieſu aſſiduus pro Chriſto labor, nec non vſq; ad finẽ perſeuerantia, promptam ſe oſtendit.* *In Bull. t. 2*

Non

Non ergo ſola Societas in illo fine, ſed aliarum abſque eius exceſſu ſuper alias, à Pontifice commendatur. Et Pius V. *non magis*, quàm alias, ſed *non minus* quam alias, pro Chriſtiana religione laboraſſe, & animarum ſalute, pronunciat. Quod vero ſpeciali voto miſſiones ſubire voueant, qui profitentur ſolemniter Ieſuitæ, non propterea faciunt ſibi ex communi proprium. Satis ſublimauit Suarez Patres & ſancta cõuerſatione viuentes tanquã Angelos in terris, facere noluit eos, vt Angelos in cœlo degentes, qui in intelligendo communi ſpecie vt propria vtuntur. Alijs namque Religioſis, pręſertim Mendicantibus, cum habeant hunc finem etiam, ſalutem ſcilicet animarum, ea eſt materia obedientiæ, vt ſub præcepto mandari poſſent miſſiones, etiam ſi expreſsè non vouerint, implicitè enim vouerunt parere, ſi illis imponatur peregrinatio ad infidelium regiones, vel vt prædicent hic, vel ibi ſcribant, &c Vnde & paſſim præcepta formalia fiunt, vt ad ſalutem animarum libri imprimantur, lecturæ ſuſcipiantur, &c. ſicut autem non propterea eſt diminuta illa Religio, quæ ſolum expreſsè vouet obedientiam ſecundum regulam, quia expreſsè paupertas, & caſtitas non vouentur, cum in obedientia contineantur, ita ſub eadem (quicquid Rodriguez, & Ludouicus Lopez inſinuent) contineatur, vt cum Generali, vel Prouinciali placuerit, ex aliorum Ordinibus deſtinentur Religioſi exemplares ad procurandam ſalutem Gentilium, & aliorum infidelium ſe mitti patiantur; cum hic ſit primus, & per ſe intentus harum Religionum finis, propria ſcilicet, & proximorum ſalus. Nec aliunde Moniales recludi potuerunt nouo vinculo, niſi quia id in votis implicitè continebatur, nempe cuſtodia caſtitatis, ad quam valdè clauſura conducebat. Et ſi explicitum votum diuerſitatem finium inducit, diuerſas dicere oportet Religiones, quarum quædam explicitè vouent omnia tria vota, aliæ ſolam obedientiam exprimunt; licet autem ad id quod eſt ſummum in virtute heroica, quis non poſſit niſi ex ſpeciali inſtinctu obligari, vnde antequam facilitaretur nauigatio ad Indos, id ſub præcepto cadere non potuit, vel voto; iam vbi via in mari facta eſt exercitui Dei, poteſt cadere ſub voto, vel præcepto, miſſio ad Indos, & paſſim hodie etiam ſub formali præcepto alijs Religioſis præcipitur miſſio ad gentem conuulsã, & dilaceratam. Sed & eo temoore explicitum votum à Ieſuitis factum, quando, iam alij Prædicatores veluti Aminadab mare tranſuadarunt, quorum quadrigas alij ſubſecuti poſteriores. Quartum vero votum explicitum tunc diuerſificat ipſaſmet Religiones in aliquo fine, quando vna ſolum id facit, ad quod fundata eſt ex vi inſtitutionis primo, & principalius, vt votum redimendi captiuos, ſeruiendi, & miniſtrandi infirmis, &c. Valdè autem mirandum eſt de Suariſtica cenſura, quod cæteræ Religiones poſt procurata interna, quod ſupereſt, animarum ſaluti impendant Nam ſi de internis virtutibus loquatur, primo propria deinde aliena curare debemus, eſſe prius concham, deinde canalem, contemplata poſterius tradere. Si de internis, & vt addit, domeſticis occupationibus, ſatis ſunt miniſtri Pręlatorum, & Procuratores Conuentuum, vt his intendant: cæterum, vt omnibus alijs Religionibus, non ſecus ac in Societate, quidam ſunt Conuerſi, vel Laici, vel Coadiutores, omnes autem Sacerdotes, vel ſimplices, & horum magna pars choro addicta, alij vel ſtudẽtes, vel Lectores, vel Magiſtri, vel Confeſſarij, vel Concionatores, & hi cum internis exercitijs orationis, capitulorũ, iuxtà Conſtitutiones nec à choro

exempti totaliter, ſed ex parte, vt ſtudijs vacare poſſint, ita quicquid elaboratur dando *partem ſeptem, nec non & octo*, ſeptem horis canonicis, datur octaua pars non quidem horæ, ſed maximæ portionis, vt in Ordine ad ſalutem animarum, ſtudijs occupentur. Quod vero Societas Clericorũ Regularium titulo fruatur, non ſpecificat finem ſibi propriũ, nam ante ipſam, idem nomen à Sede Apoſtolica obtinuit *Religio Theatinorum, quæ non nouiſsima præter Societatem, vt* dicit Suarez, ſed prius ante Societatem, amicabili præcedẽtia inſtituta agnoſci debet, nec vnquam hunc finem ſalutis animarum ſibi appropriauit, ne in vitium elationis, & ſingularitatis incurreret.

Ergo dum in hoc fine, ſi omnium Regularium conſtitutiones euoluantur, in alijs multa habeant communia, & quæ participent; meritò dixit Grauina, *omnia veſtra ſunt, & veſtra noſtra*, & ſi placeat vti terminis eorum Authorum, quorum Vindicianus fictum ſuſcipit patrocinium, omnia veſtra ſunt, ſiuè formaliter, ſiuè eminenter, & è contra veſtra noſtra quoque ſunt eodem modo, & in fine illo præcipuo, non ſit alia diſcretio, niſi expliciti, & impliciti, vt non ex hoc communis finis proprius fieri poſſit, nec debeat.

Quantò ſuauior Grauiniana vox: *omnia veſtra noſtra ſunt, &c.* quam dicere *in multis erant mecum*, poterat enim dicere, in fine propriæ ſalutis, intentione mecum, in procuranda ſalute proximi mecum, in auſteritatibus formaliter nõ mecum: & ipſe Vindicianus in hoc dici vult non mecum, cum tamẽ in multis in quibus, nec ſunt mecum, dicti ſint mecum ex præparatione animi, & ob finem vniuerſalẽ pulchritudinis exercitus Chriſti, ex varijs Ordinibus conſtantis. At Vindicianus eos excludit in eo quod eſt etiam proprius finis, vt dicat: ſola Societas eſt ſibi ſecum, cum etiam pro ſua modeſtia dicat, omnes religiones mecum, nec Societas ſit ei ſecum, cum Vindicianus ad externa caſtra pertineat.

§. III.

Sed nec ſiſtit in fine ſingularitas aſſerta, ſed deficere aliorum ſolertiam in executione demonſtrare contẽdit; vnde ſubdit.

Si enim alicubi loco Societas moueatur, exhibe mihi inferiorum ſtudiorum apparatum, omnium ſtatuum ſodalitia foue, da geminorum Sacramẽtorum frequentiam, da ſpiritualium exercitiorũ copiam. Si enim Societas omnia vobiſcum habet cõmunia, debetis ſupplere vbi illa deficit. Ac ſi dicat Vindicianus. [*In locis vbi Societatis Ieſu Religio abſcedit, illico omnia tepeſcere, & elanguere ſpiritualia exercitia, ſacramentorum adminiſtrationem, Catechiſmos.*] VIND.

Miror, quod cum miniſtris non dixerit ſacramenta abſceſſiſſe, & cum Catechiſtis ſymbolum, cum operarijs etiam Dominũ auolaſſe, quaſi ſimilis calamitas in eos irruat cum hi diſcedunt, quod Ieroſolymitanæ ciuitati accidit, *auferam à vobis omne robur panis, ariolum, & ſenem, & prudentem eloquij myſtici*, quorum omnium ablationem ad magnam calamitatem permiſſam, interpretes, præſertim Hieronymus, annotarunt. At experientia compertum eſt, nullo modo operarios alios ceſſaſſe à miniſterio verbi in ijs locis vnde diſceſſerunt ſodales ſponſi, & è contra vbi alij Ordines diſceſſerunt Ieſuitis ſuperſtitibus, imò & labores duplicarunt, vt etiam *diuidantur ſpolia prædarum multarum, claudi diripiant prædam. Nec dicet vicinus elangui, populus qui habitat in ea, auferetur ab eo iniquitas* ira Dei, ait Hieronymus, *quæ in populos* illos irrepſiſſe videtur præbet huiuſmodi miniſtris pulchritudinem, vt *nullam infirmitatem ſentiant, nec dicent laboraui. Qui enim fuerit inter eos, auferetur ab eo iniquitas atque peccatum, quia Dei executus eſt voluntatem.* Quæ dicta Hieronymi ad propoſitum Turturis faciunt, vt exiſtimati

TVRT. *Eſ. 3.* *Eſai. c. 33.*

mati claudi Religioſi illi infloridi, ſæuiente ira in populum, accipiant fortitudinem, & laborent indefeſsè in prædicationibus, confeſſionibus, &c. diripiendo ſpolia à diabolo reportato illo fructu, qui eſt abolitio peccatorum. Omnium Religioſorum Chronica, & monumenta legantur, & vſque ad ſatietatẽ guſtabit curioſus Lector, & Turturem vera dicere iudicabit. Hoc accipiat Vindic. & ex Eſaia diſcat, quod olim Ephraim, & habitantes Samariam in ſuperbia & magnitudine cordis dixerunt. *Lateres ceciderunt, ſed quadris lapidibus ædificauimus, Sycomoros ſucciderunt, ſed immutabimus*: quaſi dicerent exponente Hieron. *Paruum eſt Regnum Iuda, & noſtri comparatione viliſſimum, itaque illis ruentibus lateribus, nos quadro lapide ædificemus nobis domum, illorum Sycomoros, quæ ligna ſunt vilia hoſtili incurſione ſucciſa, nos Imperium noſtrum Cedris extruemus, quæ imputribiles ſunt, vt Regnum ſignificent ſempiternum.* Et propter eam ſuperbiam non eſt auerſus furor Domini, quin vires in quibus confidebant extenuaret. Non audiantur amplius illæ voces, quas non Societas, ſed tu callide veterator iactas, & iactandas ſuggeris, & his opuſculum Anonymum paſſim inſpergis, videlicet. *Alij Ordines lapſi ſunt, Societas ſola ſuperſtes*, quæ quadros ædificat in domo Dei, ipſa ſola incumbit animarum ſaluti: *aliæ Religiones* ſunt veluti naſturtium vt infra dicitur, & Sycomori: *ſola Religio Societatis* Cedrus imputrefactibilis: *aliæ Religiones multis* indigent ſpiritualibus bonis, *ſola eſt Societas*, quæ ſibi ſoli ſufficiens eſt. propter quod ſubdis Vindic. quod ſi Societas, *ab aliquo moueatur loco, illico omnia peſſundantur, vt nec ab alijs Religioſis ſuppleãtur.*

Cap. 10.

Nolo Lectorem ad Antipodas tranſmittere, vel ad totius Europæ partes, Hiſpanias, Gallias, Germaniam. pro confutatione huius ſingularitatis aſſertæ à Vindiciano. Circumſpice quæſo ſolum in nobis vicina Italia dominium Venetum, Reipublicæ illius formam conſidera, & denotabis ſubiectorum populorum religioſam conuerſationem, & innumeram gentem à Parochis, & tot religioſorum cuneis in via Dei informatam, & ad iuſtitiæ, cæterarumq; virtutum actus exercendos, à cæteris Religioſorum Ordinibus inſtructam. Si templa perluſtrabis, ad diuina officia, ſacras conciones, ſacramenta ſuſcipienda, videbis populos confluentes, vt aquarum copias inundantes. Si domos religioſas ex omnibus Inſtitutis tamquam aluearia conſtructa, intueberis religioſos velut apes mella formantes, & pro proprio, & proximorum bono elaborantes. Xenochia, & aliæ domus pro miſerabilibus perſonis exſtructæ munificentiſſimè, atque inſigni liberalitate ſuſtentatæ tibi occurrent. Sodalitates innumeras intueberis, vbi varijs virtutum actibus excoluntur. nam, & puellæ nubiles abundè dotantur, eorumdem pijs eleemoſynis, verecundiæ nobilium conſulitur ſecretis ſuſtentationibus, alijſque neceſſitatibus mera charitate prouidetur: rari pauperes per ditionem illam emendicant, cum eorum miſeria miſericordia ciuium præueniatur, ne mendicare cogantur. Fraudes abſunt, dilationes cauſarum non habent locum: iniuria homines non armat, oppreſſio à potentibus non auditur; forum litibus non mugit inſanum, acceptio perſonarum, vel munera iudices non corrumpunt: iuſtitia non opprimitur, nam & Areopagum Senatus ille repræſentat, vbi cauſa viduæ adiudicatur, pupillo non fit iniuſtitia, occulta crimina cum deteguntur pœnam habẽt manifeſtam, nec timetur poſſe redimi prece, vel precio, quod mulctandum meretur. Non conſentiunt iura peccatis, vel incipit eſſe licitum, quod publicum eſt, nec enim ſententia iudicum vendi poteſt, vel

De Repub. Venet.

vel gladius vindicatiuæ iuſtitiæ retardari, quominus nocens pereat, & innoxius liberetur, ne fiat nocentior iudex. Non cogitat improbus, vt vel teſtamentum ſupponat, vel arceantur ab hæreditatibus liberi, aut inimicus inſimulet, aut calumniator oppugnet, vel teſtis infamet, vel de domorum, poſſeſſionum confinio pauperibus excluſis, ab extendentibus ſine terminis domos, rura, aggeres pauperum occupantur, vt vna fiat propriorum, & alienorum bonorum continuatio. Hæc refrænatio peccatorum, primo Dei timori, frequentiæ ſacramentorum, concionibus, exhortationibus, Religioſorum ibi degentiũ tribuẽda; deinde irrefragabili iuſtitię Reipublicæ; his enim duobus retinaculis omne Regnum augetur, conſeruatur, Religione, videlicet, & iuſtitia quibus ſublatis corruat neceſſe eſt. Ergo ne in Chaos reſoluta Reſpublica, quia præſentibus religioſis illic exiſtentibus, cœleſti pabulo, verbi Dei & ſacramentorum fouetur? an Verbum Dei, & Sacramenta ſecum aſportarunt, illi quos adeo commendas, vt nullum dicas Religioſorum Ordinem, poſſe ſupplere nunc, quod illi præſtabant. Nimium depauperas Chriſtum, nimium Eccleſiam ipſam, ſi ad vnum Ordinem reſtringatur. Infauſtus exercitus, ſi, vno, vel altero vexillo ex acie diſcedente, aliæ copiæ ſuum non tenerent locum, alijque cunei in diſcedentium ſitum non ſubrogarentur. Satis eſſent audaces ij milites à prælio diſcedentes, ſi, vt ignauos ſuperſtites contemnerent, & maiora præſtituros repromitterent. Non nouum eſt militum Cohortibus, vt vna ſe iactet ꝑ altera, ſolam & ſe extollat, cæteraſque contemnat; & plerumque accidit, vt in die congreſſus, qui gloriosè ſe præ ceteris præſtituram repromiſit, turpiter ſuccumbat. His non fortitudine, vel conſtantia exiſtimandi, cum (vt de Drance dixit Virgilius) Mauors, in lingua; & pedibus ſedem fixerit. Hanc iactantiam numquam ſomniauit Societas modeſta, numquam obloquuta eſt, numquam præ cæteris ſe extulit, tu illam, Proſopopęa introducta, inani tumore, & doloſa laude ſuper cæteras, vt illam inuiſam faceres, extuliſti.

Vides ergo Vindiciane, non ita Societatis eſſe propriam Sacramentorum adminiſtrationem, & miſſiones, & cætera exercitia ſpiritualia, quin omnes religiones in his omnibus conueniant. Quid tu?

§. IV.

VIND. *Aliqua tamen ſigillatim Grauina recenſet, quæ Societas ab alijs Ordinibus participauit, ſiue diſciplina ſilentij, ſiue feruens oratio, ſiue contemplatiua vita, ſiue actiua. Veſtra noſtrorum SS. exempla ſunt quæ in veſtris ſcholis, menſis, Congregationibus quotidiè lectitantur.*

TVRT. Non dicit *omnia*, vt ſoli vni imparticipabilia concederet, ſed aliqua. Certè

Ex cœco ſui amore, iactantia ſubſequitur, ait ille: *cæcus amor ſui.* Attollens vacuum *plus nimio gloria veſtium.* Rurſus Narciſſus refloruit, qui de ſe ipſo loquitur in hanc formam. *Hor. 1. Od. 18.*

Iſte ego ſum, ſenſi: nec me meá fallit imago,
Vror amore mei.

VIND. Hanc iactantiam ſic coloras, vt non omnia in vniuerſum, ſed aliqua, & pauca *tamen placere dicta Grauiniana, dicas. Placent omnia hæc, & Societatis humilitati adiunctam docent, quæ more Scribæ Euangelici, in theſauros ſuos noua, & vetera ſedulò importat.*

TVRT. Adde etiam alia media ad principalem finem, ab alijs Religionibus mutuata. Sed non vult Vindicianus addere, ſed *Grauinam* dicit *fabulas texiſſe.* Ad parcendum linguæ Philautæ, nam cum ambitioſæ gloriæ cupiditate, temeritatem habet comitem, ſequitur deinde Grauinam ſugillare. *Luc. in dial.*

Fabula

VIND. *Fabula eſt S. Ignatium Societatis Ieſu conditorem, à diuino inſtitutore Gallo, cui nomen erat Ioannes Clanonius, quique in Monte Serrato Sancti Benedicti Cœnobitam egit, partim didiciſſe, partim vſu, & exercitatione ea annotaſſe, quæ maximo animarum fructu componeret, atque euulgaret teſtem in margine citat authorem hiſt. Societatis lib. primo.* Probare autem ſuum propoſitum conatur Vindicianus ad ſuadendum commentitiam fabellam productam à Grauina. *Primo, quia inſtitutio Sancti Ignatij, à Gallo facta fuit de meditatione, non de exercitijs. Secundo quod poſt quartum menſem Manreſæ altius, & profundius ſe immerſit, ab oratione vocali tranſeundo ad actum contemplationis; contemplationes poſtea in Libello ſpirituali digerendo.* hæc dicit his formalibus verbis.

Neſcio ego quid oculos, vel mentem legentis faſcinarit, vt conſilium illic datum Ignatio de commentatione, quæ fit ſub oratione, acciperet. Conſilium fuit, vt cum viro bono atque prudente, quicquid meditaretur communicaret. Scriptor latinæ vocis ſignificationem ſequutus, de ſola mentis deliberatione loquebatur, qua quis effectui mandare nititur, quæ prius tacitè ſecum delegit.

TVRT. Ipſa Orlandini verba hanc intelligentiam miniſtrarunt, vt conſilium datum ſit Sancto Parenti, vt quicquid meditaretur communicaret, & illa particula, *quicquid*, ne dum mentis deliberationes, ſed etiam contemplationes, inſtinctus, & alia ſentimenta complectitur, quæ nouo tyroni ad perfectionem aſpiranti erant neceſſaria (vt prima elementa) & in triduana illa commoratione, quando feruentiſſimam illam generalem exomologeſim fecit de tota vita. Ad tam admirabilem contritionem non potuit non adduci, niſi ex ingenti amore, qui oritur ex contemplatione diuinorum attributorum, & beneficij redemptionis &c. Et ad ſubleuandam ſpem diuinæ miſericordiæ, & perfectam deteſtationem peccatorum, variaſq; retardationes, & cunctationes, & tentationes (vt Auguſtino contigit) expellendas, neceſſarius erat talis inſtitutor, cui conferret æſtus ſuos, & illum inſtrueret ſic affectum ad ambulandum in via Dei, & primas tunc lineas Clanonius (alias Cianonus) efformauit, purgatiuæ viæ modos tradendo, quos experientia comprobans, & cordi imprimens opere, & veritate poſtmodum traderet.

Ribad. in vita S. Ignat. c. 3. & 4. P. Anton. Yepes 4. to. Chron.

Ord. S. Bened. cent. 5. c. 2. de Cœnob. Montis Serrati pag. 236.

Facit ad propoſitum probãdum, quod S. Patriarcha Ignatius *in oppido Manreſæ circiter tres leucas à ſacra æde Montis Serrati diſtante, ſubſiſtere aliquando decreuit, vnde ſæpius & commodius Montem Serratum repeteret, ſeu Virginis colendæ ſtudio, ſeu ſpiritualis Patris conueniendi neceſſitate permoueretur.* Accedit, quod tunc familiariſſima erant exercitia in dicto Monte, quæ compoſuerat Pater Garſias Giſnedus Benedictinus, & impreſſa iam pridem anno 1500. decimatertia Nouemb. quæ ſeruantur in inſigni Bibliotheca Caſſinenſi, vt dicit R. P. M. Anton. Scipio in elogijs Abbatum Caſſinenſium in Ioanne II. Abbate 29. in appendice: etiã reſeruantur Neap. in Conuentu S. Mariæ Sanitatis, cum epitomate alio dictorum exercitiorum, ibi in pag. 10. à terg. dicitur *Ordenaremos algunos ciertos, y determinados exercicios, ſegun los quales ſe prodra exercitar por toda la ſemana, ſegun las tres vias, que ſon dichas, Purgatiua, Illuminatiua, y Vnitiua.* his conſimilia circumferuntur in tractatu dicto: *Exercitatorium vitæ ſpiritualis Salmanticæ 1569.* Quare & horum exercitiorum doctrinam à S. Ignatio (ſi fiat collatio) imitatam reperies. & Ludouicus Bloſius Benedictinus in inſtitut. ſpiritualibus, de internis exercitijs ſpiritualibus facit mentionem, maximè de ijs, quæ pertinent ad viam vnitiuam. S. Bernard. vel alius author etiã

M. Ant. Scip. in elogijs Abb. Caſſin. pag. 66.

Cap. 5.

Digitized by Google

profeſſione Benedictinus ad Fratres de Monte Dei, exercitia etiam interna commendãs, dicit, *ſingulis horis tua diſtribue exercitia, quid ſpiritualia ſpirituali, quid corporalia corporali*. Quaſi ergo connaturale erat Benedictinis ſe in exercitiis ſpiritalibus exercere, & quaſi in promtu habere. Quid ergo inuerisimile, quod exercitijs ſpiritualibus pertinentibus ad vitam purgatiuam ſaltem inſtrueret, & alia breuiſſimè indicaret ad purgatiuam, ad illuminatiuam, & vnitiuã viam pertinentibus, quæ poſtea (vt ſecundo puncto occurramus) Manreſæ in praxim deduceret, & admirabili luce magis accenderetur ad penetrandum diuinaꝗue omnia lineata prius tàm in Monte Serrato, quam Manreſæ peculiariter expertus diuinæ lucis ſubminiſtratione, cũ ad ſecretiora myſticæ Theologiæ arcana admiſſus eſt, ſed quia (præter R. D. M. Anton. Scipion. ſupra citatum) id luculenter oſtendit in quodam opuſculo M. S. eruditiſſimus, & ſapientiſſimus R. D. Abbas Conſtantinus Caietanus, non opus eſt in ſyluam ligna ferre, cum hæc ab ingenio ſint occupata meliori. Sed nihil per hominem, vel ab homine didiciſſe vult Vindicianus humillimum S. Ignatium, nam ſubdit.

Bolum. 15.

§. V.

VIND. *Nihil ergo de meditandi Ritu in Monte Serrato actum: neque Orlandinus auſus eſt hominem inducere, ſed diuinum vocauit inſtitutorem, nequaquam Gallum Clanonium, ſed admirabilem cœli lucem denique Deum ipſum, qui Magiſtrum experimentiſſimum formare inſtituiſſet, alioquin, vt etiam liberalius, cum Grauina ratiociner*, quomodo Clanonius ſolum *Ignatium tant theſauri participem fecit? aut ſi quemquam ante vel poſt Ignatium eadem meditandi ſcientia imbuit. Ede quæſo, nomen, diem, & Conſulem, qui diſcipuli eius domi, vel foris, eiſdem à fontibus labra rigarint? quod ſi tanti operis fructus in Ignatio, tam luculenter effloruerunt, quomodo nullibi apud cæteros tam excellentis artificij memoria diuulgata fuit, vbi ſalutares vndæ ſcaturiunt, nemo tam auidus Euclio eſt, quin familiæ ſuæ accoliſque inſigni vtrorumque bono, & ſuamet rei familiaris incremento communicet. Cur ex S. Benedicti Clariſſima familia tot tantique viri deſerta Clanonij indulgentiſſima vena, Ignatij potius animam commendationibus excoluerunt?*

TVRT. Audi reſponſionem ad ſingula, non ſic inſtitutori externo ſe alligauit Grauina, quin diuinam lucem, & Deum ipſum interius docentem S. Ignatium abnegaret, & vocula *inſtitutorem*, magis ad loquentem exterius, quàm ad lucem reſpexiſſe videtur Orlandinus, tanquam nobis notiorem, ſi verba Hiſtoriographi perpendantur, & attentè legantur. Sic autem Vindicianus primam iſtam informationem in via purgatiua ſaltem abnegat, vt totam eruditionem immediatè in Deum referat, omni magiſterio hominis ſecluſo. Paulus Apoſtolus initio ſuæ conuerſionis à Deo quidem, & luce interiori ad fidem vocatus, exteriori quoque luce, & magiſterio illuſtratus, poſt prima rudimenta ad Cœlum raptus vidit arcana Dei. Theodorus Cœnobiarcha deſignatus, & oraculo cœleſti demonſtratus Pater futuræ prolis, ab alio prius inſtrui voluit, timens prius eſſe Doctor quam diſcipulus. S. Romualdus Camalduenſium Pater in finibus Venetorum ſe tradidit (poſt ſuæ conuerſionis initia) inſtitutori Marino, vt ab eo vitæ ſpiritualis elementa cognoſceret, vt poſtmodum tam ſublimem Ordinem Eremiticum cõderet, & Eremiticæ vitæ inſtituta, & exercitia fundaret. Horum veſtigia terens S. Ignatius, & ad cauendas tentationes ſuperbiſſimas, iuxta doctrinam S. Auguſtini, inſtitutorem externum Gallum in vita ſpirituali eruditum in exercitijs ſpiritualibus, quæ

1. de doct. Chriſt.

quæ in illa Sancta Domo iam exercebantur, vt ducem ſuæ vitæ habuit, cui more periti medici, illo triduo nedum curatiua, ſed etiam præſeruatiua remedia inſtillauit. eadem quoque exercitia, quotquot potuiſſent ſine inuidia nō ſolum Clanonium, ſed etiam omnes illos Patres, peregrinantibus ad illam Sanctam Domum communicaſſe, quis dubitat, cum ſpiritualis vitæ profeſſores alios trahere ad Dei amorem, & cognitionem pro ſcopo habeant; qui nec ſoli volunt in via Dei currere, ſed etiam alios, dicentes cum ſponſa *trahe me poſt te*, quantū ad ſe [curremus] quoad alios, &c. & licet annus, dies, menſis, Conſules denotari non poſſint, non id neceſſe Grauinæ, cum per ſe notū eſſet, religioſiſſimos illos Benedictinos illius domi incolas innumeros inſtruxiſſe, ſolumque per excellentiam tanti ducis Sanctiſſimi Ignatij ad Chriſti pedes, veluti alter Saulus, proſtrati, ad commendādam Dei bonitatem meminiſſe opus fuit, ſicuti, & ſi multi ſint ab Anania inſtructi, de quibus temeritas eſſet dicere, ſub quo Conſule, anno, & die; tamen ſolius Paulinæ inſtructionis ab Anania diuina ſcriptura commemoratio facta legitur, vt diuinæ pietatis in Deo, & in Paulo humilitatis cōmendaretur exemplum. Abeat ergo Vindicianus, & à Choro ſpiritualium relegetur, qui ea quæ carnis, & ſanguinis ſunt cogitat, & puerorum more in rebus ſpiritualibus iactantiam, gloriam, & ſingularitatē affectat; dignus, vt veluti puer inflatus nouis veſtibus ob vanam gloriam vapulet.

Cant. 1.

§. VI.

VIND. Vindicianus pergit adhuc, & nullum authorem niſi Deum immediate habuiſſe S. Ignatium inſtitutorem contendit. Quia cum de origine exercitiorum examen factum eſt, ceſſaſſet proculdubio inquiſitio, quia erat *Patrum in Monte Serrato authoritas, & doctrina opinio. vt potuiſſet S. confeſſariorum nomina, famam, & dignitatem digito in Montem Serratum intento, à quibus iſta hauſiſſet, profiteri*, & Ignatius id *nec fecit, nec potuit*, cū religioſi inquirentes *inſtabant, an à ſpiritu veniſſet doctrina exercitiis comprehenſa &c. & alijs modeſtia verbis ſcandalum, & Inquiſitorum ſolicitudinem declinauit*, & concludit Vindicianus. *Ex proprio itaque vocationis ſpiritu, non aliunde Societas orandi, & contemplandi induſtriam requiſiuit, quod ipſum confirmant, qui à B. Virginis inſtitutione profectam in Vita, Bal. Aluarez narrant.*

Cap. 43. 1. p. 2. c. 1.

TVRT. Propterea dixit Grauina partim ex Clanonio, partim vſu, & exercitatione, illa exercitia didiciſſe S. Ignatium, & vel ex ordine, vel ex diſpoſitione, noua luce, quæ communia erant, facta propria ſunt, & propterea non ad alios refudit authores in examine Inquiſitorum. Originem ergo ad alios referre neceſſe eſt, quantum ad ſubſtantiam, & fundamentalia capita: modus, & methodus, aliæque nonnullæ meditationes ad S. Ignatium referuntur. Quod vero à B. Virgine Deipara tradunt didiciſſe contemplandi modum, exigi poſſet ad hominem, vt facit arguendo contra Grauinam, vt denotet Vindicianus diem, & Cōſulem, in huiuſmodi enim apparitionibus grauitatem, & pondus aſſerentium aduertere debemus, nam nec defecerunt quidam ſine authoritate loquentes, qui etiam S. Ignatium Roſarium à B. Virgine ſuſcipientem depinxerunt, & Suarez, cū crucifixo alloquentē ſcripſerunt, ſed hæc non obijcit Turtur, nec manus diuinas tornatiles plenas Hiacynthis gratiarum aſtringit, vt non diſtribuat quibus vult chariſmata gratiarū, ſed ſolum vt eodem argumento oſtendēdi dies, Conſules, annos, vt ſemper facit Vindicianus, eundē euincat.

VIND. *Fabella eſt, cum arctiſſima eſſet Ignatio, cum Caietano Thieneo conſuetudo, in Clericorum*

Theatinorum vineam, vt Chriſti operarium aſcribi poſtulauit, diuinitus tamen (ſubdit) *eius ingreſſus interdictus fuit, quod Thienæus cognouiſſet, Ignatium alterum condendæ vineæ reſeruari. Addit hic Grauina parentheſim (quidam ita ſentiunt. de qua re aliorum eſto iudicium) nec tamen ſuum ab hoc figmento cohibuit, cum claris verbis doceret Clericorum ſodalitia, & nominatim S.Ignatium Lojolam Theatinos Patres imitatos eſſe, neque Grauina de ſola temporis succeſſione intelligi poteſt, ſed de inſtituti norma, quia ducatum illis tanquam anteſignanis attribuit.*

TVRT. Vtrumque aſſerere, nec ſanctitati Ignatij, nec Religioni Ieſuitarum derogat, quãdo verò accidiſſet, & indeciſum Tur. reliquerat. Verum, quia de hoc etiam taxas Grauinam vt fabuloſum, ſenſum ſuum conatur exprimere, prudenter ſatis credibilẽ eiuſmodi collocutionem, & per eam inſigne humilitatis exemplum in vtroque demonſtrari demonſtrans. Et quidem quantum attinet ad primum punctum, quod S.Ignatius à Beato Caietano poſtulauit adſcribi familiæ Patrum Theatinorum, ad ſufficientem fidem adſtruendam, quando eſſet aſſertio omni aliorum probationum genere deſtituta, ſatis eſſet traditio, quæ tam in controuerſijs Politicis, quam Eccleſiaſticis inconcuſſum robor authoritatis habet, vt perbellè Tertull.lib. de corona militis. Sunt in Archiuio Sancti Pauli clariſſimorum ſeniorum teſtimonia id atteſtantium, Thomæ Bergomi Ianuenſis ſenis venerabilis (id à præcedentibus accipientis à Bernardino Superantio Veneto octuagenario &c.) Benedicti Manenſis Veneti eandem attingentis ætatẽ, qui pluribus capitulis interfuit; Leonis Caſalis Ariminenſis ad decrepitam ætatẽ ſuos dies producentis, non ſemel ad Generalia capitula deſtinati; Ioannis Antonij B. Caietani contemporanei, cuius ſæpius Tufus Epiſcopus in ſua hiſtoria meminit, Marci Antonij Palaſcandali Baronij calamo in annotat. Martyrolog. celebrati. Et Baſilij Caucacij Epheſiorum Epiſcopi, eiuſdem traditionis à primis vſque ad hæc tempora perductæ dignum tanto viro teſtimonium perhibentis. Cumque hæc traditio ſexagenario maior in tot grauiſſimis viris ante exortas lites, perſeuerauerit, firmam adſtruit fidem: nec in ſuſpicionem venire poteſt, quia à domeſticis orta eſt, nam fermè omnium ſanctorum acta, quæ in Cœnobijs domeſticè patrata ſunt, in dubium venire poſſent, nec quia domeſtica ſunt ideo non vera, imò ideo vera, quia domeſtica à domeſticis veridicè narrata fuerũt, vt rectè Naz. dixit, qui domeſticas virtutes domeſtica accepta relatione profert. Aduerſus traditionem affirmatiuam, traditionem alteram negatiuam, non modernorũ, ſed antiquiorum ad eludendã fidem, mouentes quæſtiones futiles producere debebant, ſecundum iura, vt affirmatiua de loco, & tempore coarctata atque traditione probata à negatiua, minimè ſub ſenſum cadẽte, oppugnata in dubiũ deueniret, videlicet aſſerẽdo nunquam S.Ignatium, & B. Caietanum Venetijs ſeſe inuiſiſſe, ac proindè nec habitum Theatinorũ expoſtulaſſe. Ergo coniecturis negatiuam probare intendit Vindicianus.

In Martyr.

Orat. in funere Gorgon.

§. VII.

VIND. Et primo [quod amicitia, & collocutio anno 1534. Venetijs, & Vincentiæ cõtrahi potuit, cum S. Ignatio, & B. Caietano, &c. *vt iam dudum Socios Pariſijs ſibi aſciuerat, & cum illis anno 1534. votum Hieroſolymitanæ, non ſolum peregrinationis, ſed etiam commorationis perpetuæ emiſerat, euentus voti incognitus erat: ſpes autem profectionis omnes cogitationes abſumebat. Eadem ſpe Socios Venetias aduocauit, alioſque nouos per ſpiritualia exercitia, vt bo-*

Digitized by Google

vt hoſtium, & par fratrum Guiarum adiunxit? vnum ex ſocijs titubantem, & Eremiticam expetentem, ſpectrum armati, & Ignatij verba coercuerunt. Quis hoc tempore credat S. Virum eadem diffidentia lue correptum, ac voti immemorem ſocios deſertum iuiſſe?

TVRT. Quis hoc tempore colloquutos prohibet, cum diſertiſſimè P. Ribadeneira ſic ſcribat in vita S. Ignatij. *Venetijs etiam cum Ioanne Petro Carrafa, qui poſtea Paulus IV. Pōtifex Maximus appellatus eſt, conſuetudinem habuit, qui Epiſcopatu relicto ad Caietanum Vincentinum ſe ſocium adiunxerat.* Quando cum eodem colloquutus S. Ignatius. i. cum Ioanne Petro, idque anno 1336. contingere potuit, & cum Petri comite Caietano alloqueretur, erat enim celebris tunc temporis Caietani Sanctitas, & notiſſima, vnde S. Ignatius cum Venetias appulit, tanti viri ſanctitatem olfeciſſe mirum non eſt, cumque nec apud Hiſpaniarum Oratorem S. Pater diuertere voluerit (Ribadeneira referente) quin potius inuentus ſub porticu Sancti Marci humiliter procumbere, delitiarum huius ſæculi contemptor deprehenſus eſſet, nec dedecuit humilitatem Sancti, vt etiam religioſorum domos pauperes tereret, conſilium ſequens Eccleſiaſtici: *Gradus oſtiorum illius* [*nempe Sancti*] *exterat pes tuus*; idque veroſimile fama Sanctitatis B. Caietani commotum præſtitiſſe.

Eccleſ. c. 6.

Potuit ergo tunc habitum Theatinorum petere, cum nulla eo tempore de inſtituenda Societate aliquid in mentem venerit S. Ignatio, nec aliquo diuino inſtinctu didiciſſet, qui etiam ſi didiciſſet (etiam ſi habitum non petijſſet) collocutio facta eſt, vt prior reuelatio magis confirmaretur, ſic diſponente Dei prouidentia, arctiuſque vinculum neceſſitudinis inter iſtos duos ſanctiſſimos viros, ſuaſque religiones firmaretur; quod & non ſemel in Eccleſia accidit, vt legimus de Sanctiſſimis Dominico, & Franciſco; Thoma, Bonauētura, Carolo, & Philippo, Philippo & Ignatio, quorū ſpiritus, ex mutua collocutione rerū diuinarū accendebatur, Dei dona, ſine inuidia communicabant ad inſtructionē, vel profectum, mutuamque in via Dei corroborationem acquirentes, ſalutaria conſilia impartientes tanquam boni diſpenſatores multiformis gratiæ Dei, & ſi aliquale tunc erat veſtigium Societatis non adhuc erat religio inſtituta, dicente Nigronio anno 1536. [non erat quidem tunc religio, neque Societas proprijſſimè religioſa, aut Ordo canonicè inſtitutus, nec enim tunc ab Apoſt. Sede approbatus, ſed Societas pia, ſpiritualis inchoatio quædam religioſi Ordinis mox futuri] vnde ad petendū habitum S. Ignatium mouere potuerunt, eadem intentio, idemque finis, qui in pectore Ignatij Sancti iam præfixus erat, feruēs animarum lucrandarum zelus, qui cum à Religione iam inſtituta, & probata optimos euentus ſortiretur, facillimè potuit inclinari S. Ignatius ad certum, & iam probatum inſtitutum amplectendum, incertus de ſui Ordinis confirmatione; imò nec de exordio ſui Ordinis cogitante. Altiſſima Theatinorum pauperies, paupertatis amantiſſimum, non leuiter Ignatium pelliciebant, vt in paupertatis domo adſcriberetur. Feruens amor Ignatij à martyre illo Epiſcopo non diſſimilis pro Chriſto moriendi, in illa religione nomen dare cupiebat, cuius viua exemplaria cernebat, inter cæteros, Caietanum, qui in irruptione Borbonica Chriſti confeſſor effici meruerunt pro Chriſto Domino, multa temporalia damna, & contumelias perpeſſos. Religionis promotio Ioann. Petri Carrafæ authoritate, & grauitate (qua Reſpublica Veneta regebatur, & grauiſſimi illi Senatores velut mundi oraculum eius conſilia

Digitized by Google

ſuſcipiebant, ad quam prouehendam præter B. Caietani perſonam, qui in toto dominio Veneto tanquam Angelus Domini extimabatur) maximè conducebat: Bernardini Scotti probitas, poſtmodum Cardinalis, Petri Fuſcareni Doctoris Pariſienſis doctrina, Thomæ Goldueli Sanctitas Epiſcopi Aſaphenſis, quem Baronius vitæ ſanctitate, fidei confeſſione, & doctrina conſpicuum fuiſſe commemorat: vehementiſſima hæc erant attractionis argumenta, vt veteranis, qui iam pridem caſtra Dei omnipotentis fixerant, adiungere ſe cogitarit Ignatius, vnumque cuneũ fortiſſimum, ex ſuis Socijs, & Theatinis coaleſcere exoptans, & adhæreret galea galeæ, & viro vir, & iungeretur ſub vno clericorum regularium vexillo formatus exercitus, qui inferis eſſet terrori. Quod ſi fatetur Ribadeneira eundem ſanctum *ſæpiſſimè reuoluiſſe, religionem aliquam inire, & poſtmodum propenſiorem ad laxiorem eligendam fuiſſe, vt plus pateretur, ac Deo dignos fructus in reformationem proferret*. Cur non potuit dum id in deliberatione eſſet, repræſentato perfectionis prototypo, clericorum Theatinorum religione feruenti, viſis in Ciuitate Veneta exemplorum virtutibus, à laxioris religionis ingreſſu animum auocare, & in primo feruore inſtitutam religionem non ſegniter in via Dei ambulantem, ſibi ſequendam ſtatuere, abiecto laxioris deſiderio, cum cogitationes poſteriores ſint meliores? Accedit quod quãuis ſocios Venetias aduocaſſet eo tempore S. Ignatius, non inde fit conſequens, non potuiſſe gigni deſiderium in animo ſancti ingrediendi religionem; quid enim repugnabat, cum omnibus ſuis ſocijs Theatinis nomen dare, non ſecus ac S. Bernardus cum 30. iuuenibus Ciſtercienſem familiam ingreſſus eſt? Etiam P. Maffæus refert in vita Sancti Ignatij, adeò retardaſſe ſocios, vt S. Ignatius eorum iam deſperaret aduentum. Prudentiſſimè ergo Chriſto militaturus militiæ ſpiritualis leges ſectans, in militia terrena exercitatus, alijs commilitionibus ſe adiungere ſatagebat, quàm ſolus, iam deſtitutus ſocijs militare: nec deſperationis lue fuit correptus B. P. vt non aduenientes ſocios putaret deſerere, ſed ex mora altiſſimum finem alium meditatus, diuina prouidentia factam retardationem exiſtimans, vt aliam ingrederetur viam: nec id in Scriptura inuſitatum, nam etiam ſi vellent Paulus, & Barnabas pergere in Bythiniam vetiti ſunt illuc ire à Spiritu ſancto; qui, etiam ſi deſpondiſſet, meminit Vindicianus in hac vita alios ſanctos idem paſſos eſſe, nam tædio correptum Apoſtolum Paulum legimus, *vt* (dicebat) *tæderet etiam nos viuere*. Diffidentia item inſignes alios viros vexauit. Hæc dicebat Ambroſ. in pſalm. 18. *Infirmitates ad ſalutem ſunt, & timores ſanctorum*.

Die 3. Nouemb. in Martyr. Roman. — *Lib. 1. vita S. Ignat. c. 16.* — *Maffæus in vita S. Ignat.* — *Act. ca. 16.* — *2. Cor. c. 1.*

Familiaris fuit quoque S. Ignatij virtus, potius ſubeſſe, quam præeſſe, vnde Generalis Præpoſitus eſſe renuit, & caput ſuæ religionis; potuit ergo potius appetere ſubditi vitam, & adminiſtrum agere, quam architectonicam religionis formam erigere: cumque (teſtante Maffæo) diligenti prece, ac ieiunio diuini numinis voluntatem exploraret, & diu perplexus hæreret, potuit tunc in eam ire ſententiam ſe incorporandi cum Theatinis, donec à B. Caietano, oraculo habito, animatus, diuinam ex iſta ſubmiſſione, & humilitate melius diuinam perciperet voluntatem. Nec leuitas, vel inconſtantia S. Ignatio tribui poteſt, vt quidam puſilli timent ex huiuſmodi habitus petitione, nam certè ex S. Thoma propoſitum de ingreſſu religionis à Spiritu ſancto eſt, & nihilominus non ex leuitate multos SS. PP. legimus, etiam (iam religionem ingreſſos) ad alia

Serm. 22. — *Lib. 1. c. 6.* — *2. 2. q. vlt. a. vlt ad 2.* — *Caſſ. 4. de inſtit. c. 31.*

Cœno-

Digitized by Google

Cœnobia diuerſi inſtituti transmigraſſe. Abbas Paphnutius ex nimia reuerentia ſubditorum, vt humilitatem exercere poſſet ad Cœnobium Tabennoſitarum auolauit. S. Dominicus Canonicus regularis, non ex leuitate relictis alijs Canonicis regularibus Prædicatorum religionem, quã fundauit ingreſſus eſt. S. Nicolaus Tolentinas audito concinatore Ordinis Sancti Auguſtini de contemptu mundi prædicante, ex Canonico regulari Auguſtinianus Eremita efficitur. Sanctus Antonius Parauinus accenſus Martyrij deſiderio, ſimiliter ex Canonico regulari, Fratrum Minorum conſortio aggregatur, vt ad Prædicandum Euangelium in Marochium deſtinaretur, Spiritu ſancto inſpirati hi omnes religionem ingreſſi, & ex rationabili cauſa, nedum ingredi alias religiones propoſuerunt, ſed de facto ingreſſi ſunt, ab vno ordine prouidentiæ in alium ordinem deducti à Spiritu ſancto, qui electos ſuos ducit per vias rectas vſque ad Regnum Dei. Sed ſicut idem Deus (ait Auguſtinus) per Spiritum ſanctum, & famulos ſuos, *ſecundum ordinatiſſimam diſtributionem temporum, dedit minora præcepta populo, quem adhuc timore alligari oportebat, & per Filium ſuum maiora populo, quem iam liberari conuenerat, cum autem minora minoribus, maiora maioribus dantur ab eo, qui ſolus nouit congruentẽ ſuis temporibus humano generi exhibere medicinam*; ita de inſpirationibus, & diuinis inſtitutionibus diſcurrendum eſt, vt etiam minora, vel maiora hæc vel illa, imo, & diuerſa hæc ab illo inſpirentur, ſecundũ ordinatiſſimam voluntatem, temporumque diſtributionem, & ab illo fiãt, per quẽ facta ſunt tempora. Hinc vni & eidem Abrahamo, modo præcepta eſt filij immolatio, modo poſt alia momenta diuerſa nõ immolandi, intimatio facta eſt: Dauidi à Deo immiſſa cogitatio templi ædificandi, deinde vero expreſsè ab eodem Domino prohibitio facta eſt. Ab eodem ergo ſpiritu Dei expectati ſocij S. Ignatij, vt Hieroſolymam voti, & religionis cauſa adirent, & tamen Ribadeneira fatetur, quod *eo anno interdictum fuit peregrinis Hieroſolymitanus acceſſus, Domino ad altiora greſſus Sancti Ignatij, & ſociorum, quam ipſi caperent, vel intelligerẽt, deſtinante.* Quid ergo repugnat, vt ex inſtinctu Dei, cuperet Theatinorum habitu indui, & ab eodem ſpiritu poſtea retardaretur, ad tam inſignem Ordinem Societatis plantandum reſeruatus, & à Caietano animatus?

Ser. de Domini in Monte lib. 1. poſt initium.

In vita breuiori

§. VIII.

VIND. Tu quoq; Vindiciane confiteris, quod *deſperato iam afflictim expetito Hieroſolymorum aditu voti Pariſienſis, pars altera reuixit, vt ſuã Ignatius, & ſocij operam Sedi Apoſtolicæ tranſcriberent, quod ipſum anno 1537. præſtiterunt.*

TVRT. Hæc ne mutatio propoſiti arguet S. Fundatorem de inconſtantia? an fortè diabolicus aſtus fuit, quod nefas eſt dicere, peregrinandi votum à ſancto emiſſum? minimè; cum ergo vtrumque neceſſarium ſit confiteri, de Spiritus ſancti pixide profectum conſilium, non eſt cur neget Vindicianus, ab eodem Spiritu Dei ſanctas cogitationes emiſſas, primò ingrediendi Religionem Theatinorum, vt ex hac inſigni humilitate potius regi velle, quam regere, diuinitus Pater multarum Gentium efficeretur. Idque magis veriſimile eſt, cum vt tu idem poſtea fateris Vindiciane, anno, *ſequenti 1538. omnes ex Italia conuocati ad vrbẽ, totos ſe proximi in ſpiritualibus* iuuandi *curam impenderunt. Anno 1539. de condendo Societatis Ordine tractare cœperunt*; nam, cum nondum de ordinis fundatione, niſi poſt diſceſſum à Venetijs tractari cœptum ſit, potuit primum conſilium mentem Sancti Ignatij impellere, ad ſuſceptionem habi-

Digitized by Google

habitus Theatinorum,& à B.Caietano ad fundaméta ordinis iacienda animare. Sed hoc durum Vindiciano ſpiritui, ſapienti non quæ Dei, ſed quæ hominum, qui vt rem execrandam hanc veriſimilitudinem reputet,ſubdit.

VIND. *Quis, vel hoc præſentis temporis interuallo credat S. Ignatium Theatinorum ſodalitium ambiuiſſe,quando Redemptoris ſponſione plenus, plenus animarum lucro, etiam ſocios aliunde in communem meſſem accerſeret, eorumque auxilio vrbis vniuerſa faciem in virtutum ſtudio conformarent? Superuenit egregia de aduerſarijs victoria,quæ non minus attulit momenti vt de noua religionis forma inter ſocios inſtituenda conſultaret. Plures inſuper ſuam,& ſociorũ rationes expetierunt, quas repellere iniquum erat;formare autem ſine certis limitibus difficile.Cum igitur auri venam indulgentiorem domi ſuæ Ignatius cognoſceret,non fuit,quod de alienis fodinis, tam anxiè inquireret.*

TVRT. Plenus Dei ſpiritu Ignatius à Deo ſublimiter vocatus:ſed nihilominus voluit B. Caietani erudiri voce,nam vt dicit S.Gregorius(exponens quomodo Samuel diuina voce vocatus ad vxorem Heli cucurrit) *In cap.3. 1.Reg.* *in huiuſmodi Deus magna diſpenſatione vtitur, vt profectò electorum corda duplici eruditione doceantur &c. per ſe quidem omnipotens Deus ſummus,videlicet,& incircumſcriptus, magnis, & ſpiritualibus ſpiritualiter loquitur, cum ſpeciali loquutione eorum mentibus indicat agenda, quæ agant, & loquenda quæ ſciant.* Et quia (ex eodem)non ſemper ad hanc loquutionem, qua Deus per ſemetipſum loquitur, pertingunt Dei miniſtros conſulere nõ dedignantur, ait ergo idem Gregorius,quod *Loc.cit.* *ſancti viri nihil agunt inconſulti*: affert exemplum de Saul,qui conſilium pueri accipere non eſt dedignatus: dicebat enim. *Ecce eſt vir Dei in Ciuitate hac,vir nobilis:omne quod loquitur abſque ambiguitate venit, nunc eamus illuc,ſi fortè indicet nobis de omni via noſtra, per quam venimus.* Eſt puer hic(exponente Gregorio) *humilitatis ſpiritus, quia ſpiritualis ſenſus non alta nobis ſapere ſuggerit, non audacter de omnipotente Deo præſumere ſed eius dona, cũ ſumma ſancti timoris reuerentia poſtulare* Idemque(ex eodem) *ad ſpiritualia vota expetẽda.& deuotè eos facit accedere, & de largitoris omnipotentia magna cum reuerentia formidare*; & vt idem dicit. *Ab hoc puero Saul ducitur, vt inſtruatur,quia qui in arce Prælationis ponẽdi ſunt,ſpirituali ſenſui perfectorum magiſterio ſubijci monentur* Sic ad virum Dei,virũ nobilẽ,ſyncerum ſine ambiguitate loquentẽ venit S.Ignatius,vt de via,& vocatione inſtrueretur,& vt dicit Gregor.de Saul myſtico, *qui tam magna promereri*, nempe inſtituendo Ordinem, *de ſuis meritis non præſumit,quia nimirum dubitatio electis oritur,ex virtute humilitatis.* Qui etiã ſanctus, etiã poſt deliberationem inſtitutionis Ordinis,ſi eo tẽporis articulo (anno 1539.) Venetijs cõmoratus eſſet adhuc virum illum Dei cõſulere non eſſet humillimus, & ſanctiſſimus Pater dedignatus. Nec proprias fodinas ſolum aſpexiſſet, ſi in alienis quoque ditari potuiſſet:proprias enim fodinas inſpicere ſuperbiæ ſymbolum quando, & Cherub propterea eiectus eſt de Monte Sancto Dei, quod ornamentis precioſorũ lapidum captus, authorem donorum inſpicere noluit, ſed in propria voluit pulchritudine gloriari, quod nihil aliud eſt, quam diaboli ſemitas imitari, quod tu affectas Vindiciane: nec latum vnguem video te à Barathro diſtare inferorum,te vrgente,& totum ſuperbia poſſidente. Quid enim(ait idem Gregor.) non meretur *homo elatus in terra,ſi & Prælatis Angelis, Angelus in cælo proſternitur?* *Vide Greg. 33.Mor. c.10.*

§. IX.

Quantum attinet ad ſecundum punctum, ſic ratiocinatur Vindicianus. *Quod* VIND.

neque S. Ignatius à PP. Theatinis inſtituti formã mutuatus fuerit, oſtendunt deliberationes Ignatij cum ſocijs, quas prolixè narrant Orland. & Ribad. adeoque cum in medium quaeſtio veniret; an pariter omnes, vel ex eorum numero tres, quatuorue ad dies circiter quadraginta in ſolitudinem aliquam ſe ſe abderent, vbi caeteris ſolutis curis à Deo lumen, & opem expoſcerent, ſtatuerunt nuſquam ab vrbe pedem, potiuſque, vt ante fecerunt, aſſiduitate precum quotidianiſque ſacrificijs Dei mentem exquirere. Quid opus erat tam operoſa deliberatione? ſi à recenti PP. Theatinorum PP. exemplo Ideam ſui propoſiti manus fundatoris exhibuerunt?

TVRT. Etiam veterum ordinum multa deliberatione ſua fundamenta iacta ſunt, cum tamen ad manus praecedentium Fundatorum, eorum Praepoſiti Idaeas haberent. Sic Baſilius antiquorum Monachorum exẽplaria habuit; Bernardus, Romualdus, & innumeri, S. Benedictum ſub quo militarent ſibi delegerunt. S. Dominicus poſt multam deliberationem, & diuini ſpiritus illuſtrationem Sancti Auguſtini regulam delegit, nonnullis alijs conſtitutionibus additis, & veluti argumentoſa apis, ſtrictiora ieiunia, auſteritates, è diuerſis religionibus mutuatus eſt. Philippus Monachus Ciſterc. à S. Bern. Fulginas, etiam habitum mutuatum eſſe contedit. Contendunt etiam Carthuſienſes ad eorum habitum formam, habitum Dominicanum efformatum, & multas obſeruantias ab eodem ſacro Ordine S. Dominicum mutuatum. Quid ergo? pugnare debent Dominicani tanquam pro aris, & focis, nihil mutuatos à veteribus? cum haec ſit maior gloria ſubſequentium, praedeceſſorum inſtituta imitari, & in conformitate etiam veſtimenti aliqualiter poſteriores prioribus aſſimilari, ſcapulari albo excepto, quod à Deipara Virgine Beato Reginaldo conſignatum Chronica ordinis tradunt.

4. lib. vitæ S. Bern.

Ad haec alia adijcit Vindicianus ad oſtendendum non eſſe Ieſuitas aemulatos Theatinos Patres, dicens.

VIND *Deinde PP. in hac deliberatione, ac prius Venetijs, & in Aede Martyrum Pariſijs plurima Ordini Theatino aduerſantia conſtituerunt, quomodo ergo ab illo clericalis vitae rationes didicerunt? Egregius diſcipulus, qui contra Magiſtri praeſcripta incedit.*

TVRT *Diuerſa* dicere debebas Vindiciane, *non aduerſantia* Theatino Ordini à S. Ignatio ſancita, alioquin, vt varias, & diuerſas dicimus Religiones, ex diuerſitate conſtitutionum, ſic, & aduerſas dicere oporteret, quod eſt haereticis cachinnandi materiam miniſtrare, qui hoc argumento, ordinum diſtinctionem obijciendo contrarietatem (quae contrarietas non eſt) multiplicitatem religionum cauſantur.

Porrò ſi vnitas religionum, ex fine & vnitate mediorum, vnitate capitis, vniformitate habitus, deſumitur; certè (excepto capite) in vnitate finis ſalutis proximorum, cum aliquali diuerſitate Conſtitutionum (quae ex Suarez in rebus minutioribus, vel accidentalibus non obſtat) & habitu valdè aſſimilis eſt ſacra Theatinorum religio, & ſatis cum Societate concordat, in fine, nempe ſalute proximi procuranda; aſſimilis etiam eſt in Conſtitutionibus multis: in habitu tanta ſimilitudo cernitur, vt ſaepè confundantur, an hi Clerici Theatini ſint Ieſuitae, & in hoc ſigno diſcernuntur, nam Theatinorũ caligae ex affectu Pauli IV. ad Dominicanos, album colorem, eumque natiuum ſeruant; cumque dicat Suarez (loco citato) Societas Ieſu peculiarem habitum non aſſumpſerit, & illam varietatem ſeruat, quam habitus Clericorum in diuerſis religionibus habet, quid mirum, ſi habitum ſuum ad normam Theatini habitus ſe ſe accommodauit, cum nunc veluti gemellos ambos

L. 1. c. 2. n. 8.

Tt ince-

incedere videamus, vt vix exteriori habitu diſcerni queant. Etiam in diuiſione religionum facta eſt partitio à Suarez, in Solitariam, Cœnobiticam, & Monachalem, & Mendicantes; in purè Monachalem, & Clericorum regularium, & ſub Clericorum Regularium cuneo collocata eſt, & cum participatione priuilegiorum Mendicantium, inter Mendicantes quoque Societas recenſita (ſub quo etiam collocauit Theatinos Clericos Sancti Pauli decollati, Sommaſchos, vt ſupra dictum eſt) & propter hanc ſimilitudinem fateturetiam Suarez, *quod nonnullam ſimilitudinem habet Theatinorum religio, cum religione Societatis in exteriori ſpecie habitus Clericalis (vtraque enim religio Clericorum eſt) & propter hanc ſimilitudinem, & quia propè eadem tempora, vtraque religio exorta eſt, ideò vulgus neſciens diſcernere inter homines vtriuſque religionis, Theatinorum nomen, quod paulò erat antiquius, ad religioſos Societatis accõmodauit*: ergo ſi ſimilitudo habitus præceſſit, in antiquiori Theatinorum Ordine, quid prohibet in primario fine, & etiam in multis medijs ad eundem finem religioſè imitatos poſteriores Clericos Ieſuitas, antiquiores Theatinos? & tamen contentioſum funem ducens Vindicianus, contraria inſtituta à Theatinis, ne dum diuerſa conſtituta, emanaſſe ſcribit, vt aſymbolum inter has duas religiones eſſe ſuadeat.

Loc.cit. & l.1. de inſti. Soc.c.1.

To.4.p 383 impreſſ. Lugdun.

§. X.

Pergit adhuc horum duorum inſtitutorum contrarietatem oſtendere.

VIND. *Pater S. Ignatius ab ipſo Manreſiano ſeceſſu ſemper vixit ex mendicato, eumque ritum (quod Lector beneuolus miretur) tam in Hiſpania, quam Lutetiæ Socijs inſtillauit, tametſi grauia quaque eo nomine perpeti neceſſe eſſet. At qui Grauina teſte) Patres Theatini ab omni Mendicatione abſtinent, talique ſe regula obſtrinxerunt: neque per nos, neque per alios petuntur à ſecularibus eleemoſyna: ſed tota ſpes noſtra in Chriſti verbis poſita ſit: Primum quærite Regnum Dei & c. illemet (ait Grauina) quotidie timoratos fideles excitat, vt ſeruis ſuis cibaria miniſtrent.*

TVRT. Sed hæc non ſibi inuicem aduerſantur, vterque enim modus paupertatis, ſiue ex mendicato, ſiue ex ſponte oblatis miſeriam monſtrat auxilium humiliter expoſcentis, vel ſperantis, vt ex miſericordi eleẽmoſyna miſeria releuetur: non tam petens, quàm ſperans, verſatur circa ſubſidium ſubleuandæ neceſſitatis: & vtrumque modum Chriſtus probauit Mendicando oſtiatim, & Apoſtolos mittendo ſine ſacculo, & pera, præcipiens ne cibos quærerent, ſed manducarent, quæ apponerentur, talis enim (ait Ambroſ. cit. à S. Thom.) *Euangelicus vir, vt ſubſidij ſecularis adminicula non requirat, fideiq; totus inhærens, putet, quominus iſta requirat, magis poſſe ſuppetere*; vtra autem perfectior paupertas, non leuis diſceptatio, quæ huius loci non eſt. Admiſſa autem graduatione paupertatis, cum magis, & minus ſpeciem non varient, quæ contrarietas inſtitutorum Vindiciane ſomniata paupertatis Theatinorum cum Societate? cum contrarietas ſit eorum, quæ in eodem genere maximè diſtant, ſpecificis, non accidentalibus differentijs.

Opuſ.17. c.15.

VIND. Amplius proſequitur contrarietatem ſuadere Vindicianus. *S. Ignatius, & ſocij votum peregrinationis ad limina Sancti Sepulchri mutarunt in votum miſſionis Sedis Apoſtolicæ arbitrium, vbi Societatis exordia, & natalem diem Orlandinus collocat. Atqui miſſiones huiuſmodi Theatino inſtituto parum conueniunt, ſicut Grauina ſcribit, paupertate, mortificationibus, vigilijs, ieiunijs, laboribus tanquam gelu amicitur, vt faciem frigoris eius vires naturæ ſuſtinere nequeant.*

TVRT. Cum Clericorum religio (inter quas prior

prior Societate Theatinorum familia) ad normam Apoſtolicā inſtituta ſit, & renouata (ex Suarez) nempe ad propagandum Euangelium & fidei propagationem Apoſtolicam, laborum Apoſtolicorum quoque particeps erit; neque ſeparantur eſſe Apoſtolicum Prædicatorem, & labores Apoſt. effugere. *In omnibus exhibeamus nosmetipſos ſicut Dei miniſtros* (dicebat Apoſt.) *in ieiunijs multis*. &c. vnde ſuos ſodales quoque in ſpeciali recenſet fame fuiſſe, & frigore, & nuditate afflictos in Apoſtolicis functionibus. Sed mirum eſt, quod tā ſiniſtrè diuidat Vindicianus munera Apoſtolica à laboribus Apoſtolicis, vt munera ſoli Societati tribuat, labores Theatinis relinquat, & parum conuenire miſſiones Theatinis, à Grauina dictum eſſe ſomniet, cumque Societas eminentiam inter auſteritates contineat (ex Suarez) eminentialiter continebit etiam quæuis religio miſſiones. At non opus eminentia, nam Religio ipſa Theatinorum actualiter etiam iam Chriſti nomen deferre cœpit ad Gentes, in Perſidem ab Apoſtolica Sede deſtinata; cuius rei teſtes Armeni Fratres Dominicani, qui Prædicatores in illum tractum deſtinatos, vt Chriſti cooperarios, & commilitones exceperunt, etiam cum vitæ diſcrimine, memores antiquæ neceſſitudinis inter vtriuſque religionis profeſſores, vt ſuperius iterum dictum eſt.

1. de inſtit. Soc. c. 5.

2. Cor. 6.

Ex litteris è Georgia tranſmiſſis.

VIND. Tertiam ſuperaddit Vindicianus contrarietatis, quam vocat, cauſam. *S. Ignatius, cū ſocijs Venetorum in Republica tam Hieroſolymitanæ commorationi, quam cæteris miſsionibus illis modis prælusit, qui ab Orlandino referuntur, ſi omnia ad ſtylum, & genium Patrum Theatinorum, non debebat Grauina difficilè videri, vt ſuum de vulgi fama iudicium interponeret* (*aliorum eſto iudicium inquit*) *Imo tui maximè fori erat qui tam callidè obſeruaſti Ioannem P. Carrafam tanquam Ducem regularis Cleri inſecutos eſſe alios regularium Clericorum Ordines, nēpe Societatem Ieſu, Barnabitas, Sommaſchos, Miniſtros infirmorum, & Clericos Minores: ſi enim genus tantum clericale perfectius reſpexiſti, tam recentiores ordines, non tam Theatinum inſtitutum, quam S. Auguſtini, Barnabæ, S. Marci, & ipſorum Apoſtolorum dogmata, & ſanctiones ſcitiſsimè ſunt inſecuti. Sint ad particularia media, Clericalem vocationem exequendi, animum conuertiſti; non poteras temerè affirmare, cuius nullum iudicium veſtigiotenus producere poteras, neque iudicium ferre placuit.*

TVRT. Si illis modis prælusit S. Ignatius in miſſionibus &c. qui ab Orlandino deſcribuntur, non diſſimilibus Caietanus proceſſit cum alijs, in inſtituenda religione, in cuius obedientiæ voto, vt dictum eſt miſſiones claudebantur. Non inconſulto autem Grauina, aliorum iudicio controuerſiam hanc determinandam reliquit, cum eam fruſtra motam, & ſine fundamento cerneret, ob id ſuum iudicium interponere dedignatus, & ſatis ſuperque à P. Caſtaldo, & Molfeſio aduerſis nænijs abundè reſponſum cerneret, nolens iam acta agere. Nec proinde callidè Theatinos duces reliquorum Clericorum regularium aſſeruit, & obſeruauit, ſed veridicè, vt cætera; magna enim vtriuſque religionis erat gloria, vt quæ ſuo præiret exemplo, & quæ præcedentium veſtigia ſequeretur. Imitata eſt verò Societas PP. Theatinos, non tantum quantum ad rationem generis, ſed quantum ad eundem ſpecificum finem, ſalutem ſcilicet proximorum, licet diuerſis medijs propter, quæ ſpecialis ratio religionis non aufertur. Et licet Clericorum Regularium multæ ſanctiones ab Apoſtolis, & Apoſtolicis profectæ ſint, tamen ordine quodā ad Societatē peruenerūt, interiectis Theatinis, per quos velut canalē continuatū, regularis vitæ in clericatū fluerēt, minimè

Tt 2 inter-

vel gladius vindicatiuæ iuſtitiæ retardari, quominus nocens pereat, & innoxius liberetur, ne fiat nocentior iudex. Non cogitat improbus, vt vel teſtamentum ſupponat, vel arceantur ab hæreditatibus liberi, aut inimicus inſimulet, aut calumniator oppugnet, vel teſtis infamet, vel de domorum, poſſeſſionum confinio pauperibus excluſis, ab extendentibus ſine terminis domos, rura, aggeres pauperum occupantur, vt vna fiat propriorum, & alienorum bonorum continuatio. Hæc refrenatio peccatorum, primo Dei timori, frequentiæ ſacramentorum, concionibus, exhortationibus, Religioſorum ibi degentiū tribuēda; deinde irrefragabili iuſtitię Reipublicæ; his enim duobus retinaculis omne Regnum augetur, conſeruatur, Religione, videlicet, & iuſtitia quibus ſublatis corruat neceſſe eſt. Ergo ne in Chaos reſoluta Reſpublica, quia præſentibus religioſis illic exiſtentibus, cœleſti pabulo, verbi Dei & ſacramentorum fouetur? an Verbum Dei, & Sacramenta ſecum aſportarunt, illi quos adeo commendas, vt nullum dicas Religioſorum Ordinem, poſſe ſupplere nunc, quod illi præſtabant. Nimium depauperas Chriſtum, nimium Eccleſiam ipſam, ſi ad vnum Ordinem reſtringatur. Infauſtus exercitus, ſi, vno, vel altero vexillo ex acie diſcedente, aliæ copiæ ſuum non tenerent locum, alijque cunei in diſcedentium ſitum non ſubrogarentur. Satis eſſent audaces ij milites à prælio diſcedentes, ſi, vt ignauos ſuperſtites contemnerent, & maiora præſtituros repromitterent. Non nouum eſt militum Cohortibus, vt vna ſe iactet pꝛ altera, ſolam & ſe extollat, cæteraſque contemnat; & plerumque accidit, vt in die congreſſus, qui glorioſè ſe præ ceteris præſtituram repromiſit, turpiter ſuccumbat. His non fortitudine, vel conſtantia exiſtimandi, cum (vt de Drance dixit Virgilius) Mauors, in lingua; & pedibus ſedem fixerit. Hanc iactantiam numquam ſomniauit Societas modeſta, numquam obloquuta eſt, numquam præ cæteris ſe extulit, tu illam, Proſopopœia introducta, inani tumore, & doloſa laude ſuper cæteras, vt illam inuiſam faceres, extuliſti.

Vides ergo Vindiciane, non ita Societatis eſſe propriam Sacramentorum adminiſtrationem, & miſſiones, & cætera exercitia ſpiritualia, quin omnes religiones in his omnibus conueniant. Quid tu?

§. IV.

Aliqua tamen ſigillatim Grauina recenſet, qua Societas ab alijs Ordinibus participauit, ſiue diſciplina ſilentij, ſiue feruens oratio, ſiue contemplatiua vita, ſiue actiua. Veſtra noſtrorum SS. exempla ſunt qua in veſtris ſcholis, menſis, Congregationibus quotidiè lectitantur. VIND.

Non dicit *omnia*, vt ſoli vni imparticipabilia concederet, ſed aliqua. Certè TVRT.

Ex cœco ſui amore, iactantia ſubſequitur, ait ille: *cœcus amor ſui.* Attollens vacuum *plus nimio gloria veſtium.* Rurſus Narciſſus refloruit, qui de ſe ipſo loquitur in hanc formam. Hor. 1. Od. 18.

Iſte ego ſum, ſenſi: nec me meá fallit imago,
Vror amore mei.

Hanc iactantiam ſic coloras, vt non omnia in vniuerſum, ſed aliqua, & pauca *tamen placere dicta Grauiniana, dicas. Placent omnia hæc, & Societatis humilitati adiunctam docent, quæ more Scribæ Euangelici, in theſauros ſuos noua, & vetera ſedulò importat.* VIND.

Adde etiam alia media ad principalem finem, ab alijs Religionibus mutuata. Sed non vult Vindicianus addere, ſed *Grauinam* dicit *fabulas texiſſe.* Ad parcendum linguæ Philautæ, nam cum ambitioſæ gloriæ cupiditate, temeritatem habet comitem, ſequitur deinde Grauinam ſugillare. TVRT. Luc. in dial.

Fabula

VIND. *Fabula eſt S. Ignatium Societatis Ieſu conditorem, à diuino inſtitutore Gallo, cui nomen erat Ioannes Clanonius, quique in Monte Serrato Sancti Benedicti Cœnobitam egit, partim didiciſſe, partim vſu, & exercitatione ea annotaſſe, quæ maximo animarum fructu componeret, atque euulgaret teſtem in margine citat authorem hiſt. Societatis lib. primo.* Probare autem ſuum propoſitum conatur Vindicianus ad ſuadendum commentitiam fabellam productam à Grauina. *Primo, quia inſtitutio Sancti Ignatij, à Gallo facta fuit de meditatione, non de exercitijs. Secundo quod poſt quartum menſem Manreſæ altius, & profundius ſe immerſit, ab oratione vocali tranſeundo ad actum contemplationis, contemplationes poſtea in Libello ſpirituali digerendo.* hæc dicit his formalibus verbis.

Neſcio ego quid oculos, vel mentem legentis faſcinarit, vt conſilium illic datum Ignatio de commentatione, quæ fit ſub oratione, acciperet. Conſilium fuit, vt cum viro bono atque prudente, quicquid meditaretur communicaret. Scriptor latinæ vocis ſignificationem ſequutus, de ſola mentis deliberatione loquebatur, qua quis effectui mandare nititur, quæ prius tacitè ſecum delegit.

TVRT. Ipſa Orlandini verba hanc intelligentiam miniſtrarunt, vt conſilium datum ſit Sancto Parenti, vt quicquid meditaretur communicaret, & illa particula, *quicquid*, ne dum mentis deliberationes, ſed etiam contemplationes, inſtinctus, & alia ſentimenta complectitur, quæ nouo tyroni ad perfectionem aſpiranti erant neceſſaria (vt prima elementa) & in triduana illa commoratione, quando feruentiſſimam illam generalem exomologeſim fecit de tota vita. Ad tam admirabilem contritionem non potuit non adduci, niſi ex ingenti amore, qui oritur ex contemplatione diuinorum attributorum, & beneficij redemptionis &c. Et ad ſubleuandam ſpem diuinæ miſericordiæ, & perfectam deteſtationem peccatorum, variaſq; retardationes, & cunctationes, & tentationes (vt Auguſtino contigit) expellendas, neceſſarius erat talis inſtitutor, cui conferret æſtus ſuos, & illum inſtrueret ſic affectum ad ambulandum in via Dei, & primas tunc lineas Clanonius (alias Cianonus) efformauit, purgatiuæ viæ modos tradendo, quos experientia comprobans, & cordi imprimens opere, & veritate poſtmodum traderet.

Ribad. in vita S. Ignat. c. 3. & 4. P. Anton. Yepes 4. to. Chron.

Ord. S. Bened. cent. 5. c. 2. de Cœnob. Montis Serrati pag. 236.

Facit ad propoſitum probãdum, quod S. Patriarcha Ignatius *in oppido Manreſæ circiter tres leucas à ſacra æde Montis Serrati diſtante, ſubſiſtere aliquando decreuit, vnde ſæpius & commodius Montem Serratum repeteret, ſeu Virginis colendæ ſtudio, ſeu ſpiritualis Patris conueniendi neceſsitate permoueretur.* Accedit, quod tunc familiariſſima erant exercitia in dicto Monte, quæ compoſuerat Pater Garſias Giſnedus Benedictinus, & impreſſa iam pridem anno 1500. decimatertia Nouemb. quæ ſeruantur in inſigni Bibliotheca Caſſinenſi, vt dicit R. P. M. Anton. Scipio in elogijs Abbatum Caſſinenſium in Ioanne II. Abbate 29. in appendice: etiã reſeruantur Neap. in Conuentu S. Mariæ Sanitatis, cum epitomate alio dictorum exercitiorum, ibi in pag. 10. à terg. dicitur *Ordenaremos algunos ciertos, y determinados exercitios, ſegun los quales ſe prodra exercitar por toda la ſemana, ſegun las tres vias, que ſon dichas, Purgatiua, Illuminatiua, y Vnitiua.* his conſimilia circumferuntur in tractatu dicto: *Exercitatorium vitæ ſpiritualis Salmanticæ 1569.* Quare & horum exercitiorum doctrinam à S. Ignatio (ſi fiat collatio) imitatam reperies. & Ludouicus Bloſius Benedictinus in inſtitut. ſpiritualibus, de internis exercitijs ſpiritualibus facit mentionem, maximè de ijs, quæ pertinent ad viam vnitiuam. S. Bernard. vel alius author etiã

M. Ant. Scip. in elogijs Abb. Caſſin. pag. 66.

Cap. 5.

profeſſione Benedictinus ad Fratres de Monte Dei, exercitia etiam interna commendãs, dicit, *ſingulis horis tua diſtribue exercitia, quid ſpiritualia ſpirituali, quid corporalia corporali.* Quaſi ergo connaturale erat Benedictinis ſe in exercitiis ſpiritalibus exercere, & quaſi in promtu habere. Quid ergo inuériſimile, quod exercitijs ſpiritualibus pertinentibus ad vitam purgatiuam ſaltem inſtrueret, & alia breuiſſimè indicaret ad purgatiuam, ad illuminatiuam, & vnitiuã viam pertinentibus, quæ poſtea (vt ſecundo puncto occurramus) Manreſæ in praxim deduceret, & admirabili luce magis accenderetur ad penetrandum diuinaſquę omnia lineata prius tàm in Monte Serrato, quam Manreſæ peculiariter expertus diuinæ lucis ſubminiſtratione, cũ ad ſecretiora myſticæ Theologiæ arcana admiſſus eſt, ſed quia (præter R.D. M. Anton. Scipion. ſupra citatum) id luculenter oſtendit in quodam opuſculo M. S. eruditiſſimus, & ſapientiſſimus R. D. Abbas Conſtantinus Caietanus, non opus eſt in ſyluam ligna ferre, cum hæc ab ingenio ſint occupata meliori. Sed nihil per hominem, vel ab homine didiciſſe vult Vindicianus humillimum S. Ignatium, nam ſubdit.

Colum. 15.

§. V.

VIND: *Nihil ergo de meditandi Ritu in Monte Serrato actum: neque Orlandinus auſus eſt hominem inducere, ſed diuinum vocauit inſtitutorem, nequaquam Gallum Clanonium, ſed admirabilem cæli lucem denique Deum ipſum, qui Magiſtrum experimentiſſimum formare inſtituiſſet, alioquin, vt etiam liberalius, cum Grauina ratiociner,* quomodo Clanonius ſolum *Ignatium tanti theſauri participem fecit? aut ſi quemquam ante vel poſt Ignatium eadem meditandi ſcientia imbuit. Ede quæſo, nomen, diem, & Conſulem, qui diſcipuli eius domi, vel foris, eiſdem à fontibus labra rigarint? quod ſi tanti operis fructus in Ignatio, tam luculenter effloruerunt, quomodo nullibi apud cæteros tam excellentis artificij memoria diuulgata fuit, vbi ſalutares vndæ ſcaturiunt, nemo tam auidus Euclio eſt, quin familiæ ſuæ accoliſque inſigni vtrorumque bono, & ſuamet rei familiaris incremento communicet. Cur ex S. Benedicti Clariſſima familia tot tantique viri deſerta Clanonij indulgentiſſima vena, Ignatij potius animam commendationibus excoluerunt?*

TVRT. Audi reſponſionem ad ſingula, non ſic inſtitutori externo ſe alligauit Grauina, quin diuinam lucem, & Deum ipſum interius docentem S. Ignatium abnegaret, & vocula *inſtitutorem*, magis ad loquentem exterius, quàm ad lucem reſpexiſſe videtur Orlandinus, tanquam nobis notiorem, ſi verba Hiſtoriographi perpendantur, & attentè legantur. Sic autem Vindicianus primam iſtam informationem in via purgatiua ſaltem abnegat, vt totam eruditionem immediatè in Deum referat, omni magiſterio hominis ſecluſo. Paulus Apoſtolus initio ſuæ conuerſionis à Deo quidem, & luce interiori ad fidem vocatus, exteriori quoque luce, & magiſterio illuſtratus, poſt prima rudimenta ad Cœlum raptus vidit arcana Dei. Theodorus Cœnobiarcha deſignatus, & oraculo cœleſti demonſtratus Pater futuræ prolis, ab alio prius inſtrui voluit, timens prius eſſe Doctor quam diſcipulus. S. Romualdus Camalduenſium Pater in finibus Venetorum ſe tradidit (poſt ſuæ conuerſionis initia) inſtitutori Marino, vt ab eo vitæ ſpiritualis elementa cognoſceret, vt poſtmodum tam ſublimem Ordinem Eremiticum cõderet, & Eremiticæ vitæ inſtituta, & exercitia fundaret. Horum veſtigia terens S. Ignatius, & ad cauendas tentationes ſuperbiſſimas, iuxta doctrinam S. Auguſtini, inſtitutorem externum Gallum in vita ſpirituali eruditum in exercitijs ſpiritualibus, *1. de doct. Chriſt.*

quæ

quæ in illa Sancta Domo iam exercebantur, vt ducem ſuæ vitæ habuit, cui more periti medici, illo triduo nedum curatiua, ſed etiam præſeruatiua remedia inſtillauit. eadem quoque exercitia, quotquot potuiſſent ſine inuidia nō ſolum Clanonium, ſed etiam omnes illos Patres, peregrinantibus ad illam Sanctam Domum communicaſſe, quis dubitat, cum ſpiritualis vitæ profeſſores alios trahere ad Dei amorem, & cognitionem pro ſcopo habeant, qui nec ſoli volunt in via Dei currere, ſed etiam alios, dicentes cum ſponſa *trahe me poſt te*, quantū ad ſe [curremus] quoad alios, &c. & licet annus, dies, menſis, Conſules denotari non poſſint, non id neceſſe Grauinæ, cum per ſe notū eſſet, religioſiſſimos illos Benedictinos illius domi incolas innumeros inſtruxiſſe, ſolumque per excellentiam tanti ducis Sanctiſſimi Ignatij ad Chriſti pedes, veluti alter Saulus, proſtrati, ad commendādam Dei bonitatem meminiſſe opus fuit, ſicuti, & ſi multi ſint ab Anania inſtructi, de quibus temeritas eſſet dicere, ſub quo Conſule, anno, & die; tamen ſolius Paulinæ inſtructionis ab Anania diuina ſcriptura commemoratio facta legitur, vt diuinæ pietatis in Deo, & in Paulo humilitatis cōmendaretur exemplum. Abeat ergo Vindicianus, & à Choro ſpiritualium relegetur, qui ea quæ carnis, & ſanguinis ſunt cogitat, & puerorum more in rebus ſpiritualibus iactantiam, gloriam, & ſingularitatē affectat; dignus, vt veluti puer inflatus nouis veſtibus ob vanam gloriam vapulet.

Cant. 1.

§. VI.

VIND. Vindicianus pergit adhuc, & nullum authorem niſi Deum immediate habuiſſe S. Ignatium inſtitutorem contendit. Quia cum de origine exercitiorum examen factum eſt, ceſſaſſet proculdubio inquiſitio, quia erat *Patrum in Monte Serrato authoritas, & doctrinæ opinio, vt potuiſſet S. confeſſariorum nomina, famam, & dignitatem digito in Montem Serratum intento, à quibus iſta hauſiſſet, profiteri*, & Ignatius id *nec fecit, nec potuit*, cū religioſi inquirentes *inſtabant, an à ſpiritu veniſſet doctrina exercitiis comprehenſa &c. & alijs modeſtiæ verbis ſcandalum, & Inquiſitorum ſolicitudinem declinauit*, & concludit Vindicianus. *Ex proprio itaque vocationis ſpiritu, non aliunde Societas orandi, & contemplandi induſtriam requiſiuit, quod ipſum confirmant, qui à B. Virginis inſtitutione profectam in Vita, Bal. Aluarez narrant.* Cap. 45. 1. p. 2. c. 1.

TVRT. Propterea dixit Grauina partim ex Clanonio, partim vſu, & exercitatione, illa exercitia didiciſſe S. Ignatium, & vel ex ordine, vel ex diſpoſitione, noua luce, quæ communia erant, facta propria ſunt, & propterea non ad alios refudit authores in examine Inquiſitorum. Originem ergo ad alios referre neceſſe eſt, quantum ad ſubſtantiam, & fundamentalia capita: modus, & methodus, aliæque nonnullæ meditationes ad S. Ignatium referuntur. Quod vero à B. Virgine Deipara tradunt didiciſſe contemplandi modum, exigi poſſet ad hominem, vt facit arguendo contra Grauinam, vt denotet Vindicianus diem, & Cōſulem, in huiuſmodi enim apparitionibus grauitatem, & pondus aſſerentium aduertere debemus, nam nec defecerunt quidam ſine authoritate loquentes, qui etiam S. Ignatium Roſarium à B. Virgine ſuſcipientem depinxerunt, & Suarez, cū crucifixo alloquentē ſcripſerunt, ſed hæc non obijcit Turtur, nec manus diuinas tornatiles plenas Hiacynthis gratiarum aſtringit, vt non diſtribuat quibus vult chariſmata gratiarū, ſed ſolum vt eodem argumento oſtendēdi dies, Conſules, annos, vt ſemper facit Vindicianus, eundē euincat.

VIND. *Fabella eſt, cum arctiſsima eſſet Ignatio, cum Caietano Thieneo conſuetudo, in Clericorum* Theati-

Theatinorum vineam, vt Chriſti operarium aſcribi poſtulauit, diuinitus tamen (ſubdit) *eius ingreſſus interdictus fuit, quod Thienæus cognouiſſet, Ignatium alterum condendæ vineæ reſeruari. Addit hic Grauina parentheſim* (*quidam ita ſentiunt. de qua re aliorum eſto iudicium*) *nec tamen ſuum ab hoc figmento cohibuit, cum claris verbis doceret Clericorum ſodalitia, & nominatim S. Ignatium Lojolam Theatinos Patres imitatos eſſe, neque Grauina de ſola temporis ſucceſſione intelligi poteſt, ſed de inſtituti norma, quia ducatum illis tanquam anteſignanis attribuit.*

TVRT. Vtrumque aſſerere, nec ſanctitati Ignatij, nec Religioni Ieſuitarum derogat, quãdo verò accidiſſet, & indeciſum Tur. reliquerat. Verum, quia de hoc etiam taxas Grauinam vt fabuloſum, ſenſum ſuum conatur exprimere, prudenter ſatis credibilẽ eiuſmodi collocutionem, & per eam inſigne humilitatis exemplum in vtroque demonſtrari demonſtrans. Et quidem quantum attinet ad primum punctum, quod S. Ignatius à Beato Caietano poſtulauit adſcribi familiæ Patrum Theatinorum, ad ſufficientem fidem adſtruendam, quando eſſet aſſertio omni aliorum probationum genere deſtituta, ſatis eſſet traditio, quæ tam in controuerſijs Politicis, quam Eccleſiaſticis inconcuſſum robor authoritatis habet, vt perbellè Tertull. lib. de corona militis. Sunt in Archiuio Sancti Pauli clariſſimorum ſeniorum teſtimonia id atteſtantium, Thomæ Bergomi Ianuenſis ſenis venerabilis (id à præcedentibus accipientis à Bernardino Superantio Veneto octuagenario &c.) Benedicti Manenſis Veneti eandem attingentis ætatẽ, qui pluribus capitulis interfuit; Leonis Caſalis Ariminenſis ad decrepitam ætatẽ ſuos dies producentis, non ſemel ad Generalia capitula deſtinati; Ioannis Antonij B. Caietani contemporanei, cuius ſæpius Tufus Epiſcopus in ſua hiſtoria meminit, Marci Antonij Palaſcandali Baronij calamo in annotat. Martyrolog. celebrati. Et Baſilij Caucacij Epheſiorum Epiſcopi, eiuſdem traditionis à primis vſque ad hæc tempora perductæ dignum tanto viro teſtimonium perhibentis. Cumque hæc traditio ſexagenario maior in tot grauiſſimis viris ante exortas lites, perſeuerauerit, firmam adſtruit fidem: nec in ſuſpicionem venire poteſt, quia à domeſticis orta eſt, nam fermè omnium ſanctorum acta, quæ in Cœnobijs domeſticè patrata ſunt, in dubium venire poſſent, nec quia domeſtica ſunt ideo non vera, imò ideo vera, quia domeſtica à domeſticis veridicè narrata fuerũt, vt rectè Naz. dixit, qui domeſticas virtutes domeſtica accepta relatione profert. Aduerſus traditionem affirmatiuam, traditionem alteram negatiuam, non modernorũ, ſed antiquiorum ad eludendã fidem, mouentes quæſtiones futiles producere debebant, ſecundum iura, vt affirmatiua de loco, & tempore coarctata atque traditione probata à negatiua, minimè ſub ſenſum cadẽte, oppugnata in dubiũ deueniret, videlicet aſſerẽdo nunquam S. Ignatium, & B. Caietanum Venetijs ſeſe inuiſiſſe, ac proindè nec habitum Theatinorũ expoſtulaſſe. Ergo coniecturis negatiuam probare intendit Vindicianus.

In Martyr.

Orat. in funere Gorgo.

§. VII.

VIND. Et primo [quod amicitia, & collocutio anno 1534. Venetijs, & Vincentiæ cõtrahi potuit, cum S. Ignatio, & B. Caietano, &c. *vt iam dudum Socios Pariſijs ſibi aſciuerat, & cum illis anno 1534. votum Hieroſolymitanæ, non ſolum peregrinationis, ſed etiam commorationis perpetuæ emiſerat, euentus voti incognitus erat: ſpes autem profectionis omnes cogitationes abſumebat. Eadem ſpe Socios Venetias aduocauit, alioſque nouos per ſpiritualia exercitia, vt ho-*

vt hoſtium, & par fratrum Guiarum adiunxit? vnum ex ſocijs titubantem, & Eremiticam expetentem, ſpectrum armati, & Ignatij verba coercuerunt. Quis hoc tempore credat S. Virum eadem diffidentia lue correptum, ac voti immemorem ſocios deſertum iuiſſe?

TVRT. Quis hoc tempore colloquutos prohibet, cum diſertiſſimè P. Ribadeneira ſic ſcribat in vita S. Ignatij. *Venetijs etiam cum Ioanne Petro Carrafa, qui poſtea Paulus IV. Pōtifex Maximus appellatus eſt, conſuetudinem habuit, qui Epiſcopatu relicto ad Caietanum Vincentinum ſe ſocium adiunxerat.* Quando cum eodem colloquutus S. Ignatius. i. cum Ioanne Petro, idque anno 1536. contingere potuit, & cum Petri comite Caietano alloqueretur, erat enim celebris tunc temporis Caietani Sanctitas, & notiſſima, vnde S. Ignatius cum Venetias appulit, tanti viri ſanctitatem olfeciſſe mirum non eſt, cumque nec apud Hiſpaniarum Oratorem S. Pater diuertere voluerit (Ribadeneira referente) quin potius inuentus ſub porticu Sancti Marci humiliter procumbere, delitiarum huius ſæculi contemptor deprehenſus eſſet, nec dedecuit humilitatem Sancti, vt etiam religioſorum domos pauperes tereret, conſilium ſequens Eccleſiaſtici: *Gradus oſtiorum illius [nempe Sancti] exterat pes tuus*; idque veroſimile fama Sanctitatis B. Caietani commotum præſtitiſſe.

Eccleſ. c. 6.

Potuit ergo tunc habitum Theatinorum petere, cum nulla eo tempore de inſtituenda Societate aliquid in mentem venerit S. Ignatio, nec aliquo diuino inſtinctu didiciſſet, qui etiam ſi didiciſſet (etiam ſi habitum non petijſſet) collocutio facta eſt, vt prior reuelatio magis confirmaretur, ſic diſponente Dei prouidentia, arctiuſque vinculum neceſſitudinis inter iſtos duos ſanctiſſimos viros, ſuaſque religiones firmaretur; quod & non ſemel in Eccleſia accidit, vt legimus de Sanctiſſimis Dominico, & Franciſco; Thoma, Bonauētura, Carolo, & Philippo, Philippo & Ignatio, quorū ſpiritus, ex mutua collocutione rerū diuinarū accendebatur, Dei dona, ſine inuidia communicabant ad inſtructionē, vel profectum, mutuamque in via Dei corroborationem acquirentes, ſalutaria conſilia impartientes tanquam boni diſpenſatores multiformis gratiæ Dei, & ſi aliquale tunc erat veſtigium Societatis non adhuc erat religio inſtituta, dicente Nigronio anno 1536. [non erat quidem tunc religio, neque Societas proprijſſimè religioſa, aut Ordo canonicè inſtitutus, nec enim tunc ab Apoſt. Sede approbatus, ſed Societas pia, ſpiritualis inchoatio quædam religioſi Ordinis mox futuri] vnde ad petendū habitum S. Ignatium mouere potuerunt, eadem intentio, idemque finis, qui in pectore Ignatij Sancti iam præfixus erat, feruēs animarum lucrandarum zelus, qui cum à Religione iam inſtituta, & probata optimos euentus ſortiretur, facillimè potuit inclinari S. Ignatius ad certum, & iam probatum inſtitutum amplectendum, incertus de ſui Ordinis confirmatione; imò nec de exordio ſui Ordinis cogitante. Altiſſima Theatinorum pauperies, paupertatis amantiſſimum, non leuiter Ignatium pelliciebant, vt in paupertatis domo adſcriberetur. Feruens amor Ignatij à martyre illo Epiſcopo non diſſimilis pro Chriſto moriendi, in illa religione nomen dare cupiebat, cuius viua exemplaria cernebat, inter cæteros, Caietanum, qui in irruptione Borbonica Chriſti confeſſor effici meruerunt pro Chriſto Domino, multa temporalia damna, & contumelias perpeſſos. Religionis promotio Ioann. Petri Carrafæ authoritate, & grauitate (qua Reſpublica Veneta regebatur, & grauiſſimi illi Senatores velut mundi oraculum eius conſilia

ſuſcipiebant, ad quam prouehendam præter B. Caietani perſonam, qui in toto dominio Veneto tanquam Angelus Domini extimabatur) maximè conducebat: Bernardini Scotti probitas, poſtmodum Cardinalis, Petri Fuſcareni Doctoris Pariſienſis doctrina, Thomæ Goldueli Sanctitas Epiſcopi Aſaphenſis, quem Baronius vitæ ſanctitate, fidei confeſſione, & doctrina conſpicuum fuiſſe commemorat: vehementiſſima hæc erant attractionis argumenta, vt veteranis, qui iam pridem caſtra Dei omnipotentis fixerant, adiungere ſe cogitarit Ignatius, vnumque cuneũ fortiſſimum, ex ſuis Socijs, & Theatinis coaleſcere exoptans, & adhæreret galea galeæ, & viro vir, & iungeretur ſub vno clericorum regularium vexillo formatus exercitus, qui inferis eſſet terrori. Quod ſi fatetur Ribadeneira eundem ſanctum *ſæpiſſimè reuoluiſſe, religionem aliquam inire, & poſtmodum propenſiorem ad laxiorem eligendam fuiſſe, vt plus pateretur, ac Deo dignos fructus in reformationem proferret*. Cur non potuit dum id in deliberatione eſſet, repræſentato perfectionis prototypo, clericorum Theatinorum religione feruenti, viſis in Ciuitate Veneta exemplorum virtutibus, à laxioris religionis ingreſſu animum auocare, & in primo feruore inſtitutam religionem non ſegniter in via Dei ambulantem, ſibi ſequendam ſtatuere, abiecto laxioris deſiderio, cum cogitationes poſteriores ſint meliores? Accedit quod quãuis ſocios Venetias aduocaſſet eo tempore S. Ignatius, non inde fit conſequens, non potuiſſe gigni deſiderium in animo ſancti ingrediendi religionem; quid enim repugnabat, cum omnibus ſuis ſocijs Theatinis nomen dare, non ſecus ac S. Bernardus cum 30. iuuenibus Ciſtercienſem familiam ingreſſus eſt? Etiam P. Maffæus refert in vita Sancti Ignatij, adeò retardaſſe ſocios, vt S. Ignatius eorum iam deſperaret aduentum. Prudentiſſimè ergo Chriſto militaturus militiæ ſpiritualis leges ſectans, in militia terrena exercitatus, alijs commilitionibus ſe adiungere ſatagebat, quàm ſolus, iam deſtitutus ſocijs militare: nec deſperationis lue fuit correptus B. P. vt non aduenientes ſocios putaret deſerere, ſed ex mora altiſſimum finem alium meditatus, diuina prouidentia factam retardationem exiſtimans, vt aliam ingredetur viam: nec id in Scriptura inuſitatum, nam etiam ſi vellent Paulus, & Barnabas pergere in Bythiniam vetiti ſunt illuc ire à Spiritu ſancto; qui, etiam ſi deſpondiſſet, meminit Vindicianus in hac vita alios ſanctos idem paſſos eſſe, nam tædio correptum Apoſtolum Paulum legimus, *vt* (dicebat) *taderet etiam nos viuere*. Diffidentia item inſignes alios viros vexauit. Hæc dicebat Ambroſ. in pſalm. 18. *Infirmitates ad ſalutem ſunt, & timores ſanctorum.*

Die 3. Nouemb. in Martyr. Roman.

Lib. 1. vita S. Ignat. c. 16.

Maffæus in vita S. Ignat.

Act. ca. 16.

2. Cor. c. 1.

Familiaris fuit quoque S. Ignatij virtus, potius ſubeſſe, quam præeſſe, vnde Generalis Præpoſitus eſſe renuit, & caput ſuæ religionis; potuit ergo potius appetere ſubditi vitam, & adminiſtrum agere, quam architectonicam religionis formam erigere: cumque (teſtante Maffæo) diligenti prece, ac ieiunio diuini numinis voluntatem exploraret, & diu perplexus hæreret, potuit tunc in eam ire ſententiam ſe incorporandi cum Theatinis, donec à B. Caietano, oraculo habito, animatus, diuinam ex iſta ſubmiſſione, & humilitate melius diuinam perciperet voluntatem. Nec leuitas, vel inconſtantia S. Ignatio tribui poteſt, vt quidam puſilli timent ex huiuſmodi habitus petitione, nam certè ex S. Thoma propoſitum de ingreſſu religionis à Spiritu ſancto eſt, & nihilominus non ex leuitate multos SS. PP. legimus, etiam (iam religionem ingreſſos) ad alia Cœno-

Serm. 21.

Lib. 1. c. 6.

2. 2. q. vlt. a. vlt ad 2. Caſſ. 4. de inſtit. c. 31.

Cœnobia diuerſi inſtituti tranſmigraſſe. Abbas Paphnutius ex nimia reuerentia ſubditorum, vt humilitatem exercere poſſet ad Cœnobium Tabennoſitarum auolauit. S. Dominicus Canonicus regularis, non ex leuitate relictis alijs Canonicis regularibus Prædicatorum religionem, quã fundauit ingreſſus eſt. S. Nicolaus Tolentinas audito concinatore Ordinis Sancti Auguſtini de contemptu mundi prædicante, ex Canonico regulari Auguſtinianus Eremita efficitur. Sanctus Antonius Patauinus accenſus Martyrij deſiderio, ſimiliter ex Canonico regulari, Fratrum Minorum conſortio aggregatur, vt ad Prædicandum Euangelium in Marochium deſtinaretur, Spiritu ſancto inſpirati hi omnes religionem ingreſſi, & ex rationabili cauſa, nedum ingredi alias religiones propoſuerunt, ſed de facto ingreſſi ſunt, ab vno ordine prouidentiæ in alium ordinem deducti à Spiritu ſancto, qui electos ſuos ducit per vias rectas vſque ad Regnum Dei. Sed ſicut idem Deus (ait Auguſtinus) per Spiritum ſanctum, & famulos ſuos, *ſecundum ordinatiſſimam diſtributionem temporum, dedit minora præcepta populo, quem adhuc timore alligari oportebat, & per Filium ſuum maiora populo, quem iam liberari conuenerat, cum autem minora minoribus, maiora maioribus dantur ab eo, qui ſolus nouit congruentẽ ſuis temporibus humano generi exhibere medicinam*; ita de inſpirationibus, & diuinis inſtitutionibus diſcurrendum eſt, vt etiam minora, vel maiora hæc vel illa, imo, & diuerſa hæc ab illo inſpirentur, ſecundũ ordinatiſſimam voluntatem, temporumque diſtributionem, & ab illo fiãt, per quẽ facta ſunt tempora. Hinc vni & eidem Abrahamo, modo præcepta eſt filij immolatio, modo poſt alia momenta diuerſa nõ immolandi, intimatio facta eſt: Dauidi à Deo immiſſa cogitatio templi ædificandi, deinde vero expreſsè ab eodem Domino prohibitio facta eſt. Ab eodem ergo ſpiritu Dei expectati ſocij S. Ignatij, vt Hieroſolymam voti, & religionis cauſa adirent, & tamen Ribadeneira fatetur, quod *eo anno interdictum fuit peregrinis Hieroſolymitanus acceſſus, Domino ad altiora greſſus Sancti Ignatij, & ſociorum, quam ipſi caperent, vel intelligerẽt, deſtinante.* Quid ergo repugnat, vt ex inſtinctu Dei, cuperet Theatinorum habitu indui, & ab eodem ſpiritu poſtea retardaretur, ad tam inſignem Ordinem Societatis plantandum reſeruatus, & à Caietano animatus?

Ser. de Domini in Monte lib. 1. poſt initium.

In vita breuiori

§. VIII.

VIND. Tu quoq; Vindiciane confiteris, quod *deſperato iam afflictim expetito Hieroſolymorum aditu voti Pariſienſis, pars altera reuixit, vt ſuã Ignatius, & ſocij operam Sedi Apoſtolicæ tranſcriberent, quod ipſum anno* 1537. *præſtiterunt.*

TVR. Hæc ne mutatio propoſiti arguet S. Fundatorem de inconſtantia? an fortè diabolicus aſtus fuit, quod nefas eſt dicere, peregrinandi votum à ſancto emiſſum? minimè; cum ergo vtrumque neceſſarium ſit confiteri, de Spiritus ſancti pixide profectum conſilium, non eſt cur neget Vindicianus, ab eodem Spiritu Dei ſanctas cogitationes emiſſas, primò ingrediendi Religionem Theatinorum, vt ex hac inſigni humilitate potius regi velle, quam regere, diuinitus Pater multarum Gentium efficeretur. Idque magis veriſimile eſt, cum vt tu idem poſtea fateris Vindiciane, anno, *ſequenti* 1538. *omnes ex Italia conuocati ad vrbẽ, totos ſe proximi in ſpiritualibus iuuandi curam impenderunt. Anno* 1539. *de condendo Societatis Ordine tractare cœperunt*; nam, cum nondum de ordinis fundatione, niſi poſt diſceſſum à Venetijs tractari cœptum ſit, potuit primum conſilium mentem Sancti Ignatij impellere, ad ſuſceptionem habi-

Digitized by Google

habitus Theatinorum,& à B. Caietano ad fundaméta ordinis iacienda animare. Sed hoc dutum Vindiciano ſpiritui, ſapienti non quæ Dei, ſed quæ hominum, qui vt rem exectandam hanc veriſimilitudinem reputet, ſubdit.

VIND. *Quis, vel hoc præſentis temporis interuallo credat S. Ignatium Theatinorum ſodalitium ambiuiſſe, quando Redemptoris ſponſione plenus, plenus animarum lucro, etiam ſocios aliunde in communem meſſem accerſeret, eorumque auxilio vrbis vniuerſæ faciem in virtutum ſtudio conformarent? Superuenit egregia de aduerſarijs victoria, quæ non minus attulit momenti vt de noua religionis forma inter ſocios inſtituenda conſultaret. Plures inſuper ſuam, & ſociorũ rationes expetierunt, quas repellere iniquum erat; formare autem ſine certis limitibus difficile. Cum igitur auri venam indulgentiorem domi ſuæ Ignatius cognoſceret, non fuit, quod de alienis fodinis, tam anxiè inquireret.*

TVRT. Plenus Dei ſpiritu Ignatius à Deo ſublimiter vocatus: ſed nihilominus voluit B. Caietani erudiri voce, nam vt dicit S. Gregorius (exponens quomodo Samuel diuina voce vocatus ad vxorem Heli cucurrit) *In cap. 3. 1. Reg.* *in huiuſmodi Deus magna diſpenſatione vtitur, vt profectò electorum corda duplici eruditione doceantur &c. per ſe quidem omnipotens Deus ſummus, videlicet, & incircumſcriptus, magnis, & ſpiritualibus ſpiritualiter loquitur, cum ſpeciali loquutione eorum mentibus indicat agenda, quæ agant, & loquenda quæ ſciant.* Et quia (ex eodem) non ſemper ad hanc loquutionem, qua Deus per ſemetipſum loquitur, pertingunt Dei miniſtros conſulere nõ dedignantur, ait ergo idem Gregorius, quod *Loc. cit.* *ſancti viri nihil agunt inconſulti*: affert exemplum de Saul, qui conſilium pueri accipere non eſt dedignatus: dicebat enim. *Ecce eſt vir Dei in Ciuitate hac, vir nobilis: omne quod loquitur abſque ambiguitate venit, nunc eamus illuc, ſi fortè indicet nobis de omni via noſtra, per quam venimus.* Eſt puer hic (exponente Gregorio) *humilitatis ſpiritus, quia ſpiritualis ſenſus non alta nobis ſapere ſuggerit, non audacter de omnipotente Deo præſumere ſed eius dona, cũ ſumma ſancti timoris reuerentia poſtulare.* Idemque (ex eodem) *ad ſpiritualia vota expetẽda, & deuotè eos facit accedere, & de largitoris omnipotentia magna cum reuerentia formidare*; & vt idem dicit. *Ab hoc puero Saul ducitur, vt inſtruatur, quia qui in arce Prælationis ponẽdi ſunt, ſpirituali ſenſui perfectorum magiſterio ſubijci monentur* Sic ad virum Dei, virũ nobilé, ſyncerum ſine, ambiguitate loquentẽ venit S. Ignatius, vt de via, & vocatione inſtrueretur, & vt dicit Gregor. de Saul myſtico, *qui tam magna promereri*, nempe inſtituendo Ordinem, *de ſuis meritis non præſumit, quæ nimirum dubitatio electis oritur, ex virtute humilitatis.* Qui etiã ſanctus, etiã poſt deliberationem inſtitutionis Ordinis, ſi eo tẽporis articulo (anno 1539.) Venetijs cõmoratus eſſet adhuc virum illum Dei cõſulere non eſſet humillimus, & ſanctiſſimus Pater dedignatus. Nec proprias fodinas ſolum aſpexiſſet, ſi in alienis quoque ditari potuiſſet: proprias enim fodinas inſpicere ſuperbiæ ſymbolum quando, & Cherub propterea eiectus eſt de Monte Sancto Dei, quod ornamentis precioſorũ lapidum captus, authorem donorum inſpicere noluit, ſed in propria voluit pulchritudine gloriari, quod nihil aliud eſt, quam diaboli ſemitas imitari, quod tu affectas Vindiciane: nec latum vnguem video te à Barathro diſtare inferorum, te vrgente, & totum ſuperbia poſſidente. Quid enim (ait idem Gregor.) non meretur *homo elatus in terra, ſi & Prælatis Angelis, Angelus in cœlo proſternitur?* *Vide Greg. 33. Mor. c. 10.*

§. IX.

Quantum attinet ad ſecundum punctum, ſic ratiocinatur Vindicianus. *Quod* VIND.

neque

neque S. Ignatius à PP. Theatinis inſtituti formã mutuatus fuerit, oſtendunt deliberationes Ignatij cum ſocijs, quas prolixè narrant Orland. & Ribad. adeoque cum in medium quæſtio veniret; an pariter omnes, vel ex eorum numero tres, quatuorue ad dies circiter quadraginta in ſolitudinem aliquam ſe ſe abderent, vbi cæteris ſolutis curis à Deo lumen, & opem expoſcerent, ſtatuerunt nuſquam ab vrbe pedem, potiuſque, vt ante fecerunt, aſſiduitate precum quotidianiſque ſacrificijs Dei mentem exquirere. Quid opus erat tam operoſa deliberatione? ſi à recenti PP. Theatinorum PP. exemplo Idæam ſui propoſiti manus fundatoris exhibuerunt?

TVRT. Etiam veterum ordinum multa deliberatione ſua fundamenta iacta ſunt, cum tamen ad manus præcedentium Fundatorum, eorum Præpoſiti Idæas haberent. Sic Baſilius antiquorum Monachorum exẽplaria habuit; Bernardus, Romualdus, & innumeri, S. Benedictum ſub quo militarent ſibi delegerunt. S. Dominicus poſt multam deliberationem, & diuini ſpiritus illuſtrationem Sancti Auguſtini regulam delegit, nonnullis alijs conſtitutionibus additis, & veluti argumentoſa apis, ſtrictiora ieiunia, auſteritates, è diuerſis religionibus mutuatus eſt. Philippus Monachus Ciſterc. à S. Bern. Fulginas, etiam habitum mutuatum eſſe contedit. Contendunt etiam Carthuſienſes ad eorum habitum formam, habitum Dominicanum efformatum, & multas obſeruantias ab eodem ſacro Ordine S. Dominicum mutuatum. Quid ergo? pugnare debent Dominicani tanquam pro aris, & focis, nihil mutuatos à veteribus? cum hæc ſit maior gloria ſubſequentium, prædeceſſorum inſtituta imitari, & in confcrmitate etiam veſtimenti aliqualiter poſteriores prioribus aſſimilari, ſcapulari albo excepto, quod à Deipara Virgine Beato Reginaldo conſignatum Chronica ordinis tradunt.

4. lib. vitæ S. Bern.

Ad hæc alia adijcit Vindicianus ad oſtendendum non eſſe Ieſuitas æmulatos Theatinos Patres, dicens.

VIND *Deinde PP. in hac deliberatione, ac prius Venetijs, & in Aede Martyrum Pariſijs plurima Ordini Theatino aduerſantia conſtituerunt, quomodo ergo ab illo clericalis vitæ rationes didicerunt? Egregius diſcipulus, qui contra Magiſtri præſcripta incedit.*

TVRT *Diuerſa* dicere debebas Vindiciane, *non aduerſantia* Theatino Ordini à S. Ignatio ſancita, alioquin, vt varias, & diuerſas dicimus Religiones, ex diuerſitate conſtitutionum, ſic, & aduerſas dicere oporteret, quod eſt hæreticis cachinnandi materiam miniſtrare, qui hoc argumento, ordinum diſtinctionem obijciendo contrarietatem (quæ contrarietas non eſt) multiplicitatem religionum cauſantur.

Porrò ſi vnitas religionum, ex fine & vnitate mediorum, vnitate capitis, vniformitate habitus, deſumitur; certè (excepto capite) in vnitate finis ſalutis proximorum, cum aliquali diuerſitate Conſtitutionum (quæ ex Suarez in rebus minutioribus, vel accidentalibus non obſtat) & habitu valdè aſſimilis eſt ſacra Theatinorum religio, & ſatis cum Societate concordat, in fine, nempe ſalute proximi procuranda; aſſimilis etiam eſt in Conſtitutionibus multis: in habitu tanta ſimilitudo cernitur, vt ſæpè confundantur, an hi Clerici Theatini ſint Ieſuitæ, & in hoc ſigno diſcernuntur, nam Theatinorũ caligæ ex affectu Pauli IV. ad Dominicanos, album colorem, eumque natiuum ſeruant; cumque dicat Suarez (loco citato) Societas Ieſu peculiarem habitum non aſſumpſerit, & illam varietatem ſeruat, quam habitus Clericorum in diuerſis religionibus habet, quid mirum, ſi habitum ſuum ad normam Theatini habitus ſe ſe accommodauit, cum nunc veluti gemellos ambos

L. 1. c. 2. n. 8.

prior Societate Theatinorum familia) ad normam Apoſtolicā inſtituta ſit, & renouata (ex Suarez) nempe ad propagandum Euangelium & fidei propagationem Apoſtolicam, laborum Apoſtolicorum quoque particeps erit; neque ſeparantur eſſe Apoſtolicum Prædicatorem, & labores Apoſt. effugere. *In omnibus exhibeamus noſmetipſos ſicut Dei miniſtros* (dicebat Apoſt.) *in ieiunijs multis*. &c. vnde ſuos ſodales quoque in ſpeciali recenſet fame fuiſſe, & frigore, & nuditate afflictos in Apoſtolicis functionibus. Sed mirum eſt, quod tā ſiniſtrè diuidat Vindicianus munera Apoſtolica à laboribus Apoſtolicis, vt munera ſoli Societati tribuat, labores Theatinis relinquat, & parum conuenire miſſiones Theatinis, à Grauina dictum eſſe ſomniet, cumque Societas eminentiam inter auſteritates contineat (ex Suarez) eminentialiter continebit etiam quæuis religio miſſiones. At non opus eminentia, nam Religio ipſa Theatinorum actualiter etiam iam Chriſti nomen deferre cœpit ad Gentes, in Perſidem ab Apoſtolica Sede deſtinata; cuius rei teſtes Armeni Fratres Dominicani, qui Prædicatores in illum tractum deſtinatos, vt Chriſti cooperarios, & commilitones exceperunt, etiam cum vitæ diſcrimine, memores antiquæ neceſſitudinis inter vtriuſque religionis profeſſores, vt ſuperius iterum dictum eſt.

1. de inſtit. Soc. c. 5.

2. Cor. 6.

Ex litteris è Georgia tranſmiſſis.

VIND. Tertiam ſuperaddit Vindicianus contrarietatis, quam vocat, cauſam. *S. Ignatius, cū ſocijs Venetorum in Republica tam Hieroſolymitana commorationi, quam cæteris miſsionibus illis modis prælusit, qui ab Orlandino referuntur, ſi omnia ad ſtylum, & genium Patrum Theatinorum, non debebat Grauina difficilè videri, vt ſuum de vulgi fama iudicium interponeret (aliorum eſto iudicium inquit) Imo tui maximè fori erat qui tam callidè obſeruaſti Ioannem P. Carrafam tanquam Ducem regularis Cleri inſecutos eſſe alios regularium Clericorum Ordines, nēpe Societatem Ieſu, Barnabitas, Sommaſchos, Miniſtros infirmorum, & Clericos Minores: ſi enim genus tantum clericale perfectius reſpexiſti, tam recentiores ordines, non tam Theatinum inſtitutum, quam S. Auguſtini, Barnabæ, S. Marci, & ipſorum Apoſtolorum dogmata, & ſanctiones ſcitiſsimè ſunt inſecuti. Sint ad particularia media, Clericalem vocationem exequendi, animum conuertiſti; non poteras temerè affirmare, cuius nullum iudicium veſtigiotenus producere poteras, neque iudicium ferre placuit.*

TVRT. Si illis modis prælusit S. Ignatius in miſſionibus &c. qui ab Orlandino deſcribuntur, non diſſimilibus Caietanus proceſſit cum alijs, in inſtituenda religione, in cuius obedientiæ voto, vt dictum eſt miſſiones claudebantur. Non inconſultò autem Grauina, aliorum iudicio controuerſiam hanc determinandam reliquit, cum eam fruſtra motam, & ſine fundamento cerneret, ob id ſuum iudicium interponere dedignatus, & ſatis ſuperque à P. Caſtaldo, & Molfeſio aduerſis nænijs abundè reſponſum cerneret, nolens iam acta agere. Nec proinde callidè Theatinos duces reliquorum Clericorum regularium aſſeruit, & obſeruauit, ſed veridicè, vt cætera; magna enim vtriuſque religionis erat gloria, vt quæ ſuo præiret exemplo, & quæ præcedentium veſtigia ſequeretur. Imitata eſt verò Societas PP. Theatinos, non tantum quantum ad rationem generis, ſed quantum ad eundem ſpecificum finem, ſalutem ſcilicet proximorum, licet diuerſis medijs propter, quæ ſpecialis ratio religionis non auffertur. Et licet Clericorum Regularium multæ ſanctiones ab Apoſtolis, & Apoſtolicis profectæ ſint, tamen ordine quodā ad Societatē peruenerūt, interiectis Theatinis, per quos velut canalē continuatū, regularis vitæ in clericatū fluerēt, minimè

TVRT. Si poſtmodum auxit, & veluti expreſſioribus lineamentis, quæ de ſuo Ordine cogitarat S. Pater, ex recenſitis Sanctis, & Thoma de Kempis deſumpſit, cur tam renitens eſt Vindicianus, vt deneget in deſignatione primarū linearum eorundē Ducum opera vſum nō eſſe? In Climaco præclarum traditur documentum, *vt Xeuxes pi-* Grad. 26. de diſcret. *cturus Iunonem, Agrigentinis omnibus aliis virginibus inſpectis, quinque præcipuas elegit, ex quibus quid eſſet in vnaquaque præcipuum imitaretur; ita è pluribus optimi nobis ad exemplum vitæ proponendi ſunt*, multo magis, ne dum à Benedicto, ſed à recenſitis, id quod erat difficilius, nempe primarum linearum ductionem, lumen, & directionem auxiſſe rationabilius dicitur. Cumque (vt dicit Ribadeneira) familiare eſſet S. Ignatio *aliis ingerere, quæ ipſius in morem, & vſum quotidianum vtiliſſima experiretur*, cur non quę experimento didicerat in Monte Serrato, paucis illis diebus, & in Monte Caſino per 40. dies, non ingerere potuit in mores ſuæ religionis efformandos, quæ vtiliſſima expertus erat? Magis mentem Sancti Ignatij libri illi animati, & Benedicti domus, etiam ſi regulas Sancti Benedicti (quod probare debet aduerſarius) non legiſſet, ædificarunt ad exemplum, quàm vnquam Thomæ de Kempis hortuli, de quibus non meminit Grauina, cum vaſtiſſimos campos fundatorum præcedentium Sanctorum eximiorum propoſuerit, vnde flores decerpſit, intuendos, elaborauit. Sed quid continent illi floſculi Thomæ à Kempis, niſi à Patrum fodinis metalla, vel metallorum ramenta collecta? in tantam verecundiam prorumpit Vindicianus, vt potius riuis quàm fontibus tribueret, quæ tamen piè S. Ignatius, ex Patribus excerpſit. Si tranſmigratio animarum vera eſſet (quæ tamen hæreſis eſt aperta) diceres Sauli ſpiritum in Vindiciano reſediſſe. Illi namque ne palmam ſui interitus Philiſtijm Ducibus daret, inferiori ſuo miniſtro, vt occideretur, ſe tradidit, dicebat enim ad armigerum: *ſta ſuper me, & interfice me, ne veniant* 1. R. *incircumciſi iſti &c.*

§. XII.

Quid tandem concludit Vindicianus? VII *Accedit eiuſdem Sancti Fundatoris ingenua confeſſio, rationum omnium ſummam ad Manreſianum ſeceſſum ſpectare, in quo* (ſubdit) *perſpicuas ſuorum inſtitutorum à Deo impreſſas, & quaſi conſignatas in animo ſuo notiones, & intelligentias accepiſſet. Quid ergo Grauina de Montis Serrati inſtitutore? quid de Sancti Benedicti Conſtitutionibus fabulatur? Idem Sanctus Iacobo Laynio tribuit, quod ſupra omnes de Societate fuerit præclarè meritus. Quod dictum Franciſcus Saccinus ad Ordinis inſtitutionem refert, quam contra Nouitatis inuidiam ſolidis reconditioris doctrinæ fundamentis conſtabiliuit. Sanctorum enim facta, & Fundatorum Regularium leges, & ſtatuta attentiſſimè peruoluta calluerat, eoque familiarius ab Ignatio in his, quæ cœlitus non comperiſſet, ad conſilium adhibebatur. Vides iterum, Grauina, neque regulis S. Benedicti, neque PP. Theatinorum Societatis inſtituta primariè adſcribi, ſed propria vocationis fœcunditati. Et vt de Patriarcha Ioſepho* Lib. de Ioſeph. c. 1. *Ambroſius diſſerit: antecedentium Patriarcharum virtutibus ornaturi, etiam ſpeciales adiunxiſſe dotes, quæ variam facerent tunicam, & Patri ſuo plus amabilem redderent, maiuſque in filio ſtudium placendi excitarent.*

In Monte Serrato inſtituta quidem formata dicunt ſcriptores vitæ S. Ignatij, quæ TVRT. attinebant ad ſpiritualia exercitia, quorum originem ſupra diximus à Clanonio mutuata. Nihil de inſtitutis, & Conſtitutionibus religionis eo tempore cogitatum eſt, ex authoribus ſupra citatis: inſtituta vero, quæ Societatem concernebant poſtea facta ſunt. & ſicut religio tam inſi-

gnis diuino ſpiritu condita eſt, ſic diuino inſtinctu inſtituta illa quæ Societatis peculiaria ſunt, à Sancto Fundatore condita ſunt. Sed hæc docet Suarez [*quod ſi loquamur de inſpiratione qua Sanctus Ignatius, & ſocij fide, & pietate pleni tam grande opus aggreßi ſunt, indubitabile* (ait) *ex principiis fidei, quibus docemur; nullum pietatis opus, ſine Spiritus ſancti inſpiratione & adiutorio prodire poſſe, ex eodem ſpiritu fundatam religionem, cum ſuis particularibus conſtitutionibus, poſtea à Romana Sede probatis. Sed* (inquit) *hac inſpiratio communis eſt omnibus operibus pietatis.* Si autem (dicit idem Suarez) *ex ſpeciali reuelatione, & extraordinaria inſpiratione, aut directione infallibili dicamus S. Ignatium religionem, cum ſuis inſtitutionibus fundaſſe; hic modus, vel via magnam laudem continet, verendum tamen eſt ne ſit nimia, & non ſufficienter probata, nam inde ſequeretur omnia quæ in hoc inſtituto continentur, omnino eſſe certa, & infallibilia, quod dicendum non eſt*] Vnde non eſt ei reuelata regula, & per Angelum adducta, ſicut Sancto Pachomio factum legimus. Quare ex iam reuelata regula, multa diuina inſpiratione collegit, tam ex illo, quam ex S. Benedicto &c.

1. de inſtit. Soc. 399.

Loc. cit. At hæc non fabellæ Grauinæ, ſed verax hiſtoria, quam diligenter recenſet P. D. M. Antonius Scipio in elogijs Abbat. Caſinenſium his verbis. *Demum quo tempore opportunam remotioris ſeceſſus quietem, praſcribendis ſua ſodalitati regulis exquirebat, Caſinum adijt, ibique tum libris, qui opus eſſent, tum vnius, alteriuſve Monachi ſubſidio, à Præſide inſtructus, ad Albanetam ſe contulit, locum in eodem Caſinati ſaltu quingentos circiter paſſus, à primario Cœnobio diſiunctum, eique operi, quod Ignatius moliebatur apprimè accommodatum, & habilem. Hic omni humanarum rerum cura, & cogitatione abiecta, partim aßiduis precibus exploranda Numinis voluntati, partim ſtudioſe lectitandis, expēdendiſque SS. Patrum, qui religioſas familias condidere, ſacris decretis, plures dies traduxit alia ab alijs, qua aptè videbantur ad ſuum inſtitutum transferri poſſe* (*ſed plura vtique ac meliora à D. Benedicti ſtatutis ſapienter mutuatus*) *ſanctißimas leges tranſcripſit, quarum poſtea è praxi, & vſu, tam ingens, ac multiplex tam breui ad Chriſtianam Rempublicam vtilitas eſt deriuata, vt orbis vniuerſus admiretur, & obſtupeſcat. Multis præterea Deus indulgentioris beneuolentiæ argumentis degentem apud Albanetam Ignatium eſt proſequutus, tum præſertim, cum illi inter orandum ſocij cuiuſdam è ſuis* (*qui per id tempus Romæ obierat*) *animam in cœlum ſubeundam aſpectabili ſpecie repræſentauit: vt Sanctus Patriarcha Benedictus videri potuerit, diuerſanti domi ſua Ignatio, & pulcherrimo operi intento, gratificari voluiſſe, impetrata illi diuinitus communicatione miraculi, quo ipſe apud Caſinum degens Scholaſtica ſororis, & Germani Capuæ Antiſtitis, animas ad ſuperos euolantes clarè vidit.* Omnia verò hæc cælitus (vt fatetur Vindicianus) vbi alia non reperiſſet, inſpirabantur, non extraordinaria illa inſpiratione, ſed communi, vt dicebat Suarez; imo (quod non dixit Suarez & in gloriam Sancti cedit) peculiari inſtinctu ſicut in cæteris Fundatoribus accidit, & peculiari humilitatis ſpiritu, antequam ſuas conſtitutiones formaret, ex inſtitutis aliorum dictorum Fundatorum, & Benedicti præcipuè & Baſilij tunicam variam obtexuit, ex omnibus ferè religionibus deſumptam, additis quibuſdam cōſtitutionibus, vt cū omnibus religionibus ſua religio iungeretur, ex illis multa mutuata conſultò voluit. Imo idem Sanctus Monachorum Occidentalium parenti S. Benedicto nomen dediſſe demonſtrat venerabilis antiquitatis ſcrutator D. Conſtantinus Caietanus in ſuis opuſcul. M. S. Oblatorum enim *Roanam*, vel *Tane* veſtem ſic nuncupatam aſſumpſit (qui in eadem religione tria ſimpli-

ſimplicia vota emittunt) quæ tanquam argumentoſa apis S. Ignatius in ſua religione tranſtulit emittenda, videlicet vt prius ſimplicia ſui filij, quàm ſolemnia vota emitterent, & in Monte Serrato eadem ſimplicia vota Deo vouit feruentiſſimus Patriarcha, vt ſuo filios præiret exemplo. *Conſtituta vero Societate ex eodem Caſtello Religioſæ profeſſionis vota nuncupaturus, tot inter Rom. Vrbis Baſilicas, antiquitate, ac piorum hominum illuſtres, non aliam delegerat, quàm Apoſtolo Paulo via Hoſtienſi dicatam, vbi coram D. Benedicti Monachorum Abbate (ijs namque commiſſa eſt ſacra ædis, & Cœnobij adminiſtratio) ex ſui inſtituti formula, ſacram illam cæremoniam perageret.* Erunt ne hæc fabellæ?

Inuidioſum verò illud verbum Vindiciani eſt, quod ex hac polymita veſte, plus S. Ignatius dilectus ſit à Deo præ ceteris ordinibus, idemque Sanctus Ignatius abijcit, dum ſuam, omnium minimam dici voluit Societatem. Cum laudantur Religiones, cauenda eſt comparatio, & multoties ipſemet monuiſti, & in varietate, & in diuerſitate vnitas tenenda, partialitas cauenda. *Laudo omnes, & diligo*, dicebat Bernardus, *vbique, & piè, & iuſtè viuitur in Eccleſia, vnum opere teneo, cæteros charitate, faciet autem charitas* (fidenter loquor) *vt ne illorum quidem fructu frauder, quorum inſtituta non ſequor.* *Apol. ad Guillel. Abb.*

Conuerſatio Societatis.

§. I.

Ex Aug. lib. de Catec. rud. c. 4. IN *ipſis flagitioſis, & ſordibus amoribus videmus* Vindiciane, *nihil aliud eos agere, qui amari viciſſim volunt, niſi vt documentis, quibus valent aperiant, & oſtendant, quantum amant, eamque imaginem iuſtitiæ prætendere affectant, vt inuicem ſibi reddi quodammodo flagitent ab eis animis, quos illecebrare moliuntur: ipſique ardentius æſtuant, cum iam moueri eodem igne illas mentes, quas appetunt, ſentiunt, & ſic frigeſcere ſentiant in amore impatientes, & magis feriunt, vt febribus quandoque æſtuent vt frigiditatem tollant. Si ergo & animus, qui torpebat ſe amari ſenſerit excitatur, & qui iam feruebat, cum ſe redamari didicerit, magis accenditur, manifeſtum eſt nullam eſſe maiorem cauſam, qua vel inchoetur, vel augeatur amor, quàm cum ſe amari cognoſcit, qui nondum amat, aut redamari ſe, vel poſſe ſperat*, etiam ſi non redametur, vt propterea magis æſtuat, *vel iam probat, qui iam prior amat. Et ſi hoc in turpibus amoribus, quanto plus in amicitia? Quid enim aliud cauemus in offenſione amicitiæ, niſi ne amicus arbitretur, quod eum vel non diligimus, vel minus diligimus quam ipſe nos diligat?* TVRT

Ad oſtendendam arctiſſimam neceſſitudinem Grauina cum Societate amoris, & amicitiæ ſymbolum, factum illud conglutinationis animæ Dauidis cum Ionatha adduxit, quorum, vſque ad Baltheum, tunica, regaliaque veſtiměta communia *fuerunt*: & ne quid deeſſet (amicorum enim omnia communia ſunt) detrimenta etiam regularium voluit eſſe communia, paleaſque obtulit, vbi educarentur pulli ad iuſtitiam diſcendam, & propria naufragia obtulit ad præſeruationem. Æſtuaſſe Grauinam dicere neceſſe eſt, cum amans, & amicitiæ leges ſeruans, nec redametur, & de amicitia in ſuſpicionem adducatur. Quare magis vſtum zelo, cum hæc tua legit Vindiciane coniecto, vt hanc frigiditatem tuã, vinceret feruentibus orationibus. Interim ab illo ſciſcitaris.

Quo tandem hæc palearum, & ſcandalorum oblatio pertineat? quo tendat illud Acroama: *Diſcite iuſtitiam moniti, quam iuſtitiam, & à quibus & quibus occinenda iuſtitia?* VIND.

Facilè tibi reſpondet Turtur, cum charitas malum non cogitet, nec ſit ſuſpicioſa, TVRT.

non

non debebas tot interrogatoria formare de amico ſuſpectus, proprium eſt incompoſiti animi, cum ſit pax, inſidias ſuſpicari. Suſpicaces (dixit quidem Poeta) *feruntur verbere cæco.* ſuſpicioſi plerumque Sycophantæ, timere enim ſine ratione, multa ſibi fingunt mala inferri, vt enim ipſi ſunt maleuoli, inſidiatores, fucati, phrenitici; ſic ex ſibimetipſis tales exiſtere quales ipſi ſunt, inſidias metuunt, putant alios ſibi potentiam, vel principatũ quærere, vnde deprauant aliorũ dicta, vel facta, & in examẽ diſcuſſionis vocant. In forma verò Vindiciano ſuſpicioſo reſpondetur. Palearum, & ſcandalorum oblatio in Chronicis deſcriptorum, eum finem reſpicit, vt in menſis Societatis legantur, & in ſcholis & ſi (ab inexpertis tamen, & ad pauca reſpicientibus in dictatis interdum ſoleant ſcholaribus tradi religioſorum quando lapſus ſub docendi ſpecie, & exempli gratia, incautè ad viuum exarentur) vt tanquam prototypa ob oculos ponantur, tanquam plangenda, & cauenda, & amoris argumentum ſubminiſtret Dei manutenentia, *nullum* enim ait Auguſtinus, *peccatum eſt quod facit homo, quod non faceret alter homo, niſi præſtaret Deus, vt non faceret homo*, vt ſæpius dictũ eſt. Ad hoc tendit axioma illud, *diſcite iuſtitiam moniti*, & iuſtitiæ nomine humilitas intelligitur: vnde ſic PP. exponunt illum locum de Chriſto Domino non recuſante baptiſmum Ioannis *ſic decet implere omnem iuſtitiam*, id eſt, omnem humilitatem. Humilitas autem maxime fouetur ex aliorum lapſu, conſiderat enim homo ſemeipſum, ne & tentetur. *Ioan. c. 1.*

VIND. De hac iuſtitia quæris, ſubiungendo, *à quibus addiſcenda ſit? proculdubio iuſtitiam, quam deſeruerunt, qui in ſacro ordine potius paleæ fieri, quam triticum maluerunt.*

TVRT. At cum perfectiſſimo tritico, vbique & in omni area ſunt admixtæ paleæ, omnes iuſtitiã debent addiſcere, & ſatis ſunt diſciplinæ deſertores, buccinatores, ſuperbas aures ferientes, vt ex aliorum ruinis diſcant infirmitatem ſuam agnoſcere, & augeant timorem, & tremorem. Propter quod ſæpe ait Auguſtinus, *multi caſuri, & caſuræ.* in Monaſterijs, & Cœnobijs viuunt, vt non glorietur omnis caro coram illo.

VIND. Petis iterũ. *Quibus ſit hæc iuſtitia occinenda? pullis*, ait, *Grauina, quo nomine vix alij venire poſſunt, quàm iuniores in Societate, &c.*

TVRT. Non his tantum, ſed ijs, & omnibus aliorum Ordinum quantumuis exercitatis, ſi ſuperbia pulſentur, nam & pulli ſunt, & nouitij in via Dei, qui nec cœperunt addiſcere elementa ſpiritualis vitæ, quam qui arripiunt de fundamento prius cogitẽt humilitatis neceſſe eſt. *Qui enim alias virtutes ſine humilitate congregat, quaſi puluerem in ventum ſpargit*, ex ſanctorum proloquio.

§. II.

VIND. *Inficetum verò illud dictum Grauinæ*, pronuncias: *ſeruiant vobis pericula noſtra, atque fructum iſtorum planè ignoro. Sic ne innocentiæ Gypſum cum lacte confundam? Sic ergo Iſaac cũ Iſmaele in pari certamine committam? Sic Ioſephum inducam, vt fratres apud parentes de criminibus accuſet? iuuentus ſcandalorum commemoratione ſapientior non fit &c.*

TVRT. Malè ergo hæc omnia ſcriptura recenſuit Vindiciane. Audi, audi Ambroſium cauſam reddentem, cur hæc ſcriptura cõmemorat. *Propoſiti*, ait, *ad imitandum nobis ſunt, & ideo curatum eſt, vt & ipſi aliquando laberentur. Nam ſi inoffenſum à vitiis inter tot lubrica huius ſæculi circulum peregiſſent, dediſſet vobis occaſionem infirmioribus extimandi, cuiuſdam ſuperioris eos naturæ, ac diuinæ fuiſſe, vt delictum recipere, & culpæ conſortium habere non poſſent. Quæ opinio vtique, vt exortes nos illius ſubſtantiæ ab impoſſibili imitatione reuocaret. Præterijt illos paulisper diuina gratia,* *In Apol. Dauid. c. 1.*

vt no-

vt nobis ad imitationem vita eorum fieret diſciplina, & ſicut innocentia, ita & pœnitentia magiſterium de eorum actibus ſumeremus. Ergo dum lapſus eorum lego, conſortes etiam illos infirmitatis cognoſco, dum credo conſortes, imitandos præſumo. Et poſtea aliam addit cauſam. *Humanus etiam in Sanctis extolleretur affectus, nec ſibi deputarent, virtutique attribuerent ſua, quod diuina ſibi operatione collocatum foret, ergo ne in tantum iudicium ruerent, atque in perfidiæ foueam deciderēt. paſſus eſt Dominus illis ſubintrare culpam, vt ipſi aduerterent diuinis ſe AVXILIIS indigere, ducemque ſalutis ſuæ quærendum eſſe cognoſcerent.* Vt autem hi fructus decerpentur fiduciæ, & humilitatis in Script. ſanctorum lapſus, & ſcandala ad profectum legentium deſcribi voluit Spiritus ſanctus. At Iuuentus etiam ſcandalorum commemoratione Sanctorum ſapientior fit, nec corrumpitur; vel effertur, ſed potius eruditur, ædificatur; videndo v.g. Dauid hominem Angelis adæquandum, tentationibus victum, errori, & lapſui locum dediſſe, à gratia deiectum, & ſola pœnitentia reparatum, fortiorem reſurrexiſſe, maiora reparantem certamina, vt non ſolum, nullum attulerit lapſus impedimētum, ſed etiam maioris velocitatis & progreſſus ad currendum viam mandatorum Dei incentiua miniſtrarit. Tunc autem iuuentus ſcādalorum commemoratione corrumpitur, quando quaſi de aliorum lapſibus tripudiantes alloquitur, cum ad maiorem iactantiam facta comparatione incitantur, vel (quod abſit) ad aliorum imitationem pelliciuntur, & tunc vbi detractionis, iactantiæ, peruerſæ imitationis exhibetur occaſio, ſcandalorum refricatione, illud pluſquam ſolemne remedium Grauinæ, à pedibus, & oculis inſipientium remouenda, & ablegenda, vt ſemel imbuta teſta recens odore bono, illum diutius conſeruet. Fruſtra vero ludens ſequeris.

§. III.

VINI *Dicam cum Dauidis amico. Non eſt bonum conſilium, quod Archiepiſcopalis Senator hac vice dedit: id verum ſi fuiſſet Achitophelis conſilium.*

TVR. Hoc conſilium non eſt Grauinæ, ſed Sanctorum. ergo ſi Senatoris Archiepiſcopalis Curiæ Neapolitanæ conſilium diſplicet, ſaltem idem numero placeat conſilium, quod tradidit Archiepiſcopus Mediolanenſis Ambroſius.

VIND. Sed vaſtriciem Vindicianicam magis attendo, dum Grauinam vt detractorē, nedum Bellarmini, ſed & Societatis exēplar, & in eo detractorem monſtrare vult, quod eamdem Societatē *de detractione criminatur, à qua Societatem purgat, quod nec in communi recreatione patitur abſentum rodere vitam, & teſtes adhibet Collegia, ſcholas, vbi hoc ipſum à iuuentute exigitur, vt à detractione parcant linguæ.*

TVRT. Hæc proculdubio Vindiciane maior tua detractio, quod dicas Grauinam Societatem de detractione ſugillare. In quo ſugillauit? Quod conqueſtus ſit ſacris Ordinibus eſſe detractum per ſcandalorum aſſertionem? iam ſuperius intentio Turturis monſtrata eſt, qui ad ſummum poſt tot excuſationes quas Vindicianus noluit ſuſcipere, materialem detractionem ex exceſſu zeli admiſit. Plures ſunt detractionis ſpecies, ex doctrina Bernardi, *alij quidem nude, & irreuerenter; vt in buccam venerit virus euomunt detractionis. Alij autem quodam ſimulatæ verecundiæ fuco conceptam malitiam, quam retinere non poſſunt, adumbrare conātur. Videas præmitti alta ſuſpiria, ſicque quadam cum grauitate, & tarditate vultu mœſto, demiſſis ſupercilijs, & voce plangendi, egredi maledictionem, & quidem tanto perſuaſibiliorem, quantò creditur ab his, qui audiunt corde inuito, & magis condolentis affectu, quàm malitioſè proferri. Doleo,* inquit, *pro eo quod diligo eum ſatis, & nunquam potui de hac re corrigere eum. Et alius. Mihi quidem,* ait, *benè cōpertum fuerat de illo iſtud, ſed per me numquam* In Cant. ſer. 24.

Vu inno-

innotuiſſet, at quoniam per alterum patefacta res eſt, veritatẽ negare non poſſum, dolens dico, re vera ita eſt, & addit. Grande damnũ, nam alias quidẽ in pluribus valet: Cæterum in hac parte (vt verum fateamur) excuſari minimè poteſt. Alij (addamus) in laudem proximorum erumpũt, vel communitatum, & incautè vnam laudant, alias deprimunt ſub reformationis zelo, odioſa collatione: & ſunt (ex eodẽ Bernardo ibidem) illæ adoleſcentulæ animæ, *nõ idem cum alijs ſapientes, licet cum alijs currere videantur, quæ ſua ſunt quærentes, & non ambulantes ſimpliciter, neq; ſyncerè, ſed ſpeciali gloria matris inuidentes* Eccleſiæ, quæ floret adhuc in veteribus religionibus, *& captantes occaſionem murmurandi aduerſus eam, &c. quod nõ eſt aliud, niſi, quod Apoſtolus ait, periculum in falſis Fratribus. Ipſa ſunt deniq;, quibus exprobrãtibus ſcãdala, ſubinde pro ſe ſatisfacere cogitur, vbi eis ita reſpõdet: Nigra ſũ, ſed formoſa filia Hieruſalẽ,* quod Turturis vox abũdè præſtitit in ſuo opere.

Primum genus aperte malum. Secundũ peius, & callidius. Tertium autem peſſimũ, niſi zelus excuſet, & intentio, vt eatenus referantur ſcandala, vt emendentur. Non voluntas horum culpatur, ſed ingeniũ, qui profitentur ſe omniũ profectibus paratos, omnium meritis viuere, cũctorum viuere ſtudijs, & ſaluti, admonetur, vel excuſatur.

§. IV.

VIND. Adiuratur demum per cœleſtẽ Hieruſalem Grauina à Vindiciano per communem patriã, *vt ab alijs Ordinibus Grauina erga Societatem parem cautelam, & charitatem impetret, vt ſicut illa, nulli regularium detrahit, ita nec illi, & procul abſint declamationes in pulpitis, dicteria & ſcommata ablegentur è libris,* tractatibus, familiaribus colloquijs, contra Societatem, ne mundus, & rudes animæ exaſperentur, ſentiẽdo inter regulares, & perfectionis vitæ profeſſores æmulationes, & contradictiones vigere, & regnare.

TVRT. Viciſſim, & alij Ordines te compoſitore idem exoptãt Vindiciane, ſemper enim, *in tot bonarum animarum multitudine* ait Bernardus ibidem *reperiuntur tales, qui acta obſeruant, curioſè derogandi, non imitandi cauſa,* vtriuſque grande ſolatium, cum inſolentes inſultant, quod à bonis religioſis diligãtur. Vnde ad conſolationem ſponſæ cum nigra demurmuraretur, dictum eſt: *Recti diligunt te, &c.* quaſi dicat. *Non ſint tibi inquiũt cura de iniqua reprehenſione blaſphemiarum harum, cum conſtet, quia recti diligunt te. Bona profectò conſolatio cum blaſphemamur à malis, benefacientes, ſi recti diligant. Omnino ſufficit aduerſus os loquentium iniqua, opinio bonorum, cum teſtimonio conſcientiæ: in Domino laudabitur anima mea, audiant manſueti, & lætentur, manſueti inquit lætentur, manſuetis placeam, & æquanimiter audis quicquid in me iactare voluerit liuor perditarum.* Loc. cit. Non eſt inuidia (crede mihi) cæterorum ordinum de Societate (quam præ cæteris à parentibus dilectam autumas) vt propter hoc eam peſſundent, vt infamas, ſatis enim omnes ordines ſunt diuinis chariſmatibus ornati, imò omnes vnam Ioſephi perſonã cum polymita veſte repræſentant, vt præ cæteris ſtatibus (excepto Epiſcopali) diligatur à Domino.

VIND. Quare non eſt cur veteres religioſos, vt inuidentes traducas ex Ambroſij authoritate, videlicet. *Diſcamus ergo, & ſanctorum inuidiam, vt imitemur patientiam, & cognoſcamus illos non natura præſtantioris fuiſſe, ſed obſeruationis, nec vitia neſciſſe, ſed emendaſſe, quod ſi inuidia etiam ſanctos adußit, quanto magis cauendum eſt ne inflammet peccatores?* De Ioſeph. patr. c. 1.

TVRT. Neſcio autem qua diſtributione Vindicianus virtutes ſolum Societati, alijs autẽ ſenioribus Fratribus inuidentiã tribuerit; & poſtea, pro Ioſepho ſummã prudentiã, & venerationẽ polliceatur. Eſt ne hoc, quos putas, exulceratos animos ſanare, & veterũ, quas putas illatas, iniuriarũ memoriam abolere? *Frequenter,* ait idem Ambroſ. *amor ipſe*

Digitized by Google

Cap. 2. loc. cit. *ipſe patrius niſi moderationem teneat nocet liberis, ſi aut nimia indulgentia dilectum reſoluit, aut Prælatio vnius cæteros ab affectu germanitatis a uertat, plus acquiritur filio cui Fratrum amor acquiritur. Hac præclarior munificentia patrum, hac ditior hæreditas filiorum: iungat liberos æqualis gratia, quos iunxit æqualis natura.* Et ipſe Iacob, non tam filium prætuliſſe videtur, quam Prophetæ myſterium. Solus Vindicianus vnius Societatis Prælationem ſuper cæteros Ordines affectat (quam humillimè reijcit Sancta Societas) & de inuidia Fratres veteres notat, cum nullum in hac re myſterium habuerit, vt cæteris præferat, niſi ſolam vanitatem, vt cæteros ab affectu ſanctæ germanitatis, quantum in ſe eſt, auertat, nec indiuiſos cupit habere, qui Fratrem à Fratre nititur ſeparare.

CAPITIS DECIMISEPTIMI EXAMEN.

An Grauina finem ſuo Turturi præfixum conſequutus ſit.

SVMMA CAPITIS.

Calumniæ multæ abſterguntur, quod operi ſuo finem Turtur non præſtiterit. Primo quantum attinet ad cõfuſionem hæreticorum: nam, inquit, quæcumque ad floritionem religionum adducta pro fabulis habentur; & nunc eoſdem exſibilent, vt meros, pepones, allia naſturcia; ſed ignorat, afferri Religioſorum ſtatum, vt notam veræ religionis: & dicteria eſſe, quæ in Monachorum vitam effutiuntur. Secundo non eſſe prouiſum ſecularibus obgannit, quaſi ſcandala ſopire volens Turtur noua ſubſtituerit, reprehendendo ſcandalorum reprehenſores, & confugiendo ad fatalem deficiendi neceſſitatẽ, ſcandaloſos excuſando. Sed illud Aſyſtaton inane, nam exceſſum reprehenſoris, non vitium detractionis in reprehendente Columba denotauit, & fatalis illa neceſſitas impoſita, & abiecta à Turture, aſſerta non eſt. Tertio inanem laborem fuiſſe compilare Chronica ad ſplẽdorem religionum oſtendendum ex regularibus exaltatis; nam ſimiles ſplẽdores ait, admirantur Lixæ, & Calones, eoſq; non proponẽdos Aſcetis. Sed fructuoſus labor oſtẽdere ſplendorem, & apparatum principum Eccleſię, vt lingua detractorum compeſceretur, nec à religionis ingreſſu puſilli retardarẽtur. Nouatoris Genij eſt has dignitates, & ſplendores floccipendere, qua oſtenſione ſanantur infirmi, & ſiniſtre opinantes de religioſis perſonis ſanari poſſunt. Vnde nullo ſcrupulo detractionis pungitur Turtur, qui nullum in fama læſit, ſed potius læſam regularium famam reſarcire conatus eſt, voces congeminando, & feſtiuius florentiſſimum ſtatum religionum demonſtrando diſrupta Cauea ab Anonymo fabricata, ipſoque velut mure Pontico in muſcipulam adiudicato.

In concluſione operis documenta tradita ab Anonymo Turtur acceptat, ſed illud addi voluit, vt pro conſeruanda vnitate, & vinculo pacis proprios noſtros accuſemus defectus, alienos excuſemus atque tegamus, præſertim regularium, quorum lucra potius, quam damna iuxta ſponſi placitum, referenda ſunt.

Carillus ille Philoſophus interroganti, *cur Lycurgus tam paucas leges tuliſſet Lacedæmonijs?* acutè reſpõdit. *Quoniã pauca loquẽtibus paucis etiam legibus opus erat.* Intelligebat vir prudẽs, multa mala ex multiloquio naſci, vnde ferulis ſubiacere neceſſe ſit. Sufficiebat Vindiciano ad vindictam exatuiãdam, chartas impleſſe, & inanibus verbis aërem verberaſſe, ſed vt in maiora mala incurreret, vltimum propinat caput multiloquentia, & maledicentia plenum. L. 1. Apoph.

VIND. *Multa, ait, Choragus in Proſcenio ſpectatoribus pollicere ſolet, quæ poſtea non eueniunt,* proinde eos hiſtriones laudari, *qui ab humili exordio paulatim in ſublime ſe attollunt, & paruam initio expectationem, poſtea multiplici incremento longiſsimè ſuperant. Id ſi Grauina, ait, aduertiſſet, quando ſuum Turturem pro ſcena compoſuit fortaſſis prudentius ſibi, & famæ ſuæ conſuluiſſet.*

TVRT. Dicis, ſed non probas, & compoſitam, & concinnam orationem, vt in odium veniat, inimicis repræſentationibus cõparas, ipſe deridẽdus in Theatro, qui velut mirabilis orator vis eſſe in ſuggeſtu, dicendo & docẽdo. Sẽper Grauinæ dictio creuit (& vt etiã ſiſtamus in metaꝫ hora ſcenica) ordinatè procedendo. Tu vero Vindic. ordine

confuſo, & Turturis dicta peruertiſti, & tua quoque confudiſti, etiam præter inutilem repetitionem, quod initio, vt in alijs capitibus feciſti, finem ſcribendi impugnare debuiſſes, non in extremum differre.

VIND. Ais igitur. *Quinque produxit rerum capita quas præter propterea in arenam deſcenderit, ex quibus vnum iam cap. 5. excuſſimus, videlicet, vt Illuſtriſſimum Cardinalem Bellarminum, inter alios ſcriptores, nonnumquam ſtylo in regulares liberiore excuſaret, vidimus huius propoſiti partim felicem ſucceſſum.*

Hinc ad reliqua deſcendere animus eſt, quæ ſi non magis expectationi reſpondeant, ſuadebimus Grauinæ, vt Turturis approbationes ſuis authoribus remittat, præſertim illis, qui in eius voce nihil turpe, & inconcinnum repererunt, quique ſtatim, & quam primum in lucem prodire iuſſerunt, tamquam religionis ſolatium, frænum obloquutoribus allaturum.

TVRT. Vide Lector, nouum Periclem, de quo teſtatur antiquitas, quod videretur, tonare, fulminare, aculeos in animis auditorum relinquens, ob quod illud nomen adeptus eſt πολυπράγμων, inquietus ſcilicet, & turbulentus; ſua namque mordacitate, & turbulentia Peloponnēſe bellum, ne dum ſuæ patriæ, ſed toti Græciæ funeſtum accendit Vindicianus, nunc hac, nunc illac diſcurrendo, vrendo, pungendo, & vbi Grauinā punxit de non adepto fine, probatores operis ſugillat, quorum, eos formidans, ſuppreſſit nomen, approbationis verba referens doctiſſimi, & eruditiſſimi P. Magiſtri F. Nicolai Riccardi tunc Regentis Romæ in Colleg. Sancti Tho. nunc Apoſtolici Palatij Magiſtri; & F. Ionn. Matthæi de Riſpolis Magiſtri Regentis meritiſſimi, & ſapientiſſimi; P. Andreæ Lantfranci Clerici Regularis; cumque poſſet rectè ſuo vti ingenio, & de Chriſtiana Republica benemereri Vindicianus laudando religioſas perſonas, omnes eloquentię neruos intendit, ad caſtra Eccleſiæ eiuſdem irritanda, quo titulo turbulentus adiudicatus eſt, vel vt alter C. Gracchus, qui cū ſua eloquētiæ præſtantia poſſet Rempublicam optimè tueri, perturbare eam maluit. ſed videamus, an rationabiliter Vindicianus cauſas Turturis impugnet.

Prima cauſa aſſerta à Grauina, nempe, vt Hæreticus erubeſcat, perperam à Vindiciano confutata.

Oppugnatio Vindiciani.

VIND Pvtabat (ait Vindicianus) *Eccleſia perduelles* Grauina *relaxata mentione clauſtralis diſciplinæ paſci, & in religioſos accendi, & quia Bellarmini Columba quædam ſimilia commemorauit, zelo fidei inflammatus, cum Nabuchodonoſore iurauit, vt ſe, Ordineſque regulares contra omnes hæreticorum inſultus defenderet: Calumniantium,* inquit, *neceſſitas officium modeſtæ defenſionis impoſuit, maledicta eorum retundat, & ora obſtruat, vt ad ſaniorem mentem reducat; & in ruborem det, quando viderint florentem omnium ordinum ſtatum.*

TVRT. Non cum Nabuchodonoſore iurauit, defendendo Ordines, cū quo iurāt potius, qui contra Dei illuſtres portiones conſpirant, illamq; Nabuchodonoſor cogitationem habent, vt omnē terram ſuo ſubiugēt imperio; illudque verbum dictum Holopherni, aſſumunt: *Egredere aduerſus omne Regnum Occidentis, & contra eos præcipuè, qui contempſerunt imperium meum,* cum eodem miniſtro ſuccendentes omnia ſata, arbores, & vineas incidentes, vt fecerūt Hæretici lingua, & armis, ſtatum, & perſonas religioſorum impetentes. Potius ergo cum Iuda Machabæo ſe accinxit ad præliandum aduerſus hæreticos, illa eiuſdem Ducis verba aſſumens: *Erigamus deiectionē populi noſtri, & pugnemus pro populo noſtro, & ſanctis noſtris,* an malus, & peruerſus eſt zelus, regulares contra inſultus hæreticorum propugnare?

Iudith c. 2.

1. Mach. c. 3.

Non

Non audes id aſſerere, ne de caſtris hæreticorum eſſe manifeſtè conuincaris. Quare aſturè temperans dicta tua, ne publicus hoſtis detegaris, ſubdis namque.

VIND. *Magna vtique Grauina promiſſa, ſed vis erit in armis, ſeu medijs quibus Grauina monſtret omnem à verbis ſuis vanitatem excuſare.* De opinione *quidem illa, ſeu tripudiatione Grauinæ, cum Eccleſiaſtici ſcriptores regularium næuos attingunt, egimus cap. 11. nunc videas quam belle promiſſis ſteterit, & examinemus argumenta.*

Contra eamdem primam cauſam I. Argumentum Vindicianicum.

PRima Grau. erat cauſa, vt *Hæretici in ruborem conijciantur, cum florentiſſimas Turt. Libello ad hac vſque noſtra tempora ſacras religiones conſpexerint: ita quidem ſibimet Grauina, in hilariori ſuo æſtiuo ſeceſſu pollicebatur, ſed toto cœlo aberrauit* (tale eſt argumentum Vindic.) *quicquid enim ex miraculis, martyrijs, ſapienter dictis, heroicè factis, in medium attulit, hæretici, cum Iacobo Britāniæ Rege, pro anilibus fabellis ridebunt, quicquid de ſplendidis officijs, & infulis pro ambitioſo faſtu aſpernabuntur. Quicquid de vitæ rigore, & pœnitentijs, amentium ſuperſtitioni tranſcribent. O te infelicem oratorem, qui non dum didiciſti margaritas, non eſſe porcis obijciendas. Quid peroras apud illos quorum mens falſis perſuaſionibus occupata, veritatis lucem capere non poteſt? vbi oculus nequam eſt, totum corpus tenebroſum erit, inſtar noctis AEgyptiacæ. Tolle prius Glaucoma ab oculis hæreticorum, fac vt recipiant quæ extra ſacras litteras traduntur, vt ſupremum in Eccleſia Ordinem inſtitutorem agnoſcant, vt Euangelicis conſilijs, & regularium votis credant, quæ oportet, & ſimilia Eccleſiæ dogmata venerentur, ſine his ridiculè hæretico Ordinum Chronicas obijcies. Cum viro irreligioſo, tracta de ſanctitate,* inquit Scriptura, *cum iniuſto de iuſtitia, cum impio de pietate &c. S. Paulus apud Felicem, & Druſillam Cæſareæ non egit de miraculis ſuis, vel cæterorum Apoſtolorum, neque de ſeueritate victus, & totius vitæ, neque de perſecutionibus, quas pro Euangelio ſuſtinuiſſent, ſed de fide in Chriſtum, iuſtitia, & caſtitate, & de iudicio futuro, quia conſtabat illi, cuius farinæ eſſet hoc par coniugum. Olim quoque S. Hieronym. Lactantius, & alij reprehendebant, vbi apud Ethnicos ſacra Scriptura allegaretur, aut apud Hebræos ſapientium, ex Gentilibus, & Sibyllarum ſententiæ: quia nimirum præpoſterè inducerentur, quæ tali loco auditorum captum ſuperarent.*

Eccl. 37. — Act. 24.

Reſponſio Turturis.

§. I.

SI in æſtiuo illo otio pro ſancto peragendo negotio infeliciter laborauit Turtur, adducendo in medium miracula, martyria, officia, & dignitates, vitæ rigorem (callidè alias virtutes, & ſanctitatem Vindiciano ſubticente) quia Iacobus Britanniæ Rex, cum ſuis, pro anilibus fabellis hæc omnia irriſurus erat; iam pridem inaniter depugnarunt veteres PP. & moderni ſcriptores hæc omnia adducentes, vt grandia argumenta, quibus fides noſtra non incredibilis, imò euidenter credibilis appareret, quod abundè Turtur in ſuo vltimo tomo de cath. præſcript. demonſtrat: vnde in crimen vocandi eſſent, Auguſtinus præcipuè, qui ex vitæ auſteritate communique vita Monachorum fidei Eccleſiæ veritatem contra Manichæos vrgebat primo contra Manich. & Chryſoſtomus aduerſus Gentiles, vitæ Monaſticæ abſtinentiam, & alia Monachorum pia exercitia recenſendo. Similiter, qui religioſorum martyria recenſuerunt, & miracula, vt Theodor. Gregorius Turonen. de gloria martyrum. Tanti ponderis apud Cardinalem Bellarminū Monaſtica inſtituta fuerunt, eaque ſic magni fecit, vt Eccleſiæ illuſtres martyres, & confeſſores, cum miraculis recenſuerit, pro veris notis Eccleſiæ,

TVRT. — *Cap. 31.* — *Cōtra vituper. vita Monach.*

Digitized by Google

To.2.l.4. & hæc tandem (præuidens Vindicianum
15.14.15 oblatraturum) ſcripſerit in præfat. lib.2. controuer. de Monach. *Certè poſt Apoſtolica tempora ſplendore maximorum, ſignorum iudicio orbis terra, ſemper clariſſimi habiti, ſicut magnus Antonius, vterque Macharius, Hilarius, Benedictus, Bernardus, Franciſcus, at ij omnes ſine controuerſia profeſſione Monachi fuere.* & poſtea. *exceptis enim ſacris martyribus rari omnino in numerum Sanctorum relati leguntur, qui ex Monaſterijs non prodierint, vt mihi, iam Monaſtica vita approbatio, inter eas notas ac ſymbola, quibus Eccleſiam Catholicam ab omniũ hæreticorum conuenticulis internoſcimus, atque diſtinguimus, principem locum tenere clariſſimeque continere videatur.* Religioſorum ergo inſtitutorum, vbicumque claruerunt, & clarent (vt probauit Grauina in Turture) viri coruſcantes ſignis, & prodigijs, virtutibus ornati, ſapientia inſignes, dignitatibus Eccleſiaſticis conſpicui &c. ſunt nota, & teſſera dignoſcendæ veræ Eccleſiæ, fatente Bellarmino cum omnibus orthodoxis. Et ſatis eſt (ex eodem Bellarmino) vt ex Eminentiſſima Religioſorum vita à Conuenticulis Hæreticorum eſſe ſecreta Eccleſia dignoſcatur, vt proindè non leuis ex iſta diſcretione pudor hæreticis inferatur. Soli Vindiciano hoc non ſufficit, inanem, & futilem argumentationem duci, ex religioſorum miraculis, martyrijs &c. contendenti. Vindex ne ergo erit Bellarmini, qui hæreticorum partes egit? illuſor potius, & perſonata Simia videtur, modo partes Catholici, modo hæretici agens, vnde exiſtimandum quod ſicut ex his laudibus, Bellarmini de religioſis, eius opuſculum Columbæ iudicetur vllo modo eſſe tam meritiſſimi viri, ita & ficti defenſoris, non niſi de gregibus hæreticorum prodierit, qui laruam Catholici aſſumpſit, vt Catholicos ſugillaret. Et dum notam hanc dignoſcendæ veræ Eccleſiæ ab hæreticorum conuenticulis obſcurare conatur, ſtudioſè id fecit, ne à partibus hoſtium Chriſti deuius à ſuis deprehẽderetur. O infelicem tragœdum, qui veſtimenta propria neſciuit occultare, ſed ne ſibi ſapere videatur, audiantur rationes, quibus conuictus eſt religioſorum florentem ſtatum, oculis hæreticorũ ne Catholici exhibeant [Margaritas ante porcos dicis ex doctrina Saluatoris non eſſe proijciendas, hoc eſt infidelibus, & irriſoribus non eſſe pandenda ſacroſancta myſteria] verè; & manuductione præuia, niſi enim euiceris credibilitatem myſteriorum in mente infidelium, fruſtra laborabis, vt aſſenſum præſtent ad nudam propoſitionem myſteriorũ fidei. Vnde Chryſ. *Margarita non ſunt danda niſi deſiderãtibus veritatem, & cum ratione humana viuentibus*, & ſunt ij, qui rationes credibilitatis libenter auſcultant, atque perpendunt. Sed ſi multi ſint, qui rideant, & porci ſint, non propter iſtud deſiſtendum eſt à prædicatione ſacrorum dogmatum. Vnde Auguſtinus ait, *cum Dominus quadam dixiſſe inuenitur, qua multi, qui oderant, vel reſiſtendo, vel contemnendo non receperunt, non putandus eſt ſanctum dediſſe canibus, aut margaritas ante porcos miſiſſe, dedit enim eis, qui capere poterant, & ſimul aderant, quos propter aliorum immunditiam negligi non oportebat.* Etiamſi Rex Angliæ cum ſuis irriſurus erat, fortaſſe alij, qui capere poterant, & erant fluctuantes, vel docilis naturæ, non negligendum erat, vt veritas eis non proponeretur. Præpoſterum ordinem aſſignas catecheſis, vt prius dogmata credere ſuadeantur, *nempe, ordinum Supremum inſtitutorem, conſilia Euangelica, nam ſine his*, ais, *fruſtrà hæretico ordinum Chronica obijcies. Niſi enim prius ſuaſibilia facias conſilia, vota & catera dogmata, fruſtrà ad illa amplectenda ſuadebis.*

Relatus à D.Tho. in cat.

In ſerm. Domini in monte.

Sed ſuaſio ſit non adducendo tantum

Chro-

Digitized by Google

Chronica modernorum, ſed veterum, & grauium PP. monumenta, quæ omni ſeculo patrata ſunt, miracula, & virtutes recenſentium; præſentium vero ſcriptorum plurium grauiorum authoritas, ſaltem eam fidem meretur, quæ hiſtoriæ humanæ, adhiberi ſolet, vt fiat videlicet ſuaſibilis, & prudenter credatur. Si ſolas virtutes propoſitas putas abſque alio motiuo obtinere poſſe palmam de infideli, vt conuertatur, non renuo. Interdum accidere poteſt, vt contigit aulico illi Imperatoris legenti vitam Sancti Antonij, ad cuius exẽplar quoque Auguſtinus commotus eſt, vt ipſe fatetur, vt penè iam ſoluta in ipſo eſſent omnia argumenta, quæ à conuerſione retardabant. Sed nimis te ipſum reſtringis Vindiciane, cum alia argumenta non deſint vbi Catholicus in loco ſpacioſo ſuos pedes collocet, vnde idem Auguſtinus pro magnis motiuis habuit, quæ recentes ſcriptores de Antonij, & aliorum Monachorum vita, & miraculis ſcripſerunt, & de ijs vnitim quoque ſic loquitur. *Quod recenti memoria, & prope noſtris temporibus certiſsima mirabilia tua in fide, & Catholica Eccleſia omnes mirabantur, & nos quia tamen magna erant, & illa quia inaudita nobis erant, inde ſermo eius deuolutus eſt ad Monaſteriorum greges ſuaueolentia tua, & vbera deſerta Eremi, quorum nos nibil ſciebamus, &c.*

8. Conf. c. 5. & 7. — *Lx. cit.*

§. II.

Porrò diſputauit S. Paulus apud Felicem de fide, iudicio, & caſtitate; ſed non ſolas virtutes propoſuit, ſed eas cum fidei dogmatibus: & non eſt credendus Paulus, ordinarium catecheſis ordinem omiſiſſe, vt rem faceret euidenter credibilem: multa enim omittuntur à Canonicis ſcriptoribus, quæ ſerie traditionis poſtmodum impleta ſcimus, ex Sancti Auguſtini doctrina. Vnde ſic habet ſacer textus, quod *Felix cum Druſilla vxore ſua, quæ erat Iudæa, vocauit Paulum, & audiuit fidem, quæ erat in Chriſtum Ieſum.* certè non niſi rationabiliter illam expoſuiſſe credendum eſt, & negatiuum argumẽtum eſt Vindiciani, quod non egerit de miraculis &c. cum frequentiſſimè Paulus in ſuis epiſtolis fidem ſuadeat, ex ſignis, portentis, & prodigijs, perſequutionibus, eamque rationabiliter amplectendam. Diſputauit de Caſtitate ad Gentium impudicitias confundendas, apponens vltionem futuram Iudicij diuini mœchis, etiam & fornicatoribus, paratam: iudicium vero futurum eſſe, & caſtitatem ſeruandam ſub catecheſi quoque complectitur. At hæc in diſputatione ſuaſibilia fecit, & Vindicianus quomodo ſuaſibilem faciet caſtitatem Lutheranis, & alijs ſectarijs, qui impoſſibilem prædicant, & tyrannicam vocant cœlibatus legem naturæ repugnantem, niſi ad Chronica religionum etiamnum florentium, & hiſtorias Eccleſiaſticas recurrat, myriades adducendo Monialium, & Monachorum, qui cum opinione ſanctitatis, ſeruata puritate, diſceſſerunt? Hoc Auguſtinum immerſum in carne, & ſanguine euicit, vt quod impoſſibile reputarat, caſtitatem ſeruari poſſe, exemplo Cœnobitarum maximè moueretur, ad illam amplectendam, & ſubinde Chriſto nomen dandum; ſic enim inquit, *quod continentiæ facies illum adhortabatur, proponẽdo multitudinẽ continentiũ: ibi dicebat tot pueri, & puellæ: ibi iuuentus multa; & omnis ætas, & graues viduæ, & virgines, & irridebat me irriſione hortatoria, quaſi diceret: tu nõ poteris, quod iſti, & iſtæ? An verò iſti, & iſtæ, in ſemetipſis poſſũt, & nõ in Domino ſuo?* &c. exemplis ergo continentium, inter quos principem locum tenebant Cœnobitæ, ad caſtitatem animabatur S. Auguſtinus, & alij quoque ex lectione Chronicorum animari poſſunt, etiã hæretici, quãdo adhuc

Tom. 4. de fid. & ope. c. 11. — *2. Co. 12. 2. Theſ. 2. Heb. 2.* — *Lib. 8. Conf. c. 11.*

Augu-

Digitized by Google

Auguſtinus Manichæus, nec in Chriſto renatus, exemplis continentium erubuit. Quid ne erubeſcet hæreticus, cum hodie quoque exempla palpet continentium religioſorum, & ſi Chronicis credere detrectet?

Quod verò Vindicianus addit ex Hieronymo, & Lactantio reprehenſibile fuiſſe apud Ethnicos, Scripturas, & libros Sibyllæ allegari apud Hebræos, aut alias ſententias ex Gentilibus; dicitur: quod rectè factum eſt, quia authoritate eorum non mouebantur, vt ex illis conuinci poſſent: nullo tamen modo vetuerunt poſſe produci argumenta ſuaſibilia (vt fecerunt omnes ſancti) quod, & abundè præſtitit ex eorum dictis idem Grauina tom. 2. cõtrouerſiarum, vt Gentiles ſcripturas recipiant; & Hebræi, ſi non à ſuis Vatibus, ſaltem vel Gentilibus Sibyllinis verſibus prædicta, recipiant. Oportet Vindicianum iterum abſoluere curſum Theologiæ, nam fortè non audiuit tractatum de fide, vbi agitur etiam de credibilitate myſteriorum fidei; niſi forte Anonymus ſit is, qui fidem abnegauit, & ſit infideli deterior, quod ſua paradoxa euincunt.

Contra eamdem primam cauſam Grauinæ.
II. Argumentum Vindiciani proponitur.

VIND. Aliud profert Vindicianus argumentum fruſtra laboraſſe Turturem ad ſuffundendos pudore hæreticos dicens. *Neque felicius Grauina Hæreticorum ora obſtruxit, negat enim præfractè tot, & tantos regularium defectus reperiri, quos Bellarminus pronũciabat. Hæretici autem tam ex certa maiorum, & coæuorum relatione, quàm præſenti oculorum fide, ac teſtimonio, compertum habent, quod Bellarminus ſcripſit; vt proinde frontem potius Grauinæ mirentur, tam è peregrino climate aduena, vel in Cellam vel in Caucaſum detruſi, vbi metallis operam impendat, de ſtatu Imperij, & hominum in eo degentium, non magis gnari, quàm illi fuerint, qui fœminas pro Monachis ſecularibus, vt dæmonibus, aſpexerunt. Sepulchrum patens eſt guttur eorum, ait Grauina, oppilandum eſt, vt ſimus bonus odor Chriſti in omni loco. Suſtinent illi conuitium: & dudum expectant pilas quibus abs te obturentur. Fingamus terram magno hiatu per incluſos ventos diſceſſiſſe &c. vt omnino gleba, ſilicumq; congerie implenda vorago ſit; cum ecce noſter Grauina ab extremis Occidentis finibus, ac vltima Thule à Britannis, & Hybernis, Sarmatis, & Thracibus auxilia, & remedia implorat. Obſecro te per ſuperum fidem, quorſum tam longe petita merces? an domi apud indigenas, & accolas non erat Saluzza, & cæmentum, & ſterilis arenæ copia? Planè non reperit Grauina. vix ſenos aut denos ex vniuerſis regularium Chronicis producere potuit, qui in latiſſimo Theutoniæ Imperio ſingulari ſanctitatis doctrina, aut dignitatis laude floruiſſent: non quod nulli eſſent, ſed quia Grauina maluit peregrina gleba memorata ſepulchra oppilari; & hoc ipſo peſſimè occluſit, hæretici enim maximè in opinione confirmantur, quod intra ſuarum regionum fines nihil generoſum, & excellens, ſed meri pepones, allia, & naſturtium naſcantur.*

Reſponſio.
§.I.

TVRT. Eodem ſpiritu tentatur Vindicianus, quo quondam filij quidam Iſrael aduerſus religioſiſſimos Moyſem, & Aaron inſurrexerunt, murmurantes, & dicentes, *& ex qua die intraſtis vos, & exiſtis ad Pharaonem, fœtere feciſtis oderem veſtrum coram Pharaone, & ſeruis eius, & præbuiſtis eis gladium, vt occiderent nos.* (Exod. c.5.) Non diſſimiliter Vindicianus ad religioſos veteres ait, *fœtere feciſtis propter mala exempla veſtra, odorem veſtrarum religionum coram Hæreſiarchis, & eorum aſſeclis, &, præbuiſtis eis gladium, vt occiderent nos, Orthodoxiam de veſtris malis exemplis arguendo.* Sed

Digitized by Google

2.Cor.2. Sed ſcit, quod ſcripſit Apoſtolus *Chriſti bonus odor ſumus, ſed alijs* inquit, *odor mortis in mortem, alijs odor vitæ in vitam.* Similiter, & prædicatio Euangelij, vt ait ibidem Origenes, *& propheticus ſermo ſuauis eſt odor credentibus, dubijs vero, & incredulis, & qui ſe populum profitentur eſſe Pharaonis odor execrabilis efficitur.* (Hom.3. in Exod.) Nec mirum, cum enim religioſi ſemper eorum dogmata deteſtati ſint, & impugnarint, non valentes deſiſtere à dogmatibus (vt frequenter fecerunt Donatiſtæ, quibus ex Auguſtino, nomen Monachorum præcipuè inuiſum) (In Pſ.132. c.8.) tranſitum faciebant ad perſonas, etiam in Epiſcopos debacchantes, vel falſa crimina adinueniendo, vel eorum, paucorum tamen, delicta efferendo. Vnde idem Origenes. *Nõ magnopere perturbemur, ſi videtur odor noſter eſſe execrabilis Pharaoni, execrationi namque vitijs ducitur virtus. Quin potius, vt in poſterioribus dicit, quia ſtetit Moyſes &c. ſtemus etiam nos contra Pharaonem; & non inflectamur, atq; inclinemur, ſed ſtemus ſuccincti lumbos noſtros in veritate &c. quanto enim nos conſtantius, & fortius ſtabimus, tanto magis infirmus, & inualidus erit Pharao.* (To.3. tit.9 c.88. de relig. ſacra.) Sed vt dicebat inſignis fidei defenſor, Thomas ille Waldenſis Carmelitanæ religionis iubar, *non ſolum apud Hæreticos fiunt Catholici religioſi fœtentes, & deſpecti; ſed ſceleratorum perſequutione* (qualis eſt Vindiciana) *æſtuatione, & lingua, etiam viris ſimplicibus, & Catholicis, turpes reputantur, & viles: quemadmodum de Capite noſtro Chriſto* (Eſa.c.53.) *Eſaias luctum expreſſit fidelium. Vidimus eum, & non erat aſpectus, & deſiderauimus eum deſpectum, & nouiſſimum virorum, virum dolorum, & ſcientem infirmitatem, & quaſi abſconditus eſt vultus eius, & deſpectus, vnde nec reputauimus eum &c. ita profecto corpus eius, quæ eſt Eccleſia,* quorum illuſtris portio ſunt ſacri Ordines, *horum perſecutione, & linguarum ictu, omnis decor eius, omnis ſpecies, omnis ſanctitas, quæ non eſt eorum tabe polluta, deperit etiam in quorumdam oculis, qui Catholici nominantur, & facultatibus inuident ſacerdotum, vel alij virtutibus detrahunt.* Sed animaduertat (dicit Auguſtinus) *quiſquis diuitias huius ſeculi, & facultates rerum temporalium pompam, primatum honoris quærit in homine Chriſtiano intrinſecus eſſe beatitudinem noſtram, ſicut animæ fideli ore prophetico dicitur. omnis pulchritudo filiæ Regis, ab intus: nam extrinſecus maledicta, & perſecutiones, & detractiones permittuntur, de quibus tam magna merces eſt in cœlis.* (Ser. Do in mont Beati, q perſecut.) Inſultet ergo, & deſpiciat Vindicianus religioſos ſuperſtites, poſt tot exantlatos pro fide labores, & dicat eos fœtere apud Pharaonẽ, conſpuat in eos ore polluto reputãs eos nouiſſimos virorũ, vt alijs primꝰ accubitus ſeruet, non tanget intrinſecè religionum veterum pulchritudinem, quæ à verbis peccatoris non timent: *omnis enim gloria ipſius, quæ ſuperbit, ſtercus, & vermis eſt.* Nullum vero das teſtem, nullum diem, vel Conſulem quoque notas, ſub quibus hæretici nauſearunt ad delicta fratrum: ſolum te ipſum teſtem exhibes Vindiciane, vt Germaniæ luſtratorem, & domiciliorum hæreticorum ſat familiarem, à quibus in cœnulis, conuiuijs, colloquijs, in Hypocauſtis ſcommata exciperes, & notares: & hæc, benè dicis, non potuiſſe aduertere Grauinam, in cellula degentem, quem dicis rerum Imperij, non ſecus, ac illi Monachi recluſi, penitus ignarum, fœminas pro dæmonijs exiſtimantes. Non (vt ludis) tamquam in carcere recluſum, veluti ad metalla damnatum, ſed velut in cœlo voluntariè recluſum Turturem, fodinas Scripturarum, & Patrum exhaurientem. Si Parthenopem excurreres, inuenires non ad terrenos Theſauros (ob quos cupidi aulas, & curias Principum excurrere vagi, & curioſi, vel ambitioſi, cernuntur, vt fodinas effodiant) intentum, & anhelantem. Verum ſi hucuſque vnum ſepul-

chrum erat oppilandum, hæreticorum ſcilicet os maledictum, nunc duplicato labore deſudandum eſt, ad implendum hiatum oris Vindiciani, peſtilentem halitum eructātem. Ex ijs quæ adduxerat Grauina in Turture, ex Iberis, Sarmatis, vltima Thule, diuiſis ab orbe Britānis, ad oppilandum hæreticorum ora, iam ſatis prouiſum erat, & conſultum de religioſorum dilacerata fama, etiam ſi Germanica exēpla, tamquam propinquiora tibi, in veteribus Ordinibus defuiſſent; vbi enim Indiarum aromata allata erant, ſuperfluo quærebantur Saluzza, cœmenta, & ſteriles arenæ Grauinæ, & tibi incumbebat, qui propior eras, quam diſtans Grauina euoluere tabulas, & Annales Germanorū, cū audiebas blaſphemātes hęreticos, & ſuorū Germanorū exēpla cōquirentes. omniū.n. agebatur religioſorum cauſa, dum cōmunis hoſtis aliquos religioſos traducebat. at tu, vt tuæ vanæ gloriæ ex tuo conficto patrocinio clientum deſeruires; tantum abeſt, vt hæreticis reſponderis, eorumque ora oppilaris, vt nouam efformaris voraginem (qualis eſt quæ nuper in Væſuuio aperta eſt dum hæc ſcribebantur 16. Decembris 1631. flammam emittendo, & corpora hominum abſumendo, ſulphureum tetrumque odorem exhalando, vt Pliniana tempora renouata videantur) in quam cōijceres religioſos, vel flammis abſumeres, & ignita exhalatione interimeres, & de cadaueribus eorum fœtor aſcenderet, ad quam oppilandam ab Abel iuſto vſque ad nouiſſimum, exempla tibi non ſufficerent. Videamus diſtinctius tuum hiatum quem exaggeras.

VIND.

§. II.

Hæretici magis in opinione confirmantur, qui inter ſuarum regionum fines, nihil generoſum & excellens, ſed meri pepones, allia, & naſturtia naſcuntur, & iterum. *planè non reperit Grauina. Vix* SENOS, *aut* DENOS *ex vniuerſis regularium Chronicis producere potuit, qui in latiſſimo Theutoniæ Imperio ſingulari ſanctitatis, doctrinæ, aut dignitatis laude floruiſſent.*

TVRT. Dum hæc legeret Grauina ad manus habebat Thomam VValdenſem, & illico deprehendit ſimilem formam in VViclepho (quem per omnia imitatus Vindicianus) qui aperiens fœtidum os ſuum (ſcil. VVicleph) hæc aduerſus ſacros ordines inaudita opprobria exhalauit, vocando religiones in Anglia degentes, *merdoſos Ordines, & apoſtemata, globos, & conglobatos, nouos, inutiles, laruatoſque Diabolos*. (*Sup. c. 88. initio.*) Idem apud eumdem tractatu de oratione. *ſicut medicus euacuat ſuperfluitates intrinſecas ſanando homines, educit apoſtemata, & putrefactiones, quæ partes naturales corrumperent; ſic ſpiritualis medicus ad ſanationem corporis Eccleſiæ niteretur. vel ergo conuertat Eccleſia has ſectas quatuor ad ſectam ſimplicem Chriſtianam, vel illas euacuet, propter ſanitatem corporis Eccleſiæ conſeruandam.* Vindicianus paulò in verbis modeſtius, phraſim VVicleph imitatus; *pepones, allia, naſturtium*, & illi alij Anonymi: *inutilia terræ pondera* appellant. Cum Auguſtino exclamandum. *Verba quæ modo audiuimus fratres, vbi ponimus? ſi poſſent, deſcribi deberent &c. in omni loco dixit Paulus, Chriſti bonum odorem eſſe omnes fideles, & contradicitur*, à Donatiſtis, *& dicitur: Africa ſola benè olet, totus mundus putret.* (*In Pſ. 11. conc. 1.*) huic vox Vindicianica aſſimilis [ſola Societas bene olet, maximè in Germania, cæteri præſertim in eadem Germania, allia, pepones, naſturtium] vnde, & veteres Ordines deuorat, & Societatem (huic voci, ex ſua humilitate, inimicam) ad ruinam conatur impellere. Vnde Auguſtinus exponens eum locum *ſepulchrum patens eſt guttur eorum*, dicit *eos eſſe, qui mendacio, blanda adulatione trahunt ad ſe, quos ad peccata illectant, & eos tamquam deuorant, cum in ſuam vitam conuertunt*, (*Pſalm. 5.*)

Digitized by Google

uertunt, quod quibus contingit, quoniam peccato moriuntur, recte illi, à quibus inducuntur, ſepulchra patentia dicti ſunt, quia & ipſi quodammodo exanimes ſunt, vitam non habendo veritatis, & mortuos in ſe recipiunt quos verbis mendacibus, & vano corde interemptos in ſe conuertunt.

Sed demus Vindiciano (quia id concedere opus eſt) naſci interdum in hac, vel illa parte, pepones, allia, & naſturcia; an propterea alijs herbis atque radicibus, & fructibus deſtituta Germanica portio, vt omnimodè terra frugifera Veterum ordinum, in ſalſuginem verſa ſit? vbique humiles herbæ cum perfectis admixtæ, & potentiam creatoris commendant. Singula, dicebat Ambroſius, etiam ſi acconita ſint, *eorum, quæ generantur è terris, ſpecialem quandam rationem habent, quæ pro virili portione complent vniuerſæ pulchritudinem creaturæ. Alia ergo eſui, alia alij naſcuntur vſui: nihil vacat, nihil inane germinat terra, quod tibi putas inutile, alijs vtile eſt, imò ipſi tibi frequenter, alio eſt vſu vtile.* Ipſiquemet ſelectiſſimi horti roſis, & floribus redundantes, ſpinis non carent. *Spina vero ſæpſit* (ait idem S.) *gratiam floris, tamquam humanæ ſpeculum præferens vitæ, quæ ſuauitatem perfunctionis ſuæ finitimis curarum ſtimulis, ſæpè compungat. Vallata eſt enim elegantia vitæ noſtræ, & quibuſdam ſolicitudinibus obſæpta, vt triſtitia adiuncta ſit gratiæ &c. Irrutiles igitur homo, licet, aut ſplendore nobilitatis, aut faſtigio poteſtatis, aut fulgore virtutis, ſemper tibi ſpina proxima eſt.* Cum ergo roſas contemplaris, ſpinas pariter intuere, & cum in pepones, allia, & naſturcia incurris, noli in quibuſdam paludibus ſiſtere, ſed ad nemora ſacrorum clauſtrorum Cœnobitarum omnium, & concluſos hortos ſponſi perge; videbis vndique concurrere arbores, conſurgere ſyluas, vertices montium frondeſcere: ibi pinus, hic cupreſſus in alta ſeſe cacumina extollunt, abietes veluti, cum ventis certaturæ ſe explicant, & laurus nunquã ſuo exuẽda velamine ſe effert, nec fulmina extimeſcens. Ficus præterea non ſolum propriam dulcedinem ſeruãt, ſed agreſtes, frugiferas reddunt: vnde cernimus (quod põderauit idem Ambroſ.) id præſignare, vt Gentilis vel hæreticus acquiratur, vt *quo grauior fuerit aſſertor erroris, eò vehementior poſſit fidei defenſor exiſtere.*

Hexam. l.3.c.9. *Cap.11.* *Cap.13*

Contra eandem primam cauſam Grauinæ, IV. Argumentum Vindiciani.

SVgillare quoque Grauinam non deſiſtis, dum inueheris male laboraſſe ad præcidendam calumniarum anſam, & hæreticos ad ſanam mentem reducendi.

VIND. *Planè*, ais, *fateri compellor, vix gratiorem hæreticis operam à Grauina præſtari potuiſſe, quam vt mundo monſtraret, etiam Hannibal vinci poſſe. Nimirum Bellarminus in eorum oculis ſudes fuit, in auribus tonitru, in pectore lancea, huius, vel famam, ſi vitam nequirent, aliquo crimine contaminare in ſummis habebant votis, varia plurimi attentarunt, ſed irrito labore. Bellarminus dum vixit, ſupra omnes inſidias eminuit. Poſtquam autem humana deſeruit, ecce Grauina Turturem qui viam hæreticis oſtenderet, qua viri trophæa, & ſtatuas eijceret. Quid in triumphum illi canant? & tu ſimilis nobis factus es, & in multitudine negociationis tuæ, repleta ſunt interiora tua iniquitate, & peccaſti. Quamuis autem, neque in mortuum leonem glorioſa detur victoria, tamen hæretici ſemper habent, cui exuuias detrahant, dummodo illis ſua vita, morumque noxas obumbret.*

Reſponſio.

TVRT. SApienter Eſchines in oratione ad Ctheſiphontem pronunciauit, dicens. *Capite hos prædones, qui ſemper in ore habent Rempublicam: nauigant enim in mari verborum, vt*

hoc prætextu Reipublicæ extrema mala acceſſant. Idem adaptari poteſt Vindiciano, publicam cauſam Chriſtianæ Reipublicæ agere ſe ſimulat, dum religioſos rectè traductos eſſe à Columba defendit, correctorem fictè extollit, & dum mala perpendit, ex illa toties expoſita publica ſcandalorum reprehenſione, ipſe peiora mala accerſit, & funeſtiores contentiones. Solent autem ſiniſtræ interpretationes eſſe magnorum malorum cauſæ. Ipſe quoq; Vindicianus, cum argumentum reprehenſionis religioſorum, quo Grauina hæreticos perſtringit, retorqueri poſſe cerneret, nullum aliud effugium parat, niſi deducendo ad inconueniens, videlicet obiectum Bellarminum tam inſignem athletam feriendum, ipſiſque viam ſtratam, vbi aduerſus eumdem triumphum canerent. Sed pro inconuenientibus maioribus, in quæ alij ſua ſponte coniecerant, maiora tolli debebant. Plus ponderabant in Eccleſia Dei omnes religioſorum Ordines, innumeris Pontificibus, Cardinalibus, Epiſcopis, & Prælatis decorati, quam vnus Bellarminus ſolus. & ſi defenſio omnium ordinum fieri non potuerit ſine aliquali repulſa tam inſignis viri, debita tamen excuſatione, atque modeſtia, præſtabat bonum totius præferri vni ſingulari, & ſi eminentiſſimo, dum omnium eminentiſſimorum etiam cauſa agebatur. Præterquam quod hinc etiam hoſtes Eccleſiæ colligere poterãt veracitatẽ filiorũ Eccleſię, qui non paſſione, odio, vel amore in tractatione veritatis excœcantur. Cum Paulus modeſtè reſtitit in faciem Petro, magis ædificati fideles, quod nec Principi Eccleſiæ pepercerit, cum ſubmiſſione, & reuerentia eumdem obiurgans. In Exodo quoque demandatum eſt. *Ite per medium caſtrorum, & occidat vnuſquiſque fratrem, & amicum, & proximum ſuum.* quod exponens Hugo de S. Vict. ait. *increpando diſcurrat per medium caſtrorum, cum tanta æqualitate, vt in culpam delinquentium, nullius odio, vel fauore declinet.* Exo. c. 32. In miſcell. t. 1. 29.

Sunt etenim quidam, ait Ioſephus, *qui fauiunt, non in quos oportet, ſed in quos ipſis fauire eſt facile.* Li. 6. c. 10. Propterea de exceſſu Turtur Columbam modeſtè notauit (ſi tamen eius opuſculum ſit) vt non ad gratiam Catholicos loqui, hæretici experirentur, & quanta diligentia inuigilarent domeſtici Dei, & ſuper viuentes, & mortuos; vt ſi quid vel incautè aliquid prolatum eſt, qua decet lenitate, & obſeruantia corrigatur. Quo fit vt multò magis reprehenſibiles habeantur ab Eccleſia extorres, ſi idem ſaperent, nec enim eos releuaret Catholici lapſus, ſicut nec releuauit Donatiſtas Cypriani error, qui & viuus, & mortuus à Catholicis correctus, & excuſatus.

Summæ eruditionis, miræ religionis à Grauina Bellarminus ſemper eſt habitus; ſed qui peccabilitati obnoxius eſſet. Inſignis Dei ſeruus Elias, & tamen timiditatis vitium incurrit, qui miris virtutibus fulgebat, vt etiam diceret. *Tolle animam meam à me,* vnde Eucherius. *Sic potens, vt tot illas virtutes faciat, vnde ſic infirmus, vt fœminam pertimeſcat, niſi quia diſpenſatoris ſuperni menſura occulti libraminis appenduntur., vt ipſi ſancti homines Dei, & multum valeant per potentiam Dei, & rurſum quadam menſura moderati ſint per infirmitatem ſuam. In illis virtutibus Helias quod de Deo acceperat, in iſtis infirmitatibus hoc quod acceperat cuſtodiebat; in miraculis monſtrabatur Helias, in infirmitatibus ſeruabatur,* & ex hypotheſi theſim hanc format. *Sancti viri, qui ſubleuante ſpiritu ad ſuperna rapiuntur, quamdiu in hac vita ſunt, ne aliqua elatione ſuperbiant, quibuſdam tentationibus reprimuntur, vt nequaquam tantum proficere valeant, quantũ volunt, ſed ne extollantur ſuperbia, ſit in eis quadã menſura*

3. Reg. c. 19

In anno. in eũ locum.

Digitized by Google

Iura virtutum. Mirum ergo non eſt, ſi multum valuit Bellarminus per Dei potentiam hæreticos confundendo, ſed infirmitate, & lapſu ſeruabatur humilitas, in humilitatis ſtudioſiſſimo, & fiebat in eo menſura virtutum.

Sed ſuperbo Vindiciano non quadrat hæc doctrina, in ſcholis enim Epheſijs cōtendēs ſolus vult apparere, ob fictè defenſos clientes. *Nemo ex vobis excellat*, dicebant Epheſij, *& ſi excelluerit, exul eſto.* Cum inter eos degeret Hermodotus vir peregrinus doctrina, & probitate ſpectabilis, & ab illis eiectus eſſet, admirantibus quibuſdam, cur huiuſmodi virum eieciſſent? reſponſum eſt; *illud in cauſa fuiſſe, quod virtute, & moribus nimis reliquos anteiret.* Multi etiam apud Athenienſes exoſtraciſmon, hoc ex, exilium decemnale irrogabant virtute præditis inuidia, vel gloriola, vt ſoli eſſent, & viderentur ſapientes. Libenter in hanc ſententiam iuiſſet Vindicianus, ſi de Religionibus ſuffragium ferre licuiſſet; in promptu enim omnibus religioſis (ſuis fictè defenſis clientibus exceptis) quos maiori inſectatur odio otrociſmon decreuiſſet, & Anonymis illis prætenſoribus reſtituta Monaſteria in Germania occupanda linquerentur.

Ex Patrit. 6. lib. de Rep. c. 1.

V. Argumentum.

AD hæc addit Vindicianus alias obiurgationes dicens. *Neſcio etiam quò illud referam obſequium, quod iiſdem Grauina Eccleſiæ perduellibus, vt ſæpius contulit, quādò Soc. Ieſu ſimiliter multis cauillis, & dicterijs onerauit. Cur non deinceps iucundius in eam pſallant, qui in calicibus epotandis, & Catholicorum moribus carpendis, ipſo quoque Grauina teſte ſunt docti ſsimi? Quando irati fratres Ioſephum Iſmaelitis vendiderunt, turpius impegerunt, quam cum in ſiccum locum demiſerunt, quia hic tantum corporis vitam, illic animæ ſalutem in diſcrimen coniecerunt. Quid enim perditioni propius, quàm vbi tenera ætas, in poteſtatem Barbarorum, ac dæmonicolarum emptionis iure mancipatur? malè vendiderunt*, ait S. Ambroſ. *peius emerunt, vendiderunt illis, qui forinſecus boni odoris negociationem præſeferrent, re ipſa Dei oſores eſſent; emerunt autem à proditoribus.*

Reſponſio.

§. I.

NVſquam Grauina hæreticis obſequium contulit, ſed religioſis vniuerſis defenſionem parauit aduerſus hæreticorum linguas: nec dicterijs, vel cauillis onerauit, vt fingis, ſed laudatos præmonuit, ne à tanta altitudine qua efferuntur ab incautis, caderent. Melius erat hæreticis oſtendere in eadem Societate quoque eſſe bonos cum malis admixtos, vt manuducerētur ad abiurandum illum errorem: Eccleſiam ſolum ex bonis conſtare. Erat ne hoc Societatem onerare cauillis? erat ne Ioſephum vendere Iſmaelitis, hoc eſt, Societatem hæreticis, & Barbaris tradere? Illi potius vendunt Ioſeph, quemlibet iuſtum, Iſmaelitis, & Dæmonijs, qui adulationibus, vt tu facis, decipiunt. vnde ſcriptum eſt. *Popule meus, qui te beatum prædicant, ipſi te decipiunt.* Hi enim ſunt proditores, & veri Dei oſores, hominum præcipitatores, & occiſores. Quare ſubinde fruſtra eamdem cantionem replicas, dicens. TVRT.

Eſa. c.

Si Grauina æmulationem Regularium, ob quædam Bellarmini verba, inter gemitus ortam, aliter ſedare neſciuit, quam vt illam cum toto Societatis Ordine hæreticorum ludibrio velut dolia Balenis obijceret; odoretur Dominus ſacrificium eius. Certè paruam à prudentibus laudem refert, alligauit ſe vtrique ab initio fortiter, & quidem charitatis vinculo, ecce hic ſpecimen admirandæ charitatis? factioſorum ictus, inquit, eidam; *ô miſerandum genus eliſionis, quo, ad hæreticorum tribunal rapiuntur, qui etiamſi apud Schytas cauſam dicerent, innocentes iudicarentur.* VIND.

Sedare aliter neſciuit Grauina excitatam religionum tragœdiam, niſi vel authorem TVRT.

thorem operis negando gemitus Columbini fuiſſe Bellarminum, vel ſi ipſe author eſt, vt ſupra dictum eſt, excuſando, vel ſi excuſationem recipere non vult Vindicianus, duriuſculè dictum leniter repellendo: quam loquendi formulam à modeſtiſſimo S. Thoma didicit, qui de duriuſcula quadam loquendi formula Sancti Chryſoſtomi verba faciens ſic reſpondit 3. part. q. 27. a. 4. ad 3. [reſpondeo dicendum, quod in ijs verbis Chryſoſtomus. EXCESSIT.] At Societ. à reprehenſione quidem immunis ſeruata eſt, admonita tamen eſt, ne eximijs laudibus, & ſuperexcedentibus (quas abiecit ſemper) ſeſe efferret, inde incipiens diſplicere, quo ex elatione (ſi orta fuiſſet) inciperet hominibus placere. Hæc omnia fuerunt dolia obiecta Balenis, hoc eſt, hæreticis. non paruula illa Væſuuiana, ſed illa inſtar nauium Pauſylipiana, ne deglutiant religioſos; viderentque ijdem non habere in detractione ſocios, qui recto zelo exceſſerunt, nec vnius lapſum, vel exceſſum, in totam communitatem redundare, quæ non reprehenſa eſt, vt culpabilis, ſed admonita ne ſit. Et ſi ex hac vera intentione (vt fateris) odoratus eſt Dominus ſacrificium, id Grauinæ ſatis: Nec enim à prudentibus, maximè huius ſeculi, laudem reportare curat, illud euoluens: *ſi hominibus placerem, Chriſti ſeruus non eſſem*, & quia alligauit ſe Societati forti vinculo charitatis, hæc emplaſtra, & ſi mordacia, quibuſdam ægris viſa ſint, lenia tamen ſunt, non exaſperantia; factioſos tamen pungunt quoſdam malos ſeculares, non profeſſores Societatis, vt ſiniſtrè interpretaris, ſed illos, qui putant, ſe obſequium præſtare Deo, & dicunt: *Ego ſum Pauli: Ego Cephæ.* [Ego Societatis. Ego veterum ordinum defenſor] nec propterea hæc eliſio miſeranda eſt, cum non innocentes ad tribunalia ſiſtat, ſed nocentes etiam iurgia inter religioſos ſeminantes plectat. Hi enim (vt patet ex toto opere Turturis) meritò perſtringuntur, qui etiam ſi ad Scythas Meſſagetas, & Braſilios Sarcophagos pro tribunali ſedentes adducerentur, vt noxij, & boni publici perturbatores, ex his ſimultatibus, præconis buccina declararentur.

Galat. c. 1.

Non poterat certè præteriri iſta defenſio Grauiniana, ad Hæreticorum inſultus repellendos, ſine aliquali admonitione, vel amicabili correctione, qui anſam debacchandi ex his verbis ſumebant: non fit tam dexterè excoriatio pellis hædi, quin ſanguinis aliqua ſtilla defluat, nam etiam: *qui vehementer emungit, elicit ſanguinem.* cōditio materiæ illum requiſiuit ſcribendi ſtylum, & cum parua iactura vnius, phalanx hoſtium repreſſa. Hoc (quod tu quoq; exprobras) *officiū modeſtæ defenſionis requirebat.*

Prou. cap. 30.

§. II.

VIND. Sed tu ſtatim tuum aſpergens ſalem dicis. *mox ex hac defenſione, numquam iuſtiores calumniandi cauſas, quam ex Grauinæ defenſione nacti videntur, & hoc illo maximè tempore, quo Caluini ſoboles in Septentrione contra Catholicos lingua, & armis potentiſſimè ſæuiret, quando iam, & Orthodoxorum pietas, & auita in periculis virtus à religioſis viris excitanda erat, & errabundi ad Eccleſiæ gremium reuocandi, tum pſeudo Turturis velut in cœna mortui rugitus intempeſtiui inſonuerunt. Hæretici iugulum ſupremi poſcebant magiſtratus, & ad necem & ad exilia vnumquemque Romanæ fidei aſſertorem deſignabant, & Grauina digitis, calamoque in quos primum facerent impetum monſtrauit: illi de aris, & focis ſibi aduerſantium contendebant, hic de fabis & polenta inter religioſos litem ſeuit, & Bellarminum cum matre ſua exeſſe iuſſit, vt factioſorum, in prædam veniret. Hoc nimirum erat Eccleſiæ inimicos ad ſaniorem mentem reducere, ſi acrius in Societatem inueheretur.*

Tam

TVRT. Tàm prudenter executus eſt Grauina modeſtiæ partes, vt penitus omnem calumniandi materiam præciderit. Nam cum hęretici quotidie de religioſorum defectibus obloquerentur, vitium id hominum eſſe demonſtrauit, non religionis, & gratiæ; & ne omnes religioſi tales iudicarentur, quales ipſi deſcribunt, teſtimonijs ſcripturarum, & Patrum oſtendit, malos cum bonis in omni congregatione admixtos: exceſſus obiectos temperauit, obijcientes excuſauit, vel amice caſtigauit, vt fortius caſtigandos ſe ipſos extorres à religione cognoſcerent, quando nec amicis parcimus. *Non omnis* dicebat S. Auguſtinus, *qui parcit amicus eſt, nec qui verberat inimicus, meliora ſunt vulnera amici, quam blanda oſcula inimici, melius eſt cum ſeueritate diligere, quam cum lenitate decipere, vtilius eſurienti panis tollitur, ſi cibo ſecurus iuſtitiam negligat, quam exurienti panis frangitur, vt iniuſtitia ſeductus acquieſcat, & qui phraneticum ligat, & qui letargicum excitat, ambobus moleſtus, ambos amat.* Hæreticos certè, vt phræneticos tractamus, pios autem aliquos interdum ſopore aliquo excitamus (aliquando enim bonus dormitat Homerus) *excitantur ſenes patres à pueris, ſi letargo aliquo corripiantur, vellicantur, punguntur, & pungentes pietate moleſti ſunt*, vt idem docet Auguſt. *quanto maiore charitate nos amicis noſtris moleſti eſſe debemus, cum quibus nos paucos dies in hoc mundo, ſed apud Deum in æternum viuamus?* Non fuit hoc hæreticis Septemtrionalibus arma miniſtrare, vt magis Ieſuitas odio haberent, ſed vt excuſatos magis venerarétur, vel minus impeterent, nam ſi aliquid concepiſſent de ijs dici ſuper id quod vident in ipſis, & adulantium exemptiones à cæteris ponderaſſent, ex partialitate Vindiciana, magis in errore eſſent obfirmati, ſi enim vnam congregationem tamquam puram maſſam hinc prædicare inſpicerent, inde verò in alijs paleas cum tritico mixtas, difficilius ad Eccleſiam redirent; iactabundo enim ſpiritu excitati, (vt fecerunt Donatiſtæ) ſe ipſos quoque prædicarent puram eſſe maſſam, & triticum, omnes alias areas puras paleas continere; cum autem conformiter ad ſcripturas nudas (quas buccis inflatis ſolas expoſcunt) oſtenſum ſit, quod ſicut vniuerſa area totius Eccleſiæ Catholicæ continet malos, & bonos; ſic omnis religio eoſdem habet admixtos, vt nullus præ alio inflетur, & ſi infletur periculum ſit ne diſrumpatur, & medius crepet. Nõ fuit hæc Pſeudo Turturis, velut in cœna intempeſtiuè mortui conditio, ſed veracis Turturis, cum gemitu imperfectionum, florentem ſtatum enunciantis, præciſa elationis materia, ſine partialitate cæterarum omnium religionum. Nec in cœna mortuus Turtur eſt, cum à te reſeruaretur pro cauea, nec crucem formidabat, cum hæ communes aues in cœnis opiparis non compareant, vbi phaſiani, & primæ claſſis aues iugiter abſumuntur. Nec fuit aſſeſſorem fidei Romanæ demonſtrare impetendum ab hæreticis, & ponere illum tamquam ſignum ad ſagittam, ſed excuſatum in exemplum humilitatis proponere, quem hæretici imitarentur, vt non ſemel cum S. Auguſt. lapſum Cypriani Donatiſtis imitandum exhibuit. Quare calumnia tua ſatis manifeſtè deprehenditur, quod Grauina prius Hæreticos excitarit, & quod dum illi de aris, & focis, ſibi aduerſantium, contendebant; Grauina de fabis, & polenta inter religioſos litem ſeuit, cum nec hæreticos armarit, nec lites inter religioſos ſeminarit. Tu potius hæreticos non leuiter excitaſti, dum eorum lãces cuſpide ferrea armaſti, nec de fabis, & polenta, ſed ſcandalis peſſimis turgido ore infamaſti, cumq; velut alter Achab cõturbes Regnũ ſpiri-

Serm. 59. de verb. D. ſecundum Ioan.

ſpiritualis Iſraelis, immeritò, qui te reprehendit Grauinam, virum rixarum, & conturbatorem appellas, tu vniuerſi Hierarchici ordinis, & Monachiſmi exturbator.

II. Cauſa, vt ſecularium infirmitas ſanetur malè à Vindiciano impugnata defenditur.

§. I.

Receptum prouerbium eſt [Calumniator alteri inuidiam, ſibi ipſi gratiam parere conatur.] In hoc totus Vindicianus eſt, cumque in primæ cauſæ ſcriptionis Grauinianæ oppugnatione oleum, & operam perdidiſſet, rurſus alias pro fine calumniæ ſuæ impugnare conatur. Illa erat cauſa adducta, ait, *ne in lectione Columbini gemitus, legendo, ſcandala religioſorum aſſerta animo voluerentur, & in ſententiam obloquendi, & inuidendi religioſis abripiantur: propterea opus Turturis edidiſſe, vt huic malo mederetur.* [*Quid ſicophanta?*]

VIND. *Quàm autem peritè Turtur impoſito munere perfunctus ſit expendere oportet. Quantum enim ex epithetis, quibus Grauina ſeculares ornat, atq; ex tota operis ſeriè licet colligere, potiſſimum cum rudibus, & illiteratis negotium eſſe declarauit, prudentes enim, & docti laici, vel clerici plurima in malè corrupto Turture inueniunt, quæ legentium oculos, & animos lædere poſſunt, vti ſparſim cap. 2. & in reliquis pro re nata monſtrauimus. Verba omnia complectar. Turtur videtur alia promiſiſſe, alia quæſiuiſſe, qui mos eſt Politicorum, ea propter illius approbatores mirari non deſinent, quod nihil inconcinnum in Turturis voce inuenerint, quod adeo dignum publico iure, emunctum, & eruditum calamum referri, & quamprimum in lucem emittendum cenſuerint: quodque ſponte ſodalibus hilariter legendum obtulerint; præter enim illa quæ cumulatè ex Chronicis omnium Ordinum congeſſit, omnia inferioris notæ apparent, ac multis ſcatere erroribus, nec non, & adulterini partus indicia præbere. Neque tam feſtinatione opus fuit, quam lima, quæ authorem ſibi conſtantiorem, atque magis redderet circumſpectum. Neque Societati iucundum accidere potuit, vel vtilitatem Reipublicæ conferre, quicquid in hoc labore innocentes violat, & apud rerum ignaros fœdum in modum deformat.*

TVRT. Nihil ſolidum opponis longa hac, & laciniosa periodo, nihil niſi nebulas verborum effundis, & dimiſſa vbique veraci mente, & intentione Grauinæ aliam oppugnas rationem: & aſſuetus in tuis ſpacijs imaginarijs metandis, imaginariam palæſtram conſtruis, & Grauinam laceſſis, cum quo decurras, imo verius, vt in ipſum incurras. Non tam laicos ignaros, ſed & doctos præſeruare voluit Grauina, certus enim erat cerdones non potuiſſe legere Columbam lingua latina deſcriptam, quam materna lingua poſtea traductam, legere potuerunt. Propterea Turtur primo pro laicis doctis ſcriptæ, vt in materna traductæ lingua etiam antidotum præpararet, non ad ſolos laicos illiteratos, ſe reſtrinxit, ſed (vt tu fateris) ad omnes laicos, infirmos, ſimplices, vel inſipientes, & detractores prout orationis grauitas, non impetus (vt opponis) requirebat. Sed nũquam probare potuiſti in cap. 2. prudẽtes, & doctos laicos vel clericos in malè correpto Turture, aliquid inueniſſe, quod legentium oculos, & animos lædere potuerit, & omni calumniæ iam eod. cap. reſponſum eſt: ſubinde ergo malè denotas *Grauinam politicum egiſſe, dum* (*qui politicus eſt mos*) dicis, *alia promiſiſſe, alia quæſiuiſſe.* Sed nudam aſſertionem ſine probatione (quia Vindicianica eſt) mereri poſſe fidem confidit vir ventoſi ſpiritus. Semper autem ingenua, & ſibi conſtans, atque correſpondens Grauiniana lectio, talis tua eſſet, Vindiciane qui modo cum Grauina tractans ſubito ſaltu velut rabidus canis contra approbatores operis mordẽdo diuer-

diuertis. (inſignem inter hos, Magiſtrum, P. F. Nicolaum Riccardum, tunc in coll. Rom. regentem, nunc Apoſtolici Palatij Magiſtrum noſtri ſæculi gloriam) cumque nec hos lædere potueris. Rurſus opus dilaceras Grauinianum, *quod ſcateat erroribus, ſit ſuppoſititius fœtus, lima indigens. Societati iniocundum, inutile, innocẽtes deformans.* Pyrgopolicen illum Plautinum te exhibes, immensè gloriantem, verbis ſexquipedalibus tonantem, fulgurantem, vix non cœlum lancea perforantem; ſed eo magis irridendum te præbes, & ſalibus conſpergendum; qui relicta lancea, ad Panariũ tuum oculum inflectens, dicis rurſum.

§. II.

VIND. *Simplices Catholicos legibus Grauina non curari. Prima Grauinæ lex vt naturali illorum infirmitati conſuleretur, infirmitas autem simplicium, ſicut ex eodem fonte, quo ipſa ſimplicitas ſcaturit, ita ſimiles quoque cum illa fructus parturit, videlicet, vt in quamlibet partem mobiles faciat animas, prout ſenſu, vel iudicio aliquid apprehenderint. Simplices enim non poſſunt multa, rebus alioquin annexa circumſpicere, ſed in id præcipites feruntur, quod mentem fortius afficit, atque inde omnis promptitudo ad offenſiones, ſeductionem, & alia vitia inducenda. Rurſus autem eadem celerius deponunt, vbi potentiori alterius rei impreſſione percelluntur. Quamobrem Grauina monet, vt religioſorum ſcandala à pedibus inſipientium remoueantur, ac multo magis ab oculis, & auribus, ſed non ſufficit vnicum hoc infirmitati, præſertim ingenitæ medicamentum.*

TVRT. Saltem ergo pro methodica curandi ratione, à radice cœptum eſt, ne mobiles animæ, ſenſu, & iudicio imbecilles partus cõciperent monſtroſos, vt formæ, & imagines ſcandalorum eorum ſenſibus non obijcerentur, & remouerentur. Hac arte Cõſtantinus ille Magnus ſimplices curare voluit, vt Chlamyde, diceret, ſi videret religioſorum defectus, ſe obtecturũ & Apoſtolus, *auferte malum à vobis ipſis*, ne alijs ſcãdalum aggeneraretur. eoque ſuo præibat exemplo: *in hoc & ipſe ſtudeo ſine offendiculo conſcientiam habere apud Deum, & homines ſemper.* Putabant enim iidem non ſatis eſſe ſi actu intentio operis adfuiſſet, & offendiculum non cauiſſent à proximorum pedibus remouere. ergo & ſilentium ſcandalorum prima medendi cura ſaltim præſeruatiua. At aperiat Panarium Vindicianus, & accipiamus alia media curatiua. 1. Cor. Act.

VIND. *Qui diues eſt in omnes, etiam docuit inter iuſtam, & iniuſtam ſcandali ſumendi cauſam diſcernere, & ſi latent, indagare: raro enim vnde ſcaturit, inde ebullit.*

TVRT. Optimum remedium communi diſtinctione à Theologis traditum, quod aliud eſt ſcandalum actiuum, aliud paſſiuum & à diuite in omnes emanauit, & vtraque cauenda voluit, etiam paſſiuum, quando res eſt indifferens, vel quæ relata parũ prodeſſet, imo obeſſet, quod in actiuum tranſiret recenſeretur. Indagari vero ſcaturiginem ſcandalorum, ſi id non fiat ad aliorũ vitam explorandam, & diffamandam, & ex iuſtitia, vel charitate fiat, eſt laudabile medicamentum, tamen ſint memores obſeruatores, vt ad ſuos defectus indagãdos, talpæ oculos non habeant, & ad ſuos Lyncæos, oculos deponant, vel ſibi ipſis præcidant, ſi oculus eorum forte eos ſcandalizaret.

§. III.

VIND. Subdis. *Deinde docuit* (Grauina) *quærenda eſſe media quibus naſcenti ſcandalo maturius, & cum debita charitate ſuccurratur, ferè enim ex inopia conſilij, recentis mali vires accreſcunt. Docuit etiam magiſtratus opem implorare, qui omnium celerrimè, ac feliciſſimè auſit ſubuenire, & gliſcentem ignem ſuffocare.*

TVRT. Clarius dixiſſes, vt te Grauina intelligeret, qui tuum ſermonem velut Gordianũ nodum ſoluit: Docuit Dominus correctionem fraternam adhibendam, quæ ſi non ſit proficua, Eccleſiæ authoritas interpellatur: cuius loco magiſtratum veluti Synedorum Genuenſe immerito ſubſtituiſti, ad publicam enim iuſtitiam Eccleſiaſticam per excommunicationem, ſi rebellis ſit, & contumax, ſcandaloſus de Eccleſia ſicut Ethnicus, & publicanus projjciẽdus. An hæc remedia in correctoribus veterum Ordinum ſeruata non ſunt? dies exhibe, quando regularibus intimata ſunt remedia columbina, annus, & conſul modo deſignentur, quod ſi non ſunt deſignata, cur cæditur ſolus Grauina, quaſi Dominicorũ præceptorum tranſgreſſor?

VIND. Poſtmodum Protomedicus Vindicianus malam curam Grauinianam in crimẽ adducens, ait. *Quid autem illi fiet qui emplaſtrum imperitè imponendo magis exulcerat, & occidit. Apoſtolus eos, qui ſe eruditores inſipientũ, & magiſtros infantium profitentur, grauiter obiurgat, quod alios docendo, ſe ipſos negligerent: Qui prædicas non furandum, furaris &c. Certè Grauina Cardinalem duriter inuaſit, quod regularium ſcandala, quamuis orbi nota, in vulgus incautum diſperſit. Ipſe vero tam Bellarmino, quam matri eius defectus non leues imponit, quales nulli vnquam ſano in mentem venerunt, nedum, vt in opinionem aliquam ſuccreuiſſent, vt in cap. 10. & 13. vidimus. Iuſſit ſcandala omnibus iam comperta è ſimplicium conſpectu remouere, & ipſe hactenus ignorata omnium auribus, ac pedibus obtrudit: iuſſit vera ſcandala ſepeliri, & ipſe noua, quæ prioribus ſubſtituat, effingit ſiccine rudium infirmitas ſanabitur?*

TVRT. Vide nouiter à Vindiciano aſyſtati generis exemplum propoſitum ad Grauinam reuincendum. Propoſitum eſt à Grauina malum fuiſſe à Columba ſcandala religioſorum propalari, malè ergo ipſe hoc ſcandalum imitaturus, propalationis ſcandalorum, & ipſe propalauit, & per conſequens in eo qui Columbam perſtringit, peius ſe ipſum perſtringit. Multa huiuſmodi aſyſtata olim propoſita à Sophiſticis. Lactantius vnum memorat. Somniauit, ait quidam, ne ſomnijs crederet, vel ergo *credidit, vel non, ſi credidit, ſequitur, vt credendum non ſit, ſi non credidit, ſequitur, vt credendum ſit.* Lib. 3. c. 6. Sed ſtultitiam ſuam prodit Vindicianus, dum ſcandala publicari poſſe non curat, & reprehendentem in pari lance publicationis reponat, cum valdè diuerſa ſint ſcandala publicari, quæ reticeri debuiſſent; & ſcandalorum publicatorem, quod ſcandalum non eſt, dulci animaduerſione ferire. Quanto ſapientius, & verius Vindicianus diſcurriſſet, ſi exceptione facta, iuſtiſſimas reprehenſionis cauſas aſſignaſſet, ea enim interpoſita orbem monuiſſet, ne poſthac quæ admonenda ſunt publicarẽt, nec in quærendo alienos defectus modum cognitionis humanæ excederent, ſeque à calumniæ vitio liberaſſet, & aliquod documentum protuliſſet, quod ſequeremur: nunc verò cum à reprehenſione retraxerit corrigentes, ac publicantes alienos defectus redarguat, non minus ſe quoque à ſe ipſo retraxit, dum corripientem Grauinam corripere contra ſuam ſententiam, non eſſe corrigendos huiuſmodi buccinatores non formidauit ſomniare.

VIND. Sed & iterum repetit, quod alias inculcauit, nempe, quod *Grauina ſcandalorum quandam neceſſitatem ſacris Ordinibus affingit, qualem nulla vnquam eruditorum antiquitas cognouit. Satis id cap. 8. excuſſimus. nunc ſolum adijcio, hinc incredibilem infirmorum animis confuſionem ingeri, cui enim vel Ordini, vel ſtatui in Eccleſia Dei ſimplices tandem confidere auſint, ſi omnes vbique locorum veteraſcere oportet, & olim, qui optimus ex eis futurus eſt, quaſi paliurus, & qui rectus quaſi ſpina de ſepe* mirum

mirum in modum fertiles Grauina iactat vineas, at qui ſimplicium oculis paſſim alia rerum facies occurrit, cum Michaea vix racemos poſt vindemiam colligunt, quia perijt ſanctus de terra, & rectus in hominibus, non niſi rarus eſt. Quid ergo ſupereſt, quam vt ſibi perſuadeant Regularium inter ſe, & cum reliquis ſtatibus concertatione tanquam vndarum fluctibus, vita ſua nauem agitari, vt nulla certa ratione, ſed fortuitis euentibus in aliquem portum liceat appellere, quod Atheiſmi Pharmacopæum olet, tantum abeſt, vt infirmitati rudiorum conſulat Grauina. Cap. 7.

TVRT. Sicut Vindicianus ſe armauit aduerſus omnes, ita nouam non Philoſophandi, ſed calumniandi reperit Philoſophiam. Quod neceſſitatem deficiendi Ordinibus Grauina impoſuerit, iterum negat, & ad c. 8. ſe remittit, & nouæ rationi, quæ de induſtria reſeruata eſt, poſtremo loco, occurritur. Non aufertur confidentia, ſi aſſeratur omnes ſtatus vbique locorum veteraſcente tempore poſſe tepeſcere, ſed magis frænari dicit inſolentiam, in brachio virtutis, & induſtriæ ſuperiorum confidentium. Qui vero pro ſenecta, & ſenio diuinum adiutorium implorant: *Cum deficiet virtus mea, ne derelinquas me Domine*, ab eo illud merētur reportare: *renouabitur, ſicut Aquila iuuentus tua*: vnde & vineæ olim tempeſtate iacturam paſſæ, repullulaſcere paſſim inuiſuntur. Quare non eſt mirum ſi hodie fertiles ſatis vineas Grauina conclamat. Et ſi pro diuerſitate temporum, & ingruentibus calamitatibus infœcunditas in vno, vel altero loco, vnaq; alteraue vinea. Exhibeat Vindicianus, qua arte, & via de ligno vitæ aliquis ramus deſcerptus ſit, & plantatus ſit in aliquo loco, pro immortalitate; demonſtret fidam hanc ſtationem, vbi nullus ventorum æſtus vndas concitet. Satis ſunt perſuaſi, vel ipſi ſimplices vbique tempeſtate cieri, & naues vndarum fluctibus agitari, vt etiam ſi in portu placidiſſimo ſint, non careant ſubmerſionis periculo. Id aſſerere non olet Atheiſmi Pharmacopæum, ſed Apoſtolicam doctrinam ſpirat, exhortantem omnes, *vt cum timore, & tremore ſalutem operentur*, & è pice, ſulphure inferni, potius ſingularitas, ſecuritas, propria exiſtimatio, cæteris contemptis, & ſuper illos elatio oritur, quare dicam tibi cum Prudentio in Pſycomachia.

Pſal. 70. / Pſal. 102. / 2. Co

Deſine grādeloqui frangit Deus omne ſuperbū.
Magna cadunt, inflata crepant, tumefacta premuntur.
Diſce ſupercilium deponere, diſce cauere.
Ante pedes foueam quiſquis ſublime minaris,
Per vulgum viget noſtri ſententia Chriſti,
Scandere celſa humiles, & ad ima redire feroces.

§. IV.

VIND. Vlterius contra alias leges Grauinianas ſic rurſus argumentatur Vindicianus. *Pro ſecunda lege poſuit Grauina, vt lingua intemperantiam corrigat, magnum opus ac peritiſſimo dignum artifice. S. Ambroſius triplex* intemperanti linguæ frænum inijcit, *ſilentij, verecundiæ, & conſiderationis. Qui enim hoc morbo laborant, ſicut iudicio, ita lingua præcipites, in obuia feruntur, & toto impetu quicquid conceperint effundunt*: ad quod comprobandum multas eiuſdem Sancti affert ſententias. Cap. 2. 18. 21. 2

TVRT Ad hæc fræna ſilentij, verecundię, & cōſiderationis probanda, quas ſententias adducit, veneratur, & exoſculatur Turtur.

VIND. Quid deinde Vindicianus infert? *Nimirum non obſeruaſſe Grauinam Ambroſianas cōditiones, ad ſubueniendum linguacitati rudium. Duo enim ait munera Turturis ſuo muneri imponit. Primò, vt cum Bellarmino Columba ſuper contritione Ioſeph ingemiſcat. Secundò vt de plurium florenti ſtatu exultet. Porrò gemitus ſuos ita modulari iubet, vt partim laxorum regularium defectus excuſando, partim Bellarmini*

calamum incuſando, *totum primum operis librum*, *velut olim Moyſes in colubrum virgam ſuam transformet. Quis autem tam inſperata Metamorphoſi non agatur in fugam, vt non magis quam antea religioſis diffidat? aut promptius cum Magis ſerpentinum artificium affectet: Paucos omnino leues*, *ac neceſſarios eſſe regularium defectus affirmat: quid ergo ſcrupuli remanet, ſi rudiores de iſtis cordatius inter ſe confabulentur? omnes illi ſunt ſuperſtitioſi, detrahunt, ſcandala in Eccleſia agro ſeminant, qui regularium defectus complorant. ergo laudabilius per compita, & fori ſubſellia*, *ſimplices ſuper illis pæana concinent, & ſuos exceſſus talium tegumentis ſanctificabunt.*

TVRT. En duo munera Turturi impoſita, vt ſilentij, verecundiæ, & conſiderationis frænis linguæ lubricitatem contineret. Silentium, & verecundiam imponit iuſtis, vt ſe ipſos in confeſſione præueniant, *iuſtus enim prior accuſator eſt ſui*; & ſilentium, & verecundiam inducit aduerſario, ne defectus obijciat, quos Tur. humiliter fatetur. ſtatuit hæc humilitatis confeſſio gemebunda improperantes in faciem ſuam, vt improperans, in ſe ipſum reflectat, & in propriam adducit conſiderationem, & à propriæ conſcientiæ ſtimulis arguitur, æquales, vel maiores defectus obijciens. In ſecundo quoque munere, ſilentium, & verecundiam incuſſit, & in conſiderationem adducit Turtur, dum præclara religioſorum facinora exhibet intuenda, ad ſanandum tumorem, & nutriendum amorem. Solis inuidis florentia placere non poſſunt, ſcribit namque S. Baſilius, *exiſtimant autem inuidos nonnulli, non ſolum rebus aliis*, *ſed oculis etiam officere*, *incommodumque afferre, vnde, & corpora vegeta pubeſcentium, aliorumuè ætate firmaque florentium proſperam habitudinem inficiunt*, *atque debilitant, ſtatim vt ex eorum luminibus pernicie quadam defluente, ac contaminante, videas contracta membra pulchra in ſiccitatem, ac valetudinem venire.* Quare nõ eſt mirum, ſi etiam non florentes vineæ aſſerantur, & ab inuidis nonnullis æmulis defloratæ plangantur.

Prou. 18.

Hom. de inuid.

Primum vero munus gemitus, ſic temperatum dicis Vindiciane, vt ſtylus, quo gemitus deſcriptus eſt, virgæ Moyſi in colubrum verſæ aſſimiletur, vt ex hac conuerſione, vel metamorphoſi fugiendi à religioſis, vel affectandi à Magis ſerpentinum artificium occaſio ſit ſubminiſtrata. In quo Deiloquo Doctore tales allegorias didiciſti? S. Auguſt. Id refert ad virgam myſticã, nempe Chriſti Domini mortem, qui velut virga in terram proiectus, ſumma ſapientia poſtea apparuit, vt infidelis ſynagoga ab eo fugeret, & hæc ſapientia deuorauit (ex Gloſ. interlineari) omnes dracones, quos Magi effecerunt, hoc eſt tres aſtutias huius mundi. Et (ex Gloſ. ordinar.) omnes ſcientias nouas, & ſuperſtitioſas. Bona etiam eſt Tropologia, quã aſſignamus, per virgam correctionem deſignari, quæ vertitur in colubrum, in ſapiẽtiam, & prudentiam ex Strabone, fugit vero correctiones, quia omnis diſciplina præſens, *non eſt gaudij, ſed mæroris*, vt ait Apoſt. hæc autem correctio omnes actiones mũdi deuorat, cum oſtenditur, nõ niſi in ſimplicitate cordis, quærendum eſſe Dominũ, nec primarios honores affectãdos, ſed nouiſſima loca quærenda, vt quo quis ſe humiliat, poſtmodum exaltetur. Hæc autem metamorphoſis nõ in fugam adigit, ne religioſis fidant, imo magis accẽdit, vt vniat, & religioni incorporet, cum qualis ſtatus ſit religioſorum candidè, & ſyncere exponitur, ex documentis Auguſt. aſſerendo ibi eſſe roſas inter ſpinas, zizania, & paleas tritico admixtas, & ab his hæreticis omnis materia aufertur, ne dracones, & ſerpentes, detractiones ſcilicet efforment, cum veritas candidè enunciatur.

Serm. 86. de temp.

Heb. c. 12.

Porrò

Digitized by Google

Porrò etiam ſi pauci, vel leues, neceſſarij (ex ſuppoſitione) ſint in omni religione defectus, non fas eſt, SS. Domini tangere, nec poſſunt exẽplari, ſine detractionis nota. vnde ad confabulandũ inter ſe, ſęculari bus licentia denegatur, & qui ſub deplorationis ſpecie, veluti Crocodilus, religioſos deuorant, vt eſcam panis, ſi non debitis circumſtantijs, etiam ſi rectus finis videatur, tale præſtetur obſequium; nequeunt diſcerni, qui ſint funeſtiores, an qui palam exhibent dentes ſuos, arma & ſagittas, & linguam eorum gladium acutum, an vero, qui in hac valle plorationis aliorum peccáta flere dicentes, ſub lachrymis deuorationem abſcondunt. Quare inſulſa tua argumentatio, quod dum laici leuiora committunt, reprehenſores, & deploratores grauia ſcandala ſomniant: quod laici per compita, & fori ſubſellia ſuper deploratoribus Pœana concinant, nam, & ſi in ſe ipſis primo reprehenſi, etiam poſtea in alijs reprehenſoribus iterum emendati.

VIND. Secundum munus non eſſe à Grauina præſtitum, his ſexquipedalibus verbis oppugnans, nimirum, quod *vt patet ex Epiſt. Grauinæ ad Lectorem nedum filij, ſed etiam nepotes Fundatorum religionum, ab illorum gloria, ne latum vnguem recedunt*, at quid ſequitur? Vindicianus: *inſipientes familiarius mala de alijs credunt, quam bona, quia cæteros ſuo pede metiuntur: ſi quis ex incauto vulgo dictis Grauinæ fidem accommodare velit, vel quia ſplendidè aſſerta deſtituuntur probatione, vel quia contraria nimium luculentè oculos perſtringunt*, quid cataplaſmatis admonebimus?]

TYRT. Et hæc ſumma laus Grauinæ quod tu vulgi iudicium pro maximo ducis argumento. Sapienter Phocion, cum aliquando peroraſſet. & maximè eius dictio vulgo placuiſſet, reſpondit. Quid ergo? *num mali quippiam dixi imprudens?* adeò perſuaſum ſibi erat, nihil placere populo, quod à recto iudicio proficiſcitur. Sed nihilominus ſemper in eodem vulgo erunt morigerati, quibus cataplaſmata adaptari poſſunt, vt vel hiſtorijs religioſorum credant, non ſecus ac Gentium Chronologijs, vel à praua, & falſa (quam de religioſorum perſonis habent) exiſtimatione remoueantur, exempla & paradigmata, proponendo, in quibus, non ipſi, ſed Vindicianus eſt, qui Acribologicam demonſtrationem requirit, cum ſua velit credi tanquam è Delpho tranſmiſſa oracula, & Sibyllinis folijs certiora. Sunt quoque, & immorigeri, & de his ſcripſit Saluianus. [Prauorum hominũ ſenſus parui æſtimandi] *ſicut enim* (ait eius Scholiaſtes) *in ijs quæ ſub noſtrum aſpectum cadunt ſanis potius, & qui vegetes ſenſus habent, credimus, quàm corruptis, ſic in materia virtutum, & vitiorum, bonorum vel prauorum hominum incorrupta potius, quam vitia improborum & iudicia* ſequimur. Fruſtra ergo ne emplaſtra formata ſunt, ſi ex his prauis eorundem applicationem refugient? optabunt cæteri, cum ſe erudiri patientur in Dei via, probos cum bonis admixtos: non è malis exempla tanquam cœnoſo fonte haurienda, ſed rectorum paradigmata intuenda, & velut apes per floridos campos percurrere, & meliora ſeligere, abiectis amarulentis ſuccis, quos veſpæ capiunt, vt fella componant.

L. 4. Apop.

§. V.

Riſu comico deinde Grauinam ſugillat, dicendo: *diuitem Grauinæ Gazam, ex Ordinum Chronicis depromit, ſed nemo ignorat pauperum, nec niſi ſelectorum virorum nomina eiuſcemodi faſtis inſcribi, reliquum innumerabile regularium vulgus, tali hoſpitio non beari, quia, vt aiunt, non omnia ædificant. Hæc ſors hominum eſt: has SS. Patriarcharum poſteritas quam lixæ, & Calones contemplantur. cuius memoria tabernas circulus, & ſympoſia exhilarat.* VIND.

TVRT. Ditiſſimam ex Dei gratia Gazam Grauina exhibuit omnium religioſorum Ordinum. In eos magis Vindicianus inuehitur, qui nulla habēt annalia, & huiuſmodi, niſi Centuriatorum, Pantaleonis, vel Foxi: nec poſſunt priſcis coæquari Neoterica illa, quæ ſuo genio ſapiunt, & dum vetuſtiora vult obſcurari, ab illis adimendo fidem, eam quoque à recentibus ſuo malo auferr; & dum fingit, ſuos clientes tanquam antiquæ cuiuſdam nobilitatis ſucceſſores, ſatis in modernas tabulas impingit, dumque maiora eos præſtitiſſe, quam veteres Heroas præſtiterunt, defendit, adulatoriè eos potius offendit, ſeque euanidum demonſtrat: dumque aliena occupare ſuadet, id facit, vt amittat. Fœcunditatem ſuæ prolis, Vindiciane, multi ex ſuo armento metiuntur, qui numeroſiores alios greges non viderunt. Sapienter ille dixit. *Non dum capra enixa eſt, & hædi ſaltitant.* Pauperum, & ſelectorum virorum (hoc eſt religioſorū nomina) quibus ob paupertatis votum, iudiciaria poteſtas communicabitur, vt ſcriptum eſt: *iudicium pauperibus tribuit* (præcipuè, qui cum perfectionis opinione diſceſſerunt) in faſtis recenſita ſunt; & ad demōſtrandum vinearum florentium ſtatum illuſtres alij proceres recenſentur, Prælati, Epiſcopi, Archiepiſcopi, Cardinales, Inquiſitores, Academici &c. Hos ne tu ore tuo maledico, cum vulgi fæce collocabis? tam ſanctitas virorum, quam etiam alij externi ſplendores, Eccleſiam Chriſti exornant, & pertinent ad vinearum ornamentum. Si duo Cardinales inſignes, duo vel tres Patriarchæ Societatis merito depinguntur, & in clauſtris Societatis affiguntur, & laudabiliter in Chronicis recenſentur. Cur omnium aliorum, Ordinum Prælatos, & illuſtres viros, è Chronicis, è Clauſtris obliterari ſatagis? & nefariè illudis hæreticorum ſtylo, quod *Hæc eſt ſors hominum: Hæc* Iob 36.

Sanctorum Patriarcharum poſteritas, quam lixæ, & calones contemplantur, cuius memoria tabernarum circulos, ſymposia exhilarat. Vide Lector Vindiciani amarulentiam, dicacitatē, dum præſtantes religiones & ſtatū ita facit deſpicabilem, vt viliſſimis tantū hominibus ſpectabilis ſit, lixis (viliſſimis videlicet hominibus, qui vilioris quæſtus gratia, exercitus ſequuntur lauandi, vel coquendi gratia, ex Sipontino) & calonibus ſimiliter (miniſtris militum, caſtra ſequentibus, & clauas ligneas, & fuſtes gerentibus, vel ligna miniſtrātibus) & neſcio quid in verbis latens virus occulitur, vt in ſpecie præclariſſimi FF. Minores denotentur, nam calones, à calceis ligneis, lixæ à cinere denominabantur, hi autem Emeritiſſimi Patres cinereum colorem deferunt, & ligneos calceos. Sunt autem multi, qui contemplantes hanc poſteritatem fœcundiſſimam Sanctorum, ſic abiectè propter Chriſtum veſtiri eligunt, vt fortia quæque confundant; & hi incorporati religioni Seraphicæ, Minorum nomen, cum re, retinētes, humiles in conſpectu Dei, & hominū, militibus Apoſtolicis; Prælatis Eccleſiæ Dei, diuino miniſterio ſeruientes, vt & veri Mendicantes magnam remunerationem reportent, illud vexillum erigentes: *videte Fratres, quod non multos nobiles, ſecundum carnem elegit Deus, ſed infima mundi elegit, vt fortia quæque confundat*, ſed quid nequius inuido oculo? cum non dicit Vindicianus etiam hanc religionem, vt cæteras contemplatos eſſe filios, & filias Regum, Dynaſtas, & protodynaſtas, vt facilius ſit arenas dinumerare, quam numero certo concludi, qui in hac Religione paupere vita contenti, elegerunt abiectos eſſe in domo Dei, magis quam habitare in tabernaculis peccatorum. Non tantum ergo lixis, & calonibus admirabilis hæc poſteritas, cum non ſoli lixæ, & calones religionibus incorporentur. 1. Cor. 1.

Digitized by Google

rentur. Videre mihi videor Vindicianum cum Phariſæis conſpiraſſe, qui (vt verbis Chryſoſtomi vtar) ſtulta coniectura dixerunt, Ioanne ſcribente, *Nunquid aliquis ex Principibus credit in eum?* & Chriſtum accuſantes, & non incredulos, ſubdiderunt ad maiorem ignominiam, *ſed turba hæc, quæ nō nouit legem maledicti ſunt.* Hoc autem (vt dicit Chryſoſtomus) *magis eos accuſabat, quod turba credidit, eos verò minimè, ſed vt oſtenderetur etiam non ſolum turbam, ſed & Principū aliquem Chriſto adhæſiſſe,* (vt notauit idē Chryſoſtomus) *pro Chriſto reſpondit Nicodemus, oſtendens etiam ex Principibus credidiſſe.* Hoc modo proceſſit Vindicianus [nunquid aliquis ex nobilibus, & Dynaſtis hanc poſteritatem ſanctarum religionum admiratur, ac inſpicit, eique nomen dat, niſi turba hæc lixarum, calonum, quæ non nouit legem?] hoc autem magis Vindicianum accuſat, quod quæ non nouit legem, ſuſpicabilem iudicat ſanctorum virorum vitam, & ſine probatione credi Hiſtoricis. Solus incredulus Vindicianus non credere (cum probationes requirat) chronicis veterum ordinum apertè profitetur, ea aſtutia, vt nec eorū quos defendit, hiſtorijs credat, & veteres, & nouos ordines deſpicabiles faciat. Sed nō deſunt Vindic. nobiles, & Nicodemi, qui ſub vili toga Chriſtum pauperem ſequūtur, qui nō recenſentur, ne huius ſæculi pōpas quærere Religioſos crimineris.

Hic aſtus Vindiciane eo tendit, vt nobiles delicatos deterreat ab ingreſſu Religionum veterum, vnicamque & ſolam eam profiteātur, vbi nobiles & Dynaſtæ multi recipiūtur, vnde vt verbis Bernardi vtar in declamationibus) illud poteſt vſurpare deplorās Religioſorum chorus antiquus, quod ſcriptum eſt, *Qui videbant me foris fugerunt à me, dicit, & filia Regis,* Bern. in declamat. *ea vtique cuius gloria omnis ab intus eſt, vnde & clamitat in Canticis Canticorum, adoleſcentulas reuocans, quas exteriori ſua incompoſitione deterritas videt. Nigra ſum, ſed formoſa filia Hieruſalem, ſicut tabernacula Cedar, ſicut pelles Salomonis: nolite me conſiderare, quod fuſca ſim, quia decolorauit me Sol; ac ſi manifeſtè ſpiritualis quiſpiā dicat, teneras, & infirmas mentes exhortans. Quid laborioſa quæque & humilia conuerſationis noſtræ tam ſedulo numeratis? ſaga cilicina ſunt, & pelles arietū rubricata vt illæſa à pulueris, & imbris iniuria conſeruētur. Nolite me cōſiderare, quod fuſca ſim, nolite pauere, nolite mirari, neq; enim triſtitiæ, aut nececeſſitatis eſt, exterior iſte neglectus, & nigredo forinſeca, ſed occulti ſplendoris, & exultationis internæ: decolorauit, inquit, me Sol: lux interior exterioris impatiēs nimirū ignis eſt, & inania folia nō admittit, alioquin aut exuri folia, aut certè ſi præualuerint, ignē extingui neceſſe eſt, quod quidē omnino cauēdum Apoſt. docet: ſpiritū, inquiēs, nolite extinguere: magis antē id Chriſtus prohibet volens cū accēdi.* 1. Th. 5. *Igitur ſponſa quidē nigra. ſed formoſa filia. Apoſtoli tanquā triſtes, ſemper autē gaudentes, ipſi Chriſto. ſi Iudaicis conſideretur oculis, nō erat ſpecies neque decor; è contra ſanè alios dealbatos veritas cōparat monumentis foris ſplendidis, & nitentes intus ſordidos & fœtentes; ambulant enim in ſtolis, & primam cathedrā amant, glorioſi, honorati, & magni in oculis hominum, intus autē, vbi Deus videt, pleni inuidia, auaritia, ſuperbia, luxuria fortaſſe nōnulli. Quando enim talibus detur illud precioſum continentiæ munus, niſi fortè ad iudiciū, & condemnationē, ne quando paueāt, & reſipiſcant, & conuertantur à ſtudijs ſuis, ſed obdormiſcant in peccatis, & deterius pereant ex ipſa ſua irreuerētia, & ſecuritate.* Hæc Bernardus Vindicianū tanto ante reprehendens, tanquā adoleſcentulā Hieruſalem, auocātem ne fugiat ab iſta ſorte Sanctorū, veſtita ſaccis, cicilijs, & humili cōuerſatione Deo ſeruiēte, nec alios adducat poſt ſe deterrēdo, quaſi ſoli lixæ, & calones, & infimæ ſortis homines ſint, qui admirētur veterē Sāctorū poſteritatē, cū nobiliſſimis ſecundū

car-

carnem ſpreto mundo pauperes effecti nobiliora ſtemmata adepti ſint, & cum illis eiuſmodi ſortis homines iuncti, hoc eſt, viliſſimi, vel abiectiſſimi dantes Chriſto nomen, veram nobilitatem conſequantur.

§. VI.

VIND. Illuſor adhuc multiplicat ſubſannationes, dum ſubdit. *Verum hic Grauina aulico aſtu per Cœnacula Principum, & cameras periſtromatis ornatas ducit, tantum argenteam, & auream monſtrat ſupellectilem, Cypria, & Corinthia opera oſtentat. Interim quæ non minus in magna domo abundant viliora, & ſordida opificum iumentorum, & mancipiorum vaſa, inſtrumenta, habitacula nonnulla inſpicienda exhibet, quia nempe non ædificant, in gloria ſunt, diſcrimina inter proficientes, ac deficientes indigitant. Ergo non dum Grauina medicinam illis attulit, quibus pollicebatur, potius in opinione confirmauit, non omnes nec ſemper, in regularium ordinibus inculpatè viuere, ideoque libertatem alloquendi ſimpliciores ægrè deponent.*

TVRT. Si per cœnacula Principum, dum Eccleſiaſticos Prælatos ex Regularium ordinibus aſſumptos, ad decorem Religionum pertinentes, incedit Grauina, plebeios ducens, ex illo exteriori apparatu manuducit, ad venerandam ſanctitatem, & virtutem commendandam, & religionum gloriam ponderandum, quæ tales educauit diſcipulos, vt fieri populorum Doctores, atque ductores mererentur; Eos ne procaci, & petulanti tua lingua non illuſtrare ordines, non plebes ædificare audes pronunciare? intuere ſub cameris periſtromatis ornatis, ſub purpura, & ſericis veſtibus, & ſplendido dignitatis paludamento adhuc pauperes veſtes laneas retineri, & multorum interiora pectora pœnitentiæ inſtrumenta contegere. Nō opus erat ad inuiſenda horum Principum ſtabula, vel officinas palatij plebeios aſſociare, ſatis enim illæ præſupponuntur ad ſuſtentationem, & decorem familiæ Principum eorundem, & quādo moderata nec reprehendenda: atque hæc omnia conſulebat Bernardus lib. 4. de conſiderat. ad Eugenium, *toleranda pro tempore, non affectanda pro debito.* vnde non bene dicis hæc non ædificare: eſſe in gloria indigitare qui perfecti, qui imperfecti ſint; quid eſt hoc niſi hæreticis hodiernis arma miniſtrare, qui diuitias, palatia, & huiuſmodi virorum Eccleſiaſticorum impugnant? Scis Vindiciane beſtiam tangentem montem lapidibus obrui demandatum, Exod. 19. Oza quoque percuſſus, quia tetigit arcam Domini: per montem, arcam, prælatus ſignificatur, *tunc autem* ait S. Thom. *Prælatus tangitur, quando irreuerenter obiurgatur, vel etiam quando ei detrahitur, & hoc ſignificatur per contactum montis, & arcæ, damnatum à Deo.* 2. 2. q. 33. ar. 4. ad 1. Quare magnam Grauina ſimplicioribus oſtendendo religioſorum ſplendorem, attulit medicinam (ne amplius obloquantur de religioſis) nedum adducendo laicos, ad perluſtranda clauſtra, quæ ſunt domus diſcipulorum, ſed & circumducendo per palatia Purpuratorum, & Antiſtitum, quæ glorioſa, non ingloria ſunt, niſi apud Turcas, Hæreticos, qui ſplendori extrinſeco inuidentes, quem ſolum intuentur, Prælatorum, quorum magnus eſt numerus, virtutes prædicare contemnunt, & dicterijs iniuſtè criminantur.

§. VII.

VIND. Ad aliam vergit Vindicianus mordendam Grauinæ legem, dicens. *Tertia lex Grauinæ fuit, vt Turtur animis conceptas offenſiones ſæcularium, vulgo eximeret, ſiue enim illi ſacros ordines auerſarentur, ſiue regularium defectibus crudiores fierent, & in licentiam proiectiores, Turturis cantu cupiebat ad metas reuocari, & à prauis ſtudijs deſinere, quod ſine dubio primum eſt pij ſcriptoris officium, timorem Domini doce-*

Digitized by Google

docere; Timorem autem hunc cum bona conſcientia copulari, & bona vita demonſtrat (ſubdēs) *hæc aſſiduè infirmis inculanda ſunt, ne ſe alienis ſeu regularium, ſeu ſæcularium delictis occupent.*

TVRT. Hæc Vindiciani ſyllogiſmi maior, inſtruentis pium virum quomodo infirmos euocare debeat timore Domini à detrahendo ſæcularibus, & regularibus; ad minorem properat, vt concludat feriendo Grauinam, ſic enim ſcribit.

VIND. Sed *Age bone Turturis opifex, quo loco totius operis, qua pagina, qua linea Turtur ſimilia vulgaribus occinitur? inchoas tractatum à cauſis, & neceſſitate nigredinis in Chriſti Sponſa, poſtea Bellarminũ, & Societatē de varijs vitijs accuſas: deinceps totus in Oeconomia illorũ, qui varijs in ordinibus cum ſanctitatis opinione vixerunt, effunderis; claudis omnia ſpeciali adhortatione; Quid ex omnibus prudens lector pro ſimplicium extructione exſculpet? amphora cœpit inſtitui, vertente rota, cur vrceus exit?*

TVRT. Hic ergo eſt tuus ſyllogiſmus. Non eſt primum pij Doctoris officium omittendũ, nempe timorem Domini docere: ſed Grauina id om ſit in Turture: Non ergo pius Doctor eſt. Minorem probas, quod nigredinis cauſas numerauit in religionibus, quod Columbam, & Societatē ſugillarit, quod encomia ordinum poſuit, quod Societatem ſit adhortatus. Accipe ſolutiones. Nigredinis cauſa dum ad inſtabilitatē humanæ naturæ refertur ſi timorem tibi non incutit, Vindiciane, iam potes tuum ſtratũ, in quo requieſcis, multo carius ſubhaſtare, quam delicata aliorum potētum lectiſternia. Bellarmini, & Societatis nunquã fuit ſugillatio, ſed blãda excuſatio, & ad timorē conſeruandũ, opportuna admonitio. Ordinum laus, vt ad Ordinum humilitatem ſeruandam; propoſita eſt, & vt ad donatorem munerum reſpiceretur; ita terrorem incuſſit exprobrantibus, & timorem, cum velut ordinatiſſimam aciem inſtructam reſpexerunt. Admiratio quoque non niſi ex pio, & ſancto timore proceſſit, vt ad timorem incitarentur, qui magno dono ſunt prædit, vt ſeruirent Domino in timore, & exultarent ei cum tremore. Nõ ex amphora vrceus, ſed ex maſſa varia vaſa à Domino efformata, intuenda propoſita ſunt, & in domũ figuli inuitari, qui ſe ipſos quales ſe putant, ſe volunt effingere, cum Domini ſit meritorũ præparatio, vt vnum vas præ alio excedat, non currēte rota ſine iudicio, ſed altiſſimo Dei cõſilio diſtribuente ſua dona ſingulis prout vult: in cuius ampla domo ſiqui intueantur alia vaſa in honorem, alia in contumeliam, diſcant, in omni domo minori, hæc eadem inſpici, vt non glorietur omnis caro coram illo.

VIND Ad hæc, minorem quoque roborare intendens, addit. *In valetudinariũ inducto Grauina, monſtrantur hic tetra de ſuperbo regulariũ ſpiritu ſuſpicione laborantes, illic non pauciores, qui ob auaritiæ crimen exoſos habent, alibi per Parochias, & ciuiũ ædes circulationibus inuidēt, ſunt qui neſcio quanto à regularibus deſpectu ſe vulneratos querantur, ſunt qui licentiã carpendi vitia, qui ambitionem: qui verborũ technas grauiter ferant, neque deſunt, qui ob mendicantium multitudinem, ſe grauari exiſtiment. Omnium iſtorum vulcera, & vulnera peritiſſimam Grauinæ manum præſtolantur. Cum ecce longa de morborum generibus, damnis, ac neceſſitate, horas, & dies diſputatione extrahi, ſubijcit inſignium heroum veluti ſidum cantum. Demum, vt in re præclare geſta illam in Silicernio conſuetam voculam vſurpat, valete.* Quid agendum fuiſſet, Protomedicus Vindicianus mox docet. *At obſecro doctiſſime virorum pauliſper ſubſiſte: turba hæc infirmorum nõ dum Libitinæ deuota eſt, adhuc ventriculus ad haurienda artis tuæ catapotia calet, incide venas, & tubera, ſaniem extrahe, diætam præſcribe, ad omnia obſequentes præbũt. At qui Grauina, pauci religioſorum, ac modicè vitijs infecti reperiũtur, neque aliter fert conditio*

 huma-

Digitized by Google

humana;plurimi contra excellenti virtute collucẽt. His aduerſa ſuggerentibus, nolite credere, neque ipſi pilo meliores reperiuntur, neque aliter conditio fert humana, plurimi contra excellenti virtute collucent.

Teſtimonia profert ex Chronicis regularium, quæ omniũ affectionibus medendis ſufficiunt. Ars eſt, ſine arte ſanare. Macte animo ſtudioſe Lector, eorũ quæ ex Grauina promiſſis nondũ euenerunt, admirandum exitum patienter expectemus.

TVRT. Quod medicorum eſt promittunt medici, tractant fabrilia fabri, & hæc fermè ſemper in ore verſantur. Sint regularium detractores multo plures, quam erat multitudo languentium, confluentium ad Probaticam piſcinam, exemplis expoſitis, poſſunt velut medicamentis appoſitis ad meliorem corporis habitudinem perduci. In cœno peccati iacebat Auguſtinus, & multum profeciſſe ex narratis exemplis ſeruorum Dei quos de mortuis viuos fecerat, non ſemel faſſus eſt in ſuis confeſſionibus. Præclarè Chryſoſt. periculoſum eſſe adire ſpectacula ſcripſit. *Quemadmodum, qui laborant ab oculis ſi ſpongias, veſtigium Cyaneo colore pannos tenentes frequenter in ea intueantur, ex eo colore, nonnulli capiunt morbi leuamen; ſic ſi homines clementiſſimi, & humaniſſimi imaginem præ oculis habeas, & in hunc aſſiduè oculos defigas, etiam ſi millies abundes ira, mentis oculum perturbans; Ad hoc virtutis exemplar reſpiciens perfectam conſequeris ſanitatem, puramque animi Philoſophiam, & tranquillitatem & cætera*, & ſic ex alijs criminibus oculos, id eſt, affectus turbatos habentes, ad exemplaria ſanctorum intuentes poſſunt conualeſcere. Quid ergo ſi oculis ſæcularium obſeruantium regulares atque eoſdem iudicantes, paradigmata religioſorum appoſuit, vt ſanarentur? cantu ergo ſanare ſtuduit exempla referendo, ex Chronicis Ordinum, vt illorum contemplatione ſæcularium ſanarentur obtutus; & variarum virtutum fœtus conciperentur, namque oues Iacob varias virgas intuentes variorum colorum agnos in lucem ediderunt. Nouum ne eſt cantu morbos ſanare? an ignoras Vindiciane ad citharæ pulſationem ſpiritum Saul ſedatum? erat autem ſpiritus Saul ab inuidiæ morbo. peius quam à Dæmone obſeſſus; Illud enim in corde repoſitum reſeruabatur: *Dederunt Dauid millia, & mihi mille dederunt*, & pro te congeminata vox Turturis, vt ſi hoc ſpiritu agitaris, conualeſcas. Non è Silicernio conſuetam vocem illam vſurpauit, *valete*; erat enim Silicernium conuiuium ſenum, à quo abeuntes mutuo, ea voce ſe ſalutabant, quaſi ſe amplius non viſuri, nam nec ægrotos ſæculares reliquit, quin libro tanquam viua voce admoneat, & cantu incitet ad legendum exempla Sanctorum virorum. Tu Vindiciane vtere tua methodo, incide venas, ſaniem extrahe, diætam præſcribe, argue, obſecra, quod in ſuo opere etiam Grauina præſtauit abundè, vt poſtea expendetur, qui magis ad benè ſentiendum de religioſis allecti fuerint, an ferrum adhibentes, an exemplis exaſperatos animos demulcentes. *Reſponſio mollis frangit iras, ſermo durus ſuſcitat furorem.* Hæc fuit maxima ars Grauinæ, non, vt murmuras, *ars ſine arte*; feliciter propoſitum præſtitit; deducit enim ex Greg. Papa, *quod ad exercenda bona opera, vt ad vitia refrænanda, aliena nos vitlius* [Exempla] *perſuadent, & cum mente humili opinionis alienæ bona ſuſcipimus, noſtra vel ad melius bona producimus, vel ad bonum mala permutamus: cumque nos de vita proximi famæ ſplendor irradiat, mens noſtra, vt prædiximus, quæ ad obtinendum virtutis iter ſe dirigit, quaſi in Luna lumine greſſus ponit: ſed ſicut ex aliena opinione proficimus, ſic plerumque ſi fama noſtra laudibus inhiamus, à virtute vacuamur, quia cum delectatur animus in hoc, quod de ſe extrinſecus haberi conſiderat,*

[Margin notes: *Lib. 8. confeſ. c. 2. 3. 6. 7.* — *Hom. 2. Periculoſum eſſe adire ſpectacula.* — *Lib. 1. Reg. 18. cap.* — *Prou. 15.* — *22. Mor. c. 5.*]

Digitized by Google

rat, illud obliuiſcitur ad quod introrſus anhelabat. Cur autẽ inſufficientes ſint annales veterum Ordinum ad medendum affectionibus ſæcularium, & ſua methodus Vindiciano ſufficientiſſima iudicetur non aliũde, niſi quia florentibus pampinis, & frondibus arborum inuidet, & ſua myrreta ad quæ affici ſimulat, pinos veteres vellet excedere, quod nequaquam ipſa attentarunt, nec prætenderunt. Olim cucurbita iuxta arborem pinum plantata, quæ ramis magnis, & patulis iam effloruerat, & cucurbita, cum multis pluuijs adaquata cœlique temperamento creuiſſet, laſciuire cœpit, ramos altius porrigens, iam ſerpebat in pinum, ramos eius inuoluebat, ampliora folia, candentes flores, prægrandia, & turgida poma oſtentans: tanto fœtu intumuit, vt pinum quoque laceſſens, eam aggredi auſa ſit dicens. *Vides quod te iam ſupero, & ad altius ſurrexi.* Sed pinus, *quæ ſenili prudentia, & robore pollebat, nihil pendens temeritatem, hæc reſpondit. Ego hic multas hyemes, æſtus, variaſque calamitates per uici, adhuc integra perſiſto; tu vero ad primos rigores minus audacia in te deprehendetur, & cum folia concident, viror omnis aberit.* Ambitioſa cucurbita Vindicianus videtur, qui annoſas religioſorum Reſpublicas aggreſſus, ramos virides, etiamnum inuoluens, & folia fermè conculcans, quæ deſeruiunt ad ſanitatem Gentium, ac ſi ſuam, quam defendit, ſimulate, plantam, cito aſſurgentem, ſuperexcedere pinum conclamauit: huius eſſe fructus, & poma grandia; nihil prodeſſe iam annoſas pinus, veteraſcere, iam prope interitum eſſe. Condolendum vanitati Vindiciani, & ſimilium inflatorum aures præbentium ſimilibus adulationibus, ſunt enim, qui plus habent animi, quam roboris, plus iactantiæ, quã virtutis; vnde quemadmodum olera herbarũ cito decidẽt, ſi inflentur, vetuſtis arboribus

In emble. Alciat.

in antiquis virtutibus, vt in ſuo antiquo robore permanentibus, ſiue ad nouos, ſiue ad veteres Ordines tumidi iſti pertineant. E contra vero de ſe humiliter ſentientes, creſcũt in arbores magnas, vt ſancta quoque creuit Societas Vindicianicum oleum ſpernens, refugiens eo impinguari, & ſuper alios Ordines ſe efferri.

TERTIA CAVSA.

Vt Puſillorum, hoc eſt, regularium corda firmentur, defenditur, & expenditur.

§. I.

PLura, & maiora dixiſſet Vindicianus, *niſi lagena defeciſſet*, vt milites Tarentini inter cœnandum dixerunt in Pyrrhum Regem, propria enim paſſione ebrius poſt multa temulenta verba, quæ effudit, ſi caput præcedens non terminaſſet, acerbiora dicturus eſſet. Nunc ad tertiam cauſam procedit cenſurandam deſcribendi Turturis, *Nimirum ne de omnibus alumnis exiſtimetur, quod in multis reprehendi contingit, ac per hoc contingat, à bono virtutis recedere, tanquam infirmas, & puſillas.* Eum laudat tãquam à pietate proficiſcentem, nutabundos vtpotè confirmantem; ſed ex aduerſo zelum Bellarmini deplorantis ex ſimili pietate proficiſcentem adnotat, ſubditque. *Sit promiſcui iuris hilariter canere æqualibus, ac lamentari, dummodo hic planctus, illic ſaltatio ſequatur, ſed quia neuter primus illati argumenti auctor eſt: ſed plurimi doctrina, & ſanctitate Aſceta in eodem laborauerunt, ab illorum ſtylo recedendi poteſtas, nulli recentiorum ſcriptorum concedi poterit.* VINI

In pari ergo concertationis gradu, nullus debet ſibi hunc honorem aſſumere, vt cantum pro ſe aſſumat: nec Threnos admiſceat, ſed optima partitio, ſi vnuſquiſque habeat *lamentationes, carmen, & Væ*, vt de bonis exultet, de infirmis quos portat lugeat: ſed poſtquam liniſti oleo ferramẽta TVR *Ezech.*

Digitized by Google

tua, doloſè Turturis opus plurimum à veterum tractatione diſtare doces.

VIND. *Illi affectus religioſorum etiam in ſpecie minutiores vehementer exaggerarunt, Grauina omnes regularium exceſſus veniales ſunt, & ex ſola ſtatus ſublimitate, ac ſplendore fiunt notabiles.*

TVRT. Non negauit Grauina mortalia non cõmitti à religioſis, quorſum enim tendit caſuum reſeruatio? etiam in religionibus præter veniales næuos, ſunt, quæ ex ſtatu in notabilitatem tranſeunt culpæ: non meminit culparum mortalium, quas modeſtiæ cauſa ſubticuit. Cum Chriſtus Dominus ſupplicium Pentapolis recenſuit apud Lucam, cauſas aſſignat, nempe, *edebant, & bibebant, vxores ducebant, &c. & pluit ignis de cælo, & perdidit omnes.* An non maiora regionis illius delicta? reſpondet Tertull. lib. 1. ad vxorem, *cum dicit nubebant, & emebant, inſigniora ipſa carnis, & ſæculi vitia definit.* Nec enim nude euulganda, ſed honeſtè obnubilanda, vnde, & Sanctus Zeno, *neque ſtudioſè arbitror memorandum, quod optaueris cõpeſcendum*, & S. Pacianus Barchinonenſ. *melius fuit Attici Solonis exemplo, tacere de magnis ſceleribus, quam cauere eo vſq; progreſſu noſtratium moribus, vt admonitos ſe exiſtiment, cũ vetantur.* Non publicare, ſed tegere peccata, nõ parua laus eſt ipſius peccatoris, vnde S. Ambroſ. loquens de Noe ait. *Secundum litteram cautio eſt, & ſecundum ſapientia altiorẽ ſcientiam, laudatio eſt: cautus eſt, qui & ſi nudatur, in domo tamen ſua nudatur, vbi operimenta non deſunt, & quadam tegmina ebrietatis, & vitia ſua norit abſcondere.* Procopius *licet parum cautè, & pudicè iacuerit, non tamen id venit in publicum: domus ſua etiam nudum conſpexit, eſt enim ſancti viri ſe vtiq; intra ſuam domum nudare.* Virtutis ergo etiam eximiæ erit opus aliorum peccata obtegere, & ſi opus ſit detegere, non denotare perſonas, nec ſtatus, vel familias in particulari.

Luc. c. 7. Matt. 24.

Tertull. 1. ad Vxor. c. 5.

Ser. de patien.

In paraneſi

Lib. de Noe cap. 29.

Sequitur Parallelum Vindicianus.

§. II.

VIND. *Illi quamlibet Acediæ partem execrantur, & ad quatuor periculoſa tentationum genera, quæ pſal. 90. exprimuntur reuocant; Grauina vetuſtatis quandam neceſſitatem nouo exemplo inuebit, ac pro lancibus, & laribus tuetur.*

TVRT. Non neceſſitatem fatalem, quam tu ſomniaſti introduxit Grauina, in vetuſtatis aſſertione, ſed in humanæ infirmitatis impotentia, quæ ſine ſpeciali Dei fauore iuuētutis robur ſeruare non poteſt in via perfectionis, quin laxetur, & ex nimia duratione, propter aduerſa, quæ inſurgunt, & continua prælia in ſenectam, & ſenium vergit.

VIND. Vrget amplius Vindicianus, nempe. Veteres *illi anguſtiorem religionis ad ſalutem callem exhibent, quam ſæcularibus ſit propoſitus, idque propter conſilia Euangelica, per ſpontaneam profeſſionem in præcepta commutata, addunt tamen certiorem, breuiorem, & ſecuriorem altero ſæcularium exiſtere. Clauſulam hanc Grauina arripit, neque dubitare ſinit, quod pauciſſimi Regularium de ſalute, & gratia excidant, adeo planè leuiter, & expeditè, omnes, quæ labijs ſpoponderunt, exequuntur.*

TVRT. Patres veteres arctiorem dixerunt viam religionis ſuper conſilia Euangelica, &c. & etiam propter auſteritates, quas audire libenter non ſuſtinet Vindicianus; vnde plus Grauina poſuit, vt ſtrictum callem religionum demonſtraret: & quia à Patribus aſſerta eſt religio ſecurior, & breuior callis; & quod non leuis ſit prædeſtinationis ſpes, vocari ad religionem; idcircò confidit Grauina (vt loco ſuo demonſtratum eſt) è religioſis plures ſaluari, quam damnari, multoſque eorum, qui non ſeruarunt, quæ diſtinxerunt labia eorum, per pœnitentiæ lamenta, ad rectas vias reducendos; ſubdit poſtea V indicianus.

VIND. *Amplius illi, vt indefeſſè culmen perfectionis aſcenda-*

Digitized by Google

aſcendatur, inſtare non ceſſant, quaſcumque mortificationis, pœnitentiæ laborumque moleſtias hilariter iubent deuorari; Grauina huiuſmodi acclamatores, in ſuperfluis numerat, eo quod ſponte vbique locorum maiora plerique præſtent, quam oculi mortalium obſeruare poſſint.

TVRT. Grauina conformiter ad Patrum doctrinam auſteritatem cũ vilitate, & mortificatione coniungit, ſunt enim hæc duo latera ſcalæ, per quã B. Benedictus in Cœlum aſcendit, vt & multi alij Sancti, vt eleganter proſequitur S. Bernardus in declamationibus, & mirum eſt quod Baeza vtraque latera cõcutere aggreſſus, ſit dũ dixit, ſi *S. Ignatius collecturus Societatem, gladium exacutum relinqueret, ſaccum, & cilicium, nuditatem, famem oſtentaret, quoties hypocriſis notam incurreret?* & ibidẽ vbi vocaſſet has auſteritates *Hypocritum Imperium*, ſubdit: *Sapientior ipſe gladius acutus, non Hypocritum imperium portans pallio, & calceis obtegit gladij duritiem.*

Tom. 1. c. 7 lib. 2.

TVRT. An hæc Patribus cõſona, quæ dicit Baeza (conformia Vindiciano) auſteritatem, & mortificationem peſſundans? de lacunis VVicleph hauſta eſt propoſitio iſta, ſic enim habetur apud VValdenſ. *quid ergo facit habitus corporalis, clauſtrum ſenſibile, vel quacumque alia traditio à Fratribus adinuenta? Reuera nihil facit ad ſanctitatem eorum, ſed hypocriſis eorum manifeſtum indicium.* Hæc VVicleph. lib. de Eccleſia, & mẽbris eius. c. 15.

To. 3. c. 29.

VIND. Omnis Chriſtiana religio ortum habet à cruce, qua de re, & cum capite eius opprobria audire neceſſe eſt. Quid dictũ eſt capiti? *Si Filius Dei es, deſcende de cruce*; quid religioſis? *indumenta lanea ad Hypocritum Regnum pertinent: plus proficitur ſine his auſteritatibus*: deſcende ergo de cruce. ſed tunc in Caluaria, ait Auguſtinus. *Diabolus per eos clamabat, qui patientiam Chriſto auferre cupiebant, vt excitatus inſultationibus Iudæorum, oſtenderet potentiam, ſed perderet patientiam. Ille autem vtramque aciem reſpiciebat; & potentiæ, & patientiæ. & quod ſeruauit exhibuit, nam, & patientiam ſeruauit, quia de cruce non deſcendit, & potentiam demonſtrauit, quia de ſepulchro reſurrexit.* & poſtea loquens de membris (quod ſpectat præcipuè ad religioſos) *non ſolum verum eſt hoc certamen, ſed etiam nunc agitur, pugnatur, laborant membra Chriſti, vrgente aduerſario. reſiſtitur illi &c.* Quid dicitur religioſis auſteritatem, in victu, & veſtitu profitentibus? *deſcende de cruce*, oſtende potentiam, plures enim potes ſaluos facere ſine auſteritate: gladius eſt ſplendidus: auſteritas cooperatur, vt plures mactet: & iterum: auſteritas Imperium hypocritũ eſt: ferre veſtes laneas ſpecies eſt hypocriſis. inſignes hæ (vt VViclephi) blaſphemiæ.

4. de Sym.

Vellem dum dicit Vindicianus, quod *Grauina in ſuperfluis acclamationes auſteritatũ numerat*, in quo conſiſtat hæc ſuperfluitas recenſuiſſet, nec enim quantum ad auſteritatis genera plura recenſuit, quam quæ ex legibus regularium præſcribuntur: ſpõtaneas verò, vt ſupererogationis, & maioris exempli non imitandas, ſed admirandas proponit, non tamen incredibiles, quod plerique minora præſtent, quã quod oculi mortalium obſeruare poſſint, nam nec nocturnos illos clamores, humi cubationes Monachorum Ægypti, & Palæſtinæ obſeruauimus, & tamen prudenter credimus, quia fideliter ad nos à fide dignis ſcriptoribus ſunt tranſmiſſæ. Si auſteritatibus præſcriptis ab inſtitutis regulariũ credere detrectat Vindicianus, quis eminentiales illas pœnitentias credat? Sequitur diſcurſus Vindicianus.

VIND. *Illi raros veræ pœnitentiæ cultores repererunt, neque fuit, à conditis Ordinibus ætas, quæ multiplices regularium à primæua inſtitutione, defectiones non ſenſerit, atqui Grauina noſtro nullus in hac re labor naſcitur, & vltima mundi noſtri veluti ſenectus, quam omnium cætero, quia cala-*

mitatum epitomem experimur, ſanctorum virorum fœcundiſſima eſt.

VIND. Iam ſi omnes Ordines ſacri paſſi ſunt à primæua inſtitutione, & ſenectuti earundem proles fœcunda denegatur, certè priuilegium illud à te aſſertũ amiſiſti de clientum (vt fingis) ſodalitate, dum defectionem nullam ſenſiſſe pronuncias, & Aquilæ, imo Phœnicis viuidam ætatem promittis. Cur deſperas Vindiciane de omnibus religioſis, ſi præcepta, & conſilia ſeruauerint, vt non multi, ſed pauci (vt tu putas) ad cœlos aſcendant? Audi Bernardũ, qui vbi ſcalam formaſſet, cuius latera erant vilitas ſiue contemptus, & auſteritas, & gradus, iuſtitia, & per eam aſcendiſſe S. Benedictum ad cœlos pronunciaſſet, mox ſubdit. *Hæc quidem eorum, vel maxima fiducia eſt, qui ipſius vtrumque ſtudent inhærere veſtigijs, ipſum præceptorem præuiumque ſequuntur,* quia tamen quoſdam clericos tunc S. Bernardus æmulos patiebatur, qui à ſuorum ſanctorum inſtituto degenerantes, molliter delicateque viuebant, & auſteritatem contemptum ſui, & iuſtitiam refugiebant; ſic eoſdem perſtringit. *Eam tamen, quam videmus in Eccleſijs formam Cleri, ne informem dixerim vitam?* non de inſtituto loquens, ſed de abuſu, & alienatione inſtituti quorundam delicate viuentium, ait, *à quo ſanctorum habuerint, quis vnquam, vel in veteri, vel nouo teſtamento ſic vixerit, vel ſic viuere docuerit homines? vtinã ipſi ſe ſe interrogent ſinguli, nec conſcientias ſuper hac conuenire proprias diſſimulent. Quantos enim videmus ſectatores viarum, quæ videntur quidem hominibus bonæ, ſed in profundum finis earum deſcendit, quantos aſſertores ſcalæ, non cuius ſummitas cœlos tangit, ſed quæ illi omnino contraria eſt, habens latera concupiſcentiam carnis, & concupiſcentiam oculorum, gradus vero, ſuperbiam vitæ, non ex patre? At eius ſanè, quam vobis commendare volumus ſcalæ gradus, & latera ex Patre vtique ſunt, non ex mundo, cui nimirum innixus comparauit, ſobriè (ait Apoſtol.) & piè, & iuſte viuamus in hoc ſæculo, ſobrietas voluptatem carnis impugnat, iuſtitia ſæculi vanitatem, dum videlicet cuique reddens quod ſuum eſt, & adulantem deplorat, & compatitur iraſcenti; Denique & ipſe Saluator, dum Baptiſtæ manibus celſum illum verticem inclinaret, ſic inquit, decet nos implere omnem iuſtitiam, ſolam nimirum humilitatem iuſtitiam reputans. Exhibeatur ergo ſobrietas nobis, iuſtitia proximo, pietas Deo; pietas enim Dei cultus eſt: ſanè voluptas, & vanitas, elationem cordis fouere noſcuntur, ſic ſobrietas, & iuſtitia pietatem, vt inter hæc latera de fide in fidem, ſpe mediante proficiens, ſupereminentiam teneat aliquando charitatis.* Per hanc ergo ſcalam multo plures incedere videmus, ſaltem quoad operum ſubſtantiam auſteritatis, & vilitatis opera exhibentes, quam, qui nec eorum operum ſubſtantiam exhibent, & formalitatem, & modum virtutum, quæ ſunt inuiſibilia habere pronunciant; Scalam verò illi euertunt (vt Baeza pronunciauit) qui vilitatẽ, & auſteritatem calumniantur, vt Hypocritum regnum, & ſine ſcala Sanctorum ad cœlos vult homines aſcendere, imò fœcũdiſſimum ſubinde eſſe aſcenſorum numerum. Quid tandem in §. hoc concludat Vindicianus audiamus.

In declamationib. — *1. Tit. c. 2.* — *Ioan. 3.*

§. III.

VIND. *Quid ſupereſt optime Lector, quam vt puſilli, cum Laodicenſibus glorientur, quod diuites, & locupletes ſint, vt nullius egeant, & cum ſancto Dauid orent: cuſtodi animam meam quoniam ego ſanctus ſum, & eorum mercede gaudeant, qui ſemetipſos iuſtificant. Fuit cùm puſillis occineretur: popule meus, qui te beatum dicunt, ipſi te decipiunt, & viam greſſuum tuorum diſſipant; neque enim Beatus dici poteſt (ait S. Baſilius) cuius exitus eſt incertus, ſed qui vices ſuæ functionis, & vocationis ſemel abſoluerit. Laudantur*

Apoc. 3. — *In pſal. 1.*

Digitized by Google

dantur quidam in ipſa actione, qui benè faciunt, ſed cum de peccati fuga agitur, non laudantur, niſi qui omnino omni tempore vitare potuerint malitiæ experimentum. Accedit, quod in bonorũ prædicatione, tantum in eam partem oculi conij ciuntur, quæ lucido fulgore adblanditur. plures alia diſſimulantur, quæ minus exculta marceſcunt, vt ſi laudetur eleemoſynarius, & qui prolixis orationibus inſiſtit iterum, neque temperans eſt. Talis gerit laudabilia, ſed beatus non eſt, quia nec integrè bonus.

TVRT. Bona, & dona Dei, ad Dei laudem, & proximorum ædificationem Grauina produxit, non ad ſtudium vanitatis, Paulum Apoſt. imitando, ex Gregor.: *qui & ſi Corin-* 31. Mor. c. 1 *thiis bona ſua enumerando narrauit, illos confirmare ſtuduit, non ſe narrare.* cuius ſignum apertum ſubdit Gregor. quod *propriæ tentationis tribulationem patefecit, ſubiungens: propter quod placeo mihi in infirmitatibus meis. Vt ergo diſcipulum inſtrueret, de ſe ſumma referebat, vt vero ſe in humilitate cuſtodiret, conſiderationis oculum non in virtutibus ſuis, ſed in infirmitatibus fixerat.* Has partes præſtitit Grauina in Turture, nam immenſa, & non magis quam par erat, de Ordinibus produxit, & ne elatione profeſſores pulſaret, gemitus etiam imperfectorum culpas deplorauit. Sic nec ferula Laodicenſi plectẽdus, nec pro Phariſaico ſupercilio, qui ſe iuſtificabat, reprehendendus. Locus vero ille Eſaiæ, ex Hieronymo, ad Scribas, & In eundem locum. Phariſæos directus, & eorundem imitatores, *qui propter munera, quæ excæcant oculos, etiam ſapientium, non ſolum peccatores in populo non corripiebant, ſed pro diuitiis, atque compendiis efferebant laudibus, beatos vocantes, & colũnas domus Dei, & cætera, quæ ſolent adulatores dicere.* Aſſerere vero: beatos contineri in aliqua familia, & virtutes ſuorum commilitonum efferre, decipere non eſt, ſed Dei Hom. 8. in Ezech. magnificentiam exaltare, vnde ait idem Greg. *cum proprias virtutes loquũtur perfecti, in hoc quoque omnipotentis Dei imitatores ſunt, qui laudes ſuas hominibus loquitur, vt ab hominibus cognoſcatur. Nam cum Scriptura S. præcipiat dicens: laudet te alienus, & non os tuum, quomodo facit ipſe, quod prohibet? ſed ſi virtutes ſuas omnipotens Deus taceret, nullus eum agnoſceret, ſi eum nullus agnoſceret nullus amaret. ſi nullus amaret, nullus ad vitam rediret, vnde & per pſalmiſtam: virtutem operum ſuorum annunciabit populo ſuo, vt det illis hæreditatem* Pſal. *Gentium. Virtutes ergo ſuas annunciat, non vt laudibus ſuis ipſe proficiat, ſed vt hi, qui hunc ex ſua laude cognouerint ad perpetuam hæreditatem veniant, iuſti itaque atque perfecti, non ſolum cum vituperationis ſua verba reprehendunt, ſed etiam cum virtutes, quas habent infirmis loquuntur, reprehenſibiles non ſunt, quia per ſuam vitam quam referunt, aliorum animas ad vitam quærunt.* Non ergo ad deceptionem, ſed ad glorificationem Dei Beati pronunciati, ſeruantes mandata Domini, quorum & ſi quidam (ex Baſilio) non integritatem virtutum habeant (& ſi exterius aliquas virtutes monſtrent) Beati tamen ſunt incedentes in mandatis Domini, & tales iudicium Domini dijudicant; ſicut è contra, qui Beati reputantur apud plebem, & vacua ſunt opera eorũ coram Deo. Sed Vindicianus in electis imponit maculam dicẽdo: regulares illos perfectos laudabilia gerere, non tamen Beatos eſſe, quia non integre boni, iam (vt dicit Gregor.) *accuſationẽ non fecit Diabolus contra Iob* (vt meditatus 2. Mor. c. eſt Vindicianus) *qui reprehenſibile non reperiens, intentionem cordis fruſtrare contendit, tanquam bono animo non fiant, & cum fructus arboris eſſe aſtu virides conſpicit, quaſi vermem ponere ad radicem quærit*, & propterea de Diabolo dictum Angelica voce: *proiectus eſt accuſator fratrum noſtrorum, qui accuſabat illos* Apoc. 12. *ante conſpectum Dei, die, ac nocte.* Pergit Eſaiæ authoritatem exponere, & contra Grauinam inculcare.

Notæ

§. IV.

VIND. *Notet Grauina damna, intempeſtiua in Turture exultationis decipiunt, & viam greſſuum diſſipant, tantum abeſt vt remiſſos excitent, ignaros inſtruant, nutantes confirment. Si ſtiuam aut falcem in agro exercentium aures, tibiæ ſtrepitu permulceas, gratum opus facies agricolis, ſed quam leues & ſegnes inde ſint euaſuri exitus docebit. Tyrocinij candidatus offertur? noli animũ eius magnarum in Ordine rerum expectatione inflare, credibilitas ad illos non pertinget & in hoc genere ſeduxiſſe, æternam parit inuidiam. Sin religionem iam profeſſus ob oculos verſetur, valdè expediet ei monſtrare itinera, quæ ad perfectionem aſſequendam adhuc erunt conficienda; viator enim facilius laſſatur, ſi peracti laboris magnitudinem extimet: Quæ retro ſunt obliuiſci docuit Apoſtolus: malè ergo puſillis conſulitur, quando non iubentur inſpicere ea, quæ ad implendam ſupernæ vocationis menſuram adhuc deſiderantur.*

TVRT. Maxima ſemper fuit cantus in Republica vis, atque poteſtas, multum valens ad immutationem animorum, ad affectus cõcitandos, & labores releuandos, vnde, & Cynathenſes (ex Polyb. lib. 4) Arcadiæ Populi, neglectis canendi legibus humanitatem cum feritate commutarunt, & proximo flagello ponitur, quod ſcriptũ eſt per

Cap. 48. Hieremiam, *Ablata eſt lætitia, & exultatio de Carmelo, & de terra Moab, & vinum de torcularibus ſuſtuli, nequaquã calcator vuæ ſolitum celeuſma cantabit.* Magna vindemiatorum, vt & nautarum, ad ſubleuandos animos in labore ex cantu releuatio, idemque ſi tibia, vel huiuſmodi permulceantur, ex breui pauſa fortiores ad opera redeunt. Solus Turtur ſegnes facit, dum carmen miſicum canit recenſendo feſtiua Heroum facta, ſunt enim (ait magnus orientis præſul Naz. *communes virtutum tabulæ, ſalutiferæ* [exempla] *omnibus Eccleſiis, in quæ, velut in viuam quandam legem intuentes, vitam noſtrã dirigamus, & ſpiritu inſtruamur.* Quare nec à Orat. in fund. Baſil. Tyronibus, neque à proficientibus abſcondi debebant, mi Vindiciane. An inflabitur, quia ex Dei gratia ad ſanctitatem aſpirat Tyro, vel prouectus, propoſitis tot cœleſtibus paradigmatibus, & exemplis, vel ſeductus de adeptione deſperabit, vel gloriæ illorum ad quos pertingere non potuit, inuidebit; mortales homines nobis ſimiles, atque humanitatis, & fraternitatis iure colligatos ad tantam perfectionem euexerit? Sed Grauina, qui apicem monſtrauit, non ſuaſit per ſaltum eos euehi in montem, niſi prius in plano ſe exercerent, & per gradus aſcenderent, pronunciauit: nam & per gradus regulariter perfectio acquiritur, nec fit repente quis ſummus: temerarius ſaltus, nolle prius oſculari Saluatoris pedes, & poſtea manus, ſed immediatè oſculum oris poſcere. Quomodo in hoc ſit procedendum, erudimur ex Bernardo dicente. *Longus ſaltus, & arduus* Serm. 3. in Cant. *eſt, de pede ad os, ſed nec acceſſus conueniens, quid enim recenti adhuc reſperſus puluere ora ſacra contingit? heri de luto tractus, hodie vultui gloriæ præſentaris.* In ipſis quoque exemplis methodus vnica exhibetur imitandæ perfectionis, dum magni peccatores ad ſanctitatem perueniſſe narrantur: ex tepidis etiam facti feruentes innumeri recenſentur, vt hæc valeant, ad ſpem & feruorem: incitantur puſilli, & quæ retro ſunt obliuiſcuntur operum, quæ geſſerunt, ad ea quæ ſuperſunt maiora ſe extendentes, & dicentes: *nunc cœpi: hæc mutatio dexteræ* Pſal. 76. *excelſi.* Sed etiam temporalia deſpiciendo, quæ ſunt æterna quærendo, vt dicebat Apoſtolus interprete Gregorio, *vnum autem, quæ quidem ſunt obliuiſcens ad ea verò quæ ſunt* In Ezech. hom. 4. *priora extendens me ipſum, ad deſtinatum perſequor, ad brauium ſupernæ vocationis.* Si viam greſſuum diſſipauit Grauina, quotquot ſancti

Digitized by Google

Philip. 3. ſancti perfectorum exempla imitanda propoſuerunt, à via virtutis homines deturbaſſe neceſſaria conſecutione cōficitur.

IV. Cauſa, vt ſuam conſcientiam exoneret Turtur, à Vindiciano mordetur, & ab illo etiam vindicatur.

§. I.

TVRT. QVi humanā laudem affectat, & huiuſmodi temporalia, nullum exinde capit remedium, ſed deſiderio æſtuat ampliori, ſcripſit Bernardus, *minus autem inuenit requiem, qui ſibi placere cupit, & ſuis id eſt, quibuſdam futuris de ſemetipſo teſtimonijs gloriatur, dicens, manus mea excelſa, putans ſe aliquid eſſe cum nihil ſit*, & ſubdit S. *vidi ergo aliquando quinque viros, quid ni phreneticos arbitrer. Primus ſiquidem buccis tumentibus marinam maſticabat arenam. Secundus ſulphureo aſtans lacui exhalantem teterrimum, fœtidiſſimumque geſtiebat haurire vaporem. Porrò, Tertius fornaci incubans vehementer accenſæ, micantes ſcintillas excipere faucibus lætabatur. Quartus ſupra pinnaculum templi reſidens, leuioris auræ ſpiritum aperto attrahebat ore, & ſi quominus inſtruere videretur, flabello, ſibi ventum ipſe ciebat, ac ſi totum ſperaret aerem deglutire. Quintus ſeorſum poſitus ridebat cæteros ipſe, quoque ridendus, & maximè, proprias enim carnes incredibili quodam ſtudio ſugere laborabat, nunc manus, nunc brachium, nunc alias partes applicans ori. Miſeratus homines cauſamque miſeriæ ſciſcitatus, vnam omnibus eſſe reperio, validiſſimam vtique famem; tum vero macilentiſſimas eorum facies contemplatus, recordabar Prophetæ gementis miſerabiliter, & dicentis: aruit cor meum, quia oblitus ſum comedere panem meum. Quid hæc vobis inquio proſunt? Non ſunt naturales cibi, magis famem hæc prouocant, quam extinguant. panis namque animo iuſtitia* eſt, & beati *ſoli illi, qui eſuriunt illam, quoniam ipſi ſaturabuntur.* In vno Vindiciano, quinque illorum ſtultorum prototypum adunatum conſidero, nam & maſticat arenas, ſulphureum vaporem haurit, micantes ſcintillas ore aperto attrahit, ventum flabello ciendo deglutit, proprias ſugit carnes, arenis infructiferis, hoc eſt, inutilibus diſcurſibus os Vindiciani impletur. Et certè *arena quidem eſt grauis, ſed grauior ira ſtulti*, dicit Sapiens: vaporem fœtidum attrahit, quem poſtea emittat [*ante ignem camini vapor, & ante ſanguinem maledicta, & contumelia.*] Scintillas ignis pariter attrahit conuiciorum, & maledictorum, vt velut Æthna illas euomat, & ſeditiones accendat. Vnde Eccleſ. *Anima calida, quaſi ignis ardens non extinguetur, donec aliquid glutiat, & homo nequam in ore carnis ſuæ non deſinet, donec incendit ignem* vanitatum, & aurum per complacentiam ſui, & philautiam, velut *Onager attraxit ventum amoris ſui*, quem effundendo odioſa comparatione, in ventum ſeminauit, vt turbinem metat. Proprias carnes ſugit, quæ cum virulentæ ſint, velut *caput aſpidum ſuget* contra alios ad mordendum. Id in toto opere præſtat Vindicianus, qui famē vera iuſtitia explere debebat, quæ eſt, proximo amicabiliter viuere, vt humiliter Deo, non reſpiciendo ad vanitates & inſanias falſas, nec vanos honores & principatū affectare, aut ſuadere ſuper omnes eminere, quod ab initio Libelli vſq; ad calcem præſtitit, venenatum ſpiritum oſtendens: qui ſi ſpecimen charitatis exhibere videatur, ad plorandum inductus, id facit ad cauendam notam mordacitatis; ceterum cum aduerſus ſacros Ordines ſub blandiloquētia inſurgat inimicus, & defenſor detegitur, eius quoque Ordinis meritiſſimi, quem alij ex contentione præficere alijs curat. Sed ſcriptum eſt, *in oculis ſuis lachrymatur inimicus, & quaſi adiuuans ſuffodit plantas tuas, caput ſuum mouebit, & plaudet manu, & multa ſuſurrans commutat vultum ſuum:* & ſæpius varias perſonas induiſſe obſeruatum eſt, vt Vertum-

In declamationibus.

Prou. 2[7] *Eccleſ. 1 Cap. 22* *Eccl. 23.* *Hier. 2.* *Iob. 20.* *Eccleſ. 12*

nus, & Polypus dici poſſit, cuius inuentio eſt omnibus Ordinibus detrahere, cunctos ſupplantare, & de defectibus religioſorum tripudiare, quoſdam aperto Marte adoriri, adulatoriè quibuſdam inſidiari.

§. II.

Plaudit igitur manu Vindicianus in fine tragœdiæ, vel comœdiæ, & in quartã cauſam Grauinianæ ſcriptionis ſtylum acuit, & caput ſuum mouendo ait.

VIND. *Grandibus ſcrupulis motum Grauinã ad Turturis editionem, cauſaſque afferre ſcrupulos hos ſequentes. Primo, quod calumniantium neceſſitas, ſiue clarius, importunitas officium modeſtæ defenſionis impoſuerit. Secundo, quod cum de Deo eiuſque cultu, & miniſtris agitur, non leuis reatus ſit, ſi non vnuſquiſque prout poteſt iniurias propulſet. Tertio, quod errorem confirmet, qui ſilendo non aſtruit veritatem, teſte S. Fulgentio, &c.* Hæc omnia (ait Vindicianus) *vt aptè concludant ſubſumere neceſſe eſt. Sed quæ Cardinalis Bellarminus de regularium defectibus plangendo accenſuit, calumniæ ſunt, errores, iniuriæ, contumeliæ Deo, & miniſtris eius illatæ, & Religioſorum caſtrorum inuaſio; ergo, &c. De maiore huius argument. non laboro, ſpero enim Grauinam ſupponere, ſe legitimi officij obligatione ad huiuſmodi incommoda corrigenda adigi. Mihi quidem in tanta locorum diſtantia non liquet, credam id tamen ſyncerè afferenti. Sed minorem vndequaque falſam, ne dicam impiam inuenio. falſitatem ſuis locis oſtendi. Nunc libet Grauinæ conſcientiã inſpicere.*

TVRT. Syllogiſmus ſic à te formãdus erat. [Enarrare religioſorum ſcandala, & ſecularibus, & puſillis, & hæreticis oſtentare maximè particularium, iniurioſum, ſcandaloſum, calumnioſum eſt, ſimileſque propoſitiones, quæ in concionibus, libris ſcribũtur, vel efferuntur à fidei Cenſoribus expunguntur, vt late patet ex praxi Congregationis Indicis, & ſancti Officij, & probat Canus, ſed in libro, qui dicitur Gemitus Colũbæ, Bellarmino ſuppoſitus, vel ſi eius eſt in pſeudographa additione illi libro facta, recenſentur ſcandala eſſe in religionibus, in particulari S. Benedicti, Dominici, & Franciſci, ergo, &c.] Maior ſupponitur probata. Minor ſatis quoque demõſtrata eſt, iterum dicitur, nullo modo Bellarminum potuiſſe eſſe authorem eius operis, vt in Turture demonſtratum eſt par. 2. cap. 29. & ſi eſt eius ipſo inſcio, ab aliquo ſciolo illa verba inſerta ſunt; falſitas, ergo & impietas abeſt à Grauiniano opere. Quod ſi inſerta non ſunt, exceſſit Bellarminus, & calumniæ errores in eos referuntur, qui ea verba, quæ Cardinalis pientiſſimus ex excedenti zelo protulit, in religioſos velut ſpicula intorquent, & non illius, ſed Vindiciani liber cenſuram meretur. De locis li. 12. c. 10.

VIND. *Nunc* (ſubdit poſtea Vindicianus) *lubet Grauinæ conſcientiam inſpicere. Aut erronea eſt, aut irreligioſè laxa; erroneæ conſcientiæ indicia ex S. Thoma peto. Primo, cum quis in rei obiectæ apprehenſione errat, ita vt pro malo habeat, quod per ſe bonum, aut indifferens eſt, vel bonum, & licitũ ſibi exiſtimat, quod ex natura ſua prauum, & prohibitum eſt, ſic Grauina in rebus maximè leuibus hallucinatur. Pium ſemper in Eccleſia, & charitatis plenum officium fuit commiſerandi aliorum damna, præſertim ſpiritualia, id cum Bellarmini Columba circa regulares præſtiterit, Grauina vocat hoſtilem caſtrorum inuaſionẽ. Cum quis publicè nota aliorum delicta recenſet, præſertim emẽdationis ſtudio, & profectus ſpiritualis gratia, rem facit DD. ſententia licitam, & ſanctam, fecit Bellarminus in Columba gemitu, quo ad regulares, cum ecce Grauina calumnias, iniurias, contumelias Dei miniſtris irrogari vociferatur. Docuit Bellarminus etiam in religioſis Ordinibus mortua membra reperiri, & parũ idonea eſſe pijs gemitibus: paucos ex laxis regularibus ſalutem adepturos recipi, quos non traxit ſtella ad præſepe. Quid ad iſta Grauina? errores inclamat, & ſcandala totis viribus abolenda. Simul inducit nouum, de neceſſitate contrahenda vetuſtatis in ſacris Ordinibus dogma;* 1. 2. q. 19. ar. 5. & ſeq.

Digitized by Google

dogma; morem ab Ordine dimittendi incorrigibiles improbat, Bellarmino, & Societati temere imponit, quæ nullo probabili potuit inditio probare.

TVRT. Si tantum tempus conſumeres in tua examinanda conſcientia, quantum conſumpſiſti in hac formanda pagella in examinanda Grauinæ conſcientia, te ipſum à multis laqueis extricaſſes, nec in inſultationes, cachinnos, dicteria tam facilè prorupiſſes. Veriſſima eſt S. Thomæ doctrina [errari à conſcientia, habendo pro malo, quod per ſe bonum, & indifferens eſt] ac quis tibi dictauit Theologorum, aſſerere in religionibus eſſe ſcandala, inter bona, vel indifferentia numerari? cum id fit, etiam ſi publici eſſent religioſorum defectus, nullo modo propalandi ob reuerentiam Ordinis, etiam ſi apparenti circumſtantia veſtiantur, zeli, commiſerationis, cum aliæ circumſtantiæ temporum, locorum, & huiuſmodi obſtent. His propalationibus putas, Vindiciane, medelam afferri putridis, & vlceratis membris? minimè; vnguentum enim, quo vlcera iſta ſananda, ex Bernard. in Cant. componitur,
Serm. 12. *ex neceſſitatibus pauperum, culpis delinquentium, & omnibus quomodolibet miſerorum ærumnis*, & dicitur vnguentum *pietatis*, à Bernardo, quod ſanatiuum eſt, & ſuper omnia aromata. Eo vſus Iob præſertim tegendo nudum, & pauperem de velleribus ouium
Iob. 31. ſuarum calefaciendo: eo vſus Ioſeph corrigendo, & plorando, ſed dimiſſis foras Ægyptijs, vt nec correctioni intereſſent, & non niſi ſolum fletum perciperent; præce-
Gen. 45. pit enim vt egrederentur cuncti foras, & nullus intereſſet agnitioni mutuæ. Et quidem (ait Bernardus eodem loco) *increpatoria verba vultu proferebat irato, ſed erumpebant lachrimæ de pinguedine cordis, non iræ indices, ſed gratiæ productrices.* Etiam Samuel lugebat Saul, vt lachrymis tamquam mundiali honore, non ſolum delictum, ſed reprobationem obtegeret, dixerat enim
Saul: *Peccaui, ſed nunc honora me cum ſenioribus*: vt ſaltem ex mundiali honore, & po- 1. Reg. 15.
pulari fauore antiqua obſequia remunerata cenſerentur. Ipſos Protoplaſtas (ex Barcepha) *cum nuditatis pudore afficerentur, non erat conſentaneum diuinæ miſericordiæ nudos dimittere à paradiſo.* Solus Vindicianus vult Lib. 1. Parad. c. 28.
perdere tamquam muſca moritura huius ſuauitatem vnguenti, ſub zelo murmurantis Phariſæi, & nolentis vngi pedes Chriſti, hoc eſt, infirmos, & peccatores, ſed denudari, exemplari, per ora ſecularium, & hæreticorum proſcindi. Audi Vindiciane Bernardum etiam ſuos admonentem, & omnes, qui de Epiſcopis (quod ad religioſos etiam aptari poteſt) obloquebantur. *Fratres reuereamur Epiſcopos*, vel reli- Supra.
gioſos, *ſed reuereamur labores eorum, ſi labores penſamus, non affectemus honores, agnoſcamus impares vires noſtras, nec delectet molles, & fœmineos humeros virorum ſupponere ſarcinis, nec obſeruemus eos, ſed honoremus. Inhumanè nempe eorum redarguis opera, quorum onera refugis* paſtoralia, vel auſteritates religioſorum *imitari detrectas: temerariè obiurgat virum* [aliquem] *de prælio reuertentem mulier nens in domo. Dico enim: ſi is, qui de clauſtro eſt, eum, qui verſatur in populo, vel etiam in religione alia interdum minus diſtrictè, minuſve circumſpectè ſeſe agere deprehenderit v. g. in verbo, in cibo, in ſomno, in ira, in riſu, in iudicio, ad non iudicandum confeſtim proſiliat, ſed meminerit ſcriptum: melior eſt iniquitas viri, quam benefaciens mulier*, & hoc ſine erroneitate conſcientiæ, nam ſub-
dit ſanctus. *Tu quidem in tui cuſtodia vigilans bene facis, ſed qui iuuat multos, & melius facit, & virilius*, vel cæteris paribus, ſi tu quoque Eccleſ. 41
proximo laboras, virilius qui hæc omnia cum diſtricta Monaſtices obſeruantia id præſtat, & facit. *Quod ſi implere non ſufficit abſque aliqua iniquitate, id eſt, abſq; quadam inæqualitate vitæ, & conuerſationis ſuæ, memento,*

Google

memento, quia charitas operit multitudinem peccatorum. Hæc dicta ſunt contra geminam tentationem, quæ ſæpe viri religioſi Epiſcoporum, vel ambire gloriam, vel religioſorum aliorum eminentiæ inuidentes, vel exceſſus *temerè iudicare diabolicis inſtigationibus incitantur*, vel quod peius publicare eoſdem volunt, ſub ſpecie charitatis, cum charitas vt operiat multitudinem peccatorum, non admittat proximorum denudationem delictorum. Hoc pietatis vnguento Vindiciane tuam curato conſcientiam, qui conſcientiam Grauinæ tãta rigiditate vlceratam facis, ſi enim (inſtar Iob) addiſces tegere nuditatem delinquentium, vt ille nudos, non præteribat, hoc pietatis vnguẽto tuos etiam fœtores ſanabis obiectionum,&criminationum tuarum, de neceſſitate contrahendæ vetuſtatis, more dimittendi ab ordine,&c. *Quando* ille, vt dicit Bernardus *pietatis vnguentis Iob propriam repleuerat conſcientiam,vt fætorem putridæ carnis,internæ ſuauitatis exhalatione ſibi temperaret.* At vnguento iſto non proficis,quia peſſima plaga tua eſt,nam vlcerare non ceſſas Grauinæ conſcientiam, tuæ non prouidens ſanioſæ cõſcientiæ,ais enim in ſequentibus. *Loc. cit.*

§. III.

VIND. *Auget errabundam Grauinæ conſcientiam, quod Angelicus docet,& tradit. Eum qui falſam ſequitur perſuaſionem,non excuſari, ſi illam vincere,hoc eſt, emendare, aut deponere poßit, & negligat. Quis enim dubitet, quin S.Theologiæ, & ſenatoriis titulis clarißimus Grauina, potuerit de Bellarmini doctrina, & ſententijs ſolerti indagine inquirere, diſcußa prudenti rationis libella perpendere, priuſquam, inquam, ad calamum properaret, ne falſa pro veris venditando, Lunam de cœlo abſtraxiſſe putaretur; ſed maluit offenſi animi impetum effundere, & quæ malorum ſuggeſtores inſpiraſſent, typo committere. Si ergo tanti viri lumen in tenebris merſum diſparuit, ipſæ tenebræ, quantæ erunt?*

TVRT. Cœcus, & luſcus eſt,qui ignorat, quouſque non deponitur erronea conſcientia rationibus congruis ædificare ad Gehennam. At Grauina punctus eſt conſcientia, vt rationibus, & doctrina Theologorum, famam omnium religioſorum tueretur, & ſi omiſiſſet peccaſſet contra conſcientiam. Et quod non teneretur defendere, nulla ratio, vel authoritas alicuius (vbi in contrarium maiores rationes, & authoritates occurrebant) illum à ſcribendo Turture retardare potuerunt, & propter aliorum quoque conſcientiam ſcandalum cõcipientibus, elaborauit, nam ex doctrina Apoſtolica primo Corinth. 10. nihil faciendum eſt quod lædat conſcientiam operantis, vel proximi, ſi ex opere illo ſcandalizaretur, percuteretur enim fratris conſcientia, pro quo Chriſtus mortuus eſt. Magna eſt Bellarmini authoritas, ob dignitatis eminentiam,& ſcientiam; ſed maioris authoritatis religiones omnes, in cuius ſinu tot Epiſcopi, purpurati Cardinales, & Pontifices ſummi educati ſunt, & in ſcientijs tot heroes, & duces poſteriorum Doctorum; propterea rationabilius fuit in arenam deſcendere pro religionum defenſione, quam ex vnius, & ſi præclariſſimi, & Eminentiſſimi Doctoris authoritate, deſiſtere, cum conſcientiæ ſcrupulo famæ religionum conſulendum eſſet, & conſcientiæ infimorum. Etiam Paulus inferior longè Petro, quam Grauina Bellarmino, quia tamen par in defenſione fidei, & ſi minor in authoritate dignitatis, coram omnibus reſtitit Petro in faciem, quia ſcandalizabantur infirmi pluſquam par erat (& ſi licita tunc obſeruatio legalium eſſet) putabatur namque gentes adſtringi ex Petri conuerſatione Iudaizare. Quo exemplo (ait S. Thomas) 2.2.q.33. Prælatorum humilitatem non dedignari à a. 4. minoribus corrigi, maximè in defenſione fidei

fidei paribus, quando crimen eſt publicum, in periculum multitudinis vergat, & (vt dicit) propter periculum ſcandali. Circa fidem ſcandalum imminebat propter hæreticos, qui vt ſtatum religionum euertant, malam vitam religioſorum criminantur. Nullis ergo ſuggeſtoribus opus erat, cum vnicuique Deus mandauerit de proximo ſuo, vt abſque tam magni Solis Bellarmini extinctione, iuſtam excuſationem adhibendo, à tanto Sole humanam aliquam nubeculam diſſiparet, vt magis tanti viri doctrina colluceret, & tenebras hæreticorum, & imperfectiorum diſſiparet; in tenebris, ex ſua obſtinatione, Vindiciano relicto, cuius lumen, quod apud ſe eſſe mentitur, tenebræ ſunt.

VIND. Audiamus reliqua. *Tertio docet S. Thom. pro modo apprehenſi erroris creſcere peccatum errantis conſcientiæ, ſi tamen illa culpabiliter erret, peccatum extimari ex conditione operis, vt ſi furtum in maiori quantitate exiſtimet tantum veniale eſſe. Errauit Grauina ſibi perſuadendo gemitibus Columbæ, diuinam maieſtatem eiuſq; miniſtros læſos fuiſſe, & ſe ad vtrorumque defenſionem teneri: ſimul geminam hanc perſuaſionem culpabiliter contraxit per omiſsionem debitæ conſiderationis; ergo quicquid per hanc defenſionem ſuam detractionis, iniuriæ, damni, Cardinali Bellarmino, eiuſque matri Societati irrogauit, tenebitur in conſcientia ſua præſtare vſque ad legitimam famæ ac reliquorum bonorum reſtitutionem. Hoc nimirum lucri errans conſcientia præſtat, quando proprios conceptus vult Nabuchodonoſoris Idolum adorat.*

TVRT. Currant omnes Academici, & arguendi nouam formam ediſcant, aliter ſubſumere, quam quod in præmiſſis præmiſſum ſit. Hæc maior propoſitio [Creſcit peccatum conſcientiæ erroneæ, ſi culpabiliter erret, exiſtimans veniale, quod mortale eſt] ſubſumendum erat [ſed detrahere religioſis, aſſerendo eſſe in ea ſcandala, graue eſt, & Grauina excuſauit, dicendo detractionem mortalem ex ſuo genere fuiſſe venialem; peccauit ergo contra conſcientiam ſic excuſando &c.] Sed non ſic ſubſumpſiſti, ſed: *Grauina ſibi perſuaſit ſe teneri, ad defenſionem religionis ex læſione religioſorum, ergo quicquid per defenſionem, detractionis, & iniuriæ Cardinali, & Societati irrogatum, Grauina reſarcire tenetur.* Hic ſyllogiſmus claudicat; perſuaſit enim ſibi Turtur iuſta, & prudenti conſideratione, non leuem eſſe etiam ſolam religioſorum detractionem materialem. Nec damnum, quod fingis inuenit Grauina irrogari Societati ex defenſione aliorum ordinum, abſque vlla illius ſanctiſſimi inſtituti depreſſione, vt menti eius repræſentatum extenuaret; graue læuigando pondus peccati; in nulla enim re offenſa Societas, cum veterum religionum acies ſit defenſa: nec præmonitiones Turturis cum columba ad colluctationem, ſed potius factioſi ſeculares reprehenſi ſint, eorūmque obloquutiones depreſſæ; qui ex affectu Societatis illorum verborum Columbæ, in Academijs, in Oratorijs, etiam in plateis, & compitis, alios Ordines quotidie ſugillant. Hoc ne fuit Idolum Nabuchodonoſoris imitari? Imò hoc fuit inſigne opus Idolum vanitatis, & tumoris ſuper omnes erectum, cui ab omnibus curuaretur, cum pueris illis adorandum reprimere, quibus, vt dicit Chryſoſtomus: *Muſicorum conſonantia, & caminus ardens propoſita, vt & voluptas, & timor aſsiſtentium animos obſideret, ijſque deſpectis, Deo omnium adiutori, non Idolo vanitatis reuerentiā exhibere profeſsi ſint, nec muſica, rerum temporalium proſperitate, allecti, nec fornace aduerſitatis minus perterriti.* *Hom. 4. ad pop.*

VIND. Præterea ſequeris. *Dixeram, quoque Grauinæ conſcientiam æquo laxiorem videri. S. Antoninus inter cauſas erroneæ conſcientiæ etiam refert ſtudium puritatis, ac perfectionis actionum*

ſuarum, quo ſit vt bonæ mentes culpam agnoſcăt, vbi culpa non eſt. Dictat enim probati moris conſcientia multa facienda, vel omittenda eſſe, tametſi nullum obligationis vinculum vrgeat, propter nouas operis perfectiones, nam & hac prudenter conſulitur, & egregia adducit emolumenta. verum ex tali ratione Grauinam impulſum fuiſſe, vt Columbam deplumaret, neque ipſe memorat, neque conteſtari potuit, ſi enim bono Eccleſiæ publico ſeruire maluiſſet, vtique dignitati Cardinalitiæ pepercisſet, doctiſſimi viri famam, & innocentiæ laudem non obſcuraſſet; nihil temere, ac ſuſpectum effutiuiſſet, nulli ſcandalo viā aperuiſſet, odia multorum, forte ſopita, non ſuſcitaſſet; nullius amicitiam violaſſet. fautor, & patronus maluiſſet, quam aduerſarius videri. His autem mere contraria conſpicimus. Ideoque ad aliam errantis conſcientiæ cauſam diuertere cogimur.

TVRT. *In Registro lib. 1. Ep. ad Aug. c. 10.* Optima Sancti Antonini doctrina propoſita eſt, quæ à S Gregorio his verbis ipſiſſimis deſcripta eſt, *bonorum mentium eſt, etiam ibi aliquo modo culpā agnoſcere, vbi culpa non eſt, quia ſæpe ſine culpa agitur, quod venit ex culpa, vnde* ſubdit, quod mēſtrua, propter quæ multi à communione Euchariſtiæ abſtinebant, *non aliqua culpa eſt, quia naturaliter accidit, vnde & abſtinentes de ſua recta conſideratione laudandæ ſunt.* Huic affines qui ſcrupulis vrgentur de faciendo, vel omittendo opere ad maiorem perfectionem. Hoc non memorauit Grauina, ſed iam ex defenſione nedum neceſſitatem, ſed & perfectionem operis opere demonſtrauit. Nec id fuit Cardinalitiæ dignitati obtrectare, viri doctiſſimi famam, & innocentiam obfuſcare, & multorum ſopita odia ſuſcitare, amicitias ſoluere, & potius aduerſarium ſe demonſtrare, quam defenſorem; ſed tantū id quod ex illa propalatione ſequebatur oſtendere, ſi indefenſæ veteres religiones manſiſſent: ex qua defenſione religioſi pacati, cum pariter in Turture moneantur, vt cum ſumma ſocietate ſint fœderati in vinculo charitatis, & pacis. Ipſe querulus. i. corrector, ſi de exceſſu denotatus ſit, nō ꝑpterea eius bonitati, & innocentiæ derogatum eſt: pium opus exhibere Cardinalis putauit, in quo aliquid humanum paſſum eſſe contra humanitatem non eſt, ſed humanitati ſanctorum quoq; virorum familiare, ne homines deterriti humanitatis iura violaſſent, timentes ad eos accedere, vel conuerſari. *Sunt multa* dicebat Greg. *licita, & legitima, & tamen in eorum actu aliquatenus fœdamur. ſicut ſæpe iraſcē-do* (vel quando non oportet) *culpas inſequimur, & tranquillitatem in nobis animo perturbamus, & cum rectum ſit quod agitur, non eſt tamen approbabile, quod in eo animus perturbatur: contra quippe vitia delinquētium iratus fuerat qui dicebat, turbatus eſt præ ira oculus meus, quia enim non valet niſi tranquilla mens, in contemplationis lucem ſe ſuſpendere in ira ſua oculū turbatum dolebat, quia dum male acta deorſum inſequitur confundi tamen atque turbari à ſummorum contemplatione cogebatur, & laudabilis ergo eſt ira contra vitium & tamē moleſta, quia turbatus ſe reatum aliquem incurriſſe exiſtimabat*; Et puto candidam illam mentem ex illo exceſſu in re, in qua obſequium Deo ſe præſtare putabat, veluti Dauid abſcindentem chlamydem Saulis, hoc eſt ſic reprehēdendo vnctos Domini, ſuum cor percuſſiſſe Dauidis modeſtiæ, & manſuetudinis ſtudioſum, agnoſcendo etiam culpam ſi culpa non fuiſſet; & Vindicianus hac virtute Dauidi ſimillima priuare vult religioſiſſimum Cardinalē (vbi communiter illā ex humanitate eleuatam nebulam affectus nimij ſuæ religionis, oculum turbaſſe adiudicatum eſt; quam eluiſſe extimandum eſt, vt illa diſſipata, in alijs, quæ cōdidit, opuſculis, clarius obtutus figeret ad rotam ſolis, in ſuo ſeceſſu contēplationis) & præter hæc voces canori in Turturis criminis notam

In Pſ. 6.

Digitized by Google

notã vertit, religioſorum vitã, & defenſorẽ Grauinam grauius vulnerando, defenſionem quam ſpecie tenus de Bellarmino ſuſceperat, cõmendando. Vtinam quod leuiter de Grauinæ conſcientia leuiſſimè Vindicianus conceperat, intra præcordia retinuiſſet, nec in iacula aucta aſperrimę inuectionis erupiſſet; certè duo demonſtraſſet, nec in ſenſu ſuo leuẽ fuiſſe, nec in locutione præcipitem, nunc verò vtroque delicto obnoxius tenetur, & quod *Id quod leuis cõſcientia cõcepit, & leuior protinus lingua prodidit.*

Greg. 4. mol. c. 11.

§. IV.

VIND. Vltimam cauſam tradit erroneæ conſcientiæ Grauinianæ, ex S. Antonino, videlicet, *impotentiam affectus, quæ tam intellectũ, quæ conſcientiã in idem præcipitat, quod vehemẽter appetit, vel refugit, cuius violẽtiæ nobile quoddam exemplum Iudæi præbuerunt, ne illi cogerẽtur cum rubore fateri, ſe Regem, & Meſſiam proprium interemiſſe, omnibus hominibus ſe oppoſuerunt, Euangelij prædicationem totis viribus impediuerunt, Dei gratiam in luxuriam tranſtulerunt, carnem macularunt, Dominationem blaſphemarunt, & quæcunque ignorarent: quæ vero naturaliter tamquam muta animalia noſſent, in ſuam, & aliorum corruptionem diuerterunt, tali ex impotentia animi conſcientiæ laxitatem exiſtere S. Antoninus tradit, cuius ego in Grauina veſtigia legam. Certè religioſum, qui Præſulibus ac Primatibus Eccleſiæ parcere neſcit, ſed palam obloquitur, eorumque ſeu veros, ſeu fictos defectus per orbem proclamat, frontem perfricuiſſe cenſebitur. Hæc autem Grauina purpurato, & Archipræſuli, ac ſummorum Pontificum conſiliario intimo, nimirum Bellarmino fecit. Neque enim refert, quod hinc inde glorioſa de illo aſſeruit, ſeruiebant enim in maiorem viri deiectionem. Quid iuuat teſtitudinem, ſi ab Aquila in ſublime tollatur, quando mox ad ſaxum frangendum illidit?*

TVRT. Qui eo ſunt prædìti affectu, vt reluctante conſcientia in affectum cordis tranſeũt, hi ſunt potius cõſcientię pręcipitatores, & ad Atheiſmũ propinqui, tales fuerunt Iudæi, & alij à te recenſiti ex Epiſtola Iudæ, qui & hæretici fuerunt cõtra quos ſermo tuus directus eſt, qui ne cederẽt veritati, omnibus hominibus, Angelis, & Deo ſe oppoſuerũt. Grauina pro veritate ſtetit, illã confirmãs: non eſſe propalanda religioſorum ſcandala, vnde nec Dei gratiam in luxuriã trãſtulit, nec carnem maculauit, nec fræna licentioſa regularibus laxauit, tandem nec maieſtatẽ blaſphemauit, vel dominationem ſpreuit, Deum timendo, homines, præſertim in dignitate cõſtitutos reuerẽdo, quod ſi exceſſiuum zelum reprehenderit Cardinalis, & Prælati Eccleſiaſtici, ad id adſtrictus, vidẽs illo abuti inſipientes ad eorum interitum, quare excuſatione molliendus erat, vel debita modeſtia leuiter incuſandus. Si Grauina blaſphemauit, S. Bernardus etiam maieſtatem, & dominationem ſpreuit, cum orto ſcandalo ex contentione inter Vlgerium Andegauenſem Epiſcopum, & Abbatiſſam Fontis Euardi, ſic illi ſcripſit ſe excuſando, non ex ipſo ortum, ſed acceptum ſcandalum. *Dicitis forſitan ſcandalum non eſſe per vos: Nunquid propter vos eſſe negabitis? facilè cætera portarem, tantum vos non eſſetis in cauſa, nam in culpa dicere non audeo: non eſt meum diſcutere hoc: eſt qui quærat, & iudicet; Væ homini illi per quem ſcandalum venit, iudicium portabit, quiſquis eſt ille, vel illa, quod ſemel cœpi loquar ad Dominum meum, faciã ſatis, vel ex parte, zelo, & affectui qui loquitur. Non verebor ætatẽ, dignitatẽ, nõ terrebor, nõ cũctabor ad nomẽ grande Magiſtri Vlgerij, nam quo grandius nomen, grandius ſcandalũ, propter me ipſum tranſgrediar, & ero inſipiens: ſeniorem increpabo, Epiſcopũ arguã, magiſtrũ conabor docere, conſilium dare ſapiẽti, & nullũ præſumptionis genus prætereat charitas, & æmulatio.* Ad hanc formã ſi loquutus eſt Grauina, ſi culpatur à Vindiciano, quod maieſtatẽ, & dominationem ſpreuerit, ſuſtinebit cũ Bern. *Epiſt. 200*

cul-

Digitized by Google

culpatus contumeliam; ſi non ad eam formam loquutus eſt, probet Vindicianus diſſimilem eſſe cauſam, vel rationem, & cum certis documentis probauerit, vincet. Verum cum etiam aſſignare nequeat, & inquiſita non ſubſiſtant, iam inuentus eſt dolus in Vindiciani ore, & vnum è duobus euincitur, vel ex odio, vel ex temeritate loquutus; ſed procul dubio conuertetur dolor in caput eius, & in verticem ipſius iniquitas ipſa deſcendet (vt ſcripſit Bernardus. *Reus enim eſt illius rei, quam alteri conatur impingere.* Epiſt. 338.

Furit adhuc in præceps equus ſine fræno modeſtiæ non detentus à ſeſſore rationis iudicio, addit enim & alias contumelias, videlicet:

VIND. Neque teneræ conſcientiæ ſpeciem edit Grauina, qui proijcit *ampullas, & ſexquipedalia, quæ aptis rationibus probare nunquam poßit; horum farraginem in decurſu commentarij monſtrauimus. Memini quoque aſſerentis authorem ſufficere; ſed Grauinæ aduerſus S. R. E. Cardinalem auctoritas minor eſt, nedum vt contra maximi nominis Præſulem præualeat.*

TVRT. Tot conſcientiæ ſpecimina edidit Grauina, quot argumenta, & rationes firmiſſimas è Sanctorum documentis attulit ad defendendos ſacros Ordines, quas verborum fuco obruere conaris, vel fumo putido calumniarum obſcurare; Non authoritate ſua ad defenſionem occurrit, quam imparem reſpectu dignitatis agnoſcit, ſed vt dictum eſt, ex S. Scripturis, & Patrum authoritatibus ſuam cauſam egit Turtur, veritate, quæ ſupereminet, & quæ nec priuatæ perſonæ promiſſa, niſi ſummo Hierarchæ, cui præſto eſt infallbiliter eum dirigens ne erret; qui & conſilium ab inferioribus accipere non dedignatur, vnde nec Moyſes ab inferiori conſilium à Iethro datum reſpuit; vnde & etiam ſummus Hierarcha Petrus, vt perpendit Gregorius, *cum adorante ſe Cornelio ſibi honorem videret oblatum, ad æqualitatem conditionis ſuæ ſubitò recurrit dicens: Surge, & ego ipſe homo ſum &c. quatenus illati ſibi honoris elationem frangeret ex conſiderata æqualitate conditionis;* Lib. 21. mor. c. 10. reſpiceret id ſi viueret Bellarminus humilis, & Cardinalis religioſo clauſtrali maior, ſi videret pluſquam par eſt id ſibi tribui, videlic. in nullo admoneri, & corrigi poſſet; humillimè enim diceret: & ego ipſe homo ſum, ne vltra humanæ infirmitatis metas intumeſceret, quod Vindicianus ſuadet aſtutè.

§. V.

VIND. Præterea ſubdit. *Temeritatis condemnatur Grauina, qui ſine legitimis indicijs crimen alteri auſit obijcere, quod Grauina Bellarmino, & toti Societatis Ordini impigrè fecit, vt ſuis locis patuit. Verecundus oculis, quæ in alijs notat deformia, nihilominus pro virtutibus ſuſpicit, qui cum Rege Iſraelitarum fatetur, ſe multa nimis ignorare, quæ honeſtatem operi, vel dicto licet in ſpeciem abſurdè conferunt.* 1. Reg. 26.

TVRT. Iudiciarium Ordinem nunc poſtulat Vindicianus de obiectis criminibus, qui inauditis veteribus Ordinibus, fermè eos ad metalla damnauit; & iuſtitia rigida in patibulo religioſos Principes ipſe ſuſpendit contra Solem, vt publicarentur, cum ne in Solem Deus pertraheret, Adæ peccatum ambularet ad auram poſt meridiē, dicente Ambroſio, *Deum ad puniendum homines veniſſe ad veſperam*, eo enim tempore longiores vmbræ ſunt; & Procopius. *Peccatum hominis in ſolem non protrahit Deus;* nec vnquam (vt imponit Vindicianus) Grauina Bellarminum, & Societatem traduxit, & omnia, quæ medicamenta curatiua putauit Vindicianus, præſeruatiua fuerunt, quæ Societati conſideranda tradidit de timore conſeruando, humilitate retinenda, & huiuſmodi. Nec quæ in alijs nota-

notauit deformia pro virtutibus celebrauit, cum ſcriptum ſit; *abominatio eſt apud Dominum pondus, & pondus, ſtatera doloſa, non eſt bona.* Non negauit in Religionibus defectus oriri, nec illos vnquam iuſtificauit Grauina, nec acceptor fuit perſonarum, vt aliquas exciperet, eſt ne hoc crimen obijcere, vt prætendit Vindicianus? ſimiliter nec omnes, nec ſemper, nec vbique Religioſos eſſe ſcandaloſos probauit, cum Vindicianus contenderit adducere omnem ferè vniuerſalitatem temporis, locorum, & perſonarum. Eſt ne hoc deformia pro virtutibus ſuſpicere, virtutes regularium recenſere; & vt opus cohoneſtaret Turturis (quod abſurdum maledico vocas ore) multa præterire, quæ ignorare ex immenſitate contingit? Ad inuerecundum pertinet oculum, tua hæc ſugillatio; tuus inuidus eſt oculus, & temeraria lingua, cum defenſionem Religioſorum deploratorum, & excuſationem deplorantium, vel modeſtam reprehenſionem, & admonitionem vitia voces; contra verò Religioſorum eorumdem traductionem, defectuum publicationem, & huiuſmodi, virtutis nomine vis palliare. Te alloquar Vindiciane cum Bernardo ad Adam Monachum. *Tu inquam conaris peſſima vitia virtutum palliare nominibus; an te putas hoc, ſine iniuria facere Domini virtutum, qui virtutibus facis iniuriam?* Horribilem namque Religioſorum detractionem, conculcationem, peſſundationem, correctionis, & diſciplinæ, & reformationis titulis cohoneſtas; non poſſum non tibi vehementer iraſci, dicam cum Bernardo, *Scandala dictantem audiebas, & obſequebaris*, illum videlicet, qui authoritate Cardinalis motus, in ſuggeſtibus, vel oratorijs illum librum lectitando, è libello ſcandala euulgabat, & augebat; *hominem audiebas furtiuè ſuſurrantem, & Deum non audiebas apertè reclamantem, tali quaſi cœlitus emiſſo tonitruo: væ illi, per quem ſcandalum venit. Non tamen Dominus, ſed & ſanguis ipſius clamore nihilominus vehementi, ſurdis licet, terribiliter irrugiebat: clamor eius, eius effuſio: effuſus quippe pro diſperſis filijs Dei, vt eos congregaret in vnum, iuſtè fremebat in diſperſores, & minatur ſe diſperſores diſpergere, qui pro diſperſis effuſus eſt.* Certè diſperſos congregatos in vnum diſpergere, non fit niſi Religioſos, præcipuè perſequendo, vt tu ſolus Vindicianus facis diſpergere, & quantum in te eſt diſſipare; *Quid ad me inquis, ille viderit, cui mihi contradicere fas non erat, non eſt diſcipulus ſupra magiſtrum, docendus non docturus eius lateri adhærebam, ſequi debui, non præire præceptorem. Auditor iſtorum temporum Paule ſimplex, ſi tamen, & ille alterum ſe exhibuiſſet Antonium, vt quicquid vel leuiter de labijs eius proderet, neceſſe non haberes diſcutere, ſed ſine hæſitatione ad omnia nihil hæſitans obedire;* cum tali lectore, & exaggeratore operis columbini iraſci debebas, vt diſſimulando hæc, quæ poterant eſſe offendiculo, amoueres, ſed hæc oblitus, quæ facere debuiſſes, omnes aculeos pro Grauina pungendo reſeruaſti.

Ad hæc ſubdis. *Vir duplex animo incõſtans eſt, in omnibus vijs ſuis, & Grauina in vtroque operis ſui libello mirè incõſtans & varius, & ſecum ipſe pugnans occurrit, vt cogerentur, vel inuiti alium Turturis Authorem ſuſpicari; Qua in re ſi minus errauimus, ſaltem malè ſuo ipſe nomini conſuluit omnia Turturis detrimenta eidem vni aſſerendo. Quid illud portendit, quod Grauina comparationes inter regularium ordines, tamquam rem diſſenſionis, & inuidiæ plenam ſolicitè prohibuit; interim ipſe Angelicum ſuum Ordinem, qua ſacræ fidei defenſione, qua doctrina præſtantia, qua regula obſeruantia cæteris omnibus antetulit? poterat hoc ſine comparatione fieri, & ſine æmulationis*

Prou. 20.

Epiſt. 7.

VIND.

nis flamma, nec timuit Phariſaici ſtigmatis notam.

TVRT. Inconſtantiam, & veritatem operis Turturis demonſtrare, & probare debebas, vt tua aſſertio fidem mereretur, quare non eſt vt in ſuſpicionem tuam veniat, an Author Grauina fuerit eius operis, quod tanquam laruata ſimia imitari geſtis. Vna, & eadem facies eſt eius operis, in omnibus ſibi correſpondens, per omnia ſibi conſonans, non pluribus ſementibus campos fertiles fœcundauit, nec lana, & lino veſtem hanc contexuit, ſed vno, & vniformi ſtylo plangens, & exultans religiones omnes defendit. Quare non malè, ſed per quam optimè ſuo conſuluit nomini, pietatis, & reuerentiæ ſpecimina edens, defectus operiendo cum modeſtis filijs Noe, non cum Cham verenda diſcooperiendo, imò, & ornamenta omnium Ordinum, & ſupellectilem diuitem demonſtrando à vaſis craterarum vſque ad vaſa muſicorum, hoc eſt, omni genere illuſtrium virorum refertam religionum gloriam: indifferenter omnes religiones laudauit, ex qua indifferentia inuidiæ, & diſſenſionis omnis materia præciditur; legantur ſingula capita Turturis, & vera dici comprobabis. Angelicum ſuum ordinem, non præ cæteris, ſed cum cæteris commendauit abſque vlla comparatione. Tu contentioſus, & inuidus, & ſuſurro, qui Phariſaico ſtigmate notandum Grauinam inſimulas, in fronte notandus.

§. VI.

VIND. Lubrica lingua ſiſtere neſciens adhuc obloqui non ceſſat, ſubdit namque. *Quam anxie Grauina metuit Catholicis, & hæreticis ob paucułas in columba pagellas, quæ regularium exceſſus rudi carbone potius, quàm penicillo depinxerant? Contra Grauinam totam Turturis machinam aduerſus Cardinalem Bellarminum, & Societatis Ordinem inuexit, & vt paſſim in linguas Nationum verteretur, optauit. Quid expetibilius æmulis, & hæreticis, eo ipſo tẽpore, quo cœlum terra miſcebatur, Grauina obtruſiſſet? nimirum Daniel ad Leones poſtulandus erat, quod Draconem neci dediſſet.*

Merito ob paucas pagellas plus metuit Turtur de malis Catholicis, & hæreticis, ne obloquerentur, quàm ſi integrum opus aduerſus regulares editum eſſet. Hic enim apertum venenum cauetur; Ibi ſi ſola ſtilla doloſa manu, vel incautè delicato cibo miſceatur, ſuauius, at pernicioſius, virus ebibitur, vt egregiè Nazianzenus ponderauit. Et quid obſtat rudi carbone lineatos defectus religioſorum ad intuendum propoſitos, non penicillo completos, ſi alij inferioris notæ lineas coloribus poſſint implere? Architectorum eſt lineas primas carbone ducere, & ob id primatum in arte tenent; Vnde Tertullianus hac ſimilitudine probauit Chriſtum Dominum primatum tenere in prodigijs, Antichriſtum incomparabiliter excedere, *quia prior virtutum documenta ſignauit. Idcirco fidem occupauit, poſteris quibuſcumque præripuit*: è contra in vitijs grauius peccant, qui mala deſignant, quam qui imitantur. vnde Alcuinus in Gen. Angelus grauius deliquit, *quia ſui ſceleris author fuit, homo eiuſdem ſceleris imitator*: & Theodoretus, ſtudioſè quæſitã iniquitatem eorum pronunciat, *qui ſubſeruire faciunt affectionibus rationem, vt etiam excogitent alias nequitiæ Ideas.* Satis ergo fuit hæreticis lineas illis propoſitas, vt eas colorarent, & alias ſubſumendi in religioſos Ideas excogitarent: contra vero Grauina lineas laudum Religioſorum à SS. Patribus ductas pro modulo ſuo implere conatus eſt, vmbras quoque defectuum admiſit in omnibus religionibus, ſed quæ adderent picturæ venuſtatem, nec enim lineamenta virtutum exprimi poterant, niſi vmbris quoque vitiorum expoſitis; ſed plures colores

TVRT

Tra 7. de fid. ad Ruf

Lib. 5. in Marchio.

In Gen.

lores denotauit, quàm vmbras, plures bonos, quàm malos, & in hac pia concertatione, & ſcholaſtica pugna, cum Bellarmino modeſtè contendit, nequaquam illi, vt nec Ordini pientiſſimo detrahens, vt pluries oſtenſum eſt. Quod vero optauit in linguas nationum verteretur Turtur, non ſtudioſè procurauit, doletq; Columbam in vernaculas linguas cõuerſam; quia dum manibus deliræ anus, vel garruli ſenis, vel mulierculárum teritur, ſi oculi ad illas paucas pagellas deflectant, vbi de ſcandalis religionum diſſeritur, fugient à monachis tamquam à terriculamentis puerorum. Non eſſet id Hæreticis modernis gratum, ſi ad vulgares quoque ſectarios materna Turtur verteretur lingua, quinimo Catholicam doctrinam legens, Donatiſtarum, quorum ipſi ſequũtur poſitionem de impermixtione bonorum cum malis, ſe ſolos de puritate gloriantes, abiurarent. Quare tantum abeſt, vt Bellarminus ad leonem ſit expoſtulatus, pro eo quod draconem neci dedit (hæreſim puto te dicere, non religioſum cœtum, ne alio ſtigmate inuraris) vt potius ſit excuſatus, atque defenſus, vt paſſim in Turture in multis capitibus à Grauina factum eſt; ſed liberè dicitur, tua (Vindiciane) potius ſunt, quæ nunc perficis, non ſanctorum Ordinũ, quæ Bellarmini carpebat zelus; tuis, non regulariũ exceſſibus ſuccenſebat; in ſolam tuam perſonam, non in Ordinem ſpicula vibrauit. *Ex Bern. Ep. 78.* Te immutato, & *libro retractante, mox omnis tumultus conciderit, quieſceret ſtrepitus.* diſcurſus vltimam periodum audiamus.

§. VII.

VIND. *Male igitur Grauina ſe ipſum conſcientiæ laqueis irretiuit, & peiori conſilio inuoluit; valido eget patrono, qui vndique conſtrictum diſtingat, enodet, efibret, efibulet, ac priſtinæ immunitati redonet. quiſquis ille fuerit Dauidem mihi repræſentabat, qui delinquentibus dixit: nolite exaltare cornu veſtrum, nolite loqui aduerſus Deũ iniquitatem: ſi feciſtis iniquitatem per cupiditatem,* Pſal. *nolite eam defendere per elationem. Confitemini ſi feciſtis, qui enim non confitetur iniquus eſt, &* S. Au. ibid. *cornu exaltat, exaltabitur in vobis cornu Chriſti, ſi non exaltetur cornu veſtrum.*

TVR. Non conſcientiæ laqueis irretitus monſtratur Grauina, ſed illis potius funibus, de quibus dixit Dauid: *Funes peccatorum circumplexi ſunt me, & legem tuam non ſum oblitus,* Pſal. 11 hoc eſt ex Ambroſ. *Funibus me circumdederunt peccatores, vt mea implicarẽt veſtigia, ne poſſim incurſus eorum præcidendi celeritate euitare. His funibus* (ait idem) Nemroth, vel Eſau, qui erant venatores ligare ſolebant: Nemroth amaritudo; Eſau terrenus, & callidus interpretantur (ex eod. Ambroſ.) qui ſubdit. *Iſti enim venatores erant, qui feras laqueis captare conſueuerunt, & muta animantia vinculis alligare; inutiles venatores, qui capiunt beſtias, quæ in pompam ſpectaculo populari præbeant miniſterium crudelitatis. Iidem* (ſubdit poſtea Ambroſius) *quando proſperorum euentu, animum relaxamus, ac ſecundis rebus remittimus, nec excubias cautionis habemus intentas, tunc plus iactant laqueos ſuos, aut in via, qua ambulamus abſcondunt, vt cum fuerint eorum laqueis innexa veſtigia trahant, quò ſecurum ſupplantẽt viantem, vel collo adſtricto ſtrãgulent commeantes.* Timuit Vindicianus de aperta feritate, & laqueis, quibus capiuntur aues, auſus eſt ad capiendum Turturem, dum proſperorum euentu, Religioſorum videlicet, florenti ſtatu, animum in illo æſtiuo otio relaxabat; & poſt ſeptennium ab elaboratis retibus, funium complicatione auiculam cepit, quam captam, & implicatam ad oſtentationem, vt venatores Caueæ incluſit, à qua nullus extrahere poſſit, nec priſtinæ immunitati à laqueis, & Cauea ſolutam redonare queat. Crede, Vindiciane, non Grauinæ, ſed Ambr. dicenti pro Turture in cauea recluſa. *Etiam*

In ea verba Pſ. cit. *qui ligatus eſt, ſi ſibi ſit conſcius libertatis, obliuiſci libertatem ſuam non deſinit, & cauſam nonnunquam dicit è vinculis, eamque ſibi legum perſcripto defendit, ac iudicio frequenter abſoluit.* E cauea congeminat voces florentium Religionum, in cauea ligatus abſoluit à te conſtrictus. Noli ergo extollere in altum cornu tuum, noli loqui aduerſus Deum iniquitatem: quia Deus quem humiliat, hunc exaltat. Noli te putare iuſtum iactantem merita tua, ſed plorantem peccata tua; *Calix enim in manu Domini vini meri plenus mixto. Merum* (ait Auguſtinus) *propter ſinceritatem, mixtum propter fæcem: inclinauit ex hoc in hoc, hunc humiliando, nempe Phariſæum, ſignificantem populum Iudaicum, illum exaltando, nempe publicanum ſignificantem Gentilem, & ſubdit: de hoc calice bibere peccatores terræ, Iudæos quidem, & Gentiles, ſed diuerſimode; Iudæi enim peccatores erant, ſed ſuperbi, Gentiles peccatores, ſed humiles; illi bibendo fæcem exomuerunt, iſti bibendo vinum iuſtificati ſunt. Nolite ergo extollere in altum cornu veſtrum*, propriam iuſtitiam defendendo cum *Phariſæo*, ſed peccata cum publicano confitendo, quia tandem omnia peccatorum cornua conſtringentur, & exaltabuntur iuſtorum cornua. Vis cornua peccatorum (ait Auguſtin.) dignitates ſuperborum cornua iuſti, munera Chriſti. Confidit Turtur, & cum Dauid cantare ſperat: *Anima noſtra ſicut paſſer erepta eſt de laqueo venantium: laqueus contritus eſt, & nos liberati ſumus*, non in ſua virtute confidens, ſed in diuino adiutorio dicens: *Adiutorium noſtrum in nomine Domini*, ne ſuperbiendo in peiorem laqueum cadat; tibi verò Muri Pontico iuſtitiam tuam commendanti, & proprijs viribus confidenti, alienas virtutes comedenti, muſcipula parata eſt: tua ſuperbia tibi ipſi pœna, & ſicut, te iſtum fœtum parturiente, tamquam monte illo omnes colles exuperante, illud locum habuit;

In Pſ. 74.

Parturiunt montes naſcetur ridiculus mus, perinde in lucem edito, ne famam Religioſorum comederes, expediens fuit te in muſcipula adiudicari.

OPERIS CONCLVSIO,
Nempe Vindiciani.

Vox Turturis Grauiniana in Apoſtrophen deſinit, qua Societatem Ieſu enixius hortatur, vt elationis ſpiritum fugiat, & concordiam cum alijs Ordinibus ſeruet, præſertim cum S. Dominici, & Franciſci familijs. Iuſta, & ſalutaria monet, neque dubito quin ſancto, & religioſo fine. Duo tamen quærenda occurrunt.

Primum, cur vnum huius officij commonefaciat, non item cæteros, tanquam ſeniores in Chriſto, & ipſe conſenior, vti Princeps Apoſtolorum fecit, ne velint dominari in cleris, ſed forma gregis ex animo fiant? an iuuencula illa, ceu vitula Ephraim effrænis, vſque adeò inconditè ſaltu, cornibus cæteros armentorum greges læſit? enimuerò non raro legimus, & audiuimus quam acres regularium inſultus Societas ſubiuerit.

Quando vnquam per illam ſimilis magnanimorum excitata contentio fuit? et tamen validè incũbit ne contendat, ne clamet, nec audiat quiſque in plateis vocem eius. Alium cenſorem egit Dominus diſpari cauſa, nocentes præ reliquis corripuit, pro eo, quod lateribus, & humeris impingebatis, & cornibus veſtrũ ventilabatis omnia infirma pecora, donec diſpergantur foras.

[Dein-

[*Deinde quæro*, quibus tandem finibus Grauina dictam concordiam circumſcribat? ſi enim illa ſufficiant, quæ in Vmberti, & Fidanzæ parænesi ad calcem opuſculi referuntur, multa quidem reperiam, quæ Grauina cum ſuis parum laudabiliter tráſiliuit. Nihil autem, in quo Societatis perſonæ magnopere impegerint. exempli g. ne propter iniquitatem aliorum alij ſic ſe abominentur, vt hoſtilitas inter nos, non fraternitas videatur: Ne de vicinitate domorum nimium contendant, ſed proprium damnum propter amicitiam diligant. Ne fautores aliorum ad ſe alliciant, largitionum gratia, neque teſtatorum voluntatem, potius in ſe, quàm erga alios flectant, ne conciones, vel auditores ſibi mutuo abſtrahant, cum non noſtra, ſed quæ aliorum ſunt quærere Apoſtolus iubeat. Ne quis ſtatum ſuum, & Sanctos ita extollat, vt in aliorum depreſſionem vergat; neque alijs clàm, vel palàm obloquatur, aut latenter defectus prodat, vbi non cogit ſperata vtilitas; neque mala aliorum ad ſe delata leuiter credat, ſeu in alios ſpargat; ne per impatientiam acceptæ læſionis innocentes ſimul in vindictam poſtulet. Hęc illi ſapientes ſanxerunt; eorumque curam Prælatis Ordinum ſuorum, impensè commendarunt, adeoque ſuper omnes irreprehenſibiles iudicarunt, ſi in iſtorum correctione fuerint negligentes.

Si igitur (vt dixi) Grauina non habet alios lapides, quibus charitatis meras conſignet, iam Societatem à crimine abſoluit, ſe autem, & ſuos iuſtæ animaduerſioni ſubijcere debet. Mihi inſuper B. Vmberti Aphoriſmi vehementer arriſerunt, quos in tractatu illius de virtutibus legi, ac dignos cenſui, vt pro congreſſus mei, cum Grauina concluſione cœlitibus benè fauentibus iſthic ſubiungerem. Nullus enim dubito, quin pro præſenti charitatis, & concordiæ ſe vinculo, non ſolum memoratis à Grauina tribus Ordinibus, ſed vniuerſis omnium Ordinum regularibus maxima ſint momenta collaturi.

1. In omni actu fratres cariſſimi ſtudete ſemper vobis proficere ad meritum, & proximis ad exemplum. circa ſeruitia fraterna ſitis iucundi, ſpontanei, & parati, nec vlli ſitis propter vſum proprij corporis oneroſi. Gratiam, quam accepiſtis, libenter impendatis. Id quod vobis deeſt, ab habentibus humiliter requiratis.

2. Delictum fraternum non indignatio, ſed compaſſio proſequatur, accuſate proprios defectus, & ſupportate miſericorditer alienos; ſemper cogitantes vos ſimilia, vel maiora perpetrare potuiſſe, niſi diuina miſericordia vos cuſtodiuiſſet. Et certè licet non aduertatis, iam forſitan magnis defectibus vos *laboratis, in quibus, & vos indigetis ab* alijs ſupportari, habet enim quilibet fructus ſuum vermem.

3. Monete delinquentes humiliter, & arguite patienter, pacem cum hominibus, & bellum cum vitijs habete, in bono ſeruate concordiam, non in malo, fratris iracundiam etiam ſine ratione contra vos concept ã, ſicut veſtram cõpeſcere velitis.

4. Quælibet tranſitoria fraternæ poſtponite charitati, ſic homines diligatis, vt eorum vitia non ametis. dilectio debetur hominibus ſecundum meritum, ſed veneratio ſecundum officium, vel ætatem. Debètis ergo plus honorare Superiores, & plus diligere meliores.

5. Prælatis obedientiam, æqualibus concordiam, inferioribus beneficium exhibete. contendite maioribus per timorem ſubijci. æqualibus per charitatem obſequi, ſed per humilitatem maioribus coæquari. Sitis præcipientibus parati, obedientibus modeſti, maledicentibus taciti, laudantibus verecundi.

Negligentes, & reprehenſione dignos ita cautè declinate vt ipſos præſumptuosè non iudicetis,& tamen ea, quæ faciunt fugiatis,quouſque feruentiores in bono cernitis, eorum familiaritatem auidius appetatis. Quamlibet virtutem, velut prudens Apis ſemper è melioribus capite, nec quid aliter minus habeat,ſed quid virtutis poſſideat cogitate.

Vniuerſa quæ videritis minus ædificationis habentia, velut cæci tranſeatis, nunquam eorum, qui malè agunt autoritate, *vel conſuetudine animati,vel exemplo id quod deterius eſt faciatis.*

CONCLVSIO

Defenſionis Turturis.

Pia, & ſancta exhortatio Turturis,ad humilitatem,& concordiam Societati propoſitam cum alijs religioſis ſeruandam, præſertim cum religionibus SS. Dominici, & Franciſci, vbi enim humilitas iacet pro fundaméto mox ſequitur:*honore inuicem præuenientes,*quod eſt glutinum concordię & vnitatis. Bono fine ſalutaria hæc monita accipias Vindiciane, etiam ſi bellum cõtra te motum exiſtimes. *Tunc enim pax eſt* (ait Chryſoſtomus) *cum proijcitur,quod erat tabidũ, nam ad hunc ſenſum Chriſtus non venit pacẽ mittere, ſed gladiũ.* & ad duo, quæ occurrunt reſpõdetur ordinatè.

Primo puncto ſatisfacere non leue eſt, nam cum Societas ſuper omnes religiones à Bellarmino collocata ſit,&in plangentiũ ordine repoſita,& à Vindiciano nõ ſemel, vt Ioſeph præ cæteris dilectus filius commendata,opportunè de humilitate ad cõcordiam ſarciendam,monita eſt.*Quid enim* (ait Ambroſius) *fuiſſet Ioſeph ſi humilis non fuiſſet ? ſciuit ſibi ipſi obfuiſſe quod prælatus erat fratribus: prælatio armauit fratres, humilitas cõciliauit extraneos : prælatio concitauit germanos, humilitas Regem ſubditum fecit,&c.*vbi maiora merita, & virtutes, ibi maiora propugnacula adhibenda,ne ruant.

In Pſ. 118. ſerm. 14.

Ex prælationis affectatione non nouum fuit oriri contentiones. Vidit id chorus Apoſtolicus,nam ex ambitu primatus, facta eſt contentio inter eos. Locus ille Ezechielis,non Grauinam ferit,ſed(exponente Hieronymo) *illos Eccleſiaſticos viros, qui dogmatum non cuſtodiunt veritatem, ſed de ſuo corde confingunt, magiſtramque habent præſumptionem, ſimili errore retinentur. Qui cùm populo perſuaſerint vera eſſe quæ fingunt, & in theatralem modum plauſus eructauerint, & clamores; immemores fiunt imperitiæ ſuæ, & obducto ſupercilio, libratiſque ſermonibus atque trutinatis, magiſtrorum ſibi aſſumunt authoritatem. Qui oues quoque diſpergere ibidem dicuntur, ſuperbia enim maiorum, & præpoſitorum iniquitate frequenter*(innocentes oues)*pelluntur ab Eccleſia quas ipſe ſaluauit*, nihil ergo ad rem allata authoritas. *Ibidem.*

Si illa omnia non ſufficiunt, valdè conferunt tamquam remouentia ſaltem impedimenta, quibus pax ſcindi poteſt, atque turbari:ea autem Turtur non ſuo tantum Ordini, nec Societati, ſed vt patet ex eius verbis, ante Epiſtolam parænecicam Vmberti, omnibus voluit eſſe communia documenta. Vindicianus ſolus ſoli appropriauit, occaſionem quærens, vt recederet ab amico, & nullo deſignante in particulari,

lari, ſe pro Societate introducit tanquam offenſam, dicens [nō ſum operata malum] & in Grauinæ ordinem, & cunctos malū contorquet, & reos facit præceptorū, quæ illi Viri venerabiles tradiderunt, & tu cō memoras, nō fideliter prolatis eorum verbis: vbi enim illi dicunt: *ne loca nimis notabiliter vicina accipiant*; tu Vindicianus legis, *ne de locorum vicinitate contendant*, quæ duo diuerſa ſunt: Conſcius propriæ culpæ de ſe putat omnia dici, & cum ſit pax (dicitur de impio) ipſe inſidias ſuſpicatur. ſed litē quis dirimet? ex communibus difficilè argui poteſt: in pari altercatione, quis figet gradum? pro quo ſtet tranſgreſſio ignoratur. ſi quis noſtrum, vel tuorum non conuincitur, ſit commune mandatum, vtriſq; iſtorum ſapientum, quod in dicto fundatur Apoſt. Pauli dicentis 1. Cor. 10. *ſine offenſione eſtote Iudæis, & Græcis, & Eccleſiæ Dei; ſicut & ego per omnia Eccleſijs placeo, non quærens quod meum eſt vtile, ſed multorum, vt ſaluentur.* Quē locum ponderans Hil. ait. *Nō eſt autem maius vinculum hominibus placendi, quam vt nemo ſui cauſa velit aliquid, etenim quod propriæ vtilitati efficitur, non poteſt non aliquam offenſionem interdum ex cauſis accidentibus excitare, cum quod alij vtile eſt, alteri ſæpe fit incommodum.* inde lites, & iurgia, &c. *In Pſ. 52.*

Parui non erāt lapides, quibus dilectio proximi firmabatur, ſine qua nec charitas poteſt ſubſiſtere: ſi proximum quem vides non diligis, ait S. Io. quomodo Deum quē non vides amare cōuinceris? Hoc nec Societatem abſoluit, quia non à Grauina, vt rea accuſata eſt, nec animaduerſioni ſubditur ipſe cum ordinibus, qui nec de culpa euictus eſt, nō eſt curandū quod quis iudicetur ab humano die, qui enim nos iudicat Deus eſt, qui & illuminabit abſcondita tenebrarū, & ſcrutabitur Ieruſalē in lucernis.

Optima etiam medicamenta, ex tam inſigni viro Vmberto tradita amplectimur, & quia omnia perpendere tractatus non patitur; illud ſciendum, quod operi Colūbino deſeruit. Attendamus nimirum accuſare proprios defectus, & ſupportare miſericorditer alienos, ad quod ponderandū eſt, quod adducit S. Bernardus, *quoties peccantem videris fratrem, continuo præcedere debet compaſsionis affectus, tamquam cognatus humanitati, quem concipis ex te ipſo*, *vos*, inquit, *qui ſpirituales eſtis, inſtruite huiuſmodi in ſpiritu lenitatis, conſiderans te ipſum, ne & tu tenteris: vnde mulieribus dictum eſt à Chriſto, nolite flere ſuper me, ſed ſuper vos, & filios veſtros: temetipſum conſidera ne & tu tenteris. Sed quia exemplum efficacius perſuadet, & altius imprimit animo, mitto vos ad ſanctum illum ſenē, qui cum audiſſet peccaſſe* vnum ex Fratribus, *amariſsime flebat, inquiens. Ille hodie, Ego cras.* Quod ſi eum iudicare vis indiſcreto zelo, dicā cum Bachiario. *Exquire primum frater, vtrum qui cecidit in pugna inuētus, an in domo fuerit vulneratus? quia plus miſericordiæ meretur, quem in certamine hoſtis percuſſerit, quam ille quem dormientem latro confoderit. Ego illum certè in prælium vidi conſtitutum* (loquebatur de lapſo Religioſo) *pugnabat cum ſcuto ieiunij aduerſus illecebras gulæ, pugnabat cum taciturnitatis lorica aduerſus detractionis iacula; ſed in eo loco in quo ſecuriorē ſe arbitrabatur, percuſſus eſt.* Si tales in monaſterijs vulneratos prodes, certè ſupra vulnera dolorem addes, quod barbarum eſt, & ab omni clementia alienum. *Quid tu* (alloquar te cum Gilberto Abbate) *qui fratrum mauis vitia numerare, quam virtutes, damna quā dona, condemnare quam commendare, ſi te ad commendationem adiuratum non ſentias: adiuro vos filiæ Hieruſalem, iam non es filia Hieruſalem*, ſed Babylonis: *filia Babylonis miſera, quis retribuet tibi retributionem? retribuetur enim tibi: dediſce Babylonis filia eſſe, barbaros depone mores.* *Ser. 2. de Reſur.* *De reci. lapſ.* *Ser. 46. in Cant.*

Deſine in ſanctis numerare magis detrimenta, quàm lucra: ſufficiat tibi iniuriandi malitia: noli ſaltē foris nunciare, noli prædicare ſodalib. tuis, nā

ſodales

ſodales ſponſi aurem non accommodabunt. Si de reges ſponſa, cœtui religioſorum; *Ipſe ſponſus agrè audit iniurias dilectæ, cuiquè dicas illi dices; Auris enim zeli audiet omnia. Temerarium eſt dilectam condemnare dilecto. Bona ſibi mauult nunciari de ſponſa, & commendationi promptius aures præbet.* Ergo Turtur, cauea diſrupta, triumphauit, cum in ſuo opere lucra regularium, non detrimenta, virtutes non vitia, dona, & gratias gratum facientes, & gratis datas non damna recenſeat. E contra Vindicianus in tota hac cauea detrimenta, vitia, damna ponderauit, potius exaggerauit. Ergo Grauina Sponſo obſequium præſtitit, non Vindicianus, cum bona ſibi enunciari exoptat, & commendationi aurem præbeat, & mala referentem, & vituperia cum iniurijs attexentem execretur, & de regia expellat, vt & diabolus eiectus eſt, occinentibus angelicis vocibus: *Nunc facta eſt ſalus, & virtus, & regnum Dei noſtri, & poteſtas, quia proiectus eſt accuſator fratrum noſtrorum, qui accuſabat illos ante conſpectum Dei noſtri die, ac nocte. Propterea lætamini Cæli, & qui habitatis in eis.* *Apoc. 12.*

FINIS.

HOc Opus ſcribere incepit Author die 25. Iunij M. DC. XXXI. abſolutum verò eſt die xix. Ianuarij M. DC. XXXII. qui S. THOMÆ AQVINATI, ſacer eſt Neap. ob feſtiuitatem translationis Reliquiarum eius. Et ſi Operæ pretium eſſet ad retundendum illas calumnias in particulari videlicet: ex alijs ordinibus viros in Germania non egregios oriri, ſed pepones, allia, naſturtia &c. ad oculum demonſtrare quot egregij Heroes ex ea exorti ſint, ſed ne plus iuſto volumen excreſcat, totum id reſeruamus in appendice cumulatiori quamprimum edenda, vel in alio noſtro opuſculo de ſcriptoribus & alijs viris illuſtribus ſacrorum Ordinum reponendum. Interim candide Lector hoc præſenti noſtro labore vtere & fruere.

AD LAVDEM

D. O. M. Beatiſs. Virginis Deiparæ, Dominæ N. Sanctorum Fundatorum Baſilij, Auguſtini, Benedicti, Dominici, vtriuſque Franciſci, Ignatij. B. Caietani, &c. (quibus Author tota ſe deuotione committit) & in obſequium ſacrorum omnium Ordinum, ſub eorum vexillis militantium: horum enim gloria, Fundatorum gloria eſt.

Digitized by Google

SPONSÆ PERORATIO AD CHRISTVM DOMINVM

In perſona Religioſorum Ordinum.

Gi. b. Ser. n Cant.

LOQVERE *Domine, loquere mihi, & loquere pro me. Increpa pro me filias non Hieruſalem, ſed Babylonis, dic vt taceat filia Chaldæorum*, *compeſce* animas diabolica fraude deceptas, ab Eccleſia aberrantes. *Deus bone quanta ſunt hodie filiæ Babylonis, quæ neſciunt cantica Sion, propter quas organa noſtra ſuſpendimus? Quanta ſunt filiæ Edom, quæ nos exinaniunt, & exhauriunt lætitia ſpirituali?* ſunt hi manifeſti hæretici, cantum, pſalmodiam, ieiunia, & alia ſpiritualia Religioſorum exercitia ablegantes. *Compeſcas etiam filias Hieruſalem ab infeſtatione dilectæ*, infirmas illas animas detractionibus Religioſos impetentes; *Vtinam mihi Domine à filiabus parcas Babylonis, diſpar enim eſt, & ſatis moleſtior vexatio malignantium, quàm amantium:* ſed tertij generis ſunt filiæ Edom, fingentes ſe Hieroſolymitas, cum filijs Babylonis conſpirantes, amicas ſe fingentes, repletæ iniquitate, & dolo, odio iniquo dicatas Deo perſonas inſectantes, vnde & ipſæ quoque, (*hæc eſt temporis huius miſeria*) *amantes factæ ſunt malignantes.* Quanta malignatus eſt apertus inimicus in Sancto, quanta amicus, quanta occultus inimicus, ſpecie tamen amicus. Abſalon veſtigia inſectando, qui affectauit Dauidis Regnum, cubile incæſtauit. *An non quaſi Abſalones ſunt quidam*, qui (ſicut ſcriptum eſt) *prædicant, & mordent dentibus. affectant locum patris, ſcandunt cubile, dum prauis ſuſurrijs, ſocios corrumpunt, & ſubuertunt corda innocentiũ, in quib. patris ſpiritus ſuauiter quieſcebat:* Quãta malignatus eſt inimicus præcipuè in Sancto. *cũ quæ non vidit ſuſpicatur? poſuerunt* (inquit) *ſigna ſua ſigna, & non cognouerunt. Ponunt quæ non inueniunt. Ponunt quæ prauè exponunt: ſigna* (inquit) *ſua: ſe ipſos enim in ſignum ponunt. cum ex ſuæ prauitatis regula, alios metiuntur. Signa* (inquit) *quaſi dicat, tantum ſigna non veritatem: ſigna non certitudinis, ſed ſuſpicionis, & non cognouerunt, non enim cognitione, ſed coniectura nituntur. Malignatur inimicus in Sancto. In quo Sancto? in Sancto Sanctorum. in Sancto qui dicit. Qui vos ſpernit me ſpernit. Temerarium eſt, vt dicit Apoſtolus: alienum ſeruum iudicare. Tu ergo quis es, qui Dominum tuum iudices? qui enim poteſtatem dijudicat, ordinationem Dei dijudicat. Denique conqueritur, & dicit. Tulerunt à me homines iudicium meum. Filij hominum vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Vanitatem vtique diligitis prælationis, & ideo quæritis* in Religionibus *mendacium praua ſuſpicionis. Vani enim filij hominum, mendaces in ſtateris, mendaces in iudicijs: & vtinam pro minimo mihi ſit ab humano die iudicari, dum æterni Dei expecto iudicium. Cum,* inquit, *accepero tempus, ego iuſtitias iudicabo.*

Ipſe

Ipſe iuſtus iudex, tempus expectare ſe dicit, vt iuſtitias iudicet, & ante tempus VINDICIANVS aſſumit iudicium. *Pater omne iudicium dedit filio, & tu quod non accepiſti iudicium aſſumis, & hoc in patrem? vide ne fortè in eum patrem, à quo omnis paternitas in cœlis, & in terra nominatur.* Viperæ *generatio matrem ſuam comedit, & dente renenato Doctoris* Religioſi *vitam corrodit. Non ſunt iſtæ (Domine) filiæ Hieruſalem, pacis & filiæ, ſed Babylonis. Quando increpabis illas, & dices. Filiæ Babylonis nolite flere ſuper me, ſed ſuper vos ipſas flete: ſiquidem improperia eorum, qui vices tuas gerunt,* & perfectionis ſtatum in Religionibus profitentur, *redundant: nec eſt murmur eorum contra eos, ſed contra Dominum. Parcite ergo à murmuratione, quæ non prodeſt vobis, & aliis nocet. Tu Domine, tu potius obſtrue os loquentium iniqua, & ne claudas ora canentium te,* quos ad laudem tuam formaſti: iugiter tibi pſallant nunc in terris, & in cœlis in perpetuas æternitates.

FINIS.

TVRTVRIS
TRIVMPHVS.

SI (Anonymus) in nos dixit, vel ſcripſit, quod non decuit, vel quomodo non decuit, non tam nos læſit, quàm ſeipſum: namque ita ſcribendo ſuam prodidit potius leuitatem, quàm noſtrum deprehendit errorem.

Ex Bernard. Ep. 234. & Chryſoſt. hom. 12. in Matth.

INDEX
RERVM NOTABILIVM
QVÆ IN HOC OPERE
CONTINENTVR.

Numerus, folium vel paginam, littera p. principium. m. medium. f. finem. t. totum folium deſignat.

Aron murmurans contra Moyſen cur non ſit percuſſus. 74. col. 1. f. *cur ſeorſim reprehenſus.* ibi. col. 2. m.

Abſtinentes quidam ſunt eminentes, & formaliter comedentes. 316. col. 1. m.

Acediæ ſpiritus non cauſatur ab afflictiuis operibus. 114. col. 1. m. *etiam bonis operibus interdum ſe immiſcet.* ibid. col. 1. m. *quæ ſubminiſtret.* ib. col. 2. f.

Actus idem numero non poteſt eſſe laudabilis & vituperabilis. 43. col. 2. m.

Adæ culpa cur venialis dicatur à Patribus. 71. col. 1. p.

Adulatio reprehenditur. 130. col. 2. p.

AEmulatio in omnibus facultatibus reperitur. 305. col. 2. f.

AEtas corporalis annoſitate fatiſcit, ſic & ſpiritualis. 95. col. 1. f. & col. 2. p.

Affectu res metiri haud licitum ſed veritate. 104. col. 2. m.

Alienæ inſultare miſeriæ cum elatione ſui vel aliorum arrogantiæ crimen eſt. 177. col. 2. m.

Alienis defectibus nullus grauari debet. 163. col. 2. m.

Ambitio Primatus Monarchicos ſuadet. 193. col. 2. m. *Vexat etiam ſub ſpecie boni ſpiritualis* 195. col. 1. m. *grande malum.* 249. col. 2. m. *parit regnorum diuiſiones.* 257. col. 1. m.

Amor patriæ grandis. 156. col. 1. f.

Anna tanquam ebria reputatur, quæ tamen ebria non erat. 129. col. 2. m.

Anonymi multi ficti varia opera in religioſos edidere. 159. col. 1. p.

Antitoda præſeruatiua parare bonum eſt. 142. col. 1. m. & 144. col. 1. p. & 198. col. 2. m.

Apologiæ à SS. Patribus elaboratæ. 169. col. 2. M. *Vtiles ad reprimendas impiorum calumnias.* 171. col. 1. m.

Apologus, vide Fabula.

Apoſtoli in Cœna in multis reprehenſi. 201. col. 1. f.

Arcæ Noë partitio quid denotabat. 108. col. 1. f.

Argumentum à poſſe ad eſſe in moralibus quando teneat. 165. col. 1. p.

Aſtuti qualitas. 10. col. 2. m.

Aſtutia mundana quæ. 47. col. 1. f. *virtute palliatur.* 222. col. 1. m.

Auaritia reprehenſa quorundam Eccleſiaſt. & dictum S. Hieronymi emollitur. 192. col. 1. f.

Aulas principum niſi ex neceſſitate religioſi frequentare non debent. 193. col. 2. p.

S. Auguſtinus ex vita Monachorum compungitur. 343. col. 1. m. & col. 2. m.

Auguſtinianæ religioni lapſus Lutheri non præiudicat. 178. col. 2. p. & 102. col. 2. m.

Auſteritates Religioſorum non pertinent ad Regnum hypocritum. 365. col. 2. p. *illas vitant delicatuli.* 366. col. 1. m.

Baronij

Digitized by Google

B.

BAronij Cardinalis laudes. 159.col.1.p.
S. Benedictus gentiles innumeros conuertit. 122 col.2 p.Romæ inſtituit gymnaſia,&ſcholas cantorum 181.col.1.m. Eius filij innumeros infideles conuerterunt. 122.col. 2.p.f. 123. col. 1.p. Idem præſtiterunt moderni. ibid. multi pro fide occubuerunt.124.col.1.m. vouent miſsionem Anglicanam. ibid. col. 2. m. Perſecutio contra eos ſedata: 125. col. 2 f. illis quoque competit prædicare. ibid.col.2.m. votum Academiæ Salmanticenſis pro iiſdem ibid.& 126.col.1.m.etiam ab æmulis laudati 289.col.1 f.
Bellarminus Cardinalis an author gemitus columbæ. 39 col.2.m. & 40.col.2.f. defenſus. 159.col.1.m.excuſatus 41.col.2.m.
Bellorum triplex genus. 14.col.1.m. An in bello occidendi innocentes. 168.col 2.f.
Beneficia fruſtra dantur ingratis. 211. col. 1.m. ſerpentem colit. ibid.
Beneficiorum Eccleſiaſticorum Romanus Pontifex fideliſsimus diſpenſator.274.col 2.m.habet in iiſdem diſpenſandis plenitudinis poteſtatem. ibid.
S. Bernardi charitas. 161.col.1.p.
Bona facienda non ſunt, vt mala ſequantur cauſaliter,181.col. 2.f.quis male bono vtitur,non vt principio, ſed vt obiecto. 43. col.1.f. quæcumque bona à Deo ſunt. 227. col.1. m. & & col 2 p.bona huius vitæ non ſatiant. 369. col.1.f.
Boni cum malis admixti, 226.col.1.& 228. col. 2.m.& 234.col.2.m.
S. Brigittæ authoritas de deformatione religionum expenditur. 54 col.1.m.

C.

CAlumnia grande malum,1.col.1.m.præſertim ſub ſpecie boni à falſis fratribus illata. ibid.
B. Caietani Theat. honorifica mentio 326.col.1.m
Calumnioſi reprehenſi, 141.col.1.& 2. de illis non curandum.ibid.illis reſiſtendum cum communitatem impugnant. 15. col.1. m. & f.& talis reſiſtentia eſt officium charitatis ibid.f. eſt quoque actus iuſtitiæ. ibid.col.2.p.
Cardinalium Eminentiſsimorum Sacra Romana Eccleſia dignitas defenſa 215. col. 1. & 2.ſimiliter eorum Purpureus amictus, ibid.col.2. & 216.col.1. & 2. eorundem ſplendor. 361. col.1.m.
Caſsianus ad cenſuram Gelaſij recipiendus, 94. col 1.m.reprehenditur, 97.col.1.f.
Caſinenſis cœnobij laudes, 180.col.2.f.ibidē paruuli educantur S.Thomas Aquinas, ibid. cur talis educatio ſit introducta,181.col.2.p.in eo cœnobio.S.Ignatius inſtructus,334.col.2.m. ibid.à S.Benedicto gratificatus miraculi communicatione. ibid.
Caſtitas etiam exterioribus mortificationibus indiga. 137.col.1.m.
Catecheſis ordo nō omiſſus à S.Paulo,143.col 1.f.
Catholici nomen ſiniſtre Donatiſtæ interpretabantur, 84 col.2.m.
Cœnobia vetera occupata ab Acatholicis cū recuperantur non eſſe antiquis poſſeſſoribus rurſus reſtituenda ob perfidiam,malos mores Anonymi ficti cum conficto Layman defenſore contendunt, à 274. vſque ad 288 & 31. cur modo deſerta,291.col.1.m. ante hoſtilem vaſtitatem expertam,eximia munificentia prædita, 290. col.2. m. & 291. col.1.m. multa ſolo adæquata. ibid.col.1.m.
Cœnobitæ immerito ocioſi nuncupati,131 col.1 p. blaſpheme vocati inutilia terræ pondera,pepones, 245.f.
Charitas ſuſcipit oſculum columbinum 148. col. 2.f. ex ſua forma immutabilis non ratione ſubiecti, 91.col.2.m.quando apparet quod ſit ordinata. 273.col.1.m.
CHRISTVS IESVS mediator Dei & hominum, 146.col.1.p.principalis aduocatus. ibid.
Chori Eccleſiaſtici cōuentus vtilitas,292.col.1.m.
Chronica regularium legenda,105.col.1 f,defenſa. 338.col.1.p.& m.
Circis fabula quibus adaptatur, 49.col.1.m.

Digitized by Google

Clemens Papa VIII. reſeruandorum caſuum formam præfigit regularibus, 68. *col.* 2. *f. notitia Sacramentali vti in ordine ad regimen vetuit,* 170. *col.* 2. *m.*

Clerici negotijs dediti taxati, 158. *col.* 2. *f.*

Comparationes perſonarum, familiarum & religionum vitandæ, 141. *col.* 2. *f. ſunt odioſæ,* 205 *col.* 1. *m.* & 208. *col.* 1. *m.* & 209. *col.* 1. *f* & 2. *p.*

Conſtantinus Imperator Sacerdotes venerabatur 167. *col.* 1. *p.* & 353. *col.* 2. *p. Conſtantinus Caietanus Abbas collegium Benedictinorum fundat,* 126. *col.* 1. *f. eius laudes,* 181. *col.* 2. *m.*

Conſultationes malæ, conſultoribus peſſimæ, 167. *col.* 1. *m.* & *col.* 2. *m.*

Contemplatio in via non eſt in ſui ſummo, 76. *col.* 2. *f.* & 97. *col.* 1. *p. eius dono perfecti viri decorantur,* 107. *col.* 1. *f* & *col.* 2. *p.*

Contentio lucem veritatis obnubilat, 183. *col.* 1. *p.*

Correctio non poteſt eſſe vniformis, 7. *col.* 1. *m.* & *f.* & 8 *col.* 1. *p. eius forma* 371. *col.* 1. & 2. *ad omnes pertinet* 372. *col.* 2. *m* & *f. eius vtilitas,* 351. *col.* 1. *m.* 79. *col* 1. *f. in nos etiam dirigitur.* 144 *col.* 1. *p. eam recipiunt boni non mali,* 168. *col.* 1. *f.* & 2. *p. ordo neceſſarius etiam eſt in religionibus,* 33. *col.* 2. *f.* & 34. *col.* 1. *p.* & *m.*

Corona terrena non affectanda ſed ſpinea Saluatoris, 16. *col.* 1. *f.* & *col.* 2. *p.*

Credulitas de alienis defectibus mala, 153. *col.* 2. *m.*

Credulitas eſt innocentium lachrymas ab affligentibus cohiberi, 29. *col.* 1. *p.* & *f.*

Curias frequentantes ambitione pulſantur, 139. *col.* 2. *p.*

D.

D*amnum non inferendum alteri ſuo commodo* 299. *col.* 2. *m.*

Defectionis communitatum & religionum origo & cauſa, 237. *col.* 1. *m.* & 2. *p.*

Defectus proprij non alieni inſpiciendi 9. *col.* 1. *m.* & 213. *col.* 1. *f* & 2. *p. particulares communitati non officiunt,* 243 *col.* 1. *m. proximorum tegendi,* 364. *col.* 1. *m.*

Defenſio naturalis licita maxime pro publico bono, 14. *col* 2. *p.*

Detractionis grauitas, 5. *col.* 2. *p.* & *pauci illi renuntiant,* 153 *col* 1. *f.*

Detractores vulturibus aſſimilati, 13. *col.* 2. *p.* & *m. nouaculæ,* 4. *col.* 1. *m. crucifixoribus Chriſti,* 64. *col.* 1. *m. ædificatoribus Babel,* 82. *col.* 1. *m.*

Diabolo, 367. *col.* 2. *f. ſuaue illis de alijs garrire,* 9. *col.* 2. *m. pueris,* 87. *col.* 2. *m. ſed eis reſiſtendum cum religiones infamant,* 15. *col.* 1. *f. quando peccant,* 279. *col.* 2. *m. à S. Bernardo notantur,* 337. *col.* 2. *f.* & 338. *col.* 1. *m. magis peccant principibus detrahentes,* 27. *col.* 2. *f.* & 28. *col.* 1. *p. quos volunt impetunt,* 206. *col.* 2 *f. fingunt ludere detrahendo,* 83. *col.* 1. *m.*

Deus O. M. non tantum ſpectator ſed & adiutor noſtri certaminis 88. *col.* 1. *f. in malis bene vtitur,* 226. *col.* 1. *m. plus illi quam noſtræ fidendum induſtriæ,* 253. *col.* 2. *m.*

Diabolus initio mundum decepit, 48 *col.* 2. *p. varie religioſorum oppugnat ſtatum,* 52. *col.* 2 *p. eius odium in religioſos,* 69. *col.* 2. *m. eos deterret ab auſteritatibus,* 113. *col.* 2. *f. origo peccati eiuſdem,* 227. *col.* 2. *f. primus Pelagianus, ibidem.*

Diſpenſationibus licitæ vti poſſunt religioſi maxime lectores, prædicatores, Magiſtri, 139. *col.* 1. *f.* & 247. *col* 1. *p.*

Doctores humiles corrigi amant, 8. *col.* 1. *m. à ſciolis incuſantur,* 9. *col.* 1. *p. exceſſus eorum in ſcribendo reprehenditur,* 8. *col.* 1. *m. ab initio fuerunt in Eccleſia,* 11. *col.* 1. *m. ſuis titulis & prærogatiuis expoliare malum eſt ibidem col.* 2. *m. claſſicos ſequi debemus præ cæteris,* 308. *col.* 1 *f.*

Digitized by Google

Doctrina abhorrere debet à nouitate, 312. col. 1. f. pſeudopolitica quæ. 248.col.2.m. & 249. col. 1.t. antiquorum commendata, 308, col. 2. t. antiquiori deferendum non nouellis adinuentionibus, ibid. & 309. col. 1.& 2.& 310.col.1.& 2.quo breuior eò laudabilior 311.col.1.& 2.t. non ad vnum ordinem coarctanda, ibid.col.2.f.

S.Dominicus omnes religioſos indifferenter amabat,173.col.1.m.malos ſuo tempore in ordine ſuſtinuit, 224.col.2.m. eius ordo à B.Virgine dilectus, 159. col. 1.f. & 2.m.

Dominicanorum habitus aptatus magiſtris & inquiſitoribus, 11.col.2.f. & 12.col. 1.p. cur albus & niger,221.col.1.f.ibidem defenditur male reiecti à Delrio ne ſint teſtes & iudices in cauſa fidei, 242.col.1.m. Hodie etiam ſeruant ſuas conſtitutiones, 135.col. 1.m.

Donatiſtæ puram maſſam abſque malis conſtituebant in Eccleſia,17.col.2.m.fermento phariſaico aſsimilati,ibid.col.2.p.corruptam Eccleſiam eſſe pronuntiabant,55.col.2.m. canones S. Auguſtini contra eos expenduntur, 18.col. 1.t.& col.2.p.

Dona Dei proponenda ad eius gloriam & proximi ædificationẽ,367.col.1.m.inæqualiter diſpenſantur,272,col.2.m.& 273.col.1.m. minora non paruipendenda, ibid.

Donum perſeuerantiæ,244.col.2.m.& 229.col. 1. p. Eccleſia vna.175.col.1.m.peregrinans in terris mutationi & infirmitatibus obnoxia. 257.col.1.m fuſca propter prauos. 30.col.1. m.continet bonos & malos. 90.col.2.f.& 225.col.1.m.

Fortes & infirmos. 99.col.2.f.

Infimos, medios, ſummos. 108.col.1.m.

Tres ſtatus velut tres arcæ manſiones habet.ibid col.1.p.membra non noſcuntur notis inuiſibilibus. 106.col.2.f.

Multiplici varietate contexta. 229.col.1.m,

Eius perſecutio multiplex. 99.col.2.p

E.

Electio ab ordine gradatim fieri debet præmiſſa correctione.262.col.1. m.& f. non feſtinanter & præcipitanter & temerarie ibi. & 263.col.2.m.& 264. col.2. m. ſed ob incorrigibilitatem ibi.& 265.col.1.m. & 267. col.2.m.& 268.col. 1. & 2.t. non ſola eiectione ſontes in atrocioribus plectendi. 270. col.1.& 2.t.

Elationis vitio vt leæna capimur. 406.col. 2.m. ea multi corruunt.114.col.2.f.vide Superbia.

Emendatio ſiniſtrum rumorem extinguit. 211. col.1.f.

Epiſcopi ſunt ſuperintendentes, cuſtodientes Eccleſiam; Deus autem principalis cuſtos. 232. col.1.f ſunt magiſtri populorum. 133. col.1.f. præſumptioſe dignitas eorum plerumque appetitur.134.col.1.m. à multis recuſata. ibid. interdum non recuſatur abſque ſuperbia ibid. col.2.f. eorum gloria pauperibus prouidere. 191.col.1.m.defenduntur.216.col.2.m. illis non detrahendum. 371.col.2.m.

Euangelica prædicatio lacrymis quoque cœnobitarum monialium promouetur. 302.col.2.m. & 121.col.1.f & col.2.t.& 122.col.1.p.

Eutychiani monaſticam vitam traducebant. 192.col.1. m. præmia & gradus ſequacibus promittebant. ibid.

Exempla Sanctorum debemus intueri.368.col.1. f.& 2.p.

F.

Fabula de lupo & vulpe.167.col.1.f.de Orpheo 306.col.1.f.De cucurbita & pino.363.col. 1.f.

Fallacia à parte ad totum. 171.col.1.m.

Fama defendenda propter proximos noſtros.172. col.1.m.per detractionem læditur.148.col.2.f. An ex quocumque peccato amittatur. 150. col 1.m.an recuperetur ex emẽdatione.279. col.2.m aſsimilatur odori lilij.171. col. 2. m. Religioſis valde neceſſaria. 279.col.2.f. Vide Detractio.

Franciſcani laudati & defenſi, 358.col.2.m.
Ferdinandus Auguſtus optauit cœnobia recuperata ab hæreticis veteribus ordinibus reſtitui, 60 col.1.f.
Friuolis cauſis non eſſe iiſdem reſtituenda Anonymi contenderunt. ibi. col 2.m. vide Cœnobium.
Feruor religionis tepeſcit veteraſcentibus annis, 91.col.1.f.col.2.p.
Fictio Vindiciani egregie refutatur, 245.col.2.m.
Ficti multi accedunt ad religiones abſque culpa præpoſitorum, 183 col.2.f.
Filiatio Cardinalis & ſpiritualis diſsimiles & differentes, 260.col 2.m.
Filij à parẽtibus multoties degeneres, 314.col.1.m
Forenſia negotia regularibus vetita, niſi ex neceſſitate, 193 col.1.p.
Fortitudinis corporalis & ſpiritualis diſcrimen, 182.col.2.m.
Fridericus Archiepiſcopus Moguntinus in monachos excitauit perſecutionem, 158.col.1.p. orta ex aſſertione illa non debere eſſe in monaſterijs deſides, ob quod multi defecerunt ibid. m. ab hac poſitione longe diſtat columbæ aſſertio, ibi.
Fugiendæ mulieres à monachis præſertim ſpiritales, 190.col.2.m.

G.

GEntiles cur Deorum ſuorum delicta publicabant, 75.col.1.p. Chriſtianis illudebant quod negotioſi non eſſent, 187.col. 2.p.
Gerſon in multis hallucinatus, 61.col.2.m.
Gradus in religionib. ſunt laudabiles, 218.col.2. p. poſſunt eſſe magnanimitatis obiectũ abſque vllo humilitatis præiudicio, ibid. ad illos aſſumpti magis honorabiles, ibid. col. 2.m. & 219.col.1.m. defenduntur ibid. & commendantur ibid. Eccleſiam ornant, ib. eos hæretici VVitlephiſtæ execrantur, ibid. col.2.m.
Gratia Dei boni ſumus, 227.col.1.m. ex illa eſt graduatio conatuum & meritorum, ibid. col. 1.m. & col.2.m. Dat poſſe & velle, ibid. extraordinaria & priuilegia dat etiam vitare omnia venialia collectiue, 229. col.1.m. eius efficacitas non inducit neceſſitatem fatalem, ibid. col.2.m. multum ei tribuendum, 226. col.2.m. illique magis quam nobis, 229. col. 2.m.
Grauina Vindicatio de impoſitis calumnijs, 202. col.2.p.
Grauina Societatem nunquam molem nuncupauit ſed ſemper honorauit, 243.col.2.m.
Gubernationis difficultas expenditur, 254.col.1. m. eiuſd. m pericula ibi infœlices exitus ob vanam gloriam ibid. col.2.m.
Gubernatores imprudentes deſcribuntur, ibi. col. 1.m. debent habere bonos conſiliarios, 248.col. 1.m. non debent eſſe nimis ſeueri nec remiſſi, 170.col.1.p.

H.

HAEretici monachiſmi hoſtes 50. col. 1. p.m. & 157.col 2.m. Baza, Morneus & alij, 50. col.1.m. & col. 2.p. & m. ſub ſpecie conſulendi ſeducunt, 100.col.2.m. cum magis conuerſantur, ibid. plus officium Eccleſiæ quam regulare, peſſimi, 101.col.2.f. eorum ſtrages & crudelitates, 101.col 2 f. & 102. col.2.p. interiorem crucem, mortificationem iactant, 106 col.2.m multi è religioſis caſtris ſuo vitio exciderunt, 175.col.1.p. non ob id religionibus præiudicat apoſtaſia eorum, 276. col.2.f fingunt religioſorum exceſſus, 287.col. 2.p. in eos ſcommata eructant 344 col.2.f & 345.t. monachorum fabellas fingunt, 175. col.1 m. ieiunia ſimulant bene pranſi. 118. col.2.p. viſiones habent poſt opiparas cœnas, 47.col.1 f. legati diaboli Antichriſti nuntij, 120 col.2.p. differunt ab hæreſiarchis, 277. col.1.m.
Hiſtorici an debeant familiarium defectus deſcribere, 149.col.2.m. prophani, defectus ducum tacent, ſacri è contra 152.col.1.m.
Homo peccatis ab ordine rationis diſcedendo etiam ab humanitate excidit, & in quandam beſtiarum ſeruitutem ac vilitatem compingitur, 150.col.1.m.

Homi-

Digitized by Google

Hominem poſſe eſſe ſine peccato ſi velit dogma Pelagian.226 .col.1.p.hominis mutabilitas, 234 col.2.m.eius cauſa 237.col.2 p.

Honore maiori & ampliori digni qui.22 col.2 m

Hoſpitalitas à Sanctis laudata, 292. col. 2 m. magna eſt in ordine S. Benedicti & in cætera monaſticis ordinibus, 293. col.1.f. non ſolum in Pauperes, ſed etiam in magnates exercita remunerabitur, 294 col.2.m. & 296.col.2. m.quando ceſſauit in aliquibus Religioſis ceſſauit & benedictio. ibid.

Humiles intellectu & affectu qui. 28.col.2.p.aliorum preces expoſcunt, 202 col.2.p.

Humilitatis gradus qui. ibid.col.1.m. vera quanam ſit. 219 col.1.p.

Hypocritæ ſteriles,116.col.1.f.& col. 2.p. deſcribuntur,117.col.2.f.& 22.col. 2.f. ſignificantur per lamias hericios, 78.col.1.m.

I.

IAcobus Rheing Apoſt.à fide & Soc.175.c.1.p

Iacobus Rex Argliæ quo fine ſub ceruicali haberet librum de gemitu columbæ,19.col.2.m.

Iactantia eſt ſe cæteris præferre,100 col.2.m vaſis vacuis ſimiles ea laborantes,312.col.2.p.

Ieiunium à Satana impetitur,3.col.2.f.perfectionis inſtrumentum 113.col.2.m illud refugiunt delicatuli, 115.col.1.f.

Ieſuitæ defenſi à calumnijs hæreticorum,118. col. 1.p.pugiles ſunt fidei,231.col.2.f eorum de veteribus ordinbus teſtimonium illuſtre, 51.col. 2.f.& 52.col.1.p.

Ieſuitiſſarum prætenſa religio à S.D.N. Papa Vrbano abolita, 303.col 2.m. vt veterum monialium cœnobia ingrediantur ab eodem ſuadetur, ibid f.

S.Ignatius Loiola plenus ſpiritu Dei, 328.col.1. m.in monte Serrato inſtructus, 311.col.2. m. multa à S.Benedicto mutuatus, 332. col.2.p. & 333.col.1.m.glorioſum S.Ignatio eſt,ex veterum ordinum inſtitutis ſuas conſtitutiones efformare,332.t. & ſequentibus, ipſius humilitas,326.col.2.m.in Caſino monte conuerſatus,ibi.viſione illuſtratus, 334. col.2.m. an cum B. Caietano ſit allocutus 325 col.1.m. an Theatinorum habitum,ibi.col.1.f.& col.2.t. & 326.& 327.& 328.t.& 329.col.1.p. Doctrina S.THOMÆ AQVINATIS ſtudioſiſſimus,306.col.2. f.

Illuminati iactant internas mortificationes ſpretis externis, 107.col.1.p.

Imperatores quidam veteres ediderunt edicta cõtra libertatem Eccleſiæ, 191 col.1 f.

Imperfecti & puſilli qui.107.c.2.m.& 108.c.1.f

Impij ſacra peſſundant, 3.col.2.m. alios impios protegunt,129 col 2 f. Suſpicioſi,203.col.2 f. corrupti iudicij ſunt. 357.col.2.m.

Impoſtores ſanctitatem fingentes à viduis diuitias extorquent, 191.col.1.m.

Infirmi viſitantur interdum turpis lucri gratia, 191.col.2.f.ob ſiniſtrum finem turpia ſeruitia exhibentur. Ibid. Infirmi probaticæ piſcinæ quid denotabant, 234.col.2.m.

Ingratus reſpuit dona Dei ſibi prouiſa,273.c.1.m

Inuidendum non eſt alijs habentibus dona maiora. Ibidem. inuidi taxantur,356. col.1.f. Dæmone peiores 362.col.2.p.

Iudiciũ peruerſorũ incognita iudicare.4.col.2.m. & 363.c.2 f. oritur ex prauo affectu.222.c.2.f

Iuliani Apoſtatæ aſtutia vetando, ne ſcientias addiſcerent Chriſtiani,12 col.2.m,eius mores à Nazianzeno deprehenſi ex Phyſigonoma naturali,185.col.2.f.& 186.col.1 p.martyria eludebat,108.col.2.m. Martyribus titulũ denegabat,241,col.1 f.Chorum in ſuis fanis æmulatus noſtra introduxit, 292.col.1.f.

Iuſtorũ bona vita vel conſcientia impetu declinat, & eludit detrahentiũ,212.col.1.p. Turturis in reſpondẽdo iuſta cauſa,340.col.2.m.& 341.t

L.

LAchrymæ fictorum humilium 35.col.1.f.cũ pacis ſalſedine condiendæ, 145. col.2.p. quæ laudabiles.6.col.2.m.& f.& 7. col. 1.p. indiſcretè ſubmergũt,ib.non fundendæ in præiudicium aliorum,& cum partialitate 38.col. 1.p. m. lapſus aliorum conſiderare & ex iis ſibi cauere vtiliſſimum, 336.col.1.m.

Laniena Diocletiana, 266.*col.*1.*m.*

*Laudatio gignit gloriolæ vanæ tentationẽ,*201.*c.*1.*m.nõ debet eſſe vnius laudatio in alterius diminutionem* 200.*c.*2.*f* & 201.*c.*1.*p vana eſt exterior,interius Deo vituperante,* 214.*c.*2.*f.comparatiua eſt odioſa,*160.*c.*1.*m. indiſcreta,mala multa parit* 201.*c.*1.*m.propria ex neceſſitate poteſt fieri, Sãctorum exemplo,*201 *c.*2.*m.ad Dei Opt. Max.gloriam,*367.*c.*2.*m.*

Laus Societatis 209.*col* 2.*m.*

Laurios Attica Regio deſcribitur, 220 *col.*1 *f.*

Layman petitio impugnata, 174 *t. malè docet ſi ipſe author eſt, ideo non reſtituenda antiquis ordinibus recuperata Monaſteria, quia ex illis caterua Hæreſiarcharum prodierunt* 27.*c.*2.*p.& quia in eis eſt prauitas morum,* 280 *col.*1.& 2.*t. & melius erit tranſlatio ea applicãdo collegijs* 283,*col.*2.*m.* & 264.*t.* & 28.*t. ſibi contradicit,* 208.*col.*1.*p.*

Liberalitas vera, 299.*col* 1.*m.*

*Lingua maledica quibus aſſimilatur,*211 *c.*2 *m. ex illa vtilitates reportari poſſunt, ibi.eius malum* 5.*col.*2.*p.eſt carbo deſolatorius,* *ibid.*

*Locutio incauta reprehenſa,*129.*c* 2.*m.eius genera recenſentur,* 157.*c* 2.*p. de incauta etiam Sãcti ſe reprehenderũt ib m.locutionis forma qualis* 205.*col.*1.*f. Indiſcreta vapulare debet,* 246.*col.*1.*m.eius regula* 18.*c.*2 *f.*& 29.*c.*1.*p.*

Luciferi peccatum quodnam fuerit 328 *col.*2.*m. ſuperbia exordium ab ipſo,* 227. *col.*2.*f.*

*Ludouicus Molina falſo inuulnerabilis pronunciatus,*241.*c.*2.*f* & 242.*col.*1.*p.*

*Lutheri lapſus S. Auguſtini ordinẽ non denigrauit,*102.*c.*2.*m poſuit pro notis Eccleſiæ internas cruces.* 112.*col.*2.*m. eodem die natus quo Ferdinandus Corteſius anno* 1483.276 *col.*1.*f. ante eius defectionem alij Hæreſiarchæ in Germania dogmatizarunt.* *ibid.p.& m.*

Lyncis natura deſcripta 176.*c.*2.*m.& maledicis aſſimilatur,ib.*

M.

MAchiauelli impium dogma 247 *col.*1.*f.*

Maieſtas quibus conſtet, 253.*col.*2.*m.*

*Marcus Antonius de Dominis ExIeſuita Grez contendit ad procurandum Epiſcopatum,*278 *col.*2.*m.turbulentæ naturæ,ib.non hauſit venenum ex Societate, ſed ſua praua voluntate,* 278.*col.*2.*f.*

Martyres qui & cuius iudicio vocãdi 241.*c.*1.*m.*

Martyrium peccata condonat. 109.*c.*1.*m.eadem dealbat.ib.c.*2.*p.cauſa inſpicienda in paſſione* 241.*c.*1.*m.repente mutat peccatores in Sanctos,*109.*c.*1.*m.ad illud multi ſponte confluebant,* 110.& 111.& 112.*t. illud Iulianus eludebat.*108.*col.*2.*m.*& 110.*col.*1.*p.*

*Martini in pauperem pietas,*29,*col.*2.*m.quam grata Chriſto,* *ibi.*

*S.Magd. obſequium Chriſto præſtitũ,*301.*c.*1.*m.*

Malorum cum bonis vſque ad finem mundi commixtio, 225.*col.*2.*m.* *Maſſa media à Pelagianis introducta,*87.*c.*1.*m. Medici ſalutem abſq; Deo repromittentes,*233.*c.*1.*m.Medicina alia curatiua alia præſeruatiua,* 198.*c.*2.*f.*

Mena Dea gentilium menſtruis fluoribus præſidebat. 76.*col.*2.*f. Mena Azeuedo & Nicolaizantes reprehenſi.*178.*col.*1.*f. Mentis prauæ deſcriptio,*203 *c.*2.*f. Milites tẽpli alias tẽplares extincti & cur* 259.*c.*2.*f.*& 260.*c.*1.*p.*

*Miraculis nouatores detrahũt,*117.*c.*2.*f.*& 118.*c.*1.*p.Molina & nõ Soc.impugnata,*241.*c.*2.*f*

Monachi perperã vocati ab Anonymis muta pecudes 118.*c.*1.*m.proficiunt conuerſioni infideliũ,etſi recluſi,ib c.*2 *p* & 121.*c* 1.*m.proſunt Eccleſiæ etiam pugnantes contra hæreſes,*122.*c.*1.*m eorum opera multis gentibus prædicatum Euangelium ib.c* 2.*p.etiam in mundo honorifici,*233 *c.*1 *m. A Deo ſublimati.ib.ad dignitates euecti,*132.*c.*1.*p.fœcundi parentes populorum* 122.*c.*1.*p.fructus per eos reportati cum ad Epiſcopatus aſſumpti* 133.*c.*2.*f.cur frequentantes Epiſcop. curias à Caſſiano reprehenſi,* 134.*c.*1.*m. multi à Hieron reprehenſi,* 135.*c.*2.*p.non debẽt per plateas frequenter diſcurrere* 191.*c.*2.*f etiã eis docere cõpetit non vt monachi ſunt ſed vt clerici* 315.*c.*2 *p.ab Apoſtolis deſcendunt,* 322.*c.*1.*p. ex ijs aſſumebantur ad Epiſcopatum,*134.*c.*1.*m. ipſorum laus à nocturnis vigilijs & à choro,* 220.*col.*2.*p. vnus malus non obeſt,* 245.*col.*1.*m.*

Mo-

Digitized by Google

Monarchici regiminis bona & mala, 255.c.1.m.
Monaſteria monialiũ laudabiliter cõſtructa 300 c.2.m.& 301.c.1.m. ad tuendam pudicitiam accommoda, ibid. in varijs orbis partibus conſtructa 302.c.2.t. non ab eis auferenda & ad alios fines conuertenda 301.col.2.m. & 303. col.1.t. quam vtilia 304.col.1.m.
Moniales in monaſterijs recluſæ proſunt Eccleſiæ & illã ornant 300.c.2.m. quam illuſtres, ibi. etiam Eccleſiam triumphantem ornant, 303. c.1.t qui ipſarum erecta cœnobia nullius momenti arbitrantur, imitantur Iudam contra Magdalenam obloquentem 301. col 1.m. non minus fructuoſa earum cœnobia quam collegia & ſeminaria, ibid. non propterea ab earũ erigendis cœnobijs abſtinendum quia alia vtiliora, ib. earum monaſteria perdita vtiliter eis reſtituuntur 304.col.1.m. mortificationis comites, 365.c.1.m. Muſica vis, 368. col.1.m.

N.

NAſturtijs, allijs & peponibus perperã religioſi ab Anonymis aſſimilati, 344.col.2.m.
Neceſſitas duplex abſoluta & conditionalis 88.c.1 f. abſoluta tollit libertatem, ibid.p. fatalis nunquam aſſerta à Turture, 364.col.2.p.
Negligentia taxatur, 202.col.2 m.
Negotijs ſæcularibus Deo dicati ſe non debent implicare, 108.c.1.m. & 188.c.2.m. 189.c.1.t. nec religioſi à 189. vſque ad 197. t. ijs implicantes ſe ſæculum ſcandalizant, 196.col.2.m Gabaonitis aſſimilantur, 224.col.1.p.
Neoterici ſemper volunt antiquioribus apparere meliores. 105.col.2.m.
Noctua in numiſmatibus ſculpta, 220.col.2.m. noctuæ religioſi cur aſſimilentur, ibi f.
Nicolaus Ricardus R. Magiſter S. Palatij laudatus & defenſus, 340.c.1.f.
Notæ agnoſcendi perfectos, 106. c.2.p. vna ex Eccleſiæ notis monaſtica, 341.col.2.f.& 342.t.
Noua non admittenda, 252.col.1.m.
Nouitij ante receptionem in religione examinandi, 185.c.2.f.& 186.c.2.m. in tali receptione magis Deo quam propria induſtria innitendũ 187.col.2.m.

O.

OCcaſio & cauſa diſtinguuntur, 173.c.2 f. Occultiores inſidiæ peiores manifeſtis inimicitijs, 274.c.1.& 2.t. Occultorum Deus ſolus cognitor. 21.c.1.m. Odij fomes incauta cõparatio 201.c.2.m. Odioſa inter vet. religioſos ac recẽtes comparatio. 291.c.2.m.& 333.t
Offendicula remouẽda à pedibus puſillorũ 3 3.c.1.f
Olla ſuccenſa & virga vigilans quid prætenderent. 159.c.2.p. Opera afflictiua ſecundum ſe nõ bona ſed medicinalia, 114.c.1.f. conferunt ad ſpiritualem vitam. 115 c.1.m illa compti li & delicatuli refugiunt. ib c.2.p. Opera bona quantum proſunt ad exemplũ, 214.c.2.m
Opera miſericordiæ ſpiritualia quamuis præſtent corporalibus, nonnunquam tamen & corporalia præſtant. & quando. 299 c.1.m. Non operum ſolum ſpirit. ſed & corporalium in die iudicij habebitur ratio, 294.c.2.m. Opera miſericordiæ corporalia propter ſpiritualia nõ ſunt tollenda. 297 c.1 m. Opinionum licentia nimia eſt mala 306. c.2.p. diſcordantibus opinionibus diſcordantur Eccleſiæ hoſtes 174. c.1 m. opinione aliena interdũ proficimus interdum à virtute vacuamur, 214. col 2.f.
Ordines veteres grauiores perſecutiones paſſi ſunt, 239 c.2.m. in ſpecie à Guilielmo de S. amore, 240.c.1.p. cõtra eos pondus prælij 169 c.2.m eorundem agones 241.c.2.m. tẽpori eorũ magis compariendum 243.c.1 f. nullo modo hæreſes pepererunt. 277. c.2.m. falſo aſſertum à nullo hominum genere damnum maius illatũ quam ab illis 276 col.2.p. Deo protegente firmantur 259.c.1.p. quilibet feruorem & perſeuerantiam ſperare poteſt nõ certo repromittere poteſt ib.c.2. Ordines nulli in Eccleſia qui non mortua membra habeant, 235.col.2.m.
Ordinatio quam bona in ordinibus vbi ex choro ad ſtudia & vice verſa itur, 251. col.1.m.
Ordinibus omnibus, remedia ſeruata demonſtrat vt in feruore permaneant, 258.col.2.f.
Orphei lyra à quodam principe male vſurpata, 306.col.1.f.

Digitized by Google

P.

Papa priuilegia regularibus concedit, 210. col. 2. p. peſſime obmurmurant Marcus Antonius de Dominis & Anonymus in eius ſacul. ibid m. & ſ.
Patris familias nomen vnde ortum & quod eius officium, 249. col. 1. m.
Peccata proximorum occultanda col. 2. p. quędam mortua modo viua, 38 col. 1. ſ. quæ ſint mortua & quæ viua ibi. de peccatis impij gloriantur, 78 col 1. ſ.
Pelagiana hæreſi nulla maior, 227. col. 2. ſ. eius dogmata 226. col. 1 p fallacia eorum ab Hieronymo diſſoluitur. ibid. eorundem querela, 229 col. 2. p.
Peccatores facilius conuertuntur ad ſuam religionem, quam illi qui de ſua innocentia præſumūt quibus dixit Dominus publicani & meretrices præcedent vos in regno Dei, 185. col. 1. m.
Pœnitētia interdū ſuperat innocentiā, 36. col. 1. m
Permanere ſine peccato ſeruabatur ſoli filio Dei, 178. col. 1. m.
Perfectionē quomodo metiri debeamus. 106. c. 2 ſ
Pauci eam aſſequuntur, ſed non pauci religioſi. 27 col. 1. p & m. nō acquiritur per ſaltū 368. c. 2. ſ
Perfecti qui ſunt, 106. col. 2. m. imperfectis admixti, 199. col. 2 ſ. ex laudibus inflari ijdem poſſunt, 201. c. . ſ. etiam eis ieiunia competūt. 113. col. 2. p. & m. imperfectos ne deſpiciant 14 col. 1. p.
Phariſæi à Chriſto denotati, 191. col 1. m. diſcipulos eiuſdem in minimis notabant ipſi maioribus irretiti, 273 col. 2. ſ. & 214. col. 1. p.
Philautia reprehenſa, 55. col. 2. p. P. Poza Soc. Ieſu, in condendis libris temeritas, 307. col. 1. m. omnia opera eius decreto S. Congregationis probibita, ibid. col. 2. m.
Prædicatores rectoreſque improuidi gratiam humanam admittere formidantes loqui libere recta pertimeſcunt, 129. col. 2. m.
Prædicatores ſe purgare debent 127. col. 1 ſ. & col. 2. p. peruerſi qui, 128. col. 1. p. cum ad ſiniſtrum finem prædicant reprehendendi. 129. col. 1. m.
Prælati ſint animorum medici 166. col. 1. m. plus ſūnt amandi quam timēdi 170. col. 2. p. timidorum & ambitioſorum deſcriptio 250. col. 1 m. honorandi propter ſubditorum profectum 216. col. 2. p. ſubditorum vota nec augere nec minuere poſſunt, 252. col. 1. m. multi eorum remiſſi multi etiam zelantes, 184. col. 2. p. cauti ſint in reprehendendo, 31. col. 2 ſ & 32. col. 1. m. & 129. col. 2. m. & interius feruentes 130 col. 1. m. Sint patres & matres 170 col. 1. ſ. patres non domini, ibi m. reprehendere debet 31. col. 2. m. magis Deo quam propria induſtria fidant, 187. col. 2. m non vtantur confeſſione Sacramentali in ordine ad externum regimen 170. col 2. m. quomodo ſe gerant cum ſubditis 187. col 1. m. quomodo debeāt aliquem eijcere ex ordine 265. col. 2. m. nihil ſine voluntate Dei poſſūnt, 254. col. 2. m.
Priores in ordine prædicatorum (dicit eorum regula) vtuntur diſpenſationibus ſicut & cæteri fratres. 247 col. 1. m proficiendum in via Dei, 116. col. 1. p. à profectu multi deficiunt, ibi m.
Promiſſiones Dei etſi ſera ſemper vera 100 c. 1. m.
Propheta interdū multa ignorabāt, 188. col. 1. m.
Propoſitiones ſcandaloſa temeraria quæ. 64. col. 1. ſ. inter eas locantur illæ quæ religioſis detrahunt, ib. col. 2. p. Proſapia carnalis non conducit ad gratiam & ſanctitatem, 261. co[illegible]
Prudentia cū ſimplicitate collocāda, 48. col. 1. m.
Pſeudopolitica regiminis forma improbatur 249 col. 1. m. Purpureæ execrationis vindicatio, 215. col. 2. m.

Q.

Quæſtiones multæ impertinentes de vacuo pūctis, infinito reprehenſa, 15. col. 1. ſ. tangentes fidem & religionem ad tribunal Eccleſiæ & S. officij deferuntur, 242. col. 2. m.

R.

Receſſus ſpiritualis ad contemplandum laudatur. 6. col. 1. ſ. & col. 2. p.
Rectorum corda dum temporali ſolicitudini incauti deſeruiunt ab intimo amore refrigeſcūt, 129. col. 2. m.

Reformatio omnibus poteſt eſſe communis. 68. *col.* 1.*m. ea magis indigent exterius ſani interius vlceroſi.* 70. *col.*1.*p. eius remedia.* 169 *col.*1.*m.*
Reditus annui quib. religioſis conceßi. 59.*col.*2.*m.*
Reformationes ad quem pertineant. 212.*col* 2.*m.*
Reformationis auiditas quomodo ſocietati attribuunt. 214 *col.*2.*m.*
Regem quid maxime ſecurũ reddat. 247.*col.*2.*m.*
Regula S.Baſilij explicata. 267.*col.*1.*f.*
Regula S.Franciſci explicata ibidem. *col.*2.*m.*
Reprehendere alios facilius quam ſeipſum. 82. *col.*2.*p.*
Religio ſchola pœnitentiæ. 113. *col.*2.*p. offenditur ex detractione.* 2.*col.*2.*p. bene ordinata quæ.* 251.*col.*1.*p. exercitia illis varia. ibid. col.*2.*p. exaltat etiam temporaliter.* 272. *col.*2.*t.* & 273. *col.*1.*t. nec augenda nec minuenda.* 252. *col.*1 *f. quando liceat propriam commendare.* 117.*col.*1 *p. integre non ſecundum partes inſpicienda.* 154.*col* 1.*f. an eam poßint ingredi peccatores.* 185 *col.*1.*m. omnis habet deplorantes & deploratos.* 31.*col.*1.*f.& col.*2.*p. ad eam pueri poſſunt admitti.* 180.*col.*1.*f.& col.* 2.& 181.*t. eius perfectio vnde metienda.* 133. *col.*1.*m. eius ſtatus ſæculari præſtantior.* 22. *col.*2. *m. nulla ſecundum ſe totum viuum membrum Eccleſiæ.* 36.*col.*2.*m. ad eam vocari grande beneficium.* 25.*col.*1. *m.& col.*2. *m eius laudes. ibid. vna præ aliis non efferenda.* 46.*col.*1.*p. maior difficultas in ea ex arduitate operum.* 80.*col.*1.*m. omnis florida vel ſi vnum inſignem virum produxiſſet.* 105. *col.*1.*m. vnaquæque gemellis fœtibus.* 46 *col.* 2.*p. eius encomia.* 21.*col.*2.*f* & 22.*col.*1.*p. habet præcepta & conſilia.* 161. *col.*2.*p.t. ab vna ad aliam quandoque licitus tranſitus. ibid. col.*1.*m.*
Religioſorum exempla ſeculares ædificant & incendunt. 32 *col* 1. *m. non omnes boni nec omnes mali.* 57.*col* 2.*p.* & 223. *col.*2.*f.* & 228. *col.*2.*m.* 73.*col.*1.*f.& col.*2.*p. non propter malos corpus religionis vlceroſum.* 58.*col.*2.*m.* 62.*col.*2.*f. non plures damnantur religioſi quam ſaluantur.* 25.*col.*1.*m.* & 136.*col.*2.*p.* 364.*col.*2.*f. Non omnes à parentibus degeneres.* 59.*col* 1.*m. Apoſtatantes afferunt ordinib. præiudicium.* 178 *col.*1 & 2.*t.*& 179.*col.*1. *t. perfecti & remiſſi qui.* 27.*col.*1.*m. poſſunt de collegio Magiſtrorum ſæcularium.* 139. *col.*1.*f.*
Nedum Ieſuitæ ſed alij omnes apti ad regendas Academias & Collegia. 289.*col.*1.*f.t. Magnum decorem Eccleſiæ afferunt.* 217.*col.* 2.*m. male titulis expoliantur.* 12.*col.*2.*p. Peßime illis detrahitur.* 289.*col.*1.*p.* & 243. *col.*1.*m. peßime defectus eorũ euulgantur.* 33. *col.m. non exemplandi & traducendi ſiue Aſcetice ſiue Hiſtorice.* 33.*col.*2.*f. debent ad perfectionem tendere.* 228.*col f. eſſe alieni à negotiis ſæcularibus.* 251 *col.*2 *f. ſimiliter à curiis niſi ex neceßitate.* 193 *col.* 2.*p.* & 194 *col.* 2. *m. tepidi Gabaonitis aßimilati. quorundam affectatio reprehenſa.* 135.*col.*2. *m. calumnias ſpernere debent.* 27.*col.*2. *m. impijßime vocantur hæreticorum ſoboles.* 177.*col.*2.*m.*
Religioſorum veterum loca cur deſerta. 291. *col.* 1.*m.*
Religioſi qui præter chorum actioni quoque inſiſtunt vtilius laborant pro Eccleſia quam qui id choro ſepoſito faciunt. 292.*col.*1.*m.*
Religioſorum veterum hoſpitalitas. 292 *col.* 2.*m eius laus. ibid. & ſeq.*
Religioſi in procuranda ſalute proximi religioſis ſocietatis inferiores non ſunt. 315
Religioſorum triplex à Vindiciano claßis poſita. 230.*col.*1.& 2.
Remedia humana ſine Dei Auxilio inſufficientia. 234.*col.*1.*m. vno eodemque remedio omnes ſanari poſſe impoßibile.* 258.*col.*2.*f.*
Renouatio ſpiritualis deſcripta. 97.*col.*1.*m.*
Reſeruatio caſuum non infert relaxationem religionis. 69.*col.*1.*m.*
Reſpondendum non ſemper contentioſis. 19.*col.*1. *p.& col.*2.*m.*
Reſpublica vel cõmunitas læditur ex nimia laxatione

Digitized by Google

tione vel aggrauatione. 253. col. 1. p. inſolentia & aſperitate. 248. col. 2. p. aſsimulatur cinaræ 35. col. 2. m. diſſoluitur ſimultatibus. 256. col 2. m. aliis etiam defectibus. ibid. col. 1. m. ipſa ſua felicitate corruit. ibid. col. 2. f. & 257. c. 1. f. quib. conſeruetur. 255 col. 2. f Reip. Venetæ forma deſcripta. 319. col. 2. t. & 220. col. 1. t.

Reſuſcitatio ſpiritualis quomodo fiat. 266. c. 1. m.

ROMA durantibus exterorum bellis felix ceſſantibus propriis miſera. 257. col. 1. m.

S.

Sanctorum exceſſus vt palea abſumuntur à charitate. 43. col. 1. m. timent & confidunt. 35. col. 1. m. eorum næui ſanctitati non præiudicant. 48. col. 1. m. inuigilant attente. 81. col. 2. f. & 82. col. 1. p. ſunt hominum interceſſores & Aduocati. 146. col. 1 f. eorum exempla mala non incitant. 114. col. 2. p. quamuis ſenes carnem edomabant. 190. col. 2. m. alios Dei ſeruos non dedignati. 328. c. 1. m. lapſus eorum cur ſcripti, 336. c. 2. f. eorũ lapſus non debemus imitari. 115. col. 2. m. Se laudarunt interdum licite. 201. col. 1 f. & col. 2. p.

Sapientes in malo qui. 126. col. 2. f. 196. col. 1. f. & col. 2. p.

Scandalorum publicatione maiora oriuntur & generantur. 169. col. 1. m. non ſemper nec de omnibus religioſis verificantur. 44. col. 2. m. quæ ſunt illa quæ à religioſis committuntur. 71. col. 2. p. & m. grauia ſcandala illorum qui in collegiis degentes linguam ſuam compeſcere nequeunt. ib. tales charitatis non habent regulam delinquunt frequenter. ibid. f. non ſunt grauia multiplicia omnibus nota religioſorum ſcandala nõ pandenda cæteris à 68. vſque ad 73. t. eorum neceſsitas non abſoluta ſed ex ſuppoſitione. 88 col. 1. f. aliud actiuum aliud paſſiuum. 173. col. 2. f. & 174. col. 1. p.

Scripta mala lituris emendanda. 10. col. 2. p.

Schiſmatum tempore religiones reformationem paſſæ. 54

Seruorum Dei nobilitas. 131. col. 2. m. illorum exempla oculis ſæcularium proponenda. 362. col. 2. p. & m.

Simplicitas quæ ſit. 47. col. 1. p. inſti deridentur. ibid. f. interdum accipitur pro fatuitate. col. 1. f.

Simulatio cauenda profeſſoribus veritatis. 41. col 2. p. raro caneſcit. ibid. col. 1. f.

Societas IESV Abiſai comparata. 243. col. 2. m. nullo pacto mollis & delicata. ibid. adoleſcentula eſt reſpectiue ad veteres ordines. 245. col. 2. p. eius illuſtria certamina. 241. col. 2. m. laudes euanidas aſpernatur. 363. col. 2. p. etſi ſine choro multum ſeruit Eccleſiæ at magis qui cum choro exemplo Apoſtolorum eadem munia præſtat. 291. col. 2. f. eius finis etiam ſalus proximorum in quo multæ aliæ religiones communicant. 31 . col. 1. t. & 316. col. 2. t. non plus quam aliæ ſed non minus aliis laborauit. ibid. f. & 317. col 1. p. non excedit alias ex voto miſsionis ad prædicandum Euangelium. 317. col. 2. t. & 318. col. 1. p. etiam vbi illa deeſt per cæteras religiones reportatur fructus animarum. ibid. col. 2. m. & f. & 319. t. non ſola eſt imparticipata ſed & participans aliorum ordinum chariſmata. 215. col. 1 p. non omnes ſodales membra viua & immarceſcibilia. 245. col. 1. m. Spes de illa grandis quod ſit in feruore perſeueratura, at certa repromiſsio ſine reuelatione haberi non poteſt. 244. col. 2. p in perſeuerantia ob ſuperiorum vigilantiam Vindicianus perſeuerare poſſe confirmat. 25 . col. 2. m. Mos eius dimittendi ab ordine probatur. 271. col. 1. m. optime prouidit ne in doctrinis nouitates inſurgant. 308. col 1. f.

Societatis filij quomodo contra ipſam inſurrexerunt. 338. col. 2. m. cur ſocietatem diuidere voluerint. 240. col. 2. m. non ſolum ſocietatis ſed & aliorum ordinum Religioſos. Seminariis, Scholis, Parochiis, Academiis præficiendo Pontifex iuſsit & cur. 289. col. 1. m. quomodo Patres Societatis impleuerint ruinas deſtructarum veterum religionum. ibid. col. 2. m. prouida cura, in reprimẽdis ſuorum ingeniorum audaciis & ad antiquitatis normam redu-

Digitized by Google

reducendis einſque laus. 366.*col.*2.*m.* & 308. *col.*2.*m.* & 310 *col.* 2.*p.* *Patrum Societatis cum Theatinis conformitas....* *col.*2.*m.*
Superbia reprehenditur. 355.*col.*2.*m.* *tentat magis ſpirituales.* 142 *col.*2. *m.* *à Diabolo ſumpſit principium.* 227 *col.*2.*f.* *eius malum.* 199. *col.*1.*m.*
Suſpicioſi caci. 336.*col.*1.*p.*

T.

Temerarium iudicium damnatur. 140. *col.* 1.*f.* & 2.*p.*
Tempus omnia reuelat. *ibid.col.*2.*p.*
Tempore procedente charitas tepeſcit. 91.*col.*1.*p.*
Tentationis genus multiplex. 67.*col.*1 *f.*
Tepiditatis malum grande. 130.*col* 2.*p.*
Teſtimonia domeſtica non reſpuenda. 78.*col.*2.*m*
Theologia tractandæ ratio. 297.*col.*2.*m.* *non eſt ſucanda verborum lenociniis.* *ibid.col.*2.*m.* *methodica eius ratio à quibus.* 312.*col.*2.*m.*
S.Thomas Aquinas puer quinquennio in Caſino Monte educatus. 181.*col.*1.*m.* *Cathedram Theologicam Neapoli moderatur.* 290 *col.*2. *m.* *eius viſiones perperam ab Anonymo eſufflantur.* 118.*c.*1.*m.* *de contradictoribus triumphauit.* 108 *col.m.* *non eſt ſuffuratus ſua ſcripta à Bellouacenſi.* 313.*col.*1.*m.* & *col.*2.*p.*
Theatinorum religio Georgiam penetrauit. 128. *col.*1.*m.* *eius laudes ibidem, inſtituta pro cleri reformatione & ſalute proximorum.* 315.*col.* 1.*f.* & *col.*2.*p.* *aſſimulantur Ieſuitis in habitu & fine iuuandi proximos.* 319.*col.*2.*m* *eorum paupertas qualis.* 330.*col.*1.*m.*
Timor poſt multas gratias iuſtis attribuitur. 203. *col.*1 *m.*
Tituli & prærogatiuæ religioſorum non reijciendi. 237.*col.*1 *f* & *col.*2. *m.* *eos repudiarunt hæretici ibidem.* *à S.Thoma refutati ibidem.*
Tridentini concilij locus de reformatione expenditur. 55.*col.*1.*p.*
Triſtitia affectus. 114.*col.*1.*t.* *remedium.* *ibid.*
Turturis marini & volatilis differẽtia. 9.*col.*2.*m*
Tyrones qui recipiendi ad religionẽ. 185. *col.*1.*m.* & *col.*2.*m.* *examinandi diligenter,* 184.*col.*1. *f.* *explorandæ vires animæ.* 185 *col.*2.*f.*

V.

Verecundia. 11.*col* 1.*p.*
Veritatis vis magna. 3.*col.*2.*p.* *ea curanda non vulgi iudicium.* 66.*col.*1.*m.*
Veteres ordines defenſi. 132.*t.* *impetuntur à fictis Anonymis & ſub nomine P Layman.* 275. *col.*1.*m.* & *col.*2.*p.* & *ſequentia vſque ad.* 289
Vnguentum pietatis. 372.*col.*1.*m.*
Victoria noſtra Deo adſcribenda. 92.*col.*2.*m.*
Viduæ facilius decipiuntur quam maritatæ. 191. *col.*1.*m.*
S. Vincentij Ferrarij vaticinium de Societate IESV expenditur. 222.*col.*1.*f.*
Vindicianus audax & incircumſpectus vates corripitur, Societas vero & omnia ei proſpera optata. 246.*col.*1.*m.* *famoſus medicus tempore Auguſtini.* 19.*col.*1.*m.* *illius inordinata argumentatio quod omnes è cõgregatione religioſa boni ſint egregie exploſa.* 228.*col.*1. & 2.*t.* & 229.*col.*1. & 2.*t.* *illius ſchomata contra purpuratos Patres.* 215.*col.*1.*m.*
Virga Moyſi quid denotabat. 316.*col.*2.*p.* & *m.*
Virtutes nobilitatis cauſa. 131.*c.*2.*m.* *abſque corũ actib. multi virtuoſi haberi volunt.* 113.*col.*2. *m.* *virtutib. nullus male vtitur vt principio ſed vt obiecto.* 43 *col.*1.*m.*
Viſio S.Pachomij expenditur. 26.*col.*1.*m.* *altera S.Franciſci.ibid.* *ſi ſint contra regulas Eccleſiæ illis non credendum.* 118.*col.*2.*m.* *quædam quæ in Cœnobio Neapolitano facta aſſeritur vt apocrypha recenſetur.* 151.*t.* *Viſiones vanas hæretici ſolent iactare.* 118.*col.*1.*m.* & 2.*t.* *veris autem illudunt.* *ibid.*
Vita præſens periculis obnoxia. 69.*col.*1. & 2.*m.* *eſt tentatio* 138 *col* 2.*m.* *variis caſibus & calumniis ſubiacet.* 169.*col.*2.*m.* *abſque peccato veniali ſaltem, à iuſtis non tranſigitur.* 226. *col.*1.*t.* *mutabilis eſt in quocunq; perfecto.* 237. *col.*1.*p.* *temporalis vt & mors, à ſpirituali ſecernitur.* 263.*col.*2.*m.*
Volucres cœli ſignificant contẽplatiuos. 2.*col.*1.*m.* *ex illis excitatur ad diuinas laudes.* 3.*col.*1.*m.*

Vulgi natura qualis. 79.*col.*2.*f. rumori non credendum.* 81.*col.*2.*m.*

Vulpes ſunt homines praui & terreni. 3.*col.*1.*m. idem homines dubiæ fidei.* *ibid.*

VRBANI PP. VIII. elogium de Theatinis. 128.*col.*2.*m. eiuſdem decretum circa venerationem Sanctorum.* 118.*col.*2.*p. aliud de damnat. Poza.* 307.*col.*1.& 2.& 308.*t.*

VVicleph blaſphemias imitatur Anonymus. 346.*col.*2.*p.*

Z.

ZElatores boni ſunt participes paſſionis Chriſti Domini noſtri. 3.*col* 2.*m. veri qui ſint.* 112.*col.*2.*f. Mali dæmonijs aſsimilati.* 173 *col.*2.*m. ficti procurant à veteribus religionibus Cœnobia auferri.* 159.*col.*1.*p eaſdem falſo infamantes.* 158.*col.*1.*m.*

Zelus falſus. 171.*col.*1.*m.*

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

PRO SYNCERA LECTIONE
AD
LECTOREM.

SI LEGENDO IN ALIQVOT MENDVM AVT MINVTISSImum erratum incides, ad hunc Indiculum recurrito, in quo prior numerus paginam, ſecundus lineam vel verſum, A columnam primam, B vero ſecundam deſignabit.

IN VOCE TVRTVRIS.

IN *Epiſt. Dedic. pag.* 3. lin. antepenult. inſpirantem, lege, ſpirantem. pagina 4. linea 16 caſtræ, lege, caſtra. 5. ib. ſenſura, lege, cenſura, 6. 23. ſacrorum, lege, ſacrarum, 7. linea penultima æternitate, lege, æternitati.

In argumento ad Lectorem, pagina 1. linea 11. deſeruiſſet, lege, diſſeruiſſet, pagina vlt. linea 15. indui, lege, induci, & linea 21. Bethel, lege, Libani.

In epiſt. Grauinæ Lectoribus diuerſorum ordinum, pagina 1. linea 3. deſertiores, lege, diſertiores.

IN OPERE.

PAgina 1, col. a, linea 19 innoſcunt, lege, innoteſcunt, 5. b, lin. 8. ad, lege, ab, 6. a, 35. præteruolante, lege, præteruolantem. b, 31, legs, lege, leges. 7, b, 12, ambulan, lege, ambulaui. 11. a, 4, à fine, præponibus, lege, prædonibus. 13, a, in tit. capitis, paſſum, lege, paſſam. 17 a, 14, à fine, illo, lege, ille. 18 a, 4, media, lege, medio. 27 b, 19 fruete, lege, feruere. 36 a, 3 à fine, perſuaſerat, lege, peruaſerat, 37 b, 19 diſciplinæ, lege, diſciplina. 39 a, 9 nobiſcum, lege, vobiſcum, ibid. linea 18. clericerum, lege, clericorum, ibid. lin. 6. à fine, cõgregationas, lege, cõgregationes. 41 a, 15 obectante, lege, oblectante, & b, 28 humans, lege, humanis. 70 b, 14 à fine, imitari, lege, imitati, 81 a, lin. 4 circuendis, lege, circumeundis. 84 a, 17 obeam, lege, ob eam, ibid. b, 31 comeſtiones, lege, comeſtionis. 85 a, 33 patientiſſima, lege, patentiſſima. 86 a, 26 orationes, lege, orationis. 87 a, 10 acceſſit, lege, exceſſit. 87 a, 37 terrenis, lege, terrenus, 90 a, 6 æſtimabitur, lege, æſtimator, ibid. linea 7 contemptu, lege, contemptor. 95 a, 29 ſolidum, lege, ſol dum. 97 a, 3 patribus, lege partibus. 108 a, 30 demolirent, lege, demolirentur. 109 b, 16 virginitati & auſteritati, lege, virginitate & auſteritate. 114 a, 36 thono, lege, throno. 115 a, 2 furtium, lege, furtum, 115 a, 10 harum quondam locuplete) lege,) horum quendam locupletem in Pinceno &c. ibid. linea 24 vis, lege, vos, ibid. b, 8 impauid, lege, impauide, ibid. lin. 11 Reuinctus, lege, Reuinctis. 116 a, 31 Theologiæ vtrique iuri, lege, Theologia vtroque iure, ibid. linea 18 carner, lege, carnes 118 b, 12 ſuperubis, lege, ſuperbis. 121 b, 12 currerit, lege, curreret. 122 a, 32 ſigna, lege, ſignis, 125 a, 5 plura, lege plures. 126 b, 5 deuinci, lege, deuinciri. 127 a, 10 huſiſtis, lege, hauſiſtis, ibid. linea 28 remetitum, lege, remenſum. 128 b, 26 reluctaſſent, lege, reluctati eſſent, 131 a, 7 iſtos, lege, iuſtos, 132 a, 5 per fidelem, lege, per fidem. ibid. b, 9 à fine, negligendis, lege, negligis. 138, a, 11 à fine, propedit, lege, proponit, 139 b, 9 purgarem, lege, purgare, 139 b, 11 dic amcum, lege, dicam cum.

IN CONGEMINATA VOCE TVRTVRIS.

IN *argumento* pag. 3 lin. 15 conſiliari, lege, conſiliarij, pag. 5 linea 11 ſeingere, lege, ſeiungere.

Pagina 2,col.B,lin.vlt.eorundem,lege,earundem,10.col.B, 22. vuſpe,lege, vulpe,16 A, 12. labantes,lege,labentes. 23.A,25. venificos, lege, veneficos. 25.B, 2.Munimem, lege, Munimen. 27.A,3 a fine circumſpectiones,lege,circumſpectione. 29.B.11.calumnia,lege,calumniæ, 32.A, 9. admone,ret.lege,admoneret dicit,33 B,1.inducit,lege,inducis, 46. B, 25. caueæ, lege,cauea, pagina 50.B,9.à fino commendantur,lege,commendatur. 114. B, 9. in cæteros actus, lege,in cæteris actibus,ibid. 3.corporporalibus,lege,corporalibus, 115.B,5.ioco,lege loco. 129.A,non dum lege,nondum,ibid.B,35.valantes,lege,valentes, 130.A,33 delectu,lege,defectu. 132 B,17. eierarunt,lege,eiurarunt.133.A,35.narrante,lege,narrare, ibid.B,23.inſtitorum, lege,inſtitutorum,136.B,21.fiorentes,lege, florentes,140.B,37.conuencam,lege, conuincam,ibid.5 obnium. lege,obnoxium, 143.A,24.quid,lege,quod.144,B,36,ſint,lege, ſit.155,B,17,delectu,lege,defectu,ibid.26,nulli,lege,nullo. 156,A,36, naſcio, lege,neſcio, ibid.lin.vlt.diſcutiendos,lege,diſcutiendas.158,A,12,deſcripte,lege,deſcripta.184,A,linea vlt. cœnobia,lege, cœnobio, 185,B,4, gotio,lege,negotio,188,B,11,cademia,lege,Academiæ. 190,A,24,ſtulum, lege,ſtultum, p 195. A,1,ferueto,lege,feruent.166,B,32,ſace,lege,fęce,ibid.col.vlt. pone,lege,pene. 202,A,9,Grouina.lege,Grauina,ibid.linea 24,remiſſo,lege, remiſſa. 205,A,lin. vlt.Clareuallenſis, lege,Claraua llenſis.209,A,27,claſſe,lege,claſſem. 214,A,21, ab vſu,lege,abuſu, 222,A,3,diſciplina,lege,diſciplinæ,223,B,5,tontra,lege,contra,231,B,6,ſcumate,lege,ſcomate. 242,B,19,verentur, lege,veretur.243,A,4,à fine conſumantur,lege,conſumatur, 244,A,13,aliquam, lege,aliquando,245,B,1,feuore,lege,feruore. 249,B,14,extimationem,lege,æſtimationem, ibid.lin.17. ægrimoniam,lege,acrimoniam, 298,B,12,à fine inopinos, lege, inopi,nos. pagina 300, A,14,inquiete,lege, in quiete, p.317,B,13,temoere,lege,tempore, p.328,A,17,niquum,lege,iniquum, 335.A,8,a fine,ſemeipſum,lege,ſemetipſum,349,A,17,hoc ex,lege,hoc eſt,358,A,28.ilſtres,lege,illuſtres. pag.368,A,16,extimet,lege exiſtimet, ibid. linea 5, à fine miſicum,lege,muſicum. 373,A.21,extimari,lege,exiſtimari, & ibid.22.exſtimet,lege,exiſtimet. 377.B.29.incoſtans,lege, inconſtans.

OPERA ADMODVM REVERENDI PATRIS MAGISTRI

F. DOMINICI GRAVINA

Neap. Ord. Prædicatorum, congregationis S. MARIAE ſanitatis prouinciæ regni olim prouincialis, & in Vniuerſitate Neapolitana adhuc Theologicæ cathedræ primarij Profeſſoris.

C*Atholicæ præſcriptiones aduerſus omnes veteres & noſtri temporis hæreticos, quorum controuerſiæ ex antiquitate, vniuerſitate, Patrum conſenſione, S. Thomæ Aquinatis doctrina, & methodo diſſoluuntur ac confutantur, in octo Tomos diuiſæ.*

Primus Tomus *de ſacris Eccleſiæ traditionibus, & de falſis hæreticorum.*

Tomus Secundus *de verbo Dei ſcripto, hoc eſt, S. Scripturæ auctoritate, verſione, interpretatione.*

Tomus Tertius *in quo Patrum auctoritas, præſentium Paſtorum, & Doctorum & ipſius Eccleſiæ ſenſus, ex antiquitate, vniuerſitate, conſenſione, & S. Thomæ doctrina, & methodo defenduntur.*

Tomus Quartus *in quo de Eccleſiæ natura, partibus, ſeu membris, proprietatibus, notis, vel ſignis, dotibus, muneribus, & ornamentis ex antiquitate, vniuerſitate, & conſenſione Patrum, doctrina S. Thomæ, ex methodo diſſeritur.*

Tomus Quintus *de diuino & publico Eccleſiæ Magiſterio.*

Tomus Sextus *de ſupremo iudice controuerſiarum fidei Romano Pontifice.*

Tomus Septimus *de concilijs.*

Tomus Octauus *de euidentia credibilitatis fidei Catholicæ & incredibilitatis ſectarum Lutheri, Caluini &c.*

OPVSCVLA EIVSDEM AVTHORIS.

P*Ro ſacro depoſito fidei Catholicæ & Apoſtolicæ fideliter à Romanis Pontificibus cuſtodito Apologeticus.*

Pro ſacroſancto ordinis ſacramento vindiciæ orthodoxæ; aduerſus Hæreſeologias Marci Antonij de Dominis Archiapoſtatæ Spalatenſis.

Iſagoge Catholicarum inſtitutionum ad curſum controuerſiarum fidei.

Dogmatica Theologia iuxta S. Thomæ Aquinatis partes ſuæ ſummæ diſtributa; aduerſus Matheologiam Hæreticorum noſtri temporis, præſcriptionibus Catholicis ex vniuerſitate, antiquitate, Patrum conſenſione firmata.

Commentaria, & Theoria libelli aurei S. Vincentij Lerinenſis contra prophanas vocum nouitates.

Scholia, & notæ ad ſummam F. Monetæ Cremonenſis S. P. Dominici ſocij editam aduerſus Catharos, & Albigenſes prodromos hæreſum Proteſtantium.

1.2v

Turris

Turris Libani contra Damaſcum erecta, hoc eſt, ſancti Tribunalis Inquiſitionis & Congregationis Indicis, propugnaculis communita aduerſus impios murmurantes.

Thronus Dauid, hoc eſt, De Cathedra, & Paſtoralis throni reuerentia.

Biga duarum controuerſiarum de Aſſumptione Deiparæ Dominæ noſtræ, & de Catecheſi præmittenda articuli crucifixionis Chriſti Domini ante baptiſma adulti.

De Choro, & Cantu Eccleſiaſtico.

Paræneſis ad Euangelicos Prædicatores pro conteſſeranda Spiritus vnitate in communi Gentium Meſſe.

Miles delicatus, id eſt, Gulielmus de S. Amore in M. Antonio de Dominis Spalatenſi rediuiuus, in arenam à S. Thomæ diſcipulo expoſtulatus.

De vero, & nullo modo Analogo, & Metaphorico igne Purgatorij.

Lapis Heraclius pro diſcernendis veris à falſis viſionibus, reuelationibus, & miraculis.

Reiectio memorialis anonymi ad iudices veritatis directi pro venerabilium Patrum defenſione.

Anonymus delaruatus, ſeu incognitus, nunc tamen cognitus pro Angelici Doctoris vindicatione.

Propugnatio veræ carnis, & ſanguinis, & totius œconomiæ Saluatoris aduerſus nouas Neoterici cuiuſdam phantaſias.

Quinque diſputationes dogmaticæ in materia Conceptionis Beatiſſ. Virginis aduerſus calumnias Lutheri, Caluini, Kemnitij, Heshuſij, & aliorum Proteſtantium.

Puritas illibata, & immaculata S. Mariæ ſemper Virginis in conceptione Filij Dei defenſa cum Nouitiolæ Matripaternitatis excluſione.

Harmonia ſynodica cum doctrina Angelica.

De formali conſtitutiuo religionis aduerſus Spalatenſem.

Alij Tractatus contra eundem.

Panarium contra nouiſſimorum Sectariorum (qui ſe illuminatos vocabant) errores.

Propoſitiones nonnullæ myſticorum ad limam Theologiæ Scholaſticæ examinatæ.

De vita ſpirituali, & qui nam ſint ſpirituales Vniuoci, Æquiuoci, & Denominatiui.

Diuina Prouidentia ab impijs vindicata.

Pudicitia emollita, & euirata ſuo candori reſtituta.

De ſimplicitate, & Prudentia Chriſtiana in columba, & ſerpente deſignata aduerſus Atheos, & filios huius ſæculi.

Homiliæ diuerſæ.

Conſultationes variæ.

De practicabilibus opinionibus in foro Pœnitentiali.

Conſolatio peregrinationis humanæ.

HÆC OPERA OMNIA BREVI COLONIÆ EX PARTE recudentur, ex parte vero primo lucem videbunt, vt tantæ Sapientiæ theſauris vti & frui poſſint Catholici: addiſcere, ſeu confundi hæretici. Pro ſacro depoſito fidei Catholicæ & Apoſtolicæ Apologeticus iam ſub prælo ſudat, quem ſtatim ſequentur vindiciæ orthodoxæ pro ſacroſancto ordinis Sacramento.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google